

ACTA

van de

GENERALE SYNODE

van de

Christelijke Gereformeerde Kerken

in Nederland

HUIZEN / NUNSPEET

27 augustus – 23 november 2010

Bidstond

Op de avond van 26 augustus 2010 werd, voorafgaande aan de generale synode, in de Christelijke Gereformeerde Kerk te Huizen een bidstond gehouden. In deze dienst, die belegd was door de kerkenraad van de roepende kerk van Huizen, ging ds. D. Quant voor. Hij was de preses van de synode van Sliedrecht Beth-El 2007.

De Woordbediening was uit 1 Korintiërs 4: 4b - 'Hij, die mij beoordeelt is de Heere.'
De verkondiging had als thema:

Het oordeel over alle kerkelijke arbeid is aan de Heere

1. dat maakt vrij van mensen;
2. dat bindt aan de Heere.

Aansluitend werden kerk, volk en wereld aan de Heere opgedragen. Met de bede of al het synodewerk het eigen werk van de Heere zou mogen dienen.

EERSTE ZITTING

vrijdag 27 augustus 2010, 10.00 – 12.00 uur

Artikel 1

Opening

Namens de roepende kerk van Huizen opent de preses van de kerkenraad, ds. D. Quant, de vergadering van afgevaardigden naar de generale synode. Hij laat zingen Ps. 135: 1 en 3, leest Handelingen 11: 19-30 en gaat voor in gebed.

Artikel 2

Openingswoord

Ds. D. Quant spreekt het volgende openingswoord:

Geachte afgevaardigden en preadviseurs,
weleerwaarde en eerwaarde broeders in de Heere,

De kerkenraad van de Christelijke Gereformeerde Kerk van Huizen, die door de generale synode van 2007 werd aangewezen om de synode van 2010 te openen, heet u allen – afgevaardigden, preadviseurs – hartelijk welkom. Wij doen dat, bijeengekomen in onze woonplaats Huizen, die momenteel ruim 40.000 inwoners telt en waar men van zowel water, bos als heide op korte afstand van elkaar kan genieten. Ingeklemd tussen het begin van de Utrechtse Heuvelrug, het Gooimeer en de A27 met de weilanden daarachter, is het een plaats waar men een balans tracht te vinden tussen leven te midden van de natuur en het deelnemen aan het economisch proces van de 21^e eeuw. Ook toerisme is bron van bestaan: u zag bij het binnenkomen de slogan waarmee ons gemeentebestuur toeristen tracht te lokken: ‘Huizen, haven aan ’t Gooi’.

Graag laat ik u delen in een paar elementen van de geschiedenis van Huizen. Zij schijnt haar naam gekregen te hebben, omdat het het eerste dorp in het Gooi was dat stenen huizen had.

Over een bestaan van een kerk in het Gooi zijn er pas in de 10^e eeuw de eerste berichten; er wordt ongeveer in het jaar 900 in een lijst van goederen van de abdij van Werden gerept, dat is een gebied van kerk en kerkland dat zich uitstrekt van de zogeheten Almere tot de Tafelberg (dat wil zeggen: van het toenmalige zoetwatermeer, dat later Zuiderzee en nog later IJsselmeer werd, tot het heuvelachtige heideterrein ten zuiden van het huidige Huizen). Lange tijd is dat de enige parochie in het Naardingerland, waarbij Naarden het centrum is (Hilversum, Bussum en Laren ontstaan pas in de 14^e eeuw). De gedachte dat er in Huizen al in de 10^e eeuw een kapel was, is nooit met bewijzen gestaafd. De vroegste vermelding van Huizen als plaats is van 1382, en wel in een aantekening betreffende rechtszaken voor ’s graven rechterstoel. Alhoewel het dorp heden ten dage vooral

verbonden wordt met de visserij moet toch gesteld worden dat dit pas in tweede instantie bron van bestaan is geworden. Weliswaar werd de visserij een belangrijke bedrijfstak in de loop der eeuwen, vooral door de gunstige afzetmogelijkheden, maar een haven was er niet. Die wordt even na 1850 gegraven, op de scheiding tussen zand- en veengrond, als poort naar de Zuiderzee. Eerder waren landbouw en veeteelt de voornaamste bron van inkomsten – zij het niet in onbezorgdheid: de zandgrond was arm. Het wapen van Huizen herinnert permanent aan haar boerenachtergrond: het toont ons een Huizer melkmeisje. Onlosmakelijk met het boerenbedrijf zijn de zgn. erfgooiers verbonden: de uit het Gooiland afkomstige mannen die samen met anderen het gebruiks- en beheersrecht van de bebouwbare gronden in het Gooi hadden. Zij hebben door noeste arbeid de woeste Gooise gronden ontgonnen - bestaande uit heide, bos en stuifzanden - en ze bebouwbaar gemaakt, zo goed en zo kwaad als dat ging. Het in bezit krijgen van een stuk grond (meent) ging, vanwege tegengestelde belangen, vaak met grote strijd tussen de geletterde betere stand en de ongeletterde Gooise boeren gepaard. De laatsten dolven daarbij niet zelden het onderspit.

Na de ontsluiting naar het water heeft de visserij voor een bepaalde tijd een grote bloei gekend: 190 botters hebben Huizen dan als thuishaven, en de plaats geldt als een van de belangrijkste vissersplaatsen aan de Zuiderzee. Toch wordt die uitbreiding van de vissersvloot ook meteen haar probleem: door overbevissing lopen aan het eind van de 19^e eeuw de opbrengsten sterk terug. En met het aanleggen van de Afsluitdijk komt aan deze bestaansmogelijkheid langzaam maar 'onverbidde' zeker een eind. Huizen krijgt het economisch moeilijk maar vindt ook weer nieuwe mogelijkheden om in het dagelijks brood te voorzien, en wel door de kaashandel. Er is nog steeds een groot aantal kaasverwerkende bedrijven te vinden, voornamelijk in de exportsector.

Kerkelijk gezien wordt Huizen in het jaar 1409 een zelfstandige parochie en uit die tijd stamt ook de nog altijd dominerende Oude Kerk – die gedurende de loop van de eeuwen een aantal keren uitgebouwd is en in het begin van de 16^e eeuw haar toren heeft gekregen.

De Reformatie heeft in het Gooi globaal gezien niet krachtig om zich heen gegrepen, hetgeen nog altijd te zien is aan de kerkelijke samenstelling van plaatsen als Laren en Blaricum. Over Huizen zijn van deze periode weinig kerkelijke gegevens bekend. Er is sprake van enkele wederdopers maar veel meer is er in de annalen niet te vinden. Totdat er op 31 maart 1573 sprake is van Claes Jansz, 'eertijds pastoor tot Huysum in 't Goylant', die op de synode van Noord-Holland verschijnt met het doel geëxamineerd te worden en toegelaten te worden als gereformeerd predikant. Hij zal dat worden in Nieuw-Loosdrecht maar in die tijd ook een band met Huizen houden. In 1593 zijn er voldoende hervormden om te komen tot de stichting van een predikantsplaats, samen met Blaricum.

In de loop van de eeuwen breidt het gereformeerde kerkelijke leven zich dan uit, met – zoals altijd in de plaatselijke kerkgeschiedenis – perioden van geestelijke opgang en geestelijke neergang. Feit is wel dat Huizen in de loop van de eeuwen wordt

tot een plaats waar prijs gesteld wordt op een prediking die gereformeerd, dat is naar Schrift en belijdenis, is. Tot op de dag van vandaag bestaat de hervormde gemeente uit vier Gereformeerde Bondswijken, die echter wel onderling een verschillend liturgisch patroon in de zondagse diensten hanteren (variërend van de Psalmberijming 1773 tot en met het Liedboek voor de Kerken 1973, met hier en daar een opwekkingslied). Daarbij moet wel aangetekend worden dat de dominerende invloed die de hervormde gemeente op het dorp had, na de Tweede Wereldoorlog aan kracht inboet: het ledental is gestabiliseerd, terwijl het dorp qua inwonertal, o.a. door vestiging 'van buiten' een aanzienlijke groei heeft doorgemaakt. Maar ook bij de autochtone Huizer bevolking is sprake van geestelijke variatie in de hervormde gemeente. Het leidt in 1956 tot oprichting van een evangelisatie, uitmondend in de vorming van een buitengewone wijkgemeente. Na 2004 is deze wijkgemeente samengegaan met de plaatselijke gereformeerde kerk en vormt een gemeente binnen de Protestantse Kerk in Nederland (PKN). Ook de hervormde gemeente maakt daarvan deel uit maar heeft er een uitgesproken eigen geestelijk gezicht. Het is geen wonder dat de Gereformeerde Bond decennialang haar kantoor in Huizen gevestigd had: men voelde zich daar geestelijk opgenomen. De vorming van de PKN heeft hervormd Huizen niet onberoerd gelaten: er ontstaat een gemeente die zich rekent tot de Hersteld Hervormde Kerk; verdrietig genoeg is deze gemeente als gevolg van interne conflicten al snel in tweeën gedeeld.

Het heeft na de Vereniging van 1892 tot 1932 geduurd voordat er sprake is van de stichting van een christelijke gereformeerde gemeente in Huizen. Wel is er al in de 19^e eeuw sprake van een voorzichtige plaatselijke worteling van de Afscheiding. De gereformeerd-belijnde prediking in de hervormde gemeente zal de behoefte aan die Afscheiding getemperd hebben. Nog vóór 1834, Afscheidingsjaar, is duidelijk dat de prediking zoals die in de afgescheiden gemeenten wordt gebracht, in Huizen in geestelijk goede aarde valt: in oktober 1832, dus twee jaar vóór de Afscheiding, gaat ds. H.P. Scholte, dan nog proponent, in Huizen voor. Zijn prediking lokt op die zondag naar verluidt een aantal *duizenden* mensen naar het kerkgebouw. De annalen vermelden: 'De kerk kon slechts het kleinste deel van de opgekomen schare bevatten.' Meteen erna is er een actie gestart om proponent Scholte als tweede predikant van Huizen te beroepen en naar het schijnt, is dat gepaard gegaan met meer dan voldoende financiële toezeggingen om dit alles te realiseren. Er zal sprake zijn van enige overdrijving; toch is duidelijk dat de oude gereformeerde prediking begeerd is. Zij is echter in de plaatselijke gereformeerde (hervormde) kerk zo duidelijk aanwezig, dat pogingen om een afgescheiden gemeente te stichten lange tijd geen grote voedingsbodem hebben. Er moet in eerste instantie een kleine gemeente zijn geweest: dat blijkt uit het feit dat er in de periode 1836-1843 sprake is van broeders en zusters die terugkeren naar de Hervormde Kerk. Een tot deze groep behorend echtpaar blijkt een kindje te hebben dat door ds. H. de Cock gedoopt is. De Afscheiding zet zich plaatselijk door, zo blijkt o.a. uit een brief die acht leden op 12 december 1849 aan de kerkenraad sturen. En uit een telling in 1857, ruim 20 jaar na de Afscheiding, blijkt dat er naast 2796 hervormden 20 'christelijk afgescheidenen' zijn. Daarnaast

nog 6 doopsgezinden, 26 rooms-katholieken, 2 luthersen en 3 zonder. Ziedaar het plaatselijke geestelijke beeld in het midden van de 19^e eeuw: overwegend protestant.

Voor de instituering van de huidige christelijke gereformeerde kerk gaan we in gedachten eerst naar Bussum. Daar is sinds 14 november 1904 een gemeente. Aan het eind van de jaren twintig telt deze gemeente 450 leden, waarvan een aantal uit Huizen. Zij lopen daartoe iedere zondag over het stuk Utrechtse Heuvelrug rondom de Tafelberg – in de zomer zo mooi, in de winter zo donker - uit onvrede met de toenmalige prediking in de Gereformeerde Kerk. Er is daar bij predikant en kerkenraad o.a. weinig geestelijk oog en oor voor avondmaalsschroom. Tweemaal per zondag te voet ... men had er als het nodig was een nat pak voor over. Soms echter was de verleiding (te) groot om op de terugweg plaats te nemen op een voorbijrijdende kar van een niet-kerkganger. Maar een vader met kinderen die voor die verleiding bezweek, moest zich wel daarvoor verantwoorden bij de kerkenraad.

Tegen het eind van de jaren twintig begint de kerkenraad van Bussum met het beleggen van doordeweekse diensten in Huizen. Gaandeweg groeit het aantal leden en op 24 november 1932 kan het komen tot instituering van een zelfstandige gemeente, die volgens het landelijk jaarboekje 1934 eind 1933 47 leden telt. De nieuwe gemeente wordt in het jaarboekje van 1933 nog niet genoemd. In haar begintijd, tot begin 1934, wordt de gemeente bearbeid door ouderling J. Rebel (vader van o.a. prof.dr. Jac.J. Rebel), die in de Hervormde Kerk gediplomeerd godsdienstonderwijzer was geweest. Met kracht wordt de opbouw van het gemeentelijke leven ter hand genomen. Allereerst wil de gemeente de schouders zetten onder het bouwen van een eigen kerkgebouw. Er is middenin de crisisjaren(!) een grote offervaardigheid en op 23 februari 1937 kan dit gebouw in gebruik worden genomen. Het staat aan de Kortenaerstraat en zal tot 1993 intensief worden gebruikt; in dat jaar verhuist de gemeente naar het gebouw waar deze synode wordt samengeroepen; het oude kerkgebouw is nog steeds in gebruik: het kwam in handen van de Gereformeerde Kerk vrijgemaakt, die het in 2009 grondig opknapte.

De eerste predikant is kand. J.G. van Minnen. Die periode (1937-1946) is zegenrijk. Wanneer hij echter voor een tweede keer predikant van Huizen wordt, in 1948, breekt een zorgelijke tijd voor de gemeente aan. De spanningen die halverwege de 20^e eeuw binnen de Christelijke Gereformeerde Kerken tot veel moeite en zelfs scheuring leiden, gaan de gemeente van Huizen niet voorbij. In 1952 breekt ds. Van Minnen met het kerkverband – evenals dat met enkele andere predikanten het geval is. Terwijl die zich voegen bij een ander kerkverband, vormt zich rond ds. Van Minnen een nieuw kerkverband, zij het zeer klein van omvang, dat bovendien door allerlei spanningen getekend is. Vandaag is er slechts in Delft nog een laatste overblijfsel van te vinden.

Onder Gods zegen wordt in de Christelijke Gereformeerde Kerk van Huizen de rust hersteld. Na ds. C. den Hertog en ds. F. Bakker zal ds. C. van der Weele niet minder dan 17 jaar de gemeente dienen. Hij is niet alleen op het oude en

nieuwe land (bij de aanleg van de Flevopolder), maar ook op het water (op het hospitaalkerkschip) als evangelist te vinden. Na hem komt kand. T. Blokland maar deze moet verdrietig genoeg al na 16 maanden zijn predikantswerk beëindigen. Het is opnieuw een moeilijke periode, zowel voor hem als voor de gemeente. Via ds. D. Visser en ds. G. van Roekel komen wij bij het heden.

Wie de gemeente van Huizen geestelijk wil typeren, kan niet volstaan met one-liners (waar is dat overigens wel het geval?). Nog altijd is er sprake van geestelijk leven dat wortelt in een gereformeerde bevindelijke basis en dat door de geschiedenis heen typerend voor Huizen is geweest. Maar er is tevens oog voor verantwoorde eigentijdse elementen in de kerkdiensten en de doordeweekse samenkomsten en voor de vragen die de 21e eeuw ons specifiek stelt.

Eén aspect daarvan is het missionaire project 'Ruimte', dat sinds najaar 2007 gezamenlijk met de Gereformeerde Kerk vrijgemaakt in Bussum is begonnen. Vanuit die plaats werd ooit de Christelijke Gereformeerde Kerk van Huizen geïnstitueerd. Gedurig teruglopend ledental noopte in 2004 tot opheffing van de gemeente waarbij de meeste overgebleven leden zich bij Huizen voegden; de foto's van de Bussumse voorgangers hangen nu in de Huizer kerkenraadskamer. Eenzelfde proces speelde zich af bij de vrijgemaakten ter plaatse. Maar in geen van beide gemeenten had men vrede met het 'loslaten' van Bussum. Opnieuw wordt het oude Evangelie van Gods genade er, gepaard gaande met een maaltijd, in een buurthuis elke vrijdagavond op heel eenvoudige wijze gebracht.

Dat Evangelie van Gods genade wordt ook tussen de plaatselijke hervormde gemeente en de christelijke gereformeerde kerk onderling herkend. Er is een goed geestelijk contact, o.a. uitkomend in de gezamenlijke kinderdiensten op bid- en dankdag.

Zo wil de gemeente graag gevoed worden door het oude, maar toch ook altijd weer nieuwe Woord van God, in de gereformeerde bedding die daardoor de eeuwen heen voor is gebaad maar met een open oog voor de specifieke worsteling die onze tijd met haar geestelijke crisis kenmerkt. De agenda die u als synode hebt door te werken draagt er alle trekken van. En als kerkenraad wensen wij u toe dat u die vragen ter hand zult mogen nemen binnen die principiële bedding maar tegelijk in onbekrompenheid. Dat u samen zult zoeken naar dat wat ons als ambtsdragers samenbindt. Er is veel waarin we onderling van elkaar verschillen, wanneer we in elkaars geestelijke huis kijken. De Christelijke Gereformeerde Kerken kennen een grote geestelijke breedte. Maar er is één ding dat daarin bindt en dat scheidt: het Evangelie van Gods genade ... daar gaat het toch ten diepste om in de gemeenten en in de kerken. Dat is toch waar de Heilige Geest oor en hart voor wil openen en waar begrippen als zonde en schuld in meekomen: dan gaat dat woord genade geestelijk schitteren!

We lazen een gedeelte uit het boek Handelingen, hoofdstuk 11. In Antiochië blijkt dat het werk van de Geest sterker is dan het werk van de satan: terwijl de laatste in Jeruzalem de gemeente van de Heiland uiteen wil drijven, vormt zich dankzij de verstrooiing die dat teweegbrengt, een gemeente in Antiochië. Deze gemeente valt op en het gerucht van de zegen die erin gevonden wordt, bereikt de gemeente te Jeruzalem. Zij stuurt de geestelijke 'bruggenbouwer' Barnabas als afgevaardigde

ernaar toe. Als hij de gemeente bezoekt, ziet hij ... de genade. En daarin verblijdt hij zich!

Het moge u als afgevaardigden, straks leden van de generale synode, gegeven zijn om elkaar zó te zien. Wij hebben soms de neiging om elkaar te wegen en te beoordelen op allerlei zaken waarin we onderling, komend uit allerlei geestelijke hoeken van de kerk, verschillen. Dan blijft een synode echter geestelijk verbrokkeld en hebben haar besluiten geen geestelijke kracht. Maar is er bij al die geestelijke variatie toch niet één zaak waarin wij elkaar allen kunnen vinden, één zaak die voor ons allen van eeuwig levensbelang is: de genade? Echte eenheid in de synode ontstaat wanneer ons hart de andere broeders gaat zoeken, naar de genade die de Heere aan hen heeft geschonken. Dat geeft geestelijke herkenning en een geestelijke band. Dan vallen veel andere zaken weg en de hoofdzaak blijft over. Dat is toch:

‘Hoor wat mij God deed ondervinden,
Wat Hij gedaan heeft aan mijn geest!’ (Psalm 66: 8)

Op dit moment wil ik even teruggaan naar de bidstond gisteravond, ook in dit kerkgebouw. Daar werden we bepaald bij het gegeven dat het de Heere is aan wie het oordeel over onze (kerkelijke) daden is. Dat doet ons allen persoonlijk voor Gods aangezicht staan – coram Deo – en het doet ons zijn genade zoeken want wie is hierin zonder zonde? Tegelijk geeft het geestelijke herkenning bij onze medesynodeleden, die van dezelfde genade afhankelijk zijn. Dan, broeders, hebben we weinig of zelfs niets in eigen handen en dus ook niet in eigen hand. Maar dan mogen we onze lege handen naar de Heere uitstrekken, persoonlijk en gezamenlijk, om ze door Hem met zijn genadegaven te laten vullen.

De Heilige Geest wil onze ogen dáárvor openen zodat we dat gaan zien. Alleen zo kunnen de oude en nieuwe vragen die op ons afkomen, geestelijk doorzien worden. Alleen zó kan Gods zegen over het synodewerk worden afgesmeekt.

Na dit openingswoord laat ds. D. Quant zingen Psalm 66: 8. Vervolgens roept hij de namen in herinnering van enkele leden van de kerken die de Heere sinds de synode van 2007 tot Zich heeft genomen.

Van de predikanten:

6 februari 2009: B. van Smeden, 90 jaar oud;
26 augustus 2009: C. Langbroek, 81 jaar oud;
3 januari 2010: W. van Heest, 82 jaar oud;
1 april 2010: A. Bijkerk, 79 jaar oud.

Van anderen die als lid van een generale synode of van een deputaatschap de kerken hebben gediend:

26 januari 2008: G.G. van Wijngaarden, 94 jaar oud, lid van de synoden van 1965, 1968, 1971, 1977, 1980, 1986, 1988 en 1989, quaestor van de synode 1962-1986;
25 juli 2008: A. van der Veen, 79 jaar oud, deputaat buitenlandse zending 1992-1998;

1 augustus 2008: G.J. Grevers, lid van de synode 1977, 1988 en 1989;
 23 september 2008: K. Brouwer, 90 jaar oud, lid van de synode 1983;
 23 januari 2009: H. Medema, 68 jaar oud, deputaat hulpverlening 1980-1995;
 1 maart 2009: zr. S.P. Strijbis, 62 jaar oud, deputaat ADMA 1986-1995;
 1 februari 2010: J. Tanger, 83 jaar, lid van de synode 1986 en 1988;
 3 maart 2010: H. Moret, 83 jaar, deputaat ADMA 1986-1992; deputaat hulpverlening 1986-1992.

Na een moment van stil gedenken leest ds. D. Quant Openbaring 7: 13-17. Hij laat zingen Psalm 73: 12.

Ds. D. Quant verklaart de generale synode 2010 voor geopend. De roepende kerk wenst de synode van harte de zegen van de Heere toe.

Artikel 3

Lastbrieven

Onder leiding van de kerkenraad van de roepende kerk worden de door de particuliere synoden ingezonden lastbrieven onderzocht. Uit dat onderzoek blijkt dat afgevaardigd zijn om met last en macht op grond van Gods Woord, de aangenomen formulieren van enigheid, de Dordste kerkorde en de verdere synodale bepalingen der kerken alles te besluiten en uit te voeren wat tot het werk van de generale synode behoort, door de

particuliere synode van het Noorden

primi	secundi
ds. J. van 't Spijker	ds. A. Huijgen
ds. H. Polinder	ds. C.C. den Hertog
ds. B. Reinders	ds. G. Huisman
ds. D.J. Steensma	ds. J. van Langevelde
ds. N. Vennik	ds. C.A. den Hertog
oud. R. van der Zwaag	oud. G. Otten
oud. H.J. Sok	oud. P. Sijtsma
oud. B.P. Toonstra	oud. C.J. Hooglander
oud. S. Brink	oud. W. de Vries
oud. D. Beens	oud. W. Feijen
oud. J. Spriensma	oud. W. Lodewijk
diak. R. Winkel	diak. B. Vianen
tertius: diak. G. Pikkert	

particuliere synode van het Oosten

ds. P.D.J. Buijs	ds. R.G. den Hertog
ds. L.A. den Butter	ds. J. van der Wal
ds. M. Oppenhuizen	ds. A.T. van Olst
ds. H.D. Rietveld	ds. L.W. van der Meij

ds. M. Visser
 ds. D. van der Zwaag
 tertius: ds. B. de Graaf
 oud. J.W. Baan
 oud. G. van Brenk
 oud. A. Heystek
 oud. A. Kok
 oud. J.A. Pals
 oud. A.I. Steensma
 tertius: oud. C. den Hartog
 diak. C. Kaasjager
 tertius: diak. E.A. Busse

ds. H. de Bruijne
 ds. R. Kok

 oud. L.H.G.M. Graven
 oud. J. Stomphorst
 oud. J.W. Overeem
 oud. P. van der Ham
 oud. J. van Leeuwen
 oud. H. Brummel

 diak. A. Versluis

particuliere synode van het Westen

ds. C. van Atten	ds. C. Agterhof
ds. H. Fahner	ds. R. Bikker
ds. A.P. van Langevelde	ds. P.J. den Hertog
ds. D. Quant	ds. W.E. Klaver
ds. E.B. Renkema	ds. C. Westerink
ds. W. van 't Spijker	ds. J. Groenleer
oud. W. Bijleveld	oud. F. Drent
oud. L. Mak	oud. F. van der Feen
oud. J. Mauritz	oud. J.W.G. Koning
oud. G.J. den Otter	oud. J. Mons
oud. A.J. de Vuyst	oud. C.J.G. van Rossum
oud. B. de Weerd	oud. W. Visser
diak. A. Miedema	diak. L. Veurink
tertius: diak. J.B. Groot Nibbelink	

particuliere synode van het Zuiden.

ds. C.P. de Boer	ds. A. den Boer
ds. C.J. Droger	ds. W.P. de Groot
ds. A.A. Egas	ds. H.H. de Haan
ds. J.G. Schenau	ds. J.W. van Pelt
ds. J.W. Schoonderwoerd	ds. G.J.H. Vogel
ds. K. Visser	ds. A. van der Zwan
oud. M.H. Baan	oud. D.A. Aarnoudse
oud. E.C. Bin	oud. A. Franke
oud. T. van der Bok	oud. G. Kieviet
oud. W.A. Mackay	oud. T. van Staveren
oud. R.B.J. Naaktgeboren	oud. I.L. Stolk
oud. C. van 't Spijker	oud. W. Uittenbogaard
diak. C. van der Elst	diak. P.G. Mak
tertius: diak. M.P. Flikweert	

Vanwege zijn aanstaande vertrek uit het ressort van de particuliere synode van het Zuiden laat ds. C.P. de Boer zich voor de duur van de synode vervangen door ds. A. den Boer. Om dezelfde reden laat ds. A.A. Egas zich voor een deel van de synode vervangen door ds. H.H. de Haan. Ds. J.W. Schoonderwoerd is vanwege ziekte vandaag verhinderd. In zijn plaats is ds. A. van der Zwan aanwezig.

De wettigheid van de vergadering wordt vastgesteld.

Artikel 4

Verkiezing moderamen

Onder leiding van de roepende kerk wordt het moderamen gekozen. Via een vlot verlopen stemming kiest de vergadering ds. P.D.J. Buijs tot preses, ds. J.G. Schenau tot scriba I, ds. J. van 't Spijker tot scriba II en ds. D. Quant tot assessor.

Artikel 5

Preadviseurs

De roepende kerk verzond uitnodigingen naar de hoogleraren en emeritihogleraren om de synode als adviseur te dienen. De professoren W. van 't Spijker en W.H. Velema gaven al eerder aan vanwege hun omstandigheden geen gebruik te kunnen maken van dit soort uitnodigingen. Er is een bericht van verhindering (voor vandaag) van de professoren G.C. den Hertog, J.W. Maris en (voor de gehele synode) van prof. H.J. Selderhuis. De aanwezige professoren A. Baars, T.M. Hofman en H.G.L. Peels worden hartelijk welkom geheten.

Artikel 6

Toespraak van de preses

Ds. P.D.J. Buijs dankt, mede namens de andere moderamenleden, de vergadering voor het geschonken vertrouwen. Naar aanleiding van 1 Petrus 4: 7 en 8a spreekt hij een kort woord. Het synodewerk mag worden gedaan in het licht van de naderende wederkomst van onze Heiland. Dat besef zal enerzijds doen relativeren, anderzijds intensiveren (J.P. Versteeg). In een geesteshouding die wordt gekenmerkt door nuchterheid, waakzaamheid, gebed en onderlinge liefde mogen we samenzijn.

De preses spreekt woorden van dank en waardering aan het adres van de roepende kerk. Scriba br. L. Mak wordt met name genoemd. Ook ds. D. Quant voor het openen van de vergadering en voor zijn indringende en bemoedigende prediking – 'U hebt ons voor Gods aangezicht geplaatst' - tijdens de bidstond.

Artikel 7

Openlijke verklaring

De preses laat zingen Psalm 119: 67. Vervolgens leest hij de 'Openlijke verklaring'

volgens de bijlage bij art. 50 K.O. Door deze verklaring staande aan te horen, betuigen de afgevaardigden en preadviseurs hun instemming met de belijdenis van de kerk. Daarna wordt gezongen Psalm 119: 84. Aansluitend gaat de preses voor in gebed en vraagt de Heere om zijn onmisbare zegen over het synodewerk.

Artikel 8

Schorsing

De vergadering wordt geschorst voor de maaltijd en voor beraad van het moderamen, samen met de preadviseurs en, als vertegenwoordigers van de roepende kerk, de preses en de scribe van de kerkenraad van Huizen.

VERVOLG EERSTE ZITTING

Vrijdag 27 augustus 2010, 13.30 – 15.00 uur

Artikel 9

Heropening

De preses heropent de vergadering. Hij laat zingen de verzen 3 en 9 van het berijmde Gebed des Heeren. Ds. H. Fahner laat zich vanmiddag vervangen door zijn secundus ds. R. Bikker. Door op te staan betuigt deze zijn instemming met het belijden van de kerk.

Artikel 10

Quaestor

Op voorstel van het moderamen wordt br. G.P. Groeneveld herbenoemd als quaestor, dat wil zeggen: tot 1 januari 2011 omdat hij heeft aangegeven zijn functie te willen neerleggen. Br. J. Lokhorst wordt herbenoemd als secundus.

Artikel 11

Reiskostenvergoeding

Reëel gemaakte reiskosten kunnen bij de penningmeester van de synode worden gedeclareerd. De vergoeding bedraagt € 0,29 per kilometer.

Artikel 12

Verslaggeving *De Wekker* en website

Vanwege het nieuwe redactiebeleid bij *De Wekker* worden geen verslagen van de zittingen van de synode geplaatst. De redactie heeft br. L. Mak verzocht de belangrijkste besluiten te vermelden bij 'Berichten uit de kerken'. Het moderamen stelt voor ds. L.A. den Butter te benoemen om een kort verslag van de zittingen te

maken en die te doen plaatsen op de website van onze kerken. Overeenkomstig wordt besloten.

Artikel 13

Sluitingstermijn ingekomen stukken

Op voorstel van het moderamen wordt besloten dinsdag 28 september 2010 vast te stellen als sluitingsdatum voor het indienen van ingekomen stukken.

Artikel 14

Comité-generaal

Artikel 15

Comité-generaal

Artikel 16

Vergadertijden

De vergadering besluit de vergadertijden vast te stellen op: 9.15 – 12.15, 13.30 – 17.15 en 19.00 – 21.00 uur. Op dinsdag begint de zitting om 10.00 uur.

Artikel 17

Commissies van onderzoek en rapport

Op voorstel van het moderamen worden de volgende commissies van onderzoek en rapport benoemd:

commissie 1:	opleiding en publiciteit
agendapunten:	9.03.01, 9.03.02-03 samen met cie. 6, 9.14, 9.15
samenroeper:	ds. A.P. van Langevelde
rapporteur:	ds. H. Polinder
leden:	ds. A. den Boer
	ds. M. Visser
	oud. G. van Brenk
	oud. W. Bijleveld
	oud. C. van 't Spijker
adviseur:	prof. G.C. den Hertog
commissie 2:	verkondiging
agendapunten:	9.04, 9.05, 9.06, 9.08
samenroeper:	oud. A. Heystek
rapporteur:	ds. D.J. Steensma
leden:	ds. A.A. Egas

adviseur:	ds. M. Oppenhuizen oud. M.H. Baan oud. B. de Weerd oud. S. Brink prof. H.G.L. Peels
commissie 3: agendapunten: samenroeper: rapporteur: leden:	pastoraat en eredienst 8.04, 9.09, 9.10, 9.11, 9.12, 9.24, 9.25, 9.31 ds. H. Fahner ds. K. Visser ds. B. Reinders oud. J.A. Pals oud. J. Spriensma oud. J.W. Baan diak. A. Miedema prof. A. Baars
adviseur:	
commissie 4: agendapunten: samenroeper: rapporteur: leden:	kerkelijke verhoudingen 8.02, 8.05, 8.06, 8.07, 9.18, 9.19, 10.01 ds. E.B. Renkema ds. W.N. Middelkoop ds. C.J. Droger ds. D. van der Zwaag oud. L. Mak oud. T. van der Bok diak. R. Winkel adviseur: prof. T.M. Hofman
adviseur:	
commissie 5: agendapunten: samenroeper: rapporteur: leden:	kerk en samenleving 8.01, 9.13, 9.17, 9.30 in tweede instantie ds. J.W. Schoonderwoerd ds. C. van Atten ds. H.D. Rietveld ds. L.A. den Butter oud. D. Beens oud. G.J. den Otter diak. C. van der Elst prof. J.W. Maris
adviseur:	
commissie 6: agendapunten: samenroeper: rapporteur: leden:	financiën en beheer 8.03, 9.02, 9.03.02-03 samen met cie.1, 9.07, 9.21, 9.22, 9.23, 9.26, 10.04 oud. A.J. de Vuyst oud. J. Mauritz oud. B.P. Toonstra

oud. W.A. Mackay
 oud. R.B.J. Naaktgeboren
 oud. R. van der Zwaag
 diak. C. Kaasjager

commissie 7:	bezwaarschriften en kerkorde
agendapunten:	9.16, 9. 27, 9.28, 9.29, 11
samenroeper:	assessor
rapporteur:	ds. W. van 't Spijker
leden:	ds. N. Vennik oud. A.I. Steensma oud. A. Kok oud. E.C. Bin oud. H.J. Sok
adviseur:	prof. H.J. Selderhuis

moderamen: 10.03, 10.06, 10.7, 10.08, 10.09, 10.10, 9.30 in eerste instantie

De preses attendeert erop dat de conceptinstructie doelmatigheid en beheersbaarheid deputaatschappen vanaf het begin bij het commissiewerk betrokken dient te worden. Deze instructie zal in de eerste zittingsweek met voorrang behandeld worden aan de hand van de rapportage van commissie 6.

De onderzoekscommissies moeten geen acht slaan op voorstellen voor benoemingen in sommige deputatenrapporten. Deze horen niet in deze rapporten opgenomen te zijn maar dienen separaat te worden ingediend bij het moderamen van de generale synode. De preses herinnert nog aan het synodebesluit dat verhelderingsvragen bij de rapporten tevoren kunnen worden ingediend bij de secretarissen van de desbetreffende deputaatschappen.

Artikel 18

Schorsing

De preses schorst de vergadering voor overleg tussen het moderamen en de samenroepers en rapporteurs van de onderzoekscommissies.

Artikel 19

Heropening

De preses heropent de vergadering.

Artikel 20

Acta generale synode 2007

De preses stelt de gedrukte *Acta* van de generale synode 2007 en de voortgezette vergadering op 28 mei 2008 aan de orde. Zij worden ongewijzigd vastgesteld.

Archiefexemplaar en Acte van vaststelling worden door het moderamen van een handtekening voorzien. Vervolgens deelt de preses mee dat de comitéacta zijn gelezen, vastgesteld en getekend op vergaderingen van het oud-moderamen, 19 december 2007, respectievelijk 1 juni 2008. Scriba I van de synode 2007, ds. G. van Roekel, wordt hartelijk dank gezegd voor zijn vlotte en zorgvuldige wijze van werken.

Artikel 21

Rapport deputaten vertegenwoordiging van de kerken

De preses stelt het rapport van deputaten vertegenwoordiging van de kerken (bijlage 1) aan de orde. Er worden geen vragen over gesteld. Oud. L. Mak dient twee voorstellen van orde in (bijlage 3). Het moderamen neemt ze mee en komt erop terug (zie art. 29, 58 en 229).

De synode besluit:

1. de werkzaamheden van deputaten vertegenwoordiging onder dank goed te keuren;
2. de archivarissen van de synode te machtigen om comitébesluiten van de generale synode in geanonimiseerde vorm door te geven aan kerkelijke vergaderingen die daar vanwege de behandeling van een bepaalde zaak om vragen;
3. te besluiten om beslissingen in appelzaken die geldingskracht hebben voor het geheel van de kerken zo mogelijk in openbare zitting te nemen, opdat zulke besluiten opgenomen kunnen worden in de acta en zo kenbaar zijn voor het geheel van de kerken;
4. artikel 30 van het huishoudelijk reglement als volgt te formuleren:
'Afgevaardigden van kerken, waarmee correspondentie wordt onderhouden, zullen in principe op de donderdag en vrijdag van de tweede volle vergaderweek (oktober) gelegenheid ontvangen de synode toe te spreken. De preses, of op zijn verzoek een van de andere leden of preadviserende leden, zal deze toespraak namens de synode beantwoorden';
5. opnieuw deputaten te benoemen overeenkomstig art. 50 sub 11 K.O., opdat zij de kerken kunnen vertegenwoordigen in gevallen die niet behoren tot de competentie van andere deputaatschappen.

Artikel 22

Oud-moderamen

De preses geeft het rapport van het oud-moderamen van de synode van 2007 in bespreking (bijlage 2). Ds. A.P. van Langevelde stelt voor in voorstel 1 het woord 'kan' te vervangen door 'zal', omdat 'kan' een indruk van vrijblijvendheid zou kunnen maken.

De synode besluit:

1. de handelingen van het oud-moderamen onder dank goed te keuren;
2. aan artikel 55 van het huishoudelijk reglement toe te voegen:
'Indien bij de bespreking van het voorstel van het moderamen voor benoemingen in deputaatschappen en commissies voor een bepaalde voordracht een tegenkandidaat wordt voorgesteld, zal het moderamen een toelichting geven op de kandidaat die zij voorstelt en zal de preses aan de vergadering vragen of er behoefte is aan een besprekingsronde'.

Artikel 23

Bezwaarschriften

De preses deelt mee dat er een aantal bezwaarschriften is ingediend. Deze worden in de loop van september uitgereikt, commissie 7 kan er per heden over beschikken.

Artikel 24

Sluiting

Ds. J.G. Schenau gaat voor in dankgebed, waarna de preses de eerste zitting van de synode sluit.

TWEEDE ZITTING

dinsdag 28 september 2010, 10.00 – 12.15 uur

Artikel 25

Opening

De preses feliciteert twee broeders die vandaag jarig zijn: ds. D. Quant werd 60, diak. R. Winkel 68. De preses laat zingen Ps. 40: 5 en 8, leest 2 Tim. 3: 10 - 4: 5 en gaat voor in gebed. Daarbij draagt hij br. J. Spriensma die een ingrijpende hartoperatie onderging, aan de Heere op.

Artikel 26

Appel-nominaal

Vanuit het Noorden is oud. H.J. Sok verhinderd. Er is geen secundus aanwezig. Oud. W. Lodewijk vervangt oud. J. Spriensma. Voor de particuliere synode van het Oosten hoopt oud. A. Heystek later te arriveren. Ook de quaestor van de synode, br. G.P. Groeneveld, wordt welkom geheten.

Als preadviseur is aanwezig prof. G.C. den Hertog.

Door op te staan betuigen de brs. G.C. den Hertog, W. Lodewijk en J.W. Schoonderwoerd hun instemming met de belijdenis van de kerk.

*Artikel 27***Telegram H.M. Koningin Beatrix**

De synode besluit een telegram te verzenden aan onze koningin Beatrix, van navolgende inhoud: 'Majesteit, de generale synode 2010 van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, in vergadering bijeen in Nunspeet, bidt u bij de vervulling van uw verantwoordelijke en zware werk als vorstin de zegen van de Heere God toe. Onze kerken weten zich aan u en aan uw huis verbonden. We hebben diep respect voor de wijze waarop u uw dienende taak vervult, en we zijn God dankbaar dat u een zo grote plaats in onze veelzijdige samenleving hebt ontvangen. Ons gebed is dat de Heere u en uw gezin nabij zal zijn.' Vervolgens zingen wij de verzen 1 en 6 van ons volkslied.

*Artikel 28***Ingekomen stukken**

De preses maakt attent op de aangepaste lijst met ingekomen stukken. De stukken 10.09 en 10.10 worden in comité behandeld. Stuk 10.11 is niet wettig ter tafel: de schrijver moet de weg van een instructie gaan. Met betrekking tot stuk 10.12, een uitnodiging voor het bijwonen van de presentatie van de Herziene Statenvertaling, stelt het moderamen voor dat het moderamen de synode vertegenwoordigt. Daarmee stemt de vergadering in. Stuk 10.13 is niet ontvankelijk. Het wordt overhandigd aan deputaten buitenlandse kerken.

*Artikel 29***Mededelingen moderamen**

De preses verduidelijkt de afspraken over de vergoeding van onkosten. Het betreft de reële, eventueel dagelijks gemaakte reiskosten. Aan het eind van de synode kan aan een gastgezin een presentje worden aangeboden à € 20.

In overeenstemming met de voorstellen van oud. L. Mak (bijlage 3) stelt het moderamen voor een commissie werkwijze in te stellen, die zal rapporteren op de synode van 2013. En ook een commissie digitalisering, die nog in de loop van deze synode zal rapporteren. Het moderamen stelt voor in deze laatste commissie te benoemen: zr. M. Blankenstijn, ds. G. van Roekel, diak. A. Miedema en oud. A.J. de Vuyst. Genoemde zr. en brs. zullen gevraagd worden.

*Artikel 30***Quaestor**

De quaestor vraagt de afgevaardigden ingevulde declaratieformulieren in te leveren bij de quaestor of de tweede scriba. Uiteraard worden ook de reiskosten van door de synode opgeroepen bezoekers vergoed.

*Artikel 31***Totaal financieel beleid**

De preses stelt het totaal financieel beleid aan de orde, aan de hand van rapport 1 van commissie 6 (bijlage 4).

De synode besluit:

1. de generale synode behandelt alle rapporten van deputaatschappen en neemt daarover de noodzakelijke besluiten met uitzondering van het goedkeuren van de begrotingen en het vaststellen van de minimumbijdragen die per (doop) lid van de kerken aan de desbetreffende deputaatschappen moeten worden afgedragen;
2. in de laatste synodeweek stelt de generale synode de minimumbijdragen per (doop)lid vast die aan de desbetreffende deputaatschappen moeten worden afgedragen en doet daarvan mededeling aan deze deputaatschappen;
3. deputaatschappen waarvoor een lagere minimumbijdrage per (doop)lid is vastgesteld dan zij hebben gevraagd, zijn gehouden hun beleid op deze lagere bijdrage af te stemmen en hun begrotingen voor de desbetreffende periode daaraan aan te passen en deze aangepaste begrotingen zo spoedig mogelijk doch uiterlijk 1 april 2011 in te dienen bij deputaten financiële zaken. Interea op het vermogen beneden de daarvoor geldende norm is daarbij niet toegestaan;
4. de generale synode spreekt uit dat erfstellingen, legaten en giften zonder last tot de gewone inkomsten behoren.

*Artikel 32***Theologische Universiteit Apeldoorn/curatorium**

Aan de orde is het rapport van het curatorium van de Theologische Universiteit Apeldoorn (TUA) (bijlage 5). Dit rapport wordt behandeld aan de hand van rapport 1 van commissie 1 (bijlage 6). Vooraf heet de preses de curatoren ds. J. Westerink en ds. D. Quant welkom. Verder de rector prof. G.C. den Hertog en als afgevaardigden van het college van bestuur en van deputaten toezicht respectievelijk br. J.J. Eberwijn en ds. G.L. Born. Ook financieel manager br. J.G. v.d. Berg is aanwezig; namens de raad van toezicht van de Theologische Universiteit Kampen wonen de di. P. Niemeijer en J. Ophoff de vergadering bij.

De rapporteur van de commissie, ds. H. Polinder, stelt voor vragen met betrekking tot de vooropleiding te stellen bij het rapport van deputaten toezicht.

De rapportage roept in het algemeen bij enkele afgevaardigden de vraag op of er niet vooraf afstemming had moeten plaatsvinden tussen curatorium en deputaten toezicht. Verschillende onderwerpen komen nu dubbel aan de orde. Zijn de verantwoordelijkheden zelf wel duidelijk onderscheiden? Er wordt in de bespreking door meerderen bijzondere waardering geuit voor het vele goede werk dat aan

de TUA wordt gedaan, ondanks zorgen en onzekerheid met betrekking tot de toekomst. Gevraagd wordt naar de aandacht voor psyche en persoonlijkheid van de admissiale studenten. En naar de werkdruk van de hoogleraren. De beëindiging van de schooldagen wordt betreurd terwijl met vreugde een toenemende belangstelling van jongeren voor de TUA wordt geconstateerd.

De rapporteur, de president-curator en de rector beantwoorden de vragen. De rapportage weerspiegelt de periode van gewenning aan de nieuwe situatie: op papier is het allemaal goed geregeld maar in de praktijk blijken de raakvlakken soms overlappingen te geven. Er is een degelijk begeleidingstraject van admissiale studenten waarin ook karakter- en persoonlijkheidsvorming aandacht krijgen. Om de werkdruk te verminderen stelt de commissie in navolging van deputaten toezicht een plan van aanpak voor. Voor een schooldag in de vertrouwde vorm nam de belangstelling gestaag af. Er wordt nagedacht over initiatieven om het samenbindende karakter ervan op andere manieren te kunnen bewaren en versterken.

De synode besluit:

1. de handelingen van het curatorium goed te keuren, voor de periode tot 1 januari 2009 decharge te verlenen en curatoren hartelijk te danken voor de vele arbeid in de achterliggende verslagperiode;
2. goedkeuring te hechten aan de voorgestelde veranderingen betreffende de verlening van het preekconsent;
3. goedkeuring te hechten aan de voortgang van de contacten met de Theologische Universiteit van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt;
4. (na behandeling bij het rapport van deputaten toezicht) goedkeuring te hechten aan het incorporeren van de studie oude talen in het curriculum van de studie theologie;
5. een breed samengestelde commissie te benoemen die zich gaat inzetten voor de jaarlijkse organisatie van een landelijke kerkendag waarop naast de TUA ook andere deputaatschappen zich kunnen presenteren;
6. opnieuw een secretaris en een secundus-secretaris te benoemen.

Artikel 33

Theologische Universiteit Apeldoorn/toezicht

De preses stelt aan de orde het rapport van deputaten toezicht (bijlage 7). Daarbij dient betrokken te worden bijlage 1: het verslag van het college van bestuur. De rapporten 2 van commissie 1 en 3 van commissie 6 (bijlagen 8 en 9) zijn leidend bij de bespreking. De vragen worden beantwoord door de rapporteur van commissie 1, ds. H. Polinder, de rapporteur van commissie 6, oud. J. Mauritz, door ds. G.L. Born namens deputaten toezicht en daarnaast door br. J.J. Eberwijn voor het college van bestuur. Ook de rector, prof. G.C. den Hertog, heeft een inbreng.

Prof. G.C. den Hertog brengt de groeten over van zijn collega's. Hij verklaart

hun afwezigheid uit de collegedichtheid juist op dinsdag. Hij waardeert het dat de TUA ter synode het eerste gespreksonderwerp is maar verzoekt toch om de behandeling van de rapporten in het vervolg op een andere dag van de week te doen plaatshebben.

Vanuit de synode wordt gevraagd of bezinning op de toekomst wel voldoende is. Is de urgentie niet zo hoog dat er de komende jaren verkennende gesprekken moeten worden gevoerd over een steeds intensievere samenwerking met de Theologische Universiteit Kampen (TUK)? Is de wenselijkheid met betrekking tot de vermindering van de werkdruk en de verruiming van mogelijkheden tot wetenschappelijk onderzoek financieel wel haalbaar? Welk tempo staat commissie en deputaten in dit opzicht voor ogen en welke invloed heeft een en ander op het budget? Hoe breed en open mag de bezinning op de toekomst zijn: komen ook andere universiteiten in aanmerking voor samenwerking en kan ook een seminarievorm overwogen worden? Verschillende afgevaardigden vragen naar de ontwikkelingen aangaande de vooropleiding. Kan bij incorporatie in het curriculum het niveau wel gelijk blijven?

De commissie heeft van deputaten begrepen dat de bezinning op de toekomst zich nog in een primair stadium bevindt. Deze geschiedt ook wel in samenspraak met de TUK maar de vraag is of samenwerking met de TUK alleen op de lange termijn voldoende is. Het wetenschappelijk onderzoek is tussen TUA en TUK al helemaal op elkaar afgestemd. Primair moet de principiële vraag beantwoord worden of de CGK een eigen predikantenopleiding moet houden. Afhankelijk van het antwoord op die vraag worden de mogelijkheden tot samenwerking gezien. Deputaten toezicht en curatorium moeten bij deze bezinning de komende tijd mogelijk weer dichter tegen elkaar aanschuiven. De urgentie wordt aangegeven in het verzoek van deputaten om de generale synode 2010 conditioneel te sluiten. De werkdruk van de hoogleraren is van dien aard, dat zo spoedig mogelijk doordachte maatregelen genomen moeten worden. Dat brengt ook een financiële investering met zich mee maar de commissie weet nog niet in welke orde van grootte. Bij het verzoek om een hogere omslag heeft deputaten ook deze zaak voor ogen gestaan. Voor een vermindering van de werkdruk kan ook gekeken worden naar de taakverdeling. Sommige taken kunnen misschien buiten de TUA worden gelegd. De vooropleiding houdt, geïncorporeerd, niet hetzelfde maar wel een verantwoord niveau. De studieduur gaat feitelijk terug naar zes jaar maar dan wordt ook van de studenten wel een extra inspanning gevraagd. De commissie bepleit een evaluatie. Volgens de rector kan die over drie jaar nog maar heel beperkt zijn omdat er dan nog te weinig ervaring mee is opgedaan. Er wordt nagedacht over een predikantsuitgang die blijvend wetenschappelijk van karakter is maar tegelijk meer op de praktijk gericht. Er is straks geen geld meer nodig voor de vooropleiding maar de kerken moeten doorstuderen in de pastorie met het oog op promotie wel willen faciliteren. Er zijn verschillende seminarievormen: een geheel eigen opleiding of een eigen kerkelijke aanvulling op een wetenschappelijke studie aan een theologische faculteit. In het eerste geval zijn de kerken veel duurder uit. In het tweede geval ontvangen onze predikanten voor een belangrijk deel onderwijs

in een seculiere geest. Willen de kerken dat?

Ds. A.A. Egas stelt voor bij voorstel tot besluit 13, na 'zich te bezinnen op de toekomst van de TUA', aan te vullen: 'waarbij ook de mogelijkheid tot het vormen van een seminarium (zoals bijv. bij de Hersteld Hervormde Kerk) nadrukkelijk dient betrokken te worden.'

Oud. J.A. Pals stelt voor bij besluit 13 na 'zich te bezinnen op de toekomst van de TUA' aan te vullen: 'verkennende besprekingen te beginnen met de TUK over verdergaande samenwerking ten einde met name het onderzoek voor de toekomst veilig te stellen binnen de opgelegde financiële kaders.'

Oud. A.J. de Vuyst stelt voor voorstel 10 nu nog niet tot besluit te maken maar mee te geven aan commissie 6.

Ds. J.W. Schoonderwoerd stelt voor voorstel 2 in het rapport van commissie 6 te laten vervallen.

De voorstellen worden meegegeven aan de commissie en komen later terug (zie art. 37).

Artikel 34

Schorsing

De preses schorst de vergadering in verband met de lunch.

VERVOLG TWEDE ZITTING

dinsdag 28 september 2010, 13.30 – 17.30 uur

Artikel 35

Heropening

De preses heropent de vergadering. Op zijn voorstel wordt gezongen Ps. 107: 12,16.

Artikel 36

Appel-nominaal

Er zijn geen wijzigingen in de samenstelling van de synode.

Artikel 37

Theologische Universiteit Apeldoorn/toezicht – vervolg

De bespreking van het rapport van deputaten toezicht wordt voortgezet (zie art. 33). De rapporteur, ds. H. Polinder, geeft namens de commissie een reactie op de ingediende voorstellen. De voorstellen van oud. J.A. Pals en ds. A.A. Egas

worden ontraden omdat de voorstellen van de commissie al ruimte laten voor de bezinning die beide broeders bepleiten. De commissie neemt het voorstel van ds. J.W. Schoonderwoerd over. Dat van oud. A.J. de Vuyst niet. Commissie 6 kan wel voorstellen doen om het te nemen besluit 10 concreet in te vullen. De broeders A.A. Egas, J.A. Pals en A.J. de Vuyst trekken hun voorstellen in.

De synode besluit:

1. in te stemmen met het door deputaten toezicht opgestelde verslag en de daarin vervatte verantwoording van de activiteiten en deputaten hartelijk te danken voor hun werk;
2. kennis te nemen van het rapport van het college van bestuur en voor zover nodig daarmee in te stemmen;
3. in te stemmen met de benoeming door deputaten toezicht van br. J.J. Eberwijn als lid, respectievelijk voorzitter van het college van bestuur ingaande 1 januari 2009;
4. over te gaan tot de benoeming van een secundus zoals hiervoor aangegeven in 'Samenstelling deputaten toezicht met opgave van namen e.d.';
5. in te stemmen met de benoeming door deputaten toezicht van prof. G.C. den Hertog als rector, respectievelijk lid van het college van bestuur;
6. in te stemmen met het door deputaten toezicht vastgestelde rooster van aftreden;
7. in te stemmen met de door deputaten toezicht goedgekeurde aanpassing van de taakverdeling binnen het college van bestuur (zie bijlage a bij het verslag van het college van bestuur);
8. uit te spreken dat – zoals uit het jaarverslag van het college van bestuur blijkt – de personele bezetting van de TUA op een niveau ligt dat niet onderschreden kan worden en dat mitigerende acties met het oog op het terugdringen van het personeelsbestand op dit moment ongewenst zijn;
9. in de vaststelling van het budget voor de periode 2011-2013 te rekenen met de mogelijke kosten van de implementatie van een actieplan met het oog op de vermindering van de werkdruk van de wetenschappelijke staf;
10. uit te spreken dat zoals beschreven in het verslag van het college van bestuur, het belang van een studie- en stimuleringsfonds onverminderd groot blijft;
11. in verband met de omstandigheid van het vervallen van extra instroomeisen klassieke talen, te hebben kennisgenomen van
 - de handelingen van het college van bestuur en deputaten toezicht van de TUA naar aanleiding van de ontwikkelingen in de wet- en regelgeving voor hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek en de ontwikkelingen in de bekostiging daarvan;
 - het feit dat de TUK van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt de extra instroomeisen klassieke talen heeft laten vervallen en daarmee geen partner meer is in de vooropleiding;
 - het besluit naar aanleiding van voorgaande ontwikkelingen van het college van bestuur om de extra instroomeisen klassieke talen te laten vervallen en het talenonderwijs te incorporeren in het zesjarig curriculum;

en overwegende dat

- de TUA alleen is komen te staan inzake het stellen van extra instroomeisen klassieke talen;
- deze positie nadelig kan uitwerken op het aantrekken van studenten die gereformeerde theologie willen studeren;
- de financiering van de universiteit in het algemeen extra zwaar onder druk komt te staan en een mogelijk niet bekostigd jaar hierop onevenredig zwaar drukt, hetgeen de continuïteit van de universiteit bedreigt;
- het vooralsnog mogelijk lijkt om onderwijs in de klassieke talen in een zesjarig curriculum te incorporeren;

te besluiten

- goedkeuring te hechten aan de handelingen van het college van bestuur en het deputaatschap toezicht inzake het opheffen van de extra instroomeisen klassieke talen;
 - het curatorium van de TUA te verzoeken in overleg te treden met het curatorium van de TUK inzake het beëindigen van de overeenkomst voor de vooropleiding in goed overleg met het college van bestuur;
 - deputaten toezicht te verzoeken het incorporeren van de vooropleiding in het curriculum periodiek te evalueren, de eerste keer zo vroeg dat de volgende synode het evaluatierapport kan meenemen in haar overwegingen;
12. deputaten toezicht te verzoeken om in goed overleg met het college van bestuur, het college van hoogleraren en het curatorium een actieplan op te stellen en te implementeren voor een integrale aanpak van de te hoge werkdruk van de wetenschappelijke staf en daarvan verslag te doen aan de synode van 2013;
13. deputaten toezicht te verzoeken om in nauw overleg met het college van bestuur, het college van hoogleraren en het curatorium, gezien de overbelasting van de wetenschappelijke staf en beperkte omvang van de universiteit aan de ene kant en de noodzaak van meer ruimte voor wetenschappelijk onderzoek en de eisen van de overheid aan de andere kant, zich te bezinnen op de toekomst van de TUA en daarover uiterlijk aan de synode van 2013 te rapporteren en verder deze synode conditioneel te sluiten om de mogelijkheid te bieden aan deputaten toezicht om in eerder stadium te rapporteren indien dit naar hun oordeel noodzakelijk is;
14. de handelingen van de interim financieel manager en deputaten toezicht onder dankzegging goed te keuren;
15. akkoord te gaan met de afspraken tussen deputaten emeritikas en het college van bestuur voor wat betreft het emeriteringsfonds van de TUA;
16. opnieuw deputaten te benoemen.

De preses dankt de deputaten voor hun komst en inbreng in de vergadering.

*Artikel 38***Theologische Universiteit Apeldoorn/studie- en stimuleringsfonds**

De preses stelt aan de orde de rapportage van deputaten studie- en stimuleringsfonds (bijlage 10). Hiermee correspondeert rapport 4 van commissie 6 (bijlage 11). De deputaten ds. H. Fahner, oud. J. Mauritz en br. J.C. Westeneng worden welkom geheten.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hun dank te zeggen voor hun werk;
2. de voorstellen en wijzigingen op de regeling studiefonds 2007, zoals verwoord in het rapport van deputaten, integraal over te nemen;
3. opnieuw deputaten te benoemen.

*Artikel 39***Comité-generaal***Artikel 40***De Wekker**

De synode zet zich aan de bespreking van het rapport van de commissie van redactie van *De Wekker* (bijlage 12). Daarbij hoort rapport 3 van commissie 1 (bijlage 13). De di. M.J. Oosting, G. van Roekel en H.K. Sok ontvangen woorden van welkom.

In de bespreking wordt dankbaarheid geuit voor de plaats die *De Wekker* in ons kerkelijke leven heeft. Sommige afgevaardigden betreuren de onmogelijkheid om tot een breder landelijk blad te komen. Anderen vragen zich af waarom de commissie het ondanks de gebleken financiële onhaalbaarheid toch voorstelt. Enkele afgevaardigden ervaren een gemis nu er geen verslagen van kerkelijke vergaderingen en bijeenkomsten meer worden opgenomen. Kunnen deze niet via de website van *De Wekker* worden aangeboden? Worden wel alle predikanten gevraagd voor een meditatie? Worden wel alle artikelen tevoren inhoudelijk getoetst op overeenstemming met Schrift en belijdenis?

Namens de commissie gaat ds. A.P. van Langevelde op de gestelde vragen in. Ds. G. van Roekel antwoordt namens de redactie. De commissie is van oordeel dat als de leden van onze kerken gediend zouden zijn met een breder landelijk blad, daarvoor ook gelden vrij moeten worden gemaakt. We hebben nog maar zo weinig samen! De commissie biedt aan gedurende deze synode de verschillende deputaatschappen die voor berichtgeving in een landelijk blad in aanmerking komen, te polsen. De verslagen van kerkelijke vergaderingen waren journalistiek gezien vaak beneden de maat, ook verliep de aanlevering niet optimaal. De actualiteitswaarde is nu leidend. Er is mogelijk wel aan sfeer ingeboet maar niet

per se aan informatieverstrekking. De redactie neemt integraal over wat classes aanleveren. De redactie zal de hele vernieuwingsoperatie nog evalueren. Alle predikanten uit onze kerken worden uitgenodigd om een meditatie te verzorgen, op een enkeling na werkt iedereen mee. De redactie voert gesprekken met predikanten die uit onvrede met het beleid van de redactie niet mee willen werken. Eind- en hoofdredacteur zien scherp toe op de inhoud van de artikelen. Prikkeling kan soms, strijdigheid met het Woord van God niet. Soms vindt een gesprek plaats met een scribent. In de inhoud van *De Wekker* weerspiegelt zich de realiteit van ons kerkelijk leven. De redactie wil de website het liefst benutten voor op *De Wekker* zelf afgestemd gebruik, bijv. om abonnees te werven. Deputaatschappen kunnen voor hun berichtgeving gebruik maken van de website van onze kerken.

Ds. J.G. Schenau doet het volgende voorstel voor een nieuw voorgenomen besluit 3: 'de redactie van *De Wekker* op te dragen te overwegen of kerkelijke verslagen op de website kunnen worden geplaatst met een introductie ervan of een verwijzing ernaar in het blad'. De commissie neemt dit voorstel over.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen te danken voor hun werk;
2. in art. 1 van 'Instructie voor de commissie van redactie van *De Wekker*' het woord 'weekblad' te vervangen door 'blad';
3. de redactie van *De Wekker* op te dragen te overwegen of kerkelijke verslagen op de website kunnen worden geplaatst met een introductie ervan of een verwijzing ernaar in het blad;
4. opnieuw leden voor de commissie van redactie te benoemen.

De vertegenwoordigers van de commissie van redactie wordt dank gezegd voor hun aanwezigheid en beantwoording van vragen.

Artikel 41

Geestelijke verzorging varenden

De preses stelt het rapport van deputaten geestelijke verzorging varenden aan de orde (bijlage 14). Het wordt besproken aan de hand van rapport 2 van commissie 3 (bijlage 15). De deputaten ds. J.H. van Dijk, ds. W.M. den Hertog en oud. J. Mauritz nemen plaats achter de moderamentafel. Ook ds. H. v.d. Ham is aanwezig.

Verschillende afgevaardigden haken in op het door de commissie geconstateerde feit dat deputaten een opdracht van de vorige synode tot bezinning en visievorming lieten liggen. Er blijkt in de praktijk van het werk onder de varenden een verschuiving plaats te vinden van het pastoraat naar het missionaire en diaconale. Moeten deputaten deze opdracht nu alsnog uitvoeren? Sommigen achten dat juist in het licht van de nieuwe ontwikkelingen nodig. Geeft bijvoorbeeld het gebruik van internet geen nieuwe mogelijkheden? Anderen bepleiten dat deputaten bezien of het werk niet beter kan worden ondergebracht bij deputaten evangelisatie, diaconaat of pastoraat in de gezondheidszorg. Kunnen wij als kleine kerk dit werk wel blijven doen?

Rapporteur ds. K. Visser en de deputaten ds. J.H. van Dijk en ds. W.M. den Hertog beantwoorden de vragen. Deputaten meenden wel met de opdracht van de synode bezig te zijn, toen zij werkten aan een aanpassing van de instructie van de schipperspredikant. Deputaten achten het beter om voorstel 3 van de commissie aan te houden tot na de behandeling van het rapport over de doelmatigheid en beheersbaarheid van deputaatschappen. En met betrekking tot voorstel 2 zijn deputaten nog niet overtuigd van de noodzaak van een nieuwe visie: is er wat het werk betreft werkelijk zoveel veranderd als wordt gesuggereerd?

Br. A. Heystek stelt voor voorgenomen besluit 3 te laten vervallen.
Er komt een aangepaste rapportage van de commissie (zie art. 65).

Artikel 42

Doelmatigheid

Aan de orde is de conceptinstructie ten behoeve van het vergroten van de doelmatigheid en beheersbaarheid van het werk van de verschillende deputaatschappen. Daarmee correspondeert rapport 2 van commissie 6 (bijlage 16).

De brs. W.H. v. Eeken, J. Mauritz, J.W. Storm en ds. D. Quant, leden van de door deputaten financiële zaken ingestelde commissie doelmatigheid, worden in verband hiermee welkom geheten.

De tekst van de conceptinstructie luidt:

De generale synode,
overwegende

1. de urgentie van de problematiek van het beheersbaar houden van het aantal, de omvang en de uitgaven van de verschillende deputaatschappen, waaronder de verwachte stijging van de kosten van de oudedagsvoorziening van predikanten (en predikantsweduwen);
2. de complexiteit van deze discussie en de beperkte mogelijkheden die de commissie doelmatigheid deputaatschappen heeft ervaren om zelf tot uitspraken hierover te komen;

van oordeel dat

1. het tot de verantwoordelijkheid van de synode zelf behoort om tot een uitspraak over de doelmatigheid van de werkwijze van de diverse deputaatschappen te komen met het oog op het beheersbaar houden van de kerkelijke omslagen;
2. er op de synode vroegtijdig aandacht aan geschonken dient te worden;

besluit dat elke synodecommissie met de deputaatschappen spreekt en rapporteert over:

1. 'Evaluatie van en ontwikkeling in het takenpakket' om daarmee te toetsen of elk deputaatschap een bestaansrecht houdt en doelmatig kan werken;

2. 'Aantal deputaten in relatie tot activiteiten' om te waarborgen dat het aantal deputaten blijft aansluiten op de (toekomstige) activiteiten van het deputaatschap;
3. 'Uitbreiding van taken of activiteiten'; hierbij gaat het erom dat goed is onderbouwd of de belangen van de plaatselijke kerken goed in het oog worden gehouden. Daarbij kan ook de vraag gesteld worden: 'Doen we dit omdat de kerken erom vragen, of doen we dit omdat het deputaatschap het zelf belangrijk vindt.';
4. 'Zichtbaarheid van activiteiten'; hierbij gaat het erom dat de activiteiten voldoende zichtbaar zijn voor de leden van de plaatselijke gemeente en eventueel met adviezen te komen om deze zichtbaarheid te vergroten;
5. 'Toekomstig voortbestaan'; hierbij gaat het om de vraag of indien een deputaatschap een bepaald percentage van zijn taak vervuld heeft (bijv. 70%), of voor die overige taken (bijv. 30%) een deputaatschap in stand gehouden moet worden, of dat er andere, efficiëntere mogelijkheden zijn om deze taken te beleggen.

En besluit tevens:

6. De synode dient tijdens de plenaire besluitvorming kritischer te zijn bij het continueren van opdrachten of het verstrekken van nieuwe opdrachten aan de deputaatschappen.
7. De generale synode dient zich blijvend rekenschap te geven van de kosten-batenanalyse bij nieuwe opdrachten voor deputaatschappen of voor nieuwe deputaatschappen.
8. Net zoals de synode bij de plenaire besprekingen van de rapporten een voorbehoud maakt voor besluitvorming omtrent de hoogte van de landelijke afdrachten, maakt de synode ook een voorbehoud bij besluitvorming omtrent de 'nieuwe opdrachten' om deze aan het eind van de synodeperiode vanuit een totaaloverzicht te evalueren en te beoordelen, teneinde de 'last' voor het landelijke kerkverband beheersbaar te houden.

In de eerste besprekingsronde worden onder andere de volgende vragen gesteld: is het financiële aspect wel de juiste invalshoek? Moet niet eerst bekeken worden welke taken we als kerk hebben om vervolgens na te gaan welke middelen we nodig hebben? Hebben deputaten een samenvoeging van deputaten varenden, militairen en pastoraat in de gezondheidszorg overwogen? Moeten niet alle deputaatschappen nadenken over wat ze moeten doen en niet doen, met een prioritering aan de hand van het Woord van God? Kan er in de kerken werkelijk niet meer worden opgebracht? Hebben we deze zaken in de prediking niet teveel laten liggen? Komt de financiële verantwoordelijkheid op de catechisaties aan de orde? Overigens blijken we voor € 56 per lid heel wat te kunnen doen!

De rapporteur, oud. R.B.J. Naaktgeboren, en de aanwezige commissieleden beantwoorden de vragen. Geld mag niet leidend zijn. Zo leeft dat ook in de commissie doelmatigheid. Anderzijds kan een nuchtere en zakelijke bezinning

de deputaatschappen wel verder helpen om hun eigen verantwoordelijkheid te nemen met betrekking tot doelmatigheid en beheersbaarheid. De klacht over de hoogte van de omslagen was de aanleiding voor de opdracht van de synode. Het was juist de commissie die breder wilde kijken dan het financiële aspect alleen. De problemen rond de emeritikas kwamen erbij en zijn door de commissie meegenomen. Hippe onderwerpen genereren veel geld, minder hippe maar wel belangrijke zaken moeten ook aandacht blijven krijgen. Er is in de kerken sprake van een tanend draagvlak voor landelijke fondsen. Gezien de toenemende weigering om voor alle kassen volledig af te dragen, is het de vraag of het probleem bij de kerkleden ligt of eerder bij de kerkenraden. Transparantie is nodig en zichtbaarheid. Het deputaatschap buitenlandse zending kan als voorbeeld dienen. Het stimuleren van de offervaardigheid zou meegenomen kunnen worden in de opdracht voor een nieuwe, zelfstandige commissie doelmatigheid.

In de tweede besprekingsronde wordt gewezen op het spanningsveld tussen wat landelijk en wat plaatselijk bekostigd moet worden. En er is ook veel offervaardigheid die tot dankbaarheid stemt. Deputaatschappen moeten hun activiteiten kritischer toetsen aan de hand van de hun door de synode gegeven instructie. En laten we de zegeningen van het samen kerk zijn meer voor het voetlicht brengen.

Deputaten antwoorden dat zij aanbevelingen hebben gedaan maar vervolgens de zaak hebben teruggelegd op de synodetafel. In de spanning van landelijke kassen en lokale projecten bestaat de neiging aan de laatste voorrang te geven. Maar het plaatselijke mag het landelijke niet verlammen. Landelijke werkers moeten hun taak zonder zorg kunnen verrichten. Wanneer kerkenraden bezwaren hebben tegen het beleid van deputaatschappen moeten zij met die deputaatschappen in gesprek gaan. De bespreking van de instructie wordt later voortgezet (zie art. 47).

Artikel 43

Voortijdige ambtsbeëindiging predikanten

Aan de orde is het rapport van deputaten voortijdige ambtsbeëindiging predikanten (bijlage 17). Het wordt behandeld aan de hand van rapport 7 van commissie 3 (bijlage 18).

Gevraagd wordt of deputaten bij hun omgaan met art. 6 en 7 van de uitvoeringsregeling niet steeds op zullen lopen tegen een na-ijfeffect. Is het niet beter ook hier een koppeling te maken met de adviezen van deputaten financieel aangaande de traktementen?

Bij monde van ds. D. Quant betuigen deputaten hun instemming met die suggestie.

Niemand heeft behoefte aan een bespreking in comité.

Br. J. Mauritz stelt voor aan besluit 3 toe te voegen: 'Bij vaststelling van de hoogte

van de uitkeringen dienen deputaten zich gedurende de intersynodale periode te houden aan de voorschriften van deputaten financiële zaken.' Dit voorstel wordt door de commissie overgenomen.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen hartelijk te danken voor het werk dat zij hebben gedaan;
2. de voorstellen van deputaten over te nemen:
 - 2.1. Overwegingen tot wijzigen van uitkeringsduur en -bedragen in de uitvoeringsregeling:

In art. 4 van de regeling wordt de uitkeringsduur bepaald. Daarbij is destijds aansluiting gezocht bij de maatschappelijke regels dienaangaande en de praktijk van de zogenaamde 'kantonrechttersformule'. Die formule is de afgelopen jaren gewijzigd en deputaten voortijdige ambtsbeëindiging (dvap) heeft zich beraden of dat consequenties moet hebben voor de uitvoeringsregeling dvap. Deputaten hebben geconstateerd dat de nieuwe kantonrechttersformule, vergeleken met de huidige kerkelijke dvap-regeling, slechts tot marginale bijstelling aanleiding zou geven. Daarom is besloten hiermee nu te wachten totdat de komende tijd duidelijk wordt hoe in het algemeen de maatschappelijke regels zich zullen ontwikkelen (sociale wetgeving, WW, etc.). Dvap zal zich dan vervolgens opnieuw bezinnen.

Voor het vaststellen van de hoogte van de uitkeringen, zoals beschreven in de uitvoeringsregeling, is aansluiting gezocht bij de adviezen van deputaten financiële zaken omtrent predikantstraktementen en emolumenten. De geadviseerde bedragen daarin worden jaarlijks aangepast en de uitkeringen dus ook.
 - 2.2. Voorstel tot wijziging in de uitvoeringsregeling art. 6, lid 2(a):

De tekst tussen (a) en (b) thans luidende: '50% van de som van etc.' wordt vervangen door: 'Het bedrag van de door de predikant te betalen inkomensafhankelijke bijdrage in de premie ziektekostenverzekering, zoals vermeld in het jaarlijkse advies van deputaten financiële zaken'.
 - 2.3. Voorstel tot wijziging in de uitvoeringsregeling art. 6, lid 2(b):

In 2004 is bij het ingaan van de regeling een vergoeding kosten genoemd van € 500,- op jaarbasis. Voorgesteld wordt dit bedrag aan te passen aan de geldontwaarding over de afgelopen 6 jaar. Die bedraagt ongeveer 10%. Het voorgestelde bedrag onder (b) wordt dan € 550,- per jaar.
 - 2.4. Voorstel tot wijziging in de uitvoeringsregeling art. 7:

In 2004 is bij het ingaan van de regeling een vergoeding verhuiskosten genoemd van € 3.750. Voorgesteld wordt dit bedrag aan te passen aan de geldontwaarding over de afgelopen 6 jaar. Die bedraagt ongeveer 10%. Het voorgestelde bedrag in art. 7 lid 1 wordt dan € 4.100,-.
3. dat bij vaststelling van de hoogte van de uitkeringen deputaten zich gedurende de intersynodale periode dienen te houden aan de voorschriften van deputaten financiële zaken;

4. opnieuw deputaten te benoemen.

De aftredende deputaat br. D. Blom wordt hartelijk dank gezegd voor zijn werkzaamheden.

Artikel 44

Schorsing

De preses schorst de vergadering in verband met de maaltijd.

VERVOLG TWEDE ZITTING

dinsdag 28 september 2010, 19.00 – 21.15 uur

Artikel 45

Heropening

De preses heropent de vergadering en laat zingen Ps.78: 3,4.

Artikel 46

Appel-nominaal

Ds. N. Vennik heeft vanwege een sterfgeval in zijn gemeente de vergadering moeten verlaten. Er is geen secundus opgeroepen. Prof. A. Baars is als preadviseur aanwezig.

Artikel 47

Doelmatigheid - vervolg

De preses stelt de conceptinstructie doelmatigheid opnieuw aan de orde (zie art. 42). Ds. W.N. Middelkoop stelt een aanvulling voor bij voorstel 8 van de synodale commissie:

'3. zich te bezinnen op wat Bijbels gezien de taak van de kerk is en wat dit betekent voor de bestaande deputaatschappen en het stellen van prioriteiten in dezen;
4. zich te bezinnen op de wijze waarop de kerken worden geïnformeerd en gestimuleerd om het werk van de deputaatschappen financieel mogelijk te maken.'

Ook oud. L. Mak komt met een amendement bij voorstel 8 van de synodale commissie:

'Een inventarisatie te maken van de huidige landelijke activiteiten, en aanbevelingen te doen over welke activiteiten uitgebouwd en welke afgebouwd of anders georganiseerd zouden kunnen worden; daarbij onder andere in ogenschouw nemend de veranderde, meer decentrale manier waarop hedendaagse gemeenschappelijke activiteiten worden georganiseerd.'

De commissie gaat de voorstellen bestuderen (zie art. 118).

Artikel 48

Jaarboek

De preses stelt het rapport van deputaten voor de uitgave van het jaarboek aan de orde (bijlage 19). Daarmee komt overeen rapport 4 van commissie 1 (bijlage 20). Ds. H.J.Th. Velema wordt welkom geheten.

Er is veel waardering voor de inzet van deputaten. De cd-rom heeft toegevoegde waarde maar men zou er wel uit willen kunnen 'knippen en plakken'. En zou niet in overleg met het Dienstenbureau gekomen kunnen worden tot het integreren van gegevens? Zou het jaarboek niet een logischer indeling en volgorde kunnen krijgen? Waarom worden de gegevens van plaatselijke verenigingen niet meer vermeld? Is een plaatselijke coördinator wel een voldoende waarborg tegen onzorgvuldigheid in het doorgeven van de gegevens?

De vragen worden beantwoord door de rapporteur van de commissie, ds. H. Polinder, en door deputaat ds. H.J.Th. Velema. De drukker zal uit commerciële overwegingen niet genegen zijn gegevens ook via de website van de kerken ter beschikking te stellen. Dezelfde overweging speelt bij de (on)mogelijkheid om de cd-rom of delen ervan te kopiëren. De plaatselijke verenigingen worden niet meer vermeld omdat er wildgroei was ontstaan: 'Iedereen wil in het jaarboek, maar kopen, ho maar.'

Oud. L. Mak stelt voor: 'deputaten op te dragen in overleg met de redactie van de website van de kerken te treden om te bezien of integratie van beide publicaties, van voor een groot deel dezelfde gegevens, mogelijk is.'

Br. J. Mauritz stelt voor: 'deputaten te verzoeken de indeling van het jaarboek te herzien opdat er een meer logische indeling komt, waardoor het jaarboek toegankelijker wordt.'

Ds. C.J. Droger stelt voor: 'deputaten te verzoeken de rubriek met de plaatselijke verenigingen en commissies weer op te nemen in het jaarboek.'

De voorstellen gaan terug naar de commissie. De bespreking wordt later voortgezet (zie art. 61).

Artikel 49

Kerkjeugd en onderwijs

Aan de orde komt het rapport van deputaten kerkjeugd en onderwijs (bijlage 21). Daarbij hoort het rapport 4 van commissie 3 (bijlage 22).

Voorafgaande aan de bespreking wordt het woord gevoerd door br. C. van Vianen, bureaumanager van het LCJ. Hij gewaagt van werk van de Heere onder de jongeren van onze kerken. Maar ook van grote zorg. Er werd een onderzoek gedaan onder

3300 catechisanten: nog maar 35% leest regelmatig in de Bijbel, meer dan 50% weet niet wat men leest. Er is sprake van een toenemende gespletenheid tussen leer en leven. De rol van positieve ouders is van groot belang. Br. C. van Vianen spreekt dankbaarheid uit voor het ambtelijk werk, ook onder de jongeren. Hij roept ons op tot een kerk-zijn in alle puurheid. In 15 jaar tijd vertrokken 5500 jongeren 'naar geen kerk': één per dag. Als jeugdbonden en deputaten wil men samen in gesprek over randkerkelijkheid onder jongeren. Gebed is nodig. Gedachtig aan de beloften van de Heere, bij de doop betekend en verzegeld. Een groep aanwezige jongeren zingt Ps. 105: 3,5.

Als deputaten zijn aanwezig: zr. J.H. de Boer-Moret, zr. L.A. Rijksen, ds. B.L.C. Aanoudse, ds. A. v.d. Bovenkamp, ds. L.C. Buijs, oud. J. Mauritz.

In de bespreking wordt de vraag gesteld of de uitvoering van de synodale opdrachten 2 en 3 niet nogal mager is. Waarom heeft de commissie er niet voor gekozen om opdracht 3 nogmaals op te dragen? Moet de nood van de jeugd niet nopen tot meer dan 'good governance'? Is het met twee jeugdbonden wel mogelijk om te komen tot één visie? Deputaten wekken de indruk dat men dichtbij Jezus kan leven en tegelijk weinig band met de kerk kan hebben. Kan dat echt? Is er zicht op gemeentes die geen gebruik maken van de jeugdorganisaties? Zijn de subsidies voor IFES en YEK nog noodzakelijk? Is de veel gebruikte methode 'Vertel het maar' wel gereformeerd? Heeft de fusie van zondagsschoolbond en LCJ geleid tot meer bezoek van de zondagsscholen? Zouden deputaten niet meer moeten doen aan opvoedingsondersteuning en aan voorlichting van ouders met het oog op een verantwoorde schoolkeus? Jammer, dat deputaten door de veelheid van het materiaal voor jeugdwerk en catechese hebben besloten geen overzicht samen te stellen. Zou dat met name met betrekking tot catechesemateriaal niet heroverwogen kunnen worden? Denken deputaten wel eens aan toerusting van jeugdouderlingen?

De rapporteur, ds. K. Visser, en deputaat ds. L.C. Buijs gaan in op het naar voren gebrachte. De afgelopen jaren heeft 'governance' inderdaad voorrang gehad op visieontwikkeling. Dat heeft te maken met het wegvallen van de subsidie door de overheid. Er moest een instrument worden ontwikkeld om toe te zien op het bestuur en ook op de financiële huishouding bij de jeugdbonden. Dat staat overigens niet los van het uitgangspunt van heel ons kerkelijk leven: de gebondenheid aan Schrift en belijdenis. De in 2004 vastgestelde visie voor het jeugdwerk is nog altijd leidend. Deputaten houden bewust enige afstand van de bonden om hun zoveel mogelijk eigen speelruimte te laten. Deputaten hebben geen onderzoek gedaan naar het gebruik van de diensten van de jeugdbonden maar bespeuren bij plaatselijke kerken wel een trend om zich minder afhankelijk op te stellen. Deputaten nemen het verzoek van een overzicht van catechesemateriaal mee. Een band aan de Heere Jezus zal ook de gemeenschap doen zoeken maar soms is sprake van grote teleurstelling in de kerk of in kerkmensen. De subsidie aan het YEK is marginaal. De YEK-kampen blijken soms wel de weg naar de kerk

te banen. IFES heeft bijvoorbeeld contact met Chinese studenten die hier de Heere Jezus leren kennen en als getuigen van Hem terugkeren naar hun land. De vertelmethodes 'Vertel het maar' heeft een gereformeerd karakter in een breed samenwerkingsverband. Fusie met het LCJ heeft de zondagsschoolbond in elk geval nieuwe impulsen gegeven. Er zijn brochures beschikbaar ter ondersteuning van ouders bij opvoeding en schoolkeus. Toerusting van jeugdouders is in het verleden wel geprobeerd. Het vroeg veel energie en gaf weinig belangstelling.

De commissie stelt een nieuw besluit 7 voor: 'het protocol voor het beroepen van predikanten naar art 6 K.O. in het onderwijs goed te keuren en deputaten op te dragen dit onder de aandacht van de kerkenraden te brengen'.

Ds. A.A. Egas stelt een nieuw besluit 8 voor: 'deputaten op te dragen in nauw overleg met de jeugdwerkorganisaties (JWO's) te bezien of een andere verhouding tussen deputaten en de JWO's wenselijk of zelfs noodzakelijk is gezien de veranderingen die zich de laatste jaren hebben voltrokken in financieel opzicht en door (voortdurende) uitbreiding van het takenpakket van de JWO's, daarbij betreffend het geestelijk aspect van het 'governance'-document.'

Preadviseur prof. A. Baars stelt dat er geen bezwaar hoeft te zijn om het voorstel van ds. A.A. Egas over te nemen omdat deputaten zelf aangeven niet aan uitvoering van de opdracht toegekomen te zijn. De brede formulering van het voorstel geeft deputaten ruimte voor een eigen invulling.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen te danken voor het verrichte werk;
2. deputaten opdracht te geven tot het blijven bevorderen van het gesprek tussen de beide jeugdwerkorganisaties (JWO's) over de visie op het jeugdwerk;
3. deputaten opdracht te geven de werkbaarheid van het toetsingsinstrument 'governance' te onderzoeken en daarvan op de synode van 2013 verslag te doen;
4. deputaten op te dragen het proces van overleg over opvoedingsondersteuning te blijven ondersteunen en zo nodig daarbij een loketfunctie te vervullen;
5. deputaten op te dragen zich te blijven bezinnen op het takenpakket en de wijze van uitvoering daarvan;
6. artikel 9 van de instructie voor deputaten kerkjeugd en onderwijs geheel te laten vervallen (bijlage 31 artikel 50 K.O.);
7. het protocol voor het beroepen van predikanten naar art 6 K.O. in het onderwijs goed te keuren en deputaten op te dragen dit onder de aandacht van de kerkenraden te brengen (bijlage 2 – rapport);
8. deputaten op te dragen in nauw overleg met de JWO's te bezien of een andere verhouding tussen deputaten en de JWO's wenselijk of zelfs noodzakelijk is gezien de veranderingen die zich de laatste jaren hebben voltrokken in financieel opzicht en door (voortdurende) uitbreiding van het takenpakket

van de JWO's, daarbij betrekkend het geestelijk aspect van het 'governance'-document;

9. opnieuw deputaten te benoemen.

De preses bedankt de deputaten, met name de aftredende zr. L.A. Rijksen, oud. J. Mauritz en br. W. Zeeders.

Artikel 50

Sluiting

De assessor ds. D. Quant gaat voor in dankgebed. Hij laat zingen Ps. 119: 5,7. Daarna sluit de preses de tweede zitting van de synode.

DERDE ZITTING

woensdag 29 september 2010, 9.15 – 12.15 uur

Artikel 51

Opening

De preses heropent de vergadering. Hij laat zingen Ps. 108: 1,2. Vervolgens leest hij Kolossenzen 4: 2-6 en gaat voor in gebed.

Artikel 52

Appel-nominaal

De brs. B.P. Toonstra en R. v.d. Zwaag arriveren later ter vergadering. De preadviseurs prof. H.G.L. Peels en prof. J.W. Maris worden welkom geheten. Door op te staan betuigt prof. J.W. Maris, die voor het eerst ter synode is, instemming met de belijdenis van de kerk.

Artikel 53

Evangelisatie

De preses stelt aan de orde het rapport van deputaten evangelisatie. Daarmee correspondeert rapport 3 van commissie 2 (bijlagen 23 en 24). De deputaten br. B. van Amerongen, ds. J.G. Brienens, ds. A.P. van Langevelde en ds. H.J. Th. Velema worden welkom geheten, alsmede enkele evangelisatieconsulenten, te weten zr. J. de Waard en br. M.C. Mulder.

Voorafgaand aan de bespreking geeft br. W. Bijleveld de synode een presentatie van het missionaire project in Haarlem-Schalkwijk.

In de bespreking wordt dankbaarheid uitgesproken voor het werk van deputaten en voor de zegen erop. Verder wordt een groot aantal vragen gesteld. De eerste ronde wordt gedomineerd door de suggestie van de commissie de zendingsgemeenten onder te brengen in een apart kerkverband, in een moeder-dochterrelatie met het verband van de Christelijke Gereformeerde Kerken, vergelijkbaar met wat we kennen van het zendingsveld. Verschillende afgevaardigden maken bezwaar tegen die suggestie. Het zou een brevet van onvermogen zijn voor onze kerken. We zouden de heilzame inbreng vanuit de zendingsgemeenten in ons verband gaan missen. Op het zendingsveld is ook alles juist op integratie gericht. De commissie moet die gedachte terugnemen. Ook voorstel 10 van de commissie is te negatief, want vanuit de spanningen geformuleerd. Waarom zou alles trouwens spanningloos moeten zijn? Betrokkenheid van een zendingsdeputaat bij kerkvisitaties in een zendingsgemeente kan waardevol zijn maar waarom moet in plaats van het deputaatschap het moderamen van de synode daarover een brief schrijven? Het is goed dat in het rapport de vragen vanuit en met betrekking tot de zendingsgemeenten uitgebreid en eerlijk worden geformuleerd maar vragen deze niet om een antwoord vanuit een hernieuwde, missionaire doordening van de gereformeerde leer, bijvoorbeeld aangaande het verbond? Ook andere vragen worden gesteld. Verschillende synodeleden staan stil bij het idee de evangelisatiepost in Gent duidelijker in ons kerkelijke leven te incorporeren. Is het realistisch te denken dat Gent dat zelf wil? Hoe staan de vier kerkenraden die Gent steunen hier tegenover? Is er een ontwikkeling te zien met betrekking tot de kerkelijke afdrachten voor evangelisatie? Heeft een classicale evangelisatieconsulent echt geen enkele zin meer? Aan de stichting Evangelie en Moslims wordt veel geld gegeven. Is dat wel verantwoord ten opzichte van het geheel van de taken van deputaten? Deputaten spreken in hun rapportage van vrucht op hun arbeid maar hoe is dat te rijmen met de vermelding dat het nog niet heeft geleid tot noemenswaardige toetreding van ongelovigen? Moet niet ook een bezinning op het eigen werk van deputaten een plaats krijgen in de bepleite verootmoediging? Als kleiner wordende kerken om hulp vragen, hebben we ze dan met de omvorming tot een missionaire gemeente echt geholpen? Moeten in het tweede conceptformulier voor de bevestiging van een evangelist gebed en dankzegging niet een plaats krijgen ná de bevestiging?

Ds. D.J. Steensma gaat als rapporteur op de vragen in, ds. H.J.Th. Velema als deputaat. Bij de suggestie van een eigen kerkverband voor de zendingsgemeentes mag niet de indruk ontstaan dat de commissie van deze gemeenten af zou willen. De bedoeling is juist om hun, in overeenstemming met hun eigen karakter, ruimte te geven. Maar om deze mogelijke indruk weg te nemen stelt hij voor de zin 'Vanwege (...) aangaan' uit het commissierapport te verwijderen. De gedachte aan wederkerige bevruchting leeft bij de commissie zeker, al komt dat niet zo uit in de voorstellen. Deputaten voelen zich bevoorrecht door de ontwikkelingen op missionair gebied en zien de spanningen in het licht van Handelingen 11. Deputaten voelen niet voor een eigen kerkverband van zendingsgemeenten, zij prefereren een wijkgemeenteconstructie. Het was de eigen wens van de commissie

nadrukkelijker in te gaan op de positie van Gent dan deputaten in hun rapportage doen. Over de haalbaarheid heeft de commissie weinig zekerheid. Er vinden met plaatselijke kerken gesprekken plaats over het niet afdragen van de omslagen en soms is er een verblijdend resultaat. Met Evangelie en Moslims hebben we een oude relatie en er wordt veel waardevol werk gedaan. De vrucht van het werk van deputaten ligt in het toegenomen missionaire besef binnen de kerken en in de terugkeer van van-de-kerk-vervreemden. Kleiner wordende kerken roeien te lang met de riemen die ze hebben en vragen vaak te laat om hulp. Dan resteert er niets anders dan opheffen of op een andere manier verdergaan. Niet zelden wordt een nieuwe start wonderlijk gezegend. Deputaten zijn graag bereid ook hun eigen werk steeds kritisch te toetsen voor het aangezicht van de Heere maar zien zich toch geroepen op de ingeslagen weg voort te gaan vanuit de overtuiging dat de missionaire roeping van de kerk op deze manier mag vormkrijgen.

Preadviseur prof. J.W. Maris pleit tegen de instelling van een eigen kerkverband voor de zendingsgemeenten. Niet de cultuur maar de belijdenis is de grondslag van de kerk. De zendingsgemeenten vormen eerder een uitdaging dan een probleem voor de eigen identiteit van onze kerken. De begeleiding van de zendingsgemeenten ligt op de weg van de classis. Het is wel jammer dat deputaten alleen knelpunten noemen en nog geen richting wijzen, bijvoorbeeld met betrekking tot charismatische invloeden en bevrijdingspastoraat. Dwalingen moeten weerstaan worden. Zendingsgemeenten mogen geen exotisch alternatief worden voor dito kerkleden. Prof. H.G.L. Peels zegt dat het goed is dat de discussie duidelijk maakt dat de commissie met betrekking tot de zendingsgemeenten geen 'apartheid' wenst en dat elke suggestie daarvan synodebreed wordt afgewezen.

Ds. D. Quant stelt voor voorstel 10 als volgt te amenderen: 'de komende periode zich speciaal in te zetten voor de zendingsgemeenten binnen ons kerkverband en wegen te zoeken om bestaande spanningen te verminderen, en daarover de volgende synode te rapporteren'.

Ds. D. Quant stelt ook voor voorstel 13 te amenderen: 'te attenderen op de mogelijkheid dat bij de kerkvisitatie in zendingsgemeenten een deputaat evangelisatie als adviseur daarbij wordt betrokken, en deputaten te adviseren om bij de bestaande en nieuw te vormen zendingsgemeenten de erbij betrokken classes daarop te wijzen.'

Ds. K. Visser stelt voor deputaten op te dragen contact te leggen met de stichting Oostvlaanderen om de betrokkenheid van de evangelisatiepost in Gent bij het kerkverband te vergroten.

Ds. H. Polinder stelt voor voorstel 18 als volgt te wijzigen: 'artikel 10 in bijlage 19 K.O. te schrappen'.

Ds. M. Visser stelt een amendement voor op voorstel 10: 'de komende periode zich blijvend bezinnen op de verhouding tot en plaats van de zendingsgemeenten binnen ons kerkverband en wegen te zoeken om in wederkerigheid van elkaar te leren en samen kerk te zijn.'

Ds. J.G. Schenau stelt voor in voorstel 5 enkele woorden toe te voegen. Dit voorstel wordt dan: 'in samenwerking met de Theologische Universiteit Apeldoorn en de zendingsgemeenten *en uitgaande van een hernieuwde doordenking van de missionaire implicaties van het gereformeerd belijden* een diepgaande bezinning op gang te brengen rondom de vragen die in zendingsgemeenten spelen, die in de komende intersynodale periode moet leiden tot concrete handreikingen en adviezen aan de zendingsgemeenten';

De commissie presenteert een nieuw voorstel 10: 'De komende periode zich blijvend te bezinnen op de plaats van de zendingsgemeenten binnen ons kerkverband en wegen te zoeken om in wederkerigheid van elkaar te leren en samen kerk te zijn, mede om bestaande spanningen te verminderen of op te lossen, en daarover de volgende synode te rapporteren.'

De voorstellen gaan naar de commissie, die later nader rapporteert (zie art. 60).

Artikel 54

Eenheid gereformeerde belijders in Nederland/Nationale Synode

Aan de orde is de uitnodiging voor deelname aan de Nationale Synode. Deze is door deputaten eenheid gereformeerde belijders in Nederland als bijlage toegevoegd aan hun rapport (bijlage 25). In rapport 1 van commissie 4 (bijlage 26) is besluitvorming voorbereid. Van deputaten eenheid worden welkom geheten ds. J.L. de Jong, ds. M. Oppenhuizen, ds. W. van 't Spijker en de broeders W.A. Mackay en J.A. Pals.

In de bespreking blijkt dat de door deputaten en in hun spoor door de synodale commissie voorgestelde deelname sommige broeders te snel gaat. Heeft er wel voldoende bezinning plaatsgevonden op de credotekst? Gaan wij officieel afvaardigen naar dit persoonlijke initiatief? De Nationale Synode is bedoeld als een teken van eenheid maar is die er wel? De rechterflank van de Gereformeerde Gezindte zal ontbreken. Zouden we in elk geval geen rekening willen houden met gevoeligheden in onze eigen kerken door geen vrouwen in de afvaardiging op te nemen?

De rapporteur van de commissie, ds. W.N. Middelkoop, wijst ter verklaring van de voortvarendheid op de naderende inschrijfdatum. Deputaten hebben er wel degelijk goed over nagedacht. Wij gaan wel als Christelijke Gereformeerde Kerken deelnemen maar de afgevaardigden hebben geen last en macht. De Nationale Synode zoekt geen geforceerde eenheid maar wil een missionair signaal afgeven in onze seculiere samenleving. In de credotekst wordt een en ander gemist maar er is ook veel, wat teruggaat op het apostolisch belijden, wel opgenomen. De bespreking wordt later voortgezet (zie art. 59).

Artikel 55

Schorsing

De preses kondigt de maaltijd aan en schorst daartoe de vergadering.

VERVOLG DERDE ZITTING

woensdag 29 september 2010, 13.30 – 17.15 uur

Artikel 56

Heropening

De preses heropent de vergadering en laat zingen Ps. 85: 3,4.

Artikel 57

Appel-nominaal

De brs. B.P. Toonstra en R. v.d. Zwaag hebben hun plaats weer ingenomen.

Artikel 58

Digitalisering

Op voorstel van het moderamen worden in de commissie digitalisering benoemd: zr. M. Blankenstijn, diak. A. Miedema, oud. A.J. de Vuyst en ds. G. van Roekel.

Artikel 59

Eenheid gereformeerde belijders in Nederland/Nationale Synode – vervolg

De bespreking van de uitnodiging voor deelname aan de Nationale Synode wordt hervat (zie art. 54). Namens deputaten gaat ds. W. van 't Spijker op de vragen in. Bij de samenstelling van de afvaardiging zullen deputaten primair rekening houden met het verzoek van de stuurgroep.

Prof. J.W. Maris formuleert een preadvies. Het woord 'Synode' moet tussen aanhalingstekens worden gelezen. Het samenkomen van allerlei kerken is toch van belang. Wel hebben in de geschiedenis kerkvergaderingen altijd belijdend gesproken: men zei 'ja' en 'nee' tegelijk. 'Nee' zeggen tegen dwalingen valt van deze synode niet te verwachten. Anderzijds is het het meest eerlijk de credotekst te lezen niet naar wat er níet staat maar naar wat er wél staat. Sommige kerken vinden de credotekst te orthodox.

Ds. K. Visser stelt voor: 'kennis te nemen van de uitnodiging van de Nationale Synode en daaraan niet deel te nemen; mededeling daarvan te doen aan de stuurgroep van de Nationale Synode; het in de vrijheid te laten van leden van de CGK om daar op persoonlijke titel naar toe te gaan.'

Ds. A.A. Egas stelt voor: 'deputaten op te dragen bij de samenstelling van de afvaardiging naar de Nationale Synode rekening te houden met de gevoelens die er leven binnen onze kerken m.b.t. de positie van de vrouw en dus geen vrouwen op te nemen in de delegatie.'

De voorstellen van de di. K. Visser en A.A. Egas worden bij stemming verworpen.

De synode besluit

deel te nemen aan de Nationale Synode d.d. 10 en 11 december 2010 te Dordrecht; van deelname mededeling te doen aan de stuurgroep van de Nationale Synode; deputaten opdracht te geven een afvaardiging samen te stellen met inachtneming van het gestelde in het rapport.

Artikel 60

Evangelisatie - vervolg

De preses heropent de bespreking van het rapport van deputaten evangelisatie (zie art. 53). De rapporteur, ds. D.J. Steensma, ontraadt namens de commissie het voorstel van ds. D. Quant m.b.t. voorstel tot besluit 13 omdat een brief van deputaten vertegenwoordiging meer gewicht heeft. Het kan een eenmalige brief zijn waarop deputaten kunnen terugrijpen. Met betrekking tot het voorstel van ds. H. Polinder stelt de commissie dat een classicaal evangelisatieconsulent alleen al zinvol is omdat hij zou kunnen uitgroeien tot een classicale evangelisatiecommissie. De commissie ontving over Gent signalen vanuit de kerkenraden van Barendrecht en Middelharnis en wil daarom het voorstel van ds. K. Visser overnemen. Met betrekking tot voorstel 10 wil de commissie op een eigen manier het voorstel van ds. M. Visser overnemen en dat van ds. D. Quant daarin verwerken. De commissie ondersteunt het voorstel van ds. J.G. Schenau.

De synode besluit:

1. het werk en het beleid van deputaten goed te keuren en hen te danken voor hun arbeid;
 2. opnieuw deputaten te benoemen, rekening houdend met de wens van het deputaatschap om het aantal deputaten benoemd door de generale synode uit te breiden met één;
 3. deputaten op te dragen zich blijvend te bezinnen op de vraag hoe de kerken in de niet-grootstedelijke gebieden kunnen worden geholpen een gastvrije kerk te zijn;
 4. de formuleren voor de bevestiging van een evangelist naar art. 4 K.O. nog niet vast te stellen, deputaten op te dragen overleg te hebben met deputaten eredienst en de resultaten van dat overleg te rapporteren aan de volgende synode;
- ten aanzien van zendingsgemeenten deputaten op te dragen
5. in samenwerking met de TUA en de zendingsgemeenten en uitgaande van een hernieuwde doordenking van de missionaire implicaties van het gereformeerd belijden een diepgaande bezinning op gang te brengen rondom de vragen die in zendingsgemeenten spelen, die in de komende inter-synodale periode moet leiden tot concrete handreikingen en adviezen aan de zendingsgemeenten;
 6. samen met deputaten zending en diaconaat in overleg te treden met deputaten onderlinge bijstand en advies om te komen tot een uitbreiding van

de mogelijkheden voor financiële steun aan financieel minder draagkrachtige zendingsgemeenten;

7. samen met deputaten zending na te denken over mogelijkheden voor steun aan etnische leiders in zendingsgemeenten die als zendeling onder hun eigen volk willen gaan werken;
8. binnen de zendingsgemeenten de handreiking Studiemateriaal binnen de Gereformeerde Gezindte over evangelische stromingen blijvend onder de aandacht te brengen;
9. per zendingsgemeente na te gaan of en hoe de missionaire gerichtheid wordt bewaakt en hierover te rapporteren op de volgende synode;
10. de komende periode zich blijvend te bezinnen op de verhouding tot en plaats van de zendingsgemeenten binnen ons kerkverband en wegen te zoeken om in wederkerigheid van elkaar te leren en samen kerk te zijn.

en verder

11. deputaten op te dragen een onderzoek te doen naar de mogelijkheid van een projectmatige financiering van het evangelisatiewerk;
12. deputaten op te dragen de mogelijkheid te onderzoeken van een incorporatie van de evangelisatiepost te Gent in een breder kerkelijk kader;
13. te attenderen op de mogelijkheid dat bij de kerkvisitatie in zendingsgemeenten een deputaat evangelisatie als adviseur wordt betrokken, en deputaten te adviseren om de classes van bestaande en nieuw te vormen zendingsgemeenten op die mogelijkheid te wijzen;
14. vast te houden aan de bepaling dat het examen van een evangelist naar art. 4 K.O. geregeld wordt naar analogie van het bepaalde in art. 4 lid 3a, dus ten overstaan van deputaten art. 49 K.O.;
15. artikel 4 lid 6d K.O. als volgt te wijzigen: 'het onderzoek van de evangelist op de classis (zie lid b) vindt plaats na een verzoek van de kerkenraad daartoe en naar analogie van het bepaalde in art. 4 lid 3a K.O. Als de classis een verklaring van bevoegdheid heeft afgegeven, kan de kerkenraad overgaan tot zijn bevestiging. De kerkenraad voegt de verklaring van de classis bij de aanstellingsbrief';
16. deputaten op te dragen in overleg te treden met deputaten kerkrecht en kerkorde over de plaats in de kerkorde van de ondertekening door evangelisten naar art. 4 K.O.;
17. artikel 6 in bijlage 19 K.O. te schrappen;
18. artikel 10 in bijlage 19 K.O. te schrappen;
19. deputaten op te dragen voor bijlage 19 K.O. in samenwerking met deputaten kerkorde en kerkrecht een bepaling te formuleren met betrekking tot hun taak in relatie tot zendingsgemeenten en daarover een voorstel te doen aan de volgende synode;
20. opnieuw deputaten te benoemen.

Artikel 61

Jaarboek - vervolg

De preses stelt het jaarboek opnieuw aan de orde (zie art. 48). De commissie

wil van de ingediende voorstellen slechts dat van oud. J. Mauritz overnemen. De andere indieners handhaven hun voorstellen, die niet of gewijzigd worden aangenomen.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen te danken voor hun werk;
2. deputaten te verzoeken om te bezien of er een meer logische indeling van het jaarboek mogelijk is, zodat het jaarboek toegankelijker wordt;
3. deputaten te verzoeken in overleg met de redactie van de website van de kerken te treden om te bezien of integratie van beide publicaties, van voor een groot deel dezelfde gegevens, mogelijk is;
4. opnieuw deputaten te benoemen.

Artikel 62

Radio- en televisiediensten

Aan de orde is het rapport van deputaten radio- en televisiediensten, in combinatie met rapport 1 van commissie 2 (bijlagen 27 en 28). De deputaten di. C. van Atten, A. Hilbers, M. Groen en H.D. Rietveld worden uitgenodigd achter de moderamentafel plaats te nemen.

In de bespreking roept het commissievoorstel 3 vragen op. De commissie heeft er geen andere argumenten bij dan de genoemde. Gevraagd wordt voorts waarom de Voortgezette Gereformeerde Kerk eerst niet meedeed en nu wel. Deputaten antwoorden dat dat samenhangt met een nieuwe verdeling van de zendtijd.

Oud. J. Mauritz stelt voor voorstel 3 aan te houden in verband met de besluitvorming inzake de instructie beheersbaarheid. De commissie stemt daarmee in.

Artikel 63

Comité-generaal

Artikel 64

Radio- en televisiediensten - vervolg

De bespreking over het rapport van radio- en televisiediensten wordt hervat. Voorstel 3 wordt aangehouden.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen te danken voor hun arbeid;
2. de band van het deputaatschap met ds. A. v.d. Veer te beëindigen;
3. deputaten te herbenoemen met inachtneming van het in paragraaf 9 van het rapport van deputaten gestelde.

De preses dankt in het bijzonder de aftredende deputaten di. C. van Atten en M. Groen.

Artikel 65

Geestelijke verzorging varenden - vervolg

Aan de orde is opnieuw het rapport van deputaten geestelijke verzorging varenden (zie art. 41) in combinatie met rapport 2 van synodale commissie 3 (bijlagen 14 en 15). De rapporteur, ds. K. Visser, deelt mee dat de commissie het voorstel van oud. A. Heystek niet wil overnemen. Wel wil hij bij voorstel 2 toevoegen: 'en daarin mee te nemen de raakvlakken die dit werk heeft met andere deputaatschappen.' Oud. A. Heystek handhaaft zijn voorstel en oud. J. Mauritz sluit zich op een bepaalde manier bij het voorstel van oud. A. Heystek aan. Het rapport komt later nog eens aan de orde (zie art. 92).

Artikel 66

Eenheid gereformeerde belijders in Nederland/bezinning

De preses geeft het rapport van deputaten eenheid gereformeerde belijders (bijlage 25) in bespreking aan de hand van rapport 2 van commissie 4 (bijlage 29). Daarin wordt behandeld het bezinningsgedeelte van het deputatenrapport (hfdst. 1 en 2).

In de eerste besprekingsronde worden waarderende woorden gesproken voor de grote inzet van deputaten eenheid en ook voor de nieuwe weg die deputaten wijzen in het voorstel van een vernieuwde bijlage 8 K.O. Meer plaatselijke gemeenten kunnen delen in de zegen van landelijk uitgesproken erkenning. Ook kunnen bij de classicale betrokkenheid aspecten van niet-normatieve identiteit minder een rol spelen. Wel worden de volgende vragen gesteld: welke kerken komen in aanmerking voor een dergelijke nieuwe regeling? Hebben deputaten zich wel voldoende ingeleefd in de gevolgen? De kans bestaat immers dat veel kerken zich tevreden stellen met kanselruil en de weg van bijlage 8 K.O. niet vervolgen. Sommigen vinden in het voorstel de rol van de classis wel erg gering. Anderen juist nog te groot. Wordt door een dergelijke regeling de verdeeldheid en de praktijk van gesloten kansels binnen onze eigen kerken niet officieel geaccepteerd of zelfs gelegitimeerd en is er dan wel sprake van een echte bijdrage aan het opheffen van de kerkelijke verdeeldheid?

De rapporteur, ds. W.N. Middelkoop, beantwoordt de aan de commissie gestelde vragen. Ook de commissie dacht aanvankelijk: 'Gaat dit niet te snel?' maar ziet nu toch vooral mooie mogelijkheden. Kanselruil wordt mogelijk met predikanten uit kerken waarvan de synode heeft uitgesproken dat ze in alles willen staan op de basis van Schrift en belijdenis. Daarnaast blijft er een traject van samensprekingen met het oog op plaatselijke eenheid. De commissie wil dat de classis kan vaststellen dat aan de drie genoemde onderwerpen aandacht is gegeven zonder

het resultaat daarvan inhoudelijk te toetsen. Deputaten hebben begrip getoond voor deze voorgestelde aanvulling. Dat door de nieuwe weg in het contact met andere kerken de nood in eigen kerkverband minder wordt gevoeld, kan niet worden uitgesloten.

De voorzitter van deputaten, ds. W. van 't Spijker, beantwoordt de aan deputaten gestelde vragen. Een vernieuwde bijlage 8 K.O. kan op dit moment gelden voor de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt en de Gereformeerde Bond in de Protestantse Kerk in Nederland. Deputaten beogen geen tevredenheid met kanselruil op zichzelf. Als we blijven denken vanuit het verlangen naar meer kerkelijke eenheid op plaatselijk vlak, verandert alleen de volgorde van de te nemen stappen: de kerken kunnen eerder kennismaken van elkaars prediking. Dit is overigens geen geringe zaak. Juist het samen onder het Woord verkeren kan vertrouwen en verlangens wekken. De interne problematiek moet op onze kerkelijke agenda blijven staan maar deze vermindert niet door bijlage 8 K.O. te laten zoals zij is. Overigens is de kerk van Christus ten principale breder dan de Christelijke Gereformeerde Kerken. De bespreking wordt opgeschort (zie art. 84).

Artikel 67

Schorsing

De preses schorst de vergadering voor het diner.

VERVOLG DERDE ZITTING

woensdag 29 september 2010, 19.00 – 21.15 uur

Artikel 68

Heropening

De preses heropent de vergadering en laat zingen Ps. 130: 3,4.

Artikel 69

Appel-nominaal

Er zijn geen wijzigingen in de samenstelling van de synode. De preses heet als preadviseurs prof. A. Baars en prof. G.C. den Hertog van harte welkom.

Artikel 70

Kerk en Israël

Het deputatenrapport van kerk en Israël (bijlage 30) wordt in bespreking gegeven. Daarbij hoort rapport 2 van commissie 2 (bijlage 31). Als deputaten zijn aanwezig de di. C.J. Droger, J. Groenleer, R. Jansen, J.G. Schenau en br. H.H. van Braak.

Ook de directeur van het Centrum voor Israëlstudies (CIS), br. M.C. Mulder, wordt welkom geheten.

In de bespreking wordt met name waardering geuit voor het visiedocument. Gevraagd wordt naar de noodzaak die de commissie verwoordt, dat deputaten zich ook zullen richten op het gesecculariseerde Jodendom. Gevraagd wordt vervolgens naar de betrokkenheid van deputaten bij de aanstelling van een nieuwe Israëlconsulent. Kan de synode zich daarover uitspreken? Hebben deputaten zich wel voldoende geconfronteerd met het Kairosdocument? Kan de stijl in het visiedocument niet nog meer gestroomlijnd worden? Ook inhoudelijk is er geen volledige consistentie, bijvoorbeeld met betrekking tot de uitleg van Rom. 11: 26a. En kan zo stellig gezegd worden (bijlage A, par. 5) dat wij Israël nodig hebben bij het lezen van de Schriften? Zou *Vrede over Israël* niet meer verslagen kunnen opnemen van concrete ontmoetingen met Joden? De financiële huishouding van het CIS wordt niet inzichtelijk gemaakt in de cijfers van deputaten. Dat zou wel moeten, want een groot deel van de begroting van kerk en Israël onttrekt zich nu aan de waarneming van de synode. Als deputaten een ander beleid van de synode wensen met betrekking tot giften en legaten, waarom doen ze dan geen voorstel in die richting? Hebben deputaten na schenking van de Israëlbibliotheek aan de Theologische Universiteit Apeldoorn (TUA) nog bemoeienis, dan wel verantwoordelijkheid?

De rapporteur, ds. D.J. Steensma, antwoordt. De commissie wil de nood van het gesecculariseerde Jodendom onder de aandacht van deputaten brengen zonder op een koerswijziging aan te sturen.

Ds. J. Groenleer, de voorzitter van deputaten, gaat op de overige vragen in. Br. H.H. van Braak beantwoordt de vragen van financiële aard. Het CIS benoemt een nieuwe Israëlconsulent. Deputaten zijn door hun vertegenwoordiging in het CIS-bestuur en in de benoemingscommissie direct betrokken en verantwoordelijk. Er kan geen sprake zijn van een directe inbreng van de generale synode. Het Kairosdocument bepaalt onze aandacht terecht ook bij de positie van de Palestijnse christenen. Overigens zijn we als deputaatschap, c.q. als kerken niet geneigd op politieke ontwikkelingen te reageren. Deputaten kunnen het visiedocument nog eens nalopen op eenduidigheid van inhoud en eenvormigheid van stijl. Luisteren naar Joodse Bijbellezers doen we niet voor de vriendelijkheid maar is een wezenlijk element in de ontmoeting met Israël. Overigens in de eenheid van luisteren, dienen en getuigen. Het zou mooi zijn als elke plaatselijke kerk omziet naar mogelijkheden tot concrete ontmoeting met vertegenwoordigers van de Joodse gemeenschap in Nederland. Deputaten nemen hun gedachte over de legaten terug om die eerst te confronteren met de overwegingen die hebben geleid tot het huidige beleid. Het CIS legt financieel verantwoording af naar de partners. De Christelijke Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Zendingbond dragen bij op fifty-fifty basis. De Christelijke Hogeschool Ede draagt bij door middel van een vergoeding voor onderwijsuren. Na schenking van de Israëlbibliotheek aan de TUA hebben

deputaten er geen enkele bemoeienis meer mee. Wel kan de bibliothecaris attent worden gemaakt op bepaalde titels.

Prof. G.C. den Hertog gaat als preadviseur nog in op de kwestie van het 'luisteren'. Het gaat erom te horen hoe Joden de Schriften lezen die van Christus getuigen. Israël blijft Gods volk, God bemoeit zich ermee. Wat doet zich voor in de ontmoeting van de Heere met Israël in de synagoge? Dat willen wij horen.

De preses stelt vast dat niemand behoefte heeft om in comité te gaan naar aanleiding van het comitégedeelte van het rapport.

Oud. J. Mauritz stelt voor: 'Deputaten opdracht te geven in haar driejaarlijkse rapportage aan de generale synode inzicht te geven in de financiën van het CIS.'
Ds. W.N. Middelkoop stelt voor: 'Deputaten op te dragen na te denken en zo nodig voorstellen te doen aangaande een regeling voor benoeming van een Israëlconsulent en met name te waarborgen dat bij het starten van een nieuwe benoemingsprocedure de generale synode hierover een uitspraak kan doen.'

Ds. J.W. Schoonderwoerd stelt voor de titel van paragraaf 5 van het visiedocument te wijzigen in: 'Israël en de kerk kunnen van elkaar leren als ze de Schriften lezen.'

De voorstellen gaan ter overweging en beoordeling terug naar de commissie (zie art. 129).

Artikel 71

Nieuwe Bijbelvertaling

Aan de orde is het rapport van het studiedeputaatschap Nieuwe Bijbelvertaling met rapport 8 van commissie 3 (bijlagen 32 en 33).

De deputaten ds. L.B.C. Boot, ds. L.A. den Butter en prof. J.W. Maris worden welkom geheten.

In de bespreking wordt gevraagd hoe het NBG revisieverzoeken verwerkt en of daarvan een terugkoppeling plaatsvindt. Namens deputaten antwoordt ds. L.A. den Butter dat het NBG revisieverzoeken verzamelt, beoordeelt en eventueel honoreert in een nieuwe uitgave. Terugkoppeling vindt niet plaats.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen hartelijk te danken voor hun arbeid;
2. het studiedeputaatschap Nieuwe Bijbelvertaling op te heffen.

De preses verwoordt dank aan alle afgetreden deputaten.

Artikel 72

Sluiting

Prof. G.C. den Hertog laat zingen Ps. 147: 6,10 en gaat voor in dankgebed. De preses sluit de derde zitting van de synode.

VIERDE ZITTING

donderdag 30 september 2010, 9.15 – 12.15 uur

Artikel 73

Opening

De preses heropent de vergadering en laat zingen Ps. 48: 1,4,6. Uit de Schriften leest hij Ezech. 37: 15-28 en vervolgens gaat hij voor in gebed. Hij heeft alle afgevaardigden welkom en feliciteert diak. C. Kaasjager met zijn verjaardag.

Artikel 74

Appel-nominaal

Ds. C.A. den Hertog vervangt ds. N. Vennik en betuigt instemming met de belijdenis van de kerk. Oud. H.J. Sok is afwezig, evenals zijn secundus.

Artikel 75

Eenheid gereformeerde belijders in Nederland/Nederlands Gereformeerde Kerken/ toespraak ds. C.T. de Groot

De preses stelt aan de orde paragraaf 7 van het rapport van deputaten eenheid gereformeerde belijders in Nederland (bijlage 25) met daarbij rapport 3 van commissie 4 (bijlage 34). Als afgevaardigden van de Nederlands Gereformeerde Kerken (NGK) heet hij welkom zr. J. Gerkema-Mudde en de di. C.T. de Groot, M. van Dalen en K. Muller.

Ds. C.T. de Groot spreekt de synode toe. Hij noemt het nog altijd bestaande gezelschapsleven een voorbeeld van eenheid in verscheidenheid. Wij kennen als kerken eenheid in de erkenning van het gezag van de Schrift maar verscheidenheid in het Schriftverstaan. In de NGK gaat niet de cultuur boven de Schrift, al wil men er ook niet aan voorbijzien. 'Het gaat ten diepste om wat het Woord met jou doet.' We bevinden ons dan op het terrein van de toe-eigening van het heil. Men is dankbaar dat het gesprek daarover is hervat en begrijpt nu beter dan voorheen wat men van christelijk-gereformeerde zijde bedoelde als deze zaak steeds weer werd ingebracht. Door beïnvloeding uit onverwachte hoek is hiervoor in de NGK meer openheid gekomen: via het evangelische lied. Daardoor is ook het persoonlijke geloof in de prediking weer meer centraal komen te staan en de noodzaak van

de wedergeboorte. De Landelijke Vergadering heeft de gemeenschappelijke verklaring over de toe-eigening van het heil tussen de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt overgenomen. Dat heeft geleid tot gezelschapachtige preekbesprekingen met deputaten eenheid, waarbij veel geestelijke herkenning werd ervaren. De Nederlands-gereformeerde commissie is het zeer eens met de rapportage door deputaten dat alle besproken preken ondanks verscheidenheid 'binnen de bandbreedte van een katholieke gereformeerde prediking vielen'. Maar men is teleurgesteld over de conclusie 'dat deputaten moeilijk kunnen beoordelen of op deze wijze barrières zijn geslecht maar (...) dat het bespreken van preken (...) in elk geval geen nieuwe barrières heeft opgeworpen'. Kunnen de barrières, zoals wij die in ons hart vinden, in het licht van Christus' gebed om eenheid voor God bestaan? Is het recht dat de verscheidenheid het wint van de eenheid? Wij weten niet hoe het tussen uw en onze kerken verder moet. Wij bidden, dat de Heere ons de weg zal wijzen.

De preses spreekt over een toespraak vanuit het hart tot ons hart. Wij gaan samen al jaren een weg van hoogte- en dieptepunten. Het is goed elkaar op het oog en in het oog te houden. Wij hebben veel samen, landelijk en plaatselijk. We moeten elkaar aanspreken op onze belijdenis. Ook de beleving is van belang. Hebben we wat u vindt in de evangelische liedcultuur al niet in de erfenis van de Nadere Reformatie en het Puritanisme? We delen uw verlegenheid en brengen die samen bij de Heere.

Voor de bespreking van het rapport verwelkomt de preses de deputaten di. J.L. de Jong, M. Oppenhuizen, J.W. Schoonderwoerd, W. van 't Spijker en oud. J.A. Pals.

In de eerste besprekingsronde domineert de vraag of de conclusie van deputaten in de laatste alinea van paragraaf 7.2 van het rapport ('Deputaten kunnen moeilijk beoordelen, enz.') niet erg mager afsteekt bij de aanvaarding van de gemeenschappelijke verklaring over de toe-eigening van het heil en bij de gedeelde herkenning tijdens de preekbespreking.

Namens de commissie antwoordt de rapporteur, ds. W.N. Middelkoop, dat de commissie de verlegenheid van deputaten deelt. Enerzijds een verblijdende ontwikkeling, anderzijds te weinig vrijmoedigheid om voor te stellen eerder genomen besluiten te herzien. Sinds 1998 is de openstelling van de ambten voor zusters erbij gekomen. Misschien kan de voorgestelde nieuwe bijlage 8 K.O. ook het contact met de NGK nieuwe impulsen verlenen.

Volgens de voorzitter van deputaten, ds. W. van 't Spijker, is een akkoord over de toe-eigening van het heil een belangrijke ontwikkeling. In de besluitvorming van 1998 was dit hét punt. Maar eenparigheid van gevoelens op dit punt neemt niet al het andere weg. Deputaten hebben geen opdracht aan de synode gevraagd vanwege al het andere dat momenteel hun aandacht vraagt. Het idee om de NGK te betrekken bij de discussie over een vernieuwde bijlage 8 K.O. is nieuw voor deputaten.

Meerdere broeders vragen in de tweede ronde om duidelijkheid ten opzichte van de NGK. Hoe moet de bereikte overeenstemming over de toe-eigening van het heil doorwerken? Is de wijze waarop hiermee wordt omgegaan in Nederlands-gereformeerde preken nog kerkscheidend? Hoe zwaar weegt de openstelling van de ambten voor de vrouw? Geldt een vernieuwde bijlage 8 K.O. nu wel of niet voor de NGK?

De preses stelt voor dit laatste punt aan te houden tot het vervolg van de bespreking aangaande bijlage 8 K.O.

De voorzitter van deputaten, ds. W. van 't Spijker, herinnert eraan dat de synode van 2007 geen opdracht gaf om het gesprek met het oog op eenheid weer op te nemen. De synode van 2010 zou dat kunnen doen maar met wat we bereikt hebben, zijn niet alle barrières weggenomen. Wat valt binnen de bandbreedte van een katholieke gereformeerde prediking kan niet kerkscheidend zijn. Over wat er verder ligt, hebben deputaten zich niet uitgesproken.

Ds. A.P. van Langevelde stelt voor: 'Deputaten op te dragen om nog tijdens deze synode een duidelijke conclusie te trekken uit de bespreking van zes preken met het oog op de toe-eigening van het heil en antwoord te geven op de vraag of de geconstateerde verschillen kerkscheidend zijn.'

De commissie is niet tegen dit voorstel. Desgevraagd licht ds. A.P. van Langevelde toe, dat het hem bij 'verschillen' gaat om verschillen met betrekking tot de toe-eigening van het heil.

De synode besluit:

1. deputaten op te dragen de gesprekken met de Nederlands-gereformeerde commissie voort te zetten met het oog op de plaatselijke situaties en zaken van gemeenschappelijk belang;
2. deputaten op te dragen via het Deputaten Overleg Eenheid contact te onderhouden met samenwerkende en samenwerkingsgemeenten;
3. deputaten op te dragen om nog tijdens deze synode een duidelijke conclusie te trekken uit de bespreking van zes preken met het oog op de toe-eigening van het heil en antwoord te geven op de vraag of de geconstateerde verschillen kerkscheidend zijn.

Oud voorstel besluit 3 wordt aangehouden.

Artikel 76

Nauwer samenleven Gereformeerde Kerken vrijgemaakt/Nederlands Gereformeerde Kerken

De preses stelt aan de orde instructie 8.06. Rapport 6 van commissie 4 heeft daarop betrekking (bijlage 35).

De tekst van de instructie luidt:

De particuliere synode van het Zuiden van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, vergaderend op 24 maart 2010

constaterende

1. dat de generale synode van 1995 uitsprak terughoudendheid te betrachten in het zoeken naar en uitbreiden van contacten met de Nederlands Gereformeerde Kerken (NGK). Dit gelet op de overwegingen rond:
 - a. de toe-eigening des heils
 - b. het akkoord van Kerkelijk Samenleven
 - c. het openstellen van het diakenambt voor zusters
 - d. de relatie Schrift en confessie;
2. dat in 1998 de generale synode uitsprak bijlage 6 K.O. (thans bijlage 8 K.O.) niet meer toe te passen op de relatie tot de NGK met uitzondering van de specifiek benoemde situatie dat gemeenten in een vergevorderd stadium van samenspreking zijn;
3. dat in een plaatselijke gemeente (te weten: Gorinchem) een situatie is ontstaan waarin samensprekingen die gevoerd werden met NGK en Gereformeerde Kerken vrijgemaakt (GKv) geleid hebben tot eenstemmigheid met de plaatselijke NGK en GKv in het belijden ten aanzien van de toe-eigening des heils en de relatie tot Schrift en confessie;
4. dat in diezelfde gemeente een aanvraag tot nauwer kerkelijk samenleven met de NGK niet mogelijk is omdat er in 1998 naar de mening van de classis Dordrecht van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland (CGK) geen sprake was van een 'vergevorderd stadium';
5. dat er op deze wijze een situatie kan ontstaan/bestaan van nauwer kerkelijk samenleven tussen GKv en NGK, goedgekeurd door de meerdere kerkelijke vergaderingen voor zover nodig bij beide kerken;
6. dat er zodoende een situatie ontstaat waarin de kerkorde niet voorziet en waarvoor ook geen kerkelijke jurisprudentie bestaat binnen de CGK;
7. dat blijkens de betreffende Acta de ontwikkeling dat plaatselijke kerken van NGK en GKv zouden gaan samenwerken niet is meegewogen bij de besluitvorming van de generale synode van 1998;
8. de generale synode van onze kerken ook nadien over een dergelijke situatie geen uitspraak heeft gedaan;

overwegende

1. dat de generale synode van 1998 besloot dat bijlage 6 K.O. (thans bijlage 8 K.O.) niet meer van toepassing was op de relatie met de NGK, tenzij men in een vergevorderd stadium van samenspreking was;
2. dat de generale synode van 2001 (acta generale synode 2001 artikel 144) overwoog dat in situaties van kleiner wordende gemeenten de plaatselijke samenwerking van CGK en NGK het voortbestaan van deze gemeenten in sommige plaatsen mogelijk lijkt te maken;
3. dat de generale synode uitsprak dat er in deze noodsituatie geen reden is om bijlage 6 K.O. (thans bijlage 8 K.O.) niet toe te passen op plaatselijke

samenwerking van de CGK met de NGK indien voluit aan de in bijlage 6 K.O. (thans bijlage 8 K.O.) genoemde voorwaarden is voldaan;

4. dat de synode van 2001 vervolgens overwoog dat het niet uitgesloten kan worden geacht, dat plaatselijke samensprekingen van CGK en NGK tot overeenstemming leiden en dat deze overeenstemming door classes en vertegenwoordigers van particuliere synoden naar art. 49 K.O. kan worden geaprobeernd, indien bijlage 6 K.O. (thans bijlage 8 K.O.) van toepassing zou zijn op de relatie met de NGK;
5. dat de synode van 2001 overeenkomstig besloot;

voorts overwegende

1. dat de generale synode besloot dat waar bijlage 6 K.O. (thans bijlage 8 K.O.) niet meer van toepassing kon zijn op de relatie met de NGK deze wel van toepassing is op de relatie met de GKv;
2. dat de relatie tussen GKv en NGK volgens de geldende (kerkordelijke) bepalingen in die kerken mogelijk is;
3. dat het zodoende kan voorkomen dat er een kerkordelijk toegestane relatie bestaat tussen CGK en GKv, terwijl diezelfde GKv een kerkordelijk toegestane relatie heeft met de NGK;

besluit

De generale synode overwege of, en zo ja onder welke voorwaarden, bijlage 8 K.O. van toepassing kan zijn op die gemeenten uit het verband van de NGK waarmee de GKv reeds nauwer kerkelijk samenleeft en waarmee de CGK in het kader van de samensprekingen met de GKv dientengevolge tot enigerlei relatie komt.

De synode

kennisgenomen hebbend van

1. de instructie van de particuliere synode van het Zuiden d.d. 24 maart 2010;
2. rapport 6 van commissie 4;

gehoord hebbend

de bespreking op de vergadering;

constaterend

1. dat de particuliere synode van het Zuiden de generale synode verzoekt te overwegen of, en zo ja onder welke voorwaarden, bijlage 8 K.O. van toepassing kan zijn op die gemeenten uit het verband van de Nederlands Gereformeerde Kerken waarmee een Gereformeerde Kerk vrijgemaakt reeds nauwer samenleeft en waarmee een Christelijke Gereformeerde Kerk in het kader van samensprekingen met de betreffende Gereformeerde Kerk vrijgemaakt dientengevolge tot enigerlei relatie komt;
2. dat de huidige kerkorde van de Christelijke Gereformeerde Kerken niet aangeeft hoe in een dergelijke situatie gehandeld dient te worden;

overwegend

1. dat in de toekomst dergelijke situaties zich vaker kunnen voordoen;
2. dat de synode van 2001 al eerder een uitzondering maakte aangaande kerkelijke eenheid met een plaatselijke Nederlands Gereformeerde Kerk;

van oordeel

dat om tot een weloverwogen besluit te kunnen komen er een grondige studie verricht dient te worden naar de principiële, kerkrechtelijke en praktische aspecten;

besluit:

1. deputaten voor de eenheid van gereformeerde belijders in Nederland op te dragen om in samenwerking met deputaten kerkrecht en kerkorde te onderzoeken of, en zo ja onder welke voorwaarden, bijlage 8 K.O. van toepassing kan zijn op die gemeenten uit het verband van de Nederlands Gereformeerde Kerken waarmee een Gereformeerde Kerk vrijgemaakt reeds nauwer samenleeft en waarmee een Christelijke Gereformeerde Kerk in het kader van samensprekingen met de betreffende Gereformeerde Kerk vrijgemaakt dientengevolge tot enigerlei relatie komt;
2. deputaten op te dragen de synode van 2013 te dienen met een onderbouwd voorstel;
3. van dit besluit kennis te geven aan de particuliere synode van het Zuiden.

Artikel 77

Afvaardiging naar classicale vergadering vanuit samenwerkingsgemeenten

Ter tafel zijn de instructies 8.02 en 8.07 in combinatie met rapport 5 van commissie 4 (bijlage 36).

In instructie 8.02 vraagt de particuliere synode van het Noorden lid 4a van bijlage 8 K.O. als volgt vast te stellen:

4. Inhoud van het nauwer samenleven – classicaal
 - a. Kerkenraden van gemeenten die gekomen zijn tot de vorming van een samenwerkingsgemeente zijn gerechtigd om ambtsdragers uit de kerk(en) waarmee de nauwere samenwerking tot stand gekomen is naar de classisvergadering af te vaardigen onder de voorwaarde dat zij zich in alles zullen houden aan de in de Christelijke Gereformeerde Kerken geldende kerkorde; deze afgevaardigden kunnen niet gekozen worden tot afgevaardigden naar de particuliere en generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken.

De tekst van instructie 8.07 luidt:

De particuliere synode van het Westen,
kennisgenomen hebbend

- van de instructie van de classis Haarlem, die daar werd ingediend door de kerkenraad van de gemeente van IJmuiden na ingewonnen advies van o.a. deputaten kerkelijke eenheid;

overwegend

- dat ambtsdragers ook in samenwerkingsgemeenten worden bevestigd voor de dienst in de gehele gemeente;
- dat het herhaaldelijk voorkomt dat – vooral in kleine samenwerkingsgemeenten – het niet mogelijk is om twee (of naar kerkelijk gebruik soms ook drie) christelijk-gereformeerde ambtsdragers af te vaardigen naar de classicale vergadering;
- dat nog afgezien hiervan er een spanning bestaat tussen het gegeven dat in een samenwerkingsgemeente er sprake is van ‘vergaderen als één gemeente, uitkomend in de eenheid van de leer, dienst en kerkregering’ (bijlage 8 sub 3c K.O.), en het feit dat niet iedere ambtsdrager in die samenwerkingsgemeente afgevaardigd mag worden naar de classicale vergadering;
- dat de classicale vergaderingen bij uitstek op het snijvlak staan van de plaatselijke gemeente enerzijds en de kerkelijke meerdere vergaderingen anderzijds, waardoor bij afvaardiging van een niet-christelijk-gereformeerde ambtsdrager er enige spanning ontstaat met het gegeven dat de nauwere samenleving ‘zuiver plaatselijk’ is (bijlage 8 sub. 1b K.O.);

verzoekt de generale synode de kerkorde als volgt te wijzigen:

- aan art. 41 een nieuw lid toe te voegen, luidend: ‘Samenwerkingsgemeenten zijn gerechtigd om ambtsdragers, voorzien van deugdelijke geloofsbrieven, af te vaardigen naar de classicale vergadering, ongeacht de vraag tot welke kerkgemeenschap zij in die samenwerkingsgemeente behoren. Wanneer hier sprake van is, zullen deze ambtsdragers niet ingeschakeld worden voor speciale classicale taken (zoals kerkvisitaties e.d.); ook hebben zij geen passief kiesrecht bij de verkiezing van afgevaardigden naar de meerdere vergaderingen’;
- bijlage 8 sub. 4a te wijzigen, als volgt: ‘classes zullen kerkenraden die gekomen zijn tot een nauwer samenleven als in 3c bedoeld machtigen om ambtsdragers, voorzien van deugdelijke geloofsbrieven, af te vaardigen naar de classicale vergadering, ongeacht de vraag tot welke kerkgemeenschap zij in die samenwerkingsgemeente behoren. Wanneer hier sprake van is, zullen deze ambtsdragers niet ingeschakeld worden voor speciale classicale taken (zoals kerkvisitaties e.d.); ook hebben zij geen passief kiesrecht bij de verkiezing van afgevaardigden naar de meerdere vergaderingen’.

In de eerste besprekingsronde uiten verschillende broeders bezwaren tegen het voorstel van de commissie om pas op de generale synode van 2013 over deze zaak een besluit te nemen. Met name door de vaak geringe omvang van de betreffende kerkenraden is de nood hoog. Verder is er diep over alle implicaties nagedacht en zeer nauwkeurig naar de formulering gekeken. Deputaten eenheid, deputaten kerkorde en kerkrecht en deputaten overleg eenheid zijn erbij betrokken geweest. De indieners realiseren zich dat aanneming van de instructies hier en daar de spanning in het eigen kerkverband manifest kan maken, maar door de instructies niet aan te nemen wordt deze niet kleiner. In vergelijking met

de toestemming tot nauwer samenleven is dit maar een geringe stap: christelijk-gereformeerde leden zijn dan immers al eerder toevertrouwd aan de zorg van niet-christelijk-gereformeerde ambtsdragers. De instructie helpt voorkomen dat de samenwerkingsgemeenten eilanden in het kerkelijke leven worden.

Namens de commissie gaat ds. W.N. Middelkoop op de vragen en opmerkingen in. De commissie wil de nood niet negeren maar heeft gemeend voorstellen te moeten doen in de lijn van de vorige synoden, die in verband met samenwerking met andere kerken steeds opriepen tot voorzichtigheid in verband met de spanning in eigen kerkverband. Deze spanning wordt mogelijk verhoogd als plaatselijke samenwerking ook op classicaal niveau doorwerkt. De commissie ziet op dit moment geen oplossing voor het probleem maar heeft hoop dat die bij zorgvuldig onderzoek wel gevonden kan worden.

In de tweede besprekingsronde komen de argumenten naar voren die in de particuliere synode van het Oosten hebben geleid tot de afwijzing van een instructie van gelijke strekking: a. bedoelde afvaardiging geeft een verbreding van de plaatselijke samenwerking, hetgeen in strijd is met de afwijzing van het federatief groeimodel; b. kun je afvaardiging naar de particuliere en generale synodes buiten een dergelijke regeling houden? c. afgevaardigden van andere kerken kunnen meebeslissen in appelzaken, toelating tot de dienst des Woord, etc. Is dat wenselijk? Hiertegen wordt dan weer ingebracht dat kerkenraadsleden van een andere bloedgroep op plaatselijk vlak nu ook al meebeslissen in appelzaken en bij het beroepen van predikanten. Ook nog deze vraag: zouden we op deze wijze geconfronteerd kunnen worden met vrouwelijke afgevaardigden?

Volgens rapporteur ds. W.N. Middelkoop onderstrepen de reacties vanuit de vergadering de gevoeligheid van het onderwerp. De toestemming tot plaatselijke samenwerking is vaak ook niet zonder moeite in de classis gegeven.

In een derde ronde wordt de vraag gesteld of een koppeling met de afwijzing van het federatief groeimodel juist is. Niet als een koppeling per consequentie maar wel zijn de argumenten die daarbij een rol hebben gespeeld, ook nu het overwegen waard.

Br. A.J. de Vuyst stelt voor: 'te besluiten conform het verzoek van de particuliere synode van het Westen aan de generale synode.' Dit voorstel behaalt geen meerderheid en is dus afgewezen.

De synode

kennisgenomen hebbend van

1. de instructie van de particuliere synode van het Noorden d.d. 25 maart 2010;
2. de instructie van de particuliere synode van het Westen d.d. 9 juni 2010;
3. het rapport 5 van commissie 4;

gehoord hebbend
de bespreking op de vergadering;
constaterend

1. dat de particuliere synode van het Noorden de generale synode verzoekt tot een aanvulling te komen van bijlage 8 K.O. inzake de afvaardiging naar de classis van samenwerkingsgemeenten als bedoeld in bijlage 8. 3c K.O.;
2. dat de particuliere synode van het Westen de generale synode verzoekt aan artikel 41 K.O. een nieuw lid toe te voegen en bijlage 8 sub 4a te wijzigen;
3. dat de aanvulling behelst dat niet-christelijk-gereformeerde ambtsdragers naar de classicale vergaderingen van de Christelijke Gereformeerde Kerken afgevaardigd kunnen worden en in volle rechten en plichten deze vergaderingen kunnen bijwonen;
4. dat er door de particuliere synode van het Noorden een voorbehoud gemaakt wordt betreffende het passief kiesrecht van niet-christelijk-gereformeerde afgevaardigden naar de meerdere vergaderingen;
5. dat er door de particuliere synode van het Westen een voorbehoud gemaakt wordt betreffende het passief kiesrecht van niet-christelijk-gereformeerde afgevaardigden naar de meerdere vergaderingen en speciale taken zoals kerkvisitatie;
6. dat de argumenten om tot deze aanvulling te komen deels principieel van aard zijn en deels praktisch;
7. dat deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland in hun rapport aangeven dat wanneer de synode niet kan besluiten vanwege onvoldoende argumentatie, zij in overweging geeft een opdracht te geven aan deputaten in samenwerking met Deputaten Overleg Eenheid en deputaten kerkorde en kerkrecht;

overwegend

1. dat de rechtsongelijkheid die er nu bestaat op het niveau van de kerkenraden van samenwerkingsgemeenten na het afvaardigen van niet-christelijk-gereformeerde ambtsdragers naar de classisvergaderingen op dat niveau komt te liggen;
2. dat het afvaardigen van niet-christelijk-gereformeerde ambtsdragers naar een meerdere vergadering in onze kerken gevoelig ligt;
3. dat de generale synode van 2007 uitsprak dat bij het zoeken naar kerkelijke eenheid rekening dient te worden gehouden met de eenheid in het eigen kerkverband;

van oordeel

dat voordat een besluit in deze zaak genomen wordt, een diepgaande studie ondernomen moet zijn naar de kerkordelijke aspecten ervan en naar de consequenties van een dergelijk besluit;

besluit:

1. deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland

- op te dragen om in samenwerking met deputaten kerkorde en kerkrecht te onderzoeken of en hoe het principiële en kerkrechtelijk mogelijk is om niet-christelijk-gereformeerde ambtsdragers van samenwerkingsgemeenten af te vaardigen naar de classisvergaderingen;
2. deputaten opdracht te geven de generale synode van 2013 te dienen met een onderbouwd voorstel;
 3. van dit besluit kennis te geven aan de particuliere synoden van het Noorden en het Westen.

Artikel 78

Schorsing

De preses schorst de vergadering voor de lunch.

VERVOLG VIERDE ZITTING

donderdag 30 september 2010, 13.30 – 17.15 uur

Artikel 79

Heropening

Na de maaltijd heropent de preses de vergadering. Hij laat zingen Ps. 135: 1,2 en 12.

Artikel 80

Appel-nominaal

Oud. G. Kieviets vervangt oud. M.H. Baan. Prof. T.M. Hofman is als preadviseur aanwezig.

Artikel 81

Eredienst

We komen toe aan het rapport van deputaten eredienst (bijlage 37). Commissie 3 keek er al nauwkeurig naar en doet verslag in rapport 6 (bijlage 38). De deputaten di. C.J. Droger, J. Groenleer, H.D. Rietveld, D.J.K.G. Ruiten en br. M. van Ledden 'komen hogerop'.

In de bespreking reageren sommigen teleurgesteld op de weigering van deputaten om in de conceptformulieren voor het avondmaal een verdeling te maken, zodat ze meer geschikt worden voor een gedeeltelijke lezing op de voorbereidingszondag. Anderen menen dat een kerkenraad dat best zelf kan doen. Overigens is het lezen van een deel van het formulier tijdens de voorbereidingsdienst pas praktijk sinds de jaren vijftig van de vorige eeuw. Verder worden vragen gesteld als: waarom

niet ook een conceptformulier voor het doen van openbare geloofsbelijdenis? Zou het niet goed zijn het formulier van de afsnijding van c.q. wederopneming in de gemeente taalkundig aan te passen? Kan er een publicatie komen met alle beschikbare formulieren? In het bezinnende gedeelte wordt een zesde aspect van de eredienst gemist: een missionair-diaconale beweging naar buiten.

Namens de commissie voert rapporteur ds. K. Visser het woord. Het niet aanbrenge van een verdeling in het formulier met het oog op de voorbereiding is voor deputaten een principiële zaak. De commissie wil met haar voorstel tegemoet komen aan de gangbare praktijk.

Voor deputaten eredienst krijgt ds. J. Groenleer het woord. Deputaten hadden geen opdracht met betrekking tot andere formulieren en zijn ook wat beducht voor een formalisering van alle liturgische elementen van het kerkelijke leven. Deputaten zeggen verwerking van het missionair-diaconale aspect van de eredienst toe.

Ds. J.W. Schoonderwoerd stelt voor voorstel 2 aan te vullen met: in een publicatie alle formulieren op te nemen die in de kerken kunnen worden gebruikt. Later gewijzigd in: 'deze te zijner tijd na uitvoering van de gehele opdracht samen met alle andere formulieren door middel van een publicatie beschikbaar te stellen.' Dit voorstel wordt later afgewezen.

Ds. J.W. Schoonderwoerd stelt ook voor i.p.v. voorstelbesluit 4: 'deputaten op te dragen een taalkundige herziening te verzorgen van de formulieren voor afsnijding van c.q. wederopname in de gemeente.' Dit voorstel wordt aanvaard.

Ds. C.A. den Hertog stelt voor aan besluit 3 toe te voegen: 'waarbij te denken valt aan een nieuw formulier voor de openbare belijdenis van het geloof, voor de doop van volwassenen, voor de bevestiging van predikanten en voor de bevestiging van ouderlingen en diakenen.' Ook dit voorstel wordt aanvaard.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen hartelijk te danken voor hun arbeid;
2. de twee conceptavondmaalsformulieren definitief vast te stellen, vrij te geven voor gebruik in de kerken en, nadat de door deputaten en commissie voorgestelde wijzigingen zijn aangebracht, deze te zijner tijd na uitvoering van de gehele opdracht samen met alle andere formulieren door middel van een publicatie beschikbaar te stellen. Tevens dat deputaten aangeven hoe kerkenraden om kunnen gaan met de wens om een gedeelte van de avondmaalsformulieren te lezen tijdens de voorbereidingsdienst;
3. deputaten de opdracht te geven verder te werken aan nieuwe liturgische formulieren, waarbij te denken valt aan een nieuw formulier voor de openbare belijdenis van het geloof, voor de doop van volwassenen, voor de bevestiging van predikanten en voor de bevestiging van ouderlingen en diakenen;

4. deputaten op te dragen een taalkundige herziening te verzorgen van de formulieren voor afsnijding van c.q. wederopname in de gemeente;
5. deputaten de opdracht te geven om de in dit rapport geboden bezinning op de invloed van de cultuur op de liturgie in de vorm van een handreiking aan de kerken te doen toekomen;
6. deputaten de opdracht te geven de ontwikkelingen met betrekking tot het Nieuwe Liedboek te blijven volgen;
7. opnieuw deputaten te benoemen.

De aftredende deputaten di. J. Groenleer en R. v.d. Kamp en de brs. D. van Kreuningen en M. van Ledden worden hartelijk bedankt.

Artikel 82

Contact met de overheid

Vervolgens komt aan de orde het rapport van deputaten contact met de overheid met daarbij rapport 3 van commissie 5 (bijlagen 39 en 40). Namens deputaten zijn aanwezig prof. T.M. Hofman, ds. C.A. den Hertog en br. H. de Hek.

In de bespreking worden verschillende vragen gesteld bij het visiestuk 'Kerk en overheid in de postmoderne samenleving'. Is er over deze zaak contact geweest met deputaten diaconaat? Waarom spitsen de Bijbelse lijnen zich toe op kerk en overheid en minder op de positie van de kerk in de samenleving? Moet in paragraaf 5 niet tussen de drie benaderingen worden gekozen? Is met de typering van de kerk als 'contrasterende gemeenschap' voldoende gezegd? Leggen deputaten zich neer bij een marginale positie van de kerk in de samenleving? Blijkt hier en daar zelfs niet de neiging tot een doperse visie?

Ook vragen van andere aard worden gesteld. Met betrekking tot paragraaf 12 wordt gezegd, dat de kerken nergens terecht kunnen voor advies over een geautomatiseerde ledenadministratie en archivering. Niet alleen dit deputaatschap bleek moeilijk ingang te vinden bij de Theologische Universiteit Apeldoorn (TUA) voor gastcolleges, ook andere deputaatschappen kregen nul op het rekest. Is een uitgewerkte regeling voor niet-ambtelijke werkers in de gezondheidszorg echt nodig? Kan dat niet naar analogie van art. 3 sub 8 K.O.?

De rapporteur van de commissie, ds. C. van Atten, gaat op een en ander in. Er is over beheerszaken en administratie wel veel informatie beschikbaar maar niet elke kerkenraad weet waar de juiste informatie te vinden is. De problematiek is zo breed dat de commissie er bewust geen voorstel over formuleerde. Een aparte regeling voor niet-ambtelijke werkers in de gezondheidszorg, waarin bijvoorbeeld zaken als zwijgrecht en -plicht opgenomen kunnen worden, zou toch goed zijn.

Namens deputaten gaan br. H. de Hek en prof. T.M. Hofman op de gestelde vragen in. De aanleiding voor het visiestuk is de vraag van een journalist geweest: 'Hoe denken de Christelijke Gereformeerde Kerken over ...?' Dat bracht deputaten

ertoe te overwegen: hoe ga je als kerk met zulke vragen om? Reden waarom men om een opdracht gevraagd had. De skopus is inderdaad meer geweest: kerk en overheid, dan: kerk en samenleving. Daarom achtten deputaten het ook niet nodig contact te zoeken met deputaten diaconaat of evangelisatie. Aan het rapport ligt veel bezinning ten grondslag. Deputaten maken niet altijd keuzes, om de verscheidenheid binnen onze kerken te eerbiedigen. Wel hebben deputaten de consequenties van de verschillende keuzes willen aangeven. Het visiestuk wil plaatselijke kerken uitdagen het gesprek met de burgerlijke overheid aan te gaan. Deputaten willen zich niet neerleggen bij de marginale positie van de kerk maar wel met oog voor de realiteit zich bezinnen op de toekomst. Daarbij zal ook het spanningsveld tussen een reformatorische en een doperse visie op de verhouding van kerk en overheid blijken.

Gastcolleges kunnen aan de TUA niet verplicht worden gesteld, de belangstelling ervoor is in de regel minimaal. Deputaten hebben de opdracht vermeld, hun best gedaan maar nu is in dit opzicht de generale synode weer aan zet.

Oud. L. Mak stelt voor voorstel 2 uit te breiden met de cursieve tekstgedeelten: 'deputaten landelijk kerkelijk bureau op te dragen zo nodig in overleg met deputaten financiële zaken en deputaten onderlinge bijstand en advies *en deputaten kerkelijke archieven* zich te bezinnen op welke wijze de informatievoorziening en voorlichting over beheerszaken *en andere kerkelijk administratieve zaken* kan plaatsvinden en de generale synode 2013 te dienen met een voorstel dienaangaande.'

Oud. A.J. de Vuyst stelt voor in voorstel 2 de woorden 'en de generale synode 2013 te dienen met een voorstel dienaangaande' te wijzigen in: 'de uitvoering daarvan vast ter hand te nemen en daarover te rapporteren aan de generale synode 2013'.

Oud. A. Heystek formuleert een nieuw voorstel 6: 'de generale synode verzoekt deputaten toezicht van de TUA om bij het College van Bestuur te bepleiten het werk van verschillende deputaatschappen onder de aandacht van in ieder geval de admissiale studenten te brengen, hetzij in of buiten het curriculum.'

De voorstellen worden ter nadere bezinning de commissie ter hand gesteld. Daarna zal de bespreking worden voortgezet (zie art. 168).

Artikel 83

Pastoraat in de gezondheidszorg

Dan komt ter tafel het rapport van deputaten pastoraat in de gezondheidszorg en het daarmee corresponderende rapport 5 van commissie 3 (bijlagen 41 en 42). Als deputaten worden welkom geheten zr. A. Valkenburg, br. F. Visscher en ds. J. v.d. Wal.

Vooraf voegt de commissie bij monde van de rapporteur ds. K. Visser een voorstel toe: 'deputaten de opdracht te geven zich te bezinnen op de betekenis van het dovenpastoraat met het oog op de toekomstige vacature van een eigen dovenpastor.'

Verschillende broeders maken gebruik van de gelegenheid om vragen te stellen. Stimuleren deputaten in overeenstemming met hun instructie de zorg voor verstandelijk beperkten? Zijn er contacten met ouderverenigingen op dit terrein? Is er voldoende aanbod aan predikanten voor pastoraat in de gezondheidszorg? Maakt men voldoende gebruik van de mogelijkheden om de zichtbaarheid van het deputaatschap te vergroten? Wegen de kosten wel tegen de baten op? Staat de betekenis van het dovenpastoraat ter discussie? Ligt voorstel tot besluit 5 wel op de weg van deze synodale commissie?

Voor de commissie antwoordt ds. K. Visser. De commissie acht door deputaten georganiseerde themadagen wel zinvol, bezinningsavonden minder.

De voorzitter van deputaten, br. F. Visscher, gaat op de overige vragen in. Deputaten hebben tot in het recente verleden goed bezochte bezinningsavonden belegd over de zorg in de plaatselijke kerken voor verstandelijk beperkten. Er is ook catechesemateriaal verzameld. Er zijn geen officiële contacten met ouderverenigingen maar ligt dat niet meer op de weg van deputaten diaconaat? Deputaten zijn voornemens om de komende tijd aandacht te geven aan autisme. Men schrijft kerkenraden aan en ziet niet zoveel in e-mailberichten: je bent een van de vele aanbieders. Het is overigens voor het eerst dat de bezinningsavonden minder goed worden bezocht. Er worden toch steeds weer predikanten gevonden die het als een roeping beschouwen in de gezondheidszorg te gaan werken. Deputaten moeten dan wel voorkomen dat deze geïsoleerd raken. Deputaten zijn wel blij met een opdracht om zich te bezinnen op het dovenpastoraat. Het bleek bijvoorbeeld een zeer moeizaam proces om een nieuwe dovenpastor uit de Protestantse Kerk in Nederland benoemd te krijgen.

Ds. M. Visser doet een nieuw voorstel 7: 'deputaten op te dragen zich te bezinnen op de periode na 2013, mede gelet op de te verwachten vacature voor het dovenpastoraat.'

Oud. R.B.J. Naaktgeboren doet het volgende voorstel: 'aan deputaten te verzoeken hun berichten als oproepen, vacatures en bezinningsavonden en themadagen blijvend actief bij de kerkenraden onder de aandacht te brengen door middel van brieven of e-mail en/of de NPV in te schakelen.'

Als voorstel van orde formuleert de preses een nieuw voorstel 5: 'deputaten op te dragen contact te leggen met deputaten kerkorde en kerkrecht om te komen tot een goede regeling van de (kerkelijke) positie van de geestelijk verzorger in de gezondheidszorg en daarin - uitgaande van art.3, sub 8 K.O. - duidelijkheid te geven m.b.t. hun kerkelijke zending.'

De commissie neemt het voorstel van ds. M. Visser over, acht het voorstel van br. R.B.J. Naaktgeboren overbodig en gaat akkoord met het voorstel van de preses.

De synode besluit:

1. de werkzaamheden van deputaten goed te keuren en hen hartelijk te danken

- voor hun arbeid;
2. deputaten op te dragen voort te gaan met het organiseren van themadagen omdat deze nog in een behoefte voorzien en zich te bezinnen of en hoe verdergegaan moet worden met de regionale bezinningsavonden;
 3. deputaten op te dragen naar wegen te zoeken om het werk in de gezondheidszorg op positieve wijze onder de aandacht te brengen om mogelijk een middel te zijn waardoor jongeren hun roeping in deze ontdekken;
 4. deputaten op te dragen vacatures voor geestelijke verzorgers onder de aandacht te brengen van predikanten en kerkenraden;
 5. deputaten op te dragen contact te leggen met deputaten kerkorde en kerkrecht om te komen tot een goede regeling van de (kerkelijke) positie van de geestelijk verzorger in de gezondheidszorg en daarin – uitgaande van art.3, sub 8 K.O. - duidelijkheid te geven m.b.t. hun kerkelijke zending;
 6. deputaten op te dragen aan de dovenpastor te vragen een korte handreiking te schrijven hoe wij doven meer kunnen laten participeren in de plaatselijke gemeente;
 7. deputaten op te dragen zich te bezinnen op de periode na 2013, mede gelet op de te verwachten vacature voor het dovenpastoraat;
 8. opnieuw deputaten te benoemen.

De preses spreekt woorden van dank en waardering aan het adres van de aftredende deputaten de zrs. J. van Dijk, A. Reitsma en A. Valkenburg en de brs. J.P. Roubos en F. Visscher.

Artikel 84

Eenheid gereformeerde belijders in Nederland/bezinning - vervolg

Opnieuw (zie art. 66) is aan de orde het rapport van deputaten eenheid gereformeerde belijders in Nederland met daarbij rapport 2 van commissie 4 (bijlagen 25 en 29).

Verschillende broeders maken gebruik van de tweede besprekingsronde om hun gevoelens te uiten. Aan de ene kant wordt vreugde verwoord over de toegenomen mogelijkheden met betrekking tot de prediking bij een gewijzigde bijlage 8 K.O. Het effect daarvan op het verlangen naar kerkelijke eenheid moet niet worden onderschat. Aan de andere kant wordt de vrees geuit dat aanneming van het voorstel kan leiden tot de 'uitverkoop' van onze eigen kerken. Hoe kan het dat datgene waarover binnen deputaten zo lang gesproken is, nu zo eensgezind wordt omarmd? Is het niet doordat ieder via de voorgestelde weg zijn eigen kant op kan? Is het probleem niet dat de gevolgen niet te overzien zijn? Over welke kerken gaat het bij een gewijzigde bijlage 8 K.O. nu precies? Ook over de Gereformeerde Bond (GB)? De bespreking wordt op een later moment voortgezet (zie art. 102).

Artikel 85

Schorsing

De preses schorst de vergadering voor de avondmaaltijd.

VERVOLG VIERDE ZITTING

donderdag 30 september 2010, 19.00 – 21.15 uur

Artikel 86

Heropening

Na afloop van de maaltijd heropent de preses de vergadering. We zingen Ps. 122: 1,3.

Artikel 87

Appel-nominaal

Er zijn geen wijzigingen in de samenstelling van de synode. Prof. A. Baars neemt als preadviseur aan de vergadering deel.

Artikel 88

Eenheid gereformeerde belijders in Nederland/Gereformeerde Bond in de Protestantse Kerk in Nederland/ toespraak br. P.J. Vergunst

Aan de orde is deputatenrapport eenheid gereformeerde belijders in Nederland, paragraaf 2, in combinatie met rapport 3 van commissie 4 (bijlagen 25 en 34). Woorden van welkom zijn er voor ds. C. Blenk en br. P.J. Vergunst, die het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond (GB) vertegenwoordigen.

Br. P.J. Vergunst spreekt de vergadering toe: 'De liefde ziet scherp.' De scriba van de Protestantse Kerk in Nederland (PKN), dr. A.J. Plaisier, stelde recent voor niet meer over de kerk maar over God te spreken. Er is tussen onze kerken een warme herkenning in ontmoetingen en samenwerking. De zegen daarvan kan niet worden weggeredeneerd, we moeten onrustig zijn over de zonde van de verdeeldheid. De PKN gaat spreken over God n.a.v. de visie van ds. K. Hendrikse. De GB blijft ijveren voor een waarlijk Schriftuurlijk spreken over God de Heere. We hopen daarbij op gebed van uw kant. De GB blijft met u meeleven. De liefde is er nog maar is de band in de loop der jaren versterkt? De liefde is geduldig en vriendelijk, niet jaloers, zoekt niet het eigen belang, rekent kwaad niet toe, verheugt zich over de waarheid. De liefde bedekt alle dingen en leert leven in gebrokenheid. De liefde gelooft alle dingen: één heilige, algemene christelijke kerk. De arbeid aan eenheid is niet vergeefs in de Heere. De liefde heeft ook oog voor de praktijk. De gemeente

van Christus zoekt haar weg in een seculiere context. Dat is spannend maar ook uitdagend.

De preses beantwoordt de toespraak van br. P.J. Vergunst. De verbondenheid is er altijd geweest en ook steeds weer. Dat komt door de gedeelde religie van de belijdenis, die een plaats heeft in uw en onze harten. U staat voor dezelfde vragen als wij: de vrouw in de kerk, de liturgie, het kerk-zijn in deze tijd, de catechismusprediking. Onze plaats is kerkelijk gezien een andere, de secularisatie noopt tot meer eenheid. De recente schuldbelijdenis tussen GB en Hersteld Hervormde Kerk (HHK) mag een voorbeeld zijn voor het geheel van de gereformeerde gezindte. We moeten elkaar vinden aan de voet van het kruis, waar het helemaal gaat om Hem.

In de bespreking wordt spijt verwoord dat de besluitvorming in 2004 plaatselijk nog nauwelijks gevolgen heeft gehad. Wat kunnen daarvan de redenen zijn? Deputaten willen in gesprek met zeven gemeentes die voor samensprekingen met de GB in aanmerking komen. Heeft dat voortgang? Hoe kijkt het hoofdbestuur van de GB aan tegen onze contacten met de HHK?

De voorzitter van deputaten, ds. W. van 't Spijker, beantwoordt de vragen. Deputaten wilden ook meer weten van de achtergronden bij het niet op gang komen van plaatselijke samensprekingen. Ze schreven in overleg met het hoofdbestuur van de GB gericht zeven gemeenten aan. Tot nu toe reageerde één gemeente per brief. Van onze contacten met de HHK zegt de GB: de liefde is niet afgunstig. De commissie stelt voor voorstel 5 aan te houden en te betrekken bij de behandeling van het voorstel tot wijziging van bijlage 8 K.O. (zie art. 238).

De synode besluit:

1. deputaten op te dragen om het overleg met het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond voort te zetten;
2. deputaten op te dragen samen met het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond te blijven bespreken hoe we elkaar tot steun kunnen zijn in het bewaren en doorgeven van het gereformeerde erfgoed;
3. deputaten op te dragen met het beleid om een aantal plaatselijke gemeenten te benaderen voort te gaan;
4. deputaten op te dragen in de kerken te onderzoeken waarom het nauwelijks tot zoeken van elkaar komt tussen onze kerken en de Gereformeerde Bond.

Artikel 89

Eenheid gereformeerde belijders in Nederland/Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte

Ook dit aspect van de kerkelijke contacten komt aan de orde in het rapport van deputaten eenheid gereformeerde belijders in Nederland met daarbij rapport 3 van commissie 4 (bijlagen 25 en 34). De preses heet br. I.A. Kole, secretaris van het COGG van harte welkom.

De synode besluit:

deputaten op te dragen te blijven participeren in het Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte.

*Artikel 90***Eenheid gereformeerde belijders in Nederland/Gereformeerde Gemeenten**

Aan de orde is par. 5 van het rapport van deputaten eenheid gereformeerde belijders in Nederland samen met rapport 3 van commissie 4 (bijlagen 25 en 34) .

In de bespreking wordt gevraagd, of het gesprek met de Gereformeerde Gemeenten (GG) niet wat zou kunnen worden geïntensiveerd? Heeft het gesprek over de prediking perspectief? Is er oprechtheid en wederkerige welwillendheid?

De voorzitter van deputaten, ds. W. van 't Spijker, gaat op de vragen in. Er is echt naar elkaar geluisterd. De te bespreken preken werden gekozen uit de Levensbron en uit een christelijk-gereformeerde verzameling catechismuspreken, de commissie van de GG reikte enkele preken van ds. J. van Haaren aan. Er was wederkerige welwillendheid. Het praten over preken was een christelijk-gereformeerd voorstel, de frequentie was een voorstel van de GG. Deputaten grijpen de gelegenheden aan maar hebben geen behoefte aan intensivering.

Ds. A.A. Egas stelt voor: 'deputaten op te dragen om mogelijkheden te onderzoeken om de contacten met de Gereformeerde Gemeenten zo mogelijk te intensiveren en het gesprek over de prediking voort te zetten.' Dit voorstel wordt door de commissie niet overgenomen en even later bij stemming verworpen.

De synode besluit

deputaten op te dragen het gesprek met de commissie van de Gereformeerde Gemeenten voort te zetten om de tot nu gevonden herkenning vast te houden en zo nodig actuele ontwikkelingen gezamenlijk te bespreken.

*Artikel 91***Herziene Statenvertaling**

Aan de orde is instructie 8.04, samen met rapport 1 van commissie 3 (bijlage 43). Namens de stichting die de herziening ter hand heeft genomen, is aanwezig br. I.A. Kole. Ook enkele broeders die in de particuliere synode van het Oosten voorbereidend werk hebben gedaan, dat aan de instructie ten grondslag ligt.

De tekst van de instructie luidt:

De particuliere synode van het Oosten, in vergadering te Culemborg bijeen op 14 april 2010,

kennisgenomen hebbend van

1. het rapport van de door de particuliere synode van het Oosten op 21 mei 2008 benoemde commissie 'Beoordeling Herziening Statenvertaling';

constaterend

1. dat het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond in de Protestantse Kerk in Nederland het initiatief heeft genomen om te komen tot een herziening van de Statenvertaling (SV) omdat het taalgebruik in de SV in bepaalde opzichten als verouderd wordt ervaren, waardoor jongeren en ouderen vervreemd dreigen te raken van het gebruik van de SV;
2. dat, gezien de gehanteerde uitgangspunten, beoogd wordt de verstaanbaarheid van de SV te dienen;
3. dat onder leiding van de Stichting Herziening Statenvertaling een commissie grondig werkt aan een herziening van de SV;
4. dat de medewerkers aan de herziening gemeenschappelijk zijn geworteld in de gereformeerde belijdenis;
5. dat reeds de synode van 2001 uitspraak bereid te zijn tot samenwerking met de Gereformeerde Bond inzake de herziening van de SV;
6. dat onze betrokkenheid in dit kader tot uitdrukking is gebracht door zitting te nemen in het bestuur en participatie in de werkgroepen op persoonlijke titel;
7. dat op de generale synode 2007 deputaten eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland in hun rapport melding maakten van een vruchtbare samenwerking bij de herziening van de SV;
8. dat deze deputaten ook met dankbaarheid kennis namen van hetgeen tot nu toe is verschenen;
9. dat de generale synode 2007 inzake de HSV geen inhoudelijke uitspraak kon doen omdat daartoe geen instructie was ingediend;
10. dat ter synode is bevestigd dat classes en particuliere synoden het nodige voorwerk kunnen doen om te komen tot een spoedige beoordeling van de HSV door de generale synode;
11. dat van de Herziening van de Statenvertaling (HSV) reeds een belangrijk deel beschikbaar is;
12. dat derhalve een beoordeling van de volledige HSV nog niet mogelijk was;
13. dat binnen de particuliere synode van het Oosten reeds een grondig onderzoek is uitgevoerd naar een gedeelte van de HSV om te komen tot een voorlopige beoordeling;
14. dat de beoordeling van een Bijbelvertaling of Herziening daarvan met het oog op het eventueel vrijgeven daarvan voor gebruik in de eredienst bij uitstek een zaak is die behoort tot de competentie van een generale synode;

overwegend

1. dat de verstaanbaarheid van Gods Woord voor zowel jongeren als ouderen van belang is;
2. dat de vertaalprincipes en handschriften die als uitgangspunt zijn gekozen voor de HSV dezelfde zijn als die bij de SV zijn gehanteerd, zodat verwacht

- mag worden dat de HSV een betrouwbare vertaling zal blijken te zijn;
3. dat reeds tijdens de generale synode 2007 bleek dat een deel van de kerken in de gereformeerde gezindte uitziet naar het gereedkomen van de complete uitgave van de HSV om die in de kerken te gebruiken;
 4. dat uit het rapport van de commissie blijkt dat de wens om de HSV in de kerken te gebruiken sindsdien niet minder is geworden;
 5. dat verwacht wordt dat de volledige HSV D.V. in december 2010 gereed is;
 6. dat de finale beoordeling aan de generale synode is voorbehouden;
 7. dat op- en aanmerkingen vanuit de kerken bij het gebruik van die delen die tot nu toe zijn verschenen, door de Stichting Herziening Statenvertaling zijn en worden betrokken bij de definitieve vaststelling van de tekst;
 8. dat verwacht mag worden dat, wanneer de volledige HSV gereed is, ook dan op- en aanmerkingen vanuit de kerken zullen worden betrokken bij een volgende herdruk;

van oordeel

1. dat de kerken gediend zijn met een spoedige beoordeling van de volledige HSV;
2. dat, gezien het karakter van deze herziening, deze beoordeling zowel over de betrouwbaarheid als over de bruikbaarheid dient te gaan;
3. dat in het rapport van de commissie een aanzet is gegeven om de toetsing en de finale beoordeling van de HSV door de generale synode te dienen;
4. dat uit het rapport van de commissie blijkt dat in de HSV een betrouwbare en bruikbare herziening van de SV gevonden wordt;
5. dat dit oordeel vooralsnog als voorlopig moet gelden in afwachting van de afsluiting van het werk aan de HSV;

besluit de generale synode te verzoeken

1. een commissie/deputaatschap te benoemen dat de generale synode van 2013 dient met een beoordeling van de gehele HSV zoals die D.V. 4 december 2010 of later beschikbaar komt, met het oog op een al dan niet vrijgeven van de HSV voor gebruik in de kerken, waarbij gebruik gemaakt kan worden van het hierbij aangehechte rapport en verder beschikbaar materiaal van de voormalige commissie van de particuliere synode van het Oosten 'Beoordeling Herziening Statenvertaling';
2. deze commissie / dit deputaatschap opdracht te geven om, met het oog op deze beoordeling:
 - a. alle kerkenraden tot aan de generale synode 2013 geregeld te vragen hun op- en aanmerkingen te melden aan de commissie / het deputaatschap;
 - b. deze op- en aanmerkingen te beoordelen en, waar dat gewenst is, voorzien van argumenten en toelichting zo spoedig mogelijk door te zenden naar de Stichting HSV met een voorstel tot revisie;
3. de HSV, ook voor eventueel gebruik in de eredienst, ter beproeving aan de kerken aan te bieden.

In de bespreking wordt de particuliere synode van het Oosten veel lof toegedicht. Wel wordt de vraag gesteld, waarop de commissie het oordeel baseert dat het onderzoek als 'deskundig' typeert. Als er op basis van recent Bijbelonderzoek bij de zowel door Statenvertaling (SV) als Herziene Statenvertaling (HSV) gehanteerde handschriften vragen te stellen zijn, zijn die dan niet ook te stellen bij de betrouwbaarheid van de herziening? Sommigen uiten verbazing dat voor de HSV een kerkelijke procedure nodig is. Waarom nu een deelloordeel geven en wachten op het geheel? Tegelijk beproeven in de kerken maakt een finaal oordeel over drie jaar er niet makkelijker op: wat eenmaal gebruikt wordt, wordt niet zomaar weer opgegeven.

Ds. K. Visser, rapporteur van de commissie, antwoordt dat de commissie geen reden had om te twijfelen aan het oordeel van de particuliere synode van het Oosten, die van een 'deskundig' onderzoek sprak. De kwalificatie 'betrouwbaar' slaat niet op de SV maar op de herziening. De overweging om niet nu al voor te stellen de HSV vrij te geven, was dat de HSV nog niet eens beschikbaar is.

In een tweede ronde bepleiten verschillende afgevaardigden een vrijgeven van de HSV zodra deze beschikbaar komt. De rapporteur van de commissie stelt voor later met een nieuw voorstel te komen.

Preadviseur prof. A. Baars kan zich voorstellen dat de HSV nu alvast wordt vrijgegeven al is de behoedzaamheid in de instructie en bij de commissie terecht: wij hebben als kerken nooit iets vrijgegeven voor de eredienst zonder voorafgaand werk van een studiedeputaatschap. Prof. A. Baars adviseert een keus te maken tussen uitstel en studie zonder gebruik of nu vrijgeven. Hij denkt dat studie in de komende drie jaar geen nieuwe resultaten geeft.

Ds. W.N. Middelkoop stelt voor: 'de HSV na verschijning vrij te geven in onze kerken.'

Ds. W. van 't Spijker stelt voor onder overweging 2. de woorden 'en handschriften' te laten vervallen.

Deze voorstellen gaan mee met commissie, die later nader rapporteert (zie art. 159).

Artikel 92

Geestelijke verzorging varenden - vervolg

Opnieuw komt aan de orde het rapport van deputaten varenden (zie art. 65), in combinatie met rapport 2 van commissie 3 (bijlagen 14 en 15).

De rapporteur van de commissie, ds. K. Visser, meldt dat de commissie het voorstel van oud. A. Heystek overneemt: op pag.15 voorgesteld besluit 3 te schrappen. Dan vervalt ook de toevoeging bij voorgesteld besluit 2. Het punt van de contacten met

andere deputaatschappen wordt meegenomen door commissie 6, in het kader van de instructie doelmatigheid en beheersbaarheid deputaatschappen.

De synode besluit:

1. de handelingen van de deputaten onder dank goed te keuren;
2. deputaten op te dragen – mede met het oog op de veranderende omstandigheden en praktijk – zich alsnog te bezinnen op de geestelijke verzorging van de varenden en een heldere visie daarop te formuleren;
3. de gewijzigde instructies (bijlage 1 artikel 6 en bijlage 51 artikel 6) vast te stellen;
4. opnieuw deputaten te benoemen.

De aftredende deputaten ds. J.H. van Dijk en br. A. Bonninga vallen woorden van dank ten deel.

Artikel 93

Sluiting

De preses laat zingen Ps. 119: 53, waarna prof. A. Baars voorgaat in dankgebed. De preses sluit de vierde zitting van de synode.

VIJFDE ZITTING

vrijdag 1 oktober 2010, 9.15 – 12.15 uur

Artikel 94

Opening

De preses, ds. P.D.J. Buijs, opent de vijfde zitting. Hij laat zingen Ps. 100: 1, 2, 3, 4 en leest Neh. 8: 14-26. In zijn gebed noemt hij de naam van oud. J. Spriensma, die ernstig ziek is.

Artikel 95

Appel-nominaal

Voor het Zuiden vervangt ds. G.J.H. Vogel ds. A.A. Egas. Door op te staan betuigt ds. G.J.H. Vogel instemming met de belijdenis. Ds. K. Visser laat zich vandaag vervangen door ds. A. v.d. Zwan. Net als gisteren vervangt ook vandaag oud. G. Kieviet oud. M.H. Baan.

Artikel 96

Emeritikas/algemeen

Aan de orde is het rapport van deputaten emeritikas (bijlage 44). Daarmee corresponderen de rapporten 5 en 6 van commissie 6 (bijlagen 45 en 46). De preses heet de aanwezige deputaten van harte welkom: zr. J.M.L. Rood-van Beveren, br. L.W. Bil, br. I. Bos, ds. J.M.J. Kieviet en br. T. Loonstra.

Eerst wordt rapport 5 van commissie 6 behandeld. Worden alle deeltijdpredikanten bij het nieuwe stelsel ondergebracht? De commissie spreekt namelijk van 'tot nader te bepalen leeftijd'. Moet niet onderzocht worden of een parttime-emeritaat in het stelsel kan worden ingebouwd? Is er in de regeling voor afgezette predikanten geen rechtsongelijkheid tussen predikanten van boven de vijftig en daaronder? Wat zijn de argumenten van kerken die niet afdragen voor de emeritikas en hoe zouden deputaten de nalatigheid in het voldoen aan de kerkelijke omslagen geestelijk willen duiden? Wat is het effect geweest van de financiële crisis op het rendement van de obligaties in onze portefeuille? Moet de crisis niet leiden tot een herbezinning op beleggen als zodanig? Is duurzaam beleggen hetzelfde als ethisch beleggen? Is het werkelijk onmogelijk het omslagstelsel in stand te houden? Qua voorziening lijkt het om een bedrag te gaan dat op te brengen moet zijn.

De vragen worden beantwoord door oud. J. Mauritz, rapporteur van de commissie en door de verschillende deputaten, die overigens grote waardering hebben voor de manier van behandeling van hun rapport door de commissie. Alle deeltijdpredikanten vallen onder het nieuwe regiem. Het zou een goede zaak zijn de mogelijkheid tot deeltijdemeritaat te onderzoeken als element van de nieuwe regeling. Diep in hun hart voelen deputaten bij de regeling met betrekking tot afgezette predikanten ook wel enig onrecht. Het blijft een lastige discussie omdat het bij emeritaat gaat om niet-afdwingbare rechten. Ter rechtvaardiging van nalatigheid in het afdragen aan de emeritikas achten de betreffende kerkenraden de emeritaatsregeling maatschappelijk achterhaald, onvoldoende en veel te duur. Deputaten hebben indringend gesproken met de kerk van Zwolle, die deels afdroeg, deels niet. Mogelijk wacht men de besluitvorming van deze synode af. Een bewuste weigering om af te dragen raakt het hart van de kerk. Pensioen is uitgesteld loon, dat wordt op deze manier dienaren van het Woord onthouden. Daarom spreekt de commissie van een 'euveldaad'. Er zijn ook wel goede dingen te melden: sommige kerken keerden na een goed gesprek op hun schreden terug. Misschien moet er nagedacht worden over een nuance in het stelsel van afdrachten, bijvoorbeeld rekening houdend met burgerlijke staat en gezinsgrootte. Maar dan ook over een mogelijke sanctie bij blijvende weigering om mee te doen. Het verlies aan vermogen ten gevolge van de financiële crisis valt erg mee. Het grootste deel is belegd in staatsobligaties en die deden het in 2008 en 2009 goed. De staat is geen duurzame belegging. Dat zou alleen via bepaalde bedrijven kunnen maar dat geeft een hoger risico. De synode gaf opdracht te beleggen bij een triple-A bank. Dan is de keus niet zo groot. Er is wel sprake van een zekere duurzaamheid maar niet ethisch gespecialiseerd. Minder investeren in aandelen? Gewoon sparen is ook een vorm van beleggen en blijkt eveneens risicovol. Instandhouding van het omslagstelsel zou leiden tot een verhoging met € 25 per lid/dooplid. Maar we blijven ook dan te maken houden met onzekere factoren als ledenaantal en renteontwikkeling.

Ds. D. Quant stelt voor: 'deputaten op te dragen in overleg met deputaten kerkorde

en kerkrecht een regeling te ontwerpen voor een deeltijdemeritaat en daarover te rapporteren aan de generale synode 2013.'

Ds. C. van Atten stelt voor: 'het moderamen te verzoeken een gesprek te hebben met de kerkenraad van Zwolle.'

De commissie is met beide voorstellen akkoord. Ze worden vervolgens aangenomen en opgenomen in het volledige besluit betreffende deputaten emeritikas.

Artikel 97

Emeritikas/toekomstvastheid

Aan de orde is, wederom uit deputatenrapport emeritikas, bijlage 3 (bijlage 44). Daarmee correspondeert rapport 6 van commissie 6 (bijlage 46).

De rapporteur van de commissie op dit dossier, oud. A.J. de Vuyst, benadrukt de ernst en de urgentie van de zaak. En ook dit uitgangspunt: we veranderen wel de organisatie maar niet het principe; de kerken en de leden verzorgen middelen voor het emeritaat.

In de bespreking wordt veel waardering uitgesproken voor het werk van deputaten en ook van de synodale commissie. Toch zijn er ook nog veel vragen: Hoe zeker is straks de (pensioen)voorziening? Te weinig eigen dekkingsgraad geeft toch ook te weinig inleg? Welk pensioenfonds trapt erin ons te laten inkopen? Kan de huidige regeling niet worden aangepast zodat het meer op een pensioenfonds gaat lijken? Brengt het voorgestelde nieuwe systeem het predikantschap dichter bij het gewone werknemerschap? Welke invloed gaan de kerken kwijtraken? Als het oude fonds deels moet worden aangesproken om het nieuwe te financieren, hoe wordt dan de huidige voorziening voor 'oude' predikanten bewaakt? Ook moet bedacht worden dat het ophogen van de emeritaatgerechtigde leeftijd consequenties heeft voor andere deputaatschappen. Blijft de verzorgingsgedachte wel echt het uitgangspunt? Komen kleine gemeenten niet onder een grotere druk te staan? Kan bij benadering worden aangegeven wat de nieuwe regeling voor de plaatselijke kerken betekent?

Oud. A.J. de Vuyst neemt samen met de deputaten br. L.W. Bil en T. Loonstra de beantwoording van de vragen voor zijn rekening. De nieuwe regeling biedt voldoende waarborg voor oude gevallen, omdat je na onderbrenging van predikanten beneden de vijftig jaar op de oude emeritikas mag potverteren. De leeftijdsgrens is nog afhankelijk van de mogelijkheden tot inkoop, waarbij de oude regeling betaalbaar moet blijven. De omvorming van de emeritikas tot een eigen pensioenregeling is onbetaalbaar. De invloed van deputaten emeritikas op de uitkeringen wordt minder maar omdat aan het principe van de verzorgingsgedachte niet wordt getornd, is er geen sprake van een stap in de richting van gewoon werknemerschap. Gemeenten met een eigen predikant moeten meer opbrengen maar de gemeenten zonder predikant kunnen via een solidariteitsheffing blijven

bijdragen in de zorg. Zij maken ook gebruik van de diensten van onze predikanten. Kleine gemeenten met een eigen predikant verdienen bij de uitwerking van de regeling extra aandacht. De overgang van het oude naar het nieuwe systeem brengt onzekerheden met zich mee maar die zijn minder groot dan bij handhaving van het huidige en bovendien zijn die onzekerheden er voor iedereen. Het nieuwe systeem is duurder maar beter beheersbaar. Wat het emeritaat van de hoogleraren betreft kan gekeken worden naar de wijze waarop het bij de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt (GKv) geregeld is. De GKv worstelt overigens met hetzelfde probleem. Wel is daar de arbeidsongeschiktheid op een voorbeeldige wijze geregeld. Deputaten oriënteren zich ook bij de Nederlands Gereformeerde Kerken. Ten slotte wordt nog vanuit de vergadering opgemerkt, dat kerkelijke zorg voor de predikanten terecht is maar ook een voorrecht: tal van collega's in allerlei delen van de wereld werken dag en nacht in Gods Koninkrijk zonder enige verdienste of maatschappelijke zekerheid.

Ds. D. Quant stelt voor: 'het curatorium en de deputaten toezicht van de Theologische Universiteit Apeldoorn (TUA), deputaten landelijk kerkelijk bureau en deputaten voortijdige ambtsbeëindiging predikanten op te dragen om in hun regelingen na te gaan wat de consequenties zijn voor de verhoging van de emeritaatsleeftijd van de predikanten, in het spoor van de maatschappelijke ontwikkelingen inzake de verhoging van de AOW-leeftijd.' De commissie neemt dit voorstel over.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten onder dankzegging goed te keuren;
2. deputaten op te dragen in overleg met deputaten kerkorde en kerkrecht een regeling te ontwerpen voor een deeltijdemeritaat en daarover te rapporteren aan de generale synode 2013;
3. het moderamen te verzoeken een gesprek te hebben met de kerkenraad van Zwolle;
4. deputaten en de leden van de commissie toekomstvastheid te bedanken voor de uitgevoerde werkzaamheden inzake dit dossier;
5. per direct zijn de volgende kostenbesparende maatregelen van kracht:
 - a. De minimumleeftijd waarop een predikant met emeritaat gaat, wordt verhoogd in overeenstemming met de algemene maatschappelijke ontwikkelingen daarin;
 - b. De huidige en toekomstige uitkeringen worden niet meer per se volledig geïndexeerd. Jaarlijks bepalen deputaten emeritikas in welke mate de inflatie wordt gecompenseerd, daarbij rekening houdend met de vermogenspositie van de emeritikas, de opgetreden inflatie en eventuele kortingen op de indexering in het verleden;
6. het curatorium en de deputaten toezicht van de Theologische Universiteit, deputaten landelijk kerkelijk bureau en deputaten voortijdige ambtsbeëindiging predikanten op te dragen om in hun regelingen na te gaan wat de consequenties zijn voor de verhoging van de emeritaatsleeftijd van de predikanten, in het

spoor van de maatschappelijke ontwikkelingen inzake de verhoging van de AOW-leeftijd;

7. per 1 januari 2012 zijn de volgende kostenbesparende maatregelen van kracht:
 - a. Het veertigdienstjarenprincipe wordt afgeschaft;
 - b. De huidige en toekomstige uitkeringen worden gebaseerd op het middelloon in plaats van op schaal 15;
8. de
 - parttimepredikanten en
 - de andere predikanten in actieve dienst, tot een nader te bepalen leeftijd, worden voor hun oudedagsvoorziening ondergebracht bij een verzekerings- of pensioenfonds. De daarvoor benodigde aankoopssom wordt onttrokken aan de emeritikas. De opbrengst uit de kerken en het restant van de emeritikas worden daarna gebruikt voor premiebetalingen aan dat verzekerings- of pensioenfonds en voor uitkeringen aan hen die daarin niet zijn opgenomen. Een definitief en uitgewerkt besluit hierover wordt voorbereid en geformuleerd door een door deputaten emeritikas te benoemen uitwerkingscommissie, die grotendeels of geheel overeen zal komen met de huidige commissie toekomstvastheid. Daarnaast wordt door de synode een adequate supervisorgroep benoemd, welke als taken en bevoegdheid krijgt het continue begeleiden van de uitwerkingscommissie, het namens de synode bewaken van de voortgang van de uitwerking en het nemen van een definitief besluit over de toekomstige inrichting van de oudedagsvoorziening van predikanten en hoogleraren in lijn met de voorstellen uit het deputatenrapport. Een dergelijk besluit dient AD 2011 genomen te worden; als zich daarbij - bijvoorbeeld door provisorische sluiting van de synode - mogelijkheden aandienen om het definitieve besluit in 2011 door de voltallige synode te laten nemen, verdient dit de voorkeur (nader af te stemmen tussen supervisorgroep en deputaten voor vertegenwoordiging van de kerken);
9. er wordt een eenduidig systeem van ziekte- en verzuimbegeleiding ingesteld door daarvoor aansluiting te zoeken bij de regeling van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt. De kosten worden ingebracht in de omslag voor de emeritikas. Aan plaatselijke kerken met predikant wordt aanbevolen zich te beraden op het voor eigen rekening afsluiten van een verzekering tegen de gevolgen van langdurige ziekte, welke verzekering mogelijk wordt met invoering van dit systeem;
10. in geval van plaatselijke samenwerking met een ander kerkgenootschap dient door die gemeente voordat een beroep wordt uitgebracht, bepaald te worden bij welke pensioenvoorziening voor de predikant aansluiting wordt gezocht. Ter zake moet voor het berekenen van de omslag dan het CGK-ledenaantal worden gecorrigeerd, neerwaarts met het aantal CGK-leden indien wordt gekozen voor aansluiting bij een regeling elders en opwaarts met het ledenaantal van het andere kerkgenootschap indien wordt gekozen bij aansluiting bij de CGK-regeling. In gevallen waar sprake is van meerdere predikanten in zo'n samenwerkingsgemeente dient vooraf over de toepassing van deze regeling overlegd te worden met deputaten emeritikas;
11. artikel 13 K.O. zal ook van toepassing zijn op de hoogleraren van de TUA.

Daartoe wordt per hoogleraar jaarlijks door de TUA aan de emeritikas een bijdrage voldaan van vijfhonderd maal de minimumbijdrage per lid per op 1 januari aanwezige hoogleraar. De in besluit 4 genoemde uitwerkingscommissie en supervisiegroep dienen ook dit besluit 8 in de uitwerking te betrekken; in elk geval moet er daarbij aandacht zijn voor het door het emeritifonds van de TUA over te hevelen vermogen en de mate waarin huidige en nieuwe uitkeringen voor hoogleraren of hun weduwen vallen onder de maatregelen genoemd onder besluit 2 en 4;

12. bovengenoemde besluiten prevaleren boven huidige formuleringen in de kerkorde die met die besluiten niet in overeenstemming zijn. Aangepaste formuleringen worden zo mogelijk tijdens de synode voorbereid en besloten, of worden anders op het moment van het definitief besluit zoals bedoeld in besluit 5 vervangen door bepalingen die de uitwerkingscommissie in goed overleg met de deputaten voor de kerkorde hiervoor nieuw zal formuleren, als onderdeel van de uitwerking zoals bedoeld in besluit 5;
13. opnieuw deputaten te benoemen.

Hartelijke dank wordt door de preses verwoord voor de zeer gedegen voorbereiding en goede zorg voor predikanten. De preses noemt de aftredende deputaten br. C van Beveren en br. A.W.M. Witteveen.

Artikel 98

Schorsing

Omdat het tijd is voor de lunch, schorst de preses de vergadering.

VERVOLG VIJFDE ZITTING

vrijdag 1 oktober 2010, 13.30 – 16.00 uur

Artikel 99

Heropening

De preses laat zingen Ps. 72: 1 en 2 en heropent de vergadering. Prof. G.C. den Hertog is aanwezig als preadviseur.

Artikel 100

Comité-generaal/Klachtencommissie

De synode zet zich aan de bespreking van het rapport van de klachtencommissie. Daarbij hoort rapport 10 van synodale commissie 7 (bijlagen 4 en 5 bij de comitéacta). Namens de klachtencommissie nemen aan de bespreking deel ds. P.J. den Hertog en oud. A. Heystek. Voor de weergave van de bespreking; zie de comitéacta.

De synode besluit:

1. goedkeuring te verlenen aan de werkzaamheden van de klachtencommissie en de leden te danken voor hun werk;
2. de commissieleden opnieuw te benoemen met uitzondering van dr.mr. J.A.I. Wendt;
3. voor commissieleden die tussentijds willen aftreden geen vervangers aan te stellen tot er een minimum van drie leden is;
4. in te stemmen met een pool van minimaal vier deskundigen uit de Christelijke Gereformeerde Kerken, zijnde oud-leden van de commissie, die op afroep beschikbaar zijn;
5. goedkeuring te verlenen aan een verdere samenwerking met de klachtencommissies van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt en Nederlands Gereformeerde Kerken, zoals dat in het huidige reglement al mogelijk is (art. 4.6), om expertise te bundelen en in de komende periode meer ervaring op te doen met deze samenwerking;
6. de komende periode in overleg met de andere kerken de klachtenprocedures op elkaar af te stemmen en voorstellen voor aanpassing te doen aan de synode van 2013.

*Artikel 101***Comité-generaal/Beroepscommissie klachten**

Aan de orde is het rapport van de generaal-synodale beroepscommissie klachten met rapport 1 van commissie 7 (bijlagen 6 en 7 comitéacta). De vergadering stelt geen vragen.

De synode besluit:

1. goedkeuring te verlenen aan het verslag van de commissie;
2. opnieuw commissieleden te benoemen.

*Artikel 102***Eenheid gereformeerde belijders in Nederland/bezinning - vervolg**

Aan de orde is opnieuw (zie art. 84) het rapport van deputaten eenheid gereformeerde belijders in Nederland, het bezinningsgedeelte met daarbij rapport 2 van commissie 4 (bijlagen 25 en 29). De deputaten di. M. Oppenhuizen, J.W. Schoonderwoerd, W. van 't Spijker en oud. J.A. Pals worden welkom geheten.

Namens de commissie gaat de rapporteur ds. W.N. Middelkoop in op de eerder in een tweede besprekingsronde gestelde vragen en gemaakte opmerkingen. De commissie beoogt een blijvende rol voor de classis gezien de classicale verantwoordelijkheid van zusterlijk toezicht en opzicht maar het is niet nodig dat de classis het proces inhoudelijk gaat overdoen. Door allerlei contacten zouden de Christelijke Gereformeerde Kerken (CGK) kunnen uiteenvallen maar zou dat rampzalig zijn? We moeten ook zelf ons willen laten leiden door wat bijvoorbeeld

in de notitie over de katholiciteit van de kerk geschreven staat. Kanselruil kan alleen met kerken waarvan de synode tevoren heeft uitgesproken dat ze staan op de basis van Schrift en belijdenis. De positie van de Gereformeerde Bond (GB) dient in het licht van een vernieuwde bijlage 8 K.O. opnieuw bekeken worden.

Ds. W. van 't Spijker schetst als voorzitter van deputaten nog eens de weg die deputaten zijn gegaan. Men leek in de zoektocht naar voortgang op de weg van kerkelijke eenheid vastgelopen in het spanningsveld van landelijk en lokaal. De samsprekingen met de broeders van de Hersteld Hervormde Kerk leerden deputaten de zaken met andere ogen te bezien en gaven vrijmoedigheid om in unanimitieit de kerken deze weg te wijzen. Deputaten willen onze kerken in de breedte dienen op de weg van het zoeken van kerkelijke eenheid. Kanselruil is op zich mooi, ook als signaal richting de jeugd, maar de prediking mag niet worden losgemaakt van het zoeken naar plaatselijke kerkelijke eenheid. De gedachte aan het uiteenvallen van de CGK is ingrijpend maar kan niet het laatste woord hebben: de christelijk-gereformeerde identiteit is historisch bepaald en niet-normatief. De GB valt formeel niet onder de nieuwe regeling omdat het hierbij niet om een kerk gaat. De GB valt onder de speciaal met het oog op de GB aangepaste bijlage 8 K.O.

Oud. A. Heystek pleit voor een derde besprekingsronde. We kunnen dan doorspreken over de gevolgen voor de CGK. Aldus wordt besloten (zie art. 171).

Artikel 103-109

Comité-generaal

Artikel 110

Sluiting

Ds. W. van 't Spijker laat zingen Ps. 103: 1, 2, 3, leest ook Psalm 103 en gaat voor in dankgebed. De preses sluit de vijfde zitting van de synode.

ZESDE ZITTING

dinsdag 26 oktober 2010, 10.00 – 12.15 uur

Artikel 111

Opening

De preses, ds. P.D.J. Buijs, opent de zesde zitting. Hij laat zingen Ps. 67: 1 en 2 en leest ook Psalm 67. Hij gaat voor in gebed. Hij memoreert het overlijden van de oud-synodeleden en -deputaten brs. H.J. Plantinga en J.D. Wisman. Hij leest een e-mail voor waarin br. J. Spriensma getuigt van Gods hand in het herstel dat hij mag vinden na een ingrijpende hartoperatie.

*Artikel 112***Appel-nominaal**

Voor het Noorden vervangt ds. G. Huisman ds. B. Reinders. Oud. H.J. Sok is afwezig evenals zijn secundus. Voor het Oosten is ds. A.Th. van Olst aanwezig in plaats van ds. M. Oppenhuizen. Vanuit het Westen hoopt ds. A.P. van Langevelde vanmiddag ter vergadering te komen. Oud. J. Mauritz is vervangen door oud. J.W.G. Koning en oud. A.J. de Vuyst door oud. C.J.G. van Rossum. Oud. R.B.J. Naaktgeboren, afgevaardigde van het Zuiden, is afwezig en vervangen door oud. I.L. Stolk. De di. G. Huisman en A.Th. van Olst en de ouderlingen C.J.G. van Rossum, J.W.G. Koning en I.L. Stolk staan op om op die wijze hun instemming te betuigen met de gereformeerde belijdenis.

*Artikel 113***Buitenlandse zending/toespraak ds. S. Nefefe/algemeen**

De preses heet welkom de deputaten di. H. Korving, H. Polinder, W. van 't Spijker en br. J.W. Bobeldijk. Daarnaast de zendingsconsulent ds. A. Hilbers en de bureausecretaris ds. G. Drayer. Vanuit Afrika zijn er als gasten de di. S. Muhali en S. Nefefe. Ook br. I. Nimpagaritse uit Burundi is meer dan welkom.

Ds. A. Hilbers geeft door middel van een presentatie een indruk van de stand van zaken van het zendingswerk vanuit onze kerken.

Ds. S. Nefefe spreekt de synode toe, vertaald door ds. G. Drayer. Ds. S. Nefefe spreekt met dankbaarheid over de bijzondere band die er met onze kerken is en ook over de zegen van de Heere over het zendingswerk en het kerkelijke leven in Zuid-Afrika. Het Iyani Bible and Training Institute heeft een belangrijke plaats in het opbouwwerk. De kerken in Zuid-Afrika zijn actief in de armoedebestrijding en het terugdringen van de ziekte aids. Verder is er missionair werk in de grote steden van Zuid-Afrika. Ook spreekt ds. S. Nefefe over het proces van eenwording met de blanke kerken. Verschillen zijn er niet op het vlak van de leer maar vooral in de ontstaansgeschiedenis van de verschillende kerken. Hij toont zich bewogen met onze moeite om de jongeren vast te houden. In zijn kerken stromen de jongeren toe. Hij roept ons op met groepen jongeren naar Zuid-Afrika te komen: ze zullen anders terugkeren dan ze gingen. Hij geeft ons mee wat de apostel schrijft in Efeze 1: 17 en 18.

De toespraak wordt beantwoord door ds. W. van 't Spijker. Hij verwoordt de dankbaarheid aan de Heere voor de voortgang van het kerkelijke leven in Zuid-Afrika. Hij spreekt bemoedigende woorden met betrekking tot het proces van eenwording met de blanke kerken.

Aan de orde is het rapport van deputaten buitenlandse zending met daarbij rapport 4 van commissie 2 (bijlagen 47 en 48). In de bespreking wordt grote

waardering geuit voor het werk van deputaten. Uitgebreid en vanuit verschillende invalshoeken komt de keus voor nieuwe zendingsterreinen aan de orde. Waarom niet een verdere uitbouw van het werk in Mozambique? Wat gaat er in Thailand precies aan missionair werk gebeuren? Vindt er in Siberië geen gereformeerd zendingswerk plaats dat door ons ondersteund zou kunnen worden? Burundi is in beeld gekomen via 'toevallige' persoonlijke contacten. Komen op die manier niet meer zendingsprojecten in aanmerking? Moeten deputaten niet meer oog hebben voor buitenlanders in Nederland? Moet Europa als zendingsterrein niet nadrukkelijker in beeld komen? Betekent zendingswerk nieuwe stijl dat nooit meer een predikant-zending kan worden uitgezonden en stappen we nu over op de zogenaamde 'geloofszending'? Vrezen deputaten daarbij geen inboeten aan theologische kwaliteit en levert uitzending via een thuisfrontcommissie voor de werkers niet een financiële kwetsbaarheid op die je als kerken niet moet willen accepteren? Geeft samenwerking met baptisten of met evangelische organisaties geen spanning op het punt van de doop? Moet IFES niet toch ondersteund worden? Is een classicale zendingscommissie nog wel nodig? Is een landelijk magazine met ook het zendingsnieuws financieel echt niet haalbaar? Waarom is de pensioenvoorziening bij domicilie buiten Nederland geregeld volgens het land van inwoning? Kan aan de hoogleraren bij hun huidige werkdruk wel gevraagd worden ook in Burundi onderwijs te gaan geven? Waarom vinden we in het rapport geen algemeen bezinningsgedeelte vanuit Bijbelse lijnen, gericht op de actualiteit, met bijvoorbeeld ook een passage over wederkerigheid? Het statuut voor zendingswerkers moet nog wel worden nagekeken op de verwijzing naar andere documenten. Herkennen deputaten het probleem dat PS-deputaten door hun specialisatie op een deelgebied het overzicht over het geheel missen en daardoor op PS-vergaderingen het antwoord op vragen nogal eens schuldig moeten blijven?

Ds. D.J. Steensma, rapporteur van de commissie, constateert dat de meeste vragen voor deputaten zijn. Deputaten hebben in het gesprek dat de commissie met hen had al herbezinning op de steun aan IFES toegezegd. Over de betrokkenheid van hoogleraren bij het onderwijs in Burundi is overleg geweest met Apeldoorn en er is ook geld voor. Ook de commissie heeft gepleit voor een beleidsplan voor het zendingswerk op basis van een Bijbelse bezinning.

Voor deputaten antwoordt ds. H. Korving. Het werk in Siberië wordt gedaan via baptistenkerken in Siberië waarmee we al heel lang een relatie hebben. Deputaten ervaren leiding van de Heere in het ontstane contact met Burundi. Er is ook een heel doelgerichte hulpvraag vanuit christelijk-gereformeerd gedachtegoed. De steun aan IFES is beëindigd conform de afspraken maar als de synode deputaten een opdracht geeft, zijn zij gaarne bereid tot heroverweging. De classicale zendingscommissie moet alstublieft niet afgeschaft. Zij onderneemt activiteiten die de betrokkenheid van plaatselijke kerken zeer bevorderen! Een landelijk magazine is geen idee en ook geen wens van deputaten. In Mozambique zijn veel kerken aanwezig, via trainingswerk kunnen wij hen nog wel van dienst zijn.

In Thailand gaat het om primair zendingswerk met onderwijs als speerpunt. Er zijn wel gereformeerde kerken in Thailand maar die werken niet in het bedoelde gebied waar de velden wit zijn om te oogsten. In een primair zendingsgebied is de doop van volwassenen niet vreemd. De werkers zijn van gereformeerde huize en zoeken ruimte voor de kinderdoop. Deputaten herkennen het probleem van hun afgevaardigden op PS-vergaderingen en proberen in de behoefte te voorzien door deputaten van tevoren bij te praten over het geheel van het werk. De missionaire diaconale werker 'nieuwe stijl' moet ook aan vereisten van theologische vorming voldoen. Deputaten zending hebben zeker oog voor zijn of haar financiële kwetsbaarheid. Hij werkt onder de ambtelijke verantwoordelijkheid van de lokale kerk waarmee deputaten samenwerken. Deputaten zijn begonnen met een bezinning op Europa als zendingsgebied. Tot voor kort lag Europa buiten het blikveld. Er is een bezinningsstuk 'Opdat alle knie zich zal buigen' dat nog steeds voldoet. Het is een goede suggestie om in een volgend rapport iets van de wederkerigheid in het zendingswerk te laten zien.

Br. J.W. Bobeldijk meldt dat voor zendingswerkers een Europese salariering geldt. Een werker bouwt in de jaren van zijn buitenlandse arbeid evenwel geen AOW op. Zo ontstaat een gat dat gedicht wordt door het afsluiten van een verzekering.

In de tweede ronde wordt nog een vraag gesteld over het kerkelijke karakter van de zending. Is kerkplanting niet zaak van de zendende kerk? En stel dat een lokale kerk toestaat dat een niet ambtelijke missionaire diaconale werker de sacramenten bedient? (zie art. 117)

Artikel 114

Schorsing

In verband met de lunch schorst de preses de bespreking op.

VERVOLG ZESDE ZITTING

dinsdag 26 oktober 2010, 13.30 – 17.15

Artikel 115

Heropening

Op voorstel van de preses wordt gezongen Ps. 87. Hij heropent de vergadering.

Artikel 116

Appel-nominaal

Oud. J. Mauritz en ds. A.P. van Langevelde hebben hun plaats weer ingenomen.

Artikel 117

Buitenlandse zending/algemeen – vervolg/toespraak br. I. Nimpagaritse

De bespreking van het rapport van deputaten buitenlandse zending wordt voortgezet (zie art. 113). De voorzitter van deputaten, ds. H. Korving, meldt dat deputaten een kerkordelijke inkadering beogen van kerkplanting in een lokale kerk, die de bevoegdheid geeft om het Woord en de sacramenten te bedienen. Deputaten zullen zich op dit soort vragen overigens nog nader bezinnen in overleg met de docent missiologie aan de Theologische Universiteit Apeldoorn.

Oud. J.A. Pals stelt voor: 'deputaten op te dragen om te bezien hoe het werk van IFES onder buitenlandse studenten opnieuw ondersteund kan worden.'

Ds. J.G. Schenau stelt voor: 'deputaten op te dragen zich bij het zoeken van nieuwe zendingsgebieden of het ondersteunen van missionaire projecten in de toekomst nadrukkelijker ook op Europa te oriënteren.'

Oud. L. Mak stelt voor: in voorstel 4 'predikanten en hoogleraren van onze kerken' te vervangen door 'in aanmerking komende theologen in onze kerken, indien van toepassing onder toestemming van de bevoegde instanties'. De voorstellen van genoemde drie broeders worden aangenomen.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en deputaten te bedanken voor hun arbeid;
ten aanzien van nieuwe terreinen
2. goedkeuring te geven aan het voornemen van deputaten om de Eglise Protestante Réformée du Burundi in de jaren 2010-2013 op projectbasis te ondersteunen in hun toerustingswerk voor predikanten en aan de daarbij behorende begroting;
3. goedkeuring te geven aan het voornemen van deputaten om voor de in voorstel 2 omschreven toerustingprojecten in Burundi een beroep te doen op in aanmerking komende theologen in onze kerken, indien van toepassing onder toestemming van de bevoegde instanties;
4. goedkeuring te geven aan het voornemen van deputaten in de jaren 2010-2013 zendingswerk in Isaan (Thailand) op te starten in samenwerking met OMF en de GZB en aan de daarbij behorende begroting;
5. goedkeuring te geven aan het voornemen van deputaten ten behoeve van het in voorstel 4 omschreven zendingswerk missionaire diaconale werkers te werven en uit te zenden;
6. goedkeuring te geven aan het voornemen van deputaten in de jaren 2010-2013 het zendingswerk van de baptisten in Tajmyr (Siberië, Rusland) volledig voor hun rekening te nemen en daartoe een overeenkomst te sluiten met de Broederraad van de niet geregistreerde baptisten in Rusland en aan de daarbij behorende begroting;
7. deputaten op te dragen zich bij het zoeken van nieuwe zendingsgebieden of het ondersteunen van missionaire projecten in de toekomst nadrukkelijker ook

op Europa te oriënteren;

en ten aanzien van de bestaande terreinen:

Indonesië

8. goedkeuring te geven aan de voorgenomen verdere ondersteuning van de onderwijsprojecten en van het primaire zendingswerk van de Gereja Toraja Mamasa (GTM);
9. goedkeuring te geven aan het voornemen in overleg met de GTM een structuur te ontwerpen die ook na de emeritering van ds. C.W. Buijs een goede samenwerking waarborgt;

Venda

10. goedkeuring te verlenen aan het voornemen om de bestaande relatie met de kerken van de synode Soutpansberg in stand te houden en op behoedzame wijze ook een relatie op te bouwen met andere (Venda)kerken om zendingswerk te ondersteunen;
11. goedkeuring te verlenen aan het voornemen om samen met deputaten buitenlandse kerken voor zowel de algemene synode van die Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika als de synode Soutpansberg beschikbaar te zijn voor advies en bijstand in het moeizame traject naar eenwording;

KwaNdebele

12. goedkeuring te verlenen aan het voornemen de reorganisatie van de kerken van KwaNdebele te blijven ondersteunen;
13. goedkeuring te verlenen aan het voornemen om de Mukhanyo Bible School ook na emeritering van ds. C.W. Buijs (2011) te blijven steunen en begeleiden;
14. goedkeuring te verlenen aan het voornemen in de periode 2010-2013 overleg op te starten met het Mukhanyo Theological College (MTC) om te bezien wie de meest geëigende rechtspersoon is om de gebouwen van het MTC van zending over te nemen;

Botswana

15. goedkeuring te verlenen aan de beëindiging van de zendingsdienst van ds. J.C. Wessels onder het uitspreken van hartelijke dank voor het werk in een periode van achttien jaren verricht;
16. goedkeuring te verlenen aan het voornemen om de opbouw van het kerkelijke leven van de Reformed Churches of Botswana in een breder verband dan voorheen te ondersteunen met name door hulp te verlenen bij het bekostigen van de salarissen van de nieuwe predikanten;

Mozambique

17. goedkeuring te verlenen aan de voorgenomen afronding van de zendingsdienst van ds. G. Vos in de lente van 2011;
18. goedkeuring te verlenen aan de voortzetting van de steun aan InForTeM, dat zowel het decentrale als het centrale onderwijswerk behartigt;

overige zaken:

19. deputaten op te dragen om te bezien hoe het werk van IFES onder buitenlandse studenten opnieuw ondersteund kan worden;
20. goedkeuring te verlenen aan het voornemen van deputaten de vertegenwoordiging van onze kerken in de Stichting Evangelie en Moslims over te laten

- aan deputaten evangelisatie (§ 14.1.5);
21. goedkeuring te verlenen aan de gewijzigde Handleiding voor de classicale zendingscommissie onder leiding van een door de classis benoemde voorzitter (bijlage 1);
 22. goedkeuring te verlenen aan de gewijzigde bestuurlijke structuur van het zendingsdeputaatschap (bijlage 2);
 23. goedkeuring te verlenen aan de gewijzigde tekst van bijlage 21 K.O. (bijlage 3) en aan de door de commissie daarin voorgestelde wijzigingen:
 - a. het schrappen in art. 1 van de woorden 'door de Christelijke Gereformeerde Kerken';
 - b. het invoegen van de volgende zin aan het slot van art. 1: 'Deze taak wordt uitgevoerd door het deputaatschap buitenlandse zending';
 - c. het wijzigen van de eerste zin van art. 3 in: 'Elke particuliere synode benoemt twee deputaten met hun secundi in het deputaatschap, die zitting hebben voor de tijd van twee jaren en terstond herkiesbaar zijn';
 - d. het wijzigen van de eerste zin van art. 4 in: 'De kerkenraad van een zendende kerk kan zich in de commissie die zich bezighoudt met het werk van de door die kerk uitgezonden zendingswerker doen vertegenwoordigen door maximaal twee gedelegeerden';
 - e. het vervangen van het woord 'zendingsarbeiders' in de artikelen 5 en 16 door 'zendingswerkers';
 - f. het wijzigen van 'GS' in artikel 9 in 'generale synode';
 24. artikel 1 van bijlage 22 als volgt te wijzigen: 'De deputaten buitenlandse zending zijn deputaten benoemd door de generale synode en de vier particuliere synoden';
 25. goedkeuring te verlenen aan het gewijzigde Statuut voor zendingswerkers met in achtneming van de voorgestelde wijziging (bijlage 4);
 26. deputaten kerkorde en kerkrecht op te dragen de vermelding van bijlage 21 K.O. op te nemen in art. 21 K.O.;
 27. opnieuw deputaten te benoemen.

Br. I. Nimpagaritse krijgt de gelegenheid om het woord te richten tot de synode. Hij schetst in het kort het ontstaan van de contacten. Als vluchteling in het asielzoekerscentrum te Culemborg is hij in contact gekomen met de Christelijke Gereformeerde kerk in Culemborg. Zijn vertoeven daar is door de Heere rijk gezegend. Hij ging het steeds meer als zijn roeping beleven om wat hij in Nederland ontvangen had door te geven aan zijn broeders en zusters in Burundi. Hij kwam als minister van transport, hij hoopt terug te keren als minister van Gods Woord.

De preses zegt deputaten hartelijk dank voor al hun werk en noemt in het bijzonder de aftredende deputaat br. R. Wemmenhove.

Artikel 118

Doelmatigheid - vervolg

Aan de orde komt opnieuw de conceptinstructie doelmatigheid en beheersbaarheid deputaatschappen (zie art. 47) met rapport 2a van commissie 6 (bijlage 49). Oud. L. Mak en ds. W.N. Middelkoop zijn tevreden met de verwerking van hun voorstellen door de commissie.

De synode besluit:

1. deputaten en in het bijzonder de leden van de commissie doelmatigheid deputaatschappen hartelijk dank te zeggen voor hun verrichte werkzaamheden;
2. de afdracht aan de emeritikas los te koppelen van de overige omslagen;
3. de grote deputaatschappen opdracht te geven een meerjarenbeleid op te stellen dat verder reikt dan de synodale periode. Dit betreft hier minimaal deputaten evangelisatie, buitenlandse zending, diaconaat en eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland;
4. dat tijdens de synodale commissiebesprekingen expliciet aandacht wordt gegeven aan de taakstelling van de deputaatschappen en aan de daaraan verbonden kosten;
5. dat tijdens de plenaire besluitvorming de generale synode kritischer dient te zijn bij het continueren van opdrachten of verstrekken van nieuwe opdrachten aan de deputaatschappen, met dien verstande dat commissie 6 in de derde week met concrete voorstellen komt conform de volgende spelregels:
 - de omslagen stijgen mee met de inflatie;
 - de omslagen van de deputaatschappen met plooibare activiteiten ontwikkelen zich volgens het door de generale synode goedgekeurde langetermijnbeleid;
 - het saldo van tegenvallers, nieuwe activiteiten, stopzettingen en meevallers moet nul zijn;
6. dat de zichtbaarheid van de deputaatschappen binnen ons kerkverband verbeterd dient te worden; daartoe worden de volgende voorstellen overgenomen:
 - a. bij de hierna te noemen deputaatschappen is de generale synode extra attent op de mate van zichtbaarheid, die essentieel is om voldoende draagvlak voor de landelijke activiteiten te behouden en daarmee voor de afdracht aan de kerkelijke kassen:
 - deputaten kerkjeugd en onderwijs (vooral de sectie onderwijs en studentenwerk);
 - deputaten contact met de overheid;
 - deputaten geestelijke verzorging varenden;
 - deputaten geestelijke verzorging militairen;
 - deputaten pastoraat in de gezondheidszorg;
 - deputaten correspondentie buitenlandse kerken;
 - b. deputaten jaarboek en landelijke kerkelijk bureau dienen gezamenlijk meer aandacht aan de bekendheid van de landelijke activiteiten te schenken door middel van de teksten over de deputaatschappen in het jaarboek en de actualiteit van de website;
 - c. het werk van deputaten meer zichtbaar maken, is een verantwoordelijkheid

van de generale synode, de deputaatschappen en de plaatselijke kerkenraden. De generale synode zou deputaatschappen sterker kunnen aanmoedigen om middelen te ontwikkelen die kerkenraden kunnen inzetten om het werk meer bekendheid te geven in de plaatselijke gemeenten;

7. de volgende voorstellen over te nemen:
 - a. indien de synode het aantal deputaatschappen wil verminderen, met name vanuit het oogpunt van een eenvoudiger bestuurlijke beheersing en het voorkomen van overlap, dan is daartoe de volgende mogelijkheid:
 - radio- en televisiediensten toevoegen aan evangelisatie;
 - b. de generale synode dient bij de volgende twee deputaatschappen extra attentie te schenken aan de relatie tussen het aantal deputaten in relatie tot de activiteiten:
 - deputaten kerk en Israël;
 - deputaten pastoraat in de gezondheidszorg;
 - c. aan twee deputaatschappen moet verzocht worden bij een optredende vacature (hetzij door emeritering hetzij door een beroep naar een gemeente) niet in de vacature te voorzien, in afwachting van een beslissing van de generale synode; het gaat daarbij om:
 - deputaten geestelijke verzorging varenden;
 - deputaten pastoraat in de gezondheidszorg;
8. gelet op de reacties in het onderzoeksrapport, een vervolgoopdracht te geven aan de commissie doelmatigheid, door die zelfstandig te laten voortbestaan als een onafhankelijke studiecmissie. Zij krijgt de volgende opdracht, namelijk:
 - a. in afstemming met deputaatschappen, die tot die afstemming bij dezen opdracht krijgen, een inventarisatie te maken van de huidige landelijke activiteiten en aanbevelingen te doen over welke activiteiten kunnen worden afgebouwd, gehandhaafd, uitgebouwd of nieuw geïntroduceerd en of deze activiteiten anderszins kunnen worden georganiseerd; bijvoorbeeld door deputaatschappen anders te organiseren of waar mogelijk samen te voegen;
 - b. voor het doen van deze aanbevelingen zich te bezinnen op de vraag wat Bijbels gezien in deze tijd de taak van de kerk is in relatie tot het stellen van prioriteiten of anders organiseren;
 - c. zich te bezinnen op de wijze waarop kerken worden geïnformeerd en gestimuleerd om het werk van deputaatschappen financieel mogelijk te maken;
 - d. hierover te rapporteren op de synode van 2013;

voorts besluit de synode,

overwegende

1. de urgentie van de problematiek van het beheersbaar houden van het aantal, de omvang en de uitgaven van de verschillende deputaatschappen, waaronder de verwachte stijging van de kosten van de oudedagsvoorziening van predikanten (en predikantsweduwen);
2. de complexiteit van deze discussie en de beperkte mogelijkheden die de

commissie doelmatigheid deputaatschappen heeft ervaren om zelf tot uitspraken hierover te komen;

van oordeel

1. dat het tot de verantwoordelijkheid van de synode zelf behoort om tot een uitspraak over de doelmatigheid van de werkwijze van de diverse deputaatschappen te komen met het oog op het beheersbaar houden van de kerkelijke omslagen;
2. dat er op de synode vroegtijdig aandacht aan geschonken dient te worden;

besluit dat elke synodecommissie met de deputaatschappen spreekt en in een herkenbare paragraaf rapporteert over:

- a. 'evaluatie van en ontwikkeling in het takenpakket' om daarmee te toetsen of elk deputaatschap een bestaansrecht houdt en doelmatig kan werken;
- b. 'aantal deputaten in relatie tot activiteiten' om te waarborgen dat het aantal deputaten blijft aansluiten op de (toekomstige) activiteiten van het deputaatschap;
- c. 'uitbreiding van taken of activiteiten'; hierbij gaat het erom dat goed is onderbouwd of de belangen van de plaatselijke kerken goed in het oog worden gehouden. Daarbij kan ook de vraag gesteld worden: 'Doen we dit omdat de kerken erom vragen, of doen we dit omdat het deputaatschap het zelf belangrijk vindt?';
- d. 'zichtbaarheid van activiteiten'; hierbij gaat het erom dat de activiteiten voldoende zichtbaar zijn voor de leden van de plaatselijke gemeente en eventueel met adviezen te komen om deze zichtbaarheid te vergroten;
- e. 'toekomstig voortbestaan'; hierbij gaat het om de vraag of indien een deputaatschap een bepaald percentage van zijn taak vervuld heeft (bijv. 70%), of voor die overige taken (bijv. 30%) een deputaatschap in stand gehouden moet worden, of dat er andere, efficiëntere mogelijkheden zijn om deze taken te beleggen;

de synode besluit tevens dat tijdens de plenaire besluitvorming de synode kritischer dient te zijn bij het continueren van opdrachten of het verstrekken van nieuwe opdrachten aan de deputaatschappen. Daarbij gelden de volgende bepalingen:

- a. de generale synode dient zich blijvend rekenschap te geven van de kosten-batenanalyse bij nieuwe opdrachten voor deputaatschappen of voor nieuwe deputaatschappen;
- b. net zoals de synode bij de plenaire besprekingen van de rapporten een voorbehoud maakt voor besluitvorming omtrent de hoogte van de landelijke afdrachten, de synode ook een voorbehoud maakt voor besluitvorming omtrent de reeds bestaande en de 'nieuwe opdrachten' om deze aan het eind van de synodeperiode vanuit een totaaloverzicht te evalueren en te beoordelen, teneinde de 'last' voor het landelijke kerkverband beheersbaar te houden.

De preses dankt de commissie doelmatigheid en beheersbaarheid deputaatschappen en wenst de commissieleden sterkte bij het vervolg, nu zij als zelfstandige commissie verdergaan.

Artikel 119-128

Comité-generaal

Artikel 129

Kerk en Israël – vervolg

De preses stelt opnieuw (zie art. 70) aan de orde het rapport van deputaten kerk en Israël met de aanvulling op rapport 2 van commissie 2 (bijlagen 30 en 31). De indieners van voorstellen zijn akkoord met de verwerking van hun voorstellen in het aanvullende commissierapport.

De voorzitter van deputaten, ds. J. Groenleer, legt de gedeelde en gelede verantwoordelijkheid binnen het Centrum voor Israëlstudies (CIS) nog eens uit, nu toegespitst op de benoeming van een nieuwe Israëlwerker. De synode kan daarop geen directe invloed uitoefenen maar het deputaatschap wel. Binnen het CIS zijn er drie partners, als een van de drie het niet eens is met uitzending zal er niet worden uitgezonden. Tegen opname van de CIS-cijfers in de eigen financiële verantwoording aan de synode is geen bezwaar. Deputaten willen best nog eens kritisch kijken naar de titel van stelling 5 in het visiedocument.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen te danken voor hun arbeid;
2. de status van waarnemer bij het deputaatschap kerk en Israël voor de kerk van Groningen op te heffen;
3. deputaten toestemming te geven het visiedocument Voorgoed verbonden in brochurevorm aan de kerken aan te bieden met inachtneming van de opmerkingen die in het commissierapport zijn gemaakt;
4. a. in te stemmen met de schenking van de Israëlbibliotheek aan de bibliotheek van de Theologische Universiteit;
- b. in de tekst van bijlage 20, artikel 4, de woorden 'de bibliotheek en' te laten vervallen;
- c. deputaten op te dragen de regeling ten aanzien van de aanvulling van de bibliotheek vast te leggen in een samenwerkingsovereenkomst met de bibliotheek en de gemaakte afspraak vast te leggen in bijlage 20;
5. deputaten op te dragen te onderzoeken op welke wijze de regeling voor de roeping tot evangelieverkondiging onder Israël, zoals deze is verwoord in bijlage 20 K.O., in verband met de huidige samenwerking binnen het Centrum voor Israëlstudies moet worden herzien en daarover voorstellen te doen aan de volgende generale synode;

6. deputaten op te dragen:
 - a. om bij een vernieuwing of verlenging van de samenwerkingsovereenkomst met het Centrum voor Israëlstudies en ook bij de aanstelling of verlenging van het contract van een Israëlconsulent de genomen beslissingen te evalueren met inachtneming van de opmerkingen die in het rapport zijn gemaakt, en hierover aan de synode verslag te doen, en
 - b. in de driejaarlijkse rapportage van het deputaatschap aan de generale synode inzicht te geven in de financiën van het Centrum voor Israëlstudies;
7. opnieuw deputaten te benoemen.

De preses verwoordt dank aan het adres van deputaten, ook aan ds. J.G. Schenau die niet beschikbaar is voor herbenoeming als secretaris.

Artikel 130

Revisieverzoek Leeuwarden

Dit verzoek betreft revisie van het besluit van de generale synode 2007 inzake de Nieuwe Bijbelvertaling (NBV). Het komt aan de orde in rapport 12 van commissie 7 (bijlagen 50 en 51). In de bespreking wordt gevraagd, of in overwegend c. niet te sterk de indruk wordt gewekt dat de begeleidende brief van het moderamen bij het besluit van de generale synode 2007 ook de status van een besluit had. Door dit nu zo sterk naar voren te halen, lijkt er in het besluit meer ruimte te zitten dan de synode van 2007 in feite wilde geven.

De rapporteur van de commissie, ds. W. van 't Spijker, beantwoordt de vraag. 'Met klem ontraden' is niet hetzelfde als 'verbieden'. Het is aan de kerkenraden om te besluiten welke erediensten missionair zijn om vervolgens eventueel - met verantwoording aan de classis - te besluiten dat men in alle erediensten de NBV hanteert. Het voorstel tot besluit spoort met de besluitvorming in 2007.

De generale synode

kennisgenomen hebbend

1. van het revisieverzoek van de kerkenraad van Leeuwarden d.d. 2 juni 2010 – aangekondigd op 28 januari 2008 – inzake het besluit van de generale synode over de NBV;
2. van het rapport van de commissie;

gehoord de bespreking ter synode,
constaterend

dat de verzoekers als argumenten – samengevat – aanvoeren:

1. dat het door de synode gebruikte begrip 'betrouwbaarheid' vaag is en niet duidelijk gedefinieerd wordt;
2. dat de NBV inmiddels in de kerken wordt gebruikt en dat het heil van de kerken niet wordt gediend wanneer de kerkenraden gevraagd wordt om dat niet te doen in de erediensten. De eenheid van de kerken wordt daarmee een slechte

dienst bewezen. Het zou van onderlinge liefde getuigen wanneer kerken die de NBV niet betrouwbaar (genoeg) achten om deze te gebruiken toch andere kerken de vrijheid gunnen om dat wél te doen;

3. dat de kerk een missionaire en evangelisatorische opdracht heeft en dat het Woord van God daartoe in een verstaanbare eigentijdse vertaling gelezen dient te kunnen worden. Nu worden de kerken geremd in hun missionaire opdracht;
4. dat de synodale overweging dat 'vanwege de doeltaalgerichte vertaling men binnen de kerken wellicht meer gelet heeft op verstaanbaarheid dan op betrouwbaarheid' suggestief is;
5. dat de synode had dienen te rekenen met de synodale uitspraak van 1947; deze gaf aan de kerkenraden in Friesland de ruimte om de Friese Bijbelvertaling te gebruiken, zonder een onderzoek naar de betrouwbaarheid daarvan te doen;
6. dat steeds meer kerkleden, met name jongeren, vinden dat de standaardvertalingen qua taal en stijl moeilijk te begrijpen zijn. Zij wijken uit naar 'parafraserende' vertalingen. De synode oordeelt impliciet dat dit beter is dan het gebruikmaken van de NBV;

overwegend

1. dat inderdaad in het besluit van de synode en in de rapporten van de studiecmissie en/of van de synodale commissie geen definitie van het woord 'betrouwbaarheid' is gegeven, maar dat tegelijk gezegd kan worden dat in het rapport van de studiecmissie, met name in de hoofdstukken 2.3 en 4.2, voldoende materiaal te vinden is om de grenzen en ruimte die bij het woord 'betrouwbaarheid' te onderkennen zijn met het oog op het besluit van de synode te begrijpen;
2. dat de kerkenraad zich bedient van een omgekeerde volgorde: in 2004 immers werd de kerken dringend gevraagd via een brief van de generale synode om de NBV niet in de erediensten te gaan gebruiken en om 'als kerken hierin eensgezindheid te tonen'. Dat er in 2007 nu toch kerkenraden zijn die niettemin de NBV in de erediensten gebruiken, kan niet als argument dienen om het besluit te bekritisieren;
3. dat wat de onderlinge liefde betreft inzake het gebruik door andere kerkenraden, terwijl men dat zelf als kerkenraad niet doet, te zeggen is dat het besluit van de synode spreekt van 'wijsheid en voorzichtigheid (...) om het kerkelijk gebruik (van de NBV) te ontraden'; en dat bovendien over een eventueel in gebruik nemen en de route die daarbij dan gevolgd dient te worden, wordt gesproken in 'besluit sub 4';
4. dat met het besluit van 2007 dat van 2004 niet is opgeheven; toen heeft de synode al besloten een brief naar alle kerkenraden te schrijven, waarin meegedeeld zou worden dat zij zich realiseerde dat zich in sommige gemeenten situaties voordoen waarin gebruik van de NBV begrijpelijk is. Met name zijn daar diensten genoemd die een missionair karakter dragen. Deze brief is ook uitgegaan;
5. dat wanneer enige kerkenraad van oordeel is dat dit betekent dat hij de NBV integraal zou moeten invoeren, met het oog op de missionaire roeping van

de kerken – en dus van zijn gemeente - daarvoor in ‘besluit sub 4’ dan de kerkelijke route wordt aangegeven;

6. dat dit punt de kerkenraad toegegeven dient te worden;
7. dat het genoemde argument niet kan dienen om de NBV vrij te geven: na de door de kerkenraad genoemde generaal-synodale beslissing in 1947 kwam immers de vraag over het kerkelijk gebruik van de NBG-vertaling 1951 in 1962 en daar heeft de synode een uitgebreide beraadslaging gehad over het al of niet vrijgeven van deze vertaling, hetgeen duidelijk maakt dat de kerken het de taak van de synode achten om nieuwe Bijbelvertalingen te toetsen en vervolgens al of niet vrij te geven;
8. dat de gedachte dat de synode impliciet geoordeeld zou hebben dat men beter een parafrazerende vertaling kan lezen dan de NBV speculatief is, aangezien dat op geen enkele wijze te vinden is in het besluit van de synode, noch in de rapporten van de studiecommissie en/of de generaal-synodale commissie;

van oordeel

1. dat van de aangedragen argumenten alleen het genoemde in ‘constaterend sub 4’ als juist kan gelden;
2. dat dit te weinig gewicht heeft om het genomen besluit inzake het gebruik van de NBV te wijzigen;

besluit:

1. het verzoek tot revisie af te wijzen;
2. daarvan kennis te geven aan de kerkenraad van Leeuwarden.

Artikel 131

Revisieverzoek Apeldoorn

De preses stelt vervolgens aan de orde een revisieverzoek vanuit de kerken van Apeldoorn ook met betrekking tot het besluit van de generale synode 2007 betreft de Nieuwe Bijbelvertaling (NBV). Hiermee correspondeert rapport 13 van commissie 7 (bijlage 52 en 53). In de bespreking komt de vraag naar voren of de reactie van de commissie op argument 2 wel voldoende onderbouwd is. De op zich feilbare Septuaginta is in de missionaire context van het Nieuwe Testament ook bij gebruik door de apostelen bruikbaar gebleken. Betrouwbaarheid en verstaanbaarheid geven vanouds, ook binnen de Bijbel zelf, al een spanningsveld. ‘De Heilige Geest redt zich er wel mee.’ Op deze manier zou het argument van Apeldoorn wel valide kunnen zijn.

Ds. W. van ’t Spijker, rapporteur, en ds. D. Quant, samenroeper van de commissie, geven aan dat de commissie af moest gaan op wat er in het revisieverzoek staat en niet op wat er beter had kunnen staan. Wat de Heiland doet met goddelijk gezag geeft ons nog geen ruimte om hetzelfde te doen met kerkelijk gezag.

De synode besluit:

kennis genomen hebbend

1. van het revisieverzoek van de Apeldoornse kerkenraden d.d. 21 mei 2010 – aangekondigd op 25 maart 2008 – inzake het besluit van de generale synode over de NBV;
2. van het rapport van de commissie;

gehoord de bespreking ter synode,
constaterend

dat de verzoekers als argumenten – samengevat – aanvoeren:

1. dat de missionaire roeping van de kerken in de besluitvorming onbesproken blijft, terwijl bij de besluitvorming van 2004 dit wel genoemd is als een punt van belang;
2. dat op elke vertaling kritiek is te leveren, maar dat dit ook de Septuaginta (LXX) betreft, die kennelijk toch dienstbaar voor het Koninkrijk was, getuige de vrijmoedigheid waarmee de Heiland eruit citeerde;
3. dat de samenwerkingsgemeenten door het genomen besluit in verlegenheid komen;
4. dat juist in de prediking gemeenteleden gediend kunnen worden bij het niet kritiekloos omgaan met de NBV; en dat ook een discrepantie wordt gesignaleerd tussen ‘van oordeel’ sub 3 en ‘besluit’ sub 2, waarover uitleg wordt gevraagd;
5. dat het besluit strijdig is met art. 85 K.O.;

overwegend

1. dat het eerste argument naar de letter juist is maar dat met het besluit van 2007 dat van 2004 niet is opgeheven; toen heeft de synode al besloten een brief naar alle kerkenraden te schrijven, waarin meegedeeld zou worden dat zij zich realiseerde dat zich in sommige gemeenten situaties voordoen waarin gebruik van de NBV begrijpelijk is. Met name zijn daar diensten genoemd die een missionair karakter dragen. Deze brief is ook uitgegaan;
2. dat het op zich juist is dat op de LXX kritiek is te leveren en dat de Heiland deze vrijmoedig gebruikte; maar dat aan het gebruik van een vertaling door de Heere Jezus geen argument is te ontleen voor het gebruik van enige vertaling door zijn Kerk;
3. dat in de bij ‘overwegend sub a’ genoemde brief voor het gebruik van de NBV in samenwerkingsgemeenten ruimte werd geboden;
4. dat het zo is dat er bij tijd en wijle bij iedere gebruikte vertaling in de prediking op onjuistheden wordt gewezen, maar dat de preek niet bedoeld is om telkens kritiek te leveren op vertalingen;
5. dat wel gevraagd wordt om uitleg over de relatie tussen de twee genoemde onderdelen van de uitspraak, maar dat dit niet gelden kan als argument tot revisie: de indieners van het verzoek voeren geen argument daartoe aan;
6. dat art. 85 K.O. stelt dat de kerken niet onderling over elkaar zullen heersen, maar dat de NBV niet verboden is, maar met klem ontraden;

van oordeel
dat de aangedragen argumenten het revisieverzoek niet kunnen dragen;

besluit:

1. het verzoek tot revisie af te wijzen;
2. daarvan kennis te geven aan de Apeldoornse kerkenraden.

Artikel 132-148

Comité-generaal

Artikel 149

Buitenlandse kerken/toespraak ds. E. Moerdijk

De preses verwelkomt ds. E. Moerdijk die als afgevaardigde van de Free Reformed Church of North America (FRCNA) de synode bezoekt. De FRCNA waardeert de zusterband met onze kerken. Men heeft momenteel 19 kerken met 14 predikanten. Op twee plaatsen vindt kerkplanting plaats. Ds. E. Moerdijk noemt het emeritaat van de di. C. Pronk en L.W. Bilkes. Er vindt zendingswerk plaats in Guatemala. Er is een goede samenwerking met de Heritage Reformed Church in het Puritan Reformed Seminary. Er zijn verkennende gesprekken over kerkelijke eenheid. Naast zegen beleeft men zorg, met name om geestelijke lauwheid bij materiële welvaart. Ook enige ontwikkelingen in de Christelijke Gereformeerde Kerken slaat men met zorg gade: de discussie over homoseksualiteit; een bij Willow Creek gevonden maar van de Schrift afwijkende visie op gemeenteopbouw; de indruk dat in de prediking in sommige gemeentes wordt tekortgedaan aan de menselijke verantwoordelijkheid in het verbond.

Ds. L.A. den Butter beantwoordt de toespraak namens onze kerken. Er is blijvend en met vreugde sprake van geestelijke herkenning. De oorsprong van onze kerkelijke relatie leeft voor de jongere generatie die ook steeds minder Nederlands spreekt, niet meer zo maar de echte banden met elkaar liggen in de taal van de Schrift en van het hart. Het is goed om zorgen te delen en elkaar op te roepen aan de Schriften trouw te blijven. Wij ademen in het hetzelfde klimaat van verwereldlijking en materialisatie. De Heere moet ons en onze jongeren vasthouden.

Artikel 150

Schorsing

De preses schorst de vergadering voor het diner.

VERVOLG ZESDE ZITTING

dinsdag 26 oktober 2010, 19.00 – 21.15 uur

Artikel 151

Heropening

De preses heropent de vergadering en laat zingen Ps. 33: 2,3.

Artikel 152

Appel-nominaal

Ds. A.Th. van Olst is vanavond niet in de gelegenheid ds. M. Oppenhuizen te vervangen.

Artikel 153

Comité-generaal

Artikel 154

Kerkorde en kerkrecht

Ter tafel is het rapport van deputaten kerkorde en kerkrecht in combinatie met rapport 7 en 7a van commissie 7, de onderdelen 6, 11 en 12 (bijlagen 54, 55 en 56).

Met betrekking tot de rechtspositie van predikanten wordt gevraagd of er niet een Arbodienst is waarbij de kerken zich met het oog op hun zorg voor de predikanten kunnen aansluiten. Met betrekking tot de geschillencommissie wordt gevraagd of het niet feitelijk om een bemiddelingscommissie gaat. De bedoeling is immers meer het vinden van een oplossing dan het spreken van recht. In dat licht is zowel de voorgestelde omvang als de voorgestelde bemensing discutabel. Er hoeft niet per se een jurist in en ook kerkenraadsleden zijn niet per se vaklui in bemiddeling. Ook moet een mediator geen verslagen maken en terughoudend zijn in zijn adviezen. Is het wel mogelijk om per particuliere synode een dergelijke commissie te bemensen?

De rapporteur, ds. W. van 't Spijker, beantwoordt de vragen. Er zijn bij het rapport van deputaten emeritikas besluiten genomen die naar verwachting voldoende voorzien in regelingen bij ziekte en arbeidsongeschiktheid. De commissie benadrukt het mediationkarakter van de geschillencommissie. Er is geen voorstel voor een landelijke geschillencommissie omdat de in 2007 aangenomen instructie daar niet om vroeg.

Namens deputaten antwoordt br. H. de Hek. Hij licht toe dat par. 6 van het rapport de vraag betreft of een predikant wel of geen werknemer is van de kerkenraad. Deputaten beogen de speelruimte voor de burgerlijke rechter zo klein mogelijk te maken door duidelijk te maken dat de predikant geen werknemer is. Het gaat bij de voorgestelde geschillencommissie om een alternatieve geschillenbeslechting,

niet zuiver om mediation. Haar taak heeft daar wel trekken van maar ook van geschillenbeslechting. Met betrekking tot mediation zijn er trouwens nog verschillende scholen. En er zijn tegenwoordig vele juristen die ook mediator zijn. Deputaten achten de deelname van ambtsdragers in de geschillencommissie juist van groot belang omdat het om een procedure gaat met een kerkelijke bedding. De commissie hoeft niet bij alle situaties voltallig betrokken te zijn. Haar taak is wel meer sturend dan adviserend, zij het op een niet-bindende wijze. Deputaten verwachten dat een dergelijke commissie zonder al te veel moeite bemenst kan worden in elke particuliere synode.

Na voorafgaand overleg met het moderamen stelt br. H. de Hek een geheel nieuwe zaak aan de orde: de ANBI-regeling. De Christelijke Gereformeerde Kerken kregen een groepsbeschikking. We moeten ons daarbij wel heel nauwkeurig aan de ANBI-voorwaarden houden en dat dan ook weer collectief. Als één gemeente fouten maakt, gaat het voor de hele CGK mis en mogelijk zelfs voor alle CIO-kerken. In de maand december moeten de kerken aangeven op welke wijze ze toe gaan zien op het zich houden aan de voorwaarden. Deputaten menen dat dit voor onze kerken het beste kan via de kerkvisitatie. Als de synode het daarmee eens is, kunnen deputaten nog deze synodeperiode met een voorstel komen tot aanpassing van het reglement op de kerkvisitatie.

Opname van een vraag in het reglement lijkt voldoende. Deze vraag zou dan wel bij elke kerkvisitatie echt gesteld moeten worden. Op de vraag of kerken een administratie moeten gaan bijhouden van ontvangen giften, antwoordt br. H. de Hek dat de belastingdienst naar zijn herinnering al jaren naar een verantwoording van de giften vraagt. Hij belooft deze vraag mee te nemen in het gesprek met de belastingdienst.

De preses, ds. P.D.J. Buijs, formuleert het volgende voorstel: 'een nader besluit te nemen over de aansluiting op mogelijk strakkere regelgeving van de belastingdienst naar de kerken toe, en wel op de voortgezette vergadering van de generale synode in het voorjaar van 2011.' De commissie neemt dit voorstel mee. (zie art. 162)

Artikel 155

Sluiting

Ds. K. Visser eindigt met dankgebed en laat zingen Gebed des Heeren: 3. De preses sluit de zesde zitting van de synode.

ZEVENDE ZITTING

woensdag 27 oktober 2010, 9.15 – 12.15 uur

*Artikel 156***Opening**

De preses, ds. P.D.J. Buijs, opent de zevende zitting. Hij laat zingen Psalm 146: 3, 5 en 8 en leest 2 Kor. 8: 1-15. Daarna gaat hij voor in gebed.

*Artikel 157***Appel-nominaal**

Oud. J.W. Overeem vervangt vandaag voor de particuliere synode van het Oosten oud. A. Heystek.

*Artikel 158***Emeritikas/Instructie emeritaatuitkering aan gescheiden predikantsvrouw**

De bespreking over het rapport van deputaten emeritikas wordt voortgezet (zie art. 96). De brs. deputaten T. Loonstra, I. Bos en C. van Beveren worden welkom geheten.

De preses doet mededeling van een contact van het moderamen van de generale synode met de kerkenraad van Zwolle over de nalatigheid in het afdragen voor de emeritikas. Men gaat in Zwolle eerst intern de zaak nog eens bekijken, mede in het licht van de recente besluitvorming van de synode, en hoopt er vervolgens met deputaten uit te komen. Het moderamen houdt zich op de hoogte van de ontwikkelingen.

Aan de orde is vervolgens een instructie van de particuliere synode van het Oosten, te bespreken aan de hand van rapport 10 van commissie 6 (bijlage 57).

De tekst van de instructie luidt:

De particuliere synode van het Oosten, in vergadering bijeen te Culemborg op 14 april 2010,

constaterend dat

1. de kerken in de beroepsbrief vermelden dat de verzorgingsgedachte die de basis vormt van art 13. K.O. mede betreft de gezinsleden van de predikant die afhankelijk zijn van het arbeidsinkomen van de predikant en van de inkomensvoorziening voor zijn vrouw en onzelfstandige kinderen in geval hijzelf geen arbeidsinkomen meer vormen kan;
2. de kerken een regeling kennen waarbij een predikant vanaf zijn 65^e levensjaar emeritaat kan worden verleend en hij een oudedagsuitkering kan aanvragen waarvan de betaling geschiedt door de landelijke kerken via haar deputaten emeritikas;
3. volgens bijlage 7 (art. 13 K.O.) art. 23 in bijzondere gevallen aan plaatselijke kerken het recht op een uitkering is toe te kennen ten behoeve van diegene die de kerken in het ambt van predikant een tijdlang heeft gediend en waarbij de

uitkering wordt gerelateerd aan het aantal dienstjaren van de predikant, welke voorziening ook zijn weduwe en wezen betreft;

4. het algemeen burgerlijk recht erin voorziet dat in bepaalde gevallen de echtgenote een eigen recht verkrijgt op een deel van de (toekomstige) periodieke uitkering van de man respectievelijk het daarin vervatte vermogen;
5. de kerkelijke regeling niet voorziet in de situatie waarbij de gewezen predikant die zich mogelijk onttrokken heeft aan ons kerkverband vóór zijn 65^e levensjaar komt te overlijden;
6. de kerkelijke regeling ook niet voorziet in de situatie waarbij de gewezen predikant (die zich onttrokken heeft aan ons kerkverband en vóór zijn 65^e levensjaar komt te overlijden) en zijn vrouw op enigerlei moment van de echt gescheiden zijn;
7. in de onder 5 en 6 genoemde situaties de (ex-)vrouw van deze gewezen predikant geen aanspraak kan maken op een uitkering uit de emeritikas op het moment dat haar man de 65-jarige leeftijd zou hebben bereikt;

overwegend dat

1. de kans bestaat dat vanwege het overlijden van de gewezen predikant die niet meer tot ons kerkverband behoort vóór zijn 65^e levensjaar de (ex-)vrouw onvoldoende in haar levensonderhoud kan voorzien;
2. deze situatie strijdig zou zijn met de belofte die ook aan de echtgenote in de beroepsbrief van deze gewezen predikant is gedaan;
3. mede op grond van deze belofte de (ex-)vrouw gedurende haar huwelijk met deze gewezen predikant ervan kan hebben afgezien zelf een pensioen op te bouwen;

van oordeel dat

1. het redelijk is dat de (ex-)vrouw daarom een uitkering ontvangt op het moment dat deze gewezen predikant 65 jaar zou zijn geworden;
2. het redelijk is dat de kerken een weg vinden om, na het overlijden -voor dan wel na de 65-jarige leeftijd - van deze gewezen predikant de (ex-)vrouw een uitkering van de emeritikas te verstrekken;
3. het voor de hand ligt dat de uitkering aan de (ex-)vrouw vanaf het moment dat deze gewezen predikant is overleden, gerelateerd wordt zowel aan het aantal dienstjaren van deze gewezen predikant als aan hetgeen vastgelegd is in de pensioensparagraaf van het echtscheidingsconvenant;
4. aangezien in de maatschappij de rechten bij echtscheiding en overlijden wettelijk geregeld zijn, de kerken zich zéker de zorg van de (ex-)vrouw van deze overleden gewezen predikant vanuit het oogpunt van barmhartigheid en billijkheid zullen aantrekken;

stelt voor

1. als een (gescheiden) gewezen predikant voor zijn 65e levensjaar overlijdt zijn (ex-)vrouw een uitkering te verschaffen vanaf het moment van overlijden;
2. als een (gescheiden) gewezen predikant na zijn 65^e levensjaar overlijdt zijn (ex-)

vrouw een uitkering te verschaffen;

3. de hoogte van de uitkering te baseren op de hoogte van de uitkering aan weduwen van emeritipredikanten en op van oordeel 3, dat wil zeggen de uitkering vast te stellen overeenkomstig het aantal dienstjaren van de gewezen predikant of volgens hetgeen is vastgelegd in de pensioensparagraaf van het echtscheidingsconvenant;

en stelt daarom voor

art. 23 in bijlage 7 K.O. als volgt aan te passen:

Ter voorziening in bijzondere gevallen kennen deputaten, onder voorbehoud van de beschikbaarheid van financiële middelen, aan plaatselijke kerken het recht op een uitkering toe ten behoeve van diegenen, die de kerken in het ambt van predikant een tijdlang hebben gediend en hun weduwen en wezen; *dit recht geldt ook voor de weduwe en de wezen, en voor de ex-vrouw, wanneer voornoemde predikant vóór zijn 65^e levensjaar overlijdt en eventueel zich ook aan het kerkverband heeft onttrokken*; de uitkering wordt op dezelfde wijze bepaald als die van emeritipredikanten, predikantsweduwen en -wezen, evenwel met dien verstande, dat rekening wordt gehouden met de tijd dat zij onze kerken als predikant hebben gediend, terwijl het tweede gedeelte van artikel 8 sub b. van de instructie niet van toepassing is; *in geval van echtscheiding wordt ook rekening gehouden met hetgeen in de pensioensparagraaf van het echtscheidingsconvenant is bepaald. In bijzondere gevallen wordt gehandeld naar analogie van het gestelde in art. 13.*

en verzoekt

de generale synode deze instructie aan te nemen.

In de bespreking worden de volgende vragen gesteld: Moet de schuldvraag niet nader gepreciseerd: stel dat de vrouw evident schuldig is aan de echtscheiding, dan kan de kerk toch niet een schuldige onderhouden? Is het wel juist in dit verband te refereren aan een 'coulanceregeling'? Deze heeft betrekking op rechten (art. 23 en 24 van de emeritaatregeling). Wat te doen als een gescheiden vrouw ook weduwe wordt?

Namens de commissie antwoordt de rapporteur, oud. J. Mauritz, en namens deputaten br. T. Loonstra. Moeten deputaten dan een eindoordeel geven over de schuldvraag bij een echtscheiding? Commissie en deputaten spreken inderdaad liever over 'in de geest van de regeling' dan over een 'coulanceregeling'. Met betrekking tot het theoretische geval dat een gescheiden vrouw ook predikantsweduwe wordt, vragen commissie en deputaten zich af: hoe ver moet je gaan en hoe gedetailleerd moet je het regelen? Er zijn meer situaties te noemen, die nu niet in detail geregeld zijn. Moet je het dan ook niet doortrekken tot na 65 jaar?

In de tweede ronde komt de vraag op of de regeling juridisch getoetst is. Bij

een echtscheiding kijkt een rechter ernaar. De predikant moet een deel van zijn emeritaat met zijn ex-vrouw delen. Is, als het om een unieke situatie gaat, een aparte regeling wel nodig? Blijft de plaats van de kerkenraad in de regeling niet onderbelicht? Deze moet een uitspraak doen in de sfeer van de tucht. Deputaten kunnen zich toch aansluiten bij het oordeel van kerkenraad en classis? Emeritaatgelden worden immers niet toegekend aan predikanten maar aan plaatselijke kerken die zelf kunnen besluiten of ze al of niet uitkeren.

De rapporteur van de commissie, oud. J. Mauritz, antwoordt dat de voorgestelde regeling niet juridisch getoetst is. Deputaten vullen aan dat de instructie juist gaat over een situatie waarvoor geen juridische regeling bestaat. De commissie wil in elk geval uit de sfeer van de schuldvraag blijven. Situaties die tegen de Schrift ingaan, doen zich desondanks voor. Dan moet er ook een eerlijke en goede regeling zijn. Er mag geen ongelijkheid ontstaan maar voor alle gevallen geldt het voorbehoud dat er voldoende middelen moeten zijn.

Ds. D. Quant stelt voor om in het commissierapport het woord 'coulanceregeling' te vervangen door 'regeling ex art. 23 en 24 van de instructie van deputaten.' Ds. A.A. Egas stelt voor in art. 23 achter 'ex-vrouw' toe te voegen: 'indien zij schuldloos is gescheiden'. Oud. W. Bijleveld stelt voor 'ex-vrouw' te vervangen door 'ex-echtgenote'. De commissie beraadt zich op de ingediende voorstellen en komt later met een reactie (zie art.161).

Artikel 159

Herziene Statenvertaling - vervolg

Opnieuw (zie art. 91) komt aan de orde de instructie vanuit de particuliere synode van het Oosten betreffende de Herziene Statenvertaling (HSV), met een aanvullend rapport 1 van commissie 3 (bijlage 43).

In de bespreking wordt dankbaarheid geuit voor het nieuwe voorstel, ook met betrekking tot een commissie met een loketfunctie voor eventuele vragen of wijzigingsvoorstellen. De hoop wordt uitgesproken dat de HSV samenbindend kan werken. Is 'constaterend 10' niet in strijd met 'van oordeel 4'? Bij monde van ds. B. Reinders heeft de commissie geen bezwaar tegen een alternatieve formulering maar hij acht deze ook niet per se nodig. De loketfunctie van de beoogde commissie is alleen bedoeld voor reacties vanuit onze kerken.

Ds. H. Polinder stelt voor in constaterend 10 in te voegen: 'dat derhalve een beoordeling op grond van de volledige HSV nog niet mogelijk is'. Ds. C.J. Droger stelt voor aan overwegend 1 toe te voegen: 'van groot belang'. De commissie heeft hiertegen geen bezwaar.

De synode

kennisgenomen hebbend van

1. de instructie inzake de Herziene Statenvertaling (HSV) van de particuliere

- synode van het Oosten van 14 april 2010;
2. het rapport van de door de particuliere synode van het Oosten op 21 mei 2008 benoemde commissie 'Beoordeling Herziening Statenvertaling';

constaterend

1. dat het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond in de Protestantse Kerk in Nederland het initiatief heeft genomen om te komen tot een herziening van de Statenvertaling (SV) omdat het taalgebruik in de SV in bepaalde opzichten als verouderd wordt ervaren, waardoor jongeren en ouderen vervreemd dreigen te raken van het gebruik van de SV;
2. dat, gezien de gehanteerde uitgangspunten, beoogd wordt de verstaanbaarheid van de SV te dienen;
3. dat onder leiding van de Stichting Herziening Statenvertaling een commissie grondig heeft gewerkt aan een herziening van de SV;
4. dat de medewerkers aan de herziening gemeenschappelijk zijn geworteld in de gereformeerde belijdenis;
5. dat reeds de synode van 2001 uitsprak bereid te zijn tot samenwerking met de Gereformeerde Bond inzake de herziening van de SV;
6. dat onze betrokkenheid in dit kader tot uitdrukking is gebracht door zitting te nemen in het bestuur en participatie in de werkgroepen op persoonlijke titel;
7. dat op de generale synode 2007 deputaten 'eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland' in hun rapport melding maakten van een vruchtbare samenwerking bij de herziening van de SV;
8. dat deze deputaten ook met dankbaarheid kennisnamen van hetgeen tot nu toe is verschenen;
9. dat de volledige herziening van de SV weliswaar is afgerond, maar nog niet is uitgegeven;
10. dat derhalve een beoordeling op grond van de volledige HSV nog niet mogelijk is;
11. dat binnen de particuliere synode van het Oosten reeds een grondig onderzoek is uitgevoerd naar dat gedeelte van de HSV dat wel beschikbaar was om te komen tot een beoordeling van dat gedeelte;

overwegend

1. dat de verstaanbaarheid van Gods Woord voor zowel jongeren als ouderen van groot belang is;
2. dat de vertaalprincipes die als uitgangspunt zijn gekozen voor de HSV dezelfde zijn als die bij de SV zijn gehanteerd, zodat verwacht mag worden dat de HSV een betrouwbare herziening zal blijken te zijn;
3. dat reeds tijdens de generale synode 2007 bleek dat een deel van de kerken uitziet naar het gereedkomen van de complete uitgave van de HSV om die in de kerken te gebruiken;
4. dat uit het rapport van de commissie blijkt dat de wens om de HSV in de kerken te gebruiken sindsdien niet minder is geworden;
5. dat de volledige HSV D.V. in december 2010 beschikbaar komt;

6. dat op- en aanmerkingen van de PS-commissie door de Stichting HSV zijn betrokken bij de definitieve vaststelling van de tekst;
7. dat vanuit de Stichting HSV is aangegeven dat het wenselijk is dat ook na uitgave van de volledige HSV vanuit de kerken op- en aanmerkingen worden gemaakt die betrokken zouden kunnen worden bij een volgende druk;
8. dat leden van de PS-commissie bereid zijn voor onze kerken daartoe als loket te dienen, reacties te beoordelen op bruikbaarheid en deze door te zenden naar de Stichting HSV;

van oordeel

1. dat de kerken gediend zijn met een spoedige beoordeling van de HSV;
2. dat, gezien het karakter van deze herziening, deze beoordeling zowel over de betrouwbaarheid als over de bruikbaarheid dient te gaan;
3. dat uit het rapport van de PS-commissie blijkt dat de HSV – voor zover nu gepubliceerd - een betrouwbare en bruikbare herziening van de SV is;
4. dat de beoordeling van de PS-commissie voldoende representatief mag worden geacht voor het geheel van de HSV;
5. dat het derhalve niet nodig is dat het eindresultaat op een later moment alsnog door de generale synode wordt beoordeeld;
6. dat de kerken door het benoemen van een commissie als bedoeld onder punt 8 van 'overwegend' wel kunnen bijdragen aan verdergaande verbetering van de HSV;

besluit:

1. de Herziene Statenvertaling (HSV) voor gebruik in de kerken vrij te geven;
2. een commissie te benoemen die voor op- en aanmerkingen vanuit de kerken t.a.v. de HSV als loket dient, deze beoordeelt op bruikbaarheid en doorzendt naar de Stichting HSV;
3. de kerken te wijzen op de wenselijkheid om van deze mogelijkheid gebruik te maken;
4. van dit besluit kennis te geven aan de particuliere synode van het Oosten.

Artikel 160

Onderlinge bijstand en advies

Aan de orde is het rapport van deputaten onderlinge bijstand en advies (ob&a), met rapport 7 van commissie 6 (bijlagen 58 en 59). De preses heet de brs. deputaten C. Langelaar en J. Verhoef welkom en verzoekt hen deel te nemen aan de bespreking.

Dankbaarheid wordt verwoord voor het feit dat we elkaar als kerken mogen dienen. Is een voorgestelde verlaging van de omslag niet in tegenspraak met de argumentatie in het rapport van deputaten? Adviseren deputaten bij twee kleiner wordende kerken in elkaars nabijheid wel eens in de richting van eenwording? Hoe grenzen deputaten hun eigen bevoegdheid in dit soort situaties af? Een brief

aan de kerkenraad van Katwijk is overbodig omdat kerkenraden die structureel achterblijven in het afdragen van gelden voor de kerkelijke kassen standaard een brief van de synode krijgen. De opmerking dat commissie 6 weinig ontgaat, mag op zich juist zijn maar kan toch beter uit het rapport worden verwijderd.

Namens de commissie en namens deputaten antwoorden respectievelijk oud. J. Mauritz en br. J. Verhoef. Verlaging van de omslag is verantwoord omdat het vermogen van deputaten ob&a hoger ligt dan de norm gesteld door deputaten financieel. De verlaging moet beperkt blijven vanwege een voorziene stijging van de uitkeringen en dalend ledental. Ook de gemiddelde collecteopbrengst per lid neemt af. Overigens komt de omslag terug in de derde synodeweek. Samensmelting van twee gemeenten tot één gemeente ligt vaak gevoelig. Deputaten mengen zich niet in het beleid van een plaatselijke kerk. Wel wordt in brainstormsessies soms de suggestie van intensiever samenwerking met een genabuurde gemeente gedaan. Een standaardbrief naar Katwijk is goed maar vanwege de in Katwijk aangevoerde motieven zou volgens de commissie een aanscherping van de formulering op zijn plaats zijn. De commissie kan leven met de gedachte dat de lofprijzing op haar eigen functioneren het nageslacht zal ontgaan.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten onder dankzegging goed te keuren;
2. akkoord te gaan met de regeling bij 'beroep zonder toestemming van deputaten onderlinge bijstand en advies' (zie bijlage 6.1);
3. de herziene instructie voor het deputaatschap onderlinge bijstand en advies (K.O. bijlage 4 (art. 11)), zoals verwoord in bijlage 6.2 van het rapport van deputaten integraal over te nemen;
4. deputaten op te dragen beleid te ontwikkelen, indien de toezeggingen over 2010 gerealiseerd worden en deze voor de navolgende jaren chronisch blijken, om de steun beheersbaar te houden;
5. opnieuw deputaten te benoemen.

Bijzondere dank wordt uitgesproken in de richting van br. C. Langelaar die sinds 1998 secretaris van het deputaatschap was en nu aftreedt. Ook de aftredende deputaten zr. H.R. Hakvoort-Koelewijn en de brs. E.J. van Genderen, H.J. Dekker, R.J. v.d. Moolen ontvangen woorden van waardering.

Artikel 161

Emeritikas/Instructie emeritaatuitkering aan gescheiden predikantsvrouw – vervolg

De afgevaardigden nemen de instructie betreffende een emeritaatuitkering aan een gescheiden predikantsvrouw er weer bij (zie art.158), samen met rapport 10 van commissie 6 (bijlage 57).

De rapporteur, oud. J. Mauritz, meldt dat de commissie het voorstel van ds. D. Quant overneemt. Dat van ds. A.A. Egas niet: stel dat de predikant evident

schuldig was, zou hij dan ook geen emeritaatuitkering moeten krijgen? Vanwege het dilemma: een aparte regeling voor één situatie of een algemene maar dan ook voor alle mogelijke situaties, stelt de commissie voor de instructie van tafel te nemen en art. 23 K.O. uit te breiden met een formulering in de zin van: 'In situaties, waarin deze instructie niet voorziet, enz.' Deputaten stemmen hiermee in.

Namens de particuliere synode van het Oosten zegt ds. M. Oppenhuizen dat de particuliere synode daarin mee kan gaan als dan ook de bedoelde situatie gedekt is. Dat wordt bevestigd door deputaten en commissie. Ds. A.A. Egas trekt zijn voorstel in. De synode besluit aldus.

Artikel 162

Kerkorde en kerkrecht - vervolg

De synode zet zich tot een vervolgbespreking (zie art. 154) van het rapport van deputaten kerkorde en kerkrecht met daarbij rapport 7 en 7a van commissie 7 (bijlagen 54, 55 en 56).

Deputaat ds. D. Quant wordt welkom geheten. In de vervolgbespreking komen in overeenstemming met de veelzijdige rapportage zeer verschillende zaken aan de orde. Zou een appellant niet ook inzage moeten krijgen in het feitenrelaas? Kan er een losbladige uitgave van de kerkorde komen? Kan in de regeling tot herstel in het ambt de vraag naar de herhaalbaarheid van de zonde niet beter aan de orde komen in een gesprek met de huidige dan met de vroegere kerkenraad? Er moet ook gevraagd worden naar gedane pogingen om tot verzoening te komen met degene(n) die door de zonde schade heeft (hebben) ondervonden. Is er binnenkort een dergelijk verzoek tot herstel in het ambt te verwachten? Volgens deputaten is het opstellen van een lijst met kerkelijke werkers ondoenlijk maar hoezo? Er blijft voor sommige afgevaardigden onhelderheid bestaan in de formulering van de vereisten voor een appel dan wel revisieverzoek. Moet de hoogleraar kerkrecht niet altijd op een of andere manier structureel betrokken zijn bij het deputaatschap kerkorde en kerkrecht?

Rapporteur ds. W. van 't Spijker gaat namens de commissie op de vragen en opmerkingen in. Daarna reageert ds. D. Quant namens deputaten. Er is voor appellanten de mogelijkheid om gehoord te worden maar ze mogen geen deelgenoot worden gemaakt van de weging. In het feitenrelaas kan al sprake zijn van een zekere weging. Het 'constaterende' van een voorgesteld besluit zou wel aan de appellant kunnen worden voorgelegd. Losbladige uitgave van de kerkorde heeft meer na- dan voordelen: minder duurzaam, wel duurder, weinigen houden wijzigingen bij. Commissie en deputaten kunnen zich vinden in de door afgevaardigden geuite gedachten bij de procedure voor herstel in het ambt. Zij hadden voor het opstellen van een dergelijke regeling geen opdracht van de kerken maar kwamen ertoe toen vanuit de kerken in deze richting om een advies werd gevraagd. Een lijst met kerkelijke werkers aanleggen is echt lastig: Moet

dat naar specialisatie? Wie beheert de lijst? Hoe blijft de kwaliteit gewaarborgd? Bij een revisieverzoek moet het gaan om elementen die de betreffende kerkelijke vergadering over het hoofd zag, waaraan zij geen recht deed, ten onrechte voorbij ging. De achtergrond van nadere stipulatie is de vrees dat sommigen zowel een appel als een revisieverzoek gaan indienen. In 2007 is al gezegd dat dat niet de bedoeling kon zijn. Bij een revisieverzoek moet er daarom een nieuw element zijn. Dat kan ook bij een op zich niet onjuist besluit, als er namelijk sprake is van een verandering van de omstandigheden. De taak van de hoogleraar kerkrecht bij adviesaanvragen vanuit de kerken is ingrijpend gewijzigd. Het is nu het deputaatschap dat de opdracht heeft advies te geven. Mits het adviseurschap niet wordt geminimaliseerd en een concrete invulling krijgt, is een dergelijke betrokkenheid van de hoogleraar kerkrecht voldoende en dus verantwoord. De bespreking wordt later voortgezet (zie art. 167).

Artikel 163

Schorsing

De preses schorst de vergadering voor de lunch.

VERVOLG ZEVENDE ZITTING

woensdag 27 oktober 2010, 13.30 – 17.15 uur

Artikel 164

Heropening

De preses laat zingen Ps. 136: 1-4 en heropent de vergadering.

Artikel 165

Appel-nominaal

De preses geeft een bericht van verhindering door van oud. H.J. Sok voor het gehele vervolg van de synode.

Artikel 166

Kerkelijk bureau

Aan de orde is het rapport van deputaten landelijk kerkelijk bureau, in combinatie met rapport 8 van commissie 6 (bijlagen 61 en 62). De preses roept een welgemeend welkom toe aan de brs. deputaten L. den Butter, P.Y. Hut en J. Verhoef en aan verschillende medewerk(st)ers van het bureau. Op voorhand spreekt de preses bijzondere waardering uit voor het werk verricht op het kerkelijk bureau, ook met het oog op onze vergadering, met name door zr. M. Blankenstijn.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten onder dankzegging goed te keuren;
2. deputaten op te dragen te onderzoeken of het beheer van alle geldmiddelen is te optimaliseren door middel van centraal rekeningbeheer. Indien zulks het geval blijkt, kan dat in de komende GS-periode 2011-2013 reeds worden ingevoerd, met rapportage aan de volgende generale synode;
3. het Model arbeidsovereenkomst voor LKB (bijlage 1 bij rapport deputaten landelijk kerkelijk bureau) goed te keuren;
4. het Model arbeidsovereenkomst voor kerkenraden (bijlage 2) goed te keuren;
5. Bijlage 43 K.O. goed te keuren waarbij in art. 15.2 'PKN' dient te worden vervangen door 'LKB';
6. opnieuw deputaten te benoemen.

De aftredende deputaten L. den Butter, R. Hoogendoorn en J. Verhoef ontvangen woorden van bijzondere dank.

*Artikel 167***Kerkorde en kerkrecht – vervolg**

Het gesprek over zaken van kerkorde en kerkrecht wordt voortgezet (zie art. 162) opnieuw aan de hand van rapport 7 en 7a van commissie 7 (bijlagen 54, 55 en 56). In de tweede besprekingsronde wordt de vraag gesteld of het tot het takenpakket van de hoogleraar kerkrecht behoort om in het deputaatschap kerkorde en kerkrecht te participeren. En ook deze vragen: Kan er dan niet ten minste na elke synode een nieuwe cd-rom van de kerkorde verschijnen? Kan er niet een lijst met kerkelijke werkers op de website? Of via moderne media als Linked-in en Facebook?

Rapporteur ds. W. van 't Spijker gaat samen met deputaat ds. D. Quant op het gestelde en gevraagde in. Bij de aanstelling van prof. H.J. Selderhuis tot hoogleraar kerkrecht is vast niet aan deze taak gedacht. Zo is ook niet exact omschreven wat zijn blijvende rol bij het geven van kerkrechtelijke adviezen moet of kan zijn. Het ligt voor de hand dat het om een structureel en inhoudelijk adviseurschap gaat. Deputaten zeggen toe deze zaak in te brengen in een overleg met deputaten toezicht en curatorium van de TUA. Het is de vraag of uitgave van een aparte cd-rom technisch en commercieel te realiseren is. Deputaten houden grote moeite met een eventuele verantwoordelijkheid voor het bijhouden van een lijst met kerkelijke werkers.

Ds. J.W. Schoonderwoerd stelt voor de woorden 'aan de tekst van art. 31 K.O. toe te voegen' te vervangen door 'de laatste volzin van art 31 K.O. te vervangen door:'. Ds. J.G. Schenau stelt voor in de notitie 'Herstel in het ambt' vraag 4 onder 2 aldus te formuleren: 'Hoe hebt u na de afzetting de gebeurtenissen verder geestelijk verwerkt? Hoe hebt u zichzelf als persoon beter leren kennen, ook als het gaat om de vraag of u opnieuw in deze zonde zou kunnen vallen? En vraag 2 onder

5 aldus: 'Hebben zich voor zover u weet in de periode sinds de afzetting feiten voorgedaan die aanleiding zouden kunnen zijn voor de vrees dat br. X. opnieuw in de begane zonde zou kunnen vallen?'

Ds. H. Fahner stelt voor in dezelfde notitie onder 2 aan vraag 3 toe te voegen: 'Wat hebt u gedaan om verzoening tot stand te brengen met degenen die door de begane zonde schade hebben geleden en wat is het resultaat daarvan?'

Ook stelt ds. H. Fahner bij voorstel 3 een andere formulering voor: 'deputaten te vragen om naar hun vermogen te bevorderen dat hetgeen door hoogleraren kerkrecht is beschreven en de toerustende artikelen in *Ambtelijk Contact* via de website www.kerkrecht.nl eenvoudig bereikbaar te maken. Commissie en deputaten nemen alle voorstellen over, al twijfelen zij sterk aan de haalbaarheid van het laatste voorstel van ds. H. Fahner: deputaten hebben geen zeggenschap over de inhoud van genoemde website.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten onder dank goed te keuren;
2. prof. dr. H.J. Selderhuis als adviseur van het deputaatschap te benoemen;
3. deputaten te vragen om naar hun vermogen te bevorderen dat hetgeen door hoogleraren kerkrecht is beschreven en de toerustende artikelen in *Ambtelijk Contact* via de website www.kerkrecht.nl eenvoudig bereikbaar te maken;
4. aan de handleiding voor de appelprocedure de volgende tekst toe te voegen: Bij de behandeling van een appelzaak in een kerkelijke vergadering wordt de vergadering de gelegenheid geboden om vooraf informatieve vragen te stellen aan de afgevaardigden van de kerkelijke vergadering tegen wie het appel is ingesteld. Indien er sprake is van een rapport van een commissie van onderzoek krijgen deze afgevaardigden vervolgens eenmalig de gelegenheid om op eventuele objectief aanwijsbare fouten of onvolkomenheden in dit rapport te wijzen. Ook aan de appellant kunnen door de vergadering, indien gewenst, informatieve vragen gesteld worden; tevens krijgt ook hij inzage in het feitelijk gedeelte van het rapport van de commissie van onderzoek (indien daar sprake van is) om eenmalig op eventuele objectief aanwijsbare fouten of onvolkomenheden in dit rapport te wijzen. Dit recht van inzage geldt echter niet wat betreft het beoordelende gedeelte van het rapport. Dit laatste geldt zowel voor de appellant als voor de kerkelijke vergaderingen tegen wie het appel is ingesteld. Vervolgens verlaten zowel de afgevaardigden van de kerkelijke vergadering tegen wie het appel is ingesteld als de appellant de vergadering, waarna de daadwerkelijke behandeling van het appel begint. Na afronding van de besluitvorming komen de buitenstaande leden van de vergadering weer binnen en wordt hun de uitkomst van het beraad meegedeeld;
5. de laatste volzin van art. 31 K.O. te vervangen door: Voor de indiening van een dergelijk bezwaar, verzoek tot revisie genaamd, dienen de volgende regels:
 1. bij indiening bij de generale synode dient het op dezelfde wijze met redenen omkleed te zijn als een appel of dient het anderszins een element te bevatten dat bij het doen van de uitspraak buiten beschouwing was gebleven of onvoldoende was overwogen;

2. bij indiening bij een andere kerkelijke vergadering dient het een element te bevatten dat bij het doen van de uitspraak buiten beschouwing was gebleven of onvoldoende was overwogen;
6. de kleine letters van artikel 4 K.O. aan te vullen met de volgende bepaling: Het kerkrechtelijke beginsel van de gelijkwaardigheid van de ambten sluit een gezagsverhouding tussen kerkenraad en predikant uit. Om die reden kan in de Christelijke Gereformeerde Kerken de verhouding tussen predikant en gemeente/kerkenraad niet gekwalificeerd worden als een arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht. Het is een rechtsverhouding van geheel eigen aard, die wordt beheerst door de bepalingen van de kerkorde en de inhoud van de beroepsbrief;
7. de modelberoepsbrief als volgt aan te passen: Om ieder misverstand te vermijden, wijst de kerkenraad u er op dat dit beroep niet beschouwd moet worden als een aanbod om een arbeidsovereenkomst met u aan te gaan. In overeenstemming met de kerkorde is een verhouding tussen predikant en gemeente/kerkenraad geen arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht;
8. aan de bijlage bij de beroepsbrief de volgende tekst toe te voegen:

Rechtsverhouding predikant en gemeente/kerkenraad

Om te voorkomen dat er onduidelijkheid ontstaat over de vraag of de overeenkomst tussen een predikant en een gemeente/kerkenraad niet (ook) als een arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht beschouwd kan worden, wil de kerkenraad stipuleren dat hij, overeenkomstig de kerkorde, de verhouding tussen predikant en gemeente/kerkenraad uitdrukkelijk niet als een arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht beschouwt en dat het uitbrengen van het beroep dan ook niet beschouwd kan of mag worden als een aanbod om een arbeidsovereenkomst aan te gaan. Door het beroep aan te nemen, aanvaardt de predikant dat tussen hem en de gemeente/kerkenraad geen arbeidsovereenkomst tot stand komt;
9. in de overeenkomst tussen predikant en kerkenraad het volgende vast te leggen: Partijen zijn het erover eens dat de rechtsverhouding tussen de predikant en de gemeente/de kerkenraad er één is van geheel eigen aard. Zij verklaren uitdrukkelijk dat deze rechtsverhouding geen arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht is en dat zij met het aangaan van deze rechtsverhouding ook niet beoogd hebben een arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht aan te gaan of te doen ontstaan;
10. de kerken dringend aan te bevelen om de aangebrachte wijzigingen ten aanzien van de rechtsverhouding tussen kerkenraad en predikant in de beroepsbrief en de modelovereenkomst ook toe te passen in bestaande situaties;
11. de 'missionaire nood' niet specifiek in art. 3 K.O. te vermelden, aangezien art. 3 K.O. sub 8 genoeg mogelijkheden geeft om het missionaire aspect van het gemeente-zijn vorm te geven en daarin in deze 'nood' te voorzien;
12. geen speciale nieuwe regelingen te treffen voor iemand die in missionaire diensten voorgeeft (een en ander is genoegzaam in art.3 K.O. geregeld, men kan naar analogie van art. 3 K.O. sub 1 en 2 te werk gaan);
13. de notitie over de kerkelijk werker vast te stellen en goed te keuren;

14. de particuliere synoden in overweging te geven een geschillencommissie in het leven te roepen en daarvoor de regeling vast te stellen zoals in hoofdstuk 12 verwoord, waarbij de tekst van 2.2 zal luiden: 'Elke commissie bestaat uit vijf of zes leden. Tenminste drie van hen zijn ambtsdrager, dan wel ten tijde van hun benoeming ambtsdrager. Van de commissie maakt in elk geval één jurist deel uit, alsmede één psycholoog, en iemand met relevante kennis en ervaring op het gebied van mediation. Alle leden zijn belijdend lid van één van de kerken binnen het ressort van de particuliere synode waarin de commissie fungeert'. De tekst van 3.1 zal luiden: 'De commissie behandelt de geschillen, die bij haar aanhangig gemaakt worden door kerkenraden of personen';
15. na art. 79 K.O. de volgende bepaling (79a) toe te voegen: Wanneer tegen een ambtsdrager een klacht is ingediend bij de klachtencommissie kan de kerkenraad, gehoord de klachtencommissie, besluiten deze ambtsdrager tijdelijk, voor de duur van het onderzoek van de klachtencommissie en in afwachting van de beslissing over eventueel te nemen tuchtmaatregelen, op non-actief te stellen. De kerkenraad gaat daartoe niet over dan na deze ambtsdrager te hebben gehoord;
16. bij art. 11 en 79 K.O. de volgende bepaling toe te voegen: Wanneer de verhouding tussen predikant en kerkenraad en/of gemeente ernstig verstoord is, kan de classis besluiten om in afwachting van verdere besluitvorming over een eventuele schorsing, afzetting, losmaking of emeritering de predikant op non-actief te stellen. Bij de beslissing om een predikant op non-actief te stellen houdt de classis rekening met de gerechtvaardigde belangen van de predikant bij voortzetting van zijn ambtelijk werk. De classis gaat niet over tot op non-actiefstelling alvorens de predikant en de kerkenraad te hebben gehoord. De predikant behoudt bij zijn op non-actiefstelling het recht op doorbetaling van zijn traktement en overige emolumenten. De kerkenraad c.q. de classis kunnen beslissen dat het de predikant vrijstaat om gedurende zijn op non-actiefstelling ambtelijke werkzaamheden buiten de eigen gemeente te verrichten. De classis is gehouden om bij het besluit tot de maatregel tot op non-actief stelling vast te stellen wanneer en onder welke voorwaarden het komt tot een nieuwe beoordeling van deze maatregel;
17. in art. 79 K.O. de volgende aanvulling te doen: Ook kan indien de omstandigheden ertoe aanleiding geven, een maatregel getroffen worden als op non-actiefstelling. Het gaat dan om verhoudingen die verstoord zijn zonder dat er meteen sprake hoeft te zijn van consequenties als tucht in de zin van schorsing of afzetting. De classis is gehouden om bij het besluit tot de maatregel tot op non-actief stelling vast te stellen wanneer en onder welke voorwaarden het komt tot een nieuwe beoordeling van deze maatregel;
18. de volgende drie punten toe te voegen aan de voorlopig vastgestelde klachtenprocedure:
 - a. klager en aangeklaagde kunnen om heropening van de zaak vragen indien zich na het onherroepelijk worden van de beslissing van de klachtencommissie, c.q. na de beslissing van de beroepscommissie als bedoeld in artikel 17 nieuwe feiten hebben voorgedaan die ten tijde

- van deze beslissing nog niet bekend waren en die, waren zij wel bekend geweest, tot een andere beslissing zouden hebben geleid;
- b. een verzoek om heropening dient uiterlijk binnen twee maanden nadat de in lid 1 bedoelde feiten bij de verzoeker bekend zijn geworden te worden ingediend bij de klachtencommissie c.q. beroepscommissie die deze beslissing destijds heeft genomen;
 - c. op de behandeling van het verzoek om heropening zijn de artikelen 6 tot en met 17 van dit reglement van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat de klachtencommissie eerst heeft te beoordelen of van nieuwe feiten in de zin van lid 1 sprake is. Indien dat niet het geval is, verklaart de klachtencommissie de verzoeker niet ontvankelijk;
19. de volgende door de generale synode 2007 voorgestelde toevoeging aan de tekst in kleine letter bij artikel 11 lid 3 definitief vast te stellen:
- a. dat losmaking van een predikant als regel slechts kan geschieden na een rechtstreeks verzoek daartoe van de betrokken kerkenraad;
 - b. dat een classis slechts dan zonder de kerkenraad kan handelen, wanneer:
 - een kerkenraad aan de classis verzocht heeft te doen wat des kerkenraads is omdat hij zelf handelingsonbekwaam is;
 - een classis formeel heeft geconstateerd dat een kerkenraad handelingsonbekwaam is;
 - tegen een besluit van een kerkenraad om geen losmaking aan te vragen bij de classis appel bij de classis wordt aangetekend en de zaak mitsdien op de classis terecht komt;
20. aan een appellant wel het besluit van een vergadering mee te delen maar geen inzage te geven in het rapport dat tot het besluit geleid heeft (dit spoort met bepaling 1d. in de kleine letters bij art. 31 van de Voorlopige Handleiding voor de Kerkelijke Tuchtprocedure, waar staat: 'De beslissing inzake het appel of revisieverzoek zal aan de appellant en aan de betrokken kerkelijke vergadering worden meegedeeld.');
21. aan art. 79 K.O. toe te voegen: Bij schorsing c.q. afzetting van een evangelist zal dezelfde procedure gevolgd worden als bij schorsing c.q. afzetting van een predikant;
22. de notitie 'Herstel in het ambt' goed te keuren en vast te stellen, en hierbij te vermelden dat dit mutatis mutandis ook geldt bij situaties waarbij art. 12.1 K.O. in geding is;
23. de notitie 'Taak van de particuliere synode t.a.v. de rapporten van deputaatschappen' goed te keuren en vast te stellen;
24. de laatste zinsnede van art. 11 sub 7 als volgt de formuleren: Een uitzondering wordt gemaakt voor predikanten die op het moment van losmaking door de classis de leeftijd van 62 jaar bereikt hebben;
25. art. 64 K.O. sub 3 als volgt aan te vullen: Hoewel het regel behoort te zijn, dat in elke gemeente zondagsmorgens de decaloog wordt gelezen, is het niet in strijd met de K.O. wanneer naast of in bijzondere gevallen in de plaats van de decaloog andere Schriftgedeelten gelezen worden, welke duidelijk het karakter van de wet des Heren dragen (1977);

26. deputaten op te dragen zorg te dragen voor een nieuwe uitgave van de kerkorde;
27. opnieuw deputaten te benoemen.

De synode besluit tevens

kennisgenomen hebbend van

1. het aanvullende rapport van deputaten kerkorde en kerkrecht;
2. het rapport van de commissie;
3. de bespreking ter vergadering;

besluit:

1. deputaten op te dragen aan de generale synode van 2013 een integrale regeling voor de appelprocedure voor te leggen;
2. bij de werkzaamheden voor de komende periode voorrang te geven aan het ontwerpen van deze regeling, zodat in voorkomende gevallen het concept reeds gebruikt kan worden.

Zr. C.Th. Boerke treedt terug uit het deputaatschap. Datzelfde geldt ds. H. v.d. Heuvel en prof. H.J. Selderhuis. Hun wordt dankgezegd.

Opgemerkt wordt nog dat besluiten van de synode van kracht zijn vanaf publicatie in het besluitenboekje, met inachtneming van de appelperiode.

Artikel 168

Contact met de overheid - vervolg

Aan de orde komt opnieuw (zie art. 82) het rapport van deputaten contact met de overheid, nu samen met rapport 4 van commissie 5 (bijlage 39 en 60). De indieners van voorstellen zijn tevreden met de verwerking ervan door de commissie.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen hartelijk te bedanken voor hun arbeid;
2. deputaten landelijk kerkelijk bureau op te dragen – in overleg met deputaten financiële zaken, deputaten onderlinge bijstand en advies en deputaten kerkelijke archieven – procedures te ontwikkelen voor (digitale) informatievoorziening aan en voorlichting van de plaatselijke kerken over beheerszaken en kerkelijk-administratieve zaken, met de uitvoering daarvan zo spoedig mogelijk te beginnen en daarover te rapporteren aan de generale synode 2013;
3. deputaten een budget ten bedrage van € 750,- per jaar te verstrekken om in voorkomende gevallen een bescheiden financiële bijdrage te kunnen leveren aan organisaties die actief zijn op het werkterrein van deputaten;
4. deputaten op te dragen de notitie 'Kerk en overheid in de postmoderne samenleving' toe te sturen aan de kerkenraden en te bezien hoe er bredere bekendheid aan gegeven kan worden, bijvoorbeeld door middel van aandacht

- in de kerkelijke bladen en beschikbaarheid in de vorm van studieschetsen;
5. de generale synode verzoekt deputaten toezicht van de Theologische Universiteit Apeldoorn bij het college van bestuur te bepleiten het werk van dienaren des Woords naar art. 6 K.O. en geestelijk verzorgers onder de aandacht te brengen van de studenten;
 6. opnieuw deputaten te benoemen.

Artikel 169

Kerkelijke archieven

De preses vraagt aandacht voor het rapport van deputaten kerkelijke archieven, in combinatie met rapport 9 van commissie 6 (bijlagen 63 en 64). Vanwege hun betrokkenheid bij het werk van dit deputaatschap worden welkom geheten zr. C.Th. Boerke, ds. H.J.Th. Velema en de brs. F. v.d. Hart, C.J. van Heel en J.N. Noorlandt.

In de bespreking wordt opgemerkt dat het totaal onbehoorlijk is als deputaatschappen niet voldoen aan het verzoek archiefstukken over te dragen. Deputaten mogen daarover strenge afspraken maken met de secretaris van een betreffend deputaatschap. Ook worden de volgende vragen gesteld: zijn er regels voor het bewaren van stukken? Willen zij die het hebben gebracht tot een hangmap in het documentatiecentrum wel dat al hun producten en objecten worden bewaard? Zij moeten zelf aan kunnen geven wat er bewaard mag worden en hoe lang. Is er iets geregeld bij de opheffing van gemeenten, bijvoorbeeld met betrekking tot avondmaalsstel en doopvont? Suggesteren deputaten voor het aanstellen van nieuwe archivariissen niet te snel samenwerking met de Gereformeerde Kerk vrijgemaakt (GKv)? Zijn de kosten en vereisten van een nieuwe archiefruimte al door deputaten overwogen? Wordt niet gedacht aan digitalisering?

Er komen antwoorden van de kant van de commissie door oud. J. Mauritz en van deputaten door br. C.J. van Heel. Men kijkt voor samenwerking richting de GKv omdat bemensing met specialisten vanuit de Christelijke Gereformeerde Kerken kennelijk niet mogelijk is. Werving bleef zonder resultaat. Twee archivariissen verrichten hun diensten al drie jaar langer dan ze wensten. Voorts is de kerkelijke achtergrond bij dit werk minder relevant. Voor het behoud van kerkelijke kunst en liturgische voorwerpen bestaat een stichting. Digitalisering van het archief is op termijn onvermijdelijk maar nu nog riskant vanwege de snelle ontwikkelingen op dit gebied. De duurste van twee gebruikte archiefruimtes is tijdelijk. Een e-depot is het beste maar dat is een zeer kostbare onderneming.

Ds. C.J. Droger stelt voor bij besluit 2 in te voegen: 'Hierbij zal ernaar gestreefd worden dat de opvolgers van de huidige archivariissen lid zullen zijn van de Christelijke Gereformeerde Kerken'. Commissie en deputaten willen zich niet tegen dit voorstel verzetten maar blijven sceptisch over de haalbaarheid ervan.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten onder dankzegging goed te keuren;
2. deputaten op te dragen met spoed op zoek te gaan naar vervanging van de huidige archivarissen. Hierbij zal ernaar gestreefd worden dat de opvolgers van de huidige archivarissen lid zijn van de Christelijke Gereformeerde Kerken. Mocht zulks niet succesvol zijn dan dient samenwerking te worden gezocht met Gereformeerde Kerken vrijgemaakt en/of de Nederlands Gereformeerde Kerken. Van hun activiteiten in dezen dienen deputaten de generale synode van 2013 te berichten;
3. alle deputaatschappen op te dragen de archiefstukken die betrekking hebben op hun activiteiten verricht in de periode voor de generale synode van 2004 zo spoedig mogelijk doch uiterlijk 1 september 2011 aan het synodale archief over te dragen;
4. de scribae van alle deputaatschappen op te dragen in hun rapportage aan de generale synode te vermelden in hoeverre is voldaan aan de plicht om hun archief over te dragen;
5. de scribae van opgeheven deputaatschappen op te dragen hun archief zo spoedig mogelijk doch uiterlijk 1 september 2011 over te dragen;
6. deputaten kerkelijke archieven op te dragen te rappelleren bij die deputaatschappen, bestaand of reeds opgeheven, die in gebreke zijn gebleven en de synode 2013 hierover te informeren;
7. deputaten opdracht te geven om beleid te ontwikkelen m.b.t. digitaal archiveren om hierover op de generale synode van 2013 te rapporteren;
8. deputaten opdracht te geven om te zien naar een goedkopere locatie dan het Documentatiecentrum;
9. deputaten opdracht te geven tot het publiceren van de inventarisatielijst van het archief vóór 1980;
10. opnieuw deputaten te benoemen.

De aftredende deputaten, br. A.A. v.d. Houwen en ds. R.W.J. Soeters ontvangen woorden van waardering en dank voor hun werkzaamheden in dit verband.

*Artikel 170***Uur van gebed**

De preses leest Ps. 141: 1-3. Vervolgens gaat een aantal broeders voor in gebed. Oud. J.W. Baan denkt daarbij in het bijzonder aan het plaatselijke kerkelijke leven, de eenheid binnen eigen kerkverband en de eenheid met andere kerken. Oud. B.P. Toonstra aan het persoonlijke (geestelijke) leven van de ambtsdrager. Oud. W. Bijleveld draagt het zendingswerk, de zendingsgemeenten en de vervolgte kerk aan de Heere op. Ds. C.J. Droger onze samenleving en de jeugd van de kerk. Het uitspreken van de gebeden wordt afgewisseld met het zingen van een psalmvers.

Artikel 171 **Eenheid gereformeerde belijders in Nederland/bezinning – vervolg**

Er wordt een derde besprekingsronde (zie art. 102) gewijd aan het bezinningsgedeelte in het rapport van deputaten eenheid gereformeerde belijders in Nederland, met daarbij rapport 2 van commissie 4 (bijlagen 25 en 29).

Opgemerkt wordt dat in de vorige ronden de discussie breder bleek dan de voorgestelde aanpassing van bijlage 8 K.O. De vraag is gesteld of het zoeken van eenheid met kerken van zeer verschillende signatuur niet het einde van de Christelijke Gereformeerde Kerken (CGK) in zicht brengt. Er lijkt een wissel om te gaan: het geheel en de eenheid van onze eigen kerken is geen punt meer. Gaat het eenheidsstreven niet lopen via de verschillende signaturen? Het verstand moet blij zijn met meer mogelijkheden tot het zoeken van eenheid maar het gevoel wil niet mee. Vergelijk de situatie met het verkeren van een geliefde in de terminale fase van zijn leven. Commissie en deputaten hebben in de vorige ronden de mogelijkheid van het op termijn uiteenvallen van onze kerken erkend maar nemen deputaten hiervoor ook de verantwoordelijkheid door verschillende scenario's onder ogen te zien en een tijdspad uit te zetten? Anderen sluiten zich hierbij aan. De eigenheid van onze kerken bestaat ten principale wel uit de aanvaarding van Schrift en belijdenis maar in de praktijk ook uit niet-normatieve elementen die desondanks van grote waarde zijn. We moeten geen spookbeelden hanteren maar ook geen droombeelden. De CGK hoeven niet tot het eind der tijden te blijven bestaan maar we dienen ook te waken voor een eigenmachtig opheffen ervan. Volgens anderen lopen de discussie over de voorgestelde aanpassing van bijlage 8 K.O. en de voorgestelde erkenning van de Hersteld Hervormde Kerk (HHK) teveel door elkaar heen. Beide voorstellen dienen op eigen merites beoordeeld te worden. Van belang is op te merken dat kanselruil in de nieuwe bijlage 8 geen zelfstandige stap is op weg naar plaatselijke kerkelijke eenheid maar een gestalte van de landelijke erkenning van een ander kerkverband.

Weer anderen tonen zich verheugd met de voorgestelde aanpassing van bijlage 8 K.O. Deze functioneert sinds 1965 en had altijd een voorlopig karakter. Intussen zijn 45 jaar verstreken waarin bijlage 8 niet heeft geleid tot wat werd beoogd. Een diversiteit aan kerkelijke contacten en dito kanselruil maken de geestelijke variëteit in onze kerken zichtbaar. Als de HHK erbij komt, blijft de onderlinge verbondenheid bestaan. Als het op goede gronden samensmelten van onze gemeenten met plaatselijke gemeenten van andere kerken leidt tot de opheffing van ons eigen kerkverband, dan zij dat zo. Voortzetting van de bespreking wordt aangekondigd waarbij vanuit de vergadering wordt opgemerkt dat de bespreking van juist dit onderwerp niet verbrokkeld moet raken (zie art. 206).

Artikel 172

Schorsing

De preses schorst de besprekingen op. Het diner wacht.

VERVOLG ZEVENDE ZITTING

woensdag 27 oktober 2010, 19.00 – 21.15 uur

Artikel 173

Heropening

De preses heropent de vergadering. Hij laat zingen Ps. 119: 32 en 86.

Artikel 174

Appel-nominaal

De di. M. Oppenhuizen en A.A. Egas zijn vanavond afwezig. Prof. T.M. Hofman is aanwezig.

Artikel 175

Eenheid gereformeerde belijders in Nederland/GKv/toespraak ds. A.J. van Zuijlekom

De preses verwelkomt de afgevaardigden van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt (GKv): de di. A.J. van Zuijlekom en A.J. Minnema en de brs. F. Tijssen, N. Kramer en J. Schelling.

Ds. A.J. van Zuijlekom brengt de gesprekken over eenheid in verband met de kerkelijke en maatschappelijke realiteit. De kerkelijke verdeeldheid is niet alleen een teken van de gebroken werkelijkheid maar ook van het gebroken getuigenis. Er was in de GKv teleurstelling over het niet invoeren van het federatief groeimodel. Men zag er juist een volgen in van het werk van de heilige Geest. Tegelijk was er dankbaarheid voor het besluit de contacten op plaatselijk niveau te blijven stimuleren en faciliteren. Na 2008 is er weer met veel vreugde samengewerkt. Met name op het punt wat eenheid inhoudt en wat het betekent dat de kerk een katholieke kerk is. In de afgelopen jaren is het aantal plaatselijke contacten sterk gegroeid. We zien dat als zegen van de Heere. Laten we op onze hoede zijn voor kerkpolitiek, beheersmatig denken en eigenwillige godsdienst. Laten we alle aspecten van de katholieke kerk samenhouden. Aan katholiciteit moet biddend worden gewerkt.

De preses beantwoordt de toespraak. We verlangen ernaar om wat we samen ontvangen ook werkelijk te delen: de eenheid op basis van Schrift en belijdenis. Uw teleurstelling over het niet invoeren van het federatief groeimodel is begrijpelijk. De spanning in ons kerkverband verhinderde invoering. Tegelijk zijn we met u blij over plaatselijke ontwikkelingen. We hebben elkaar nodig om in een postmoderne cultuur waarlijk gereformeerd te zijn. Het katholieke van de kerk betekent ook samen willen staan op de schouders van het voorgeslacht. Biddend gaan we verder.

De preses vraagt aandacht voor het rapport van deputaten eenheid gereformeerde

belijders in Nederland en voor rapport 3 van commissie 4, voor zover beide betrekking hebben op de GKv. Ook de brief van de generale synode van de GKv 2008 wordt hierbij betrokken (bijlagen 25, 34 en 65). Navolgende vragen worden gesteld. De plaatselijke samenwerking is groeiende, de classis mag inhoudelijk steeds minder toetsen. Kunnen deputaten zich voorstellen dat dat bij sommigen gevoelens van onvrede geeft? Er zijn preken besproken, kan het oordeel van deputaten over de vrijgemaakte preken concreter worden ingevuld? Is het wel wijs deputaten een opdracht te geven om zich te bezinnen op de gevolgen van de toenemende plaatselijke samenwerking voor de landelijke kerkverbanden? Zal dat niet toch weer leiden tot een soort federatief groeimodel? De brief van deputaten aan kerkenraden die geen gebruik maken van de gelegenheid om plaatselijk samen te werken, werd soms als dwingend ervaren. Waren er ook andere reacties?

Namens de commissie reageert ds. W.N. Middelkoop, namens deputaten ds. W. van 't Spijker. De classis mag inhoudelijk best vragen naar de inhoud van de plaatselijk gevonden eenheid maar niet op basis van persoonlijke gevoelens. Ook moet de classis niet het werk van de kerkenraden over willen doen. Deputaten beogen geen herintroductie van het federatief groeimodel, daarom is het betreffende voorstel door de commissie al iets anders geformuleerd. Maar de groei van plaatselijke contacten raakt het kerkverband hoe dan ook. Denk aan de afvaardiging naar meerdere vergaderingen. Deputaten hadden geen opdracht tot preekbespreking maar namen zelf het initiatief omdat verschillende nieuwe deputaten niet eerder preekbespreking hadden meegemaakt. Het was opnieuw een positieve ervaring. Er kwamen inderdaad enkele bezwaarde reacties op het verzenden van de bewuste brief door deputaten maar er waren ook kerkenraden die de brief als een stimulans ervoeren en alsnog tot samensprekingen overgingen.

Ds. M. Visser stelt een nieuw voorstel 3 voor: 'deputaten op te dragen zich samen met de deputaten van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt te bezinnen op de gevolgen van het feit dat er in steeds meer plaatsen contact is tussen kerken, terwijl landelijk ineenschuiven van de kerkverbanden nu niet haalbaar is.' Dit voorstel wordt overgenomen door de commissie.

De synode besluit:

1. de brief van de generale synode van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt te beantwoorden;
2. de opdracht te continueren om samen met de deputaten van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt samenwerking en nauwer kerkelijk samenleven met de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt op plaatselijk niveau voluit te stimuleren en te faciliteren;
3. deputaten op te dragen zich samen met de deputaten van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt te bezinnen op de gevolgen van het feit dat er in steeds meer plaatsen contact is tussen kerken, terwijl landelijk ineenschuiven van de kerkverbanden nu niet haalbaar is.
4. deputaten aan te bevelen om ook in de toekomst inhoudelijke onderwerpen, die

zowel de Hersteld Hervormde Kerk als de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt en de Christelijke Gereformeerde Kerken aangaan te bespreken in tripartiet overleg.

De preses dankt de broeders van de GKv voor hun komst en wenst hun de zegen van God toe.

Artikel 176

Eenheid gereformeerde belijders in Nederland/DOE

Aan de orde is het rapport van deputaten eenheid gereformeerde belijders in Nederland, voor zover het betrekking heeft op Deputaten Overleg Eenheid, met rapport 3 van commissie 4 (bijlagen 25 en 34).

De synode besluit:

1. deputaten op te dragen te blijven participeren in het Deputaten Overleg Eenheid en mede daardoor het werk van het Deputaten Overleg Eenheid te continueren;
2. het gewijzigde Constituerende document van het Deputaten Overleg Eenheid te aanvaarden;
3. het Model voor de vorming van een samenwerkingsgemeente te aanvaarden;
4. de Handreiking uitnodigings- en toelatingsbeleid bij de kerkelijke viering van de maaltijd van de Heer te aanvaarden.

Artikel 177

Eenheid gereformeerde belijders in Nederland/Raad van kerken

Aan de orde is het rapport van deputaten eenheid gereformeerde belijders in Nederland, voor zover het betrekking heeft op de Raad van kerken, met rapport 3 van commissie 4 (bijlagen 25 en 34).

In de bespreking wordt gevraagd: wat is er veranderd? In het verleden stonden de Christelijke Gereformeerde Kerken huiverig tegenover de Raad van kerken. Rapporteur ds. W.N. Middelkoop weet te melden dat er in het verleden sprake was van een zeer vage preambule. Nu is er een helderder formulering waarin het geloof in de drie-enige God wordt beleden. Het gaat overigens om voorlopig niet meer dan onze aanmelding als kandidaat voor een geassocieerd lidmaatschap. Over drie jaar kan een besluit nog alle kanten op.

De synode besluit:

1. deputaten toestemming te geven drie jaar als kandidaat lid betrokken te zijn bij de Raad van Kerken;
2. deputaten op te dragen de generale synode 2013 te rapporteren of participatie zinnig en principieel gewenst is en omtrent lidmaatschap een voorstel te doen.

*Artikel 178***Eenheid gereformeerde belijders in Nederland/Nederlands Gereformeerde Kerken - vervolg**

Opnieuw (zie art. 75/76) komt aan de orde de relatie met de Nederlands Gereformeerde Kerken (NGK). Nu aan de hand van een brief van deputaten eenheid gereformeerde belijders in Nederland (bijlage 66). Deputaten spreken van een in hun ogen onzorgvuldig synodebesluit. De preses meldt dat het moderamen begrip heeft voor de moeite van deputaten en stemt ermee in de zaak eerst weer neer te leggen bij commissie 4. Met tegelijk een zekere verbreding: zet naast de toe-eigening van het heil ook andere zaken op een rij en bekijk wat voor de toekomst het perspectief van de relatie met de NGK zou kunnen zijn.

De rapporteur, ds. W.N. Middelkoop, reageert. De commissie is graag bereid de zaak opnieuw te overwegen maar de voorgestelde verbreding maakt een uitspraak gedurende deze synode onhaalbaar. Het moderamen neemt niet de complete argumentatie van deputaten voor zijn rekening maar steunt het deputaatschap materieel.

Namens deputaten stelt ds. W. van 't Spijker dat de gevraagde conclusie met betrekking tot de toe-eigening van het heil best nog deze synode te trekken is maar de vraag is hoe deze conclusie zich verhoudt tot wat er verder ligt in de relatie met de NGK. Dit moet in een gesprek met de commissie verhelderd kunnen worden en in week 3 van de synode tot een conclusie kunnen leiden (zie art. 242).

*Artikel 179***Sluiting**

Prof. T.M. Hofman stelt voor van het Gebed des Heeren te zingen de verzen 2 en 10. Daarna gaat hij voor in dankgebed. De preses sluit de zevende zitting van de synode.

ACHTSTE ZITTING

donderdag 28 oktober 2010, 9.15 – 12.15 uur

*Artikel 180***Opening**

De preses, ds. P.D.J. Buijs, opent de achtste zitting. Hij laat zingen Ps. 98: 1 en 3, leest 1 Tessalonicenzen 3 en gaat vervolgens voor in gebed.

*Artikel 181***Appel-nominaal**

Voor de particuliere synode van het Oosten vervangt ds. A.Th. van Olst ds. M. Oppenhuizen. Oud. G. van Brenk ontbreekt. Oud. J.W. Overeem is aanwezig in plaats van oud. A. Heystek. Vanuit het Westen is ds. E.B. Renkema afwezig, vervangt oud. J.W.G. Koning oud. J. Mauritz en oud. C.J.G. van Rossum oud. A.J. de Vuyst. De particuliere synode van het Zuiden heeft oud. I.L. Stolk in plaats van oud. R.B.J. Naaktgeboren. Naast de professoren H.G.L. Peels en J.W. Maris is prof. W. van 't Spijker aanwezig. Door op te staan betuigt hij instemming met de belijdenis van de kerk.

De preses heet de buitenlandse gasten welkom. En ook enkele afgevaardigden van het gereformeerd-vrijgemaakte deputaatschap voor betrekkingen met buitenlandse kerken. In het bijzonder noemt hij bureausecretaresse zr. G.A. Enter-Hendriks die ook ons deputaatschap buitenlandse kerken regelmatig goede diensten bewijst.

*Artikel 182***Buitenlandse kerken/toespraak ds. H.S. Kim**

Ds. H.S. Kim vertegenwoordigt de Independent Reformed Church in Korea (IRCK). Met de IRCK, een klein Koreaans kerkverband met presbyteriaanse en gereformeerde wortels, onderhouden wij sinds 2008 beperkte correspondentie. Wij zijn daarmee de eerste zusterkerk van de IRCK die in 1964 is ontstaan. Er zijn vier gemeenten met 624 zielen, waarvan 394 belijdend. Er zijn vijf predikanten in actieve dienst. De IRCK legt zich toe op het uitgeven van gereformeerde lectuur en vormt onder de zegen van de Heere vooral op die manier een uitvalsbasis voor gereformeerd geloof en kerkelijk leven in Korea. Van de 110 uitgegeven titels is intussen in totaal bijna een half miljoen exemplaren verkocht. Sinds 2004 zijn bijvoorbeeld al 16.000 exemplaren van de Heidelbergse Catechismus verkocht. Recent werd een Theologische Academie gesticht. Ook enkele van onze hoogleraren doceerden daar. Men verricht zendingswerk in China en werd lid van de International Conference of Reformed Churches (ICRC).

Prof. H.G.L. Peels beantwoordt de toespraak van ds. H.S. Kim. Hij dankt ds. H.S. Kim voor het overzicht van het kerkelijk leven in zijn denominatie en spreekt de hoop uit dat onze banden steeds sterker mogen worden.

*Artikel 183***Buitenlandse kerken/toespraak prof. D. le Roux du Plooy**

Namens die Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika (GKSA) richt prof. D. le Roux du Plooy het woord tot de synode. Hij zegt zijn aanwezigheid op onze synode meer te zien als een roeping van Godswege dan als een vorm van vriendschap,

hoewel ook daarvan sprake is. De GKSA onderhoudt in Nederland ook contacten met de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt en de Nederlands Gereformeerde Kerken. In 2009 bestonden de GKSA 150 jaar. Men gedenkt de voorgangers, bijvoorbeeld ds. Dirk Postma, afgescheiden Nederlands predikant. Hij werd de eerste predikant van de gereformeerde kerk te Rustenburg. Ook stichtte hij de theologische opleiding van de GKSA. Momenteel verlaten veel jonge mensen het land vanwege het geweld en de politieke instabiliteit. Gelukkig kwam er een eind aan de apartheid. Dat gaf nieuwe kansen voor groei van de kerken naar binnen en naar buiten. De theologiebeoefening bloeit. Er zijn spanningen geweest over het lied in de eredienst, over vrouw en ambt en over de nieuwe kerkstructuur in een algemene synode. Helaas doet de sinode Soutpansberg voor een deel nog niet mee. Prof. D. le Roux du Plooy verwoordt respect voor de wijze waarop de Christelijke Gereformeerde Kerken kerk willen zijn in Nederland en voor de liefde over landsgrenzen heen.

Ook deze toespraak wordt beantwoord door prof. H.G.L. Peels. De correspondentie met de GKSA is een van onze oudste en diepste kerkelijke relaties. Op afstand leven we mee met de spanningen in het land en in het kerkelijk leven. Er is bij ons veel gebed voor de hele GKSA.

Artikel 184

Buitenlandse kerken/toespraak ds. D. Fraser

Ds. D. Fraser werd afgevaardigd door de Free Church of Scotland Continuïng (FCSC). Hij dankt voor de erkenning van zijn kerken door de onze en voor de support bij het verkrijgen van het lidmaatschap van de International Conference of Reformed Churches. Hoewel de kerkelijke band nog maar jong is, hebben we al meer samen dan we dachten. Vanuit onze kerken werkt zr. M. Hendriksen in Zambia voor een zendingsproject dat werd opgestart vanuit de FCSC. Ds. D. Fraser memoreert de moeiten met de Free Church of Scotland en dankt ons voor het aanbod van broederlijke bemiddeling. De FCSC onderneemt steeds meer missionaire activiteiten in de steden van Schotland.

De toespraak van ds. D. Fraser wordt beantwoord door ds. M.J. Kater. Hij feliciteert ds. D. Fraser met zijn veertigjarig ambtsjubileum. Ds. M.J. Kater benadrukt de volstreekte afhankelijkheid van de Heere waarin onze kerken beide willen staan. We zien uit naar een ontmoeting tussen broeders die eens een waren en willen daaraan graag het onze bijdragen.

Artikel 185

Buitenlandse kerken/toespraak ds. D.A. Brien

Ds. D.A. Brien leest een brief voor van de voorzitter van het dagelijks bestuur van de Union National des Eglises Protestantes Reformées Evangeliques de France (UNEPREF), ds. Phillipe Girardet. De UNEPREF telt 40 gemeentes met 2250

volwassen leden en 32 predikanten. Het is het enige kerkverband in Frankrijk dat voluit gereformeerd wil zijn en de kinderdoop praktiseert. Er is in Frankrijk sprake van een groei van de evangelische beweging terwijl de grote Eglise Reformée steeds liberaler wordt. Vanuit de kerk van Bordeaux, waar ds. D.A. Brienens dient, vindt missionair werk plaats. Ds. P. Girardet dankt voor de geestelijke en materiële steun vanuit onze kerken. Ds. D.A. Brienens nam Bordeauxwijn mee voor tijdens de maaltijd.

Ds. H. Korving antwoordt namens de synode. We zijn dankbaar dat we ds. D.A. Brienens weer eens in ons midden mogen hebben. Historisch en theologisch hebben we veel aan Frankrijk te danken. Dat geeft ook een geestelijke verplichting. Kerk-zijn in Frankrijk is heel anders en ook moeilijker dan in Nederland gezien de enorme secularisatie en de strikte scheiding van kerk en staat. Gelet op de geringe middelen dwingt de wijze waarop de UNEPREF confessioneel kerk wil zijn respect af.

Artikel 186

Buitenlandse kerken/algemeen

Aan de orde is het rapport van deputaten buitenlandse kerken, in combinatie met rapport 4 van commissie 4 (bijlagen 67 en 68). De deputaten prof. H.G.L. Peels en de di. L.A. den Butter, M.J. Kater, C.A. den Hertog, D. v.d. Zwaag en J.G. Schenau worden welkom geheten.

Op voorstel van de rapporteur van de commissie, ds. W.N. Middelkoop, zullen we de buitenlandse gasten straks Psalm 134 toezingen.

Vervolgens vindt de bespreking van het rapport plaats waarbij het volgende naar voren wordt gebracht. Wat is er gekomen van het zoeken van contacten met kerken in Oost-Europa? Waarom is dat zo moeilijk? Is de indruk juist dat er bij de Biserica Evangelica Romania (BER) een zekere aarzeling bestaat om toegerust te worden? Heeft het overleg met Dienst Jongeren Wereldwijd (DJW) al iets opgeleverd? Hebben deputaten inzicht in het aantal en de aard van contacten tussen plaatselijke christelijk-gereformeerde kerken en gemeenten in Oost-Europa? Is een Oost-Europadag een idee? Hoe verlopen de contacten met de Heritage Reformed Church (HRC) en komt daarbij de breuk met de moederkerk aan de orde?

Voor de commissie antwoordt de rapporteur, ds. W.N. Middelkoop, voor deputaten prof. H.G.L. Peels. Meer en meer onderhouden deputaten contacten via de International Conference of Reformed Churches (ICRC) en de European Conference of Reformed Churches (ECRC). Daarnaast worden in opdracht van de synode andere wegen verkend. De nieuwe vorm van correspondentie ('Contact') geeft mogelijkheden in Oost-Europa maar dat vergt veel wijsheid. Oost-Europese kerken zijn soms huiverig voor West-Europese bevoogding. Dat leeft ook enigszins

in de BER. Pogingen tot contact met de Gereformeerde Kerk in Tsjechië liepen vast. En wat is 'gereformeerd' in Hongarije? Deputaten brachten een bezoek aan de Baltische staten. We volgen de ontwikkeling van het ontluikend gereformeerd kerkelijke leven daar. Deputaten zijn het ermee eens dat het onderhouden van contacten via vooral ICRC en ECRC bezinning vraagt op de aard van onze contacten. Deputaten zullen zich de komende periode tot die bezinning zetten. Er lopen contacten met DJW maar ook voor DJW is Oost-Europa een nieuw terrein. De veiligheid van de uit te zenden jongeren is een bijzonder aandachtspunt. We hopen op mogelijkheden in 2011. De oriëntatie op de HRC verkeert nog in een pril stadium. De oorsprongsgeschiedenis van deze kerk is nog niet met haar besproken.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen te danken voor hun arbeid;
2. deputaten opdracht te geven
 1. de ontwikkelingen rondom de Free Church of Scotland (FCS) en de Free Church of Scotland Continuing (FCSC) te blijven volgen en waar mogelijk alles te doen om een verzoening te bevorderen;
 2. de verkennende gesprekken met de Heritage Reformed Churches (HRC) voort te zetten;
 3. te blijven zoeken naar mogelijkheden contact te onderhouden met andere kerken in Oost-Europa;
4. erop toe te zien hoe de voorgestelde herformulering van artikel IV.1a van de Constitution van de ICRC verwerkt wordt nu de groei en het doel van de ICRC punt van onderzoek is;
5. zich te bezinnen op de vraag wat een contact of correspondentie met een kerk waardevol maakt en hierover de generale synode 2013 te rapporteren;
6. criteria op te stellen aangaande:
 - a. het uitnodigingsbeleid van buitenlandse kerken ter synode;
 - b. vergoeding van de reiskosten van buitenlandse kerken die deze kosten zelf niet kunnen dragen;
3. de nadere invulling van het contact met de Biserica Evanghelica Romania (BER) goed te keuren;
4. de zusterkerkrelatie met de Dutch Reformed Church of Botswana (DRCB) te beëindigen en de Reformed Church of Botswana (RCB) te verzoeken samenwerking met de DRCB aan te gaan;
5. de reis- en verblijfskosten van uitgenodigde kerken uit het buitenland die deze kosten zelf niet kunnen dragen ten laste te doen zijn van de generale synode;
6. opnieuw deputaten te benoemen.

De aftredende deputaten di. M.J. Kater en D. v.d. Zwaag ontvangen woorden van dank.

Artikel 187-195

Comité-generaal

Artikel 196

Schorsing

In verband met de lunch schorst de preses de beraadslagingen.

VERVOLG ACHTSTE ZITTING

donderdag 28 oktober 2010, 13.30 – 17.15 uur

Artikel 197

Heropening

De preses heropent de vergadering. We zingen Ps. 112: 3,5.

Artikel 198

Appel-nominaal

Ds. C. Westerink vervangt ds. E.B. Renkema. Hij staat op om instemming te betuigen met de gereformeerde belijdenis.

Artikel 199

Diaconaat

De preses stelt aan de orde het rapport van deputaten diaconaat. Daarmee correspondeert rapport 1 van commissie 5 (bijlagen 69 en 70). Een woord van welkom valt ten deel aan de aanwezige deputaten zr. T.T. Drayer-Quist, de brs. W.J.P. Boers en L. den Butter en de di. K.T. de Jonge en B. Reinders. Ook de nieuwe diaconaal consulent zr. T. Eikelenboom is aanwezig.

In de bespreking wordt gevraagd of het niet wenselijk is dat de naar de generale synode afgevaardigde diakenen de vergaderingen van synodale commissie 5 bijwonen. En kan het rapport van deputaten diaconaat niet direct na de synode beschikbaar komen zodat alle diaconieën ervan kunnen kennisnemen? Onder de contacten die deputaten onderhouden wordt de Dienst Industriële Samenleving vanwege de Kerken (DISK) gemist. Wat zijn de voorwaarden voor de honorering van hulpvragen door lokale kerken in het buitenland? Hebben deputaten nu helemaal geen binding meer met de Stichting Gereformeerd Jeugdwelzijn (SGJ)?

Namens de commissie antwoordt de rapporteur, ds. C. van Atten. Namens deputaten gaan de voorzitter ds. K.T. de Jonge en ook de penningmeester br.

W.J.P. Boers op de vragen en opmerkingen in. Ooit, zo wordt door assessor ds. D. Quant opgemerkt, zaten er in commissie 5 vier diakenen maar dat gaf een klacht van diakenen die ook wel eens graag met andere kerkelijke zaken bezig waren. Aanwezigheid bij de besprekingen van commissie 5 is mogelijk maar zorgt wel voor een organisatorische complicatie. Deputatenrapporten zijn op zich openbaar maar moeten na de synode wel worden gelezen in combinatie met de synodebesluiten. Deputaten hebben geen officiële betrokkenheid meer bij de SGJ, wel is er een jaarlijks contact met de werkgroep 'diaconaat in de samenleving'. Er had inderdaad iets over DISK geschreven moeten worden. Vanuit het principe 'Kerken helpen kerken helpen' proberen deputaten hulpvragen vanuit lokale kerken te honoreren. Er dient wel inzicht gegeven te worden in aard en inhoud van de projecten.

De synode besluit:

1. handelingen van deputaten goed te keuren en hen te danken voor hun arbeid;
2. de instructie van deputaten diaconaat te wijzigen als volgt:
 - a. ad 2: *zeven* vervangen door *overige*;
 - b. ad 4e: toevoeging '*en hen te ondersteunen in hun taak*';
 - c. ad 4a, 4b en 4g: toevoegen aan lid a van artikel 4 het woord 'toerusting' en 'de plaats van de kerk in de samenleving'. Dan kunnen lid b en g van dit artikel vervallen.
(zie bijlage 6 van het rapport van deputaten);
3. deputaten op te dragen voort te gaan met het onderhouden van de contacten met het generaal deputaatschap van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt;
4. deputaten op te dragen samen met deputaten evangelisatie en zending in overleg te treden met deputaten onderlinge bijstand en advies om te komen tot een uitbreiding van de mogelijkheden voor financiële steun aan financieel minder draagkrachtige zendingsgemeenten;
5. deputaten op te dragen de voorstellen die de werkgroep Diaken in de Gemeente in haar rapport doet, verder uit te werken (zie bijlage 1 onder conclusies en aanbevelingen en bijlage 2 par. 3);
6. deputaten op te dragen het kabinetsbeleid nauwlettend te volgen en daarop actief te anticiperen door de diakenen en diaconaal betrokkenen niet alleen via classicale en diaconale commissies en classicale diaconale vergaderingen maar ook rechtstreeks te informeren en te ondersteunen en zo hun deskundigheid te vergroten zodat zij in de eigen gemeenten de leden kunnen adviseren en ondersteunen;
7. deputaten op te dragen hun beleid op alle onderdelen expliciet te evalueren, de beleidsplannen daaraan aan te passen en daarover voorstellen te doen aan de generale synode 2013 en indien noodzakelijk voorstellen van aanpassingen van de instructie te doen;
8. deputaten op te dragen in nauw overleg met deputaten financiële zaken te bezien hoe de inkomsten en de uitgaven in de toekomst gelet op de te verwachten vermindering van inkomsten beter in balans kunnen worden gebracht, bijv. door op de lopende projecten (een percentage van de) onkosten

- door te berekenen;
9. de omslag voor de SGJ af te schaffen;
 10. opnieuw deputaten te benoemen.

De preses spreekt woorden van dank en waardering aan het adres van de aftredende deputaten de zrs. T.T. Drayer-Quist en J.H. de Oude-Floor, en de brs. L. den Butter en M. v.d. Zwan.

Artikel 200

Kerkordelijke inkadering classicale diaconale vergadering

De preses stelt in het bijzijn van dezelfde deputaten diaconaat de instructie aan de orde van de particuliere synode van het Noorden inzake de kerkelijke inkadering van een classicale diaconale vergadering. Daarbij hoort rapport 2 van commissie 5 (bijlage 71).

De tekst van de instructie luidt:

De particuliere synode van het Noorden van de Christelijke Gereformeerde Kerken, in vergadering bijeen te Zwolle op 25 maart 2010, overwegende

- a. dat in het verleden een uitgebreide discussie in de kerken is gevoerd voor een meer gelijkwaardige afvaardiging van ouderlingen en diakenen naar de meerdere vergaderingen van de kerken met als doelstelling het diaconale gehalte van de meerdere vergadering en de diaconale betrokkenheid van de kerken te vergroten (zie rapport deputaten adma, 1999);
- b. dat deze discussie uiteindelijk niet heeft geleid tot wezenlijke verandering van deze afvaardiging of tot een vergroting van het diaconale gehalte van de meerdere vergaderingen;
- c. dat vanuit deputaten diaconaat de wens bij de classes is neergelegd de vorming van een classicale diaconale vergadering te bevorderen die haar uitgangspunt neemt in art. 41 K.O.;
- d. dat in de classis Leeuwarden reeds enige jaren vanuit de diaconieën op uitnodiging van de classicale diaconale commissie (cdc) gewerkt is aan de totstandkoming van een classicale diaconale vergadering (cdv);
- e. dat een aantal andere classes de vorm van diaconaal contact middels een classicale diaconale vergadering heeft overgenomen of binnenkort zal introduceren;
- f. dat het te verwachten is dat deze vorm van diaconaal contact als verrijkend wordt ervaren, nieuwe diaconale initiatieven oplevert en bijdraagt aan het vergroten van de diaconale betrokkenheid van de classiskerken;
- g. dat de diaconale vergaderingen binnen een classis op dit moment niet structureel zijn en dientengevolge een (te) grote mate van vrijblijvendheid houden;

van oordeel

- a. dat aard en werk van de diaconieën binnen de huidige systematiek van

- meerdere vergaderingen onvoldoende aan de orde komen;
- b. dat een classicale diaconale vergadering met art. 41 K.O. als uitgangspunt gezien mag worden als een uitbreiding van het reguliere classisoverleg, specifiek gericht op diaconaat;
 - c. dat deze vorm van classicaal overleg kan bijdragen aan het vergroten van de diaconale betrokkenheid van de classiskerken;
 - d. dat het wenselijk is over de verhouding van classicale diaconale vergadering tot het reguliere classisoverleg afspraken vast te leggen;
 - e. dat het classes vrij staat een cdv in te stellen;

besluit

de generale synode te verzoeken opdracht te geven aan deputaten diaconaat om, in overleg met deputaten kerkorde en kerkrecht, de wenselijkheid van het instellen van een classiscale diaconale vergadering te onderzoeken en naar aanleiding van dat onderzoek voorstellen te doen aan de generale synode van 2013 om te komen tot een goede kerkordelijke inkadering van een classicale diaconale vergadering.

In de bespreking wordt gevraagd naar het verschil of in elk geval de verhouding tussen een cdv en een cdc. Als er nu een goed functionerende cdc is? Eerdere besluitvorming van de synode om het diaconaat op kerkelijke vergaderingen beter voor het voetlicht te brengen, hebben niet tot het gewenste resultaat geleid. Op welke grond kan dat bij dit nieuwe initiatief worden verwacht? Anderen zien er toch wel wat in of tonen zich zelfs enthousiast: een cdv kan de diaconale inbreng op een reguliere classisvergadering voorbereiden. Waar men ervaring opdeed met een cdv, was dat een succes. Het was overigens een opdracht van de synode om andere vormen van diaconaal overleg te bedenken.

De rapporteur van de commissie, ds. C. van Atten, gaat op het gevraagde in. De cdv heeft een meer verplichtend karakter en opereert op een ander niveau. Ze heeft ook meer gewicht en blijkt beter te worden bezocht. Een grotere betrokkenheid van de kerken bij het diaconaat is hard nodig! De voorzitter van deputaten, ds. K.T. de Jonge, voegt het een ander toe. Deputaten erkenden de toenemende moeite met het functioneren van de cdc. De diakenen zijn eerder praktische uitvoerders dan bestuurders en beleidsmakers. Deputaten waren wel aangenaam getroffen door het initiatief tot een cdv van de classis Leeuwarden maar vonden het te vroeg om met een eigen voorstel in die richting te komen. Deputaten willen geen verplichting. Waar de cdc goed werkt, is dat prima. Cdc en cdv kunnen best naast elkaar bestaan. De cdc's kunnen cdv's samenroepen en er hun toerustingsaanbod op afstemmen. Over de levensvatbaarheid kunnen deputaten weinig zeggen maar steunen de gedachte achter de instructie zeker.

De synode

kennisgenomen hebbend van

1. de instructie van de particuliere synode van het Noorden d.d. 25 maart 2010;
2. rapport van de door haar ingestelde commissie;

gehoord hebbend
de bespreking ter generale synode,

constaterend

1. dat vanuit deputaten diaconaat de mogelijkheid bij de classes is neergelegd om te komen tot de vorming van een classicale diaconale vergadering die haar uitgangspunt neemt in art. 41 K.O.;
2. dat art. 26 K.O. de diakenen opwekt, indien nodig, o.a. met andere diaconieën geregeld contact te onderhouden en zo mogelijk samen te werken voor de uitoefening van hun ambtelijke opdracht;
3. dat in de classis Leeuwarden reeds enige jaren vanuit de diaconieën op uitnodiging van de classicale diaconale commissie (cdc) gewerkt is aan de totstandkoming van een classicale diaconale vergadering (cdv);
4. dat blijkens bijlage 2 sub 2b van het rapport van deputaten diaconaat een aantal classes al classicale diaconale vergaderingen belegd heeft, dan wel denkt te gaan beleggen;
5. dat classicale diaconale vergaderingen op dit moment niet structureel zijn en geen kerkordelijke inkadering hebben;

overwegend

1. dat er blijkens de acta van laatstgehouden generale synodes al langer wordt gesproken over de wenselijkheid van het vergroten van de diaconale betrokkenheid van de kerken;
2. dat tengevolge van het gegeven dat classicale diaconale vergaderingen op dit moment niet structureel zijn en niet altijd een goede regeling kennen de vrijblijvendheid groot is;
3. dat op grond van reeds ontvangen gunstige reacties m.b.t. deze vorm van classicaal overleg het te verwachten is dat deze vorm van diaconaal contact in de classes als verrijkend zal worden ervaren, nieuwe diaconale initiatieven zal opleveren en zal bijdragen aan het vergroten van de diaconale betrokkenheid van de classiskerken;
4. dat de huidige omstandigheden op maatschappelijk gebied tengevolge van beslissingen van lagere en hogere overheden en te verwachten ontwikkelingen dienaangaande de urgentie vergroten om als diaconieën structureel bij elkaar te komen om elkaar te informeren en elkaar bij te staan in de vragen die er op het gebied van het diaconaat zijn dan wel nog zullen ontstaan;

van oordeel

1. dat de voorgestelde vorm van diaconaal overleg het mogelijk maakt dat aard en werk van de diaconieën beter aan de orde komen in classicaal verband;
2. dat een cdv met art. 26 K.O. als uitgangspunt in de lijn van art. 41 K.O. gezien kan worden als een uitbreiding van het reguliere classisoverleg, specifiek gericht op het diaconaat;
3. dat deze vorm van classicaal overleg kan bijdragen aan het vergroten van de diaconale betrokkenheid van de classiskerken;
4. dat het wenselijk is over de verhouding van een cdv tot het reguliere

- classisoverleg afspraken vast te leggen;
5. dat het classes vrij staat een cdv in te stellen;

besluit:

aan deputaten diaconaat de opdracht te geven om in overleg met deputaten kerkorde en kerkrecht voorstellen te doen aan de generale synode van 2013 om te komen tot een goede kerkordelijke inkadering van een classicale diaconale vergadering en een voorbeeld te ontwerpen van een regeling voor een classicale diaconale vergadering.

Artikel 201

Geestelijke verzorging van de militairen

Aan de orde komt het rapport van deputaten geestelijke verzorging van de militairen (bijlage 72). Daarmee correspondeert rapport 3 van commissie 3 (bijlage 73). De preses verwelkomt de aanwezige deputaat, br. L.G. Boogerd.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten onder dank goed te keuren;
2. deputaten opnieuw op te dragen nadere uitwerking te geven aan de aanbevelingen genoemd in punt 22 van hun vorige rapport en op de volgende generale synode daarvan verslag te doen;
3. opnieuw deputaten te benoemen.

De preses vraagt br. L.G. Boogerd woorden van dank over te brengen aan de aftredende deputaten, de brs. H.K. Evers en H. Haar.

Artikel 202

Vertrouwenscommissie predikanten

De preses stelt aan de orde het rapport van de vertrouwenscommissie predikanten. Daar hoort bij rapport 5 van commissie 7 (bijlagen 74 en 75). De leden van de commissie zr. M. Visser-van Loon, de di. J. van Dijken en J. Westerink en de brs. R. Procee en L. Stoter zijn aanwezig en worden uitgenodigd achter de moderamentafel plaats te nemen.

Alle deelnemers aan de bespreking uiten waardering voor het vele en goede werk dat de commissie verrichtte. Al uit de uitgebreidheid van de eerste besprekingsronde blijkt de bijzondere betrokkenheid van de synode. Aan de orde komen de volgende zaken. Waarom ontbreekt bij de aanbevelingen aandacht voor de rol van de classicale mentor? Hoe stelt de vertrouwenscommissie zich een gesprek tussen kerkvisitatoren en predikant(sechtpaar) voor? Is dat wel veilig genoeg? Bedenk dat de kerkvisitatoren moeten rapporteren aan de classis! Verschillende broeders predikanten geven iets weer van hun persoonlijke ervaringen met plaatselijke vormen van vertrouwelijk gesprek over hun eigen

functioneren. Het voorstel tot bezinning op een plaatselijke vertrouwenspersoon is waardevol maar is het verantwoord met concrete voorstellen te wachten tot 2013? Nascholing is mooi maar voor wie en door wie en wie zal dat betalen? Is niet een verplichting nodig? Predikanten moeten ook naar zichzelf kijken, bijvoorbeeld aan de hand van de gedragscode opgesteld door de 'Bond van predikanten' binnen de Protestantse Kerk in Nederland (PKN). Kan het bezinningsgedeelte van het rapport niet naar alle kerkenraden en predikanten? Welk gemis wordt er met betrekking tot het persoonlijk functioneren van de predikant ervaren in de opleiding? Had de vertrouwenscommissie niet kritischer naar het admmissie-examen moeten kijken? Moet niet een psychologisch onderzoek deel uitmaken van de selectieprocedure? En komt in de begeleiding van admmissiaal studenten het psychisch aspect wel voldoende uit de verf? Is voor predikanten in actieve dienst de verplichting van een periodiek intervisietraject niet te overwegen? Het vele werk van de commissie roept de vraag op of deze niet moet worden uitgebreid.

De rapporteur van de commissie, ds. W. van 't Spijker, beantwoordt de vragen die het rapport van de synodale commissie raken. Ds. J. Westerink, woordvoerder van de vertrouwenscommissie, en zr. M. Visser-van Loon beantwoorden de overige vragen. Ds. J. Westerink dankt voor het in de vertrouwenscommissie gestelde vertrouwen. De vertrouwenscommissie is behoedzaam van start gegaan met voorzichtige en soms nog niet geheel uitgewerkte aanbevelingen op basis van de ervaringen in de laatste negen jaar. De vertrouwenscommissie waardeert het mentoraat binnen de classis maar wil voorstellen doen die verder strekken. In de PKN is men in deze zaken verder dan wij al heeft ook op onze synode van 2001 een gedragscode voor predikanten gediend. De figuur van een plaatselijke vertrouwenspersoon heeft zoveel haken en ogen dat deputaten daarover de komende tijd maar eens rustig na moeten denken. Zij kunnen de persoonlijke ervaringen die in de eerste besprekingsronde werden genoemd meenemen in hun overwegingen. Nascholing is bewust nog niet concreet uitgewerkt. Eerst wil men wat het idee betreft alle neuzen een kant op hebben. In een traject van nascholing kunnen ook inter- of supervisie een plaats krijgen. De vertrouwenscommissie acht een verplichting tot persoonlijkheidsvorming en de ontwikkelingen van communicatieve vaardigheden wenselijk maar het is aan de synode om dit te regelen. De psychologische component bij de selectie en begeleiding van admmissiaal studenten is vaker aan de orde geweest, in besluitvorming opgenomen en met wisselend genoegen beproefd. De synodale commissie heeft gesuggereerd dat ter vermindering van de werkdruk de secundi in de vertrouwenscommissie meer worden ingeschakeld. Synodale commissie en vertrouwenscommissie verschillen enigszins van mening over de plaats waar het beste in vertrouwen met de predikant (en zijn vrouw) gesproken kan worden. De synodale commissie ziet dit het liefst plaatselijk vormgegeven. De vertrouwenscommissie aarzelt om deze verantwoordelijkheid bij een eigen gemeentelid neer te leggen en blijft liever aan een intensivering van de kerkvisitatie denken.

In de tweede ronde wordt dieper op de dingen ingegaan. Is een predikant wel voldoende toegerust met het oog op zaken als conflictbeheersing,

huwelijksproblematiek en de omgang met persoonlijkheidsstoornissen? Waar ligt de grens tussen pastoraat en hulpverlening? Hoe bewaak je als pastor je eigen grenzen? Aan de Theologische Universiteit Apeldoorn (TUA) wordt veel maar niet genoeg gedaan. Is niet een Hydeparkachtige opzet te overwegen? En een professionalisering van het mentoraat: bekwame predikanten opleiden die meer jonge predikanten onder zich krijgen. Kan de vertrouwenscommissie zelf niet een bijdrage leveren aan nascholing? Een lokale vertrouwenspersoon kan beter iemand buiten de kerkenraad zijn. Het rapport ademt de geest van preventie. Dat kwamen we ook al tegen in het rapport van deputaten emeritikas (bijlage 46). Moet er geen afstemming plaatsvinden? Psychologisch onderzoek kan in het selectietraject helpen om contra-indicaties op het spoor te komen en levert ook aandachtspunten op voor de begeleiding. Verschillende sprekers achten de aanbevelingen te weinig concreet. Zo kan nascholing gespecificeerd worden in werkbegeleiding, psychologische begeleiding en actualisering van de theologische kennis. Is de bezinning niet te sterk gericht op de predikant? Er zijn ook predikanten die hun werk uitstekend doen maar te maken hebben met een zwakke kerkenraad. Moet er niet een lijst met do's-and-don'ts komen voor kerkenraden van beginnende predikanten?

Rapporteur ds. W. van 't Spijker, de woordvoerder van de vertrouwenscommissie, ds. J. Westerink, en ook ds. D. Quant als curator gaan op de vragen en opmerkingen in. Zij spreken van vele waardevolle praktische aanzetten die het waard zijn verder doordacht en uitgewerkt te worden. Aan de TUA houd je altijd het spanningsveld tussen wetenschappelijke vorming en beroepsopleiding. Intensivering van laatstgenoemde kan maar heeft wel een prijskaartje. De vertrouwenscommissie zag ook zelf raakvlakken met andere deputaatschappen en met ontwikkelingen aan de TUA en is bereid tot verdere studie als de synode daartoe opdracht geeft.

Prof. J.W. Maris formuleert een preadvies. Meer psychologische begeleiding van admissiaal studenten aan de TUA is op verschillende manieren beproefd. Zulke trajecten zijn kostbaar en weinig relevant gebleken. Met de DISC-test heeft men wel goede ervaringen opgedaan. De TUA heeft een professioneel begeleider in dienst. Zijn christen-zijn is van groot belang. Hij heeft ook een beroepsgeheim. Overigens is zijn functioneren nog nauwelijks geëvalueerd.

Prof. J.W. Maris maakt er ook op attent dat problemen niet te automatisch in verband moeten worden gebracht met karakterzwaktes. Er kan ook sprake zijn van zonden als hoogmoed en materialisme of van bepaalde verslavingen. Concrete zonde bracht David in de knel in zijn relatie met God maar ook in zijn functioneren als koning. Het geestelijke aspect van problemen mag niet over het hoofd worden gezien.

Ds. A.P. van Langevelde stelt voor het huidige voorstel tot besluit 9 te laten vallen en te vervangen door: 'de vertrouwenscommissie op te dragen een totaalplan te maken voor maatregelen die genomen kunnen worden voor het verbeteren van de selectie van toekomstige predikanten, de begeleiding van de persoonlijke

ontwikkeling van studenten tijdens de opleiding en de persoonlijke en professionele ontwikkeling van predikanten tijdens hun ambtswerk; over maatregelen in verband met het verbeteren van de selectie voor toekomstige predikanten dient overlegd te worden met het curatorium van de TUA; over de begeleiding van de persoonlijke ontwikkeling van studenten tijdens de opleiding dient overlegd te worden met deputaten toezicht en het college van bestuur van de TUA, en hierover aan de synode van 2013 te rapporteren.'

Ds. M. Visser stelt voor commissie 7 te vragen om voorstel 6 terug te nemen en/of te heroverwegen. En naar aanleiding van voorstel tot besluit 5: 'de vertrouwenscommissie opdracht te geven om op grond van de aanbevelingen in het bezinningsgedeelte een nascholingsplan voor predikanten op te stellen met in ieder geval deze elementen:

- actualisering van de theologische vakkennis;
- deskundigheidsbevordering, waaronder persoonlijke vorming en communicatieve vaardigheden;

en hiervan te rapporteren aan de generale synode van 2013.'

Ds. K. Visser stelt voor als besluit toe te voegen: 'de vertrouwenscommissie op te dragen een landelijke handreiking op te stellen voor het classicale mentoraatschap voor de pasbeginnende predikanten.'

Oud. L. Mak stelt voor als besluit toe te voegen: 'het bezinningsdeel van het rapport aan de kerken ter beschikking te stellen, vergezeld van een door de vertrouwenscommissie op te stellen korte handleiding voor de kerkenraden, gericht op het voorkomen van de door de vertrouwenscommissie gesignaleerde problemen tussen predikanten enerzijds en kerkenraden en/of gemeenteleden anderzijds.'

Ds. J.W. Schoonderwoerd stelt een nieuwe formulering van besluit 1 voor: 'de handelingen van de commissie, voor zover aan de synode gerapporteerd, goed te keuren en de commissie hartelijk te bedanken voor het vele werk'. Ook stelt hij voor in het huidige besluit 1 in te voegen: '(...) en een andere broeder met ruime ambtelijke ervaring (...)'. Vervolgens een nieuw besluit 6: 'het bezinningsgedeelte van het rapport, eventueel zo nodig aangepast, te publiceren in *Ambtelijk Contact*' en het huidige voorgestelde besluit 9 te laten vervallen.

De commissie zal beraadslagen over de ingediende voorstellen, zodat de bespreking van het rapport later wordt voortgezet (zie art. 237).

Artikel 203

Schorsing

In verband met de maaltijd schorst de preses de vergadering.

VERVOLG ACHTSTE ZITTING

donderdag 28 oktober 2010, 19.00 – 21.15 uur

*Artikel 204***Heropening**

De preses heropent de vergadering. Op zijn voorstel wordt Ps. 133 gezongen.

*Artikel 205***Appel-nominaal**

Ds. W.P. de Groot vervangt ds. A.A. Egas. De di. M. Oppenhuizen en E.B. Renkema, alsmede br. J. Mauritz hebben hun plaats weer ingenomen.

*Artikel 206***Eenheid met gereformeerde belijders in Nederland/bezinning – vervolg**

De bespreking van de zaken rond de voorgestelde wijziging in bijlage 8 K.O. krijgen een vervolg (zie art. 171), opnieuw aan de hand van rapport 2 van commissie 4 (bijlage 29).

De vragen gesteld in een derde besprekingsronde, worden beantwoord door ds. W.N. Middelkoop, rapporteur van commissie 4, en door ds. W. van 't Spijker, voorzitter van deputaten eenheid. De commissie erkent dat wij als kerken meer en meer los komen te staan van elkaar maar een gewijzigde bijlage 8 is daarvan niet de oorzaak, noch een katalysator. Het gebruik van de gewijzigde bijlage zal hooguit meer zichtbaar maken wat nu al realiteit is. Te spreken van 'een terminale fase' voor het bestaan van de Christelijke Gereformeerde Kerken (CGK) acht de commissie te zwaar aangezet. Ook verwordt onze kerk niet tot een richtingenkerk. We zoeken als gehele kerk eenheid maar de verwantschap met andere kerken wordt verscheiden beleefd. Mogelijk wordt het zelfs makkelijker elkaar vast te houden als je elkaar meer ruimte geeft. De gewijzigde bijlage 8 kan op dit moment gelden met betrekking tot de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt, mits men het er daar mee eens is. Voor de Nederlands Gereformeerde Kerken kan in de lijn van de synodale besluitvorming de nieuwe bijlage 8 niet gelden. Voor de Gereformeerde Bond ook niet. Met het oog op Bondsgemeenten is een aparte regeling van kracht. Wanneer de synode overgaat tot erkenning van de Hersteld Hervormde Kerk wordt ook met die kerk landelijk kanselruil mogelijk. Landelijke erkenning blijft doorslaggevend zodat de Gereformeerde Gemeenten niet in aanmerking komen. Bij deputaten leeft veel begrip voor de ter vergadering geuite aarzelingen. Deputaten hebben zelf ook geworsteld met de opdracht aangaande de verhouding van landelijk en plaatselijk met het oog op kerkelijke eenheid. Deputaten overwogen de opdracht terug te leggen op de tafel van de synode. Als een geschenk ontving men zicht op een andere weg. Na ernstige overweging menen deputaten op deze wijze de eigen kerken en de eenheid met andere kerken te dienen. Sinds 1947 is er het deputaatschap eenheid met gereformeerde belijders, sinds 1965 is er bijlage 8 K.O. De geschiedenis van de CGK gaat wel een andere fase in maar niet de laatste tenzij die van de laatste der dagen. De CGK blijven bestaan, in de toekomst

mogelijk in een groter kerkverband: dat van een brede gereformeerd-katholieke kerk.

Prof. J.W. Maris krijgt gelegenheid tot het formuleren van een preadvies. Voorzichtigheid en angstvalligheid hebben de jaren door het zoeken van eenheid door de CGK gekenmerkt. Ondanks teleurstellingen zijn deputaten bezig gebleven vanuit de roeping van de Heere Jezus om eenheid te zoeken. Hij was blij verrast door de nieuwe weg die nu in het rapport wordt gewezen. Het wordt ook wel tijd onze geijkte paden eens tegen het licht gehouden. Risico's zijn er bij een nieuwe weg altijd maar we kunnen er de Heere mee onder ogen komen. De voorgestelde gewijzigde bijlage 8 K.O. kan ontspanning in de synode geven omdat het zoeken van eenheid naar verschillende kanten kan uitwaaieren. Wij zijn te zeer geneigd bang te zijn voor ons eigen kerkelijke hachje. Het komt erop aan de stem van de Heere te verstaan in een ander tijdsgewricht. 'Ik ben er bewogen onder dat de Heere dit nu geeft.'

Ds. A.P. van Langevelde stelt een besluit 4 voor: 'de sub 3 genoemde wijziging van bijlage 8 K.O. te verwerken in de in 2004 aanvaarde 'Regeling voor het gestalte geven aan plaatselijke eenheid en samenwerking met hervormde gemeenten van gereformeerd belijden' en het opschrift boven deze regeling aan te passen aan de in 2010 geldende kerkelijke situatie.'

Verder stelt hij voor:

'de generale synode,

kennis genomen hebbend

1. van het algemene bezinningsgedeelte van het rapport van deputaten eenheid;
2. van het rapport van de door haar ingestelde commissie;

gehoord hebbend

de bespreking op de vergadering,

constaterend

1. dat de generale synode van 2004 kwam tot een 'Regeling voor het gestalte geven aan plaatselijke eenheid en samenwerking met hervormde gemeenten van gereformeerd belijden';
2. dat in de gesprekken met de Gereformeerde Bond de visie op de kerk een belangrijk verschilpunt was;
3. dat dit verschilpunt niet in de weg stond aan het gestalte geven aan plaatselijke eenheid en samenwerking met hervormde gemeenten van gereformeerd belijden';

overwegend

1. dat de generale synode van 1998 in verband met de door deputaten eenheid in de samensprekingen met de Nederlands Gereformeerde Kerken geconstateerde verschillen over o.a. de toe-eigening van het heil en de vrouw in het ambt besloot de voorlopige regeling voor het gestalte geven

aan eenheid met kerken van gereformeerd belijden voortaan niet meer toe te passen op deze kerken;

2. dat niet kan worden uitgesloten dat plaatselijk overeenstemming wordt bereikt over belangrijke verschilpunten waarover in 1998 landelijk geen overeenstemming kon worden bereikt;
3. dat Nederlands Gereformeerde Kerken waarmee plaatselijk overeenstemming wordt bereikt over belangrijke verschilpunten in dezen vergelijkbaar zijn met gemeenten die binnen de Protestantse Kerk in Nederland de gereformeerde belijdenis aanhangen;

voorts overwegend

1. dat nu en in de toekomst kleiner wordende gemeenten in grootstedelijke gebieden en daarbuiten voor hun voortbestaan afhankelijk kunnen zijn of worden van samenwerking met een plaatselijke Nederlands Gereformeerde Kerk;
2. dat een goede voortgang van missionaire projecten soms gediend is met of mede afhankelijk is van samenwerking met een plaatselijke Nederlands Gereformeerde Kerk;

besluit

aan plaatselijke gemeenten toe te staan dat zij de 'Regeling voor het gestalte geven aan plaatselijke eenheid en samenwerking met hervormde gemeenten van gereformeerd belijden' toepassen indien met Nederlands Gereformeerde Kerken overeenstemming is bereikt over belangrijke verschilpunten waarover in 1998 landelijk geen overeenstemming kon worden bereikt.'

Oud. E.C. Bin stelt voor bijlage 8 K.O. te wijzigen naar het voorstel van deputaten, met uitzondering van 1 d.

Ds. L.A. den Butter stelt het volgende amendement voor bij voorstel tot besluit 3: 'Bijlage 8 K.O. als volgt te wijzigen: 2d: de classis zal zich overtuigen van:

1. het feit of de betreffende kerkenraden onderling gesproken hebben over:
 - a. de visie op de prediking;
 - b. de visie op de gemeente;
 - c. de visie op de sacramenten en de kerkelijke vermaning,
 en bij deze onderwerpen gebruik hebben gemaakt van het stuk uit 1992 over de toe-eigening van het heil, en of zij over deze thema's onderling overeenstemming hebben bereikt.'

De rapporteur van de commissie, ds. W.N. Middelkoop, acht de voorstellen van ds. A.P. van Langevelde meer de consequenties van het door de commissie voorgestelde te raken dan het door de commissie voorgestelde zelf. Daarop zou de commissie zich nader willen bezinnen en later terug willen komen. Het voorstel van oud. E.C. Bin en het amendement van ds. L.A. den Butter worden in stemming gegeven en verworpen.

De synode besluit:

1. uit te spreken dat deputaten aan de bezinningsopdracht betreffende de spanning tussen landelijk zoeken van eenheid en de plaatselijke situatie, hebben voldaan;
2. bijlage 8 K.O. als volgt te wijzigen:
(naar het voorstel van deputaten, met de volgende aanpassing aangaande 2d:)

Punt 2d. : De classis zal zich overtuigen van:

1. het feit of betreffende kerkenraden onderling gesproken hebben over:
 - a. de visie op de prediking; b. de visie op de gemeente; c. de visie op de sacramenten en de kerkelijke vermaning, en of zij over deze thema's onderling overeenstemming hebben bereikt;
2. de onder 2b. bedoelde bewilliging van de gemeente.

Drie afgevaardigden onthouden zich van stemming. (zie art. 238)

*Artikel 207***Eenheid gereformeerde belijders in Nederland/Hersteld Hervormde Kerk**

De besprekingen van het rapport van deputaten eenheid gereformeerde belijders (bijlage 25) krijgen een vervolg, nu voor zover betrekking hebbend op de relatie met de Hersteld Hervormde Kerk (HHK). We nemen rapport 7 van commissie 4 erbij met als bijlage een brief van deputaten (bijlage 76 en 77).

In de bespreking wordt door sommigen dankbaarheid geuit voor de voorgestelde erkenning. Anderen hebben bedenkingen. Gaat de voorgestelde studie naar de kerkordes inderdaad ook over onze eigen kerkorde? Is wel voldoende verdisconteerd dat de HHK in een fase van opbouw van het kerkelijke leven verkeert? De commissie vroeg zich aanvankelijk af of het voorstel van deputaten wel voldoende onderbouwd was, hoe heeft de aanvullende brief de commissie nu kunnen overtuigen daar deze een onderbouwing zoekt in het traject dat indertijd samen met de Gereformeerde Bond is bewandeld? Waarom zijn de onderliggende stukken niet ter tafel? Is een toespitsing op de kerkorde niet te beperkt? Had niet juist in het licht van de breuk gesproken moeten worden over verbond en kerk? De HHK wil 'hervormd' blijven. Hoe hersteld is de HHK op het punt van het belijden aangaande de kerk? Voorts: wil de HHK wel als gehele kerk eenheid met het geheel van de Christelijke Gereformeerde Kerken (CGK) of stelt men zich tevreden met een deel? Op dat punt ontbreekt een vertrouwenwekkend signaal van de kant van de HHK. Maar is er dan niet eerder sprake van een herverkaveling van de kerkelijke verdeeldheid dan van een stap op weg naar kerkelijke eenheid?

Rapporteur ds. W.N. Middelkoop en deputatenvoorzitter ds. W. van 't Spijker gaan op de vragen in. Zij erkennen dat er bij de HHK sprake is van een fase van opbouw. Dan kun je wachten maar je kunt ook iets voor elkaar betekenen. Het is inderdaad de bedoeling dat de verschillende kerkordes naast elkaar worden gelegd. Die

van de HHK is bijvoorbeeld meer belijdend van karakter, die van de CGK meer regulerend. De aanvankelijke aarzeling bij de commissie is weggenomen door een verslag van deputaten van besprekingen met de HHK aan de hand van twee belangrijke notities. Ds. W. van Vlastuin schreef over 'Tweeërlei kinderen van het verbond', ds. D. Heemskerk over 'De binding aan de belijdenis'. Nadat deputaten zich ervan hadden vergewist dat het in die notities gestelde ook in de praktijk van prediking en kerkelijk leven functioneert, hadden zij geen vragen meer. Kanselruil met (nu) HHK predikanten kon in 2004 ook al, namelijk vanwege de aparte regeling met de Gereformeerde Bond, terwijl het belijden aangaande de kerk toen minder duidelijk lag dan nu. Deputaten hebben de indruk gekregen dat de HHK eenheid met ons hele kerkverband zoekt. Wel heeft men daarbij oog voor de realiteit van zowel het eigen kerkelijk leven als het onze. In de praktijk zal niet in alle plaatsen eenheid worden gezocht maar we erkennen elkaar als kerken op basis van Schrift en belijdenis.

In de tweede ronde wordt opnieuw gevraagd of voorzichtigheid niet op zijn plaats is. De HHK vergadert altijd achter gesloten deuren, wat weten wij van dit kerkverband? Moeten we niet drie jaar wachten? Hoe representatief is de commissie waarmee deputaten spraken? Waarom ontbreekt in de rapportage van deputaten een bezinning op het geestelijk palet van de HHK? *Het Gekrookte Riet* wordt niet genoemd.

De rapporteur van de commissie en de voorzitter van de deputaten geven antwoord op de gestelde vragen. De commissie van de HHK waarin de breedte van de HHK vertegenwoordigd is, spreekt namens het hele kerkverband. Drie jaar terug is gezegd dat het te vroeg was voor erkenning, de zaken liggen nu echt duidelijker. De positie van de kring rond het voormalige blad *Het Gekrookte Riet* in de HHK is te vergelijken met die van *Bewaar het Pand* in de CGK. Overigens dient de HHK het grondvlak nog te consulteren over de besluiten met betrekking tot onze kerken. Om die reden leek het deputaten niet wijs nu al iemand van de HHK uit te nodigen om onze synode toe te spreken. Dat kan hopelijk in 2013 gebeuren.

Een van de afgevaardigden benadrukt nog dat de HHK is ontstaan uit een gewetensstrijd om de grondslag van de kerk. Nu zoekt men buiten de Protestantse Kerk in Nederland bewust naar eenheid met kerken die dezelfde grondslag hebben. Misschien zijn wij oudste dochter van de moederkerk.

De synode besluit:

1. uit te spreken dat deputaten aan hun opdracht inzake de Hersteld Hervormde Kerk hebben voldaan;
2. over te gaan tot het erkennen van de Hersteld Hervormde Kerk als een kerkverband dat gegrond is op Schrift en confessie en dientengevolge bijlage 8 K.O. van toepassing te verklaren;
3. deputaten op te dragen de gesprekken met de Hersteld Hervormde Kerk voort te zetten en deel te nemen aan een studiecmissie die de

gehanteerde kerkorden binnen beide kerkverbanden met elkaar vergelekt en de verschillende structuur beoordeelt.

Artikel 208

Sluiting

We zingen en lezen uit Psalm 145, waarna ds. D. v.d. Zwaag eindigt met dankgebed. De preses sluit de achtste zitting.

NEGENDE ZITTING

vrijdag 28 oktober 2010, 9.15 – 12.15 uur

Artikel 209

Opening

De preses, ds. P.D.J. Buijs, opent de negende zitting. Hij laat zingen Ps. 72: 6, 10 en 11 en leest Jes. 49: 1-13. Hij gaat voor in gebed.

Artikel 210

Appel-nominaal

Voor de particuliere synode van het Noorden vervangt ds. G. Huisman ds. B. Reinders. Voor het Oosten is oud. J. Stomphorst aanwezig in plaats van oud. G. van Brenk. Voor het Westen vervangt oud. C.J.G. van Rossum oud. A.J. de Vuyst. Vanuit het Zuiden is ds. G.J.H. Vogel vervanger van ds. A.A. Egas en oud. I.L. Stolk van oud. R.B.J. Naaktgeboren. Ook preadviseur prof. H.G.L. Peels wordt welkom geheten. Oud. J. Stomphorst is voor het eerst ter vergadering en betuigt instemming met de gereformeerde belijdenis.

Artikel 211

Buitenlandse kerken/toespraak prof. H. Yoo

Namens de Presbyterian Church of Korea (PCK) spreekt prof. Haemoo Yoo de synode toe. Opmerkelijk is dat hij dat doet in uitstekend verzorgd Nederlands. De PCK zijn ontstaan toen de vaders weigerden deel te nemen aan het Japanse shintoïsme en de keizercultus waarvoor de meerderheid van de Koreaanse kerken boog. De afgelopen jaren is er onrust geweest rond de Kosin University maar de rust is weergekeerd. Prof. H. Yoo herkent onze moeite om de jongeren vast te houden. In Korea oefenen zowel de welvaart als de evangelische geloofstraditie invloed uit onder de jongeren van de kerk. Laten wij samen bidden om Gods zegen en niet moe worden goed te doen!

Deze toespraak wordt beantwoord door prof. H.G.L. Peels. Over een afstand

van duizenden kilometers is er toch veel herkenning en overeenstemming. Niet alleen wat de problematiek betreft (zorg om de jeugd) maar ook in geestelijke zegeningen.

Artikel 212

Buitenlandse kerken/toespraak prof. L.A. Curto

De Orthodox Presbyterian Church (OPC) vaardigde prof. L.A. Curto en br. M. Bube naar onze synode af. Prof. L.A. Curto brengt namens zijn kerken de groeten over. De OPC kent ruim 29.000 leden die samenkomen in 325 gemeenten en zendingsgemeenten. Er zijn 477 predikanten in actieve dienst. Men verricht zendingswerk in China, Ethiopië, Haïti, Japan, Korea, Quebec, Oeganda en Uruquay. In 2009 werden in Amerika zelf twintig nieuwe evangelisatieprojecten gestart. Hoewel het hier een Amerikaans kerkgenootschap betreft komt niet alles even voortvarend tot stand: aan de aanneming van een nieuw liturgisch kerkboek ging 42 jaar van overwegen en discussiëren vooraf.

Ds. J.G. Schenau spreekt in antwoord op de toespraak zijn blijdschap erover uit dat na het tot stand komen van een officiële band tussen onze kerken de OPC nu voor het eerst op onze synode vertegenwoordigd is. Hij dankt prof. L.A. Curto voor zijn bemoedigende woorden, in het bijzonder het getuigenis dat hij geeft van de zegen van de Heere in de vele missionaire activiteiten vanuit zijn kerk.

Artikel 213

Buitenlandse kerken/Toespraak prof. D. Mckay

Voor de derde keer is prof. D. Mckay als afgezant van de Reformed Presbyterian Church of Ierland (RPCI) op onze synode. Dat is kennelijk vaak genoeg om zijn toespraak althans te beginnen met in het Nederlands uitgesproken groeten vanuit zijn kerken. De wortels van de RPCI liggen in het Schotse Puritanisme. Godvruchtige mannen en vrouwen ondertekenden een verbond van toewijding als antwoord op Gods verbond van genade. De kerken zijn dankbaar voor de vrede in Noord-Ierland maar zien die gepaard gaan met een snel oprukkende secularisatie. De schandalen rond rooms-katholieke geestelijken versterken dat proces nog. De RPCI telt 35 gemeenten en zendingsgemeenten in Galway en Nantes. Er worden de laatste jaren ook initiatieven genomen in de sfeer van kerkplanting. Een dreigend predikantentekort is door de zegen van de Heere afgewend. Prof. D. Mckay spreekt van een rijke theologische erfenis in gereformeerd kerkelijk Nederland waarvan meerderen in heel de wereld moesten kunnen profiteren.

Ds. C.A. den Hertog gewaagt van de gastvrijheid die hij zelf als gast van de RPCI ondervond en van de grote missionaire drang waarvan hij onder de indruk kwam. De generale synode van de RPCI werd besloten met een avond, open voor alle gemeenteleden en helemaal in het teken van het zendings- en evangelisatiewerk. Ook had hem getroffen de echt gereformeerde spiritualiteit waarin het leven met de Heere en de verheerlijking van zijn Naam voorop staan.

*Artikel 214***Instructie Hersteld Hervormde Kerk**

De preses stelt aan de orde de instructie van de particuliere synode van het Zuiden betreffende erkenning van en samenwerking met de Hersteld Hervormde Kerk (HHK). De bespreking is voorbereid in rapport 8 van commissie 4 (bijlage 78).

De instructie luidt:

De particuliere synode van het Zuiden van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, vergaderend op 24 maart 2010 constaterend

1. dat bijlage 8 K.O. van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, getiteld 'Voorlopige regeling voor het gestalte geven aan eenheid met kerken van gereformeerd belijden', volgens artikel 1a van deze bijlage alleen geldt met betrekking tot 'kerken die behoren tot een kerkverband waarvan de synode van de eigen kerken heeft geconstateerd, dat het zich in alles wil stellen op de grondslag van Gods heilig Woord en de gereformeerde belijdenis en met welk kerkverband contacten worden onderhouden door wederzijdse deputaten';
2. dat de laatstbedoelde contacten ook plaatsvinden met de Hersteld Hervormde Kerk;
3. dat de generale synode nog niet heeft uitgesproken dat de Hersteld Hervormde Kerk een kerkverband is dat zich in alles wil stellen op de grondslag van Gods heilig Woord en de gereformeerde belijdenis;
4. dat de generale synode van Sliedrecht Beth-El/Nunspeet 2007 aan deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland heeft opgedragen om samen met de delegatie van de Hersteld Hervormde Kerk te onderzoeken op welke wijze samenwerking met eventueel kanselruil mogelijk is;

overwegend

1. dat er in Schiedam een noodsituatie is ontstaan die zowel de Christelijke Gereformeerde Kerk ter plaatse als ook de Hersteld Hervormde Gemeente betreft (beide gemeenten zijn aan de rand van hun bestaansmogelijkheden gekomen);
2. dat de generale synode van Leeuwarden/Nunspeet 2001 besloten heeft dat het besluit van de generale synode 1998 inzake de landelijke samenwerking met de Nederlands Gereformeerde Kerken wordt aangevuld met de uitspraak dat de uitzondering waarin nog wel nieuwe plaatselijke samenwerking kan ontstaan, ook geldt voor die gemeenten waar de nood zo groot is dat ze in hun voortbestaan worden bedreigd, indien deze gemeenten in plaatselijke samensprekingen op alle door de generale synode genoemde punten tot overeenstemming zijn gekomen;

van oordeel

1. dat het in het belang is van plaatselijke gemeenten die contacten hebben met een plaatselijke Hersteld Hervormde gemeente en die de samenwerking

zoals bedoeld in bovengenoemde bijlage 8 in praktijk willen brengen, dat de generale synode zich zo spoedig mogelijk uitspreekt aangaande het hierboven in punt 3 van 'constaterend' bedoelde;

2. dat dit vooral in het belang is van gemeenten die al verregaande contacten hadden toen zo'n Hersteld Hervormde gemeente nog behoorde tot de Nederlandse Hervormde Kerk (Gereformeerde Bond), met betrekking waarmee de generale synode van 2004 aangaande de in de geest van bijlage 8 bedoelde vormen van samenwerking een positieve uitspraak heeft gedaan door de 'Regeling voor het gestalte geven aan plaatselijke eenheid en samenwerking met hervormde gemeenten van gereformeerd belijden' vast te stellen;
3. dat gezien de uitzonderingsbepaling voor samensprekingen met Nederlands Gereformeerde gemeenten in situaties waar de nood zo groot is dat het voortbestaan van gemeenten wordt bedreigd, het te verwachten zou zijn dat naar analogie daarvan ook een uitzondering gemaakt zou kunnen worden bij plaatselijke samensprekingen met een Hersteld Hervormde gemeente, waarbij de nood bij één van beide of beide gemeenten zo hoog is dat het voortbestaan van de gemeente(n) wordt bedreigd;

besluit

1. dat de generale synode zo spoedig een uitspraak doet aangaande de vraag of de Hersteld Hervormde Kerk een kerkverband is dat zich in alles wil stellen op de grondslag van Gods heilig Woord en de gereformeerde belijdenis, dan wel dat de 'Regeling voor het gestalte geven aan plaatselijke eenheid en samenwerking met hervormde gemeenten van gereformeerd belijden' ook geldt ten aanzien van de Hersteld Hervormde Kerk;
2. dat de generale synode – wanneer onverhoopt mocht blijken dat de Christelijke Gereformeerde Kerken in 2010 nog niet zo ver zijn dat zij kunnen uitspreken dat bijlage 8 vanaf dat moment ook van toepassing geacht kan worden op het geheel van de Hersteld Hervormde Kerk – besluit dat gemeenten waar de nood zo groot is dat het voortbestaan van de gemeenten wordt bedreigd, bij wijze van uitzondering toegestaan wordt om aan de gevonden eenheid gestalte te geven naar analogie van de wijze die in bijlage 8 K.O. is vastgesteld, indien deze gemeenten op alle door de generale synode genoemde punten tot overeenstemming zijn gekomen.

Vanuit de vergadering wordt gevraagd of de kerk van Schiedam met het door commissie 4 voorgestelde besluit uit de voeten kan, nu de besluitvorming binnen de HHK nog niet is afgerond. Volgens rapporteur ds. W.N. Middelkoop kan Schiedam er in elk geval wat ons kerkverband betreft mee uit de voeten.

De synode

kennisgenomen hebbend van

1. instructie 8.05 van de particuliere synode van het Zuiden;
2. het besluit van de GS 2010 om bijlage 8 K.O. toe te passen op de Hersteld Hervormde Kerk;

gehoord hebbend
de bespreking ter vergadering

besluit:

1. uit te spreken dat er nu geen nadere regeling meer nodig is;
2. hiervan mededeling te doen aan de particuliere synode van het Zuiden;
3. van de mededeling genoemd onder besluit 2 een afschrift te sturen aan de kerk van Schiedam.

Artikel 215

Brief Urk-Eben Haëzer

De preses stelt een brief aan de orde van de kerk van Urk-Eben Haëzer betreffende haar zorg over de afdracht aan kerkelijke kassen. In rapport 11 handelt commissie 6 over deze brief (bijlagen 79 en 80).

Ds. H. Polinder verduidelijkt: Urk wilde een signaal afgeven nadat de brief bij de scriba van de classis bleef liggen. De rapporteur van de commissie, oud. J. Mauritz, meldt dat de commissie de brief ter overweging wil meegeven aan de commissie doelmatigheid deputaatschappen. In 2013 komt er dan wellicht een voorstel.

De synode besluit tot het verzenden van een brief van navolgende inhoud:

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

In uw brief d.d. 9 april 2010 uit u uw zorgen over de omslagen in de komende jaren en vraagt daarbij om een aantal maatregelen. U geeft ook aan dat een instructie daarover in een meerdere vergadering niet is overgenomen. Het past ons daarom niet om specifiek in te gaan op uw verzoeken, waarbij we die meerdere vergadering zouden passeren.

We vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben ingelicht en wensen u Gods zegen toe bij al uw arbeid.

Met hartelijke broedergroet,

Ds. J. van 't Spijker, scriba II

Artikel 216

Buitenlandse kerken/toespraak ds. I. Botgros

Namens de Biserica Evangelica Romania (BER) voert ds. I. Botgros het woord. Hij spreekt dankbaarheid uit voor het feit dat de BER kerk kan zijn in een vrij, zij het economisch zwaar geteisterd land. In veel opzichten laat het

communistiche verleden donkere sporen na, zeker in geestelijk opzicht. De BER probeert het Woord van God als het goede zaad te verspreiden en is dankbaar voor de contacten met onze kerken. Binnen de BER is het gezamenlijke gebed geïntensiveerd. Evangelisatie is een speerpunt in het kerkelijke beleid, in het bijzonder onder Romazigeuners. Men maakt gebruik van lokale radiozenders. Er werd een Bijbel- en zendingsschool gestart. In 2010 werden vier nieuwe (huis) gemeenten gesticht. Missionair werk over de grens vindt plaats in India, Peru en Mexico. Er komen jaarlijks vele honderden kinderen, ook van niet-gelovige gezinnen, naar het zomerkamp in Albesti.

Ds. D. v.d. Zwaag beantwoordt deze toespraak. Hij herinnert zich de bijzondere indrukken die hij opdeed tijdens een bezoek aan de BER in 2009, de openheid voor het Woord van God en het missionaire en diaconale werk.

Artikel 217-219

Comité-generaal

Artikel 220

Sluiting

Nadat Ps. 121 gezongen is, spreekt diak. R. Winkel een dankgebed uit. De preses sluit de negende zitting.

TIENDE ZITTING

dinsdag 23 november 2010, 9.30 – 12.15 uur

Artikel 221

Opening

De preses, ds. P.D.J. Buijs, opent de tiende zitting. Hij geeft het woord aan de assessor, ds. D. Quant. Deze laat zingen Ps. 93: 1 en 4 en leest Openb. 19: 11-16. Hij memoreert het overlijden van zr. T. Drenth, de eerste vrouwelijke christelijk-gereformeerde deputaat. Zij was actief in de deputaatschappen adma en kerk en bedrijfsleven. Ook vermeldt hij de zorgelijke gezondheidssituatie van br. G. van Brenk. De assessor gaat voor in gebed.

Artikel 222

Appel-nominaal

Voor het Noorden vervangt oud. P. Sijtsma oud. H.J. Sok. Oud. W. Lodewijk is er in plaats van oud. J. Spriensma. Bij de afgevaardigden van de particuliere synode van het Oosten neemt ds. A.Th. van Olst vandaag de plaats in van ds. D. v.d. Zwaag en oud. J. Stomphorst die van oud. G. van Brenk. Voor het Zuiden vervangt ds. H.H. de Haan ds. A.A. Egas.

Ds. H.H. de Haan en oud. P. Sijsma betuigen instemming met de gereformeerde belijdenis.

Artikel 223

Quaestor

De preses stelt aan de orde het rapport van de quaestor van de synode, samen met rapport 12 van commissie 6 (bijlagen 81 en 82).

Een van de afgevaardigden pleit voor een beperking van de vergaderkosten. De maaltijden zijn overvloedig en het schenken van alcohol is ook niet nodig. Dat laatste heeft afgezien van het kostenaspect ook andere bedenkelijke kanten.

Volgens de quaestor zijn de kosten voor de maaltijden in vergelijking met vroeger inderdaad hoger maar niet te hoog. Met de gevoeligheid rond het schenken van alcohol kan een volgende keer rekening worden gehouden.

De synode besluit:

1. de quaestor hartelijk dank te zeggen voor zijn werkzaamheden en hem decharge te verlenen voor de achterliggende periode;
2. de bijdragen vanuit de particuliere synodes vast te stellen op € 2,30 per (doop)lid per jaar;
3. de door de quaestor voorgelegde begroting 2011-2013 goed te keuren en hem te machtigen tot het doen van uitgaven tot de geraamde bedragen;
4. de quaestor opdracht te geven de quaestors van de particuliere synodes mee te delen dat de bijdrage voor de jaren 2011-2013 ongewijzigd blijft en hun op te dragen deze bijdrage voor 1 juli van elk jaar aan de quaestor over te maken;
5. de kilometervergoeding voor deputaatschappen en alle andere kerkelijke activiteiten voor de komende drie jaar op € 0,29 te stellen;
6. opnieuw een primus-quaestor en een secundus-quaestor te benoemen.

Artikel 224

Financiële zaken/afdrachten

De preses kondigt de bespreking aan van het rapport van deputaten financieel (bijlage 83), namelijk dat deel dat is voorbereid in rapport 13 van commissie 6 (bijlage 84). Hij heet de deputaten br. A. Goossens, br. R.L. Poot en br. J.W. Storm hartelijk welkom.

In de bespreking staat de controle op plaatselijke naleving van de bepalingen met betrekking tot de afdrachten centraal. Het is goed dat die controle er is maar we moeten de liefde niet willen mechaniseren.

De synode aanvaardt het voorstel art. 41 K.O. in de door de commissie voorgestelde zin te wijzigen (zie art. 226).

*Artikel 225***Financiële zaken/algemeen**

In algemene zin komt het beleid van deputaten financiële zaken en de uitvoering ervan (deputatenrapport hoofdstukken 1, 2, 4, 6, 7; bijlage 1.1 t/m 1.6; bijlage 3, 4, 5, 6) aan de orde in rapport 14 van commissie 6 (bijlage 83 en 85).

Met betrekking tot het voorstel om opnieuw een folder uit te geven met uitleg over de verschillende kerkelijke kassen, wordt gevraagd of daarin gewezen kan worden op het principe dat niet individuele gemeenteleden afdragen maar kerkenraden. En dat deze hebben te bevorderen dat de sterkste schouders in de gemeente de zwaarste lasten dragen. Er wordt een bedenking geuit tegen een vergelijking met de hoogte van omslagen in andere kerken. Neem liever een passage op over het geestelijk karakter van ons geven. Ook wordt gevraagd wat deputaten bedoelen als zij een koppeling wensen van het studieverlof van predikanten met hun functioneren in de gemeente. Het probleem is dat gemeenteleden de relevantie van een studieonderwerp lang niet altijd zien. Ten slotte wordt gevraagd of er bij de belegging van bezittingen door deputaten ethische normen worden gehanteerd.

De rapporteur van de commissie, oud. J. Mauritz, en de voorzitter van deputaten, br. J.W. Storm, reageren. In de folder kan op zich van alles worden opgenomen maar het accent moet wel blijven liggen op informatie over de kerkelijke kassen. Deputaten hebben ook bedenkingen bij het idee van een vergelijking met andere kerkgenootschappen. Wel kunnen zij zich een passage voorstellen over het geestelijk karakter van ons geven. Daarin kan ook het punt van de sterkste schouders opgenomen worden. Het is logisch en ook conform de praktijk in het bedrijfsleven dat studie en training beroepsgerelateerd dienen te zijn maar deputaten hebben geen behoefte dit concreter in te vullen. Verwacht mag worden dat predikanten het aan hun kerkenraden kunnen uitleggen. Er is op initiatief van deputaten onderlinge bijstand en advies een beleggingsstatuut aanvaard. Daarin staat ook een passage over ethisch beleggen. In de praktijk is het niet zo eenvoudig maar het heeft de aandacht.

Ds. J.G. Schenau doet een tweevoudig voorstel met betrekking tot de uit te geven folder: a. dat deze een passage dient te bevatten over het geestelijk karakter van ons geven en b. de laatste zin van voorstel tot besluit 2. te laten vervallen. De voorstellen worden door de commissie overgenomen. De synode besluit conform (zie art. 226).

*Artikel 226***Financiële zaken/omslagen**

Over het gedeelte van het rapport van deputaten financiële zaken dat handelt over de omslagen (hoofdstuk 3 en de bijlagen 2.1 t/m 2.3) gaat rapport 15 van commissie 6 (bijlage 86). De vergadering gaat ermee akkoord dat ook dit commissierapport niet in comité wordt behandeld.

Rapporteur oud. J. Mauritz legt vooraf het principe van de solvabiliteitsfactor uit. Het gaat hierbij om een reserve voor het geval de geldstroom ineens op zou houden. Er dient dan een reserve te zijn op basis waarvan een deputaatschap het nog één jaar uit kan zingen (factor 1). Voor het deputaatschap zending geldt een factor 2. De vorige synode heeft de meeste deputaatschappen gekort op de omslag om op de juiste factor uit te komen. Ook nu is dat bij de vaststelling van de omslagen weer van toepassing.

De rapporteur van commissie 1, ds. H. Polinder, maakt namens die commissie bezwaar tegen het voorstel dat de betrokken deputaatschappen zelf de kosten moeten dragen van een te organiseren kerkendag. Is er over dit voorstel overleg geweest met de deputaatschappen? Het mag niet van de bereidwilligheid van de afzonderlijke deputaatschappen afhangen of de dag er komt. Het gaat bovendien niet om een initiatief van deze deputaatschappen maar om een synodebesluit. Verder wordt gevraagd wat precies wordt bedoeld met 'giften en legaten die zijn geormerkt voor een bepaald doel'? Is het voorstel deze alleen buiten de vaststelling van de omslagen te houden als begunstigers een deputaatschap niet in het algemeen maar met expliciete vermelding van een bepaald project wilden steunen? Waarom wijkt het voorstel van de commissie met betrekking tot de omslag voor de Theologische Universiteit Apeldoorn (TUA) in positieve zin af van dat van deputaten financiële zaken? Gaat er van korten op de gevraagde omslag voor de zending niet een verkeerd signaal uit? Kunnen deputaten erediens nu ook geen deuluitgave van de vastgestelde avondmaalsformulieren verzorgen?

De rapporteur reageert en repliceert. De Schooldag werd voorheen bekostigd door de TUA, in die lijn kan een kerkendag voor rekening komen van de betrokken deputaatschappen. Er is met deze deputaatschappen geen overleg geweest maar de quaestor heeft er geen bedrag voor begroot en er kan geen sprake zijn van een blanco cheque. Laat de ingestelde synodale commissie maar nadenken over de bekostiging. Als een legaat door een deputaatschap niet wordt uitgegeven voor een door de begunstiger bepaald doel, hoort het bij de normale inkomsten en wordt het niet buiten de vaststelling van de omslag gehouden. Een geormerkte gift komt bovenop het door deputaten voor dat doel reeds begrote bedrag. De commissie kon het voorstel van deputaten financiële zaken met betrekking tot de TUA niet verdedigen. De TUA heeft in de afgelopen periode ingeteerd op het vermogen. Bezuinigen op de opleiding geeft kosten op andere terreinen. Na een goed gesprek meenden deputaten zending een eenmalige korting wel in de kerken te kunnen uitleggen. Deputaten erediens kunnen wel een deuluitgave met de avondmaalsformulieren verzorgen maar nog niet een integrale uitgave met alle nieuwe formulieren.

De tweede ronde van de discussie gaat over de bekostiging van een kerkendag. Ds. H. Polinder preciseert: de Schooldag kwam voor rekening van het curatorium en het is een synodale commissie die de kerkendag gaat organiseren. Niet overwegen maar organiseren! De deputaatschappen hebben een dergelijke dag evenmin begroot. Is het niet goed de quaestor te benoemen in de commissie? De

quaestor meldt dat er voor de komende synodale periode een post onvoorzien is begroot van € 5000,-.

De voorzitter van deputaten, br. J.W. Storm, stelt een andere formulering voor van commissievoorstel 4: 'deputaten financiële zaken opdracht te geven beleid te formuleren in overleg met de betrokken deputaatschappen in hoeverre giften en legaten die zijn geormerkt voor een bepaald doel buiten de vaststelling van de omslagen kunnen worden gehouden'. De commissie gaat daarin mee.

Ds. H. Polinder doet namens commissie 1 het voorstel besluit 8 als volgt te wijzigen: 'de kosten voor een jaarlijkse kerkendag ten laste te laten komen van het quaestoraat en de quaestor te betrekken bij de organisatie van de kerkendag'.

Na een korte schorsing presenteert oud. J. Mauritz een aangepast voorstel 4 (nieuw voorstel 8). Commissie 6 handhaaft voorstel 8, met dien verstande dat de organiserende commissie een beroep kan doen op de quaestor voor een totaal van € 5000,- over drie jaar. Commissie 1 handhaaft haar tegenvoorstel dat even later bij stemming door de synode wordt aangenomen (nieuw voorstel 14).

Naar aanleiding van de commissierapporten 13, 14 en 15 besluit de synode

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen dank te zeggen voor hun werkzaamheden;
2. alle kashoudende deputaatschappen decharge te verlenen voor hun financiële beheer over de periode 2007–2009;
3. de omslagen voor de periode 2010-2013 voor leden/doopleden vast te stellen conform de voorstellen van commissie 6:

Overzicht omslagen per deputaatschap	
Theologische Universiteit Apeldoorn	€ 6,95
Deputaten geestelijke verzorging varenden	€ 1,15
Deputaten kerkjeugd en onderwijs	€ 3,50
Deputaten pastoraat in de gezondheidszorg	€ 1,35
Deputaten diaconaat	€ 3,75
Deputaten onderlinge bijstand en advies	€ 4,00
Deputaten evangelisatie	€ 4,00
Deputaten kerk en Israël	€ 0,70
Deputaten buitenlandse zending	€ 8,00
<i>Subtotaal kerkelijke kassen</i>	<i>€ 33,40</i>
Emeritikas	€ 29,50
Totaal inclusief emeritikas	€ 62,90

4. alle kashoudende deputaatschappen:
 - a. te informeren over de voor hen vastgestelde minimumbijdragen per lid/dooplid per jaar;
 - b. te machtigen tot het doen van geraamde uitgaven binnen de (al dan niet)

- gecorrigeerde begrotingen (zie bijl. 4: rapport 1 van commissie 6, punt 3);
5. deputaten op te dragen wederom een folder uit te geven m.b.t. de afdrachten aan de kerkelijke kassen. Speciale aandacht dient te worden geschonken aan de motivatie achter (de hoogte van) de omslagen. De betreffende deputaatschappen dienen hiervoor een passende tekst aan te leveren. Ook dient een passage opgenomen te worden over het geestelijk karakter van ons geven;
 6. de classes in herinnering te brengen dat zij gehouden zijn de bepalingen conform artikel 41 K.O. inzake het onderzoek naar de voor de onderscheiden kerkelijke kassen gehouden collecten uit te voeren. De classes zullen van hun gehouden onderzoek en de uitkomsten daarvan mededeling doen aan deputaten financiële zaken. In het geval van vragen/ongelijke behandeling per classis kunnen deputaten financiële zaken de betreffende classis daarvan berichten;
 7. in verband met het voorgaande besluit art. 41 K.O. sub 4 als volgt te wijzigen: 'Elke classis stelle op haar vergadering een onderzoek in naar de voor de onderscheiden kerkelijke kassen gehouden collecten en rapporteert eenmaal per jaar na de voorjaarsvergadering over dit onderzoek en de uitkomsten daarvan aan deputaten financiële zaken (1928, 1931, 2010)';
 8. deputaten financiële zaken opdracht te geven beleid te formuleren in overleg met betrokken deputaatschappen in hoeverre giften en legaten die zijn geormerkt voor een bepaald doel buiten de vaststelling van de omslagen kunnen worden gehouden;
 9. deputaten financiële zaken en deputaten zending opdracht te geven te bezien in hoeverre de solvabiliteitsfactor van 2 op zending van toepassing moet blijven;
 10. uit te spreken dat vanwege bijzondere omstandigheden deputaten zending eenmalig worden gekort op hun omslag en dat de commissie 6 van de generale synode 2013 als uitgangspunt voor het vaststellen van de omslagen voor zending de (nu) gevraagde omslag van € 11,20 neemt;
 11. deputaten evangelisatie te verzoeken hun totale opdrachtenpakket te evalueren om na te gaan of wellicht van een aantal opdrachten het primaat kan worden gelegd bij andere deputaatschappen waarmee nu conform de opdracht moet worden overlegd (bijv. onderlinge bijstand en advies, kerkorde en kerkrecht), zeker daar waar die deputaatschappen dat kunnen inpassen in bestaand werk terwijl evangelisatie er apart aandacht aan zou moeten besteden met alle daaraan verbonden inspanningen;
 12. de opdracht voor deputaten eredienst tot het maken van een algehele publicatie in te trekken en opnieuw ter discussie te stellen tijdens de synode van 2013;
 13. de opdracht aan deputaten kerkelijke archieven m.b.t. het omzien naar andere archiefruimte aan te scherpen zodat binnen een jaar een alternatief wordt gepresenteerd en ingevoerd en de voortgangsbewaking bij de quaestor te leggen;
 14. de kosten voor een jaarlijkse kerkendag ten laste te laten komen van het quaestoraat en de quaestor te betrekken bij de organisatie van de kerkendag;
 15. akkoord te gaan met de nieuwe berekening voor de vakantietoelage zoals verwoord in bijlage 4 en deze bijlage integraal in de kerkorde op te nemen;

16. akkoord te gaan met de aanpassingen in de predikantstraktementen en emolumenten voor de jaren 2011 t/m 2013 zoals verwoord in bijlage 6a, waarbij de vergoeding voor reiskosten auto op € 0,29 per km moet worden gesteld;
17. voor wat betreft de beloning van kerkelijke werkers in ons kerkverband de regeling te hanteren zoals die in de Protestantse Kerk in Nederland (PKN) geldt;
18. deputaten onderlinge bijstand en advies te adviseren de PKN-regeling te hanteren bij steunaanvragen door kerken waar kerkelijke werkers onder een ander regime worden gehonoreerd;
19. alle kashoudende deputaatschappen op te dragen hun jaarrekening van het voorgaande jaar in een synodejaar voor 1 april en in andere jaren voor 1 juni over te leggen aan deputaten financiële zaken;
20. akkoord te gaan met de geactualiseerde Instructie jaarrekeningen zoals verwoord in bijlage 5;
21. akkoord te gaan met de begrote accountantskosten van € 57.000,- incl. btw voor de controle op de jaarrekeningen 2010–2012 van de kashoudende deputaatschappen (excl. TUA);
22. opnieuw deputaten financiële zaken te benoemen.

Nadat het besluit genomen is, wordt vanuit de vergadering gesteld dat de quaestor in overleg met deputaten vertegenwoordiging kan treden om in verband met lid 14 van het besluit de begroting eventueel naar boven aan te passen.

De preses bedankt de deputaten financiële zaken voor hun deskundige en zorgvuldige werk. In het bijzonder wordt de aftredende deputaten zr. K.J. Hovius-Hoogerwerf, br. J.P. Engelfriet en br. J.W. Storm lof toegezwaard.

Artikel 227

Radio- en televisiediensten

Er ligt vanuit rapport 1 van commissie 2 (bijlage 28) nog het voorstel tot besluit 3. Deputaten doelmatigheid nemen een eventuele samenvoeging van deputaatschappen mee, dus dit voorstel tot besluit kan vervallen.

Artikel 228

Comité-generaal

De preses spreekt na de behandeling van het laatste comitéstuk namens de vergadering grote waardering en dank uit aan het adres van commissie 7, en in het bijzonder haar rapporteur, voor onvoorstelbaar veel werk.

Artikel 229

Digitalisering

De commissie digitalisering heeft een rapport ingediend (bijlage 87). Van de commissie zijn aanwezig zr. M. Blankenstijn en de brs. oud. A.J. de Vuyst en diak.

A. Miedema.

Ds. J.G. Schenau vraagt wat er is gedaan met het door het moderamen schriftelijk ontvangen aanbod livebeelden van niet-comitégedeelten van de vergadering via internet uit te zenden. Verder wordt gevraagd of het niet handzamer is in de vergadering het woord te voeren aan de hand van papieren dan van digitale stukken.

Namens de commissie antwoordt diak. A. Miedema. Over livebeeld en -geluid vanuit de vergadering is nog niet nagedacht. Niet iedereen blijkt even enthousiast over dat idee. Ter geruststelling van hen die nog huiverig staan tegenover gebruik van de laptop: ze worden heel snel steeds kleiner van formaat.

Ds. J.G. Schenau formuleert het volgende voorstel tot besluit dat wordt overgenomen door de commissie: 'te onderzoeken of het wenselijk is niet-comitédelen van de vergaderingen van de synode met livebeeld en -geluid via internet door te geven'.

De generale synode besluit:

aan de commissie digitalisering het volgende op te dragen

1. zich te buigen over de mogelijkheden tot het inzetten van verschillende digitale hulpmiddelen ten behoeve van de generale synode 2013. Daarbij wordt nu met name gedacht aan de volgende mogelijkheden:
 - a. beveiligd(e) de(e)l(en) op de website van de Christelijke Gereformeerde Kerken voor het uitwisselen van rapporten en andere elektronische documenten. De beveiliging van comitéstukken verdient hierbij extra aandacht;
 - b. faciliteren van en wijzen op multimediale vergadervormen zoals teleconferencing of uitbreiding daarvan met onlinebestandsbenadering (waarbij deelnemers aan de vergadering meekijken of participeren bij aanpassing van zo'n bestand). Nadrukkelijk ligt hier ook een taak in voorlichting en instructie;
 - c. ter synode beschikbaar hebben van een beamer zodat bijvoorbeeld teksten van gewijzigde voorstellen geprojecteerd kunnen worden (in plaats van vermenigvuldigd op papier) of het projecteren van vertalingen van vooraf ingestuurde buitenlandse toespraken. Tevens het ter synode faciliteren van afgevaardigden die de vergaderstukken per laptop in plaats van op papier beschikbaar hebben;
 - d. te onderzoeken of het wenselijk is niet-comitédelen van de vergaderingen van de synode met livebeeld en -geluid via internet door te geven;
2. te informeren bij de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt en de Nederlands Gereformeerde Kerken naar hun ervaringen op dit gebied en daarvan waar wenselijk gebruik te maken;
3. ervoor zorg te dragen dat afgevaardigden naar de synode die niet beschikken over of niet kunnen omgaan met digitale hulpmiddelen volop kunnen blijven deelnemen aan de synode;
4. mogelijkheden waarvan verwacht mag worden dat deze kostenneutraal of budgetverlagend in te voeren zijn, zo mogelijk te realiseren voor aanvang van

- de volgende synode;
5. te bekijken of het huishoudelijk reglement van de synode en de instructie voor roepende en ontvangende kerk in overleg met het deputaatschap voor de vertegenwoordiging van de kerken aangepast moeten worden zodat ze kloppen met de gerealiseerde maatregelen;
 6. over deze opdracht te rapporteren aan de generale synode van 2013.

Artikel 230

Schorsing

De preses schort de besprekingen op in verband met de lunch.

VERVOLG TIENDE ZITTING

dinsdag 23 november 2010, 13.30 – 17.15 uur

Artikel 231

Heropening

De preses heropent de vergadering. Hij laat zingen Ps. 145: 4,5.

Artikel 232

Appel-nominaal

Oud. G. Kieviet vervangt oud. R.B.J. Naaktgeboren.

Artikel 233

Collecte bidstond

Oud. L.Mak herinnert aan de bestemming van de collecte tijdens de bidstond voorafgaande aan de opening van de generale synode op 26 augustus 2010 jl. Deze betrof een missionair-diaconaal project in Bussum, gedragen door de Christelijke Gereformeerde Kerk te Huizen en de Gereformeerde Kerk vrijgemaakt te Bussum/Huizen. In het kort vertelt hij er iets over.

Artikel 234

Lux Mundi

De preses geeft het woord aan br. P. de Vries, hoofdredacteur van *Lux Mundi* (LM). Doel van LM was aanvankelijk de internationale contacten van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt (GKv) op de hoogte te houden van de ontwikkelingen in de GKv. Het blad heeft zich meer en meer ontwikkeld tot theologische ondersteuning van gereformeerde kerken in het buitenland. Prof. J.W. Maris trad inmiddels toe tot de redactie en men zou een toenemende betrokkenheid van de Christelijke

Gereformeerde Kerken zeer op prijs stellen. Deze kan bevorderd worden door persoonlijk een abonnement te nemen of als plaatselijke kerkenraad. De redactie is ook blij met adressen in het buitenland waar toezending mogelijk op prijs wordt gesteld.

Artikel 235

De Wekker – vervolg/landelijk magazine

We keren terug naar het rapport van de commissie van redactie van *De Wekker* (zie art. 40) met rapport 5 van commissie 1 (bijlage 88). De hoofdredacteur van *De Wekker*, ds. G. van Roekel, is aanwezig en namens *Doorgeven* zr. M. Blankenstijn. Op dit punt functioneert ds. A.P. van Langevelde als rapporteur van commissie 1. In de bespreking wordt door verschillende broeders opnieuw twijfel geuit bij de haalbaarheid en ook de bij de wenselijkheid van een landelijk magazine. Eén landelijk magazine zal blijkens het rapport van de commissie betekenen dat de betrokken deputaatschappen minder informatie door kunnen geven terwijl juist een grotere zichtbaarheid van deputaatschappen van belang wordt geacht. Wat is met het oog op samenbinding precies de meerwaarde van een landelijk blad? Er is kennelijk ook twijfel bij *De Wekker* en bij *Doorgeven*. Zijn deputaten kerk en Israël wel benaderd? Dit deputaatschap is vanwege de gevoeligheid bij Joden op dit punt traditioneel huiverig om *Vrede over Israël* samen uit te brengen met missionaire bladen. Kan niet enkele keren per jaar een speciaal nummer van *De Wekker* worden uitgegeven met een katern voor de genoemde deputaatschappen? Kan een landelijk magazine niet helemaal digitaal worden verspreid?

Rapporteur ds. A.P. van Langevelde spreekt van een droom waarin ook de kerkendag een plaats had. Het gaat de commissie om meer samenhang en samenbinding in de kerken. Men kreeg in de eerste gesprekken evenwel al in de gaten dat er onvoldoende draagvlak zou zijn voor een gratis, landelijk blad. Daarom heeft men niet verder gepeild. De commissie heeft desondanks moed gevonden om een nader onderzoek voor te stellen. Bij *De Wekker* en *Doorgeven* heeft ze ten slotte instemming gevonden met dat idee maar dan nog lijkt de kans op slagen gering. De commissie is bereid om het voorstel in te trekken.

De hoofdredacteur van *De Wekker*, ds. G. van Roekel, spreekt van een sympathieke gedachte maar wil het voorstel toch ontraden en in elk geval verzoeken *De Wekker* buiten een eventueel nader onderzoek te houden. Hij acht het draagvlak bij de betrokken deputaatschappen te smal, de financiële onderbouwing te wankel en het gesprek met de commissie van redactie te eenzijdig positief geïnterpreteerd.

De commissie trekt het voorstel in.

Artikel 236

Toezicht Theologische Universiteit Apeldoorn - vervolg

De bespreking de werkdruk van de hooglaren is apart gethematiseerd in een aanvullend rapport van deputaten toezicht (zie art. 33). Er is betreffende deze zaak een rapport 6 van commissie 1 (bijlagen 89 en 90). Namens deputaten toezicht is ds. G.L. Born aanwezig, namens het college van bestuur br. J.J. Eberwijn en namens het curatorium ds. J. Westerink. Ook de rector prof. G.C. den Hertog is ter vergadering.

Gevraagd wordt naar de optimalisering van studentassistentschappen en de aantrekking van parttimeonderzoekers. Zijn deze maatregelen structureel bedoeld of alleen voor de komende drie jaar? Moeten we het wel zoeken in meer menskracht? Is intensievere samenwerking met de Theologische Universiteit Kampen (TUK) niet een betere weg? En als het om menskracht gaat, is het dan niet wenselijker een extra hoogleraar aan te stellen? Het aansturen van nieuwe mensen kost vast ook weer tijd. De vrees wordt geuit dat de maatregelen leiden tot een grotere afstand tussen hoogleraren aan de ene kant en studenten en kerken aan de andere kant. Wat betekent het dat de kerken en de overheid veel van de hoogleraren vragen? Zijn de nevenfuncties van de hoogleraren vrijwillig aangegaan? Is de onderbouwing van de maatregelen in het rapport niet erg mager? Ook die van het geraamde bedrag van € 100.000,-. Nemen bij de groei van het aantal studenten niet ook de van rijkswege verstrekte middelen toe?

Namens de commissie antwoordt ds. H. Polinder. Het betreft hier een uitvloeisel van een eerder synodebesluit en een onderdeel van een totaalpakket dat op de volgende synode terugkomt. Dan kan de eventuele aanstelling van een extra hoogleraar aan de orde komen. De commissie heeft niet de illusie hiermee alle problemen op te lossen. Wel wordt hiermee een poging gedaan op korte termijn een aantal knelpunten weg te nemen. De overheid weegt steeds sterker de maatschappelijke relevantie van het onderwijs mee. Nevenfuncties in die sfeer kunnen dus van belang zijn. Er moet qua menskracht echt iets gebeuren al blijft meer samenwerking met de TUK ook een factor in het geheel. De commissie heeft in grote lijnen inzicht gehad in de wijze waarop de raming van € 100.000,- tot stand is gekomen.

Namens deputaten toezicht reageert ds. G.L. Born. De kerken verwachten zichtbare kerkelijke hoogleraren. Daarbij moet bedacht worden dat onderwijs en onderzoek hun kerntaak vormen en dat de overheid daarbij een internationaal erkend wetenschappelijk niveau vraagt. Tussen kerkelijk en wetenschappelijk blijft altijd een zekere spanning bestaan maar het wetenschappelijke is voor de overheid een belangrijker factor bij de bekostiging van de universiteit. Deputaten zijn dankbaar dat de synode de mogelijkheden met menskracht wil verruimen, zowel structureel als incidenteel.

Als bestuurder vult br. J.J. Eberwijn aan. Er is veel aandacht voor arbeidsomstandigheden en -beleving van alle medewerkers aan de TUA. De geraamde ton is weloverdacht. Deputaten zoeken naar structurele oplossingen.

Onderzoek en onderwijs zijn een twee-eenheid maar met name het onderzoek staat prominent in beeld bij de overheid. Onder masterstudenten zit potentieel dat ingezet kan worden. Extra mensen vraagt wel extra inzet van hoogleraren en docenten maar deze is gericht op de overname van taken. Per saldo zal dat echt verlichting geven. Meer studenten levert inderdaad meer fondsen op maar dat sorteert pas effect als ze een graad halen. Onze TUA en de TUK vallen daarnaast wel onder een speciale regeling maar die gaat bij een toenemend aantal studenten niet omhoog. De overheid stuurt meer en meer aan op alternatieve geldstromen. Promoties worden steeds meer apart afgerekend.

Ook de rector, prof. G.C. den Hertog, reageert. Deze zomer is het rapport-Sarot uitgekomen dat inzicht geeft in allerlei aspecten van de TUA. Een conclusie was dat meer geïnvesteerd moet worden in onderzoek. Voor de hoogleraren was één ding bij alle vereisten met betrekking tot het wetenschappelijke karakter van de opleiding volstrekt helder: de band met de kerken is wezenlijk en onopgeefbaar. Ook het directe contact met de studenten blijft in stand al kan begeleiding bij basiswerk door masterstudenten worden overgenomen. Er zijn nevenfuncties die rustig afgestoten kunnen worden maar er zijn ook vakgerelateerde functies die alleen maar opgegeven kunnen worden met een theologisch isolement als gevolg.

In de tweede ronde blijkt dat niet iedereen overtuigd is. De onderbouwing van de gevraagde € 100.000,- wordt nogmaals zwak genoemd. Ook wordt de vraag gesteld of een oplossing voor het tekort aan onderzoek een oplossing kan zijn voor het teveel aan werkdruk. Kunnen niet meer parttimepredikanten ingeschakeld worden?

De rector antwoordt dat werkdruk ook kan zitten in wat je niet doet. Parttimepredikanten met de benodigde wetenschappelijke graad zijn er niet zoveel.

De synode besluit:

1. deputaten toezicht te verzoeken in verband met de vermindering van de werkdruk van de hoogleraren gebruik te maken van een Arbodienst, mede om te kunnen bepalen wat voor de huidige staf een verantwoorde werkdruk is;
2. deputaten toezicht te verzoeken op de volgende generale synode verslag uit te brengen van de werkdrukvermindering van de hoogleraren door inzicht te geven in het aantal uren dat is vrijgekomen, niet alleen door het optimaliseren van het studentassistentschap en het aanstellen van parttimeonderzoekers maar ook door het terugbrengen van het aantal nevenfuncties van hoogleraren;
3. deputaten toezicht te verzoeken erop toe te zien dat de vrijgekomen uren niet zodanig opnieuw worden ingevuld dat de werkdrukvermindering een gering blijvend effect heeft;
4. bij de vaststelling van de omslag van de TUA rekening te houden met de kosten van € 100.000 per jaar die de werkdrukvermindering met zich gaat meebrengen.

De verhoging van de omslag voor de TUA moet wel in de folder betreffende de kerkelijke kassen worden uitgelegd.

Artikel 237

Vertrouwenscommissie - vervolg

De bespreking van het rapport van de vertrouwenscommissie wordt voortgezet (zie art. 202), nu samen met rapport 5a van commissie 7 (bijlage 91). Van de vertrouwenscommissie zijn aanwezig zr. M. Visser-van Loon, ds. J. Westerink en br. L. Stoter.

De di. A.P. van Langevelde en K. Visser kunnen instemmen met de verwerking van hun voorstellen, oud. L. Mak en de di. M. Visser en J.W. Schoonderwoerd deels. In de bespreking wordt gevraagd of het wel juist is de vertrouwenscommissie onderzoek te laten doen, het gaat hierbij immers meer om preventie. Is de naam 'vertrouwenscommissie' nog juist nu men een taak krijgt die openbaar van karakter is? Is in elk geval niet een uitbreiding van de commissie nodig? Er blijft bij sommigen twijfel of de kerkvisitatie de geëigende plaats is voor een vertrouwelijk gesprek met de predikant en zijn vrouw. Gaat de classis zo niet doen wat des kerkenraads is? Zullen de kerkvisitatoren daartoe voldoende bekwaam en ervaren zijn? En je bent ook nog eens classiscollega's van elkaar! Waarom wordt er over de inhoud van deze gesprekken wel iets gezegd in het rapport van de vertrouwenscommissie maar niet in de voorstellen van de synodale commissie? Verder wordt gevraagd: in welke mate zal het voorgestelde vangnet voor predikanten kunnen bogen op professionaliteit? Moeten de handelingen van de vertrouwenscommissie niet worden goedgekeurd 'voor zover aan de synode gerapporteerd'?

De rapporteur van de synodale commissie, ds. W. van 't Spijker reageert. Even later ook ds. J. Westerink en br. L. Stoter namens de vertrouwenscommissie. De wijziging en ook de verzwaring van de taak van de vertrouwenscommissie valt mee. In sommige voorstellen is het zwaartepunt bij andere deputaatschappen neergelegd. Andere voorstellen liggen in de lijn van werk dat al gedaan is. Sommige besluiten kunnen worden uitgevoerd door leentjebuurtjes te spelen bij andere kerken. Overigens houdt de vertrouwenscommissie de mogelijkheid met deputaten vertegenwoordiging te overleggen, mocht personele uitbreiding toch nodig blijken. De onderbrenging van het gesprek met de plaatselijke predikant bij de kerkvisitatie ligt in de lijn van het besluit van de synode van 2007 om te bezien in hoeverre de kerkvisitatie preventief kan werken. Er moet dan wel serieus werk worden gemaakt van de kerkvisitatie. Deze moet jaarlijks plaatsvinden en moet inderdaad worden uitgevoerd door minder predikanten. De vertrouwelijkheid is in het voorstel van de synodale commissie geborgd. Kerkvisitatoren en betrokken predikant(sechtpaar) spreken samen af wat gerapporteerd wordt. Over het vangnet is in concreto nog niet veel te zeggen omdat de vertrouwenscommissie nu pas de opdracht krijgt dit punt uit te werken maar de vertrouwenscommissie denkt net als de synodale commissie aan een vangnet met een professioneel

karakter. Het gaat om een adres waar predikanten terecht kunnen met beginnende problemen bij hun functioneren binnen de gemeente. De vertrouwenscommissie rapporteert vertrouwelijke zaken alleen aan het moderamen maar zou wel graag een ongereserveerde goedkeuring van de synode ontvangen.

De synode besluit:

1. de handelingen van de commissie goed te keuren en de commissie hartelijk te bedanken voor het vele werk;
2. opnieuw een vertrouwenscommissie te benoemen, bestaande uit twee ervaren predikanten en een andere broeder met ruime ambtelijke ervaring; daarnaast drie adviserende leden met deskundigheid op het gebied van conflictbeheersing en/of psychosociale problematiek;
3. voor deze leden en adviserende leden secundi te benoemen;
4. de leden op te dragen predikanten en/of kerkenraden op hun verzoek of op verzoek van kerkvisitatoren/classes pastorale bijstand te verlenen en advies te geven;
5. de adviserende leden op te dragen de andere leden met hun deskundigheid terzijde te staan bij de onder 4 vermelde taak;
6. het curatorium, deputaten toezicht van de Theologische Universiteit Apeldoorn (TUA) en het college van bestuur van de TUA op te dragen in nauw contact met de vertrouwenscommissie een totaalplan te maken voor maatregelen die genomen kunnen worden voor het verbeteren van de selectie van toekomstige predikanten en de begeleiding van de persoonlijke ontwikkeling van studenten tijdens de opleiding;
7. de vertrouwenscommissie opdracht te geven om op grond van de aanbevelingen in het bezinningsgedeelte een nascholingsplan voor predikanten op te stellen in verband met de noodzakelijke deskundigheidsbevordering met als elementen:
 - a. het mentoraat;
 - b. actualisering van de theologische vakkennis;
 - c. persoonlijke vorming;
 - d. communicatieve vaardigheden;
8. de vertrouwenscommissie opdracht te geven een plan van aanpak te formuleren voor het opzetten van een vangnet voor predikanten, kerkenraden en gemeenten;
9. de vertrouwenscommissie opdracht te geven een plan van aanpak te formuleren voor ondersteuning en toerusting van kerkenraden met betrekking tot de in het rapport gesignaleerde probleemvelden;
10. bij de opdrachten 6 tot en met 9 de TUA en de vertrouwenscommissie de vrijheid te geven om zich te oriënteren op materiaal dat over deze zaken binnen andere kerken ontwikkeld is (met name is te denken aan de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt, de Nederlands Gereformeerde Kerken en de Protestantse Kerk in Nederland);
11. de algemene bepalingen van het reglement voor de kerkvisitatie aan te vullen met een bepaling 9: 'Met het oog op de bespreking van vraag I.9 zal er een afzonderlijk gesprek plaatsvinden tussen de visitatoren en (ieder van) de

- predikant(en) (eventueel samen met zijn/hun vrouw(en). Van informatie uit dit gesprek mag alleen met wederzijds goedvinden gebruik gemaakt worden binnen het visitatiegesprek met de kerkenraad.', en daarbij de classes op te roepen ernst te maken met het bepaalde in art. 44 K.O.;
12. dringend aan te bevelen dat er een jaarlijks gesprek plaatsvindt over het wederzijds functioneren van kerkenraad en predikant;
 13. de vertrouwenscommissie op te dragen voor dit gesprek een handreiking op te stellen en deze aan te bieden aan de generale synode 2013;
 14. de vertrouwenscommissie op te dragen het bezinningsdeel van het rapport aan de kerken ter beschikking te stellen, vergezeld van een door de vertrouwenscommissie op te stellen korte handleiding voor de kerkenraden, gericht op het voorkomen van de door de vertrouwenscommissie gesignaleerde problemen tussen predikanten enerzijds en kerkenraden en/of gemeenteleden anderzijds; voor deze publicatie de redactie van *Ambtelijk Contact* te verzoeken ruimte ter beschikking te stellen;
 15. de commissie op te dragen – binnen de kaders van haar instructie – verslag te doen van het beleidsmatig deel van haar werkzaamheden, en vertrouwelijk verslag te doen van het uitvoerend deel van haar werkzaamheden aan de generale synode 2013;
 16. opnieuw uit te spreken dat de vertrouwenscommissie verantwoording schuldig is aan de generale synode en niet aan andere kerkelijke vergaderingen, waarbij – indien nodig – vertrouwelijke informatie uitsluitend wordt gegeven aan het moderamen van de synode.

De preses spreekt woorden van hartelijke dank en waardering aan het adres van de aftredende leden van de vertrouwenscommissie ds. J. Westerink en br. R. Procee.

Artikel 238

Eenheid gereformeerde belijders in Nederland/bijlage 8 K.O. - vervolg

Commissie 4 legde een rapport 2a op tafel (bijlage 92). Aan de hand hiervan wordt verder gesproken (zie art. 206) over de praktische uitwerking van de gewijzigde bijlage 8 K.O.

De deputaten eenheid di. M. Oppenhuizen, J.W. Schoonderwoerd, W. van 't Spijker en de oud. W.A. Mackay en J.A. Pals worden uitgenodigd achter de moderamentafel plaats te nemen.

Ds. A.P. van Langevelde stemt in met de verwerking van zijn voorstellen.

In de bespreking komt de positie van de Nederlands Gereformeerde Kerken (NGK) en die van de Gereformeerde Bond (GB) in de Protestantse Kerk in Nederland aan de orde. Wij spreken niet uit dat de NGK geen kerk meer is die in alles wil staan op de grondslag van Bijbel en belijdenis. Tegelijk geldt de nieuwe bijlage 8 niet voor de NGK. Dient dan niet in elk geval bij de NGK de indruk te worden weggenomen

dat de erkenning van de NGK door ons is teruggenomen? Licht op basis van de kerkelijke erkenning kanselruil met de NGK niet meer voor de hand dan met de GB? Er kan plaatselijk overeenstemming zijn met de NGK die niet met argumenten van landelijke aard belast hoeft te worden. De geestelijke eenheid die wij ervaren met de GB is even groot als die met de Hersteld Hervormde Kerk (HHK). Moeten er dan ook niet met betrekking tot de GB dezelfde mogelijkheden zijn als met de HHK? Leiden de voorstellen niet tot verschillende soorten kerkelijke contacten met verschillende procedures tot eenheid waarbij we niet aan het gevaar ontkomen om met twee maten te meten?

Namens de commissie gaat de rapporteur, ds. W.N. Middelkoop op het gevraagde en gestelde in. De commissie wil de eerder uitgesproken erkenning van de NGK bewust niet ter discussie stellen. Deze erkenning vormt de basis voor voortgaand gesprek. De commissie zal zich niet verzetten tegen een voorstel om deze erkenning nog eens te verwoorden. Het is waar dat het bij de NGK plaatselijk verschillend kan liggen maar eerdere synodale besluiten verhinderen op dit moment nieuwe stappen op weg naar eenheid. Over drie jaar kan een meer gefundeerd besluit vallen over het perspectief in de relatie met de NGK. Met betrekking tot de GB zegt de commissie niet dat bijlage 8 K.O. niet van toepassing kan zijn maar dat dit niet zomaar kan. Daar moet verder over nagedacht. De regeling van 2004 blijft gelden en biedt intussen mogelijkheden.

In de tweede ronde wordt nog eens aandacht gevraagd voor de kleiner wordende kerken en voor kerken met intensieve missionaire samenwerking. Dat levert een urgentie op die het spijtig maakt dat ze nu weer drie jaar moeten wachten. Ook wordt de vraag gesteld wat de GB nu precies is?

De rapporteur stelt dat er met betrekking tot de NGK een echte stap wordt gezet. Sinds 1998 ligt het inhoudelijk gesprek immers stil. Dat gaat nu weer open. Voor kleiner wordende kerken is er sinds 2001 een aparte regeling. De vraag wie en wat tot de GB moet worden gerekend is in 2004 uitgebreid bediscussieerd. Het gaat om predikanten en anderen die zich à titre personel bij de vereniging aansluiten. Gemeenten kunnen zich met een dergelijke predikant identificeren. Er zijn ook grensgevallen. De synode sprak in 2004 met opzet van 'hervormde gemeenten van gereformeerd belijden in de PKN'.

De synode besluit:

1. deputaten op te dragen de generale synode 2013 te rapporteren wat wijziging van bijlage 8 K.O. voor de Nederlands Gereformeerde Kerken betekent;
2. deputaten op te dragen te onderzoeken of de wijziging van bijlage 8 K.O. ook gevolgen kan hebben voor de regeling voor hervormde gemeenten van gereformeerd belijden in de Protestantse Kerk in Nederland en de generale synode van 2013 hierover te rapporteren.

Artikel 239

Schorsing

De preses schorst de vergadering in verband met de avondmaaltijd.

VERVOLG TIENDE ZITTING

dinsdag 23 november 2010, 18.30 – 21.15 uur

Artikel 240

Heropening

De preses heropent de vergadering en laat zingen Ps. 29: 1,6.

Artikel 241

Appel-nominaal

Oud. R.B.J. Naaktgeboren heeft zijn plaats weer ingenomen. De vergadering verheugt zich in de aanwezigheid van de oud. G. van Brenk en J. Spriensma, die als gasten samen met hun echtgenotes de sluiting van de synode meemaken.

Artikel 242

Eenheid gereformeerde belijders in Nederland/Nederlands Gereformeerde Kerken - vervolg

Aan de hand van rapport 3a van commissie 4 (bijlage 93) wordt de bespreking voortgezet (zie art. 178) over onze relatie met de Nederlands Gereformeerde Kerken (NGK). Dit met een prominente plaats voor de reeds bij art. 238 genoemde deputaten eenheid.

Ds. A.P. van Langevelde is blij verrast en tevreden met de verwerking van zijn voorstel.

In de bespreking wordt gevraagd of niet te snel wordt geoordeeld dat de toe-eigening van het heil geen barrière meer vormt. Kunnen wij zondermeer overnemen wat de NGK daarover zegt? Wat is er bij de NGK gebeurd dat men nu ineens de verklaring over de toe-eigening van het heil omarmt? En waarom wordt geoordeeld dat preekbespreking niet het juiste instrument was om een en ander te toetsen? Er wordt door anderen voor gepleit de preekbespreking toch wel voort te zetten. Je kijkt elkaar dan immers in het hart. De opdracht was een conclusie te trekken over het al of niet meer kerkscheidende op het punt van de toe-eigening van het heil. Waarom komt het woord 'kerkscheidend' nu niet terug?

Ds. W.N. Middelkoop antwoordt namens de commissie, ds. W. van 't Spijker namens deputaten eenheid. Er is niet te snel geoordeeld. Er is inhoudelijk

doorgesproken over wat de synode van 2007 ter ore kwam. Ds. C.T. de Groot heeft in zijn toespraak tot onze synode gewaagt van een toegenomen openheid in zijn kerken voor de persoonlijke geloofsbeleving en dat er daardoor meer begrip is gekomen voor wat in voorgaande jaren van ons uit steeds in de gesprekken werd ingebracht. Preekbespreking is op zich een waardevolle exercitie, ook bij toekomstige contacten, maar als toetssteen voor het functioneren van de toe-eigening van het heil bleek het een minder geschikt instrument. Het aantal besproken preken was beperkt en het beeld over en weer nogal divers. Voor de formulering van de conclusie hebben deputaten zich aangesloten bij het woordgebruik van de synode van 2007. De generale synode is altijd huiverig geweest tegenover het gebruik van het woord 'kerkscheidend' maar materieel betekent het oordeel van deputaten dat de toe-eigening van het heil geen verschil meer oplevert van kerkscheidende aard.

Ds. J.G. Schenau stelt voor voorstel tot besluit 1 aan te vullen zodat het als volgt gaat luiden: 'uit te spreken dat de toe-eigening van het heil geen barrière meer vormt om de contacten tussen onze en de Nederlands Gereformeerde Kerken voort te zetten vanuit de eerder uitgesproken wederzijdse erkenning van elkaar als kerken die zich in alles willen stellen op de grondslag van Gods Woord en de gereformeerde belijdenis'. Tijdens de koffiepauze bezint de commissie zich op dit voorstel. Daarna neemt de synode een besluit (zie art. 244).

Artikel 243

Comité-generaal/benoemingen

De preses deelt mee dat in comitézitting benoemingen zijn gedaan. Dit betreft:

A. Deputaatschappen waarin tevens gedeputeerden van de particuliere synoden zitting hebben

1. Het beheer van de algemene kas tot steun aan de kerken ten behoeve van de verzorging van emeritipredikanten, predikantsweduwen en -wezen naar art. 13 K.O.

N. Bokhorst, Rotterdam, 1^e penningmeester; 2^e penningmeester later te benoemen.

2. Theologische Universiteit

2.1 Curatorium

ds. D. Quant, Huizen, primus-secretaris; ds. P.D.J. Buijs, Harderwijk, secundus-secretaris.

2.2 Deputaten toezicht van de Theologische Universiteit

drs. G.L. Born, Dronten, voorzitter; L. Bioch, Apeldoorn; prof. dr.ir. K. van Breugel, Delft; mevr.drs. E.J. van Dijk, Veenendaal; P.J. Klumpenaar RA, Veenendaal; *secundi*: M. van de Groep, Hasselt; mr. H. de Hek, IJsselmuiden; prof.dr.ir. J. Meijer, Hengelo; drs. R.W.J. Soeters, Amersfoort.

2.3 Studie- en stimuleringsfonds

ds. H. Fahner, Den Helder; J. Mauritz, Naarden; J.C. Westeneng, Soest.

3. Kerk en Israël

drs. F.W. van der Rhee, Nieuwerkerk a.d. IJssel, 1e secretaris; drs. A.J. van der Toorn, Haarlem, 2e secretaris; H.H. van Braak, Veenendaal, 1^e penningmeester; F. Voorrips, Wageningen, 2^e penningmeester; drs. C.J. van den Boogert, Elburg, adviseur.

4. Buitenlandse zending

drs. H. Korving, Urk, voorzitter; drs. C.C. den Hertog, Surhuisterveen, secretaris; J.W. Bobeldijk, Driebergen-Rijsenburg, penningmeester; R. Hoogendoorn, Ridderkerk; W. Uittenbogaard, Noordgouwe; drs. A. van der Zwan, Sliedrecht.

5. Evangelisatie

drs. B. van Amerongen, Hooglanderveen, penningmeester; drs. R.G. den Hertog, Zutphen; mevr. J. Kiers-Schouwstra, Wezep; drs. W.J. Plantinga, Zoetermeer; J.P.M.H. Quist, Den Haag; ds. H.J.Th. Velema, Hoogeveen; L. Voorthuizen, Alphen a.d. Rijn; *secundi*: E. van de Burgt, Dordrecht; ds. J. Germs, Nieuwleusen; ds. M. Hogenbirk, Gorinchem; drs. G.J. Roest, Amsterdam; drs. P.L.D. Visser, Veenendaal; drs. M.A. van Vught, Woudenberg,

6. Onderlinge bijstand en advies

J. Ouwehand, Bennekom, voorzitter; mr. G. Noorlandt, Veenendaal, secretaris; J. Verhoef RA, Rijsenburg, penningmeester; mevr. H.R. Hakvoort-Koelewijn, Spakenburg; F.S. Kapitein AA, Hoogeveen; *secundi*: mevr. E.M. Wiegman, Alphen aan den Rijn; drs. E.J. van Genderen MPM RA, Sliedrecht; O. Zuidema, Groningen; P.J. Klumpenaar RA, Veenendaal.

B. Generale deputaatschappen

7. Radio- en televisiediensten

mevr. M.J. Moolenaar, Hilversum; drs. J.N. Noorlandt, Rhenen; ds. E.B. Renkema, Hilversum; ds. H.D. Rietveld, Nijkerk; *secundus*: drs. E.J. van der Linde, Capelle a.d. IJssel.

8. Geestelijke verzorging van de varenden

T.E. Bor, Sliedrecht; drs. W.M. den Hertog, Rozenburg; J. Mauritz, Naarden; ds. N. Ribbers, Papendrecht; R.J.B. Oosterlee, Rozenburg; ds. W.W. Nijdam, Alblasserdam.

9. Geestelijke verzorging van de militairen

L.G. Boogerd, Huizen; drs. H. de Bruijne, Utrecht; ds. P. van Dolderen, Almere; A. van Klaarbergen, Zwolle; N. van der Lugt, Vleuten.

10. Kerkjeugd en onderwijs

drs. B.L.C. Aarnoudse, Doornspijk; J. den Besten, Sliedrecht; mevr. J.H. de Boer-Moret, Maarssen; G.A. Bolink, Vianen; drs. A. van de Bovekamp, Veenendaal; ds. L.C. Buijs, Veenendaal; mevr. I.N. Voorthuizen-den Dekker, Alphen a.d. Rijn.

11. Pastoraat in de gezondheidszorg

J.W. Baan, Bennekom; mevr. G. van der Beek, Elst; J. van Gilst, Goes; mevr. C. Joolink-Manneke, Overberg; mevr. H.M. Middelkoop-van der Rhee, Urk; drs. G. Nuninga, Vriezenveen; drs. H. Timmer, Hengelo; ds. J. van der Wal, Baarn; *secundi*: mevr.drs. H.W. den Butter-de Haas, Culemborg; mevr.drs. L. Romkes, Leiden.

12. Diaconaat

ds. K.T. de Jonge, Nieuwegein, voorzitter; mevr. S. Rustenburg-van de Poppe, Zoetermeer, secretaris; W.J.P. Boers, Sliedrecht, penningmeester; drs. B. Reinders, Zwaagwesteinde; P.Y. Hut, Zoetermeer; J.J. van der Knijff, Rijnsaterwoude; drs. A. Luijter, Hilversum; B. Vianen, Goutum; mevr. E.J.W. Wessels-Schuurman, Veenendaal; *secundus*: drs. M. Visser, Nunspeet.

13. Redactie van De Wekker

drs. P.L.D. Visser, Veenendaal, hoofdredacteur; ds. H.K. Sok, eindredacteur; D. van den Bosch, Alphen a.d. Rijn; drs. C.C. den Hertog, Surhuisterveen; L. Mak, Huizen; ds. H. Polinder, Urk; mevr.drs. M. Renkema-Hoffman, Hilversum; mevr. E. Spiering-de Hek, Vleuten; dr.ir. J.A. Voorthuizen, Kampen.

14. Redactie van het Jaarboek

ds. D. Quant, Huizen; drs. R.W.J. Soeters, Amersfoort; ds. H.J.Th. Velema, Hoogeveen; *secundi*: ds. A. Brons, Kampen; ds. G.P.M. van der Linden, Dokkum.

15. Kerkorde en kerkrecht

ds. P.D.J. Buijs, Harderwijk, drs. J. Bosch, Eelde; drs. H. van Eeken, Delft; mr. H. de Hek, IJsselmuiden; ds. D. Quant, Huizen; mevr.drs. M. Renkema-Hoffman, Hilversum; drs. A. Wagenaar, Wierden; *adviseur*: prof.dr. H.J. Selderhuis, Hasselt.

16. Contact met de overheid

prof.dr. T.M. Hofman, Apeldoorn, voorzitter; P.J. Aalbersberg, Zwolle; mr. H. de Hek, IJsselmuiden, secretaris en gedelegeerde in CIO; drs. G.L. Born, Dronten; ds. C.A. den Hertog, Leeuwarden; prof.dr. ir. H. Jochemsen, Bennekom; mr. H.M. Oevermans, Bennekom, plaatsvervangend gedelegeerde in CIO; *secundus*: drs. A. Hakvoort, Middelburg.

17. Eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland

drs. J.L. de Jong, Bunschoten; ir. J.A. Kardol MA, Huizen; ds. M. Oppenhuizen, Apeldoorn; dr.ir. J.A. Pals, Veldhoven; drs. W. van 't Spijker, Hilversum; drs. P.L.D. Visser, Veenendaal; ds. D. van der Zwaag, Veenendaal.

18. Deputaten buitenlandse kerken

drs. L.A. den Butter, Culemborg; ds. C.A. den Hertog, Leeuwarden; drs. H. Korving, Urk; ds. W.N. Middelkoop, Urk; prof.dr. H.G.L. Peels, Apeldoorn; ds. J.G. Schenau, Goes; ds. J.W. Wüllschleger, Zeewolde; *secundus*: drs. N. Vennik, Groningen.

19. Vertegenwoordiging van de kerken

ds. P.D.J. Buijs, Harderwijk, voorzitter; ds. J.G. Schenau, Goes, secretaris; ds. D. Quant, Huizen; drs. J. van 't Spijker, Hoogeveen.

20. Financiële zaken

A. Goossensen AA, Ermelo, voorzitter; P.A. Hoogenboom, Sliedrecht; R.L. Poot QR, Nieuwerkerk a.d. IJssel; A. van Veenhuijsen, Putten; G.A. Werkman RA, Apeldoorn; *secundus*: J.L. Kooij, Ede.

21. Landelijk kerkelijk bureau

drs. A.J. van der Wekken, Leerdam, voorzitter; mevr. H.R. Hakvoort-Koelewijn, Spakenburg, penningmeester; P.Y. Hut, Zoetermeer, secretaris; R. Hoogendoorn, Ridderkerk (vanuit dep. buitenlandse zending); drs. B. van Amerongen, Hooglanderveen (vanuit dep. evangelisatie); W.J.P. Boers, Sliedrecht (vanuit dep. diaconaat).

22. Kerkelijke archieven

L. van Beveren, Noord-Scharwoude; mevr.drs. C.Th. Boerke, Apeldoorn, secretaris; F. van der Hart, Krimpen a.d. IJssel (archivaris voor de stukken van 1980 tot heden); mr. C.J. van Heel, Hattem, archivaris voor de stukken vóór 1980); ds. H. Peet, Bunschoten-Spakenburg; ds. H.J.Th. Velema, Hoogeveen.

23. Eredienst

E.C. Bin, Zierikzee; ds. C.J. Droger, Vlaardingen; ds. M. Groen, 's Gravenhage; ds. G. van de Groep, Heerde; ds. W.M. den Hertog, Rozenburg; ds. H.D. Rietveld, Nijkerk; ds. D.J.K.G. Ruiter, Arum; K.A. Visser, Naaldwijk.

24. Voortijdige ambtsbeëindiging predikanten

ds. D. Quant, Huizen, voorzitter; mr. H.E. Davelaar, Zwolle; M.N. den Harder, Soest; ir. J.A. Kardol MA, Huizen; drs. A.J. van der Wekken, Leerdam.

C. Diversen**25. Quaestoraat van de generale synode**

J.Lokhorst, 1^e quaestor (per 1-1-2011); E.M. de Graaf, Nunspeet, 2^e quaestor; herbenoeming tot 1-1-2011: G.P. Groeneveld, Hendrik Ido Ambacht.

26. Vertrouwenscommissie predikanten

ds. J. van Dijken, Nieuw Vennep; ds. C. Westerink, Rijnsburg; T. Meijboom, Werkendam; *secundi*: ds. P.D.J. Buijs, Harderwijk; drs. G. van Roekel, Putten;

dr.ir. J.A. Voorthuizen, Kampen; *adviserende leden*: A. van Schothorst, Urk; L. Stoter, 's Gravendeel; mevr. M. Visser-van Loon, Rijen; *secundi adviserende leden*: N. de Bruijn, Veenendaal; mevr. E. van der Wekken, Bennekom.

27. Klachtencommissie inzake misbruik van pastorale en andere gezagsrelaties

mevr.drs. E.J. van Dijk, Veenendaal; mevr.mr. dr. G.P. van Duijvenvoorde, Leiden; ds. P.J. den Hertog, Koog aan de Zaan; drs. A. Heystek, Veenendaal; mevr. drs. A.W. Westerveld, Hegebeintum; *adviserende leden*: mevr.drs. A.T. Bijkerk-van Genderen, Moordrecht; P. de Jong, Sliedrecht; mevr.mr. A.P. Versteeg, Leidschendam; mr.dr. J.A.I. Wendt, Capelle a.d. IJssel.

28. Generaal-synodale beroepscommissie klachten

mevr.mr.dr. G.W. Brands-Bottema, Apeldoorn; mevr. A. Reitsma, Zeist; drs. F. Visscher, Goes.

29. Evaluatiecommissie Emeritikas

drs. J. van 't Spijker, Hogeveen; J.W. Storm RA, Drachten; drs. N. Vennik, Groningen; ir. A.J. de Vuyst, Nieuw-Vennep.

30. Commissie doelmatigheid

G.F. van der Beek, Nunspeet; W.H. van Eeken, Utrecht; J.P. Engelfriet, Hellevoetsluis; M.N. den Harder, Soest; ir. J.A. Kardol MA, Huizen; J. Mauritz, Naarden; ds. D. Quant, Huizen; drs. G. van Roekel, Putten; J.W. Storm, Drachten.

31. Commissie digitalisering

mevr. M. Blankenstijn, Veenendaal; A. Miedema, Bussum; drs. G. van Roekel, Putten; ir. A.J. de Vuyst, Nieuw-Vennep.

32. Commissie werkwijze generale synode

J. van den Berg, Wageningen; L. Mak, Huizen; J. Mauritz, Naarden; ds. D. Quant, Huizen, samenroeper; ir. A.J. de Vuyst, Nieuw-Vennep.

33. Commissie landelijke kerkendag

ds. P.D.J. Buijs, Harderwijk (namens curatorium); ds. C.J. Droger, Vlaardingen (namens deputaten kerk en Israël); ds. A. Hilbers, Zwolle (namens deputaten zending); ds. H. Jonkman, Dronten (namens deputaten evangelisatie); ds. H.K. Sok, Opperdoes, samenroeper; J. Lokhorst, quaestor generale synode.

34. Commissie loket Herziene Statenvertaling

J.C. Westeneng, Soest, secretaris; drs. J.C.L. Starreveld, Genemuiden; drs. W. Steenbergen, Zwolle; ds. J.W. Wüllschleger, Zeewolde.

35. Studiecommissie homoseksualiteit en homoseksuele relaties

(D.V. in de synodezitting van 2011 wordt besloten hoe verder te gaan inzake

de werkzaamheden van deze commissie; dan wordt ook duidelijk of er nieuwe benoemingen en/of herbenoemingen nodig zijn)

Artikel 244

Eenheid gereformeerde belijders in Nederland/Nederlands Gereformeerde Kerken - vervolg

De bespreking van de verhouding tot de Nederlands Gereformeerde Kerken wordt voortgezet (zie art. 242). De commissie neemt het voorstel van ds. J.G. Schenau over, zij het ondergebracht bij lid 2 van het voorgestelde besluit. Dit wordt aangenomen.

De synode besluit:

1. uit te spreken dat de toe-eigening van het heil geen barrière meer vormt tussen de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Nederlands Gereformeerde Kerken;
2. deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland op te dragen in het gesprek met de Nederlands Gereformeerde Kerken gezamenlijk te inventariseren welke geschilpunten er nog zijn tussen de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Nederlands Gereformeerde Kerken en indien mogelijk het gesprek hierover inhoudelijk aan te gaan en dat te doen vanuit de eerder uitgesproken wederzijdse erkenning van elkaar als kerken die zich in alles willen stellen op de grondslag van Gods heilig Woord en de gereformeerde belijdenis;
3. de handelingen van deputaten goed te keuren;
4. opnieuw deputaten te benoemen.

De preses zegt deputaten eenheid dank voor zeer veel werk. We nemen met waardering voor hun inzet afscheid van de aftredende deputaten ds. J.W. Schoonderwoerd en de brs. J.W. Overeem en W.A. Mckay.

Artikel 245

Rondvraag naar artikel 43 K.O.

Dankbaar constateert de preses dat niemand aanleiding heeft van deze mogelijkheid gebruik te maken. Dat is een zegen van de Heere.

Artikel 246

Roepende kerk generale synode 2013

De kerk van Urk (Maranatha) wordt aangewezen als roepende kerk voor de generale synode van 2013. Als ontvangende kerk opnieuw Nunspeet. De generale synode van 2010 wordt vandaag provisorisch gesloten. Een vervolgvergadering wordt afgesproken op D.V. 10 mei (en eventueel 7 juni) 2011 in de Christelijke Gereformeerde Kerk (De Fontein) te Bunschoten.

*Artikel 247***Slotwoorden**

De preses verzoekt de medewerkers uit de gemeente van Nunspeet binnen te komen. Hij dankt de kerkenraad, de regelingscommissie, het kostersechtpaar en alle medewerkers voor de warme ontvangst en de uitstekende verzorging. D.V. komen we in 2013 graag weer! Hij overhandigt br. G.Fr. van der Beek, voorzitter van de regelingscommissie een envelop met inhoud. Br. G.Fr. van der Beek zegt dat het werk met liefde is gedaan. Vervolgens dankt de preses de vergadering die het hem niet moeilijk maakte en de medebroeders in het moderamen met wie het goed samenwerken was. De voortvarendheid van de synodale commissies en de bijzondere inzet van hun rapporteurs maakte het mogelijk vlot te vergaderen.

In een terugblik spreekt de preses van een korte synode met veel besluiten die unaniem genomen werden. Er was een geestelijke eenheid in de synode en de bereidheid om naar elkaar te luisteren. Indrukwekkende momenten waren er: het uur van gebed, het toezingen van de buitenlandse gasten, de toespraak van br. I. Nimpagaritse. Wij mogen de herinnering aan die momenten als een geschenk van de Heere met ons meedragen. Meer dan voorheen voelen we dat we als kerk een minderheid zijn in een seculariserende samenleving. We hebben elkaar nodig. We namen besluiten met een grote impact. Als voorbeelden worden genoemd de besluiten met betrekking tot de emeritikas, de zendingsgebieden, de Herziene Statenvertaling, de wijziging van bijlage 8 K.O. Dat laatste besluit heeft niet iedereen enthousiast gemaakt. Gevraagd werd wat dit betekent voor de toekomst van onze kerken. Ook na het gedane werk bidden we om zegen: de kerk is niet van ons maar van de Heere.

Namens de preadviseurs spreekt de rector, prof. G.C. den Hertog, dankbaarheid uit voor de betrokkenheid van de synode bij de Theologische Universiteit Apeldoorn (TUA) en voor de financiële ruimte die gegeven is. Er was op eerste en de laatste zittingsdag aandacht voor de TUA. De synode denkt mee! Prof. G.C. den Hertog leest 1 Petr. 1: 22 en gewaagt van de ervaren ongeveinsde broederliefde die ons er ook weer toe brengen wil elkaar van harte en bestendig lief te hebben. Waakzaamheid is geboden, de boze heeft het niet het minst op dienaren van het Woord voorzien. De broederliefde is van groot belang ook met het oog op de toekomst van onze kerken. De 'School' mag blijvend worden gezien in het licht van Heidelbergse Catechismus zondag 43, als een plek waar we mensen primair opleiden om leerjongeren te zijn van de Heere Jezus Christus en om schatten op te diepen en te vertolken voor kerk en wereld. De ware kerk wordt geboren uit Woord van God en luistert niet naar de stem van een vreemde (Zwingli).

De assessor, ds. D. Quant, spreekt vervolgens woorden van dank tot de preses. Er is geen vooroverleg geweest over de samenstelling van het moderamen. Zo werken wij niet. Wel maakte een aantal ongeschreven regels dat voor de functie van preses de naam van ds. P.D.J. Buijs werd genoemd. Maar zijn verkiezing met een grote meerderheid van stemmen wijst toch op meer. Vanwege de gaven die de

Heere u gegeven heeft, was u iemand aan wie deze taak kon worden toevertrouwd. En dat is gebleken. U zei van tevoren: 'Daar zit ik niet op te wachten'. U biedt zich niet aan maar hebt wel deze houding: wat de kerken vragen, vraagt de Heere. We hebben kort en voortvarend kunnen vergaderen. Ds. D. Quant typeerde de door de preses gegeven leiding met de steekwoorden: rustig, rechtvaardig en richtinggevend. We danken de Heere God voor wat hij ons in u gaf.

Artikel 248

Sluiting

De preses leest Matt. 28: 16-20. Deze synode stond in het licht van de eeuwigheid. Vanaf de bidstond waarin ons duidelijk werd dat wij niet zouden vergaderen voor het forum van de mensen maar voor het oog van de rechtvaardig oordelende God. Op de eerste en laatste zittingsdag waren er Schriftlezingen over de toekomst. Ook Matt. 28 met de grote opdracht is toekomstgericht. Alles is erop tegen om de opdracht uit te voeren: de brengers, het adres, de tegenkrachten. Kerk-zijn anno 2010 lijkt onbegonnen werk maar de Heere van de kerk zegt: Ik ben met u. Daarin klinkt de verbondsnaam van Israëls God door en ook de Immanuëlbelofte van Matt. 1. Als wij trouw zijn aan de opdracht dan stelt de Heere zich met zijn goddelijke heerlijkheid garant voor de kerk op aarde. In dagen van droogte of van oogst tot aan de wederkomst van Christus. Houden wij er werkelijk rekening mee dat de wereld naar het einde gaat? Bepaalt het onze prioriteiten? Voleinding is: het doel wordt bereikt. Het volbrachte werk van de Heere Jezus wacht nog op voltooiing. Zal er dan nog een Christelijke Gereformeerde Kerk zijn? Dat is niet het belangrijkste. Het gaat niet om onze kerk. De kerk is van de Heere. Hij zal zijn met allen die gewassen en verzegeld zijn. Onder de koepel van die belofte gaan we verder. Als de Christelijke Gereformeerde Kerken in deze lijn blijven, hebben ze toekomst ook als ze deze naam niet meer dragen. Het volk van God heeft toekomst want het heeft deze Koning.

We zingen staande Ps. 89: 7 en 8. Daarna gaat de preses voor in dankgebed. Hij sluit de generale synode van 2010 provisorisch.

Bijlagen

BIJLAGE 1

Artikel 21

Rapport deputaten vertegenwoordiging van de kerken

Deputaten voor de vertegenwoordiging van de kerken bieden de generale synode hierbij het volgende rapport aan:

1. Opdracht

Deputaten kregen van de generale synode van 2007 de opdracht om aan deputaten kerkorde en kerkrecht aan te geven welke besluiten van de generale synode van 2007 in de *Kerkorde* dienen te worden opgenomen. Aan deze opdracht is voldaan. Tevens zijn de wijzigingen in het huishoudelijk reglement, waartoe de generale synode van 2007 besloot, verwerkt.

2. Vertegenwoordigingen

Deputaten vertegenwoordigden de kerken bij de volgende bijzondere gelegenheden:

- ds. D. Quant vertegenwoordigde de kerken in 2009 en 2010 op de nieuwjaarsreceptie van H.M. Koningin Beatrix (in 2008 werd geen uitnodiging verzonden i.v.m. de beperkte ruimte);
- ds. D. Quant en ds. J. Westerink waren namens deputaten op 30 mei 2009 aanwezig in de Grote Kerk van Dordrecht bij de nationale herdenkingsbijeenkomst t.g.v. het Calvijjaar.

3. Ingekomen stukken

Deputaten ontvingen – meestal via het Dienstenbureau in Veenedaal – een aantal ingekomen stukken. Deputaten hebben op de meeste van deze stukken geen actie ondernomen, omdat zij meenden dat de aan de orde gestelde zaken niet om een reactie van deputaten vroegen. Andere ingekomen stukken zijn beantwoord of doorgestuurd naar andere deputaatschappen.

Van de classis Zwolle ontvingen deputaten een brief met het verzoek of deputaten de archivaris van de synode toestemming wilden geven om ten behoeve van de behandeling van een zaak op de classis Zwolle na te gaan wat tijdens een comitézitting op de synode van 1977 ten aanzien van die zaak besloten is. Het betrof hier een synodebesluit over het afwisselen van de lezing van de Tien geboden in de eredienst met andere paraenetische gedeeltes uit de Heilige Schrift. Deputaten hebben geantwoord dat openbaarmaking van notulen niet aan de orde is, maar dat er geen bezwaar is om de conclusie van het besluit van 1977 aan de classis Zwolle door te geven.

Vervolgens hebben deputaten het geanonimiseerde extract uit de acta van de bewuste comitézitting uit 1977 opgevraagd, ontvangen en doorgestuurd naar deputaten kerkorde en kerkrecht opdat het toen genomen besluit – weliswaar in comité genomen, maar van algemene betekenis – in de kerkorde opgenomen kan worden.

Een tijd later ontvingen deputaten een brief van mr. C. van Heel, archivaris van de synode, met enkele overwegingen inzake het omgaan met comitéacta en –stukken in het archief van de kerken. Br. Van Heel stelt voor de handelwijze, die bij de behandeling van de bewuste zaak op de classis Zwolle gevolgd is, voorlopig te sanctioneren. Dat betekent dat het dictum van de generale synode in een comitézaak in geanonimiseerde vorm wordt doorgegeven aan een kerkelijke vergadering die daaraan behoefte heeft. De archivaris kan gemachtigd worden in voorkomende gevallen aldus te handelen, zonder dat hij telkens machtiging moet vragen. Voor andere doeleinden dan het gebruik door kerkelijke vergaderingen van de Chr. Ger. Kerken in Nederland zijn comitézaken gedurende 75 jaar gesloten. Verder stelde br. Van Heel voor om besluiten in appenzaken die een geldingskracht hebben voor het geheel van de kerken zo mogelijk in openbare zitting te nemen opdat zulke besluiten opgenomen kunnen worden in de *Acta* en zo kenbaar zijn voor het geheel van de kerken.

Deputaten sluiten zich bij deze voorstellen van de archivaris aan.

Van deputaten buitenlandse kerken ontvingen deputaten een brief met het verzoek te bevorderen dat er een afspraak komt dat de generale synode in het vervolg standaard op de donderdag en vrijdag van de tweede vergaderweek (oktober) op haar agenda ruimte laat voor het overbrengen van groeten door afgevaardigden van buitenlandse kerken. Met deze afspraak hoeft met het uitnodigen van afgevaardigden van buitenlandse kerken niet (meer) gewacht te worden tot de agenda is vastgesteld. Deputaten vertegenwoordiging steunen dit verzoek en stellen de synode voor artikel 30 van het huishoudelijk reglement als volgt te formuleren:

'Afgevaardigden van kerken, waarmee correspondentie wordt onderhouden, zullen in principe op de donderdag en vrijdag van de tweede volle vergaderweek (oktober) gelegenheid ontvangen de synode toe te spreken. De preses, of op zijn verzoek een van de andere leden of preadviserende leden, zal deze toespraak namens de synode beantwoorden.'

Van de Raad van Kerken in Nederland ontvingen deputaten een brief over de oprichting van een projectgroep die een stimulans moet geven aan de verbreding en verdieping van de wederzijdse doop(v) erkenning tussen de kerken in ons land met daarbij de vraag of de Christelijke Gereformeerde Kerken bereid zijn, actief aan dit bezinningsproces van de Raad van Kerken deel te nemen.

Gezien de positie die onze kerken altijd hebben ingenomen t.o.v. van de Raad van Kerken in Nederland meenden deputaten dat het niet voor de hand lag om op het verzoek in te gaan. Daarbij overwogen deputaten niet alleen het formele aspect van de positie van onze kerken t.o.v. van de Raad maar ook de vraag of een dergelijk bezinningsproces de zaak waar het om gaat werkelijk verder zal brengen.

4. Benoemingen

De synode van 2007 besloot het moderamen te machtigen om samen met de Vertrouwenscommissie te zoeken naar drie adviserende leden voor deze commissie, alsmede naar drie secundi. Na de definitieve sluiting van de synode is dit mandaat overgegaan naar deputaten vertegenwoordiging. Conform het genomen synodebesluit en in samenspraak met de Vertrouwenscommissie werden benoemd: zr.

M. Bac-Fahner (Bennekom), br. A. van Schothorst (Utrecht) en zr. M. Visser-van Loon (Rijen). En als secundi: br. J. de Bruin (Veenendaal), br. L. Stoter ('s-Gravendeel) en zr. E. van der Wekken (Rhenen).

Eind 2008 ontvingen deputaten van deputaten kerkorde en kerkrecht het verzoek om een tussentijdse benoeming in dit deputaatschap te doen in verband met het terugtrekken van mr. H.M. Dunsbergen, die naar een ander kerkverband was overgegaan. Gezien het belang van juridische kennis in dit deputaatschap hebben deputaten vertegenwoordiging dit verzoek gehonoreerd en op voorstel van deputaten kerkorde en kerkrecht en onder nadere goedkeuring van de generale synode br.mr. H. de Hek te IJsselmuiden benoemd.

5. Contact met deputaatschappen

Op diens verzoek hebben deputaten twee keer een gesprek gehad met de voorzitter van de studiec commissie homoseksualiteit en homoseksuele relaties. Die gesprekken gingen over de voortgang van het werk van de studiec commissie en de wijze van rapporteren aan de synode.

6. Contact met hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond

In het najaar van 2008 ontvingen deputaten een brief van het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond in de Protestantse Kerk in Nederland met het verzoek om een verkennend gesprek over de vraag hoe we inzake het thema van de Bijbelse plaats van de vrouw in de gemeente anno 2008 leiding hebben te geven.

Zoals bekend, heeft in onze kerken de bezinning op de Bijbelse plaats van de vrouw geleid tot de synode-uitspraken van 1998 en 2001. Deputaten hebben het hoofdbestuur daarom bericht dat het ons niet reëel leek om grote verwachtingen van de mogelijkheden tot een gezamenlijke bezinning te hebben. Niettemin verklaarden deputaten zich wel bereid tot een gesprek, vooral omdat het gesprek een verkennend karakter zou dragen. Deputaten hebben tegelijk deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland op de hoogte gesteld van deze briefwisseling en aan hen gemeld dat naar onze overtuiging de inhoud van het verzoek buiten de instructie van deze deputaten viel, reden waarom ons deputaatschap de brief in behandeling heeft genomen.

Op 17 juni 2009 vond het gesprek met een delegatie van het hoofdbestuur plaats. Van de zijde van het hoofdbestuur is een toelichting gegeven op de brief. Het hoofdbestuur overweegt een bezinning op te starten over de positie van de vrouw in de gemeente. In 2007 liet het hoofdbestuur weliswaar de Bijbels-theologische studie *Man en vrouw in Bijbels perspectief*, eerder verschenen in de jaren tachtig, opnieuw uitgeven. Maar deze heruitgave heeft iets van een verlegenheidsoplossing in zich. Vandaar de wens om de bezinning opnieuw op te starten.

En de vraag was of die bezinning wellicht samen gevoerd zou kunnen worden.

Deputaten hebben allereerst een toelichting gegeven op de plaats van deputaten vertegenwoordiging in het geheel van de kerken. En vervolgens het traject geschetst dat geleid heeft tot de synodebesluiten van 1998 en 2001. In reactie op de concrete vraag van het hoofdbestuur is geantwoord dat het thema van de plaats van de vrouw in de gemeente op dit moment in de kerkelijke vergaderingen van de CGK geen gespreksthemata is, al gaat ook in onze kerken de bezinning voort. Daarom kan de bezinning niet gezamenlijk ter hand genomen worden. Wel kan het hoofdbestuur christelijke gereformeerde theologen uitnodigen om op persoonlijke titel aan de bezinning mee te doen. Verder gaven deputaten de broeders van het hoofdbestuur in overweging de bezinning breder te trekken dan alleen de vraag naar de vrouw in het ambt, maar vooral ook oog te hebben voor de hermeneutische vragen bij dit thema van de plaats van de vrouw in de gemeente.

Het was een broederlijke ontmoeting.

7. Voorstellen

Deputaten stellen u voor:

1. de archivariissen van de synode te machtigen om comitébesluiten van de generale synode in geanonimiseerde vorm door te geven aan kerkelijke vergaderingen die daar vanwege de behandeling van een bepaalde zaak om vragen;
2. te besluiten om beslissingen in appelzaken die geldingskracht hebben voor het geheel van de kerken zo mogelijk in openbare zitting te nemen opdat zulke besluiten opgenomen kunnen worden in de *Acta* en zo kenbaar zijn voor het geheel van de kerken;
3. artikel 30 van het huishoudelijk reglement als volgt te formuleren:
'Afgvaardigden van kerken, waarmee correspondentie wordt onderhouden, zullen in principe op de donderdag en vrijdag van de tweede volle vergaderweek (oktober) gelegenheid ontvangen de synode toe te spreken. De preses, of op zijn verzoek een van de andere leden of preadviserende leden, zal deze toespraak namens de synode beantwoorden';
4. hun werkzaamheden goed te keuren;
5. opnieuw deputaten te benoemen overeenkomstig art. 50 sub 11 K.O., opdat zij de kerken kunnen vertegenwoordigen in gevallen die niet behoren tot de competentie van andere deputaatschappen.

Namens deputaten,
G. van Roekel, secretaris

Aanvullend rapport deputaten vertegenwoordiging van de kerken

Deputaten voor de vertegenwoordiging van de kerken bieden de generale synode hierbij de volgende aanvulling op hun rapport aan:

1. Vertegenwoordiging

Deputaten ontvingen van de minister-president, mede namens de ministers van Binnenlandse Zaken en Buitenlandse Zaken, een uitnodiging om op 30 juni 2010 in Den Haag aanwezig te zijn bij de herdenkingsbijeenkomst voor de Nederlandse getroffen en van vliegcramp in Tripoli. Ds. D. Quant heeft deputaten en daarmee de kerken vertegenwoordigd.

2. Ingekomen stuk

Als oud-voorzitter van de generale synode 2007 ontving ds. D. Quant een brief van de Federatie van Nederlandse verenigingen tot integratie van homoseksualiteit (COC Nederland en de Stichting Landelijk KoördinatiePunt). In deze brief werd hem verzocht deel te nemen aan de voorbereiding van een in mei 2011 te publiceren kerkelijke verklaring tegen homogeweld.

Ds. Quant heeft dit verzoek ingebracht bij deputaten. Deputaten kwamen na interne bespreking en contact met de aangeschreven vertegenwoordigers van de NGK, GKv en HHK tot het oordeel niet aan dit initiatief te zullen meewerken. De redenen daarvoor zijn:

- a. Hoewel deputaten homogeweld verafschuwen en dat te zijner tijd in de kerkelijke organen ook publiek zullen maken, menen we dat deze soort van geweld niet geïsoleerd mag worden van zoveel ander geweld dat er in deze wereld en in deze samenleving is, geweld dat evenzeer afkeurenswaardig is.
- b. Het COC heeft zich in de loop van de jaren duidelijk geprofileerd in het maatschappelijke traject van acceptatie van de beleving van homoseksualiteit van de homofiel geaarde medemens. In de Chr. Ger. Kerken wordt daar met grote reserve tegenaan gekeken. Hoewel het COC slechts een faciliterende rol zal spelen bij de totstandkoming van de verklaring zal het onvermijdelijk zijn dat in het traject discussies ontstaan over bijv. de definitie van 'geweld' of van 'mensenrechten'. Dan zal het lastig, zo niet onmogelijk zijn, om in de kerken duidelijk te maken hoe onze eigen stem daarin is.

Namens deputaten,
G. van Roekel, secretaris

BIJLAGE 2

Artikel 22

Rapport van het moderamen van de synode van 2007

Het moderamen van de generale synode van 2007 meldt u de volgende werkzaamheden:

1. Besluitenboekje

Door de gezamenlijke inspanning van de eerste en de tweede scriba kon in januari 2008 het *Besluitenboekje* van de generale synode 2007 verschijnen. Een overdruk daarvan verscheen tegelijkertijd in een aflevering van *Ambtelijk Contact*. Voor de medewerking van de redactie van dit blad zijn we ook nu weer dankbaar. Het *Besluitenboekje* is toegezonden aan de kerkenraden en de meerdere vergaderingen van de kerken.

2. Acta generale synode 2007

De tekst van de *Acta* van de generale synode 2007 is in een vergadering van het oud-moderamen op 19 december 2007 vastgesteld. De druk is (opnieuw) verzorgd door drukkerij Buijten & Schipperheijn te Amsterdam. Het Dienstenbureau heeft ook deze keer gewaardeerde diensten verricht bij het gereedmaken van de *Acta* (inclusief bijlagen). Met name zr. Rita Blankenstijn heeft daarvoor veel werk verzet. Met een kleine vertraging verschenen de *Acta* half april 2008. Alle kerken ontvingen een exemplaar, evenals de afgevaardigden (waaronder de secundusafgevaardigden, voor zover dezen een of meerdere zittingen van de synode hadden bijgewoond). Ook de preadviseurs ontvingen een exemplaar. Zoals gebruikelijk werden de *Acta* ook verzonden naar alle kerken in binnen- en buitenland waarmee onze kerken een vorm van contact hebben. De verzending is verzorgd door het Dienstenbureau.

Helaas is er in de allerlaatste fase van het correctieproces van de *Acta* nog een fout ingeslopen, die pas na het verschijnen van de *Acta* is opgemerkt. In het register is een stukje tekst verdwenen waardoor de gegevens over het Dienstenbureau terecht zijn gekomen achter Diaconaat.

Drukkerij Buijten & Schipperheijn aanvaardde de verantwoordelijkheid voor deze fout en heeft daarvoor verontschuldiging aangeboden. Op kosten van de drukker heeft iedere ontvanger van de *Acta* een erratum met de correcte gegevens ontvangen.

De correcte tekst had moeten luiden:

D

Diaconaat: art. 134, 217; bijl. 50 (444), 51 (456), 92 (569)

Dienstenbureau: art. 82, 165; bijl. 29 (309), 30 (319), 67 (525)

Dovenpastoraat: zie gezondheidszorg.

De tekst van de comitéacta van de generale synode 2007 is eveneens in de vergadering van het oud-moderamen op 19 december 2007 vastgesteld en getekend.

De acta van de voortgezette vergadering van 28 mei 2008 zijn vastgesteld in een vergadering van het oud-moderamen op 13 juni 2008. De tekst van de comitéacta van de voortgezette synodevergadering van 28 mei 2008 zijn in dezelfde vergadering vastgesteld en getekend.

3. Uitvoering besluiten generale synode 2007

De synode droeg het moderamen op om een schrijven te richten aan de eerstvolgende generale synode van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt). Aan deze opdracht is voldaan (zie bijlage 1).

Ook gaf de synode het moderamen de opdracht mee een brief te schrijven aan de eerstvolgende landelijke vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken. Ook deze taak is uitgevoerd (zie bijlage 2).

Verder heeft het moderamen conform de genomen besluiten de kerken geïnformeerd over het synodebesluit inzake de Nieuwe Bijbelvertaling (zie bijlage 3) en de noodzakelijk geachte vorming van ambtsdragers (zie bijlage 4).

Ten slotte heeft het moderamen in een vertrouwelijk gesprek aan een oud-deputaat een toelichting

gegeven op de besluitvorming rond de benoeming van leden voor een bepaald deputaatschap.

4. Werkwijze generale synode

Het moderamen herinnert u allereerst aan de besluiten die synode van 2007 nog tijdens de vergaderingen nam. Zie artikel 282 van de *Acta*.

Na de provisorische sluiting van de synode ontving het moderamen een brief van een afgevaardigde over de praktijk die tot nu toe gevolgd wordt bij het indienen van tegenkandidaten bij het bespreken van de voordracht voor benoemingen. Deze afgevaardigde had er moeite mee dat bij de bespreking van de voordracht voor benoemingen zonder bespreking wordt overgegaan tot stemming wanneer een tegenkandidaat wordt voorgesteld. Het moderamen deelt deze moeite. En stelt u daarom voor aan artikel 55 van het huishoudelijk reglement toe te voegen:

Indien bij de bespreking van het voorstel van het moderamen voor benoemingen in deputaatschappen en commissies voor een bepaalde voordracht een tegenkandidaat wordt voorgesteld, kan het moderamen een toelichting geven op de kandidaat die zij voorstelt en zal de preses aan de vergadering vragen of er behoefte is aan een besprekingsronde.

Na de synode ontving het moderamen nog een brief van een andere afgevaardigde. Deze broeder deed de suggestie om tussen de eerste en tweede zittingsweek een week extra te plannen. Het moderamen neemt deze suggestie niet over. Door de aanwijzing van vier vergaderdagen voor het commissiewerk zijn er voor de eerste zittingsweek voldoende rapporten beschikbaar. Bovendien zal een verschuiving van de planning tot problemen leiden tegen het einde van de synode in verband met de feestdagen aan het einde van het jaar.

Ten slotte: op de vraag van het moderamen – gesteld in de zitting van 20 november 2007 – om gedachten over het houden van Bijbelstudie te melden bij het moderamen (zie art. 176 *Acta*) is geen reactie ontvangen.

5. Aanwezigheid primi-afgevaardigden

In een terugblik op de synode van 2007 signaleerde het oud-moderamen dat er tijdens deze synode naar verhouding meer primi-afgevaardigden waren die zich af en toe (of wat frequenter) lieten vervangen, soms voor een beperkt deel van de dag. Daar kunnen uiteraard goede redenen voor zijn geweest. Maar is dat een goede ontwikkeling? Het oud-moderamen meent van niet. Het is voor een goed verloop van de synode juist van belang dat primi-afgevaardigden zoveel als mogelijk is alle vergaderingen bijwonen. Het is echter ook van belang met het oog op de secundi-afgevaardigden. Als er regelmatig een beroep op hen wordt gedaan (soms voor een zeer beperkt deel van een vergaderdag) terwijl het hun onduidelijk is of de afwezigheid van de primusafgevaardigde werkelijk noodzakelijk is, kan dat hun het idee geven dat ze ter synode zijn om het aantal afgevaardigden op 52 te houden. In een brief die het oud-moderamen bereikte, gebruikten twee secundus-afgevaardigden in dat verband de uitdrukking 'er voor spek en bonen bijzitten' om hun gevoel uit te drukken. Daarom onderstreept het oud-moderamen hier nog eens dat het belangrijk is dat primi-afgevaardigden zoveel als mogelijk is alle plenaire vergaderingen bijwonen.

6. Contact met de roepende kerk synode 2010

Er is contact geweest met de kerk van Huizen, aangewezen om de synode van 2010 samen te roepen. Dat overleg had met name betrekking op de vergaderdata voor de synode en de data die voor het commissiewerk zijn gereserveerd. Bidstond en opening zullen in Huizen plaatsvinden, terwijl de overige zittingen, conform de besluitvorming van de synode 2007, weer in Nunspeet zullen worden gehouden.

7. Voorstellen

Het oud-moderamen stelt u voor:

1. aan artikel 55 van het huishoudelijk reglement toe te voegen: 'Indien bij de bespreking van het voorstel van het moderamen voor benoemingen in deputaatschappen en commissies voor een bepaalde voordracht een tegenkandidaat wordt voorgesteld, kan het moderamen een toelichting geven op de kandidaat die zij voorstelt en zal de preses aan de vergadering vragen of er behoefte is aan een besprekingsronde';
2. zijn handelingen goed te keuren.

Namens het oud-moderamen,
G. van Roekel, scriba I

Bijlage 1

De generale synode 2008 van de Gereformeerde Kerken in Nederland
p.a. de samenroepende kerk van Zwolle-Zuid
Postbus 770
3800 AT AMERSFOORT

Huizen/Harderwijk, 19 december 2007

Zeer geachte broeders,

De generale synode 2007 van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, samengeroepen door de kerk van Sliedrecht Beth-El en bijeen in Nunspeet, heeft tijdens verscheidene zittingen gesproken over het onderdeel van het rapport van de deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland waarin de verhouding tussen de beide kerkverbanden, die u en wij vertegenwoordigen, aan de orde kwam. Daarbij was ook uw brief d.d. 6 juli 2005 aan de orde.

In de toespraak van prof.dr. B. Kamphuis tot de synode werd gewaagd van een cruciaal punt waarop we als kerken beide zijn gekomen: de vraag welke weg ingeslagen moet worden, in gehoorzaamheid aan de Heere en in overeenstemming met Schrift en belijdenis, noopt – na zoveel jaren van samenspreking – tot een duidelijke beslissing. Daarbij dient, zo zei hij, inhoudelijk verwerkt te worden dat de gemeente pijler en fundament van de waarheid is en dat het van groot geestelijk belang is dat wij elkaar, staande op het fundament van Schrift en belijdenis, daarbij behulpzaam zijn en samen optrekken.

U zult, broeders, geproefd hebben dat deze toespraak ons niet onbewogen heeft gelaten. De synode stond voor een heel belangrijke beslissing, in het licht van de gegroeide kerkelijke contacten. Tot twee keer toe was op eerdere synodes (2001, 2004) besloten het federatief groeimodel (FGM) 'nog' niet in te voeren. Het was duidelijk dat deze zaak geen verder uitstel kon lijden. De synode had daarbij te maken – het is u niet ontgaan – met twee onderling tegengestelde visies uit de kring van de deputaten. Met spanning werd dan ook de uiteindelijke beslissing van de huidige synode tegemoet gezien.

Welnu, de synode 2007 nam beslissingen die zowel de landelijke als de plaatselijke toenadering raken, en die onderling enigszins tegengesteld zijn.

Zij besloot enerzijds het FGM 'op dit moment niet in te voeren'. Wij beseffen dat dit besluit voor u pijnlijk moet zijn: van 'nog niet invoeren', kwam het nu tot: 'op dit moment niet invoeren'. Zo op het oog is dat niet veel anders, maar erachter zit – dat zult u zelf hebben geproefd – de noodzaak tot een zorgvuldig omgaan met de verschillen in eigen kerkverband, die ons tot de conclusie deden komen dat de kerken deze verdere groei naar eenwording geestelijk niet kunnen dragen. Dat is toch anders dan wat men had mogen verwachten gezien de formuleringen in 2001 en 2004. Wij verhelten u niet dat ook wij, evenals u, pijn lijden aan dit besluit en de gevolgen ervan. De preses heeft aan die pijn ook uiting gegeven, meteen nadat het besluit genomen was. Het legt een zere plek in ons eigen kerkelijk samenleven als Christelijke Gereformeerde Kerken bloot: onder ons worden de contacten met uw kerken geestelijk heel verschillend principieel gewaardeerd (o.a. op het punt van de prediking). Dat betekent dat een doorgroei van deze contacten op het niveau van de meerdere vergadering moeilijk, zo niet op dit moment onmogelijk is. Er is geen reden om daarvoor, naar welke kant ook, met de beschuldigende vinger te wijzen; wij dienen onszelf allen klein te maken voor de Heere. Daaraan is tijdens de vergaderingen van de synode ook stem gegeven.

Tegelijk geeft e.e.a. aan van hoe groot belang het is dat de samensprekingen tussen beide kerken, zowel op plaatselijk niveau als op het niveau van de wederzijdse deputaten, verder gaan, opdat er onder Gods zegen geestelijk meer herkenning zal komen (of nog meer dan op bepaalde plaatsen al het geval is).

De synode nam tegelijk echter ook een ander besluit, in nauwe samenhang met het voorgaande: samenwerken en nauwer kerkelijk samenleven op plaatselijk niveau dient voluit gestimuleerd en gefaciliteerd te worden. Daaruit kunt u proeven hoezeer ons de contacten tussen gemeenten uit uw en ons kerkverband ter harte gaan. Wat onder Gods zegen plaatselijk bereikt kan worden, dient volle ruimte te krijgen. In verband daarmee is het niet zonder betekenis dat de synode een uitspraak, gedaan in 2004, nog eens herhaalde, namelijk het gegeven dat bij de classicale toestemming voor het plaatselijk nauwer samenleven men zich dient te houden aan de duidelijke intentie van bijlage 8 K.O.: geen persoonlijke overwegingen, maar kerkelijke weging dient aan een dergelijke beslissing ten grondslag te liggen. Wij merken namelijk dat er op onderscheiden classes moeite is om zo te handelen en daarom onderstreepten we dit – al eerder genomen – besluit, in de hoop dat daarmee iets gebeurt van wat we graag zien gebeuren en wat we in het begin van deze alinea omschreven.

Ten slotte: al enige tijd is er sprake van het Deputaten Overleg Eenheid (DOE-overleg). Tot op heden werkt daar vanuit de Christelijke Gereformeerde Kerken ds. D. Quant, deputaat kerkorde en kerkrecht, daartoe uitgenodigd als lid van dat deputaatschap, aan mee. De synode sprak uit dat dit overlegorgaan goede mogelijkheden biedt om eenheid en samenwerking met de Geref. Kerken (vrijgemaakt) te doen behouden en waar mogelijk uit te bouwen. Daarom besloot zij de deputaatschappen eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland en kerkorde en kerkrecht te verzoeken ieder een lid af te vaardigen naar het DOE-overleg. Het onderstreept nog eens de wil van de synode om eenheid te bevorderen, waar dat mogelijk is.

We wensen u als breedste vergadering van de kerken de zegen van de Heere toe en de leiding van zijn heilige Geest. En wij hopen op beslissingen uwerzijds die het mogelijk zullen maken de ingeslagen kerkelijke weg te vervolgen. Wij zullen daarom bidden.

Met hoogachting en broederlijke groeten,
namens de generale synode

D. Quant, preses
P.D.J. Buijs, scriba II

CC naar deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland
CC naar deputaten kerkorde en kerkrecht
Bijlage: besluiten generale synode 2007 over de verhouding tot de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt)

Bijlage 2

Aan de Landelijke Vergadering 2010 van de Nederlands Gereformeerde Kerken
 p.a. de roepende kerk van Houten
 br. R. Geuverink, scriba
 Appelgaarde 22
 3992 JG HOUTEN

Huizen/Harderwijk, 19 december 2007

Geachte broeders,

De generale synode 2007 van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, samengeroepen door de kerk van Sliedrecht Beth-El en bijeen in Nunspeet, heeft op 4 oktober gesproken over het onderdeel van het rapport van onze deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland waarin de verhouding tussen de beide kerkverbanden, die u en wij vertegenwoordigen aan de orde kwam. Daarbij waren ook uw brief van 12 maart 2005 en uw eerste brief van 18 september 2007 (gedeeltelijk) aan de orde. In de derde zittingsweek kwamen uw andere brieven aan de orde.

In de toespraak van ds. C.T. de Groot, waarin het Bijbelse spreken over eensgezindheid centraal stond, werden aan de ene kant de ontmoetingen tussen uw commissie en onze deputaten waardevol genoemd - bij momenten werd eensgezindheid ervaren -, terwijl aan de andere kant uitgesproken werd dat aan beide zijden ook pijn voelbaar is in de contacten. Verder sprak hij de wens uit op andere terreinen samen op te trekken; uw brieven van 18 september 2007 (over participatie in de commissie predikantsprofiel en over het gezamenlijk opstarten van en vorm en invulling geven aan de website 'kerk en homoseksualiteit') zijn daarvan een voorbeeld. We spreken graag onze dankbaarheid uit voor de goede woorden en zegenwensen.

In de bijlagen treft u het besluit aan dat de synode inzake de verhouding met uw kerken nam alsmede de besluiten die de synode nam naar aanleiding van de drie brieven van 18 september 2007. Graag willen we deze besluiten kort toelichten.

Het besluit dat de synode nam inzake de verhouding met uw kerken dient u te lezen in het licht van de woorden die de preses van de synode sprak in antwoord op de toespraak van ds. C.T. de Groot: De contacten tussen de beide kerken zijn met verwachting begonnen. Dat heeft plaatselijk geleid tot soms hechte samenwerking. Maar gaandeweg kwamen er verschillende reacties, van grote reserves tot en met groot, geestelijk enthousiasme. Wat soms op plaatselijk niveau is ontstaan, is als een zegen gezien; dat kunnen we niet uitwissen. Tegelijk worstelen we als Christelijke Gereformeerde Kerken met de vraag hoe het nu verder kan en moet.

Daarbij speelt ook het besluit dat de Landelijke Vergadering 2007 nam inzake het daadwerkelijk openstellen van het ambt van predikant voor de vrouw een rol, een besluit waarvan u in uw brief van 12 maart 2005 al aangaf dat het voor de Chr. Ger. Kerken moeilijk te aanvaarden is. De synode is dankbaar dat deputaten met uw commissie uitvoerig over het ambt konden doorspreken. Maar helaas kon de overbrugging niet gemaakt worden. Deputaten hebben de synode gemeld dat het bij dit verschil in visie niet gaat om een vorm van Schriftkritiek, maar om het Schriftverstaan.

Broeders, tegen deze achtergrond overwoog de synode dat het met het oog op de samenwerkende en samenwerkingsgemeenten noodzakelijk is dat er gesprekken plaatsvinden met uw 'Commissie voor Contact en Samenspreking met andere kerken', vooral met het oog op de situatie die ontstaan is na de besluiten van uw vergaderingen in 2004 en 2007 met betrekking tot 'vrouw en ambt', opdat uw commissie en onze deputaten zo mogelijk met gemeenschappelijke adviezen bedoelde gemeenten kunnen dienen en deze niet in een geïsoleerde positie terechtkomen. In dat verband melden we u ook dat deputaten eenheid (evenals deputaten kerkorde en kerkrecht) bij de behandeling van het rapport van deputaten dat handelt over de relatie met de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) de opdracht kregen om te participeren in het Deputaten Overleg Eenheid. Verder besloot de synode de gesprekken ook voort te zetten met het oog op zaken van gemeenschappelijk belang.

In uw eerste brief van 18 september 2007 gewaagt u van de hartelijke instemming van uw kerken met de gemeenschappelijke verklaring van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) en de Christelijke Gereformeerde Kerken inzake de toe-eigening des heils. De synode heeft er dankbaar kennis van genomen. Daarmee is duidelijkheid ontstaan over de status van een eerdere mondelinge reactie van uw commissie. Wel werd er ter synode op gewezen dat in deze brief niet wordt verwezen naar een desbetreffend besluit van uw Landelijke Vergadering. Vandaar dat deputaten de opdracht kregen in het gesprek met uw commissie na te gaan welk kerkelijk besluit aan de genoemde instemming ten grondslag ligt. Verder kregen deputaten de opdracht mee na te gaan in hoeverre de genoemde instemming kan bijdragen aan het slechten van de barrières tussen uw kerken en de onze, al beseft de synode dat door het verschil in ambtsvisie en ambtspraktijk barrières slechts ten dele geslecht kunnen worden.

Uw tweede brief van 18 september 2007 ging over de commissie predikantsprofiel. Hartelijk dank, broeders, voor de uitnodiging om in deze commissie te participeren. De synode besloot evenwel niet op deze uitnodiging in te gaan. Op onze tafel lag een instructie van de particuliere synode van Oosten om deputaten kerkorde en kerkrecht op te dragen onderzoek te doen naar de inzetbaarheid van broeders en zusters met een hbo- of wo-opleiding theologie, die niet de bedoeling hebben op predikant te worden, in welk onderzoek ook de kerkrechtelijke positie en de relatie tot de ambten dient te worden betrokken. De synode heeft deze instructie inzake de positie van kerkelijke werkers aanvaard en deputaten kerkorde en kerkrecht genoemde opdracht verstrekt. Uw voorstel vroeg iets anders en ook iets diepers dan dit

besluit van de synode. Verder wilde de synode de taak van deputaten kerkorde en kerkrecht, die veel speciale opdrachten van de synode kregen, niet nog verder verzwaren. Vandaar het besluit om niet op uw voorstel in te gaan.

Uw laatste brief van 18 september 2007 ging over het opstarten van de website *Kerk en homoseksualiteit*. Uw verzoek was om te participeren bij het opstarten van en vorm en invulling geven aan deze website. Ook op deze uitnodiging meent de synode niet te kunnen ingaan. Naar aanleiding van een ingediende instructie besloot de synode een studiegroep homoseksualiteit en homoseksuele relaties in te stellen die de kerken zal dienen met een rapport waarin een Bijbels verantwoorde visie wordt gegeven op homoseksualiteit en homoseksuele relaties om de generale synode van 2010 in de gelegenheid te stellen hierover een kerkelijke uitspraak te doen. Tegen deze achtergrond acht de synode het prematuur om - voordat een kerkelijk standpunt is bepaald ten aanzien van homoseksualiteit en de omgang met homoseksuele gemeentelieden - nu reeds mee te werken aan het ontwikkelen en actueel houden van een website zoals u bedoelt.

We bidden uw vergadering, als de breedste vergadering van de kerken, hartelijk de leiding van Gods Geest toe. Opdat de Bijbelse eensgezindheid, waarover ds. C.T. de Groot zulke goede woorden sprak tot onze synode, uw vergadering zal beheersen en de te nemen besluiten dienstbaar mogen zijn aan de opbouw van uw kerken, de eenheid van allen die Christus' verschijning liefgehad hebben, het getuigenis van het evangelie in de wereld en de eer van Gods naam.

Met hoogachting en broederlijke groeten,
namens de generale synode

D. Quant, preses
ds. P.D.J. Buijs, scriba II

Bijlagen: 4

CC: naar deputaten voor de eenheid van gereformeerde belijders in Nederland.

Bijlage 3

Aan alle kerkenraden van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland

Huizen/Putten/Harderwijk/Urk, 19 december 2007

Geachte broeders,

In opdracht van de generale synode van Sliedrecht Beth-El/Nunspeet 2007 van onze kerken doet het moderamen u het besluit toekomen, zoals dat door de synode in de afgelopen weken genomen is met betrekking tot het gebruik van de Nieuwe Bijbel Vertaling (NBV) in de Christelijke Gereformeerde Kerken. De meeste besluiten worden u op een andere manier ter kennis gebracht: in hoofdlijnen via de (kerkelijke) pers of via het besluitenboekje en nog later via de *Acta* van de synode. Dat voor het besluit over de NBV een andere, kortere weg gevolgd wordt, zegt al iets over de aard van dat besluit en de impact die het heeft voor ons kerkelijke leven en samenleven. Niet voor niets gaf de synode aan haar moderamen de opdracht dit besluit voor u toe te lichten. Door middel van dit schrijven willen wij aan die opdracht voldoen.

In 2004 stelde de generale synode van Utrecht-West een deputaatschap in, dat de opdracht kreeg een onderzoek in te stellen naar de betrouwbaarheid en de bruikbaarheid van de NBV en daarover advies uit te brengen aan de synode van 2007. Het rapport van die deputaten vormde het uitgangspunt voor de besprekingen op de synode 2007. Het zal u niet ontgaan zijn dat er meerdere en langdurige besprekingen aan dit onderwerp zijn gewijd. Deputaten waren over het algemeen zeer positief over de doeltaalgerichtheid van de NBV, maar hadden nogal wat bedenkingen ten aanzien van de brontaalgetrouwheid. U zult daarover nader kunnen lezen in de brochure, die door een nieuw deputaatschap in opdracht van de synode wordt voorbereid.

Hoewel deputaten de bezwaren ten aanzien van de betrouwbaarheid verschillend wogen, kwamen ze toch tot een eensluidend voorstel aan de synode: de kerken te ontraden gebruik te maken van de NBV. Dat voorstel was, zoals de synodale commissie een en andermaal onder woorden heeft gebracht, een compromis dat niet gevonden maar geschonken werd.

De bespreking in de synode werd voorbereid - zoals dat met alle zaken ter synode gebeurt - door een synodale commissie, die aanvankelijk met een meerderheids- en een minderheidsvoorstel kwam, waarbij de minderheid voorstelde om de NBV niet vrij te geven terwijl de meerderheid het voorstel van deputaten volgde. Er was sprake van langdurige en indringende besprekingen, waarbij soms de aanwezigheid van de Heilige Geest duidelijk werd ervaren, terwijl anderzijds soms ook geconstateerd moest worden dat het heel moeilijk was om dat geestelijke niveau vast te houden. Uiteindelijk aanvaardde de synode een nieuw, eensluidend voorstel van de commissie, waarin het gebruik van de NBV in de eredienst 'met klem' ontraden werd. Dit besluit kreeg een duidelijke meerderheid. Een deel van de afgevaardigden bleef moeite houden met dit voorstel en stemde tegen.

In de hele gang van zaken hebben wij ervaren dat wij als leden van de synode met elkaar delen de liefde tot het Woord van God en de liefde tot de kerken die in dat Woord hun fundament vinden en uit en naar dat Woord zoeken te leven. Het is dan ook niet geestelijk om degenen die de NBV anders wegen dan dat iemand voor zichzelf doet aan te duiden als progressief of ouderwets, al naar gelang aan welke kant men staat, om dan die ander alleen om deze reden af te schrijven. Juist in de momenten waarin de harten voor elkaar opengingen, hebben wij ter synode een sterke en broederlijke verbondenheid ervaren.

Tegelijkertijd ervoeren we de pijn die het met zich mee brengt, wanneer we over zulke fundamentele zaken als een vertaling van het Woord van de Heere verschillend blijven denken. Sterker dan ooit hebben we ook moeten constateren dat onze gemeenten, staande op hetzelfde fundament, toch in een heel verschillende context leven, waardoor verschillende keuzen worden gemaakt.

Namens de breedste vergadering van de kerken willen we al onze kerkenraden vragen, het besluit ten aanzien van de NBV ernstig te overwegen. Daarbij dienen we ons te realiseren waarom de synode het besluit tot ontrading nam en wat het betekent voor onze gemeente in relatie tot het kerkverband wanneer we plaatselijk toch een andere keuze menen te moeten maken.

Wij dringen er bij alle kerkenraden op aan om, overeenkomstig het besluit van de synode, aan de hand van de verslagen van de kerkvisities het gesprek met elkaar aan te gaan. Zo kan het gesprek over de zaken waar het ten diepste om gaat op de classis, waar wij elkaar ontmoeten, in broederlijke verbondenheid gevoerd worden, luisterend naar elkaar, lerend van elkaar, meelevend met elkaar en zo ten dienste van elkaar. Tot eer van de Heere en tot zegen van de gemeenten en tot een getuigenis van de wereld om ons heen die in de duisternis leeft.

Wij groeten u in hartelijke verbondenheid in de Heere.

Het moderamen van de generale synode:

ds. D. Quant, preses
 drs. G. van Roekel, scriba I
 ds. P.D.J. Buijs, scriba II
 ds. J. Westerink, assessor

Bijlage 4

Geachte broeders,

De brief die u hierbij ontvangt zou u kunnen beschouwen als een 'noodkreet' die het moderamen van de generale synode in opdracht van de synode op deze wijze laat horen.

Wat is er aan de hand?

Op de tafel van de synode lag een instructie van de particuliere synode van het Westen met betrekking tot het tekort, zeker bij aankomende ambtsdragers maar niet alleen bij hen, aan geestelijke kennis en aan vaardigheden die noodzakelijk zijn bij de uitoefening van hun ambt. In de toelichting bij die instructie wees de particuliere synode op het ingrijpende woord van de profeet Hosea: 'Mijn volk gaat te gronde door gebrek aan kennis.' U hoort wel: dat is de noodkreet. Het is immers nog al wat wanneer gezegd moet worden dat Gods volk te gronde gaat, verloren gaat. Dat raakt iedere ambtsdrager tot in het diepst van zijn hart. De leden van de gemeente zijn immers schapen en lammeren die aan zijn zorgen zijn toevertrouwd door de grote en goede Herder van de schapen, de Heere Jezus Christus.

Het is die zorg die de particuliere synode bewoog een instructie in te dienen bij de generale synode om een deputaatschap in het leven te roepen dat vorm geeft aan de toerusting en begeleiding van (aanstaande) ambtsdragers, met name waar het betreft de kennis van de leer en de vaardigheden die nodig zijn voor het ambt.

De synode deelde die zorg ten volle, zoals blijkt uit een van de overwegingen in het synodebesluit: 'Dat met deze instructie een belangrijk aspect van de geestelijke nood waarin onze kerken verkeren aangewezen wordt.'

Toch nam de synode de instructie niet over.

Daarbij speelde een aantal overwegingen een rol. Allereerst werd gewezen op het chronische gebrek aan tijd bij ambtsdragers, waardoor ze niet zitten te wachten op een cursus die een vrije avond of zaterdagmorgen in beslag neemt. Daarnaast is het een feit dat er in onze tijd een schat aan boeken en andere vormen van communicatie en informatie is om geestelijke toerusting te ontvangen, terwijl er allerlei cursussen gesprekstechniek gegeven worden.

Vooraf stemde de synode in met het oordeel van de synodale commissie:

1. dat het verkrijgen van de in de instructie genoemde kennis en vaardigheden in de eerste plaats een persoonlijke verantwoordelijkheid is tegenover God en Zijn gemeente wanneer men door Gods gemeente en zo ook door God zelf geroepen is om te dienen;
2. dat om praktische redenen naast de mogelijkheden in eigen huis de kerkenraad zelf de meest geëigende plaats is voor onderlinge toerusting in kennis en vaardigheden;
3. dat iedere oplossing die wij bedenken zonder dat wij deze nood voortdurend aan de Heere voorleggen een schijnoplossing is.

De synode wilde wel recht doen aan de intentie van de instructie en gaf daarom aan haar moderamen opdracht per brief de nood van onze kerken op dit punt onder de aandacht van de kerkenraden te brengen. Daarbij roept de synode de kerkenraden op zich te bezinnen hoe zij praktisch invulling kunnen geven aan wat nodig en zinvol is voor de vorming van ambtsdragers. Dat die oproep allereerst een onderstreping is van de noodzaak om persoonlijk en gezamenlijk het Woord van God te onderzoeken, behoeft onzes inziens geen nader betoog.

De Heere zegene deze oproep, opdat de kerken gezegend mogen zijn met echte herders en hoeders van de zielen, Hebr. 13: 17, geroepen door de Vader, naar het voorbeeld van de grote Herder der schapen en bekwaamd door de Heilige Geest.

Met broedergroeten, namens de generale synode 2007: het moderamen

BIJLAGE 3

Artikel 21, 29

Voorstellen Mak tot wijziging werkzaamheden synode

De synode

kennisgenomen hebbend van

1. de huidige werk- en vergadersystematiek van de synode, waarbij eenmaal per 3 jaar, in een periode van 4 maanden, tot 17 dagen plenair wordt vergaderd en waarbij elke commissie daarnaast minstens 4 vergaderdagen vergt;
2. het belang dat, blijkens artikel 5 van het rapport van het moderamen van de generale synode 2007, wordt gehecht aan de aanwezigheid van de primi-afgevaardigden bij alle plenaire vergaderingen;
3. artikel 1 van het huishoudelijk reglement van de synode dat stipuleert dat de afgevaardigden zich gedurende de hele maand september beschikbaar dienen te houden voor commissievergaderingen;

constaterend dat

1. een tijdsbeslag van 20 tot 25 werkdagen in een periode van 4 maanden onevenredig groot is voor broeders die fulltime actief zijn in een functie in bijvoorbeeld het bedrijfsleven, het onderwijs of de overheid of als zelfstandig ondernemer;
2. het voor broeders in zo'n positie praktisch onmogelijk is om vooraf in stemmen met beschikbaarheid gedurende een hele maand;
3. bekwaam geachte broeders afzien van afvaardiging naar de synode omdat hun dagelijks werk het tijdsbeslag volgend uit de huidige werkmethode niet toelaat;

van oordeel dat

1. het aan het werk van de synode, en daardoor aan de kerken, ten goede komt als tenminste een ruim deel van de naar de synode afgevaardigde ouderlingen en diakenen actief is in diverse geledingen van de maatschappij zoals boven genoemd;

besluit

1. een commissie te benoemen die de werkwijze van de synode analyseert en voorstellen formuleert voor aanpassing van werk- en vergadersystematiek, zodat de gelegenheid wordt verruimd voor broeders die fulltime actief zijn in diverse maatschappelijke geledingen de kerken als afgevaardigden naar de generale synode te dienen;
2. deze commissie te verzoeken te rapporteren aan de volgende generale synode.

De synode

constaterend dat

1. de huidige methode van beschikbaar maken van de rapporten van de deputaatschappen en andere stukken voor de afgevaardigden leidt tot verbruik van aanzienlijke hoeveelheden papier en tot aanzienlijke kosten voor het bewerken, vermenigvuldigen en verzenden van deze stukken;
2. methoden voor digitale beschikbaarmaking bestaan die genoemde gevolgen niet hebben;
3. ook voor andere aspecten van het synodewerk digitale hulpmiddelen beschikbaar zijn die tot verhoging van de efficiëntie kunnen leiden;

ervan overtuigd dat

1. efficiënt gebruik van hulpmiddelen, waarin begrepen materialen, financiële middelen, menskracht op het Dienstenbureau en tijd van de afgevaardigden, een nastrevenswaardig doel is;

tevens constaterend dat

1. de inzet van digitale hulpmiddelen bij het werk van de synode achterloopt bij wat in kerken van vergelijkbare omvang en structuur (GKv, NGK) gebruikelijk is, en ver achterloopt bij wat in seculiere organisaties met vergelijkbare werkstructuren gebruikelijk is;

overwegend dat

1. de kans bestaat dat zonder goede afspraken bij een volgende synode digitale hulpmiddelen ad hoc en zonder voldoende doordenking zullen worden ingezet;
2. de ontwikkelingen op het gebied van digitale hulpmiddelen dermate snel gaan dat bij uitstel van besluitvorming op dit gebied tot de volgende synode de kloof tussen de werkmethoden van de synode enerzijds en de dagelijkse werkpraktijk van veel afgevaardigden en veel kerkleden anderzijds zo groot wordt dat die kloof vervreemdend kan gaan werken;

besluit

1. een commissie te benoemen die de synode dient met voorstellen voor het inzetten van digitale hulpmiddelen ten behoeve van het werk van de synode;
2. deze commissie te verzoeken voor het einde van de generale synode 2010 te rapporteren.

BIJLAGE 4

Artikel 31

Rapport 1 van commissie 6 inzake totaal financieel beleid

Uw commissie 6 stelt u voor om, voorafgaande aan de behandeling van de rapporten, ondergaand besluit te nemen:

1. de generale synode behandelt alle rapporten van deputaatschappen en neemt daarover de noodzakelijke besluiten met uitzondering van het goedkeuren van de begrotingen en het vaststellen van de minimumbijdragen die per (doop)lid van de kerken aan de desbetreffende deputaatschappen moeten worden afgedragen;
2. in de laatste synodeweek stelt de generale synode de minimumbijdrage per (doop)lid vast die aan de desbetreffende deputaatschappen moeten worden afgedragen en doet daarvan mededeling aan deze deputaatschappen;
3. deputaatschappen, waarvoor een lagere minimumbijdrage per (doop)lid is vastgesteld dan zij hebben gevraagd, zijn gehouden hun beleid op deze lagere bijdrage af te stemmen en hun begrotingen voor de desbetreffende periode daaraan aan te passen en deze aangepaste begrotingen zo spoedig mogelijk doch uiterlijk 1 april 2011 in te dienen bij deputaten financiële zaken. Interen op het vermogen beneden de daarvoor geldende norm is daarbij niet toegestaan.
4. de generale synode spreekt uit dat erfstellingen, legaten en giften zonder last tot de gewone inkomsten behoren.

J. Mauritz, rapporteur

BIJLAGE 5

Artikel 32

Rapport curatorium Theologische Universiteit van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland**1. Personalia****1.1. Curatorium**

1.1.1. Secretariaat De generale synode 2007 benoemde als secretaris opnieuw ds. D. Quant (secundus ds. P.D.J. Buijs). Voorstellen voor benoemingen zullen het moderamen van de synode in een apart schrijven bereiken.

1.1.2. Overige curatoren

In de samenstelling van het curatorium kwamen in de loop van deze drie jaar verschillende wijzigingen, o.a. door verhuizing van predikanten uit het ressort van waaruit ze afgevaardigd waren. Momenteel is de samenstelling van het curatorium als volgt:

a benoemd door de particuliere synoden:		
primi		secundi
namens de particuliere synode van het Noorden		
ds. J. Westerink ('84-'87, '88-'05, 2008)	2010	dr. D. Visser
drs. R. van de Kamp (2008)	2011	ds. W.N. Middelkoop
namens de particuliere synode van het Oosten		
ds. P.D.J. Buijs (2005)	2010	ds. B. de Romph
drs. G. van Roekel (2002-'05, 2008)	2011	drs. M. Vissser
namens de particuliere synode van het Westen		
ds. C.D. Affourtit (2006)	2010	drs. W. van 't Spijker
drs. C. van Atten (2008)	2011	ds. H. Fahner
namens de particuliere synode van het Zuiden		
drs. J.M.J. Kieviet (2005)	2010	ds. J.G. Schenau
ds. J. P. Boiten (2001)	2011	ds. H. van den Heuvel
b benoemd door de generale synode:		
ds. D. Quant (1998)	2010	ds. P.D.J. Buijs

Achter de namen van de primi-curatoren treft u het jaartal van benoeming aan, zodat duidelijk is hoe lang de betreffende curator zijn taak voor 'Apeldoorn' al vervult.

Curator ds. J.P. Boiten ontving 29 april 2009 een Koninklijke onderscheiding: hij werd lid in de orde van Oranje-Nassau. Het curatorium heeft zich hierover verheugd.

1.1.3. Moderamen

Het moderamen van het curatorium was in de afgelopen periodes als volgt samengesteld:
 Van september 2007-september 2008: president-curator ds. P.D.J. Buijs; assessor ds. J.M.J. Kieviet; secretaris ds. D. Quant. Van september 2008-september 2009: president-curator ds. J.M.J. Kieviet; assessor ds. G. van Roekel; secretaris ds. D. Quant. Van september 2009-heden: voorzitter ds. G. van Roekel; assessor ds. J. Westerink; secretaris ds. D. Quant. Het ligt in de bedoeling dat in september 2010 ds. J. Westerink voorzitter zal worden, terwijl ds. C.D. Affourtit dan als assessor zal fungeren.

Op het moment van de effectivering van de herstructurering van de Universiteit (zie 3.2) besloot het curatorium om de tot dan toe gebruikte aanduiding 'president-curator' te wijzigen in de aanduiding 'voorzitter'. Dit in overeenstemming met alle andere deputaatschappen van de kerken.

De regel is dat de curatoren in alfabetische volgorde optreden als voorzitter, en dat gedurende één jaar. De beoogde voorzitter voor het jaar daarop is assessor. Deze regel kon in de verslagperiode ongehinderd gevolgd worden.

1.2 Hoogleraren, hoofddocent en docenten

Het college van hoogleraren bestaat sinds de emeritering van prof.dr. J.W. Maris (hij werd op 7 december 2006 65 jaar) uit vijf personen.

Prof. Maris verkreeg in overeenstemming met de besluiten van de generale synode 2007 op 1 januari 2008 de status van emeritushoogleraar. Op 25 januari 2008 gaf hij zijn afscheidscollege, met de titel: 'De missie van een moeder'. Velen maakten van de gelegenheid gebruik om hem en zijn vrouw na afloop de hand te schudden. Het feit dat het Hare Majesteit de Koningin had behaagd om prof. Maris te benoemen als ridder in de Orde van Oranje-Nassau, betekende een verhoging van de glans van deze dag; de versierselen behorend bij deze onderscheiding werden hem door de burgemeester opgespeld.

De hoogleraren maakten bij toerbeurt gebruik van de gelegenheid om een sabbatical op te nemen.

Elk jaar moet het curatorium constateren dat de werkdruk van de hoogleraren hoog blijft. De taken die direct samenhangen met de Universiteit (intern en extern) en die door de hoogleraren gedaan moeten worden, zijn op zich al veelomvattend; onderzoek en onderwijs moeten op gedegen wijze voorbereid en uitgevoerd worden. Daarnaast wordt van hen ook verwacht dat zij hun plaats innemen in het wetenschappelijk theologisch debat. De kerken kunnen kennisnemen van wat verschijnt in kranten, tijdschriften en via boeken, en constateren dat de hoogleraren hierin hun (gewaardeerde!) aandeel leveren. Daarnaast beseffen zij hun verantwoordelijkheden voor de kerken: het leiden van zondagse diensten, het houden van een lezing voor een plaatselijke, regionale of landelijke activiteit; het wordt door hen niet licht afgewezen. Ook hebben zij (zij het in beperkte mate) taken voor enkele deputaatschappen. Voor wie dit alles weegt, zal duidelijk zijn dat zij toch kritisch moeten kijken naar allerlei verzoeken die hen bereiken van binnen en van buiten de kerken. Ook het curatorium – sinds januari 2008 samen met het college van bestuur – is zich hiervan bewust en maant de broeders om hun grenzen in acht te nemen. De gezondheid van de ene broeder is ook sterker dan die van de andere. Maar voor allen geldt: de werkdruk mag niet te hoog oplopen.

Binnen de kring van de hoogleraren was er verschillende keren sprake van een hoogtepunt: prof.dr. H.G.L. Peels herdacht op 10 juni 2007 dat hij 25 jaar geleden als predikant van de gemeente Zoetermeer in het ambt werd bevestigd. Aan prof.dr. T.M. Hofman viel dit jubileum op 5 juli 2008 ten deel. Hij werd 25 jaar daarvoor als predikant van de gemeente Ouderkerk aan de Amstel in het ambt bevestigd. Een 'kleiner' jubileum vierden de hoogleraren prof.dr. A.Baars op 1 augustus 2008, prof.dr. H.J. Selderhuis op 23 juli 2009 en prof.dr. T.M. Hofman op 3 maart 2010: die data was het 12½ jaar geleden dat zij hun werk in Apeldoorn begonnen. Prof.dr. H.J. Selderhuis en zijn vrouw waren op 5 juli 2009 25 jaar getrouwd. Aan al deze jubilea werd gepaste aandacht gegeven.

Met het oog op de voortgang van het werk, en omdat er op de generale synode 2007 geen hoogleraar dogmatiek benoemd kon worden, wijzigde de generale synode de leeropdracht van de hoogleraren A. Baars en G.C. den Hertog in die zin, dat aan hen een deel van de dogmatische vakken werd toevertrouwd (waaronder promotieonderzoek). Tevens ontving het curatorium van de synode goedkeuring voor de benoeming van een tweetal parttime docenten: drs. A. Huijgen te Genemuiden en drs. M.J. Kater te Zeist (beiden voor een onderdeel van de dogmatiek, voorts de eerste voor symboliek en de tweede voor apologetiek).

De generale synode 2007 hechtte ook haar goedkeuring aan de benoeming van een aantal andere partimedocenten per 1 januari 2008: drs. W.A. den Boer te Apeldoorn voor Nederlandse kerkgeschiedenis en assistentie voor prof.dr. A. Baars; dr. J.W. van Pelt te Oud-Beijerland voor catechetiek en diakonie; drs. I.D. Haarsma te Zwolle voor filosofie, godsdienstwijsbegeerte en methodologie; drs. J. van 't Spijker te Hoogeveen voor missiologie, evangelistiek en urban mission (de taakomvang van drs. B.J. Dikken werd met het oog hierop iets aangepast). Ten slotte verleende zij haar goedkeuring aan het besluit van het curatorium om ten behoeve van het vak Judaïca een samenwerkingsverband met het Centrum voor Israëlstudies (CIS) aan te gaan, en in dat kader de directeur van het CIS, drs. M.C. Mulder, te verzoeken om als gastdocent de colleges in dit vak voor zijn rekening te nemen.

Aan de Universiteit waren aan het begin van de verslagperiode vier AIO's (assistenten in opleiding, zij bereiden een proefschrift voor en geven ook onderwijs): drs. D. Hoolwerf, drs. A. Huijgen (voor een zeer gering deel, omdat hij ook als docent werd benoemd), drs. A. Versluis en drs. D. Timmerman. Drs. Hoolwerf beëindigde in de loop van 2008 zijn werkzaamheden; te zijner tijd hoopt hij zijn proefschrift te voltooien.

1.3 Emeritihogleraren

De emeritihogleraren (en hun evt. echtgenotes) en de weduwen van de hoogleraren ontvangen gewoonlijk jaarlijks bezoek van het curatorium. Daarvoor is de assessor aangewezen. Op deze wijze blijft de onderlinge band inhoud krijgen. Zij gaan hun weg in afhankelijkheid van de Here, ook als in de avond van het leven de schaduwen langer worden.

Prof.dr. J.W. Maris mocht zijn 40-jarig jubileum als predikant herdenken, en wel op 17 november 2007. Prof.dr. W. van 't Spijker moest zijn echtgenote aan de Here teruggeven. De gezondheid van mevr. Van 't Spijker was, zoals bekend, de laatste jaren erg broos geworden. In feite was er sprake van een langdurig lijden. Op 28 december 2008 ontfermde de HERE zich over haar; hij nam haar op in zijn heerlijkheid. Het curatorium herdenkt in grote dankbaarheid haar trouwe, stille arbeid naast haar man. De Here moge onze

br. Van 't Spijker en de zijnen in zijn gunst gedenken.
 Prof.dr. W.H. Velema bereikte de leeftijd van 80 jaar, op 15 november 2009. Ter gelegenheid van deze gebeurtenis was er een speciale bijeenkomst door enkele vrienden georganiseerd, waarbij al zijn werk nog weer eens in dankbare herinnering kwam. Het heeft hem en zijn gezin goed gedaan.

1.4 Overigen

De voortgang van het werk aan de Universiteit is ondenkbaar zonder de werkzaamheden van het onderwijsondersteunend personeel. De functie van bibliothecaris was sinds enige tijd vacant. Er werd medio 2007 in voorzien door de komst van mevr. N. van der Mijden-Groenendijk.

Naast alle reguliere werkzaamheden moest er na de synode 2007 ook hard gewerkt worden aan de implementatie van de herstructurering. Daarvoor werd in mei 2007 aan de heer J. van den Berg te Wageningen een parttimeaanstelling gegeven als tijdelijk manager; al eerder was hij betrokken bij de reorganisatie, in voorbereidende zin. Zijn aanstelling kon in 2009 worden beëindigd in verband met de aanstelling van de parttimebestuurder. De deputaten toezicht konden in dezen een benoeming doen, en wel in de persoon van de heer ir. J.J. Eberwijn te Zoetermeer. De procedure verliep bijzonder voorspoedig. De heer Eberwijn is per 1 januari 2009 in dienst getreden.

Een andere tijdelijke benoeming had een heel verdrietige achtergrond: grote ontsteltenis was er namelijk binnen de gehele Universiteitsgemeenschap, toen op 7 mei 2008 het bericht binnenkwam van het zeer onverhoedse overlijden van br. Petrus Alphonsus Augustinus Josephus (Piet) Hurkmans, secretaris-penningmeester van deputaten financieel. De dag daarvoor was hij nog aanwezig bij de vergadering van het curatorium i.v.m. de herstructurering; op de ochtend van zijn overlijden was hij nog thuis voor ons aan het werk. De Here nam hem op zijn tijd weg uit dit leven. Dat was voor zijn vrouw, kinderen en verdere familie een heel grote schok; vervolgens was het dat voor ons allen. Op 13 mei 2008 werd hij begraven, waarbij de woorden van Jes. 41:10 centraal stonden. Wij herdenken onze broeder in grote dankbaarheid voor alles wat hij sinds zijn benoeming (door de generale synode 1995) voor de Universiteit heeft gedaan. Het lag in de bedoeling dat br. Hurkmans, samen met br. P. Vree – voorzitter van deputaten financieel – het 'financieel-organisatorische gebouw' zou opzetten ter voorbereiding van de effectivering van de herstructurering. Door zijn overlijden werd de Universiteit geconfronteerd met een grote leemte. Daarom werd besloten tot benoeming van br. Vree als tijdelijk financieel manager. Hij vervulde deze taak op nauwgezette wijze tot aan het begin van het academisch jaar 2009-2010.

2. Onderwijs en onderzoek

2.1 Algemeen

Vergeleken met de stand van zaken in het synodejaar 2007 is nu te melden dat de colleges sinds enige tijd niet meer in twee blokken, maar in vier gegeven worden (terwijl het totaal aantal collegeweken hetzelfde blijft). De stellige indruk is dat deze werkwijze de betrokkenheid van de studenten en hun studiezijn ten goede komt.

Het curatorium neemt structureel via twee lijnen kennis van de werkzaamheden van de hoogleraren en de docenten c.q. hoofddocent: via de collegebezoeken die jaarlijks worden gehouden, alsook via het jaarverslag dat de hoogleraren aan het curatorium toezenden en waarin zij inzicht geven in de inhoud van de gegeven colleges en hun overige wetenschappelijke arbeid. Het is de gewoonte dat in de juni- en evt. de septembervergadering van het curatorium van dit jaarverslag wordt kennisgenomen en dat dit dan inhoudelijk wordt besproken. Eventuele opmerkingen worden vervolgens met het college doorgenomen.

2.2 Vacatures hoogleraren

De synode 2007 gaf het curatorium de opdracht 'om de synode van 2010 te dienen met nadere voorstellen inzake het onderwijs in de dogmatische vakken'.

Het curatorium wil de synode hieromtrent het volgende melden: toen op de synode 2007 voorstellen van het curatorium werden aanvaard om voorlopig geen nieuwe hoogleraar voor de dogmatische vakken te benoemen, maar een tweetal parttime docenten voor (o.a.) enkele dogmatische vakken te benoemen en de leeropdrachten van de hoogleraren prof.dr. G.C. den Hertog en prof.dr. A. Baars te wijzigen, is daarbij door de toenmalige president-curator en de secretaris ook aangegeven (in de discussie ter synode) dat een dergelijke verandering niet slechts voor enkele jaren kan geschieden: zij vergt een heroriëntatie van de betrokken hoogleraren op hun vakgebied (men denke aan het geven van colleges, begeleiding van promovendi enz.); het is niet verantwoord een dergelijke investering qua inhoud en tijd snel daarna weer ongedaan te maken. Toen al is aangegeven dat het om deze reden niet te verwachten zou zijn dat het curatorium in 2010 met aangepaste voorstellen zou komen. Het curatorium maakt u van zijn overwegingen nogmaals deelgenoot.

Op 3 september 2012 hoopt prof.dr. A. Baars de 65-jarige leeftijd te bereiken. Dat betekent dat hij dan gebruik mag maken van de mogelijkheid emeritaat aan te vragen. In goed overleg met het college van hoogleraren, het college van bestuur en het curatorium heeft hij echter de bereidheid uitgesproken nog tot de synode van 2013 zijn actieve hoogleraarschap waar te nemen. Wel zal gelet worden op gewenste ondersteuning op deelgebieden van zijn vakgebied. We zijn dankbaar voor deze mogelijkheid. De synode heeft dientengevolge geen voordracht te verwachten voor benoeming van een nieuwe hoogleraar ambtelijke vakken.

2.3 Gastcolleges

De hoogleraren ontvangen regelmatig uitnodigingen uit binnen- en buitenland om gastcolleges of bijdragen voor congressen e.d. te geven. Op deze wijze mag 'Apeldoorn' een bijdrage leveren aan de kennis van de gereformeerde theologie wereldwijd. Dat de arbeid van onze hoogleraren op die wijze internationaal erkenning geniet, stemt tot dankbaarheid. Men vindt daar ook een teken van bij het relatief grote aantal promovendi dat afkomstig is uit het buitenland.

Ook komen er van tijd tot tijd hoogleraren uit binnen- en buitenland in Apeldoorn voor een oriënterend bezoek en het geven van gastcolleges.

2.4 De vooropleiding

In het rapport aan de synode 2007 werd melding gemaakt van het van overheidswege vervallen zijn van de vooropleidingseisen Griekse en Latijnse Taal voor alle profielen van de wetenschappelijke studie godgeleerdheid, en wel met terugwerkende kracht. Het Ministerie had al enige tijd daarvoor kennisgenomen van het feit dat aan de 'gewone' Universiteiten al een aantal jaren geen eisen meer aan zich inschrijvende studenten worden gesteld als het gaat om het beheersen van de klassieke talen. Het Ministerie sloot zich daarbij aan door te stellen dat deze eis dan ook niet meer gesteld mag worden op het moment dat de nieuwe wet op het hoger onderwijs van kracht zou worden. Dat betekende dat de universiteiten van Kampen-II en Apeldoorn voor grote vragen kwamen te staan wat betreft de gezamenlijke vooropleiding. In eerste instantie leek het, afgaande op een reactie van het Ministerie op een vraag onzerzijds, mogelijk te zijn dat wij deze vooropleidingseisen zouden kunnen handhaven, ook in de situatie dat zij overgaan van aangewezen instelling naar bekostigde instelling (i.c. op het moment dat de nieuwe wet in werking treedt). Daarbij zou het echter wel de vraag zijn of de overheid studiefinanciering voor de vooropleiding zou blijven geven. Duidelijk was in ieder geval dat het Ministerie alle medewerking wilde geven aan deze constructie, zowel aan de TUA als aan de TUK.

Eind 2009 ontstonden echter toenemende zorgen over de houdbaarheid van de vooropleiding in zijn huidige vorm. Op zich was er, net als bij andere studierichtingen aan de Universiteiten, wel een mogelijkheid om te blijven bij de huidige constructie. Daarvoor zouden de TUA en de TUK dan een aanvraag moeten indienen waarin een duidelijk eigen profiel wordt neergelegd, met de regel dat het vooraf wegwerken van deficiënties op het terrein van de klassieke talen vereist is. Daartoe zou het Ministerie dan aan beide opleidingen een speciaal CROHO-nummer kunnen toekennen (CROHO staat voor: Centraal Register Opleidingen Hoger Onderwijs). Het Ministerie had doen weten dat het bereid was deze regeling met beide Universiteiten te treffen, zonder dat daarvoor het gebruikelijke traject dat aan een accreditatie van een nieuwe opleiding voorafgaat, doorlopen zou moeten worden. Het curatorium vermeldt dit uitdrukkelijk, omdat soms de indruk ontstaat (c.q. ontstaan is) dat de overheid dwang zou hebben uitgeoefend tot afschaffing van de vooropleiding; dat is niet het geval; het kon slechts niet meer op de manier waarop het tot op dat moment geregeld was, en dat hangt weer samen met de opstelling van de andere Universiteiten in ons land (zie boven).

Eind 2009 moest echter geconstateerd worden dat de TUK het besluit had genomen om de klassieke talen in het reguliere curriculum van zes jaar op te nemen. Dat had directe gevolgen voor de gezamenlijkheid van de vooropleiding. Alleen als TUA bovengenoemde verandering aanvragen, leek niet echt kansrijk en zou bovendien samenwerking met de TUK lastiger maken. Financieel zou het ook het nodige gaan kosten: de financiering vanwege de overheid zou wegvallen en zou alleen op 'Apeldoorn' komen te rusten. En op het gebied van de financiering zijn toch al de nodige zorgen ...

Het curatorium werd vervolgens begin 2010 geconfronteerd met nog een lastige situatie; het Ministerie wilde heel snel uitsluitel hebben over de vraag wat 'Apeldoorn' nu wilde, dat wil zeggen binnen enkele weken. Er moest intern geconstateerd worden dat het draagvlak voor het handhaven van de instroomseisen en vooropleiding zeer smal was geworden door het afhaken van 'Kampen'.

Binnen het college van hoogleraren is vervolgens intensief overlegd over de vraag wat nu wijsheid zou zijn. Bij deputaten toezicht (die juist in januari een reguliere vergadering hadden) was men van oordeel dat het beter zou zijn om de bakens te verzetten. Ook het college voegde zich uiteindelijk bij dat oordeel. Tegelijk sprak men zich uit voor handhaving van de kennis van de klassieke talen met het oog op het wetenschappelijk beoefenen van de theologie. Deze kennis zou dan echter niet langer vóór het instromen in de Universiteit moeten worden opgedaan, maar zou onderdeel van het curriculum moeten worden – dat daarmee een stevige verandering zou moeten ondergaan. Daarbij werd overigens nog wel opgemerkt dat deze – op zich ongewenste – omslag ook een positief effect zou kunnen hebben: meer dan tot nu toe het geval was kon de kennis van de klassieke talen (en het Hebreeuws) toegesneden worden op het gebruik ervan bij de theologische studie.

Het curatorium boog zich in februari en maart over deze ontwikkelingen. Het eenzijdige besluit van 'Kampen' werd zeer betreurd, zeker gezien de gegroeide samenwerking in de loop van de jaren: het is schadelijk voor de goede verhoudingen. Het curatorium constateerde dat er zich mede hierdoor ongewild een stroomversnelling had voorgedaan. Met het college was het curatorium van oordeel dat kennis van de klassieke talen, toegesneden op de beoefening van de theologische wetenschap, van groot belang is. Het nam tevens kennis van het oordeel van het college van hoogleraren dat het doenlijk is om deze kennis gedurende de studietijd in Apeldoorn via de colleges aan te bieden, via een vernieuwd curriculum – zij het niet zonder pijn en moeite. Het curatorium moest constateren dat er door alle bovengenoemde bewegingen (met name die bij 'Kampen' en die bij de overheid) sprake was van een meer niet te keren ontwikkeling en nam het besluit om de vooropleiding met ingang van het academiejaar 2010-2011 af te schaffen; tegelijk zal dan een nieuw curriculum worden aangeboden. Dat laatste vergt overigens van alle betrokkenen veel energie en denkkraft, en het curatorium hecht eraan daar in dit rapport uitdrukkelijke waardering voor uit te spreken.

2.5 Het Instituut voor Reformatieonderzoek (IR)

Op grond van organisatorische en financiële redenen – waarbij de transparantie een grote rol speelde – werd in 2007 besloten om een einde te maken aan het zelfstandig bestaan van Het 'Instituut voor Reformatieonderzoek' en het geheel onder te brengen bij de Universiteit.

2.6 Examens

2.6.1. Ma1-examens

Bij het onderwijs wordt gevolg gegeven aan de wettelijke eisen: zij vinden plaats in twee (hoofd)etappes: het behalen van een bachelor- en een masterdiploma via een examen. Het Master-examen wordt in twee gedeelten afgelegd. Voor de admittale studenten is er bij afsluiting van het eerste gedeelte gelegenheid om preekconsent aan te vragen. Dit gebeurt op inlevering en goedkeuring van een preekvoorstel, na het

afleggen van een zogenoemd proponentsexamen, dat een klein gedeelte van de stof van het Ma1-examen omvat. Dit is te zien als het afnemen van een kerkelijke toets, enigszins vergelijkbaar met de classische examens (zie ons rapport 2007). Dit proponentsexamen vindt plaats in een vergadering van het curatorium en hoogleraren (zie ook 5.5).

2.6.2. Afsluitende Ma2- examens

Elk jaar werden diverse examens gehouden. Enkele oude D2- en een aantal Ma2-examens werden afgelegd, alle keren met goed gevolg. Dat betrof leden (predikanten) van onze eigen kerken, maar ook anderen. Zoals bekend worden de examens waarbij beroepbaarstelling wordt aangevraagd door een delegatie van het curatorium bijgewoond.

2.6.3 Promoties

In de afgelopen periode vonden acht promoties plaats. In de regel woont een afvaardiging van het curatorium (in principe het moderamen) de promoties in Apeldoorn bij.

- Op 28 februari 2007 promoveerde Jin-Soo Kim, Zuid-Koreaans theoloog, bij prof.dr. H.G.L. Peels tot doctor in de theologie. Hij verdedigde daartoe zijn proefschrift, dat als titel droeg: *Bloodguilt, Atonement and Mercy* (an Exegetical and Theological Study of 2 Samuel 21:1-14). Dr. Kim (1965) was voor de voorbereiding van deze promotie naar West-Europa gekomen, en combineerde enkele jaren de pastorale zorg voor een Koreaanse gemeente in Münster met de promotiestudie. Direct na zijn promotie is hij met zijn gezin naar Zuid-Korea teruggekeerd wegens een benoeming als hoogleraar Oude Testament.
- Op 27 juni 2008 promoveerde drs. W.A. den Boer, bij prof.dr. H.J. Selderhuis tot doctor in de theologie. Hij verdedigde daartoe zijn proefschrift, dat als titel droeg: *Duplex Amor Dei*. Contextuele karakteristiek van de theologie van Jacobus Arminius (1559-1609) (zie ook bij 5.3).
- Op 5 september 2008 promoveerde drs. G. Begerau, bij prof.dr. H.G.L. Peels tot doctor in de theologie. Hij verdedigde daartoe zijn proefschrift, dat als titel droeg: *Elia vom Kritt zum Jordan*. Eine Untersuchung zur literarischen Makrostruktur und theologischen Intention der Elia-Ahab-Erzählung (1 Kön. 16,29 bis 2 Kön. 2,25).
- Op 29 oktober 2008 promoveerde drs. G.S. Jacob (uit India), bij prof.dr. H.J. Selderhuis tot doctor in de theologie. Hij verdedigde daartoe zijn proefschrift, dat als titel droeg: *Calvin and the Motif of Stranger in the Old Testament*.
- Op 27 november 2008 promoveerde drs. G. Schaap, bij prof.dr. H.J. Selderhuis tot doctor in de theologie. Hij verdedigde daartoe zijn proefschrift, dat als titel droeg: *Franciscus Ridderus (1620-1683)*. Een onderzoek naar zijn theologie, bronnen en plaats in de Nadere Reformatie.
- Op 20 augustus 2009 promoveerde drs. N.K. Lee (Zuid-Korea) bij prof.dr. H.J. Selderhuis tot doctor in de theologie. Hij verdedigde daartoe zijn proefschrift, dat als titel droeg: *Die Prädestinationslehre der Universität Heidelberg von 1583 – 1622*.
- Op 29 oktober 2009 promoveerde drs. J. van Vliet (Canada), ook bij prof.dr. H.J. Selderhuis. Het onderwerp van zijn dissertatie was *Children of God*. The Imago Dei in John Calvin and his Context.
- Op 4 december 2009 promoveerde drs. F. Harms (USA), opnieuw bij prof. Selderhuis. Het onderwerp van zijn dissertatie was *In God's Custody: The Church, a History of Divine Protection*.

2.7 Publicaties

De hoogleraren lieten in publicitair opzicht van zich horen via boeken, artikelen in tijdschriften e.d. Graag verwijzen we naar de website van de TUA voor gedetailleerde informatie.

Bij de publiciteit is met name te noemen de voortgang in de de reeks 'Apeldoornse studies'; daarin verschenen acht deeltjes – waarin niet alleen hoogleraren, maar ook andere bij 'Apeldoorn' betrokkenen schreven:

- nr. 47: dr. H.G.L. Peels, *God en geweld in het Oude Testament*.
- nr. 48: drs. M. Renkema-Hoffmann, *Naar een nieuwe kerkenraad*. Een onderzoek naar de principiële uitgangspunten van een gereformeerde ambtsstructuur in de 21^e eeuw.
- nr. 49: drs. Christa Boerke (red.), *Paul Gerhard (1607-1676)*. Lezingen, gehouden tijdens het Gerhardt-symposium in de Theologische Universiteit op 10 maart 2007 ter gelegenheid van zijn 400ste geboortedag;
- nr 50: dr. J.W. Maris, *De missie van een moeder*. Uitgebreide tekst van het gehouden afscheidscollege op 25 januari 2008;
- nr. 51: dr. T. Brienen, *Schleiermacher en de Bijbel*. De functie van het Woord van God in de zogenaamde praktische theologie van F.D.E. Schleiermacher;
- nr. 52: dr. T.M. Hofman, *Een kijk op de kerk in Handelingen*. De visie van Hugo de Groot op de relatie kerk en synagoge.
- nr. 53: dr. William den Boer, *Calvijn en het Nederlandse Calvinisme*.
- nr. 54: drs. C.T. de Groot, *De leerling en zijn meester*. Inhoud en doorwerking van Melanchtons visie op de prediking.

Laatstgenoemd deeltje in deze serie verscheen ter gelegenheid van het internationale Calvijjaar 2009.

2.8 Andere activiteiten

Naast al dit genoemde is er ook sprake van bijzondere activiteiten: symposia, studiedagen etc. We noemen er daar een van, die in het oog springt vanwege de binding aan onze kerken: op 7 juni was er een studiedag rond het werk van de in 1987 zo plotseling overleden prof.dr. J.P. Versteeg. Hij zou in 2008 70 jaar zijn geworden. Drs. W. Steenbergen sprak over 'Vroomheid en gebed bij J.P. Versteeg'; prof.dr. T.M. Hofman behandelde zijn visie op het Schriftgezag; dr. A. Noordegraaf ging in op zijn visie op de structuur en het functioneren van de kerk; drs. J. van 't Spijker sprak over 'Versteegs visie op de missionaire opdracht van de kerk', prof.dr. G.C. den Hertog leverde een bijdrage over zijn visie op de verhouding tussen Christus en de Geest, terwijl drs. M.C. Mulder sprak over Versteegs visie op Israël vanuit Rom. 9-11.

3. De organisatie

3.1. Het rectoraat

Op maandag 10 september 2007 werd het academisch jaar geopend met een rede van prof.dr. T.M. Hofman, die als titel had: *'Een kijk op de kerk in Handelingen*. De visie van Hugo de Groot op de relatie kerk en synagoge'. De fungerende rector prof.dr. A. Baars nam deze taak voor een tweede jaar waar, volgens afspraak. Conrector bleef prof.dr. H.J. Selderhuis.

Op maandag 1 september 2008 werd het academisch jaar geopend met het uitspreken van de rectorale rede van prof.dr. A. Baars, die als titel had: *'Predikkunde en retorica*. Een kleine kroniek van een ongemakkelijke verhouding'. De rector droeg daarna het rectoraat over aan prof.dr. H.J. Selderhuis, die daarmee – met ingang van de nieuwe structuur (zie ook hoofdstuk 7) – ook rector-bestuurder werd. Conrector werd prof.dr. G.C. den Hertog.

Op maandag 7 september 2009 werd het academisch jaar geopend met een rede van prof.dr. G.C. den Hertog over het onderwerp: *'Natuurlijke theologie' tussen onvermijdelijkheid en onmogelijkheid*. Enige overwegingen in een drievoudig jubileumjaar". Aansluitend gaf de rector, prof.dr. H.J. Selderhuis een overzicht over het afgelopen cursusjaar en opende hij het nieuwe cursusjaar officieel. Conrector bleef prof.dr. G.C. den Hertog. Prof. dr. T.M. Hofman bleef gedurende de gehele verslagperiode secretaris van het college.

3.2. De structuur van de Universiteit

Veel tijd heeft het curatorium in het eerste halfjaar van 2008 besteed aan de opdracht die de generale synode 2007 haar (en de toenmalige leden van deputaten financieel) in het najaar van 2007 gaf, om nadere voorstellen te doen aangaande de herstructurering. Op 28 mei 2008 vergaderde de synode hierover. Het resultaat was dat de synode besloot:

- te bepalen dat de universiteit een rechtspersoon is ex art.2:2 BW, die optreedt onder de naam Theologische Universiteit Apeldoorn en dit vast te leggen in artikel 84 van de kerkorde conform bijlage 11 bij het rapport van curatorium en deputaten financieel met inachtneming van de aangebrachte wijziging;
- te besluiten tot instelling van een deputaatschap toezicht TUA;
- te besluiten tot de vorming van een college van bestuur bestaande uit twee personen, één algemeen bestuurder voor 0,4 fte en een rector-bestuurder voor ongeveer 0,3 fte.

De synode benoemde ook de leden van het deputaatschap toezicht. Voorzitter is drs. G.L. Born, secretaris dhr. L. Bioch. De overige leden zijn: mevr.dr.s. E.J. van Dijk, prof.dr.ir. K. van Breugel, dhr. P.J. Klumpenaar R.A. Als secundi zijn benoemd: mr. H. de Hek, prof.dr.ir. J. Meijer en drs. R.W.J. Soeters.

Het curatorium was dankbaar voor deze besluiten; het was het eindpunt van een langdurige en intensieve bezinning over de organisatie van deze kerkelijke onderwijsinstelling. Het betekende voor het curatorium concreet dat de volledige verantwoordelijkheid voor het bestuur van de Universiteit tot 1 januari 2009 bij haar berustte. Vanaf dit moment droeg het curatorium alleen verantwoordelijkheid voor de kerkelijke aangelegenheden.

Als eerste consequentie van de besluiten van de synode werden in juni 2008 de deputaten toezicht geïnstalleerd, door de oud-preses van de synode, ds. D. Quant. Zij begonnen voortvarend met hun werkzaamheden, waarvan zij iedere drie jaar verslag zullen uitbrengen aan de generale synode. Vervolgens werd in het najaar van 2008 begonnen met de implementatie van alle veranderingen. Eerder in dit verslag werd al melding gemaakt van de benoeming van de parttime-bestuurder, die op 1 januari 2009 met zijn taak begon. Samen met de vigerende rector vormt hij het college van bestuur en is daarvan de voorzitter. Het curatorium beperkt zich sinds deze datum qua werkzaamheden tot de *kerkelijke* taken. Dat zijn met name de taken die betrekking op de admassiale studenten (begeleiding in het kerkelijke traject dat zij gaan) en de taken die betrekking hebben op het werk van de hoogleraren en docenten (zowel in wetenschappelijk als in kerkelijk-confessioneel opzicht).

Tot 1 januari 2009 was het curatorium dus nog bestuurlijk verantwoordelijk voor de algehele gang van zaken. In dat kader vormde de jaarrekening 2008 nog voorwerp van bespreking; deze werd goedgekeurd en de penningmeester werd gedechargeerd. Ook was de huisvesting nog een punt dat het curatorium in die periode regardeerde, nl. de bouw van de corridor. Inmiddels is deze gerealiseerd, en wie het resultaat heeft gezien, heeft kunnen waarnemen dat er sprake is van een verbinding tussen de twee gebouwen waarin de Universiteit gevestigd is die een fraai geheel vormt met de directe rustieke omgeving.

4. De studenten

4.1. Algemeen

Meer en meer blijkt dat 'Apeldoorn' voldoende aandacht aan de pr moet schenken en dat ook daadwerkelijk doet: fris ogend foldermateriaal dat op verschillende manieren de kerken ingaat, de jaarlijkse informatieavond voor aankomende studenten, contacten met decanen e.d. op scholen voor voortgezet onderwijs waarvan verwacht kan worden dat er belangstelling voor 'Apeldoorn' bestaat ... het is niet meer weg te denken. Het totaal aantal studenten in de verslagperiode ligt rond de honderd en is stabiel tot licht stijgend.

4.2. Het curatorium en de studenten

4.2.1. Admissie-examens en het admassiale traject

In 2007 werden via het admassie-examen zeven broeders toegelaten, te weten de brs. J.H. Bonhof te Waddinxveen, J. de Bruin te Barendrecht, A.D. Fokkema te Apeldoorn, G.J. Post te Urk, A.J.T. Ruis te Hendrik-Ido-Ambacht, P.W.J. van der Toorn te Apeldoorn en J. van Walssem te Zetten. Tevens werd aan drs. J.G. Kortleven te Ede de admassiale status teruggegeven. Het curatorium was dankbaar voor dit relatief grote aantal; er was aan de periode eraan voorafgaand veel aandacht aan gegeven in publicitair opzicht (o.a. via een artikel in *De Weeker* van de hand van de secretaris over het predikantentekort en de ontwikkeling daarvan in de komende jaren). Gebed van de kerken werd gevraagd. De uitkomst werd een verhooring van de gebeden genoemd.

In 2008 werden drie studenten toegelaten, te weten de brs. A.A.L. Alderink te Deventer, J. Hoefnagel te Urk en A. Mak te Almere en in 2009 ook drie: de brs. P.A.C. Boom te Apeldoorn, S.P. Roosendaal te Apeldoorn en T. Wijnsma te Creil.

Alles bijeen genomen blijft het curatorium zorg houden over het geringe aantal admissiale studenten, afgezet tegen de elk jaar optredende nieuwe predikantsvacatures in de kerken. Ter adstructie: er zijn 53 predikanten die geboren zijn in de jaren 1946-1955; onder hen zijn er 18 die geboren zijn in 1950 of 1951. Het is duidelijk dat het aantal dienstdoende predikanten onder druk staat en bij ongewijzigde omstandigheden steeds meer onder druk zal komen te staan. Momenteel zijn er namelijk 17 admissiale studenten ingeschreven, tegen een totaal aantal van ongeveer 100. Met het organiseren van regionale avonden voor catechisanten zo nu en dan probeert 'Apeldoorn' jongeren te wijzen op de mogelijkheid om het leven op speciale wijze in de dienst van de Here te stellen. Daarvoor worden o.a. curatoren ingeschakeld. In bijna alle windstreken is in de loop van enkele jaren nu een dergelijke avond georganiseerd; de organisatie ervan verloopt overigens niet altijd gemakkelijk.

Voortdurend heeft de kerkelijke begeleiding van de studenten de aandacht van het curatorium en het college van hoogleraren. Het curatorium draagt immers kerkelijke verantwoordelijkheid voor de studenten die via het admisse-examen zijn toegelaten. Belangrijke beslissingen hen betreffende, passeren altijd de vergadering van het curatorium. Dat betreft in het bijzonder de examens en de stagetoewijzing. Daarnaast vormen de persoonlijke contacten met de curator-begeleider onderdeel van de kerkelijke begeleiding. Expliciete aandacht wordt gegeven aan de preekvoorstellen, die regelmatig door de admissiale studenten worden geleverd.

Om de kerkelijke begeleiding van de studenten praktisch vorm te geven, organiseert het curatorium ook met regelmaat contactmomenten met hen – en waar mogelijk hun partners: zo wordt er met regelmaat een pastoriemiddag georganiseerd (waarin curatoren inzicht geven in het leven in de pastorie in de praktijk); deputaten voor financiële zaken worden periodiek uitgenodigd om tijdens een bijeenkomst de financiële aspecten van het predikantschap te belichten; en er is van tijd tot tijd een middag waarin speciaal aandacht wordt gegeven aan een van de kerntaken van het predikantschap: het voorbereiden en houden van preken, in geestelijke en praktische zin.

4.2.2. Preekconsent

De meeste admissiale studenten vragen op het moment van het afleggen van het prononntsexamen preekconsent aan. Een enkeling doet dit in bijzondere situaties in een iets later stadium; daar kunnen persoonlijke omstandigheden aan ten grondslag liggen, of het gegeven dat het nog te kort geleden is dat men is toegelaten als admissiaal student. Er is immers altijd sprake van een proeftijd, die in principe twee jaar duurt.

In deze verslagperiode ontvingen de studenten M. Bergsma, W.E. Klaver, J.G. Kortleven, A.Th. van Olst, W. de Bruin, P.W.J. van der Toorn, J. van Walsem, J.W. Moolhuizen, G.J. Post, D. Bos, D.J.Th. Hoogenboom en A.J.Th. Ruis preekconsent.

Ook werden verleende preekconsenten na een jaar, op grond van een ingeleverd preekvoorstel en na een gehouden gesprek op moderameniveau, verlengd.

4.2.3. Stage

Zoals bekend is de stage onderdeel van het D2/Ma2-gedeelte bij de studie. Voor de admissiale studenten is de stage in een kerkelijke gemeente een verplicht bijvak.

Het volgende overzicht van stageplaatsen en begeleiders kan u worden geboden:

S. Pos in Nieuw-Vennep bij drs. J.L. de Jong;
A.Th. van Olst in Heerde bij ds. G. van de Groep;
W.E. Klaver in Maarssen bij drs. A. Hakvoort;
M. Bergsma in Siegerswoude-De Wilp bij drs. M. Visser;
W. de Bruin in Culemborg bij drs. L.A. den Butter;
J. van Walsem in Arnhem bij ds. M.W. Vrijhof;
P.W.J. van der Toorn in Urk-Maranatha bij ds. H. Polinder;
J.W. Moolhuizen in Drogeham bij ds. H.K. Sok;
D.J.Th. Hoogenboom in Papendrecht bij ds. N. Ribbers;
D. Bos in Emmeloord bij dr. B. Loonstra.

Het curatorium en het college van hoogleraren onderstrepen de waardering voor deze inzet van predikanten en kerkenraden voor de opleiding in Apeldoorn.

4.2.4. Beroepbaarstelling

Na afgelegd Ma2/D2-examen vroegen de volgende admissiale studenten beroepbaarstelling en verkregen zij die (tussen haakjes worden de gemeenten vermeld waaraan zij verbonden werden):

drs. R. Jansen (Hattem), drs. M.B. Visser (Boskoop), drs. H.J. Vazquez (Maarssen), drs. J.G. Kortleven (Stadskanaal), drs. A. Th. van Olst (Utrecht-West), drs. S. Pos (Sassenheim), W.E. Klaver MA (Den Haag-Scheveningen), W. de Bruin MA, (Purmerend), M. Bergsma MA (Delfzijl) en J. van Walsem MA (Leerdam).

Ook student J. Oosterbroek studeerde af; hij wilde om persoonlijke redenen nog geen verzoek tot beroepbaarstelling indienen. Het curatorium respecteerde dat en onderhoudt contact met hem en zijn gezin.

5. De Universiteit en de kerken

5.1. De Schooldag

5.1.1 Gehouden Schooldagen

Elk jaar werd er een Schooldag georganiseerd met een centraal hoofdprogramma in de ochtendbijeenkomst (in het kerkgebouw van de Geref. Gemeente), gevolgd door een drietal deelprogramma's (in diezelfde kerk én in de Barnabaskerk én in het schoolgebouw aan het Wilhelminapark). De kinderen werden elk jaar

opgevangen in het gebouw van de Universiteit, waar een apart programma voor hen was. Ook luisterde een koor jaarlijks de Schooldag op.

De Schooldag-2007, gehouden op 29 september 2007, kreeg als thema: 'Is er nog hoop?' In de morgenbijeenkomst werd dit thema uitgewerkt, onder de titel 'De Bijbelse hoop' door prof.dr. T.M. Hofman; in de middagbijeenkomst kon men kiezen tussen de deelonderwerpen 'Is er hoop voor de christelijke politiek?' (drs. A. Slob – Christen Unie), 'Is er hoop voor Israël?' (prof.dr. G.C. den Hertog) en 'Is er hoop voor de westerse kerk?' (ds. J. Westerink). Er was, zoals gebruikelijk een gezamenlijke afsluiting in de kerkzaal van de Geref. Gemeente ter plaatse, deze keer door prof.dr. H.G.L. Peels.

Het was de vijftigste keer dat er een afdracht van het Vrouwencomité plaatsvond, na de start van de jaarlijkse actie in 1957. Helaas kon mevr. F. den Braber-Maaswinkel dit onderdeel van de dag niet meemaken: zij was ziek. Zij is vanaf het begin lid van het comité. In verband met het jubileum werd door mevr. J.E. Buijs-ter Maten en mevr. C.E. Baan-Rijksen een overzicht gegeven van 'een halve eeuw Vrouwencomité'; daarna overhandigde mevr. Buijs aan prof.dr. J.W. Maris drie cheques, een ter waarde van € 45.000 (direct voor aanschaf van boeken te bestemmen), een ter waarde van € 25.000 (voor andere doeleinden, met de bibliotheek samenhangend), en een ter waarde van € 2500 (in verband met het jubileum). Prof. Maris reageerde hierop verheugd en deelde mee dat deze laatste gift bestemd zal worden voor de invoering van speciale collecties in de catalogus.

De Schooldag-2008, gehouden op 27 september 2008, kreeg als thema: 'Samenleven in de kerk' In de morgenbijeenkomst werd dit thema uitgewerkt, onder de titel 'Wat bindt ons als christelijke gereformeerden?' door prof.dr. H.G.L. Peels; in de middagbijeenkomst kon men kiezen tussen de deelonderwerpen 'Onderlinge verschillen: struikelblokken of bouwstenen?' (drs. G. van Roekel), 'Wat bindt ons met het voorgeslacht?' (ds. H. Polinder) en 'Wat bindt ons met andere kerken?' (drs. W. van 't Spijker). De gezamenlijke afsluiting was weer in de kerkzaal van de Gereformeerde Gemeente ter plaatse, deze keer door prof.dr. T.M. Hofman.

Mevr. F. den Braber-Maaswinkel kon nu wél de afdracht van het vrouwencomité overhandigen aan de bibliothecaris, mevr. N. van der Mijden: een ter waarde van € 45.000, bestemd voor de bibliotheek, en een ter waarde van € 22.500 voor andere doeleinden, met de bibliotheek samenhangend.

De Schooldag-2009 werd gehouden op 26 september 2009 en droeg als thema: 'Calvijn – wat heeft hij ons nog te zeggen?' In de morgenbijeenkomst werd dit thema uitgewerkt onder de titel 'Calvijn en het gebed' door drs. A. Huijgen; in de middagbijeenkomst kon men kiezen tussen de deelonderwerpen 'Calvijn in de Nederlanden' (dr. W.A. den Boer), 'Calvijn en de overheid' (prof.dr. T.M. Hofman) en 'Calvijn en het kind' (mevr. A.G. Kloosterman-van der Sluys). De gezamenlijke afsluiting was weer in de kerkzaal van de Gereformeerde Gemeente ter plaatse, deze keer door prof.dr. G.C. den Hertog.

De bibliothecaris kon uit handen van mevr. C.E. Rijksen-Baan namens het Vrouwencomité twee cheques ontvangen: een ter waarde van € 45.000, bestemd voor de bibliotheek, en een ter waarde van € 22.500 voor andere doeleinden, met de bibliotheek samenhangend. Dit laatste werd ter plekke geconcretiseerd: er kan dank zij deze bijdrage een readerprinter aangeschaft worden, zodat voortaan ook documentatie die op microfiches aanwezig is, op een gebruikersvriendelijke manier beschikbaar is; het restant kan gebruikt worden voor de aanschaf van studiekasten.

Voor de jaarlijkse opbrengst van het Vrouwencomité, nu al gedurende zoveel decennia, is het curatorium oprecht dankbaar.

5.1.2 Toekomst Schooldag

Het curatorium heeft wat betreft het bezoekersaantal moeten constateren dat dit opnieuw een dalende tendens vertoont. In 2009 werd het geschat op 350-400. Afgezet tegen de vele inspanningen die de jaarlijkse Schooldag kost, is het een reële vraag hoe dit in de toekomst verder moet. Het curatorium heeft deze vraag in handen gelegd van de bestaande commissie 'Kerk en School'. Deze is na rijp beraad tot de overtuiging gekomen dat deze vorm van contact blijkbaar tot het verleden behoort. Ondanks verschillende aanpassingen in de loop der jaren blijft het bezoekersaantal een sterk dalende lijn vertonen; het is niet goed om door te gaan met een steeds kleiner wordend aantal bezoekers. Daarom kwam deze commissie tot het advies aan het curatorium om het instituut van de Schooldag te beëindigen. Het curatorium stemde, zij het met spijt, met dit advies in. Aanvankelijk wilde het curatorium nog een laatste Schooldag organiseren, in september 2010, om daardoor de gelegenheid te bieden om nog één keer deze landelijke ontmoeting te beleven. De ontwikkelingen die in 2.4 genoemd zijn, vergen echter zoveel van de medewerkers, dat besloten moest worden om dit na te laten.

Het curatorium wil na dit besluit wel blijven zoeken naar een vorm om het contact met de kerken levendig te houden: de band tussen kerk en School gaat ons immers allen ter harte. Er zal nagedacht worden over nieuwe, andere manieren om dit contact te bewerkstelligen. Zo wordt momenteel nagedacht over de mogelijkheid om bijv. een dag te organiseren waarin gelegenheid is voor het bijwonen van een aantal minicolleges met daarbij ruime gelegenheid voor onderlinge ontmoeting. In de afgelopen jaren zijn al met regelmaat symposia georganiseerd; zij blijken in een behoefte te voorzien. De correspondenten van het Vrouwencomité (m/v) kunnen uitgenodigd worden om een dag naar Apeldoorn te komen. De kerken zullen van de ontwikkelingen op de hoogte worden gehouden.

5.2 TUA Connect

Om de band tussen kerk en school nog meer te intensiveren, kwam het in 2009 tot uitgave van een blad dat met regelmaat aan alle leden van de kerken wordt toegezonden (een initiatief, vergelijkbaar met *Doorgeven*, *SGJ-nieuws* en *Vrede over Israël*). Op deze wijze kan men een doorkijkje krijgen in het reilen en zeilen van de Universiteit en in de achtergronden daarvan. Er wordt aandacht gegeven aan het onderwijs in Apeldoorn (vroeger en nu), aan de Schooldag, de aandacht wordt gevestigd op recente publicaties. En ook de financiën komen voor het voetlicht. Het blad wordt gratis toegezonden; uiteraard worden giften, waar mogelijk, op prijs gesteld. Er kan gezegd worden dat de respons vanuit de kerken bemoedigend is, ook in financieel opzicht.

5.3 Contact met kerkenraden

Na de promotie van dr. W.A. den Boer (zie 2.6.3) ontving het curatorium van de kerkenraad van Urk-Eben-Haäzer een brief met bezwaren tegen de inhoud van diens proefschrift. De kerkenraad was van oordeel dat in dit proefschrift de grenzen van het gereformeerd belijden waren overschreden. De kerkenraad van Rotterdam-Kralingen, die blijkbaar een afschrift van deze brief had ontvangen, schreef een adhesiebetuiging. Het curatorium ging met de kerkenraad van Urk in correspondentie over zijn bezwaren. Het is immers zaak dat signalen die de confessionele trouw van de Universiteit betreffen altijd serieus worden genomen.

Tot grote spijt van het curatorium kwam deze correspondentie tussen kerkenraad en curatorium de dagbladpers ter ore – het leidde tot openlijke discussie. Ook in sommige andere (kerkelijke) bladen werd twijfel geuit over het bewaken van de confessionele integriteit van de Universiteit. E.e.a. heeft het curatorium veel werk gegeven. Gaarne verklaart het curatorium overigens dat de zaak het meer dan waard is. Gezien de vele publiek klinkende vragen zag het zich genoodzaakt een uitzonderlijke stap te zetten, nl. het plaatsen van een openlijke verklaring in ons landelijk orgaan *De Wekker*. Deze verklaring (geplaatst op vrijdag 22 mei 2009) had de volgende inhoud:

Verklaring van het curatorium inzake dr. W.A. den Boer

Op 27 juni 2008 promoveerde aan onze Theologische Universiteit broeder W.A. den Boer met een proefschrift over de theologie van Arminius, *Duplex Amor Dei*. Daarna wijdde dr. Den Boer een drietal artikelen aan de door hem behandelde materie in ons kerkelijk orgaan *De Wekker*. Zowel in enkele brieven aan het curatorium als in het blad *Bewaar het Pand* werd naderhand uiting gegeven aan grote zorg over deze studie en de artikelen. Het theologische standpunt van dr. Den Boer zou wezenlijk neerkomen op een afstand nemen van aangelegen zaken uit onze gereformeerde belijdenis. Zelfs werd de TUA opgeroepen om 'kleur te bekennen', en werd het curatorium ter verantwoording geroepen ten aanzien van zijn toezichthoudende taak.

Vanwege de tot op heden blijvende onrust in een deel van de kerken ziet het curatorium zich genoodzaakt om, afwijkend van de normale kerkelijke procedures in dezen, zich uit te spreken over de zaak in geding.

Het curatorium is geroepen om namens de kerken toe te zien op de gereformeerde identiteit in onderwijs en onderzoek aan onze Theologische Universiteit, en zoekt deze taak steeds naar eer en geweten uit te voeren, ook ten aanzien van de dissertatie van dr. Den Boer. Zijn proefschrift betreft een historische studie naar de theologie van Arminius, waarin hij op grond van nieuw onderzoek meent te mogen stellen dat deze theoloog niet altijd recht is gedaan. Hij pleit voor een beter zicht op Arminius' standpunten, en een nuancering van onze bestaande beelden daarvan. Dit is het goed recht van een historische studie, die ook nieuwe bronnen analyseert. Dit betekent echter geenszins dat dr. Den Boer Arminius' standpunten zelf deelt of verdedigt; hij stelt juist ook kritische vragen bij diens theologie.

Wel is het goed, zo hebben het curatorium (na advies van het college van hoogleraren) en dr. Den Boer gemeend, om de volgende verheldering te geven. Dr. Den Boer noemt in zijn studie en in zijn artikelen in *De Wekker* Arminius een 'gereformeerd' theoloog. Hij beoogde hiermee een historische plaatsbepaling van Arminius binnen de theologische discussie van zijn dagen: Arminius was niet rooms, niet luthers, maar 'gereformeerd': behorend tot de brede stroom van protestantisme die zijn oorsprong heeft in de Zwitserse, nader bepaald de calvinistische reformatie. Wanneer dr. Den Boer niet een historische typering maar een confessioneel-dogmatisch oordeel had willen geven, dan zouden de Dordtse Leerregels (die tien jaar na Arminius' dood tot stand kwamen) voor hem daarbij mede normatief zijn geweest. Op hetzelfde vlak ligt Den Boers kwalificatie van Arminius' theologie als 'een waardevolle bijdrage aan de toenmalige theologie': dit is bedoeld als een historische constatering en niet als een dogmatisch oordeel. Als 'gereformeerd' in confessionele zin geldt voor dr. Den Boer en voor ons allen datgene wat in onze gereformeerde belijdenisgeschriften, inclusief de Leerregels van Dordt, wordt beleden. Met andere woorden: niet alles wat vanuit historisch oogpunt gereformeerd heet, is ook daadwerkelijk confessioneel-gereformeerd zoals wij dat kerkelijk, theologisch en geestelijk voorstaan. Dr. Den Boer erkent dat hij, om misverstanden te voorkomen, beter had kunnen definiëren wat in zijn studie precies onder *gereformeerd* moet worden verstaan. Voor hemzelf was het vanwege de historische benadering echter vanzelfsprekend dat dit geen confessioneel-dogmatisch oordeel betrof.

Bij iedere studie kunnen vragen gesteld worden over de precisie van de formuleringen, en of alle elementen van de thematiek voldoende in het totaaloordeel zijn betrokken. Dat geldt ook voor dit werk. Naar de mening van het curatorium wordt echter in het proefschrift van dr. Den Boer bij geen enkel punt uit de gereformeerde belijdenis enige twijfel gezaaid, en is zijn studie niet strijdig met de gezonde gereformeerde leer. Het curatorium hecht eraan op deze wijze de naam van dr. Den Boer, inmiddels een gewaardeerd docent aan de TUA, te vrijwaren van verdenking van ongereformeerde theologie. Hij staat ervoor om inhoudelijk zijn hartelijke verbondenheid met de gereformeerde confessie in onderwijs en onderzoek waar te maken.

Namens het curatorium,
ds. J.M.J. Kieviet, voorzitter
ds. D. Quant, secretaris.
Dordrecht/Huizen, mei 2009

Daarnaast besloot het college van hoogleraren, daarin gesteund door het curatorium, tot het organiseren van een studiedag voor de predikanten van onze kerken, om de inhoud van het proefschrift vanuit verschillende gezichtspunten te bezien. Voor deze studiedag (gehouden op 24 juni 2009) was brede belangstelling. De lezingen werden verzorgd door prof.dr. T.M. Hofman (Arminius in historische context),

prof.dr. G.C. den Hertog (Arminius in theologiehistorische context) en prof.dr. A. Baars (tussen ja en nee). Dr. Den Boer plaatste bij deze lezingen enkele kanttekeningen en in verschillende groepen werd intensief gediscussieerd; tot slot volgde nog een plenaire bespreking. Aan het eind van deze dag kon geconstateerd worden dat er veel misverstanden uit de weg waren geruimd.

Inmiddels was ook het contact met de kerkenraad van Urk-Eben-Haëzer zover gekomen dat een afsluitend gesprek gehouden kon worden (2 juli 2009). Ook dat is nog verhelderend geweest en de laatste twijfel over het confessioneel gehalte van het proefschrift kon worden weggenomen. Het spreekt voor zichzelf dat het curatorium in al deze maanden telkens nauw contact gehouden heeft met dr. Den Boer.

5.4. Procedure bij bezwaren tegen docenten en hoogleraren

De gebeurtenissen zoals in 5.3 beschreven, vormden voor het curatorium aanleiding om de gang van zaken bij dergelijke bezwaren nog eens tegen het licht te houden. Het betreft hier staand beleid (gegrond op onze algemene kerkelijke en kerkordelijke regels), maar nog niet eerder was dit bij elkaar in een allesomvattende procedure omschreven.

De procedure is als volgt:

Wanneer op enig moment een principieel bezwaar rijst tegen een docent of hoogleraar (te denken is aan een publicatie of een college, kortom aan enige activiteit in het kader van onderzoek en onderwijs) is daarvoor de volgende route:

1. Het curatorium intern

Te allen tijde heeft het curatorium het recht en de plicht om de confessionele grenzen van de TUA te bewaken. Wanneer binnen het curatorium dan ook enig bezwaar tegen een hoogleraar of docent rijst, zal er op initiatief van de bezwaarde(n) eerst een schriftelijke en/of mondelinge gedachtewisseling met de betrokkene plaatsvinden. Op deze wijze wordt voldaan aan de Bijbelse regel dat principiële bezwaren eerst in zo klein mogelijke kring worden gedeeld: de betrokken hoogleraar of docent is dan in de gelegenheid een nadere toelichting te geven. Zodoende kunnen mogelijke misverstanden opgehelderd worden.

Het kan vervolgens zijn (bijv. op het moment dat een curator zijn - blijvende - vragen aan het curatorium kenbaar maakt), dat blijkt dat het curatorium als geheel of in meerderheid principiële vragen heeft. In dat geval zal een schriftelijke en/of mondelinge gedachtewisseling met de betrokkene in de volle kring van het curatorium plaatsvinden.

Bij overblijvende vragen zal het curatorium zich daarover buigen en deze bespreken. Bij deze bespreking zal een advies aan het college van hoogleraren gevraagd worden, alvorens een beslissing wordt genomen.

2. Extern

Wanneer van buiten de Universiteit bezwaren rijzen, is de procedure als volgt:

Eerst zal men (om dezelfde redenen als bij 1. aangeduid) een schriftelijke en/of mondelinge gedachtewisseling met de betrokken aangaan. Wanneer dit niet tot een bevredigend resultaat leidt, heeft men het recht zich te wenden tot het curatorium, dat zich vervolgens over de bezwaren inhoudelijk zal beraden. Bij deze bespreking zal een advies aan het college van hoogleraren gevraagd worden, alvorens een beslissing wordt genomen.

N.B. het gaat in deze notitie over een intern-kerkelijke procedure. Met de woorden 'van buiten' wordt dan ook bedoeld: leden of organen buiten de Universiteit, maar binnen het geheel van de Chr. Geref. Kerken in Nederland.

5.5 Het proponentsexamen

Bij 2.6.1 is melding gemaakt van de huidige gang van zaken bij het Ma1-examen voor de admissiale studenten. In dat kader maakt het curatorium er melding van dat de huidige regeling in de praktijk onbevredigend is: er is sprake van het zogenaamde proponentsexamen, waarbij een (relatief klein) gedeelte van de stof voor het Ma1-examen, zoals deze via tentamens e.d. aan de orde is geweest, tijdens een vergadering van het curatorium met de hoogleraren wordt herhaald. Dat kan ook moeilijk anders, omdat de stof voor het Ma1-examen voor alle studenten op gelijke wijze wordt getentamineerd en geëxamineerd. Zowel voor het college van hoogleraren als voor de studenten wordt deze verdubbeling als lastig ervaren. Het is voor de studenten ook moeilijk, zo ervaren we telkens weer, om zich opnieuw 'op te laden', omdat het immers gaat om een examen dat inhoudelijk al achter hen ligt. Het kan ook geen nieuwe resultaten meer opleveren.

Het curatorium heeft zich, samen met het college, hierop beraden en heeft de volgende gedachte: het is gewenst om het kerkelijke moment waarom het gaat (het verkrijgen van preekconsent) meer centraal te stellen. Dat zou goed kunnen door aan de hand van het ingeleverde preekvoorstel een gesprek te hebben, gevoerd door het college in aanwezigheid van het curatorium, over de verschillende aspecten rond dat preekvoorstel: uitlegkundige, leerstellige, homiletische, enz. Daarvoor zijn handvatten te vinden in het preekvoorstel zelf, alsmede in de verantwoording die er altijd bij gegeven wordt (werkvertaling, exegetische, homiletische verantwoording, liturgie enz.). De hoogleraren zouden aan dat gesprek kunnen deelnemen, op grond van het vakgebied dat zij onder hun hoede hebben. In het gesprek met de aanvrager van preekconsent krijgen zodoende elementen uit het admis­sie-examen een plaats en wordt het preekvoorstel diepgaand besproken. Op grond van het niveau van een dergelijk gesprek kan het curatorium dan besluiten het preekconsent al dan niet te verlenen.

5.6 Contacten met andere deputaatschappen

5.6.1. Deputaten financieel

Het curatorium onderhield tot 1 januari 2009 contact met de deputaten financieel, dat wil zeggen met de overgebleven leden daarvan. Daarbij ging het vooral om de voorbereidingen voor de herstructurering en de financiën (jaarrekening/begroting).

5.6.2. Deputaten toezicht

Nadat het deputaatschap toezicht was geïnstalleerd, zijn er zeker de eerste periode intensieve contacten met dit deputaatschap geweest. Het betrof de algemene gang van zaken en meer specifiek de procedure om te komen tot de benoeming van de bestuurder. Deze contacten zijn van beide zijden op prijs gesteld: deputaten toezicht begonnen immers aan een geheel nieuwe taak, waarvan de lijnen waren uitgezet door de synode, op voorstel van het curatorium. Na de aanloopperiode is besloten tot een halfjaarlijks overleg (tenzij de omstandigheden een veelvuldiger contact wenselijk maken). In dit kader is ook de goede samenwerking met het college van bestuur, inzonderheid met diens voorzitter, te noemen. Ir. Eberwijn heeft zich snel ingewerkt en onderhoudt een open relatie met het curatorium, meestal op het niveau van het moderamen.

Het curatorium kreeg, samen met de toenmalige deputaten financieel, van de generale synode 2007 de opdracht om 'te onderzoeken of de huidige situatie qua organisatie, werkzaamheden en personeelsbezetting in reële verhouding staat tot de bescheiden – en de laatste jaren dalende – studentenpopulatie'. Dat gebeurde op het moment dat het curatorium nog de volle bestuurlijke verantwoordelijkheid over het geheel van de Universiteit droeg. Daarna (28 mei 2008) nam de synode het besluit om de werkzaamheden van het curatorium te beperken tot de kerkelijke aangelegenheden. Het leek het curatorium daarom in de rede te liggen dat deze opdracht verder door deputaten toezicht ter hand zou worden genomen. Hun reactie kunt u dan ook in hun rapport lezen.

5.6.3. Deputaten studiefonds

Met deputaten studiefonds was niet of nauwelijks contact nodig.

6. De Universiteit in relatie tot andere kerken

6.1. Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) – 'Kampen-II

Bij 2.4 werd al melding gemaakt van de moeiten rond de gezamenlijke vooropleiding. Er is ook een aantal positieve zaken te melden: zo werden weer mogelijkheden aangeboden om postacademisch onderwijs te volgen (onder het thema 'een leven lang leren'). Ook kan met dankbaarheid gemeld worden dat de visitatiecommissie in 2008 een positief advies gaf met betrekking tot de gewenste accreditatie voor de opleiding tot eerste graads godsdienstleraar. Deze opleiding wordt in samenwerking tussen de twee Universiteiten aangeboden, en tevens in samenwerking met de Gereformeerde Hogeschool Zwolle.

6.2 Nederlands Gereformeerde Kerken - NGP

De samenwerking de Nederlands Gereformeerde Predikantenopleiding (NGP) is goed te noemen. Zij vindt gestaag voortgang, tot tevredenheid van alle betrokkenen.

7. Voorstellen

Het curatorium stelt de synode voor:

1. de handelingen van het curatorium goed te keuren en hun voor de periode tot 1 januari 2009 decharge te verlenen;
2. goedkeuring te hechten aan de voorgestelde veranderingen betreffende de verlening van preekconsent;
3. goedkeuring te hechten aan de voortgang van de contacten met de Theologische Universiteit van de Gereformeerde Kerken (vrijg.);
4. goedkeuring te hechten aan de opheffing van de vooropleiding;
5. opnieuw een secretaris en een secundus-secretaris te benoemen.

Het curatorium wenst u een gezegende vergadering,

Namens het curatorium:
G. van Roekel (voorzitter)
D. Quant (secretaris)

BIJLAGE 6

Artikel 32

Rapport 1 commissie 1 inzake het rapport van het curatorium van de Theologische Universiteit

Uw commissie heeft met waardering kennisgenomen van het rapport van het curatorium. Kort en bondig wordt verslag gedaan van de werkzaamheden. De verslagperiode stond in het teken van de herstructurering. Daaraan heeft ook het curatorium zijn bijdrage geleverd.

Het werk aan onze Theologische Universiteit mocht onder de zegen van de Heere goede voortgang hebben. Wij mogen als kerken dankbaar zijn voor de betekenis van de universiteit als opleiding tot dienaar van het Woord in onze kerken en als gereformeerde theologische opleiding.

Het rapport van het curatorium is besproken met de voorzitter en de secretaris van het curatorium. Wij danken hen voor hun toelichting die verwerkt is in ons rapport.

Curatorium (1.1)

Uw commissie heeft zich met het curatorium verheugd over de koninklijke onderscheiding van ds. J.P. Boiten.

Hoogleraren, hoofddocenten en docenten (1.2)

Prof.dr. J.W. Maris gaf op 25 januari 2008 zijn afscheidscollege in verband met zijn emeritaat. Met vreugde vermeldt uw commissie dat de waardering voor zijn werk ook tot uitdrukking werd gebracht door een koninklijke onderscheiding.

De werkdruk van de hoogleraren blijft onverminderd hoog, zoals ook blijkt uit het rapport van deputaten toezicht. Dit baart ons grote zorgen. Bij de bespreking inzake het rapport van deputaten toezicht zullen wij daar op terugkomen.

De jubilea die in de kring van de hoogleraren gevierd mocht worden, stemmen ook uw commissie tot dankbaarheid.

Emerithoogleraren (1.3)

Het jubileum van prof.dr. J.W. Maris en het bereiken van de leeftijd van 80 jaar door prof.dr. W.H. Velema vermeldt uw commissie hier met dankbaarheid.

Ook herdenken wij de echtgenote van prof.dr. W. van 't Spijker, die door de Heere werd opgenomen in heerlijkheid. Wij zijn de Heere dankbaar voor de plaats die zr. Van 't Spijker naast haar man mocht innemen.

Overigen (1.4)

Uw commissie herdenkt ook br. P.J.A.J. Hurkmans, secretaris-penningmeester van deputaten financieel, die plotseling door de Heere werd weggenomen. Br. Hurkmans heeft veel werk verzet voor onze universiteit.

Vacatures hoogleraren (2.2)

Uw commissie heeft met het curatorium gesproken over het besluit van de synode van 2007 inzake het onderwijs in de dogmatische vakken (Acta 2007, artikel 119, besluit 5). Daarbij is betrokken wat in het comitégedeelte van de Acta 2007 te vinden is. Namens het curatorium gaf de president-curator in 2007 het volgende aan: 'Inderdaad is het voorstel een verzwaaring voor het hele college en in het bijzonder voor de hoogleraren Baars en Den Hertog. Maar dat is een tijdelijke oplossing, zij het vermoedelijk wel voor een langere periode. Er kan niet per drie jaar met leeropdrachten geschoven worden. (...) Het ligt inderdaad in de lijn van de verwachting dat er de komende jaren geen hoogleraar dogmatiek zal worden benoemd, al blijven voor het curatorium alle opties wel open.' De huidige invulling van het onderwijs in de dogmatische vakken functioneert tot tevredenheid. Uw commissie heeft begrip voor de argumenten van het curatorium om nu niet met aangepaste voorstellen te komen, maar constateert tegelijk bezorgd dat op deze wijze de te hoge werkdruk aan de TUA voorlopig blijft voortbestaan.

Ook heeft de commissie kennisgenomen van de bereidheid van prof.dr. A. Baars om nog tot de synode van 2013 als hoogleraar aan te blijven. De commissie is ervan overtuigd dat het curatorium weloverwogen heeft gehandeld door in verband hiermee ondersteuning te regelen op deelgebieden van het vakgebied praktische theologie. E.e.a. stemt uw commissie tot dankbaarheid.

De vooropleiding (2.1)

De ontwikkelingen die geleid hebben tot de verandering van het curriculum door het opheffen van de vooropleiding bespreekt uw commissie bij de behandeling van het rapport van deputaten toezicht.

Het Instituut voor Reformatieonderzoek (IR) (2.5)

Uw commissie heeft gevraagd naar de achtergrond van het besluit om het IR niet zelfstandig te laten voortbestaan en heeft begrepen dat onderbrengen bij de universiteit zowel in financieel als organisatorisch opzicht voordelen met zich meebracht.

Promoties (2.6.3)

De lijst met promoties is reden tot dankbaarheid. Uw commissie constateert met zorg is dat er geen enkele predikant uit onze kerken gepromoveerd is.

Andere activiteiten (2.8)

Uw commissie is verblijd met de wijze waarop aandacht gegeven is aan het werk van wijlen prof.dr. J.P. Versteeg.

De structuur van de universiteit (3.2)

De implementering van de herstructurering heeft voor het curatorium het beoogde effect gehad: er is een betere verdeling van taken en verantwoordelijkheden; de curatoren ervaren enige vermindering van hun werkdruk. Het curatorium beperkt zich nu tot de confessioneel-kerkelijke aspecten van de universiteit. Met deze verandering moet het curatorium leren omgaan. De conclusie is dat de besluiten van de synode van 2007 ten aanzien van de structuur van de universiteit goed zijn geweest.

Het curatorium heeft geenszins de indruk dat door deze wijziging de universiteit verder van de kerken is komen te staan. Hoewel de curatoren meer zichtbaar zijn in de kerken, zijn ook deputaten toezicht een kerkelijk deputaatschap.

Admissie-examens en het admissiale traject (4.2.1)

Zorg blijft er bestaan over het geringe aantal admissiale studenten, al is er dankbaarheid voor het aantal (13) dat in de jaren 2007-2009 werd toegelaten. Het is nodig om als kerken deze nood voortdurend in het gebed aan de Heere voor te leggen. Het curatorium probeert per regio aandacht te vragen in de kerken voor de theologische studie en de roeping tot predikant.

Het curatorium kan door de herstructurering zich nog meer richten op de kerkelijke begeleiding van studenten. Elke curator begeleidt als mentor enkele admissiaal studenten.

Stage (4.2.3)

In het overzicht van de stageplaatsen ontbreekt nog de stage van student G.J. Post in Apeldoorn-Zuid bij ds. M. Oppenhuizen.

Toekomst Schooldag (5.1.2)

Uw commissie heeft begrip voor de overwegingen die geleid hebben tot een abrupt einde van de

Schooldagen en heeft waardering voor de inzet van het curatorium om te komen tot een andere vorm van contact om de band tussen kerk en School in stand te houden en te versterken. In dit verband is bij uw commissie de gedachte bovengekomen om jaarlijks een landelijke kerkendag te organiseren, waarvan een samenbindende werking kan uitgaan. Op een dergelijke dag zouden ook andere deputaatschappen, naast de TUA, zich kunnen presenteren. In het gesprek met het curatorium bleek dat de TUA openstaat voor deze gedachte. De organisatie van een landelijke dag zou uiteraard breder moeten worden opgezet.

Hieronder treft u met het oog hierop een voorstel aan van uw commissie.

Contact met de kerkenraden (5.3)

Waardering heeft de commissie voor de wijze waarop het curatorium is omgegaan met de brief van de kerkenraad van Urk-Eben-Haëzer. De uitkomst stemt tot dankbaarheid.

Procedure bij bezwaren tegen docenten en hoogleraren (5.4)

Het is goed dat het curatorium naar aanleiding van het bovenstaande duidelijk de procedure heeft omschreven die gevolgd moet worden bij bezwaren.

Het proponentsexamen (5.5)

Uw commissie kan zich vinden in de argumenten die ten grondslag liggen aan de voorgestelde veranderingen betreffende het verlenen van het preekconsent en zal dan ook het voorstel van het curatorium overnemen.

Deputaten-financieel (5.6.1)

Dankbaar is de commissie voor het werk dat de overgebleven leden van dit deputaatschap hebben gedaan ten aanzien van de voorbereidingen van de herstructurering. Voor alle duidelijkheid vermelden wij hier dat de verantwoording van het gevoerde beleid tot 1 januari 2009 berust bij het curatorium.

Deputaten toezicht (5.6.2)

De samenwerking tussen het curatorium en deputaten toezicht is goed. Het onderhouden van regelmatige communicatie tussen beide deputaatschappen heeft de aandacht van beiden. Het is juist dat de opdracht van de generale synode aan het curatorium en de toenmalige deputaten financieel ter hand is gesteld van deputaten toezicht.

Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) - Kampen II (6.1)

Ondanks de moeiten rond het afschaffen van de vooropleiding wordt op andere gebieden waar dat mogelijk is samengewerkt en worden krachten gebundeld.

Toekomst TUA

Zowel uit het rapport van het curatorium als van deputaten toezicht, meent de commissie te kunnen opmaken dat er zorg bestaat ten aanzien van de toekomst van onze universiteit. Kan onze universiteit in deze beperkte omvang blijven functioneren? Hoe vinden we een balans tussen de beperkte omvang van de universiteit en de eisen die van overheidswege aan de universiteit gesteld worden aan? De personele inzet en de daarmee gepaard gaande investeringen worden steeds groter. In het huidige politieke en economische klimaat moet er bovendien mee gerekend worden dat de overheid niet zondermeer bereid zal blijven om twee kleine gereformeerde universiteiten (TUA en TUK) te bekostigen. Met het curatorium ziet de commissie de noodzaak van bezinning op de toekomst. In ons rapport inzake de rapportage van deputaten toezicht komen wij hierop terug in de vorm van een voorstel.

Voorstel tot besluit

De commissie stelt u voor:

1. de handelingen van het curatorium goed te keuren en voor de periode tot 1 januari 2009 decharge te verlenen en curatoren hartelijk te danken voor de vele arbeid in de achterliggende verslagperiode;
2. goedkeuring te hechten aan de voorgestelde veranderingen betreffende de verlening van het preekconsent;
3. goedkeuring te hechten aan de voortgang van de contacten met de Theologische Universiteit van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt);
4. goedkeuring te hechten aan het incorporeren van de studie oude talen in het curriculum van de studie theologie;
5. een breed samengestelde commissie te benoemen die zich gaat inzetten voor de jaarlijkse organisatie van een landelijke kerkendag waarop naast de TUA ook andere deputaatschappen zich kunnen presenteren;
6. opnieuw een secretaris en een secundus-secretaris te benoemen.

H. Polinder, rapporteur

BIJLAGE 7

Artikel 33, 37, 236

Rapport deputaten toezicht Theologische Universiteit van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland

Op 28 mei 2008 heeft de generale synode in het kader van de herstructurering van de Theologische Universiteit Apeldoorn (TUA) besloten dat de TUA een kerkrechtelijk rechtspersoon is als bedoeld in artikel 2 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. Ter gelegenheid van dit besluit is het reglement (statuten) voor de TUA vastgesteld. Op grond van deze statuten zijn ingesteld het college van bestuur (CvB) (zie artikel 5), het deputaatschap toezicht (DT) (zie artikel 9) en het curatorium (zie artikel 12). Voorts

zijn onder meer door de generale synode vastgesteld de reglementen voor het CvB (bijlage 5 van de statuten) en het DT (bijlage 4 van de statuten) evenals de profielschetsen voor de leden van het CvB en het DT. Ook benoemde de synode per 1 januari 2009 de leden en de secundi van het DT. Bij de opening van het academisch jaar op 1 september 2008 is het rectoraat overgedragen aan prof.dr. H. J. Selderhuis. Door de synode zijn de leden van het DT benoemd alsmede de secundi.

Op grond van de statuten en de daarbij behorende reglementen worden door het CvB, DT en het curatorium verslaglegging gedaan aan de synode met dien verstande dat de verslaglegging van het CvB ter gelegenheid van de vaststelling van jaarrekening wordt goedgekeurd door DT. De betreffende verslagleggingen worden de synode separaat gezonden.

In het hierna volgende doet DT verslag respectievelijk legt het DT verantwoording af aan de generale synode met betrekking tot het door DT uitgeoefende toezicht over het jaar 2009. Ten aanzien van de periode voorafgaand aan het jaar 2009 wil DT opmerken dat zij zich niet verantwoordelijk acht voor de periode van vóór 1 januari 2009 en dat de (financiële) situatie per die datum voor het DT het vertrekpunt is geweest voor de start van haar werkzaamheden. Tegelijk wil DT van deze mogelijkheid gebruikmaken om met het oog op de toekomst een aantal punten aan te geven, respectievelijk voorstellen te doen, met betrekking tot het functioneren van de TUA in het algemeen zowel naar binnen als naar buiten.

Voorfase

Alhoewel de ingangsdatum van de benoeming van de leden van DT door de synode was gesteld op 1 januari 2009 heeft DT gemeend al in de tweede helft van 2008 te moeten aanvangen met een aantal activiteiten opdat de nieuwe bestuursstructuur ingaande 1 januari 2009 functioneel zou zijn. Na het plaatsen van een advertentie voor een algemeen bestuurder zijn diverse reacties ontvangen. Met een aantal sollicitanten zijn gesprekken gevoerd met als resultaat dat de heer ir. J.J. Eberwijn per 1 januari 2009 als parttimebestuurder (voorzitter) in dienst is getreden. Naar het oordeel van DT paste ir. J.J. Eberwijn het best in de profielschets die door de synode is opgesteld. Omdat per die datum prof.dr. H. J. Selderhuis nog rector was, was daarmee het CvB functioneel ingevuld. Op grond van de statuten dient de generale synode nog in te stemmen met de benoeming van genoemde ir. J.J. Eberwijn als lid van het CvB.

In deze voorfase is door het DT L. Bioch benoemd als secretaris met dien verstande dat voor het bijhouden van notulen van de vergaderingen van DT en dergelijke mevvr. J.M. van der Beek is aangesteld. In de voorfase heeft het DT zich verdiept in het reilen en zeilen van de TUA en in haar financiële situatie, zoals de consequenties die voortvloeien uit het emeriteringsfonds voor hoogleraren. In deze voorfase is geen overleg geweest met de door de synode benoemde secundi.

Verslagjaar 2009

Afleggen verantwoording synode/openbare verantwoording

Door het CvB is over het jaar 2009 verslag gedaan. Dit verslag, dat is goedgekeurd in de vergadering van DT op 20 april jl., gaat hierbij. Naar de inhoud van dit verslag wordt verwezen. Het DT constateert dat in het verslagjaar binnen de TUA heel veel werk is verzet door zowel het CvB als door de overige betrokkenen binnen de TUA. Met dankbaarheid kan daarop worden teruggezien. In het jaarverslag van het CvB wordt een aantal voorstellen gedaan waarvoor besluitvorming door de synode nodig dan wel gewenst is; de betreffende voorstellen worden aan het slot van dit verslag opgesomd.

Door het DT dient jaarlijks openbare verantwoording te worden afgelegd door middel van het jaarverslag even als dat verantwoording door het DT moet worden afgelegd aan de synode. In verband met de vergadercycli van de synode gaat het DT er van uit dat aan het eind van elke driejaarsperiode kan worden volstaan met de overlegging aan de synode van de jaarlijkse verslagleggingen van het DT al dan niet in een gecompriëerde vorm.

Samenstelling DT met opgave van namen e.d.

Door de synode zijn ingaande 1 januari 2009 als leden van DT benoemd, te weten:

- drs. G.L. Born, voorzitter DT, (m) geboren in 1944;
- L. Bioch, secretaris DT, (m) geboren in 1948;
- drs. E.J. van Dijk, lid, (v) geboren in 1956;
- prof.dr.ir. K. van Breugel, lid, (m) geboren in 1952; en
- P.J. Klumpenaar RA, lid, (m), geboren in 1964.

Als secundi werden benoemd mr. H. de Hek, Prof.dr.ir. J. Meijer en drs. R.W.J. Soeters; gezien het aantal leden van het DT wordt de synode in overweging gegeven om nog één secundus te benoemen.

In de samenstelling van het DT is gedurende het verslagjaar geen wijziging opgetreden. In de statuten is een regeling opgenomen omtrent de benoeming van leden van het DT. Omtrent secundi is geen regeling opgenomen. De leden van het DT worden op voordracht van het DT door de synode benoemd. In relatie tot artikel 9 lid 2 van de statuten gaat het DT ervan uit dat ingeval van een voordracht door het DT van een van de benoemde secundi, de benoeming geacht wordt door de synode reeds te hebben plaatsgevonden. De betreffende secundus volgt dan het vertrekkende/vertrokken lid van het DT op voor een termijn van drie jaren. Is er sprake van een tussentijds aftreden van een lid van het DT dan komt de betreffende secundus in de plaats van het tussentijds afgetreden lid en wel voor diens resterende benoemingstermijn.

(Zie ook het hoofdstuk 'rooster van aftreden')

Nevenfuncties

In het hierna volgende een overzicht van de nevenfuncties per ultimo verslagjaar van zowel de leden van het CvB als van het DT:

CvB

Ir. J.J. Eberwijn:

adviseur Eberwijn Bouwadvies, adviesbureau op het gebied van bouwproces en bouwtechniek;

lid van de werkgroep Diaconaat en Samenleving van het CGK-deputaatschap diaconaat;
lid van het bestuur van DISK (dienst in de industriële Samenleving vanwege de Kerken).
(De hiervoor genoemde nevenfuncties zijn allen onbetaald.)

Prof.dr. H.J. Selderhuis:

president International Calvincongres;
redacteur serie Reformed Historical Theology/Reformierte Historische Theologie;
redacteur serie Geschiedenis en Theologie;
bestuurslid Stichting Nedag (Nederlands Dagblad);
adviseur Institut für Europäische Geschichte Mainz;
adviseur Melancton Akademie Bretten;
bestuurslid Gesellschaft für die Geschichte des reformierten Protestantismus;
directeur Refo 500.
(Met uitzondering van de laatstgenoemde nevenfunctie zijn de hiervoor genoemde functies onbetaald.)

DT

Drs. G.L. Born:

voorzitter raad van toezicht Nederlandse Christelijke Radio Vereniging (NCRV);
voorzitter van de Stichting Protestant.nl ;
voorzitter van de Stichting Koninklijke Pit Pro Rege;
voorzitter van de kerkelijke werkgroep comité 4 en 5 mei Dronten;
voorzitter van de afdeling Flevoland van het CDA en q.q. lid hoofdbestuur CDA ;
voorzitter deputaten toezicht van de Theologische Universiteit der Chr. Geref. Kerken;
pastor pastorum van de particuliere synode van het Noorden der Chr. Geref. Kerken (werkbegeleiding predikanten);
bestuurslid van de Stichting Kerkelijk Kunstbezit Nederland (SKKN);
lid van de commissie van het CIO voor de geestelijke verzorging bij de Dienst Justitiële Inrichtingen;
lid van het synodale deputaatschap van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland voor contact met de overheid.
(Met uitzondering van de eerstgenoemde nevenfunctie zijn alle hiervoor genoemde nevenfuncties onbetaald.)

L. Bioch:

secretaris Stichting Bouwsociëteit Arnhem;
secretaris Beleggingsclub de Gouden Eikel;
voorzitter Stichting Horizon;
voorzitter Stichting Steunfonds Chr. Geref. Kerken;
DGA van Meyboom Beheer BV en Meyboom Vastgoed Advies BV;
adviseur Westpoort notariaat te Apeldoorn;
bestuurslid Coöp. Verg. XL Bedrijvenpark Almelo.
(Met uitzondering van de drie laatstgenoemde nevenfuncties zijn alle hiervoor genoemde nevenfuncties onbetaald.)

Drs. E.J. van Dijk:

directeur Evangelische Hogeschool Amersfoort;
bestuurslid Stichting Gereformeerd Jeugdwelzijn (SGJ);
bestuurslid Sensor;
bestuurslid Landelijke Vereniging Gereformeerde Scholen (LVGS);
lid Ledenraad van de Bestuursraad;
lid van de klachtencommissie inzake misbruik van pastorale en andere kerkelijke gezagsrelaties van de CGK;
lid raad van advies IFES; en
lid raad van advies Nedereands Dagblad.
(Met uitzondering van de eerstgenoemde zijn alle hiervoor genoemde nevenfuncties)

Prof.dr.ir. K. van Breugel:

hoogleraar TU Delft;
voorzitter Gezamenlijk College van Deskundigen Betonreparaties;
lid Adviesraad instituut voor Cultuur Ethiek;
lid (voorzitter) Gereformeerd Appel;
lidmaatschappen van diverse studieverenigingen en nationale en internationale organisaties op vakgebied (RILEM, ACI, IABSE, FIB, Stutech, Stufib);
lid verschillende Editorial Boards van internationale tijdschriften.
(Met uitzondering van de eerstgenoemde zijn alle hiervoor genoemde nevenfuncties onbetaald.)

P.J.Klumpenaar RA:

concern controller gemeente Oosterbeek;
docent Bestuurs Academie Nederland;
lid raad van toezicht Ichtus College Veenendaal;
penningmeester Christelijke Gereformeerde Pniëlkerk Veenendaal;
penningmeester Stichting Horizon.
(Met uitzondering van de twee eerstgenoemden zijn de hiervoor genoemde nevenfuncties onbetaald.)

Rooster van aftreden

De leden van het DT hebben allen een zittingsduur van drie jaren. Dit betekent dat als geen van de leden van het DT zich herkiesbaar stelt, alle leden per 1 januari 2012 zijn afgetreden. Het DT is van mening dat dit niet wenselijk is. Mede om te voorkomen dat op 1 januari 2012 dit probleem zich zou kunnen voordoen, heeft het DT gemeend, ook in het kader van de continuïteit, een rooster van aftreden vast te stellen, en wel als volgt:

aftredend per 1 januari 2011 zijn P.J. Klumpenaar en L. Bioch, per 1 januari 2014 zijn aftredend drs. E.J. van Dijk en drs. G.L. Born en per 1 januari 2017 is aftredend prof.dr.ir. K. van Breugel; met inachtneming van dit rooster van aftreden is de synode in de gelegenheid in het daaraan voorafgaande jaar een (her)

benoeming te doen. P.J. Klumpenaar en L.Bioch hebben zich herbenoembaar gesteld. Het kan zijn dat binnen een vergadercyclus van de synode (tussentijds) een nieuw lid van het DT zou moeten worden benoemd. In eerste aanleg wordt dan vanzelfsprekend een door de synode reeds benoemde secundus verzocht lid te worden van het DT, daarbij rekening houdend met de kwalificaties van het betreffende lid. Niettemin bestaat de mogelijkheid dat geen van de benoemde secundi bereid (meer) is zitting te nemen in het DT; in dat geval zal er dus naar andere geschikte kandidaten moeten worden gezocht. In lid 2 van artikel 9 van de statuten is aangegeven dat een benoeming van een lid van het DT door of *vanwege* de synode kan plaatshebben. Het verdient naar de opvatting van het DT aanbeveling dat in deze situaties, bijvoorbeeld deputaten vertegenwoordiging gemandateerd is om, indien dat aan de orde is een dergelijke benoeming te doen.

Benoeming voorzitter DT

Op grond van artikel 9 lid 2 van de statuten is drs. G.L. Born als voorzitter in functie door de synode benoemd. De formulering van artikel 9 lid 2 staat enigszins op gespannen voet met artikel 10 lid 1 van de statuten. Het verdient aanbeveling om deze discrepantie op te heffen door te gelegener tijd artikel 10 lid 1 van de statuten te wijzigen als volgt:
 'Het deputaatschap toezicht benoemt uit zijn midden een vice voorzitter en een secretaris'.
 In het afgelopen verslagjaar is nog geen invulling gegeven aan de benoeming van een vice-voorzitter.

Vergaderingen DT

In het afgelopen verslagjaar is het DT regelmatig in vergadering bijeen geweest. De vergaderingen vinden plaats op de locatie van de TUA zoveel mogelijk volgens een van tevoren vastgesteld vergaderschema. De uitnodiging voor de betreffende vergaderingen vindt plaats per e-mail. Het DT heeft gemeend om bij haar vergaderingen zoveel mogelijk uit te gaan van een min of meer vaste agenda. Naast de gebruikelijke punten zoals de opening, vaststelling verslagen, rondvraag en sluiting, komen de navolgende punten regelmatig aan de orde, te weten: medezeggenschapscommissie, onderwijskundige aspecten, (zoals: studentenoverzicht/ mutaties, samenwerking met andere universiteiten, onderwijs visitatie/ audit, info onderwijs en regelgeving (eisen/wijzigingen), onderwijsconcepten/visie en onderzoek, interne organisatie (zoals: personele aspecten (overzicht mutaties), ziekteverzuim, HRM-beleid in het algemeen), financiële zaken (zoals: kwartaalrapportages, begroting, treasury statuut, jaarrekening/ jaarverslag), bibliotheek (zoals: beleidsplan) en gebouwen (zoals: onderhoudsbegrotingen/planning en verzekeringen).

Samenwerking CvB/bijwonen vergaderingen

De samenwerking met het CvB is goed en constructief te noemen. Het CvB woont de vergaderingen van het DT bij. Het DT verkrijgt van het CvB de benodigde informatie die voor het functioneren van DT nodig is. In het afgelopen verslagjaar is bijvoorbeeld in overleg met het CvB besloten om financiële kwartaalrapportages te verstrekken. Deze kwartaalrapportages worden dan in de vergadering van het DT besproken. In het afgelopen verslagjaar heeft, weliswaar incidenteel, het CvB informeel overleg gehad met de voorzitter en de secretaris van het DT.

Eigen functioneren DT/onafhankelijkheid

In een vergadering van het DT is ook het eigen functioneren van het DT respectievelijk van de leden van het DT aan de orde geweest. De onderlinge samenwerking en verhoudingen binnen het DT zijn goed en constructief te noemen. De vergaderingen vinden in goede harmonie plaats. In het algemeen is het DT van oordeel dat het eigen functioneren van de leden van DT ook in kwalitatief opzicht goed is te noemen. Het DT is voorts van oordeel dat elk van de leden van het DT de werkzaamheden zonder last of ruggespraak kan uitoefenen. Het DT is voorts van mening dat door de leden van het DT het principe van de onafhankelijkheid is geëerbiedigd.

Functioneren CvB

In een vergadering van het DT is voorts buiten de aanwezigheid van de leden van het CvB het functioneren van dit college besproken. Zoals uit het verslag van het CvB als ook uit het onderhavige verslag duidelijk is geworden, is het DT van oordeel dat het CvB naar behoren functioneert. Wel is het DT van mening dat de werkdruk van het CvB, meer in het bijzonder de werkdruk van de benoemde algemeen bestuurder zodanig van omvang is dat dit niet in relatie staat met de aanstelling voor 0,4 fte. Het DT wil samen met zowel het CvB als het Coho in het komende verslagjaar onderzoeken of en in hoeverre tot een uitbreiding van het aantal fte's kan worden gekomen.

Goedkeuring jaarrekening 2009 en decharge

In haar hiervoor genoemde vergadering van 20 april jl. heeft het de DT de jaarrekening over het afgelopen verslagjaar goedgekeurd. Daarnaast geeft het DT het CvB decharge verleend voor het door haar gevoerde beleid over dit verslagjaar.

Naleving wet en regelgeving

Het DT is niet gebleken dat de op de TUA betrekking hebbende wetten, de krachtens die wetten uitgevaardigde regelingen, richtlijnen, aanwijzingen en reglementen en de voor de TUA geldende gedragscodes niet zouden zijn nageleefd, anders dan eventueel is vermeld in het jaarverslag van het CvB onder hoofdstuk 9 'Vervallen extra eisen instroomseisen klassieke talen'.

Toekomst

Benoeming Prof.dr. G.C. den Hertog

Aan het einde van het studiejaar 2009/2010 zal het rectorchap van prof.dr. H.J. Selderhuis beëindigd worden. In verband daarmee is door het college van hoogleraren (Coho) bij brief van 12 maart jl. voorgesteld als rector, respectievelijk lid van het CvB, te benoemen prof.dr. G.C. den Hertog. Uitgaande van de profienschets en dat prof.dr. G.C. den Hertog bereid is zijn benoeming als zodanig te aanvaarden, heeft het DT bij brief van 19 maart jl. aan het Coho bevestigd akkoord te gaan met het voorstel van het

Coho en derhalve prof.dr. G.C. den Hertog te benoemen als lid van het CvB, voornamelijk voor een termijn van twee studiejaar; daarbij is wel geattendeerd op het gegeven dat een dergelijke benoeming de instemming nodig heeft van de generale synode. Het voorzitterschap van het CvB in de persoon van ir. J.J. Eberwijn is daarbij ongewijzigd gebleven. Met inachtneming van het in de voorgaande zin bedoelde voorbehoud is ook de benoeming inmiddels schriftelijk bevestigd aan prof.dr. G.C. den Hertog.

Nevenfuncties prof.dr. G.C. den Hertog:

2e voorzitter 'Vorstand' van de Hans Joachim Iwand-Stiftung te Beienrode (Dld);
lid organiserend comité van de Barthtagung;
curator voor Stichting Leerstoel verhouding jodendom-christendom Theologische Universiteit Kampen;
voorzitter redactie Ambtelijk Contact;
lid redactie Kontekstueel;
lid redactie Theologica Reformata;
lid redactie Zeitschrift für Dialektische Theologie;
lid Advisory Board van Journal of Reformed Theology (JRT);
lid van de Editorial Advisory Board van Acta Theologica (Bloemfontein- Zuid Afrika);
tweede voorzitter Oost-Europa-commissie Nederlandse Theologische Universiteiten;
lid stuurgroep Xart (Christelijke geloofsartikelen) binne Noster
lid Wetenschappelijke Adviesraad Instituut voor Cultuurtechniek;
lid Werkgroep Theologische Ethiek van de Onderzoeksschool Ethiek;
lid Raad voor het Gereformeerd Belijden van de Protestantse Kerk in Nederland.
(Alle hiervoor genoemde nevenfuncties zijn onbetaald.)

Werkdruk

Zoals hiervoor reeds aangegeven en zoals ook blijkt uit het jaarverslag van het CvB vormt de toenemende werkdruk ook in relatie tot de bijkomende activiteiten van leden van het Coho een bron van aandacht/zorg. In de hiervoor genoemde brief van 19 maart jl. heeft het DT uitgesproken, mede in relatie tot de werkdruk, en - zeker niet in de laatste plaats - het aspect van de continuïteit, zowel met het Coho als met het CvB zich te willen bezinnen op (de wijze van) de invulling van het CvB. (Zie ook 'Functioneren CvB')

Intensivering samenwerking andere universiteiten

Het door de rijksoverheid ingevoerde bekostigingssysteem voor universiteiten vormt zeker voor een relatief kleine universiteit als de TUA een voortdurende bron van zorg. Als gevolg van de huidige crisis door de rijksoverheid door te voeren toekomstige bezuinigingen, valt zeker niet uit te sluiten dat ook de onderwijsbegroting van de rijksoverheid daaraan een bijdrage zal moeten gaan leveren. Zoals uit de opgestelde jaarrekening en de begroting moge blijken zal een verlaging van het bekostigingssysteem voor de TUA ingrijpende gevolgen kunnen hebben, mede in aanmerking genomen dat de algehele personele bezetting van de TUA reeds de kritische grens heeft bereikt. In dat kader zal het wenselijk, zo niet noodzakelijk zijn te komen tot een schaalvergroting. In dit verband is een bezinning op zijn plaats/nodig.

De rechtspositie toekomstige hoogleraren

In verband met te gelegener tijd te benoemen hoogleraren wil het DT zich bezinnen op de rechtspositie van hoogleraren, meer in het bijzonder in relatie tot de aanspraken/mogelijke uitkeringen uit het emeriteringsfonds. Met name wil het DT zich bezinnen of en in hoeverre van een hoogleraar ook een eigen bijdrage aan zijn emeritaatsvoorziening kan plaatshebben op (ongeveer) gelijke voorwaarden als bij andere universiteiten het geval is.

Statuten/ reglementen

Zoals hiervoor al aangegeven is er een discrepantie tussen een tweetal bepalingen in de statuten. Voornamelijk ziet het DT hierin geen aanleiding om de statuten/reglementen aan te passen. De komende periode wil het DT gebruiken om de statuten en reglementen integraal te toetsen aan de praktijk zoals deze zich voordoet en indien het aan de orde is, ter gelegenheid van de eerstvolgende generale synode te komen tot voorstellen voor aanpassingen/wijzigingen.

Voorstellen/aanbevelingen

De generale synode wordt verzocht de volgende besluiten te nemen:

1. in te stemmen met het door het DT opgestelde verslag en de daarin vervatte verantwoording van de activiteiten van het DT;
2. te hebben kennisgenomen van het jaarverslag en de jaarrekening respectievelijk de begroting voor de jaren 2011 t/m 2013 van het CvB en voor zoveel nodig daarmee in te stemmen;
3. in te stemmen met de benoeming door het DT van ir. J.J. Eberwijn als lid respectievelijk als voorzitter van het CvB ingaande 1 januari 2009;
4. a. over te gaan tot de benoeming van een secundus zoals hiervoor aangegeven in 'Samenstelling DT met opgave van namen e.d.';
b. de twee huidige leden van het DT te weten P.Klumpenaar en L.Bioch te herbenoemen voor een aansluitende periode van drie jaren ingaande 1 januari 2011, de overige leden van het DT (reeds nu voor alsdan) te (her)benoemen voor de termijnen als hiervoor onder rooster van aftreden is vermeld en voorts deputaten vertegenwoordiging te mandateren leden van het DT te benoemen in de situaties als hiervoor onder rooster van aftreden is beschreven;
5. in te stemmen met de benoeming door het DT van prof.dr. G.C. den Hertog als rector respectievelijk lid van het CvB;
6. in te stemmen met het door het DT vastgestelde rooster van aftreden;
7. het moderamen van de generale synode te mandateren om in voorkomende gevallen de leden van het DT - indien dat aan de orde is in functie - te benoemen en in te stemmen met het door het DT benoemde leden van het CvB, een en ander met inachtneming van de statuten en terzake geldende reglementen;

8. in te stemmen met de door het DT goedgekeurde aanpassing van de taakverdeling binnen het CvB (zie bijlage a bij het verslag van het CvB);
 9. de bijdrage per lid en dooplid ingaande 2011 tot en met 2013 te stellen op € 5,60 per jaar; terzake wordt verwezen naar de toelichting opgenomen in het jaarverslag van het CvB;
 10. in te stemmen dat - zoals uit het jaarverslag van het CvB blijkt - de personele bezetting van de TUA op een niveau ligt dat niet onderschreden kan worden en dat mitigerende acties met het oog op de het terugdringen van het personeelsbestand, op dit moment ongewenst zijn;
 11. in te stemmen dat zoals beschreven in het verslag van het CvB, het belang van een studie- en stimuleringsfonds onverminderd groot blijft;
 12. in te stemmen met de afspraken tussen deputaten emeritikas en het CvB in verband met het emeriteringsfonds TUA en de daarvoor benodigde aanpassingen in de Kerkorde te realiseren (zie verslag CvB hoofdstuk 9);
 13. in verband met de omstandigheid van het vervallen van extra instroomeisen klassieke talen, *te hebben kennisgenomen van*
 - de handelingen van het CvB en DT van de TUA naar aanleiding van de ontwikkelingen in de wet- en regelgeving voor het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek en de ontwikkelingen in de bekostiging daarvan;
 - het feit dat de TUK van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) de extra instroomeisen klassieke talen heeft laten vervallen en daarmee geen partner meer is in de vooropleiding;
 - het besluit naar aanleiding van voorgaande ontwikkelingen van het CvB om de extra instroomeisen klassieke talen te laten vervallen en het talenonderwijs te incorporeren in het zesjarig curriculum;
- en overwegende dat*
- de TUA alleen is komen te staan inzake het stellen van extra instroomeisen klassieke talen;
 - deze positie nadelig kan uitwerken op de het aantrekken van studenten die gereformeerde theologie willen studeren;
 - de financiering van de universiteit in het algemeen extra onder druk komt te staan en een mogelijk onbekostigd jaar hier onevenredig zwaar op drukt, hetgeen de continuïteit van de universiteit op termijn bedreigt;
 - het goed mogelijk is om in een zesjarig curriculum een opleiding met een voluit gereformeerd-confessioneel karakter vorm te geven;
- de generale synode*
- instemt met de handelingen van het CvB en DT inzake en opheffen van de extra instroomeisen klassieke talen;
 - het curatorium van de TUA verzoekt in overleg te treden met het curatorium van de TUK inzake het beëindigen van de overeenkomst voor de vooropleiding in goed overleg met het CvB..

Namens deputaten toezicht
G.L. Born, voorzitter
L. Bioch, secretaris

Bijlage 1: rapport aan deputaten toezicht TUA

Onderdeel: verslag van het college van bestuur

Algemeen

Het college van bestuur (in het vervolg aangeduid als CvB) is geïnstitueerd per 1 januari 2009. Het CvB bestaat uit twee personen namelijk de algemeen bestuurder en de rector bestuurder. De algemeen bestuurder treedt op als voorzitter. Op dit moment functioneert prof.dr. H.J. Selderhuis als rector bestuurder en ir J.J. Eberwijn als algemeen bestuurder. Er wordt collegiaal bestuurd. De rector heeft als eerste verantwoordelijkheid de taakvelden onderwijs en onderzoek. De algemeen bestuurder heeft als eerste verantwoordelijkheid de aspecten die de continuïteit van de bedrijfsvoering moeten waarborgen zoals financiën, HRM en juridische zaken. De leden van het CvB verklaren hierbij dat het principe van onafhankelijkheid is geëerbiedigd bij de uitvoering van hun taak.

Ter gelegenheid van de opstelling en vaststelling van de jaarrekening van de TUA stelt het CvB een verslag op. Dit verslag dient te worden goedgekeurd door deputaten toezicht. In het hiernavolgende wordt verslag gedaan door het CvB over het jaar 2009.

In deze verslaglegging wordt ook teruggekoppeld op het rapport van het curatorium en de deputaten financieel van de Theologische Universiteit wat als bijlage 55 in de acta van de generale synode 2007 is opgenomen. Het zal duidelijk zijn dat de inspanningen die in 2008 en 2009 gedaan zijn door diverse disciplines op het gebied van de herstructurering en het vormgeven en inwerken op de nieuwe bestuursvorm, van invloed zijn geweest op de aandacht die gegeven kon worden aan het opzetten van nieuwe activiteiten.

Met leedwezen maken wij hier melding van het feit dat op 7 mei 2008 br. P.A.A.J. Hurkmans RA, de penningmeester van deputaten financieel, plotseling is overleden. Wij gedenken onze broeder in dankbaarheid in alles wat hij voor de universiteit en de kerken heeft mogen betekenen onder de zegen van onze Heere.

1. Bijlage 55 acta generale synode

In bijlage 55 van de rapportage is een aantal activiteiten benoemd die in gang gezet zouden moeten worden om de in het rapport van deputaten financieel genoemde strategische doelen te bereiken. Deze doelen worden hieronder benoemd en tevens wordt aangegeven in welk hoofdstuk van dit verslag daarop wordt ingegaan.

De betreffende doelen en de daarmee samenhangende activiteiten waren de volgende:

1. Het doen van een imago-onderzoek en de ontwikkelen van een pr-beleid.
In hoofdstuk 4 worden deze onderwerpen behandeld.
2. Het in 2012 mogelijk maken om de opleiding (inclusief de huidige vooropleiding) in gemiddeld 6,5 jaar af te ronden.
In hoofdstuk 10 wordt hier uitgebreid op ingegaan vanwege de ontwikkelingen rond het curriculum.
3. Het aanbieden van opleidingen en diensten voor oud-studenten, predikanten van de Christelijke Gereformeerde Kerken, kader van deze kerken, overige leden van deze kerken en leden van andere kerken.
In hoofdstuk 4 wordt hierop ingegaan in relatie tot de samenwerking met de TUKampen Broederweg en de GH te Zwolle.
4. Het verwerven van extra inkomsten (tweede en derde geldstroom) naast de subsidie van het ministerie van OCW.
In hoofdstuk 6 komt dit aspect aan de orde.
5. De handhaving van de bijzondere derde geldstroom die bestaat uit een bijdrage per lid van de Christelijke Gereformeerde Kerken.
Ook dit aspect komt in hoofdstuk 6 aan de orde.
6. De inrichting van de financiële administratie vanaf 2008 opdat de bereikte en de te verwachten onderwijs-, onderzoeks- en financiële resultaten per kwartaal kunnen worden gevolgd.
In hoofdstuk 6 komt dit aan de orde.
7. De realisering van meer evenwicht in de verhouding tussen hoogleraren, universitair (hoofd) docenten, AIO's, (adjunct)onderzoekers en studentassistenten. Zie ook hoofdstuk 2.
8. De continuering en de mogelijke uitbreiding van de samenwerking met de Theologische Universiteit Kampen.
Dit aspect komt door het gehele verslag aan de orde.

2. Onderwijs en onderzoek

Algemeen

In het algemeen kan gezegd worden dat onderzoek en onderwijs onbelemmerd voortgang mochten hebben. Echter de toegenomen regelgeving en de organisatorische en onderwijskundige consequenties daarvan, de gewenste verbreding van uitstroompakketten en de eis tot productie van en participatie in internationaal en gekwalificeerd wetenschappelijk onderzoek, zijn oorzaken van de toegenomen werkdruk van hoogleraren en sommige docenten. Dat betekent dat het bestuur van de TUA erop moet toezien dat de hoogleraren en docenten de hun toegewezen fte's voor onderzoek en onderwijs ook daarvoor (kunnen) besteden. Ten einde dit meer effectiviteit te geven heeft een interne onderzoeksvisite plaatsgevonden, waarvan de uitslagen op moment van het uitbrengen van dit verslag nog niet bekend zijn. Daarnaast heeft in 2009 een interne onderwijs onderzoeksvisite plaatsgevonden onder leiding van een externe visitatiecommissie. De aanbevelingen uit het commissierapport worden in 2010 en 2011 verder uitgewerkt en doorgevoerd in de onderwijsorganisatie.

Dat de concentratie op de kerntaken bij de TUA van primair belang is mag duidelijk zijn; bijvoorbeeld het leiden van kerkdiensten en de participatie aan deputaatschappen en andere kerkelijke opdrachten, mag niet ten koste gaan van het werk aan de TUA. Immers bedacht dient te worden dat het werk van de hoogleraren en docenten aan de TUA ook dienst aan de kerken is.

Het vinden van een beter evenwicht in de bezetting van het docentencorps is een zaak die een langere termijn nodig heeft. Het CvB zal zich samen met deputaten toezicht willen bezinnen op een gefundeerde visie op de gewenste situatie. Regelmatig worden AIO's ingezet voor onderwijstaken. Ook worden studenten ingezet voor dienstverlenende taken zoals voorlichting, redactie en vertaalwerkzaamheden.

Docentcompetenties

Er is sinds 2008 gerichte aandacht voor de professionele ontwikkeling van docenten en hoogleraren. Landelijk is de afgelopen tien jaar aandacht gekomen voor ontwikkeling van de professionalisering van universitair docenten en hoogleraren. Het doel daarvan is dat docenten beschikken over kwalificaties ten aanzien van onderwijsontwikkeling en -uitvoering. De basiskwalificatie onderwijs (BKO) omvat de inhoud van de kwalificaties en procedurele vereisten voor de verwerving ervan.

In 2008 is gewerkt aan een eigen nota waarin beschreven wordt aan welke professionele en didactische kwalificaties een docent aan de TUA moet voldoen. Professionalisering is mede belangrijk omdat het onderdeel uitmaakt van de visitatie en accreditatie. De docent werkt gedurende het traject aan een portfolio waarbij hij aan de hand van het verzamelde materiaal aantoonde over de kwalificaties te beschikken. Als een docent kan aantonen dat hij over alle benodigde kwalificaties beschikt, krijgt hij een certificaat. De TUA ondersteunt de ontwikkeling door het aanbieden van scholingsdagen. Na een inventarisatie onder docenten naar de scholingsbehoefte heeft het ICLON¹ een aantal cursusdagen verzorgd waarin de onderwerpen werkvormen, toetsing en presenteren aan bod zijn gekomen. Het is de bedoeling dat er in 2010 een vervolg aan deze cursussen wordt gegeven.

Hoogleraren en docenten

Op dit moment bestaat het college van hoogleraren (Coho) uit vijf hoogleraren. De plaats van prof.dr. J.W. Maris is na zijn emeritaat conform het besluit van de generale synode van 2007 niet vervuld. De verantwoordelijkheid voor de dogmatische vakken is verdeeld over de hoogleraren prof.dr. A. Baars (dogmageschiedenis), prof. dr. G.C. den Hertog (dogmatiek I, en symboliek). Daarnaast is voorzien in twee docenten namelijk drs. A. Huijgen voor de vakken dogmatiek IV en symboliek en drs. M.J. Kater voor de vakken dogmatiek II en apologetiek. Dr. W.A. den Boer assisteert bij dogmageschiedenis. Ondanks dat de nieuwe bestuursstructuur minder bestuurlijke verantwoordelijkheden en taken bij het

¹ Interfacultair Centrum Lerarenopleiding, Onderwijsontwikkeling en Nascholing.

Coho legt, blijft de werkbelasting hoog. In de ontwikkelingsgesprekken komt dit aspect steeds weer aan de orde. Dit resulteert hierin dat het aspect onderzoek naast het onderwijs onvoldoende tot zijn recht komt. Dit baart enige zorg. Onderwijs en onderzoek zijn beiden noodzakelijk om op universitair niveau te kunnen blijven functioneren. Zoals onder 'algemeen' hiervoor reeds is gemeld, heeft begin 2010 een extern onderzoeksvisite plaatsgevonden om een analyse te maken van de situatie op onderzoeksgebied. Aangezien deze problematiek ook de Theologische Universiteit Kampen (Broederweg) (TUK) betreft is dit onderzoek aan de TUA samen met de TUK uitgevoerd.

Er worden met de hoogleraren periodiek ontwikkelingsgesprekken gehouden. Deze gesprekken worden voorbereid en gevoerd door de voorzitter van het curatorium en de voorzitter van het CvB. In het kader van deze gesprekken worden door beiden een aantal colleges bezocht. Met de docenten wordt gesproken door de rector en de beleidsmedewerker onderwijs.

De hoogleraren maken bij toerbeurt gebruik van de mogelijkheid om een sabbatical van een half collegejaar op te nemen.

Onderwijscommissie

De onderwijscommissie is samengesteld volgens de eisen die de WHW daaraan stelt en bestaat uit een hoogleraar, een docent, vier studenten, de beleidsmedewerker en de studie adviseur.

De bezetting per ultimo 2009 is als volgt:

- prof.dr. G.C. den Hertog, voorzitter
- M. Bergsma
- dr. A. Drint
- F.E. Schneider
- Al. Versluis
- J.C. Vogel
- M.W. de Leeuw-Bakker (beleids- en kwaliteitszorgmedewerker)
- J.W. van der Zande-de Roo (studieadviseur)

Prof.dr. H.J. Selderhuis, als rector is eveneens adviseur.

Gastcolleges

De hoogleraren hebben in 2009 regelmatig uitnodigingen uit binnen- en buitenland ontvangen om gastcolleges of bijdragen voor congressen te leveren. De arbeid van de hoogleraren blijkt zowel op nationaal niveau als internationaal niveau goed gewaardeerd te worden.

In Apeldoorn werd door prof.dr. M. te Velde gastcolleges gemeenteopbouw verzorgd, door drs. M.C. Mulder gastcolleges judaica en door dhr. J.D.G. van der Molen gastcolleges didactiek van de catechetik. Daarnaast zijn gastcolleges verzorgd bij afwezigheid van hoogleraren of zijn bewust gastdocenten gevraagd om specifieke kennis in te brengen.

Vooropleiding

Rond de vooropleiding hebben zich bijzondere ontwikkelingen voorgedaan in verband met het vervallen van de extra instroomseisen klassieke talen. In hoofdstuk 9 wordt hier nader op ingegaan.

Nederlands Gereformeerde predikantenopleiding (NGP)

De samenwerking tussen de docenten van de NGP en de wetenschappelijke staf van de TUA is in goede harmonie verlopen. Het heeft een complementair effect in de onderwijskundige bezetting van de TUA gegeven. Op gezette tijden vond er een uitwisseling plaats wanneer er vervanging nodig was. Bijvoorbeeld in het geval van een sabbatical. Aan het bestuur en de docenten van de NGP is gevraagd ook aandacht aan onderzoek te besteden.

Examens

Elk jaar worden diverse examens afgelegd. De examens waarbij beroepbaarstelling wordt aangevraagd, worden bijgewoond door een delegatie van het curatorium.

De admissiale studenten leggen na afloop van de Mal, het proponentsexamen af waarbij de kerkelijke toets wordt afgenomen.

Promoties

In 2009 vonden de volgende promoties plaats:

- dr. N.K. Lee *Die Prädestinationslehre der Universität Heidelberg von 1583 bis 1622*
20 augustus 2009, prof.dr. H.J. Selderhuis
- dr. J.P. van Vliet *Children of God: The imago Dei in John Calvin and his Context.*
29 oktober 2009, prof.dr. H.J. Selderhuis
- dr. F. Harms *In God's Custody: The Church, a History of Divine Protection,*
4 december 2009, prof.dr. H.J. Selderhuis

Instituut voor Reformatieonderzoek (IR)

In 2007 is de stichting IR opgeheven. Het instituut zelf is ingebed in de reguliere organisatie van de TUA. Belangrijke overweging hierbij was dat de meerwaarde van de stichtingsvorm niet tot uitdrukking kwam en het alleen maar extra werk opleverde ook in bestuurlijke zin. Vanuit de stichting is de nodige aandacht besteed aan het Calvinjaar 2009. Dit heeft weliswaar enig beslag gelegd op de personele capaciteit van de TUA, maar heeft de TUA en met name het IR grote nationale en internationale bekendheid en waardering opgeleverd.

Om het werk dat voortvloeit uit de activiteiten van het instituut te kunnen uitvoeren is naast drs. C.Th. Boerke, ook dr. W.A. den Boer ingezet. De directeur van het IR, prof. H.J. Selderhuis, legde zijn functie neer nadat vanuit de TUA werd aangegeven dat het project Refo500, dat aanvankelijk een IR-project was, geen plaats binnen de TUA kon krijgen. De toekomstige inbedding van het IR wordt nader onderzocht.

Zomeruniversiteit

In augustus 2008 (in Apeldoorn) en 2009 (in Münster) hebben de TUA en de Leerstoel Reformierte Theologie (Prof. Dr. Michael Beintker) de jaarlijkse zomeruniversiteit georganiseerd. Beide keren namen in totaal ongeveer vijftig studenten uit Europa en Zuid-Afrika deel.

Samenwerking met de TUK

De samenwerking met de TUK werd in 2009 sterk overschaduwd door het eenzijdig genomen besluit de vooropleiding te stoppen. Zie hierna hoofdstuk 10. Hoewel er op het gebied van het onderzoek goede en intensieve samenwerking is, die door het genoemde besluit eerder versterkt is, is de algehele samenwerking op bestuurlijk niveau onder druk komen staan. Het rapport Dienstbaar en Wendbaar, de strategische visie van de TUK, betekent voor de TUA dat niet geheel helder is welke koers de TUK zal gaan varen. Vanuit de jarenlange contacten, de gemeenschappelijke projecten en het besef dat als gereformeerde instellingen op elkaar aangewezen en aan elkaar verbonden te zijn, zoeken wij wederzijds naar wegen elkaar te dienen en samen gereformeerde theologie op academisch niveau te bedrijven en te onderwijzen. Dat dit mogelijk is bewijst het nieuwe project AKZ+ waarin beide instellingen samen met de GH (Gereformeerde Hogeschool Zwolle) samenwerken.

Door hoogleraren van de TUA wordt in voorkomende gevallen meegewerkt aan het programma 'permanente educatie predikanten' van de TUK en vindt er uitwisseling van docenten plaats bij de colleges.

3. Studenten*Mentoraat en persoonlijke vorming*

In opdracht van het college van hoogleraren en het curatorium heeft een commissie vanuit de TUA zich bezonnen op het mentoraat. Hierin is samengewerkt met de TUK en de Geref. Hogeschool Zwolle (GH). De aanleiding hiervoor waren wensen geuit tijdens de jaargesprekken.

Voor samenwerking met de TUK is gekozen omdat men daar ook voorbereidend bezig was met het ontwikkelen van een meer persoonlijke gerichte begeleiding. Vanwege inhoudelijke deskundigheid op het gebied van persoonlijke en praktische vorming zijn ook vertegenwoordigers van de GH in dit traject betrokken.

In aansluiting hierop heeft het college van hoogleraren in het voorjaar besloten per september 2009 te starten met het nieuwe vaste onderdeel in het curriculum 'persoonlijke en praktische vorming'. Uitgangspunten voor dit onderdeel zijn:

- het meer gestructureerd werken aan de persoonlijke ontwikkeling van studenten
- vergadertechniek, gespreksvaardigheden, leidinggeven, timemanagement, conflictbeheersing e.d. een meer passende plaats te geven in het curriculum en te verbinden aan de praktijk en de persoonlijke begeleiding.

Met de GH is een contract afgesloten voor de komende twee jaar. De GH stelt in nauwe samenwerking met de persoonlijk begeleider aan de TUA een programma op voor het nieuwe onderdeel. Het jaarlijkse gesprek met de mentor-hoogleraar en met ingang van 2009 ook met de persoonlijk begeleider, is in het nieuwe studieonderdeel opgenomen.

Admissiale studenten krijgen naast bovenbeschreven vorm van mentoraat ook een mentor-curator aangewezen van wie hij jaarlijks een bezoek krijgt. Indien mogelijk woont de mentor-curator ook de master I- resp. II-kritiekcolleges bij van degenen van wie hij mentor is. Daarnaast gaan de hoogleraren bij toerbeurt op huisbezoek bij de admissiale studenten.

Voor eerstejaars studenten is er naast bovengenoemde vormen van mentoraat ook nog groepsmentoraat onder leiding van een van de oudere studenten. Hier wordt met name gesproken over praktische zaken waartegen de studenten aan het begin van hun studie aanlopen.

Instream, verdeling

Per 1 ultimo 2009 stonden 101 studenten ingeschreven.

Studenten naar kerkgenootschap	2007/2008	2008/2009	2009/2010
CGK-admissiaal	29	20	20
CGK	18	33	34
NGK	17	8	7
GKV, incl. GKV (hersteld)	3	3	3
PKN	12	13	19
HHK	2	1	1
GG, incl. GG in Ned.	12	14	12
Overige kerkgenootschappen	4	2	2
Buitenland	4	4	3
Totaal	93	98	101

Het aantal studenten fluctueert over de jaren, maar laat de laatste jaren geen echte daling zien. Het percentage vrouwen in de gehele opleiding schommelt tussen de 7% en 13%.

Het percentage zij-instromers is circa 20% per jaar. De studenten zijn meestal afkomstig van hbo- of wo-opleidingen theologie. Voor deze studenten worden aangepaste instroompakketten en op maat gemaakte studieroutes geformuleerd.

Van de studenten doen 15% tot 20% de studie in meer of mindere mate in deeltijd. Vaak zijn dit oudere studenten die naast hun studie werken om te voorzien in hun onderhoud. Met deze studenten worden individuele routes afgesproken die zij binnen de voltijdopleiding volgen.

Studentenactiviteiten

Per Fidem Studiumque ad Rostra

PFSAR, de studentenvereniging van de TUA telt momenteel 29 leden. In de afgelopen jaren zijn als thema's behandeld:

- in 2007/2008 'De macht van het kwaad';
- in 2008/2009 'Waar komt de wind vandaag? Oporrelingen van aandacht voor de Geest in heden en verleden';
- in 2009/2010 'Christen-zijn (vandaag de dag)'.

Calvijnkring

De Calvijnkring telt op dit moment zeven leden. Zij komen maandelijks bij elkaar. Onder leiding van drs. A. Huijgen zijn in de afgelopen jaren hoofdstukken bestudeerd uit Brakel, *Redelijke Godsdienst*.

Zending, evangelisatie en hulpverlening

Vereniging voor toerusting van studenten voor zending, evangelisatie en hulpverlening. De vereniging komt regelmatig bij elkaar om met elkaar te spreken over een onderwerp gerelateerd aan het doel van de vereniging, organiseert lezingen met aansprekende sprekers en onderhoudt contacten met de mensen op het zendingsveld.

De KreNT

Vereniging de KreNT - Brengt Boeken Bij Studenten, koopt tweedehands boeken in en organiseert jaarlijks enkele verkoopdagen waarop studenten en betrokkenen bij de universiteit boeken kunnen kopen tegen een lage prijs.

Oikodomè

Oikodomè is het universiteitsblad, waarvan de redactie wordt gevormd door studenten. Het blad komt vier keer per jaar uit en telt driehonderd abonnees. Allen binnen de TUA-gemeenschap krijgen het blad gratis.

Met ingang van 2010 heeft het blad een nieuwe lay-out gekregen en een meer uitgesproken inhoud. Het nieuwe blad krijgt de naam *TUA Inzicht*. Het accent komt te liggen op drie gebieden: persoonlijk, verdieping en informatie. Het vernieuwde studentenblad komt drie keer per jaar uit

4. Diensten voor derden en pr

Algemeen

De TUA heeft zich bezonnen op de taken en mogelijkheden die zij heeft in de richting van de kerken en van anderen. De universiteit wordt in toenemende mate als een gereformeerde universiteit gezien met en bredere uitstraling in kerkelijk Nederland. Zonder dat daarmee de band met de eigen kerken minder is geworden, is de band met andere kerken juist verbreed. Dat geldt in het bijzonder de Nederlands Gereformeerde Predikantenopleiding die in het gebouw aan het Wilhelminapark gevestigd is en waarmee nauw wordt samengewerkt.

Symposia, colleges en studiedagen

Een van de vruchten van de bezinning op diensten aan derden is het project AKZ+, een serie avondcolleges en studiedagen dat in samenwerking met de TUK en de GH Zwolle wordt uitgevoerd. Er is bij een breder publiek behoefte aan vorming en het verkrijgen van kennis. Door AKZ+ kan aan deze behoefte worden voldaan en kunnen de deelnemende instellingen zich tegelijk aan dat bredere publiek presenteren.

In 2010 en volgende jaren zal gepoogd worden ook op andere wijze dienstbaar te zijn naar personen, groepen en instellingen buiten de universiteit.

Studiedagen

In 2009 is een aantal studiedagen over het onderwerp missionair preken gehouden. Deze zijn opgezet op initiatief van deputaten evangelisatie. De goede deelname hieraan geeft aan dat hiermee in een duidelijke behoefte wordt voorzien.

Calvijnherdenking

Veel aandacht is door het IR gegeven aan de vijfhonderdste geboortedag van Calvijn. Er is een groot aantal publicaties naar buiten gebracht en vele lezingen gegeven. Er is o.a. een viertal nationale debatavonden gehouden; in samenwerking met de gemeente Dordrecht en de stichting DIEP, heeft Mevr. Karla Apperloo-Boersma in opdracht van het IR een Calvijntentoonstelling ingericht welke in het bijzijn van Hare Majesteit koningin Beatrix is geopend.

Public relations

De TUA heeft de Christelijke Hogeschool in Ede een advies laten opstellen voor het pr-beleid van de TUA. Dat heeft geleid tot een aantal nieuwe activiteiten en initiatieven. Zoals de nieuwe huisstijl, aanpassing van de website en een actiever advertentiebeleid. Daarnaast worden twee keer per jaar flyers gestuurd naar scholen en kerken en in het najaar ook posters die opgehangen kunnen worden. Tevens worden waar mogelijk scholen in het voortgezet of hoger onderwijs bezocht met een informatiestand of presentatie.

Een belangrijke stap die voortgekomen is uit de doordenking van de het pr-beleid is de opzet en uitgave van *TUA Connect*. Het is een magazine waarin steeds een aspect van de TUA aan de orde gesteld wordt. Dit wordt op een zeer toegankelijke manier gedaan. Het blad wordt op elk CGK-adres bezorgd en

is ook daarbuiten op aanvraag gratis verkrijgbaar. Het blijkt een uitstekend middel te zijn de kerken en dus ook anderen op de hoogte te houden van de gebeurtenissen aan de TUA en de wederzijds band en belangstelling te versterken. Het blad wordt goed gewaardeerd.

Zoals hiervoor aangegeven wordt op dit moment gewerkt aan vernieuwing van het universiteitsblad *Oikodomè* waarvan de naam wordt gewijzigd in *TUA Inzicht* naar analogie van *TUA Connect*. Ook de vormgeving sluit hierbij enigermate aan: het blad krijgt een A4-formaat en wordt in full color gedrukt. Het eerste vernieuwde nummer zal voorjaar 2010 verschijnen.

Inzet studenten

Er worden studenten ingezet voor diverse taken zoals vertaalwerk, bibliotheekactiviteiten, assistentie bij colleges, voorlichting op scholen, redactionele taken en bij ondersteunende activiteiten.

Voor dienstverlenende, onderwijs- en onderzoekstaken zullen ook studenten worden ingezet.

Hieraan is op diverse aspecten invulling gegeven zoals vertaalwerk voor docenten en hoogleraren, ondersteuning bij colleges, redigeren van artikelen, bibliotheekwerkzaamheden, automatiseringswerk etc.

5. Organisatie

Agemeen

De personele bezetting van de TUA-organisatie is niet overdadig. In hoofdstuk 7 wordt daar nader op ingegaan vanwege de opdracht van de generale synode 2007.

Er wordt deels met vrijwilligers gewerkt en met inzet van studenten. Veel inhoudelijke competenties, die normaal gesproken over diverse afdelingen en mensen verdeeld zijn, moeten worden verenigd in een beperkt aantal personen. Dat werkt enerzijds plezierig vanwege de afwisseling, anderzijds legt het regelmatig een behoorlijke druk op de mensen.

Dit wordt niet minder omdat de regelgevingdruk van de overheid alleen maar toeneemt en omdat deze regelgeving in toenemende mate toegesneden wordt op instellingen die wat omvang betreft vele malen groter zijn dan de TUA.

Ook de wetenschappelijke staf is behoorlijk belast. De breedte en diepte van het te onderwijzen en onderzoeken veld is niet minder omdat het aantal studenten aan de TUA beperkter is dan aan een grote universiteit. Ook dat geeft aanleiding tot signalen van overbelasting bij de wetenschappelijke staf.

Rectoraat

Na de rectoraatsoverdracht op 1 september 2008 van prof.dr. A. Baars op prof.dr. H.J. Selderhuis, werden de laatste voorbereidingen getroffen voor de effectivering van de nieuwe bestuursstructuur. In deze structuur worden door de rector samen met de algemeen bestuurder meer taken opgenomen zodat de andere hoogleraren minder bestuurlijk belast worden en zich meer op onderwijs en onderzoek kunnen richten.

Een eerste evaluatie met het college van hoogleraren heeft uitgewezen dat de implementatie van de nieuwe structuur goede voortgang heeft gehad. Wel wordt geconstateerd dat het inspelen op de nieuwe situatie regelmatig de vraag oproept welke rol een ieder in het proces heeft. Heel belangrijk is het om attent te zijn op een goede onderlinge communicatie. De structuurverandering heeft de werkdruk zeker niet verminderd. Reden is ondermeer dat veel activiteiten die door deputaten financieel en het curatorium werden uitgevoerd, nu in de organisatie neergelegd zijn.

De ervaring vanuit de periode dat de nieuwe structuur functioneert, heeft uitgewezen dat het rectoraat tenminste een tijdsbeslag van 0,3 fte met zich meebrengt.

College van bestuur

Per 1 januari 2009 is ir. J.J. Eberwijn in dienst getreden van de TUA als algemeen bestuurder voor de omvang van 0,6 fte en vanaf 1 juli 2009 van 0,4 fte.

Het CvB vergadert om de twee weken. In het eerste jaar is veel aandacht besteedt aan het inzichtelijk maken van de financiële huishouding van de TUA. Daarnaast is een start gemaakt met inrichten van een beleidscyclus. Onderdelen daarvan zijn ondermeer een beleidsplan per vakgroep aan de hand waarvan inzet van mensen en middelen bepaald kan worden. In 2009 heeft het accent gelegen op het onderdeel onderzoek.

Een keer per twee maanden vergadert het CvB met het CvB van de TUK. Doelstelling van dit overleg is onderlinge afstemming op onderwijszaken en organisatorische zaken. Daaronder vallen ook zaken die voortvloeien uit de onderwijswet- en regelgeving. Tevens worden onderwerpen getraceerd die gezamenlijk opgepakt kunnen worden zoals bijvoorbeeld het samen organiseren van buiten curriculaire colleges, studiedagen e.d.

Driemaal per jaar vergadert het CvB met het bestuur van de Nederlands Gereformeerde Predikantenopleiding (NGP) over onderwijs, onderzoek en huishoudelijke aangelegenheden.

Regelmatig houdt de voorzitter van het CvB overleg met het onderwijs ondersteunend personeel over de voortgang van het werk bij de TUA.

Het CvB woont de vergaderingen bij van deputaten toezicht en incidenteel is er een overleg met de voorzitter en secretaris van dit deputaatschap.

In bijlage a bij deze rapportage is de taakverdeling binnen het CvB vermeld. De taakverdeling is door deputaten toezicht goedgekeurd. Deze moet conform het instellingsbesluit van de generale synode van 28 mei 2008 voorgelegd worden aan de generale synode.

Verzoek

- Het CvB verzoekt DT om aan de generale synode voor te leggen om goedkeuring te geven aan de taakverdeling binnen het college van bestuur.

Arbeidsvoorwaarden

Per 1 januari 2009 zijn alle personeelsleden inclusief de docenten onder de CAO Nederlandse universiteiten ondergebracht. In verband daarmee is de pensioenvoorziening overgebracht van het PGGM naar het ABP. Deze operatie is een gevolg van het feit dat bij de herziening van de Wet Hoger

Onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek (WHW), de categorie aangewezen instellingen vervalt en alle universiteiten als bekostigde universiteiten verder gaan. De TUA is dan een bekostigde instelling en dat betekent dat ook in arbeidsvoorwaardelijke zin gelijktrekking moet plaatsvinden met de andere universiteiten.

Financieel management

Met het Dienstenbureau van de Christelijke Gereformeerde Kerken is een overeenkomst gesloten voor de administratie inclusief de loonadministratie. Daarnaast verzorgt de manager van het Dienstenbureau de advisering van het CvB op het gebied van financieel management.

De samenwerking verloopt soepel en vlot en de omvang van de dienstverlening is ca 0,4 fte.

Wettelijke regelingen

In 2009 zijn de voorbereidingen getroffen voor het effectueren van een aantal nieuwe verplichte regelingen die voortvloeien uit de herziening van de WHW. De doelstelling van de herziening is 'versterking van het bestuur' van de universiteiten. Dit heeft de administratieve last van de universiteit behoorlijk verzaamd. Zo is er een klokkenluiders regeling en een regeling geschillencommissie opgesteld. Daarnaast is er een reglement voor de medezeggenschap opgesteld en een kiesreglement. Deze regelingen worden in 2010 geïmplementeerd in de organisatie.

Deze regelingen hebben tot gevolg dat de druk op de tijd van medewerkers en studenten toeneemt. Zeker waar het gaat om het instituut van de medezeggenschap. Deze medezeggenschap reikt tot aan de bestuursorganen curatorium en deputaten toezicht.

Klachtencommissie misbruik

De klachtencommissie 'seksuele intimidatie' heeft geen meldingen behoeven te behandelen in de verslagperiode.

Huisvesting

In 2008 werd de nieuwe aula met bijbehorende werkruimtes en collegezalen verbonden met het hoofdgebouw door de bouw van een zogenaamde corridor. Op 26 september 2008 werd de nieuwe corridor in gebruik genomen.

Er is een uitgebreid technisch rapport opgemaakt van de bouwkundige staat van de gebouwen. Het blijkt dat de bouwkundige conditie (zeer)goed is. Er is de eerste vijf tot tien jaar geen groot onderhoud te verwachten. Wel is het van belang dat jaarlijks voldoende middelen vrijgemaakt worden voor het vereiste reguliere onderhoud.

6. Financiën

Algemeen

Met name in 2009 heeft de focus vooral gelegen op het maken van een efficiëncyslag in de financiële administratie enerzijds en het doorlichten van alle lopende contracten anderzijds. Daarbij is het nodige voordeel behaald. De administratie is zodanig ingericht dat kosten aan projecten en concrete activiteiten gebonden zijn. Daaraan is ook een bewaking van budgetten verbonden. Er wordt per kwartaal aan deputaten toezicht gerapporteerd over de voortgang.

Broeder P. Vree heeft een belangrijk aandeel in de nieuwe opzet gehad tot medio 2009 waarna broeder J.G. van den Berg, manager van het Landelijk Kerkelijk Bureau deze taak overnam.

Vermogenspositie ultimo 2009

Per 31 december 2009 is de vermogenspositie van de universiteit als volgt weer te geven (x € 1000)

Materiële vaste activa		2.130	
Financiële vaste activa		1.583	
			<u>3.713</u>
Vorderingen	175		
Liquide middelen	355		
	<u>530</u>		
Kortlopende schulden	331		
			<u>199</u>
			<u>3.912</u>
<i>Voorzieningen</i>			
Emeriteringsfonds	1.725		
Voorziening onderhoud gebouwen	373		
			<u>2.098</u>
Eigen vermogen			<u>1.814</u>
			<u>3.912</u>

Ter nadere toelichting op enkele belangrijke posten geven wij u de volgende informatie.

Materiële vaste activa

Gedurende de verslagperiode is voor een bedrag van circa € 592.000 geïnvesteerd, terwijl circa € 390.000 is afgeschreven. Hierdoor is de boekwaarde van de materiële vaste activa gestegen ten opzichte van ultimo 2006 met € 202.000 tot € 2.130.000. Deze stijging wordt in belangrijke mate veroorzaakt door de investering in de 'corridor'.

Emeriteringsfonds

Ten laste van dit fonds komen momenteel de uitkeringen aan de emerithoogleraren prof.dr. J.W. Maris, prof.dr. W. van 't Spijker en prof.dr. W.H. Velema en de weduwen B. van Genderen-Bijleveld, G.J. Versteeg-Floor en S. de Vuyst-Brasz.

Er is een actuariële berekening gemaakt van de benodigde voorziening voor ingegane pensioenen en de opbouw van een voorziening voor de pensioenen van de huidige hoogleraren. De op deze wijze berekende benodigde voorziening bedraagt € 4.787.986. Het dekkingspercentage ultimo 2009 bedraagt derhalve ongeveer 36%.

Gedurende de verslagperiode is € 710.500 toegevoegd aan het fonds, terwijl aan uitkeringen betaald is € 669.470. Ultimo 2009 is het fonds € 41.000 hoger dan ultimo 2006. Stijging van het dekkingspercentage blijft gewenst.

Onderhoudsfonds

Aangezien in de afgelopen periode de gebouwen op vrijwel alle punten zijn verbeterd en in een goede staat verkeren, achten we het niveau van het onderhoudsfonds zodanig dat in de komende jaren geen toevoegingen ten laste van het resultaat nodig zullen zijn.

Eigen vermogen

Na een aantal jaren van overschotten is het eigen vermogen in de periode van 2007 tot en met 2009 afgenomen met € 429.000 tot € 1.814.000. Gezien de gestegen exploitatielasten, de hogere risico's en de conclusie dat het emeriteringsfonds hoger zou moeten zijn, is de conclusie gewettigd dat het eigen vermogen ultimo 2009 duidelijk te laag is.

Baten en lasten over de periode 2007 tot en met 2009

	2007	2008	2009
Baten			
Bijdragen kerken	202.652	227.691	223.943
Giften en legaten	136.172	199.205	15.568
Bijdragen NGK	15.000	15.000	15.000
Comité Vrouwenactie	72.500	70.725	69.213
Subsidie OC&W	1.245.000	1.286.000	1.328.000
College- en examengelden	144.473	167.663	78.563
Ontvangen intrest	52.198	-195.647	137.326
Overige inkomsten	42.726	256.772	361.896
Totaal baten	<u>1.910.721</u>	<u>2.027.409</u>	<u>2.229.509</u>
Lasten			
Personeelskosten	1.140.555	1.207.776	1.320.834
Onderwijs en onderzoek	131.649	117.760	83.380
Bibliotheek	369.741	152.428	74.605
Huisvestingskosten	162.693	203.531	153.786
Algemene kosten	253.743	577.151	646.677
Totaal lasten	<u>2.058.381</u>	<u>2.258.646</u>	<u>2.279.282</u>
Saldo	<u>-147.660</u>	<u>-231.237</u>	<u>-49.773</u>

Algemeen

De verslagjaren 2007 tot en met 2009 werden afgesloten met een negatief saldo, respectievelijk van € - 148.000, € -231.000 en € -50.000, in totaal € - 429.000.

Ter nadere toelichting op enkele belangrijke posten geven wij u de volgende informatie.

Bijdragen kerken

De minimumbijdragen uit de kerken bedroegen voor de jaren 2007 tot en met 2009 respectievelijk € 2,75, € 3,10 en € 3,10. De kerken hebben in het algemeen aan deze verplichtingen voldaan, hoewel over 2009 meer gemeenten dan voorheen de minimumbijdragen niet of niet geheel hebben afgedragen. Een belangrijke bijdrage uit de kerken is voorts de opbrengst van de Vrouwenactie, een zeer welkome ondersteuning voor onze bibliotheek.

Het CvB spreekt zijn dankbaarheid uit voor de offervaardigheid van- en de giften uit de kerken; ook hieruit blijkt de verbondenheid met de universiteit.

Subsidie OC&W

De subsidie van OCW is in de verslagperiode op een vrij constant niveau gebleven. Dit is een gevolg van het feit dat het ministerie van OCW met de kleine levensbeschouwelijke universiteiten (UvH, PthU en de TUA) een soort lumpsum afspraak heeft gemaakt, waarbij een vrij hoge vaste voet is afgesproken in de bekostiging. Deze afspraak zal echter de komende jaren aangepast (moeten) worden. Het bekostigingsniveau vanuit OCW zal daardoor onder druk kunnen komen te staan. Zie ook onder 'begroting 2011-2013' in deze paragraaf.

College en examengelden

In de afgelopen periode is een oplopende lijn zichtbaar in de ontvangen college- en examengelden, welke mede samenhangt met het toenemend aantal studenten. In 2009 is een technische correctie in de jaarrekening doorgevoerd, waardoor eenmalig een lagere post is gepresenteerd.

Intrest

Onder intrest worden verantwoord de ontvangen rente inkomsten en de financiële resultaten op de financiële vaste activa. Door de kredietcrisis is in 2008 een koersresultaat behaald van - € 239.350, ondanks een zeer defensief, risicomijdend beleggingsprofiel. In 2009 bedroeg het koersresultaat € 115.566, zodat per saldo is in de verslagperiode een negatief beleggingsresultaat is behaald van € 120.000.

Overige inkomsten

De overige inkomsten zijn in de laatste twee jaar fors toegenomen, met name door het Calvinproject. Dit omvangrijke project is in eigen beheer van de TUA uitgevoerd. De kosten van dit project zijn verantwoord onder de algemene kosten. Het project kon in financieel opzicht positief worden afgesloten.

Gebleden is dat de tweede geldstroom uitermate ontoegankelijk is voor de 'godsdienstwetenschappen'. Dat geldt niet alleen voor Apeldoorn.

Als derde geldstromen kunnen genoemd worden de opbrengsten van het Calvinproject in 2009 en van TUAconnect.

Gebleden is verder dat het rendement op de investeringen die nodig zijn om een derde geldstroom te creëren niet groot is. Het project AKZ+ dat met TUK en de GH Zwolle is opgezet laat zien dat positief rendement halen op korte termijn niet haalbaar is.

In de Nota Strategisch beleid wordt een winstmarge van 15% genoemd. Zonder substantiële investeringen en uitbreiding van personeelsbestand is een dergelijk resultaat niet haalbaar. De herstructurering van de universiteit heeft zoveel beslag gelegd op de middelen en personele capaciteit dat de dienstverlening aan derden niet aan de orde kon komen. Daarnaast blijkt dat de vraag naar betaalde diensten nagenoeg niet aanwezig is.

Personeelskosten

Gedurende de verslagperiode zijn de personeelskosten met 25% (€ 269.000) toegenomen. Dit is beduidend lager dan gepresenteerd was in de voorgestelde begroting tijdens de vorige synode. De toename wordt veroorzaakt door:

- loonstijgingen binnen de CAO voor Universiteiten (ruim 9%);
- fte uitbreidingen.

Door de nieuwe bestuursstructuur per 1 januari 2009 zijn taken die uitgevoerd werden door vrijwilligers, overgenomen door de rector en de algemeen bestuurder. Dit brengt structureel een extra jaarlast met zich van circa € 75.000 (7%).

Om de werkdruk, met name bij hoogleraren, te verlichten zijn daarnaast een aantal extra docenten benoemd (9%).

Daarnaast is br. J. van den Berg tot 1 maart verbonden geweest als interimmanager aan de TUA.

Algemene kosten

De algemene kosten zijn in de verslag periode sterk toegenomen. Dit wordt enerzijds beïnvloed door het Calvinproject (extra kosten in 2008 : € 135.000, in 2009 € 215.000). Anderzijds door het uitbesteden van de financiële dienstverlening vanaf 2008 (extra kosten in 2008 € 60.000, in 2009 € 80.000). Hiervan is circa € 25.000 structureel.

Begroting 2011 tot en met 2013

x euro 1000	2011	2012	2013
<i>Lasten</i>			
Personeelskosten	1.440	1.470	1.500
Onderwijs en onderzoek	120	125	130
Bibliotheek	147	149	151
Huisvestingskosten	107	107	107
Profileringsfonds	20	20	20
Vereveningsfonds	150	-70	-80
Overige kosten	375	375	375
Totale lasten	2.359	2.176	2.203
<i>Baten</i>			
Comité Vrouwenactie	68	68	68
Bekostiging OCW	1.350	1.250	1.300
College-en examengelden	170	180	190
Ontvangen interest	50	50	50
Bijdrage NGK	15	15	15
Giften en legaten	20	20	20
Vrijval voorziening groot onderhoud	150	80	0
Overige inkomsten	125	125	125
Totale baten	1.948	1.788	1.768
Blijft te dekken	411	388	435

Per lid en dooplid (ca. 74.000 totaal): afgerond € 5,60 per jaar *)

*) Op basis van de behaalde 'resultaten' had de bijdrage in de jaren 2008, 2009 en 2010 geen € 3,10 maar € 4,88 moeten zijn. De reële verhoging is dus geen € 2,50 maar € 0,72 per lid en dooplid.

*Toelichting**Personeelskosten*

In de begroting is uitgegaan van een ongewijzigd personeelsbestand. Er wordt geen verdere uitbreiding verwacht in aantal hoogleraren, docenten of ondersteunend personeel. Daarbij is al rekening gehouden met het feit dat de rector bestuurder deels (0,3 fte) is vrijgesteld van zijn onderwijstaken. Een punt van zorg blijft de hoge werkdruk van de hoogleraren.

De herziening van het onderwijscurriculum en de daarmee gepaard gaande mogelijke afvloeiing van fte's zal maar beperkt invloed hebben. Ingevolge de onderwijs CAO komen deze nog voor dertien maanden voor rekening van de instelling.

Er is rekening gehouden met CAO-loonstijgingen, waarbij docenten en medewerkers die nog niet in het maximum van hun schaal zitten nog kunnen doorgroeien (conform de CAO is aan medewerkers en docenten geen prijscompensatie toegekend per 1 januari 2010)

In de eerstkomende jaren zullen de lasten voor het emeriteringsfonds, ook als er andere afspraken gemaakt zullen worden met deputaten emeritikas, niet dalen.

Vanwege het feit dat de dekkingsgraad op een hoger niveau gebracht dient te worden, is rekening gehouden met een jaarlijkse dotatie die gemiddeld € 50.000 hoger ligt dan in de afgelopen 3 jaar. Hiermee zijn de toevoegingen nog steeds op een lager niveau dan gewenst.

Onderwijs en onderzoek

In de afgelopen jaren is extra geïnvesteerd in onderwijs en onderzoek. Deze trend zal zich voortzetten. De kosten van de vooropleiding zullen gaan vervallen

Profileringsfonds

De herziene wet hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek schrijft ook de inrichting van een profileringsfonds voor. Hieruit moeten ondermeer kosten worden betaald die verband houden met goed presterende studenten die uitlopen in de studie en geen studiebeurs meer krijgen. Dit kan om redenen zijn die buiten hun schuld ligt. Bijvoorbeeld wanneer zij actief zijn geweest in de medezeggenschapsraad of een andere activiteit verbonden aan de universiteit. De medezeggenschapsraad heeft inspraak in de bestemming van dit fonds. Het fonds is niet alleen voor de CGK- studenten maar voor alle aan de universiteit ingeschreven studenten.

Vereveningsfonds

In de begroting is ook een vereveningsfonds opgenomen. Dit fonds is bestemd voor het opvangen van de fluctuaties die voortvloeien uit de jaarlijkse wisselingen in de bekostiging van de overheid en die een gevolg zijn van de wisseling in het aantal promoties per jaar. Het fonds kan gevuld worden met een voorgenomen afbouw van de voorziening groot onderhoud.

Bekostiging OCW

De minister heeft de tweede kamer een herzien bekostigingsstelsel voorgelegd dat inmiddels ook vastgesteld is. Dit voorstel omvat op hoofdlijnen het volgende:

- de universiteiten ontvangen vanaf 2011 alleen nog maar bekostiging voor een student voor de nominale studieduur. Voor de TUA is dat drie jaar bachelor en drie jaar master;
- studeert een student langer, dan mag de universiteit het financieringstekort dat daardoor ontstaat niet deels compenseren door van de student een hoger instellingscollegegeld te vragen. De overheid wil dus dat de studenten 'tempo' maken;
- een student die eerder elders een bachelorgraad heeft behaald, wordt niet voor de tweede maal bekostigd. Dit geldt voor een relatief groot aantal TUA-studenten;
- studenten van dertig jaar en ouder vallen niet onder de bekostiging, maar ook hier mag de universiteit niet het hogere instellingscollegegeld vragen wanneer zij nog geen bachelor- of mastergraad gehaald hebben in hun studieverleden;
- de promoties worden per promotie afgerekend. Dat is 90.000 euro per promotie. Is er in enig jaar geen bekostigde promotie, dan ook geen extra geld. Dit levert grote fluctuaties op in de jaarlijkse bekostiging.

Dit zijn voor een kleine universiteit zware maatregelen!

De minister heeft toegezegd dat de invoering van het nieuwe bekostigingsstelsel vanaf 2011 in principe budgetneutraal zal gebeuren om de volatiliteit voor de instellingen te beperken.

Voor de TUA betekent dit dat de eerst komende jaren de bestaande afspraken zullen gelden. Er zal echter rekening mee moeten worden gehouden dat op termijn de levensbeschouwelijke universiteiten gelijkgeschakeld worden met de andere universiteiten. Dit houdt in dat afgerekend gaat worden op het studentenaantal en de prestaties van de studenten. De hoge vaste onderwijsvoet van ruim 50% in de bekostiging, zal dan snel kunnen dalen. Dit kan behoorlijke consequenties voor het bekostigingsniveau hebben.

Voor de komende synodeperiode verwachten wij een gemiddelde bekostiging door OCW van € 1.300.000 per jaar.

Verzoek

- Het CvB verzoekt DT om aan de generale synode het gevoerde beleid ter beoordeling voor te

leggen en voor te stellen de begroting voor de periode 2011 tot en met 2013 vast te stellen en de minimumbijdragen der kerken voor de jaren 2011 tot en met 2013 vast te stellen op € 5,60 per lid en dooplid.

7. Personele bezetting

De generale synode heeft in 2007 besloten om 'het curatorium en deputaten financieel op te dragen te onderzoeken of de huidige situatie qua organisatie, werkzaamheden en personeelsbezetting in reële verhouding staat tot de bescheiden - en de laatste jaren dalende - studentenpopulatie en indien noodzakelijk daaraan op korte termijn de nodige mitigerende acties te verbinden op bestuurlijk, organisatorisch en financieel gebied en daarover op de generale synode van 2010 te rapporteren'. In tegenstelling tot de geuite verwachtingen is evenwel de studentenpopulatie de laatste jaren alleen maar gestegen.

In het hierna volgende wordt eerst ingegaan op de omvang van de wetenschappelijke staf en daarna de ondersteunende staf.

Wetenschappelijke staf

De wetenschappelijke staf was per ultimo 2009 opgebouwd uit hoogleraren 5 fte (minus 0,3 voor hoogleraar rector) en universitaire docenten/onderzoekers 3,34 fte.

De universiteit telde per 1 oktober 2009 101 studenten. De ratio student/docent bedraagt dus 12,1. Ter vergelijking, de ratio bij de TUK (vrijgemaakt) bedraagt gemiddeld 10,6 en bij de PthU (PKN) in Kampen bedraagt deze gemiddeld 8,3.

De universiteit van Apeldoorn werkt gemeten naar deze ratio dus efficiënt.

In de universitaire wereld wordt een student/docent ratio van 20 als ideaal beschouwd. Deze is echter op een kleinere universiteit niet financieel haalbaar.

Ondersteunend personeel

De totale omvang van het ondersteunend personeel bedraagt 5,65. Dat is inclusief de inbreng van de administratieve diensten van het Landelijk Kerkelijk Bureau.

De functies zijn als volgt verdeeld:

- universiteitssecretaris	0,6 fte
- persoonlijk begeleider studenten	0,4 fte
- secretariaatsmedewerkers	1,0 fte
- beheerder/systeembeheer (1 ^e lijnszorg)	1,0 fte
- bibliotheek	1,4 fte
- beleidsmedewerker onderwijs	0,8 fte
- logopedist	0,05 fte
- administratie (uitbested)	0,4 fte

Daarnaast wordt een aantal werkzaamheden ingehuurd met name op het gebied van het beheer van de informatiesystemen en de schoonmaakwerkzaamheden.

Het aantal bij de ondersteuning van de dagelijkse gang van zaken betrokken medewerkers bedraagt 3,4 fte ofwel vier personen. Deze zijn betrokken bij beheer/facilitaire dienst (1 fte), secretariaat/receptie (1 fte) en bibliotheek (1,4 fte). Hier is sprake van een kritische massa. Bij uitval van een medewerker is opvang lastig. Bij de TUA is dit opgelost doordat er een aantal vrijwilligers ter beschikking zijn ingeval van vakantie of ziekte.

Voor beleidsondersteuning zijn twee personen beschikbaar met een totale omvang van 1,4 fte. Deze personen moeten de vele competenties combineren die bij een grotere universiteit verdeeld zijn over verschillende personen of afdelingen. Daarbij moet gedacht worden aan kennis op het gebied van personeelbeleid, onderwijsregelgeving, bekostigingsproblematiek, onderwijskwaliteit, scholing en opleiding docenten en hoogleraren, studentenbegeleiding, studentenadministratie en beheren studenten volgsysteem, het maken van verantwoordingsrapportages, ondersteuning medezeggenschap, juridische zaken en diverse commissies, etc. Ook hier is sprake van een minimale bezetting ofwel de omvang benadert de benodigde kritische massa.

Naast deze personele inzet is er de algemeen bestuurder met een taakomvang van 0,4 fte.

Om enig vergelijk te kunnen maken, is de bezetting van de TUA afgezet tegen die van een vergelijkbare universiteit met ca 80-90 studenten (als benchmark).

	TUA	benchmark
Hoogleraren	4,7	5,4
Universitaire hoofddocenten	0	2
Universitair docent	3,34	4,2
Totaal	8,04	11,6
Ondersteunend personeel	5,65	8,32
Bestuurders	0,7	1,4

Conclusie

De formatie van de TUA, zowel wat de wetenschappelijke staf als de ondersteunende staf betreft, ligt op het niveau van de kritische omvang.

Afgemeten naar andere vergelijkbare universiteiten scoort de TUA in deze omstandigheden zeer goed. Het CvB ziet op dit moment geen mogelijkheden tot terugdringen van de personeelskosten. Er moet integendeel juist gezocht worden naar wegen om taken te verlichten.

Verzoek

- Het CvB verzoekt DT om de generale synode te laten vaststellen dat de personele bezetting van de TUA op een niveau ligt dat niet onderschreden kan worden en dat mitigerende acties, in de vorm van terugdringen van het personeelsbestand, op dit moment niet gewenst zijn.

8. Afstemming met deputaten studie- en stimuleringsfonds

De generale synode van 2007 heeft deputaten studie- en stimuleringsfonds en deputaten financieel van de theologische universiteit verzocht om met elkaar in overleg te gaan ingeval er een profileringsfonds en/of noodfonds zou moeten worden opgezet van overheidswege bij de universiteit.

Huidige situatie

Er is in het ontwerp van de wetsherziening WHW geen sprake (meer) van een noodfonds. Wel dient de universiteit een profileringsfonds in te richten. De bestemming van dit fonds dient het CvB in overleg met de medezeggenschapsraad vast te stellen. Dit fonds is bedoeld om bijvoorbeeld studenten financieel te ondersteunen die uitlopen in de studie door bestuurlijke activiteiten (b.v. medezeggenschapsraad) of excellerende studenten die uitlopen in de studie doordat zij een bepaald onderzoek voor de universiteit uitvoeren. Bij de vergoeding aan de studenten moet gedacht worden aan een aantal maanden uitkering ter hoogte van de studiebeurs.

Het fonds is dus bedoeld voor alle studenten aan de universiteit en niet uitsluitend voor christelijke gereformeerde studenten. Op dit moment voorziet de begroting van de TUA in een bescheiden bijdrage in dit fonds van 20.000 euro.

Verband met het studie- en stimuleringsfonds

De doelstellingen van deze fondsen zijn van een geheel andere aard. Het gaat bij het studie- en stimuleringsfonds om structurele ondersteuning gedurende de studie van studenten en bevorderen van promotiestudies. Het gaat ook om veel grotere bedragen. Last but not least is dit fonds uitsluitend bedoeld voor christelijke gereformeerde studenten.

Toenemend belang

De toekomst van de bekostiging van de TUA is van dien aard, dat het in de toekomst te meer van belang wordt dat het fonds over voldoende middelen beschikt.

Met name de bekostiging van de universiteit voor de (oudere) late- roeping- studenten zal sterk teruglopen en zelfs vervallen. Niet in alle gevallen zal de universiteit dit mogen compenseren door bijvoorbeeld een veel hoger (instellings)collegegeld te vragen. Dat kan wel in het geval een student al een bachelorgraad heeft. Deze studenten zullen in de toekomst dus een groter beroep op het studiefonds kunnen gaan doen. (Ondersteuning Horizon?)

Verzoek

- Het CvB verzoekt DT om de generale synode te laten vaststellen dat het belang van een studie- en stimuleringsfonds onverminderd groot blijft.

9. Verhouding emeritikas en emeritifonds TUA

De generale synode van 2007 heeft deputaten financieel van de theologische universiteit opgedragen in overleg te gaan met deputaten emeritikas om in geval een predikant tot het hoogleraarschap wordt geroepen een overheveling vanuit de emeritikas naar het emeriteringsfonds bespreekbaar te maken.

De voorzitter van het CvB heeft een aantal gesprekken gevoerd met deputaten emeritikas. Deze gesprekken hebben geleid tot de volgende constructie.

In deze constructie verzorgt de emeritikas voor predikanten voor de hoogleraren het predikantsdeel van de emeriti voorziening en het emeritifonds van de universiteit verzorgt het surplus waar de hoogleraren recht op hebben.

In deze constructie wordt uit het emeriteringsfonds van de universiteit een bedrag afgestort in de emeritikas en wordt per actieve hoogleraren het equivalent voor een gemeente van vijfhonderd zielen als omslag gestort in de emeritikas.

Deze constructie heeft een positief effect op de dekkingsgraad van het emeriteringsfonds van de universiteit.

In het verslag van deputaten emeritikas wordt de constructie verder financieel technisch uitgewerkt.

Verzoek

- Het CvB verzoekt DT om aan de generale synode het advies te geven in te stemmen met de afspraken tussen deputaten emeritikas en het emeritifonds van de TUA en de daarvoor benodigde aanpassingen in de kerkerde te realiseren.

10. Vervallen extra eisen instroomeisen klassieke talen

In het rapport aan de synode 2007 werd melding gemaakt van het van overheidswege vervallen zijn van de vooropleidingseisen Griekse en Latijnse Taal voor alle profielen van de wetenschappelijke studie godgeleerdheid, en wel met terugwerkende kracht. Het Ministerie had al enige tijd daarvoor kennisgenomen van het feit dat aan de 'gewone' universiteiten al een aantal jaren geen eisen meer aan zich inschrijvende studenten worden gesteld als het gaat om het beheersen van de klassieke talen. Het Ministerie sloot zich daarbij aan door te stellen dat deze eis dan ook niet meer gesteld mag worden op het moment dat de nieuwe wet op het hoger onderwijs van kracht zou worden. Dat betekende dat de universiteiten van Kampen-II en Apeldoorn voor grote vragen kwamen te staan wat betreft de gezamenlijke vooropleiding. In eerste instantie leek het, afgaande op een reactie van het Ministerie op een vraag onzerzijds, mogelijk te zijn dat wij deze vooropleidingseisen zouden kunnen handhaven, ook in de situatie dat zij overgaan van aangewezen instelling naar bekostigde instelling (i.c. op het moment dat de nieuwe wet in werking

treedt). Daarbij zou het echter wel de vraag zijn of de overheid studiefinanciering voor de vooropleiding zou blijven geven. Duidelijk was in ieder geval dat het Ministerie alle medewerking wilde geven aan deze constructie, zowel aan de TUA als aan de TUK.

Voorwaarde voor de medewerking was, dat er een schriftelijk verzoek aan het ministerie gericht zou worden om de extra instroomseisen klassieke talen en de vooropleiding te mogen handhaven. Het college van bestuur van de TUA heeft dit verzoek mede namens de TUK medio 2009 verzonden. Eind augustus 2009 ontvingen TUK en TUA de reactie van de minister op dit verzoek. Deze reactie hield in dat wij niet langer extra instroomseisen mochten stellen. De argumentatie was dat onze universiteit en die van Kampen (Broederweg) met de herziening van de WHW normale bekostigde universiteiten zouden zijn en niet langer een aangewezen instelling. Tevens werd gemeld dat deze situatie per 1 september 2010 diende in te gaan.

Dit onverwacht negatieve bericht kwam zeer ongelegen, want veel tijd voor extern en intern overleg was er nu niet meer. Het CvB is het vervolgproces ingegaan in nauw intern overleg met het college van hoogleraren.

De colleges van bestuur van de universiteiten van Apeldoorn en Kampen hebben na de mededeling van het ministerie OCW actie ondernomen richting het ministerie van OCW met de intentie tenminste een belangrijk deel van de extra instroomseisen klassieke talen overeind te houden en daarmee ook de vooropleiding al dan niet in afgeslankte vorm. Medio november waren de gesprekken zover gevorderd dat de minister toezegde dat de extra instroomseisen gehandhaafd mochten worden onder de voorwaarde dat de vooropleiding onveranderd gehandhaafd zou blijven. Verandering in die situatie zou tot gevolg hebben dat er opnieuw accreditatie van de totale opleiding zou moeten plaatsvinden met een overgangstermijn van drie jaar.

De minister gaf tevens aan dat er geen bekostiging van dat vooropleidingsjaar zou plaatsvinden en de studenten zouden geen recht op studiefinanciering hebben. Om de laatste maatregel te verzachten zou de minister aan de universiteiten een extra bekostiging toekennen ter hoogte van vijfmaal de maandelijkse studietoelage van een student gedurende een half jaar (totaal ca € 15.000,-). Deze bijdrage van het ministerie zou dan aan het zogenaamde profileringsfonds toegevoegd dienen te worden. Hieruit zou de universiteit dan de studenten kunnen ondersteunen die in financiële problemen zouden komen vanwege het extra jaar vooropleiding.

Een tweede voorwaarde van de minister was dat de universiteiten van Apeldoorn en Kampen aan de overige universiteiten die theologie doceren de vraag zou voorleggen of zij alsnog de instroomseisen weer willen invoeren en zo dat niet het geval was, of zij bezwaar zouden hebben als wij dat wel zouden doen. Deze brief is samen met Kampen opgesteld en op 7 december j.l. verzonden.

Het college van bestuur van Kampen gaf toen echter aan nader te willen spreken over de wijze waarop de vooropleiding voortgezet kon worden.

Op 18 december 2009 vond dit gesprek plaats. In dit gesprek deelde de voorzitter van het college van bestuur van de TUK mee, dat zij alsnog afzien van het stellen van extra instroomseisen Grieks en Latijnse taal en cultuur.

Door deze opstelling in dit stadium van de gesprekken werd de tijdsdruk om besluiten voor te bereiden en een goed draagvlak te vormen zeer sterk.

Het CvB heeft op 8 januari 2010 overlegd met het Coho in bijzijn van de voorzitter van de deputaten toezicht en de secretaris van het curatorium. Hier tekende zich reeds de moeite af die er is om alleen als Apeldoorn de extra instroomseisen te handhaven. Afgesproken werd een week bezinning te nemen. Deze week werd echter niet gegund. Direct na de vergadering kwam bij het college van bestuur het bericht binnen dat de minister uiterlijk 21 januari wilde weten wat het besluit van de universiteiten was.

Het CvB heeft daarop na consultatie van het Coho en deputaten toezicht het besluit genomen dat het niet langer reëel is om als enige universiteit de extra instroomseisen te handhaven. Daarbij heeft zij de overtuiging dat ook in een zes jarig curriculum ruimschoots aandacht gegeven kan worden aan de Bijbelse brontalen en het Latijn, waarbij een voluit reformatorische gereformeerde theologie gedoceerd wordt in Apeldoorn. Deputaten toezicht hebben zich achter deze zienswijze opgesteld.

Tegelijk met de mededeling aan het ministerie dat na ampel beraad node wordt afgezien van de het stellen van extra instroomseisen klassieke talen, is de minister verzocht om de vooropleiding nog één jaar te mogen handhaven. De reactie hierop was afwijzend. Wettelijk is dat niet toegestaan. De nieuwe situatie moest in het cursusjaar 2010-2011 ingaan.

Nadere onderbouwing van het besluit

De consequentie van het besluit van de TUK was dat de TUA alleen kwam te staan wanneer zij de extra instroomseisen zou blijven handhaven. Dat betekende dat zij alleen de vooropleiding zou moeten voortzetten.

Dit zou een positie opleveren die in alle redelijkheid niet duurzaam handhaafbaar is om een aantal redenen:

- verlies van aankomende studenten die afschrikt worden door de extra studieverlenging in Apeldoorn. Studenten gaan beseffen dat zij ook elders een gereformeerde klassieke theologie kunnen studeren, zonder die extra talen instroomseis;
- verlies van zij-instromers, die nu nog geconfronteerd worden met de eis om de klassieke talen te doen (60 ects), ongeacht hoever ze met de theologiestudie elders al waren.

Ook financieel levert het handhaven van een niet bekostigd extra jaar problemen op, zeker als er ook studenten gaan wegblijven vanwege de extra instroomseisen.

En dit zal in de toekomst alleen maar een groter probleem opleveren om een aantal hierna volgende redenen.

In hoofdstuk 6 onder financiën is daar reeds dieper op ingegaan.

De overheid zet er nadrukkelijk op in dat studenten tempo maken, dus in de nominale tijd, afstuderen. In Apeldoorn is de nominale studieduur 6 jaar. Studenten die langer studeren kosten de universiteit extra geld.

Voor de studenten ouder dan 30 jaar wordt geen bekostiging gegeven. De overheid gaat ervan uit dat zij meegenomen kunnen worden in de bekostiging van de studenten jonger dan dertig jaar. Onze universiteit heeft echter veel oudere studenten ten opzichte van andere universiteiten. Studenten die reeds een bachelorgraad hebben, worden in het geheel niet bekostigd. De universiteit kan dan wel het hoger, zelf te bepalen, hoger instellingscollegegeld kunnen vragen.

Verzoek

- Het CvB verzoekt DT om aan de generale synode het volgende voor te leggen:

De generale synode spreekt uit dat zij kennisgenomen heeft

- van de handelingen van het college van bestuur en deputaten toezicht van de Theologische Universiteit Apeldoorn naar aanleiding van de ontwikkelingen in de wet- en regelgeving voor het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek en de ontwikkelingen in de bekostiging daarvan;
- van het feit dat de Theologische Universiteit van Kampen van de Gereformeerde Kerken (vrijgem.) de extra instroomeisen klassieke talen heeft laten vervallen en daarmee geen partner meer is in de vooropleiding;
- van het besluit naar aanleiding van voorgaande ontwikkelingen van het college van bestuur om de extra instroomeisen klassieke talen te laten vervallen en het talenonderwijs te incorporeren in het zesjarig curriculum;

en overwegende dat

- de Theologische Universiteit van Apeldoorn alleen is komen te staan inzake het stellen van extra instroomeisen klassieke talen;
- dat deze positie nadelig kan uitwerken op het aantrekken van studenten die gereformeerde theologie willen studeren;
- de financiering van de universiteit in het algemeen onder druk komt te staan en een extra onbekostigd jaar hier onevenredig zwaar op drukt hetgeen de continuïteit van de universiteit op termijn bedreigt;
- het goed mogelijk is om in een zesjarig curriculum een opleiding met een voluit gereformeerd-confessioneel karakter vorm te geven;

spreekt uit dat

- zij met de handelingen van het college van bestuur en deputaten toezicht inzake het opheffen van de extra instroomeisen klassieke kan instemmen.

Bijlage A

Werkwijze en taakverdeling college van bestuur van de TUA

Taakverdeling college van bestuur

Taken rector-bestuurder.

- identiteit;
- onderwijsbeleid en -uitvoering, inclusief het halen van de kwalitatieve en kwantitatieve (bijvoorbeeld: doorstroming) onderwijsresultaten, aansluitingsproblematiek vwo-wo en samenwerking met andere opleidingen voor hoger onderwijs;
- accreditatie;
- studentenbeleid en beleidsuitvoering;
- onderzoeksbeleid en uitvoeren onderzoek; incl. eventueel tweede en derde geldstroomonderzoek en de fondswerving daarvoor;
- internationalisering;
- postdoctorale opleidingen en trainingen voor derden;
- leerstoelenbeleid;
- bibliotheek- en onderwijskundig automatiseringsbeleid;
- academische representatie.

Taken algemeen bestuurder/voorzitter college van bestuur:

- algemene bestuurlijke zaken en coördinatie;
- juridische zaken;
- voorlichting en externe betrekkingen (incl. pr en communicatie);
- bestuurlijke en maatschappelijke representatie;
- strategisch beleid;
- HRM-beleid, organisatiebeleid, Arbo en milieu;
- financiën;
- bouw en facilitaire zaken;
- niet-onderwijskundig automatiseringsbeleid en ICT-infrastructuur;
- alle overige taken;
- hoofdlijnen van beleid op onderwijskundig, bibliothecair en organisatorisch gebied;
- financiën, inclusief het verwerven van fondsen uit tweede en derde geldstromen.

Werkwijze college van bestuur

Besluitvorming

De besluitvorming vindt plaats op basis van consensus binnen het college van bestuur.

In gevallen waarin consensus niet haalbaar blijkt, worden deputaten toezicht voor raad en advies geconsulteerd.

Vergaderfrequentie

Het CvB vergadert wekelijks en voorts zo vaak als nodig is om de continuïteit van de TUA organisatie te kunnen waarborgen.

Verantwoordelijkheid voor beleidsvorming en beleidsuitvoering

Ieder lid van het CvB is verantwoordelijk voor de inhoudelijke onderbouwing van de aan hem toegewezen

beleidsterreinen en de beleidsuitvoering daarvan.
De uitvoering omvat naast de inhoud ook de planning, middelen en communicatie.

Overlappende onderwerpen

Wanneer de beleidsterreinen overlappen, wordt onderling vastgesteld wie de eerste verantwoordelijkheid heeft.

Vastlegging besluiten

De voorzitter van het CvB is belast met het samenroepen van de vergaderingen en een adequate vastlegging van de besluiten van het CvB.

Communicatie

De voorzitter is belast met de communicatie van de besluiten van de CvB naar de werkorganisatie. Hij is eerste contactpersoon van het CvB met deputaten toezicht.

Aanvullend rapport van deputaten toezicht/college van bestuur Theologische Universiteit van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland betreffende verlichting werkdruk hoogleraren

Inleiding

Tijdens de bespreking van de rapportage van de TUA in de vergadering van de generale synode 2010 op 28 september is gesproken over de structurele hoge werkdruk van de hoogleraren. Naar aanleiding van die bespreking is het besluit gevallen dat er nu een goede oplossing voor moet komen.

Eén deel van de oplossing is dat het gehele pakket van taken en activiteiten van de hoogleraren kritisch moet worden heroverwogen.

Een ander deel is dat er middelen ter beschikking moeten komen om de hoogleraren met extra capaciteit te ondersteunen. Dat is door de synode ook zo besloten.

Het college van hoogleraren heeft zich bezonnen op de wijze waarop invulling gegeven kan worden aan deze werkdrukvermindering en hoe invulling gegeven kan worden aan extra capaciteit. Ook de heroverweging van het activiteiten/takenpakket is aan de orde. Dit is des te urgenter geworden vanwege het vernieuwde curriculum dat aan studenten meerdere uitgangen biedt dan alleen het gemeentepredikantschap. Dit vergroot de diversiteit in aandachtsvelden van de hoogleraar. Ook de toeloop van nieuwe studenten is zeer groot dit jaar (33 nieuwe studenten). Dit vraagt veel inzet. Een en ander maakt bezinning op de beperking van werkzaamheden des te urgenter. Er werd binnen het college nu bijvoorbeeld gesproken over een andere aanpak van het mentoraat en de intensiteit van het verzorgen van spreekbeurten, lezingen, etc., Maar het is duidelijk dat er meer dient te gebeuren.

Invulling extra capaciteit

Inzet van extra capaciteit is vooral effectief bij die activiteiten die relatief veel tijd en inzet vergen van hoogleraren. Daarbij valt in de eerste plaats te denken aan het relatief grote tijdsbeslag dat met de begeleiding van mastershoofdvakstudenten gemoeid is. Een deel van dat werk kan gedaan worden door een (master)studentassistent of door een postmasteronderzoeker. Dan gaat het om hulp bij het helder formuleren van de onderzoeksvraag en de verdere uitleg van de hoogleraar met betrekking tot de aan te brengen correcties in de scriptie. Het college van hoogleraren is ervan overtuigd dat dit de begeleiding door de hoogleraar kan beperken. .

Bij het invullen met postmasteronderzoekers snijdt het mes aan twee kanten. Het is voor een duurzaam vitale universiteit van belang dat er nieuwe aanwas gekweekt wordt. Door goede postmasteronderzoekers hiervoor ruimte te bieden, groeit het potentieel aan kandidaten voor belangrijke posten aan de universiteit op middellange termijn.

A. Optimaliseren studentassistentschap

Hierbij wordt uitgegaan van goede masterstudentassistenten die een concrete taakopdracht krijgen, die ook vastgelegd is naar inhoud en termijn.

Het gaat daarbij om:

- praktische ondersteuning van de hoogleraar zoals verzorgen collegedictaten, regelingen rond lezingen, etc.;
- overnemen van (deel)colleges;
- praktisch ondersteunen studenten bij het maken van scriptie;
- nakijken van tentamens uit de eerste studie jaren.

B. Instellen parttimeonderzoekers

Het onderzoek is bij de TUA minder goed gepositioneerd dan het onderwijs. Dit is een zaak waar de hoogleraar op zijn terrein verantwoordelijkheid draagt. Ook hier laat het capaciteitsprobleem zich voelen. Bij het aanstellen van parttimeonderzoekers wordt gedacht aan recent afgestudeerde masterstudenten die goed gepresteerd hebben en affiniteit hebben met onderzoek en onderwijs.

De gedachten gaan uit naar een beperkte aanstelling (0,2-0,3 fte) waarbij een contract gesloten wordt voor bijv. drie jaar met een heldere taakomschrijving.

Deze onderzoekers kunnen langs drie lijnen de hoogleraar ondersteunen:

- het definiëren en begeleiden van scripties van studenten;
- het geven van colleges passend bij hun opdracht/onderwerp;
- het afnemen van tentamens;
- het nakijken van tentamens uit hogere studie jaren.

Omvang capaciteit

Er wordt gedacht aan vier tot vijf aanstellingen waarmee een bedrag gemoeid is van ca. 100.000 euro per jaar. De aanstellingen zullen altijd in tijd afgebakend worden. De verwachting is dat daarmee het

rendement goed gehouden wordt. Het college van bestuur is van mening dat met deze aanpak enerzijds de werkdruk van de hoogleraren afneemt en de kwaliteit van onderwijs en onderzoek verhoogd wordt. Tevens wordt bereikt dat gewerkt wordt aan nieuw onderwijsonderzoekspotentieel in opvolgingstrajecten bij de TUA.

Verzoek

Wij verzoeken de generale synode, kennisgenomen hebbende van het synodebesluit d.d. 28 september jl., om bij vaststelling van de omslag voor de TUA rekening te houden met het genomen besluit omtrent taakverlichting en een bedrag van 100.000 euro toe te voegen aan het door de TUA gevraagde omslagniveau.

L. Bioch, secretaris

BIJLAGE 8

Artikel 33, 37

Rapport 2 commissie 1 inzake het rapport van deputaten toezicht van de Theologische Universiteit

Uw commissie heeft met waardering kennisgenomen van het verslag van deputaten toezicht. Zij hebben in het kader van de nieuwe bestuursstructuur in korte tijd veel werk verzet.

Deputaten toezicht hebben in hun rapport het door hen goedgekeurde verslag van het college van bestuur als bijlage opgenomen. De bespreking van het rapport heeft plaatsgevonden met de voorzitter en secretaris van deputaten in aanwezigheid van het college van bestuur: de algemeen bestuurder en de rector. Op deze wijze konden vragen ook rechtstreeks beantwoord worden door hen die zorgdragen voor het dagelijks bestuur van de universiteit.

Het commissierapport bespreekt zowel het rapport van deputaten toezicht als het verslag van het college van bestuur. Eerst komt het rapport van deputaten aan de orde en vervolgens het verslag van het college van bestuur. Soms wordt naar beide rapporten verwezen als daarin dezelfde onderwerpen aan de orde komen. Ook komen onderwerpen aan de orde die worden aangestipt in het rapport met betrekking tot het curatorium.

De voorstellen aan het einde betreffen deputaten toezicht.

Afleggen verantwoording synode/openbare verantwoording

Uw commissie heeft gesproken over de wijze waarop deputaten verantwoording afleggen aan de synode. Deputaten zijn gehouden jaarlijks verslag te doen richting de overheid. Hun verantwoording aan de synode zal geschieden door de drie jaarverslagen aan te bieden. Met deputaten is afgesproken dat zij deze verslagen zullen voorzien van een begeleidend schrijven waarin de hoofdzaken verwoord worden en de voorstellen aan de synode opgenomen zijn.

Samenstelling DT met opgave van namen e.d.

De overweging om een extra secundus te benoemen wordt door de commissie gesteund. Deputaten hebben gevraagd om bij de benoeming van een extra secundus om te zien naar iemand met een financiële achtergrond.

Rooster van aftreden

In verband met de continuïteit acht de commissie het juist dat deputaten een rooster van aftreden hebben opgesteld.

Functioneren CvB

De rector, lid van het college van bestuur, wordt thans voor een termijn van twee jaar benoemd. Met het oog op de continuïteit geven deputaten aan dat een langere termijn beter zou zijn. Deputaten zullen nagaan of en in hoeverre dit haalbaar is, uiteraard in overleg met het college van bestuur en het college van hoogleraren.

De werklast voor de algemeen bestuurder is hoger dan de gestelde 0,4 fte. Dit heeft niet alleen te maken met de beginperiode die extra werk met zich meebracht. Het gaat hier ook om de reguliere werklast. Deputaten zullen onderzoeken of en in hoeverre tot een uitbreiding van formatie kan worden overgegaan.

Werkdruk

Indringend heeft uw commissie gesproken over de werkdruk van de hoogleraren. Deze werkdruk is structureel te hoog en is ook door de herstructurering niet verminderd, ondanks het feit dat er nu minder bestuurlijke taken bij het college van hoogleraren liggen. Ook het curatorium heeft in zijn rapport - nu en het in verleden - zijn grote zorg hierover uitgesproken. Het probleem vindt zijn oorsprong in het spanningsveld tussen de hoge eisen van de overheid en de beperkte omvang van de TUA. Uit de ontwikkelingsgesprekken met de hoogleraren blijkt dat onderzoek naast het onderwijs onvoldoende tot zijn recht komt (verslag college van bestuur, par. 12, hoogleraren en docenten). Ook uit het onderzoek van de interne visitatiecommissie is gebleken dat er op het terrein van onderzoek meer structuur moet worden aangebracht en meer geleverd moet worden. Dat is nodig om de, voor universiteiten benodigde, accreditatie op het gebied van onderzoek te behouden en daarmee de financiering van de universiteit zeker te stellen. Uw commissie constateerde dat de TUA is aangesloten bij een Arbodienst. Er is geen sprake van een periodieke medisch onderzoek van o.a. ervaren werkbelasting. De commissie beveelt een dergelijke keuring wel aan.

Deputaten toezicht zijn van mening dat naar oplossingen gezocht moet worden om de werkdruk van de hoogleraren en de overige wetenschappelijke staf te verminderen.

De commissie stelt u voor om deputaten toezicht te verzoeken om in samenwerking met het college van bestuur, het college van hoogleraren en het curatorium dit probleem integraal aan te pakken en zo spoedig mogelijk een actieplan op te stellen en te implementeren. Tevens dringt de commissie er bij u op aan om in het toekennen van budget aan de universiteit ermee te rekenen dat de implementatie van een actieplan extra investeringen nodig kan maken.

Intensivering samenwerking andere universiteiten

Deputaten toezicht gaven aan dat zij zorgen hebben over het zelfstandig voortbestaan van de universiteit. De beperkte omvang van de universiteit gaat gepaard met een relatief hoge organisatiegraad en relatief hoge kosten. Hierbij spelen ook de in de vorige paragraaf genoemde hoge eisen die de overheid stelt een rol.

Daarbij is te verwachten dat - gezien de huidige economische crisis - toekomstige bezuinigingen onze universiteit niet voorbij zullen gaan.

Uw commissie is van mening dat bezinning dringend noodzakelijk is en stelt u dan ook voor om deputaten toezicht te verzoeken om in nauw overleg met het college van bestuur, het college van hoogleraren en het curatorium zich te bezinnen op de toekomst van de universiteit en de synode daarvan rapport uit te brengen. In het gesprek met deputaten toezicht bleek dat zij een dergelijke bezinning binnen de TUA reeds wilden initiëren en met het oog op de uitkomst daarvan de synode per brief gevraagd hebben om indien nodig de synode bijeen te laten komen in een vervolvergadering. De commissie is van mening dat hier toe een conditionele sluiting van de synode op zijn plaats is.

Verslag van het college van bestuur

Uw commissie heeft met waardering kennis genomen van het verslag van het college van bestuur waarin uitvoerig wordt gerapporteerd over het dagelijks bestuur van onze universiteit.

Onderwijs en onderzoek (2)

In het rapport staat het takenpakket dogmatische vakken van prof. dr. G.C. den Hertog niet correct weergegeven. 'Dogmatiek I en symboliek' moet zijn 'dogmatiek I, III, V'.

Inmiddels is het resultaat van de interne onderzoeksvisiting bekend. De algemene lijn is dat er op enkele onderzoeksgebieden meer wetenschappelijke 'output' nodig is om aan de normen die de overheid stelt te voldoen. Er zal bezinning plaats moeten vinden over wat de universiteit met de aanbevelingen denkt te doen. De organisatie van het onderzoek en de structurering van het onderzoeksprogramma moeten steviger worden neergezet.

Op diverse terreinen is er goede samenwerking met de TUK. De algehele samenwerking op bestuurlijk niveau is onder druk komen te staan omdat nog niet geheel duidelijk is wat de strategische visie van de TUK in de praktijk betekent. Op twee punten tekent zich verschillen af. Het eerste is het verschil in visie op de plaats van de klassieke talen in het curriculum, na het vervallen van de instroomeis klassieke talen. Het tweede is het verschil in visie op de praktische theologie.

Studenten (3)

Met dankbaarheid constateert de commissie dat de aandacht voor de persoonlijke vorming van de studenten een vast onderdeel van het curriculum is geworden.

Diensten voor derden en pr (4)

Uw commissie spreekt haar waardering uit voor de opzet en de uitgave van TUA Connect om de band met de kerken te versterken.

Organisatie (5)

De beperkte personele bezetting van de organisatie van de TUA en de overbelasting van de wetenschappelijke staf onderstrepen het belang van bezinning op de toekomst zoals die reeds genoemd is in dit rapport.

De implementatie van de herstructurering heeft goede voortgang gehad, zoals blijkt uit de evaluatie binnen de TUA. De structuurverandering heeft de werkdruk niet verminderd. Dit heeft de aandacht van deputaten. In het algemeen kan gezegd worden dat de aansturing beter functioneert. De medewerkers hebben directere aanspreekpunten vanuit het college van bestuur en de administratieve organisatie is sterk verbeterd en efficiënter.

Financiën (6), Personele bezetting(7), Afstemming met deputaten studie- en stimuleringsfonds (8), Verhouding emeriticas en emeritfonds TUA (9)

Dit is besproken met commissie 6, die de synode zal dienen met een rapport.

Vervallen extra eisen instroomeisen klassieke talen (10)

Uw commissie heeft in het gesprek met deputaten toezicht, evenals in het gesprek met het curatorium, uitgebreid gesproken over de gang van zaken rond het laten vervallen van de extra instroomeisen klassieke talen. Uit de gang van zaken blijkt dat het overleg zich binnen een kort tijdsbestek heeft voltrokken.

De TUK heeft al enkele jaren geleden intern de instroomeisen klassieke talen ter discussie gesteld. De uitkomst van dat beraad was dat men de klassieke talen voor wat het betreft het Grieks goeddeels en voor wat het betreft het Latijn in beperkte mate in het curriculum wilde opnemen. Tegelijk wilde men zoveel mogelijk gelijk op lopen met de TUA en de samenwerking niet bemoeilijken. Dit leidde tot onduidelijke situaties. Hierdoor is de communicatie ook gebrekkig en onduidelijk gebleven zowel intern als in de gezamenlijke commissie vooropleiding als tussen de colleges van bestuur. De TUK is er tijdens de gesprekken met het ministerie van OCW vanuit gegaan dat de TUK en de TUA het wegwerken van de deficiënties klassieke talen op 'eigen wijze' zouden kunnen oplossen. Op 7 december 2009 werd daarom nog een gezamenlijke brief verzonden naar de overige faculteiten theologie en godgeleerdheid

in Nederland om hen in kennis te stellen van het feit dat de TUK en de TUA de instroomseisen wilden handhaven en werd hen verzocht ons dit toe te staan (verzending van een dergelijke brief werd vereist door het ministerie). Toen in december 2009 het duidelijk werd dat bij handhaving instroomseisen klassieke talen de vooropleiding onverkort gehandhaafd moest worden, heeft dat ertoe geleid dat de TUK besloot in dat geval geheel af te zien van de instroomseis klassieke talen voor de theologische opleiding. Deze mededeling werd gedaan in het gesprek dat plaatsvond op 18 december 2009 tussen vertegenwoordigers van het college van bestuur van de TUA en de TUK. Daarop is overleg geweest op 8 januari 2010 tussen het college van bestuur van de TUA, het college van hoogleraren en vertegenwoordigers van deputaten toezicht en het curatorium. In overleg werd afgesproken nog een korte periode van bezinning te nemen om de situatie te doordenken. Die periode werd niet gegund, want direct na dit overleg kwam er bericht van het ministerie binnen dat de minister uiterlijk 21 januari een antwoord verwachtte. Dit bracht de zaak in een stroomversnelling. Men voelde zich in Kampen gedwongen om een keuze te maken tussen het streven naar het behoud van een theologische opleiding met instroomseisen klassieke talen samen met Apeldoorn of de handen vrij houden voor een herziening van het curriculum. De TUK heeft voor het laatste gekozen.

Uw commissie is van oordeel dat deputaten toezicht en het college van bestuur niet anders konden handelen in deze situatie en dat het curatorium ook niet anders kon dan constateren dat door deze ontwikkelingen bij de TUK en de overheid het geen reële optie meer was om als enige theologische opleiding in Nederland de instroomseisen klassieke talen te handhaven.

Van de kant van deputaten toezicht en het college van bestuur werd vernomen dat de TUK beseft dat de manier waarop het proces is verlopen niet goed is geweest. Men begrijpt en betreurt dat door de gang van zaken de onderlinge verhoudingen tussen Kampen en Apeldoorn enigszins onder druk zijn komen te staan.

Of het in een zesjarig curriculum haalbaar is ruimschoots aandacht te hebben voor de klassieke talen en uiteindelijk de kennis van het Grieks voldoende zal zijn met het oog op het lezen van de grondtekst van Nieuwe Testament, is een vraag die binnen de commissie is gesteld. De commissie ziet graag dat er voor de volgende synode een evaluatie plaatsvindt of de herziening van het curriculum goed functioneert, met name ten aanzien van de kennis van het nieuwtestamenteisch Grieks. Daarbij is het naar het oordeel van de commissie goed om de resultaten te vergelijken met die van het curriculum aan de TUK.

Voorstel tot besluit

De commissie stelt u voor:

1. in te stemmen met het door deputaten toezicht opgestelde verslag en de daarin vervatte verantwoording van de activiteiten en deputaten hartelijk te danken voor hun werk;
2. kennis te nemen van het rapport van het college van bestuur en voor zoveel nodig daarmee in te stemmen;
3. in te stemmen met de benoeming door deputaten toezicht van ir. J. J. Eberwijn als lid respectievelijk voorzitter van het college van bestuur ingaande 1 januari 2009;
4. a. over te gaan tot de benoeming van een secundus zoals hiervoor aangegeven in 'Samenstelling deputaten toezicht met opgave van namen e.d.';
- b. deputaten vertegenwoordiging te mandateren leden van deputaten toezicht te benoemen in de situaties zoals hiervoor onder rooster van aftreden is beschreven;
4. in te stemmen met de benoeming door deputaten toezicht van prof. dr. G.C. den Hertog als rector en respectievelijk lid van het college van bestuur;
5. in te stemmen met het door deputaten toezicht vastgestelde rooster van aftreden;
6. deputaten vertegenwoordiging te mandateren om in voorkomende gevallen de leden van deputaten toezicht - indien dat aan de orde is in functie - te benoemen en in te stemmen met de door deputaten toezicht benoemde leden van het college van bestuur, een en ander met inachtneming van de statuten en terzake geldende reglementen;
7. in te stemmen met de door deputaten toezicht goedgekeurde aanpassing van de taakverdeling binnen het college van bestuur (zie bijlage a bij het verslag van het college van bestuur);
8. uit te spreken dat - zoals uit het jaarverslag van het college van bestuur blijkt - de personele bezetting van de TUA op een niveau ligt dat niet onderschreden kan worden en dat mitigerende acties met het oog op het terugdringen van het personeelsbestand, op dit moment ongewenst zijn;
9. in de vaststelling van het budget voor de periode 2011-2013 te rekenen met de mogelijke kosten van de implementatie van een actieplan met het oog op de vermindering van de werkdruk van de wetenschappelijke staf;
10. uit te spreken dat zoals beschreven in het verslag van het college van bestuur, het belang van een studie- en stimuleringsfonds onverminderd groot blijft;
11. in verband met de omstandigheid van het vervallen van extra instroomseisen klassieke talen, te hebben kennisgenomen van
 - de handelingen van het college van bestuur en deputaten toezicht van de TUA naar aanleiding van de ontwikkelingen in de wet- en regelgeving voor hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek en de ontwikkelingen in de bekostiging daarvan;
 - het feit dat de TUK van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) de extra instroomseisen klassieke talen heeft laten vervallen en daarmee geen partner meer is in de vooropleiding;
 - het besluit naar aanleiding van voorgaande ontwikkelingen van het college van bestuur om de extra instroomseisen klassieke talen te laten vervallen en het talenonderwijs te incorporeren in het zesjarig curriculum;
 en overwegende dat
 - de TUA alleen is komen te staan inzake het stellen van extra instroomseisen klassieke talen;
 - deze positie nadelig kan uitwerken op het aantrekken van studenten die gereformeerde theologie willen studeren;
 - de financiering van de universiteit in het algemeen extra zwaar onder druk komt te staan en een mogelijk een niet bekostigd jaar hier onevenredig zwaar op drukt, hetgeen de continuïteit van de universiteit bedreigt;

- het vooralsnog mogelijk lijkt om onderwijs in de klassieke talen in een zesjarig curriculum te incorporeren;
 - te besluiten
 - goedkeuring te hechten aan de handelingen van het college van bestuur en het deputaatschap toezicht inzake het opheffen van de extra instroomseisen klassieke talen;
 - het curatorium van de TUA te verzoeken in overleg te treden met het curatorium van de TUK inzake het beëindigen van de overeenkomst voor de vooropleiding in goed overleg met het college van bestuur;
 - deputaten toezicht te verzoeken het incorporeren van de vooropleiding in het curriculum periodiek te evalueren, de eerste keer zo vroeg dat de volgende synode het evaluatierapport kan meenemen in haar overwegingen;
12. deputaten toezicht te verzoeken om in goed overleg met het college van bestuur, het college van hoogleraren en het curatorium een actieplan op te stellen en te implementeren voor een integrale aanpak van de te hoge werkdruk van de wetenschappelijke staf en daarvan verslag te doen aan de synode van 2013;
13. deputaten toezicht te verzoeken om in nauw overleg met het college van bestuur, het college van hoogleraren en het curatorium, gezien de overbelasting van de wetenschappelijke staf en beperkte omvang van de universiteit aan de ene kant en de noodzaak van meer ruimte voor wetenschappelijk onderzoek en de eisen van de overheid aan de andere kant, zich te bezinnen op de toekomst van de TUA en daarover uiterlijk aan de synode van 2013 te rapporteren en verder deze de synode conditioneel te sluiten om de mogelijkheid te bieden aan deputaten toezicht om in eerder stadium te rapporteren indien dit naar hun oordeel noodzakelijk is.

H. Polinder, rapporteur

BIJLAGE 9

Artikel 33, 37

Rapport 3 van commissie 6 inzake het rapport van deputaten toezicht TUA (bijlage 1, hfdst 6 t/m 9)

Uw commissies 1 en 6 hebben ieder afzonderlijk en gezamenlijk vergaderd over dit rapport maar rapporteren ieder afzonderlijk. Commissie 1 neemt het rapport zelf en de hoofdstukken 1 t/m 5, 10 en bijlage A voor haar rekening. Commissie 6 het resterende deel.

Voor de eerste keer in de geschiedenis van de generale synode bereikte uw commissie een rapport van dit deputaatschap. Dat kon ook niet anders omdat dit deputaatschap is ingesteld als gevolg van de herstructurering van de TUA, zoals op 28 mei 2008 door de generale synode is besloten.

Allereerst viel het uw commissie op dat deputaten zich niet verantwoordelijk achten voor de periode voorafgaande aan het jaar 2009. Uw commissie heeft zich voor de periode 2007-2008 gewend tot de interim financieel manager, zijnde broeder P. Vree en hem enkele vragen gesteld die, ondanks zijn afscheid in september 2009, hierop uitgebreid heeft geantwoord.

Meest in het oog lopend feit is het negatieve koersresultaat (€ 239.350,-) over 2008 wat niet valt te rijmen met een zeer defensief risicomijdend beleggingsprofiel. Het blijkt dat, reeds in 2006, door een lid van deputaten financieel obligaties zijn aangeschaft die, ten tijde van de aanschaf voldeden aan de beleggingscriteria, maar tijdens de financiële crisis in 2008 sterk zijn teruggevallen in rating. Tot 2007 zijn deze obligaties tegen de nominale waarde verantwoord. De enorme koersval heeft ertoe geleid dat vanaf 2008 de werkelijke waarde wordt geadmistriseerd. Later in dit rapport komen wij hierop terug.

De behoorlijke stijging van de personeels- en algemene kosten worden o.m. veroorzaakt door de indiensttreding van de algemeen bestuurder op 1 januari 2009, de werkzaamheden van de interim manager tot 1 september 2009 en, vanaf 2009, de reservering voor vakantiegeld. Door het plotselinge overlijden van de secretaris/penningmeester van (destijds) deputaten financieel begin 2008 moest de interim financieel manager extra worden ingezet waarbij deze één dag per week als voorzitter van deputaten financieel als vrijwilliger acteerde. Een woord van dank is hier dan zeker op zijn plaats. Ook de kosten van het Calvijnsjaar (met name gemaakt in 2008) gingen de baten (met name in 2009) grotendeels voor.

Wederom viel het uw commissie op dat de afdracht van de kerken achterbleef bij de begroting. De interim financieel manager en de algemeen bestuurder hebben de in gebreke gebleven kerken benaderd. Hoewel de redenen divers waren bleken er geen bezwaren tegen de koers van de TUA. Het grootste verschil ligt in het niet afdragen door Urk-Ichthus. Deze gemeente heeft, na haar overkomst naar het verband van onze kerken, voor een inloopregeling gekozen waarbij vanaf 2010 afdrachten aan de TUA zullen plaatsvinden.

Uw commissie is uitgebreid in gesprek geweest met een delegatie van deputaten toezicht en de interim manager. De periode na hun aantreden omschreven deputaten als een 'ontdekkingsreis'. De zo plotseling overleden secretaris/penningmeester van deputaten financieel bleek zeer veel documentatie, kennis en ervaring onbedoeld niet te hebben gedeeld met anderen. Er moest veel werk worden verzet om alles weer op de rails te krijgen. Er is o.a. een statuut opgesteld voor het beleggingsbeleid. Daarmee wordt o.a. voorkomen wat er in 2006 is voorgevallen. De algemeen bestuurder heeft regelmatig overleg met de ABN-AMRO, waarbij eenmalig ook een lid van deputaten toezicht aanschoof, omdat het grootste deel van het vermogen van de TUA aldaar wordt beheerd. Tevens is er veel werk verzet om kosten te beheersen.

Uw commissie attendeert u op het lage dekkingspercentage van het emeriteringsfonds. Als de voorstellen van deputaten emeritikas (met name de extra stortingen) door de synode worden overgenomen zal de positie van dit fonds verbeteren.

Als het gaat om de financiële verantwoording over 2009 zij gemeld dat de jaarrekening 2009 aan OC&W is voorgelegd. De jaarrekening over 2008 is inmiddels door OC&W geaccordeerd.

De begroting 2011-2013 heeft veel aandacht van uw commissie gevraagd. Allereerst wel de redenering die deputaten hanteren om de bijdrage over de komende jaren te 'motiveren'. Uw commissie neemt toch wel stellig afstand van de reële verhoging van € 0,72 per lid/dooplid omdat op basis van behaalde 'resultaten' de bijdrage over de afgelopen jaren € 4,88 had moeten zijn. Dat 'resultaat' wordt voor een groot deel bepaald door de aanschaf van twee obligaties in 2006. Het kan niet zo zijn dat die rekening de kerken op deze wijze wordt gepresenteerd. En toch veroorzaakt het koersverlies voor een behoorlijk deel het interen op eigen vermogen. Deputaten stellen dat dit verlies boekhoudkundig is afgeboekt op het publieke deel van het vermogen van de TUA.

Vervolgens vragen wij uw aandacht voor eenmalige baten onder 'vrijval voorzieningen groot onderhoud'. De reserveringen in het verleden hiervoor bleken te hoog te zijn geschat. Door deze nu lager in te schatten kleurt dat de begrotingen 2011 en 2012 eenmalig groener. Voor de jaren daarna voorziet uw commissie sterk oplopende tekorten.

Deputaten zien geen mogelijkheden om verder te bezuinigen. Vergelijking met een andere (vergelijkbare) universiteit leert dat onze TUA financieel zeer efficiënt werkt. Met ongeveer 10% meer studenten zijn de personele lasten op de TUA ongeveer 25% lager. Voor het ondersteunende personeel ligt dat percentage op circa 30%. Eén deputaat echter noemde de TUA financieel een uitgerpste sinasappel. Wellicht heeft uw rapporteur hier niet zo'n gebruikelijk taalgebruik gebruikt maar het geeft wel de realiteit weer! Vormen van samenwerking met andere universiteiten lijken onontkoombaar.

Inzake doelmatigheid constateert uw commissie dat dit een klein en effectief deputaatschap is waarvan het (voort)bestaan onder meer invulling geeft aan de door de overheid verplichte structuur van universiteiten. Ontwikkelingen en/of uitbreidingen in het takenpakket worden niet voorzien tenzij de overheid met gewijzigde of nieuwe regelgeving komt. Zichtbaarheid is niet relevant terwijl uw commissie de wens uitspreekt dat dit deputaatschap tot in lengte van jaren zou mogen blijven bestaan.

Uw commissie stelt u voor het navolgende te besluiten:

1. de handelingen van de interim financieel manager en deputaten toezicht onder dankzegging goed te keuren;
2. de synode te laten uitspreken dat de personele bezetting op een niveau ligt dat niet onderschreden kan worden en dus inkrimping voor de komende drie jaar niet aan de orde is;
3. akkoord te gaan met de afspraken tussen deputaten emeritikas en CvB v.w.b. het emeriteringsfonds van de TUA;
4. opnieuw deputaten te benoemen.

J. Mauritz, rapporteur.

BIJLAGE 10
Artikel 38

Rapport deputaten studie- en stimuleringsfonds

Samenstelling deputaatschap.

Het deputaatschap bestaat momenteel uit de volgende broeders:
ds. H. Fahner, (den Helder), voorzitter;
J.C. Westeneng, (Soest), secretaris;
J. Mauritz, (Naarden), penningmeester.

Inleiding

Nadat in de jaren 1998-2004 nagenoeg geen gebruik meer werd gemaakt van het studiefonds (een situatie die daarna nog heeft voortgeduurd tot eind 2007) besloot de GS 2004 aan de nieuw benoemde deputaten te vragen om na te gaan waarom het studiefonds uit de gratie was geraakt. Aan de hand van een enquête onder de admissiale studenten én onder hen die in de voorgaande jaren de studie hadden afgerond, kon toen worden vastgesteld wat reeds werd vermoed, nl. dat de toen vigerende regeling verre van aantrekkelijk was (80% lening - 20% gift) en er derhalve nauwelijks belangstelling voor bestond. Daar waar extra financiën nodig waren voor de bekostiging van studie en gezin werden veelal andere bronnen gezocht. Dit leidde vooral tot 'bijwerken' en als gevolg daarvan vertraging in de studie. De grote nadelen daarvan zijn destijds door de TUA uitvoerig toegelicht.

Uiteindelijk heeft dit geleid tot het voorstel van deputaten aan de GS 2007 om de regeling van het studiefonds grondig te herzien en aantrekkelijker te maken. Zodat het 'bijwerken' tot een minimum zou kunnen worden beperkt of wellicht geheel gestopt en in principe de studie binnen de gestelde termijn zou kunnen worden afgerond; dit in het belang van de student en zijn gezin alsook van de kerken en de TUA. Tegelijkertijd zou, door de verruiming van de financiële mogelijkheden die de regeling 2007 biedt, ook meer recht worden gedaan aan de oorspronkelijke bedoeling van dit fonds, nl. dat de admissiale student door de kerken in de gelegenheid wordt gesteld om - binnen de gestelde grenzen - zonder financiële zorgen de studie voor het ambt van predikant in de Christelijke Gereformeerde Kerken te volgen en binnen redelijke tijd af te ronden.

De belangrijkste wijziging in het reglement 2007 t.o.v. de oude regeling was dat de admissiale student voortaan aanspraak zou kunnen maken op een tegemoetkoming onder de conditie 70% gift - 30%

lening. Dit betekende een substantiële verruiming van de bijdrage van de kerken voor de student die via het admmissie-examen was toegelaten. Daarboven geldt dan nog de aparte bepaling dat de bijdrage die is bedoeld voor de bekostiging van het collegegeld en de studiemiddelen, geheel wordt beschouwd als gift. De volledige regeling, met enkele voorstellen tot wijziging, vindt u verder in dit rapport.

Effecten nieuwe regeling.

Nadat het voorstel voor de nieuwe regeling door de GS 2007 nagenoeg integraal was overgenomen, is in overleg met de TUA daaraan ook meer bekendheid gegeven. Zo kan iedere student de regeling vinden op de website van de TUA.

In de periode 2007 tot heden (april 2010) werd/wordt gemiddeld door vier studenten per jaar gebruik gemaakt van het studiefonds. De duur, althans voorzover die is te voorzien, waarvoor een bijdrage van het studiefonds wordt verwacht, varieert van ca. anderhalf tot vijf jaar; dit uiteraard afhankelijk van het moment van de aanvraag en de voortgang van de studie. Doorgaans vindt, voordat beslist wordt over de toekenning van een bijdrage, een gesprek plaats met de aanvrager en (soms) zijn echtgenote. Dan kan de persoonlijke situatie van de student resp. zijn gezin worden toegelicht en kunnen bepaalde elementen van de regeling worden besproken.

In hoeverre er momenteel door de admissie studenten, ook door hen die geen gebruik maken van het studiefonds, nog wordt uitgeweken naar externe bijverdiensten, is deputaten slechts in incidentele gevallen bekend. Zij zijn niet op de hoogte van de eventuele effecten daarvan op de voortgang van de studie. Wel zijn deputaten bevoegd om studievorderingen bij het college van hoogleraren op te vragen (art. 4 van het reglement) maar in deze periode is daarvan geen gebruik gemaakt.

Opmerkelijk is dat soms onder de studenten aarzeling bestaat om een beroep te doen op het studiefonds. Het kan zijn dat de student het op prijs stelt om, door naast de studie bij te werken, een zekere betrokkenheid bij de praktijk van de maatschappij te ervaren; anderzijds willen deputaten benadrukken dat het in het belang van de student resp. zijn gezin en de kerken is indien optimaal gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid die het studiefonds biedt.

Vooruitzichten.

Voor de komende jaren gaan deputaten uit van eenzelfde ontwikkeling als in de periode 2008-2010. De begroting 2011-2013 is gebaseerd op vijf studenten die (wellicht) jaarlijks een beroep zullen doen op het studiefonds. Doordat, zoals reeds opgemerkt, er in de jaren 1998-2007 nauwelijks gebruik werd gemaakt van het studiefonds maar in die periode door de kerken wel de jaarlijkse omslag werd afgedragen, is naar de mening van deputaten het saldo van het studiefonds momenteel nog toereikend en achten zij het verantwoord om ook voor de periode 2011-2013 nog af te zien een jaarlijkse omslag.

Het 'profileringsfonds' en 'noodfonds'.

Op de GS 2007 werd in de rapportage van deputaten financieel TUA gesproken van de mogelijke verplichting van het ministerie van OCW dat een profileringsfonds en een noodfonds zouden worden gevormd om te voorzien in financiële ondersteuning van studenten die niet meer in aanmerking komen voor studie-financiering (WSF). Verdere bijzonderheden waren op dat moment nog niet bekend. De synode besloot daarom 'deputaten studie- en stimuleringsfonds en deputaten financieel met elkaar in overleg te laten treden, enerzijds teneinde te voorkomen dat er wellicht vier fondsen ontstaan die elkaar mogelijk overlappen en, anderzijds, de generale synode te dienen met onderling afgestemde voorstellen'.

Inmiddels is gebleken dat van een noodfonds geen sprake meer is.

Vernomen is dat het profileringsfonds een wettelijke vereiste wordt waarop alle studenten, admissiaal en niet-admissiaal, een beroep kunnen doen, althans indien daartoe aanleiding is. Het profileringsfonds houdt in dat door de overheid een bescheiden bijdrage wordt verleend als tegemoetkoming voor mogelijke extra-studiekosten indien studenten met 'universitaire neventaken', bijvoorbeeld voor een medezeggenschapsraad of bijzondere studietaken, als gevolg daarvan worden geconfronteerd met een studie-uitloop. Het profileringsfonds is dan bedoeld als tegemoetkoming voor (een deel van) de kosten van de studievertraging.

Op grond van deze informatie verwachten deputaten dat de effecten daarvan voor het studiefonds beperkt zullen zijn en derhalve het profileringsfonds voor het beleid van het studiefonds nauwelijks van belang is. Het studiefonds is immers vooral van betekenis voor die studenten die veelal vanwege eerdere studies reeds te maken hebben met een studieuitloop en daardoor al niet meer in aanmerking komen voor een WSF-bijdrage.

Zolang er echter geen duidelijkheid bestaat over de daadwerkelijke effectiviteit van een profileringsfonds en bovendien op dit moment volstrekt onbekend is wat de consequenties daarvan kunnen zijn voor het studiefonds, lijkt het deputaten op dit moment voldoende om te blijven bij het besluit van de GS 2007, dus t.z.t. 'overleg met deputaten-financieel'.

Wel is het mogelijk dat het belang van het studiefonds gaat toenemen voor de bekostiging van de 'late roepingen' indien daadwerkelijk de overheid zou besluiten om op termijn de bijdrage aan de TUA voor deze categorie studenten af te bouwen resp. te beëindigen. Ook daarover is momenteel te weinig bekend om reeds nu daarvoor beleid te ontwikkelen en/of voorstellen in te dienen.

Voorstellen en wijzigingen op de regeling studiefonds 2007

Op grond van de ervaringen in de afgelopen periode met de regeling studiefonds 2007, stellen deputaten

u voor enkele artikelen van de regeling iets te wijzigen resp. uit te breiden; tegelijkertijd wordt daarmee dan ook meer ingespeeld op de maatschappelijke ontwikkelingen en de praktijk van de student en zijn gezin.

De volledige tekst van de regeling 2007 is hierna vermeld; de voorgestelde wijzigingen zijn cursief aangegeven met een toelichting.

Artikel 1 - Voorwaarde en duur. *(blijft ongewijzigd)*

1.1. Deputaten studiefonds kunnen financiële steun verlenen aan studenten die via het admis-sie-examen zijn toegelaten tot de studie aan de Theologische Universiteit te Apeldoorn én niet meer in aanmerking komen voor studiefinanciering ingevolge de Wet Studiefinanciering (WSF 2000).

1.2. De bijdrage uit het studiefonds wordt toegekend gedurende ten hoogste 6,5 jaar, gerekend vanaf het begin van het propedeutisch jaar en wordt beëindigd aan het eind van de maand waarin de studie is afgerond.

Artikel 2 - Aanvraag. *(alleen art. 2.4. wordt iets gewijzigd)*

2.1. De aanvraag dient, met een toelichting van de financiële (gezins)situatie, drie maanden voor het begin van het studiejaar te worden ingediend bij de secretaris van het deputaatschap voor het studie- en stimuleringsfonds. De student is verplicht op verzoek van deputaten alle medewerking te verlenen om de noodzakelijk geachte gegevens betreffende zijn (hun) financiële draagkracht te verstrekken.

2.2. Indien bijzondere omstandigheden daartoe aanleiding geven kan de aanvraag worden ingediend op elk moment tijdens de studieperiode.

2.3. Deputaten zijn gehouden binnen twee maanden na ontvangst van de aanvraag en de aanvullende gegevens hun beslissing aan de (aankomende) student mee te delen. Een student kan schriftelijk en met redenen omkleed aan deputaten verzoeken om herziening van hun beslissing ten aanzien van de hem al of niet toegekende bijdrage.

2.4. Deputaten zullen jaartijds zijn gerechtigd om drie maanden voor de aanvang van het nieuwe studiejaar, aan de hand van een vragenformulier te toetsen of aan de voorwaarden voor verlenging van de bijdrage wordt voldaan. Indien blijkt dat sinds de laatste toekenning de financiële situatie of de persoonlijke omstandigheden van de student of zijn gezin aanmerkelijk zijn gewijzigd, kunnen deputaten de bijdrage herzien.

Toelichting op de wijziging van 2.4: In de afgelopen periode heeft zich geen situatie voorgedaan waarvan deputaten meenden van deze mogelijkheid gebruik te moeten maken. Bovendien achten zij het niet opportuun, behoudens uitzonderingen, dat zij zelf daartoe het initiatief nemen. De verantwoordelijkheid voor de juistheid van de gegevens op grond waarvan een bijdrage wordt verstrekt, berust allereerst bij de student. Zie daartoe tevens de wijziging van artikel 3.4.

Artikel 3 - Voorwaarden toekenning. *(de art. 3.1.1, 3.1.2 en 3.1.3. blijven ongewijzigd.*

Zie wijziging art. 3.2. en de uitbreiding met de nieuwe art. 3.3 en 3.4 en de toevoegingen)

Er bestaat geen recht op een bijdrage uit het studiefonds indien:

3.1.1. *(ongewijzigd)* de student in aanmerking komt voor studiefinanciering krachtens de Wet op de Studiefinanciering, of

3.1.2. *(ongewijzigd)* het vrij besteedbaar gezinsvermogen per 1 januari van het jaar van aanvraag hoger is dan € 25.000,-, of

3.1.3. *(ongewijzigd)* het totale gezinsvermogen hoger is dan € 50.000,-.

3.2. Indien het netto gezinsinkomen meer bedraagt dan € 10.630,74 (de WFSF bijverdien-grens) is er slechts recht op een gedeeltelijke bijdrage uit het studiefonds. Het meerdere wordt in dat geval in mindering gebracht op de bijdrage uit het studiefonds.

3.2. Voorstel nieuwe tekst:

Indien het bruto gezinsinkomen meer bedraagt dan de WFSF bijverdiengrens is er slechts recht op een gedeeltelijke bijdrage. Het meerdere wordt in dat geval in mindering gebracht op de bijdrage uit het studiefonds.

Toelichting: aangezien in de praktijk blijkt dat de bepaling van het netto inkomen veelal pas achteraf is te bepalen en daarbij sterk afhankelijk is van de individuele situatie, blijkt dit nauwelijks werkbaar. De objectieve norm van een bruto-inkomen doet meer recht aan een algemene regeling voor diegenen die een beroep doen op het studiefonds. Voor bedrag bijverdiengrens: zie bijlage.

3.3. Voorstel toevoeging nieuw artikel:

Indien de echtgenote van de student recht heeft op een WFSF-bijdrage en haar recht daarop uitoefent, wordt de WFSF bijdrage (uitgezonderd de basisbeurs voor collegegeld en studiemiddelen) meegerekend bij het inkomen.

Toelichting: De WFSF-bijdrage voor een studerende echtgenote, die in principe is bestemd voor (een deel van) het gezinsonderhoud, valt onder de regeling van de prestatiebeurs; na afloop van de studie en bij voldoende studieresultaten wordt de WFSF-beurs kwijtgescholden.

3.4. Voorstel toevoeging nieuw artikel:

Wanneer in de loop van een fiscaal jaar door de student wordt voorzien dat het gezinsinkomen resp. het verzamelinkomen aanmerkelijk (plus of min 10 %) afwijkt van het verwachte inkomen op het moment van de aanvraag, dient de student daarvan tijdig bericht te geven aan deputaten zodat dienovereenkomstig eventueel aanpassing van de bijdrage zal kunnen plaatsvinden.

Toelichting: het kan voorkomen dat achteraf toch blijkt dat er meer is bijverdiend dan de bijverdiengrens en/of dat het gezinsinkomen boven de aangegeven grens uitkomt. Het zou niet juist zijn wanneer deze extra verdiensten buiten beschouwing zouden blijven.

Voor definities: zie artikel 9

Voor bedragen: zie bijlage

Artikel 4 - Studievorderingen. *(blijft ongewijzigd)*

De steunverlening kan worden beëindigd resp. tijdelijk worden opgeschort indien, naar het oordeel van het curatorium, de studie onvoldoende vorderingen vertoont, alsook wanneer de student bij herhaling tekort schiet in het verstrekken van de door deputaten gevraagde informatie. Deputaten zijn bevoegd de studievorderingen op te vragen bij het college van hoogleraren.

Artikel 5 - Bijdragen. *(zie wijzigingen)*

De bijdrage uit het studiefonds die aan de student kan worden verleend, kent de volgende componenten: 5.1. Een bijdrage voor de kosten van het collegegeld en benodigde studiemiddelen (inclusief boeken) tot een maximum van € 252,73 per maand (niveau basisbeurs WSF voor de uitwonende student). Deze bijdrage wordt verstrekt als schenking.

5.1. Voorstel nieuwe tekst: Een bijdrage voor de kosten van het collegegeld en benodigde studiemiddelen (inclusief boeken). Deze bijdrage wordt verstrekt als schenking.

Toelichting:

In de gewijzigde tekst van art. 5.1, 5.2 en 5.3 zijn de bedragen weggelaten aangezien deze ieder jaar iets worden aangepast; daarbij geldt de WSF als richtlijn.

5.2. Voor de uitwonende student een persoonsgebonden maandbudget voor levensonderhoud, zorgverzekering, reiskosten enz. tot een maximum van € 501,68 per maand (WSF niveau aanvullende beurs + rentedragende lening). Voor de thuiswonende student bedraagt het maximum € 320,80. Het persoonsgebonden budget wordt als lening verstrekt.

5.2 Voorstel nieuwe tekst: Voor de uitwonende student een persoonsgebonden maandbudget voor levensonderhoud, zorgverzekering, reiskosten enz. Het persoonsgebonden budget wordt als lening verstrekt. De lening is rentevrij.

5.3. In bijzondere gevallen, dit ter beoordeling van deputaten, kan een partnertoeslag worden toegekend ten behoeve van de verzorging van kinderen tot 12 jaar. De partnertoeslag bedraagt maximaal € 529,03 per maand (WSF-richtlijn) en wordt als lening verstrekt.

5.3. Voorstel nieuwe tekst: In bijzondere gevallen, dit ter beoordeling van deputaten, kan een gezinstoeslag worden toegekend ten behoeve van de verzorging van kinderen tot 12 jaar. De gezinstoeslag wordt als lening verstrekt.

Toevoeging nieuw artikel:

5.4. Als richtlijn voor de bepaling van de bedragen geldt de WSF norm.

Het toegekende bedrag wordt in maandelijkse termijnen uitbetaald

Bedragen: zie bijlage

Artikel 6 - Aflossing lening. *(blijft ongewijzigd).*

Van de totaal bij het studiefonds opgebouwde lening wordt 70% kwijtgescholden in gelijke delen over 15 jaar, te beginnen drie jaar na het afsluiten van de studie. De overige 30% van de lening dient in maximaal 15 jaar te worden afgelost, eveneens te beginnen drie jaar na beëindiging van de studie. Deze aflossing geschiedt lineair in nader overeen te komen tijdvakken van hooguit één jaar.

Artikel 7 - Overige bepalingen. *(ongewijzigd, met uitzondering van artikel 7.5)*

7.1. Indien de student de studie tussentijds afbreekt dan wel de admissiale status verliest, dient het totale bedrag van de reeds verstrekte lening binnen zes maanden te worden terugbetaald. In bijzondere omstandigheden kunnen deputaten, na overleg met het curatorium, een afwijkende regeling treffen.

7.2. Indien de student resp. predikant bij overlijden nog een restant schuld heeft, vervalt deze.

7.3. Indien de predikant met vervroegd emeritaat gaat, kunnen deputaten overwegen om, afhankelijk van de financiële situatie van de predikant, het eventuele restant van de af te lossen lening geheel of gedeeltelijk kwijt te schelden.

7.4. Indien de student na beëindiging van de studie geen predikant wordt of als predikant overgaat tot een andere staat des levens (art. 12 K.O.) of het verband van onze kerken verlaat, dient hij naast het verplicht af te lossen deel van de lening ook het nog resterende deel van het oorspronkelijk kwijt te schelden bedrag af te lossen in nader overeen te komen termijnen.

7.5. De aanvrager dient vooraf schriftelijk te verklaren dat hij instemt met deze voorwaarden.

Voorstel nieuwe tekst :

Acceptatie van de bijdragen uit het studiefonds houdt per definitie in dat de ontvanger zich akkoord verklaart met de voorwaarden en bepalingen van het reglement en zich daaraan conformeert.

Artikel 8 - Hardheidsclausule. *(blijft ongewijzigd)*

In bijzondere gevallen waarin de regeling niet voorziet of leidt tot een onredelijke uitwerking, beslissen deputaten. Dit is mede afhankelijk van de hun ter beschikking staande financiële middelen.

Artikel 9 - Overgangsregeling (dit artikel is niet meer van toepassing en kan vervallen)

De nieuwe regeling m.b.t. tot aflossing resp. toekenning van de bijdrage zal ook gelden voor hen aan wie een bijdrage is toegekend onder de bepalingen van de regeling 2001.

Artikel 10 - Definities (wordt artikel 9; alleen ad. 3.2 wordt gewijzigd)

ad 3.1.2. Onder het vrij besteedbaar gezinsvermogen wordt verstaan het saldo van contant geld, bank- en grotegoeden plus de waarde van aandelen en overige beleggingen minus schulden per 1 januari van het jaar van aanvraag. Een eigen woning met daarop rustende hypotheek is daarbij niet inbegrepen.

ad 3.1.3. Onder het totale gezinsvermogen wordt verstaan het totaal van het vrij besteedbaar gezinsvermogen inclusief alle overige bezittingen en schulden. Voor de waardebepaling van de eigen woning wordt uitgegaan van de WOZ-waarde.

ad 3.2. Onder het nettogezinsinkomen wordt verstaan de som van

- (wordt gewijzigd in: ... het brutogezinsinkomen ...)
- netto (wordt: bruto) inkomen uit arbeid en/of uit vroegere arbeid
 - resultaat uit overige werkzaamheden
 - winst uit onderneming
 - voordeel uit sparen en beleggen
 - periodieke uitkeringen; uitgezonderd kinderbijslag
 - (wordt gewijzigd in: periodieke uitkeringen; daarvan worden niet meegerekend: kinderbijslag, toeslag vanwege kindgebonden budget, huurtoeslag, zorgverzekering, heffingskorting)
 - huurwaardeforfait eigen woning; daarvan is € 1500,- (0,6 % van € 250.000,-) vrijgesteld
 - terug ontvangen inkomstenbelasting
 - Toevoegen: De bijdrage uit het studiefonds en inkomsten uit preekbeurten tijdens de studietijd worden niet tot het inkomen gerekend

een en ander in het kalenderjaar waarin de bijdrage wordt verleend. Voor de bepaling van het inkomen geldt het betreffende kalenderjaar. Zie de bijlage.

Bijlage bij de regeling 2010 studiefonds Theologische Universiteit Apeldoorn.

Maandbedragen		
		uitwonend
5.1 Bijdrage voor kosten van collegegeld en studiemiddelen	schenking	€ 267,-
5.2 Persoonsgebondenbudget	lening	max. € 529,-
Totaal		max. € 796,-
5.3 Gezinstoeslag	lening	max. € 558,-
Inkomensgrens (2010) bruto € 13.216,-		

Het stimuleringsfonds

Het stimuleringsfonds voorziet in de mogelijkheid om aan een gemeente waarvan de predikant zich voorbereidt op een promotie, een vergoeding toe te kennen ter compensatie van de kosten voor vervanging van de predikant in verband met de studie voor het promotie-onderzoek. De belangrijkste criteria voor toekenning van deze vergoeding zijn:

- instemming van het college van hoogleraren in overleg met het curatorium;
- de bijdrage wordt voor maximaal viermaal drie maanden verleend;
- de vergoeding zal niet meer bedragen dan de werkelijk gemaakte kosten voor de vervanging van de predikant;
- de toekenning vindt plaats onder het voorbehoud dat er financiële ruimte is.

In de periode 2007 - 2010 is alleen door de kerkenraad van Zeist een aanvraag ingediend ten behoeve van het promotie-onderzoek van drs. M.J. Kater; nieuwe aanvragen zijn sindsdien niet ontvangen.

Alhoewel dus slechts een beperkt bedrag behoefde te worden uitgekeerd (zie bijgevoegd financieel overzicht), is het fonds momenteel mager gevuld. De GS 2007 besloot niettemin dat voor de periode 2007-2010 geen bijdrage van de kerken zou worden gevraagd. Dit betekent dat, indien in de komende tijd meerdere aanvragen voor een bijdrage t.b.v. een promotiestudie zouden worden ontvangen, er dan nauwelijks sprake kan zijn van een substantiële vergoeding uit het stimuleringsfonds. Strikt pragmatisch gezien verdient het stimuleringsfonds dus financiële aanvulling. In een gesprek met br. J. Eberwijn, bestuurder algemeen van de TUA, heeft deze nog eens het belang van promoties aan de TUA benadrukt; dit zowel met het oog op de kerken alsook gezien de (inter)nationale positie van de TUA en de financiering van de universiteit door de overheid. Het stimuleringsfonds is echter alleen bedoeld voor promoties van predikanten uit de Christelijke Gereformeerde Kerken!

Uitgaande van de 'gerede' veronderstelling dat onder de doelgroep van het stimuleringsfonds genoegzaam bekend is dat er een beroep kan worden gedaan op een financiële bijdrage t.b.v. de voortgang van de promotiestudie, maar dat er desondanks al geruime tijd geen nieuwe aanvraag is ingediend, menen deputaten dat er nu onvoldoende reden is om voor de periode 2011-2013 een bijdrage van de kerken te vragen. Weliswaar zijn zij, vanwege het bescheiden saldo van het fonds, met enige aarzeling tot dit voorstel gekomen!

Voor de komende periode wordt in de begroting uitgegaan van eenzelfde ontwikkeling als in de periode 2007-2010, dus één aanvraag per 2-3 jaar. Bij ongewijzigd beleid is dan echter wel te verwachten dat,

evenals voor het studiefonds, in de nabije toekomst aanvulling van het fonds noodzakelijk zal zijn!

Volledigheidshalve is de regeling van het stimuleringsfonds bij dit rapport gevoegd.

Stimuleringsfonds, regeling volgens besluit GS 2007

1. Aanvragen voor een bijdrage uit het stimuleringsfonds dienen door de predikant in overleg met zijn kerkenraad te worden ingediend bij het college van hoogleraren aan de Theologische Universiteit in Apeldoorn.
2. De predikant voor wie de aanvraag wordt ingediend, dient aan de volgende voorwaarden te voldoen:
 - a. hij heeft het doctoraal examen cum laude behaald of op een niveau dat dit volgens het college van hoogleraren benadert;
 - b. hij kan een uitgewerkt schema voor het proefschrift overleggen met daaraan gekoppeld een tijdpad om de studie te voltooien;
 - c. hij is bezig met een wetenschappelijke studie die relevant is voor het geheel van onze kerken.
3. alsook over de termijn van toewijzing. De maximum termijn is twee keer een halfjaar, dan wel vier keer drie maanden.
4. De toekenning vindt plaats onder het voorbehoud dat er voldoende financiële ruimte is. De financiële ruimte wordt vastgesteld door deputaten studie- en stimuleringsfonds.
5. De financiële bijdrage van het stimuleringsfonds is bedoeld om een plaatsvervanger te betalen voor de predikant die bezig is met zijn promotie. De vergoeding wordt uitbetaald aan de kerkenraad van de betreffende gemeente en zal niet meer bedragen dan de werkelijk gemaakte kosten. Het maximum zal nooit meer bedragen dan de verschuldigde traktementskosten (incl. vergoedingen) conform de richtlijnen van deputaten financiële zaken.
6. Het overzicht van de gemaakte kosten dient door de betreffende kerkenraad per kwartaal te worden ingediend bij de penningmeester van deputaten studie- en stimuleringsfonds, welke na goedkeuring de rekeningen betaalbaar stelt.

Voorstellen aan de GS 2010 betreffende het studie- en stimuleringsfonds

Deputaten willen u voorstellen:

- de voorgestelde wijzigingen in het reglement studiefonds over te nemen;
- het reglement stimuleringsfonds ongewijzigd te houden;
- voor de periode 2011-2013 geen omslag te vragen voor het studiefonds;
- voor de periode 2011-2013 geen omslag te vragen voor het stimuleringsfonds;
- opnieuw deputaten te benoemen.

Deputaten:

Ds. H. Fahner (Den Helder), voorzitter
J.C. Westeneng (Soest), secretaris
J. Mauritz (Naarden), penningmeester

BIJLAGE 11

Artikel 38

Rapport 4 van commissie 6 inzake het rapport van deputaten studie- en stimuleringsfonds

Deputaten hebben een kort en bondig rapport ingediend wat toch voldoende inzicht biedt in de verrichte activiteiten. N.a.v. dit rapport heeft mailwisseling met het deputaatschap plaatsgevonden. Daarnaast is een van de deputaten tevens lid van onze commissie en hebben wij ook met hem hierover doorgepraat. Hij was zich daarbij uiteraard volledig bewust van het tijdelijk geen lid zijn van onze commissie. Dit is ook de reden dat dit commissierapport door een ander dan de aangewezen rapporteur wordt behandeld.

De bevindingen van uw commissie zijn de volgende:

1. Volgens hun rapport hebben in de afgelopen periode vier à vijf studenten van dit fonds gebruik gemaakt, dankzij de veel aantrekkelijkere regeling dan in de periode tot 2007. Een ander aantal studenten heeft gekozen voor (beperkt) bijwerken om contact te houden met de maatschappij buiten de universiteit. Volledig stoppen met bijwerken betekende verlies van sociale en financiële voorzieningen die het maatschappelijke- en bedrijfsleven kennen.
2. De bedragen die het fonds uitkeert, zijn gerelateerd aan de WSF-richtlijnen. De TUA-richtlijnen m.b.t. terugbetaling zijn echter gunstiger. Daarnaast kent dit fonds de mogelijkheid om een gezinstoeslag toe te kennen. In bijna alle gevallen waar sprake is van een gezin met kinderen wordt deze extra toeslag ook toegekend.
3. Naar inschatting van deputaten is dit fonds voldoende bekend onder de studenten.
4. In de afgelopen periode is het één keer voorgekomen dat het fonds een periode tussen beroepbaarstelling en bevestiging financieel overbrugde. Een regeling hiervoor is volgens deputaten niet nodig. Naast de letter is er ook de geest van de regeling.
5. Van het stimuleringsfonds is in de afgelopen periode nauwelijks gebruik gemaakt.
6. Bij het rapport trof uw commissie geen begroting aan voor 2011-2013 die, naar zeggen van de penningmeester (eveneens lid van uw commissie 6), wel is opgesteld en ingestuurd. Gelukkig bood het rapport van de quaestor uitkomst.
7. Terugontvangen inkomstenbelasting wordt, indien daardoor het inkomen achteraf hoger blijkt uit te vallen dan de norm die het fonds hanteert, met de uitkering verrekend.

Inzake doelmatigheid:

Dit deputaatschap heeft een zeer concrete taakomschrijving welke niet aan materiële wijziging onderhevig is, bestaat uit het minimale aantal leden (voorzitter, secretaris en penningmeester), is voor de kerken wellicht onzichtbaar maar voor direct betrokkenen (studenten en TUA) genoegzaam bekend en is van blijvende waarde.

Uw commissie stelt u voor het navolgende te besluiten:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen dank te zeggen voor hun werk;
2. de voorstellen en wijzigingen op de regeling studiefonds 2007, zoals verwoord in het deputatenrapport integraal over te nemen;
3. opnieuw deputaten te benoemen.

B.P. Toonstra, subrapporteur

BIJLAGE 12

Artikel 40, 235

Rapport van de commissie van redactie van De Wekker

1. Redactie

De generale synode van 2007 benoemde de volgende leden van de redactie: drs. G. van Roekel; ds. H.K. Sok; drs. C.C. den Hertog; ds. M.J. Oosting; ds. H. Polinder; mevr.drs. M. Renkema-Hoffman; mevr. E. Spiering-de Hek; dr.ir. J.A. Voorthuizen.

Ds. Van Roekel werd benoemd tot hoofdredacteur en ds. Sok tot eindredacteur. Ook in deze periode waren er zorgen rond de gezondheid van ds. Oosting. Hij heeft de kracht van de Heere ontvangen om zijn taak te kunnen blijven verrichten. Hij heeft aangeven gezien de regels voor de maximale zittingsperiode niet meer voor herbenoeming in aanmerking te komen. Ook ds. Van Roekel, die eerst zes jaar eindredacteur is geweest en daarna zes jaar als hoofdredacteur leiding heeft gegeven aan de redactie, heeft aangegeven niet meer voor herbenoeming in aanmerking te willen komen.

De redactie is dankbaar voor het vele werk dat beide broeders binnen de redactie gedaan hebben ten dienste van *De Wekker*. Zij hebben met de gaven die door Heere aan hen geschonken zijn, met trouw en ijver zich ingezet voor *De Wekker*.

De redactie zal uw vergadering een voorstel doen voor de vervulling van de ontstane vacatures.

In het commissierapport van de generale synode van 2007 werd de suggestie gedaan om een secundusredactielid te benoemen. De redactie is van mening dat dit niet nodig is, omdat bij uitval van een redactielid er genoeg mogelijkheden zijn om de taken onderling te verdelen of externe medewerkers in te schakelen. Wat het tweede penningmeesterschap betreft, heeft de redactie br. J.A. Voorthuizen benoemd.

Gezien de vele werkzaamheden heeft de redactie br. L. Mak uit Huizen benoemd tot redactiemedewerker. De redactie ziet met dankbaarheid terug op een periode van goede samenwerking.

2. Beleid

De redactie heeft van de vorige generale synode geen specifieke opdrachten ontvangen ten aanzien van het beleid. Het is u uiteraard niet ontgaan dat *De Wekker* in de achterliggende periode een aantal veranderingen heeft ondergaan.

Binnen de redactie heeft er een intensieve bezinning plaatsgevonden ten aanzien van *De Wekker*. Een commissie uit de redactie heeft veel voorbereidend werk verricht om de redactie te dienen met voorstellen. Dit mede naar aanleiding van een notitie van de abonneewerter die contacten had met proefabonnees, die te kennen gaven geen abonnement te nemen. Vaak waren dat jongere mensen die aangaven *De Wekker* zowel wat lay-out als moeilijkheidsgraad betreft niet interessant genoeg te vinden. Daarnaast is er een lezersonderzoek gehouden door studenten van de Christelijke Hogeschool Ede (CHE). Uit dat onderzoek kwam onder meer naar voren dat het nodig is om ons ook bijzonder te richten op een jongere doelgroep, omdat er vergrijzing optreedt onder het ledenbestand. Ook hadden de lezers belangstelling voor themanummers. Een aantal artikelen werd als moeilijk ervaren vanwege taalgebruik en verondersteld aanwezige theologische kennis.

Een vervolg op dit onderzoek was een onderzoek onder hen die *De Wekker* niet lezen. De uitkomst daarvan kon niet meer meegenomen worden in de veranderingen van *De Wekker*, maar de uitkomsten bevestigden de juistheid van de weg die redactie is ingeslagen. In het onderzoek onder de niet-lezers kwam duidelijk naar voren dat een abonnement interessanter zou worden bij lagere verschijningsfrequentie en (een deel van) de artikelen meer gericht is op de actualiteit en op de (jongere) gezinnen.

De redactie besloot om *De Wekker* om de veertien dagen te laten verschijnen. Door de talloze media in onze tijd heeft ook *De Wekker* zijn functie om actuele berichten uit het kerken door te geven voor een deel verloren. Ook is een tweewekelijks blad gemakkelijker bij te houden in een tijd waarin minder gelezen wordt en via andere media ook veel informatie aangeboden en verkregen wordt. Na onderzoek bleek ook dat een lagere verschijningsfrequentie met een uitbreiding van het blad naar twintig pagina's, ondanks lagere abonnementskosten toch meer financiële ruimte opleverde voor een betere vormgeving van *De Wekker*. Op deze wijze kon de lay-out sterk verbeterd worden. Bovendien bleek uit het lezersonderzoek dat verhoging van de verschijningsfrequentie op een breed draagvlak kon rekenen.

Inhoudelijk probeert de redactie in een aantal rubrieken zich met name te richten op jongeren en jongere gezinnen. Zo zal in de rubriek *Bijbelstudie* een Bijbelstudie verschijnen die speciaal gericht is op jongeren en worden in de rubriek *Pastoraal* allerlei onderwerpen uit het dagelijks leven aan de orde gesteld.

Ook is gekozen voor een andere opzet voor berichtgeving van kerkelijke vergaderingen. Verslagen worden niet meer integraal opgenomen, maar aan verslaggevers voor de kerkelijke pers wordt gevraagd een aantal belangrijke punten door te geven die worden opgenomen in de rubriek *Kerknieuws*.

Ter gelegenheid van het Calvinjaar verscheen een themanummer over Calvin dat positief ontvangen werd. De redactie heeft het voornemen om elk jaar een themanummer uit te geven.

Na het verschijnen van de eerste nummers van *De Wekker*, kreeg de redactie veel reacties die overwegend heel positief waren. Daar is de redactie dankbaar voor. De website van *De Wekker* heeft ook een verandering ondergaan. Zo zijn enkele interessantere artikelen van de laatst verschenen nummers te lezen op de website. Er is contact geweest met de redactie van het classicaal orgaan van de classis Amersfoort waarbij de gedachte leefde of *Om Sions Wil* op de een of andere wijze samengevoegd kon worden met *De Wekker*, bijvoorbeeld als een bijlage voor de lezers binnen het ressort van de classis Amersfoort. Na onderzoek bleek dat dit met het huidige abonneebestand van *Om Sions Wil* geen haalbare zaak was.

3. Eén landelijk CGK-magazine?

Bij de bezinning op de vernieuwing van *De Wekker* kwam binnen de redactie van *De Wekker* de vraag naar voren of het mogelijk zou zijn te komen tot een samenvoeging van diverse kerkelijke bladen en samen een landelijk, gratis en magazineachtig blad uit geven. In eerste instantie werd daarbij gedacht aan *Doorgeven*, *Vrede over Israël*, *Connect* (TUA) en de diverse classicale bladen. Daarop besloot de redactie van *De Wekker* een verzoek te richten tot de redactie van *Doorgeven* voor een gezamenlijke, verkennende bespreking.

In deze bespreking is besloten een kleine, gezamenlijke commissie te benoemen die de mogelijkheden moest onderzoeken. Over het profiel van het blad ontstond in deze commissie snel overeenstemming: een uitnodigend magazine van en voor de CGK, dat bij voorkeur eenmaal per veertien dagen verschijnt, met een goede mix van geestelijke toerusting (*De Wekker*) en informatievoorziening over zending, diaconaat en evangelisatie (*Doorgeven*) waarbij andere bladen zouden kunnen aanhaken, dat gratis naar alle CGK-adressen wordt verzonden. Classisbladen zouden eventueel als los katern bijgevoegd kunnen worden. De inkomsten voor het blad zouden dan moeten komen uit advertenties, giften (acceptgiro) en eventueel een bescheiden bijdrage van het kerkverband.

Het onderzoek richtte zich vervolgens allereerst op het financiële aspect. Er werden adviezen ingewonnen, offertes aangevraagd en financiële overzichten bestudeerd. Daaruit kon geen andere conclusie getrokken worden dan dat het idee van een gezamenlijk, landelijk CGK-blad om financiële redenen vooralsnog niet realistisch is.

4. Financieel beleid in de boekjaren 2007 t/m 2009

4.1. 2007

Het boekjaar 2007 werd afgesloten met een bijzonder goed financieel resultaat, namelijk € 18.753,-. Om de abonnementsprijs zo laag mogelijk te houden, was de redactie in de begroting uitgegaan van een klein negatief saldo van € 1.170,-.

Er waren dat jaar nogal wat meevallers, zowel aan de batenkant als aan de lastenkant. Dat had dit grote positieve saldo tot gevolg.

De grootste meevaller aan de opbrengstenkant (€ 5.700,-) was een hoger inkomen aan abonnementsgelden. De terugloop van het aantal abonnees was niet zo groot als verwacht, mede door de activiteiten van onze abonneewerter.

Aan kostenkant was sprake van een grote meevaller ten aanzien van de drukkosten. De drukkosten waren ca. € 14.000,- lager dan begroot. De drukkosten per nummer zijn in 2006 en 2007 gedaald. Verder is er in de zomermaanden een nummer minder verschenen wat meteen een gunstige invloed op de totale drukkosten heeft. In het verleden werden er nog wel eens extra dikke nummers met de feestdagen (Kerst, Pasen, Pinksteren) uitgegeven. Het feit dat we daarmee gestopt zijn, heeft ook een gunstige invloed op de totale drukkosten. Reden om hiermee te stoppen, was o.a. dat mensen met de feestdagen vaak al veel te lezen hebben.

De advertentie-inkomsten hebben (ondanks dat zij iets onder de begroting bleven) flink wat opgeleverd. Dit dank zij de grote inzet van zr. Willie Aalderink-de Bruijne en haar man. Dit is een wezenlijke bijdrage aan de uitgave van *De Wekker*.

Met de abonneewerter Dorothée Berensen-Peppink is afgesproken dat ze met ingang van november 2007 in plaats van de oorspronkelijke acht uur per week, nu nog maar vier uur per week aan abonneewerving zou doen. Dit omdat gebleken is dat bepaalde promotieactiviteiten als aanwezigheid op ambtsdragersconferenties en zendingdagen en dergelijke vrij weinig opleveren. Ze zou vanaf november 2007 zich vooral richten op telewerving en het bijhouden van de website.

4.2. 2008

Ook in 2008 mochten we een gunstig positief resultaat behalen, namelijk € 12.635,-. In onze begroting waren we er vanuit gegaan dat inkomsten en uitgaven ongeveer in evenwicht zouden zijn. Ook dit jaar vielen de inkomsten uit abonnementsgelden mee (ca. € 3.000,-) dank zij de voortdurende activiteiten van de abonneewerter.

Daarnaast waren de advertentie-inkomsten ca. € 3.000,- hoger dan begroot. Dit mede dankzij de inzet van zr. Willie Aalderink en het feit dat in de eerste drie kwartalen van 2008 het economisch tij nog gunstig was. Die inkomsten uit advertenties zijn erg belangrijk om de abonnementsprijs op een redelijk niveau te houden.

Verder waren de inkomsten uit bankrente ruim € 3.000,- hoger dan begroot, dankzij de gunstige rente die bedongen kon worden op twee depositorekeningen.

De meevallers aan de kostenkant hebben vooral betrekking op de drukkosten. Eind 2007 werd een prijsverhoging voor drukkosten aangekondigd van 3,9%. Daarmee was in de begroting rekening gehouden. In de praktijk bleek de uitwerking van die prijsverhoging erg mee te vallen, zodat de werkelijke drukkosten ruim € 4.000,- lager waren dan begroot.

Eind 2008 heeft Dorothée Berensen-Peppink haar werkzaamheden als abonneewerter beëindigd. Dit omdat haar man predikant zou worden in de PKN. Aangezien haar werkzaamheden een positieve invloed hebben gehad op het abonneeverloop, besloot de redactie om een nieuwe abonneewerter aan te stellen. Uit een drietal sollicitanten werd zr. Gerry Sok-Uitslag benoemd om met ingang van 1 januari 2009 de taak van abonneewerter voort te zetten.

4.3. 2009

De jaarrekening van 2009 wijkt nogal af van voorgaande jaren. De redactie besloot om *De Wekker* met ingang van 1 januari 2010 geheel te vernieuwen. *De Wekker* verschijnt niet meer wekelijks, maar om de veertien dagen. Verder is de lay-out nogal veranderd door de uitgave in fullcolour. In samenhang met al die veranderingen is besloten om het abonnementsjaar te wijzigen zodat het gelijkloopt met het kalenderjaar, van 1 januari tot en met 31 december. In het verleden liep het abonnementsjaar van 1 november tot en met 31 oktober. Deze wijziging van abonnementsjaar is veel praktischer als zich nieuwe abonnees melden of wanneer mensen zich als abonnee willen laten uitschrijven. Ook boekhoudkundig heeft deze wijziging veel voordelen.

Die wijziging van het abonnementsjaar heeft grote gevolgen voor de jaarrekening van 2009. In de begroting van 2009 was er van uit gegaan dat het nieuwe abonnementsjaar met 1 november zou ingaan. Dat betekent dat het abonnementsgeld dat vanaf 1 november zou worden overgemaakt voor een zesde deel aan het boekjaar 2009 ten goede zou komen. Nu besloten is om het nieuwe abonnementsjaar met 1 januari 2010 te laten ingaan, moet al het abonnementsgeld aan het boekjaar 2010 worden toegerekend. Het gevolg is dat de werkelijke opbrengst aan abonnementsgelden in 2009 ruim € 23.000,- lager is dan begroot.

Om een financieel debacle te voorkomen, heeft de redactie bij het verzenden van de acceptgirokaarten voor het abonnementsgeld de abonnees verzocht om vrijwillig een gift over te maken om de periode van november en december te overbruggen. De abonnees hebben overweldigend positief hierop gereageerd. Meer dan duizend abonnees maakten een gift over. Er is ruim € 20.000,- aan giften ontvangen. Dank zij deze giften is voorkomen dat de verandering van abonnementsjaar tot een negatief resultaat heeft geleid. Ondanks het veel lagere inkomen aan abonnementsgelden, mochten we 2009 afsluiten met een positief resultaat van € 1.903,-.

Ook de inkomsten uit advertenties waren gunstig, bijna € 2.000,- hoger dan de begroting. Vorig jaar was er zorg dat de advertentie-inkomsten vanwege de economische recessie zouden gaan dalen. Het tegendeel is het geval. Als redactie zijn we zr. Willie Aalderink-de Bruijne en haar man zeer erkentelijk voor hun grote inzet.

De kosten van ledenwerving waren in 2009 hoger dan begroot. Daarbij spelen natuurlijk de aanloopkosten van de nieuwe abonneewerfer, zr. Gerry Sok-Uitslag een rol. Maar het verschil wordt vooral veroorzaakt door de extra uren die gemaakt zijn als voorbereiding om met ingang van 1 januari 2010 de vernieuwde *Wekker* te promoten. De eerste resultaten van de abonneewerving in 2010 zijn erg bemoedigend. Maar de kost gaat nu eenmaal voor de baat uit. De redactie is erg dankbaar voor de grote inzet van onze nieuwe abonneewerfer.

5. Samenvatting

In de afgelopen drie jaren was de financiële situatie van *De Wekker* erg gezond. De abonneewerving en advertenties leveren financieel een belangrijke bijdrage. We hebben de indruk dat de nieuwe opzet de financiële situatie alleen maar versterkt. Uit het grote aantal giften eind 2009 blijkt een grote betrokkenheid van de abonnees bij ons blad.

6. Ten slotte

De redactie zegt uw vergadering dank voor het vertrouwen dat in de afgelopen periode gegeven werd. De Heere zegene uw vergadering.

Ds. G. van Roekel, hoofdredacteur
Ds. H. Polinder, secretaris.

BIJLAGE 13

Artikel 40

Rapport 3 commissie 1 inzake het rapport van de commissie van redactie van De Wekker

Uw commissie heeft met waardering kennisgenomen van het verslag van de werkzaamheden van de commissie van redactie. Het vraagt veel inzet om *De Wekker* te laten verschijnen, eerst wekelijks en nu om de veertien dagen.

Uw commissie wil in het bijzonder woorden van dank richten tot ds. M.J. Oosting, die als redactielid zal terugtreden. Hij heeft 15 jaar zijn plaats in de redactie van *De Wekker* ingenomen en heeft als penningmeester de financiële zaken van *De Wekker* op nauwkeurige wijze behartigd. Met hem zijn we dankbaar dat hij ook in de laatste jaren zijn werkzaamheden kon verrichten ondanks de zorgen rond zijn gezondheid. Ook wil de commissie ds. G. van Roekel hartelijk danken voor het vele werk dat hij heeft verricht, eerst als eindredacteur en later als hoofdredacteur. Ds. Van Roekel heeft aangegeven niet meer voor herbenoeming in aanmerking te willen komen.

Uw commissie is dankbaar voor de vernieuwing die *De Wekker* heeft ondergaan sinds januari 2010 en voor de toename van het aantal abonnees (375) na de vernieuwing. Nu *De Wekker* niet meer wekelijks verschijnt, heeft de redactie tijdens de bespreking met uw commissie het voorstel gedaan om de instructie te wijzigen en 'weekblad' te vervangen door 'blad'. Dit wordt door uw commissie overgenomen. De commissie van redactie heeft zich ook bezonnen met de redactie van *Doorgeven* op één landelijk CGK-magazine. Financieel bleek het niet haalbaar te zijn om met de frequentie van 1 keer per 14 dagen een landelijk magazine gratis op alle adressen binnen de CGK te bezorgen. Binnen uw commissie leeft het verlangen om op langere termijn toch te komen tot één landelijk CGK-magazine dat op alle adressen gratis verspreid wordt. Er zou een onderzoek verricht kunnen worden naar de haalbaarheid van de uitgave bij een andere frequentie van verschijnen in samenwerking met alle CGK-periodieken die daarvoor in aanmerking komen, eventueel met inlegkatens voor meer regionaal georiënteerde informatie (bijv. per particuliere synode). De redactie van *De Wekker* staat open voor een dergelijk onderzoek. Mocht uw vergadering hierop positief reageren, dan kan de commissie peilen of er voldoende draagvlak onder de verschillende deputaatschappen is om een opdracht te verstrekken om de komende drie jaar onderzoek te doen naar de mogelijkheden om te komen tot één landelijk CGK-magazine.

Vorstel tot besluit

Uw commissie stelt voor:

2. in art. 1 van 'Instructie voor de commissie van redactie van De Wekker' het woord 'weekblad' te vervangen door 'blad';
3. opnieuw leden voor de commissie van redactie te benoemen.

H. Polinder, rapporteur

BIJLAGE 14

Artikel 41, 65, 92

Rapport van het deputaatschap geestelijke verzorging varenden**1. Deputaatschap****1.1. Samenstelling**

1.1.1. Door de generale synode van 2007 zijn (her)benoemd:

- ds. J.H. van Dijk;
- ds. W.M. den Hertog, secretaris;
- br. J. Mauritz, penningmeester;
- br. A. Bonninga, algemeen adjunct;
- ds. W. W. Nijdam;
- br. T.E. Bor, br. Bor is tevens adviseur Zeevaart.

1.1.2. Als predikant voor de varenden is werkzaam:

- ds. H. van der Ham.

1.1.3. Moderamen

- ds. J. H. van Dijk, voorzitter;
- ds. W.M. den Hertog, secretaris;
- br. J. Mauritz, penningmeester;
- br. A. Bonninga, algemeen adjunct.

1.1.4. Varende ouderlingen en adviseurs

Op voordracht van deputaten is door de gemeente Dordrecht-Centrum tot varend ouderling bevestigd:

- br. Joh. Romijn, ms. Insula.
- Door de gemeente van Zwolle is als zodanig bevestigd:
- br. D. Blokzijl, ms Luctor.

1.1.5. Zendende kerk

Br. Joh. Romijn is lid van de gemeente Dordrecht-Centrum, de gemeente waaraan ds. Van der Ham is verbonden, en bezoekt de vergaderingen van het deputaatschap daardoor tevens als gedelegeerde namens de kerkenraad van Dordrecht.

De werkverslagen van ds. Van der Ham staan ook op de agenda van de vergaderingen van de kerkenraad van de Christelijke Gereformeerde Kerk te Dordrecht.

2. Vergaderingen**2.1. Plenaire vergaderingen**

In de verslagperiode vergaderden we als deputaatschap elfmaal.

De plenaire vergaderingen worden steeds voorafgegaan door een vergadering van de pastorale commissie. De vergaderingen vinden bijna altijd plaats in de Krooswijkhof te Dordrecht.

Aan de vergaderingen wordt deelgenomen door de door de synode benoemde leden van het deputaatschap, de predikant voor de varenden, de varende ouderlingen, de adviseurs en de gedeputeerde namens de kerkenraad van Dordrecht-Centrum.

2.2. Pastorale commissie**2.2.1. Samenstelling en taak**

De pastorale commissie bestaat uit de varende ouderlingen D. Blokzijl en J. Romijn en de predikanten J.H. van Dijk, W.M. den Hertog, W.W. Nijdam en H. van der Ham. De predikant voor de varenden wordt vooral bijgestaan door deze commissie.

De kerkenraden worden verzocht namen en adressen van varende leden door te geven aan deputaten, maar daarnaast ook zelf zoveel mogelijk contact te onderhouden met varende leden van hun gemeente, zowel met hen die in de binnenvaart werkzaam zijn, als de zeevarenden die meermalen voor maritieme werkzaamheden langdurig in het buitenland verblijven.

2.2.2. Adressenbestand

De Christelijke Gereformeerde Kerken tellen per 1 januari 2010 358 varende leden op 96 schepen. Hun gegevens (naam, gezinsleden, geboortedata, doop/belijdend lid, naam van het schip, postadres, diverse telefoonnummers - dikwijls Nederlandse en Duitse boordtelefoon - e-mailadres, en de gemeente waaronder ze ressorteren) staan bijeen in de *Gids voor de varenden*.

In die gids staan tevens allerlei andere belangrijke adressen (contactpersonen, internaten, kerkdiensten in het buitenland, enz.) ten dienste van varende kerkleden en degenen die hen pastorale zorg verlenen.

In de vergaderingen van de pastorale commissie wordt extra aandacht besteed aan de adressen waarvan bekend is dat men zorgen heeft. Deze adressen worden door de predikant voor de varenden of door de varende ouderlingen bezocht. Het pastorale werk gebeurt zo nodig in overleg met de kerk waaronder de varende leden ressorteren.

Mutaties in het adressenbestand worden opgenomen in het kwartaalperiodiek *Kompas* en dan ook verwerkt in de *Gids voor de varenden*. Deze gids is onder alle varenden, kerkenraden en contactpersonen verspreid.

2.2.3. Contactpersonen

Op een aantal plaatsen fungeren contactpersonen. Zij kunnen (telefonisch) worden benaderd door schippers als zij in de buurt van de betreffende kerk de zondag doorbrengen. In enkele plaatsen brengen de contactpersonen (met meer of minder regelmaat en soms in interkerkelijk verband) in het weekend bezoeken aan de in de haven liggende schepen om schippers actief uit te nodigen voor de kerkdiensten. Ook wordt er soms christelijke lectuur verspreid.

De contactpersonen staan ondermeer vermeld in de *Gids voor de varenden*.

2.2.4. Varende ouderlingen (tevens adviseurs binnenvaart)

Het werkterrein van br. J. Romijn en van br. D. Blokzijl omvat de Nederlandse en Duitse wateren. Zij zoeken contact te leggen met de varenden uit onze kerken en daarbuiten.

2.3. Contactdag

In de verslagperiode is tweemaal een zgn. contactdag belegd, waarbij alle schippers en regionale contactpersonen welkom zijn.

Op zaterdag 3 november 2007 heeft drs. A. Heystek uit Veenendaal gesproken over de groei van schipperskinderen naar de volwassenheid, waarbij het internaatverblijf bijzondere aandacht ontving. Op zaterdag 28 maart 2009 hield br. G. Poker (ex-varend ouderling) een inleiding over: *De functionaliteit van het pastoraat in de binnenvaart*. Er volgde een zinvolle, levendige bespreking. De Heere gaf gezegende dagen.

Op deze schipperscontactdagen is een apart kinderprogramma. Er is ruimschoots gelegenheid voor ontmoeting en gesprek bij een kopje koffie en aan de lunch die door deputaten aan de bezoekers wordt aangeboden.

De eerste dag werd gehouden in de Christelijke Gereformeerde Kerk te Nijkerk en de tweede in de Krooswijkhof te Dordrecht, Singel 184-186.

3. Predikant voor de varenden

3.1. Jubileum

We verheugen ons in het feit dat ds. Van der Ham in de afgelopen periode, op 23 juni 2008, mocht gedenken dat hij 25 jaar geleden in het ambt van dienaar van het Woord bevestigd mocht worden, waarvan hij alweer ruim dertien jaar de varenden heeft mogen dienen. We hebben dit ook als deputaatschap op bescheiden wijze samen met de jubilaris en zijn vrouw gevierd en de wens uitgesproken dat de Heere hem nog lang tot zegen mag stellen in het werk binnen het Koninkrijk!

3.2. Binnenvaart

3.2.1. Werkgebied

De predikant voor de varenden heeft een uitgebreid werkgebied. In principe is hij beschikbaar voor alle christelijk-gereformeerde schippers uit heel Nederland. Boordbezoeken brengt hij meestal in de regio Rotterdam/Dordrecht/Moerdijk. Speciale interkerkelijke kerkdiensten voor varenden leidt hij regelmatig in Mannheim, Duisburg en Gent.

3.2.2. Pastoraat

Pastoraat staat in dienst van de Heere. Hij is de grote Herder. Het is nodig zorgvuldig te luisteren naar het verhaal van de schipper. Pastoraat gaat zeker ook over de verhouding tot God. Dominee H. van der Ham en de varende ouderlingen D. Blokzijl en J. Romijn zoeken daarover een gesprek te krijgen met de varenden.

Het bezoekwerk kon in de afgelopen verslagperiode regelmatig voortgaan. Heel wat ontmoetingen en gesprekken hebben plaats gevonden, aan boord, aan een kade of steiger, op een scheepswerf, op diverse plaatsen. Ieder bezoek is anders.

Over Gods Woord trachten ze te spreken; ook over de persoonlijke verhouding tot de Heere, als het mogelijk is. En over de praktijk.

Kennen de varenden het leven met de Heere? Hebben zij de Zaligmaker persoonlijk nodig?

Specifieke zaken die met het schipper-zijn samenhangen, ontvangen aandacht.

Is het gezin aan boord? Wordt er met personeel gevaren? Gaan de jongens en meisjes trouw naar de catechisatie?

In veel gevallen is een gesprek goed mogelijk. Openhartige en indringende gesprekken komen regelmatig voor. Er is aandacht voor het geestelijk welzijn. In biddend opzien tot de Heere zoekt de predikant voor de varenden onderricht te geven in de zaken die van het grootste belang zijn voor de eeuwigheid. Waar dat mogelijk is, wordt getracht het kerkelijk meeleven te bevorderen. Vaak stellen schippers een christelijk blad op prijs. Voor de jongens en meisjes is eveneens een mooi blad beschikbaar.

Schippersinternaten zijn bezocht.

Voor buitenlandse matrozen (in de binnenvaart) is er een Bijbel in hun eigen taal, Bijbelstudiemateriaal en evangelisatielectuur. Het is positief dat regelmatig schippers vragen naar een Bijbel in een bepaalde taal om aan een matroos te geven. Dan kan hij meelesen bij de maaltijd bijvoorbeeld.

In deze tijd van secularisatie vindt, waar dat kan, evangelisatiearbeid plaats onder de varenden die van Gods Woord vervreemd zijn.

Er zijn pastorale bezoeken gebracht bij ziekte, geboorte, overlijden (van een familielid), huwelijk, na een bedrijfsongeluk, bij crises enz. Ook in de ziekenhuizen komt ds. Van der Ham regelmatig.

Diaconale hulp wordt geboden. Getracht wordt te voorkomen dat mensen tussen wal en schip vallen. Mensen in nood probeert hij bij te staan en met hen mee te leven.

Soms is het nodig overheden en instanties te wijzen op de specifieke omstandigheden van de varende ondernemer.

Schippers zijn heel gewone, hardwerkende mensen, die dezelfde problemen hebben als mensen aan de wal, maar door de combinatie van werken en wonen aan boord is de impact van een ongeval, sterfgeval, ziekte, echtscheiding of gedwongen bedrijfsbeëindiging vaak veel groter.

In 2008 en 2009 zijn een aantal schippers pijnlijk getroffen door de economische crisis en hebben het moeilijk. Vrachtprijzen zijn gehalveerd! Maandenlang is varen niet rendabel.

Vaak was er helemaal geen werk en lagen schepen een poos stil. Financiële problemen kwamen en komen aan de orde. Schippers kunnen soms de rekening van het bunkerstation (tankstation voor schippers) nauwelijks betalen. In de binnenvaart blijkt sprake van een geweldige overcapaciteit, sommige ondernemers voelen zich zelfs in hun bestaan bedreigd.

Kleine schepen, grote schepen - over de hele breedte is de pijn voelbaar.

De onderlinge verhouding tussen de schippers staat door de concurrentie onder spanning. De ingrijpende crisis heeft ook gevolgen voor het persoonlijke leven en het gezin. Dat is geen wonder - de schipper leeft, werkt en woont op zijn bedrijf. Zelfs de kinderen gaat het niet voorbij. Schippers vertellen hun aangrijpend verhaal.

Dominee Van der Ham en de varende ouderlingen zoeken mee te leven en delen in de moeite en zorg.

Waar mogelijk geven zij het Woord door, er is veel pastoraal werk.

Deputaten hebben de kerkenraden per brief geattendeerd op de dramatische situatie in de binnenvaart en gevraagd om alert te zijn op pastorale en diaconale noden en voorbede te doen.

3.2.3. Mannheim

De diensten te Mannheim worden wekelijks gehouden in de Hafenkirche, dicht bij de schepen. Ds. Van der Ham gaat er vier à vijf keer per jaar voor. Op zaterdag vindt boordbezoek plaats; alle Nederlandse schippers worden opgezocht en uitgenodigd voor de eredienst. Getracht wordt met de varenden mee te leven.

Ondermeer komen te Mannheim regelmatig jonge gezinnen naar de kerk. In totaal zijn er circa 140 verschillende schipperfamilies die de kerkdiensten min of meer regelmatig bezoeken. Het is bijzonder dat ook mensen die heel zelden of nooit een normale kerkdienst meemaken, toch de diensten bijwonen en Gods Woord horen. Na de dienst vinden dikwijls geanimeerde gesprekken plaats.

Uit dit alles blijkt dat de varenden de diensten die te Mannheim gehouden worden erg waarderen. Dit komt ook uit in de offervaardigheid.

3.2.4. Overige werkzaamheden in de binnenvaart

Studie en bezinning vinden regelmatig plaats. Op diverse plaatsen heeft ds. Van der Ham verteld over het werk onder de varenden. In de regel is de belangstelling goed en worden betrokken vragen gesteld. Enkele malen is bij de jaarlijkse dodenherdenking op 4 mei bij De Boeg te Rotterdam een gedeelte uit Gods Woord gelezen en een meditatie gehouden. Het blijkt een bijzondere gelegenheid om Gods Woord door te geven.

Met niet-kerkelijke schippers vinden eveneens ontmoetingen plaats. Ze hebben uiteraard een fundamenteel andere kijk op het leven. Soms hebben ze negatieve ervaringen met de kerk of het geloof, of ze koesteren allerlei vooroordelen.

In pastorale bewogenheid tracht ds. Van der Ham ook om te zien naar deze mensen, ook al zijn ze niet kerkelijk. Vaak kan iets van het christelijk geloof worden doorgegeven of belangstelling voor de dienst van de Heere worden gewekt en de weg naar de kerk gewezen.

Christelijke bladen worden verspreid, ondermeer te Rotterdam, Moerdijk en Mannheim. Buitenlandse matrozen ontvangen christelijke lectuur of audio cassettes in hun eigen taal, wat ze zeer op prijs stellen.

3.3. Koopvaardijpastoraat

Twee dagen per week besteedt ds. Van der Ham aan het werk voor de zeevarenden. In overleg met de collegae koopvaardijpredikanten is hem de haven aan de Moerdijk toegewezen, waar hij elke maandag en donderdag de aldaar liggende schepen bezoekt. Heel wat pastorale gesprekken vinden plaats; Bijbels en christelijke lectuur in allerlei talen vinden hun weg en diaconale hulp wordt geboden.

3.3.1. Zeemanshuis Moerdijk

Het werk in het zeemanshuis te Moerdijk mag zich nog steeds verheugen in een flinke belangstelling welke telkens weer getoond wordt. Nu na een aantal jaren zie je af en toe dezelfde personen verschijnen en is er een hartelijke begroeting. Niet alleen met woorden maar ook op schrift blijkt dat, want in het gastenboek waarin de scheepsnaam en de persoonsnaam worden vermeld, staat geregeld wel in het Engels, soms in het Frans een opmerking over hun tevredenheid over het zeemanshuis en de mensen (gelukkig wel).

Je leest van hun dank voor een Bijbel die ze mochten meenemen of de wens om de zegen van God voor ons werk. Ook in het Russisch staat geregeld een notitie met dezelfde strekking.

In de vergadering van oktober 2004 had het havenschap ons gemeld dat we voorlopig van hun vergaderruimte mochten gebruikmaken; in latere vergaderingen werd gemeld dat het havenschap zelf voor ons zou uitzien naar een andere geschikte locatie. Inmiddels heeft dat plaatsgevonden en sinds april 2009 hebben we onderdak gekregen in de locatie van de zeeverkeners (blijven in stijl). Het havenschap huurt dat voor ons en heeft voor vier telefoons gezorgd alsmede drie laptops, waarmee de zeelieden via Skype met hun thuisfront kunnen bellen en elkaar kunnen zien.

Ook de minibus mag nog steeds gebruikt worden. Ook een uitgebreide leertafel in de vorm van een grote open kast is aanwezig.

Wat het voorgaande betreft mag gezegd worden: 'Tel uw zegeningen.'

De nieuwe locatie ligt dicht bij de havenkades waar de meeste zeeschepen komen, zodat de inmiddels bekende zeelieden soms te voet komen. Intussen is het zeemanshuis nu tweemaal per week open: naast de gebruikelijke maandag is sinds oktober 2007 eveneens de donderdagavond beschikbaar. Het aantal vrijwilligers, ongeveer twintig en waaronder weinig verloop is, is nog steeds voldoende om beide avonden goed te doen slagen.

In 2007 bezochten ruim 600 zeelieden het zeemanshuis, in 2008 ruim 450 en in 2009 ongeveer 850 personen.

Op maandag en donderdag gaat ds. Van der Ham de schepen langs om de bemanning pastoraal te bezoeken en tevens uit te nodigen voor het zeemanshuis. Eenmaal per maand gaat br. R. van Lent van het Rotterdamse Havenpastoraat langs de schepen en soms een andere vrijwilliger zodat vrijwel altijd de schepen op genoemde dagen bezocht worden.

Het aantal schepen dat per jaar bezocht wordt ligt rond de 650. Sommige schepen zijn 's avonds weer vertrokken of ze moeten laden of lossen zodat bezoek aan het zeemanshuis dan niet mogelijk is.

3.3.2. *Diaconale hulp in Moerdijk.*

Ook het diaconale aspect vroeg geregeld de aandacht. Vanwege de economische crisis was er helaas weer werk aan de winkel.

Vanaf maart 2009 lagen er twee schepen van dezelfde rederij werkeloos in Moerdijk. Beide schepen wachtten op een koper. In totaal waren er veertien personen aan boord die al die tijd geen gage hebben ontvangen. Na een vergadering van diverse belanghebbenden c.q. betrokkenen zegde het Havenschap toe voor hun levensonderhoud te zorgen. Kleding en wat andere spullen werden door de vrijwilligers van het zeemanshuis verzorgd.

In oktober 2009 zijn tien zeelieden op kosten van hun vakbond naar hun thuisland vertrokken; sommigen verzuchtten dat ze niet wisten hoe het dan zou moeten. Op 26 november zijn beide schepen geveild en zijn de overige vier zeelieden naar huis vertrokken. Uit de opbrengst hebben de zeelieden wat (inderdaad wat) van hun gage gekregen. Het afscheid was voor velen een emotionele gebeurtenis.

Uit dit alles blijkt dat er via het zeemanshuis in een behoefte van allerlei aard voorzien kon worden.

3.3.3. *Kerstpakketten en brochures.*

Door bijdragen van de regiokerken, het Havenschap en van diverse bedrijven konden er met de kerstdagen weer (meer) kerstpakketten (in 2009 totaal 80) uitgedeeld worden, waarin ook brochures zaten met een kerstboodschap in diverse talen.

In 2007 met het opschrift: 'God gave his Son', in 2008: 'The Lord has made his Salvation known', en in 2009: 'Light in darkness.'

Vanaf 2008 zijn er ook paasbrochures uitgegeven. In 2008: 'The Lord is really risen', en in 2009: 'The Lord has risen.'

3.3.4. *Overige werkzaamheden zeevaart*

Vier keer per jaar wordt een pastorale brief, een zogenaamde contactbrief, geschreven aan ongeveer zeshonderd Nederlandse zeevarenden. Eén van de vier keer door ds. Van der Ham. Deze brief wordt ook vertaald in het Engels en Spaans.

Ds. Van der Ham gaat ook wel eens voor in de Koopvaardijherdenkingsdienst die jaarlijks in november in de Laurenskerk te Rotterdam wordt belegd.

3.3.5. *Publiciteit*

Elke drie maanden wordt een periodiek uitgegeven die de naam *Kompas* draagt. In dit blad staan artikelen die betrekking hebben op zowel de binnenvaart als de zeevaart. Elk nummer opent met een meditatie geschreven door één van de predikanten binnen het deputaatschap. De predikant voor de varenden schreef ondermeer over 'Werp uw brood uit op het water', 'Christus alleen!', 'Wanneer komt de Heere Jezus terug?', 'Luther en de rechtvaardiging', 'Calvijn over het begin van het geestelijk leven.' Radio- en tv-diensten vanuit Christelijke Gereformeerde Kerken worden aangekondigd. Eveneens worden de kerstvieringen in verschillende aan het water gelegen gemeenten vermeld. De kerkenraden ontvangen *Kompas* ter informatie.

In de periodiek *Contact van wal en schip* heeft ds. Van der Ham eveneens enkele stukjes geschreven.

4. *De Nederlandse Zeemanscentrale*

4.1. *Algemeen*

De Stichting Nederlandse Zeemanscentrale heeft de Bijbel als grondslag voor haar werkzaamheden en heeft het doel: het behartigen en onderhouden van het geestelijke en sociale welzijn van de Nederlandse zeevarenden en andere zeevarenden op schepen die de Nederlandse havens aandoen. De stichting tracht haar doel te verwezenlijken door het coördineren van het koopvaardijwerk, het in stand houden van en deelnemen in de zeemanshuizen en soortgelijke instellingen in binnen en buitenland.

Het bestuur van de stichting wordt gevormd door:

- twee leden van de voormalige Vereniging Nederlandse Zeemanscentrale casu quo de Stichting van der Schalkfonds te Rotterdam;
- drie leden van de Samen op Weg kerken te Utrecht;
- een lid te benoemen door de deputaten van de CGK in Nederland;
- een lid van de Stichting Diaconaal Havenproject Rotterdam;
- een lid van de Stichting Koopvaardijpastoraat Groningen;
- een lid van de Regionale Commissie Protestants Koopvaardijwerk Rijnmond;
- een lid van de Regionale Commissie Protestants Koopvaardijwerk IJmond.

Namens de deputaten voor geestelijke verzorging van de varenden van de CGK heeft broeder T.E. Bor zitting in het bestuur van de Nederlandse Zeemanscentrale (NZC) en hij beheert namens het bestuur van de NZC de portefeuille internationale contacten en vertegenwoordigt de NZC in het bestuur van de International Christian Maritime Association (ICMA)

De Nederlandse Zeemanscentrale houdt zich met tal van zaken bezig. Hieronder vindt u een overzicht.

4.2. *Pastoraat*

In de Nederlandse havens bezoeken predikanten en pastorale werkers de schepen.

4.3. *Diaconaat*

Het overgrote deel van de zeevarenden heeft zwaar maar interessant werk waar men redelijk tot goed voor wordt betaald. Aan de kleine groep zeevarenden die tussen wal en het schip terecht komen, wordt diaconale hulp verleend.

4.4. Zeemanshuizen

De NZC steunt een aantal zeemanshuizen in Nederland en Indonesië. Deze zijn te vergelijken met de kerkelijke militaire tehuizen in het leger.

4.5. Kerkdiensten

In Rotterdam worden er wekelijks oecumenische vieringen gehouden in het zeemanshuis aan de Willemskade. Voor Nederlandse zeevarenden worden er jaarlijks koopvaardijdiensten gehouden. Deze worden de eerste, tweede en derde zondag van november gehouden. Een speciaal moment is de herdenking voor de gevallen op zee. De diensten vinden plaats in de Eemshaven, IJmuiden en Rotterdam.

4.6. Evangelisatie

De mensen die zich inzetten onder de paraplu van de Nederlandse Zeemanscentrale werken vanuit een christelijke achtergrond.

4.7. Belangenbehartiging

Bij de overheid en bedrijven worden heel wat besluiten genomen die van invloed zijn op het welzijn van zeevarenden. De Nederlandse Zeemanscentrale is in allerlei organen vertegenwoordigd om de belangen van zeevarenden te behartigen.

4.8. Sea TV

Door gebruik te maken van bewegende beelden, geluid, internet en aan boord uit te delen dvd's, wil de Nederlandse Zeemanscentrale zeevarenden en hun familieleden op een nieuwe manier bereiken. Er zijn 20.000 exemplaren beschikbaar. Ook ds. Van der Ham heeft meditaties geleverd voor deze dvd in diverse talen.

4.8.1. Comité Kerstfeest op Zee

Zeevarenden die met de Kerst aan boord van hun schip zijn, ontvangen van het comité Kerstfeest op Zee een kerstpakket.

4.8.2. Vereniging Maritiem Gezinscontact

De Vereniging Maritiem Gezinscontact is er voor en door familie van zeevarenden

4.8.3. Stichting Pastoraat Werkers Overzee

De Nederlandse baggerindustrie heeft een eigen pastorale organisatie.

4.9. Stella Maris

Het Apostolaat ter Zee, Stella Maris, is de rooms-katholieke organisatie voor pastorale zorg voor zeevarenden.

4.10. Andere organisaties

4.10.1. International Christian Maritime Association

Overal ter wereld zijn christelijke organisaties actief voor het zeemanswelzijn. Een groot aantal daarvan werkt samen in de International Christian Maritime Association. Het secretariaat van ICMA is gevestigd in Londen.

4.10.2. Bibliotheek voor varenden

Op bijna alle Nederlandse zeeschepen zijn boeken van de Bibliotheek Rotterdam.

4.10.3. Kerk in Actie, Protestantse Kerk Nederland

De Protestantse Kerk Nederland ondersteunt met Kerk in Actie het werk onder zeevarenden.

4.11. Buitenlandse missies in Nederlandse havens

In diverse Nederlandse havens zijn de Finse, Noorse, Deense, Zweedse Duitse of Britse zeemanskerken gevestigd.

4.12. Andere Nederlandse kerkelijke zeemanswelzijnsorganisaties

Andere kerkelijke zeemanswelzijnsorganisaties in Nederland zijn Lumen Maris en het Havenlicht.

4.13. Diepgang

Elk schip met een Nederlandse vlag ontvangt vier keer per jaar het tijdschrift *Diepgang*. Met een oplage van 2000 bereikt de NZC vele zeevarenden.

5. Begrotingen 2011 t/m 2013 van deputaten geestelijke verzorging varenden

Hieronder volgt een opstelling van de begroting voor de jaren 2011 t/m 2013. De bedragen zijn opgenomen in euro's. Bij de omslagbepaling wordt uitgegaan van een ledental 74.000.

	raming 2010	begroting 2011	begroting 2012	begroting 2013
Baten				
Omslag	76.000	92.500	92.500	92.500
Vrijwillige bijdr. varenden	3.000	3.000	3.000	3.000
Intrest	1.250	1.000	1.000	1.000
	<u>80.250</u>	<u>96.500</u>	<u>96.500</u>	<u>96.500</u>
Lasten				
<i>Personeelskosten</i>				
Traktement	57.000	58.000	59.500	61.000
Werkkosten	7.000	7.250	7.500	7.750
Bijdrage Emeritikas	10.750	12.000	12.000	12.000
<i>Kompas</i>				
Drukkosten	1.000	1.000	1.050	1.050
Verzendkosten	500	550	575	600
Diversen	100	100	100	100
<i>Diverse kosten</i>				
Dienstenbureau	6.700	6.800	7.000	7.200
Secretariaatskosten	100	100	100	100
Accountantskosten	600	700	700	700
Reis- en vergaderkosten dep.	2.000	2.000	2.100	2.200
Kantoorbehoeften	300	300	325	350
Abonnementen en bijdr.	400	400	425	450
Porti- en telefoonkosten	150	150	175	200
Kosten Mannheim	1.500	1.500	1.500	1.500
Contactdag schippers	600	600	600	600
Diverse kosten	100	200	200	200
	<u>88.800</u>	<u>91.650</u>	<u>93.850</u>	<u>96.000</u>
Saldo	<u>- 8.550</u>	<u>4.850</u>	<u>2.650</u>	<u>500</u>

De begroting gaat uit van een omslagbijdrage van € 1,25. Het eigen vermogen zal dus bij deze bijdrage hoogstwaarschijnlijk iets stijgen. Dit is zeker nodig omdat het eigen vermogen ultimo 2010 een zeer laag niveau heeft bereikt.

Hieronder een opstelling van het geschatte vermogen per 1/1 2011:

Eigen vermogen per 1 januari 2010	54.518
Saldo 2010	<u>- 8.550</u>
Eigen vermogen per 1 januari 2011	<u>45.968</u>

6. Vernieuwde instructies

6.1. Opdracht van de generale synode

De generale synode van 2007 gaf de volgende opdracht aan de deputaten mee: 'De synode besluit deputaten op te dragen - met het oog op de veranderende omstandigheden en praktijk - zich te bezinnen op de geestelijke verzorging van de varenden en een heldere visie daarop te formuleren, daarvan verslag te doen aan de volgende generale synode en daarbij een voorstel te doen tot eventuele aanpassing van de instructie.'

Het deputaatschap heeft vanuit deze opdracht de verschillende instructies bekeken om ze waar nodig te actualiseren. Wij hebben dit bij twee instructies nodig geacht, te weten bijlage 1 (instructie voor de deputaten voor de geestelijke verzorging van de varenden) en bijlage 51 (conceptinstructie voor een schipperspredikant). Bijlage 50 (conceptovereenkomst tussen een kerk die een schipperspredikant beroept, en de deputaten voor de geestelijke verzorging van varenden) hebben wij ongewijzigd gehouden.

6.2. Bijlage 1 (art. 6)

De deputaten stellen u de volgende gewijzigde versie voor:

Bijlage 1 (art. 6)

Instructie voor de deputaten voor de geestelijke verzorging van de varenden.

- Art. 1. De generale synode benoemt deputaten voor de geestelijke verzorging van varenden.
 Art. 2. Het aantal deputaten is minstens zes.
 Art. 3. Deputaten kunnen aan hun college een drietal mensen met ervaring in de scheepvaartsector, zo mogelijk ambtsdragers, als adviseurs toevoegen.
 Art. 4. De taak van deputaten is:
 a. de kerkenraden te stimuleren de geestelijke verzorging van de varende leden en hun gezinnen getrouw waar te nemen;
 b. de kerkenraden op te wekken huisbezoeken te doen bij de varenden in de binnenvaart; van dit ambtelijk bezoek zonedig kennis te geven aan de plaatselijke gemeente, waaronder het betrokken gezin ressorteert;
 c. de kerkenraden te verzoeken namen en adressen van varende leden door te geven aan deputaten, voor het bijhouden van een adressenbestand;
 d. er bij de kerkenraden op aan te dringen contacten te onderhouden met de zeevarenden die voor maritieme werkzaamheden langdurig in het buitenland verblijven;
 e. een kerkenraad, die een predikant beroept voor de ambtelijke bearbeiding van varenden, in dezen van advies te dienen, zo nodig met hem samen te werken en hem financieel te steunen volgens een daarvoor te maken overeenkomst;
 f. contact te onderhouden en zo mogelijk samen te werken met andere reformatorische kerken of instanties, die op de een of andere wijze de geestelijke verzorging van varenden ter hand hebben genomen.
 Art. 5. Met het oog op het bepaalde in artikel 4 sub e: de benodigde gelden worden verkregen uit giften, erfelingen, collecten e.d.; indien nodig mogen deputaten aan de kerken een collecte vragen.
 Art. 6. Deputaten zijn naar artikel 84 K.O. en binnen de grenzen van hun instructie bevoegd tot:
 a. het in ontvangst nemen van gelden, waaronder legaten en erfstellingen;
 b. het verrichten van betalingen.
 Art. 7. Deputaten zijn van al hun handelingen verantwoording schuldig aan de generale synode.

6.3 Bijlage 51 (art. 6)

De deputaten stellen u de volgende gewijzigde versie voor:

Bijlage 51 (art. 6)

Conceptinstructie voor een schipperspredikant.

- Art 1. Aan de dienaar des Woords voor de geestelijke verzorging voor de varenden wordt opgedragen ambtelijke arbeid te verrichten onder de varenden.
 Art. 2. Zijn arbeid omvat de geestelijke verzorging van de varenden, zowel ter zee als op de binnenwateren, die belijdende leden of doopleden zijn van een der Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, alsook evangelisatie onder varenden, die van het Woord van God vervreemd zijn.
 Art. 3. De door hem te verrichten werkzaamheden zijn:
 a. het geregeld bezoeken van varenden en hun gezinnen; en van dit bezoek zonedig kennis te geven aan de kerkenraad van de gemeente waaronder betrokkenen ressorteren;
 b. het verspreiden van christelijke lectuur en evangelisatielectuur onder de varenden;
 c. het brengen van ziekenbezoeken, zowel aan boord als in ziekenhuizen en andere inrichtingen;
 d. het bijhouden of laten bijhouden van een alfabetisch register, waarin de namen, de scheepsnamen, c.q. de rederijen, waladressen, kerkelijke domicilies en verdere bijzonderheden van varenden worden opgetekend;
 e. het corresponderen, indien nodig, met de kerkenraden van de Christelijke Gereformeerde Kerken in den lande, waar de bezochte leden staan ingeschreven;
 f. in die havencentra waar een christelijke gereformeerde kerk gevestigd is zijn arbeid zonedig uit te oefenen in overleg met de plaatselijke kerkenraad, eventueel met de contactpersoon of de contactcommissie voor de varenden;
 g. het bevorderen van catechisaties waar dat mogelijk is;
 h. het houden van contacten en samenwerken met andere kerken of instanties, door de deputaten aan te wijzen, die op een of andere wijze geestelijke verzorging van varenden

- ter hand hebben genomen;
- i. het indienen van een kwartaalrapport bij deputaten en de kerkenraad en in elk synodejaar een evaluatierapport van het werk gedurende die afgelopen periode bij de generale synode;
 - j. alle verdere werkzaamheden voor zover mogelijk en gewenst, als het schrijven van artikelen, het vervullen van spreekbeurten etc.
- Inzake alle ambtelijke arbeid vallend buiten het bovengenoemde is overleg met en toestemming van deputaten nodig.
- Art. 4. Naast bovengenoemde arbeid kan de schipperspredikant in overleg met de deputaten, eventueel via de Nederlandse Zeemanscentrale, contact opnemen met onze zeevarenden ter koopvaardijvloot.
- Art. 5. De schipperspredikant heeft recht op evenveel weken vakantie als een gemeentepredikant zulks te regelen in overleg met zijn kerkenraad en met de deputaten voor de geestelijke verzorging van varenden.

7. Mutaties

Ds. J. H. van Dijk kan vanwege zijn nieuwe werk op de scholengemeenschap Pieter Zandt het werk binnen ons deputaatschap om praktische redenen nauwelijks uitvoeren. Wij verzoeken de synode daarom hem te bedanken voor het werk dat hij gedaan heeft en stellen u voor ds. W.W. Nijdam als nieuwe voorzitter te benoemen. Broeder A. Bonninga heeft een periode van viermaal drie jaar gediend en is dus ook aftredend. Daarnaast delen we u mee dat ouderling Blokzijl is afgetreden en we als deputaatschap op zoek zijn naar een opvolger.

8. Opdracht voor het deputaatschap

Wij zien op dit moment geen bijzondere opdrachten voor ons deputaatschap. Onze hoofdtaak - het begeleiden van ds. Van der Ham als predikant voor onze varenden en het ondersteunen van onze schippers op pastorale manier, door ons orgaan, het *Kompas*, en door het organiseren van schipperscontactdagen - blijft, zeker in deze tijden van financiële crisis, die in de zee- en binnenvaart ingrijpende gevolgen heeft, van groot belang.

9. Voorstellen

Wij stellen de synode voor om te besluiten:

de synode heeft kennisgenomen van:
het rapport van deputaten voor de geestelijke verzorging van de varenden over de jaren 2007-2010.

de synode besluit:

1. met het gevoerde beleid conform de gegeven instructie in te stemmen;
2. de begrotingen voor de jaren 2011, 2012 en 2013 goed te keuren;
3. de gewijzigde instructies over te nemen;
4. opnieuw deputaten te benoemen voor de geestelijke verzorging van de varenden.

Namens het deputaatschap,

W.M. den Hertog, secretaris

BIJLAGE 15

Artikel 41, 65, 92

Rapport 2 commissie 3 inzake het rapport van deputaten geestelijke verzorging van de varenden

Algemeen

Het rapport van deputaten geeft ruim aandacht aan het werk van onze schipperspredikant ds. H. van der Ham. Uw commissie komt tot de conclusie dat hij dit werk ijverig en consciëntieus doet. Naast pastoraat bestaat zijn werk uit evangelisatie en diaconaat. Het valt ons als commissie op dat de inhoud van het werk van ds. Van der Ham een verschuiving doormaakt: van het schipperspastoraat naar andersoortige werkzaamheden onder varenden. Om een voorbeeld te noemen: in het rapport wordt vermeld dat ds. Van der Ham nu minimaal twee dagen nodig heeft voor het Rotterdamse havenpastoraat. Echter in het vorige verslag was nog sprake van één dag. De uitbreiding van dit werk wordt in het rapport niet gemeld noch toegelicht. Dit werk heeft naast het pastorale aspect vooral ook evangelisatorische en diaconale elementen in zich.

Gelet op deze ontwikkeling adviseren wij deputaten varenden contact op te nemen met deputaten diaconaat en evangelisatie. Mogelijk kan het werk van deputaten varenden ondergebracht worden onder een van deze deputaten.

Evaluatie opdrachten GS 2007

De generale synode gaf de volgende opdrachten aan de deputaten mee:

'De synode besluit deputaten op te dragen met het oog op de veranderende omstandigheden en praktijk zich te bezinnen op de geestelijke verzorging van de varenden en een heldere visie daarop te formuleren, daarvan verslag te doen aan de volgende generale synode en daarbij een voorstel te doen tot eventuele aanpassing van de instructie.'

Naar aanleiding van deze opdracht heeft uw commissie twee dingen geconstateerd:

1. de opdracht om een heldere visie te formuleren op de geestelijke verzorging van de varenden is volgens uw commissie niet uitgevoerd;
2. het deputaatschap heeft de verschillende instructies bekeken, en waar nodig geactualiseerd.

Zij hebben dit bij twee instructies nodig geacht, te weten bijlage 1 (instructie voor de deputaten voor de geestelijke verzorging van de varenden) en bijlage 51 (concept instructie voor een schipperspredikant). Bijlage 50 (conceptovereenkomst tussen een kerk die een schipperspredikant beroept, en de deputaten voor de geestelijke verzorging van varenden) hebben zij ongewijzigd gehouden.

We hebben over de uitvoering van deze opdrachten een gesprek gehad met het deputaatschap en gevraagd waarom zij een deel van de opdracht niet hebben uitgevoerd. Deputaten zijn van mening dat het werk inhoudelijk niet veel veranderd is, en zij het niet nodig vonden deze opdracht (zie aandachtspunt 1) uit te voeren. Uw commissie is van mening dat deze bezinning wel nodig is gezien de uitbreiding van andersoortige werkzaamheden van schipperspredikant. Wij willen dat laten uitmonden in een voorstel. Wat de opdracht twee betreft stellen deputaten de volgende gewijzigde versie voor:

Bijlage 1 (art. 6)

Instructie voor de deputaten voor de geestelijke verzorging van de varenden.

- Art. 1. De generale synode benoemt deputaten voor de geestelijke verzorging van varenden.
- Art. 2. Het aantal deputaten is minstens zes.
- Art. 3. Deputaten kunnen aan hun college een drietal mensen met ervaring in de scheepvaartsector, zo mogelijk ambtsdragers, als adviseurs toevoegen.
- Art. 4. De taak van deputaten is:
 - a. de kerkenraden te stimuleren de geestelijke verzorging van de varende leden en hun gezinnen getrouw waar te nemen;
 - b. de kerkenraden op te wekken huisbezoeken te doen bij de varenden in de binnenvaart; van dit ambtelijk bezoek zonedig kennis te geven aan de plaatselijke gemeente, waaronder het betrokken gezin ressorteert;
 - c. de kerkenraden te verzoeken namen en adressen van varende leden door te geven aan deputaten, voor het bijhouden van een adressenbestand;
 - d. er bij de kerkenraden op aan te dringen contacten te onderhouden met de zeevarenden die voor maritieme werkzaamheden langdurig in het buitenland verblijven;
 - e. een kerkenraad, die een predikant beroept voor de ambtelijke bearbeiding van varenden, in dezen van advies te dienen, zo nodig met hem samen te werken en hem financieel te steunen volgens een daarvoor te maken overeenkomst;
 - f. contact te onderhouden en zo mogelijk samen te werken met andere reformatorische kerken of instanties, die op de een of andere wijze de geestelijke verzorging van varenden ter hand hebben genomen.
- Art. 5. Met het oog op het bepaalde in artikel 4 sub e: de benodigde gelden worden verkregen uit giften, erfelingen, collecten e.d.; indien nodig mogen deputaten aan de kerken een collecte vragen.
- Art. 6. Deputaten zijn naar artikel 84 K.O. en binnen de grenzen van hun instructie bevoegd tot:
 - a. het in ontvangst nemen van gelden, waaronder legaten en erfstellingen;
 - b. het verrichten van betalingen.
- Art. 7. Deputaten zijn van al hun handelingen verantwoording schuldig aan de generale synode.

Bijlage 51 (art. 6)

Conceptinstructie voor een schipperspredikant.

- Art 1. Aan de dienaar des Woords voor de geestelijke verzorging voor de varenden wordt opgedragen ambtelijke arbeid te verrichten onder de varenden.
 - Art. 2. Zijn arbeid omvat de geestelijke verzorging van de varenden, zowel ter zee als op de binnenwateren, die belijdende leden of doopleden zijn van een der Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, alsook evangelisatie onder varenden, die van het Woord van God vervreemd zijn.
 - Art. 3. De door hem te verrichten werkzaamheden zijn:
 - a. het geregeld bezoeken van varenden en hun gezinnen; en van dit bezoek zonedig kennis te geven aan de kerkenraad van de gemeente waaronder betrokkenen ressorteren;
 - b. het verspreiden van christelijke lectuur en evangelisatielectuur onder de varenden;
 - c. het brengen van ziekenbezoeken, zowel aan boord als in ziekenhuizen en andere inrichtingen;
 - d. het bijhouden of laten bijhouden van een alfabetisch register, waarin de namen, de scheepsnamen, c.q. de rederijen, waladressen, kerkelijke domicilies en verdere bijzonderheden van varenden worden opgetekend;
 - e. het corresponderen, indien nodig, met de kerkenraden van de Christelijke Gereformeerde Kerken in den lande, waar de bezochte leden staan ingeschreven;
 - f. in die havencentra waar een christelijke gereformeerde kerk gevestigd is zijn arbeid zonedig uit te oefenen in overleg met de plaatselijke kerkenraad, eventueel met de contactpersoon of de contactcommissie voor de varenden;
 - g. het bevorderen van catechisaties waar dat mogelijk is;
 - h. het houden van contacten en samenwerken met andere kerken of instanties, door de deputaten aan te wijzen, die op een of andere wijze geestelijke verzorging van varenden ter hand hebben genomen;
 - i. het indienen van een kwartaalrapport bij deputaten en de kerkenraad en in elk synodejaar een evaluatierapport van het werk gedurende die afgelopen periode bij de generale synode;
 - j. alle verdere werkzaamheden voor zover mogelijk en gewenst, als het schrijven van artikelen, het vervullen van spreekbeurten etc.
- Inzake alle ambtelijke arbeid vallend buiten het bovengenoemde is overleg met en toestemming van deputaten nodig.

- Art. 4. Naast bovengenoemde arbeid kan de schipperspredikant in overleg met de deputaten, eventueel via de Nederlandse Zeemanscentrale, contact opnemen met onze zeevarenden ter koopvaardijvloot.
- Art. 5. De schipperspredikant heeft recht op evenveel weken vakantie als een gemeentepredikant zulks te regelen in overleg met zijn kerkenraad en met de deputaten voor de geestelijke verzorging van varenden.

Uw commissie heeft beide voorstellen vergeleken met de oorspronkelijke versie. Zij is van mening dat deze gewijzigde instructie overgenomen kan worden.

Voorstellen

Uw commissie stelt u voor te besluiten:

1. de handelingen van de deputaten onder dank goed te keuren;
2. deputaten op te dragen - mede met het oog op de veranderende omstandigheden en praktijk- zich alsnog te bezinnen op de geestelijke verzorging van de varenden en een heldere visie daarop te formuleren;
3. deputaten op te dragen contact te leggen met deputaten diaconaat en evangelisatie. Het doel van dit contact is om te bezien of het werk van deputaatschap geestelijke verzorging van de varenden eventueel op termijn ondergebracht kan worden bij deputaten diaconaat en evangelisatie;
4. de gewijzigde instructies (bijlage 1 artikel 6 en bijlage 51 artikel 6) vast te stellen;
5. opnieuw deputaten te benoemen.

K. Visser, rapporteur

BIJLAGE 16

Artikel 42, 47, 118

Rapport 2 van de commissie 6 inzake bijlage 7 en de conceptinstructie t.b.v. vergroten beheersbaarheid uit het rapport van deputaten financiële zaken

A. Inleiding

In dit rapport behandelt uw commissie zowel de conceptinstructie als bijlage 7. Deze hangen onlosmakelijk met elkaar samen.

We zijn van mening dat de commissie doelmatigheid deputaatschappen zich op een zorgvuldige wijze van haar taak heeft gekweten. We waarderen de wijze waarop de commissie enerzijds onderwerpen aanreikt die stof tot nadenken geven en anderzijds niet zo ver gaat dat de commissie op de stoel van de GS en deputaten is gaan zitten. We vinden het dan ook een logische keuze dat de conceptinstructie als *een* niet vrijblijvende handreiking wordt meegegeven, zowel aan synodale commissies als aan de deputaatschappen, om de discussie gestructureerd te kunnen voeren.

B. Uitwerking

Uw commissie constateert dat over de materie goed is nagedacht, maar ook dat de zaak in wezen wordt teruggelagd op de synodetafel. Dat vinden wij ook wel terecht, omdat voldoende draagvlak voor dit soort maatregelen (of: voor beleidsbijstellingen) alleen ontstaat als voorstellen uit de deputaatschappen zelf komen. Dat blijkt ook uit de herinnering die het rapport in bijlage 7 ophaalt aan eerdere (en mislukte) pogingen.

Uw commissie meent, in lijn met het rapport, dat elk deputaatschap nu gevraagd moet worden na te denken over het eigen beleid, nut en noodzaak daarvan en doelmatigheid van het deputaatschap.

Om dit nadenken door deputaatschappen over eigen functioneren te stimuleren en te faciliteren vraagt de conceptinstructie aan de synode om via de synodale commissies het gesprek met de deputaatschappen nu te starten. Op die manier wordt aan de synodale commissies de mogelijkheid geboden om nu reeds in hun rapportages hints en tips en mogelijke denkrichtingen mee te geven aan de deputaatschappen, in de aanloop naar de volgende synodeperiode. Tevens vraagt de conceptinstructie aan de GS om ten aanzien van nieuw beleid nu al een zorgvuldige afweging te maken. Om dat te kunnen doen moeten in commissierapporten al eerste beoordelingen gegeven worden van de huidige doelmatigheid. Uw commissie 6 hecht er aan om hierover expliciet te laten rapporteren en wil daarom de conceptinstructie op dat punt nog wat aanscherpen (zie ons voorstel).

Als de opdracht aan deputaten door hen serieus wordt opgepakt kan het niet anders dan dat er in 2013 ruimte ontstaat voor nieuw beleid, waarover de GS dan nader een besluit kan en moet nemen.

Om dat besluit goed voor te bereiden is het zinvol om, in lijn met het voorstel van de commissie doelmatigheid deputaatschappen in bijlage 7, paragraaf 5.2, een soort denktank in te richten die vooraf en onafhankelijk kan nadenken over de mogelijkheden voor het herbesteden van de gevonden ruimte. We doen daarover verderop in dit rapport een voorstel.

Wij merken in diverse rapporten van deputaatschappen op dat de betaling van omslagen in de achterliggende periode niet is verbeterd. Er is zelfs een verslechtering waar te nemen. Uw commissie is voornemens in een separaat rapport met voorstellen te komen om de controle op afdrachten beter vorm te geven.

Ten slotte bleek uw commissie uit de gepresenteerde reacties van deputaatschappen dat er een misverstand heerst over wat ten diepste de motivatie is voor de op gang te brengen herbezinning en discussie over doelmatigheid. Deze is ten diepste gelegen in het willen nadenken of we de goede dingen (nog) doen en of we de dingen (nog) goed doen en vooral nog niet gelegen in 'platte' bezuinigingen.

Wij gebruiken bewust het woord 'vooralsnog', want als de bezinning niet leidt tot aanpassing van het gevoerde beleid komt er een tijd dat deputaten door de GS geconfronteerd zullen worden met scherpe financiële kaders omdat omslagen simpelweg niet meer verhoogd of wellicht verlaagd zullen worden.

C. Voorstellen

(Bij het behandelen van de voorstellen volgen wij de nummering in het rapport.)

Uw commissie stelt u voor te besluiten:

1. deputaten en in het bijzonder de leden van de commissie doelmatigheid deputaatschappen hartelijk dank te zeggen voor hun verrichte werkzaamheden;
2. 6.3.1, de afdracht aan de emeritikas los te koppelen van de overige omslagen;
3. 6.3.2, de grote deputaatschappen opdracht te geven een meerjarenbeleid op te stellen dat verder reikt dan de synodale periode. Dit betreft hier minimaal deputaten evangelisatie, buitenlandse zending, diaconaat en eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland;
4. 6.3.3, dat tijdens de synodale commissiebesprekingen expliciet aandacht wordt gegeven aan de taakstelling van de deputaatschappen en aan de daaraan verbonden kosten;
5. 6.3.4, dat tijdens de plenaire besluitvorming de generale synode kritischer dient te zijn bij het continueren van opdrachten of verstrekken van nieuwe opdrachten aan de deputaatschappen, met dien verstande dat commissie 6 in de derde week met concrete voorstellen komt conform de onder 4c genoemde spelregels;
6. 6.3.5 a t/m c, dat de zichtbaarheid van de deputaatschappen binnen ons kerkverband dient verbeterd te worden en de voorstellen onder 5a t/m c over te nemen;
7. 6.3.6, de voorstellen onder punt 6 (met foutieve nummering 5a, b en c) over te nemen;
8. gelet op de reacties in het onderzoeksrapport, (vervolg)opdracht te geven aan de commissie doelmatigheid, door die zelfstandig te laten voortbestaan als een onafhankelijke studiec commissie. Zij krijgt een tweeledige opdracht, namelijk:
 1. om voorstellen te doen voor verdere samenwerking tussen deputaatschappen al dan niet uitmondend in voorstellen tot samenvoeging/bundeling van deputaatschappen;
 2. een inventarisatie uit te voeren op nieuwe activiteiten die, in geval van voldoende (financiële) ruimte, kunnen worden opgepakt en de synode in 2013 met voorstellen ter zake te dienen;
9. de conceptinstructie t .b.v. vergroten beheersbaarheid integraal over te nemen en:
 1. in de cursieve tekst na van oordeel 4 aan te vullen: *'Besluit ... spreekt en in een herkenbare paragraaf rapporteert over:'*
 2. waarbij punt h aangevuld wordt met: 'net zoals ... besluitvorming omtrent reeds bestaande en de 'nieuwe opdrachten' ... beheersbaar te houden.'

J. Mauritz, rapporteur

BIJLAGE 17

Artikel 43

Rapport van deputaten voortijdige ambtsbeëindiging predikanten

1. Samenstelling en besluiten generale synode 2007

2.1. Samenstelling

Uw vergadering benoemde in 2007 de volgende deputaten:

ds. D. Quant, Huizen, voorzitter; D. Blom RA, Barendrecht; mr. H.E. Davelaar, Zwolle; ir. J.A. Kardol MA, Huizen; P.J. Klumpenaar RA, Veenendaal.

Op de laatste dag van de synode (28/5/2008) benoemde uw vergadering br. Klumpenaar in een ander deputaatschap. In zijn plaats benoemde u br. M.N. den Harder, Soest.

1.2 Besluiten synode 2007

De synode van 2007 besloot betreffende het deputaatschap:

1. artikel 12 lid 2 K.O. als volgt te wijzigen:
de zinsnede 'een aanvraag van de betrokkene of zijn gezin' vervangen door: 'een aanvraag van de betrokkene';
2. artikel 79 lid 2 K.O. als volgt te wijzigen:
de zinsnede 'een aanvraag van de betrokkene of zijn gezin' vervangen door: 'een aanvraag van de betrokkene';
3. artikel 1.1 - van de uitvoeringsregeling als volgt te wijzigen:
toevoegen aan het eind van artikel 1.1: 'Predikanten die ingevolge artikel 12 K.O. na daartoe dringend te zijn geadviseerd tot een andere staat des levens zijn overgegaan dan wel door de classis uit het ambt zijn ontheven, worden voor de toepassing van deze regeling gelijk gesteld niet losgemaakte predikanten.';
4. artikel 16.1, de tweede volzin van de uitvoeringsregeling als volgt te wijzigen: 'DVAP begeleidt tevens de in artikel 10.1 bedoelde gewezen predikanten, op hun verzoek, naar ander werk wanneer zij voldoen aan de voorwaarden in artikel 10.2 genoemd, met dien verstande dat zij niet in aanmerking komen voor de vergoeding van opleidingskosten als bedoeld in artikel 18.';
5. deputaten op te dragen om in voorkomende gevallen aan classes te vragen aandacht te hebben voor hun verantwoordelijkheid inzake de pastorale zorg voor predikanten die hun ambt voortijdig (moeten) beëindigen met hun gezin en in overleg met de betrokkene, een ervaren broeder uit een andere classis daarvoor in te schakelen. Hierbij is het van belang dat dit spoedig nadat de problemen zich manifesteren wordt geregeld;
6. a. uit te spreken dat de besluiten van de generale synode 2004 inzake het radicaal van losgemaakte predikanten, zoals vastgelegd in art. 11 lid 7 en 8 K.O., niet van toepassing zijn op predikanten die losgemaakt zijn vóór de sluiting van de generale synode 2004;
- b. de classes over dit nadere besluit te informeren;

7. opnieuw deputaten te benoemen.

1.3 Werkmethode

Deputaten hebben in de afgelopen periode driemaal vergaderd. Daarnaast is er indien nodig e-mail contact geweest m.b.t. uitvoeringsdetails. Ten aanzien van de tekst van de regeling hebben deputaten geconstateerd dat de generale synode in 2007 een wijziging in de traktementen voor de predikanten heeft aangebracht t.z.v. de vergoeding ziektekosten. Deze is nu nog gelijk aan de volledige inkomensafhankelijke bijdrage. Deputaten zijn van oordeel dat de uitkeringsgrondslag hieraan dient te worden aangepast.

1.4. Begeleiding

Voor de begeleiding van de (gewezen) predikanten naar ander (ambts)werk hebben deputaten in principe de hulp beschikbaar van een professioneel bureau, waarmee een contract is afgesloten (Thatcher & Alderink, Amersfoort; sinds 2002); maar in de aan de orde zijnde situaties is die hulp in deze periode niet aan de orde geweest.

1.5. Adviezen

Ten slotte hebben deputaten, naast de voorkomende werkzaamheden (gevraagd en ongevraagd) adviezen gegeven aan classes en gemeentes inzake de financiële regelingen met betrokken predikanten.

2. Uitvoering van de regeling

2.1 De zakelijke aspecten van de regeling leveren weinig problemen op. De regeling is duidelijk en de afstemming met classes en kerkenraden over financiën, verantwoordelijkheid voor de uitkering en totale looptijd is in dit opzicht probleemloos.

2.2 Deputaten constateren in het algemeen dat bij de begeleiding van predikanten naar ander werk er knelpunten aanwezig zijn die zich steeds in meerdere of mindere mate doen gevoelen. Het is zinvol die hier nogmaals te vermelden. Deputaten werden en worden er namelijk mee geconfronteerd dat er binnen de kerken een forse 'huiver' bestaat om losgemaakte predikanten een nieuwe kans te geven. Dat is des te meer jammer omdat het aantal werkzame predikanten in ons kerkverband aanvulling behoeft. Predikanten die zijn losgemaakt, mogen wel 'de gaten in het preekrooster vullen, maar komen niet in aanmerking voor een beroep'(citaat van een van hen). Anderen, die niet 'besmet' zijn, gaan voor. Het moge duidelijk zijn dat het moeilijk voor hen is om dat geestelijk te verwerken. Een oplossing voor dit verschijnsel zien deputaten niet.

2.3 Contacten met predikanten en kerkenraden

Over de persoonlijke contacten met predikanten berichten deputaten uw vergadering in een comitérapport (9.25/4).

3. Voorstellen

3.1. Overwegingen tot wijzigen van uitkeringsduur en -bedragen in de uitvoeringsregeling.

In art. 4 van de regeling wordt de uitkeringsduur bepaald. Daarbij is destijds aansluiting gezocht bij de maatschappelijke regels dienaangaande en de praktijk van de zogenaamde 'kantonrechtters formule'. Die formule is de afgelopen jaren gewijzigd en DVAP heeft zich beraden of dat consequenties moet hebben voor de uitvoeringsregeling DVAP. Deputaten hebben geconstateerd dat de nieuwe kantonrechtters formule, vergeleken met de huidige kerkelijke DVAP-regeling, slechts tot marginale bijstelling aanleiding zou geven. Daarom is besloten hiermee nu te wachten totdat de komende tijd duidelijk wordt hoe in het algemeen de maatschappelijke regels zich zullen ontwikkelen (sociale wetgeving, WW, etc.). DVAP zal zich dan vervolgens opnieuw bezinnen.

Voor het vaststellen van de hoogte van de uitkeringen, zoals beschreven in de uitvoeringsregeling, is aansluiting gezocht bij de adviezen van deputaten financiële zaken omtrent predikantstraktementen en emolumenten. De geadviseerde bedragen daarin worden jaarlijks aangepast en de uitkeringen dus ook. Voor wat betreft de bedragen genoemd in art. 6 en 7 neemt DVAP zich voor per periode van drie jaar aan de generale synode voorstellen te doen voor aanpassing daarvan.

3.2. Voorstel tot wijziging in de uitvoeringsregeling art. 6, lid 2(a)

In 2007 heeft ten aanzien van de tegemoetkoming premie ziektekostenverzekeringen structurele aanpassing plaatsgevonden, waardoor de tekst van artikel 6 lid 2(a) niet meer aansluit op de adviezen van deputaten financiële zaken. Dit betreft met name de tegemoetkoming premie ziektekostenverzekering. Voorgesteld wordt dan ook in de laatste volzin van art 6 lid 2 de volgende wijziging aan te brengen: De tekst tussen (a) en (b) thans luidende: '50% van de som van etc.' wordt vervangen door: 'Het bedrag van de door de predikant te betalen inkomensafhankelijke bijdrage in de premie ziektekostenverzekering, zoals vermeld in het jaarlijkse advies van deputaten financiële zaken'.

3.3. Voorstel tot wijziging in de uitvoeringsregeling art. 6, lid 2(b)

In 2004 is bij het ingaan van de regeling een vergoeding kosten genoemd van € 500,- op jaarbasis. Voorgesteld wordt dit bedrag aan te passen aan de geldontwaarding over de afgelopen 6 jaar. Die bedraagt ongeveer 10%. Het voorgestelde bedrag onder (b) wordt dan € 550,- per jaar.

3.4. Voorstel tot wijziging in de uitvoeringsregeling art. 7

In 2004 is bij het ingaan van de regeling een vergoeding verhuiskosten genoemd van € 3.750. Voorgesteld wordt dit bedrag aan te passen aan de geldontwaarding over de afgelopen 6 jaar. Die bedraagt ongeveer 10%. Het voorgestelde bedrag in art.7 lid 1 wordt dan € 4.100,-.

3.5. Voorgesteld wordt opnieuw deputaten te benoemen.

Br. D. Blom (benoemd in 2001) is niet herbenoembaar gezien de generaal-synodale regels.

4. Ten slotte

Deputaten zijn dankbaar dat zij dit stukje kerkelijk werk in Gods Koninkrijk, in opdracht van de kerken, mochten verrichten; vaak is er sprake van tere situaties, waarin zij dienstbaar konden zijn. Voorstellen voor (her)benoemingen zullen uw vergadering separaat bereiken. De Heere zegene uw vergadering.

Namens deputaten,

ds. D. Quant, voorzitter
ir. J.A. Kardol MA, secretaris
Huizen, april 2010

BIJLAGE 18

Artikel 43

Rapport 7 commissie 3 inzake rapport deputaten voortijdige ambtbeëindiging predikanten

Algemeen

Uw commissie spreekt haar dankbaarheid uit voor het werk van deputaten DVAP. Wij hebben deputaten gevraagd of zij een losgemaakte predikant begeleiden. Deputaten helpen een losgemaakte predikant door mee te denken over een eventueel beroep of een andere nieuwe werkring. Uw commissie stelt een kleine correctie voor op dit rapport: par. 1.2 punt 3 het woordje 'niet' vervangen door 'met'.

Voorstellen tot besluit

De generale synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen hartelijk te danken voor het werk dat zij hebben gedaan;
2. de voorstellen van deputaten over te nemen:

3.1 Overwegingen tot wijzigen van uitkeringsduur en -bedragen in de uitvoeringsregeling.

In art. 4 van de regeling wordt de uitkeringsduur bepaald. Daarbij is destijds aansluiting gezocht bij de maatschappelijke regels dienaangaande en de praktijk van de zogenaamde 'kantonrechters formule'. Die formule is de afgelopen jaren gewijzigd en DVAP heeft zich beraden of dat consequenties moet hebben voor de uitvoeringsregeling DVAP. Deputaten hebben geconstateerd dat de nieuwe kantonrechters formule, vergeleken met de huidige kerkelijke DVAP-regeling, slechts tot marginale bijstelling aanleiding zou geven. Daarom is besloten hiermee nu te wachten totdat de komende tijd duidelijk wordt hoe in het algemeen de maatschappelijke regels zich zullen ontwikkelen (sociale wetgeving, WW, etc.). DVAP zal zich dan vervolgens opnieuw bezinnen.

Voor het vaststellen van de hoogte van de uitkeringen, zoals beschreven in de uitvoerings-regeling, is aansluiting gezocht bij de adviezen van deputaten financiële zaken omtrent predikantstraktementen en emolumenten. De geadviseerde bedragen daarin worden jaarlijks aangepast en de uitkeringen dus ook. Voor wat betreft de bedragen genoemd in art. 6 en 7 neemt DVAP zich voor per periode van drie jaar aan de generale synode voorstellen te doen voor aanpassing daarvan.

3.2 Voorstel tot wijziging in de uitvoeringsregeling art. 6, lid 2(a)

In 2007 heeft ten aanzien van de tegemoetkoming premie ziektekostenverzekeringen structurele aanpassing plaatsgevonden, waardoor de tekst van artikel 6 lid 2(a) niet meer aansluit op de adviezen van deputaten financiële zaken. Dit betreft met name de tegemoetkoming premie ziektekostenverzekering. Voorgesteld wordt dan ook in de laatste volzin van art 6 lid 2 de volgende wijziging aan te brengen: De tekst tussen (a) en (b) thans luidende: '50% van de som van etc.' wordt vervangen door: 'Het bedrag van de door de predikant te betalen inkomensafhankelijke bijdrage in de premie ziektekostenverzekering, zoals vermeld in het jaarlijkse advies van deputaten financiële zaken'.

3.3 Voorstel tot wijziging in de uitvoeringsregeling art. 6, lid 2(b)

In 2004 is bij het ingaan van de regeling een vergoeding kosten genoemd van € 500,- op jaarbasis. Voorgesteld wordt dit bedrag aan te passen aan de geldontwaarding over de afgelopen 6 jaar. Die bedraagt ongeveer 10%. Het voorgestelde bedrag onder (b) wordt dan € 550,- per jaar.

3.4 Voorstel tot wijziging in de uitvoeringsregeling art. 7

In 2004 is bij het ingaan van de regeling een vergoeding verhuiskosten genoemd van € 3.750. Voorgesteld wordt dit bedrag aan te passen aan de geldontwaarding over de afgelopen zes jaar. Die bedraagt ongeveer 10%. Het voorgestelde bedrag in art.7 lid 1 wordt dan € 4.100,-.

3.5 Voorgesteld wordt opnieuw deputaten te benoemen.

K. Visser, rapporteur

BIJLAGE 19

Artikel 48, 61

Rapport van deputaten voor de uitgave van het jaarboek

1. Samenstelling van het deputaatschap

De generale synode van 2007 benoemde in het deputaatschap ds. G.P.M. van der Linden, drs. R.W.J. Soeters en ds. H.J.Th. Velema en tot algemeen secundus ds. D. Quant.

Ook in deze periode fungeerde ds. Soeters als voorzitter en was ds. Velema secretaris. Omdat deputaat Van der Linden aangaf geen herbenoeming door uw vergadering in overweging te zullen nemen in verband met zijn naderend emeritaat, besloten deputaten in het voorjaar van 2009 een beroep te doen op de algemeen secundus, ds. D. Quant, om hem volledig te betrekken bij de uitgave 2010,

2. Vergaderingen

Deputaten behoeven in deze verslagperiode niet vaker te vergaderen dan zij gewoon zijn. Dat is in een inter-synodale periode zesmaal: eenmaal in het voorjaar en eenmaal in het najaar van ieder jaar. De vergaderingen die in het najaar gehouden worden, staan in het teken van de voorbereidingen voor het *Jaarboek* in het volgende jaar. De vergaderingen die in het voorjaar gehouden worden, staan bijna geheel in dienst van het - laatste - correctiewerk.

Over de contacten met Uitgeverij Buijten en Schipperheijn kunnen uw deputaten niet anders dan met lof spreken. Ook in dit rapport willen zij de naam van het hoofd van de boekproductie, dhr. A. Boertien, met ere noemen. Hij woont alle vergaderingen van deputaten bij en dient op integere wijze deputaten en de uitgave van het *Jaarboek* met zijn grote kennis van zaken en betrokken nauwgezetheid.

Wat betreft de verkoopcijfers van het *Jaarboek*: in 2007 werden 4.588 exemplaren verkocht; in 2008: 4.622 en in 2009: 4.454 (waarvan 189 met cd-rom en 33 (alleen) cd-rom).

Hoewel er in 2008 een kleine opleving te zien was in de verkoop ten opzichte van 2007, zette in deze verslagperiode de daling van het aantal verkochte exemplaren zich door tot onder de 4.500 exemplaren. Ondanks alle reclame die deputaten en uitgeverij maken, blijkt de dalende tendens niet te keren. Voor het verkrijgen van allerlei gegevens is het internet een geduchte concurrent.

Voor de daaraan verbonden baten verwijzen deputaten u naar het rapport van deputaten financiële zaken.

3. Opdrachten GS 2007

De generale synode 2007 gaf deputaten opdracht om:

1. een begin te maken met het digitaal beschikbaar maken van daarvoor geschikte informatie uit het *Jaarboek*;
2. in overleg met deputaten archieven zich te blijven bezinnen op verdere digitalisering en op de volgende generale synode daarvan verslag te doen en met voorstellen ter zake te komen.

3.1. Digitaal beschikbaar

3.1.1. Cd-rom

Deputaten zijn, ten gevolge van opdracht 1, in overleg getreden met de directeur van uitgeverij Buijten en Schipperheijn, drs. G. Sneep. De uitkomst van dit overleg was, dat in 2009 het *Jaarboek* voor het eerst in twee versies verscheen: het gebruikelijke boekwerk en een cd-rom. Op de cd-rom stond het hele *Jaarboek*, met dien verstande dat er geen tekstblokken gekopieerd konden worden.

Slechts 5% van de afnemers bestelden een jaarboek plus cd-rom of alleen een cd-rom (in een overigens keurige cassette).

3.1.2. Website

Gelijktijdig met het gereedmaken van dit rapport leggen deputaten de laatste hand aan een selectie van 'beschouwende' artikelen uit de jaarboeken 1998-2008, om die, samen met een aantal jaaroverzichten en de necrologie, te plaatsen op de website van de Christelijke Gereformeerde Kerken.

3.2. Overleg met deputaten kerkelijke archieven

Conform de opdracht hebben deputaten zich gewend tot deputaten kerkelijke archieven. In een schrijven hebben deputaten gevraagd, of er samenwerking tussen beide deputaatschappen op dit gebied mogelijk en wenselijk zou zijn.

Zij kregen als antwoord: 'De conclusie van deputaten kerkelijke archieven is echter dat de werkzaamheden van de beide deputaatschappen dermate uiteenlopen, dat van een zinvolle samenwerking feitelijk geen sprake kan zijn. Digitalisering van archieven is nu eenmaal iets geheel anders dan het digitaal beschikbaar stellen van een kerkelijk jaarboek. Daarvoor zijn onderscheiden procedures nodig.'

Bij beide deputaatschappen leefden geen ideeën die gezamenlijk uitgewerkt zouden kunnen worden. Deputaten kunnen niet anders constateren, dat verdere digitalisering geen onderwerp van gezamenlijke bezinning is met deputaten kerkelijke archieven. Dienaangaande doen deputaten u dan ook geen voorstellen toekomen.

4. Werkzaamheden

4.1. Algemeen

Deputaten hebben in eensgezindheid en met vreugde jaarlijks gewerkt aan het doen verschijnen van het *Jaarboek*. Zij zijn dankbaar voor alle goede woorden die de 'kerkelijke pers' jaarlijks aan het verschijnen van het *Jaarboek* wijdt.

In 2007 is een begin gemaakt met de mogelijkheid om alle gegevens – en dus niet alleen die van statistieken – digitaal te kunnen aanleveren. Scribae en secretarissen krijgen een Wordbestand toegestuurd, waarin zij wijzigingen kunnen aanbrengen. Vergeleken met de oude invulformulieren is het een verbetering. De correctoren op de uitgeverij en van deputaten kunnen in een oogopslag zien, welke correcties aangebracht zijn.

De uitgeverij en deputaten willen nog een stap verder gaan. Dit jaar worden de mogelijkheden onderzocht om scribae en secretarissen het hele jaar door de gelegenheid te geven 'op hun scherm' correcties aan te brengen in de tekst (lees: de data) van het *Jaarboek*.

Voordat die correcties definitief opgenomen worden in de kopij voor een volgend jaarboek, dienen ze wel geaccordeerd te worden. De secretaris is aangewezen om als sluiswachter te fungeren. Uitgeverij en deputaten hopen op korte termijn met dit nieuwe systeem te kunnen starten.

4.2. Jaarboek 2008

4.2.1. Veranderingen

Omdat deputaten verschillende verzoeken kregen om podcasts te vermelden, zodat men kerkdiensten

via internet zou kunnen volgen, besloten zij bij de plaatselijke kerken het website-adres te vermelden, zodat ieder die dat wenst via dat adres verder kan gaan.

4.2.2. Jaaroverzicht/artikelen

Het jaaroverzicht 2007 werd vervaardigd door ds. H.J.Th. Velema.

Een drietal artikelen werd geplaatst:

- zr. G. van der Laan-de Boer te Nieuw-Amsterdam schreef over de opgeheven kerk van De Krim onder de titel *20 mei 1896 De Krim 26 augustus 2007*;
- *Kerk in de schaduw, een gereformeerde kerk in Guatemala* was de titel van een artikel van ds. E. Everts;
- onder de titel *Geloven zonder kerk?* zette dr. S. Paas te Amsterdam zijn gedachten op een rij over de vraag of geloven zonder kerk mogelijk is.

4.2.3. In memoriams

In memoriams over de di. T. Harder en J.H. Velema werden geschreven door respectievelijk de di. A.C. van der Wekken en J. Westerink.

4.3. Jaarboek 2009

4.3.1. Veranderingen

Voor het eerst was het hele *Jaarboek* ook beschikbaar op cd-rom – zie § 3.1.1.

Deputaten besloten tot een nieuwe opzet van de rubriek plaatselijke verenigingen. Was die rubriek vroeger bedoeld om de adressen van verenigingen en commissies te vermelden die een relatie met een bond of een deputaatschap hadden, de laatste jaren is de rubriek uitgegroeid tot wat vermeld staat in een plaatselijke gemeentegids.

Soms kregen deputaten ook signalen, dat de wijzigingen van personen en adressen in deze rubriek niet altijd even nauwkeurig aan de redactie van het *Jaarboek* doorgegeven werden.

Daarom werd gekozen voor een systeem van coördinatoren: een voor gespreks-/Bijbelkringen en een voor zusterkring en/of diaconale groepen.

4.3.2. Jaaroverzicht/artikelen

Het jaaroverzicht 2008 werd vervaardigd door ds. G.P.M. van der Linden.

Een drietal artikelen werd geplaatst:

- br. J. van der Veer te St. Jans klooster schreef over de opgeheven kerk van Zwartsluis onder de titel *Christelijke Gereformeerde Kerk in Zwartsluis 11 maart 1896 – 6 juli 2008*;
- *Zoals de ouden zongen, piepen de jongen, over jongeren en kerk, een pedagogische beschouwing* heette het artikel van docent psychologie drs. A. Heystek;
- br. H.J. Takken te Amersfoort schreef een artikel over de opvang van christenen met een moslimachtergrond in de kerk onder de titel *Bekeerde moslims in mijn kerk?*

4.4. Jaarboek 2010

4.4.1. Veranderingen

Met de bedoeling het *Jaarboek* steeds gebruiksvriendelijker te maken, besloten deputaten de rubriek plaatselijke verenigingen op te heffen. Werd in 2009 gekozen voor het vermelden van coördinatoren: een voor verenigingen, een voor gespreks-/Bijbelkringen en een voor zusterkring en/of diaconale groepen, nu werden die adressen geplaatst bij de plaatselijke kerken en dat bespaart een hoop geblader.

Verder werden achter het adres van de preekvoorzieners en achter de naam van de koster(es), voor zover van toepassing, e-mailadressen opgenomen.

4.4.2. Jaaroverzicht/artikelen

Het jaaroverzicht 2009 werd vervaardigd door drs. R.W.J. Soeters.

Een drietal artikelen werd geplaatst:

- br. E. Reinders te Rotterdam schreef over de opgeheven kerk van Rotterdam-West onder de titel *Christelijke Gereformeerde Kerk Rotterdam-West, 19 november 1926 – 1 juli 2009*;
- *Een getuigende gemeente?!* heette de bijdrage van ds. H.J.Th. Velema, voorzitter van deputaten evangelisatie;
- de brs. L. Rovers en L. Walpot verzorgden een artikel over de International Fellowship te Utrecht-West onder de titel *Internationale, multiculturele, gemeente in Utrecht*.

4.4.3. In memoriams

In memoriams over drs. C. Langbroek en ds. B. van Smeden werden geschreven door respectievelijk prof. dr. W. van 't Spijker en drs. J. van Mulligen.

5. Voorstellen

Deputaten doen uw vergadering de volgende voorstellen:

1. het werk en het beleid van deputaten goed te keuren;
2. opnieuw deputaten te benoemen.

R.W.J. Soeters, voorzitter
H.J.Th. Velema, secretaris

BIJLAGE 20

Artikel 48, 61

Rapport 4 commissie 1 inzake het rapport van deputaten voor het jaarboek

Uw commissie is dankbaar voor het werk dat verricht werd om het jaarboek te laten verschijnen. Er wordt veel werk verzet om alle gegevens nauwkeurig bij te houden. De commissie heeft waardering voor de artikelen die de waarde van het jaarboek verhogen, zoals de jaaroverzichten, de artikelen en de rubriek 'In memoriam'.

Woorden van dank spreekt uw commissie uit aan het adres van ds. G.M.P. van der Linden voor de werkzaamheden die hij ten behoeve van het jaarboek verricht heeft. Hij heeft aangegeven niet voor herbenoeming in aanmerking te willen komen.

In opdracht van de generale synode hebben deputaten zich bezonnen op de verdere digitalisering van het jaarboek. Inmiddels is het gehele jaarboek op cd-rom beschikbaar. Wel moet daarbij worden opgemerkt dat de afname hiervan nog gering is. Daarnaast hebben deputaten een aantal artikelen uit voorgaande jaarboeken op de website van onze kerken geplaatst. Het gaat dan om artikelen die niet direct aan de actualiteit gebonden zijn, jaaroverzichten en necrologie. De jaaroverzichten en de necrologie hebben waarde vanuit het oogpunt van geschiedschrijving. Er komt een aanvulling hierop met het opschuiven van de jaartallen. Het meest recente kan niet op de website: het zou de verkoop negatief beïnvloeden.

De mogelijkheden voor scriba's om wijzigingen door te geven, worden verbeterd en binnen afzienbare tijd is het mogelijk om via een inlogcode digitaal wijzigingen door te geven (hun deel van) het bestand.

Uw commissie heeft kennisgenomen van het overleg dat deputaten gehad hebben met deputaten kerkelijke archieven. Uit dit overleg bleek dat er geen mogelijkheden zijn om samen te werken op het punt van digitalisering. Uw commissie deelt deze conclusie.

Voorstel tot besluit

Uw commissie stelt u voor:

1. het werk en het beleid van deputaten goed te keuren;
2. opnieuw deputaten te benoemen.

H. Polinder, rapporteur

BIJLAGE 21

Artikel 49

Rapport van het deputaatschap kerkjeugd en onderwijs

1. Werkwijze

1.1. Samenstelling en werkwijze

Sinds de generale synode van 2007 zijn tot deputaten benoemd:

mevr.dr. L.A. Rijksen, mevr. J.H. de Boer-Moret en de broeders drs. B.L.C. Aarnoudse, drs. A. van de Bovekamp, ds. L.C. Buijs, J. Mauritz en W. Zeeders.

In deze verslagperiode fungeerde ds. L.C. Buijs als voorzitter, drs. B.L.C. Aarnoudse als plaatsvervangend voorzitter, mevr. J.H. de Boer-Moret als secretaris en br. J. Mauritz als penningmeester.

1.2. Opzet van dit rapport

In dit rapport doen deputaten kerkjeugd en onderwijs verslag van de verrichte werkzaamheden in het licht van de opdracht van GS 2007. De inhoud van de opdracht vindt u hieronder vermeld, alsmede de verdeling van deputaten over de verschillende secties. Vervolgens de verslagen van de secties en de financiën.

Tot slot vindt u de conclusies en voorstellen, gevolgd door de genummerde bijlagen.

1.3. Opdracht generale synode 2007

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen te danken voor het verrichte werk;
2. deputaten opdracht te geven tot het bevorderen van het gesprek tussen beide JWO's over de visie op het jeugdwerk;
3. deputaten op te dragen in nauw overleg met de JWO's te bezien of een andere verhouding tussen deputaten en de JWO's wenselijk of zelfs noodzakelijk is gezien de veranderingen die zich de laatste jaren hebben voltrokken in financieel opzicht en door (voortdurende) uitbreiding van het takenpakket van de JWO's;
4. deputaten opdracht te geven een protocol te ontwerpen voor de werkwijze indien een advies gevraagd wordt aan deputaten bij de beroeping en benoeming van predikanten naar art. 6 K.O.;
5. goedkeuring te verlenen aan het voorstel tot het voortzetten van deelname aan de nieuw op te zetten Raad van Advies van de CHE;
6. deputaten op te dragen uitvoering te geven aan de aanbevelingen gedaan in bijlage 1 van hun rapport;
7. deputaten opdracht te geven het complete werkdocument Jeugdwerk binnen de CGK via onze website beschikbaar te stellen en daaruit in de vorm van artikelen en/of brochures de komende tijd de kerkenraden van informatie te voorzien;
8. opnieuw deputaten te benoemen.

1.4. Taakverdeling

Het deputaatschap heeft in de verslagperiode gefunctioneerd in drie secties. De samenstelling van de secties en de verdeling van de synodebesluiten is als volgt:

Sectie	Samenstelling
Sectie Georganiseerd Jeugdwerk	Drs. A. van de Bovekamp J. Mauritz
Sectie Onderwijs	Drs. B.L.C. Aarnoudse Mevr.drs. L.A. Rijkse W. Zeeders
Sectie Studentenwerk	Mevr. J.H. de Boer-Moret Ds. L.C. Buijs

1.5. Vergaderfrequentie en samenwerking

Afgezien van de periode rondom de voorbereidingen van de GS 2010 is er minimaal vier keer per jaar als deputaatschap vergaderd. Daarnaast zijn de afzonderlijke secties ook bij elkaar geweest. Er is regelmatig overleg met de beide JWO's (jeugdwerkorganisaties). Het streven is jaarlijks minimaal tweemaal bijeen te komen met de JWO's: eenmaal voor inhoudelijk overleg over een te kiezen thema, eenmaal met beide JWO's afzonderlijk voor evaluatie van de werkzaamheden. Bijzonder om te melden is de eind 2009 opgestarte samenwerking van LCJ, CGJO, mannenbond, vrouwenbond en deputaten K&O in het kader van Opvoedingsondersteuning. Getracht wordt gezamenlijk de kerken op dit terrein te dienen.

2. Sectie Georganiseerd Jeugdwerk

2.1. Opdracht

Van de GS van 2007 kregen deputaten de volgende opdracht mee met betrekking tot het georganiseerd jeugdwerk:

1. deputaten opdracht te geven tot het bevorderen van het gesprek tussen de beide JWO's over de visie op het jeugdwerk;
2. deputaten op te dragen zich samen met de JWO's te bezinnen op het werk van deze organisaties, hun eigenlijke taak, een eventuele uitbreiding daarvan en de daaraan verbonden financiële consequenties. Bij eventuele uitbreiding van de taak moet de verhouding tussen deputaten en de JWO's opnieuw worden vastgesteld.

2.2. Werkzaamheden

De sectie Georganiseerd Jeugdwerk richt zich vooral op het onderhouden van de contacten met het LCJ en de CGJO. Daarnaast zijn er incidenteel contacten met de stichting Young Eagles Kampen (YEK). Het LCJ en de CGJO worden ook wel aangeduid als de jeugdwerkorganisaties (JWO's).

De kern van het werk van de sectie heeft in de afgelopen periode bestaan uit het ontwikkelen van het instrumentarium governance (zie 2.6). Alhoewel geen directe opdracht van de synode, is voor dit instrumentarium gekozen om een basis te leggen voor de uitvoering van de opdrachten 1 en 2.

Er is grote dankbaarheid voor de financiële bijdragen vanuit de kerken aan het werk van de JWO's. Hierdoor is een meer stabiele basis ontstaan voor de werkzaamheden van de JWO's. Dit betekende evenwel dat deputaten zich genoodzaakt zagen vanuit hun verantwoordelijkheid een instrumentarium te ontwikkelen waarmee:

- de JWO's inzichtelijk kunnen maken dat de gelden op een verantwoorde manier worden besteed, zodat
- deputaten de belangen van de JWO's op de synode op zo goed mogelijke wijze kunnen behartigen.

De gesprekken tussen deputaten en JWO's hebben vooral in het teken gestaan van governance en er is een begin gemaakt met de uitvoering van opdracht 1. Later zijn daar de gesprekken over opvoedingsondersteuning (zie 2.7) bijgekomen, op initiatief van de jeugdbonden zelf.

We willen graag opmerken dat er een verdergaande openheid is gegroeid tussen de deputaten en de JWO's en tussen de JWO's onderling.

2.3. Gesprek bevorderen tussen beide JWO's

In de lijn van de vorige rapportage aan de GS (2007) zijn deputaten doorgesproken te voeren met de JWO's. De meeste contacten vinden plaats tussen de sectie en de beide JWO's separaat. Daarnaast zijn er contacten met het voltallige deputaatschap waarbij de JWO's soms afzonderlijk, soms gezamenlijk middels een vertegenwoordiging aanwezig zijn.

Deputaten zijn zich bewust van hun beperkte mogelijkheden en laten het uitvoerende werk graag over aan de JWO's. De rol van deputaten is steeds meer een stimulerende en faciliterende geworden.

In de afgelopen periode heeft het gesprek over de visie op het jeugdwerk op de achtergrond gestaan. In overleg met de JWO's is in eerste instantie vooral gewerkt aan de totstandkoming van het instrumentarium van governance.

Vooraf waren er verwachtingen dat er meer mogelijkheden zouden zijn voor de inhoudelijke gesprekken. Er is intussen wel een begin gemaakt. Het eerste inhoudelijke onderwerp is voorbereid door de JWO's en betrof het bereiken van randkerkelijke jongeren. Waar de JWO's vroeger bijna uitsluitend gericht waren op de bij de verenigingen en clubs aangesloten leden wordt nu getracht alle jongeren van de gemeente te dienen. Randkerkelijke jongeren zijn uiteraard moeilijk te bereiken omdat ze bijna nooit bij jeugdactiviteiten betrokken zijn. Ook is de omschrijving van randkerkelijkheid niet gemakkelijk, omdat jongeren die weinig kerkelijk betrokken zijn soms dicht bij Christus leven, terwijl jongeren die sterk kerkelijk betrokken zijn lang niet altijd even nauw met Christus verbonden zijn. Het gesprek scherpt het denken. We zijn dankbaar dat we van elkaar kunnen leren.

2.4. Werkzaamheden JWO's

In deze paragraaf worden beknopt enkele voor de synode relevante zaken benoemd per JWO. Het is uiteraard maar een kleine greep uit de veelheid van wat er verricht is. Deputaten zijn onder de indruk van de inzet van de besturen en de werkers. Met beperkte middelen wordt veel gedaan.

CGJO**a. Inhoud en toerusting**

De verschillende jaarthema's waren in 2007: Fingerprints, 2008: Wereldburger en 2009: Expeditie Geloven. Voor deze jaarthema's is bijbehorende materiaal ontwikkeld en beschikbaar gesteld. Diverse toerustingstrajecten zijn ontwikkeld op het gebied van o.a. jeugdpastoraat, jaarthema's en visievorming op kinder- en jeugdwerk.

b. Achterban

Veel aandacht is uitgegaan naar het onderhouden van de banden met de achterban. Er wordt het nodige werk verzet om de districten weer te activeren en vrijwilligers in te schakelen. Het aantal trainingen op locatie in de plaatselijke gemeenten neemt nog steeds toe. Ook in de afgelopen periode werden de gebruikelijke publicaties en materialen opgeleverd. In 2009 werd een vernieuwde website in gebruik genomen. Omdat de beperkte financiën verdere uitbouw van de werkzaamheden belemmeren is in 2010 een fondswerver aangesteld.

c. Transparant Participant

In 2008 verscheen een belangrijke publicatie: *Transparant Participant*. Vanuit een beschrijving van de huidige leefwereld van onze jongeren, 'generatie Einstein' en bezinningsstukken uit voorgaande jaren worden belangwekkende lijnen getrokken. Als het gaat om jeugdwerk worden drie pijlers uitgewerkt: relationeel jeugdwerk, gezond jeugdwerk en geïntegreerd jeugdwerk. De huidige generatie jongeren heeft meer dan ooit zinvolle relaties nodig. Voor het jeugdwerk zijn een duidelijke visie, heldere doelen en een goede afstemming onontbeerlijk. De vele activiteiten gericht op jongeren in de gemeente vragen om een geïntegreerde aanpak.

In bovengenoemd document vinden we tevens een beschrijving van de organisatie, de formulering van de visie, beleidsplannen en doelen.

d. Samenwerking

Er is sinds 1998 een nauwe samenwerking met het NGJ (Nederlands Gereformeerd Jeugdwerk). Vanaf 2002 wordt ook het kantoor gedeeld.

Het CGJO heeft zitting in het bestuur van *Vertel het maar*, een veel gebruikte methode ten behoeve van de kindernevendienst.

Verder is geparticipeerd in de organisatie van de conferentie 'Rondom het Kind' op 26 en 27 maart 2010.

LCJ**a. Inhoud en toerusting**

Samen met ruim honderd vrijwilligers wordt door het LCJ-team en het bestuur gewerkt aan de ontwikkeling van activiteiten en materialen ten behoeve van het toerusten van jongeren en jongerenwerkers.

De gebruikelijke activiteiten mochten goede voortgang hebben: Jeugdappel -16, Jeugdappel +16, Handreiking en Kadervorming. Met dankbaarheid mag vermeld worden dat vanwege de grote animo er nagedacht wordt over uitbreiding van het aantal jaarlijkse Bijbelstudieconferenties (nu drie per jaar). Ook de Kruispuntconferentie Huwelijk en gezinsvorming mag zich in een groeiende belangstelling verheugen.

b. Achterban

Veel aandacht is weer gegeven aan de contacten met de achterban. De gemeenten worden met regelmaat bezocht.

In 2009 is een nieuwe ledenstructuur voorbereid, evenals het nieuwe beleidsplan voor 2010-2013. Ook is de organisatie van LCJ verder gestroomlijnd, gebaseerd op Code Goed Bestuur.

Er waren plannen om de mogelijkheden voor een jongerenblad te onderzoeken. Vanwege gebrek aan personeel kon dit nog niet gerealiseerd worden. Dat geldt tevens voor plannen om onderzoek te doen onder niet-verenigingsbezoekers.

c. Jubileumsymposium

In 2009 bestond het LCJ 25 jaar. Op 10 december 2009 werd hieraan enige aandacht gegeven. De aandacht werd middels een symposium vooral gericht op de uitkomsten van een in 2008 gehouden onderzoek onder ruim 3300 jongeren. Het symposium en de publicatie *Om het hart van jongeren* hebben op indrukwekkende wijze iets blootgelegd van onze jongeren en hun leefwereld. Alle betrokkenen bij jongeren krijgen het nodige huiswerk mee. De aanbevelingen verdienen verdere doordenking en toepassing. Door het LCJ wordt dit opgepakt in een nieuwe ronde Plaatselijk Jeugdwerkoverleg onder het motto: Het LCJ komt naar de gemeenten toe!

d. Samenwerking

Met de Hersteld Hervormde Jongeren Organisatie (HHJO) is begin 2009 een samenwerkingsovereenkomst gesloten. De samenwerking levert financieel, maar ook qua tijd en werk verschillende win-win situaties op. Deze samenwerking wordt in de nieuwe beleidsperiode verder uitgewerkt. Met dankbaarheid merken deputaten op dat dit soort stappen telkens genomen worden in goed overleg met het deputaatschap.

In 2007 zijn het LCJ en de Zondagscholenbond gefuseerd, waarmee de zondagscholen onder de paraplu van het LCJ zijn gekomen. In de afgelopen jaren mocht materiaal ontwikkeld worden voor de verschillende groepen.

2.5. YEK

Deputaten hebben een niet zeer intensieve relatie met Young Eagles Kampen (YEK). Elk jaar ontvangt YEK een bescheiden financiële bijdrage. In de afgelopen periode is er één gesprek geweest, dat een oriënterend en adviserend karakter had. Daarnaast is er door een dK&O-vertegenwoordiger jaarlijks een bezoek gebracht aan een van de kampen.

2.6. Governance

Doordat de JWO's financieel voor een groot deel van de bijdragen van de kerken afhankelijk zijn

geworden, hebben deputaten een toetsingsinstrument 'governance' ontwikkeld. Het is de bedoeling dat dit toetsingsinstrument de JWO's niet veel extra werk oplevert, maar juist kan ondersteunen bij het opstellen van heldere en volledige rapportages. Het geeft inzicht in de wijze waarop de ter beschikking gestelde financiële middelen worden aangewend voor het werk onder de kinderen en jongeren van onze kerken. Het laat ook iets zien van de verhouding tussen het deputaatschap en de JWO's. In bijlage I is het governance-document, opgenomen, dat mede is ondertekend door de JWO's. De werkbaarheid van governance wordt nu getoetst aan de hand van bespreking van een aantal deelgebieden door de JWO's. Dit is nog niet volledig afgerond.

2.7. Opvoedingsondersteuning

Vanuit de JWO's is een nieuw initiatief ontstaan om met elkaar in gesprek te gaan over belangrijke onderwerpen rond opvoedingsondersteuning. Daarbij zijn naast de JWO's ook deputaten en vertegenwoordigers van de mannen- en van de vrouwenbond van onze kerken betrokken. Begonnen als een brainstormgroep groeit dit initiatief intussen verder en is de hoop uitgesproken dat in de komende tijd wegen worden gevonden en uitgewerkt om gemeenten te helpen met het ondersteunen van de ouders bij de opvoeding van de kinderen. Uiteraard is deze verantwoordelijkheid van gemeenten niet nieuw. Winstpunt in dit traject is dat vertegenwoordigers uit de hele breedte van onze kerken elkaar vinden en elkaar helpen om – rekening houdend met de eigen ligging – hiermee verder te gaan.

2.8. Refo500

Deputaten hebben actief meegedacht in de zoektocht naar de wijze waarop de jeugdbonden wellicht zouden kunnen participeren in het project Refo500. Voor het LCJ blijken hier vooralsnog geen mogelijkheden te liggen. Het CGJO onderzoekt nog een vorm van participatie via de HGJB.

2.9. Conclusies/ter besluitvorming

1. In de afgelopen periode is er een bemoedigende groei geweest in de onderlinge contacten tussen deputaten en JWO's en de JWO's onderling.
2. De rol van deputaten is in de achterliggende steeds meer een stimulerende en faciliterende geworden.
3. De JWO's verzetten veel werk. Gelukkig wordt dat gedragen door veel vrijwilligers en wordt op een goede manier met jeugdbonden van andere kerkgenootschappen samengewerkt.
4. Met het toetsingsinstrument 'governance' is een goede weg ingeslagen voor het waarborgen van verantwoordelijkheden. Tevens is het een mooie uitgangsbasis voor goede inhoudelijke gesprekken. Op dit moment wordt de werkbaarheid van 'governance' getoetst.
5. Financieel is de situatie van de JWO's sinds de generale synode duidelijk verbeterd, maar extra financiële middelen blijven nodig om het zich steeds verder uitbreidende werk te kunnen doen. Het is jammer dat het zoeken naar financiële middelen veel tijd en aandacht van de JWO's vraagt.
6. Bij veel jongeren blijkt een zorgelijke 'verwijdering' plaats te vinden van Gods Woord, het geloof en (jeugd)activiteiten van de kerk. Deputaten zijn daarover in gesprek met de jeugdbonden en dit onderzoek willen deputaten in de komende periode graag voortzetten. De gesprekken over opvoedingsondersteuning sluiten aan bij het ingezette traject van inhoudelijke gesprekken.

3. Sectie Onderwijs

3.1. Opdrachten

1. De synode heeft deputaten opdracht gegeven een protocol te ontwerpen voor de werkwijze indien een advies gevraagd wordt aan deputaten bij de beroeping en benoeming van predikanten naar art. 6 K.O.
2. De synode heeft goedkeuring verleend aan het voorstel tot het voortzetten van de deelname aan de nieuw op te zetten Raad van Advies van de Christelijke Hogeschool Ede.
3. De synode heeft deputaten opgedragen uitvoering te geven aan de aanbevelingen gedaan in bijlage 1 van hun rapport. Dat betreft hier:
 - zoeken van een mogelijkheid tot het maken van een overzicht van catechese- en ander jeugdwerk materiaal, dat de kerken kan worden aangeboden;
 - kerkenraden de mogelijkheid bieden tot het uitnodigen van deputaten, of door deputaten voorgestelde personen, voor een bijeenkomst over opvoeding en onderwijs.

3.2. Predikanten art. 6 K.O.

Het aantal predikanten naar art. 6 K.O. dat onder de verantwoordelijkheid valt van het deputaatschap Kerkjeugd en Onderwijs is sinds de vorige generale synode verdubbeld, namelijk van één naar twee. Ds. J.H. van Dijk, sinds medio 2003 verbonden aan de gemeente Ameide, is door zijn gemeente in 2008 beroepen tot predikant naar art. 6 K.O. voor werkzaamheden in dienst van de Scholengemeenschap Pieter Zandt te Kampen. Sindsdien is hij werkzaam op de locatie IJsselmuiden van deze scholengemeenschap. Na toetsing van de werkzaamheden van ds. Van Dijk aan artikel 6, heeft het deputaatschap de classis Utrecht positief geadviseerd met betrekking tot het voorgenomen beroep.

Zowel met bovengenoemde predikant als met ds. G.J. Capellen, werkzaam als predikant naar art. 6 K.O. op de Scholengemeenschap Jacobus Fruytier te Apeldoorn, heeft de sectie Onderwijs jaarlijks een gesprek naar aanleiding van hun werkzaamheden, zoals zij daarvan verslag hebben gedaan, elk aan zijn eigen kerkenraad en aan het deputaatschap.

Ten behoeve van de verslaglegging van de werkzaamheden van predikanten naar art. 6 K.O. heeft de sectie Onderwijs een format ontwikkeld waarin relevante informatie gerubriceerd kan worden verwerkt. Dit format is in de loop van het huidige jaar voor het eerst gebruikt en kan, indien nodig of gewenst, bijgesteld worden.

Deputaten hebben van de GS 2007 opdracht gekregen: 'Een protocol te ontwerpen voor de werkwijze indien een advies gevraagd wordt aan deputaten bij de beroeping en benoeming van predikanten naar art. 6 K.O.' Gezien het karakter van het deputaatschap hebben deputaten gemeend zich bij deze opdracht te moeten beperken tot dat aspect van artikel 6 dat handelt over 'het geven van godsdienstonderwijs verbonden met pastorale arbeid aan protestants-christelijke scholen.' Een concept is voorgelegd aan

het deputaatschap kerkorde en kerkrecht. De daaruit voortgekomen adviezen zijn vervolgens in de tekst verwerkt. Het tekstvoorstel m.b.t. een protocol t.a.v. artikel 6, alsmede een concept voor een bijlage bij artikel 6 zijn separaat bijgevoegd als bijlage II en III.

3.3. *Overzicht materialen*

Deputaten hebben zich gebogen over een mogelijke inventarisatie van catechese- en jeugdwerkmateriaal om de kerken aan te bieden. De hoeveelheid, maar ook de verscheidenheid van dergelijk materiaal, waarvan zowel van binnen als van buiten onze kerken veel op de markt is verschenen, maakt het geven van een volledig en tevens evenwichtig overzicht tot een welhaast onmogelijke zaak. Ook op dit gebied, met name waar het gaat om jeugdwerkmateriaal, hebben de JWO's, elk gericht op de eigen achterban, het nodige voorhanden.

3.4. *Christelijke Hogeschool Ede*

Eerder participeerden deputaten K&O in een zogenaamd participantenoverleg dat jaarlijks of van tijd tot tijd met de achterban gehouden werd. Deze vorm van overleg is opgeheven gelijktijdig met het tot stand komen van een nieuwe Raad van Advies.

De GS 2007 besloot goedkeuring te verlenen aan ons 'voorstel tot het voortzetten van de deelname aan de nieuw op te zetten Raad van Advies van de Christelijke Hogeschool Ede.' Deze Raad van Advies blijkt een kleine raad te zijn, die op basis van deskundigheid van de leden daadwerkelijk als een Raad van Advies functioneert ten behoeve van het College van Bestuur en Toezicht van de CHE. Deze nieuwe raad heeft geen directe banden met de participanten zoals in het verleden.

Ons deputaatschap is dan ook meegedeeld, dat men geen gebruik zal maken van onze bereidheid tot deelname aan de Raad van Advies of personen voor te dragen, omdat dergelijke participatie niet meer aan de orde is.

3.5. *Conclusies/ter besluitvorming*

1. *Predikantschap art. 6 K.O.*

Deputaten stellen voor het conceptprotocol t.a.v. de werkwijze m.b.t. het beroepen van predikanten naar art. 6 KO goed te keuren.

Deputaten stellen voor de conceptovereenkomst tussen een kerk die een predikant beroept naar artikel 6 K.O. ten behoeve van het geven van godsdienstonderwijs verbonden met pastorale arbeid aan protestants-christelijke scholen en de deputaten voor kerkjeugd en onderwijs (variant op bijlage 50) goed te keuren.

Deputaten hebben jaarlijks overleg met de predikanten art. 6 K.O. die in het onderwijs werkzaam zijn.

2. *Publicaties.*

Deputaten beheren een eigen site, www.dkjeno.cgk.nl die uitgebreid kan worden met relevant informatiemateriaal in het kader van opvoeding en onderwijs.

Ook is er een link naar de sites van beide JWO's waar beschikbaar materiaal gevonden kan worden (zie 6.2).

3. *Toerusting.*

In de eerste plaats willen deputaten kerkenraden de mogelijkheid bieden deputaten of door deputaten voorgestelde personen uit te nodigen voor een bijeenkomst over opvoeding en/of onderwijs. Daarnaast zijn de JWO's in staat om kerkenraden en gemeenten van dienst te zijn inzake bijeenkomsten over opvoeding en onderwijs.

4. *CHE*

Deputaten hebben geen adviserende stem meer bij de CHE.

5. *Financiën*

Behalve enige reiskosten heeft de sectie Onderwijs geen kosten gemaakt.

4. *Sectie Studentenwerk*

4.1. *Opdracht*

Vanuit de generale synode werden in 2007 geen bijzondere opdrachten gegeven t.a.v. het werkveld van de sectie Studentenwerk. Uitvoering werd gegeven aan de reguliere taken van de sectie zoals deze binnen het deputaatschap als volgt omschreven zijn:

- kerkenraden stimuleren in hun taak om jonge leden van hun gemeente, die gaan studeren, te begeleiden bij het leggen van de contacten (kerkelijke gemeente, christelijke studentenorganisaties, kamerbewonerwerk e.d.) in de stad waar de universiteit of hogeschool zich bevindt;
- kerkenraden up to date adressenmateriaal m.b.t. studentenwerk toesturen;
- contact onderhouden met vertegenwoordigers van positief-christelijke studentenorganisaties zoals de CSFR en IFES-Nederland, zich op de hoogte te houden van publicaties in deze kringen.

4.2. *Werkzaamheden*

De sectie heeft de gebruikelijke werkzaamheden vorm gegeven. Er zijn geen bijzonderheden te melden.

- De reguliere contacten met IFES-Nederland en de CSFR zijn onderhouden.
- In 2010 wordt met verschillende studentenorganisaties gesproken over wat de kerk kan betekenen voor studenten(werk).
- De lijst met contactpersonen/studentouderlingen staat op internet en in het kerkelijk jaarboek, kerkenraden zijn daarover aangeschreven. Er is in elke studentenstad een contactpersoon beschikbaar die een belangrijke schakel vormt voor bestaande of aankomende studenten en de aldaar aanwezige Christelijke Gereformeerde Kerk.
- Er wordt telkens gezocht naar passende vormen van contact met de contactpersonen en studentouderlingen.

4.3. *IFES-Nederland*

De sectie heeft in de verslagperiode jaarlijks contacten onderhouden met IFES-Nederland. Er is meegedacht en meegewerkt m.b.t. de studentenzondag, in te vullen naar keuze door plaatselijke gemeenten.

Wereldwijd is IFES in zo'n 150 landen aanwezig. IFES-Nederland is een beweging waarbij 42 christelijke studentenverenigingen in 22 steden zijn aangesloten. Er zijn vier aangesloten landelijke verenigingen: CSFR, Ichthus, Alpha en GSV/VGS (gereformeerd vrijgemaakt). Daarnaast behoren vijf losse verenigingen tot deze koepelorganisatie. Er zijn goede relaties met organisaties als de Navigators, het studentenwerk van Agapè, etc.

IFES draagt o.a. zorg voor de ondersteuning en de toerusting van het kader van de aangesloten verenigingen. Er is ook toerusting gericht op het getuigen van het geloof in de wereld van de universiteit/hogeschool. Er zijn allerlei activiteiten, materialen en middelen ten dienste van dit getuigenis. Om studenten uit het buitenland die in Nederland een opleiding volgen te bereiken, was een aparte organisatie in het leven geroepen: IFES-bis. In de afgelopen periode is IFES-bis geïntegreerd in het werk van IFES.

Het werk van IFES breidt zich uit, maar heeft te kampen met beperkte financiële middelen. Omdat het werk grotendeels ten behoeve van de verenigingen gedaan wordt, komt IFES zelf meestal niet in de schijnwerpers te staan. In het najaar van 2009 heeft IFES-Nederland het vijftigjarig bestaan mogen vieren.

4.4. CSFR

Jaarlijks heeft het landelijk bestuur van de CSFR overleg met een aantal kerken uit de achterban. Als christelijke gereformeerde deputaten trekken we daarbij op met vertegenwoordigers van het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond. In 2009 was er ook een vertegenwoordiger van de Hersteld Hervormde Kerk aanwezig.

De CSFR heeft een goede traditie van presenteren van de gang van zaken bij de verenigingen. Thema's, weekenden en actuele discussies komen ter tafel. Telkens terugkerend punt is de relatie tussen student en kerkgenootschap. We bemerken hoe gereformeerde belijders elkaar op de studentenvereniging leren kennen en waarderen. Telkens opnieuw klinkt er vanuit de gelederen van de CSFR een oproep tot eenheid. Zo is men op dit moment sterk betrokken bij de komende Nationale Synode (najaar 2010). Als deputaten zijn we onder de indruk van de gedegen wijze waarop de CSFR vorm geeft aan het verenigingsleven onder studenten. Naast meer ontspannende elementen wordt er op niveau gestudeerd. Er vindt een belangrijk stuk kadervorming plaats voor kerk en samenleving. Het is verheugend dat een redelijk percentage studenten uit onze kerken actief is in de CSFR.

4.5. Financiën

In de verslagperiode is achtereenvolgens jaarlijks subsidie verstrekt aan: IFES-Nederland (€ 7.600,-) en Studentenwerk Leiden (€ 290,-).

4.6. Conclusies/ter besluitvorming

Vanuit de sectie Studentenwerk wordt voorgesteld om de bestaande activiteiten en het bestaande subsidiebeleid te handhaven.

5. Financiën totaal

5.1. Begroting 2011/2013 van het deputaatschap kerkjeugd en onderwijs (dK&O)

Lasten	2011	2012	2013
Subsidies CGJO	109.500	111.000	112.500
LCJ	109.500	111.000	112.500
IFES	7.700	7.800	7.900
Overigen	4.400	4.500	4.600
Kosten Dienstenbureau	5.500	5.600	5.700
Reiskosten	1.500	1.500	1.500
Algemene kosten	1.000	1.100	1.100
Totale lasten	<u>239.100</u>	<u>242.500</u>	<u>245.800</u>
Baten			
Bijdragen kerken	259.000	259.000	259.000
Rente	<u>1.500</u>	<u>1.500</u>	<u>1.500</u>
Totale baten	260.500	260.500	260.500
Overschot	21.400	18.000	14.700

5.2. Toelichting

In de afgelopen jaren is enigszins aan de opbouw van onze financiële reserves gewerkt. Zo is ons vermogen gegroeid van ongeveer € 141.700,- naar € 188.800,-. Ons vermogen is echter nog niet voldoende om alle uitgaven van één jaar te kunnen dekken. En dat is wel de norm die de generale synode ons deputaatschap heeft opgelegd. De komende jaren zullen we dus verder reserves moeten opbouwen.

Bij het opstellen van de begroting 2011-2013 heeft ons deputaatschap zich gehouden aan het advies van deputaten financiële zaken om de huidige omslag, te weten € 3,50, niet te verhogen. Echter, het werk van de beide JWO's rechtvaardigt zonder meer een hogere omslag, zeker gezien het feit dat beide JWO's zich grote inspanningen in tijd en geld moeten getroosten om extra geldstromen aan te boren. Geldstromen die hard nodig zijn om de groeiende vraag vanuit de kerken om hulp en ondersteuning te kunnen (blijven) honoreren.

Over de komende jaren 2011-2013 zal ons deputaatschap volgens deze begroting reserves opbouwen van € 54.100,- waardoor ons eigen vermogen eind 2013 rond de € 240.000,- zal liggen. En daarmee voldoen wij aan de norm van de generale synode.

Er is echter gerede zorg omtrent deze begroting. Het aantal (grote) kerken dat niet of niet voldoende aan ons deputaatschap afdraagt loopt op. Over 2009 is dat een historisch hoog bedrag geworden, te weten: € 14.000,-. In de jaren 2007 en 2008 was dat resp. € 6.700,- en € 8.700,-. Grote gemeentes als Urk Ichthus, Alphen aan de Rijn, Barendrecht en Katwijk aan Zee (voor het eerst in 2009) dragen al

enkele jaren niet of niet volledig af aan ons deputaatschap. Indien deze trend zich de komende jaren zo voorzet lopen wij over de periode 2011-2013 ongeveer € 39.000,- aan inkomsten mis en zal dus onze reserveopbouw aanzienlijk minder snel verlopen dan gepland. Omdat naast een begroting de realiteit niet uit het oog mag worden verloren kunnen we dus ook geen lagere omslag aan de generale synode voorstellen. Dat zou, in combinatie met de verwachte onderschrijding van de inkomsten, de subsidie aan de beide JWO's direct raken. En wij menen dat het niet verantwoord is op voorhand de JWO's te korten. Het is een droevige zaak dat kerken in toenemende mate financiële besluiten van de generale synode naast zich neerleggen. Het toezicht van de classes op kerken, die in gebreke blijven, lijkt niet goed te werken. Wij roepen de generale synode op er alles aan te (laten) doen dat kerken trouw afdragen aan de kerkelijke kassen.

6. Publicaties

6.1. Opdracht

De synode heeft deputaten opdracht gegeven het complete werkdocument *Jeugdwerk binnen de Christelijke Gereformeerde Kerken* via de website van de CGK beschikbaar te stellen en daaruit in de vorm van artikelen en/of brochures de komende tijd de kerkenraden van informatie te voorzien.

6.2. Werkzaamheden

In de loop van 2010 is het deputaatschap met een eigen website gestart. Deze site www.dkjemo.cgk.nl kan zowel rechtstreeks bereikt worden als via de verwijzing op de website van onze kerken, www.cgk.nl. Invulling van de site is nog volop in ontwikkeling. Wel staat informatie over het deputaatschap vermeld en zijn inmiddels enkele publicaties uit het verleden en wat meer actuele publicaties op de website geplaatst.

Daarnaast wordt verwezen naar andere sites (bijvoorbeeld van JWO's) zodat men ook daar informatie kan inwinnen.

De site is opgemaakt door de heer W. Hovestad en de hosting wordt verzorgd door Landelijk Bureau Multicom.

Een protocol is opgesteld voor het beheer van deze site (zie bijlage IV).

7. Conclusies en voorstellen

7.1. Conclusies

(Tussen haakjes treft u het corresponderende nummer van de opdracht van de generale synode 2007 aan.)

1. In de afgelopen periode is er een bemoedigende groei geweest in de onderlinge contacten tussen deputaten en JWO's en de JWO's onderling.
2. De rol van deputaten is in de achterliggende periode steeds meer een stimulerende en faciliterende geworden.
3. De JWO's verzetten veel werk. Gelukkig wordt dat gedragen door veel vrijwilligers en wordt op een goede manier met jeugdbonden van andere kerkgenootschappen samengewerkt.
4. Met het toetsingsinstrument 'governance' is een goede weg ingeslagen voor het waarborgen van verantwoordelijkheden. Tevens is het een mooie uitgangsbasis voor inhoudelijke gesprekken. De werkbaarheid van 'governance' dient nog getoetst te worden (2 en 3).
5. Financieel is de situatie van de JWO's sinds de generale synode duidelijk verbeterd, maar extra financiële middelen blijven nodig om het zich steeds verder uitbreidende werk te kunnen doen. Het is jammer dat het zoeken naar financiële middelen veel tijd en aandacht van de JWO's vraagt.
6. Bij veel jongeren blijkt een zorgelijke 'verwijdering' plaats te vinden ten aanzien van Gods Woord, het geloof en (jeugd)activiteiten van de kerk. Deputaten zijn daarover in gesprek met de jeugdbonden en dit onderzoek willen deputaten de komende periode graag voortzetten. De gesprekken over opvoedingsondersteuning sluiten aan bij het ingezette traject van inhoudelijk overleg.
7. Deputaten beheren een eigen site, www.dkjemo.cgk.nl. Op deze wijze worden relevante publicaties ter beschikking gesteld en een 'loketfunctie' verwezenlijkt m.b.t. het terrein van kerkjeugd en onderwijs. (6 en 7)
8. Deputaten bieden kerkenraden de mogelijkheid deputaten of door deputaten voorgestelde personen uit te nodigen voor een bijeenkomst over opvoeding en/of onderwijs. Daarnaast zijn ook de JWO's in staat om kerkenraden en gemeenten van dienst te zijn inzake bijeenkomsten over opvoeding en onderwijs.
9. Deputaten hebben geen adviserende stem meer bij de CHE (5).
10. Er is een protocol ontworpen voor de werkwijze indien een advies gevraagd wordt aan deputaten bij de beroeping en benoeming van predikanten naar art. 6 K.O.; tevens is een conceptovereenkomst ontworpen. Als voorstel 7.2.3 wordt het de synode ter goedkeuring voorgelegd (4).
11. De sectie Studentenwerk zet de bestaande activiteiten voort. Het werk van IFES verdient meer financiële steun. Daar zijn echter geen middelen voor.
12. Doordat een te groot aantal kerken de financiële verplichtingen niet nakomt lukt het niet om de reserves op het gewenste peil te brengen. Blijkbaar functioneert het toezicht vanuit de classes onvoldoende.

7.2. Voorstellen

7.2.1. Financiën

Deputaten stellen op grond van het verzoek van deputaten financiële zaken voor de omslag per lid te handhaven op € 3,50. Nogmaals zij vermeldt dat het ondersteunen van het werk van de JWO's, gezien de problematiek onder de jeugd, een hogere omslag zeker rechtvaardigt.

7.2.2. Jeugdsteunfonds

De kerkorde vermeldt als artikel 9 van onze opdracht:

Art. 9. Deputaten zijn gemachtigd aan de kerken jaarlijks een collecte te vragen voor de instandhouding van het jeugdsteunfonds en dit fonds te beheren met het oog op de taken in art. 5 en 7 genoemd.

Deputaten stellen voor art. 9 in onze opdracht volgens de kerkorde geheel te laten vervallen.

Toelichting

In het rapport deputaten kerkjeugd en onderwijs ten behoeve van de GS 2007 werd melding gemaakt van een onduidelijkheid m.b.t. het jeugdsteunfonds en een voorstel gepresenteerd tot wijziging. Commissie 3 diende de vergadering met een nadere toelichting. De jaarlijkse collecte voor de instandhouding van het jeugdsteunfonds (Acta 1969) is vervangen door de omslag voor de kerkelijke kassen. De commissie wees ons voorstel derhalve af maar stelde: 'Wellicht verdient het aanbeveling in deze en andere instructies de formulering te wijzigen, zodat er niet meer iets staat als zouden deputaten jaarlijks om een collecte dienen te vragen.'

7.2.3. Predikanten naar artikel 6 K.O.

Deputaten stellen voor het conceptprotocol t.a.v. de werkwijze m.b.t. het beroepen van predikanten naar art. 6 KO goed te keuren.

Deputaten stellen tevens voor de conceptovereenkomst tussen een kerk die een predikant beroept naar artikel 6 K.O. ten behoeve van het geven van godsdienstonderwijs verbonden met pastorale arbeid aan protestants-christelijke scholen en de deputaten voor kerkjeugd en onderwijs (variant op bijlage 50) goed te keuren en een plaats te geven in de kerkorde.

7.2.4. Toekomstige rol deputaatschap

Het behoort niet tot de taken van deputaten zelf producten te ontwikkelen of publicaties te doen verschijnen. De rol van deputaten is steeds meer veranderd naar een faciliterende, adviserende en stimulerende. Daarbij zijn deputaten gesprekspartners van de JWO's als klankbordgroep en adviserend. Deze rol geldt zowel naar de individuele als de gezamenlijke JWO's toe. Ten aanzien van de kerken vervult het deputaatschap een 'loketfunctie' m.b.t. zaken op het terrein van kerkjeugd en onderwijs.

7.2.5. Benoemingen

Door periodiek aftreden en persoonlijke omstandigheden ontstaan vier vacatures binnen het deputaatschap.

7.3. Opdrachten

Deputaten stellen de synode voor om voor de periode 2010-2013:

1. deputaten opdracht te geven tot het blijven bevorderen van het gesprek tussen de beide jeugdwerkorganisaties over de visie op het jeugdwerk;
2. deputaten opdracht te geven de werkbaarheid van het toetsingsinstrument 'governance' te onderzoeken en daarvan op de generale synode van D.V. 2013 verslag te doen.
3. deputaten op te dragen het proces van overleg over opvoedingsondersteuning te blijven ondersteunen en zo nodig daarbij een 'loketfunctie' te vervullen;
4. deputaten op te dragen zich te blijven bezinnen op het takenpakket en de wijze van uitvoering daarvan.

Bijlage I: Governance Jeugd Werk Organisaties (JWO's)

Woord vooraf

Ondergaand volgt een voorstel hoe de governance gestalte wordt gegeven. Het is de bedoeling dat, na beoordeling door het gehele deputaatschap, e.e.a. ter bespreking aan de beide JWO's wordt voorgelegd zodat het uiteindelijke resultaat gezamenlijk vastgesteld zal worden.

De onderdelen van governance zullen gaan functioneren als een 'checklist' bij rapportages en overleg. Het proces om tot governance te komen is al geruime tijd aan de gang. Tijdens besprekingen gaandeweg het traject zijn diverse opmerkingen gemaakt, die relevant zijn om apart vermeld te worden:

- Governance is meer dan een organisatorische exercitie. We zien dit als een geestelijk proces, waarin we zoeken naar een goed instrument om onze eigen verantwoordelijkheid als deputaten en als JWO's te nemen om onze kinderen en jongeren te bereiken met het evangelie. Daarbij realiseren deputaten zich dat de totstandkoming van governance een dusdanige inspanning heeft gevraagd dat het gerichte inhoudelijk gesprek met de JWO's nog te weinig tot stand is gekomen (zoals bedoeld in opdracht 2 van de GS 2007).
- Op weg naar de implementatie van governance zullen deputaten een sturende rol vervullen, waarbij gesprekken zijn met het doel om gezamenlijk tot de beste vorm van governance te komen.
- Deputaten stimuleren zo veel mogelijk dat de JWO's de gevraagde 'ijkpunten' en 'verantwoordingen' implementeren in hun beleidsplannen, jaarverslagen en andere schriftelijke rapportages. (zie par. 4). In veel gevallen gebeurt dit reeds. Zo ontstaat er geen extra rapportagedruk.
- De JWO's zijn kleine organisaties, waardoor governance een geheel eigen en toegesneden karakter krijgt. Zo is in een eerdere versie gesproken over een kwaliteitszorgsysteem om een inhoudelijke en organisatorische kwaliteit te kunnen volgen, consolideren en verder te verbeteren. In deze versie krijgt dit niet meer een aparte plaats omdat in de ijkpunten en verantwoording bij de aandachtsgebieden 3, 4 en 6 reeds voldoende is gewaarborgd. Alleen is ijkpunt 3 bij aandachtsgebied 4 toegevoegd (zie par. 4).
- De JWO'S worden in verreweg te meeste gevallen alleen gevraagd om te melden of en waar de verantwoording aanwezig is. Deputaten dienen zoveel mogelijk te voorkomen in de verantwoordelijkheid van de JWO's te treden. Ze hebben een controlerende of toezichthoudende functie. JWO's kunnen uit eigen initiatief wel advies vragen aan deputaten. Dit zal zelfs belangrijk zijn in geval bepaalde zaken financiële consequenties hebben, bijvoorbeeld bij ontstane arbeidsconflicten of evt. schadeclaims.
- De beschrijving van de 'verantwoordingen' geven een handvat voor verslaglegging, geen verplichting. Veelal volstaat een verwijzing naar een onderliggend protocol. Een voorbeeld van voldoende verslaglegging is 'functioneringsgesprekken worden jaarlijks gevoerd.'
- Implementatietraject:
 - o sept.–dec. 2009: afwerken governance;
 - o 2010: rapportage betreffende governance aan GS;

- o 2010–2013: geleidelijke invoering governance bij de JWO's;
- o 2013: evaluatie governance, die gerapporteerd wordt aan de GS.

1. Inleiding

De GS van 2007 droeg het werk onder de jeugd een warm hart toe. Dat mocht o.a. blijken uit de volledige honorering van de vraag van dK&O om de financiële bijdrage uit de kerken voor ons deputaatschap (en indirect de beide JWO'S) te verhogen tot € 3,50. Na het wegvallen van elke subsidie van de overheid is dK&O de voornaamste geldschieter van de beide JWO's geworden. In principe is elke JWO voor de jaren 2008 - 2010 een subsidie van € 100.000,- toegezegd. Dat betekent dat de JWO's elk voor meer dan 50 % afhankelijk zijn geworden van deze subsidies.

Het moge duidelijk zijn dat dK&O een vorm van controle/toezicht (verder te noemen: governance) dient uit te oefenen op de besteding van deze gelden in relatie tot de doelstellingen. Deze opdracht is niet expliciet door de generale synode (GS) gegeven, maar is een uitwerking van een tweetal opdrachten door de GS:

- deputaten opdracht te geven tot het bevorderen van het gesprek tussen beide jeugdwerkorganisaties (JWO's) over de visie op het jeugdwerk;
- deputaten opdracht te geven, in nauw overleg met de JWO's, te bezien of een andere verhouding tussen deputaten en de JWO's wenselijk of zelfs noodzakelijk is gezien de veranderingen die zich de laatste jaren hebben voltrokken in financieel opzicht en door (voortdurende) uitbreiding van het takenpakket van de JWO's.

Governance vormt de basis waarmee en waarop deze opdrachten uitgevoerd (kunnen) worden. De weg naar governance toe is een traject dat deputaten en de JWO's in gezamenlijkheid zijn ingegaan. Het is de bedoeling om tot een resultaat te komen met duidelijke verantwoordelijkheden voor zowel deputaten als de JWO's:

- Voor deputaten: het houden van toezicht via een goed instrument waarmee duidelijk gemaakt kan worden aan de GS hoe de JWO's op geestelijk, maar ook op professioneel niveau werken. De structuur en de helderheid van het instrument zal de inhoudelijke en financiële besluitvorming op de GS zeker ten goede kunnen komen. Hiermee is ook het winstpunt van governance voor deputaten genoemd. Door de governance onderstrepen deputaten uitdrukkelijk hun eigen verantwoordelijkheid en bereidheid om deze met de JWO's te nemen.
- Voor de JWO's: het toezicht van deputaten faciliteren door het hanteren van een complete 'checklist' voor verantwoording van de organisatie. Met het governance instrument wordt aan deputaten duidelijk gemaakt op welke manier de JWO's werken, zodat deputaten de belangen van de JWO's optimaal kunnen behartigen ten behoeve van onze kerken. Er is één governance-document voor beide JWO's, waarbij de verantwoording van de ijkpunten per JWO verschillend zal zijn (zie vervolg).

2. Werkwijze

Hier wordt beschreven op welke wijze de rapportages van de JWO's zullen worden afgestemd op de governance en hoe deputaten het governance instrument zullen hanteren.

Hierbij is belangrijk dat perioden zoveel mogelijk gaan aansluiten op de synodale periode, zodat op een overzichtelijke wijze gerapporteerd kan worden aan de GS.

Volgende rapportages van de JWO's worden onderscheiden:

1. Er is een beleidsplan voor een periode van drie jaar, afgestemd op de zittingsjaren van de GS. Dit beleidsplan bevat o.a. een begroting voor de periode van drie jaar.
2. De evaluatie van dit beleidsplan en een nieuw beleidsplan worden uiterlijk in de maand maart van het zittingsjaar van de GS ingediend bij deputaten.
3. Er is een jaarplan dat elk jaar uiterlijk in december, voorafgaande aan het nieuwe jaar wordt gepubliceerd. Dit jaarplan bevat o.a. een begroting.
4. Er is een jaarverslag dat uiterlijk in de maand maart, of na overleg later (rekening houdend met 1), van het nieuwe jaar wordt gepubliceerd. In dit jaarverslag dient o.a. een paragraaf te zijn opgenomen waarin het jaarplan door de JWO's zelf wordt geëvalueerd. Op basis van deze evaluatie kan het beleidsplan worden gewijzigd of geamendeerd. Daarnaast bevat dit jaarverslag de financiële realisatiecijfers over het verslagjaar.

In het beleidsplan en in het evaluatieverslag van het beleidsplan wordt duidelijk gemaakt hoe men werkt aan de aandachtsgebieden van het governance instrument.

De termijnen voor de genoemde rapportages zullen in onderling overleg worden vastgesteld.

In het governance instrument zal verder over 'rapportages' worden gesproken.

Deputaten zullen de door de JWO's geleverde rapportages doornemen aan de hand van de ijkpunten in het governance-instrument.

Daarna zullen de bevindingen besproken worden met de JWO's.

In de rapportages naar de GS zal dit een plaats krijgen.

3. Opzet

Bij (het instrumentarium ten behoeve van) governance wordt een zestal onderdelen onderscheiden. Het zijn:

1. inhoud doelstellingen;
2. relatie doelstellingen – inhoud programma;
3. financiën;
4. personeelsbeleid;
5. werkklimaat;
6. informatievoorziening naar achterban / werkveld en kwaliteitszorg.

Deze zes onderdelen zijn afgeleid van de het governance-instrument, zoals dat in grote organisaties worden gehanteerd. Door middel van overleg met de JWO's is dit instrument toegesneden op hun situatie. Deze aanpassing is noodzakelijk omdat de JWO's kleinschalige organisaties zijn, met specifieke relaties met vrijwilligers en de achterban. Hierdoor zal ook niet elk aandachtsgebied een even groot gewicht krijgen.

Per onderdeel wordt een definitie van het aandachtsgebied gegeven, waarbij vervolgens ijkpunten en verantwoording worden vastgesteld.

4. Aandachtsgebieden

4.1. Aandachtsgebied 1: inhoud doelstellingen

Omschrijving: de doelstellingen, gebaseerd op Gods onfeilbaar Woord en de 3 formulieren van enigheid alsmede de levensbeschouwelijke identiteit van de jeugdwerkorganisatie, zijn helder omschreven.

Ijkpunten	Verantwoording
1. De doelstellingen van de jeugdwerkorganisatie zijn vanuit de hierboven beschreven levensbeschouwelijke identiteit toegespitst op de doelgroep(en).	Verwijs naar bestaande rapportages waarin expliciet is beschreven welke specifieke kennis, houding, inzicht en vaardigheden de organisatie beoogt aan te bieden.
2. De doelstellingen van de jeugdwerkorganisatie beschrijven op een duidelijke en eenduidige wijze wat men met de aangeboden activiteiten wil stimuleren (of bereiken) gestimuleerd wordt (zie ook aandachtsgebied 6).	

Aandachtsgebied 2: relatie tussen doelstellingen en inhoud programma

Omschrijving: de inhoud van het aanbod is relevant met het oog op het bereiken van de doelstellingen.

Ijkpunten	Verantwoording
1. De doelstellingen zijn adequaat vertaald in de aangeboden activiteiten en materialen.	Beschrijf aanbod. Beschrijf hoe er voor gezorgd wordt dat alle doelstellingen binnen het programma 'gedekt' zijn.
2. Jongeren ervaren dat door middel van het programma de doelstellingen kunnen worden bereikt.	Beschrijf resultaten van feedback met de achterban (jongeren, jeugdleiders, kerkenraden, predikanten) door evaluaties, enquêtes, e.d.
3. JWO's kennen het leefklimaat van kinderen en jongeren voldoende om hun programma op hen af te stemmen.	Beschrijf dit door verwijzing naar passages in de diverse rapportages.

Aandachtsgebied 3: financiën

Omschrijving: de JWO's voeren een gezond financieel beleid; de begrotingen dienen realistisch te zijn.

Ijkpunten	Verantwoording
1. Begrotingen dienen in principe sluitend te zijn.	Verwijs naar jaarplan.
2. Inschatting van overige inkomsten zijn realistisch.	Zorg voor een trendmatige verklaring.
3. Tekorten mogen niet groter zijn dan 33% van de inkomsten.	Geef in geval van een tekort vooraf aan hoe dit worden gedekt.
4. Organisatiekosten dienen zo laag mogelijk te worden gehouden.	Maak inzichtelijk dat de organisatiekosten zo laag mogelijk gehouden worden.

Toelichting

Ijkpunt 3: Dit tekort mag in principe niet vaker dan 1 x per synodale periode plaatsvinden.

Ijkpunt 4: Personeelskosten tellen hier niet in mee.

Verantwoording 4: Deze norm wordt vastgesteld aansluitend bij de regels die hiervoor gelden binnen de verschillende deputaatschappen van de CGK.

4.2. Aandachtsgebied 4: personeelsbeleid

Omschrijving: er is sprake van een personeelsbeleid dat gericht is op het bereiken van de doelstellingen van de jeugdwerkorganisatie en op het handhaven/verbeteren van de kwaliteit van het aanbod

<i>Ijkpunten</i>	<i>Verantwoording</i>
De hoofdlijnen van het personeelsbeleid zijn geëxpliciteerd naar de terreinen personeelsvoorziening, motivering van personeel, ontwikkelen van de deskundigheden, werven van gekwalificeerd personeel, begeleiding van personeel, loopbaanbegeleiding (employability) en afvloeiing.	Toon aan dat er aandacht is voor: functioneringsgesprekken; periodieke evaluatie; aanwezigheid van (tijdelijke) contracten. Let op deze ijkpunten bij de beschrijving personeelsbeleid in beleids- en jaarplannen.
Het wervings- en selectiebeleid is voldoende geëxpliciteerd in een sollicitatieprocedure.	Verwijs naar een protocol voor sollicitatiegesprekken. Schriftelijke vastlegging van deze gesprekken.
De organisatie draagt er zorg voor dat de kwaliteit van de organisatie dusdanig is dat zij de achterban op een adequate manier kan bedienen.	Geef aan hoe er aandacht is voor de analyse van sterke en zwakke punten van de organisatie, met eventueel daaruit voortkomende verbeterpunten.
de JWO's hebben een competent bestuur om leiding te geven aan de organisatie.	Vraag in de rapportages b.v. aandacht voor: wervingsbeleid; vertegenwoordiging achterban.

Toelichting

Deputaten vragen niet om inzicht in de details van het personeelsbeleid. De JWO's dienen duidelijk te maken dat dit personeelsbeleid daadwerkelijk wordt gevoerd. Daarbij is het wel van groot belang dat de JWO's vroegtijdig signalen afgeven als er 'problemen' zijn op dit gebied, aangezien dit financiële consequenties kan hebben. Verder wensen deputaten als klankbord te fungeren bij ontstane problematiek om binnen de eigen mogelijkheden adviserend op te treden.

4.3. Aandachtsgebied 5: werkklimaat

Omschrijving: De cultuur in de jeugdwerkorganisatie (JWO's) is bevorderlijk voor het op een goede manier bereiken van de doelstellingen. Er is sprake van een inspirerend, christelijk klimaat waarin alle mede-werkers en vrijwilligers, commissieleden, e.d. de ruimte hebben om daarbinnen te werken dichtbij hun eigen geloofsbeleving en persoonlijkheid.

<i>Ijkpunten</i>	<i>Verantwoording</i>
Medewerkers zijn dragers van de identiteit en de cultuur van de organisatie.	Geef aan hoe er aandacht is voor deze punten in: - functioneringsgesprekken; - schriftelijke vastlegging in beleidsplan en evaluatieverslag.
Er is sprake van goede werkverhoudingen en een prettige sfeer.	Geef aan hoe er aandacht is voor deze punten in: - functioneringsgesprekken; - schriftelijke vastlegging in beleidsplan en evaluatieverslag.
Er is sprake van intercollegiale feedback en het elkaar aanspreken op verantwoordelijkheden.	Geef aan hoe er aandacht is voor deze punten in: - functioneringsgesprekken; - schriftelijke vastlegging in beleidsplan en evaluatieverslag.

De ijkpunten zijn moeilijk meetbaar. Dit vraagt zorgvuldige aandacht en goed overleg, waarbij het functioneringsgesprek het belangrijkste instrument is. Het is van groot belang dat de JWO's vroegtijdig signalen afgeven als er 'problemen' zijn op dit gebied, aangezien dit financiële consequenties kan hebben. Daarnaast wensen deputaten om als klankbord te fungeren bij ontstane problematiek om binnen de eigen mogelijkheden adviserend op te treden.

Aandachtsgebied 6: informatievoorziening naar achterban/werkveld en kwaliteitszorg

Omschrijving: De JWO's onderhouden intensief contact met hun achterban om te waarborgen dat ontwikkeld materiaal ook wordt gebruikt; aanbod van 'diensten' moet zijn afgestemd op behoefte van de achterban. Vanuit de kennis van en de ervaring met de achterban zijn de JWO's ook leidend in het ontwikkelen van nieuwe materialen.

<i>Ijkpunten</i>	<i>Verantwoording</i>
JWO's onderhouden een nauwe relatie met hun achterban.	Beschrijf feedback uit de achterban in een aparte paragraaf in evaluatieverslag.
Aanbod van materiaal en diensten aan achterban.	Geef aan dat en hoe afname van materialen en diensten plaatsvindt in overleg met achterban. Beschrijf hoe feedbackgegevens verzameld worden.
Afname van materiaal.	Geef een marktanalyse met overzicht van oorzaken en verbeterpunten.

Bijlage II: Protocol beroepen predikanten naar art. 6 K.O. (tekstvoorstel)

Conceptprotocol ten behoeve van predikanten naar artikel 6 K.O. in het onderwijs.

1. Indien een kerkenraad voornemens is een predikant te beroepen naar artikel 6 K.O. tot de bijzondere arbeid van het geven van godsdienstonderwijs verbonden met pastorale arbeid aan een of meer protestants-christelijke scholen dient deze kerkenraad in overleg te treden met het deputaatschap kerkjeugd en onderwijs voordat het besluit genomen wordt de predikant ter verkiezing aan de gemeente voor te stellen.
2. Dit overleg betreft kennis geven van het voornemen tot het beroepingswerk en het verstrekken van de daartoe benodigde gegevens, te weten een concept van de beroepsbrief van de kerkenraad en een taakomschrijving van de onderwijsinstelling.
3. Het deputaatschap kerkjeugd en onderwijs beoordeelt op grond van de verkregen informatie of er overeenkomstig artikel 6 K.O. sprake is van het 'geven van godsdienstonderwijs verbonden met pastorale arbeid.' Hierbij moet worden vastgesteld 'dat deze arbeid in overwegende mate het karakter draagt van verkondiging van het Woord van God.' De taak van de predikant zal dus meer dienen in te houden dan het geven van lessen in het vak godsdienst; te denken valt o.a. aan pastorale activiteiten ten behoeve van leerlingen en/of personeel, het toerusten van docenten en het leveren van bijdragen met betrekking tot de identiteit van de school.
4. Op basis van de overwegingen bij punt 3 verstrekt het deputaatschap kerkjeugd en onderwijs een schriftelijk advies aan de kerkenraad en aan de classis.
5. Nadat de predikant is bevestigd, zal het deputaatschap kerkjeugd en onderwijs regelmatig contact met hem onderhouden als blijkt van meeleven en hem zo nodig steunen. Tenminste eenmaal per jaar zal er een ontmoeting plaatsvinden tussen de predikant en de sectie Onderwijs van het deputaatschap.
6. De predikant zal tenminste eenmaal per jaar een schriftelijke rapportage van zijn werkzaamheden aan het deputaatschap kerkjeugd en onderwijs doen toekomen.

Bijlage III: Variant op bijlage 50 (conceptovereenkomst art. 6 K.O.)

Conceptovereenkomst tussen een kerk die een predikant beroept naar artikel 6 K.O. ten behoeve van het geven van godsdienstonderwijs verbonden met pastorale arbeid aan protestants-christelijke scholen en de deputaten voor kerkjeugd en onderwijs.*

Art. 1.

Tot beroeping van een predikant voor het geven van godsdienstonderwijs verbonden met pastorale arbeid aan protestants-christelijke scholen door de kerkenraad wordt, met inachtneming van de kerkelijke bepalingen betreffende beroepingen, overgegaan nadat over deze beroeping overeenstemming is verkregen tussen de kerkenraad c.q. de classis en de deputaten.

Art. 2.

Alle kosten die de honorering en de arbeid van de volgens art. 1 van deze overeenkomst beroepen predikant meebrengen, zijn voor rekening van de onderwijsinstelling(en) bij welke de arbeid verricht wordt.

Art. 3.

De redactie van de beroepsbrief wordt, nadat hierover overeenstemming met de deputaten is verkregen, door de kerkenraad vastgesteld.

Art. 4.

Evenzo wordt de taakomschrijving voor de predikant in overeenstemming met de deputaten door de onderwijsinstelling(en) vastgesteld en zo nodig gewijzigd.

Art. 5.

Het toezicht op belijdenis en wandel van de predikant berust bij de raad van de beroepende kerk. Heeft de predikant, met goedvinden van zijn kerkenraad en de deputaten zijn woonplaats buiten het ressort van de beroepende kerk, dan dienen, ingeval hij zondigt ten opzichte van leer en leven, de kerkenraad van de beroepende kerk en de kerkenraad waaronder hij als lid op dat moment ressorteert, samen te werken en hem te behandelen volgens de kerkelijke bepalingen, met dien verstande, dat de kerkenraad waaronder hij als lid ressorteert, handelt over de persoonlijke censuur en de kerkenraad van de beroepende kerk oordeelt over zijn positie als predikant. Ressorteren beide kerken onder verschillende classes, dan dienen ook beide classes daarin samen te werken.

Art. 6.

Deze overeenkomst kan met wederzijds goedvinden worden gewijzigd.

Bijlage IV: Protocol voor het beheer en gebruik van de website van deputaten kerkjeugd en onderwijs CGK**1. Doelstelling**

Dit protocol wordt gebruikt om de continuïteit van het beheer van de website en het goed gebruik ervan te waarborgen.

2. Gebruikers

Deze website beoogt haar gebruikers te dienen: kerkenraden, jongerenwerkers, studentenwerkers, een ieder die bij opvoeding betrokken is, jongeren, studenten.

3. Regels voor deputaten

De verantwoordelijkheid voor de plaatsing van artikelen en de verwijzing door middel van links ligt bij dK&O. Een of meerdere deputaten worden aangewezen voor het dagelijks beheer en onderhoud van de site.

* Onder protestants-christelijke scholen dienen ook reformatische, gereformeerd-vrijgemaakte en evangelische scholen te worden verstaan

Webhosting van de website geschiedt via Multicom tegen een jaarlijkse vergoeding van € 100,-.

De inhoud van te plaatsen informatie wordt getoetst op de volgende criteria:

- is deze in overeenstemming met de doelstelling van dK&O;
- is deze interessant en/of dienend voor de doelgroep.

4. Regels voor gebruikers

De plaatsing van een aangeboden bijdrage geschiedt via de eerstverantwoordelijke deputaat. Deze behoudt zich het recht voor een bijdrage te weigeren of te corrigeren.

Informatie van de website mag alleen met bronvermelding worden overgenomen en verspreid en indien aangegeven na toestemming auteur.

dK&O is niet verantwoordelijk voor de via links aangeboden informatie.

BIJLAGE 22

Artikel 49

Rapport 4 commissie 3 inzake het rapport van deputaten voor kerkjeugd en onderwijs

Algemeen

Met dankbaarheid heeft uw commissie kennisgenomen van het rapport van deputaten. Duidelijk blijkt dat de beide JWO's goede contacten hebben met onze deputaten en zelf genoeg competenties in huis hebben om dienstbaar te zijn voor onze jongeren. Het deed ons goed dat de beide JWO's zich gezamenlijk buigen over een gemeenschappelijk probleem, namelijk: hoe om te gaan met randkerkelijke jongeren. De jongeren hebben onze steun en voorbede vandaag de dag erg nodig. Dit werk verdient van harte onze ondersteuning. We hebben met deputaten gesproken over het leggen van contacten met onderwijsorganisaties. Dat leek hun een goede suggestie, die ze meegenomen hebben.

Evaluatie opdracht GS 2007

De volgende opdrachten heeft uw commissie geëvalueerd:

Opdracht 1

Deputaten opdracht te geven tot het bevorderen van het gesprek tussen beide JWO's over de visie op het jeugdwerk.

Evaluatie

Deze opdracht kwam in de afgelopen periode wat op de achtergrond te staan doordat er vooral gewerkt moest worden aan de totstandkoming van het instrument van governance (zie bijlage I van het rapport). In overleg met de JWO's is afgesproken om dit eerst af te ronden, en daarna over te gaan op de inhoudelijke gesprekken. Er is intussen wel een begin gemaakt met deze gesprekken. Het eerste inhoudelijke onderwerp is inmiddels voorbereid door de JWO's en betrof het bereiken van randkerkelijke jongeren.

Opdracht 2

Deputaten op te dragen in nauw overleg met de JWO's te bezien of een andere verhouding tussen deputaten en de JWO's wenselijk of zelfs noodzakelijk is gezien de veranderingen die zich de laatste jaren hebben voltrokken in financieel opzicht en door de (voortdurende) uitbreiding van het takenpakket van de JWO's

Evaluatie

Uw commissie constateert dat de betrokkenheid van deputaten veel heeft van 'besturen op afstand'. Doordat de JWO's financieel voor een groot deel van de bijdragen van de kerken afhankelijk zijn geworden hebben deputaten een toetsingsinstrument 'governance' ontwikkeld. Met dit toetsingsinstrument is een goede weg ingeslagen voor het waarborgen van verantwoordelijkheden.

Opdracht 3

Deputaten opdracht te geven een protocol te ontwerpen voor de werkwijze indien een advies gevraagd wordt aan deputaten bij de beroeping en benoeming van predikanten naar art. 6 K.O.

Evaluatie

Uw commissie is van mening dat deputaten een goed protocol hebben opgesteld voor het beroepen van predikanten naar art. 6 K.O. (zie bijlage II van het rapport).

Opdracht 4

Goedkeuring te verlenen aan het voorstel tot het voortzetten van deelname aan de nieuwe op te zetten Raad van Advies van de CHE.

Evaluatie

Aan deputaten blijkt te zijn meegedeeld dat de CHE geen gebruik zal maken van onze bereidheid tot deelname aan de Raad van Advies of personen voor te dragen, omdat dergelijke participatie niet meer aan de orde is.

Opdracht 5

Deputaten opdracht te geven het complete werkdocument Jeugdwerk binnen de CGK via onze website beschikbaar te stellen en daaruit in de vorm van artikelen en/of brochures de komende tijd de kerkenraden van informatie te voorzien

Evaluatie

Uit het rapport blijkt dat aan deze opdracht volop wordt gewerkt.

Evaluatie voorstellen deputaten

1. Financiën: deputaten stellen voor op grond van het verzoek deputaten financiële zaken de omslag per lid te handhaven op € 3,50. De commissie ondersteunt dit voorstel. Uw commissie deelt de zorg van deputaten rond de afdrachten van de kerken.

2. Jeugdsteunfonds: deputaten stellen voor artikel 9 van hun opdracht volgens de kerkorde geheel te laten vervallen.
3. Predikanten naar art. 6 K.O.: deputaten stellen voor het concept protocol t.a.v. de werkwijze m.b.t. het beroepen van predikanten naar art. 6 K.O. goed te keuren en tevens de conceptovereenkomst tussen een kerk die een predikant beroept naar art. 6 K.O. t.b.v. het geven van godsdienstonderwijs verbonden met pastorale arbeid aan protestants-christelijke scholen en de deputaten voor kerk jeugd en onderwijs (variant op bijlage 50) goed te keuren en een plaats te geven in de kerkorde. Uw commissie heeft kennis genomen van deze beide voorstellen en concludeert dat beide voorstellen een goede leidraad zijn voor een kerkenraad die een predikant beroept naar art. 6 K.O. Wel vragen wij ons af op welke wijze desbetreffende kerkenraden hiervan in kennis worden gesteld. We achten het van belang dat desbetreffende kerkenraden daarover goed ingelicht worden. Uit de praktijk blijkt dat er veel onkunde is op dit punt. De vraag rijst wiens taak het is om een desbetreffende kerkenraad hierover te informeren. Wellicht dat er ook een taak weggelegd is voor deputaten. Ook is te denken aan een publicatie via ambtelijk contact.
4. Toekomstige rol deputaatschap: de rol van deputaten is t.o.v. de JWO's steeds meer veranderd naar een faciliterende, adviserende en stimulerende. Daarbij zijn deputaten gesprekspartners van de JWO's als klankbordgroep. Ten aanzien van de kerken vervult het deputaatschap een 'loketfunctie' met betrekking tot zaken op het terrein van kerk jeugd en onderwijs.

Voorstel tot besluit

Uw commissie stelt u voor te besluiten:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen te danken voor het verrichte werk;
2. deputaten opdracht te geven tot het blijven bevorderen van het gesprek tussen de beide jeugdwerkorganisaties over de visie op het jeugdwerk;
3. deputaten opdracht te geven de werkbaarheid van het toetsingsinstrument 'governance' te onderzoeken en daarvan op de generale synode van D.V. 2013 verslag te doen;
4. deputaten op te dragen het proces van overleg over opvoedingsondersteuning te blijven ondersteunen en zo nodig daarbij een loketfunctie te vervullen;
5. deputaten op te dragen zich te blijven bezinnen op het takenpakket en de wijze van uitvoering daarvan;
6. Artikel 9 van de instructie voor deputaten kerkjeugd en onderwijs geheel te laten vervallen (bijlage 31 artikel 50 K.O.);
7. opnieuw deputaten te benoemen.

K. Visser, rapporteur

BIJLAGE 23

Artikel 53, 60

Rapport van deputaten evangelisatie

1. Inleiding en samenvatting

1.1. Met elkaar de uitdaging aangaan

Deputaten evangelisatie leggen met dit rapport verantwoording af van het door hen gevoerde beleid. We starten met een tussenbalans, hoofdstuk 2. Daarin geven we aan hoe de visie *Naar een gastvrije kerk* van deputaten heeft gefunctioneerd, welke ontwikkelingen we in het werk zien, welke zorgen en vragen op ons pad komen en wat we als speerpunten voor de toekomst zien. Hoofdstuk 3 gaat over het deputaatschap in het algemeen. Hoofdstuk 4 is het verslag van cluster KOS (kerkondersteuning, waarin het vroegere BGG, beleid grootstedelijke gebieden, is opgegaan). Het hoofdstuk bevat een uitgebreide evaluatie van het beleid rondom zendingsgemeenten. Hoofdstuk 5 laat zien wat er door het cluster B&T (bezinning en toerusting) gebeurt en hoofdstuk 6 welke activiteiten het cluster MAT (materialen) heeft ontplooid.

In hoofdstuk 7 wordt aangegeven, dat de instructie van deputaten aanpassing behoeft. Hoofdstuk 8 bevat de toelichting op de begroting. Het rapport sluit af met hoofdstuk 9, waarin we verschillende voorstellen tot besluit doen.

De titel van de tussenbalans *Met elkaar de uitdaging aangaan*, benadrukt het Bijbelse principe dat evangelisatie een zaak van de gemeente is. Efeze 3:10 zegt dat Gods veelkleurige wijsheid alom bekend wordt via de gemeente. Deputaten zien het als een uitdaging om binnen de veelkleurigheid van ons kerkverband, maar ook binnen de diversiteit die lokale gemeenten kenmerkt, het missionaire karakter te stimuleren. We willen zowel plaatselijk als landelijk met elkaar de uitdaging aangaan.

Vanwege de grote leesdruk die synoderapporten in zijn algemeenheid meebrengen, hebben we hieronder het rapport eerst kort samengevat als een leeswijzer. Daarna volgt de complete tekst.

1.2. Samenvatting

Sinds 2003 hanteren deputaten het visiedocument *Naar een gastvrije kerk*. Kernvraag is daar hoe we als kerk kunnen groeien in openheid voor nieuwe toetreders. We richten ons op het bereiken van de ongelovigen, het toerusten van onze gemeenteleden en missionair werkers en het bijstaan van kerkenraden. Evangelisatie is geen extra activiteit in de gemeente, maar een houding die onvervreemdbaar bij Christus en zijn gemeente hoort.

In de jaren 2007-2010 hebben we belangrijke ontwikkelingen gezien in ons werk. Het bereik in onze kerken is vergroot nu we met de helft van de gemeenten in contact staan. In 2006 was dat nog een derde. In steeds meer gemeenten wordt de cursus *Getuigende Gemeente* gegeven en steeds meer kerkenraden vragen om missionaire bezinning. Met de gemeenten wordt intensiever gecommuniceerd, via de e-mailnieuwsbrief en de website. We zien een toenemend aantal gemeenten dat grote missionaire projecten opstart en van tijd tot tijd ontstaan nieuwe zendingsgemeenten. Helaas zien we nog weinig gemeenten waar substantieel nieuwe toetreders binnen komen, maar met name in zendingsgemeenten

en gemeenten in nieuwbouwwijken worden mensen aan de kerk toegevoegd die vroeger onkerkelijk waren. Er is meer aandacht gekomen voor het begeleiden van missionair werkers en het toerusten van predikanten en ambtsdragers. De samenwerking met de TUA is hierbij geïntensiveerd.

Het aantal projecten dat we financieel steunen, is toegenomen. Doordat de steun maximaal drie jaar duurt, krijgen steeds weer nieuwe gemeenten de kans op steun. Tegelijk houden we de band vast met hen voor wie de steun is afgelopen. We helpen de nieuwe projecten om zelf ook financieel onafhankelijk te worden, o.a. door de conferentie fondswerving in september 2009.

In de afgelopen periode heeft het deputaatschap ook nieuwe vragen te beantwoorden gekregen, bijvoorbeeld rond de ontstane zendingsgemeenten. Soms rees er rondom missionaire projecten spanning die de eenheid bedreigde. Een deel van die vragen wordt in dit rapport besproken, een ander deel vraagt om verdere studie.

Nadrukkelijk is aandacht gegeven aan het platteland. De helft van al onze gemeentecontacten is met plattelandsgemeenten en hun specifieke vragen.

Financieel heeft het deputaatschap de periode afgesloten met een positief saldo. De samenwerking met andere deputaatschappen wordt intensiever. Met name met deputaten diaconaat is regelmatig overleg rond missionair-diaconale projecten en ook met deputaten zending zien we groeiende gezamenlijke belangen.

Voor de nieuwe synodeperiode wil het deputaatschap een nieuw visiestuk ontwikkelen, als opvolger voor *Naar een gastvrije kerk*. Samen met de TUA en het veld moeten theologische en praktische vragen behandeld worden die spelen rondom zendingsgemeenten. Verder willen we doorgaan met het bereiken van gemeenten die tot nog toe van onze diensten geen gebruik maakten en zo met elkaar de uitdaging aangaan.

2. Tussenbalans: met elkaar de uitdaging aangaan

2.1. Inleiding

Dit hoofdstuk heeft iets van een tussenbalans. Enerzijds bouwt het voort op het visiedocument *Naar een gastvrije kerk* dat in 2003 werd ontworpen, op 16 februari 2005 aan alle kerkenraden werd toegestuurd en in 2007 is bijgewerkt, n.a.v. de resultaten van de enquête die in onze kerken is gehouden in 2006. Anderzijds ziet het vooruit. We geven aan op welke punten deputaten het beleid willen voorzetten. Tevens wordt uitgewerkt, waar de uitdagingen naar de mening van deputaten evangelisatie liggen voor dit moment. Het zijn toespitsingen van het visiedocument, vertaald naar de praktijk zoals we die op vandaag in onze kerken tegenkomen.

Het document *Naar een gastvrije kerk* diende ook voor de periode van 2008-2010 als basis voor de visie van waaruit wij werken. De woorden 'gastvrije kerk' zijn in de formuleringen van de opdrachten aan deputaten door de generale synode in 2007 niet voor niets herhaaldelijk terug te vinden. De geest van genoemd document is helder: 'Het is de opdracht voor ons als kerken om vandaag en in onze culturele en maatschappelijke omgeving open en gastvrij te zijn.'

Evangelisatie wordt in deze visie in het midden van de praktijk van ons gemeente-zijn gesitueerd. Bij evangelisatie kan het er niet om gaan, dat we zo af en toe iets aan evangelisatie *doen*, het gaat erom dat we open en gastvrij *zijn*. Het missionaire karakter van de gemeente is niet te vergelijken met wat extra slagroom op een taart, maar met een onmisbaar ingrediënt van een taart. Dat wordt in het document in theologische en in praktische zin uitgewerkt: het missionaire hoort wezenlijk bij het gemeente zijn. We maken nu de tussenbalans op onder de titel *Met elkaar de uitdaging aangaan*. Die uitdaging is vooral: 'De noodzaak om het onvervreemdbare, missionaire karakter van de gemeente van Christus adequaat vorm te geven in de eenentwintigste eeuw.'

In het visiehoofdstuk dat u nu voor u heeft, vindt u een korte weergave van:

- de Bijbelse onderbouwing van deze visie en de manier waarop deze visie is uitgewerkt op drie niveaus;
- ontwikkelingen, de vrucht die het beleid dat met deze visie is uitgedragen al heeft in onze kerken;
- de manier waarop dit beleid op de genoemde drie niveaus dient te worden voortgezet;
- een toespitsing op enkele facetten, die in de komende jaren extra aandacht zullen vragen, te weten:
 - o het bewaren van de eenheid van gemeenten wanneer zij meer missionair (willen) worden en het bewaren van de missionaire spits van nieuwe projecten;
 - o de aandacht voor missionaire prediking en opleiding;
 - o de verhouding van gegroeide en nieuw te ontwikkelen gemeentestichtingsprojecten tot bestaande gemeenten en vice versa;
 - o het zoeken van vruchtbare samenwerking;
- totaalproces.

2.2. Bijbelse onderbouwing

Voor de Schriftuurlijke onderbouwing van de stelling dat het missionaire wezenlijk bij het gemeente-zijn hoort, zij verwezen naar het proefschrift van D. van Swigchem, *Het missionair karakter van de christelijke gemeente*, (N.B. uit) 1955. Een opmerkelijke conclusie uit dat werk is, dat de woorden die het Nieuwe Testament gebruikt voor het bereiken van mensen die onbekend zijn met het evangelie, eveneens gebruikt worden voor de opbouw van de gelovigen in de gemeente. Om dit te adstrueren noemen we twee kernwoorden, die als voorbeeld kunnen dienen. We zien hoe het woord 'winnen' door Petrus wordt gebruikt in de zin van 'tot christen maken'. Ook Paulus gebruikt het in die betekenis voor zijn eigen werk, 1 Kor. 9:19 en 20. Winnen betekent: 'Inwinnen voor Christus, lid maken van zijn gemeente.'

Uit de context waarin Paulus zo spreekt, blijkt dat hij zijn eigen gedrag daarin als voorbeeld stelt voor de gemeente. Wanneer Paulus spreekt over de gemeentelieden die anderen moeten 'winnen', heeft hij echter niet alleen oog voor de houding ten aanzien van buitenstaanders, maar spreekt hij evenzeer met het oog op binnenkerkelijke verhoudingen (zwakken, sterken, 1 Kor. 9:22).

Datzelfde geldt in dit verband van het werkwoord 'redden'. In eigenlijke zin is God het subject van dit werkwoord (1 Kor. 1:21) of Jezus Christus (1 Tim. 1:15). Maar wanneer mensen gered zijn, blijft het evangelie niet minder een kracht Gods tot behoud. Het feit dat het evangelie tot redding is, is niet alleen van betekenis voor mensen buiten de kerk, maar evenzeer binnen de kerk. Op deze wijze is het evangelie een kracht van God, dat zondaren behoudt (Rom. 1:16). Die kracht houdt niet op - met hetzelfde doel

- kracht Gods te zijn, ook nadat zondaren zich in geloof aan de Here hebben overgegeven en deel zijn gaan uitmaken van zijn gemeente. Daarom kan Romeinen 1:16 de samenvatting van de boodschap blijven, die Paulus zowel buiten als binnen de gemeente verkondigt.

Ook met betrekking tot dit woord 'redden' geldt vervolgens dat mensen die gered zijn, zelf in dienst genomen worden om anderen te redden. Paulus legt ook door middel van dat woord 'redden' een onlosmakelijke verbinding tussen Gods werk en het werk van mensen. Zij die gered zijn, worden in dienst genomen van dezelfde beweging die van God uitgaat opdat zij anderen zullen redden. Daarom kunnen ook de verkondigers van het evangelie subject zijn van 'redden' (Rom. 11:14, 1 Tim. 4:16), ja in feite worden alle gemeenteleden opgeroepen anderen te 'redden' (b.v. 1 Kor. 7:16). Daarom roept Paulus de gemeenteleden op zich net zo op te stellen zoals hij zelf doet: 'Niet om mijn eigen belang te zoeken, maar dat van zeer velen, opdat zij behouden worden.' (1 Kor. 10:33; zie voor deze gegevens Van Swigchem, 141-144).

Uit het vervolg blijkt dat het hier opnieuw gaat om een houding tot redding die mensen binnen en buiten de gemeente betreft. S. Paas concludeert terecht uit deze Bijbelse gegevens, waarvoor ook hij naar Van Swigchem verwijst, dat de activiteiten van 'winnen' en 'redden' niet bij de kerkdeur ophouden: 'Evangeliseren is een *totaal*concept en loopt in feite de hele weg, langs verkondigen tot onderwijzen, vermanen en versterken, van ongelooft tot bekering tot discipelschap tot heerlijkheid' (*Werkers van het laatste uur*, 117). Evangeliseren staat zo in het brede kader van Gods werk tot behoud van zondaren. God zelf is subject van zijn *missio*, die gericht is op de verzoening van zijn schepselen met Hem. In dat kader staan al onze inspanningen, binnen en buiten de gemeente.

Deze grondlijn wordt uitgezet en uitgewerkt in de processen die worden beschreven in het stuk *Naar een gastvrije kerk*. Die processen betreffen:

- de *individuele ongelovige* die langs verschillende fasen gebracht kan worden tot aanvaarding van het evangelie en lidmaatschap van de gemeente;
- de *gelovigen* die hulp nodig hebben in de groei naar meer getuigend zijn;
- gemeenten* die niet op zichzelf gericht kunnen blijven, maar groeien naar een sterkere focus op hen die buiten zijn (zie *Naar een gastvrije kerk* 2.3).

In drie concentrische cirkels wordt aangewezen, op welke manier de visie van 'gastvrij gemeente-zijn' dient te worden uitgewerkt, op micro-, meso- en macroniveau.

2.3. Ontwikkelingen

We constateren met dankbaarheid dat de in het stuk uitgezette visie vruchten afwerpt in diverse kerken. Het besef groeit, dat mensen buiten de gemeente het beste bereikt worden, wanneer zij worden aangesproken vanuit persoonlijke relaties. En dat zij vervolgens alleen worden meegenomen naar de gemeente, als gemeenteleden zelf zich in hun gemeente op hun plaats weten, doordat zij daar gevoed worden vanuit het evangelie en een plaats vinden om hun geloofservaring te delen met elkaar. Wanneer dat op een open manier gebeurt, zodat mensen zich daar veilig in kunnen weten, zullen gemeenteleden anderen makkelijker kunnen meenemen naar activiteiten van de gemeente. Of dat nu een kring of een kerkdienst is.

In de afgelopen intersynodale periode zagen we de volgende positieve ontwikkelingen en trends.

2.3.1. Aandacht voor het missionaire karakter van gemeente-zijn.

Daarom is het noodzakelijk alle elementen van het gemeente-zijn onder de loep te nemen en te bezien of er toegankelijke mogelijkheden zijn dat mensen van buiten zich daarbij aansluiten. In deze visie wordt dus niet gedacht vanuit bepaalde activiteiten die als extra aan het gemeente zijn worden toegevoegd, maar aan de kwaliteit van het gemeente zijn, met het oog op de toegankelijkheid ervan voor buitenstaanders. Het is een denken vanuit het hart. We constateren dat diverse evangelisatiecommissies in het land worden omgevormd tot commissies missionair gemeente-zijn of gemeenteopbouwcommissies, die vooral tot taak hebben om gemeenteleden te stimuleren om mee te komen in deze beweging vanuit het hart naar buiten. We constateren dat het daarvoor van wezenlijk belang is dat de kwaliteit van gemeente-zijn bespreekbaar zal worden. Binnen de gemeente zal het geleerd moeten worden om met elkaar te spreken over de persoonlijke band met Jezus Christus en binnen de gemeente zal de relevantie van die band voor het gewone bestaan helder belicht moeten worden. Daarvoor is voeding en beleving van het geloof in de gemeente van het grootste belang.

2.3.2. Sterkere betrokkenheid van de TUA

In de afgelopen jaren is het contact met de Theologische Universiteit Apeldoorn versterkt, vruchtbare samenwerking bij de predikantendagen over missionair preken en bij conferenties rondom gemeentestichting. Het is belangrijk dat de TUA door drs. J. van 't Spijker in het cluster bezinning en toerusting vertegenwoordigd is.

2.3.3. Intensievere communicatie met de gemeenten

2.3.3.1. Digitale communicatie

De communicatie met de gemeenten is verbeterd door het regelmatig versturen van een e-mailnieuwsbrief en het verbeteren van de website.

2.3.3.2. Groeiend bereik van de cursus *Getuigende Gemeente*

De deelname aan de cursus *Getuigende Gemeente* is fors toegenomen. De cursus is inmiddels gegeven in meer dan 40% van onze gemeenten, over het gehele land verspreid, van Vlissingen tot Dokkum en door de gehele breedte van de kerk, van Alphen a/d Rijn tot Gouda. De cursus wordt ook gegeven aan steeds grotere groepen. Jaren geleden was de gemiddelde groepsgrootte een stuk kleiner dan nu. Ook komt het steeds vaker voor dat kerkenraden de cursus aangrijpen om de missionaire bezinning in de gehele gemeente op gang te brengen.

2.3.3.3. Groeiende missionaire bezinning in kerkenraden

Het aantal kerkenraden wat een diepgaande missionaire bezinning vraagt, stijgt. Niet alleen in de krimpsituaties in de grote steden, maar ook op het platteland.

2.3.3.4. *Groeiend aantal zendingsgemeenten*

De mogelijkheden die de synode van 2004 schiep in het instellen van zendingsgemeenten en evangelisten die de sacramenten mogen bedienen, worden benut en er zijn daadwerkelijk nieuwe gemeenten ontstaan en in wording. Een uitgebreide evaluatie hiervan vindt u onder de verantwoording van het cluster kerkondersteuning (zie § 4.4.).

2.3.3.5. *Groeiende vraag naar werk deputaten en consulenten*

Het totaal aantal gemeenten wat de diensten van deputaten vraagt neemt toe. In 2006 was ongeveer eenderde van de gemeenten in contact met deputaten getreden. Inmiddels is dat opgelopen naar 50%.

2.3.3.6. *Begeleiding missionaire werkers versterkt*

Voor missionaire werkers is stevige begeleiding opgezet. Niet alleen neemt het aantal bezoekers aan de jaarlijkse evangelistendag jaarlijks toe, ook is er voor missionaire werkers uit onze gemeenten een stevige training aangeboden met en over coaching.

2.3.3.7. *Aandacht voor krimp*

Met krimpende kerken hebben we constructief overleg hoe we hen kunnen bijstaan. In april 2009 was er een speciale conferentie in de TUA, gericht op dit onderwerp met als thema: *Doorgaan of sluiten*.

2.3.3.8. *Aandacht voor het platteland*

Ook het platteland heeft onze aandacht en we denken na hoe hier geëigende vormen van evangelisatie toegepast kunnen worden. Met name de cursus *Getuigende Gemeente* en de afspraken en ideeën die daaruit voortvloeien, kunnen een gemeente versterken in het missionaire getuigenis. Het is opvallend dat van alle gemeenten die door deputaten bezocht worden, de helft plattelandsgemeenten zijn.

2.3.3.9. *Conclusie*

Het is eerlijk om hier ook te constateren, dat deze vruchten nog niet geleid hebben tot een sterke toename van het aantal toetreders tot onze kerken van mensen die voorheen ongelovig waren. In de meeste gemeenten lukt het – ondanks de geconstateerde bewegingen – nog steeds nauwelijks om echte onbereikten met het evangelie te bereiken. Er is alle reden om ons te verootmoedigen en het in biddend opzien van de Here te verwachten en tegelijk na te denken over de vraag hoe dit komt en hoe we de ingezette bewegingen nog sterker kunnen maken in onze kerken.

2.4. *Voortzetting van beleid op drie niveaus*

Door de bezinning en de toerusting wil het deputaatschap de drie genoemde processen (aandacht voor de ongelovige, het toerusten van gelovigen en het bijstaan van kerkenraden) verder stimuleren. Daarmee wordt de in het visiestuk *Naar een gastvrije kerk* ingezette lijn voortgezet. Op alle drie de genoemde niveaus (*micro, meso* en *macro*) willen deputaten de kerken toerusten en stimuleren, vanuit het besef dat we spreken over Gods *missio*, die door zijn gemeente de wereld ingaat, in de hoop en de verwachting dat daardoor mensen van buiten de gemeente zullen binnengaan. Op alle drie de niveaus gaat het dus om een beweging vanuit het hart naar buiten, en tegelijk om een beoogde beweging van buiten naar binnen. Die dubbele beweging willen we steeds voor ogen houden.

- a. Op het niveau van de *toetreders* is onze uitdaging: *'Hoe kunnen we de kerken praktisch steunen in hun pogingen de buitenkerkelijken te bereiken?'* Een scala aan activiteiten wordt daarvoor ontplooid. We verzorgen cursusmateriaal en kringleiderstrainingen voor hen die cursussen voor toetreders (zoals *Ontmoetingen of Emmaüs*) aanbieden. We blijven nieuwe initiatieven stimuleren en steunen om op diaconale wijze de missionaire presentie gestalte te geven. Projecten voor gemeentestichting met het oog op hen die door bestaande gemeenten niet bereikt worden, geven we steun met startsubsidies en adviezen. Missionaire werkers op cruciale posten krijgen toerusting, coaching en begeleiding. We zullen de missionaire motieven stimuleren en bewaken, waar die op de achtergrond dreigen te raken. Verder blijft het onze taak om de ontwikkelingen die zich in cultureel en maatschappelijk opzicht voordoen te volgen en daarop in te spelen. De website wordt zodanig aangepast dat ook de niet-gelovige daardoor beter wordt aangesproken.
- b. Op het niveau van de *gemeenteleden* draait het om de vraag: *'Hoe kunnen we gemeenteleden meer bewust maken van hun missionaire mogelijkheden, zodat ze ingeschakeld worden in de missio Dei?'* We blijven gemeenteleden toerusten en stimuleren tot het aangaan van contacten met ongelovigen en om daar binnen de gemeente over door te spreken. Het blijft een belangrijke taak van consulenten om kerkenraden en gemeenten bij te staan bij de toerusting en stimulering van gemeenteleden tot de taak om anderen te winnen voor het evangelie. We constateren dat er in een toenemend aantal gemeenten belangstelling is voor de cursus *Getuigende Gemeente* en merken dat een goede voorbereiding de betrokkenheid van gemeenteleden en het aantal deelnemers fors verhoogt. We zetten daarmee de ingezette lijnen voort en intensiveren die. Daarnaast krijgt gesprekstraining aandacht in de kringleiderstrainingen. Ook via *Doorgeven* en de e-mailnieuwsbrief rusten we de gemeenteleden toe.
- c. Op het niveau van gemeenten en het *beleid van gemeenten* luidt de vraag: *'Hoe kunnen we de kerkenraden helpen om het missionair-zijn niet alleen als verlangen te uiten, maar ook in beleid en daden om te zetten?'* Hier behoeven de processen die nodig zijn om als gemeente meer naar buiten te treden, intensieve aandacht. In de bezinning op dit niveau is er zowel aandacht voor de moeilijke situatie van kerken in de grootstedelijke gebieden, als voor de kerken in plattelandsgebieden. In toenemende mate wordt de hulp van consulenten bij beleidsvorming door kerkenraden en commissies ingeroepen. Consulenten hebben niet alleen een taak in de bezinning, maar krijgen meer mogelijkheden om in directe contacten met kerkenraden de resultaten van bezinning in de kerken binnen te dragen. In het visiestuk 'Naar een gastvrije kerk' was in dit verband sprake van veranderingsprocessen naast overgangprocessen. In feite stonden deze woorden zonder al te veel uitleg naast elkaar. We zien het als onze blijvende taak om in contacten met gemeenten vanuit de Bijbelse gegevens die zojuist zijn genoemd, de kerkenraden te helpen om meer te worden wat men is: een gemeente die leeft bij de kracht Gods tot behoud voor hen die nu binnen zijn

en voor hen die nu nog buiten zijn. Met name de sectie KOS van het deputaatschap houdt zich intensief bezig met het begeleiden van de gemeenten. Maar liefst tweeëntwintig werkterreinen (= gemeenten) staan met vaste regelmaat op de agenda. Via werkbezoeken en andere contacten houden we voeling met het veld.

2.5. Aandachtspunten

Deputaten achten het van groot belang dat evangelisatie zorgvuldig gebeurt. Het moet niet zorgen voor scheiding of scheuring, maar de eenheid bewaren, versterken en uitbreiden. Op dit punt hebben we aandacht voor zowel de bestaande gemeente als nieuwe projecten.

Voor de komende jaren zien we als deputaten bij de uitbouw van het lopende beleid nog de onderstaande specifieke aandachtspunten.

2.5.1. Eenheid bewaren in bestaande gemeenten

In het visiestuk *Naar een gastvrije kerk* werd er op gewezen, dat we er met betrekking tot de toerusting in het evangelisatiewerk rekening mee zullen houden, dat onze kerken geschakeerd zijn en de geloofsbeleving per gemeente verschillend is. Het komt ons voor dat in tal van gemeenten de gedachte leeft, dat de manier waarop het geloof in de eigen gemeente beleefd wordt, te weinig aansluiting kan vinden bij mensen van buiten. En dat om die reden een bepaalde vorm van benadering nodig is, om werkelijk mensen van buiten te bereiken.

Kennelijk lukt het naar het besef van velen in onze kerken te weinig om vanuit het hart van het evangelie zoals het in een bepaalde gemeente klopt, naar buiten te treden. Dan probeert men een elders beproefde methode over te nemen om langs die weg mensen te benaderen.

Het probleem is dat dan hetzelfde kan gebeuren als wat in talloze jaren het stramien van evangelisatie was: er wordt een activiteit aangeboden vanuit een groep in de gemeente, die volgens een bepaald model werkt, waarvan men denkt dat dat de buitenstaanders zal aanspreken. Ondertussen is het model gevormd naar een bepaalde geloofsbeleving, die net wat anders is dan de wijze waarop het geloof *grosso modo* in die gemeente beleefd wordt en gestalte krijgt.

Wanneer evangelisatie zich langs die weg beweegt, brengt het spanningen binnen de gemeente te weeg, die niet van missionaire aard zijn, maar gaan over de manier waarop groepen gemeenteleden vinden dat het geloof geuit moet worden. Uiteraard gaat het die gemeenteleden om het bereiken van onbereikbare en worden om die reden de vormen van geloofsbeleving onder de loep genomen. Toch wordt de spanning die er is tussen de nieuwe vormen van geloofsbeleving en de gestalte die daaraan gegeven wordt binnen de bestaande gemeente als een problematisch verschil ervaren. De een zal om die reden proberen zoveel mogelijk van de nieuwe vormen in de bestaande gemeente binnen te brengen, voor de ander blijft de nieuwe beweging om die reden op grote afstand, bekeken als een ver-van-mijn-kansel-show.

Het probleem is dan, dat het zicht op de Bijbelse kaders zoals die hierboven geschetst werden, verloren dreigt te gaan. Hoe kan het werkelijk beleefd worden, dat de woorden reddend en winnen dezelfde beweging aanduiden, zowel voor het werk binnen de gemeenten als voor het werk buiten de gemeente? We zien het als onze taak pogingen te ondernemen, om deze processen dichterbij elkaar te brengen. En om beide processen te toetsen aan de vraag of het hier om werkelijk missionaire motieven gaat.

Het is de uitdaging waar we voor staan, om met elkaar te zoeken hoe we opener kunnen zijn over wat ons van binnen beweegt, hoe we daar beter over kunnen communiceren met elkaar en hoe we dat kunnen delen met anderen die de Here Jezus nog niet kennen, om vanuit die ontmoeting wellicht nieuwe vormen te vinden die passen bij de geloofsbeleving die vanuit de gemeenten wordt uitgedragen. We mogen dat doen vanuit het vaste vertrouwen, dat het evangelie een kracht van God is tot behoud, omdat Hij zelf in en door het evangelie werkt in de harten van mensen. Wanneer er sprake is van een beweging vanuit het hart, waar veel gemeenteleden bij betrokken zijn en wanneer het gesprek van hart tot hart over wie God voor ons is een eerste plaats heeft in die beweging, dan zal de vormgeving per gemeente en per situatie verschillend kunnen zijn. Hierbij zal gezocht worden naar aansluiting bij de gemeente, maar ook nadrukkelijk naar de mogelijkheid om echt binnen te komen in de leefwereld van hen die de gemeente zoekt te bereiken. In elk geval is het niet de bedoeling een opgelegd stramien te volgen dat in een gemeente geïmporteerd wordt. Hier ligt een belangrijke taak voor consulenten om luisterend en dienend in een gemeente te helpen om het getuigend en gastvrij gemeente zijn een plaats te geven, zonder dat dat ten koste gaat van het met elkaar beleven van de redding van Christus.

Bij de evaluatie van zendingsgemeenten (§ 4.4) wordt hier nog dieper op ingegaan.

Deputaten willen gemeenten helpen om in dit spanningsveld elkaar vast te houden, zodat het missionaire getuigenis niet verzwakt wordt door verdeeldheid, maar versterkt door een groeiende eenheid.

2.5.2. Missionaire spits bewaren in nieuwe projecten

Bij gemeentestichtingprojecten zien we soms ontwikkelingen die ons zorgen baren. Uit onderzoek blijkt, dat een aantal gemeentestichtingen wel beginnen vanuit een missionaire motivatie maar uiteindelijk missionair veel minder relevant zijn, dan de gemeentestichters zelf voor ogen hebben. Veel nieuwe gemeenten trekken christenen aan, die zich uit teleurstelling of frustratie van bestaande gemeenten afwenden. Een gemeentestichting kan zelfs het middel zijn, om een groeiend conflict in een bestaande gemeente te ontwijken of het hoofd te bieden. In zo'n situatie is niet te spreken van gemeentestichting, maar van gemeentesplitsing.

We zien het als onze taak om in deze processen de helpende hand te bieden en waar mogelijk het missionaire gehalte van de gemeentestichting te stimuleren en te bewaken, vanuit de genoemde Bijbelse kaders.

Overigens willen we met dankbaarheid opmerken dat in het grootste deel van de gemeente die we mogen begeleiden, het missionaire werk eerder verenigend en motiverend werkt, dan dat het scheiding veroorzaakt. De meeste projecten die we begeleiden, streven er nadrukkelijk naar om veldwinnend bezig te zijn en we melden met blijdschap dat er zondaren uit alle volken tot geloof in de Here Jezus komen en door de doop aan zijn gemeente toegevoegd.

2.5.3. Missionaire prediking en opleiding

In het begeleiden van de processen op het niveau van gemeenten is het dus van groot belang om

vanuit het hart te blijven denken. Daarom willen we in de komende periode - naast de reeds ingezette initiatieven - sterker aandacht vragen voor de eredienst en in het bijzonder voor missionaire prediking. Verder willen we sterker dan voorheen een verbinding leggen met de opleiding voor predikanten in onze kerken. Predikanten hebben een belangrijke functie in het op gang brengen van processen in de gemeente, niet in het minst vanuit de verantwoordelijkheid om in de prediking hieraan geestelijke leiding te geven aan. Door sterker betrokken te zijn bij de opleiding voor predikanten, willen we eraan bijdragen, dat studenten vanaf het begin van de studie een attitude leren ontwikkelen, om alle elementen van ons kerk-zijn (ook) te bezien met de ogen van een buitenstaander en erover na te denken wat zo iemand nodig heeft om te gaan verstaan waar het over gaat in het evangelie. Kortom: om de kernwoorden 'winnen' en 'reddend' te spellen in de kaders waarin ze in het Nieuwe Testament staan. Op het niveau van de opleiding zal ook de vorming van gemeentestichters en het leiderschap binnen diverse missionaire projecten aparte aandacht dienen te krijgen. Op dit moment hebben de leiders van gemeentestichtingprojecten diverse soorten opleidingen achter de rug, verschillend van aard en niveau. Zowel met het oog op de vorming als met het oog op de blijvende toerusting van leiders in nieuwe missionaire projecten, zal er overleg dienen te zijn met de predikantsopleiding binnen onze kerken, alsmede wellicht ook met andere theologische opleidingen.

2.5.4. Gemeentestichting naast bestaande gemeenten

In verband hiermee is nog een ontwikkeling aan te wijzen, die bijzondere aandacht behoeft. Dat betreft de initiatieven tot gemeentestichting zoals die op tal van plaatsen in Nederland - en daarbuiten - plaatsvinden. Naast de mogelijkheden die er zijn om vanuit een gemeente buitenstaanders te benaderen, wordt bij gemeentestichting uitgegaan van de mogelijkheden om vanuit een geheel nieuwe situatie te beginnen. Dat heeft een groot voordeel: er is geen bagage van een kerkelijke cultuur die in de weg kan staan om echt aan te sluiten bij de leefwereld van toetreders. Zeker wanneer een bepaalde subcultuur bereikt wordt vanuit specifiek werk dat door een groep uit een gemeente gedaan wordt, is de kloof naar het kerkelijk leven van die gemeente vaak te groot om zo maar te overbruggen. Omdat de situatie per plaats verschilt, vraagt dit tijd en inventiviteit. We zien het als onze taak om kerkenraden bij deze initiatieven te ondersteunen en te helpen.

Het is in dit verband bovendien de taak van deputaten en consulenten om de missionaire vragen en de missionaire antwoorden die zich hier ontwikkelen, door te vertalen naar de breedte van onze kerken en tegelijk ruimte te blijven vragen voor de ontwikkeling van missionair relevante initiatieven. We zien in de nieuwe gemeenten voorboden en proefpolders waarin wordt omgegaan met vragen die ook steeds sterker in 'gewone' gemeenten zullen gaan leven. We constateren dat hier een nieuwe beweging ontstaan is, die voor velen tot zegen is en waar voor het eerst sinds lange tijd wel onbereikbare met het evangelie bereikt worden. Om die reden zal er ruimte moeten zijn om in de proefpolders te kunnen werken in de zekerheid dat er steun en gebed is voor deze initiatieven.

2.5.5. Samenwerking

In toenemende mate is er overleg met andere deputaatschappen, zoals diaconaat en zending. Met diaconaat is er vooral overleg en afstemming rond de steun aan missionaire diaconale projecten. We merken dat de belangstelling van de gemeenten voor dit type werk toeneemt. Breed leeft de overtuiging dat de mens van nu niet alleen met woorden, maar ook en wellicht zelfs eerst via daden van liefde en trouw met het Evangelie mag kennismaken.

Met zending gaat het contact vooral over het bereiken van buitenlanders in onze Nederlandse gemeenten en het terugzenden van buitenlanders naar hun vaderland met een zendingsopdracht.

In nieuwe projecten merken we ook een trend dat steeds vaker gezocht wordt naar samenwerking tussen een aantal lokale gemeenten, voordat men een missionair project opstart. Samen staan we sterker en het is een goed getuigenis naar de wereld als kerken samenwerken.

2.6. Totaalproces

Het zal erom gaan om ook hier sterk vanuit het hart te blijven denken. En om daarbij voor ogen te houden, dat wat goed is voor de mensen buiten, evenzeer goed is voor de mensen binnen en andersom. Met andere woorden: dat het niet zo kan zijn dat om mensen van buiten te winnen, er uiteindelijk een andere beweging op gang moet komen, dan wat nodig is om mensen binnen te blijven winnen. In feite moet het om één beweging gaan, van Gods reddende macht om zondaren te behouden: een *totaalproces* dus. Daarbij zal voorkomen moeten worden dat nieuwe initiatieven de band met bestaande gemeenten verliezen, en ook andersom, dat bestaande gemeenten geen oog hebben voor de antwoorden die vanuit de nieuwe initiatieven gegeven worden op vragen die ook in bestaande gemeenten leven of kunnen gaan leven.

Het is goed om met elkaar na te denken over de Bijbelse, confessionele en kerkordelijke kaders waardoor de nieuwe initiatieven de juiste ruimte kunnen krijgen die nodig is. Tegelijk hebben we gemerkt dat kaders aanbieden via regelgeving vaak niet de goede manier is om de juiste richting in te slaan en tegelijk de verbondenheid met elkaar vast te houden. Wellicht moeten er nieuwe wegen gezocht worden, waarin deze beide aspecten op een meer natuurlijke manier aandacht kunnen krijgen en er bezinning op kan plaatsvinden. Daarbij zal in het bijzonder ook aandacht gegeven moeten worden aan de leiders van de nieuwe gemeenten. Op welke manier kunnen zij worden toegerust voor hun taak, hoe kunnen we hen ondersteunen in hun missionaire werk? Hoe kunnen we gezamenlijk oog hebben voor het belang dat dit werk binnen het missionaire kader blijft, dat hen zelf voor ogen staat? Hoe kunnen we tegelijk natuurlijk verbindingen leggen met wat er in bestaande gemeenten gebeurt? Welke natuurlijke banden zijn er tussen gemeentestichters en predikanten? Hoe ontmoeten zij elkaar behalve op kerkelijke vergaderingen? Gewezen is op het belang van onderlinge vriendschappen, waardoor het werk in bestaande gemeenten en dat in nieuwe gemeentestichtingprojecten op een meer natuurlijke manier wederzijds bevruchtend kan zijn.

Met betrekking tot die wederzijdse bevruchting, is van twee kanten uit een en ander te noemen. Nieuwe initiatieven kunnen bestaande gemeenten er de ogen voor openen, dat de prediking van Gods kracht tot behoud erg eenzijdig gericht kan zijn op één aspect van geloofsbeleving, of dat het gemeenteleven uiteindelijk meer gericht is op het onderhouden van zichzelf, dan op de *missio Dei* die ons naar

buiten richt. De maatschappelijke relevantie van het evangelie zal zo beter in zicht komen. Bestaande gemeenten kunnen nieuwe initiatieven behoeven voor andere eenzijdigheden. De Bijbelse verbanden van het evangelie zullen zo beter in zicht komen.

Het is naar onze visie een Bijbelse opdracht, om hier te zoeken naar mogelijkheden om elkaar te versterken en elkaar vast te houden. Dat betekent dat we elkaar nodig hebben om het evangelie te vertolken op een manier die voor nieuwkomers relevant is en daarmee voor kerkmensen niet minder. En andersom: op een manier die aansluit bij de manier waarop zij die al jaren met de Here Jezus leven het geloof beleven en daarmee tegelijk voor nieuwkomers erg veel te zeggen zal hebben. Kortom, we zien het als onze taak om deze uitdagingen *met elkaar* aan te gaan.

3. Deputaatschap

3.1. Deputaten

3.1.1. GS-deputaten

Door de generale synode van 2007 werden benoemd:

primi:	secundi:
br. B. van Amerongen (penningmeester);	br. E. van de Burgt;
zr. J. Kiers –Schouwstra;	br. W.A Mackay;
ds. A.P. van Langevelde;	ds. J. van Mulligen;
ds. G.P.M. van der Linden;	br. L.L.M.M. Verhoeven;
br. J.P.M.H. Quist;	ds. P.L.D. Visser;
ds. H.J.Th. Velema.	br. W. van Zwol (penningmeester).

3.1.2. PS-deputaten

Door de vergaderingen van de particuliere synoden werden benoemd:

	Primi:	secundi:
Noorden:	ds. H. Jonkman;	ds. J.D. van 't Zand (tot PS 2009);
	ds. M. Visser (tot 29/08/08);	ds. J. Germs (v.a. PS 2009);
	ds. J.D. van 't Zand (v.a. PS 2009 tot PS 2010);	ds. P.W. Hulshof;
	ds. S. Otten (v.a. PS 2010);	
Oosten:	ds. J. Nutma;	ds. J. van der Wal (v.a. PS 2008);
	ds. A.C. van der Wekken	ds. C. Westerink (tot 05/02/10);
	(tot PS 2009);	ds. R.G. den Hertog (v.a. PS 2010);
	zr. A.C.F. Janse (v.a. PS 2009);	
Westen:	ds. J.G. Brienens;	ds. K. Hoefnagel;
	ds. E.B. Renkema (tot PS 2010);	br. H. Carlier;
	ds. M. Groen (v.a. PS 2010);	
Zuiden:	ds. C.P. de Boer (tot PS 2010);	ds. J.M.J. Kieviet (tot PS 2010);
	ds. C.H. Legemaate (v.a. PS 2010);	br. J. van der Bent (v.a. PS 2010);
	ds. G.J.H. Vogel;	ds. J.W. Schoonderwoerd.

3.2. Algemeen

In de afgelopen jaren mocht het werk van deputaten goede voortgang hebben, ondanks een flink aantal personele wisselingen.

Na het vertrek van ds. M. Visser uit het ressort van het Noorden, is ds. J.D. van 't Zand in zijn plaats benoemd. Op eigen verzoek van ds. Van 't Zand heeft de PS van het Noorden in 2010 een ander in zijn plaats benoemd: ds. S. Otten.

Na dertien jaar het deputaatschap te hebben gediend, heeft ds. A.C. van der Wekken de PS van het Oosten verzocht een ander te benoemen. In zijn plaats werd zr. A.C.F. Janse uit Utrecht-West benoemd. Ds. E.B. Renkema heeft de PS van het Westen gevraagd hem na een periode van elf jaar niet meer opnieuw te benoemen. In zijn plaats werd ds. M. Groen benoemd.

Ds. C.P. de Boer, die om studieredenen zijn opdracht teruggaf aan de PS van het Zuiden, heeft een opvolger gekregen in de persoon van ds. C.H. Legemaate.

De inzet van de broeders van wie deputaten afscheid moesten nemen, wordt hier met dankbaarheid genoemd.

In deze verslagperiode deden deputaten een beroep op de secundideputaten E. van de Burgt en W.A. Mackay om het cluster kerkondersteuning (KOS) te versterken. Omdat het cluster KOS zonder deze inbreng niet goed had kunnen functioneren, stellen deputaten u voor om in plaats van zes, zeven deputaten te benoemen - zie voorstel 9.1.3.

De samenwerking binnen het deputaatschap en met de consultants is goed.

3.3. Taak en functioneren deputaatschap

3.3.1. Vernieuwde structuur van het deputaatschap

Nadat in de vorige intersynodale periode de structuur van het deputaatschap al was gewijzigd, is in de afgelopen periode een nadere invulling gekomen. Dat had een aantal redenen. In de eerste plaats functioneerde het moderamen niet echt als een dagelijks bestuur van het deputaatschap. Daarom is besloten het moderamen te laten bestaan uit de voorzitter, de secretaris, de penningmeester en de voorzitters van de clusters. Daarnaast is besloten het cluster BGG (beleid grootstedelijke gebieden) op te laten gaan in het cluster KOS (kerkondersteuning). Zodoende kan dat cluster alle kerken die steun aanvragen van dienst zijn en niet alleen de kerken in de grote steden. In de oude situatie werden de verzoeken van de kerken buiten de grote steden door het moderamen behartigd.

Het deputaatschap is nu ingedeeld in drie clusters, het cluster kerkondersteuning (KOS), het cluster bezinning en toerusting (B&T) en het cluster materialen (MAT).

Door deze nieuwe werkwijze wordt het werk beter verdeeld en zijn de algemene vergaderingen slagvaardiger. Momenteel wordt er in principe viermaal per jaar een algemene vergadering gehouden waarin de clusterverslagen worden besproken en tot beleidswijzigingen wordt besloten.

Iedere vergadering begint met een Bijbelse bezinning op een facet van het evangelisatiewerk en een van de vier algemene vergadering is geheel gewijd aan bezinning. De consulente(n) zijn bij de algemene vergaderingen aanwezig.

3.3.2. *Opdrachten generale synode 2007*

Naast de taken die omschreven zijn in art. 5 van bijlage 19 van de *Kerkorde* (regeling voor de evangelisatie) nam de generale synode van 2007 de hieronder genoemde besluiten.

3.3.2.1. *BGG*

Deputaten op te dragen om in het cluster beleid grootstedelijke gebieden (BGG) blijvend aandacht te geven aan de pastorale, diaconale, financiële, organisatorische en kerkordelijke problematiek van kleiner wordende gemeenten in grootstedelijke gebieden.

3.3.2.2. *Kerken in niet-grootstedelijke gebieden*

Deputaten op te dragen zich te bezinnen op de vraag hoe de kerken in de niet-grootstedelijke gebieden kunnen worden geholpen een gastvrije kerk te zijn.

3.3.2.3. *Formulier evangelist*

Deputaten op te dragen om in overleg met deputaten eredienst een formulier voor de bevestiging van een evangelist naar art. 4 K.O. op te stellen en aan de volgende generale synode aan te bieden.

3.3.2.4. *Examen evangelisten*

Voorlopig ervoor te kiezen dat deputaten art. 49 K.O. niet bij het examen van evangelisten naar art. 4 K.O. aanwezig hoeven te zijn en deputaten op te dragen om in overleg met deputaten kerkorde en kerkrecht aan de volgende generale synode voorstellen te doen voor een aanscherping van de regelgeving voor het examen van evangelisten naar art. 4 K.O.

3.3.2.5. *Benoeming consulente*

Deputaten opdracht te geven om de tijdelijke benoeming van br. A. Dingemans tot evangelisatieconsulente per omgaande om te zetten in een benoeming voor onbepaalde tijd.

3.3.3. *Uitvoering van de opdrachten*

3.3.3.1. *BGG*

Uit de paragrafen 4.1 en 4.2 moge duidelijk zijn, dat deputaten blijvend aandacht gegeven hebben aan de pastorale, diaconale, financiële, organisatorische en kerkordelijke problematiek van kleiner wordende gemeenten in grootstedelijke gebieden.

3.3.3.2. *Kerken in niet-grootstedelijke gebieden*

Hoewel de uitwerking van deze opdracht door het hele rapport heen een rol speelt, zij met name verwezen naar de paragrafen 2.3.3.8 en 5.3.1.

3.3.3.3. *Formulier evangelist*

Deputaten hebben het formulier van ds. J. Westerink bekeken en bewerkt en bieden het uw vergadering aan ter goedkeuring. Zie voorstel 9.1.5 en bijlage 2.1.

Bezig met de vaststelling van de concepttekst van het hierboven genoemde formulier, kwamen deputaten tot de ontdekking, dat het zowel inhoudelijk als qua taalgebruik wel erg aanleunde tegen het formulier voor de bevestiging van dienaren des Woords. Daarom besloten deputaten, rekening houdend met de 'setting' van de zendingsgemeenten, waarin het formulier gebruikt gaat worden, u nog een formulier ter goedkeuring aan te bieden, korter en eenvoudiger van taalgebruik. Zie bijlage 2.2.

Pas bij de vaststelling van dit rapport ontdekten deputaten in de opdracht, dat het de bedoeling van uw vergadering was, dat er overleg zou zijn met deputaten eredienst. Uit de toen opgenomen contacten met deputaten eredienst bleek dat het te laat was om op een constructieve manier overleg te plegen. Deputaten evangelisatie betreuren het verzuim en houden daarmee in hun voorstellen rekening.

3.3.3.4. *Examen evangelist*

De synodale commissie die dit besluit heeft voorbereid, had de volgende redenering: 'Over de vraag of deputaten art. 49 K.O. aanwezig dienen te zijn bij de examinering van evangelisten naar art. 4 K.O. is overleg geweest tussen deputaten en deputaten kerkorde en kerkrecht. Laatstgenoemden hebben er geen uitspraak over gedaan. Voor beide mogelijkheden (met of zonder deputaten art. 49 K.O.) is naar de mening van uw commissie iets te zeggen. Gewezen kan worden op het feit dat de evangelist specifiek gebonden blijft aan één zendingsgemeente. Zodra hij die verlaat, houdt hij op evangelist naar art. 4 K.O. te zijn. Vanwege dit puur plaatselijke karakter kan worden overwogen dat het verband van de kerken door de examinering in de classis (één echelon breder) voldoende is betrokken. Dit was de gedachtegang in een classis bij de examinering van één van de evangelisten. Deputaten hebben gekozen voor de andere optie: naar analogie van de examinering van predikanten deputaten art. 49 K.O. wel uitnodigen. Het lijkt de commissie verstandig om nu een voorlopige keuze te maken en deputaten de opdracht te geven om in overleg met deputaten kerkorde en kerkrecht voor de volgende GS voorstellen te doen voor een definitieve regeling. De commissie kiest er dan voorlopig voor dat deputaten art. 49 K.O. niet aanwezig hoeven te zijn vanwege het puur plaatselijke karakter van het werk van de evangelist.' (bijlage 61a, blz. 508 van de *Acta* van de GS van 2007)

De GS van 2007 spreekt echter niet alleen over de aanwezigheid van deputaten art. 49 K.O. bij het examen, maar over een verdere aanscherping van de regelgeving voor het examen. We nemen aan dat de GS doelde op een zinsnede uit het rapport van deputaten evangelisatie (blz. 506 van de *Acta*): 'Omdat de evangelisten dienaren van het Woord zijn met een beperkte opdracht, kan de vraag rijzen of hun een lastbrief dient te worden overhandigd nadat zij bevestigd zijn dan wel een aanstellingsbrief waarin hun taken en bevoegdheden worden omschreven. In een lastbrief ligt de nadruk op de last

en de macht om het Woord Gods en de heilige sacramenten te bedienen binnen het verband van de Christelijke Gereformeerde Kerken. Deze last en macht hebben een permanent karakter. De dienaar van het Woord kan zichzelf daaraan niet meer onttrekken. De last en macht van de evangelist naar art. 4 K.O. zijn daarentegen gebonden aan het dienstverband dat de kerkenraad van de zendingsgemeente met hem is aangegaan. Ze blijven beperkt tot de zendingsgemeente en hebben een tijdelijk karakter. Deputaten zijn daarom van oordeel dat aan de evangelist naar art. 4 K.O. in plaats van een lastbrief beter een aanstellingsakte kan worden uitgereikt. In deze akte dient voor de toelating tot de dienst van Woord en sacramenten ook de beperking te worden aangegeven, zowel met betrekking tot het ressort als met betrekking tot de tijdsduur. Het ondertekenen van het verbindingsformulier is voor een evangelist niet nodig als hij zonder onderbreking overgaat van het ambt van ouderling naar dat van evangelist. Indien hij nieuw in het ambt bevestigd wordt, zal hij op dat moment ook het verbindingsformulier dienen te ondertekenen.

Deputaten evangelisatie hebben advies gevraagd over beide zaken aan deputaten kerkorde en kerkrecht. In een schrijven d.d. 12-01-2009 hebben deze deputaten hun zienswijze aan deputaten evangelisatie gestuurd.

Ad 1: aanwezigheid van deputaten art.49 K.O.

Deputaten art.49 KO zijn normaliter aanwezig wanneer de leer of het kerkverband in geding zijn. Dus bij examens in het kader van art. 4 K.O. (toelating tot het ambt van dienaar des Woords. De aanstelling van een evangelist als bijzondere dienaar des Woords draagt een plaatselijk karakter. Dat zou tot de conclusie kunnen leiden, dat de aanwezigheid van deputaten art. 49 K.O. niet vereist is. Omdat evenwel deze aanstelling niet bij art. 3 K.O. (broeder, die toestemming krijgt om in eigen gemeente een stichtelijk woord te spreken) aanhaakt, maar bij art. 4 K.O. mag het examen een wat groter gewicht hebben. Deputaten zijn daarom van mening dat de aanwezigheid van deputaten art.49 K.O. recht doet aan het gewicht, wat dit examen mag worden toegekend.

Ad 2: verstrekken van lastbrief c.q. aanstellingsbrief

Predikanten, die in dienst zijn van het hele kerkverband ontvangen een lastbrief. Ze ontvangen daarmee last en volmacht om de kerken te dienen. Dus is een lastbrief geen optie voor een evangelist omdat hij aan één plaatselijke gemeente verbonden is. Het is evenwel wat mager om gezien het gewicht van het examen over een aanstellingsbrief te spreken. Men zou daarom beter kunnen spreken over 'een verklaring van bevoegdheid'.

In de vergadering van 13 februari 2009 hebben deputaten besloten de zienswijze en argumentatie van deputaten kerkorde en kerkrecht te volgen en doen onder 9.3.1-3 uw vergadering een drietal voorstellen.

3.3.3.5. Benoeming consulent

Toen de besluiten van de GS 2007 bij deputaten binnen kwamen, hebben zij meteen met vreugde gevolg gegeven aan deze opdracht.

3.4. Moderamen

3.4.1. Consulenten

Deputaten zijn dankbaar voor het werk dat de consulenten in het midden van de kerken mogen doen. Het moderamen is verantwoordelijk voor het functioneren van de consulenten, br. A. Dingemans te Rotterdam (0,5 fte), br. M.C. Mulder te Ermelo (0,6 fte) en zr. J.W. de Waard te Amsterdam (0,4 fte). Maandelijks vindt werkoverleg plaats tussen de consulenten, waarbij ook de voorzitter van het deputaatschap aanwezig is. Ook worden er jaarlijks functioneringsgesprekken gehouden.

3.4.2. Secretariële ondersteuning

Sinds enkele jaren maken deputaten gebruik van secretariële ondersteuning vanuit het Dienstenbureau. Zr. W. Boone-Tuit draagt zorg voor de notulering van de algemene vergaderingen en verzorgt de archivering van de vergaderstukken.

3.4.3. Evangelie & Moslims

3.4.3.1. Ccontacten

In de stichting Evangelie & Moslims (E&M), opgericht in 1978, participeren naast de Christelijke Gereformeerde Kerken, de IZB en de GZB (PKN), de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt), de Nederlands Gereformeerde Kerken en de stichting Morgenlandzending. Namens deputaten zending is ds. A. Hilbers en namens deputaten evangelisatie is ds. A.C. van der Wekken in het bestuur vertegenwoordigd. Er is sprake van dat deputaten zending zich zullen terugtrekken uit het bestuur, omdat deze taak vooral een taak is voor deputaten evangelisatie.

Deputaten hebben in het vorige jaar contact gehad met het bestuur van E&M, om nadere afspraken te maken. Deputaten zien het zo dat het werk onder moslims is uitbesteed aan E&M en ontwikkelen geen zelfstandig beleid op deze materie. Het is een verheugende zaak dat veel individuele kerkleden maar ook evangelisatiecommissies de weg weten te vinden naar E&M.

3.4.3.2. Medewerkers

In de verslagperiode is het team van E&M uitgebreid met twee nieuwe medewerkers: Harriet Cornelius met achttien jaar ervaringen in het missionaire werk in Turkije (zij doet vrouwenwerk en bouwt contacten op met Turken), Yüksel Hertlein-Gülü die als Turkse jongere Jezus Christus heeft leren kennen en nu in zijn dienst wil werken (contact met jongeren en Turken in het bijzonder). Zij versterken het team dat verder bestaat uit Willem van der Deijl (speciale aandacht voor jongerenwerk), Abdelkader Belaïdi (pastoraal werk onder Arabieren en Noord-Afrikanen), Gerda van Braak (secr./adm. werk), Cees Rentier (directeur) en Herman Takken (adjunct, evenals Rentier inzetbaar in al het werk). Totaal gaat het om 4,2 fte.

3.4.3.3. Toerusting

3.4.3.3.1. Voorlichting

Medewerkers verzorgden vele voorlichtingsavonden, cursussen en themadiensten. Daarnaast verleenden zij medewerking aan conferenties en gaven zij lessen over de islam aan verscheidene onderwijsinstellingen.

Jaarlijks is er een zomerschool georganiseerd, een studieweek voor christenen die contact hebben met moslims of daarvoor openstaan. Op jaarbasis werden meer dan 3000 publicaties van E&M verkocht. Het infobulletin verscheen jaarlijks driemaal en werd verzonden naar een sterk toenemend aantal vaste ontvangers (eind 2009 ruim 4000). Daarnaast waren er extra mailings naar verschillende kerkelijke doelgroepen.

3.4.3.3.2. Artikelen

De medewerkers schreven regelmatig artikelen in diverse kranten en kerkelijke bladen (o.a. het *Kerkblad voor het Noorden*, *De Wekker*, *Jaarboek 2009* en *Doorgeven*). Opmerkelijk is de briefwisseling tussen Cees Rentier en Bünyamin Duran in het CW (*Christelijk Weekblad*): een christen en een moslim die diepgaand met elkaar in gesprek zijn over theologische zaken.

3.4.3.3.3. Publicaties

Er kwamen twee werkpakketten beschikbaar: *Gemeente-zijn te midden van moslims* en *[Jij] & {Islam}*. Het werkpakket *Gemeente-zijn te midden van moslims* bevat preek schetsen, powerpointpresentaties, Bijbelstudiemateriaal, suggesties en handvatten voor het opzetten van activiteiten onder moslims, brochures, etc. Het andere werkpakket is bedoeld voor jeugdwerk/catechese/onderwijs en bevat negentien lessen met posters, powerpointpresentaties en een dvd met getuigenissen. Het bestaande kinderwerkpakket werd verfraaid en is opgenomen in de serie. Op deze wijze wil Evangelie & Moslims stimuleren tot het missionaire werk en dit ondersteunen.

In de serie *Onderweg met moslims* verscheen het vierde deel onder de titel *Welkom thuis! Pastorale zorg voor christenen met een moslimachtergrond*. Veel kerken en christenen zitten met vragen rondom de opvang en begeleiding van deze nieuwkomers in onze kerken en dit boek voorziet, getuige de verkoop en reacties, duidelijk in een behoefte.

3.4.3.4. Publicaties bedoeld voor moslims

Op het gebied van evangelisatiemateriaal verscheen *De Boodschap van de Bijbel*, een 'startbijbel' in zeven talen. Het gaat om een selectie van Bijbelgedeelten, ontwikkeld door dr. Colin Chapman (in opdracht van de International Bible Societies) met het oog op moslims. Rondom een tiental thema's krijgt de lezer een goed beeld van Gods Woord tot een gevallen wereld. Het boekje bestaat voor 95% uit Bijbelteksten. Korte introducties verbinden de Bijbelgedeelten. De talen zijn Turks, Nederlands, Engels, Frans, Farsi, Dari en Arabisch. Daardoor kunnen bijna alle moslimmigranten in ons land het in een voor hen vertrouwde taal lezen. De Nederlandse tekst is bedoeld voor de tweede generatie moslims en vergemakkelijkt het om er met de doelgroep over in gesprek te gaan. De prijs is bewust heel laag gehouden zodat er optimaal in het evangelisatiewerk gebruik van gemaakt kan worden. De eerste oplage (in zes talen) raakte al gauw uitverkocht en een tweede druk kwam gereed in 2009.

Van het boekje *Wat zijn de zuilen van het christelijk geloof? 100 vragen van moslims beantwoord* is een Farsi uitgave verschenen.

Ook kwam het boekje *Rode Dromer* op de markt, geschreven door Jim Mellis (toeruster bij Jeugd met een Opdracht) met het doel hiermee Turkse en Marokkaanse jongeren in onze samenleving aan te spreken met het evangelie.

Deze uitgaven illustreren hoe E&M meer en meer gaat voorzien in materiaal dat specifiek voor moslims in Nederland is geschreven. Tot nu toe verscheen vooral literatuur voor christenen met informatie over de islam. Het '100 vragen' boekje bevat antwoorden op vragen van moslims over het christendom. Dat typeert een nieuwe fase in het werk voor getuigenis en dienst onder moslims in Nederland. Christelijke jongens en meisjes worden bevraagd door moslimse klasgenoten op hun geloof. De apostel Petrus schrijft (1 Petrus 3 en 15): 'Vraagt iemand u waarop de hoop die in u leeft gebaseerd is, wees dan steeds bereid om u te verantwoorden.' E&M wil graag christenen hiervoor toerusten en voorzien in materialen die een helpende hand kunnen bieden.

3.4.3.5. Ondersteuning

Regelmatig zijn de medewerkers op pad om werkgroepen te instrueren en te bemoedigen. Soms gaat het om kleine groepen die bezield en met volharding in dit moeilijke werk bezig zijn. Tweemaal per jaar organiseert E&M bijeenkomsten voor 'bruggenbouwers'. Ervaringen worden uitgewisseld en een thema dat met de praktijk van het werk te maken heeft, wordt grondig besproken. Zo werden behandeld: de opvoeding in islamitische gezinnen, de geestelijke strijd bij MBB's (bevrijding van demonie), de specifiek eigen culturele elementen van moslims (met de vraag hoeveel ruimte we daaraan geven), het geloof in het dagelijkse leven van moslims met wie we contact hebben.

3.4.3.6. Pastorale zorg

Meer en meer kerken krijgen te maken met MBB's (*Muslim Background Believers*). De bijzondere achtergrond in geloof en cultuur van deze nieuwkomers in de kerken, rechtvaardigt onze speciale aandacht voor hen. Het volgende voorbeeld maakt dat duidelijk. Toen E&M met de leiding van de Alpha-cursussen sprak over (ex)moslims die soms op de cursus afkomen, werd er op gewezen dat met name de eerste avond - als hoofdstuk 1 uit het boekje van Nicky Gumbel wordt behandeld - nogal wat struikelblokken heeft. Gumbel geeft antwoorden op vragen die moslims helemaal niet stellen. Er wordt uitvoerig en nogal apologetisch ingegaan op de vraag of er een God is, maar moslims zitten helemaal niet met die vraag. Het bestaan van God is voor hen vanzelfsprekend. E&M is in overleg met Alpha begonnen met het samenstellen van een handleiding waarin informatie en tips worden gegeven aan de leiding om onnodige barrières weg te nemen.

E&M organiseert een aantal malen per jaar bijeenkomsten voor Turken en voor Noord-Afrikanen samen met Midden-Oosterlingen. De laatste jaren zijn er conferentieweekenden en een kerstviering op tweede

Kerstdag bijgekomen, speciaal voor MBB's met aandacht voor hun taal, cultuur en geloofsachtergrond. Vooral de weekenden, waar de ontmoeting met elkaar en een intensieve toerusting kunnen plaatsvinden, hebben veel impact en worden als verrijkend ervaren. Er zijn ook Iraanse en Arabische diensten. Af en toe gaan de brs. Rentier en Takken daarin voor.

4. Cluster I: kerkondersteuning (KOS)

Doel: het effectief ondersteunen van kerken in grote steden en het begeleiden van projecten in de kerken, opdat zij alle kerk kunnen zijn in overeenstemming met de visie *Naar een gastvrije kerk*.

4.1. Kerntaak: ondersteuning en begeleiding

Het cluster kerkondersteuning (KOS) is direct betrokken bij missionaire initiatieven van onze gemeenten. KOS denkt mee met de kerken, stimuleert en faciliteert groeiende missionaire betrokkenheid. Het cluster vergadert vijf à zesmaal per jaar. In de vergaderingen worden steunaanvragen van kerkenraden besproken, alsmede voortgang- of evaluatierapportages van afgelegde werkbezoeken. Het cluster rapporteert haar werkzaamheden aan de algemene vergadering van de deputaten en doet voorstellen tot toekenning van projectsubsidie als een projectaanvraag aan de gestelde voorwaarden voldoet.

Aan elk gesubsidieerd project zijn twee leden van KOS toegewezen die jaarlijks (en zo nodig vaker) de kerkenraden en andere bij het project betrokkenen bezoeken. In enkele gevallen worden projecten door de deputaten evangelisatie ondersteund in samenwerking met de deputaten diaconaat. In die gevallen wordt er zowel vanuit KOS als vanuit diaconaat een deputaat als contactpersoon aangewezen.

KOS biedt zo nodig ook advies, coaching e.d. aan kerkenraden onder wier verantwoordelijkheid projecten lopen die geen financiële steun (meer) ontvangen.

Het cluster KOS was in de afgelopen intersynodale periode op enigerlei wijze betrokken bij de volgende projecten cq. werkterreinen: Amersfoort, Amsterdam, Amsterdam-Nieuw-West, Antwerpen, Apeldoorn, Assen, Breda, Broek op Langedijk/Alkmaar, Den Haag, Dordrecht-Zuid, Haarlem, Hillegom, Hoofddorp, Rotterdam-Charlois, Rotterdam-Oost/Capelle a/d IJssel, Rotterdam-West, Utrecht-West, Zaandam, Zoetermeer, Zutphen. Daarnaast werd vanuit een aantal andere gemeenten een beroep gedaan op advies van de consultants.

In dit verslag wordt aandacht besteed aan de werkterreinen (4.2) en de missionaire werkers (4.3). Verder wordt een evaluatie gepresenteerd van het gevoerde beleid rondom zendingsgemeenten (4.4). Afgesloten wordt met conclusies (4.6); de daaruit voortvloeiende voorstellen zijn te lezen onder 9.2.

4.2. Werkterreinen

Bijzondere aandacht vroegen in deze verslagperiode de volgende werkterreinen.

4.2.1. Amersfoort

Amersfoort nodigde KOS uit voor een adviesgesprek over de verdere toekomst van de Kruispuntgemeente te Vathorst. Er komen nog vervolggesprekken.

Daarnaast was KOS via een van de consultants betrokken bij twee initiatieven tot multiculturele gemeentestichting uitgaande van de kerkenraden van de Christelijke Gereformeerde Kerk en de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt). In samenwerking met de GKv geeft de Ichthuskerk steun aan een missionair project dat wil komen tot het ontstaan van een nieuwe gemeente voor de allochtone inwoners van de stad, Grace Church. Er zijn diaconale activiteiten, evangelisatiewerk en zondagse bijeenkomsten. Het ligt voor de hand dat de nieuwe gemeenschap een plek krijgt in het verband van de GKv, maar eventueel zou het ook een zendingsgemeente binnen het verband van de CGK kunnen worden.

4.2.2. Amsterdam, Via Nova

Deputaten volgen op enige afstand de ontwikkelingen van de zendingsgemeente Via Nova (zie ook de beschrijving bij 'zendingsgemeenten', § 4.4.3.3).

4.2.3. Amsterdam-Nieuw-West

Gezien de vergrijzing van de gemeente en het feit dat er nauwelijks toetreders zijn vanuit de wijk, is de keuze gemaakt tot een tweesporenbeleid. Naast het zo lang mogelijk onveranderd voortzetten van het huidige kerkelijke leven koos men ook voor het opstarten van een nieuw missionair project. Zo wil men naar de toekomst toe ervoor zorgen dat het evangelie in de wijk blijft klinken. Per 1 september 2009 is Serge de Boer aan het werk gegaan als gemeentestichter. De bedoeling is dat in de komende jaren naast de bestaande samenwerkingsgemeente De Bron een nieuwe multiculturele gemeente De Oase ontstaat, die als de moedergemeente weg zou vallen, haar plaats kan innemen.

4.2.4. Antwerpen

De gemeente van Antwerpen staat voor moeilijke vragen als het gaat om de toekomst van de gemeente nu de emeritering van ds. Groeneveld dichterbij komt. Deputaten blijven bereid om met de kerkenraad over deze vragen mee te denken.

4.2.5. Apeldoorn

De kerken van Apeldoorn ontvingen advies met het oog op de missionaire presentie van de kerken samen in de stad. Dit heeft ertoe geleid dat de CGK-kerken samen met de NGK, de beide GKv's en de PKN (Gereformeerde Bond) besloten om een ICF-project ter plaatse voor drie jaar te ondersteunen. Het project beoogt te komen tot een nieuwe missionaire gemeenschap met mensen uit verschillende culturen.

4.2.6. Assen

In Assen is het project *Assen zoekt* van start gegaan. Het project is gericht op mensen die niet (meer) naar de kerk gaan. Via Alpha-cursussen, ontmoetingssamenkomsten en een ontmoetingskring wordt het contact met de doelgroep gezocht en onderhouden. De deelnemers van de goed bezochte Alpha-cursussen komen voor ongeveer 75% uit de doelgroep. Samen met de kerkenraad en de projectgroep

zoekt KOS naar de wijze waarop de kerk van Assen het beste bij dit project betrokken kan zijn. Het project is begonnen vanuit de Christelijk Gereformeerde Bethelkerk, maar zoekt mogelijkheden voor verbreding in relaties met andere kerken.

4.2.7. Breda

De kleine gemeente in Noord-Brabant wordt door deputaten gesteund bij de uitvoering van een ambitieus missionair plan. Evangelisatie en diaconaal werk gaan hand in hand in het project *Open kerk*. Voor het diaconaal maatschappelijk aspect van het werk ontvangt de gemeente een forse Wmo-subsidie van de (burgerlijke) gemeente Breda. Joost Slagboom is aangesteld als missionair werker en intussen fulltime aan het werk in Breda. Hij is lid geworden van de gemeente en daar tevens als diaken bevestigd. Ondanks de vele goede contacten in de buurt is er op dit moment getalsmatig nog te weinig draagvlak voor de vorming van een zendingsgemeente; anderzijds is er wel een tendens naar meer bezoekers in de erediensten, mede dankzij de maandelijkse dienst met Spaanstaligen. Vooral nog koos de kerkenraad daarom voor meer missionair gerichte ochtenddiensten. In het contact met de Spaanstaligen ontvangt de kerkenraad ondersteuning van ds. Lopez die jaarlijks enkele maanden uit Spanje naar Nederland overkomt. De kerk van Dordrecht-Centrum komt Breda daarin financieel tegemoet.

4.2.8. Broek op Langedijk/Alkmaar

Deputaten constateren met dankbaarheid dat het werk goede voortgang mag genieten. Inmiddels heeft de gemeente advies gevraagd om samen met de GKV te komen tot missionaire gemeenschapsvorming in Heerhugowaard. Ook daarin denken deputaten mee.

4.2.9. Den Haag

In Den Haag is het cluster KOS betrokken bij het overleg van vijf kerken (drie CGK's en twee NGK's), die samen bezig zijn om een veldwinnend totaalplan te ontwikkelen. Aanleiding voor dit overleg was de problematiek van een sterke teruggang van het ledental in met name Den Haag-Zuid. De conferentie *Doorstarten of sluiten?* gaf de motivatie om gezamenlijk scenario's te bedenken waardoor de kerken in Den Haag in de toekomst verder kunnen en missionair meer armslag krijgen.

4.2.10. Dordrecht-Zuid

De gemeente van Dordrecht-Zuid doet samen met de PKN-gemeente missionair werk in Krispijn. Men heeft met deputaten verkend of dit project uitgebouwd en door een werker ondersteund zou kunnen worden. Uiteindelijk zag de Zuidhovenkerk hier toch (nog) geen kans voor.

4.2.11. Haarlem

Vrijwel elke zondag mag Het Open Huis nieuwe bezoekers in de kerkdiensten verwelkomen. Er is een groei van het aantal leden. Opvallend is dat veel bezoekers maatschappelijke en andere problemen hebben. We zijn ds. H. Last erkentelijk voor de wijze waarop hij ondersteunend betrokken is geweest bij de wijkkerkenraad. Een van de consultants gaat in juni 2010 een kadertraining verzorgen voor kandidaat-ambtsdragers.

4.2.12. Hillegom

De kerkenraad van Hillegom is bezig vorm te geven aan het samengaan van de oorspronkelijke gemeente met haar missionaire project in de Open Hof. De gemeente is te klein om zowel de eigen diensten als de missionaire diensten te blijven organiseren. KOS denkt in dit proces mee.

4.2.13. Hoofddorp

Dankbaar constateren deputaten dat het werk dat met de projectsubsidie kon worden opgestart zich gezond ontwikkeld heeft en goede voortgang mag vinden. De gemeente is in de afgelopen jaren jaarlijks met gemiddeld 10% gegroeid, zowel door nieuwe toetreders als ook door instroom uit andere kerken. De kerkenraad heeft naar aanleiding van een studiebijeenkomst met een van de consultants gekozen voor het uitwerken van twee lijnen: ten eerste zal hij blijven inzetten op doorgaande groei van de bestaande gemeente met een focus op het vergroten van de diaconale en missionaire impact op de wijk Floriande; ten tweede wil hij de komende jaren plannen initiëren en ontwikkelen voor gemeentestichting in andere wijken, om zo - wijkgewijs - nog meer ongelovigen in Hoofddorp te bereiken en nog meer te kunnen betekenen voor de Hoofddorpse samenleving.

4.2.14. Rotterdam-Alexanderpolder

Deputaten zijn betrokken bij een missionair diaconaal project, ondergebracht in de stichting Open Arms van de samenwerkingsgemeente Rotterdam-Alexanderpolder (SGA). De stichting is opgericht om alle maatschappelijke en missionaire activiteiten in Alexanderpolder te ondersteunen. Vele vrijwilligers in de SGA en daarbuiten zetten hun beste krachten in om de Bijbelse opdracht tot barmhartigheid daadwerkelijk vorm te geven. De gemeente ziet zo nu en dan mensen uit de onkerkelijkheid toetreden en hoopt met dit project die instroom nog te vergroten.

4.2.15. Rotterdam-Charlois (ICF)/House of Hope

De zendingsgemeente van Rotterdam-Charlois is steeds nadrukkelijker multicultureel. Evangelist Theo Visser heeft zijn uitvoerend werk overgedragen aan het nieuw gevormde leiderschapsteam waarin het multiculturele van de gemeente tot uitdrukking komt. De broeders komen uit Ghana, Pakistan en Nederland. Via deputaten onderlinge bijstand & advies ontvangt de zendingsgemeente steun. Het missionair diaconale project House of Hope blijft in een behoefte voorzien. Door de grote belangstelling is er af en toe een cliëntenstop nodig. Op twee plaatsen in de stad (Katendrecht en Beverwaard) is House of Hope nu ook actief, de eerste post met steun van de PKN en de tweede samen met de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt). Deputaten evangelisatie en deputaten diaconaat hebben overeenstemming bereikt over het gezamenlijk steunen van dit project door middel van een garantieverklaring. Dat houdt in dat de steun niet permanent en constant is, maar waar nodig wordt ingezet.

4.2.16. Rotterdam-Oost/Capelle a/d IJssel

In samenwerking met de PKN-gemeente waarmee het kerkgebouw gedeeld wordt, heeft de gemeente van Rotterdam-Oost/Capelle a/d IJssel met steun van deputaten in de bijna kerkloze wijk Schollevaer een missionair diaconaal project opgezet. Margot Riethoff is hiervoor als werker aangetrokken. De samenwerking met de PKN-gemeente verloopt goed. Men bezint zich na een start met diaconaal werk nu ook op de kansen om meer direct missionair actief te worden. In 2010 valt de beslissing of het project nieuwe toetreders wil gaan winnen voor de PKN en de CGK in de Ontmoetingskerk, of dat er toegewerkt zal worden naar het stichten van een nieuwe missionaire gemeenschap in de wijk Schollevaer zelf.

4.2.17. Rotterdam-West

De gemeente van Rotterdam-West is intussen opgeheven. Dankbaar zijn we dat het evangelie niet uit de wijk verdwijnt en dat deputaten mochten meewerken aan de opstelling van het projectplan *Thuis in West*. De financiën die er nog zijn, worden grotendeels voor het project bestemd. Dit geldt ook voor de opbrengst van het kerkgebouw dat inmiddels is verkocht. Deputaten zijn blij dat br. Ad Heystek en twee voormalige kerkenraadsleden bij de uitwerking van het projectplan betrokken zullen zijn. Het plan voorziet in drie onderdelen: diaconaal werk, het genereren van werkervaringsplekken voor (voormalig) daklozen en het stichten van een nieuwe zendingsgemeente. Het plan wordt ontwikkeld onder verantwoordelijkheid van de kerkenraad van Oud-Beijerland ('pleegmoedergemeente'), in samenwerking met Stichting Ontmoeting. Deputaten hopen dat er een gemeente kan ontstaan waar ook (voormalig) daklozen zich thuis voelen.

4.2.18. Utrecht-West

In adviserende zin is KOS regelmatig betrokken bij de gemeente van Utrecht-West. Deze gemeente heeft sinds 2005 een project dat zich richt op allochtonen en anderstaligen. Sinds 2008 vinden op de zondagmiddag diensten plaats in het Engels. De kerkenraad bezint zich op de vraag of men een missionair werker gaat aanstellen en op de vraag of het toenemend aantal belangstellenden van deze diensten op den duur moet leiden tot integratie met de bestaande gemeente of tot het stichten van een nieuwe zendingsgemeente.

4.2.19. Vlissingen

De gemeente kijkt met zorg naar haar toekomst. Door afname van het ledental, de geringe betrokkenheid van randleden bij de eigen diensten en een toenemende vergrijzing, is het niet langer mogelijk om de ambtsposities vervuld te krijgen. Daarmee komt haar continuïteit acuut in gevaar. Men zoekt naar mogelijkheden om het kerkelijk leven te continueren, op zo'n manier dat de opdracht van de kerk: prediking en evangelisatie, pastoraat en diaconaat, voortgang kunnen vinden. Allerlei varianten worden onderzocht en in de gemeente besproken. Een van de mogelijkheden is samenwerking met een andere gemeente waarbij gelijktijdig een missionair project gestart wordt.

4.2.20. Zaandam

Het missionair diaconale project *Samen Thuis* is een initiatief van Menorah Zaanstad. De bevolking van de Hofwijk wordt gekenmerkt door een enorme diversiteit aan culturele achtergronden, tradities en gebruiken. Eind 2008 heeft *Samen Thuis* samen met twee woningcorporaties honderddertig huishoudens in de Hofwijk bezocht om informatie te krijgen over wat er werkelijk speelt in de wijk. Hierbij is vooral gekeken naar de leefbaarheid en de bereidheid van wijkbewoners om dit samen te verbeteren. Deputaten evangelisatie en deputaten diaconaat kregen het verzoek om aan dit project een startsubsidie te verstrekken. Zij hebben zich in goed onderling overleg bereid verklaard de gevraagde subsidie te verstrekken zodra het projectplan definitief vorm heeft gekregen. Vanwege de vroege start in 2003 (nog voor de GS van 2004 de mogelijkheid voor zendingsgemeenten opende) heeft Zaandam niet officieel de status van zendingsgemeente. Een commissie van de classis Amsterdam heeft wel geconstateerd dat Zaandam een wat andere positie heeft die sterk lijkt op wat de GS 'zendingsgemeente' noemt. De classis bezint zich op de vraag of Zaandam die status niet alsnog moet krijgen.

4.2.21. Zoetermeer

In Zoetermeer ging een missionair project van start in de vinexwijk Oosterheem. Samenwerkingsgemeente De Lichtzijde heeft in deze wijk een woonhuis (Perron 28) gehuurd waarin dagelijks een scala van activiteiten wordt aangeboden. De activiteiten willen bijdragen aan leefbaarheid en sociale cohesie, maar ook een weg wijzen naar het leven met God. Sinds 1 januari 2009 is Wilma van Hengel als missionair opbouwwerker parttime in dienst van de stichting Perron 28.

Samen met de Ichthuskerk (PKN met de confessionele kleur van een gereformeerde bondsgemeente) organiseert De Lichtzijde op zondagochtend de zgn. Perronmeetings die gericht zijn op het ontstaan van een nieuwe gemeenschap van gelovigen in Oosterheem. Deputaten zijn dankbaar voor de zegen die op dit werk ervaren wordt.

Bij het begin van het missionaire project is in De Lichtzijde nadrukkelijk de verwachting uitgesproken dat een gemeente die missionair wil zijn daar zelf ook vruchten van zal plukken. Dit geloofsvertrouwen wordt niet beschaamd.

4.2.22. Zutphen

Het kinderwerk, geleid door Hans en Ilja van Noort, vindt voortgang. Gezocht wordt naar mogelijkheden om het missionaire werk en het (jongeren)werk van de gemeente op elkaar te betrekken. Doel is om tot meer integratie te komen. Samen met deputaten diaconaat werd in 2008 een praktijkstudiedag belegd in Lighthouse te Zutphen waaruit bleek hoe nauw missionair en diaconaal werk hier samengaan. Het ene kan niet zonder het andere. Opnieuw werd het belang zichtbaar van een goede samenwerking tussen de beide deputaatschappen.

4.3. Werkers

In de afgelopen jaren is het aantal missionaire projecten sterk toegenomen. In de meeste projecten is een missionair werker actief. Als betaalde kracht zorgt een missionair werker voor de nodige deskundigheid

en sturing. Deputaten hebben zich gerealiseerd dat de missionair werkers extra aandacht verdienen vanwege hun verantwoordelijke en kwetsbare positie. Daarom namen deputaten de volgende initiatieven:

4.3.1. Ontmoetingsdagen

Jaarlijks organiseren deputaten een ontmoetingsdag voor missionair werkers. Elk jaar wordt de dag op een andere locatie gehouden; de missionair werkers zijn dan te gast op één van de projecten, zodat ze ook bij elkaar 'in de keuken' kunnen kijken. Op deze dag vindt uitwisseling van ervaringen plaats en wordt toerusting geboden. Thema's waren in de afgelopen jaren: *De relatie tussen de werker en kerkenraad/bestuur*, *Multicultureel kerk-zijn* en *Apologetiek*. De deelname aan de ontmoetingsdagen is goed.

4.3.2. Coaching

In 2009 hebben deputaten een training van tien dagen verzorgd voor vijftien missionair werkers. Daarbij ontvingen de werkers persoonlijke coaching en praktische toerusting. Ze werden geholpen om ook in de eigen projecten goede begeleiding van medewerkers op te zetten en er zijn intervisiekringen gevormd voor doorgaande ondersteuning van elkaar. Deputaten zijn dankbaar voor de professionele inbreng in de coaching van Bram Dingemans en Coby van der Zee (tot voor kort werkzaam bij de IZB, heeft nu een eigen coachingsbureau).

4.3.3. Training (kandidaat)ambtsdragers in zendingsgemeenten

Naar aanleiding van een vraag uit Haarlem is door deputaten een training van vier dagdelen opgezet om (kandidaat)ambtsdragers in zendingsgemeenten voor te bereiden op en toe te rusten voor hun taak (zie onder § 4.5 voor een aantal van de vragen die aan de orde komen).

4.3.4. Missionair diaconale werkers

Deputaten willen de plaatselijke kerken steunen bij het op een goede manier inzetten van missionair diaconale werkers. Deputaten werken aan een document dat kerkenraden aangeboden kan worden om attent te zijn op geestelijke aspecten als roeping en motivatie, maar ook op rechtspositionele en organisatorische zaken die goed geregeld dienen te zijn.

4.4. Evaluatie van het beleid in verband met zendingsgemeenten en de evangelist naar art. 4 K.O.

4.4.1. Introductie

Deputaten hebben in de periode 2004-2010 de besluiten van de generale synode van 2004 in verband met zendingsgemeenten en de evangelist naar art. 4 K.O. onder de aandacht gebracht en de ontwikkelingen gevolgd. Hieronder bieden deputaten een evaluatie van de genomen besluiten en het gevoerde beleid. We schetsen eerst het ontstaan en de achtergrond van de besluitvorming in 2004 (4.4.2). Daarna laten we zien wat er met de besluiten is gedaan en hoe dit heeft doorgewerkt in de praktijk (4.4.3). We gaan dieper in op de betekenis van zendingsgemeenten voor ons kerkverband (4.4.4). Daarna geven we aandacht aan de vragen die vanuit de zendingsgemeenten aan de kerk worden gesteld en die vanuit het kerkverband aan zendingsgemeenten worden gesteld (4.4.5). We sluiten af met enkele conclusies en aanbevelingen (4.4.6).

4.4.2. Ontstaan en achtergrond

Nederland is zendingsland. Als kerk hebben we een zendingsroeping dichtbij huis, voor alle Nederlanders. Deze overtuiging leefde breed in de synode van 2001. Na het bespreken van nieuwe ontwikkelingen in de gemeenten, zoals het ontstaan van missionaire gemeenschappen in Almere en Rotterdam, gaf de synode aan deputaten een studieopdracht. Zou de missionaire opdracht van de kerk een nieuwe impuls kunnen krijgen door het stichten van nieuwe gemeenten? En welke rol zou een evangelist daarin kunnen spelen?

Deputaten deden hun huiswerk en presenteerden in 2004 het rapport *Gelijkschakelen of inschakelen?*. Naar aanleiding van dit rapport besloot de synode: 'Een middel om het evangelie te verkondigen is het stichten van zendingsgemeenten' (art. 21 K.O.). In art. 4 lid 6 van de Kerkorde nam zij op: 'In zendingsgemeenten kan aan een evangelist het recht worden verleend alle dingen te doen die behoren bij zijn specifieke taak en voortvloeien uit zijn positie als 'bijzondere dienaar des Woord'. Deze 'evangelist naar artikel 4 K.O.' zal zich inzetten als pionier en opbouwwerker voor het stichten en opbouwen van zendingsgemeenten.'

4.4.3. Ontwikkeling: gebruik van de regelingen

Diverse gemeenten hebben van de door de synode geboden mogelijkheden gebruik gemaakt.

4.4.3.1. Rotterdam-Charlois

De anderstalige wijkgemeente van de kerk te Rotterdam-Charlois werd in mei 2005 door de classis Rotterdam als 'zendingsgemeente' aangemerkt. In januari 2006 ontving Theo Visser na een classicaal examen de bevoegdheid om als 'evangelist naar artikel 4 K.O.' Woord en sacramenten te bedienen. Rotterdam-Charlois (ICF) is inmiddels een gemeente met ca. honderdtachtig leden en doopleden en rond de tweehonderdvijftig zondagse bezoekers. De gemeente heeft een kerkenraad met vijf ouderlingen en vier diakonen waarvan de meerderheid van niet-Nederlandse oorsprong is. Na het vertrek van Theo Visser heeft de classis in mei 2008 aan de ouderlingen H. Sunil en A. Dingemans de bevoegdheid gegeven om een stichtelijk woord te spreken. De zendingsgemeente wordt vanuit de classis Rotterdam begeleid door twee vaste visitatoren: de predikanten J.W. van Pelt en A. van Ek.

4.4.3.2. Amsterdam-Noord

In Amsterdam-Noord is in 2005 een start gemaakt met het stichten van een zendingsgemeente (Hoop voor Noord). De classis Amsterdam verleende aan het project op 22 februari 2007 de status van 'zendingsgemeente'. In april 2007 ontving evangelist Jurjen ten Brinke de bevoegdheid om Woord en sacrament te bedienen. De zendingsgemeente heeft momenteel ongeveer negentig leden en twintig doopleden en rond de honderdtwintig zondagse bezoekers. Gewerkt wordt aan het instellen van een

kerkenraad. Omdat de moedergemeente een samenwerkingsgemeente is, gaat dat met extra vragen gepaard. Gaat de zendingsgemeente behoren tot het verband van de Christelijke Gereformeerde Kerken of de Nederlands Gereformeerde Kerken?

4.4.3.3. Amsterdam

In Amsterdam is na een gedegen voorbereiding in 2005 een start gemaakt met het stichten van de nieuwe missionaire gemeenschap Via Nova. Ds. S.J. Wierda is hieraan verbonden, evenals drs. G.J. Roest. De zondagse diensten worden gehouden in de Vondelkerk en er komen gemiddeld tachtig mensen op af. De gemeenschap telt inmiddels dertig deelnemers (leden). De komst van ds. Wierda in 2001 heeft ook voor de bestaande gemeente een wending gebracht. Het water stond de gemeente toen aan de lippen. Nu is er een sterk vergrote en verjongde gemeente.

4.4.3.4. Haarlem

Na de fusie tussen Haarlem-Centrum en Haarlem-Noord is een nieuwe missionaire gemeenschap gesticht in Schalkwijk. In de classisvergadering van oktober 2006 heeft de wijkgemeente de status van 'zendingsgemeente' ontvangen en werd aan Dick van den Boogaart de bevoegdheid van 'evangelist naar artikel 4 K.O.' verleend. Op dit moment komen er elke zondag rond de honderddertig mensen in de dienst. Er zijn honderdvijftig leden en doopleden en nog vijftig gastleden. Veel energie wordt besteed aan het missionair diaconale werk in de achterstandswijk.

4.4.3.5. Overzicht

Het stichten van een zendingsgemeente is een ingrijpende zaak. Deputaten hebben in de afgelopen jaren met een flink aantal kerkenraden meegedacht over de vraag of het mogelijk en wenselijk zou zijn om hiertoe over te gaan.

In de vier situaties hierboven heeft dat geleid tot het feitelijk ontstaan van een zendingsgemeente. Op andere plaatsen is het proces nog in voorbereiding of werd gekozen voor het opnemen van nieuwe gelovigen in de bestaande gemeente (zie 4.2).

De tabel hieronder maakt de toenemende aandacht voor het stichten van zendingsgemeenten zichtbaar, maar ook de fasen die in het stichtingsproces zijn te onderscheiden.

Fase	Omschrijving	Gemeente/project
Bezinning en voorbereiding	Overwegen van de mogelijkheid, besluit van kerkenraad, maken van projectplan, vormen van missionair team etc.	Broek op Langedijk Den Haag Hoofddorp Rotterdam-West Rotterdam-Zuid Vlissingen
Contactactiviteiten	Start met het missionaire werk, leggen van contacten met niet-gelovigen.	Amersfoort Amsterdam-NW Rotterdam-Oost
Gemeenschapsvormende activiteiten	Via Bijbelstudiegroepen, gezamenlijke maaltijden, zondagse bijeenkomsten e.d. worden mensen uit de doelgroep in een gemeenschap opgenomen.	Apeldoorn Assen Breda Hillegom Utrecht-West Zoetermeer
Zendingsgemeente	De missionaire gemeenschap is nu groot genoeg om zelfstandig te zijn en door een eigen (wijk)kerkenraad bestuurd te worden.	Leidsche Rijn (NGK) Amsterdam-Noord Amsterdam-Via Nova Haarlem-Schalkwijk Rotterdam-Charlois

4.4.4. Betekenis van zendingsgemeenten

Deputaten stellen vast dat de besluiten van de synode van 2004 in de praktijk worden toegepast. Dat is echter niet genoeg om deze besluiten te rechtvaardigen. Het gaat uiteindelijk niet om de toepassing van de besluiten, maar om de opbouw en uitbreiding van het Koninkrijk van God. Kunnen we zeggen dat zendingsgemeenten daaraan een bijdrage leveren? Hebben we terecht gezegd in 2004 dat het stichten van zendingsgemeenten een middel is om het evangelie te verkondigen? Deputaten zijn van mening dat dit het geval is en willen daarbij op vier dingen wijzen.

4.4.4.1. Dalende trend in ledental wordt teruggebogen

Zowel in Rotterdam als in Amsterdam is door de komst van zendingsgemeenten de sterk dalende lijn in het ledental omgebogen naar een duidelijk kleinere daling. In de afgelopen vijf jaar hebben in Rotterdam twee gemeenten de deuren moeten sluiten, de Nederlandstalige wijkgemeente van Charlois (2004) en de gemeente van West (2009). Ook andere Rotterdamse kerken verloren leden, maar dit verlies is voor een flink deel gecompenseerd door de groei van de zendingsgemeente in Charlois. In Amsterdam waren zowel de gemeente van Centrum als van Noord in de gevarenzone. Door de start van enkele zendingsgemeenten is het totale ledental nu dubbel zo hoog als het anders waarschijnlijk was geweest. Het terugbuigen van de trend in Rotterdam en Amsterdam valt te meer op als we de ontwikkelingen daar vergelijken met die in Den Haag. In Den Haag zien we een constante daling van het totaal aantal leden en doopleden, die niet wordt afgezwakt of teruggebogen. Er komen vrijwel geen nieuwe toetreders de gemeenten binnen. Een zendingsgemeente zou hier veel kunnen betekenen.

4.4.4.2. *Kring die met het evangelie wordt bereikt, groeit*

Het kenmerk van zendingsgemeenten is dat er een flinke kring toehoorders is die aan het verkennen zijn. In de diensten zijn in de regel méér bezoekers dan leden. Dat betekent dat door de zendingsgemeenten een behoorlijke extra groep mensen wordt bereikt met het Woord van God. God alleen weet hoeveel van hen ook daadwerkelijk gaan leren wat genade is, maar dat hier missionaire kansen liggen, is duidelijk.

4.4.4.3. *Meeste missionaire aanwas komt via zendingsgemeenten*

In de jaarboeken van onze kerken kunnen we zien dat de laatste tien jaren vanuit de categorie 'niet tot een kerk behorend' gemiddeld vijftig personen per jaar werden toegevoegd aan onze kerken. Analyse van de gegevens leert ons dat de helft van die vijftig een plek heeft gevonden in een van de hiervoor genoemde zendingsgemeenten. Dat betekent dat binnen vier zendingsgemeenten evenveel niet-gelovigen toetreden als in honderdtachtig 'gewone' gemeenten. Alleen al in de zendingsgemeente van Rotterdam-Charlois zijn in haar negenjarig bestaan meer dan negentig mensen volwassen gedoopt. Gelovigen uit tientallen landen, in meerderheid allochtoon, die het heil in Christus gevonden hebben. De getuigenissen van deze mensen over hun levensverandering zijn de beste stimulans om verder te gaan met zendingsgemeenten.

4.4.4.4. *Stimulans voor het kerkverband*

Diverse zendingsgemeenten hebben partnergemeenten gevonden in ons kerkverband. Zierikzee en Spijkenisse, Papendrecht en Putten steun(d)en Rotterdam-Charlois. Groningen, Zwolle en Scherpenzeel steunen Via Nova. Amsterdam-Noord krijgt hulp uit Bunschoten. In al deze gemeenten leeft men mee met het wel en wee van het zendingswerk in de grote stad via gebed en gaven. Soms ook door daadwerkelijk mee te doen, zoals de jongeren die meedoen in het missionaire werk van Rotterdam-Charlois, of die meewerken in een missionair diaconaal project (House of Hope en het Open Huis). Ook komen met regelmaat leden en kerkenraden van andere gemeenten een bezoek brengen aan de zendingsgemeenten om zich op de hoogte te stellen van de mogelijkheden. Verder worden leidinggevendenden uit de zendingsgemeenten als sprekers gevraagd op gemeentevonden, studiedagen of classicale bijeenkomsten. We zien dus dat dankzij de zendingsgemeenten ook breder in het kerkverband de missionaire betrokkenheid gestimuleerd wordt.

4.5. *Vragen van kerken en zendingsgemeenten*

Binnen de kerken en de zendingsgemeenten leven vragen. Kerken vragen zich af hoe het eraan toegaat in de zendingsgemeenten, of men bijvoorbeeld tot een geordend kerkelijk leven kan komen. Zendingsgemeenten komen op hun beurt regelmatig in nieuwe situaties waar de kerkelijke regelgeving geen antwoorden op geeft. Men vraagt zich af hoe Bijbelse en kerkelijke richtlijnen kunnen worden toegepast in nieuwe situaties.

Deputaten vernemen de vragen die in de kerken leven ten aanzien van zendingsgemeenten vooral tijdens de bespreking van de rapportages op kerkelijke bredere vergaderingen. Soms worden de vragen ook gesteld in de kerkelijke pers of via andere media. In 4.5.4 gaan we op deze vragen dieper in. De vragen van zendingsgemeenten komen deputaten tegen tijdens hun werkbezoeken en op de ontmoetingsdagen van missionaire werkers. In directe zin worden we niet vaak te hulp geroepen bij het zoeken naar antwoorden op deze vragen. Toch menen we dat dit geen reden kan zijn om ons afzijdig te houden. Niet alleen de financiële steun aan nieuwe projecten, maar ook de geestelijke en kerkelijke begeleiding ervan behoort tot de taak van deputaten.

4.5.1. *Achtergrond*

In de volgende paragrafen gaan we eerst in op de vragen die leven in zendingsgemeenten. Niet alle vragen zijn natuurlijk uniek voor zendingsgemeenten. Uniek voor deze gemeenten is wel het grote aantal leden en bezoekers zonder enige kerkelijke achtergrond en daarmee ook zonder enige kennis van de manier waarop in onze belijdenis wordt gesproken bijv. over de doop en de ambtelijke leiding in de gemeente. Met name in gemeenten met een grote toestroom van leden uit andere culturen speelt dit een rol. Hier komt nog bij dat de leiding in deze gemeenten meestal nog niet kan bogen op ruime kerkelijke ervaring.

Het tweede aspect dat de situatie in zendingsgemeenten uniek maakt, is het spanningsveld tussen kerk en wereld, tussen Christus en de machten, dat - ook hier weer met name in gemeenten met een multiculturele samenstelling - doorgaans sterker beleefd wordt - en wellicht ook sterker aanwezig is - dan in een gemiddelde Christelijke Gereformeerde Kerk. Dat maakt dat er eigensoortige eisen gesteld worden aan de ambtelijke leiding, dat er eigensoortige problemen naar boven komen waarover wellicht nog weinig is nagedacht, en dat er een eigensoortige urgentie achter vragen kan liggen. Wie bijvoorbeeld beseft dat iemand gedoopt wil worden om reëel bevrijd te worden van de invloed van duivelse machten, komt met een louter formeel antwoord niet uit.

In de derde plaats is te wijzen op de mogelijkheden die zendingsgemeenten hebben om in de vormgeving van het gemeentelijke leven nieuwe wegen te gaan. Zo is er ook meer ruimte om in openheid nieuwe vragen onder ogen te zien.

De missionaire context van de zendingsgemeenten vraagt dus om een eigen doordenking van vragen die ook elders in de kerken wel gesteld worden. De missionaire context geeft aan deze vragen zowel een eigen actualiteit als een eigen urgentie. Daarbij is het goed te bedenken dat niet elke vraag die in een zendingsgemeente bovenkomt automatisch ook in andere zendingsgemeenten gesteld wordt. Elk nieuw initiatief heeft ook weer zijn eigen dynamiek.

Tegen de hierboven beschreven achtergrond hebben deputaten een begin gemaakt met het ordenen van de vragen die in zendingsgemeenten leven en te onderzoeken hoe daarop het beste gereageerd kan worden.

4.5.2. *Inventarisatie*

Op 4 februari 2009 was er een vergadering in het gebouw van de Theologische Universiteit te Apeldoorn (TUA), waar vertegenwoordigers van een groot aantal nieuwe projecten binnen onze kerken waren uitgenodigd om aan te geven wat er in hun gemeenten speelt en op welke terreinen men hulp verwacht

vanuit het kerkverband in het algemeen en van de TUA in het bijzonder.

De vragen die vanuit de diverse projecten genoemd werden, betroffen een breed scala van theologische, praktische, liturgische, ethische en kerkordelijke kwesties. Gevraagd werd of het onderzoek aan de TUA een rol zou kunnen spelen in het zoeken naar antwoorden op deze vragen, maar ook of er in de opleiding en stage van aankomende predikanten meer aandacht zou kunnen zijn voor de vragen die leven in zendingsgemeenten. De vertegenwoordigers van de TUA hebben aangegeven de suggesties mee te willen nemen en lijnen uit te zullen zetten voor vervolgbesprekingen.

4.5.2.1. *Theologische, ethische en pastorale vragen*

4.5.2.1.1 *Werk van de Heilige Geest*

Een belangrijk cluster van vragen houdt verband met het werk van de Heilige Geest. In onze eigen traditie, maar ook in de tradities van nieuwe leden van zendingsgemeenten, wordt het werk van de Geest als essentieel beschouwd. Tegelijk zijn hier talloze voetangels en klemmen en is ontspreken geen denkbeeldig gevaar. Hoe bewaken we het Bijbelse spreken over het werk van de Heilige Geest? Te denken is bijv. aan de gaven van de Geest.

4.5.2.1.2 *Sacramenten, rituelen en symbolen*

Zendingsgemeenten worden regelmatig geconfronteerd met nieuwe leden, die met sacramenten in het geheel niet vertrouwd zijn of die aan andere vormen van sacramentsbediening gewend zijn. Zo kunnen er vragen rijzen naar de betekenis van de doop. De misvatting dat bij de doop iets magisch zou gebeuren, moet worden weggenomen. Spannend zijn de vragen rondom de kinderdoop. In sommige gebieden, bijv. de Antillen, is vrijwel elk kind rooms-katholiek gedoopt. Niet zelden is dat vooral bij geloof en komt er weinig terecht van christelijke opvoeding. Als iemand na een godloos leven in een zendingsgemeente de Heiland leert kennen, mag hij of zij dan opnieuw gedoopt worden of niet? Als dat niet het geval is, is er dan misschien ruimte voor een speciaal ritueel dat niet de doop overdoet, maar bevestigt? Anders gezegd: hoe kan de overgang naar een nieuw leven zo goed mogelijk gemarkeerd en gevierd worden? Ook rondom het Heilig Avondmaal zijn er vragen. Hoe ga je in de open setting die een zendingsgemeente kenmerkt om met de heiligheid van het avondmaal? Iemand niet toelaten aan de tafel is in sommige culturen een enorme vernedering. Bovendien: men kent niet altijd iedereen die het gebouw binnenwandelt. Het aantal onregelmatige en ongelovige bezoekers is in een zendingsgemeente groter dan elders. Hoe verhoudt zich in die context gastvrijheid tot het toezien op wie gerechtigd is om aan te gaan? Ook zijn er vragen rondom rituelen en symbolen. Welke ruimte is er voor rituelen en symbolen die vorm kunnen geven aan de geloofsbeleving op belangrijke momenten van het leven, bijv. ernstige ziekte?

4.5.2.1.3 *Vormen van leidinggeven*

Een zendingsgemeente ontstaat uit missionair werk. Doorgaans wordt dat werk getrokken door een team van gelovigen, onder leiding van een missionair werker. Niet zelden heeft deze werker een bepaald charisma. Dat trekt mensen aan en zo ontstaat een gemeenschap waarin de leider – onbedoeld – centraal staat. Deze vorm van leiderschap past goed bij wat veel buitenlanders in hun eigen cultuur gewend waren. Tegelijk kan er spanning ontstaan als één persoon teveel invloed heeft of zelfs macht uitoefent. Spanning ook met Gods Woord dat vooral de broederschap benadrukt (Matteüs 20: 28) en de gereformeerde Kerkorde waarin geen ambtsdrager over de ander de zal heersen. Dat levert vragen op in zendingsgemeenten: hoe ziet het ideale leiderschap eruit? Hoe kunnen we ook aan etnische leiders een plaats geven? Hoe kan een multiculturele gemeente voorkomen dat Nederlanders zich paternalistisch opstellen ten opzichte van anderen? Hoe ziet multicultureel leiderschap er überhaupt uit? Moeten buitenlanders zich alleen voegen naar onze gewoonten en kerkorde, of is het ook gewenst dat zij een eigen inbreng hebben?

4.5.2.1.4 *Pastoraat en ethiek*

In zendingsgemeenten is pastoraal vaak veel aan de hand. Het zijn nog steeds 'niet vele edelen' die tot geloof komen. De toestroom uit de onderkant van de samenleving is groter dan die uit de hoger geschoolde regionen. Dat betekent vaak een flinke last aan pastorale problemen. Niet alleen oude, maar ook nieuwe vragen komen boven. Vragen rondom illegaliteit bijvoorbeeld. Kunnen illegalen lid worden van de gemeente? Mag de diaconie hen helpen? Als iemand in het land van herkomst getrouwd was en niet officieel gescheiden is, is er dan ruimte voor een nieuwe relatie als het verblijf in Nederland blijvend is? In een multiculturele context krijgen ook ethische onderwerpen een andere kleur. Te denken is aan vragen rondom rijkdom en armoede, gezagsverhoudingen in huwelijk en gezin, begraven en cremieren.

4.5.2.1.5 *Hedendaagse cultuur*

Naast vragen die min of meer specifiek zijn voor zendingsgemeenten, zijn er ook vragen die zendingsgemeenten met andere gemeenten gemeen hebben. Te denken is aan een breed scala van vragen die verband houden met de hedendaagse cultuur. De confrontatie met deze cultuur vraagt om systematische bezinning. Fronten verschuiven. De strijd is vandaag minder tegen Rome of tegen het rationalisme, meer tegen bijvoorbeeld postmodernisme, syncretisme en islam. Dat vraagt om een nieuwe theologische doordenking. Op de blijvende basis van Schrift en belijdenis moeten nieuwe vragen beantwoord en nieuwe wegen gezocht worden om met de mens van nu te communiceren. Welke boodschap hebben we als kerk voor de mens van nu en hoe brengen we die boodschap bij hem thuis? In de multiculturele situatie is op dit terrein wel een eigen dynamiek waarneembaar. Er is aandacht nodig voor de manier waarop waarden die vanuit verschillende culturen in een gemeente worden binnengedragen op een diepere manier geïntegreerd worden. Dat gaat verder dan apologetiek. De positieve elementen uit verschillende culturen zullen een plaats moeten krijgen in geloofsbeleving en gemeentepopbouw. We zijn nogal geneigd om ons eigen geestelijk en kerkelijk erfgoed tot uitgangspunt te maken. De vraag moet echter gesteld worden: hoe kan dat erfgoed relevant gemaakt worden voor christenen uit andere culturen en in hoeverre krijgen zij de ruimte om ook op ons hun invloed uit te oefenen?

Ook in de liturgie plaatst het samengaan van verschillende culturen voor (nieuwe) vragen. Hoe kunnen

niet alleen de liturgische tradities die wij kennen, maar ook liturgische tradities uit andere culturen gewaardeerd en zinvol geïntegreerd worden in de eredienst?

4.5.2.2. *Praktische vragen*

In zendingsgemeenten leven naast theologische, ethische en pastorale vragen ook verschillende praktische vragen.

4.5.2.2.1. *Hoe houden we de missionaire spits scherp?*

Nieuwe initiatieven hebben ook altijd aantrekkingskracht op christenen die elders teleurgesteld zijn. Hoe voorkomen we dat dit type instromers het missionaire karakter van de zendingsgemeente vertroebelt? Hoe voorkomen we überhaupt dat de zendingsgemeente als ze een 'gevestigde' gemeente begint te worden haar missionaire elan verliest?

4.5.2.2.2. *Hoe gaan we om met financieel weinig draagkrachtige zendingsgemeenten?*

Voor de meeste zendingsgemeenten geldt dat ze financieel weinig draagkrachtig zijn. Vaak is er maar een beperkt beginkapitaal en veel van de nieuwe leden moeten rondkomen van een bescheiden inkomen. Bij de start van het project kunnen deputaten gedurende drie jaar tot maximaal 50.000 bijdragen. De praktijk laat zien dat zendingsgemeenten na drie jaar meestal nog niet in staat zijn om financieel onafhankelijk te functioneren. Hierin speelt mee dat het kerkverband verwacht dat de werkers beloond worden volgens de richtlijnen van predikanten en kerkelijk werkers. Dit inkomensniveau past echter niet bij het gemiddelde inkomensniveau van de leden van de meeste zendingsgemeenten. Het probleem is overigens niet nieuw. Ook op het zendingsveld zien we dat kerken niet binnen enkele jaren financieel zelfstandig zijn en dat er geen goede balans is tussen het gemiddelde inkomen van gemeenteleden en de salariskosten voor predikanten en andere werkers. De vraag is hoe we hiermee omgaan nu deze situatie zich ook in eigen land voordoet.

4.5.2.2.3. *Hoe gaan we om met allochtone zendelingen die naar hun land terugkeren?*

In enkele gevallen komt het voor dat allochtonen die in een zendingsgemeente tot geloof komen, na verloop van tijd leiding gevende gaven blijken te hebben, scholing ontvangen en daarna terugkeren naar hun vaderland. Door hun bekendheid met de cultuur zijn zij potentieel goede zendelingen. In hoeverre kan het kerkverband bijdragen in het steunen van deze zendelingen?

4.5.3. *Aanpak van de vragen vanuit zendingsgemeenten*

Deputaten vinden het van groot belang de hierboven genoemde vragen te doordenken en daar antwoorden op te zoeken vanuit de Bijbel. Deputaten hopen daarbij, in het verlengde van het eerder gemelde overleg van 4 februari 2009, op een intensieve samenwerking met zowel de TUA als het veld.

4.5.3.1. *Theologische, ethische en pastorale vragen*

In een overleg van (leden van) het cluster bezinning en toerusting, (de vertegenwoordigers van) de TUA en (enkele) missionair werkers hebben deputaten in februari 2010 afspraken gemaakt over het doordenken van de theologische, ethische en pastorale vragen (4.5.2.1). Na een verfijning van de onderwerpen heeft een voorlopige prioritering van de onderwerpen plaatsgevonden. Per onderwerp zal een plan van aanpak worden afgesproken. Per onderwerp zal ook worden vastgesteld hoe de resultaten gedeeld worden. Daarbij kan gedacht worden aan een studiedag, een denktank, een handreiking voor gesprek etc.. Steeds is er een duidelijk tijdspad. Het streven is om op deze wijze in de komende intersynodale periode (2010-2013) te komen met concrete handreikingen naar de zendingsgemeenten.

4.5.3.2. *Praktische vragen*

Voor de praktische vragen (4.5.2.2) staat deputaten de volgende aanpak voor ogen:

- ad 4.5.2.2.1: deputaten nemen zich voor om de ontwikkelingen per project kritisch te volgen en daarover de GS van 2013 met voorstellen te dienen.
- ad 4.5.2.2.2: deputaten zijn bereid om in de jaren 2010-2013 financieel weinig draagkrachtige zendingsgemeenten tijdelijk en onder (nader te bepalen) voorwaarden tegemoet te komen met een extra bijdrage. Hiervoor is in de begroting ruimte gecreëerd. Met het oog op de jaren vanaf 2014 stellen deputaten de synode voor om hun, samen met deputaten zending en diaconaat vanwege de expertise die zij hebben, met deputaten onderlinge bijstand en advies de opdracht te geven te onderzoeken hoe een meer structurele ondersteuning van financieel weinig draagkrachtige zendingsgemeenten vorm kan krijgen.
- ad 4.5.2.2.3: deputaten stellen de synode voor om hun samen met deputaten voor de buitenlandse zending op te dragen hierin beleid te ontwikkelen.

4.5.4. *Vragen vanuit het kerkverband*

Deputaten krijgen niet alleen vragen vanuit zendingsgemeenten, maar ook vanuit het kerkverband.

4.5.4.1. *Zijn zendingsgemeenten wel trouw aan de Kerkorde?*

Op kerkelijke vergaderingen en in de kerkelijke pers wordt soms twijfel geuit over de loyaliteit van zendingsgemeenten aan de Kerkorde. Veroorloven deze gemeenten zich niet te veel vrijheden? Is er geen wildgroei?

4.5.4.1.1. *Missionaire opdracht*

De Kerkorde verbindt in art. 21 lid 1a het bestaansrecht van zendingsgemeenten aan het zich toewijden aan missionaire arbeid. Diverse onderzoeken laten zien dat onder de honderden nieuwe kerkplantingen in Nederland nogal wat initiatieven zijn die geen of nauwelijks missionaire winst boeken. Deputaten hebben dat onderzocht voor de projecten die zij steunen. Met dankbaarheid kon worden vastgesteld dat in alle zendingsgemeenten jaarlijks nieuwe gelovigen toetreden. De Here geeft zegen op zijn Woord en buitenkerkelijken vinden de weg naar de Heiland en zijn gemeente. Zendingsgemeenten beantwoorden dus aan wat de Kerkorde van hen verwacht: ze zijn niet alleen missionair actief, maar ook effectief.

4.5.4.1.2. Eredienst

De Kerkorde bepaalt dat een zendingsgemeente minstens eenmaal per zondag samenkomt in een eredienst zoals bedoeld in art. 64 K.O. In alle zendingsgemeenten is dat het geval. In één zendingsgemeente is er ook een tweede dienst op zondag. Andere zendingsgemeenten verwijzen hun leden naar de tweede dienst in de 'moedergemeente'. In alle zendingsgemeenten wordt in de tweede dienst op zondag of in doordeweekse bijeenkomsten aandacht gegeven aan verdiepende Bijbelstudie.

4.5.4.1.3. Liturgie

De eredienst in een zendingsgemeente verloopt in grote lijnen volgens de orde die ook in andere gemeenten geldt. Na votum en groet is er tijd voor zang, gebed, Schriftlezing, Woordverkondiging en zegen. Waar de vormgeving opvallend verschilt, gaat het om zaken die de Kerkorde in het midden laat. Te denken is bijv. aan de muzikale begeleiding van de zang. Ook in zendingsgemeenten worden psalmen gezongen, al ligt het accent in verband met verstaanbaarheid meer op de in art. 69b bedoelde liederen.

4.5.4.1.4. Onderwijs in de gereformeerde leer

De Kerkorde vraagt in artikel 68 aandacht voor catechismusprediking in een van de diensten op zondag. In de zendingsgemeenten die maar één dienst houden is dat een probleem. Art. 21 lid 1g geeft daarom als alternatief dat op andere momenten aandacht wordt gegeven aan het onderwijs in de gereformeerde leer. In de praktijk gebeurt dat op de volgende momenten:

- als er een kind geboren is, spreekt de kerkenraad met de ouders over de doop;
- in doopdiensten wordt bij voorkeur Bijbels onderwijs gegeven over de waarde van het verbond en de betekenis van de (kinder)doop;
- tijdens de lidmaatschapscatechese wordt de gereformeerde geloofsleer uitgelegd;
- bij de catechese aan doopleden wordt de gereformeerde geloofsleer systematisch onderwezen en worden belangrijke onderwerpen uit de catechismus, zoals de geloofsbelijdenis, de wet en het Onze Vader, besproken;
- in de zondagse prediking wordt bewaakt dat essentiële gereformeerde thema's voldoende aan bod komen (te noemen zijn bijv. de drie sola's: alleen door geloof, alleen uit genade, alleen door het Woord, ook wordt gelet op punten als verantwoord Bijbelgebruik en de eenheid van Oude en Nieuwe Testament in de heilsgeschiedenis).

4.5.4.2. Hoe worden zendingsgemeenten geleid?

Deputaten krijgen soms vragen over de wijze waarop zendingsgemeenten worden geleid. Berust te veel verantwoordelijkheid niet bij te weinig mensen? En zijn de leidinggevendenden voldoende toegerust?

4.5.4.2.1. Het presbyteriale model

Veel zendingsgemeenten worden aanvankelijk geleid door een bewogen pionier, die het 'gezicht' vormt van de gemeente. Niet zelden gaan mensen de gemeente identificeren met deze 'leider'. Daarom is het van groot belang om bij zendingsgemeenten van meet af aan nadruk te leggen op het presbyteriale model waarin de gelijkheid en gezamenlijke verantwoordelijkheid van ambtsdragers centraal staan. Op enig moment moet een zendingsgemeente in wording, komen tot gedeeld leiderschap in de vorm van een kerkenraad. Dit is een belangrijk aandachtspunt in het contact van deputaten met zendingsgemeenten en hun 'moedergemeenten'.

4.5.4.2.2. Gebrek aan gekwalificeerde leiders

In de pioniersfase is het voor zendingsgemeenten doorgaans onmogelijk om in haar eigen midden voldoende gekwalificeerde leiders te vinden. Dat kan er gemakkelijk toe leiden dat zendingsgemeenten concessies doen aan het 'ideaal' door een beroep te doen op jonge gelovigen of op leden die recent zijn overgekomen uit andere kerken. Een andere mogelijkheid is dat gekozen wordt voor een ander leiderschapsmodel. Zo wordt soms binnen de kerkenraad een 'leiderschapsteam' benoemd dat bestaat uit enkele meer ervaren kerkenraadsleden. Inmiddels leert de praktijk dat de ontwikkeling van zendingsgemeenten daarmee vaak niet is gediend. Goede leiding kan zendingsgemeenten tot bloei brengen. Verkeerde leiding breekt af.

4.5.4.2.3. Onvoldoende opleiding en coaching

Het hierboven genoemde probleem wordt nog versterkt doordat voor leidinggevendenden in zendingsgemeenten vaak onvoldoende opleiding en coaching beschikbaar is. Veel leidinggevendenden zijn van goede wil en bereid om (ook van hun fouten) te leren. Als ze daarin onvoldoende gesteund worden, kunnen jonge en vaak enthousiaste leiders ontmoedigd raken. Het gevaar is niet denkbeeldig dat ze – geconfronteerd met hun tekortkomingen en de kritiek daarop – hun posities trachten te handhaven door van dienend leiderschap terug te vallen in autoritair leiderschap.

4.5.4.3. Hoe zit het met evangelische invloeden in zendingsgemeente?

Soms klinkt de vraag of zendingsgemeenten niet teveel experimenteren met gedachtegoed uit de evangelische beweging. Het kan niet ontkend worden dat het evangelische denken invloed heeft in zendingsgemeenten, net zoals overigens in andere gemeenten. In multiculturele zendingsgemeenten heeft deze invloed ook te maken met het feit dat uit het buitenland afkomstige christenen maar zelden een gereformeerde achtergrond hebben. Deputaten signaleren drie gebieden waarop evangelische invloeden in zendingsgemeenten zichtbaar worden.

4.5.4.3.1. Doop

Zendingsgemeenten krijgen regelmatig te maken met toetreders die vragen om door onderdompeling gedoopt te worden. Daar is op zichzelf geen bezwaar tegen. Anders wordt het als er tegelijk sprake is van een overtuiging dat het dopen van kinderen van gelovige ouders niet naar de Schrift is. Sommige zendingsgemeenten zijn geneigd om deze leden tegemoet te komen en verdragen dat zij hun kinderen niet laten dopen.

4.5.4.3.2. *Gaven van de Geest*

In zendingsgemeenten wordt soms ruimte geboden aan gaven van de Geest op een wijze die vragen oproept. Zo kan aan profetie een plaats gegund worden die niet alleen pastoraal bedenkelijk is, maar ook op gespannen voet staat met de reformatorische belijdenis van het 'sola Scriptura'.

4.5.4.3.3. *Bevrijdingspastoraat*

In zendingsgemeenten lijkt meer aandacht en ruimte te zijn voor bevrijdingspastoraat dan in andere gemeenten. Dat is gedeeltelijk te verklaren door het feit dat zendingsgemeenten meer dan andere gemeenten functioneren op de grens van kerk en wereld. Zij hebben daarom duidelijker te maken met de manifestatie van het kwaad en de tegenstand van de boze. Aan de andere kant valt moeilijk te ontkennen dat er een neiging is om betrekkelijk argeloos gedachtegoed uit de evangelische beweging in praktijk te brengen. Niet altijd lijken zendingsgemeenten zich bewust te zijn van de voetangels en klemmen die op de weg van het bevrijdingspastoraat aanwezig zijn.

4.5.4.4. *Bedreigen zendingsgemeenten de eenheid van de kerk?*

In de vragen die vanuit het kerkverband gesteld worden over zendingsgemeenten klinkt soms de suggestie door dat zendingsgemeenten de eenheid van de kerk bedreigen. Als Engels de voertaal is, als er gedifferentieerde aandacht is voor leden uit verschillende culturen, past zo'n gemeente dan nog wel in ons kerkverband? Een van de predikanten vreesde zelfs voor een 'vreedzame terugkeer' naar apartheid.

4.5.4.4.1. *Zendingsgemeenten bevorderen geen segregatie*

Zendingsgemeenten willen in een multi-etnische en multiculturele omgeving zichtbaar maken dat de gemeente van Christus één is. Die eenheid kan alleen goed functioneren als ook met de verscheidenheid gerekend wordt. Je kunt niet van een 'nieuwe apartheid' spreken, als in een zendingsgemeente als die van Rotterdam-Charlois de kerkenraad broeders telt uit Nederland, Nigeria, Pakistan en Ghana en waar de gemeente voor bijna de helft uit van oorsprong niet-Nederlandse leden bestaat. In die gemeente wordt het Heilig Avondmaal gevierd wordt door gelovigen van dertig nationaliteiten. Het doet meer denken aan apartheid als in een grote stad blanke gelovigen op zondag samenkomen in de eigen kerk, zonder dat er enige relatie is met de talloze allochtone medeburgers in de omgeving.

4.5.4.4.2. *Gemeenschap vraagt aanvaarding*

De 'gemeenschap der heiligen' bestaat uit verschillende mensen van verschillende komaf, die in verbondenheid met de Here Jezus Christus weten: 'Wij hebben één Vader en daarom vormen we samen één familie!' In de multiculturele gemeente van Efeze hadden rijk en arm, slaaf en vrije, jood en heiden, man en vrouw een plek. Nergens voert Paulus in zijn brief aan deze gemeente een pleidooi om alle verschillen te verkleinen totdat de leden in alles hetzelfde denken en zich in dezelfde stijl kleden. Hij wekt de gemeenteleden alleen op tot nederigheid, zachtmoedigheid en lankmoedigheid en vraagt hen om elkaar in liefde te verdragen. Alleen zo wordt in de gemeente de eenheid van de Geest bewaard door de band van de vrede (Efeziërs 4, 2 en 3). Mogen op deze wijze zendingsgemeenten in hun eigenheid niet ook voluit behoren tot het verband van de Christelijke Gereformeerde Kerken?

4.5.4.4.3. *Zendingsgemeenten bevorderen integratie*

Wie wel eens in het buitenland gelovigen ontmoet heeft, zal beamen dat zij over uiterlijke dingen heel anders kunnen denken, maar dat er toch een diepe geloofsverbondenheid in Christus ervaren wordt. Dat is wat ook in zendingsgemeenten wordt beleefd. Eenheid in verscheidenheid, over cultuurgrenzen heen. Deputaten geloven dat deze vorm van gemeente-zijn er zelfs aan bij kan dragen dat buitenlandse christenen beter integreren in de Nederlandse samenleving. Toen CDA-wethouder Martijn bij een bezoek aan de zendingsgemeente van Rotterdam-Charlois meemaakte hoe Turkse, Hollandse en Antilliaanse gelovigen in vrede met elkaar omgingen, zag hij daarin een model voor de samenleving. 'Was dit op straat ook maar zo!', verzuchtte hij.

4.5.4.4.4. *Geen ruimte voor individualisme, wel voor onderlinge verschillen*

In een multiculturele gemeente wordt veel aandacht besteed aan het tegengaan van groepsvorming. Het is niet de bedoeling dat etnische groepen op zichzelf gericht zijn, maar dat ze het geheel van de gemeente dienen. Er is geen ruimte voor individualisme, wel voor de eigenheid van ieder individu. In het hemels Koninkrijk zullen alle volken hun eigen heerlijkheid binnen brengen (Openbaring 21 : 24). Daarom willen zendingsgemeenten de verschillen tussen culturen niet wegpoetsen, maar opmerken, benoemen, waarderen. En daarbij moet elke cultuur (ook de Nederlandse) onder kritiek komen staan van de Schrift. Daár ligt de grens. Wanneer een cultuur verleidt tot een brutaal kritische houding, tot het minachten van vrouwen of tot het verheerlijken van status, moet de Bijbel deze culturele zonden aan de kaak stellen.

4.5.4.4.5. *Gemeenschapsbeleving*

Met alle verschillen die er zijn, zijn deputaten dankbaar voor een heel belangrijk punt van eenheid. In brede lagen van de Christelijke Gereformeerde Kerken leeft de diepe overtuiging dat het evangelie van het Koninkrijk verkondigd moet worden aan alle volken, stammen, natiën en in alle talen. Dat we door het genadewerk van de Geest een persoonlijk aandeel in Christus moeten ontvangen en dat alleen een waar geloof ons redt van de dood. De nadruk op de noodzaak van wedergeboorte en heilig leven voor Gods aangezicht is precies ook wat velen drijft die hun tijd en energie geven aan de opbouw van zendingsgemeenten. Deputaten zijn ervan overtuigd dat het goed is om elkaar op deze basis van liefde voor God en liefde voor het verlorene vast te houden.

4.5.4.5. *Dragen zendingsgemeenten bij aan het kerkverband?*

Soms klinkt de vraag welke bijdrage zendingsgemeenten leveren aan het kerkverband. In reactie daarop noemen deputaten vijf dingen.

4.5.4.5.1. *Instandhouding*

Omdat ze als zendingsgemeenten verder gingen, bestaan gemeenten als Rotterdam-Charlois,

Amsterdam-Centrum en Amsterdam-Noord nog. Hetzelfde is te zeggen van de gemeente in Zaandam, hoewel deze gemeente officieel geen zendingsgemeente is (zie 4.2.21). Bemoedigend is in dit verband ook het feit dat de zendingsgemeente in Amsterdam-Noord al jarenlang de pastorale zorg voor de ouderen in de 'moedergemeente' behartigt.

4.5.4.5.2. Groei

Door de groei van zendingsgemeenten is in enkele steden de terugloop in de ledentallen afgevlakt (zie 4.4.4.1).

4.5.4.5.3. Partnerschappen

De partnerschappen van zendingsgemeenten met gevestigde gemeenten kan voor gevestigde gemeenten tot zegen zijn. Door partnerschappen worden deze gemeenten niet alleen nauw betrokken bij, maar in zekere zin ook medeverantwoordelijk voor de groei en ontwikkeling van zendingsgemeenten.

4.5.4.5.4. Advies en stimulans

De werkers van zendingsgemeenten leveren op conferenties, in artikelen etc. belangrijke bijdragen aan de missionaire bewustwording in de kerken. Regelmatig adviseren zij kerkenraden en stimuleren zij gemeenten tot missionaire betrokkenheid.

4.5.4.5.5. Afdrachten

Ook zendingsgemeenten dragen per lid en dooplid de door de synode vastgestelde bedragen aan de kerkelijke kassen af. Daarmee nemen deze gemeenten hun financiële verantwoordelijkheid.

4.5.5. Aanpak van de vragen vanuit het kerkverband

Deputaten nemen de vragen vanuit het kerkverband serieus. Ze volgen de ontwikkelingen in zendingsgemeenten en reageren daarop (zie 4.5.3). Daarbij realiseren deputaten zich dat hun kerkelijke rol in het toezien op zendingsgemeenten beperkt is. De eerste verantwoordelijkheid daarvoor ligt bij de classes.

In verband met kerkordelijke vragen hebben deputaten niet alleen contact met de zendingsgemeenten zelf, maar soms ook met vertegenwoordigers van de classis (bijv. visitatoren) of andere deputaatschappen (bijv. deputaten OB&A).

In het gesprek over evangelische invloeden kunnen deputaten (meer) gebruik maken van de studiegids die de GS van 2007 heeft aanvaard. Daarmee ontvangen zendingsgemeenten een kader waarbinnen de vragen doordacht kunnen worden.

Deputaten stimuleren gezond leiderschap met de volgende activiteiten:

- een tweedaagse training voor (kandidaat)ambtsdragers van zendingsgemeenten;
- een training van tien dagen voor evangelisten en missionaire werkers;
- een jaarlijkse toerustingdag voor evangelisten.

In reactie op vragen in verband met de eenheid van de kerk stimuleren deputaten zendingsgemeenten om goede relaties aan te knopen met bestaande gemeenten. Verder zien deputaten erop toe dat zendingsgemeenten regelmatig in de kerkelijke pers vertellen over hun ervaringen, zodat bestaande gemeenten kunnen meeleven met wat er aan de frontlinie gebeurt.

4.6. Conclusies

4.6.1. Vrucht

Nadat de generale synode in 2004 heeft uitgesproken dat het stichten van een zendingsgemeente een middel is om het evangelie te verkondigen, heeft een flink aantal gemeenten het initiatief genomen om een zendingsgemeente te stichten of daarvoor plannen te ontwikkelen. Dit is met name in de grote steden gebeurd. Daarbij mag door Gods genade gezien worden hoe nieuwe gelovigen de weg naar Christus en de kerk vinden. Door zendingsgemeenten is de dalende lijn van de ledentallen in Rotterdam en Amsterdam aan het terugbuigen. Ook gaat van zendingsgemeenten een duidelijke missionaire impuls uit, die andere gemeenten stimuleert. Deputaten concluderen met blijdschap dat de maatregelen van de synode van 2004 vrucht afwerpen.

4.6.2. Vragen

Tegelijk met de vrucht leveren de ontwikkelingen in zendingsgemeenten ook vragen op. Vragen die zendingsgemeenten aan de kerk stellen, maar ook andersom. Deze vragen zijn begrijpelijk, gelet op de nieuwe situatie waarin zendingsgemeenten verkeren en het publiek dat deze gemeenten aantrekken. Deputaten zien hier een duidelijke taak liggen voor de komende jaren. Zie de voorstellen onder 9.2.

5. Cluster II: bezinning en toerusting (B&T)

Doel: de bezinning (en het bevorderen van bezinning) op het wezen van het evangelisatiewerk - op het niveau van het deputaatschap, van kerkenraden, predikanten, werkers en gemeenteleden - opdat ieder (van de genoemde instanties en personen) binnen de eigen mogelijkheden gestimuleerd wordt in overeenstemming met de visie *Naar een gastvrije kerk*.

Het cluster Bezinning en Toerusting heeft binnen het deputaatschap tot taak de vragen die zich vanuit de praktijk van het missionaire werk binnen onze kerken naar voren komen onder ogen te zien en gemeenten toe te rusten wanneer daar behoefte aan is. Er is gewerkt volgens een driejarenplan, waarin de vragen die vanuit de GS 2007 gesteld zijn, een plaats hebben gekregen.

5.1. Meer gastvrij gemeente zijn

De bezinning heeft zich naar opdracht van de GS gericht op de manier waarop onze kerken geholpen kunnen worden om 'gastvrije kerken' te zijn. Dat betreft zowel de kerken in grootstedelijke gebieden als kerken in de niet-grootstedelijke gebieden. Om een tussenbalans op te maken van de voortgaande

bezinning is gewerkt aan een visiedocument met de titel *Met elkaar de uitdaging aangaan* (in dit rapport opgenomen als hoofdstuk 2). In dit balansdocument wordt met dankbaarheid geconstateerd dat het door deputaten ingezette beleid vrucht draagt in diverse gemeenten en projecten. Er wordt tevens ingegaan op de spanning die gevoeld kan worden tussen sommige nieuwe projecten en bestaande gemeenten. Het document geeft aan op welke wijze deputaten met deze spanning zoeken om te gaan om hier leiding te geven met het oog op een wederzijdse bevruchting, ten dienste van de missionaire doelstellingen die ons voor ogen staan. Deze zaken zijn niet alleen binnen het cluster B&T besproken, maar geleid door dit cluster ook in de breedte van het deputaatschap aan de orde gesteld. Er is een studiedag geweest over gemeentestichtingprojecten en op 18 september 2009 is in een bezinningsvergadering het genoemde visiedocument besproken.

5.2. *Cursus missionair preken in samenwerking met de TUA*

In samenwerking met de Theologische Universiteit te Apeldoorn (TUA) is een cursus aangeboden aan predikanten en studenten over het onderwerp 'missionaire prediking'. De cursus werd vormgegeven en geleid door onze consulent drs. M.C. Mulder en door de docent evangelistiek van de TUA, ds. J. van 't Spijker. Onder andere in verband hiermee is aan ds. Van 't Spijker gevraagd ons cluster te dienen als adviseur, waarin hij bewilligd heeft. Op deze wijze kon er een vruchtbare samenwerking tot stand komen met de universiteit, waar we wederzijds dankbaar voor zijn.

Op elke cursusbijeenkomst was er behalve een preekvoorstel van een van de cursisten ook een studieonderdeel, zoals:

- missionair preken is preken in rapport met de vragen van de hoorder (dr. S. Paas);
- missionair preken is zoeken naar het hart van de hoorder (dr. P.J. Visser);
- missionair preken geeft voorrang aan buitenstaanders (dr. S.J. Wierda);
- missionair preken is getuigend preken (dr. A. Baars);
- missionair preken is ingaan op de werkelijke vragen bij onszelf en bij onze hoorder (dr. B. van den Toren).

In de voorbereiding en bij de uitwerking van de cursus is overleg geweest met de IZB (Areopagus). Uit de gehouden evaluatie bleek grote waardering voor inhoud en opzet van het gebodene. Een evaluatierapport is opgesteld en dit is bij het college van hoogleraren en het college van bestuur in Apeldoorn ingediend met het verzoek om aan dit thema blijvend aandacht te geven in het onderwijs vanuit Apeldoorn.

Er is zicht op een vervolg op de cursus, waarbij de samenwerking van deputaten met de TUA verder gestalte zal kunnen krijgen. Hierover wordt nog overleg gevoerd. Verschillende opties worden overwogen: een plaats van het onderwerp binnen het curriculum en een aanbod in het kader van een postacademische opleiding.

Vanuit dit gebeuren is het voornemen ontstaan om een brochure te publiceren: een publicatie met preek schetsen en bijdragen bestemd voor de gemeente. Deze bundel *Missionair aan het werk* zal verschillende onderwerpen van missionair gemeente-zijn behandelen. Drs. M.C. Mulder en ds. A.C. van der Wekken nemen de redactie op zich. De brochure zal in eigen beheer - via het cluster voor materialen - worden uitgegeven in de loop van 2010.

Ook de komende jaren hopen deputaten gebruik te maken van de diensten van de docent evangelistiek aan de TUA en dan met name als het gaat om de zendingsgemeenten bij te staan in het omgaan met de theologische, ethische en pastorale vragen, zoals die genoemd zijn in § 4.5.2.1.

5.3. *Toerusting in gemeenten*

5.3.1. *Niet-grootstedelijke gebieden*

De GS van 2007 heeft aan het deputaatschap gevraagd om naast de aandacht voor de kerken in de grootstedelijke gebieden, ook aandacht te houden voor kerken in de niet-grootstedelijke gebieden. Aan die opdracht is vorm gegeven. In de eerste plaats hebben deputaten kennis genomen van verschillende studies op dit gebied, zowel over de Nederlandse situatie als over vergelijkbare situaties in de ons omringende culturen. Naar aanleiding van een beperkt uitgevoerde enquête is gebleken, dat doorgaande bezinning op dit punt nodig is. Vaak ontbreekt een stevig kader in plattelandsgemeenten en kan door een concrete hulp op het gebied van toerusting een stimulans gegeven worden aan meer gastvrij gemeente-zijn, zie voorstel 9.1.4.

5.3.2. *Cursus Getuigende Gemeente*

Een belangrijk middel om gemeenten van binnenuit te helpen is de cursus *Getuigende Gemeente*. Op de laatste avond van deze cursus komt de vraag aan de orde, hoe binnen de gemeente er een vervolg op de cursus gegeven kan worden. Het blijkt dat daar per situatie geheel verschillende antwoorden op komen. Omdat het van belang is, dat deze cursus is ingebed in het bredere kerkenwerk, wordt vóór het geven van de cursus altijd nauw overlegd met de evangelisatiecommissie en met een vertegenwoordiging van de kerkenraad, op welke manier er een vervolg op de cursus gegeven kan worden. Na het geven van de cursus wordt op diverse momenten contact gezocht, om te zien in hoeverre er vruchten zijn, waarbij de eventuele hulp van een van de consulenten nog kan worden ingeroepen. Op die manier kunnen we vanuit het deputaatschap concrete hulp aanbieden aan gemeenten die hulp vragen voor de toerusting tot meer gastvrij gemeente zijn. We merken dat er tussen kerken onderling regelmatig contact is en dat veel aanvragen voor het geven van een cursus gebeuren langs de weg van het horen van ervaringen hierover in andere gemeenten. Kennelijk wordt dit als een positief middel ervaren.

Om een indruk te geven van de plaatsen waarin de cursus *Getuigende Gemeente* in de afgelopen periode gegeven mocht worden, noemen we hier de betreffende kerken: Alphen aan de Rijn, Amsterdam-Noord, Bennekom, Biezelinge, Boskoop, Dedemsvaart, Delfzijl, Doesburg, Doetinchem, Dokkum, Dordrecht-Zuid, Drogelham, Enschede-West, Ermelo, Genemuiden, Harderwijk, Hasselt, Heerde, Hillegom, Leiden, Meppel, Mussel, Mijdrecht, Nieuwe Pekela, Opperdoes, Putten, Rotterdam-Oost/Capelle a/d IJssel, Rotterdam-West, Sliedrecht Eben-Haëzer, Surhuisterveen, Urk-Maranatha, Utrecht-West, Zierikzee en Zwaagwesteinde.

Voor het eerst is de cursus ook gegeven in de vorm van een aantal catecheseavonden, waarbij het materiaal is toegespitst op de vragen van jongeren. Uit de evaluatie blijkt, dat een dergelijk initiatief voor herhaling vatbaar is.

5.3.3. *Kringleiderstraining*

Naast de cursus *Getuigende Gemeente* werd op diverse plaatsen een kringleiderstraining aangeboden. Daaraan namen gemeenteleden uit diverse kerken deel, die door deze cursus worden toegerust om kringen te leiden met mensen die van buiten de kerk komen. Te denken is aan kringen van de *Emmaüs*cursus, maar ook mensen die een *Alphacursus* leiden, of anderszins betrokken zijn bij rand- en buitenkerkelijken, namen aan de cursussen deel.

Een derde vorm van toerusting betreft de trainingen van kerkenraden en commissies en de coaching van missionair werkers, die door Bram Dingemanse verzorgd zijn op diverse plaatsen. Ook daarin wordt gewerkt aan een versteviging van het kader binnen onze kerken, met het oog op een grotere missionaire betrokkenheid.

Uit de grote belangstelling en vraag naar toerusting, blijkt dat de cursussen een functie hebben in de breedte van onze kerken. Zo worden kerken in grootstedelijke, maar met name ook in de niet-grootstedelijke gebieden, geholpen om meer gastvrije gemeenten te zijn, door de concrete toerusting en het aansluitende advies van de consultants.

5.4. *Wisselwerking nieuwe projecten en bestaande gemeenten*

In diverse nieuwe projecten wordt de zegen op het missionaire werk opgemerkt. We zien nieuwe kerkplantingen en gemeenten die opnieuw beginnen te groeien. Dat is een werk van Gods Geest, maar het is ook goed om ons te bezinnen op de factoren die stimulerend zijn voor deze groei. Mogelijk kunnen deze factoren ook van groot belang zijn voor bestaande gemeenten.

Een deel van de bezinning binnen het deputaatschap is er op gericht om een positieve wisselwerking te laten bestaan tussen bestaande gemeenten en nieuwe projecten. We noemden reeds een studiedag die speciaal over gemeentestichtingsprojecten belegd is, waarbij Martijn Vellekoop gesproken heeft over een onderzoek dat hij onder nieuwe gemeenten gehouden heeft. In de tussenbalans zijn verschillende aspecten van genoemde wisselwerking op een rij gezet (zie § 2.5) waar we in dit rapport graag naar verwijzen.

In overleg met het cluster KOS willen we een aantal zaken die naar voren komen in de nieuwe gemeenten die uit missionair werk ontstaan, graag breder onder de aandacht gaan brengen. Dat betreft ontwikkelingen die niet alleen in de zendingsgemeenten spelen, maar ook breder in de kerken aan de orde zijn. We denken aan vragen rond geestelijk leiderschap, rond de doop en rond bevrijdingspastoraat, maar ook aan andere liturgische, kerkordelijke, ethische en missionaire kwesties. Omdat de plannen voor het leidinggeven in de kerk met betrekking tot deze vragen nog in een vroeg stadium zijn, kunnen we er hier op dit punt alleen naar verwijzen. Van belang vinden we opnieuw de betrokkenheid van de TUA in de bezinning op deze vragen. Het is goed dat de docent evangelistiek van de TUA het cluster als adviseur wil dienen.

5.5. *Samenwerking met diaconaat*

In verschillende projecten zien we op een natuurlijke manier een zekere samenwerking ontstaan met deputaten diaconaat. Deze samenwerking vindt ook plaats door een regelmatig overleg op kantoor in Veenendaal, onder ander met het oog op subsidieaanvragen die op de tafels van onze beide deputaatschappen terecht komen.

In Zutphen is er een bezinningsdag geweest, georganiseerd door deputaten diaconaat, bij Hans en IJla van Noort van het *House of Light*. Hoewel de organisatie in handen was van deputaten diaconaat, bleek uit de presentatie van het werk dat het daarin vooral gaat om missionair werk. In de praktijk zien we steeds vaker een overlapping tussen het missionaire en het diaconale. Dat biedt mogelijkheden tot samenwerking, maar er kunnen ook specifieke vragen door naar boven komen. Is een project wel zuiver missionair bezig, als het gaat om hulp aan mensen in moeilijke situaties? Worden er geen afhankelijkheidsrelaties gecreëerd die uiteindelijk het missionaire in de weg kunnen staan? En andersom kan er vanuit diaconaal oogpunt gevraagd worden, of deze projecten wel zuiver diaconaal kunnen heten. Wordt er met een diaconale worm niet een missionaire hengel uitgeworpen, waardoor de principiële onvoorwaardelijkheid van de diaconale hulp in gevaar komt? Onder meer over deze vragen is vanuit onze kerken een presentatie verzorgd voor de ECRC, waar deputaten evangelisatie vertegenwoordigd waren.

6. *Cluster III: materialen (MAT)*

Doel: de kerken helpen om (meer) missionaire gemeenten te zijn in overeenstemming met de visie *Naar een gastvrije kerk* d.m.v. publiciteit en voorlichting over de missionaire roeping van de kerk; het aanbieden van missionaire cursussen en materiaal voor doelgroepen.

6.1. *Doorgeven*

Doorgeven is het informatiemagazine dat deputaten samen met de deputaatschappen zending en diaconaat uitgeven. Namens het deputaatschap evangelisatie zit ds. H.J.Th. Velema in de redactie en zr. J.W. de Waard in de werkredactie. Deputaten evangelisatie hebben vijfmaal per jaar zes pagina's te vullen. Ze informeren de kerken zo breed en inspirerend mogelijk over wat er gebeurt op het gebied van evangelisatie en welke materialen ingezet kunnen worden.

6.2. *Website en e-mailnieuwsbrief*

De vernieuwde website en de e-mailnieuwsbrief functioneren nu drie jaar. Deputaten hebben van de gelegenheid gebruik gemaakt om het aanbod op de website anders vorm te geven. In het huidige digitale tijdperk is de website een belangrijk middel om de kerken te steunen bij hun missionaire opdracht en de evangelisatiecommissies op de hoogte te brengen van de middelen die er zijn om mensen in contact te brengen met het evangelie. Een aparte tab van de website informeert over de projecten en de werkers in het hele land.

6.3. *Brochures*

Het ligt in de bedoeling om binnen niet al te lange tijd twee brochures te publiceren: een over multicultureel kerk-zijn uit en een over de verschillende aspecten van het missionair gemeente-zijn (zie § 5.2.)

6.4. *Emmaüs en Echo*

Deputaten zijn betrokken bij twee projecten die gemeenten materiaal in handen geven om in gesprek te gaan met mensen die op zoek zijn. Het ene project is *Emmaüs*. Zes jaar geleden is een samenwerkingsverband opgericht met DTEG (GKv) en de IZB om het cursusmateriaal uit Engeland te vertalen en aan te bieden in Nederland. Afgelopen jaar is het herschreven en heeft het een nieuwe lay-out gekregen. Najaar 2010 zal het nieuwe materiaal aan de kerken aangeboden worden. Deputaten werken actief hieraan mee omdat dit materiaal kerken de mogelijkheid biedt om lange tijd in gesprek te zijn met zoekers en het stimuleert de zoekers deel te gaan nemen aan de kerk.

Daarnaast zijn deputaten betrokken bij *Echo*. In samenwerking met de IZB geven deputaten het evangelisatieblad *Echo* uit. Namens onze kerken zijn ds. L.C. Buijs en zr. J.W. de Waard leden van de redactie. Deputaten willen het gebruik van *Echo* door de kerken stimuleren. De uitgaven zijn van twaalf naar acht nummers per jaar gegaan. De IZB heeft het plan om *Echo* ook als website aan te bieden om zoekers te bereiken en hen te leiden naar een contactpersoon van de kerk. De IZB heeft het gesprek met deputaten gezocht om de vraag te bespreken hoe hierin het beste samen gewerkt kan worden.

6.5. *Zomerprojecten en DABAR*

In november 2009 is er sinds lange tijd weer een ontmoeting geweest tussen de vijf (nog) lopende projecten vanuit de Christelijke Gereformeerde Kerken. De projecten zijn te vinden op (of bij) campings in Bakhuisen (kerken uit Friesland), Groet (Broek op Langedijk/Alkmaar), Ermelo (Harderwijk), Renesse (Schouwen Duiveland) en Boekelo (Twente). De ontmoeting was gericht op bemoediging, uitwisseling en kennismaking met *DABAR*. Deputaten vinden het belangrijk dat er 's zomers ook in ons eigen land een aanbod is voor jongeren om ervaring op te doen op het gebied van evangelisatie. *DABAR* heeft veel expertise in huis en wij willen onze projecten stimuleren zich hierbij aan te sluiten. In de vorm van het geven van een workshop op het toeringsweekeind voor jongeren, willen we *DABAR* ondersteunen bij hun opdracht.

6.6. *Conferentie fondswerving*

Bij een projectaanvraag moet een gedegen plan zitten hoe het project na drie jaar ondersteuning zelfstandig kan functioneren. Uit de praktijk blijkt dat dit geen gemakkelijke klus is. Om hen daarbij te helpen hebben deputaten in september 2009 een conferentie fondswerving georganiseerd. Veel projecten zijn ook diaconaal. Daarom hebben we in nauwe samenwerking met deputaten diaconaat deze conferentie opgezet.

Voor deputaten was deze conferentie ook een ontdekkingsstocht om meer kennis over fondswerving te verzamelen. De belangstelling was groot, vijfendertig verschillende kerken en organisaties waren aanwezig vanuit onze eigen projecten, maar ook vanuit organisaties die gehoord hadden van de conferentie. In de evaluatie kwam naar voren dat er behoefte is aan visie ontwikkeling en praktische handvatten. Deputaten bezinnen zich over een vervolg.

7. *Instructie deputaten*

Deputaten zijn in de afgelopen jaren herhaaldelijk tegen het feit aangelopen dat sommige artikelen van bijlage 19 van de Kerkorde *Regeling voor de evangelisatie* door de praktijk achterhaald zijn.

7.1. *Art. 6: benoeming evangelisatiepredikant of -werker*

Kerkenraden vragen over het algemeen geen toestemming aan deputaten om een evangelisatiewerker aan te stellen, laat staan dat deputaten voorwaarden en bepalingen kunnen stellen.

Wanneer kerkenraden subsidie aanvragen voor een project, waarin een werker aan de slag gaat, is er wel degelijk overleg. Kerkenraden die plannen hebben in de richting van een missionair project consulteren de consulenten. Zij dienen de kerkenraden van advies in het opstellen van een projectplan en soms staan zij de kerkenraden ook bij in een of meer sollicitatieronden voor de vervulling van de vacature van missionair werker.

Inhoudelijk wordt voldaan aan het gestelde in art. 6, ook wat rapportage en financiële controle betreft, maar de woorden deugen niet meer.

Daarom stellen deputaten uw vergadering dan ook voor om art.6 van bijlage 19 te schrappen, zie voorstel 9.3.4.

Aan de huidige praktijk van overleg, advisering, toetsing, rapportage en controle zal niets veranderen, wanneer art. 6 niet meer bestaat.

7.2. *Art. 10: classicaal deputaat*

Het laatste artikel van bijlage 19 over de classicale deputaat functioneert al jaren niet meer. Toen het deputaatschap bestond uit alleen maar predikanten en er nog geen consulenten waren, had dit artikel recht van bestaan.

Een aantal jaren geleden hebben deputaten nog eens geprobeerd het instituut van de classicaal deputaat nieuw leven in te blazen, maar tevergeefs. Sommige classes zien er de noodzaak niet van in, andere classes hebben een uitstekend functionerende missionaire commissie.

Nu de consulenten zoveel contacten hebben in de kerken en zij kerkenraden en evangelisatiecommissies heel goed de weg weten te wijzen naar andere kerkenraden en evangelisatiecommissies, is een classicale deputaat niet meer nodig.

Als er een classis is, waar een classicale deputaat naar tevredenheid van die classis functioneert: niet afschaffen! Als er classes zijn, waar missionaire commissies het onderlinge contact en de gezamenlijke aanpak van missionaire projecten bevorderen: prima, we zijn er dankbaar voor.

Maar de verplichting - die niet nageleefd wordt - tot het hebben van een classicaal deputaat, mag wat deputaten betreft verdwijnen, zie voorstel 9.3.5.

8. *Financiën/toelichting op de begroting 2011-2013*

8.1. *Subsidies afgelopen jaren*

Deputaten hebben in de afgelopen intersynodale periode financiële steun verleend aan missionaire projecten conform het in 2006 herziene financiële beleid. Zoals toegelicht bij de begroting voor de periode 2008-2010 houdt dit beleid in dat voor een korte periode - maximaal drie jaar - een startsubsidie wordt verstrekt. Na deze periode wordt het project in financieel opzicht geacht op eigen benen te kunnen

staan. De financiële steun bedraagt ten hoogste eenderde van de aan het project toe te rekenen kosten over die drie jaar, met een maximum van € 50.000,00. Met dit beleid kan een groter aantal projecten dan in het verleden worden gesteund.

In de periode sinds 2006 is aldus een startsubsidie verstrekt aan Breda, Haarlem-Schalkwijk, Hillegom, Rotterdam-Oost/Capelle en Zoetermeer. Voor deze projecten is de subsidieperiode van drie jaar reeds verstreken of zal deze in 2010 verstrijken.

Aan Assen is gestart met verlening van financiële steun, maar deze moest voorlopig worden stopgezet, omdat niet aan de door ons gestelde voorwaarden werd voldaan. De reeds verstrekte steun is door Assen vooralsnog terugbetaald, maar de verwachting is dat de subsidierelatie binnen afzienbare termijn kan worden hervat. Voor de projecten waarmee al voor 2006 een - soms langdurige - financiële relatie bestond, is een overgangsregeling toegepast. Ook voor deze projecten gold dat vanaf 2006 nog drie jaar lang financiële steun werd gegeven.

Aldus is in de afgelopen periode de subsidierelatie met Amsterdam, Antwerpen, Broek op Langedijk/Alkmaar, Hoofddorp, Rotterdam-Charlois (ICF) en Zutphen beëindigd.

8.2. House of Hope

Speciale vermelding verdient het missionair diaconale project House of Hope in Rotterdam. Ook hieraan is conform de overgangsregeling nog t/m 2008 subsidie verleend, maar deze is slechts gedeeltelijk uitgekeerd. Met het restant is op verzoek van Rotterdam-Charlois een reserve gevormd op de balans van deputaten evangelisatie, op basis waarvan een garantie is afgegeven. De achtergrond hiervan is dat House of Hope fondsen van derden weet te werven, maar deze stellen veelal als voorwaarde dat er ook vanuit de kerken financiële bijdragen worden geleverd. Teneinde deze bijdragen te waarborgen, heeft House of Hope verzocht de uitkering van het resterende subsidiebedrag over meerdere jaren uit te smeren. Tezamen met deputaten diaconaat is een garantie afgegeven voor de periode 2008-2013 voor een bedrag van € 10.000,00 per jaar, waarop House of Hope een beroep kan doen op het moment dat andere bijdragen vanuit de CGK tekort schieten. Diaconaat en evangelisatie dragen ieder voor 50% hieraan bij. In 2009 is voor de eerste maal een beroep op deze garantie gedaan.

8.3. Toezegging subsidies

Inmiddels is aan enkele nieuwe projecten subsidie toegezegd en zal de financiële steun in 2010 aanvangen. Dit betreft Rotterdam-Alexanderpolder en Zaandam (de laatste in samenwerking met deputaten diaconaat). Deputaten zijn - samen met de consultants - bij meer dan de genoemde projecten betrokken geweest. In één geval werd subsidie toegezegd, maar moest de kerkenraad helaas besluiten het missionaire project voorlopig niet uit te voeren. Bij andere gemeenten zijn voorbereidingen in gang gezet voor een project en zit de subsidieaanvraag in de pijplijn. Dit betreft Amersfoort, Amsterdam-Nieuw-West, Den Haag, Rotterdam-West, Rotterdam-Zuid, en Utrecht-West.

Uit de jaarrekeningen 2008 t/m 2010 blijkt dat de uitgaven aan subsidies achter zijn gebleven bij de begroting. Voor de komende GS-periode wordt verwacht dat de jaarlijkse uitgaven min of meer op hetzelfde niveau zullen uitkomen als de realisaties in de afgelopen jaren, gegeven de positieve missionaire ontwikkelingen die zich in verschillende gemeenten voordoen. Derhalve is hiervoor een bedrag van € 85.000,- per jaar opgenomen.

8.4. Leemte in subsidiëring

Uit een recente evaluatie is gebleken dat het thans gevoerde subsidiebeleid in een enkel geval een belangrijke leemte kent. De gedachte achter het beleid is dat deputaten evangelisatie financiële steun verlenen in de startfase van het project, teneinde de gelegenheid te bieden om financiering uit andere bronnen - derden, maar ook (toekomstige) deelnemers aan de missionaire activiteit - op gang te brengen. In het geval van sommige zendingsgemeenten is het echter niet goed mogelijk volledig selfsupporting te worden, omdat de (potentiële) leden van deze gemeenten vaak uit de armere lagen van de (allochtone) bevolking komen. Deputaten stellen voor om, samen met deputaten zending en diaconaat, met deputaten onderlinge bijstand en advies te overleggen om in deze leemte te voorzien (zie voorstel 9.2.2). In de tussentijd - de komende intersynodale periode - willen deputaten het subsidiebeleid uitbreiden met de mogelijkheid om dergelijke zendingsgemeenten langer dan drie jaar van financiële middelen te voorzien. De condities waaronder zendingsgemeenten hiervoor in aanmerking kunnen komen, moeten nog nader worden uitgewerkt. Voor deze subsidiemogelijkheid is € 25.000,- per jaar gereserveerd. Aldus wordt de totale post subsidies begroot op € 110.000,- per jaar.

8.5. Evangelie & Moslims

Jaarlijks verstrekken deputaten evangelisatie financiële steun aan de stichting Evangelie & Moslims. Op verzoek van E&M is in 2009 een eenmalige, extra bijdrage van € 10.000,- gegeven ter versterking van het stichtingskapitaal. Aan deze extra bijdrage hebben deputaten de voorwaarde verbonden dat de jaarlijkse bijdrage minder toeneemt dan de 2-3% (in verband met prijsstijgingen) die de afgelopen jaren gebruikelijk was. Deputaten hebben ervoor gekozen om de subsidie voor de periode 2011-2013 te bevriezen op het bedrag voor 2010.

8.6. Extra personeelskosten

In het kader van een uitbreiding van het wetenschappelijk onderzoek door drs. J. van 't Spijker op het terrein van missiologie en evangelistiek heeft de TUA deputaten verzocht om een financiële bijdrage van € 9.000,- per jaar voor de periode 2011-2013. Gegeven het belang dat deputaten hechten aan een nauwe samenwerking met de TUA, mede gegeven de vele vragen die op het missionaire terrein leven, willen deputaten dit verzoek graag honoreren. Om die reden is de post personeelskosten met voornoemd bedrag verhoogd.

8.7. Vormende activiteiten

In 2009 is een conferentie gehouden over fondswerving en is gestart met een coachingstraject voor missionaire werkers. De komende jaren willen deputaten graag doorgaan met dergelijke vormende activiteiten. Hiervoor is ruimte gereserveerd onder de post bureau- en overige kosten.

8.8. Noodzakelijke reservering en omslag

Gegeven de verwachte ontwikkeling van baten en lasten, zal de resultatenrekening over 2010 naar schatting een overschot vertonen van circa € 17.400,-. Daarmee zal het eigen vermogen ultimo 2010 uitkomen op circa € 483.000,-. Dit is 1 € maal de verwachte jaarlijkse uitgaven voor de komende periode. De jaarlijkse omslag komt uit op € 4,-, 10 eurocent lager dan in de periode 2008-2010, zie voorstel 9.1.2.

9. Voorstellen

Deputaten doen uw vergadering een aantal voorstellen. Omdat die voorstellen nogal verschillen van onderwerp, zijn ze in drie categorieën verdeeld.

Deputaten stellen uw vergadering voor te besluiten om:

- 9.1 met betrekking tot het deputaatschap:
- 9.1.1 het werk en het beleid van deputaten goed te keuren;
 - 9.1.2 de begroting goed te keuren de jaarlijkse omslag vast te stellen op € 4,-;
 - 9.1.3 opnieuw deputaten te benoemen, rekening houdend met de wens van het deputaatschap om het aantal GS-deputaten uit te breiden met één;
 - 9.1.4 deputaten op te dragen zich blijvend te bezinnen op de vraag hoe de kerken in de niet-grootstedelijke gebieden kunnen worden geholpen een gastvrije kerk te zijn;
 - 9.1.5 de formuleren voor de bevestiging van een evangelist naar art. 4 K.O. voorlopig vast te stellen en deputaten op te dragen alsnog overleg te hebben met deputaten erediens en de resultaten van dat overleg te rapporteren aan de volgende synode;
- 9.2 met betrekking tot zendingsgemeenten deputaten op te dragen:
- 9.2.1 in samenwerking met de Theologische Universiteit Apeldoorn en de zendingsgemeenten een diepgaande bezinning op gang te brengen rondom de vragen die in zendingsgemeenten spelen, die in de komende inter-synodale periode moet leiden tot concrete handreikingen en adviezen aan de zendingsgemeenten;
 - 9.2.2 samen met deputaten zending en diaconaat in overleg te treden met deputaten onderlinge bijstand om te komen tot een uitbreiding van de mogelijkheden voor financiële steun aan financieel minder draagkrachtige zendingsgemeenten;
 - 9.2.3 samen met deputaten zending na te denken over mogelijkheden voor steun aan etnische leiders in zendingsgemeenten, die als zendeling onder hun eigen volk willen gaan werken;
 - 9.2.4 binnen de zendingsgemeenten de handreiking *Studiemateriaal binnen de Gereformeerde Gezindte over evangelische stromingen* blijvend onder aandacht te brengen;
 - 9.2.5 per zendingsgemeente na te gaan of en hoe de missionaire gerichtheid wordt bewaakt en rapporteren hierover op de volgende synode;
- 9.3 met betrekking tot de Kerkorde:
- 9.3.1 artikel 4 lid 6d K.O.: de huidige tekst van art. 4 lid 6d K.O. te handhaven waarin het examen geregeld wordt naar analogie van het bepaalde in art. 4 lid 3a, dus ten overstaan van deputaten art. 49 K.O.;
 - 9.3.2 artikel 4 lid 6d K.O.: aan art. 4 lid 6d K.O. toe te voegen: 'De classis geeft een verklaring van bevoegdheid af, die gevoegd wordt bij de aanstellingsbrief die de evangelist van zijn kerkenraad ontvangt.';
 - 9.3.3 artikel 52 K.O.: aan art. 52 K.O. toe te voegen: 'De ondertekening door evangelisten naar art. 4 K.O. vindt plaats in een vergadering van de kerkenraad na de bevestiging in hun ambt.';
 - 9.3.4 bijlage 19 K.O.: van bijlage 19 te schrappen art. 6;
 - 9.3.5 bijlage 19 K.O.: van bijlage 19 te schrappen art. 10.

10. Slot

In hoofdstuk 2 van dit rapport is uitvoerig de positie van deputaten geschetst. Daar ligt de spits waar deputaten mee bezig zijn: 'Hoe bereiken we de onbereikten?' Dankbaar voor het werk dat zij mochten doen, bidden deputaten uw vergadering de onmisbare leiding van de Heilige Geest toe.

H.J.Th. Velema, voorzitter
G.J.H. Vogel, secretaris
B. van Amerongen, penningmeester

Bijlage 1: begroting 2011-2013

	2010	2011	2012	2013
Baten				
Bijdragen kerken	285.000	293.800	296.300	298.800
Zendingsdagen	5.000	5.000	5.000	5.000
Intrest	10.000	11.000	11.000	11.000
Aandeel giften Doorgeven	26.000	30.000	30.000	30.000
Overige inkomsten	20.000	25.000	25.000	25.000
Totaal	346.000	364.800	367.300	369.800
Lasten				
Personeelskosten	125.000	138.000	140.500	143.000
Huisvesting	5.100	5.300	5.300	5.300
Bureau- en overige kosten	65.000	68.000	68.000	68.000
St. Evangelie en Moslims	43.500	43.500	43.500	43.500
Subsidies	90.000	110.000	110.000	110.000
Totaal	328.600	364.800	367.300	369.800
Gemiddelde benodigde bijdrage kerken		296.300		
Leden		74.000		
Omslag		4,-		

Jaarrekening 2008-2010

	2008			2009			2010		
	begroting	werkelijk	verschil	begroting	werkelijk	verschil	begroting	raming	verschil
Baten									
Bijdragen kerken	304.700	283.797	-20.903	304.050	290.110	-13.940	302.500	285.000	-17.500
Zendingsdagen	7.000	8.411	1.411	7.000	5.217	-1.783	7.000	5.000	-2.000
Intrest	8.750	14.389	5.639	8.750	11.400	2.650	8.750	10.000	1.250
Aandeel giften Doorgeven*	29.000	29.090	90	29.000	26.169	-2.831	29.000	26.000	-3.000
Overige inkomsten	5.000	37.559	32.559	5.000	19.423	14.423	5.000	20.000	15.000
Totaal	354.450	373.246	18.796	353.800	352.319	-1.481	352.250	346.000	-6.250
Lasten									
Personeelskosten	125.000	119.017	5.983	128.250	124.458	3.792	131.500	125.000	6.500
Huisvesting	10.000	6.000	4.000	10.000	5.000	5.000	10.000	5.100	4.900
Bureau- en overige kosten*	53.150	57.135	-3.985	53.450	64.686	-11.236	53.750	65.000	-11.250
St. Evangelie en Moslims	41.300	41.400	-100	42.100	52.650	-10.550	43.000	43.500	-500
Subsidies	125.000	110.871	14.129	120.000	86.365	33.635	114.000	90.000	24.000
Totaal	354.450	334.423	20.027	353.800	333.159	20.641	352.250	328.600	23.650
Saldo		38.823			19.160			17.400	

* Vanaf 2007 worden inkomsten en uitgaven m.b.t. Doorgeven in de jaarrekening bruto verantwoord in plaats van een netto boeking. Ten behoeve van de vergelijkbaarheid zijn de begrote posten met € 19.000 opgehoogd.

Gerealiseerde en voorgenomen subsidies

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Amsterdam-Centrum	5.000					
Antwerpen	10.500	1.667	833			
Assen		5.664	4.336	25.000	15.000	
Breda	7.200	5.400				
Broek op Langedijk/Alkmaar	-	10.000	7.500			
Haarlem-Schalkwijk	-	20.000	15.000			
Hillegom	5.400					
Hoofddorp	12.400	-	4.700			
Rotterdam-Alexanderpolder			15.000	17.500	17.500	
Rotterdam-Charlois/ICF	6.200					
Rotterdam House of Hope	20.000					
Rotterdam-Oost/Capelle ad IJssel	10.000	10.000	10.000			
Zaandam			6.000	15.000	9.000	
Zoetermeer	10.000	25.000	15.000			
Zutphen/ St. Kinderevang	6.000					
Overige*	18.171	8.634	10.000	10.000	10.000	10.000
Totaal	110.871	86.365	88.369	67.500	51.500	10.000
Begroot	125.000	120.000	114.000			
Overschot	14.129	33.635	25.631			

* Doorgegeven giften met bestemmingslast, bijdrage IFES, lidmaatschap EA

Bureau- en overige kosten

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Algemeen kosten deputaten	12.603	12.073	12.000	12.500	12.500	12.500
Kosten financiële administratie	11.556	11.245	11.500	12.000	12.000	12.000
Bureaukosten	5.153	4.728	5.000	5.500	5.500	5.500
Kosten cursussen en toerusting	9.270	16.860	17.000	18.000	18.000	18.000
Doorgegeven	18.553	19.780	19.500	20.000	20.000	20.000
Totaal	57.135	64.686	65.000	68.000	68.000	68.000

Bijlage 2.1: (Concept)formulier voor de bevestiging van een evangelist als bijzondere dienaar des Woords naar art. 4 K.O.

Geliefden in onze Here Jezus Christus,

Wij willen nu overgaan tot de bevestiging van broeder [...] als evangelist met de bevoegdheid om Gods Woord en de sacramenten te bedienen in de zendingsgemeente van [...].
Het is goed vooraf te luisteren naar wat Gods Woord, de Bijbel, zegt over de dienst van een evangelist.

God, onze hemelse Vader, wil dat alle mensen behouden worden en tot erkenning van de waarheid komen. Daartoe zendt God verkondigers uit om mensen te roepen tot bekering en tot het geloof in Christus, de gekruisigde en opgestane Heiland.

In Gods Woord lezen we dat Filippus in Samaria Christus verkondigt (Hand. 8:6) op de weg naar Gaza aan een kamerling uit Ethiopië, uitgaande van de Schrift, hem Jezus predikt en hem vervolgens doopt, en later in Caesarea als evangelist werkzaam is (Hand. 21:8).

Wanneer Timoteus, een medearbeider van Paulus, in de pasgestichte gemeente in Efeze werkt aan de opbouw van de gemeente, drukt de apostel hem op het hart het werk te doen van een evangelist (2 Tim. 4:5).

Zo blijkt dat het tot de dienst van een evangelist behoort, zich in te zetten als pionier en opbouwwerker voor het stichten en opbouwen van een zendingsgemeente.

Evangelisten, die met het oog op deze taak worden aangesteld, hebben deze opdracht in ootmoed en nederigheid te volbrengen, ziende op Hem die gekomen is om te dienen en die in de voetwassing ons hiervan een voorbeeld gegeven heeft. Zij mogen zich daarbij gedragen weten door het Woord van de Here:

OV
Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: Zo Ik iemand zende, wie *dien* ontvangt, die ontvangt Mij, en wie Mij ontvangt, die ontvangt Hem, Die Mij gezonden heeft.

NV
Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: Wie ontvangt, die Ik zend, ontvangt Mij, en wie Mij ontvangt, ontvangt Hem, die Mij gezonden heeft. ¹⁾

De evangelisten zullen degenen, tot wie zij gezonden zijn, oproepen tot geloof in Christus Jezus en hen vertrouwd maken met Gods wil zowel in het openbaar als thuis. Tevens zullen zij de gemeente voorgaan en oproepen, in deze wereld van het evangelie te getuigen en door handel en wandel anderen voor Christus te winnen.

Zij zullen aan hen die tot het geloof gekomen zijn en aan hun jonge kinderen het sacrament van de Heilige Doop bedienen als teken van het verbond, waardoor zij in de christelijke kerk ingelijfd om geheel aan Hem toe te behoren.

Zij zullen het sacrament van het Heilig Avondmaal bedienen gelijk Christus het bevolen heeft tot versterking van het geloof.

Zij zullen de zendingsgemeente die zij dienen, zo spoedig mogelijk tot zelfstandigheid leiden en er aan meewerken dat deze zichzelf ook weer toewijdt aan missionaire arbeid.

Zij zullen samen met de ouderlingen de gemeente Gods in goede orde en tucht houden.

Zij dragen verantwoordelijkheid voor het onderricht aan ouderen en jongeren, in goede samenwerking met leden van de gemeente die daarvoor gaven hebben ontvangen.

Zo wordt aan evangelisten een verantwoordelijke taak toevertrouwd. Zij zijn door God in de bediening der verzoening gesteld. Als gezanten van Christus vermanen en vragen zij in zijn Naam: 'Laat u met God verzoenen.' ²⁾

Nu u, br. [...], gereed staat het ambt van evangelist naar art.4 K.O. in de zendingsgemeente van [...] te aanvaarden, verzoek ik u op te staan en oprecht te antwoorden op de volgende vragen:

Ten eerste: Bent u in uw hart overtuigd dat God zelf u door zijn gemeente tot deze heilige dienst geroepen heeft?

Ten tweede: Houdt u de Schriften van het Oude en Nieuwe Testament voor het enige Woord van God en de volkomen leer der zaligheid, en verwerpt u alles wat met dit Woord en de belijdenis der kerk in strijd is?

Ten derde: Beloofd u uit liefde tot Christus en zijn gemeente, die Hij zich uit alle volkeren vergadert, uw ambt getrouw te bedienen en de vereiste geheimhouding te betrachten ten aanzien van wat bij de uitoefening van uw ambt vertrouwelijk te uwer kennis wordt gebracht?

Ten vierde: Beloofd u u steeds te onderwerpen aan de kerkelijke vermaningen, indien u in leer of leven u te buiten zoudt gaan?

Wat is hierop uw antwoord?

Antwoord: Ja ik, met heel mijn hart.

(Hierna volgt de handoplegging, waarbij de dienaar die de dienst leidt, spreekt:)

God, onze hemelse Vader, die u geroepen heeft tot deze heilige dienst, verlichte en bekwame u door zijn Geest. Hij regere u zo in uw bediening, dat u daarin getrouw en met vrucht werkzaam mag zijn tot verheerlijking van zijn naam en tot uitbreiding van het Rijk van zijn Zoon Jezus Christus. Amen.

Geliefde gemeente,

Gedenk dat onze broeder door de Here geroepen is om deze dienst in uw midden te verrichten. Daarom wordt u, naar het woord van de apostel Paulus opgeroepen tot gebed voor hem, opdat het Woord van de Here, in zijn loop ongehinderd, goede voortgang hebbe, geprezen en verheerlijkt worde. Bidt voor hem [en zijn vrouw/zijn gezin], in uw samenkomsten en thuis. Wees daarbij in uw eigen omgeving een getuige, die toont wat het Evangelie van de Here Jezus voor u zelf betekent, opdat anderen voor Christus en zijn Rijk gewonnen worden.

Omdat niemand van ons de bekwaamheid hiertoe van zichzelf heeft, willen wij de almachtige God om zijn genade aanroepen:

Barmhartige God en Vader, die door Jezus Christus uw Zoon, uit het gehele menselijke geslacht U een gemeente tot het eeuwige leven vergadert, wij danken U dat U uw dienaren uitzendt om het Evangelie van uw Zoon te verkondigen, dichtbij en tot aan het uiterste der aarde.

Wij bidden U: wil onze broeder door uw Geest steeds meer bekwamen tot het werk waartoe U hem hier in [...] geroepen hebt.

Open zijn verstand om uw heilig Woord te verstaan en schenk hem vrijmoedigheid om te spreken over het heil dat U in uw Zoon bereid hebt voor het aangezicht van alle volken: licht tot openbaring voor de heidenen en heerlijkheid voor uw volk Israël. Geef dat door zijn dienst deze zendingsgemeente opgebouwd, vermeerderd en bewaard worde.

Schenk hem wijsheid in alle vragen die zich rond en in zijn dienst voordoen.

Troost en sterk hem [en zijn vrouw/zijn gezin] in alle moeiten en beproevingen die hem in zijn dienst ten deel kunnen vallen. Geef dat hij door uw genade standvastig blijft en eenmaal mag ingaan in de vreugde van zijn Here en Heiland.

Zegen deze gemeente en allen die ertoe behoren en in haar midden een taak hebben te verrichten. Laten de vruchten van geloof, hoop en liefde in haar midden gevonden worden, tot zegen voor ieder lid afzonderlijk en tot een getuigenis voor hen die buiten zijn.

Zegen alle arbeid die in uw Koninkrijk geschiedt.

Dit alles vragen wij U in de naam van onze Here Jezus Christus, die ons leerde bidden:

Onze Vader, die in de hemelen zijt,
Uw naam worde geheiligd,
uw Koninkrijk kome,
uw wil geschiede, gelijk in de hemel, alzo ook op de aarde.
Geef ons heden ons dagelijks brood.
Vergeef ons onze schulden, gelijk wij vergeven onze schuldenaren.
En leid ons niet in verzoeking,
maar verlos ons van de boze.
Want van U is het Koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid
in der eeuwigheid. Amen.

1) Joh. 13:20

2) 2 Kor. 5:20

Bijlage 2.2: (Concept)formulier voor de bevestiging van een evangelist als dienaar van het Woord naar art. 4 K.O.

Geliefde broeder [...]

Inleiding

We zijn vandaag bij elkaar om u te bevestigen als evangelist van de zendingsgemeente te [...]. Zo krijgt u de opdracht en de bevoegdheid om in die gemeente het Woord en de sacramenten te bedienen.

Uiteenzetting

Jezus Christus is Heer en Hoofd van de gemeente. Hij zegt ons in de Bijbel wat Hij van zijn gemeente verwacht. Voor uw werk als evangelist is belangrijk wat de Here Jezus zei kort voordat Hij naar de hemel ging. In Matteüs 28 lezen we:

OV: En Jezus, bij hen komende, sprak tot hen, zeggende: Mij is gegeven alle macht in hemel en op aard. Gaat dan henen, onderwijst al de volken, dezelve dopende in den Naam des Vaders, en des Zoons, en des Heiligen Geestes; lerende hen onderhouden alles, wat Ik u geboden heb. En ziet, Ik ben met ulieden al de dagen tot de voleinding der wereld. Amen ¹

NV³: En Jezus trad naderbij en sprak tot hen, zeggende: Mij is gegeven alle macht in de hemel en op [de] aarde. Gaat dan henen, maakt al de volken tot mijn discipelen en doopt hen in de naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes en leert hen onderhouden al wat Ik u bevolen heb. En zie, Ik ben met u al de dagen tot aan de voleinding der wereld.

Belangrijk is ook wat we lezen in Handelingen 1:

Belangrijk is ook wat we lezen in Handelingen 1:

Maar gij zult ontvangen de kracht des Heiligen Geestes, Die over u komen zal; en gij zult Mijn getuigen zijn, zo te Jeruzalem, als in geheel Judéa en Samaria, en tot aan het uiterste der aarde².

Maar gij zult kracht ontvangen, wanneer de heilige Geest over u komt, en gij zult mijn getuigen zijn te Jeruzalem en in geheel Judea en Samaria en tot het uiterste der aarde.

De Here Jezus sprak dit tot zijn twaalf leerlingen. Zijn woorden hebben echter ook betekenis voor ons vandaag. Iedere gelovige is geroepen om zijn getuige te zijn en anderen over Hem te vertellen.

Toch geeft de Here Jezus aan sommige gelovigen een specifieke opdracht. In de Bijbel lezen we dat Christus naast apostelen en profeten, herders en leraars ook evangelisten gegeven heeft om de heiligen toe te rusten voor het werk in zijn dienst⁴. Zij hebben een bijzondere gave ontvangen om het evangelie aan niet-christenen zo te brengen, dat zij door Woord en Geest overtuigd worden, tot geloof in Christus komen en verantwoordelijke leden van zijn gemeente worden.

Bij u is deze gave herkend. Daarom bent u aangewezen om de zendingsgemeente met uw gaven te dienen. Maar hoe? Wat zijn de taken die u als evangelist in afhankelijkheid van Christus mag vervullen?

Als pionier en opbouwwerker mag u met de u geschonken gaven de gemeente stichten en opbouwen.

Om de gemeente te stichten is nodig dat u – afhankelijk van Gods genade en geleid door zijn Geest – voor ongelovigen het evangelie hoorbaar en zichtbaar verkondigt, aan individuen en aan groepen.

Om de gemeente op te bouwen is nodig dat u haar door verkondiging en onderwijs leert onderhouden alles wat Christus ons bevolen heeft. Tot versterking van het geloof zult u de sacramenten van doop en avondmaal bedienen.

Met de kerkenraad mag u leiding geven aan de zendingsgemeente in nederigheid en dienstbaarheid, zoals Jezus ons dat voordeed.

Als gemeente hebben we ook een taak. We beloven u dat we u zullen dragen in onze gebeden. We zullen u helpen door gastvrij en open te zijn naar anderen. We zullen u ook zoveel mogelijk voorzien van de middelen die nodig zijn om uw werk te kunnen doen.

Gebed

Laten we God bidden dat God ons geeft wat Hij van u en ons vraagt. Barmhartige God en Vader, wij danken U dat U mensen roept om dienstbaar te zijn aan de verkondiging van het Evangelie van Uw Zoon Jezus Christus. Wij bidden U wilt U (N.N.) vervullen met uw Geest om zijn taak als evangelist van de zendingsgemeente (N.N.) uit te voeren. Geef hem de vrijmoedigheid om te getuigen in woord en daad van het heil, dat U in Jezus Christus Uw Zoon hebt gegeven. En als er tegenslagen en moeiten zijn wilt U hem (en zijn gezin) vasthouden, standvastigheid en moed geven en hem vertrouwen schenken op grond van uw beloften. Geef ook dat wij als zendingsgemeente trouw zullen zijn in onze gebeden, ons meelevens en onze ondersteuning. En zeg alle werk in Uw Koninkrijk, waar ook ter wereld. We bidden U dit in de naam van Jezus Christus, Uw Zoon, die met U en met de Heilige Geest leeft en regeert in eeuwigheid. Amen.

Bevestiging:

Geliefde broeder, we vragen u om op de volgende vragen oprecht te antwoorden:

1. Bent u ervan overtuigd dat God zelf door de gemeente heen u roept tot deze dienst?
2. Geloof u dat de Bijbel, Gods Woord, volkomen betrouwbaar is en dat God ons daarin de enige weg tot behoud wijst?
3. Geloof u dat de samenvatting van de Bijbel in de zes belijdenisgeschriften die we aanvaardden, voluit overeenstemt met de Bijbel?
4. Beloof u trouw te zijn in uw werk als evangelist, Gods Woord en de sacramenten hier te bedienen en aan de gemeente leiding te geven zoals Christus dat wil?
5. Beloof u gepaste geheimhouding ten aanzien van wat u als evangelist in vertrouwen wordt verteld?
6. Beloof u zich te onderwerpen aan het kerkelijk gezag dat over u gesteld is?

Wat is hierop uw antwoord? (Ja, met heel mijn hart)

Handoplegging

Mag God u vervullen met zijn Geest en u zijn zegen geven. Mag Hij u bekwaam maken en steeds verder toerusten tot deze dienst. Mag zijn rijk ook door uw werk hier krachtig doorbreken en worden uitgebreid.

¹ Mattheus 28:18-20

² Handelingen 1:8

³ Wanneer in de zendingsgemeente in het kader van het missionaire gehalte van de gemeente gekozen is om de NBV-vertaling te gebruiken tijdens de erediensten, kan desgewenst die vertaling gebruikt worden waar in het formulier de SV (Statenvertaling) of de NV (Nieuwe Vertaling 1951) staat vermeld.

⁴ Efeziërs 4:11-12

BIJLAGE 24

Artikel 53, 60

Rapport 3 van commissie 2 inzake rapport deputaten evangelisatie**Algemeen**

Uw commissie spreekt haar waardering uit voor het vele werk van deputaten evangelisatie. In het deputaatschap hebben zich de afgelopen jaren een aantal wisselingen voorgedaan, maar het werk is doorggegaan en heeft zich zelfs uitgebreid.

Benoeming deputaten

Deputaten vragen aan de synode niet zes maar zeven deputaten te benoemen met het oog op de vele werkzaamheden in het cluster kerkondersteuning (§ 3.2 en 9.1.3). Uw commissie heeft zich laten overtuigen van de noodzaak van deze uitbreiding.

Kerken in de niet-grootstedelijke gebieden

De generale synode van 2007 heeft deputaten de opdracht gegeven zich te bezinnen op de vraag hoe de kerken in de niet-grootstedelijke gebieden kunnen worden geholpen een gastvrije kerk te zijn. Aan deze opdracht hebben deputaten gewerkt (zie § 5.3.1). Toch blijft bezinning nodig. Daarom ondersteunt uw commissie het voorstel tot besluit dat deputaten op dit punt doen (9.1.4).

Conceptformulieren

Deputaten hebben de opdracht tot het opstellen van een formulier voor de bevestiging van een evangelist naar artikel 4 ter hand genomen (§ 3.3.3.3). Zij bieden de synode zelfs twee formulieren ter goedkeuring aan. Maar uw commissie is van mening dat deze beide formulieren in overeenstemming met de opdracht van de vorige synode eerst aan deputaten eredienst moeten worden voorgelegd. Daarom kan de commissie haar goedkeuring niet aan de conceptformulieren geven en stelt voor deze nog niet vast te stellen. Wel wil zij een enkele voorlopige opmerking maken over de concepten. Omdat evangelisten in een moeilijke situatie moeten werken, zou de bemoediging vanuit het evangelie sterker kunnen worden verwoord dan in de conceptformulieren het geval is. Enkele kleinere zaken die betrekking hebben op taal en stijl, zijn aan deputaten doorgegeven.

Beheersbaarheid

Met deputaten is gesproken over het punt 'beheersbaarheid' naar aanleiding van een conceptinstructie van deputaten financiële zaken. De beheersbaarheid van de eigen werkzaamheden heeft de aandacht van deputaten. Daarom is het deputaatschap opgedeeld in clusters. Bovendien wordt gewerkt met een driejarenplan. Wel kan het werken met dit plan worden verbeterd. Deputaten zien dat ook als een opdracht voor zichzelf. Uw commissie wil deputaten stimuleren hierin voortvarend verder te gaan. Zij wil

deputaten meegeven positief te staan ten aanzien van een eventueel onderzoek van deputaten radio- en televisiediensten om te komen tot een samengaan van beide deputaatschappen.

Intensievere communicatie

Er is een intensievere communicatie van deputaten met gemeenten (§ 2.3.3). Het bereik van deputaten en consulenten maakt een geweldige groei door (§ 2.3.3.5). Er is contact met de helft van de gemeenten. Toch hebben deputaten ook aandacht voor de andere gemeenten. De consulenten komen in gemeenten waar zij voorheen niet binnenkwamen. Uw commissie heeft indringend met deputaten gesproken over de spanning die het evangelisatiewerk kan oproepen in de gevestigde kerken. Ook publicaties die door deputaten evangelisatie worden uitgebracht, kunnen spanning oproepen in de breedte van de kerken. Graag wil uw commissie deputaten meegeven dat zij daarmee blijvend rekening houden en begrip blijven tonen voor gemeenten die moeite hebben met sommige publicaties en activiteiten, zoals ook aan gevestigde kerken begrip mag worden gevraagd voor de bijzondere situaties waarin het evangelisatiewerk moet worden verricht.

De intensievere communicatie met de gemeenten en de vruchten die daaruit zijn voortgekomen, hebben nog niet geleid tot een sterke toename van het aantal toetreders van buiten de kerk (§ 2.3.3.9). Toch willen deputaten doorgaan met de ingeslagen richting. Ook zendingsgemeenten bereiken niet alle mensen. Er is een groep die heel moeilijk bereikbaar blijft. Vaak komen mensen tot een zendingsgemeente die al eerder met het evangelie in aanraking zijn geweest. Deputaten willen zich blijven bezinnen op de vraag hoe de echte onbereikten met het evangelie bereikt kunnen worden.

Ontstaan nieuwe gemeenten

Nieuwe (zendings)gemeenten hebben hun eigen achtergrond, die anders is dan die van gevestigde kerken in ons kerkverband. Toch wordt in de huidige situatie een nieuwe gemeente volwaardig lid van de classis. Dat kan spanningen oproepen binnen het kerkverband. Uw commissie heeft gesproken met deputaten over een mogelijke tussenvorm, zodat iets van die spanning kan worden weggenomen. Vanwege het bijzondere karakter van de nieuwe (zendings)gemeenten meent uw commissie dat zou kunnen worden overwogen dat deze gemeenten een eigen kerkverband vormen en dat wij met hen een moeder-dochterrelatie zouden kunnen aangaan.

Deputaten stellen dat het huidige verband van onze kerken een nieuwe gemeente veel kan bieden. De waarde van de traditie die wij ons eigen hebben gemaakt, mag worden doorgegeven. Het blijkt ook in de praktijk dat het kerkverband een positieve invloed heeft op nieuwe gemeenten. Een voorbeeld daarvan betreft het leiderschap in zendingsgemeenten. Kerkordelijke structuren corrigerend ten aanzien van alternatieve vormen van leiderschap (§ 4.5.4.2.1).

Verder stellen deputaten dat recht moet worden gedaan aan de eigen culturele achtergronden van de nieuwe gemeenten en aan wat broeders en zusters in deze gemeenten meebrengen. Deputaten menen dat categoriale gemeenten een zeker bestaansrecht hebben.

Maar deputaten willen ook het eerste punt (de waarde van het kerkverband voor nieuwe gemeenten) sterk mee laten wegen. Daarom kiezen zij voor het model van de wijkgemeente, waarbij zij aantekenen dat het beter is dat een (wijk)gemeente niet te vroeg zelfstandig wordt.

Helaas is de vorming van een wijkgemeente in de praktijk niet altijd mogelijk, omdat het kan gebeuren dat de (oude) gemeente waaruit de nieuwe gemeente is voortgekomen, is opgeheven. Zij benadrukken dat bij gemeentestichting vanaf het begin ouderlingen moeten worden ingeschakeld.

Uw commissie meent in het licht van de discussie die zij met deputaten over deze dingen heeft gevoerd, dat deputaten de komende periode zich blijvend bezinnen op de verhouding tot en plaats van de zendingsgemeenten binnen ons kerkverband en wegen zoeken waardoor spanningen verminderd kunnen worden.

Verantwoordelijkheid voor zendingsgemeenten

Deputaten dragen verantwoordelijkheid voor zendingsgemeenten waaraan subsidie is verstrekt. Deputaten zien erop toe dat het project wordt uitgevoerd zoals in het projectplan werd beschreven. De betrokkenheid van deputaten krijgt vorm in een jaarlijks werkbezoek, coaching van de werker en advies aan de kerkenraad. Alle andere verantwoordelijkheden berusten bij de kerkenraad en de classis. Dit geldt ook voor kerkvisitatie. Voor zover deputaten weten wordt in zendingsgemeenten kerkvisitatie gehouden. Deputaten zijn daar echter niet bij betrokken. Uw commissie meent dat de aanwezigheid van een deputaat bij een kerkvisitatie te overwegen is. Daartoe moet echter de classis het initiatief nemen. Zij kan aan de visitatoren die een kerkvisitatie in een zendingsgemeente af moeten leggen, meegeven dat zij vooraf contact opnemen met deputaten evangelisatie en een deputaat uitnodigen als adviseur aanwezig te zijn bij de visitatie. Uw commissie stelt voor dat het moderamen van uw vergadering hierover een brief schrijft aan de classes.

Vragen in zendingsgemeenten

In zendingsgemeenten leven vele vragen (§ 4.5.2.). Deputaten achten een diepgaande bezinning op deze vragen nodig. Zij willen die bezinning doen samen met de Theologische Universiteit Apeldoorn en de zendingsgemeenten. Deze bezinning moet leiden tot concrete handreikingen en adviezen aan de zendingsgemeenten (§ 4.5.3.1). Uw commissie ondersteunt het voorstel tot besluit dienaangaande (9.2.1).

Financiële steun aan minder draagkrachtige zendingsgemeenten

De meeste zendingsgemeenten zijn financieel weinig draagkrachtig. Daarom willen deputaten evangelisatie samen met deputaten zending en diaconaat in overleg treden met deputaten onderlinge bijstand om te komen tot een uitbreiding van de mogelijkheden voor financiële steun aan financieel minder draagkrachtige zendingsgemeenten (§ 4.5.2.2.2 en 4.5.3.2). Daartoe hebben deputaten een voorstel tot besluit geformuleerd (9.2.2). Uw commissie ondersteunt dit voorstel.

Allochtone zendelingen

Soms keert een allochtone zendeling naar het land van herkomst terug (§ 4.5.2.2.3). Deputaten willen

samen met deputaten zending nadenken over mogelijkheden voor steun aan etnische leiders in zendingsgemeenten, die als zendeling onder hun eigen volk willen gaan werken. Uw commissie steunt dit voorstel tot besluit (9.2.3).

Studiemateriaal

Het evangelische denken heeft invloed in zendingsgemeenten, zoals dat ook in andere gemeenten het geval is (§ 4.5.4.3). Deputaten willen daarom ook binnen de zendingsgemeenten de handreiking *Studiemateriaal binnen de Gereformeerde Gezindte over evangelische stromingen* blijvend onder aandacht te brengen (9.2.4). Uw commissie ondersteunt dit voorstel tot besluit.

Missionaire gerichtheid

Er treden mensen toe tot zendingsgemeenten die elders in bestaande kerken teleurgesteld zijn. Uw commissie heeft daarover met deputaten gesproken. Deputaten geven aan dat zij hier niet sterk mee te maken hebben. Wel is het een punt dat blijvende aandacht behoeft. Deputaten willen dan ook per zendingsgemeente nagaan of en hoe de missionaire gerichtheid wordt bewaakt (§ 4.5.2.2.1). Ze willen de projecten kritisch volgen en hierover rapporteren op de volgende synode (§ 4.5.3.2). Uw commissie stemt in met dit voorstel tot besluit (9.2.5).

Financiering evangelisatiewerk

Niet alle gemeenten dragen af aan de kas evangelisatie. Sommige gemeenten kiezen een eigen bestemming voor die gelden. Het zou goed zijn dat alle gemeenten wel afdragen aan de kerkelijke kas evangelisatie. Om de betrokkenheid van kerken bij evangelisatieprojecten te bevorderen doet uw commissie het voorstel een onderzoek te doen naar de mogelijkheid van een projectmatige financiering van de projecten waaraan deputaten steun verlenen. Kerken kunnen dan juist voor een bepaald project doneren. Wat bij zending een succes is geworden, zou ook bij evangelisatie kunnen werken. Op die wijze kunnen ook gemeenten die bezwaren hebben tegen een algemene bijdrage aan de kas evangelisatie, toch hun omslag voldoen.

Gent

De evangelisatiepost Rehobôth in Gent wordt in het rapport van deputaten niet genoemd. Toch zijn er wel contacten. Een van de evangelisatieconsulenten heeft een bezoek gebracht aan deze post. Uw commissie zou graag zien dat het werk in Gent wordt ingekaderd in het breder kerkelijk leven. Een dergelijke incorporatie is ook aantrekkelijk voor de post in Gent, een 'wijkgemeente' van de gemeente van Barendrecht. De evangelist die daar werkzaam is, zou dan ook de mogelijkheid krijgen evangelist te worden overeenkomstig artikel 4 K.O. Uw commissie stelt uw vergadering voor de opdracht mee te geven aan deputaten dat zij de mogelijkheid onderzoeken voor een incorporatie van Gent in een breder kerkelijk kader.

Formulering artikel 4, lid 6.d

Deputaten hebben een voorstel geformuleerd ten aanzien van artikel 4, lid 6.d, K.O. Zij stellen voor dat aan lid 6.d de volgende zinsnede toegevoegd: 'De classis geeft een verklaring van bevoegdheid af, die gevoegd wordt bij de aanstellingsbrief die de evangelist van zijn kerkenraad ontvangt.' Uw commissie is van oordeel dat daarmee de formulering van deze bepaling wel heel breed wordt. Daarom stelt uw commissie na overleg met deputaten een geheel nieuwe formulering van lid 6.d voor: 'het onderzoek van de evangelist op de classis (zie lid b) vindt plaats na een verzoek van de kerkenraad daartoe en naar analogie van het bepaalde in art. 4 lid 3a K.O. Als de classis een verklaring van bevoegdheid heeft afgegeven, kan de kerkenraad overgaan tot zijn bevestiging. De kerkenraad voegt de verklaring van de classis bij de aanstellingsbrief.'

Artikel 52 K.O.

Deputaten stellen voor aan artikel 52. K.O. de volgende bepaling toe te voegen: 'De ondertekening door evangelisten naar art. 4 K.O. vindt plaats in een vergadering van de kerkenraad na de bevestiging in hun ambt.' Dit voorstel is in het rapport niet onderbouwd. Wel geven deputaten in hun rapport (in § 3.3.3.4) een breed citaat uit de Acta van 2007 waarin de ondertekening ter sprake komt. Deputaten hebben desgevraagd aangegeven dat de genoemde bepaling kan worden opgenomen als lid 2 van artikel 52 K.O. Uw commissie is van mening dat hierover eerst overleg moet plaatsvinden met deputaten kerkrecht en kerkorde.

Bijlage 19 K.O., artikel 6

Deputaten stellen voor om artikel 6 van bijlage 19 K.O. te schrappen. Uw commissie stemt met dit voorstel in.

Bijlage 19 K.O., artikel 10

Deputaten stellen voor om ook artikel 10 uit bijlage 19 te schrappen. Zij geven aan dat dit artikel, dat handelt over de 'classisdeputaat', nauwelijks nog functioneert. Zij zien voor zichzelf geen taak (meer) in het stimuleren van 'dit instituut'. Maar uw commissie meent dat deputaten met het schrappen van dit artikel een te rigoureuze ingreep doen. De classis moet de mogelijkheid houden tot het benoemen van een deputaat of een correspondent voor de evangelisatie. Daarom stelt uw commissie voor artikel 10 niet te schrappen, maar de eerste zin als volgt te wijzigen: 'Bij haar taak de plaatselijke kerken op te wekken tot evangelisatie (zie art. 3) kan de classis een classicaal correspondent voor de evangelisatie benoemen.' Aan de term 'correspondent' is hier de voorkeur te geven omdat in de voorgaande artikelen ook over deputaten wordt gesproken, maar dat zijn deputaten van een andere orde.

Bijlage 19 en zendingsgemeenten

Uw commissie heeft geconstateerd dat in bijlage 19 de zendingsgemeente niet wordt genoemd. Op zichzelf is dat merkwaardig omdat in art 21 K.O. daaraan een uitvoerige bepaling is gewijd. Uw commissie doet dienaangaande een voorstel.

Uw commissie stelt voor te besluiten

1. het werk en het beleid van deputaten goed te keuren en hen te danken voor hun arbeid;
2. opnieuw deputaten te benoemen, rekening houdend met de wens van het deputaatschap om het aantal deputaten benoemd door de generale synode uit te breiden met één;
3. deputaten op te dragen zich blijvend te bezinnen op de vraag hoe de kerken in de niet-grootstedelijke gebieden kunnen worden geholpen een gastvrije kerk te zijn;
4. de formulieren voor de bevestiging van een evangelist naar art. 4 K.O. nog niet vast te stellen, deputaten op te dragen overleg te hebben met deputaten eredienst en de resultaten van dat overleg te rapporteren aan de volgende synode;
5. ten aanzien van zendingsgemeenten deputaten op te dragen in samenwerking met de Theologische Universiteit Apeldoorn en de zendingsgemeenten een diepgaande bezinning op gang te brengen rondom de vragen die in zendingsgemeenten spelen, die in de komende inter-synodale periode moet leiden tot concrete handreikingen en adviezen aan de zendingsgemeenten;
6. samen met deputaten zending en diaconaat in overleg te treden met deputaten onderlinge bijstand en advies om te komen tot een uitbreiding van de mogelijkheden voor financiële steun aan financieel minder draagkrachtige zendingsgemeenten;
7. samen met deputaten zending na te denken over mogelijkheden voor steun aan etnische leiders in zendingsgemeenten die als zendeling onder hun eigen volk willen gaan werken;
8. binnen de zendingsgemeenten de handreiking Studiemateriaal binnen de Gereformeerde Gezindte over evangelische stromingen blijvend onder aandacht te brengen;
9. per zendingsgemeente na te gaan of en hoe de missionaire gerichtheid wordt bewaakt en hierover te rapporteren op de volgende synode;
10. de komende periode zich blijvend bezinnen op de verhouding tot en plaats van de zendingsgemeenten binnen ons kerkverband en wegen zoekt om de spanningen te verminderen, en daarover de volgende synode te rapporteren;
11. en verder deputaten op te dragen een onderzoek te doen naar de mogelijkheid van een projectmatige financiering van het evangelisatiewerk;
12. deputaten op te dragen de mogelijkheid te onderzoeken van een incorporatie van de evangelisatiepost te Gent in een breder kerkelijk kader;
13. het moderamen van de generale synode op te dragen de classes een brief te schrijven over de mogelijkheid dat een deputaat evangelisatie als adviseur betrokken wordt bij kerkvisitaties in zendingsgemeenten;
14. vast te houden aan de bepaling dat het examen van een evangelist naar art. 4 K. O. geregeld wordt naar analogie van het bepaalde in art. 4 lid 3a, dus ten overstaan van deputaten art. 49 K.O.;
15. artikel 4 lid 6d K.O. als volgt te wijzigen: 'het onderzoek van de evangelist op de classis (zie lid b) vindt plaats na een verzoek van de kerkenraad daartoe en naar analogie van het bepaalde in art. 4 lid 3a K.O. Als de classis een verklaring van bevoegdheid heeft afgegeven, kan de kerkenraad overgaan tot zijn bevestiging. De kerkenraad voegt de verklaring van de classis bij de aanstellingsbrief.';
16. deputaten op te dragen in overleg te treden met deputaten kerkrecht en kerkorde over de plaats in de kerkorde van de ondertekening door evangelisten naar art. 4 K.O.;
17. artikel 6 in bijlage 19 K.O. te schrappen;
18. de eerste zin van artikel 10 in bijlage 19 K.O. als volgt te wijzigen: 'Bij haar taak de plaatselijke kerken op te wekken tot evangelisatie (zie art. 3) kan de classis een classicaal correspondent voor de evangelisatie benoemen.';
19. deputaten op te dragen voor bijlage 19 K.O. een bepaling te formuleren met betrekking tot hun taak in relatie tot zendingsgemeenten en daarover een voorstel te doen aan de volgende generale synode.

D.J. Steensma, rapporteur

BIJLAGE 25

Artikel 54, 59, 66, 75, 84, 88, 89, 90, 102, 171, 175, 176, 177, 178, 206, 207, 238, 242, 244

Rapport van deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland**1. Inleiding****1.1. Rapport**

Na een inleidend hoofdstuk (1) volgt een hoofdstuk met daarin een stuk bezinning op de taak van deputaten i.v.m. de verhouding tussen landelijke aansturing en plaatselijke implementatie van beleid (2). Daarna volgen vijf hoofdstukken over de werkzaamheden van deputaten in verband met de contacten met de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt (3), de Gereformeerde Bond in de Protestantse Kerk in Nederland (4), de Gereformeerde Gemeenten (5), de Hersteld Hervormde Kerk (6) en de Nederlands Gereformeerde Kerken (7). Het daarna komende hoofdstuk gaat over het Deputaten Overleg Eenheid, waarin deputaten naar opdracht van de GS participeren (8). In hoofdstuk 9 doen deputaten verslag van de handelingen die voortkomen uit de opdracht om te participeren in het Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte (9), waarna in een laatste en afrondend hoofdstuk de rapportage van alle overige zaken volgt (10).

1.2. Samenstelling deputaatschap

De GS 2007 benoemde als deputaten ds. J.L. de Jong, mr. W.A. Mackay, ds. M. Oppenhuizen, J.W. Overeem, dr.ir. J.A. Pals, ds. J.W. Schoonderwoerd en ds. W. van 't Spijker. Van hen waren alleen J.W. Overeem en ds. J.W. Schoonderwoerd eerder lid geweest van dit deputaatschap. Ds. W. van 't Spijker fungeerde als voorzitter en ds. J.L. de Jong nam de taak van secretaris in deze periode op zich.

De brs. W.A. Mackay, J.W. Overeem en J.W. Schoonderwoerd komen niet voor herbenoeming in aanmerking.

1.3. Vergaderingen

Deputaten vergaderden eenentwintig keer. Daarnaast waren er acht gesprekken met deputaten van de GKv, vijf met het hoofdbestuur van de GB, drie met de commissie van de GG en vijf met de commissie interkerkelijke contacten van de HHK, vier met de commissie van de NGK. Verder waren deputaten vertegenwoordigd in het COGG en in het DOE. Er werd een verkennend gesprek gevoerd met de Raad van Advies voor het Gereformeerd Belijden (RAGB) binnen de PKN. De GS van de GKv 2008 werd bezocht en toegesproken door de voorzitter van deputaten.

2. Bezinning

2.1. Opdracht

De GS 2007 droeg deputaten op om, uitgaande van de instructie van deputaten, zich in het verlengde van de rapportage aan de GS 2001 nader te bezinnen op de verhouding tussen landelijke aansturing en plaatselijke implementatie van beleid en op de consequentie daarvan voor de taak van deputaten.

2.2. Rapportage aan de GS 2001

In 2001 is door deputaten aan de GS een bezinningstuk aangeboden t.a.v.:

1. de verhouding plaatselijke gemeente en kerkverband;
2. de kerkelijke 'eigenheid' en de roeping tot eenheid.

Deze bezinning is na te lezen in hoofdstuk 2 van bijlage 21 bij de *Acta* van de GS 2001. Deputaten zijn van oordeel dat de in 2001 geboden bezinning in de praktijk van de situatie 2010 nog steeds goede diensten kan bewijzen. Enkele belangrijke conclusies uit deze bezinning raken de verhouding tussen de landelijke aansturing en plaatselijke implementatie van beleid. Deputaten denken dan met name aan wat in de hoofdstukken 2.2.7 en 2.3.4 is geconcludeerd. Alleen al aan de conclusies van deze bezinning zijn belangrijke overwegingen te ontleen die de verhouding tussen de landelijke aansturing en plaatselijke implementatie van beleid t.a.v. de eenheid van de gereformeerde belijders duidelijk raken. Deputaten noemen u de volgende overwegingen:

1. In par. 2.2.7.4 schreven de toenmalige deputaten dat wezenlijke bezinning op en beleving van ons kerk zijn als *koinonia* met de Opperherder en in Hem met elkaar ons ook voor de toekomst de richting zal wijzen voor ons gemeente zijn, voor ons regionaal en landelijk verbonden zijn, maar evenzeer voor onze lokale en landelijke omgang met broeders en zusters van andere dan Christelijke Gereformeerde kerken.
2. In par. 2.2.7.5 stelden deputaten dat het zoeken van ware eenheid een heilige roeping is voor de kerk des Heren van alle tijden en plaatsen en dat bovendien het huidige tijdsgewricht de kerken van gereformeerd belijden tot echte stappen noopt.
3. In par. 2.3.4.1 schreven deputaten dat de gebrokenheid van het lichaam van Christus te ernstig is dan dat we daarin kunnen berusten. Dat geldt zowel voor de eenheid met anderen als voor de eenheid binnen de CGK.
4. In par. 2.3.4.2 trokken toenmalige deputaten een conclusie over het verschil tussen normatieve en niet-normatieve identiteit. Niet-normatieve identiteit, waarin het vaak gaat over vormgeving van liturgie en verschillend taalgebruik, kunnen heel belangrijk zijn maar kunnen niet beslissend zijn voor het al dan niet zoeken naar eenheid.
5. In par. 2.3.4.3 werd gesproken over de erfenis die is doorgegeven binnen de CGK. Genoemd werd de prediking, die in de lijn van de Afscheiding en ook onder invloed van de Nadere Reformatie een eigen karakter kreeg, wat in de gesprekken met de NGK en GKv leidde tot bijzondere aandacht voor de toe-eigening des heils in de prediking. Toenmalige deputaten concludeerden in hun bezinning dat dit niet automatisch een keuze voor het isolement betekende. De waarde van wat in de CGK ontvangen is, zou bovendien aangevuld kunnen worden met wat anderen bewaard hebben.
6. In par. 2.3.4.4 concludeerden deputaten dat de verschillen en de verdeeldheid binnen de CGK geen argument mogen zijn om de eenheid met anderen af te houden, wanneer over onze onderlinge problemen niet ernstig wordt gesproken. Wanneer binnen het eigen kerkelijke leven bijvoorbeeld kansels gesloten worden gehouden, wanneer gemeentegrenzen geperforeerd zijn, wanneer gezamenlijk gemaakte afspraken niet worden nageleefd, mag dat niet een beletsel worden voor de eenheid met anderen, maar moet geworsteld worden om daadwerkelijke eenheid met degenen die het allereerst aan ons gegeven zijn.
7. In par. 2.3.4.5 is de laatste conclusie dat wijsheid en geduld nodig zijn op de weg naar eenheid en wordt God gebeden om de synode en de kerken ijver en wijsheid te geven om te doen wat bij Hem past.

2.3. Spanning en verlegenheid

Uit bovengenoemde overwegingen en uit het geheel van de in 2001 aangeboden bezinning blijkt duidelijk genoeg, dat in de landelijke aansturing het besef aanwezig is, dat het, zoals in de instructie voor deputaten verwoord, naar de eis van Gods Woord en in overeenstemming met de gereformeerde confessie is om wegen te zoeken die kunnen leiden tot de eenheid van de kerken van gereformeerde belijdenis in Nederland. Deputaten hebben in opdracht van en met instemming van de verschillende generale synodes zo jarenlang beleid uitgestippeld voor onze kerken. Dit heeft er mede toe geleid dat er op dit moment diverse contacten zijn. Toch is deze landelijke aansturing bij lange na niet in alle plaatselijke gemeenten geïmplementeerd. Er zijn bijvoorbeeld kerkenraden die, zonder in gesprek te zijn geweest met een plaatselijke GKv, aangeven dat zij het niet zinvol achten om zo'n gesprek te initiëren. Voor deze en andere kerkenraden was in 2007 het federatief groei-model een brug te ver en, na een aantal eerste reacties op de in maart 2010 verstuurd nota over katholiciteit, blijkt ook duidelijk genoeg dat deze kerkenraden liever niet gestimuleerd en nog minder gefaciliteerd willen worden tot het zoeken van contacten met een plaatselijke GKv. Deputaten menen dat dit een duidelijk en actueel voorbeeld is van het feit dat de landelijke aansturing niet plaatselijk geïmplementeerd wordt. Zolang er op het

landelijke niveau en vanuit een theologisch uitgangspunt gesproken wordt over bijvoorbeeld *koinonia* met de Opperherder, die ons de richting moet wijzen in het zoeken van eenheid met allen die delen in deze *koinonia*, kunnen we als kerken wel een algemeen uitgangspunt formuleren om tot een landelijke aansturing te komen. Zodra dit echter vertaald moet worden naar de plaatselijke situatie gaan toch al heel snel zaken meespelen, die in de bezinning van 2001 worden aangeduid als zaken van niet-normatieve identiteit. Er is op dit punt in ons kerkverband een duidelijke spanning aan te wijzen tussen de landelijke aansturing en de plaatselijke implementatie. In deze spanning blijft de lijn van de landelijke aansturing op basis van de instructie van deputaten grotendeels gelijk. Zodra evenwel de wegen naar eenheid zo concreet worden dat van alle kerkenraden op zijn minst wordt verwacht om implementatie van het landelijke beleid te overwegen, wordt landelijk, met een beroep op de draagkracht van de kerken, door de GS een terugtrekkende beweging gemaakt. Dit heeft dan weer tot gevolg dat het proces van samenspreking en samenwerking op plaatselijk niveau bij gemeenten, die wel bereid zijn om over te gaan tot implementatie van het uitgezette beleid, feitelijk wordt geblokkeerd. Reeds in 1998 oordeelde de synode, blijkens van oordeel 4 in par. 2.1 van bijlage 21 bij de *Acta* van de GS 2001: dat het principieel, kerkrechtelijk en praktisch onjuist zou zijn wanneer het proces van samenspreking en samenwerking op plaatselijk niveau geheel geblokkeerd zou worden door het ontbreken of uitblijven van positieve resultaten van samensprekingen op het niveau van deputaten. De conclusies uit 2001, die de achtergrond vormen van de in par. 2.2 genoemde overwegingen, maken duidelijk dat deze spanning feitelijk in 2001 al is signaleerd. Toenmalige deputaten eindigden met een conclusie waarin benadrukt werd dat wijsheid en geduld nodig zijn op de weg naar eenheid. De slotzin van de bezinning uit 2001 was: 'God geve aan de synode en aan de kerken ijver en wijsheid om te doen wat bij Hem past.' Dit is een prachtige slotzin, maar het kan ook een verlegenheidsoplossing zijn om zo te eindigen. De opdracht van de GS 2007, om ons in het verlengde van de bezinning in 2001 nader te bezinnen op de verhouding tussen landelijke aansturing en plaatselijke implementatie van beleid, hebben deputaten dan ook verstaan als een opdracht om de in 2001 genoemde 'ijver en wijsheid' concreet te maken op een manier dat de kerken de spanning te boven komen en de verlegenheid voorbij.

2.4. *Hernieuwde bezinning*

Binnen deputaten is een notitie besproken waarin werd voorgesteld dat landelijke aansturing zou moeten betekenen dat vanuit het kerkverband de ruimte aangegeven wordt voor plaatselijke kerken om te komen tot nauwer kerkelijk samenleven. Die ruimte zou gevonden moeten worden binnen datgene wat als 'normatieve identiteit' wordt omschreven, trouw aan de Schriften en in overeenstemming met de gereformeerde belijdenis. In die notitie werd het gevaar genoemd dat elementen van 'niet-normatieve identiteit' al snel een rol gaan spelen wanneer het kerkverband iedere keer opnieuw via de classis en dep. art. 49 K.O. moet vaststellen of er plaatselijk sprake is geweest van genoegzame samensprekingen, zoals in bijlage 8 K.O. genoemd. Dit leidde tot een langdurige bespreking in deputaten, die verschillende keren is teruggekeerd. Het leek alsof deputaten niet tot een gezamenlijk voorstel zouden kunnen komen.

2.5. *Het net uitwerpen aan de andere zijde*

De hierboven bedoelde problematiek kwam ook via andere wegen dan de opdracht van de GS 2007 tot nadere bezinning op de tafel van deputaten terecht. Te denken is dan allereerst aan de vraag die vanuit de Gkv aan deputaten is gesteld over wat kerkelijke eenheid inhoudt, wat de Heere op dit gebied van ons vraagt en wat Hij ons geeft, en hoe breed de kerk van Christus mag zijn (vgl. par. 3.2). Dit heeft ertoe geleid dat deputaten zich toch hebben bezonnen op de vraag hoe breed de katholieke gereformeerde kerk mag zijn, hoewel daartoe geen expliciete opdracht was verstrekt. In een later stadium van het werk van deputaten is deze bezinning samengevloeid met de onder par. 2.4 genoemde bezinning. Deze vraag over de breedte van de katholieke gereformeerde kerk is ook via het COGG aangedragen aan deputaten als bezinningsonderwerp (vgl. par. 9.2).

Tenslotte keerde het onderwerp terug op het moment dat de besprekingen met de HHK over kanselruil concreet werden. Op dat moment bleek dat de route om te komen tot samenwerking in de (hersteld) hervormde kerk anders loopt dan de route die in bijlage 8 wordt beschreven. De ordinantiën van de HKO kiezen de route waarbij een principiële beslissing door de GS wordt genomen waarbij dan in eerste instantie predikanten van een andere kerkgemeenschap, c.q. de CGK, in alle hersteld hervormde gemeenten mogen worden uitgenodigd. De broeders van de HHK menen dat, wanneer deze beslissing door de GS van de HHK genomen wordt, ook de predikanten van de HHK wederkerig in alle kerken van de CGK moeten kunnen worden uitgenodigd; de beslissing daartoe wordt dan, na een principebeslissing van de GS, overgelaten aan de plaatselijke kerkenraad. Volgens de in bijlage 8 vastgestelde route is dat nu niet mogelijk.

In het gesprek met de broeders van de HHK is door deputaten genoemd dat dit willekeur met zich mee kan brengen in die zin dat niet alle christelijke gereformeerde predikanten uitgenodigd zullen worden. Dat zou ertoe kunnen leiden dat een plaatselijke HHK wel een predikant uit de CGK uitnodigt, maar niet de predikant van de CGK ter plaatse en eventueel ook omgekeerd. De broeders stemden dit toe maar stelden als wedervraag of deze 'willekeur' er binnen de CGK zelf in het uitnodigingsbeleid van kerkenraden ook al niet is? Uw deputaten konden dit niet ontkennen. Tegelijkertijd benadrukten de broeders van de HHK dat dit wat hen betreft niet in mindering kwam op het feit dat wij elkaar toch voluit erkennen als kerken staande op de basis van Schrift en belijdenis. Met andere woorden: zaken van niet-normatieve identiteit kunnen kanselruil wel verhinderen terwijl deze zaken desondanks niet verhinderen dat we elkaar voluit erkennen als kerken die zich in alles willen stellen op de grondslag van Gods Woord en de gereformeerde belijdenis. Deputaten menen inderdaad dat wij binnen de CGK feitelijk nu ook al zo met elkaar omgaan.

Dit alles heeft er toe geleid dat uw deputaten de in par. 2.4 bedoelde bezinning opnieuw onder de loep hebben genomen. Zij zijn zich ervan bewust geworden dat binnen de CGK bij het denken over samenspreking en samenwerking vrijwel onmiddellijk aan de in bijlage 8 beschreven manier wordt gedacht. Het geheel overziende achten deputaten het wijs dat de GS 2010 gaat overwegen of het net niet aan de andere zijde moet worden uitgegooid. Daarmee bedoelen zij dat er meer ruimte zou moeten komen voor plaatselijke kerken om samen te werken met andere plaatselijke kerken van gereformeerde belijden, waarvan de GS geconstateerd heeft dat zij zich in alles willen stellen op de grondslag van

Gods heilig Woord en de gereformeerde belijdenis. Daarbij is de taak van de classis om zich ervan te vergewissen dat er genoegzame eenparigheid van gevoelens is binnen de gemeente. Naar de mening van deputaten moet dan de GS de bandbreedte aangeven waarbinnen plaatselijke kerken zich kunnen bewegen in hun samenspreking en samenwerking met andere kerken van gereformeerd belijden. Binnen die bandbreedte erkennen we elkaar als kerken van gereformeerd belijden en binnen die bandbreedte moet er dan ook ruimte zijn om elkaars predikanten uit te nodigen en om verdere samenwerking te zoeken.

2.6. Een nieuwe richting

Deputaten beseffen dat de uitkomst van de bezinning een nieuwe richting op wijst, die zou moeten leiden tot aanpassing van bijlage 8 van de kerkorde. Deputaten menen echter dat niet alleen de bezinning van deputaten deze richting op wijst. Ook de opstelling van kerkenraden in het zoeken van contacten met plaatselijke kerken van gereformeerd belijden wijst deze richting op. Welke beslissingen de GS ook neemt t.a.v. samenwerking met andere kerken van gereformeerd belijden, kerkenraden beslissen uiteindelijk toch zelf of er al dan niet contact wordt gezocht. Dat is ook in overeenstemming met het gereformeerd kerkrecht. Daarnaast kan de vraag gesteld worden of ook de beslissing van de GS 2007, om enerzijds het federatief groeimodel met de GKv nog niet in te voeren en anderzijds wel deputaten op te dragen plaatselijke samenwerking voluit te stimuleren en te faciliteren, niet deze richting op wijst? Met die beslissing is immers ook een weg gezocht waarbij erkend wordt dat we landelijk niet veel verder komen dan elkaar erkennen als kerken van gereformeerd belijden terwijl anderzijds wel de weg wordt geopend tot plaatselijk samenwerking.

2.7. Voorstel tot besluit

Met opzet hebben uw deputaten dit bezinningshoofdstuk voorop geplaatst. Zij menen dat deze gedachten van belang zijn voor het geheel van de rapportage, met name waar het de contacten met de GKv en HHK, en in mindere mate de GB, betreft. Het in par. 6.4 voorgestelde besluit 3 kan niet los gezien worden van bovenstaande bezinning. Op een andere wijze hebben ook de in par. 3.5 voorgestelde besluiten 1 en 2 met deze bezinning te maken.

Deputaten stellen de synode voor te besluiten:

1. uit te spreken dat deputaten aan de in par. 2.1 beschreven opdracht tot bezinning hebben voldaan;
2. bijlage 8 K.O. aan te passen overeenkomstig het voorstel van deputaten in bijlage 1 van dit rapport.

3. Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) (GKv)

3.1. Opdracht

De GS 2007 nam inzake de relatie tot de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) het volgende besluit:

De generale synode kennisgenomen hebbend van:

1. het rapport van deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland inzake de verhouding tot de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt);
2. het rapport van de door haar ingestelde commissie;

gehoord hebbend

de bespreking op de vergadering;

constaterend:

1. dat de kerken eerder geraadpleegd zijn over de wenselijkheid van en de mogelijkheden tot invoering van het 'federatief groeimodel' en dat hierop in vrijwel gelijke verhouding uit de kerken zowel positieve als negatieve reacties zijn ontvangen;
2. dat de kerken opnieuw benaderd zijn om de bedoeling van het 'federatief groeimodel' uit te leggen;
3. dat de kerken opnieuw een oordeel gevraagd is over het 'federatief groeimodel', voor zover de toelichting van deputaten hun daar aanleiding toe gaf;
4. dat deputaten melden dat deze nieuwe raadpleging geen wezenlijke wijziging heeft gebracht ten aanzien van de constatering onder 1;
5. dat het deputaten gezamenlijk niet is gelukt om alle reacties uit de kerken inzake het 'federatief groeimodel' geestelijk te 'wegen' en de synode met de uitkomst van die weging te dienen met het oog op een verantwoorde besluitvorming;
6. dat deputaten met de deputaten van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) vanuit de bereikte principiële overeenstemming gesproken hebben over de prediking en melden dat in deze gesprekken naast toenemende geestelijke verbondenheid ook blijvende moeite ervaren is om elkaar in de geestelijke beleving te begrijpen en te herkennen;
7. dat deputaten samen met deputaten kerkorde en kerkrecht voor bezinning op de kerkelijke positie van samenwerkingsgemeenten willen participeren in het zgn. Deputaten Overleg Eenheid ('DOE-groep');

overwegend:

1. dat in een deel van de kerken de zorg met betrekking tot het functioneren van de overeenstemming over de toe-eigening des heils in de praktijk van de prediking niet is weggenomen;
2. dat de kerken blijkens de gehouden raadplegingen de verschillen in prediking zeer verschillend taxeren;
3. dat zorgvuldig dient te worden omgegaan met de verschillen binnen het kerkverband;
4. dat de kerken in bijlage 8 K.O. een regeling hebben voor het gestalte geven aan eenheid met kerken van gereformeerd belijden;
5. dat bezinning op de positie van samenwerkingsgemeenten behoort tot de taken van deputaten;

van oordeel:

1. dat wat aan eenheid en samenwerking met de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) bereikt is

- behouden moet blijven en zoveel mogelijk moet worden uitgebouwd;
- 2. dat het Deputaten Overleg Eenheid daarvoor goede mogelijkheden biedt;
- 3. dat de kerken invoering van het federatief groeimodel op dit moment niet kunnen dragen;

spreekt uit:

- 1. te blijven bij de voorlopige regeling voor het gestalte geven aan eenheid met kerken van gereformeerd belijden;
- 2. dat classis en deputaten art. 49 K.O. conform de uitspraak van de generale synode 2004 gehouden zijn om zich in hun beoordeling van aanvragen van plaatselijke kerken om te mogen overgaan tot nauwer kerkelijk samenleven met een kerk van gereformeerd belijden te houden aan wat de duidelijke intentie is van bijlage 8 K.O.;
- 3. samenwerken en nauwer kerkelijk samenleven met de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) op plaatselijk niveau voluit te willen stimuleren en te faciliteren;
- 4. dat het belangrijk is om in het plaatselijk gesprek over de prediking in het bijzonder te letten op het functioneren van de principiële overeenstemming ter zake van de toe-eigening des heils;
- 5. dat de 'Balans van de preekbespreking deputaten CGK/GKv 2006' goede diensten kan bewijzen bij het plaatselijk gesprek over de prediking;

en besluit:

- 1. deputaten op te dragen om samen met de deputaten van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) samenwerking en nauwer kerkelijk samenleven met de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) op plaatselijk niveau voluit te stimuleren en te faciliteren;
- 2. deputaten (evenals deputaten kerkorde en kerkrecht) op te dragen om te participeren in het Deputaten Overleg Eenheid en mede aan de hand van dat overleg de synode te dienen met voorstellen inzake de samenwerking tussen gemeenten;
- 3. het federatief groeimodel op dit moment niet in te voeren;
- 4. de notitie over charismatische invloeden te aanvaarden als een waardevolle handreiking;
- 5. deputaten op te dragen van hun handelingen verslag te doen aan de volgende generale synode.

3.2. Generale Synode Zwolle-Zuid 2008

Deputaten bezochten de GS Zwolle-Zuid 2008 en ds. W. van 't Spijker sprak deze synode toe. Inzake de landelijke verhouding tot onze kerken was er duidelijke teleurstelling merkbaar dat onze GS 2007 heeft besloten om het federatief groeimodel op dat moment niet in te voeren. De GS GKv 2008 zag echter geen andere mogelijkheid dan zich neer te leggen bij dit gegeven. Daarnaast constateerde deze synode met dankbaarheid dat het besluit van de GS 2007 een stimulans bevat voor de eenheid op plaatselijk niveau. Na de teleurstelling verwoord te hebben, heeft deze synode dan ook besloten om deputaten kerkelijke eenheid in samenwerking met deputaten eenheid van de CGK de opdracht te geven om de samenwerking op plaatselijk niveau voluit te stimuleren en te faciliteren. Daarnaast gaf deze synode haar deputaten de opdracht om met ons deputaatschap te spreken over de vraag wat kerkelijke eenheid inhoudt, wat de Heere op dit gebied van ons vraagt en wat Hij ons geeft, en hoe breed de kerk van Christus mag zijn.

3.3. Ontmoetingen

In de eerste ontmoeting zijn ook de besluiten van de GS 2007 ten aanzien van de GKv besproken. Deputaten kerkelijke eenheid GKv (DKE) gaven in die ontmoeting te kennen de bespreking op de CGK – synode als bevreemdend te hebben ervaren. Bij hen is stellig de indruk gewekt dat de problematische verhouding tot de GKv vooral de interne problematiek binnen de CGK aan het licht brengt. Na deze eerste ontmoeting is spoedig op een goede manier het gesprek weer opgevat, waar het opgevat moest worden, maar zeker tijdens deze eerste ontmoeting was de teleurstelling over het niet invoeren van het federatief groeimodel nog heel goed merkbaar.

Waar in het verleden een directe opdracht gegeven is om elkaars prediking te onderzoeken en gezien het feit dat de GS 2007 heeft uitgesproken dat de 'balans van de preekbespreking' goede diensten kan bewijzen bij het plaatselijk gesprek over de prediking hebben deputaten besloten om het gesprek over elkaars prediking voort te zetten. Op deze wijze kunnen ook deputaten, die na het vaststellen van de 'balans van de preekbespreking' zijn benoemd, vanuit de eigen ervaring plaatselijke kerken stimuleren om het gesprek over de prediking aan te gaan. De gezamenlijke deputaatschappen hebben daarbij gekozen voor de methode om bij toerbeurt met de agenda van de vergadering een preek ter bespreking mee te sturen. Op deze wijze is in iedere ontmoeting een preek besproken.

In de tweede ontmoeting kwam onder andere de opdracht van de GS van de GKv aan DKE ter sprake dat DKE met ons deputaatschap zouden spreken over de 'katholiciteit van de kerk'. Deputaten hebben dat meerdere malen gedaan, temeer daar uw deputaten in hun vergaderingen merkten dat de katholiciteit een wezenlijke notie is in het zoeken naar eenheid. De gesprekken hebben geresulteerd in het opstellen van de notitie 'Katholiciteit en eenheid' (zie bijlage 2). Uit de ondertitel *Handreiking voor plaatselijke gesprekken CGK-GKv* blijkt dat het beide deputaatschappen een goede gedachte leek om deze notitie te integreren in de opdracht om plaatselijke samenwerking voluit te stimuleren en te faciliteren. Zij hebben namelijk besloten de kerken deze notitie toe te sturen en in het bijzonder de gemeenten, waar geen contacten (meer) zijn tussen CGK en GKv ter plaatse, telefonisch te benaderen en daarmee op te roepen (weer) contact te zoeken, waarbij de notitie als handreiking voor het gesprek wordt aangeboden. Deputaten hebben tevens besloten dat zij er op aandringen dat zo'n gesprek plaats heeft in aanwezigheid van een lid van DKE en één van de deputaten. Deputaten beseffen dat deze gespreksronde veel tijd neemt (het betreft totaal ongeveer 46 gemeenten) en daarom ook niet vóór de GS 2010 afgerond kan worden. Zij menen echter op deze wijze het meest recht te kunnen doen aan de opdracht van de synode inzake het stimuleren en faciliteren van de plaatselijke samenwerking en nauwer kerkelijk samenleven. Bovendien denken zij zo plaatselijke kerken te kunnen stimuleren meer te gaan beseffen dat het belijden van de katholiciteit van de kerk consequenties móet hebben voor de omgang als schriftgetrouwe, confessionele kerken met elkaar. Het belang van de nota werd voor beide deputaatschappen onderstreept door signalen uit de kerken. Zo komt het voor dat kerkenraden het

gesprek met plaatselijke kerken uit de GKv niet aan willen gaan. En in sommige classicale vergaderingen gebeurt het dat broeders zonder meer tegen plaatselijke samenwerking met een GKv van één van de classisgemeenten stemmen, terwijl wel aan de in bijlage 8 K.O. gestelde voorwaarden is voldaan. Daar staat tegenover dat uw deputaten in de verslagperiode ervan kennis hebben kunnen nemen dat steeds meer plaatselijke kerken van de CGK en GKv zijn gaan samenwerken: het jaarboek CGK 2010 laat ten opzichte van het jaarboek CGK 2007 een verdubbeling zien van het aantal gemeenten, waarvan plaatselijke samenwerking in het jaarboek is geregistreerd door een #. Uit deze registratie, die aansluit bij berichten die deputaten uit de kerken bereiken, kan geconcludeerd worden dat plaatselijke samenwerking toeneemt, ook zonder dat het federatief groei-model is ingevoerd. Uw deputaten menen dat dit om een bezinning vraagt op wat deze voortgaande plaatselijke ontwikkeling in de toekomst moet betekenen voor de landelijke organisatie van beide kerkverbanden. Op 14 oktober 2009 is er een tripartiete ontmoeting geweest tussen resp. de commissie en de deputaatschappen van de HHK, GKv en CGK. In deze ontmoeting is gesproken over 'tweeërlei kinderen des verbonds' aan de hand van een door dr. W. van Vlastuin daarover opgestelde notitie. De algemene conclusie van de commissie en de deputaatschappen is geweest dat het nuttig is om een inhoudelijk onderwerp als dit gezamenlijk te bespreken.

3.4. Deputaten Overleg Eenheid (DOE)

Gezien het feit dat de opdracht om in DOE te participeren is gegeven in het kader van de relatie met de GKv zou het te verwachten zijn dat deputaten in dit hoofdstuk daarvan ook verslag doen. Omdat DOE echter ook de relatie met de NGK aangaat en deputaten de GS in het kader van DOE ook enkele voorstellen willen doen die zowel de samenwerkingsgemeenten met de GKv als ook die met de NGK betreffen, hebben deputaten ervoor gekozen om hierover in een apart hoofdstuk te rapporteren.

3.5 Voorstellen tot besluitvorming

Deputaten stellen de GS 2010 voor te besluiten:

1. de opdracht te continueren om samen met de deputaten van de GKv samenwerking en nauwer kerkelijk samenleven met de GKv op plaatselijk niveau voluit te stimuleren en te faciliteren;
2. deputaten op te dragen zich samen met de deputaten van de GKv te bezinnen op de vraag hoe de landelijke organisatie van beide kerkverbanden in de toekomst vorm moet krijgen;
3. deputaten aan te bevelen om ook in de toekomst inhoudelijke onderwerpen, die zowel de HHK als de GKv en de CGK aangaan te bespreken in een tripartiet overleg;
4. deputaten op te dragen van hun handelingen verslag te doen aan de volgende generale synode.

4. De Gereformeerde Bond in de Protestantse Kerk in Nederland (GB)

4.1. Opdracht

De GS 2007 nam inzake de relatie tot de Gereformeerde Bond in de Protestantse Kerk in Nederland het volgende besluit:

De generale synode kennisgenomen hebbend van:

1. het rapport van deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland inzake de verhouding tot de Gereformeerde Bond in de Protestantse Kerk in Nederland;
2. het rapport van de door haar ingestelde commissie;

gehoord hebbend:
de bespreking op de vergadering;

constaterend:

1. dat deputaten volgens hun opdracht het overleg met het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond in de Protestantse Kerk in Nederland hebben voortgezet;
2. dat deputaten met het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond hebben vastgesteld dat er afspraken gemaakt kunnen worden met hervormd-gereformeerde gemeenten binnen de Protestantse Kerk in Nederland;
3. dat deputaten de handreiking voor het gesprek tussen de kerkenraden over de uitoefening van de tucht met het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond aan de kerken ter beschikking hebben gesteld;
4. dat deputaten de 'Regeling voor het gestalte geven aan plaatselijke eenheid en samenwerking met hervormde gemeenten van gereformeerd belijden' die door de generale synode van 2004 is vastgesteld met het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond tegelijk met de onder 3 genoemde handreiking aan de kerkenraden hebben toegezonden;
5. dat deputaten tegelijk met het onder constaterend 3 en 4 genoemde de plaatselijke gemeenten gestimuleerd hebben elkaar te ontmoeten daar waar de gereformeerde belijdenis wordt onderschreven;
6. dat deputaten melden dat respons is uitgebleven op het onder constaterend 3-5 genoemde;

overwegend:

1. dat deputaten melding maken van een goede samenwerking met de Gereformeerde Bond, onder andere bij de herziening van de Statenvertaling;
2. dat we elkaar nodig hebben in deze tijd omdat we confessioneel en geestelijk dicht bij elkaar staan;

spreekt uit:

1. dankbaar te zijn voor het goede overleg en de samenwerking met het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond;
2. teleurgesteld te zijn dat er nauwelijks respons is geweest op de oproep aan de plaatselijke kerken tot het zoeken van contact met gemeenten van gereformeerdebondssignatuur;
3. dat evenwel de redenen genoemd door de generale synode 2001 om te zoeken 'naar samenwerking en kerkelijk samenleven met allen die de naam van Christus liefhebben en naar Zijn

- woord begeren te leven' nog onverminderd gelden;
4. het overleg met het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond te willen voortzetten;
 5. dat het wenselijk is plaatselijk in ieder geval samen te werken en zo mogelijk op basis van de daarvoor in 2004 aanvaarde regeling te blijven zoeken naar vormen waarin plaatselijk samenleven met gemeenten van gereformeerdebondssignatuur in de Protestantse Kerk in Nederland gestalte kan krijgen;

besluit:

1. deputaten op te dragen het overleg met het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond voort te zetten;
2. in dit overleg te bespreken hoe we elkaar tot steun kunnen zijn in het bewaren en doorgeven van het gereformeerde erfgoed;
3. deputaten op te dragen om in overleg met het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond de kerken duidelijk te maken welke mogelijkheden er zijn om plaatselijk samen te werken of kerkelijk samen te leven met gemeenten van gereformeerdebondssignatuur en welke kansen samenwerking en kerkelijk samenleven bieden, bijv. in missionair en diaconaal opzicht;
4. deputaten op te dragen van hun handelingen verslag te doen aan de volgende generale synode.

4.2. Ontmoetingen

In een vijftal ontmoetingen, waarvan de laatste in juni 2010, spraken deputaten met vertegenwoordigers van het hoofdbestuur van de GB. In die ontmoetingen is telkens aandacht geweest voor de gezamenlijke verbondenheid aan het gereformeerde erfgoed. Vanuit de GB werd sterk benadrukt dat er door de jaren heen vele dwarsverbindingen zijn ontstaan, waarbij een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het gereformeerde erfgoed gestalte kreeg in vele verschillende verbanden. Te denken is dan aan Theologia Reformata, Centrum voor Israëlstudies, het evangelisatieblad *Echo*, de uitzending van dr. B. van der Toren naar Bangui, herziening van de Statenvertaling en vele andere voorbeelden, die bij de ontmoetingen zijn opgesomd. Wanneer het gaat om initiatieven, die het vraagstuk van de kerk kunnen laten rusten, is er veel herkenning tussen de CGK en de GB. Op al die terreinen zijn wij elkaar al jarenlang tot steun in het bewaren en doorgeven van het gereformeerde erfgoed. Daarentegen komen contacten tussen de plaatselijke kerkenraden nog steeds niet van de grond. Samen met de GB hebben deputaten besproken dat het in verschillende gemeenten toch mogelijk zou moeten zijn om te komen tot contacten, die leiden tot kanselruil. Deputaten hebben besloten om een zevental gemeenten aan te gaan schrijven en nadrukkelijk te verzoeken om stappen in de richting van elkaar te zetten. De in 2004 vastgestelde regeling blijkt bij veel kerkenraden niet of nauwelijks bekend te zijn. Deputaten verwachten dat er een goede voorbeeldwerking vanuit zal gaan, wanneer het landelijk bekend wordt dat een aantal plaatselijke gemeenten tot kanselruil is gekomen. Op het moment van het schrijven van deze rapportage moet het aanschrijven van voorbeeldgemeenten nog beginnen. Deputaten kunnen u dus nog niet verslaan op welke wijze dit in samenwerking met de GB ontstane initiatief heeft geleid tot resultaat.

4.3. Voorstellen tot besluitvorming

Deputaten stellen de GS 2010 voor te besluiten:

1. deputaten op te dragen om het overleg met het hoofdbestuur van de GB voort te zetten;
2. deputaten op te dragen samen met het hoofdbestuur van de GB te blijven bespreken hoe wij elkaar tot steun kunnen zijn in het bewaren en doorgeven van het gereformeerde erfgoed;
3. deputaten op te dragen om met het beleid om een aantal plaatselijke gemeenten te benaderen voort te gaan;
4. deputaten op te dragen van hun handelingen verslag te doen aan de volgende generale synode.

5. Gereformeerde Gemeenten (GG)

5.1. Opdracht

De GS 2007 nam inzake de relatie tot de Gereformeerde Gemeenten het volgende besluit:

De generale synode

kennisgenomen hebbend:

1. van het rapport van deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland inzake de verhouding tot de Gereformeerde Gemeenten;
2. van het rapport van de door haar ingestelde commissie;

gehoord hebbend:

de bespreking op de vergadering;

overwegend:

1. dat deputaten melden dat de sfeer van de ontmoetingen goed was;
2. dat er weinig perspectief is op het komen tot kerkelijke eenheid;
3. dat we elkaar als kerken van gereformeerd belijden niet loslaten;
4. dat de gesprekken verdere vervreemding van elkaar en onjuiste beeldvorming voorkomen;

besluit:

1. deputaten op te dragen het gesprek met de commissie van de Gereformeerde Gemeenten voort te zetten, om geestelijke herkenning te bevorderen en zonodig actuele ontwikkelingen te bespreken; in dit gesprek zo mogelijk met elkaar van gedachten te wisselen over de prediking aan de hand van preken van beide zijden;
3. deputaten op te dragen van hun handelingen verslag te doen aan de volgende generale synode.

5.2. Ontmoetingen

In de eerste ontmoeting werd over en weer vastgesteld dat zowel de generale synode van de GG als ook de generale synode van de CGK benadrukt heeft dat het goed is om als kerken van gereformeerd

belijden met elkaar in gesprek te blijven. Er is met elkaar gesproken over het belijden van één algemene christelijke Kerk in relatie tot het kerkelijk besef en de liefde tot het eigen kerkverband. In een tweetal ontmoetingen zijn preken besproken van predikanten van de CGK en de GG. De ontmoetingen waren vriendelijk van karakter waarbij wederzijds gepoogd werd elkaar op een goede wijze te verstaan. Ook bij de preekbesprekingen, die in totaal over vier preken (van elk kerkverband twee) gingen, werd nadrukkelijk gezocht elkaar te verstaan. Wederzijds zijn er vriendelijke en waarderende woorden uitgesproken, maar er werd daarentegen ook bij elke preek benadrukt dat het geheel van de preek vanuit het andere kerkverband toch als wat teleurstellend werd ervaren. Van de zijde van de GG werd dan opgemerkt dat een preek exegetisch mooi was, maar te weinig bevindelijk, terwijl van de kant van de CGK bijvoorbeeld opgemerkt werd dat de bevindelijkheid een preek ook op zodanige wijze kan laten voortkabbelen dat de verantwoordelijkheid van de mens eigenlijk buiten beeld blijft, terwijl de tekst wel aanleiding geeft om die verantwoordelijkheid te benadrukken. In de laatste ontmoeting hebben deputaten gesproken over een vervolg op de ontmoetingen. Gezamenlijk is vastgesteld dat zowel bij de commissie van de GG als bij de deputaten van de CGK het intensief ontmoeten van elkaar geen prioriteit heeft. Zowel de commissie als ook deputaten zullen daarom aan resp. de synodes van de GG en de CGK voorstellen om elkaar in een periode tussen twee synodes minstens eenmaal te ontmoeten met als doel de tot nu toe gevonden herkenning vast te houden en zo nodig actuele ontwikkelingen te bespreken. De commissie en deputaten hebben daarbij nadrukkelijk naar elkaar uitgesproken het wel van groot belang te achten om op deze manier contact met elkaar te onderhouden, al was het alleen al vanuit het oogpunt van de signaalfunctie die er van uitgaat dat de kerken toch met elkaar spreken.

5.3. Voorstellen tot besluitvorming

Deputaten stellen de GS 2010 voor te besluiten:

1. deputaten op te dragen het gesprek met de commissie van de GG voort te zetten om de tot nu gevonden herkenning vast te houden en zo nodig actuele ontwikkelingen gezamenlijk te bespreken;
2. deputaten op te dragen van hun handelingen verslag te doen aan de volgende generale synode.

6. De Hersteld Hervormde Kerk (HHK)

6.1. Opdracht

De generale synode

kennisgenomen hebbend van:

1. het rapport van deputaten eenheid voor de gereformeerde belijders in Nederland;
2. het rapport van de door haar ingestelde commissie;

gehoord hebbend

de bespreking op de vergadering;

constaterend:

1. dat deputaten contact hebben gelegd met de Hersteld Hervormde Kerk;
2. dat deputaten verkennende gesprekken hebben gevoerd met een delegatie van de Hersteld Hervormde Kerk;
3. dat deputaten de mogelijkheid tot het aangaan van contacten met de Hersteld Hervormde Kerk hebben onderzocht;

overwegend:

1. dat deputaten melden dat bij de Hersteld Hervormde Kerk de intentie aanwezig is om contact te hebben als kerken;
2. dat er overeenstemming is over de grondslag van de kerk;
3. dat bij voortgaand gesprek de prediking aandacht verdient;
4. dat van de zijde van de Hersteld Hervormde Kerk is aangegeven dat men vooralsnog terughoudend wil zijn t.o.v. kanselruil in verband met de rust in de gemeenten en liturgische verschillen;

voorts overwegend:

1. dat de gesprekken plaatsvonden in een verkennende fase;
2. dat deputaten melden bij het spreken over de grondslag van de kerk ook de kerkorde ter sprake te hebben gebracht;
3. dat in het gesprek over de kerkorde bleek dat in de Hersteld Hervormde Kerk de kerkorde van de Nederlandse Hervormde Kerk uit 1951 vooralsnog wordt gehandhaafd, zij het dat de Hersteld Hervormde Kerk zich duidelijker wil binden aan de gereformeerde belijdenis;

van oordeel:

1. dat we in acht moeten nemen dat de Hersteld Hervormde Kerk nog verkeert in een situatie van opbouw;
2. dat we in verschillende zaken wat tijd moeten nemen om verstandig met de dingen om te gaan;
3. dat verdergaand gesprek over de binding aan de gereformeerde belijdenis en over de kerkorde als grondslag van de kerk nodig is en dienstbaar kan zijn aan de uitbreiding van de contacten met de Hersteld Hervormde Kerk;

besluit:

1. het gesprek met de Hersteld Hervormde Kerk voort te zetten;
2. deputaten op te dragen vanuit de geestelijke herkenning over en weer door te spreken over:
 - a. de binding aan de gereformeerde belijdenis en het functioneren van die belijdenis in prediking en in de bediening en beleving van de sacramenten;
 - b. de inhoud en het functioneren van de vigerende kerkorde;
3. deputaten op te dragen samen met de delegatie van de Hersteld Hervormde Kerk te onderzoeken op welke wijze samenwerking met eventueel kanselruil mogelijk is;
4. deputaten op te dragen van hun handelingen verslag te doen aan de volgende generale synode.

Tevens besloot de synode:

aan deputaten op te dragen zich te bezinnen op de vraag of voortaan de Hersteld Hervormde Kerk zal worden uitgenodigd om tijdens de synodale besprekingen van de contacten tussen deputaten en deze kerk de synode bij te wonen en toe te spreken en daarover een gefundeerd voorstel te doen.

6.2. Ontmoetingen

Uw deputaten hebben vijf ontmoetingen gehad met de commissie interkerkelijke contacten van de HHK. In die ontmoetingen kon op een constructieve wijze gesproken worden over de door de GS 2007 aan deputaten opgedragen onderwerpen. Er is door deputaten met de commissie van de HHK doorgesproken over de binding aan de gereformeerde belijdenis. De commissie van de HHK geeft daarbij aan dat de HHK de kerkorde van 1951 heeft meegenomen als orde voor de kerk. Art. X.1, waar gesproken wordt over 'in gemeenschap met de belijdenis der vaderen' was in verschillende ontmoetingen onderwerp van gesprek. Aanvankelijk was dit artikel ook binnen de HHK nog onderwerp van bespreking. De commissie heeft echter in de richting van uw deputaten onmiddellijk aangegeven dat voor de broeders van de HHK de woorden 'in gemeenschap met' ook een hartelijke verbondenheid en overeenstemming met de belijdenis der vaderen betekende. In de ontmoeting van 18 december 2009 meldde de commissie aan deputaten dat de synode van de HHK in eerste lezing een gewijzigd artikel X.1 heeft vastgesteld. De tekst van dit artikel is geworden: 'In dankbare gehoorzaamheid aan de Heilige Schrift als bron der prediking en enige regel des geloofs doet de gehele kerk, ook in haar ambtelijke vergaderingen, in gemeenschap en overeenstemming met de belijdenis der vaderen en in het besef van haar verantwoordelijkheid voor het heden, zich strekkende naar de toekomst van Jezus Christus, belijdenis van de drie-enige God zoals Hij Zichzelf in Zijn Woord heeft geopenbaard.' Deputaten menen dat hiermee door de synode van de HHK een stap is gezet waarin tegemoet gekomen is aan de wens om onduidelijkheid rond de binding aan de belijdenis der vaderen weg te nemen.

Deputaten spraken in een van de ontmoetingen ook over het functioneren van de belijdenis in de prediking en de bediening en beleving van de sacramenten. Tevens is in een tripartiete ontmoeting, waarbij ook de deputaten van de GKv aanwezig waren, gesproken over het onderwerp 'tweeërlei kinderen des verbonds'. In die ontmoeting, waarbij een notitie van dr. W. van Vlastuin als uitgangspunt werd genomen, bleek dat er veel onderlinge herkenning is als het gaat om de visie op de gemeente, het verbond en de verkiezing. Toen in een volgende bilaterale ontmoeting gevraagd werd of de inhoud van deze notitie ook over de volle breedte functioneert in de prediking en de bediening en beleving van de sacramenten, werd daar door de leden van de commissie zonder aarzelen bevestigend geantwoord. Tegelijkertijd werd wel eerlijk gezegd dat er ook binnen de HHK, net als in de CGK, verschillen zijn op te merken tussen de verschillende gemeenten. De overeenkomst is echter dat alle gemeenten willen staan op de bodem van Schrift en belijdenis. Binnen de HHK leeft echter de overtuiging dat de binnen dat kader voorkomende verschillen geen kerkscheidende factoren mogen vormen. Deputaten spraken daar met de commissie van de HHK ook in die zin over dat binnen dat kader niet alle CGK gemeenten bereid zullen zijn om alle HHK predikanten uit te nodigen en vice versa. Toch menen zowel deputaten als ook de commissie dat dit geen reden hoeft te zijn om elkaar toch niet te erkennen als kerken die op dezelfde bodem van Schrift en belijdenis willen staan. De eerlijkheid gebiedt immers om te zeggen dat in beide kerkverbanden deze verschillen onderling ook voorkomen.

Met de commissie is doorgesproken over de verhouding tussen de Dordtse Kerkorde (DKO) en de Hervormde Kerkorde (HKO). Daarbij is genoemd dat er geen enkele kerk is die de DKO ongewijzigd heeft overgenomen en dat er ook veel uit de DKO is verwerkt in de HKO van 1951. Het zou nuttig zijn om studie te maken van de achtergrond van het ontstaan van de HKO 1951. Van de zijde van de HHK is de suggestie geopperd of het niet nuttig zou zijn om een gezamenlijke studietoelichting te stellen die de twee kerkorden vergelijkt en de verschillende structuur beoordeelt. Dit zou ook in samenwerking met andere kerken gedaan kunnen worden. Deputaten hebben toegezegd de mogelijkheid bij de GS 2010 in overweging te geven dat deputaten kerkrecht en kerkorde hieraan hun medewerking verlenen.

Vanaf de eerste ontmoeting is in de gesprekken meegenomen dat deputaten de opdracht ontvingen op welke wijze samenwerking met eventueel kanselruil mogelijk is. Deputaten hebben daarbij steeds benadrukt dat daarbij gedacht wordt aan een landelijke regeling en niet aan vrijblijvende plaatselijke initiatieven. De commissie van de HHK heeft het onderwerp van kanselruil vervolgens ter sprake gebracht op de hersteld hervormde synode met als gevolg dat deze synode een drietal intentieverklaringen heeft uitgesproken, namelijk:

1. dat deze synode bereid is om ordinantie 20.3 (HKO) 'Bijzondere betrekkingen met andere Kerken' van toepassing te verklaren op de Christelijke Gereformeerde Kerken. De synode beperkt dit tot ordinantie 20.3.2a (HKO), zodat een predikant van de CGK 'mits op uitnodiging en met toestemming van de kerkenraad ener gemeente, in een kerkdienst van die gemeente bevoegd is tot de bediening van Woord en sacramenten, tot de dienst der gebeden en tot de kerkelijke bevestiging en inzegening van een huwelijk'.
2. dat deze synode aan de generale synode van de CGK verzoekt om wederkerig ook de mogelijkheid te openen dat predikanten van de HHK kunnen voorgaan in een plaatselijke Christelijke Gereformeerde Kerk, uiteraard ook 'op uitnodiging en met toestemming van de kerkenraad ener gemeente'.
3. dat deze synode toestemming verleent aan Hersteld Hervormde gemeenten tot het aangaan van een interkerkelijke samenwerking met een plaatselijke Christelijke Gereformeerde Kerk. Waarbij deze samenwerking conform ordinantie 20.3a.3a t/m c (HKO) beperkt wordt tot:
 - a. het als regel houden van gemeenschappelijke kerkdiensten onder leiding van de predikanten (en) of voorganger(s) der aan de samenwerking deelnemende kerkgemeenschappen of van degenen die hen rechtens vervangen;
 - b. de gezamenlijke verzorging van de catechese;
 - c. het gemeenschappelijk verzorgen van huis- en ziekenbezoek.

Van deze drie door de Hersteld Hervormde synode aanvaardde voorstellen is door de commissie van de HHK duidelijk gesteld dat het hier gaat om een intentieverklaring. Dat houdt in dat het grondvlak van de HHK geraadpleegd moet worden voordat een en ander geëffectueerd kan worden. Daarbij

is door de hersteld hervormde synode ook opgemerkt dat deze regeling dan wederzijds zal moeten gelden. Aan hersteld hervormde predikanten moet dan ook binnen de Christelijke Gereformeerde Kerken de ruimte worden geboden om voor te gaan in diensten in die kerken. Daarbij is nadrukkelijk overwogen dat de regeling naar Bijlage 8 K.O. een andere route kiest. Waar in de Hersteld Hervormde Kerk de route wordt gekozen om naar de regeling in de HKO als eerste toestemming te verlenen aan Christelijke Gereformeerde predikanten om landelijk voor te gaan in diensten van de hersteld hervormde gemeenten, begint de route in bijlage 8 juist bij gesprekken tussen kerkenraden die uiteindelijk kunnen uitmonden in een samenwerking waarbij ook de plaatselijke kansel opengesteld wordt voor predikanten uit het andere kerkverband. De commissie van de HHK heeft daarbij aan uw deputaten gevraagd, om de mogelijkheid binnen de CGK te onderzoeken om bij de weg tot het openstellen van de kansels voor elkaars predikanten, de route te kiezen zoals beschreven in de HKO.

6.3. Uitnodiging tot het bijwonen van de synodale besprekingen

Deputaten stellen de GS 2010 voor om de commissie interkerkelijke contacten van de HHK uit te nodigen bij de synodale besprekingen t.a.v. de contacten met de HHK. Deputaten menen dat bovenstaande weergave van de ontmoetingen voldoende fundering geeft voor dit voorstel.

6.4. Voorstellen tot besluitvorming

Deputaten stellen de GS 2010 voor te besluiten:

1. dankbaar kennis te nemen van de voortgang van het gesprek en deputaten op te dragen dit gesprek met de HHK voort te zetten;
2. uit te spreken dat de Hersteld Hervormde Kerk een kerkverband is dat zich in alles wil stellen op de grondslag van Gods heilig Woord en de gereformeerde belijdenis;
3. uit te spreken dat met de wijziging van bijlage 8 zoals voorgesteld in par. 2.7 besluit 2 voldaan wordt aan het verzoek van de commissie van de HHK om elkaars regelingen meer synchroon te laten lopen;
4. deputaten op te dragen van hun handelingen verslag te doen aan de volgende generale synode.

7. De Nederlands Gereformeerde Kerken (NGK)

7.1. Opdracht

Ten aanzien van de Nederlands Gereformeerde Kerken deed de synode de volgende uitspraak:

De generale synode

kennisgenomen hebbend:

1. van het rapport van deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland inzake de verhouding tot de Nederlands Gereformeerde Kerken;
2. van het rapport van de door haar ingestelde commissie;

gehoord hebbend

de bespreking op de vergadering;

constaterend:

1. dat deputaten de gesprekken met de Nederlands gereformeerde commissie hebben voortgezet;
2. dat deputaten in deze gesprekken de teleurstelling van de generale synode over het voorlopig besluit van de landelijke vergadering 2004 met betrekking tot 'vrouw en ambt' hebben verwoord en grondig over het genomen besluit hebben doorgesproken;
3. dat de gesprekken niet hebben geleid tot overbrugging van de verschillende overtuigingen;
4. dat de Landelijke Vergadering 2007 van de Nederlands Gereformeerde Kerken nu ook het ambt van predikant daadwerkelijk heeft opengesteld voor de vrouw;
5. dat deputaten advies hebben gegeven aan de kerk van Nieuwegein;
6. dat deputaten van een aantal samenwerkingsgemeenten alsmede van het Samenwerkingsoverleg een brief ontvingen waarin gevraagd wordt om bezinning op kerkordelijke regels in verband met de bijzondere positie van de samenwerkingsgemeenten;
7. dat deputaten de opdracht hebben uitgevoerd om het in 2001 genomen besluit inzake de samenwerkende en samenwerkingsgemeenten aan de classes toe te zenden en de classes dringend te vragen 'besluit 2' van dit besluit ter hand te nemen;

overwegend:

dat het met het oog op de samenwerkende en samenwerkingsgemeenten noodzakelijk is dat er gesprekken plaatsvinden met de Nederlands Gereformeerde commissie, vooral met het oog op de situatie die ontstaan is na de besluiten van de Landelijke Vergadering 2004 en 2007 met betrekking tot 'vrouw en ambt', opdat deputaten en Nederlands Gereformeerde commissie zo mogelijk met gemeenschappelijke adviezen bedoelde gemeenten kunnen dienen en deze niet in een geïsoleerde positie terechtkomen;

besluit:

1. deputaten op te dragen de gesprekken met de Nederlands gereformeerde commissie voort te zetten met het oog op de plaatselijke situaties en zaken van gemeenschappelijk belang;
2. deputaten op te dragen contact te onderhouden met samenwerkende en samenwerkingsgemeenten;
3. deputaten op te dragen van hun handelingen verslag te doen aan de volgende generale synode.

Naar aanleiding van de brief van de Landelijke Vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken d.d. 18 september 2007, waarin onder andere instemming wordt betuigd met de gemeenschappelijke verklaring inzake de toe-eigening des heils die de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) hebben opgesteld, nam de synode het volgende besluit:
deputaten eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland op te dragen:

1. in het gesprek met de Nederlands gereformeerde commissie na te gaan welk kerkelijk besluit ten grondslag ligt aan de instemming van de Nederlands Gereformeerde Kerken met de gemeenschappelijke verklaring van de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) inzake de toe-eigening des heils;
2. in het gesprek met de Nederlands gereformeerde commissie na te gaan of en in hoeverre de instemming van de Nederlands Gereformeerde Kerken met de gemeenschappelijke verklaring van de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) inzake de toe-eigening des heils kan bijdragen aan het slechten van de barrières tussen de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Nederlands Gereformeerde Kerken.

7.2. Ontmoetingen

Deputaten hebben een viertal ontmoetingen gehad met de commissie voor contact en samenspreking van de NGK. In die ontmoetingen is de vraag gesteld welk besluit er ten grondslag ligt aan de instemming van de NGK met de gemeenschappelijke verklaring van de CGK en de GKv inzake de toe-eigening des heils. De commissie van de NGK gaf daarbij aan dat er in de jaren zeventig een gemeenschappelijke verklaring van CGK en NGK is opgesteld over de toe-eigening van het des heils bleef echter ook daarna onderwerp van gesprek waarbij de NGK in het verleden de vraag hebben gesteld of de verschillen op dit punt kerkscheidend moeten zijn. Op die vraag is naar de mening van de NGK nooit een antwoord gekomen. Met het uitkomen van de gemeenschappelijke verklaring van CGK en GKv heeft de commissie van de NGK daar kennis van genomen en na bestudering geconstateerd dat die inhoudelijk overeenstemt met de eerdere verklaring van CGK en NGK. De commissie heeft dan ook con amore en zonder reserve ingestemd met de gemeenschappelijke verklaring tussen de CGK en de GKv en daarvan verslag gedaan aan de landelijke vergadering. Het feit dat de landelijke vergadering heeft ingestemd met de handelingen van de commissie impliceert, in het licht van de geschiedenis en de wat informele wijze die de kerkelijke cultuur van de NGK kenmerkt, een instemmende uitspraak van de landelijke vergadering t.a.v. deze verklaring.

Deputaten hebben gezocht naar een methode om te onderzoeken in hoeverre deze instemming een bijdrage kan leveren aan het slechten van barrières tussen de NGK en de CGK en deputaten hebben gemeend dat het bespreken van preken daarvoor een goede methode kon zijn. In de bespreking, die driemaal is gehouden over steeds twee preken, is dan ook met name gelet op de vraag of deze blijkbaar gemeenschappelijke gedachten inzake de toe-eigening des heils ook in de preek functioneren. Tijdens de preekbespreking werden op dit punt zeker verschillen geconstateerd over hoe de toe-eigening des heils in de prediking ter sprake moet komen. Het opvallende daarbij was echter dat deze verschillen ook binnen de beide kerkverbanden zelf naar voren komen op zo'n manier dat tijdens besprekingen wel eens opgemerkt werd dat een preek van een broeder uit de NGK meer aandacht voor de toe-eigening des heils bevatte dan een andere preek van een broeder uit de CGK. En anderzijds was een preek vanuit de CGK op dit punt wel eens vlakker dan de op dat moment besproken preek vanuit de NGK. Het bespreken van een zestal preken kan natuurlijk nooit leiden tot een balans op dit punt, maar in het licht van de context waarin de besproken preken gehouden werden en in het licht van de doorgaande lijn van de prediking van de predikators, is steeds gebleken dat de preken naar het oordeel van de gezamenlijke vergadering wel binnen de bandbreedte van een katholieke gereformeerde prediking vielen. Deputaten kunnen moeilijk beoordelen of op deze wijze barrières zijn geslecht, maar kunnen wel aangeven dat het bespreken van preken, met daarbij extra aandacht voor de toe-eigening des heils, in ieder geval geen nieuwe barrières heeft opgeworpen.

7.3. DOE

De GS 2007 droeg deputaten op om te participeren in DOE. In dit overleg participeren ook de NGK. De contacten met de samenwerkende en samenwerkingsgemeenten zijn dan ook onderhouden via de door DOE georganiseerde bijeenkomsten in Wezep en Woerden.

7.4. Voorstellen tot besluitvorming

Deputaten stellen de GS 2010 voor te besluiten:

1. deputaten op te dragen de gesprekken met de Nederlands gereformeerde commissie voort te zetten met het oog op de plaatselijke situaties en zaken van gemeenschappelijk belang;
2. deputaten op te dragen via het DOE contact te onderhouden met samenwerkende en samenwerkingsgemeenten;
3. deputaten op te dragen van hun handelingen verslag te doen aan de volgende generale synode.

8. Deputaten Overleg Eenheid (DOE)

8.1. Inleiding

Naar opdracht van de GS 2007 hebben deputaten geparticipeerd in de DOE-groep om mede aan de hand van dit overleg de GS te dienen met voorstellen inzake de samenwerking tussen gemeenten. De DOE-groep is een werkgroep vanuit het deputaatschap eenheid van de CGK, het deputaatschap Kerkelijke eenheid van de GKv en de Commissie voor contact en samenspreking van de NGK. Bij de afvaardiging is door de drie kerkverbanden ook gelet op kerkrechtelijke expertise, wat voor de CGK betekent dat ds. D. Quant vanuit deputaten kerkrecht en kerkorde is afgevaardigd naar DOE. De DOE-groep werkt onder verantwoordelijkheid van deze drie deputaatschappen, die daarvoor mandaat hebben gekregen van de generale synodes. De DOE-groep voert overleg, adviseert en ontwikkelt regelgeving met het oog op diverse vormen van plaatselijke eenheid, met als doel:

- a. versterking van plaatselijke samenwerking, organisatorisch en inhoudelijk;
- b. versterking van de relatie met de betrokken kerkverbanden;
- c. versterking van het proces van landelijke eenwording.

De DOE-groep voert regelmatig overleg met plaatselijke kerken op weg naar eenheid (het DOE-overleg) om de behoefte te peilen aan nieuwe regelgeving of verandering van de bestaande. Verder is de DOE-groep beschikbaar om kerken die op weg zijn naar een vorm van samenwerking van advies te dienen op het terrein van kerkrecht, kerkverband of organisatie.

Het vervolg van de rapportage in dit hoofdstuk is opgesteld door de DOE-groep en aanvaard door uw deputaten. Op deze manier wordt zo veel als mogelijk 'uit één mond' over het werk van de DOE-groep gerapporteerd aan de verschillende generale synodes en de Landelijke Vergadering.

8.2. Samenstelling en vergaderingen

De DOE-groep was in verslagperiode als volgt samengesteld:

- ds. C.T. de Groot, NGK-predikant te Zeewolde en lid van CCS;
- ds. K. Muller, NGK-predikant te Haarlemmermeer-Oostzijde en lid van de CCS;
- ds. M. Oppenhuizen, CGK-predikant te Apeldoorn-Zuid en deputaat eenheid;
- ds. D. Quant, CGK-predikant te Huizen en deputaat kerkorde en kerkrecht;
- J.A. Schelling, GKv, te Spakenburg-Zuid en deputaat Kerkelijk eenheid;
- ds. W. van 't Spijker, CGK-predikant te Hilversum-Centrum en deputaat eenheid;
- ds. R.T. Vreugdenhil, GKv-predikant te Lelystad en deputaat Kerkelijke eenheid.

Ds. Van 't Spijker trad op als voorzitter; het secretariaat berustte bij J.A. Schelling, Verdijkstraat 49, 3752 WH Bunschoten-Spakenburg, 033-2982826, j.a.schelling@xs4all.nl. In deze samenstelling werd vijfmaal vergaderd.

8.3. Werkzaamheden

8.3.1. Documenten

De documenten, die tijdens de voorgaande verslagperiode door de DOE-groep werden opgesteld met betrekking tot het functioneren van de DOE-groep zelf en de (groei naar) eenheid van plaatselijke gemeenten, zijn tegen het licht gehouden.

8.3.1.1. Aanbevelingen voor een goede besluitvorming

Dit document geeft aanbevelingen voor een goede besluitvorming zowel binnen de kring van de DOE-groep en deputaatschappen als wel bij de plaatselijke samenwerkingsgemeenten. Het document is aanvaard door de deputaatschappen.

8.3.1.2. Constituerend document

Vanuit CGK-DE werden enkele kanttekeningen bij het constituerend document geplaatst die hebben geleid tot een kleine aanpassing voor wat betreft de samenstelling van de DOE-groep. Het gewijzigde document is aanvaard door de deputaatschappen. Zie bijlage 3.

8.3.1.3. Regeling voor de vorming van een samenwerkingsgemeente

Dit document is aangepast om het in overeenstemming te brengen met kerkordelijke bepalingen en generaal-synodale regelgeving van CGK en GKv. De titel is nu *Model voor de vorming van een samenwerkingsgemeente*. Het gewijzigde document is aanvaard door de deputaatschappen. Zie bijlage 4.

8.3.1.4. Richtlijnen voor de vorming van een eenheidsgemeente

Dit document is geparkeerd omdat de eenheidsgemeente in het huidige stadium niet strookt met kerkordelijke bepalingen en generaal-synodale regelgeving van CGK en GKv.

8.3.1.5. Samen aan tafel

Deze nota werd opnieuw in studie genomen mede in verband met de regelgeving van de GKv-GS van Zwolle-Zuid 2008. Dit heeft mede op verzoek van kerken in het DOE-overleg geresulteerd in het document *Handreiking uitnodigings- en toelatingsbeleid bij de kerkelijke viering van de maaltijd van de Heer*. Het document is aanvaard door de deputaatschappen. Zie bijlage 5.

8.3.1.6. Samenwerking en Eenheid

Aan herziening van deze nota wordt op dit moment nog gewerkt. Dit werd noodzakelijk om dezelfde reden als genoemd in par. 8.3.1.4.

8.3.1.7. Toelichting bij 'Richtlijnen eenheidsgemeente' en 'Richtlijnen samenwerkingsgemeente'

Dit document is geparkeerd voor wat betreft de eenheidsgemeente. Verder zal de toelichting nog tegen het licht moeten worden gehouden.

8.3.1.8. Visie voortgang eenheid

Dit document is geparkeerd om de reden genoemd in par. 8.3.1.4.

8.3.1.9. Voorbeeld van een associatieakkoord

Dit document is geparkeerd om de reden genoemd in par. 8.3.1.4.

8.4. DOE-overleg

Nadat in februari 2009 het overlegorgaan van samenwerkende gemeenten, het Samenwerkingsoverleg (SWO), in overleg met de DOE-groep, had besloten om voorlopig pas op de plaats te maken en haar taken te laten vervullen door de DOE-groep zijn door de DOE-groep twee regionale bijeenkomsten belegd, resp. op 13 november 2009 in Wezep en op 20 november in Woerden. In deze bijeenkomsten die werden bijgewoond door een groot aantal afgevaardigden van samenwerkings- en samenwerkende gemeenten werd een aantal zaken ter tafel gebracht die voor nadere behandeling door de DOE-groep in aanmerking komen en eventueel tot voorstellen van de DOE-groep aan de deputaatschappen en commissie kunnen leiden.

8.4.1. Nodiging/toelating van gasten aan het Heilig Avondmaal

Aan de uitgenodigde kerken was gevraagd of er binnen die kerken regelingen of notities bestonden ten aanzien van dit onderwerp. Hierop werden enkele schriftelijke reacties ontvangen, die nog ter

vergadering vanuit de kerken werden aangevuld. De reacties gaven een diversiteit aan in op welke manier gemeenten met toelaten van gasten tot de viering van het HA omgaan. Feit is dat de GKv-regeling (GS-Amersfoort-C. 2008 en nader toegelicht door de GS Zwolle-Zuid), zo blijkt uit de reacties vanuit de kerken, nauwelijks een rol speelt. Met het oog op deze reacties achtte de DOE-groep het nuttig om te komen tot een handreiking waarmee samenwerkings- en samenwerkende gemeenten van advies gediend kunnen worden. Deze handreiking is vermeld onder par. 8.3.1.5.

8.4.2. Afvaardiging naar meerdere vergaderingen

Vanuit verschillende samenwerkingsgemeenten werd de afvaardiging naar classes als knelpunt naar voren gebracht omdat een NGK-afgevaardigde van een samenwerkingsgemeente slechts als waarnemer in de vergadering van een CGK-classis wordt toegelaten. Inmiddels is binnen de CGK deze zaak per instructie aanhangig gemaakt. Uw deputaten formuleren hun gedachten hierover in hoofdstuk 10.

8.4.3. Overige knelpunten

Tijdens de regionale overlegvergaderingen werd nog een aantal door samenwerkingsgemeenten als knelpunt ervaren zaken aangedragen. Deze onderwerpen zijn:

- vrouwelijke ambtsdragers;
- tweede kerkdienst;
- ambtsdragerverkiezingen.

In de komende tijd zal de DOE-groep zich buigen over de vraag of het tot haar taak behoort met (één of meer van) deze zaken aan de slag te gaan en zo ja, op welke wijze.

8.5. Voorstellen tot besluitvorming

Deputaten stellen de GS 2010 voor te besluiten:

1. deputaten op te dragen te blijven participeren in de DOE-groep en mede daardoor het werk van de DOE-groep te continueren omdat:
 - a. de samenwerkingsgemeenten en samenwerkende kerken zijn gediend met gezamenlijke adviezen en regelgeving betreffende kerkrechtelijke en kerkverbandelijke knelpunten binnen het kader van de regelgeving van de drie kerkverbanden
 - b. de samenwerkingsgemeenten en samenwerkende kerken zijn gediend met regelmatig overleg met deputaten die door de kerkelijke vergaderingen daartoe gemandateerd zijn;
2. het gewijzigde *Constituerende document* van de DOE-groep te aanvaarden;
3. het *Model voor de vorming van een samenwerkingsgemeente* te aanvaarden en vast te stellen dat het model een goede aanzet is voor de totstandkoming van een goede samenwerkingsovereenkomst voor gemeenten die een samenwerkingsgemeente willen vormen;
4. de *Handreiking uitnodigings- en toelatingsbeleid bij de kerkelijke viering van de maaltijd van de Heer* te aanvaarden en vast te stellen dat dit document een goede handreiking is voor het uitnodigings- en toelatingsbeleid bij de viering van het Heilig Avondmaal die zoveel als mogelijk overeenstemt met de regelgeving op dit gebied binnen de drie kerkverbanden.

9. Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte (COGG)

9.1. Opdracht

Ten aanzien van het COGG deed de GS 2007 de volgende uitspraak:

De generale synode kennisgenomen hebbend:

1. van het rapport van deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland inzake het Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte (COGG);
2. van het rapport van de door haar ingestelde commissie;

constaterend:

1. dat deputaten een positieve ontwikkeling zien van het COGG;
2. dat zij zich kunnen vinden in de geformuleerde doelstellingen van het COGG;

Overwegend:

1. dat het COGG zich ten doel stelt een gespreksplatform te zijn binnen het geheel van de gereformeerde gezindte;
2. dat het COGG op langere termijn daarmee de eenheid van de kerk wil dienen;
3. dat de betrokkenheid bij en de belangstelling voor het werk van het COGG groeit;

spreekt uit:

dankbaar te zijn voor de positieve ontwikkeling van het COGG;

en besluit:

deputaten op te dragen:

1. te blijven participeren in het COGG;
2. van hun handelingen verslag te doen aan de volgende generale synode.

9.2. Werkzaamheden

Ook in deze periode hebben deputaten geparticipeerd in het COGG. De vergaderingen werden in de regel bezocht door de deputaten Mackay, Overeem, Pals, Schoonderwoerd en Van 't Spijker. Schoonderwoerd bezocht ook de vergaderingen van het dagelijks bestuur.

Net als in de vorige periode is br. K. Bokma door deputaten gecoöpteerd en als penningmeester ter beschikking gesteld aan het COGG. Het COGG is een waardevolle plek waar het niet zelden tot een echte ontmoeting komt over kernmuren heen. Een nieuwe ontwikkeling is dat zich hier en daar plaatselijke COGG's ontstaan. De afgelopen periode was dat het geval in Putten en Harderwijk. Participanten in het COGG zijn de CGK, de GKv, de NGK, de Voortgezette Gereformeerde Kerken in Nederland, de GB, de

Confessionele Vereniging en het Confessioneel Gereformeerd Beraad. Op persoonlijke titel doen enkele leden van de GG mee.

De thema's van de conferenties waren in deze jaren:

- 2008 *De gemeente binnenstebuiten! De missionaire gemeente vandaag op grond van de Bijbel en belijdenis*, met als sprekers ds. C. van Duijn en drs. C.J. Haak en praktijkbijdragen van drs. T. Visser en A. Dingemanse over het werk van de ICF-gemeente in Rotterdam;
- 2009 *De katholiciteit van de kerk - inhoud en roeping! Het gereformeerde belijden: katholiek of schismatiek? Dromen over een katholiek gereformeerde kerk*, met bijdragen van dr. H. van den Belt, dr. B. Kamphuis en drs. M.J. Kater;
- 2010 *Bijbelse bevinding in de belevingscultuur. Belevingscultuur: valkuil of uitdaging?* met bijdragen van dhr. H. Schonewille, prof.dr. R. Kuiper en prof.dr. A. Baars.

9.3. Voorstellen tot besluitvorming

Deputaten stellen de GS 2010 voor te besluiten:

1. deputaten op te dragen te blijven participeren in het COGG;
2. deputaten op te dragen van hun handelingen verslag te doen aan de volgende generale synode.

10. Overige werkzaamheden en afronding

10.1. Adviesvragen uit de kerken

Verschillende plaatselijke kerken maakten van de gelegenheid gebruik om deputaten advies te vragen. Zo werden deputaten o.a. benaderd door de kerkenraden van Lisse, Schiedam, Wildervank-Veendam, Gorinchem, Amsterdam-Nieuw-West en Rotterdam-Oost. Ook de Classes Leeuwarden en Apeldoorn benaderden deputaten met een adviesvraag. De meeste van deze vragen konden beantwoord worden met adviezen op basis van de geldende kerkerde en de door de generale synode in het verleden genomen besluiten. Een drietal vragen uit de kerken, vraagt om een bredere bespreking.

10.1.1. Adviesvraag uit Schiedam

Zo was er de adviesvraag uit Schiedam t.a.v. de samenwerking met de hersteld hervormde gemeente ter plaatse. De kerkenraad van Schiedam maakte in de afgelopen periode tweemaal melding van de ontstane noodsituatie voor zowel de CGK als ook de HHK ter plaatse. Beide kerkenraden zijn overtuigd van de noodzaak van samenwerking met elkaar om het voortbestaan van de eigen gemeente mogelijk te maken. Deputaten hebben een en andermaal geschreven dat bijlage 8 nog niet van toepassing is op de HHK. Daarnaast hebben deputaten de kerkenraad geadviseerd bij het schrijven van een instructie met de bedoeling de nood van de gemeente via deze weg onder de aandacht van de GS te brengen. Tenslotte hebben deputaten de kerkenraad van Schiedam toegezegd dat deze nood ook door deputaten onder de aandacht van de GS gebracht zou worden. Dat laatste gebeurt door middel van deze alinea in de rapportage van deputaten. Overigens zijn deputaten van mening dat de kerkenraad van Schiedam voldoende geholpen is wanneer de GS de besluiten neemt die door deputaten in par. 6.4 zijn voorgesteld.

10.1.2. Adviesvraag uit Gorinchem

De kerkenraad van Gorinchem vroeg aan deputaten of de verhouding tussen de NGK en de Gkv ter plaatse van invloed mocht zijn op de aanvraag tot nauwer kerkelijk samenleven van de kerkenraad van Gorinchem met de Gkv ter plaatse. Op de achtergrond speelt bij deze vraag mee dat in het verleden de aanvraag tot nauwer kerkelijk samenleven met de NGK ter plaatse is afgewezen om de reden dat de contacten in 1998 naar het oordeel van de classis Dordrecht nog niet in een 'vergevoerd stadium van samenspreking' waren. De aanleiding voor de vraag aan deputaten was gelegen in een advies van dep. naar art. 49 K.O. van de PS van het Zuiden aan de classis Dordrecht. De classis meende namelijk dat er geen besluit genomen kon worden t.a.v. het nauwer kerkelijk samenleven met de Gkv zolang de positie van de NGK daarbij niet duidelijk was. Deputaten hebben daarop aan de kerkenraad van Gorinchem geschreven dat vragen over de verhouding met de NGK ter plaatse in het licht van de plaatselijke situatie begrijpelijk zijn, maar dat de aanvraag tot nauwer samenleven met de Gkv naar het oordeel van deputaten door de classis ook strikt formeel behandeld dient te worden als een aanvraag tot nauwer samenleven met de Gkv. Deputaten zijn van mening dat de verhouding tussen de NGK en de Gkv te Gorinchem dan formeel gezien niet ter zake doet. Evenwel, de kerkenraad van Gorinchem kan naar het oordeel van deputaten uit een eventuele toestemming tot nauwer kerkelijk samenleven met de Gkv niet zonder meer iets afleiden over de verhouding tussen de CGK en de NGK. Deze kwestie willen deputaten daarentegen wel in de aandacht van de GS aanbevelen. Met het gegeven dat er nu plaatselijke samensprekingen kunnen ontstaan tussen de Gkv en de NGK ontstaat er ook voor de CGK een nieuwe situatie, die in 1998 niet is voorzien. Deputaten menen dat het goed zou zijn om deze nieuwe situatie te overwegen en te komen tot een duidelijk standpunt over de vraag wat dit mag betekenen voor enerzijds de plaatselijke verhouding CGK – Gkv en anderzijds ook de plaatselijke verhouding CGK – NGK.

10.1.3. Adviesvraag t.a.v. afvaardiging naar de classis

De classis Leeuwarden vroeg uw deputaten om advies t.a.v. een vraag die door de kerkenraad van Sneek onder de aandacht van deze classis was gebracht. Het gaat om de vraag of een eventuele predikant van de Gkv als predikant van de samenwerkingsgemeente ook volledig zou kunnen functioneren als predikant van Sneek op de meerdere vergaderingen van de CGK, met name op de classis. In 2001 heeft de GS al overwogen dat er op het punt van de afvaardiging van ambtsdragers naar de meerdere vergaderingen door samenwerkende en samenwerkingsgemeenten knelpunten worden ervaren. Dat heeft destijds niet geleid tot verandering in het beleid dat niet-christelijk-gereformeerde ambtsdragers wel als waarnemer maar niet als afgevaardigde op de meerdere vergaderingen ontvangen mogen worden. Het is voor uw deputaten echter duidelijk dat dit knelpunt in de kerken vragen blijft oproepen met name waar het de afvaardiging naar de classis betreft van ambtsdragers uit samenwerkingsgemeenten. Deputaten hebben de classis Leeuwarden dan ook geadviseerd dit knelpunt via een instructie opnieuw onder de aandacht van de GS te brengen.

Dat dit breder als een knelpunt wordt ervaren blijkt ook uit een instructie, die de classis Apeldoorn aan deputaten hebben aangeboden, ter inzage met de vraag of deze kwestie door middel van een instructie

aan de op de tafel van de GS kon worden gebracht. In deze conceptinstructie werd voorgesteld dat kerkenraden van gemeenten, die gekomen zijn tot de vorming van een samenwerkingsgemeente, gerechtigd zijn om ambtsdragers uit de kerk(en) waarmee de nauwere samenwerking tot stand is gekomen naar de classisvergadering af te vaardigen onder de voorwaarde dat zij zich in alles zullen houden aan de in de CGK geldende kerkorde. Daarnaast werd in deze instructie ook voorgesteld dat deze afgevaardigden dan niet gekozen zouden kunnen worden tot afgevaardigden naar de PS en de GS van de CGK. Deputaten hebben de classis Apeldoorn geantwoord dat het naar de mening van deputaten juist is dat deze kwestie via een instructie onder de aandacht van de GS wordt gebracht. Deze vragen en het feit dat het aantal plaatselijke samenwerkingsgemeenten langzaam toeneemt, doen vermoeden dat de regelgeving van bijlage 8 K.O. op dit punt op den duur niet toereikend zal blijken te zijn. In samenwerkingsgemeenten speelt op den duur het gegeven van welk kerkverband de individuele leden lid zijn nog nauwelijks een rol. Dat geldt ook voor de leden van de kerkenraad. Deputaten hebben zich zelf op deze kwestie verder niet principieel bezonnen, maar zijn wel van mening dat dit knelpunt nadrukkelijk onder ogen moet worden gezien. Wanneer een instructie uit de kerken op de GS behandeld wordt, biedt deze instructie mogelijk voldoende argumentatie om een besluit te nemen. Wanneer dat niet het geval zou blijken te zijn, zou de GS kunnen besluiten om deputaten in samenwerking met deputaten kerkrecht en kerkorde, mogelijk ook via DOE, te laten onderzoeken of en hoe het principieel en kerkrechtelijk mogelijk is om niet-christelijk-gereformeerde ambtsdragers van samenwerkingsgemeenten af te vaardigen naar de meerdere vergaderingen.

10.2 Gesprek met de Raad van advies voor gereformeerd belijden in de PKN (RAGB)

De Raad van advies voor het gereformeerde belijden binnen de PKN nodigde uw deputaten uit voor een oriënterend gesprek. Deze raad stelde zich voor om in zo'n gesprek te onderzoeken op welke wijze deputaten en de RAGB gezamenlijk gehoor kunnen geven aan de opdracht om te zoeken naar kerkelijke eenheid. Deputaten hebben geantwoord dat zij geen opdracht hebben ontvangen om met de RAGB te spreken maar dat een oriënterend gesprek met een afvaardiging van deputaten wel tot de mogelijkheden behoorde. Dit oriënterende gesprek heeft plaatsgevonden op 24 september 2008. Van de kant van de RAGB is de wens uitgesproken dit gesprek te vervolgen. Een uitnodiging daartoe is tot op heden niet ontvangen. Deputaten zullen, zonder opdracht daartoe, zelf geen initiatieven ontplooiën om dit gesprek te vervolgen.

10.3 Uitnodiging voor deelname aan een Nationale Synode/protestants forum

Een en andermaal ontvingen uw deputaten een schrijven van de stuurgroep voor de Nationale Synode/protestants forum. Het eerste schrijven betrof een kennisgeving van de start van deze Nationale Synode met daarbij gevoegd de opgestelde credotekst. De stuurgroep had binnen de CGK een 'sleutelfiguur' aangesteld, die reacties vanuit de CGK op de credotekst heeft verzameld. Deputaten hebben van de gelegenheid gebruik gemaakt om enkele van hun gedachten t.a.v. de credotekst door te geven aan deze aangestelde sleutelfiguur. In een volgend schrijven werd aangekondigd dat de Nationale Synode Deo Volente 10 en 11 december 2010 gehouden zal worden en dat ook de CGK zullen worden uitgenodigd om deel te nemen aan deze synode. Daar de GS van onze kerken in september 2010 reeds bij elkaar komt, zijn de CGK in gelegenheid om op synodaal niveau te besluiten of wij van deze uitnodiging gebruik zullen maken. Deputaten zien hier en daar best haken en ogen aan het idee van een Nationale Synode. Daarbij zijn deputaten van mening dat met name de naam 'Nationale Synode' voor verwarring zorgt. Het gaat immers naar de indruk van uw deputaten niet zozeer om een synode, maar meer om een bijeenkomen van kerken en kerkleden, die via de weg van dit samenkomen een gezamenlijk geluid in de samenleving kunnen laten horen. Deputaten zijn unaniem van mening dat onze kerken van een uitnodiging gebruik zouden moeten maken omdat van een gezamenlijke stem van kerken in de samenleving een belangrijke signaalwerking uit kan gaan. Deze stem van de kerken in de samenleving is de laatste decennia immers steeds zwakker geworden. Wanneer dit overleg van kerken daarin een wending ten goede zou mogen betekenen, zou dat zeker toe te juichen zijn.

10.4. Brief Raad van kerken in Nederland

De Raad van Kerken in Nederland stuurde deputaten een brief met bijgaand de in 2009 herziene statuten en een jaarverslag over 2008. De essentie van de brief bestond uit de mededeling dat in de herziene statuten de mogelijkheid is opgenomen om op een andere wijze te participeren in de Raad. Het gaat daarbij om een vorm van associatie, vastgelegd in art. 10 van de statuten, waarbij men kan deelnemen aan het werk van de Raad van Kerken zonder te zijn gebonden aan besluiten of standpunten van de Raad. Deze vorm van participatie is bedoeld voor kerken, kerkelijke gemeenschappen, verbanden daarvan of bewegingen van christenen, die zich verwant weten met de basis en de bedoelingen van de Raad en willen deelnemen aan de taak van de Raad zonder lid te worden. De Raad nodigt door middel van deze brief de CGK van harte uit om lidmaatschap van of associatie met de Raad te overwegen. Volgens deputaten zijn de laatste uitspraken van de GS over lidmaatschap van de Raad van Kerken te vinden in de acta van de GS van 1968/1969 en 1971/1972. De GS was het er toen over eens dat de basis van Raad van Kerken niet overeen kwam met het gereformeerde belijden en dat daarom van lidmaatschap moest worden afgezien. Lidmaatschap kan om die reden niet zomaar door deputaten of de GS opnieuw overwogen worden. Deputaten vonden het echter ook te ver gaan om de brief zonder meer aan de kant te leggen. Na een interne bespreking hebben deputaten daarom besloten om een tweetal afgevaardigden van deputaten een verhelderend gesprek aan te laten gaan met een afvaardiging van de Raad. In dat gesprek dienen een tweetal vragen beantwoord te worden:

1. wat beweegt de Raad om deze mogelijkheid te openen voor kerken, waarvan men op voorhand kan weten of vermoeden dat zij niet achter alle besluiten van de Raad zullen staan;
2. wat is de bedoeling en de verwachting van de Raad van het zogenaamde geassocieerde lidmaatschap.

Deputaten willen dit gesprek, zo mogelijk, in gezamenlijkheid voeren met afgevaardigden van de GKv en de NGK, die deze uitnodiging ook hebben ontvangen. Op dit moment kunnen deputaten u nog geen verslag doen van de uitkomst van dit gesprek omdat het gesprek op het moment van het schrijven van de rapportage nog moet plaatsvinden.

10.5. Voorstellen tot besluitvorming

Deputaten stellen de GS 2010 voor te besluiten:

1. Deo Volente deel te nemen aan de Nationale Synode/protestants forum op 10 en 11 december 2010 en vast te stellen wie de CGK daar zullen vertegenwoordigen;
2. de handelingen van deputaten goed te keuren;
3. opnieuw deputaten te benoemen.

Namens deputaten,
W. van 't Spijker, voorzitter
J.L. de Jong, secretaris

Bijlage 1: Voorstel tot wijziging van bijlage 8 K.O.

Nieuw of gewijzigd zijn in dit voorstel de artikelen 1.d, 2.d en 4.b.

Bijlage 8 (art. 15, 37 en 64).

Voorlopige regeling voor het gestalte geven aan eenheid met kerken van gereformeerd belijden.

1. Algemeen

- a. Het aanvankelijk gestalte geven aan eenheid tussen plaatselijke kerken van gereformeerd belijden die tot verschillende kerkverbanden behoren, door nauwer samenleven, kan alleen geschieden met kerken die behoren tot een kerkverband waarvan de synode van de eigen kerken heeft geconstateerd, dat het zich in alles wil stellen op de grondslag van Gods heilig Woord en de gereformeerde belijdenis en met welk kerkverband contacten worden onderhouden door wederzijdse deputaten.
- b. De nauwere samenleving is zuiver plaatselijk en mag niet worden gezien als een vereniging tussen de betrokken kerken of als het constitueren van een nieuwe kerkformatie. De plaatselijke kerk behoudt haar zelfstandig karakter wat leer, dienst en kerkregering betreft, totdat het eventueel komt tot verdere stappen op de weg naar plaatselijke eenheid (zie 3.c).
- c. Het bovengenoemde nauwer samenleven draagt een voorlopig karakter in afwachting van de verdere ontwikkeling ten aanzien van de toenadering tussen beide kerkverbanden.
- d. Een predikant van een kerkverband waarvan de synode van de eigen kerken heeft geconstateerd, dat het zich in alles wil stellen op de grondslag van Gods heilig Woord en de gereformeerde belijdenis en met welk kerkverband contacten worden onderhouden door wederzijdse deputaten (zie 1.a) is bevoegd tot de bediening van Woord en sacramenten, tot de dienst der gebeden en tot de kerkelijke bevestiging van een huwelijk in een kerkdienst van een Christelijke Gereformeerde Kerk, mits op uitnodiging van de kerkenraad van die gemeente. Deze regel geldt alleen indien ze wederkerig geldt binnen het andere kerkverband. Onze predikanten behoeven tevens de bewilliging van hun eigen kerkenraad om voor te kunnen gaan in een kerkdienst van een gemeente van het andere kerkverband.

2. De weg tot nauwer samenleven – plaatselijk

- a. De nauwere samenleving kan alleen tot stand komen na genoegzame samensprekingen tussen de betrokken kerkenraden, waarbij gebleken is dat er metterdaad een eenheid is in erkenning en beleving van het Woord Gods en de belijdenis der kerken, alsook van de regels die op grond daarvan voor het kerkelijk leven gelden.
- b. De kerkenraad van de Christelijke Gereformeerde Kerk moet over de voorgenomen nauwere samenleving de gemeente horen en haar bewilliging vragen; slechts bij een naar het oordeel van de kerkenraad genoegzame eenparigheid van gevoelen in de gemeente kan de kerkenraad verdere stappen doen tot de voorgenomen nauwere samenleving.
- c. De kerkenraad van de Christelijke Gereformeerde Kerk moet vervolgens het oordeel van de classis vragen omtrent de voorgenomen nauwere samenleving.
- d. De classis zal zich overtuigen van de onder 2.b bedoelde bewilliging van de gemeente.
- e. De classis zal door middel van de rondvraag naar art. 41 K.O. en van de kerkvisitatie naar art. 44 K.O. voortdurend haar aandacht geven aan de tot stand gekomen nauwere samenleving.
- f. Indien kerkenraden van gemeenten waar een nauwer samenleven tot stand is gekomen, willen overgaan tot een samenwerking als onder 3.c bedoeld, zal dezelfde procedure als onder 2.b tot en met 2.e vermeld is, worden gevolgd, met inachtneming van wat in eerdere stadia besproken en besloten is.

3. De inhoud van het nauwer samenleven – plaatselijk

- a. Het nauwer samenleven kan uitkomen in de toelating van elkaars ongecensureerde leden tot elkaars avondmaalsviering, het aanvaarden van elkaars attestaties en het van tijd tot tijd in de dienst des Woords laten voorgaan van elkaars plaatselijke predikanten of van predikanten van andere plaatselijke kerken, waar hetzelfde nauwer samenleven tot stand is gekomen.
- b. In het kader van deze regeling kunnen onze kerkenraden, die deze samenwerking kennen, ook predikanten van andere plaatselijke kerken van eigen kerkverband uitnodigen, die daartoe de bewilliging van hun eigen kerkenraad behoeven.
- c. Bij de voortgang van het nauwer samenleven kan het komen tot een samenwerking waarbij de beide plaatselijke gemeenten vergaderen als één gemeente, uitkomend in de eenheid van leer, dienst en kerkregering, onverminderd het bepaalde in 1.b en 1.c inzake het zuiver plaatselijke en voorlopige karakter van deze nauwere samenleving.

4. Inhoud van het nauwer samenleven – classicaal

- a. Classes kunnen kerkenraden die gekomen zijn tot een nauwer samenleven machtigen ambtsdragers als waarnemers te zenden naar de classicale vergadering van het classicale ressort waartoe de gemeente, waarmee het nauwer samenleven tot stand is gekomen, behoort. Evenzo

- kunnen waarnemers uit het classicale ressort van de andere kerken van gereformeerd belijden in de eigen classicale vergadering ontvangen worden.
- b. Indien Christelijke Gereformeerde Kerken en andere kerken van gereformeerd belijden in hetzelfde of nagenoeg hetzelfde ressort tot wederzijdse classicale overeenstemming komen, heeft deze classis het recht de kerken in haar ressort toe te staan om aan de gevonden eenheid gestalte te geven naar analogie van de wijze, die in deze bijlage is vastgelegd, met dien verstande dat geen predikant zal voorgaan in plaatsen waar de Christelijke Gereformeerde Kerk hierin niet bewilligt.

Bijlage 2: Gespreksnota 'Katholiciteit en eenheid'

Handreiking voor plaatselijke gesprekken CGK-GKv

Eenheid

Wij belijden één heilige, katholieke en apostolische kerk. De eenheid van de kerk is ons in Christus gegeven: één Lichaam, één Geest, één Heere, één geloof, één doop, één God en Vader van allen. De Bijbel spreekt over het ene Lichaam van Christus, de Tempel van de Heilige Geest, het volk van God. De gegeven eenheid is tegelijk de opdracht om één te zijn en die eenheid daadwerkelijk vorm te geven. Gelovigen zijn geroepen om zich te beijveren de eenheid van de Geest te bewaren door de band van de vrede. De eigen wegen die de kerken gegaan zijn, blijven het tot nu toe moeilijk maken om concreet verder te komen in dit werken aan eenheid. We worstelen met verschillen tussen de kerken, maar ook met toenemende verschillen binnen de kerkverbanden. Hoe komen we dan toch verder in gehoorzaamheid aan de opdracht van Christus?

Katholiciteit

Bezinning op één van de andere eigenschappen van de kerk, haar katholiciteit, kan mogelijk bijdragen aan het zoeken naar eenheid. Met Zondag 21 van de Heidelbergse Catechismus belijden we dat Christus zijn kerk vergadert van het begin tot het einde van de wereld, uit de gehele mensheid. Het kerkvergaderend werk van Christus kent geen menselijke grenzen. Jezus Christus werkt als Hoofd van zijn gemeente universeel. De enige grens is die welke Christus zelf gesteld heeft: de waarheid van zijn evangelie. We belijden dat Christus zijn kerk vergadert in de eenheid van het ware geloof. De grenzen van de kerk mogen alleen worden bepaald vanuit die waarheid in Christus. Kerken en christenen die Hij niet uitsluit, mogen wij niet buitensluiten. En wat Hij niet insluit, mogen wij niet insluiten. Het belijden van de katholiciteit houdt dan ook in dat we willen leven uit de volheid die in Christus gegeven is. In de kerk mag niet de eigen deelwaarheid centraal staan, maar willen we groeien naar de volheid van Christus. Daar hebben we alle heiligen bij nodig. Alleen samen zijn we in staat de breedte en lengte en hoogte en diepte te vatten.

Eenzijdigheid, alzijdigheid en eenheid

Dit belijden van de katholiciteit strijdt met elke vorm van eenzijdigheid in de kerk. Katholiciteit betekent juist alzijdigheid: alle aspecten van het evangelie van de waarheid moeten samengehouden worden in de ene kerk van Christus. De ene katholieke kerk zal dus een kerk in verscheidenheid zijn, zoals ook in de Schrift al verscheidenheid onder gelovigen op te merken is. Binnen de breedte van het gereformeerde belijden zijn er verschillende stromingen met eigen accenten op de waarheid van Gods Woord. Met name in de twintigste eeuw zijn deze stromingen gekanaliseerd in verschillende kerken, ieder met hun eigen ontstaansgeschiedenis. Het eigen accent werd vaak identiteitskenmerk en leidde daarmee toch tot eenzijdigheid. De katholiciteit van de kerk bleef beleden, maar de feitelijke situatie van kerkelijk Nederland is er mee in strijd.

Zoeken naar eenheid vanuit de volheid van Christus

Christus bidt in het hogepriesterlijk gebed om de eenheid van de zijnen. Hij verbindt die met de eenheid van Vader en Zoon: 'Opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in Mij en Ik in U, dat ook zij in Ons zijn.' Daarmee wijst onze Heere ons niet alleen de opdracht tot eenheid maar ook de weg ernaar toe. Eenheid begint bij het samen concentreren op Hem die Eén is en die ons doet delen in zijn volheid. Hoe meer we ons laten doordringen van Hem, hoe minder we ons laten sturen door onze eenzijdigheden en grenzen die door ons mensen zelf zijn gemaakt. Hoe afhankelijker we ons opstellen, hoe meer we mogen ervaren dat we beperkt zijn. Dit proces is niet maakbaar, maar kan alleen ontvangen worden in de weg van het gebed, waarop onze Heiland ons in het hogepriesterlijk gebed ook voorgaat. Zoals al gezegd, de grens die Christus stelt is die van de waarheid van zijn evangelie. We ontvangen dankbaar de gereformeerde belijdenis (de drie Formulieren van Eenheid) als de verwoording van die waarheid. De leer van deze belijdenis geeft ons de grenzen aan bij het werken aan kerkelijke eenheid: met ieder die deze belijdenis vasthoudt, willen we samen groeien in de volheid van Christus. Een eerlijk gesprek over de breedte van deze belijdenis zal het plaatselijk werken aan eenheid stimuleren. De vraag is dan wel: erkennen we dat we elkaar nodig hebben om de gegeven katholiciteit van de kerk vorm te geven? Willen we van elkaar leren? Durven we eigen beperktheden onder ogen te zien? Staan we ervoor open om te ontvangen wat de ander bewaard heeft uit de schat van de kerk van alle eeuwen? Geloven we dat ons eigen gereformeerd zijn altijd weer ge-re-formeerd moet worden en dus nooit stil mag staan?

Offerbereidheid, nuchterheid en concreetheid

Op de weg naar eenheid zullen offers gebracht moeten worden. Er wordt van ons gevraagd de wachtposten op te geven bij grenzen die we zelf gesteld hebben en die niet door Christus zijn gelegd. Uniformiteit waar wij ons veilig bij voelen kan opengebroken moeten worden. De eenheid in de waarheid is die offers waard, maar we mogen elkaar toestemmen dat het brengen van die offers niet eenvoudig is. Daarin mogen we geduld hebben met elkaar en Bijbels nuchter zijn. Zoals de Heere ons aanvaard heeft, mogen wij elkaar met onze zwakheden en gebreken aanvaarden. Laat

het dan ook wel als zwakheid en menselijk gebrek beleden worden wanneer de doorwerking van de katholiciteit en de eenheid van de kerk door ons belemmerd wordt. Het spreken over katholiciteit mag niet gebruikt worden om de noodzaak van kerkelijke eenheid juist te ontkennen. De belijdenis van de katholiciteit geeft geen vrijbrief voor het naast elkaar laten bestaan van vele kerken, omdat die kerken samen ook de ene katholieke kerk vormen. Katholiciteit én eenheid zijn eigenschappen die Christus zijn kerk geeft met de opdracht er concreet vorm aan te geven in één kerk.

Gebrokenheid en perspectief

De belijdenis van de katholiciteit van de kerk is een geloofsuitspraak. We belijden wat we niet zien. We belijden het midden in een gebroken wereld. Ook de werkelijkheid van Christus' kerk is die van de gebrokenheid. Dat is concreet merkbaar hoe moeizaam gesprekken over kerkelijke eenheid kunnen verlopen. Plaatselijke kerken kunnen hierdoor ook vermoeid raken in het samen spreken over eenheid. Deze gebrokenheid wordt niet zomaar door onze gedrevenheid of onze vele gesprekken teniet gedaan. Die gebrokenheid maakt ons biddend om de genade van Hem om wiens volheid we diep verlegen zijn en doet ons uitzien naar de dag waarop Hij alles met zijn volheid zal vervullen.

Tegelijk vertrouwen we dat Hij in deze gebroken wereld zijn weg gaat, ondanks ons en ook –wonder van genade! – door ons. We mogen iets van zijn werk herkennen in ons werken aan eenheid. Op allerlei niveaus hebben velen ervaren hoe stimulerend het is om het gesprek open in te gaan. De feitelijke ontmoeting, in vergaderingen maar zeker ook in de zondagse erediensten, laat vaak de geestelijke eenheid ervaren en verdiepen. Plaatselijke samenwerking en kanselruil is op veel plaatsen gezegend. Het ervaren van de eenheid in geloven overwint vaak aanvankelijke weerstand of scepsis. In dat menselijk werken – gebrekkig en met zonde - herkennen we het werk van God de Heilige Geest die ons de volheid uitdeelt van de Drie-enige. We verlangen ernaar dat die volheid steeds meer onze kerken vervult en bidden om een zegen op het werken aan eenheid, in de richting van het perspectief dat de Heere ons zelf geeft: één kudde, één Herder.

Suggesties voor gesprekken in de eigen kerkenraad en met andere gereformeerde kerken

Deputaten hopen dat de handreiking *Katholiciteit en Eenheid* aanleiding zal zijn voor gesprekken in kerkenraden en tussen kerkenraden van CGK- en GKv-gemeenten. Daarbij kunt u – desgewenst – gebruik maken van de onderstaande gesprekspunten.

1. Omschrijf voor u zelf en/of met elkaar wat de katholiciteit van de kerk betekent.
2. Pas het vervolgens toe op uw eigen gemeente. Maak de volgende zinnen af:
 - a. Als ik vanuit de belijdenis van de katholiciteit van de kerk naar onze gemeente kijk, herken ik die belijdenis in de volgende dingen:
 - b. Ik zie dan spanning op de volgende punten:
3. Katholiciteit en eenzijdigheid staan op gespannen voet met elkaar.
 - a. Welke eenzijdigheden ziet u in uw eigen gemeente en in uw kerkverband?
 - b. Welke eenzijdigheden ziet u in de andere gemeente en dat kerkverband?
4. Katholiciteit betekent ook het willen delen met elkaar van verschillende accenten in de gereformeerde geloofsbeleving.
 - a. Welke elementen van de gereformeerde geloofsbeleving heeft uw gemeente sterk bewaard en zijn het waard om te delen met de andere gemeente?
 - b. Welke elementen ziet u bij de andere gemeente die het waard zijn om in uw gemeente meer accent te krijgen?
5. De katholiciteit van de kerk is verbonden met de volheid van Christus. Wat ziet u van het werk van Christus in de andere gemeente?
6. Bezinning op de katholiciteit van de kerk kan bijdragen aan het zoeken naar eenheid.
 - a. Wat is voor u persoonlijk de winst van het nadenken over eenheid vanuit de invalshoek van de katholiciteit?
 - b. In welke opzichten is uw kijk op uw gemeente en op de andere gemeente hierdoor gewijzigd?

Bijlage 3: Constituerend document Deputaten Overleg Eenheid (DOE)

1. Termen

DOE-groep: een werkgroep vanuit de deputaatschappen eenheid van CGK, GKv en NGK.

DOE-overleg: overleg van de DOE-groep met plaatselijke kerken die deel uitmaken van deze drie verbanden.

2. Samenstelling

De DOE-groep werkt onder verantwoordelijkheid van de drie deputaatschappen. Vanuit elke kerk worden minimaal twee en maximaal vier vertegenwoordigers worden aangewezen waarbij ook zal worden gelet op kerkrechtelijke expertise.

3. Aansturing

De DOE-groep kiest uit haar midden een voorzitter en een secretaris. Administratieve ondersteuning kan van buiten de werkgroep worden aangetrokken.

4. Doelstelling

De DOE-groep voert overleg, adviseert en ontwikkelt regelgeving met het oog op de diverse vormen van plaatselijke kerkelijke eenheid, met als doel:

- a. versterking van de plaatselijke samenwerking, zowel organisatorisch als inhoudelijk;
- b. versterking van de relatie met de betrokken kerkverbanden;
- c. versterking van het proces van landelijke eenwording.

5. Overleg

De DOE-groep houdt regelmatig overleg met plaatselijke kerken op weg naar eenheid (het DOE-overleg), om:

- a. de behoefte te peilen aan nieuwe regelgeving of verandering van de bestaande;
- b. commentaar te ontvangen op concepten voor nieuwe regelgeving.

6. Rapportage

De DOE-groep rapporteert in een gemeenschappelijk verslag aan de drie deputaatschappen. De DOE-groep stelt zelf geen regelingen vast, maar doet daarover – via de betrokken deputaatschappen – voorstellen aan de landelijke kerkelijke vergaderingen. Ook stelt zij modellen beschikbaar voor de plaatselijke kerken.

7. Stemmingen

De DOE-groep doet haar voorstellen als regel met eenparigheid van stemmen. Is dat niet mogelijk, dan heeft elk van de drie betrokken kerkverbanden één stem. Over organisatorische zaken wordt hoofdelijk gestemd.

8. Kosten

Persoonsgebonden kosten worden gedeclareerd bij het eigen kerkverband. Gezamenlijke kosten worden verdeeld over de drie kerkverbanden, volgens deze sleutel: CGK 35%, GKv 40% en NGK 25%.

9. Wijziging

Dit document draagt een voorlopig karakter. De DOE-groep kan hem naderhand aanpassen, maar alleen met instemming van de verantwoordelijke deputaatschappen.

Bijlage 4: Model voor de vorming van een samenwerkingsgemeente

Wanneer in gehoorzaamheid aan de opdracht van onze Heiland plaatselijke kerken werken aan kerkelijke eenheid, kunnen zij volgens de geldende regelingen overgaan tot samenwerking. Vervolgens kunnen zij, onder Gods zegen, besluiten door te groeien naar een samenwerkingsgemeente. Daarbij kan het volgende model in acht genomen worden.

1. Samenwerkingsgemeente

- a. Een samenwerkingsgemeente bestaat uit kerken die deel uitmaken van verschillende kerkverbanden, maar plaatselijk functioneren als één gemeente onder leiding van één kerkenraad.
- b. De groei naar een samenwerkingsgemeente is een proces dat per plaats verschillend kan verlopen. De kerkenraden informeren de gemeenten goed over de verschillende fasen van dit proces en werken aan voldoende draagvlak.
- c. De kerkenraden houden de classes¹ op de hoogte van het verloop van dit groeiproces.
- d. Het besluit tot het vormen van een samenwerkingsgemeente wordt door elk van de kerkenraden genomen en vervolgens gezamenlijk vastgelegd in een overeenkomst.

2. Samenwerkingsovereenkomst

- a. Wanneer twee of meer samenwerkende kerken een samenwerkingsgemeente willen vormen, stellen zij, met inachtneming van de regelingen binnen elk van de kerkverbanden², een samenwerkingsovereenkomst op.
- b. In de samenwerkingsovereenkomst worden de volgende zaken beschreven/geregeld:
 - 1. De samenwerkingsovereenkomst omvat het hele leven en werken van de gemeente. Afzonderlijke regelingen worden opgesteld met betrekking tot ten minste het beheer van de stoffelijke goederen, de verkiezing van ambtsdragers en de beroeping van predikanten.
 - 2. De samenwerkingsovereenkomst vermeldt de namen van de samenwerkende kerken en de naam van de nieuw te vormen samenwerkingsgemeente.
 - 3. De samenwerkingsovereenkomst bevat bepalingen over de kerkelijke registers waarin wordt bijgehouden tot welk gemeentedeel elk van de gemeentelieden behoort en bij welke gemeentedeel nieuw ingekomen leden worden ingeschreven.
 - 4. De samenwerkingsovereenkomst bevat bepalingen over de geografische grenzen van de samenwerkingsgemeente.
 - 5. In de samenwerkingsovereenkomst kan de positiebepaling worden vastgelegd ten aanzien van onderwerpen waarover binnen de betrokken kerkverbanden ongelijke besluiten genomen zijn. Dit geldt met name de onderwerpen die in de landelijke besprekingen de weg naar kerkelijke eenheid belemmeren. Er kunnen besluiten worden vastgelegd waarvan niet afgeweken zal worden zonder dat het voortbestaan van de samenwerkingsgemeente opnieuw door de kerkenraad, gemeente en classes wordt bevestigd.
 - 6. De samenwerkingsovereenkomst bevat bepalingen over het aanbrengen van wijzigingen, en regelingen voor de eventuele ontbinding van de samenwerking.
 - 7. In de samenwerkingsovereenkomst of in daarbij gevoegde regelingen worden afspraken vastgelegd over de roeping tot het ambt van ouderling en diaken en over het beroepen van een predikant.
 - 8. In de samenwerkingsovereenkomst of regeling komt een bepaling voor betreffende de gang van zaken ten aanzien van het gezamenlijk vermogen (bezittingen en schulden) in geval van beëindiging van de samenwerking. Met het oog daarop worden alle vermogensbestanddelen welke door een van de gemeenten worden ingebracht als zodanig geregistreerd.
- c. De samenwerkingsovereenkomst wordt van kracht nadat elke kerkenraad daarvoor voldoende

¹ Waar in deze regeling sprake is van classis, kan dit ook gelezen worden als regiovergadering; idem voor landelijke vergadering in plaats van generale synode.

² Binnen de GKv geldt de bepaling dat het opstellen van een samenwerkingsovereenkomst gebeurt 'met advies van deputaten kerkelijke eenheid'.

draagvlak in de gemeente geconstateerd heeft en de goedkeuring van de classis ontvangen heeft.³

3. Kerkenraad en predikant

- a. Waar in deze bepalingen of in plaatselijke samenwerkingsovereenkomsten sprake is van de kerkenraad, wordt deze geacht te bestaan uit de dienaren des Woords, de ouderlingen en de diakenen, tenzij nadrukkelijk anders bepaald wordt.
- b. De gezamenlijke kerkenraad is bevoegd te handelen als kerkenraad van elk van de gemeentedelen, ongeacht zijn samenstelling vanuit de gemeentedelen.
- c. Een predikant wordt verbonden aan de samenwerkingsgemeente als geheel onder leiding van de gezamenlijke kerkenraad.
- d. Bij het beroepen van een predikant of proponent wordt gehandeld volgens de daarvoor geldende regels van het kerkverband waartoe de betrokken predikant of proponent behoort.
- e. Bij alle beslissingen inzake aanvang en beëindiging van de ambtsdienst wordt gehandeld volgens de daarvoor geldende regels van het kerkverband waartoe de predikant behoorde voordat hij aan deze gemeente verbonden werd. Wanneer bezwaren ingediend worden tegen leer of leven van de predikant, en de kerkenraad deze bezwaren ongegrond acht, kunnen gemeenteleden in appel gaan bij de meerdere vergadering van dat kerkverband.⁴
- f. Voor het voorgaan in erediensten kan iedere broeder worden uitgenodigd die in één van de betrokken kerkverbanden bevoegd is voor te gaan. Bij een samenwerkingsgemeente waarin een GKv-gemeente betrokken is, geldt daarnaast dat uitgenodigd mogen worden alleen die predikanten die door ondertekening van de belijdenis hebben verklaard er hartelijk van overtuigd te zijn dat de leer van de drie formulieren van eenheid in alle delen geheel met Gods Woord overeenstemt.
- g. Predikanten van een samenwerkingsgemeente zijn bevoegd voor te gaan in alle kerken van de betrokken kerkverbanden, wanneer zij daartoe door de betrokken kerkenraad uitgenodigd worden en mits de eventuele zusterkerk ter plaatse daartegen geen bezwaar heeft.
- h. De vraag of en in hoeverre de predikant binnen het andere kerkverband bepaalde taken zal vervullen zal aan het desbetreffende kerkverband worden overgelaten.
- i. Voor een vacante samenwerkingsgemeente wordt door elk van de classes een consultant aangewezen.

4. Stoffelijke zaken

In de samenwerkingsovereenkomst of een daarbij gevoegde regeling leggen de samenwerkende kerken afspraken vast over het beheer van de stoffelijke goederen en de diaconale gelden.

Bijlage 5: Handreiking uitnodigings- en toelatingsbeleid bij de kerkelijke viering van de maaltijd van de Heer

Uit de notitie *Samen aan tafel*:

De regeling van de NGK is het meest summier. Het beperkt zich tot wat er staat in art. 20 AKS: *Tot het avondmaal wordt toegelaten wie openbare belijdenis heeft gedaan van het geloof en een gelovige levenswandel vertoont.*

Een belijdend lid van een andere gemeente wordt tot het avondmaal toegelaten, indien op goede gronden kan worden aangenomen dat hij zich in leer en leven als goed christen gedraagt.

De meest uitgebreide besluitvorming rond deze zaak is te vinden bij de GKv, waar de generale synode in 2005 'ten aanzien van leden van kerken waarmee geen zusterkerkrelatie bestaat' uitsprak: *dat een kerkenraad iemand als gast aan het avondmaal kan toelaten, wanneer de kerkenraad zich ervan overtuigd heeft dat betrokkene:*

- a. *een aanvaardbare reden heeft het avondmaal in de gemeente te vieren en dat zijn deelname dienstbaar is aan de opbouw van het lichaam van Christus;*
- b. *in de eigen kerk tot het avondmaal is toegelaten, niet onder tucht staat, instemt met de gereformeerde belijdenis en godvrezend leeft, zoals bedoeld in art. 60 K.O.;*
- c. *met het oog op deelname aan het avondmaal bereid is zich te onderwerpen aan de onderlinge aansporing in de gemeente en aan het toezicht van de kerkenraad.*

De wijze waarop de kerkenraad gasten hiervan in kennis stelt moet duidelijk zijn voor zowel gasten als de eigen gemeente.

De CGK neemt met zijn regelgeving een middenpositie in. Zij legden in 2004 het volgende vast: *Een kerkenraad kan gasten die geen lid zijn van de Christelijke Gereformeerde Kerken, tot een viering van het avondmaal toelaten wanneer zij:*

- a. *belijdenis des geloofs hebben afgelegd en derhalve gerechtigd zijn in de eigen gemeente avondmaal te vieren;*
- b. *in de eigen gemeente niet onder kerkelijke tucht staan;*
- c. *bij de kerkenraad vooraf de wens te kennen geven van het gastrecht gebruik te maken. Hierbij geldt dat de eigenlijke toetsing en afweging van de situatie waarin en de omstandigheden waaronder een gast om toegang tot het avondmaal vraagt, aan de betreffende kerkenraad blijft.*

In het document *Samen aan tafel* pleiten we er voor om de richtlijnen om te zetten in principieel geformuleerde aandachtspunten, zoals hierboven genoemd: de relatie tot Christus, tot de thuiskerk en tot de gastgemeente, en voldoende duidelijkheid over de wijze waarop de kerkenraad hiermee omgaat.

³ Met de goedkeuring van een samenwerkingsovereenkomst verbindt de classis ook zichzelf aan de bepalingen ervan voor zover deze de classis betreffen. Het is wenselijk dat een classis dit expliciet vastlegt.

⁴ In de huidige situatie is dit nog niet geregeld. Het is wenselijk om tot landelijke regelingen hierover te komen.

*Handreiking aan samenwerkende kerken**1. Toelaten of uitnodigen?*

Soms wordt gesproken over het toelaten, soms over het uitnodigen tot de viering van de maaltijd van de Heer (meestal: avondmaal). Bij 'toelaten' gaat het om een negatieve insteek: 'Nee, tenzij ...'; bij uitnodigen om een positieve insteek: 'Ja, tenzij ...'

Naar onze mening verdient de laatste insteek de voorkeur. Deze strookt met het uitnodigende karakter van het evangelie van Jezus Christus (zie b.v.: 'Komt tot Mij, allen, die ...' in Mat. 11, 28). O.i. moet het derhalve niet gaan om de vraag wie toegelaten worden, maar wie uitgenodigd worden.

2. Verantwoordelijkheid kerkenraden

De wijze waarop en de bewoordingen waarmee de uitnodiging tot de viering plaatsvindt, is een zaak van de gezamenlijke kerkenraden. Zij zullen in goed overleg met elkaar tot een voor hun tijd en plaats passende uitnodiging moeten komen. Uiteraard letten zij daarbij op hetgeen door de betrokken kerkverbanden over dit onderwerp is gezegd.

3. Minimaal

Het ligt voor de hand dat wat de drie kerken in hun besluiten en bepalingen in dezen gemeenschappelijk hebben daarin een plaats krijgt, te weten:

- a. de openbare belijdenis van het geloof;
- b. gezonde leer;
- c. onbesproken wandel.

4. Aanspreekbaarheid

Omdat het in de maaltijdviering om gemeenschap - met Christus en zijn broeders/zusters - gaat, is het belangrijk dat allen die aan de maaltijd deelnemen aanspreekbaar zijn op eventuele woorden en/of daden. Daarom bevelen we een verwoording van dit punt aan.

5. Model

Een uitnodiging zou als volgt verwoord kunnen worden: 'Namens onze Heer en Verlosser Jezus Christus mag ik (voorganger in opdracht van de kerkenraad) u van harte tot de viering van zijn maaltijd uitnodigen. Wij gaan er daarbij vanuit dat u:

- a. de Bijbelse leer zoals die in de Apostolische Geloofsbelijdenis en in deze kerk beleden wordt, van harte belijdt;
- b. er oprecht naar verlangt uw leven in alle opzichten naar Gods Woord in te richten;
- c. in deze of een andere gemeente openbare belijdenis van het christelijke geloof heeft afgelegd en daar gerechtigd bent avondmaal te vieren;
- d. nu en na deze maaltijd openstaat voor de beoefening van de christelijke gemeenschap.'

6. Communicatie

Het is noodzakelijk dat het uitnodigingsbeleid bij de eigen gemeenten voldoende bekend is. Het is ook nodig dat eventuele christenen van buiten de eigen gemeenten niet pas in de dienst met dit beleid worden geconfronteerd, zodat zij vooraf bij de kerkenraad kunnen melden dat zij graag aan de viering willen deelnemen. Het beleid zou daarom bijv. kunnen worden verwoord op een informatiefolderdje, een liturgieblaadje of in een beamerpresentatie.

Aanvullend rapport deputaten eenheid gereformeerde belijders

Geacht moderamen,

Als bijlage bij deze brief doe ik u een aanvullende rapportage bij de rapportage van deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland toekomen. Het betreft een aanvulling bij par. 10.4 van de rapportage, waar het gaat over een schrijven van de Raad van Kerken in Nederland. Deputaten vragen u vriendelijk om deze aanvulling te verspreiden onder de afgevaardigden en mee te nemen in de bespreking op de generale synode.

Naast deze aanvullende rapportage doen deputaten u bij dit schrijven als tweede bijlage ook een brief toekomen van de stuurgroep Nationale Synode. Deze brief kan beschouwd worden als een aanvulling op en bijlage bij par. 10.3 van de rapportage. In deze brief worden concrete vragen gesteld over de deelname van de CGK aan de Nationale Synode. Deputaten menen dat de beantwoording van deze concrete vragen afhankelijk is van wat de GS besluit t.a.v. voorstel 1 uit par. 10.5 van de rapportage. Deputaten vragen daarom nadrukkelijk om het genoemde voorstel in de eerste zittingsweek van de GS te behandelen en vervolgens als GS in de lijn van het besluit te antwoorden aan de stuurgroep.

Deputaten wensen het moderamen en de afgevaardigden naar de GS van harte Gods zegen en wijsheid toe.

Namens deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland,

J.L. de Jong, secretaris

Aanvullende rapportage bij par. 10.4.

In hoofdstuk 10 par. 4 van de rapportage schreven deputaten aan de GS 2010 over een brief van de Raad van Kerken in Nederland. Deputaten hebben in die paragraaf aangekondigd nog een verkennend gesprek met de Raad te zullen voeren. Op 31 mei vond dit oriënterende gesprek plaats, samen met afgevaardigden van de GKv en de NGK. Van de zijde van deputaten namen de di. W. van 't Spijker en M. Oppenhuizen deel aan dit gesprek.

Nadat een korte kennismakingsronde gehouden is, geven uw deputaten aan, wat hun vragen zijn. Gemeld werd ook, dat in 1971/'72 de GS moeite had met de preambule van het statuut, getuige de uitspraak "dat in de Preambule van het Statuut de woorden 'het geloof in de ene Heer Jezus Christus, het Hoofd der Kerk en de Heer der wereld' blijkbaar zo kunnen worden uitgelegd dat ook kerken en groepen die het geloof in de drie-enige God niet belijden, deze woorden kunnen aanvaarden" (Acta 1967/68, art. 176).

Als antwoord op dit laatste punt wordt duidelijk gemaakt, dat de preambule midden jaren '90 gewijzigd is, en dat commitment van aansluitende kerken en groeperingen wordt gevraagd met de preambule. Indien een aspirant-lid het geloof van de kerk in God drie-enig niet kan onderschrijven, kan hij geen lid worden van de Raad van Kerken⁵.

Op de eerste vraag wordt geantwoord:

- plaatselijk is er al veel onderling contact (genoemd wordt de gezamenlijke gebedsweek voor de eenheid, in de derde week van januari, die sinds enige jaren door EA en Raad van Kerken gezamenlijk wordt voorbereid, en waar veel plaatselijke kerken – ook die geen lid zijn van de Raad – aan meedoen);
- de Raad – door de overheid – wordt aangesproken als vertegenwoordiger van de christenheid in Nederland, en men biedt graag ruimte aan kerken die niet zijn aangesloten om in dat gesprek met de overheid mee te doen;
- eenheid van christenen in getuigenis is belangrijk, nu de kleur van de kerk verdampt in de maatschappij, en de Raad ziet het graag zo, dat kerken en groeperingen beleven, dat we geroepen zijn tot elkaar, gegeven aan elkaar, om ook in dat getuigenis elkaar te ondersteunen; de eenheid die nagestreefd wordt, is wel een zichtbare eenheid, maar eerder organisch dan organisatorisch;
- de Raad en de samenleving zijn sinds 1967/68 niet dezelfde, dat vraagt ruimte voor onderling gesprek, en dat kan gebeuren in het kader van de Raad.

Ten aanzien van de tweede vraag, naar het geassocieerd lidmaatschap, wordt opgemerkt:

- een associé stemt niet mee over de toelating tot de Raad van nieuwe kerken, en heeft ook een grotere vrijheid ten opzichte van standpunten van de Raad;
- daardoor acht de Raad het mogelijk dat een grotere groep kerken en groeperingen zou kunnen meedenken en meedoen en meesturen in een gremium als de Raad;
- met verwijzing naar een internationaal gesprekspodium als het Global Christian Forum wordt dit nog ondersteund: het zou op deze wijze mogelijk worden, dat een fellowship ontstaat van kerken en groeperingen, met een uitstraling naar de samenleving.

Uit het gesprek kwam verder nog naar voren dat er onderscheid is tussen CIO en Raad van Kerken. Bij het CIO gaat het vooral om belangenbehartiging van de kerken richting de overheid, terwijl de Raad het kerkelijke en maatschappelijke gezicht van de kerken is richting de overheid.

Ook werd nog gevraagd naar het onderscheid tussen de Raad van Kerken en het Beraad van Kerken. Het Beraad van Kerken is een forum, waar een brede groep kerken en groeperingen (onder andere COGG, CAMA, EA en Raad van Kerken) elkaar treffen, terwijl de bedoeling van de Raad is om een fellowship te zijn.

- Na rapportage in de vergadering van deputaten, komen zij tot de volgende gedachtevorming: de grondslag van de Raad is ten opzichte van 1967/68 gewijzigd. Het geloof in de drie-enige God wordt nu duidelijk omschreven, en is voorwaarde voor nieuwe toetreders. In die zin is er een nieuwe situatie ontstaan, die ruimte geeft om opnieuw toetreden (als lid dan wel als associé) tot de Raad van Kerken te overwegen;
- deputaten zouden zich kunnen voorstellen, dat het voor de kerken nu nog te vroeg is om te besluiten over al dan niet toetreden tot de Raad van Kerken. De mogelijkheid om als waarnemer op te treden komt niet voor in de statuten van de Raad. Wel is er de mogelijkheid om als kandidaat-lid op te treden, voor een periode van maximaal 5 jaar. De kerken zouden deputaten kunnen opdragen, indien mogelijk gezamenlijk met de NGK en de GKv, voor de periode van drie jaar zo'n kandidaat-lidmaatschap te vervullen, zodat bezien kan worden welke thema's er in de Raad langs komen en hoe een participatie van onze kerken van betekenis zou kunnen zijn binnen het kader van de Raad. Na drie jaar zouden deputaten dan moeten adviseren of het kandidaat-lidmaatschap omgezet zou moeten worden in een volledig lidmaatschap dan wel een geassocieerd lidmaatschap, dan wel of de kerken zouden moeten besluiten te blijven bij de lijn die in 1967/68 is ingezet.

⁵ Deze preambule is in de uitgave van de statuten in 2009 als volgt verwoord: "De Raad van Kerken in Nederland is een verbond (fellowship) van kerken, die de Heer Jezus Christus als God en Heiland belijden overeenkomstig de Schriften en die er daarom naar streven samen hun gemeenschappelijke roeping te vervullen tot eer van de ene God, Vader, Zoon en Heilige Geest.

Uitnodigingsbrief Nationale Synode

Nationale Synode
 Protestants Forum

Betreft: uitnodiging Nationale Synode

Doorn, 17 juni 2010

Chr. Geref. deputaatschap eenheid van de gereformeerde belijders in
 Nederland
 drs. J.L. de Jong
 Bickersweg 5
 3752 WV BUNSCHOTEN

Geliefden in de Here Jezus Christus,

Met deze aan de Bijbel ontleende aanspraak richten wij als stuurgroep Nationale Synode ons opnieuw tot u. In oktober 2009 heeft u een eerste bericht ontvangen over onze plannen om een Nationale Synode te organiseren voor alle kerken en geloofsgemeenschappen die behoren tot de protestantse traditie in Nederland. Bijna 400 jaar na de laatste Nationale Synode (Dordrecht 1618/1619) zal D.V. in december van dit jaar in dezelfde stad Dordrecht deze bijeenkomst plaatsvinden. Het betreft een 'synode' met een tweeledig doel, zowel naar binnen als naar buiten gericht. In de bijgevoegde notitie 'Nationale Synode / Protestants Forum' vindt u een uitwerking van de aard, doelstelling en achtergrond van de Nationale Synode (* bijlage 1).

Beweging naar binnen

In onze eerste brief aan u hebben wij reeds aangegeven dat deze Nationale Synode het karakter van een protestants forum zal hebben: een bijeenkomst van christenen die met elkaar spreken over het Evangelie dat hen bindt, en de boodschap die daar voor onze samenleving vanuitgaat. De Nationale Synode 2010 is geen besluitvormend orgaan, geen vergadering waar afgevaardigden met mandaat vanuit het eigen kerkgenootschap bijeen zijn om beslissingen over kerkelijke zaken te nemen. Het gaat erom dat wij als christenen uit de protestantse kerken/geloofsgemeenschappen die in de loop der jaren ernstig verdeeld zijn geraakt, elkaar ten aanzien van ons geloof in de ogen en in het hart kijken. Wij willen samen eerbiedig luisteren naar het gebed van Jezus Christus om eenheid in Johannes 17: '...opdat de wereld gelooft'. Wat de Nationale Synode beoogt, is om dwars door de verdeeldheid van het protestantisme heen te zoeken naar wat ons samenbindt. Verschillen tussen kerken en verscheidenheid in geloofsbeleving vormen een reëel gegeven, maar de roeping om samen de éne Herder te volgen gaat daarbovenuit. Onze tijd vraagt om een bijzondere concentratie op dat laatste.

Een geloofsgetuigenis

De ter voorbereiding op de Nationale Synode-2010 opgestelde Credo-tekst (* bijlage 2) is via een aantal 'sleutelfiguren' op het grondvlak van de kerken terechtgekomen, en heeft ook in de kerkelijke pers veel pennen in beweging gebracht. Het is als tijdsdocument een spontaan en hartelijk geloofsgetuigenis - dus onvolledig - en niet een kerkelijk belijdenisgeschrift. De Credo-tekst werd een 'groei-tekst' genoemd: een tekst die mensen wil stimuleren hun eigen geloof onder woorden te enthousiasme te uiten. Op deze wijze is rondom de Credo-tekst een 'wolk van getuigenissen' gegroeid, vanuit de volle breedte van de protestantse kerken en geloofsgemeenschappen in Nederland. Samen geven de

van getuigenissen' gegroeid, vanuit de volle breedte van de protestantse kerken en geloofsgemeenschappen in Nederland. Samen geven de reacties een beeld van wat leeft onder de protestantse kerkleden in ons land. Het heeft ons ontroerd hoeveel mensen bereid waren op te schrijven wat het geloof in de Levende God voor hen betekent. De stuurgroep heeft honderden pagina's aan reacties verwerkt (die op de website www.nationalesynode.nl gezet worden), en het resultaat daarvan neergelegd in het document 'De oogst van het grondvlak' (* bijlage 3).

Beweging naar buiten

Parallel aan de beweging naar binnen kenmerkt de Nationale Synode zich door een beweging naar buiten, gericht op het publieke domein. 'Vanwege de nood der tijden' (Calvijn). Het is ons verlangen om aan onze Nederlandse samenleving een statement (getuigenis) af te geven vanuit het hart van ons geloof, om bemoediging en perspectief te bieden. Deze boodschap zal worden aangeboden aan een belangrijk publiek persoon. Wij zijn als gezamenlijke christenheid in ons land bewogen over de geestelijke zoektocht van onze samenleving, die steeds meer is losgeraakt van haar christelijke erfenis. Wij staan daar niet buiten, maar 'wij weten dat tot nu toe de hele schepping in al haar delen zucht en inbarensnood is' (Rom. 8). In dit 'wij weten' ligt tevens onze roeping om in onze samenleving met het christelijk getuigenis present te zijn. We doen dat in het vertrouwen dat ook als wij het niet allemaal zo precies weten, de Geest ons in onze zwakheid te hulp komt (Rom. 8). Het is deze Geest die ons aan elkaar geeft om samen met alle heiligen te verstaan waar het op aankomt (Ef. 3).

Samengevat beoogt de komende Nationale Synode als samenkomst van christenen vanuit de hele breedte van de protestantse traditie in Nederland in concreto dus tweëerlei: het bevorderen van het onderlinge geloofsgesprek en het aanbieden van een boodschap aan onze samenleving (via een representatief persoon).

De uitnodiging

Aan de Nationale Synode zullen, afgezien van de publiek toegankelijke openings- en slotviering, ruim 500 mensen deelnemen (kerkelijke vertegenwoordigers, sleutelfiguren en contactpersonen, jongeren). Graag nodigen wij als stuurgroep u uit om op de Nationale Synode te Dordrecht aanwezig te zijn.

Het wordt een tweedaagse bijeenkomst van vrijdag 10 december tot zaterdagmiddag 11 december te Dordrecht. Net zoals in 1618-1619 het geval was, zullen de deelnemers voor de nacht worden ondergebracht bij particuliere gastadressen in Dordrecht en omgeving. Voor de facilitering hiervan heeft het Reformatie Instituut Dordrecht zich garant gesteld. Hopelijk wilt u een delegatie uit uw kerk samenstellen van 25 personen. Dit hoeven niet per se landelijke bestuurders te zijn. U kunt de delegatie samenstellen naar eigen goeddunken, het gaat immers niet om een besluitvormende bijeenkomst. Ons verzoek is dat u in uw delegaties wel enige diversiteit aanbrengt qua leeftijd, regio en geslacht, ook hechten wij zeer aan de bijdrage van jongeren in ons midden. Wij hopen dat u mensen afvaardigt die - ieder op zijn of haar wijze - in staat zijn om bij te dragen aan het geloofsgesprek onder de titel 'Hooft wat mij God deed ondervinden, wat Hij gedaan heeft aan mijn geest' (Ps. 66).

Mogen wij u vriendelijk vragen ons voor uiterlijk 30 september a.s. schriftelijk of per mail te berichten of u bereid bent een delegatie samen te stellen, en aan te geven wie dat zijn? De deelnemers van uw delegatie kunnen zich tot uiterlijk 30 oktober aanmelden via info@nationalesynode.nl. We zouden het zeer op prijs stellen wanneer iedere kerk/geloofsgemeenschap die een delegatie samenstelt ook bereid is om aan de kosten van deze bijeenkomst

bij te dragen, voor zover dat mogelijk is. Voor onderdak en maaltijden wordt verder door de organisatie zelf gezorgd. Wij gaan ervan uit dat u zelf de reiskosten van de delegatie voor uw rekening neemt.

Ten slotte

In de Nationale Synode willen we samen nadenken wat we in ons sterk gesecculariseerde land voor elkaar als kerken *en* geloofsgemeenschappen kunnen betekenen. Dat willen we niet eenmalig doen. We hopen dat onze God ons de mogelijkheden geeft om op weg naar de herdenking in 2019 van 400 jaar Nationale Synode van Dordrecht (1618-1619) elkaar als protestants forum vaker te ontmoeten. De stuurgroep meent dat wij elkaar als christenen vandaag hard nodig hebben, en voelt zich daarin gesteund door het grondvlak van alle kerken en geloofsgemeenschappen. We bidden dat de Nationale Synode een nadrukkelijk teken van hoop mag zijn te midden van onze samenleving. Wilt u dit gebed met ons meedragen, en in uw voorbede plaats geven aan de woorden die Christus in Johannes 17 tot ons allen spreekt?

Verbonden in de opdracht van de Opgestane,
namens de stuurgroep,

Ds. G. de Fijter, voorzitter
Dr. J.M. van 't Kruis, secretaris

Stuurgroep Nationale Synode,
Ds. G. de Fijter, Protestantse Kerk in Nederland
Prof.dr. B. Kamphuis, Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt)
Drs. I.A. Kole, Gereformeerde Gemeenten
Dr. J.M. van 't Kruis, Protestantse Kerk in Nederland
Dr. E.P. Meijering, Remonstrantse Broederschap
Prof.dr. H.G.L. Peels, Christelijke Gereformeerde Kerken
Ds. P. Sleebos, Verenigde Pinkster- en Evangeliegemeenten Secretaris

Secretaris:
Dr. J.M. van 't Kruis, Sterkenburgerlaan 45, 3941 BC Doorn

BIJLAGE 26
Artikel 54, 59

Rapport 1 van commissie 4 betreffende de uitnodiging voor de Nationale Synode (par. 10.3)

1. Inleiding

Uw commissie heeft met dankbaarheid kennis genomen van het werk van het deputaatschap voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland (in het vervolg kortweg: deputaten). In een ander commissierapport gaan wij daar verder op in, maar wij willen dat in ons eerste rapport niet ongenoemd laten.

2. Samenvatting van de feiten

Deputaten kregen van de stuurgroep Nationale Synode een verzoek om deelname vanuit onze kerken aan de bijeenkomst die D.V. 10 en 11 december 2010 te Dordrecht gehouden wordt. Deputaten vroegen het moderamen van onze synode om deze zaak voorrang te geven, aangezien bij deelname aan de Nationale Synode de tijd dringt. Aanmelding dient namelijk plaats te vinden voor 30 september. Om die reden dient uw commissie uw vergadering met een separaat deelrapport over dit onderwerp.

In de uitnodigingsbrief geeft de stuurgroep aan dat de credotekst, waarover nogal discussie ontstond binnen kerkelijk Nederland, niet gezien moet worden als een kerkelijk belijdenisgeschrift. Het is een tekst die mensen wil stimuleren hun eigen geloof onder woorden te brengen.

In dezelfde wordt ook duidelijk gemaakt dat het de stuurgroep gaat om een bijeenkomst met een uitwerking naar binnen en naar buiten:

1. er is in de protestantse kerken en geloofsgemeenschappen ernstige verdeeldheid. Men wil zoeken naar datgene wat ons samenbindt;
2. daarnaast wil men naar de samenleving een getuigenis geven vanuit het hart van ons geloof.

De stuurgroep vraagt om een delegatie van 25 personen, gevarieerd samengesteld naar leeftijd, geslacht

en geografische herkomst. Zij vraagt daarnaast in het bijzonder om deelname van jongeren.

3. Het oordeel van deputaten

Deputaten merken in hun rapport op dat de naam Nationale Synode verwarring geeft. Het gaat hier immers niet om een officiële kerkelijke vergadering die voor alle kerken geldende besluiten neemt, maar om - zoals ook uit de ondertitel blijkt - een forum.

Reacties vanuit de kerken op de credotekst zijn door deputaten doorgegeven aan de sleutelfiguur in de stuurgroep. Er zijn best vragen te stellen over de credotekst, maar het is naar het oordeel van deputaten wel een goede basis voor de ontmoeting van mensen uit verschillende kerken.

Deputaten stellen unaniem voor deel te nemen aan deze synode. Zij vragen het moderamen van de synode in de lijn van het besluit te antwoorden aan de stuurgroep.

4. Het oordeel van de commissie

Uw commissie is eveneens unaniem voor deelname aan de Nationale Synode. Het is van belang in onze gesecculariseerde samenleving als protestanten elkaar te steunen en te bemoedigen waar dat mogelijk is. Daarnaast is het een goede zaak een geestelijk getuigenis te laten uitgaan naar onze samenleving.

Gezien de sluitingsdatum van de termijn voor aanmelding lijkt het ons goed deputaten opdracht te geven per direct een delegatie samen te stellen. Daarbij dient men rekening te houden met de wensen van de stuurgroep betreffende de samenstelling. Ook dient erop gelet te worden dat de delegatie een goede afspiegeling vormt van onze kerken in zijn geheel.

Hoewel het rapport van deputaten dit punt niet aansnijdt, is uw commissie bij het mondeling overleg gebleken dat deputaten de mening van de commissie delen dat de leden van de delegatie op persoonlijke titel aan de Nationale Synode zullen deelnemen. Desalniettemin lijkt het uw commissie dienstig als in ieder geval enkele leden van het deputaatschap voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland deelnemen, aangezien zij in zaken van eenheid onze kerken vertegenwoordigen. Tevens lijkt het ons goed als een moderamenlid van onze synode wordt afgevaardigd.

5. Voorstel tot besluitvorming

De generale synode besluit:

1. deel te nemen aan de Nationale Synode d.d. 10 en 11 december 2010 te Dordrecht;
2. van deelname mededeling te doen aan de stuurgroep van de Nationale Synode;
3. deputaten opdracht te geven een afvaardiging samen te stellen met inachtneming van het gestelde in dit rapport.

W.N. Middelkoop, rapporteur

BIJLAGE 27

Artikel 62, 227

Rapport van deputaten radio- en televisiediensten

1. Samenstelling deputaatschap

De afgelopen periode hadden de volgende predikanten die door de generale synode van 2007 waren (her)benoemd, zitting in het deputaatschap: C. van Atten, M. Groen, A. Hilbers en H.D. Rietveld. Laatstgenoemde was als nieuwbenoemde in de plaats gekomen van de vorige secretaris: ds. N. Ribbers. Ds. A. Hilbers werd voorzitter van de nieuwe Raad van Toezicht van de Stichting ZvK (Zendtijd voor Kerken).

Ds. M. Groen was voorzitter van het deputaatschap, maar zal wegens het ruim overschrijden van de door de GS bepaalde termijn (vijftien i.p.v. twaalf jaar!) dit moeten verlaten. Ook ds. Van Atten wil na negen jaren eveneens zijn plaats in het deputaatschap aan een ander overlaten. Overige deputaten kunnen getuigen van de inzet en betrokkenheid die beide broeders hebben betoond in de afgelopen periode waarin door interne moeiten bij ZvK van hen extra tijd en inspanning werd gevraagd (zie par. 3). Bij de rapportage over de afgelopen drie jaar wordt de volgorde van de taken aangehouden zoals die in art. 2 van de door de GS vastgestelde instructie vermeld is.

2. Werkzaamheden

Normaliter vergaderen deputaten ten hoogste tweemaal per jaar, maar in verband met nieuwe ontwikkelingen in medialand waren er meer vergaderingen nodig. Deputaten kwamen bijeen op 5 februari 2008 te Hilversum. De besluiten van de synode werden behandeld en de overdracht van het secretariaat vond plaats (waarvan verslag).

Op 27 maart 2008 was er de jaarvergadering te Nulde van de Raad van Toezicht en Advies waarbij ook altijd het voltallige deputaatschap aanwezig was. Voortgezette vergaderingen in dit verband vonden plaats te Nijkerk en wel op 26 juni, 20 november en 4 december 2008. Daarna ook op 16 april, 4 juni en 8 oktober 2009 (waarvan verslag) en vervolgens op 28 januari en 15 april 2010.

Voorafgaand aan deze vergaderingen kwamen deputaten soms ook wel bijeen voor eigen overleg. Hier- van behoeften geen verslagen te worden opgesteld.

3. Nieuwe structuur ZvK

Deze vergaderingen waren nodig om goed in te spelen op de nieuwe wetgeving voor de media. Deze vereist nl. ingrijpende veranderingen in de structuur van een stichting zoals ZvK, waarmee dan ook een begin werd gemaakt. Dit gaf echter moeiten in de personeelssfeer bij ZvK, maar deze zijn inmiddels opgelost. De ingezette veranderingen hebben voortgang en betreffen het volgende.

In de stichting hebben naast onze kerken ook de GKv, de NGK, de Unie van Baptistengemeenten, de voortgezette Gereformeerde Kerken in Nederland en de gemeenten onder de noemer van Zendtijd Evangelische Gemeenten. Deze stichting bestaat naast de IKON, waarin dus de andere protestantse kerken participeren, onder de overkoepelende stichting VKZ (Verzorging Kerkelijke Zendtijd). Dit VKZ is nodig om samen met de IKON de aan de protestantse kerken toegewezen zendtijd te kunnen invullen. De ZvK maakt in de praktijk gebruik van de mediatechnische en administratieve faciliteiten van de IKON. Inhoudelijk wordt echter een eigen koers gevaren. Als CGK hebben we vooral met ZvK te maken. De genoemde nieuwe wetgeving (Mediawet, de Code Goed Bestuur en Integriteit Publieke Omroep) stelt als belangrijkste eis dat er een duidelijke scheiding is tussen het dagelijks bestuur en het onafhankelijk toezicht daarop.

Bij ZvK zijn er bestuurlijk vier niveaus te onderscheiden:

1. de dagelijkse uitvoering van het werk en daaraan leiding geven (directeur);
2. het besturen van de stichting (bestuur);
3. het toezicht op het bestuur van de stichting (Raad van Toezicht en Advies; voortaan RvTA);
4. het bundelen, vaststellen en bewaken van de opdracht uit de kerken (RvTA).

In deze constellatie maken de leden van het bestuur ook deel uit van de RvTA. Op dit punt wordt dus niet voldaan aan de Code Goed bestuur en Integriteit Publieke Omroep.

Deze structuur is nu als volgt gewijzigd (waarbij de nieuwe werkwijze niet sterk afwijkt van de oude):

1. de dagelijkse uitvoering van het werk en daarin leiding geven (directeur);
2. het besturen van de stichting (directeur en Raad van Toezicht);
3. het toezicht op het bestuur van de stichting (Media Advies Commissie, voortaan MAC);
4. het bundelen, vaststellen en bewaken van de opdracht uit de kerken (MAC).

Het oude bestuur wordt dus omgevormd tot een nieuwe Raad van Toezicht. De oude RvTA wordt omgevormd tot de MAC. De naam Media Advies Commissie is gekozen omdat ZvK niet alleen kerkdiensten uitzendt, maar ook in nieuwe media een rol speelt (o.m. internetsites). Gelet op een 'zuivere' rolverdeling zullen er geen leden van de Raad van Toezicht in de versterkte MAC zitting nemen. Elke participerende kerk draagt een lid voor de Raad van Toezicht voor en wel zodanig dat in de Raad van Toezicht verschillende deskundigheden (theologisch, financieel, enz) vertegenwoordigd zijn. De MAC wordt gevormd door (overige) deputaten van de participerende kerken. De MAC zal besluiten nemen m.b.t. de identiteit van ZvK, het beleid en de lange termijn ontwikkeling. Zij is de spiegel op inhoudelijk terrein voor de Raad van Toezicht en de directie/bestuurder. Zij verleent ook jaarlijks décharge aan penningmeester en bestuur.

4. Verdeling zendtijd

Eens in de vijf jaar wordt er door het Commissariaat voor de Media zendtijd verdeeld over de levensbeschouwelijke groeperingen, waaronder ook de kerken, de zo geheten 2.42-omroepen. In de nieuwe concessieperiode, die vanaf 1 september 2010 loopt, heeft de HUMAN (de omroep met het gedachtegoed van de humanistische beweging) meer zendtijd gekregen, die ten koste gaat van de andere 2.42-omroepen, waaronder Zendtijd voor Kerken. Daar staat tegenover dat de zendtijd die tussen IKON en ZvK verdeeld moet worden als gevolg van een gestadige vermindering van het ledental van de PKN, ten gunste van ZvK verschuift. De landelijke politiek denkt intussen na over noodzakelijke bezuinigingen en soms zelfs aan opheffing van de publieke omroep. Het zal mede afhankelijk zijn van de na de verkiezingen samen te stellen regeringscoalitie of er nog ruimte zal zijn voor levensbeschouwelijke omroepen en ook hoe groot die ruimte zal zijn en hoe deze zal worden georganiseerd. Naar verwachting zal er op korte termijn een nieuwe mediawet komen waarin dit alles georganiseerd zal worden. De genoemde bezuinigingen gaan weliswaar pas in 2011 een rol spelen, maar kunnen wel aanzienlijk zijn en hebben invloed op het mogelijke beleid op langere termijn. Het is denkbaar dat er van de kerken zelf gevraagd zal worden om financieel bij te dragen aan de evangelieverbreiding via de media.

5. Uitzendingen radiokerkdiensten

In de afgelopen drie jaar konden er weer kerkdiensten via de radio worden uitgezonden. Per jaar waren dat tien uitzendingen. In de jaarboekjes is steeds een overzicht te vinden van de plaatsen waar de diensten werden opgenomen en uitgezonden alsmede de inhoud van de Woordverkondiging. Daarvoor zijn predikanten aangezocht uit de volle breedte van ons kerkverband. Toch zijn er predikanten die hetzij om principiële redenen (zoals: geen werkzaamheden op zondag voor omroeperspersoneel en verstoring van de gebruikelijke eredienst) hetzij om praktische redenen (zij vinden het moeilijk om een groot anoniem publiek aan te spreken) geen medewerking verlenen. Nochtans blijven deputaten doorgaan met dit werk in de overtuiging dat het evangelie in de media moet doorklinken, waarbij men er tegelijk een indruk van krijgt hoe het er in een christelijke gereformeerde kerkdienst aan toe gaat. De concrete invulling van een kerkdienst voor de radio ligt voor de eigen verantwoordelijkheid van predikant en kerkenraad.

Voor predikanten die niet eerder aan de radiokerkdienst hebben meegewerkt, wordt er jaarlijks door ZvK een introductiedag georganiseerd waarin gewezen wordt op zaken waarop men moet letten om het evangelie via de media beter te laten overkomen. Natuurlijk onder het grote voorbehoud van de werking van de Heilige Geest.

De respons op deze diensten verschilt wel per uitzending, maar is nog altijd van dien aard dat de diensten blijkbaar in een behoefte voorzien. Wel wordt over het algemeen de radio voor velen in ons land steeds minder een middel om kerkdiensten mee te beleven en wordt de groep luisteraars op zondag steeds kleiner.

6. Televisiediensten

De diensten die vanuit onze kerken op televisie worden uitgezonden, zijn veel beperkter van frequentie. Het gaat jaarlijks om twee diensten, met soms in de zomertijd een herhaling van een van beide. Ook hiervan wordt jaarlijks een opgave in ons Jaarboek gedaan.

In deze diensten hebben beelden nog meer dan in de radiodiensten een functie. Camera's zoeken steeds nieuwe objecten tijdens de uitzending en dat brengt meer beweging tijdens de dienst en ook

meer voorbereiding vooraf. Daar moeten predikant, kerkenraad en gemeente wel voor open willen staan. Dat blijkt minder dan bij radiodiensten het geval te zijn. Vandaar dat het aantal geschikte en beschikbare locaties landelijk gezien veel beperkter is. Deputaten hebben in opdracht van de synode ervoor zorg gedragen dat er na iedere dienst op tv de vermelding komt dat deze dienst onder verantwoordelijkheid van de plaatselijke kerkenraad valt.

7. Verzoek Voortgezette Gereformeerde Kerken in Nederland

In ons vorige rapport werd vermeld dat de voortgezette Gereformeerde Kerken in Nederland aan ons deputaatschap het verzoek deden om ook enige van hun diensten via ons zendtijdschema te mogen uitzenden. Dit verzoek konden deputaten niet honoreren. Inmiddels heeft dit kleine kerkgenootschap nu zelf zendtijd van het Commissariaat van de Media ontvangen.

8. Contact met ds. A. van der Veer

Er zijn in de afgelopen periode geen contacten met ds. A. van der Veer geweest.. Het bleek in de praktijk steeds moeilijk een afspraak te maken. Ds. Van der Veer is inmiddels als emeritus verbonden aan de kerk van Zwolle en heeft ook als directeur afscheid genomen van de Evangelische Omroep. Bij deze gelegenheid heeft ds. M. Groen ons deputaatschap vertegenwoordigd. Het lijkt deputaten niet zinvol nog een speciale band met ds. Van der Veer aan te houden. We stellen daarom voor die band officieel te beëindigen.

9. Oriëntatie op nieuwe mogelijkheden van evangelieverbreiding via massamedia

In de afgelopen periode hebben de interne organisatorische ontwikkelingen de meeste aandacht van deputaten opgeëist. De technische ontwikkelingen op mediagebied gaan echter steeds door. Zij gaan ook snel. Daarom is het gewenst dat, naast predikanten terzake, kundigen die dit terrein breder kunnen overzien in het deputaatschap een plaats krijgen.

10. Voorlichting kerken inzake plaatselijke diensten

Het gebruik van internet voor het uitzenden van plaatselijke kerkdiensten neemt toe. Aangezien veel plaatselijke kerken dit al doen dat via het plaatselijke contactblad wordt vermeld, is er voor deputaten weinig werk op dit gebied.

Ook de landelijke website van onze kerken wordt hiervoor veelvuldig bekeken.

Deputaten hebben na een reeds in onze vorige rapport aangekondigd onderhoud met de directeur van het Dienstenbureau besloten de heft van een legaat dat in een vorige periode is ontvangen, te besteden aan de verbetering van deze website van het LKB te Veenendaal. Het gaat om een bedrag van € 45.000,00. Ruim eenzelfde som is nu nog over. Daarvoor zal een passende, door de erflater bedoelde bestemming (nl. evangelieverkondiging via de media) worden gezocht.

11. Voorstellen

Op grond van het bovenstaande doen deputaten de volgende voorstellen:

- a. de handelingen van deputaten goed te keuren;
- b. de band van ons deputaatschap met ds. A. van der Veer te beëindigen;
- c. deputaten te (her)benoemen met inachtneming van het in par. 9 gestelde.

Ten slotte

Deputaten zijn dankbaar dat de uitzendingen op radio en televisie konden worden uitgezonden. Er blijkt, gelet op de response, nog steeds aandacht voor te zijn en dat is een goede zaak. De vakmensen van ZvK tonen zich steeds betrokken en enthousiast. Positieve reacties uit het land geven hen ook steeds weer de motivatie om hun werk te doen.

Deputaten danken ook de predikanten uit onze kerken, die hun medewerking aan het werk van de evangelieverkondiging in ons land hebben gegeven. Gods werk gaat door. Moge Hij ook de media als middel in zijn hand gebruiken om zielen te behouden.

Ds. M. Groen, voorzitter
Ds. H.D. Rietveld, secretaris

BIJLAGE 28

Artikel 62, 227

Rapport 1 van commissie 2 inzake het rapport van deputaten radio- en televisiediensten

Samenstelling deputaatschap

Uw commissie spreekt haar waardering uit voor het werk van deputaten radio- en televisiediensten. Ds. M. Groen neemt na een periode van ruim vijftien jaar afscheid van het deputaatschap. Vanaf 2001 was hij voorzitter. Ook ds. C. van Atten zal het deputaatschap verlaten. Hij doet dat na een periode van negen jaar.

Structuur van de stichting Zendtijd voor Kerken

Naar aanleiding van de nieuwe wetgeving voor de media is de structuur van de stichting Zendtijd voor Kerken gewijzigd. Uw commissie heeft daarvan kennisgenomen. De beoordeling van de structuurwijziging behoort tot de competentie van deputaten.

Evangelisatie

Uw commissie heeft naar aanleiding van een conceptinstructie van deputaten financiële zaken met deputaten gesproken over een eventueel samengaan met deputaten evangelisatie. Daarbij kwamen de volgende overwegingen aan de orde:

- a. volgens het besluit van de generale synode van 1965 en 1980 dient een televisiedienst die

- wordt uitgezonden onder de verantwoordelijkheid van een christelijke gereformeerde kerk, een evangelisatorisch karakter te hebben. Ook de radiodiensten bereiken mensen die van het evangelie vervreemd zijn of die het evangelie niet kennen;
- b. deputaten hebben de taak zich te bezinnen op nieuwe mogelijkheden om het evangelie via de massamedia te verbreiden, een taak die eveneens een raakvlak met het werk van deputaten evangelisatie heeft;
 - c. deputaten hebben een legaat ontvangen dat moet worden bestemd voor de evangelieverkondiging via de media. Daarvan resteert nog de helft, een bedrag van ongeveer € 47.000,-.
- Uw commissie heeft deze drie overwegingen aan deputaten voorgelegd. Deputaten zien geen principieel bezwaar, maar kunnen op dit moment niet aangeven wat de meerwaarde zou zijn van een samengaan met deputaten evangelisatie. Een nadeel zou zijn dat de vergaderkosten zouden toenemen. De vergaderkosten van deputaten zijn in de huidige structuur vrijwel nihil. Bovendien vrezen zij dat het samengaan met deputaten evangelisatie werk met zich meebrengt dat thans niet tot hun takenpakket behoort. Uw commissie is van oordeel dat een eventueel samengaan met deputaten evangelisatie onderzocht moet worden.

Uitzendingen radiokerkdiensten

- a. Het aantal luisteraars dat naar een radiokerkdienst luistert, lag enkele jaren geleden tegen de 50.000. Die groep wordt kleiner. Toch blijken deze diensten in een behoefte te voorzien;
- b. het is een feit dat niet elke predikant kan of wil voorgaan. Daarvoor toont uw commissie begrip. Toch is het wenselijk dat predikanten uit de volle breedte van de kerken voorgaan. De Heere kan dit zegenen. Sommige kerkenraden hebben bezwaar omdat daardoor het karakter van de eredienst zou worden verstoord. Deputaten weten echter dat de medewerkers die de uitzending verzorgen, het versturende element zo veel mogelijk willen beperken. Meer kunnen deputaten in deze dingen niet doen.

Televisiediensten

Het aantal kijkers naar televisiediensten is in de jaren vanaf 1998 tot en met 2008 gezakt van ongeveer 100.000 naar 80.000. Deze daling wordt veroorzaakt door het toegenomen aanbod van religieuze programma's via andere zenders op de zondag(morgen).

Contact met ds. A. van der Veer

Uw commissie stemt in met het voorstel van deputaten het contact met ds. A. van der Veer te beëindigen.

Nieuwe mogelijkheden van evangelieverbreiding via massamedia

Volgens art 2.f. van de instructie van deputaten (Acta 2007, blz. 156) is het onder meer de taak van deputaten 'zich te oriënteren op en te laten voorlichten over eventuele nieuwe mogelijkheden om het evangelie landelijk en plaatselijk via de massamedia te verbreiden'. Deputaten hebben zich daarop echter de laatste drie jaar nauwelijks georiënteerd. Het deputaatschap bestaat uit vier predikanten die aangeven dat zij de benodigde deskundigheid missen. Bij de voordracht van nieuwe deputaten zal het deputaatschap rekening houden met de gewenste deskundigheid.

Voorlichting kerken inzake plaatselijke diensten

- a. In paragraaf 10 van het rapport van deputaten moet de tweede zin als volgt worden gewijzigd: 'Aangezien veel plaatselijke kerken hun kerkdiensten al via internet uitzenden en dat via het plaatselijke contactblad vermelden, is er voor deputaten weinig werk op dit gebied';
- b. volgens artikel 2.g. van de instructie (Acta 2007, blz. 156) is een van de taken van deputaten 'het voorlichten van de kerken over de mogelijkheden die er zijn om plaatselijke diensten met gebruik van moderne middelen in de huiskamer te brengen'. Veel plaatselijke kerken plaatsen de kerkdiensten reeds op internet. Eigen gemeenteleden kunnen via de computer of een luisterkastje de kerkdiensten meebelevén. Andere belangstellenden kunnen via internet de desbetreffende dienst opzoeken.

Reeds tijdens de vorige generale synode is door deputaten naar voren gebracht dat er bij de kerken geen behoefte is aan verdere informatie over uitzendingen via de lokale omroep. Uw commissie wijst op de taak van deputaten die omschreven is in artikel 2.h. van de instructie (Acta 2007, blz. 156): 'het dienen van de kerken met bezinning op en voorlichting over het omgaan met privacygevoelige gegevens'. Dit laatste artikel wil uw commissie onder de aandacht brengen van deputaten.

Bestemming legaat

In het rapport wordt een bedrag van € 45.000,- genoemd, dat is gebruikt voor de verbetering van de website van onze kerken. Dat moet € 47.000,- zijn. Het voornemen van deputaten om bij het moderniseren van de website een link aan te brengen naar de uitzendingen van Zondtijd voor Kerken is gerealiseerd.

De commissie stelt voor te besluiten

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen te danken voor hun arbeid;
2. de band van het deputaatschap met ds. A. van der Veer te beëindigen;
3. deputaten op te dragen de mogelijkheid van een eventueel samengaan met deputaten evangelisatie te onderzoeken en daarover de komende synode te rapporteren;
4. deputaten te (her)benoemen met inachtneming van het in paragraaf 9 van het rapport van deputaten gestelde.

D. J. Steensma, rapporteur

BIJLAGE 29

Artikel 66, 84, 102, 171, 206

Rapport 2 van commissie 4 betreffende het algemene bezinningsgedeelte van het rapport van deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland (hoofdstuk 1 en 2)**1. Inleiding**

Uw commissie wil allereerst grote waardering uitspreken voor het vele werk dat door deputaten is verricht en voor het helder gestructureerde rapport waarmee ze de synode willen dienen. Naast 21 deputatenvergaderingen waren er 25 gesprekken met de diverse kerken waar contact mee is. Dat is niet gering. Tijdens de vorige synode werd door de commissie in haar rapport de vraag gesteld of het werk niet een te grote belasting is. Wij kunnen ons die vraag goed voorstellen.

2. Samenvatting van de feiten

Naast de vele gesprekken kregen deputaten de opdracht van de GS 2007 zich te bezinnen op de verhouding tussen de landelijke aansturing en de plaatselijke implementatie van beleid. Er was daartussen immers een spanning geconstateerd. Deputaten hebben zich hierop bezonnen en leggen in hoofdstuk 2 van hun rapport daar verantwoording van af.

3. Het oordeel van deputaten

Allereerst geven deputaten een samenvatting van hoofdstuk 2 van het deputatenrapport dat diende op de GS 2001. Daarin wordt betoogd dat het een voluit Bijbelse opdracht is om de eenheid te zoeken in eigen kerkverband, maar ook met broeders en zusters uit andere kerken. De laatste conclusie is dat wijsheid en geduld nodig zijn op de weg naar eenheid.

Het contact met de commissie van de HHK heeft tot het inzicht geleid dat er ook een andere weg naar verdere samenwerking mogelijk is dan de route zoals die tot op dit moment onder ons aangewezen wordt in bijlage 8 K.O.

In de HHK blijkt namelijk dat éérs landelijk uitgesproken wordt dat men elkaar erkent als kerken op basis van Schrift en confessie. Daaruit volgen twee mogelijkheden:

1. alle predikanten uit het kerkverband dat men erkent als kerk staande op Schrift en confessie kunnen door een kerkenraad uit de HHK gevraagd worden tot bediening van het Woord en de sacramenten. Tevens mogen zij voorgaan in de dienst der gebeden en in huwelijksdiensten;
2. plaatselijk kan men contact leggen met het kerkverband dat men erkent om te komen tot gezamenlijke kerkdiensten en samenwerking op het gebied van catechese en pastoraat.

4. Het oordeel van de commissie

De commissie meent dat bij wijziging van bijlage 8 K.O., zoals deputaten die voorstellen, de lijn van het aangaan van kerkelijke samenwerking ingrijpend veranderd wordt. Tot op heden gaf de generale synode ruimte om plaatselijk contact te zoeken. Het zoeken van eenheid begint immers concreet in de plaatselijke gemeenten. De classis heeft inhoudelijk hierbij een belangrijke rol, namelijk het zich overtuigen van de inhoud van de tussen de kerkenraden gevonden eenheid. Deze wordt in het voorstel vervangen door het slechts constateren van voldoende eenparigheid intern in de Chr. Geref. gemeente.

De commissie neemt in haar overwegingen mee dat er in de praktijk grote verschillen bestaan in hoe men in de verschillende classes omgaat met een aanvraag voor plaatselijke samenwerking. Uw commissie is van mening dat de behandeling van een verzoek tot nauwer samenleven niet per classis mag verschillen en dat elke classis zuiver kerkordelijk dient te toetsen (d.w.z. is de weg om te komen tot nauwer samenleven naar de gemaakte afspraken bewandeld?). Het lijkt uw commissie onwenselijk ongelijkheid in behandeling op te lossen door de classis voortaan inhoudelijk geen enkele rol meer te geven voor wat betreft de overeenstemming tussen beide gemeenten.

Concluderend is de commissie van mening dat de door deputaten voorgestelde wijziging van bijlage 8 K.O. ons kan helpen, mits er onder punt 2d. helder omschreven wordt wát en hoé een classis heeft te toetsen. Dat zou behalve de bewilliging van de gemeente (genoegzame eenparigheid) ook moeten zijn dat betreffende kerkenraden ten minste drie thema's met elkaar hebben doorgesproken en dat men elkaar op die thema's ook heeft kunnen vinden:

1. visie op de prediking ;
2. visie op de gemeente;
3. visie op de sacramenten en de kerkelijke vermaning.

Let wel: het is naar het oordeel van de commissie niét de bedoeling dat de classis zal nagaan hoe er inhoudelijk over deze zaken is gesproken, maar slechts zal nagaan of deze thema's zijn doorgesproken en of men elkaar hierin heeft kunnen vinden. Op deze manier krijg je een (praktische en wenselijke) aanvulling op datgene wat door de beide kerkverbanden landelijk al uitgesproken is t.a.v. twee andere 'thema's', namelijk dat men elkaar erkent als kerken staande op Schrift en belijdenis.

5. Voorstel tot besluitvorming

De generale synode besluit:

1. deputaten dank te zeggen voor het vele werk dat zij hebben gedaan;
2. uit te spreken dat deputaten aan de bezinningsopdracht betreffende de spanning tussen landelijk zoeken van eenheid en de plaatselijke situatie, hebben voldaan;
3. bijlage 8 K.O. als volgt te wijzigen:
(naar het voorstel van deputaten, met de volgende aanpassing aangaande 2d):
punt 2d.: De classis zal zich overtuigen van:
 1. de onder 2b. bedoelde bewilliging van de gemeente;
 2. het feit of betreffende kerkenraden onderling gesproken hebben over: a. de visie op de prediking; b. de visie op de gemeente; c. de visie op de sacramenten en de kerkelijke vermaning, en of zij over deze thema's onderling overeenstemming hebben bereikt.

W.N. Middelkoop, rapporteur

BIJLAGE 30
Artikel 70, 129

Rapport deputaten kerk en Israël

1. Algemeen

1.1. Samenstelling deputaatschap

Het deputaatschap kerk en Israël heeft momenteel de volgende samenstelling:

Uit de particuliere synoden zijn afgevaardigd (met tussen haakjes hun secundij):

PS van het Noorden:	ds. R. Jansen	(ds. F.H. Meijer)
	ds. D.J.K.G. Ruiter	(ds. W.J.A. Ester)
PS van het Oosten:	ds. C. de Jong	(ds. H.J. Vazquez)
	ds. M.W. Vrijhof	(ds. A. Wagenaar)
PS van het Westen:	ds. J. Groenleer	(ds. J.G. Brienens)
	drs. B.T. Wallet	(drs. A.D. v.d. Sluijs-Bakker)
PS van het Zuiden:	ds. C.J. Droger	(ds. W.M. den Hertog)
	ds. W.P. de Groot	(ds. H.J.Th. Velema)

Door de generale synode van Sliedrecht Beth-El werden benoemd: tot eerste secretaris ds. J.G. Schenau, tot tweede secretaris ds. F.W. v.d. Rhee, tot eerste penningmeester br. H.H. van Braak, tot tweede penningmeester br. F. Voorrips en tot adviseur ds. C.J. v.d. Boogert. Samen met ds. J. Groenleer en ds. M.W. Vrijhof als resp. voorzitter en tweede voorzitter vormen zij ook het moderamen.

1.2. Wijzigingen in de samenstelling van het deputaatschap

In de verslagperiode traden enkele wijzigingen op in de afvaardiging van de particuliere synoden:

- ds. A. Brons had met 17 jaren de maximale zittingsduur van een deputaatschap bereikt. Ds. A.J. v.d. Toorn kwam zijn plaats innemen;
- ds. R. v.d. Kamp gaf aan vanwege zijn emeritaat en andere kerkelijke taken niet voor herbenoeming in aanmerking te willen komen. Het Noorden benoemde toen ds. R. Jansen;
- we namen afscheid van ds. H. Biesma, die 27 jaar deel uitmaakte van ons deputaatschap, waarvan 25 jaar als voorzitter. Met zijn benoeming door de PS van het Oosten keerde ds. M.W. Vrijhof voor een nieuwe periode in ons deputaatschap terug.
- toen ds. J. Groenleer de PS van Oosten verruilde voor die van het Westen ontstond een vacature, die kon worden ingevuld door de benoeming van ds. C. de Jong. Omdat deze eerst secundus was, ging ds. H.J. Vazquez hem als zodanig vervangen.
- ds. J. Groenleer werd prompt benoemd vanuit het Westen, toen ds. C.C. den Hertog naar het Noorden vertrokken was.
- drs. ing. C. v.d. Spek moest tot zijn en onze spijt om gezondheidsredenen zijn activiteiten beperken en het lidmaatschap van deputaten kerk en Israël beëindigen. Drs. B.T. Wallet was bereid zijn plaats in te nemen. Aldus geschiedde. Omdat hij eerst secundus was, benoemde de PS van het Westen een nieuwe secundus, drs. A.D. v.d. Sluijs-Bakker te Leiden.

Wij denken met vreugde en waardering terug aan alle genoemde teruggetreden broeders. Zij hebben elk met hun van de Heere ontvangen gaven en inzichten bijgedragen aan de taak van deputaten om in de kerken de verbondenheid aan Israël levend te houden.

Nadat onze oud-deputaat, br. K. van Smeden, vóór wij afscheid van hem konden nemen, werd getroffen door een hersenbloeding, hebben wij ons van tijd tot tijd op de hoogte gehouden van zijn situatie. Gelukkig ging het gaandeweg weer beter. Intussen hebben we officieel afscheid van hem genomen. Verdriet kwam er in de verslagperiode bij onze voorzitter, ds. H. Biesma, door het overlijden van zijn geliefde vrouw zr. R. Biesma-Evendijk. Wij hebben in de korte tijd van haar ziekte en na haar overlijden, naar vermogen meegeleefd.

2. Waarnemerschap Groningen

Ten aanzien van de relatie tussen ons deputaatschap en de kerkenraad van Groningen besloot de generale synode van 2007 het volgende:

1. *de status van de kerken van Groningen en Zierikzee als zendende kerk te beëindigen;*
2. *goed te keuren dat de kerk van Groningen bij wijze van uitzondering een waarnemer zendt naar de vergaderingen van het deputaatschap en deputaten op te dragen dit waarnemerschap voor de volgende generale synode te evalueren.*

Het onder 2. vermelde heeft als achtergrond de betrokkenheid van de kerk van Groningen bij het werk dat ds. H.M. v.d. Vegt te Hamburg verricht op het terrein van de relatie kerk en Israël. Vanwege die betrokkenheid had de kerkenraad van Groningen verzocht om een korte lijn naar ons deputaatschap.

In een brief van 29 jan. 2008 stelden wij de kerkenraad van Groningen op de hoogte van het besluit van de synode en vroegen wij om voorstellen tot een concrete invulling van het waarnemerschap. Wij hebben sindsdien vanuit Groningen niet meer vernomen dan het signaal, in de eerste tijd na verzending van de brief, dat 'de kerkenraad ermee bezig was'.

Wat ons betreft kan de evaluatie dus kort zijn: de kerkenraad heeft geen gebruik gemaakt van de geboden mogelijkheid. Om die reden stellen wij de synode voor het waarnemerschap op te heffen.

3. Vergaderingen

In de verslagperiode vergaderden deputaten kerk en Israël vijftienmaal. In 2007 op 6 juni, 11 oktober en 5 december. In 2008 op 25/26 januari (beziningsweekend), 9 april, 4 juni, 1 oktober en 3 december. In 2009 op 23/24 januari (beziningsweekend), 15 april, 10 juni, 30 september en 2 december. In 2010

op 29/30 januari (beziingsweekend) en 21 april. Elke deputatenvergadering werd voorbereid in een moderamenvergadering.

4. Bezinning

4.1. Thema

De generale synode van 2007 gaf ons deputaatschap ook de opdracht mee:

3. *de bezinning in het kader van het thema 'Diefstal of erfenis?' voort te zetten.*

Centraal stond daarbij de vraag: hoe beschouwen en lezen we het Oude Testament? De Schriften van het Oude Testament worden in de kerk gelezen met het oog op de komst van de beloofde Messias. Tegelijk laat de geschiedenis zien, dat 'Israël' nog wel eens uit het oog werd verloren. Het Oude Testament werd dan min of meer geannexeerd door de christelijke kerk. Daarbij dreigde de kerk de plaats in te nemen van het volk Israël. De sjoah en de stichting van de staat Israël heeft velen de ogen geopend voor de blijvende betekenis van de verbondsrelatie die de Heere met het Joodse volk is aangegaan. Daarbij is de vraag actueel: hebben we ons het OT 'toegeëigend' zonder op Israël te letten, of zijn we ons ervan bewust dat wij – eertijds veraf – door Gods genade in Christus hebben deel gekregen aan de beloften en verbonden die het eerst aan Israël zijn gegeven?

In de rapportage die diende op de gs van 2007 meldden wij al, dat met bijdrages van zowel Joodse als christelijke zijde hierop werd ingegaan. Daarnaast kregen we enig inzicht in hoe 'patres' (kerkvaders) en enkele broeders uit de tijd van de Nadere Reformatie het OT lazen.

Deze bezinning hebben we voortgezet. Tijdens de jaarlijkse bezinningsdagen namen we in 2008 kennis van de wijze waarop de Geref. Kerken vrijg. in verleden en heden zijn omgegaan met de verhouding 'kerk en Israël' en hoe daarbij de heilshistorische verbondenheid met Israël gezien moet worden. Tevens leidde de directeur van het CIS, drs. M.C. Mulder, ons in wat het schema 'belofte – vervulling' betekent voor ons lezen van het Oude Testament. Daarbij kwamen verschillen aan de dag tussen de christelijke en Joodse wijze van lezen.

Tijdens de bezinningsdagen van 2009 namen we kennis van de wijze waarop de Geref. Gem. hun werk onder het Joodse volk vormgeven. Daarbij werd doorgesproken over de theologische visie die daarvan de grondslag vormt. Tijdens de bezinningsdagen van 2010 ontvingen wij als sprekers rabbijn L. v.d. Kamp en dr. J. Dekker. We spraken over de Joodse en de christelijke exegese van de eerste verzen van Genesis 12. Verslagen en lezingen werden opgenomen in ons blad *Vrede over Israël*.

4.2. Visiedocument

Van belang achtten wij verder hoe we de oogst binnen zouden kunnen halen van onze bezinning op dit thema en thema's uit het verleden. Dit heeft geresulteerd in het schrijven van een document onder de titel *Voorgoed verbonden*, visiedocument van deputaten kerk en Israël van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland. In tien stellingen wordt weergegeven hoe we de verhouding Kerk en Israël zien. Deze stellingen worden vervolgens uitgewerkt en onderbouwd. Wij bieden dit document aan uw vergadering aan met het verzoek om toestemming dit document als brochure aan de kerken aan te bieden.

4.3. Schriftstudies

Een vast element op onze deputatenvergadering vormt de schriftstudie. Deze studies, die worden gepubliceerd in ons blad *Vrede over Israël*, werden gekozen rond het thema 'Diefstal of erfenis?' Enkele tekstgedeelten die aan de orde kwamen, waren: Psalm 16 (lofzang op de God van het leven), Psalm 119:33 (leren als levenshouding), Lev. 18 en 19 (geroepen om vrij te zijn), Kol. 2:11 en 12 (de doop als vervulling van de besnijdenis) en Sef. 3 (de rest en het geheel).

4.4. Bibliotheek

Door het deputaatschap is in de loop van de jaren een bibliotheek opgebouwd. Deze zgn. Israëlbibliotheek is ondergebracht binnen de bibliotheek van de Theologische Universiteit te Apeldoorn. De bibliothecaris van de Theologische Universiteit zorgt voor het dagelijks beheer. Alhoewel ons deputaatschap de eigenaar is van de in de Israëlbibliotheek aanwezige boeken worden deze boeken in de praktijk behandeld als onderdeel van de bibliotheek van de Theologische Universiteit. Deputaten zien deze werkwijze ook als volkomen logisch; voor iemand die een boek komt lenen bij de bibliotheek van de Theologische Universiteit in Apeldoorn is het niet relevant wie de eigenaar van het betreffende boek is. Uit overleg met de bibliothecaris van de Theologische Universiteit is gebleken dat uit oogpunt van efficiency een volledige integratie van de Israëlbibliotheek binnen de bibliotheek van de Theologische Universiteit aanbevelingswaardig is. Doublures binnen de beide bibliotheken kunnen dan worden opgeheven; ook kan de aparte registratie van de boeken van de Israëlbibliotheek dan vervallen. Naar aanleiding hiervan hebben Deputaten Kerk en Israël in principe het besluit genomen om hun Israëlbibliotheek te schenken aan de bibliotheek van de Theologische Universiteit te Apeldoorn.

Dit besluit kan echter eerst worden geëffectueerd als ook de gs hiermee instemt. In de kerkorde is immers in bijlage 20 onder artikel 4 de bepaling opgenomen: *De zorg voor de bibliotheek en het archief ten behoeve van de Evangelieverkondiging onder Israël is aan de deputaten opgedragen. Zij benoemen functionarissen voor het beheer daarvan volgens deze regeling.* Deputaten doen daarom een voorstel in dezen.

5. Het Centrum voor Israëlstudies (CIS)

5.1. Algemeen

In onze vorige rapportage maakten wij reeds uitgebreid melding van het samenwerkingsverband tussen het bestuur van de Gereformeerde Zendingsbond (GZB) in de Protestantse Kerk in Nederland (voorheen de Nederlandse Hervormde Kerk), het deputaatschap voor kerk en Israël van de Christelijke Gereformeerde Kerken en de stichting voor Christelijk Hoger Beroeps onderwijs op Gereformeerde Grondslag te Ede (CHE). Dit samenwerkingsverband heeft als doelstelling: het stimuleren en organiseren

van bezinning en activiteiten op het terrein van de Joods-christelijke ontmoeting. De trefwoorden daarbij bestaan uit de drieslag: luisteren, dienen en getuigen. In 2004 gaf uw synode aan ons definitieve goedkeuring voor deze samenwerking. In 2007 deden wij u verslag van de eerste jaren, en van de vroege vruchten van deze samenwerking. Mede dankzij de inzet van de directeur, drs. M.C. Mulder, van de Israëlconsulent, drs. C.J. Rodenburg, van het bestuur en van de deelnemers aan de diverse werkgroepen kon ook in de afgelopen jaren intensief worden gewerkt aan de realisering van de voorgenomen doelstelling. Hierdoor kreeg het CIS ook steeds meer bekendheid in ons land en steeds meer erkenning in andere kerken. Tegelijk menen wij dat de bekendheid van het CIS bij de achterban nog groter kan en moet worden. Dat is noodzakelijk gezien het feit dat in onze plaatselijke gemeenten de vragen rond de relatie tussen Kerk en Israël vaak niet de aandacht krijgen die zij verdienen te ontvangen, wanneer we letten op wat de Heilige Schrift ons leert ten aanzien van de blijvende betekenis van Israël, alsmede de roeping die wij ten opzichte van dit volk hebben.

5.2. De organisatie

5.2.1. Het bestuur

Het bestuur van het Centrum bestaat uit zes leden. Elk van de participanten benoemt twee gemandateerde vertegenwoordigers in het bestuur. De vertegenwoordigers treden op namens de participant en hebben binnen het door de participanten vastgestelde jaarbeleid vrijheid van handelen. Het bestuur van het Centrum draagt de eindverantwoordelijkheid, zowel voor inhoudelijke als voor organisatorische en financiële aspecten. Enkele hoofdpunten voor het bestuur zijn: het vaststellen van een (jaarlijks) beleids- en werkplan, het volgen van de realisering van deze plannen, het bespreken van de jaarverslagen, het opstellen van de begrotingen (waartoe ook werkgroepen bijdragen leveren). Dit alles mede in het licht van de samenwerkingsovereenkomst die tussen de participanten is gesloten. Een aantal belangrijke werkzaamheden wordt uitgevoerd met de steun van de werkgroepen, die bij 5.2.2. worden genoemd. Om de lijnen tussen deze groepen en het bestuur kort te houden, neemt aan elke werkgroep minstens één bestuurslid deel. De spil van alle werkzaamheden is echter de directeur, die verantwoordelijk is aan het bestuur van het CIS en wiens werk onder 5.2.3 wordt besproken. Onzerzijds zitten in het bestuur van het CIS de brs. C.J. v.d. Boogert en W.P.de Groot. Het blijkt goed te werken dat de zes bestuursleden worden voorgezeten door een onafhankelijke, boventallige voorzitter. Op dit moment is dat ds. N.M. Trammer uit Vlaardingen.

5.2.2. Werkgroepen

Om met het oog op de doelstelling het werk zo efficiënt mogelijk te kunnen doen, is een aantal werkgroepen ingesteld, die vooral de directeur ondersteunen bij zijn werk. In alle werkgroepen zijn ook leden van onze kerken werkzaam.

Momenteel zijn er de volgende werkgroepen:

- *De werkgroep Jeruzalempost* draagt zorg voor het algemene werkkader van de Israëlconsulent (zie 5.3) en ook van diaconale consulenten die in opdracht van het CIS werken (zie 5.5). Uit de ontvangen rapporten worden relevante zaken doorgegeven aan alle betrokkenen. Tevens worden de werkbezoeken die de Israëlconsulent twee maal per jaar in Nederland aflegt, voorbereid. In deze werkgroep zijn ook de eerste stappen gezet voor de vervulling van de vacature die ontstaat na het vertrek van ds. C.J. Rodenburg uit Israël in 2010. Uit onze kring hebben in deze werkgroep zitting: br. A. v.d. Berg, br. W. Boers, br. C.J. v.d. Boogert, br. A. Heystek en br. M.C. Mulder.
- *De werkgroep Messiasbelijdende Joden*, die zich via bezinning en contacten bezig houdt met Messiasbelijdende Joden. Vanuit onze kring maken br. R. Jansen en br. C. v.d. Spek thans deel uit van deze werkgroep. De werkgroep Messiasbelijdende Joden probeerde in de afgelopen periode een overzicht te krijgen over de aanwezigheid van Messiasbelijdende Joden in de kerken van de Gereformeerde Gezindte. Op 27 juni 2008 is er in Lelystad een ontmoetingsbijeenkomst geweest. Op persoonlijke uitnodiging waren ca. 20 personen aanwezig, de helft uit Messiasbelijdende gemeenten en de helft uit de gevestigde kerken. In een ontspannen en veilige sfeer konden Messiasbelijdende Joden elkaar ontmoeten en ideeën uitwisselen. Op initiatief van de werkgroep zijn er ook contacten gelegd tussen de CGK van Zwolle en de Bat Zion gemeente van ds. Baruch Ma'oz in Rischon leTzion, Israël. De mogelijkheid van gelijksoortige contacten met een PKN-gemeente en een Messiasbelijdende gemeente in Israël werd eveneens onderzocht. Er is dit jaar een studiedag in voorbereiding over de betekenis van Messiasbelijdende Joden voor de kerk.
- *De werkgroep Vorming en Toerusting* heeft als brede taak: het bevorderen van meer bewustwording van het belang van de relatie Israël-kerk. Men richt zich daarbij op plaatselijke kerken, predikanten, studenten en Israëlcommissies. Tot haar activiteiten in de afgelopen periode behoorde onder meer: het (mede)organiseren van studiedagen en symposia, het aanbieden van preekschetsen voor de Israëlzondag (met mogelijkheid tot voorbespreking), het medeorganiseren van de werkbezoeken van de Israëlconsulent en het regelen van zijn spreekbeurten in diverse plaatsen. Br. F.W. v.d. Rhee en br. B.T. Wallet maken deel uit van deze werkgroep. Voor materiaal dat mede door deze werkgroep tot stand kwam verwijzen wij u naar de website van het CIS: www.centrumvoorisraelstudies.nl. Wij willen hierbij nog apart vermelden dat in het najaar van 2009 een enthousiaste en gevarieerde groep mensen deelgenomen heeft aan de leeskring *Miqra'ot gedolot*, Joodse uitleg van Exodus o.l.v. van br. B.T. Wallet, docent Joodse studies aan de Universiteit van Amsterdam.
- Ook is er een *werkgroep Theologische Bezinning* ingesteld, die als taak heeft publicaties voor te bereiden van het CIS. Hierin hebben drs. C.J. v.d. Boogert en drs. M.C. Mulder onder meer zitting. Geleidelijk aan blijkt het echter praktischer om bij publicaties telkens ad hoc een groep te vormen die zich toelegt op de voorbereiding van een bepaalde publicatie. Over de publicaties van het CIS zie verder 5.4.

5.2.3. De directeur

Binnen het CIS is een belangrijke taak weggelegd voor de directeur. Hij is, als coördinator, stimulator, uitvoerder van besluiten en als 'gezicht naar buiten' min of meer de spil van al het werk. Over de

benoeming van de huidige directeur – drs. M.C. Mulder – berichtten we u in ons rapport van het jaar 2007.

Met voortvarendheid en ijver heeft de directeur in de afgelopen periode vele activiteiten ontplooid. Op allerlei manieren heeft hij zich ingespannen om het werk van het CIS en de Israëlconsulent in de kerken bekendheid te geven. Geëigende middelen daartoe zijn: spreekbeurten, symposia en artikelen, geschreven voor *Vol*, *De Wekker*, *De Waarheidsvriend* en *Alle Volken*. Aan de voorbereiding van verschillende publicaties van het CIS heeft hij een bijdrage geleverd, zowel organisatorisch alsook door inhoudelijk. Ook heeft hij een belangrijke rol gespeeld bij de voorbereiding en begeleiding van studiereizen. Ook is hij de stimulerende factor van de hierboven genoemde CIS-werkgroepen. Diverse malen heeft de directeur een werkbezoek in Israël afgelegd en op deze wijze de betrokkenheid bij het werk van de Israëlconsulent versterkt. De voortgang van het werk in Israël is hiermee gediend, o.a. in het behulpzaam zijn bij het maken van gerichte keuzes in studie en contacten in Israël. Daarnaast dienden deze werkbezoeken ook voor de pastorale begeleiding van de werker en zijn gezin, een absolute noodzaak voor deze mensen die op zo'n eenzame post staan.

Voortgaande bezinning is noodzakelijk ten aanzien van de vragen rond Kerk en Israël, vanuit actuele situaties en in gebondenheid aan Schrift en confessie. Deze bezinning behoort blijvend tot het werkerterrein van de directeur. Door zijn lesgevende taken binnen zijn CHE-pakket over Israël en het Jodendom kan hij ook in de wereld van de studenten bekendheid geven aan deze zaken. Wij zijn dankbaar dat hij als directeur van het CIS ook zijn lessen Judaïca heeft kunnen voortzetten aan de TUA.

Van de vele activiteiten, die hij verder ondernam, noemen we slechts: een cursus in de classis Goringen van de PKN, catechese- en gemeentevondens in Christelijke Gereformeerde Kerken, een conferentie van de CSFR, een studiedag van het wetenschappelijk instituut van de ChristenUnie, lessen aan het Fontanuscollege in Barneveld, enz.

Wij zijn dankbaar dat de werkdruk van de directeur in het jaar 2009 kon worden verlicht door een uitbreiding van zijn werktijd met 0,2 fte.

5.2.4. Groeiende samenwerking en noodzakelijke afstemming

De periode van de afgelopen drie jaren kan worden getypeerd als een van groeiende samenwerking. Meer en meer wordt er ontdekt dat de drie participanten van het CIS een gemeenschappelijke doelstelling hebben en zich daar ook volledig voor in willen zetten.

Vanwege het aflopen van de termijn van de oude is een nieuwe samenwerkingsovereenkomst vastgesteld. In deze overeenkomst worden de principiële en praktische kaders aangegeven voor de samenwerking van de twee kerkelijke lichamen en een onderwijsinstelling. Verschillende zaken (o.a. het gereformeerde karakter), die in de oude overeenkomst wel reeds een plaats hadden, zijn nu (nog) duidelijker uitgewerkt. Een ander belangrijk document waarin de samenwerking tussen de partners dieper is verankerd is een gezamenlijk visiedocument. In de totstandkoming van het visiedocument heeft elk van de partners een inbreng gehad. Het GZB-gedachtegoed herkennen we in de waardevolle notie van de *Missio Dei*: Gods eigen 'missie' om de verloren mens te redden, waarbij Israël zich ingeschakeld mag weten en de christelijke kerk, bij Israël ingelijfd, ook. De tien punten van ons eigen visiedocument zijn integraal in het visiedocument van het CIS opgenomen.

Bij de toenemende samenwerking moet de voortdurende, goede afstemming op elkaar wel een punt van aandacht blijven. In dit verband herinneren wij aan de opmerking die in ons vorige rapport reeds werd gemaakt. In de beginjaren van het CIS, zo meldden wij toen, was er sprake van een proces van gewenning aan een nieuwe situatie. Niet door gebrek aan onderling vertrouwen – dat vertrouwen is er altijd geweest – maar vanwege de andere positie dan die wij voorheen hadden. Toen zonden wij als kerken zelf een werker naar Israël. Nu is er voor ons wel naar onze kerken en de synode toe een eigen verantwoording met betrekking tot ons eigen werk, maar binnen het kader van het CIS is er een gedeelde verantwoordelijkheid. Dat betekent ook dat de verantwoordelijkheid inzake een consulent vanuit de PKN nu verder weg ligt en ook een ander karakter heeft. Over zijn leer en leven ligt die bij de PKN en – binnen de participanten – in eerste instantie bij de GZB.

Bij dit gegeven komt ook nog het feit dat er een verschil is tussen min of meer zelfstandige organisaties als de GZB en de CHE enerzijds en een deputaatschap, dat verantwoording schuldig is aan de generale synode, anderzijds. De beide eerstgenoemde organisaties zijn in staat om zelfstandig allerlei (soms ingrijpende en op een lange termijn betrekking hebbende) beslissingen te nemen, terwijl een deputaatschap steeds rekening moet houden met de opdracht die door de synode is verstrekt.

In het verslag aan de synode van 2007 werd door deputaten zorg geuit over de participatie van de CHE in het CIS. De directe financiële bijdrage stond onder druk van het toezicht van rijkswege; door de CHE te besteden gelden mogen alleen onderwijsdoeleinden dienen. De financiële bijdrage van de CHE eindigde dan ook in de verslagperiode. Met name door de inspanningen van de directeur, drs. M.C. Mulder, kon 'Israël' echter binnen het onderwijsaanbod van de CHE een stevige voet aan de grond krijgen. Via de vergoeding die de CHE aan het CIS betaalt voor de door drs. Mulder gegeven lessen kan de CHE binnen het CIS voluit blijven meedoen. Wij achten dit van grote betekenis omdat hierdoor het werk van het CIS in de onderwijswereld een belangrijke plaats houdt.

5.3. De Israëlconsulent

Drs. C.J. Rodenburg, die op 5 oktober 2003 in de (N.H.) Nieuwe Kerk te Utrecht bevestigd werd als predikant voor buitengewone werkzaamheden, is met zijn vrouw en kinderen sinds dat jaar woonachtig in Jeruzalem. Hij werkt daar als Israëlconsulent in dienst van het CIS en daarmee ook (indirect) in dienst van onze kerken. Wij achten zijn functie van grote betekenis voor datgene wat wij in onze relatie tot Israël beogen. Voor een globale taakomschrijving willen we volstaan met te verwijzen naar bijlage C bij ons rapport aan uw synode in 2004.

Bij het CIS-bestuur, in de werkgroepen, in de kring van onze deputaten en van de GZB bestaat grote waardering voor de manier waarop ds. C.J. Rodenburg zich in de loop der tijd een plaats in Jeruzalem heeft mogen verwerven en voor het werk dat hij daar mag en kan doen. In de werkverslagen en in de nieuwsbrieven wordt daarvan per kwartaal een gedetailleerd overzicht gegeven.

Voor het gezin Rodenburg waren de laatste jaren niet altijd gemakkelijk. Ds. C.J. Rodenburg kreeg in het najaar van 2008 te maken met een virale infectie, die voor langere tijd vermoeidheidsklachten

veroorzaakte en zijn werk belemmerde. Gelukkig konden alle urgente zaken in deze tijd toch voortgang vinden. Het is verheugend dat in de loop van het jaar 2009 het herstel bij hem zodanig doorzette dat hij zijn taak weer volledig kon gaan uitoefenen. De vijandelijkheden in Gaza, die in het begin van 2009 plaatsvonden, vertaalden zich in spanning in het hele land. Uiteraard heeft ook het gezin Rodenburg daarvan zijn deel meegekregen. Gelukkig is er thans een wapenstilstand, maar het wonen in Israël blijft altijd een leven onder de schaduw van een voortdurende dreiging.

Aan de hand van de drieslag van het CIS: luisteren, dienen en getuigen – beweegt de Israëlconsulent zich te midden van het in Israël wonende deel van het Joodse volk. Met vertegenwoordigers van alle groepen, van seculier tot ultraorthodox, onderhoudt hij contacten. In situaties, waarin deze contacten konden uitgroeien tot onderling vertrouwen, wordt hem regelmatig gevraagd verantwoording af te leggen van de hoop, die in hem is. En als de Heere deuren opent, schaamt hij zich het Evangelie niet. Door zijn eigen luisteren, dienen en getuigen probeert ds. Rodenburg iets van het evangelie van Jezus Christus hoorbaar en zichtbaar te maken onder het volk, waar eens de Heere Jezus zelf de boodschap van heil in de wereld heeft gebracht.

Ook willen wij vermelden dat zowel Messiasbelijdende Joden als Palestijnse christenen op zijn warme aandacht mogen rekenen. Ds. C.J. Rodenburg is zelf met zijn gezin lid van een Messiasbelijdende gemeente in Jeruzalem.

Van zijn werk noemen wij, naast het onderhouden van contacten in brede kring, ook enkele specifieke zaken, zoals:

- zijn studie aan het Schechterinstituut, waaruit vele waardevolle contacten voortkwamen;
- de voorbereiding van seminars en studiereizen door het leggen van contacten met sprekers en het uitzoeken van diverse te bezoeken locaties; voor de studiereizen van het CIS en voor een delegatieris van de Protestantse Raad voor Kerk en Israël kon de Israëlconsulent afspraken maken voor tal van ontmoetingen, waaruit ook weer bleek hoezeer hij allerlei ingangen heeft in de wereld van het Jodendom;
- de participatie in diverse dialooggroepen; in deze – meestal wat kleinere – kringen is het mogelijk persoonlijke contacten te leggen en daardoor weer ingang te krijgen bij andere groepen of instanties;
- maandelijkse gespreksavonden met christenen in Israël en bijbelstudieavonden met vrijwilligers in Jemima;
- het leggen van contact tussen een gemeente in Nederland en een Messiasbelijdende gemeente in Israël;
- de voorbereiding van het diaconale project waarover meer onder 5.5;

Tweemaal per jaar komt ds. C.J. Rodenburg naar Nederland voor een werkbezoek en doet daarbij ook onze kerken aan. Het zijn werkbezoeken van ongeveer tien dagen. Via de werkgroep 'Vorming en Toerusting' en via de kerkelijke pers wordt daaraan bekendheid gegeven, zodat plaatselijke gemeenten of instellingen hem een avond kunnen ontvangen.

Op gemeenteavonden en classicale bijeenkomsten houdt hij spreekbeurten. Wij menen te mogen zeggen, dat ds. C.J. Rodenburg daarbij een goede ingang en een ruime belangstelling heeft in onze kerken. Deputaten horen hierover alleen maar positieve geluiden. Bij elk tournee koos de Israëlconsulent aanvankelijk steeds één bepaald thema als uitgangspunt, zoals bijvoorbeeld: 'Zestig jaar Israël, zes jaar CIS', 'Messiasbelijdende Joden in Israël', 'Voorbeeld van Joodse Bijbeluitleg', 'Hoe lief heb ik uw Wet' en 'Verlangen en gebed bij de Klaagmuur'. De laatste tijd wordt in overleg met de uitnodigende instantie een onderwerp gekozen dat dan behandeld gaat worden. Voor een overzicht van de onderwerpen verwijzen we naar de reeds genoemde website van het CIS.

In Nederland kon ds. C.J. Rodenburg zijn bevindingen ook bekend maken via andere kanalen. Hij schreef een groot aantal artikelen in diverse bladen, zoals o.a.: *De Waarheidsvriend*, *Alle Volken*, *Vol, Kerk en Theologie* en *Contact* (het blad van de Christelijke Gereformeerde Vrouwenverenigingen). Verder waren er interviews met hem voor de radio.

In de loop van 2010 loopt het contract met ds. C.J. Rodenburg af. Hij leeft op het moment dat dit rapport geschreven wordt, met zijn gezin toe naar de terugkeer naar Nederland. Met name met het oog op de verdere ontwikkeling van de kinderen is dat begrijpelijk en goed. Tegelijk valt het niet eenvoudig het opgebouwde netwerk aan waardevolle contacten los te laten. Zo heeft ds. C.J. Rodenburg met name een heel goede ingang aan het hierboven al genoemde Schechterinstituut. Dit is een Joods opleidingsinstituut, waar hij samen met aanstaande rabbijnen de Talmoud bestudeert. Ook in het kader van de gesprekken daar kreeg ds. C.J. Rodenburg geregeld gelegenheid te getuigen van zijn geloof in Messias Jezus, de Zoon van God. Het is vooral aan zijn contacten daar te danken, dat de deelnemers aan de thans geplande theologenreis (voor juni 2010) ook aan genoemd instituut een programma kunnen volgen.

De procedure om een opvolger te vinden is opgestart en deputaten zijn en blijven via hun afgevaardigden hierbij betrokken. Tevens willen deputaten eraan meewerken dat ook in de kring van onze kerken deze vacature bekend zal zijn en hopelijk belangstelling ondervindt. Het blijft in ieder geval ons verlangen dat mede door de invulling van deze functie het Joodse volk voortdurend bekend zal worden gemaakt met Jezus Christus, de ene Messias die God gezonden heeft voor Israël en voor de volken.

5.4. Publicaties en studie

Het CIS was in de afgelopen periode betrokken bij diverse publicaties en momenten van bezinning. Het CIS was in de afgelopen periode betrokken bij diverse publicaties en momenten van bezinning. In maart 2007 werd op een studiedag gesproken over het boek 'Wie is onze God?' van dr. B. Reitsma. Ds. C.J. Rodenburg was een van degenen, die er zijn (kritisch) licht over liet schijnen.

Eveneens in maart 2007 is er een studiedag gehouden over het thema 'Bidden om de vrede van Jeruzalem'. In april 2007 werd in Israël het CIS-seminar 'Tussen twee bergen' belegd. De reis ging van de berg Sinaï naar de berg van de zaligsprekingen en bood de deelnemers (waaronder ook verscheidene leden van onze kerken) vele leerzame momenten bij de bestudering van de oudtestamentische wetten in vergelijking met de Bergrede in het nieuwe testament.

In het jaar 2007 deed het CIS de publicatie 'Hoop voor Israël' verschijnen (redactie drs. M.C. Mulder en

dr. A. Noordegraaf). Op 24 september 2007 vond naar aanleiding hiervan een symposium plaats. In april 2008 werd een studiedag belegd over de waarde van de aanwezigheid van de kerken in Israël. In september was er een symposium over de vraag 'Hoe leest u 'Israël?' – over de beloften voor Israël in het Oude en het Nieuwe Testament en hoe wij deze op de kerk kunnen betrekken. De gelijknamige uitgave bevat de tekst van de lezingen op dit symposium (redactie Koert van Bekkum en Michael Mulder). Het CIS organiseerde in hetzelfde jaar in de maand december voor een groep studenten een reis onder het thema 'Chanoeeka en Kerst'. Ook studenten uit onze kerken reisden mee. Een hoogtepunt voor de deelnemers was de ontmoeting met studenten van het Schechterinstituut, met wie gezamenlijk een aantal teksten werd gelezen. Eerder in dat jaar was ook een reis georganiseerd voor betrokken gemeenteleden, waarvan het programma enigszins vergelijkbaar was met de studiereis van 2007. De reizen zijn voor de deelnemers van grote betekenis geweest en zullen stellig vruchten afwerpen van betrokkenheid, verbondenheid en voorbede voor Israël in de kerken. In het jaar 2009 zagen twee publicaties het licht: Eerst 'Wees heilig; Joden en christenen luisteren naar Leviticus 19' (redactie drs. M.C. Mulder en dr. A. Noordegraaf). Vervolgens: 'Geen verzoening zonder bekering' door drs. C.J. Rodenburg. Aan de verschijning van beide publicaties werd een symposium gewijd. Voor meer informatie over de vele artikelen, lezingen, preekschetsen en andere waardevolle vruchten van het CIS willen wij nogmaals wijzen op de website van het CIS (www.centrumvoorisraelstudies.nl).

5.5. Dienstbetoon

Bij de doelstelling van het CIS hoort ook het trefwoord 'dienen'. Een nieuwe ontwikkeling op dit vlak is het opstarten van een diaconaal project voor kinderen in Israël. Het is een project waaraan ook onze deputaten diaconaat financieel bijdragen. Oorspronkelijk lag het initiatief voor dit project bij ons deputaatschap. Omdat wij een legaat ontvingen dat specifiek bestemd was voor de zorg voor kinderen in Israël, kon dit bedrag de aanzet vormen voor dit project. Het kreeg verder gestalte binnen het kader van het CIS. Omdat wij geen diaconaal deputaatschap zijn, is er contact gezocht met deputaten diaconaat. Zo zijn ook zij betrokken geraakt.

Nadat er een zorgvuldig onderzoek naar de mogelijkheid voor zo'n project gehouden werd, is men uitgekomen bij de organisatie Yad Elie, een Joods comité in Jeruzalem dat zich ten doel stelt om de voedselvoorziening aan Joodse en Arabische kinderen op scholen in Jeruzalem te ondersteunen. In het kader van dit project zou zowel in Nederland als in Jeruzalem een diaconale consulent worden aangesteld voor de tijd waarin dit project wordt uitgevoerd.

In Nederland vond daarom onlangs de benoeming plaats van zr. Diane Palm voor 0,4 fte. Zij was (en is parttime nog steeds) in dienst van de Hervormd-Gereformeerde Jeugdbond. Zij blijkt een zeer betrokken zuster te zijn die vertrouwd is met onze gereformeerde traditie en tegelijk een hartelijke betrokkenheid voelt bij dit stukje diaconaal werk. In Israël heeft de aanstelling plaatsgevonden van mw. Lea Veerman, die het in Israël te realiseren deel van dit project ter hand gaat nemen. Wij zijn dankbaar dat het CIS, mede door onze steun, een stuk dienstbetoon in Israël op deze wijze ten uitvoer kan brengen.

6. Communicatie

6.1 Website

De website www.kerkenisrael.nl wordt goed bezocht: in de afgelopen drie jaar zo'n 250 maal per dag. Om een indruk te geven van wat dat betekent: in de jaren 2008, 2009 en de eerste drie maanden van 2010 hebben in totaal 166.211 (verschillende) mensen de site bekeken. De meeste daarvan wonen in Nederland en België, maar ook uit de VS, Duitsland en Israël waren er geïnteresseerden. Verreweg de meeste bezoekers (85 %) vinden onze website via zoekmachines.

De door ds. A. Brons (met assistentie van br. G. van der Welle te Zierikzee) beheerde site is bijzonder informatief en wordt nog steeds uitgebreid. Men vindt er informatie over het Jodendom, over ons deputaatschap en vanuit de bezinning die binnen ons deputaatschap plaatsvindt. Alle artikelen, die sinds 1997 in *Vrede over Israël* hebben gestaan, zijn nu ook digitaal te raadplegen.

De top vijf van meest bekeken artikelen van de afgelopen tijd is:

- Hebreeuws
- Qumran - oude rollen, nieuwe inzichten?
- Marc Chagall 1887-1985
- Jeruzalem in de eindtijdverwachting van de Middeleeuwen
- Luther en Calvijn over de Joden

6.2 *Vrede over Israël*

6.2.1 Jaargang 54

Van ons blad *Vrede over Israël* wordt dit jaar de 54ste jaargang uitgegeven. Met ingang van deze jaargang is ons blad op de omslag voorzien van een nieuw logo. In ons blad informeren we als deputaten onze kerken over allerlei aspecten van de relatie van de kerk c.q. onze kerken met Israël. De uitgave van ons blad is een belangrijk en onmisbaar onderdeel van ons werk.

6.2.2 *Verspreiding*

Vrede over Israël verschijnt vijf keer per jaar. De oplage bedraagt ongeveer 32.000 exemplaren. Het wordt toegezonden aan bijna alle adressen uit het centrale adressenbestand, minus die uit een klein aantal gemeenten dat geen prijs stelt op toezending van ons blad aan hun leden. De verzending geschiedt in combinatie met het blad *Doorgeven*, wat een aanzienlijke besparing in de verzendkosten oplevert. De samenwerking van deputaten met de Gereformeerde Zendingbond en de Christelijke Hogeschool Ede in het CIS heeft ook belangstelling voor *Vol* opgeleverd in de kring van met name de Gereformeerde Bond binnen de Protestantse Kerk in Nederland.

Een keer per jaar wordt aan alle lezers een acceptgiro toegezonden en wordt gevraagd om een bijdrage voor ons blad te betalen. De opbrengst was elk jaar goed te noemen.

Op de inhoud en over de vormgeving van ons blad ontvangen we regelmatig positieve reacties. Ook in de financiële bijdrage komt onzes inziens deze waardering tot uiting.

6.2.3 Inhoud

Elk nummer begint met een Schriftstudie. Daarmee geven we aan dat we juist in relatie van de kerk tot Israël ons door de Heilige Schrift willen laten leiden.

In de hoofdartikelen van jaargang 52 werd een karakterschets van het Jodendom gegeven. Het kan getypeerd worden als 'een manier van leven'. Het wandelen in de wegen des Heeren werd vanuit verschillende voorschriften beschreven.

Jaargang 53 beschreef de levenscyclus binnen het Jodendom. Geboorte, besnijdenis, 'zoon der wet' worden, huwelijk en levenseinde, werden aan de orde gesteld. De reeks werd afgesloten met een bijdrage uit de kring van Messiasbelijdende Joden.

De Messiasbelijdende Joden stonden ook centraal in een boekbespreking en in een artikel over contacten van de kerk van Zwolle met een gemeente in Israël. De reformatorische traditie kreeg aandacht in een artikel over de relatie van Luther tot de Joden, in de schets van een Coccejaanse predikant als pastor van Joodse gevangenen, en in het artikel 'Calvin en de Joden'. De laatste twee bijdragen werden resp. verzorgd door dr. M. van Campen en dr. W. de Greef, beide uit de kring van de Gereformeerde Bond. Diverse bijdragen werden geleverd door de Israëlconsulent drs. C.J. Rodenburg, o.a. over het 60-jarig bestaan van de Staat Israël, over stromingen binnen het Jodendom, over de protestantse kerken in Israël, over de Klaagmuur als venster naar de Eeuwige en over de Midrasj. De directeur van het Centrum voor Israëlstudies, drs. M.C. Mulder, en de (toenmalige) voorzitter van ons deputaatschap, ds. H. Biesma, lieten van zich horen. Het Israëlwerk in de Gereformeerde Gemeenten kreeg aandacht. Over een nieuw predikantentechnaerpaar in Nes Ammim werd bericht. Ook kwamen nog het Zionisme, het opknappen van Joodse begraafplaatsen, de opening van een Joods museum in Elburg, een nieuwe kijk op Paulus, de Franse Joden en Duitse theologen ten tijde van het Derde Rijk aan ons voorbij. Kortom, een gevarieerd aanbod.

6.2.4 Redactie

In de redactie van *Vrede over Israël* hebben zitting ds. C.J. v.d. Boogert, ds. A. Brons en ds. H.D. Rietveld. De eindredactie is in handen van ds. C.J. v.d. Boogert.

6.3 Nieuwsbrief

Om de informatievoorziening naar de kerken te optimaliseren geeft het deputaatschap sinds 2009 een digitale nieuwsbrief uit. Deze wordt verzonden aan kerkenraden, classisrespondenten, predikanten en aan hen, die zich als geïnteresseerden aanmelden. Vast onderdeel is de verwijzing naar nieuw gepubliceerde artikelen op onze website. Daarnaast wordt relevante informatie opgenomen van de organisaties en overlegfora waarmee we contacten onderhouden.

7. Contacten binnenland

7.1 OJEC

7.1.1 Algemeen

Het OJEC (*Overlegorgaan Joden en christenen*) wil het onderlinge vertrouwen tussen Joden en christenen herstellen en vergroten, vooroordelen uit de weg ruimen en oplossingen aandragen voor problemen die de relatie kunnen vertroebelen. Ook is het OJEC alert op de gevaren van antisemitisme. De officiële vertegenwoordigers van christelijke en Joodse kerkgenootschappen zitten bij het OJEC rond dezelfde tafel. In wederzijds respect, zonder de verschillen te verdoezelen.

7.1.2 Activiteiten

Een aantal keren per jaar vergadert het algemeen bestuur. Zaken die in de aangesloten instellingen spelen m.b.t. de Joods-christelijke verhoudingen passeren dan de revue.

Intern is in mei 2008 een werkconferentie gehouden met vertegenwoordigers van de verschillende commissies en werkgroepen binnen het OJEC. De verschillende werkgroepen deden verslag van hun werkzaamheden en er zijn afspraken gemaakt voor een betere communicatie waardoor de werkzaamheden van de commissies voor ieder inzichtelijk worden.

In november 2008 vond, mede naar aanleiding van het zestigjarig bestaan van de staat Israël, een congres plaats onder de noemer 'Joden en christenen over Israël – op het snijpunt van geloof en politiek'. Dit thema werd vanuit Joodse zijde benaderd door drs. Ronny Naftaniël (directeur CID) en vanuit christelijke zijde door prof.dr. Simon Schoon (medeoprichter OJEC, oud-hoogleraar Joods-christelijke verhoudingen aan de ThUKampen en oud-pastor van Nes Ammim)

In november 2009 vond de najaarsconferentie van het OJEC plaats onder het thema "Van Seelisberg naar Berlijn; zestig jaar Joods-christelijke verhoudingen, nu en in de toekomst". Seelisberg is de plaats waar in 1947 65 Joden en christenen uit 19 landen bijeen kwamen om, zo kort na de Sjoa, hun engagement te verwoorden omeen nieuwe verhouding tussen Joden en christenen na te streven. Hieruit ontstonden de 'Tien Punten van Seelisberg'. Dit werd het begin van de ICCJ, de Internationale Raad van Joden en Christenen. De Tien Punten zijn tijdens de internationale vergadering van de ICCJ in juli 2009 in Berlijn bij de tijd gebracht in een nieuw document, de 'Twaalf Punten van Berlijn'. Een christelijke visie op deze Twaalf Punten werd op 16 november 2009 gegeven door drs. Dick Pruiksmas, algemeen secretaris van de ICCJ. Prof.dr. Judith Frishman – zij bekleedt de leerstoel Jodendom aan het Instituut voor Godsdienstwetenschappen te Leiden – gaf een Joodse visie op de Twaalf Punten.

Het OJEC reageerde op het door Palestijnse christenen uitgebrachte Kairodocument dat op 22 december 2009 aan vertegenwoordigers van diverse kerken werd aangeboden. Naar de mening van het OJEC is er theologisch, historisch en politiek veel aan te merken op dit geschrift. Tegelijk beschouwt het dit document als een poging van Palestijnse christenen om een voor hen zeer moeilijke situatie onder de aandacht te brengen. Het OJEC moedigt het gesprek aan over de wezenlijke zaken van recht, gerechtigheid, vrede en veiligheid voor Palestijnen en Israëli's, zodat het uiteindelijk beide volken gegeven zal zijn in vrede te wonen.

7.1.3 Onze relatie met het OJEC

Het OJEC is het enige landelijke orgaan in Nederland, waarin vertegenwoordigers van de Joodse gemeenschap en de kerken elkaar ontmoeten en met elkaar in gesprek zijn. Dit is voor onze kerken

steeds de reden geweest om in het OJEC deel te nemen. In het OJEC is elk lichaam (slechts) verantwoordelijk voor zijn eigen inbreng.

Er zijn perioden dat het – in onze ogen – echte gesprek opbloeit. Daarnaast vindt over en weer informatieoverdracht plaats, waarbij niet alleen kerkelijke, maar ook maatschappelijke aangelegenheden aan de orde zijn, die betrekking hebben op de relatie kerk en Israël.

Omdat we in het OJEC zijn vertegenwoordigd, zijn we voor de deelnemende Joodse gesprekspartners geen onbekende. De inbreng van onze kant is gering. Gelet op de hoeveelheid deelnemende instanties, zijn wij maar een kleine partner in het gesprek.

In het kader van de novemberconferentie van 2009 deed het OJEC een vragenlijst uitgaan naar de aangesloten instellingen om inzicht te krijgen in de beleving en de verwachting van het participeren in het OJEC. In het kort kwam onze reactie hierop neer:

- De ontmoeting met het Jodendom heeft in de loop van de tijd corrigerend gewerkt m.b.t. het beeld dat men had van de ander. Bij gevoelige thema's wordt er met elkaar gesproken en kunnen spanningen worden weggenomen.
- Waar mogelijk proberen we een positieve bijdrage te leveren aan het gesprek.
- Voor zowel de Joodse gemeenschap als de kerken is het goed om met moslims in gesprek te zijn, maar het is naar onze mening niet de bedoeling om dit in dialoogverband te laten plaatsvinden. De relatie vanuit de kerk tot de Joodse gemeenschap is een wezenlijk andere dan tot de moslimgemeenschap. Wellicht dat andere instanties meer geschikt zijn om dit gesprek aan te gaan.
- Om aan de ontmoeting tussen Joden en christenen meer diepgang te geven, zou het goed zijn om de dialoog op een meer theologisch niveau te brengen.
- De Joods-christelijke ontmoeting is in Nederland grondig aan verjonging toe. Er zal aan gewerkt moeten worden om jongeren enthousiast te maken.
- Thema's die beide partners aangaan en waarover in de toekomst gesproken zou kunnen worden zijn: schepping en milieu; sabbat en zondag; wat betekent het om een minderheid te zijn in de samenleving.

7.1.4 Ten slotte

Nog steeds willen we in alle openheid de ander ontmoeten. Tegelijk zijn we in het gesprek met Israël niet neutraal. Als kerk belijden we Christus als onze Heer en Heiland. In die spanning van openheid enerzijds en overtuiging anderzijds willen we staan. In die gezindheid nemen we onze plaats binnen het OJEC in en willen we dat ook in de toekomst doen.

7.2 Nes Ammim

Nes Ammim ('banier der volken', Jes.11:10) is een christelijke nederzetting (een *mosjav*) in het Noorden van Israël. Deze is opgericht in 1960 om op een eigen manier present te zijn in en solidair te zijn met Israël. In het begin waren het vooral de rozenkassen en naderhand ook de avocadoteelt, waar Nes Ammim economisch op dreef. Inmiddels is daaraan een einde gekomen. Momenteel vormt het *guesthouse* (met *kosjere* keuken), waar veel Joodse gasten gebruik van maken, de voornaamste bron van inkomsten. Daarin gaat binnen afzienbare tijd verandering komen. Naast het *guesthouse* wordt er een appartementencomplex gebouwd (Nes Ammim 2) voor permanente bewoning. Een bijzondere activiteit is, dat men als 'centrum voor ontmoeting en gesprek', en als in zekere zin 'neutrale en veilige plaats' ruimte wil bieden aan groepen Joodse en Palestijnse Israëli's.

Concreet betekent dit dat het beginsel van Nes Ammim als centrum voor ontmoeting en gesprek zich aan het verbreden is. Speelde ontmoeting en gesprek zich vanaf het begin alleen af tussen Joden en christenen, nu tevens tussen Joden en Palestijnse Israëli's, christenen in NA en Messiasbelijdende gemeenten, christenen in NA en gemeenten in Arabische dorpen rondom. Als gevolg daarvan wordt ook de christelijke identiteit sterker benadrukt. Voorgangers uit Messiasbelijdende gemeenten en uit Arabische kerken mogen nu in Nes Ammim voorgaan.

Het economisch herstel, waarvan in het vorige verslag sprake was, zet zich voort. Ook blijft het aantal vrijwilligers goed op peil. De oorlogsdreiging is 'even' minder, zodat de hierboven genoemde bouwplannen tot uitvoer kunnen worden gebracht.

Bij Nes Ammim zijn wij als deputaten met name betrokken via de CCK-NA, de Contactcommissie Kerken en Nes Ammim. De CCK-NA bestaat uit zes leden: vier vanuit de PKN en twee vanuit de CGK (br. C.J. v.d. Boogert en zr. M. v.d. Klis). Deze commissie heeft drie taken: 1) het onderhouden van de relatie met de kerken; 2) ondersteuning van het pastoraat en het kerkelijk leven in NA; 3) mee vorm en inhoud geven aan de doelstelling van NA. De commissie heeft ten aanzien van Nes Ammim geen bestuurlijke of financiële verantwoordelijkheid.

Van 2000 tot 2009 was er geen vaste pastor in NA. Gastpredikanten (-echtparen) gingen voor een korte periode naar NA. De meesten van hen deden dat meerdere keren. Vanuit onze kerken nam drs. M. v.d. Klis een periode voor haar rekening. In de vergaderingen van de CGK-NA deden zij steeds verslag van hun bevindingen. Van tijd tot tijd gaat ook drs. C.J. Rodenburg in de diensten voor. Sinds maart 2009 is het predikantenechtpaar ds. A. van Andel en ds. F. van der Sar in NA werkzaam. Zij zijn door de PKN voor drie jaar uitgezonden. Ds. A. van Andel heeft de geestelijke verzorging van NA op zich genomen, terwijl ds. F. van der Sar het werk van het 'Centrum voor Ontmoeting en Dialoog' verzorgt.

7.3 ICI

De participatie van onze kerken in het ICI (= Interkerkelijk Contact Israël) ging ook in de achterliggende drie jaar door. Deputaten zijn nog steeds van mening dat participatie in dit orgaan gewenst en uitermate zinvol is. Dit is namelijk het enige platform in Nederland waarin diverse kerken in gesprek zijn met Messiasbelijdende Joden, verenigd in Hadderech – de vereniging van Jezus als Messiasbelijdende Joden. Daaraan moet meteen toegevoegd worden, dat een afnemende belangstelling binnen de kerken voor Israël en een toename van pro-Palestijnse uitingen in onze samenleving ons ervan overtuigen, dat

het een goede zaak is ook op dit platform de ontmoeting en het gesprek met elkaar voort te zetten. In de vergaderingen van het ICI die twee keer per jaar gehouden worden, zijn meestal leden aanwezig uit de PKN, de Bond van Vrije Evangelische Gemeenten, de Unie van Baptistengemeenten, de Algemene Doopsgezinde Sociëteit, de Rooms Katholieke Kerk en uit onze kerken. Ook een aantal leden van Hadderech is steeds aanwezig en ook zij hebben een duidelijke inbreng. De gesprekken en ontmoetingen vinden plaats in een goede sfeer.

Het jaar 2009 was een bijzonder jaar voor het ICI. Toen werd namelijk herdacht dat het overlegorgaan 65 jaar bestaat, hoewel nader onderzoek heeft aangetoond dat er weliswaar vanaf 1944 (incidentele) persoonlijke en interkerkelijke contacten waren, maar dat de feitelijke oprichting van het ICI in 1946 plaatsvond. De herdenking gebeurde op een goed bezochte studiemiddag op 5 oktober 2009 in het Landelijk Dienstencentrum van de PKN te Utrecht. Daar is het boek *Christelijke stemmen over het Jodendom* van dr. G. van Klinken gepresenteerd. Een viertal lezingen werd naar aanleiding van dit boek gehouden. Enige deputaten waren aanwezig.

Onderwerpen die de komende tijd de aandacht van het ICI zullen hebben, zijn: de nota 'Israël en de Palestijnen' van de PKN, het eind 2009 gepubliceerde KAIROS-document en de positie van de Messiasbelijdende Joden in de kerken en hun betekenis voor de kerken. Daarnaast zijn vanuit het genoemde boek als nodige aandachtspunten naar voren gekomen: 1. de inventarisatie en bespreking van de diverse, soms divergerende, denkmodellen over de betekenis van Israël en de relatie tussen Israël en de kerk; 2. gezien de politieke situatie in Israël en het toegenomen pro-Palestijnse denken in ons land een nadere bestudering van (en mogelijk publicatie over) het bijbelse begrip 'gerechtigheid'; 3. de noodzaak om vanwege het wegvallen van de eerste ICI'ers een nieuwe generatie met Israël en de blijvende betekenis daarvan bekend te maken. Verder is afgesproken dat de participanten een overzicht leveren van wat er in hun achterban aan 'judaïca' wordt gedaan in de opleiding van voorgangers, in postacademische cursussen en in allerlei vormen van gemeentetoerusting (catechese, leerhuizen, e.d.)

Wat de inbreng van onze kerken binnen het ICI betreft is ds. H. Biesma al vele jaren bij dit overlegorgaan betrokken, sinds 2002 als voorzitter. Recent heeft hij aangegeven dat hij zijn werk binnen het ICI wil gaan beëindigen. Eind dit jaar hoopt hij afscheid te nemen en ds. M.W. Vrijhof zal zijn opvolger zijn. Samen met ds. H.D. Rietveld hoopt hij onze kerken in het ICI te vertegenwoordigen. Het ICI zal op de eerstkomende vergadering een nieuwe voorzitter aanwijzen.

8. Financiën

8.1 Algemeen

De financiële gegevens (begroting van baten en lasten, balans, specificaties bij de begroting van baten en lasten en de berekening van de minimumbijdrage) zijn als bijlage C aan dit rapport toegevoegd. De begroting van baten en lasten bevat geen baten en lasten van nieuw beleid.

8.2 Toelichting op de staat van baten en lasten en de bijbehorende specificaties

8.2.1 Bijdrage Centrum voor Israël Studies (CIS)

Dit betreft het aandeel van deputaten kerk en Israël in:

- a. de organisatiekosten van het CIS, voornamelijk bestaande uit personele kosten;
- b. de kosten van de Israëlconsulent die is aangesteld door het CIS.

Zoals reeds voorzien in de begroting voor de periode 2008 tot en met 2010 neemt onze bijdrage in de kosten van het CIS meer dan trendmatig toe in verband met de (van overheidswege gedwongen) afbouw van de financiële deelname van participant CHE in deze periode. Daarnaast was het, door de groei van het CIS, noodzakelijk om het parttime dienstverband met de directeur met een aantal uren uit te breiden.

Onze bijdrage aan het CIS bleef in de periode 2008 tot en met 2010 overigens binnen de begroting.

Voor de begroting van de kosten voor de jaren 2011 tot en met 2013 zijn wij uitgegaan van een toename van circa 2% per jaar.

8.2.2 Voorlichting

8.2.2.1 Exploitatie Vrede over Israël (Vol)

Het totaalbedrag van de ontvangen bijdragen is - na een flinke toename in 2007 - in de jaren 2008 en 2009 weer enigszins afgenomen. Wel bleef het bedrag van de bijdragen in die jaren hoger dan wij begrootten. Er is al jarenlang een tendens te zien van een afnemend aantal bijdragen. Deze tendens en de huidige economische ontwikkelingen (bijvoorbeeld een toename van de werkloosheid met 10.000 personen per maand) brengen ons ertoe het bedrag aan bijdragen te blijven begroten op het niveau van de vorige begroting, namelijk € 68.000,- per jaar.

De eerder in CIS-verband gebleken belangstelling voor *Vol* buiten onze kerken heeft nog niet geleid tot het daadwerkelijk afsluiten van betaalde abonnementen op *Vol* door niet-leden van onze kerken. Wij blijven deze mogelijkheid - die een verbetering van de financiële basis zou kunnen betekenen - bevorderen.

8.2.2.2 Wat betreft de kostenontwikkeling is van belang te melden dat in samenwerking met *Doorgeven* in het voorjaar van 2010 een contract met een andere drukker kon worden gesloten. Ten gevolge van de omstandigheden op de markt voor drukwerk kon een aanzienlijke kostenreductie worden bereikt bij gelijkblijvende kwaliteit. Het effect daarvan is in de begroting te zien bij de druk- en portokosten. Wij hebben voor deze kosten rekening gehouden met een toename na het jaar 2010 van 2% per jaar, de nu overeengekomen prijs kon niet voor langere tijd vastgezet worden. Daarom kunnen wij niet uitsluiten dat bij het eventueel aantrekken van de markt voor drukwerk de prijs meer zal toenemen dan de begrote 2%. Naar onze verwachting zal dit echter niet eerder het geval zijn dan wanneer er sprake is van een economische opleving van enige betekenis. Een dergelijke opleving zou dan tegelijkertijd een

gunstige invloed kunnen hebben op de ontvangen bijdragen, die - zoals in het vorenstaande toegelicht - voorzichtig begroot worden. Wij houden in de begroting dus rekening met een enigszins parallelle ontwikkeling van de ontvangen bijdragen en de prijs van het drukwerk.

8.2.2.3 Kosten vorming en toerusting

In ons rapport aan de generale synode 2007 schreven wij onder andere: 'Indien de dvd voor de catechese een goede ontvangst krijgt denken wij vervolgens ook aan het maken van een dvd voor voorlichting voor gemeenteleden in het algemeen. Daarvoor is een bedrag opgenomen in de begroting voor het jaar 2009.' Deputaten hebben vooralsnog afgezien van de productie van een tweede dvd, zodat het daarvoor begrote bedrag in 2009 niet werd besteed. Aangezien er op dit moment geen concrete plannen zijn voor activiteiten van vorming en toerusting buiten het CIS om hebben wij hiervoor geen bedragen opgenomen in de begroting voor de jaren 2011 tot en met 2013.

8.3 Overige kosten

8.3.1 Conferenties

Deze post betreft:

- de jaarlijkse tweedaagse bezinningsconferentie van deputaten;
- de deelname aan studiedagen;
- de deelname aan studiereizen naar Israël van het CIS.

Ter toelichting bij de begrote bedragen zij nog het volgende opgemerkt. Tot en met de nu lopende begrotingsperiode werd één studiereis naar Israël per twee jaren begroot, derhalve in de achtereenvolgende begrotingsperiodes steeds een afwisseling van één reis per drie jaren met twee reizen per drie jaren. Meermalen kon in verband met de veiligheidssituatie een reis niet doorgaan. Daardoor zijn de werkelijke kosten vaak lager geweest dan de begrote bedragen. Intussen organiseert in principe het CIS voor ons de studiereizen en wel één studiereis per drie jaren. Daarmee hebben wij rekening gehouden bij de bepaling van de begrotingspost Conferenties en studiereizen voor de periode 2011 tot en met 2013. In totaal beloopt deze begrotingspost voor die periode € 18.600. Ter vergelijking vermelden wij nog dat voor de periode 2008 tot en met 2010 een bedrag van € 18.000 (inclusief één studiereis) begroot werd en voor de periode 2005 tot en met 2007 een bedrag van € 28.000 (inclusief twee studiereizen).

8.3.2 Toelichting op de geprognosticeerde balansen

De besteding van de bestemmingsreserve vindt plaats gedurende de jaren 2010 tot en met 2012. Dit is gebaseerd op de gemaakte afspraken voor onze bijdrage aan het diaconale CIS-project Yad Elie te Jeruzalem.

8.3.3 Toelichting op de berekening van de minimumbijdrage en de begrote bijdrage.

Onze berekening van de minimumbijdrage komt uit op € 0,93. Wij hebben in de begroting een bijdrage opgenomen van € 0,95 per lid.

Wij hebben daarbij - conform de berekeningswijze bij de begroting voor de thans lopende periode - als norm voor het eigen vermogen per 1 januari 2011 de voor het jaar 2010 geraamde organisatiekosten plus de kosten van *Vrede over Israël* genomen. Uit de berekening blijkt dat er nog enig interen op het eigen vermogen mogelijk is. Uitgedrukt als bedrag per lid per jaar komt deze intering uit op € 0,19. Indien er geen sprake zou zijn van interen op het eigen vermogen zou dus een minimumbijdrage per lid zijn berekend van € 1,12.

Wanneer in de komende begrotingsperiode de opbrengsten en kosten uitkomen conform de begroting is er voor de daarop volgende begrotingsperiode geen ruimte meer voor interen op het eigen vermogen. Daarom is te voorzien dat voor die volgende periode opnieuw een verhoging van de minimumbijdrage gevraagd zal moeten worden.

8.4 Besluit van de GS 2007 inzake erfstellingen, legaten en giften zonder last

In de Acta van de generale synode Sliedrecht Beth-el/Nunspeet 2007 is in artikel 27 als 4e besluit het volgende vastgelegd: 'de generale synode spreekt uit dat erfstellingen, legaten en giften zonder last tot de gewone inkomsten behoren'.

Deze uitspraak heeft, rekeninghoudend met het feit dat deputaatschappen alleen uitgaven mogen doen binnen het kader van de door de GS vastgestelde begroting en met de normering van het eigen vermogen van deputaatschappen, in de praktijk tot gevolg dat de eerstvolgende GS de genoemde inkomsten zal gebruiken om de omslag per lid voor het desbetreffende deputaatschap lager vast te stellen dan het geval zou zijn geweest bij het ontbreken van deze inkomsten.

Deputaten kerk en Israël vragen zich af of dit ethisch gezien wel te verantwoorden is. Het is namelijk de vraag of op deze wijze wordt gehandeld in de geest van de erflater c.q. gever. Deze heeft, naar aangenomen mag worden, niet bedoeld de omslag ten behoeve van het deputaatschap voor andere kerkleden lager te maken, maar juist extra middelen ter beschikking te stellen ten behoeve van de doelstelling van dat deputaatschap. Het lager vaststellen van de omslag leidt er ook toe dat minder, lees te weinig, verantwoordelijkheid bij de kerkleden wordt gelegd.

Concreet verzoeken deputaten om met ingang van de nieuwe begrotingsperiode de niet in de begroting voorziene nalatenschappen en legaten zonder last te mogen besteden voor werk passend in het kader van de opdracht van het deputaatschap. Hierbij is te denken aan het geven van meer ruimte aan het goede werk dat wordt verricht binnen het CIS.

9. Voorstellen

Deputaten stellen voor:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren;

2. de status van waarnemer bij het deputaatschap kerk en Israël voor de kerk van Groningen op te heffen;
3. deputaten toestemming te geven het visiedocument *Voorgoed verbonden* in brochurevorm aan de kerken aan te bieden;
4. a. in te stemmen met de schenking van de Israëlbibliotheek aan de bibliotheek van de Theologische Universiteit;
b. in de tekst van bijlage 20, artikel 4 de woorden 'voor de bibliotheek' te laten vervallen;
5. de bijdrage per lid per jaar voor de jaren 2010 tot 2013 vast te stellen op € 0,95;
6. opnieuw deputaten te benoemen.

ds. J. Groenleer, voorzitter
ds. J.G. Schenau, secretaris

Bijlage A

Voorgoed verbonden

Visiedocument van deputaten Kerk en Israël van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland

Voorwoord

Met dankbaarheid leggen deputaten kerk en Israël u dit visiedocument voor. Het is het resultaat van een intensieve bezinning in de afgelopen jaren.

De aanleiding om een dergelijk stuk op te stellen is drieërlei. In de eerste plaats ligt deze in het verlangen van deputaten om de communicatie met de kerken te bevorderen. We willen voorkomen, dat wij zelf intensief en met vreugde bezig zijn met de relatie kerk en Israël maar op een wijze die het plaatselijke gemeentelven niet raakt. Wij proberen momenteel de communicatie met onze kerken op verschillende manieren te bevorderen. Dit visiedocument is er een van.

Vervolgens ligt er een meer directe aanleiding in de vraag, die ook op kerkelijke vergaderingen herhaaldelijk wordt gesteld, wat de principiële uitgangspunten zijn voor het beleid van deputaten kerk en Israël? Waar staan wij voor en waar gaan wij voor? In antwoord op die vraag verwijzen deputaten dan gewoonlijk naar de rapportages, zoals die in de loop der jaren aan opeenvolgende generale synoden is voorgelegd en door diezelfde synoden goedgekeurd. Maar kennelijk bevredigt dit antwoord niet (volledig). Wij hebben daarom gemeend er goed aan te doen een beknopte visie op hoofdlijnen te formuleren. Deze vindt u weergegeven in dit document.

In de derde plaats achten wij het van belang in de richting van anderen die zich op dit terrein bewegen, duidelijkheid te geven over onze positie. Er zijn allerlei organisaties die beogen de verbondenheid van de christelijke kerk met het Joodse volk gestalte te geven. Ook in ons contact met die organisaties kan een visie op hoofdlijnen dienstig zijn.

U vindt hierna eerst een samenvatting in tien punten. Wij hebben er in de formulering rekening mee gehouden, dat deze samenvatting hier en daar zal gaan functioneren als de christelijk-gereformeerde visie op de relatie kerk en Israël. Daarna vindt u bij wijze van Bijbels-theologische onderlegger per punt een korte uitwerking. Wat ons betreft vormt het stuk als visiestuk een eenheid.

Graag geven wij enig inzicht in de wijze, waarop dit stuk tot stand is gekomen. We zijn begonnen met de formulering van tien thema's, die naar ons oordeel aan de orde zouden moeten komen. Het was ons van aanvang af duidelijk, dat het onmogelijk zou zijn hiermee aan alle aspecten van de relatie kerk en Israël recht te doen. Het ging ons dan ook nadrukkelijk om een visie op *hoofdlijnen*. De tien thema's zijn toebedeeld aan de (zittende en enkele oud-)theoloog-deputaten, die er elk een voor hun rekening namen. Deze werkwijze verraadt zich nog in een diversiteit in schrijfstijl, al hebben we getracht deze omwille van de leesbaarheid zo beperkt mogelijk te houden. Om te honoreren wat er in de loop der jaren onder ons aan bezinning en visievorming is gedaan, hebben wij bij de uitwerking van de thema's nadrukkelijk willen putten uit eerder aan de synode gedane rapportages en uit in *Vrede over Israël* gepubliceerde Schriftstudies.

Op het aller kortst wordt onze overtuiging verwoord in de titel: *Voorgoed verbonden*. Deputaten spreken het verlangen uit, dat de Here dit visiedocument zal willen gebruiken om de onuitwisbare en onopgeefbare band van ook onze kerken met het Joodse volk te verlevendigen. Tot zegen van Israël en de Kerk.

Namens deputaten.
J.G. Schenau
Secretaris I

1. God blijft trouw aan Israël, het volk dat Hij als eerste gekozen heeft en liefheeft.

Gods blijvende trouw aan het volk Israël, waarvan het huidige Joodse volk de voortzetting is, is een van de meest in het oog springende aspecten van het Bijbelse getuigenis. Deze trouw van God uit zich in Gods verkiezend handelen en het oprichten van het Verbond.

Gods verkiezend handelen

In het Oude Testament wordt op vele plaatsen over de verkiezing van het volk Israël gesproken. In Deuteronomium 7:6-9¹ wordt de verkiezing kernachtig verwoord:

¹ Deut. 7:6-9; 10:14-15; 14:2.

Want gij zijt een volk, dat de HERE, uw God, heilig is; u heeft de HERE, uw God, uit alle volken op de aardbodem uitverkoren om zijn eigen volk te zijn. Niet, omdat gij talrijker waart dan enig ander volk, heeft de HERE Zich aan u verbonden en u uitverkoren; veeleer zijt gij het kleinste van alle volken. Maar, omdat de HERE u liefhad en de eed hield, die Hij uw vaderen gezworen had, heeft de HERE u met een sterke hand uitgeleid en u verlost uit het diensthuis, uit de macht van Farao, de koning van Egypte, opdat gij zoudt weten, dat de HERE, uw God, de enige God is, de trouwe God, die het verbond en de goedertierenheid houdt jegens wie Hem liefhebben en zijn geboden onderhouden, tot in duizend geslachten.

De verkiezing van Israël is allereerst gebaseerd op Gods liefde – dus niet op een eigenschap of verdienste van Israël en in de tweede plaats op Gods trouw. Dat blijkt uit de eed die Hij aan Abram² gezworen heeft. In de eed aan Abram wordt ook verwoord dat de verkiezing van Israël bedoeld is om tot heil van de andere volken te dienen. Ook de volken mogen de God van Israël gaan dienen. Doen ze dat niet, dan is er voor hen geen toekomst weggelegd. Dat laatste wordt verwoord in wat Mozes zegt over de zeven volken die hun plaats aan Israël in Kanaän moeten afstaan.

In het Bijbelse woord *verkiezing* wordt de trouw van God aan zijn volk getypeerd als blijvend. Het is van Gods kant een relatie voor eeuwig.³ Gods verkiezing vraagt van Israël een antwoord, een leven van volkomen toewijding aan God.⁴ Toch blijkt het verbreken van het verbond, de afval van God die op de ballingschap uitloopt, geen blijvende verwerping van Israël door God te betekenen. De profeet Jesaja brengt de terugkeer van Israël uit de ballingschap als volgt heel treffend onder woorden: 'Ik heb u verkoren en u niet versmaad'.⁵ Daarmee typeert hij Gods blijvende trouw aan zijn volk.

Ook in het Nieuwe Testament wordt van de verkiezing van Israël gesproken. De apostel Paulus noemt in Handelingen 13⁶ zes aspecten van de verkiezing van Israël:

1. God als de verkiezende; 2. de aartsvaders als de door God verkorenen; 3. de wording van het volk Israël; 4. de uittocht; 5. Gods blijvende trouw ondanks de zonde van het volk; 6. de gave van het land Kanaän als erfdeel.

In twee van zijn brieven, Romeinen en Efeze, werkt Paulus het thema van Gods blijvende trouw aan Israël nader uit. Zo noemt hij Israël als volk bevoorrecht omdat 'hun de woorden Gods zijn toevertrouwd'.⁷ Tegelijk benadrukt hij dat 'hun (dus Israëls) ontrouw de trouw van God niet teniet doet'.⁸ In Romeinen 9 benadrukt Paulus de vrijheid van God om Jakob (Israël) te verkiezen boven een ander volk. Het motief voor de verkiezing is Gods liefde voor Jakob: 'Jakob heb ik liefgehad, maar Ezau heb ik gehaat'.⁹ Als echter de oudste, Ezau, de jongste, Jakob, zal dienen, zal ook hij delen in het heil. De blijvende trouw van God aan Israël heeft dus tot doel dat de volkeren 'mede-erfgenamen'¹⁰ zullen worden, het in vervulling gaan van de belofte aan Abram.¹¹

Op grond van het bovenstaande kunnen we zeggen dat Israël aangeduid wordt als:

- volk van de HERE¹²; een 'heilig' volk, d.w.z. apart gezet om God te dienen.
- Gods eigendom¹³, en
- Gods erfdeel.¹⁴

In het Nieuwe Testament wordt ook de kerk volk van God genoemd, maar nooit als vervanging van Israël. De kerk is dus niet in de plaats van Israël gekomen. Samen met Israël gaat de kerk het ene volk van God vormen.¹⁵ De heidenvolken worden door het geloof aan Israël toegevoegd. In twee beelden maakt Paulus dit duidelijk: in Romeinen 11 in het beeld van het geënt worden op de olijfbom¹⁶, in Efeze 2 in het beeld van het 'weggebroken worden van de tussenmuur'.¹⁷ Het valt op dat Paulus in zijn betoog aan de Efeziërs steeds het woordje 'mede'¹⁸ gebruikt. Bij Paulus vormt de verkiezing dus de grond voor 'Gods blijvende trouw' aan Israël.¹⁹

Het oprichten van het Verbond

De verkiezing van Israël wordt zichtbaar in het Verbond van God met zijn volk.²⁰ Daarmee wordt het Verbond met Abram²¹ bevestigd en op deze wijze wordt ook Gods blijvende trouw aan zijn volk Israël bezegeld. Dat thema wordt door de profeten nader uitgewerkt in de belofte van een Vernieuwd Verbond, waarin vergeving van zonden en vernieuwing door Gods Geest centraal staan.²² Het Nieuwe Testament getuigt ervan dat het Verbond, ondanks de verharding van het volk Israël tegenover het Evangelie, door God niet van zijn volk weggenomen is. Zo vindt na de opstanding en de hemelvaart van Jezus op de Pinksterdag, dat is het Joodse Wekenfeest, de vernieuwing van het Verbond met Israël plaats, waarover de profeten

2 Gen. 12 : 1-3.

3 Ps. 105:6,8; 135:4.

4 Lev. 19:2.

5 Jes. 41: 8-10.

6 Hand. 13:17-19.

7 Rom. 3:1-4; zie voor de voorrechten ook Rom. 9:4-5; Ef. 2:11-12.

8 Rom. 3:3.

9 Rom. 9:11-13.

10 Ef. 3:6.

11 Gen. 12:3.

12 Deut. 27:9; vgl. Deut. 7:6; 14:2,21; 26:19; 28:9.

13 Ex. 19:5; Deut. 7:6; 14:2; 26:18; Ps. 135:4; Mal. 3:17.

14 Deut. 4:20.

15 Hand. 15:14.

16 Rom. 11: 16-24.

17 Ef. 2:14.

18 Ef. 2:19,22; 3:16.

19 Rom. 10:21; 11:1v.

20 Ex. 24; vgl. Ex. 20 en Deut. 5.

21 Gen. 17; vgl. Gen. 15.

22 Jer. 31:31-34; Ezech. 36:25-28.

spraken.²³ Dit wordt later door de apostel Paulus, met verwijzing naar Jeremia, nader uitgewerkt.²⁴ In zijn onderwijs na de opstanding benadrukt Jezus zelf dat aan het eind der tijden het koningschap voor Israël hersteld zal worden²⁵ terwijl de apostel Petrus in een toespraak na Pinksteren zijn volk toespreekt met de woorden: 'Gij *zijt* de (...) zonen van het Verbond'.²⁶ Dat God zijn Verbond met Israël niet heeft opgezegd, wordt bevestigd door de opsomming van de voorrechten van Israël door Paulus. Hij gebuikt daarbij de tegenwoordige tijd: 'hunner *is* de aanneming tot zonen...'.²⁷ Hij geeft de voorrechten dus blijvende geldigheid. Hiermee sluit hij aan op woorden van Jezus in het gesprek met de Samaritaanse vrouw: '...want het heil is uit de Joden'.²⁸ De blijvende verbondstrouw van God aan zijn volk wordt misschien wel het mooist onder woorden gebracht in de belofte dat in de toekomst heel Israël behouden zal worden.²⁹

2. Jezus Christus is de beloofde Messias, die allereerst tot Israël kwam. Hij is de enige weg tot de Vader.

Joodse interesse

In de tweede helft van de twintigste eeuw hebben joden weer meer belangstelling gekregen voor Jezus van Nazareth. Volgens de Joodse geleerde Pinchas Lapide zijn er sinds 1948 meer Joodse boeken over Jezus geschreven, dan in de achttien eeuwen daarvoor. Men wilde het Jood-zijn van Jezus benadrukken, zodat christenen niet langer zomaar konden zeggen dat Jezus van hén is. Men heeft het zelfs wel eens over het 'thuishalen' van 'broeder' Jezus. Joodse geleerden proberen aan te tonen, dat het onderwijs en hele optreden van Jezus ook weer niet zo heel veel verschilt van dat van andere Joodse wetsleraars en wonderdoeners.

Voorlopig voelt men nog wel meer verwantschap met Jezus zelf dan met zijn volgelingen. Maar toch is deze ontwikkeling ook voor de relatie van Jodendom en christelijke kerk van grote betekenis. Ze helpt ons christenen om de Joodse achtergrond van Jezus' leven, woorden en werken beter te begrijpen. Maar ook om sterker te beseffen, dat Jezus allereerst gekomen is als de Messias van Israël: '*Want ik schaam mij het evangelie niet; want het is een kracht Gods tot behoud voor een ieder die gelooft, eerst voor de Jood, maar ook voor de Griek.*'³⁰ Zijn komst was al eeuwenlang beloofd.

Joods ongeloof

Dat Hij de beloofde Messias is, wordt nog altijd door het merendeel van Israël niet geloofd. De reden daarvoor is dus niet zozeer zijn onderwijs of wonderwerk. Als men daarop afgaat, wil men hem nog wel beschouwen als een messiaanse figuur. Maar de reden voor het ongeloof in hem als dé Messias is zijn sterven aan het kruis en de gedachte dat zijn opstanding uit de doden Gods bewijs zou zijn, dat er door dat kruis verlossing is.³¹ Een gekruisigde geldt in Joodse ogen als een gevloekte.³² Hoe kan een gevloekte zondaren met God verzoenen?³³ Dat vindt een Jood ergerlijk. Daar komt dan nog bij, dat hij de scheidingsmuur tussen Jood en heiden zou hebben weggebroken³⁴ en dat deze Jezus een nieuw paradijs zou openen³⁵ – alsof Hij God zélf was! Nee, dat wil er bij een Jood niet in. En de geboren heiden noemt het een dwaasheid. Van huis uit wil geen mens eraan. '*... doch wij prediken een gekruisigde Christus, voor Joden een aanstoot, voor heidenen een dwaasheid.*'³⁶

Christelijke overtuiging

De belijdenis van Jezus als de Zoon van God en als Christus de Here is voor de kerk intussen onopgeefbaar. In gesprek met Israël zal zij er niet over kunnen en willen zwijgen. Dit omdat haar Here Jezus zo van zichzelf getuigde. '*Ik ben de weg, de waarheid en het leven, niemand komt tot de Vader dan door Mij.*'³⁷ Hij gaf zichzelf vrijmoedig de messiaanse titel 'Zoon des Mensen'.³⁸ Als hij zegt, dat hij móet lijden, past hij op zichzelf toe wat Jesaja zegt over de lijdende Knecht des HEREN.³⁹ Keer op keer sprak Hij van zijn eenheid met de Vader.⁴⁰ En de apostelen verkondigen hem als 'de Here der heerlijkheid'.⁴¹ Het Nieuwe Testament laat geen enkele ruimte voor een twee-wegenleer, waarbij de Joden God zouden vinden in de gehoorzaamheid aan de Thora en de christenen door het geloof in Jezus als Here.

Toch moeten ook wij christenen ons met deze overtuiging niet opstellen als betweterige leraren maar als nederige leerlingen van de Bijbel. Zowel bij Jezus zelf⁴² als bij de apostelen⁴³ wordt duidelijk dat de Christus zich laat vinden in de Schriften. Ook al in die van het Oude Testament. '*Deze zijn het welke van*

23 Hand. 2.

24 2 Kor. 3.

25 Hand. 1:6; vgl. Rom. 11:26=Jes. 59:2v. en Jes. 27:9.

26 Hand. 3:25.

27 Rom. 9:4,5; vgl. 3:1.

28 Joh. 4:22.

29 Rom. 11:26.

30 Rom. 1:16; vergelijk ook Matt. 15:24.

31 Hand. 2:36; Rom. 4:25.

32 Gal. 3:13.

33 Rom. 5:10.

34 Ef. 2:14.

35 Luc. 23:43.

36 1 Kor. 1:23.

37 Joh. 14:6.

38 Dan. 7:14.

39 Jes. 53.

40 Joh. 10:30.

41 Rom. 9:5; Filp. 2:6-11; Jak. 2:1.

42 Luc. 4:21 en 24:27.

43 Hand. 17:3; 1 Petr.1:10,11.

*mij getuigen....*⁴⁴ Een christelijke kerk, die hoopt en bidt en eraan mee wil werken dat Israël zijn Messias vindt, zal hem samen met Israël zoeken in de Schriften.

3. Gelovigen uit de volken mogen zich met hun kinderen ingelijfd weten bij Israël, als wilde takken geënt op de oude stam van een olijfboom.

Olijfboom

Het beeld van de wilde takken, die geënt worden op de olijfboom is ontleend aan Rom. 11:17 e.v. Takken van een wilde olijfboom worden geënt op de wortel van de olijfboom, opdat zij zullen leven van de levenssappen van de oorspronkelijke boom.

Paulus gebruikt dit beeld om zijn heidens-christelijke lezers uit de volken, de wilde loten, te waarschuwen zich niet verheven te voelen boven Israël, de oude stam van de olijfboom. Ook al keert een deel van Israël zich af in ongelof, toch blijft er een rest over. De oude takken zijn alleen al van waarde, omdat zij leven uit de wortel. En als de wortel heilig is, zijn ook de takken heilig.⁴⁵ In dit beeld wordt allereerst de nauwe verbondenheid van de gelovigen uit de volken met Israël zichtbaar. Het gaat om één olijfboom, die vanuit de wortel gevoed wordt en zo levenskrachtig is. Daarnaast wordt ook duidelijk gemaakt hoe de verhoudingen liggen. Israël is het volk dat door Gods liefde als eerste verkozen is. Als volk van God staat Israël in een bijzondere verhouding tot God.⁴⁶ God heeft Israël gekozen en gesteld tot een sieraad boven alle volken die Hij geschapen heeft.⁴⁷

Israël voorde volken

Wanneer Paulus de gelovigen uit de volken wilde loten noemt, die naast de oude, oorspronkelijke takken worden ingelijfd en samen met hen één geheel vormen, valt daaruit af te leiden dat zij bij Israël gerekend worden. De belofte van heil aan Abraham en zijn nakomelingen gegeven valt ook aan hen en hun kinderen toe.

Daarmee wordt een grondlijn van de hele Schrift zichtbaar. De inzet van het Oude Testament bij de schepping van de wereld maakt duidelijk, dat het volk Israël niet slechts bestaat voor zichzelf. Wanneer de Here Abraham roept, belooft Hij hem te zegenen en tot een groot volk te maken. Dit echter met het oog op de 'aardbodem' (adamah, dat is de bewoonde aarde)⁴⁸, 'Met u zullen alle geslachten des aardbodems gezegend worden'.⁴⁹

In de Psalmen blijkt dat Israël een bijzondere positie inneemt.⁵⁰ Tegelijk geldt ook hier dat Israël een bevoorrechte plaats heeft gekregen, opdat het zou gehoorzamen aan Gods roeping. Wie Hem de rug toekeert, staat niet boven de heidenen.⁵¹ Ook in de boeken van de profeten staat te lezen, dat het heil een universele strekking heeft. Het is God te doen om heel zijn schepping. Zo profeteert Jesaja dat in Israël het licht zal opgaan in het duister, dat de aarde bedekt. Het zal de volkeren naar Sion brengen.⁵² Zacharia profeteert nadat Israël is teruggekeerd uit de ballingschap onder de volkeren: 'Vele volken zullen te dien dage gemeenschap zoeken met de HERE en zij zullen Mij tot een volk zijn'.⁵³

Messias

De saprijke wortel van de olijfboom is Gods genadeverbond met Abraham en zijn nageslacht.⁵⁴ Het vindt zijn hoogtepunt in de komst van Jezus als de Messias. Hij is niet alleen afkomstig uit de Joden, maar hij is ook altijd de bron en kracht van het Joodse volk geweest.⁵⁵ Het geloof in de Messias heft de bevoorrechte positie van Israël niet op, maar brengt die tot haar bestemming. In dit geloof is er geen onderscheid tussen Jood en Griek. Al wie de Naam van de Here aanroept, zal behouden worden.⁵⁶ De heidenen mogen zich mede-erfgenamen, medeleden en medegenoten weten van de beloften in Christus Jezus.⁵⁷ Zo weet de Kerk uit de heidenen zich ingelijfd in en één met Israël. Wanneer de kerk haar eigen roeping verstaat, zal zij Israël tot jaloersheid verwekken.

4. Omdat Jezus Christus, onze Heiland, via Israël tot ons is gekomen, bestaat er een levende en wezenlijke verbondenheid van de kerk met Israël.

Jezus is de Messias van Israël

Jezus wordt in de kerk beleden als Heiland en Heer. Maar in het Nieuwe Testament komt Hij nadrukkelijk naar ons toe als de Messias van Israël. Het evangelie van Matteüs laat ons dat bij uitstek zien. Dat Jezus de Messias van Israël is, vormt zelfs het centrale thema van dit evangelie.

De schrijver laat zijn lezers van Joodse afkomst nadrukkelijk Jezus van Nazareth zien als de Zoon van David, de Zoon van Abraham. Ook de vele citaten uit het Oude Testament onderstrepen dat Jezus de door God aan Israël beloofde Messias is.

Maar ook in de andere evangeliën komt Jezus nadrukkelijk naar voren als de Messias. Zo predikt Hij zichzelf in het evangelie van Marcus als de Zoon des Mensen. Met deze term verbindt Jezus zichzelf met de hemelse figuur die in Dan. 7: 13-14 wordt getekend als Degene aan wie voor de eindtijd door God de heerschappij over de wereld, als een verlossende heerschappij wordt opgedragen.

In het evangelie naar Johannes predikt Jezus zichzelf in de 'Ik ben'- woorden als degene in wie Gods

44 Joh. 5:39.

45 Rom. 11:16.

46 vgl. Deut. 14:2.

47 Deut. 26:19.

48 vgl. Gen. 1:25, 2:5 ev.

49 Gen. 12:3.

50 vgl. Ps. 147:19-20.

51 vgl. Ps. 14 en 53.

52 Jes. 60: 1-3.

53 Zach. 2:11.

54 vgl. Hand. 2:39.

55 Openb. 22:16.

56 Rom. 10:12-13.

57 Ef. 2:6.

bedoeling met Israël tot zijn bestemming komt. Hij is de *ware* wijnstok, het *ware* licht der wereld en het *ware* levende brood. Nadrukkelijk wordt in de lofzangen van de eerste hoofdstukken van het Lucasevangelie de komst van Jezus in de wereld gezien als de komst van de Messias en van Gods heil voor Israël én daarin ook voor de wereld.

Verworpen door Israël betekent heil voor de wereld

In alle duidelijkheid wordt ons in het Nieuwe Testament getekend hoe Jezus - als de door God gezonden Messias - door het overgrote deel van Israël niet wordt erkend maar wordt verworpen. Dit ongeloof wordt overal in de evangeliën zichtbaar in de hardnekkige ontkenning dat Jezus de door God aan Israël Gezondene is. Het feit dat Jezus nu juist tot Israël kwam als de door God gezonden Messias maakt de verwerping des te ernstiger. Maar juist door deze verwerping van de Messias, die God aan zijn eigen volk had geschonken, komt Jezus op óns toe, die van huis uit heidenen zijn en buiten het verbond van God met Israël stonden. Wij waren daarom zonder hoop en zonder God in de wereld. Zó is Hij onze Heiland geworden en zo is in zijn kruis en opstanding het heil van God voor Israël tot ons - uit de heidenen - gekomen.

Gods geheimenis

Deze wonderlijke weg, die God is gegaan om ook ons zijn heil te schenken, is wat ons als kerk onverbreekelijk verbindt met het volk Israël. Van deze wonderlijke weg spreekt de apostel Paulus in Rom. 11. Het is een voor ons niet te doorgronden geheimenis hoe God juist via de verwerping van Jezus door het overgrote deel van Israël - in hun verharding tegen het Woord van God - zijn plan van verlossing en heil uitvoert met de volken.

Deze wonderlijke weg naar ons uit de volken is God gegaan om ook het nog verharde deel van Israël te brengen tot Jezus Messias en zo heel Israël te doen delen in zijn heil. Zo spreekt de apostel Paulus van het geheimenis, dat de volken de rijkdom van Gods heil mogen ontvangen, doordat maar een klein deel van Israël - een rest - tot Jezus komt. De verwerping van Messias Jezus door de overgrote meerderheid van Israël betekent de verzoening voor de wereld.⁵⁸ Maar tegelijk voert God zo - via zijn heil voor ons uit de volken - zijn plan van verlossing en heil uit met Israël.

De apostel Paulus brengt dat geheim van God zo onder woorden, dat op het struikelen en vallen van Israël over Jezus Messias het herstel van Israël zal volgen; dat op de reductie tot een kleine rest het behoud van geheel Israël zal volgen en op de verwerping de aanneming door God.⁵⁹ God zelf heeft zo bij de wonderlijke uitvoering van zijn heilsplan ons als kerk onverbreekelijk verbonden met Israël.

5. Israël en de kerk hebben elkaar nodig bij het lezen van de Schriften: zoals het Oude Testament niet volkomen kan worden begrepen zonder het Nieuwe, zo het Nieuwe niet zonder het Oude.

Eén Bijbel

Het Oude en het Nieuwe Testament vormen samen de Bijbel. Het Oude Testament kan niet volkomen worden begrepen zonder het Nieuwe Testament. De lijnen van Gods plan lopen van het Oude Testament door in het Nieuwe Testament, met als brandpunt Gods werk in Jezus Christus.

Het omgekeerde is daarom ook waar: het Nieuwe Testament kan niet volkomen worden begrepen zonder het Oude Testament. Gods handelen in zijn Zoon is de vervulling van wat in het Oude Testament was beloofd. Zonder de beloften van God in het Oude Testament als achtergrond is het Nieuwe Testament niet goed te begrijpen.

Met de komst van het nieuwe verbond, het Nieuwe Testament, is de kerk uit de heidenen tot stand gekomen: de deur van Gods heil ging open naar de volken. Niet alleen Israël, ook de volken mogen delen in het heil. Maar de kerk staat in een andere verhouding tot het Oude Testament dan Israël. De kerk uit de heidenen komt van buitenaf naar het Oude Testament toe. Hoewel ze oorspronkelijk buiten het verbond stonden,⁶⁰ anders dan Israël,⁶¹ mogen nu ook niet-Joden door Jezus Christus toetreden tot het verbond van God.

Luisteren

Om de Schriften te begrijpen moeten we voor ogen houden dat de Bijbel niet opgekomen is vanuit Israël of vanuit de gemeente van het Nieuwe Testament, maar door God, dus van de andere kant gegeven is. De kerk belijdt dat Gods Woord niet uit de wil van mensen is voortgekomen, maar dat mensen door de heilige Geest gedreven, van Godswege gesproken hebben.⁶² Rom. 3:2 zegt dat de woorden van God aan Israël zijn *toevertrouwd*. Daarin was de Here dus de handelende Persoon. Zo is ook Jezus, de Messias van Israël, Gods gave *aan* Israël. Het komt erop aan dat Israël en de kerk allebei luisteren naar wat van Godswege gezegd wordt. Dat spreekt al uit de oude belijdenis van Israël: *'Hoor, Israël: de HERE is onze God; de HERE is één!'*⁶³

Het begrijpen van de Schrift is een voortdurende worsteling. We moeten altijd de Schrift zelf laten spreken. Aan dat spreken beantwoordt aan onze kant het luisteren. Luisteren is ook uitluisteren: God uit laten spreken en niet te snel menen dat je weet wat er staat. Israël en de kerk moeten samen luisteren naar het ene Woord van het Oude en het Nieuwe Testament, die op elkaar betrokken zijn. In dat luisteren hebben beide elkaar nodig, over en weer. Harten worden brandend als de Schriften opengaan.⁶⁴ En die gaan open waar de Christus van de Schriften, de beloofde en gekomen Messias, ontdekt wordt, in Oude en Nieuwe Testament.

58 Rom. 11:15.

59 Rom. 11:25.

60 Ef. 2:12.

61 Rom. 9:4.

62 NGB art. 3; 2 Petr. 1:21.

63 Deut. 6:4.

64 Luc. 24:32.

6. Diep verbonden met Israël beleven wij als kerk een smartelijke scheiding: het grootste deel van Israël erkent Jezus Christus niet als de vervulling van de Schriften.

Hartzeer

'Ik heb een groot verdriet en een voortdurend hartzeer'⁶⁵ – deze emotievolle uitroep is de inzet van Paulus' lange en leerzame uiteenzetting over Israël. Het zijn woorden met een oudtestamentische achtergrond: er wordt een blijvend stekende pijn gevoeld bij het gemis van een geliefde;⁶⁶ en in de klacht van de overgeblevenen in Jeruzalem⁶⁷ proeven we dezelfde pijn.

Het zit dus wel heel diep bij Paulus! Zó diep dat hij zijn eigen verbondenheid met Christus wel zou willen prijsgeven⁶⁸ ter wille van het behoud van zijn volksgenoten. Het is de pijn van de liefde die alles hoopt en verdraagt, maar die de pijn niet kan delen omdat er geen ontvankelijkheid voor is.

Hoezeer Paulus zich ook één weet met zijn volksgenoten en hoe hoog hij ook hun overgebleven voorrechten acht⁶⁹ – er is een vlijmende pijn als het gaat om de kern van alles: om Christus als de vervulling van de verbonden, van de beloften en van de Schriften. Het doet zeer als Hij niet erkend wordt, terwijl Hij zo onmisbaar is.

Deze pijn zoals de Here Jezus Zelf die reeds kende⁷⁰ en van waaruit Paulus schrijft, moet ook voor ons, als gemeente van Christus uit de heidenen, herkenbaar zijn. Immers, door Gods genade en het bloed van Christus hebben wij deel gekregen aan Gods verbond met Israël;⁷¹ maar we missen een wezenlijk deel van het lichaam van Christus. En zonder Israël is de kerk niet compleet. Alleen vanuit dit hartzeer mag de kerk hopen op een vruchtbare ontmoeting met Israël.

Hoe laten we dat hartzeer blijken? Wat Paulus verder schrijft geeft ons daarvoor enkele richtlijnen.

Hartsverlangen

In de eerste plaats zal de pijn een uitweg zoeken naar God, in een vurig gebed om het behoud van Israël.⁷² Als we daar weinig naar verlangen en er weinig voor bidden zegt dat voldoende over de diepte van ons hartzeer.

Vervolgens zal dit gebed gepaard gaan met het verlangen om – persoonlijk en als kerk – zó te leven dat Israël er 'jaloers' door wordt.⁷³ Wat hebben die christenen wat joden missen? En gaat onze verbondenheid met en liefde tot Israël zover dat wij net als Paulus wel van Christus gescheiden zouden willen zijn ter wille van hun behoud? Een levende kerk kan het niet over haar hart verkrijgen om Israël los te laten!

Ten derde zullen wij het pijnlijke van die scheiding laten blijken in een houding van bescheidenheid. Juist de christenen uit de heidenen worden aangespoord zich niet te verheffen⁷⁴; want wij zijn de wortel niet. Wij zijn, tegen onze natuur in, 'op de edele olijf geënt', tussen de natuurlijke takken in, niet 'in de plaats van'. Zou deze ootmoed ook niet onvermijdelijk moeten leiden tot zelfinkeer?

Tenslotte mag de pijn van de scheiding verzacht worden door de van God gegeven hoop voor Israël: daarvan zijn de verbonden en de beloften niet weggenomen. Integendeel: omdat 'de genadegaven en de roeping Gods onberouwelijk zijn'⁷⁵, en omdat de Here een God van ontferming is en bij machte is grote dingen te doen, zelfs opstanding uit de dood kan geven⁷⁶ en Hij Israël opnieuw op zijn eigen olijf kan enten, mogen we hoopvol uitzien naar en bidden om en meewerken aan het behoud van 'heel Israël'. Dit is toch ons diepste verlangen en tevens ons motief om het gesprek met Israël gaande te houden. Alleen een kerk met dit 'hartzeer' is een gezonde kerk.

7. Diep ootmoedig erkennen wij de schuld van de kerk in hoogmoed, traagheid en vormen van antisemitisme.

Hoogmoed

In de tijd na het Nieuwe Testament vond al spoedig de gedachte ingang, dat de kerk in de plaats van Israël is gekomen. Na de verwoesting van de tempel in het jaar zeventig zijn synagoge en kerk uit elkaar gegroeid. Sinds de Joden de strijd tegen de Romeinen om behoud van eigen zelfstandigheid verloren, hebben zij zich meer en meer teruggetrokken op hun eigenheid. En door de toestroom van heidenen vervreemde de kerk van haar Joodse wortels en ging de kerk zich afzetten tegen het aards-georiënteerde Jodendom. Israël, zo meende men, had in Gods heilsplan zijn taak vervuld. De kerk was het nieuwe Israël. De synagoge werd lange tijd afgeschilderd als verblind en verstoten. Oude schrijvers van rond het jaar honderd (Ignatius van Antiochië, de Brief van Barnabas) hebben gesteld dat de Joden geen begrip hebben van wat in de Schrift staat; Gods verbond geldt alleen de christenen.

Meer en meer begon men het Joodse volk en de Joodse godsdienst te zien als een stilzwijgende voortzetting van de kruisiging van Christus ('Godsmoord') en de daaraan voorafgegane roep om bloed op Gabbatha.⁷⁷ In theologie, catechese, prediking en liturgie werd in zeer ongunstige zin over de Joden gesproken, de zgn. 'catechese der verguizing'. Deze moest duidelijk maken hoe verblind en dus verloren het Joodse volk was.

Traagheid en vormen van antisemitisme

Al die gedachten zijn verder gevoed door kerkelijke, ketterse en politieke uitspraken. Hoewel hier en daar wel een wat positievere benadering van het Jodendom valt te constateren – bijvoorbeeld bij enkele

65 Rom. 9:2.

66 Gen. 44:31 en Zach.12:10.

67 Klaagl. 5:15-18.

68 Rom. 9:3.

69 Rom. 9:4-5 en 10:29.

70 Luk.19:41-44.

71 Rom. 11:17 en Ef. 2:13,19.

72 Rom. 10:1.

73 Rom. 11:14.

74 Rom. 11:17-24.

75 Rom. 11:29.

76 Ezech. 37 en Rom. 11:15.

77 Matt. 27:25.

vertegenwoordigers van de Nadere Reformatie -, moet toch als algemene lijn gesteld worden dat de kerk in haar gang door de geschiedenis een negatief beeld heeft gegeven van het Jodendom en daardoor oorzaak van veel ellende is geworden. Het (goedbedoelde) gebed voor het 'perfade' (trouweloze, valse) Joodse volk in de oude liturgie voor de Goede Vrijdag heeft als uitwerking gehad dat in de week vóór Pasen veel Joden bedreigd, lastiggevallen en vermoord werden. De benadering van Israël in het kerkelijk-theologisch denken bleek medeschuldig te zijn aan de grote vernietiging. Toen Duitse kerkleiders in 1936 bij Hitler protesteerden tegen de mishandeling van Joden, werden ze afgescheept met: *'Waarom beklagt u zich? Ik volg alleen het voorbeeld van wat u (de kerk) ons eeuwenlang hebt voorgehouden.'* De jaren daarna hebben laten zien waartoe dit alles heeft geleid. Van 1939 t/m 1945 zijn met een huiveringwekkend bedrijfsmatige aanpak 6.000.000 Joden om het leven gebracht in de holocaust. Ook in onze tijd wordt in sommige kerkelijke kringen het negatieve beeld van het Jodendom nog gekoesterd en in stand gehouden. Het soms ontkennen of in twijfel trekken van de holocaust draagt daaraan bij.

Hoe hiermee om te gaan?

Eeuwenlang zijn deze gedachten en ideeën aangaande de Joden en het Jodendom in de kerk gemeengoed geweest. Het is te begrijpen dat een verandering in het denken over Joden en Jodendom niet van het ene op het andere moment plaatsvindt. Ook dat is weer een lang proces, waarin veel van wat vanzelfsprekend leek, moet worden afgeleerd en een nieuwe kijk op Israël vanuit het Oude en Nieuwe Testament moet worden aangeleerd.

Verbondenheid, zoals we die in de laatste decennia steeds meer zijn gaan zien, houdt ook in: erkenning van elkaars eigenheid en respect voor elkaar. De kerk schaamt zich niet voor het evangelie, maar erkent ook dat zij in het verleden toch teveel de indruk heeft gewekt dat Israël het woord van God nooit ontvangen zou hebben. Weliswaar heeft Israël Jezus als de Messias verworpen, maar het verbond, de beloften en de roeping zijn gebleven. Daaraan appellerend erkent de kerk dat Israël een eigen benadering nodig heeft, die anders is dan 'verkondiging' aan 'heidenen'.

8. Diep bewogen zoeken wij de ontmoeting met Israël en willen ons daarin voor het Evangelie niet schamen.

Luisteren

Het voorrecht van het Joodse volk is vooral, dat aan de Joden de woorden van God zijn toevertrouwd.⁷⁸ De Here Jezus zelf maakte duidelijk dat het Oude Testament over Hem getuigt.⁷⁹ Na zijn opstanding leerde Hij eerst de Emmaüsgangers en daarna de verzamelde leerlingen in Jeruzalem de Schriften lezen als *over Hem geschreven*.⁸⁰ We leren het evangelie van het Nieuwe Testament dus verstaan door naar het Oude Testament te luisteren.

In de ontmoeting met Israël beseffen wij dat Israël ons voor was bij het ontvangen van Gods woorden. Het *'heil is uit de Joden'* zei Jezus tegen de Samaritaanse vrouw.⁸¹ Dat besef zet de toon voor onze ontmoeting met Israël. Die is anders dan die van de verkondiging aan de 'heidenen'. In de ontmoeting met Israël zal er principieel sprake zijn van het *samen* luisteren naar Gods Woord.

Juist omdat Israël als eerste Gods woorden ontving en omdat het Nieuwe Testament ons met nadruk verwijst naar het Oude Testament, willen wij met Israël meeluisteren naar de Schriften. En bij dat luisteren naar de Schriften willen we nadrukkelijk ook naar Israël luisteren om juist ook van Israël te leren Gods woorden te verstaan.

Dienen

We hebben dus een onopgeefbare verbondenheid met Israël via de Schriften en via Jezus de Messias. Uit dankbaarheid voor wat God ons via Israël gegeven heeft en uit respect voor Israël als het eerste volk dat door Gods liefde verkozen werd, zoeken we naar wegen om deze verbondenheid ook zichtbaar te laten worden door Israël te dienen. Vanuit deze dienende houding richten wij ons met name op de vorming en toerusting van wie namens ons in Israël mogen dienen in verkondiging en diaconaat.

Getuigen

Als we met Israël meeluisteren naar de Schriften kunnen en willen wij niet zwijgen over Jezus van Nazaret, die de Christus der Schriften genoemd mag worden. Verwonderd over de genade en trouw die God in het Oude Testament al zo duidelijk openbaarde, willen wij tegenover Israël getuigen dat Gods beloofde Messias gekomen is. En met de Jood Petrus zeggen we, dat *'de behoudenis in niemand anders is, want er is onder de hemel geen andere naam aan de mensen gegeven, waardoor wij moeten behouden worden'*.⁸²

Opdat Israël in zijn Messias Jezus zal leren geloven, zal ons getuigenis tegenover Israël gestalte moeten krijgen in het samen luisteren naar en het beargumenteren vanuit de Schriften. Maar het zal daarnaast ook een getuigenis moeten zijn dat net zo bewogen is als dat van Jezus zelf, die huilde over Jeruzalem.⁸³ Paulus zegt immers ook dat de liefde van Christus hem dringt.⁸⁴

Met Paulus zeggen wij daarom ook, dat we ons voor het evangelie niet schamen, *'want het is een kracht Gods tot behoud voor ieder die gelooft, eerst voor de Jood, maar ook voor de Griek'*.⁸⁵

78 Rom. 3:2.

79 Joh. 5:39.

80 Luc. 24.

81 Joh. 4:22.

82 Hand. 4:12.

83 Luc. 19:41.

84 2 Kor. 5:14.

85 Rom. 1:16.

9. Verzoening in Christus is een geschenk met persoonlijke maar ook politieke perspectieven.

Princiep

Wanneer Paulus in 2 Kor. 5:18-21 als het werk van God noemt dat Hij 'door Christus ons met Zich verzoend heeft' herkennen we daarin de kerninhoud van het evangelie. Deze geweldige verandering in de relatie tussen God en mensen is van de genadige Here Zelf uitgegaan, is realiteit geworden door de plaatsbekledende offerdood van Christus ('voor ons tot zonde gemaakt') en betekent dat de overtredingen de wereld niet meer worden aangerekend. En de indringende inhoud van de evangelieverkondiging is dan ook: 'Laat u met God verzoenen'!

Deze door God bewerkte en aangeboden verzoening betekent voor wie deze boodschap aanvaardt een geweldige verandering: rechtvaardig voor God (vs. 21), niet meer goddeloos of zwak, „geen zondaar of vijand meer,⁸⁶ maar een nieuwe schepping.⁸⁷ Deze nieuwe relatie tussen God en mensen - en ook tussen mensen onderling - wordt gekenmerkt door de liefde,⁸⁸ door een leven dat niet meer zelfzuchtig is, maar gevoed wordt uit en gericht is op Hem die voor ons is gestorven en opgewekt.⁸⁹

Ook Israël kent 'verzoening'; die wordt op de meest geduchte dag van het jaar intens en indrukwekkend gevierd. Maar de verzoening wordt meer beleefd als een daad van mensen voor God en voor elkaar dan als goddelijk genadegeschenk aan mensen. Toen vanwege het wegvallen van de tempeldienst het brengen van bloedige offers onmogelijk was geworden, is men in de synagogale eredienst gaan beleven dat het wezen van de offerdienst is opgenomen in gebed, Thorastudie en het doen van werken van barmhartigheid. Het grote verschil tussen Israël en de kerk is dat Israël niet uitgaat van een plaatsbekledend en verzoenend lijden en sterven door middelbaar Jezus Messias.

Dat betekent niet dat de Here nu zijn volk vanwege de verwerping van zijn Messias en het kruis heeft afgeschreven.⁹⁰ Integendeel. De vrucht van Israëls verwerping: de verzoening der wereld,⁹¹ staat in het hoopvolle perspectief van Israëls aanneming als een opstanding uit de doden door de Here.

Praktisch

De 'dienst van de verzoening' betekent voor de kerk dat de natuurlijke vijandschap van de heidenen tegen Israël heeft plaatsgemaakt voor een diepe verbondenheid: Israël is het volk van Gods verkiezing en verbond gebleven; en de Here heeft de kerk en Israël aan elkaar verbonden.

Vanuit het besef een 'nieuwe schepping' te zijn en vanuit de verwondering over en de dankbaarheid voor de door God gegeven verzoening zal de kerk dan ook in een houding van 'niet-voor-zichzelf-leven' het contact met Israël zoeken en het leven-uit-verzoening vóórleven. Want de kerk is geroepen om in woord en daad als een 'leesbare brief van Christus'⁹² het geheim en de kracht van Gods verzoenend werk in Christus zichtbaar te maken om zo Israël jaloers te maken.

Pastoraal gezien vraagt dit van de kerk en van de door haar uitgezonden werker een houding van aanvaarden, luisteren, dienen en getuigen en - waar mogelijk - actief ondersteunen van kerken en groepen die zich inzetten voor allerlei concrete vormen van verzoening.

In de woorden 'dat God in Christus de wereld met Zichzelf verzoenende was'⁹³ horen we enerzijds een fundamentele, maar anderzijds nog niet voltooide verandering. Al behoort de verkondiging van het verzoeningsevangelie tot de eerste taak van de kerk, zij zal niet anders kunnen dan door prediking en b.v. diaconaat al het mogelijke doen om aan concrete verzoening te werken. Dat houdt in dat partijen die tegenover elkaar staan met elkaar in gesprek moeten raken, dat muren van haat of van jarenlange wederzijdse ontkenning worden afgebroken, dat er wordt gezocht naar openingen om elkaar als mens te zien en te aanvaarden. In de complexe en vaak uiterst gespannen politieke situatie in het Midden-Oosten is dat heel moeilijk. Het volk een veilige staat geven, verzoening bewerken tussen Israëli's en Palestijnen, Joodse en Arabische christenen bij elkaar brengen en hun leren elkaar te aanvaarden en verder te helpen op de weg van de vrede - dat is een enorme opgave. Daaraan kan niet anders dan biddend begonnen worden, in de hoop dat Gods wereldverzoenende werk om Christus' wil ook voltooid zal worden.

10. Met Israël geloven wij dat God een nieuwe toekomst scheidt; als kerk geloven wij dat deze toekomst al begonnen is met de komst van Jezus de Messias en wij zien met verwachting uit naar het behoud van heel Israël.

Oudtestamentische toekomstverwachting

In de profetieën van het Oude Testament blijkt als een refrain steeds een nieuwe toekomst te worden aangekondigd. Verweven met verschillende van deze profetieën wordt ook de komst aangekondigd van de Messias en Zijn Rijk. Deze nieuwe toekomst heeft dan in de eerste plaats betrekking op het herstel van Israël, maar via Israël ook op het heil voor de volkeren van de wereld. Een voorbeeld hiervan vinden we in Zacharia 8. Aan het begin van dit hoofdstuk wordt een nieuwe toekomst getekend voor Israël en aan het einde worden de volkeren van de wereld genoemd, die optrekken naar Jeruzalem om daar de HERE te zoeken omwille van Zijn goedheid. Rondom Israël wordt als het ware een nieuwe volkerenwereld gecreëerd.

Aangrijpend wordt het herstel van Israël getekend in Ezechiël 37, dat spreekt over Israël als over een veld met doodsbeenderen die tot levende mensen worden. Opvallend is in dit gedeelte dat we iets zien van een nationaal aspect en van een geestelijk aspect van dit herstel. Er zijn verwijzingen naar een herstel van Israël als natie onder de volken (zie bijvoorbeeld de verzen 20 en volgende). Er is tegelijk ook krachtig sprake van een geestelijk herstel als Gods Geest met kracht geblazen wordt in dorre beenderen (zie vers 9 vv.).

86 Rom. 5:1-11.

87 2 Kor. 7:17.

88 Rom. 5:5.

89 2 Kor. 5:15.

90 Rom. 11:1.

91 Rom. 11:15.

92 2 Kor. 3:2.

93 2 Kor. 5:19.

Lijnen naar vandaag

Hoe God het nationale aspect van bovengenoemde beloften in de geschiedenis realiseert, kunnen wij niet precies vaststellen. Wel denken wij in de staat Israël voorzichtig iets te kunnen bespeuren van een bewijs van Gods trouw, een signaal dat ons herinnert aan Gods voortgaande bemoeienis met Israël als volk. Er wordt met de staat Israël aan dit volk een concrete plek op aarde gegeven, een plek die van deze goddelijke bemoeienis een teken is. Dit is voor ons een reden om met grote oplettendheid betrokken te blijven bij wat hier gebeurt. Ook t.a.v. Israëls geestelijk herstel, dat God aan de profeet Ezechiël beloofde, kunnen wij de vervulling van Zijn beloften niet narekenen. Wel kunnen wij in het ontstaan van de Messiasbelijdende gemeenten en in het feit dat er individuele Joden tot het geloof in Jezus Christus blijven komen een aanwijzing zien dat God ook zijn belofte van geestelijk herstel voor Israël niet is vergeten.

Vervulling van Gods beloften

Omdat al Gods beloften in Christus tot vervulling komen,⁹⁴ denken wij gelovig te kunnen zeggen dat de vervulling van de beloften voor de toekomst van Israël in de komst van Jezus, de Messias, al begonnen is. De kerk mag in het begin van deze vervulling delen. In het Nieuwe Testament wordt de kerk getekend als ingelijfd in Israël⁹⁵ en wordt zij omschreven in bewoordingen die herinneren aan het volk van Israël in oude tijden. Dat zien we ook in de verwijzing naar de twaalf stammen van Israël in het nieuwe Jeruzalem.⁹⁶ Tegelijk ziet de kerk uit naar de volledige vervulling van Gods beloften in een wereld die komt. Zij doet dit als kerk van Jezus Christus, maar voelt zich daarbij verbonden met Israël dat als eerste Gods beloften van volledig herstel heeft ontvangen. Zo leeft in de kerk ook de verwachting van wat Paulus aanduidt als *het behoud van heel Israël*.⁹⁷ Bij dit behoud van heel Israël denken wij niet zonder meer aan een bekering van het hele volk tot Jezus als Messias -hoewel ook dit in Gods plan besloten kan zijn. Wij denken dat daarmee door de apostel Paulus bedoeld is dat het volle aantal Joodse gelovigen overeenkomstig Gods plan bereikt zal worden in de periode, die is aangebroken met de komst van Jezus, de door God gezonden Messias.

Bijlage B: comité

94 zie bijv. 2 Kor. 1:20.

95 Rom. 11:17-18.

96 Openb. 21:12.

97 vgl. Rom. 11:26.

Bijlage C: Cijfers

BEGROTING 2011-2013 (vastgesteld door Dep.Verg. 21-4-2010)				DEPUTATEN KERK EN ISRAËL				
JAARCIJFERS 2007 T/M 2010 EN FINANCIËLE BEGROTING OVER DE PERIODE 2011 T/M 2013								
BATEN EN LASTEN	jaarrekening 2007	jaarrekening 2008	concept jaarrekening 2009	begroting 2010	raming 2010	begroting 2011	begroting 2012	begroting 2013
BATEN								
Bijdragen kerken	€ 57.709	€ 36.537	€ 36.733	€ 33.300	€ 33.300	€ 70.300	€ 70.300	€ 70.300
Legaten en giften onder last verkregen	€ 1.000	€ 1.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Giften	€ 17.418	€ 4.127	€ 5.955	€ 2.000	€ 2.000	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000
Zendingsdagen	€ 3.631	€ 5.634	€ 2.423	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000
Interest	€ 9.095	€ 12.070	€ 10.020	€ 5.200	€ 5.600	€ 4.700	€ 4.100	€ 3.600
Overige inkomsten	€ 3.075	€ 4.000	€ 2.602	€ 500	€ 500	€ 500	€ 500	€ 500
Totaal baten	€ 90.928	€ 63.368	€ 57.733	€ 46.000	€ 46.400	€ 83.500	€ 82.900	€ 82.400
LASTEN								
Bijdrage Centrum voor Israël studies	€ 55.074	€ 62.109	€ 68.583	€ 76.000	€ 76.000	€ 77.500	€ 79.000	€ 80.500
Voorlichting	€ 14.332	€ 16.152	€ 13.017	€ 5.550	€ 12.750	€ 15.450	€ 14.500	€ 13.500
Bijdragen Israël-organen	€ 1.888	€ 1.888	€ 4.514	€ 3.100	€ 2.350	€ 2.350	€ 2.350	€ 2.350
Overige kosten	€ 32.002	€ 26.731	€ 24.421	€ 29.800	€ 32.850	€ 29.500	€ 30.250	€ 30.950
Totaal lasten	€ 74.632	€ 74.576	€ 75.473	€ 103.350	€ 98.450	€ 93.900	€ 97.100	€ 100.300
SALDO BATEN -/ LASTEN	€ 16.296	€ 11.208	€ 17.740	€ 57.350	€ 52.050	€ 10.400	€ 14.200	€ 17.900

Specificaties van een aantal posten van de jaarrekeningen en de begroting over de periode 2011 t/m 2013				DEPUTATEN KERK EN ISRAËL				
	jaarrekening 2007	jaarrekening 2008	concept jaarrekening 2009	begroting 2010	raming 2010	begroting 2011	begroting 2012	begroting 2013
Interest								
Effecten								
Bankrekeningen	€ 9.095	€ 12.070	€ 10.020	€ 5.200	€ 5.600	€ 4.700	€ 4.100	€ 3.600
Totaal interest	€ 9.095	€ 12.070	€ 10.020	€ 5.200	€ 5.600	€ 4.700	€ 4.100	€ 3.600
waarvan bij res. ultaatbes. temming toe te voegen aan bestemmingsreserve	€ 1.485	€ 1.911	€ 1.879	€ 500	€ 800	€ 500	€ 200	€ -
Overige inkomsten								
Legaten en nalatenschappen	€ 3.075	€ 4.000	€ 2.602	€ 500	€ 500	€ 500	€ 500	€ 500
Overige	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Totaal overige inkomsten	€ 3.075	€ 4.000	€ 2.602	€ 500	€ 500	€ 500	€ 500	€ 500
Voorlichting								
Exploitatie VOI								
Bijdragen	€ 74.526	€ 71.655	€ 72.337	€ 68.000	€ 68.000	€ 68.000	€ 68.000	€ 68.000
Kosten								
Druk- en portokosten	€ 48.296	€ 47.853	€ 51.518	€ 53.300	€ 47.600	€ 44.800	€ 45.700	€ 46.600
Kopijvergoedingen	€ 556	€ 539	€ 663	€ 800	€ 700	€ 750	€ 750	€ 800
LKB	€ 6.747	€ 6.085	€ 6.224	€ 7.200	€ 5.800	€ 5.800	€ 5.800	€ 5.800
Overige kosten	€ 300	€ 300	€ 300	€ 500	€ 500	€ 500	€ 500	€ 500
Totaal kosten VOI	€ 55.899	€ 54.777	€ 58.705	€ 61.800	€ 54.600	€ 51.850	€ 52.750	€ 53.700
Saldo exploitatie VOI	€ 18.627	€ 16.878	€ 13.632	€ 6.200	€ 13.400	€ 16.150	€ 15.250	€ 14.300
Kosten vorming en toerusting	€ 3.261	€ 85	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Kosten website	€ 1.034	€ 641	€ 615	€ 650	€ 650	€ 700	€ 750	€ 800
Totaal Voorlichting	€ 14.332	€ 16.152	€ 13.017	€ 5.550	€ 12.750	€ 15.450	€ 14.500	€ 13.500

Specificaties van een aantal posten van de jaarrekeningen en de begroting over de periode 2011 t/m 2013						DEPUTATEN KERK EN ISRAËL			
	jaarrekening 2007	jaarrekening 2008	concept jaarrekening 2009	begroting 2010	raming 2010	begroting 2011	begroting 2012	begroting 2013	
Bijdragen Israël-organen									
O.J.E.C.	€ 1.021	€ 1.021	€ 3.063-	€ 1.150	€ 1.050	€ 1.050	€ 1.050	€ 1.050	
I.C.C.J.	€ 567	€ 567	€ 1.701-	€ 650	€ -	€ -	€ -	€ -	
ICI	€ 300	€ 300	€ 250	€ 300	€ 300	€ 300	€ 300	€ 300	
Overige	€ -	€ -	€ -	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	
Totaal bijdr. Israël-organen	€ 1.888	€ 1.888	€ 4.514-	€ 3.100	€ 2.350	€ 2.350	€ 2.350	€ 2.350	
Overige kosten									
LKB	€ 8.218	€ 8.850	€ 8.750	€ 10.700	€ 9.500	€ 9.750	€ 10.000	€ 10.250	
Vergaderkosten deputaten	€ 8.559	€ 8.446	€ 8.065	€ 8.200	€ 7.500	€ 7.100	€ 7.250	€ 7.400	
Conferenties en studiereizen	€ 9.438	€ 2.871	€ 1.636	€ 2.000	€ 8.000	€ 6.100	€ 6.200	€ 6.300	
Abonnementen	€ 2.359	€ 2.141	€ 1.932	€ 2.300	€ 2.100	€ 2.150	€ 2.200	€ 2.250	
Bankkosten	€ 1.393	€ 1.514	€ 1.268	€ 1.500	€ 1.500	€ 1.550	€ 1.600	€ 1.650	
Accountantskosten	€ 376	€ 1.000	€ 600	€ 1.200	€ 1.000	€ 1.050	€ 1.100	€ 1.150	
Bibliotheek	€ 870	€ 632	€ 612	€ 1.500	€ 1.500	€ -	€ -	€ -	
Bureaukosten	€ 409	€ 520	€ 514	€ 900	€ 550	€ 600	€ 650	€ 700	
Porti en telefoon	€ 380	€ 507	€ 332	€ 800	€ 400	€ 400	€ 450	€ 450	
Representatiekosten	€ -	€ 250	€ 300	€ 200	€ 300	€ 300	€ 300	€ 300	
Diversen	€ -	€ -	€ 412	€ 500	€ 500	€ 500	€ 500	€ 500	
Totaal overige kosten	€ 32.002	€ 26.731	€ 24.421	€ 29.800	€ 32.850	€ 29.500	€ 30.250	€ 30.950	
BALANSEN						DEPUTATEN KERK EN ISRAËL			
	jaarrekening 31-12-2006	jaarrekening 31-12-2007	jaarrekening 31-12-2008	concept jaarrekening 31-12-2009	begroting jaarrekening 31-12-2010	raming 31-12-2010	begroting 31-12-2011	begroting 31-12-2012	begroting 31-12-2013
Aktiva									
<i>Financiële vaste activa</i>									
Obligaties	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Aandelen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
<i>Vlottende activa</i>									
Vorderingen en overlopende akt.	€ 12.109	€ 10.720	€ 12.682	€ 10.555	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
Liquide middelen	€ 330.512	€ 347.650	€ 338.409	€ 311.404	€ 152.790	€ 245.892	€ 219.992	€ 190.171	€ 172.271
Totaal aktiva	€ 342.621	€ 358.370	€ 351.091	€ 321.959	€ 162.790	€ 255.892	€ 229.992	€ 200.171	€ 182.271
Passiva									
<i>Eigen vermogen</i>									
Algemene reserve	€ 285.248	€ 300.059	€ 285.940	€ 266.321	€ 134.859	€ 213.471	€ 202.571	€ 188.171	€ 170.271
Bestemmingsreserve *)	€ 46.346	€ 47.831	€ 50.742	€ 52.621	€ 7.931	€ 30.421	€ 15.421	€ -	€ -
<i>Schulden</i>									
Schulden op korte termijn	€ 11.027	€ 10.480	€ 14.409	€ 3.017	€ 20.000	€ 12.000	€ 12.000	€ 12.000	€ 12.000
Totaal passiva	€ 342.621	€ 358.370	€ 351.091	€ 321.959	€ 162.790	€ 255.892	€ 229.992	€ 200.171	€ 182.271
*) prognose besteding bestreserve					€ 17.500	€ 23.000	€ 15.500	€ 15.621	€ -

Berekening benodigde omslag per lid per jaar voor de periode 2011 t/m 2013						DEPUTATEN KERK EN ISRAËL			
Eigen vermogen 1-1-2011 volgens raming 2010								€ 213.471	
Norm (jaarlasten 2010: organisatiekosten + kosten VOI)								€ 166.450	
								€ 47.021	
begroot tekort excl.omslag	2011							€ 80.700	
	2012							€ 84.500	
	2013							€ 88.200	
								€ 253.400	
benodigde omslag								€ 206.379	
aantal leden								74.000	
benodigde omslag per lid per jaar								€ 0,93	
begrote omslag per lid per jaar								€ 0,95	
begrote bijdrage kerken 2011-2013, per jaar								€ 70.300	

BIJLAGE 31

Artikel 70, 129

Rapport 2 van commissie 2 inzake rapport deputaten kerk en Israël**Algemeen**

Uw commissie spreekt haar waardering uit voor het werk van deputaten kerk en Israël. Na een periode van zevenentwintig jaar heeft ds. H. Biesma afscheid genomen van het deputaatschap. Hij was vijftientwintig jaar voorzitter en heeft een belangrijke stempel op het werk van deputaten gezet. Na zeventien jaar heeft ook ds. A. Brons het deputaatschap verlaten. Een bijzondere vermelding verdient zijn werk in het beheer van de website www.kerkenisrael.nl.

Waarnemerschap Groningen

Uw commissie stelt vast dat de kerk van Groningen geen gebruik heeft gemaakt van de mogelijkheid die de vorige generale synode haar heeft geboden (§ 2). Daarom kan uw commissie instemmen met het voorstel van deputaten met betrekking tot het waarnemerschap

Bezinning

Deputaten hebben kennisgenomen van de wijze waarop andere kerken in verleden en heden zijn omgegaan met de verhouding tussen kerk en Israël (§ 4). Volgens deputaten heeft in de gereformeerde kerken (vrijgemaakt) lange tijd de vervangingstheologie een grote plaats ingenomen. Momenteel wordt daar meer afstand van genomen. Deputaten hadden daar eerder al afstand van genomen. De gereformeerde gemeenten onderstrepen de trouw van God aan Israël: zijn beloften blijven van kracht. Bijzondere aandacht geven deze gemeenten aan de messiasbelijdende Joden in Israël. Ook de deputaten geven aandacht geven aan messiasbelijdende Joden. Zij wijzen op de laatste publicatie van drs. C. J. Rodenburg. De gereformeerde gemeenten zoeken hun invalshoek vrij exclusief bij de messiasbelijdende Joden, maar deputaten kiezen een bredere invalshoek.

Visiedocument

Met waardering heeft uw commissie kennisgenomen van het document *Voorgoed verbonden* (bijl. A). De commissie ondersteunt het verzoek tot publicatie. Wel zou hier en daar nog iets aan het document kunnen worden geschaafd.

- a. In de vierde stelling wordt gesproken over een 'levende' verbondenheid van de kerk met Israël. Deputaten willen een levendige verbondenheid van de kerk met Israël bevorderen. Uw commissie geeft deputaten in overweging dit in deze paragraaf te benoemen, omdat in de paragraaf zelf de woorden 'levende' en 'wezenlijke' verbondenheid niet meer terugkomen.
- b. De vijfde stelling zegt dat de kerk Israël nodig heeft bij het lezen van de Schrift. Daarmee bedoelen deputaten niet dat de kerk Israël en alles wat vanuit Israël naar ons toe is gekomen, nodig heeft om de Heere Jezus te leren kennen, wel dat het contact met Israël stimuleert, verrijkt en verbindt. Via dat contact kan de rijkdom van de Schrift beter worden verstaan. Daarbij merkt uw commissie op dat de waardering van joodse traditie van schriftuitleg soms ook moeilijkheden kan opleveren in het gesprek over de uitleg van de Schrift.
- c. De achtste stelling spreekt over de ontmoeting met Israël via luisteren, dienen en getuigen. Het begrip luisteren is erg belangrijk. Uw commissie onderstreept echter dat dit luisteren niet ten koste mag gaan van het getuigen van het evangelie.
- d. Aan het slot van de paragraaf bij de zevende stelling wordt gesproken over de 'erkenning van elkaars eigenheid'. De vraag is of met het woord 'erkenning' in dit verband niet teveel gezegd is.
- e. In het document wordt niet ingegaan op de politieke situatie in en rond de staat Israël noch gesproken over verbondenheid met Palestijnse christenen. Deputaten geven aan dat zij een studie- en bezinningsdeputaatschap zijn en zich niet uitspreken over de actuele politieke situatie. Wel stellen zij dat we niet kunnen spreken over een voorgoed verbonden blijven met Israël zonder dat wij spreken over een verbondenheid met Palestijnse christenen. Maar ook daar liggen de verhoudingen gevoelig. Drs. C. J. Rodenburg heeft in een artikel in *Vrede voor Israël* kritische opmerkingen gemaakt bij het document *Kairos Palestina*, dat door Palestijnse christenen in Betlehem is opgesteld, waarin zij een dringende oproep doen een eind te maken aan de bezetting van Palestijnse gebieden door Israël. Deputaten stellen dat elk woord dat wordt gezegd over de actuele politieke situatie een lawine van meningen losmaakt. Uw commissie is van mening dat deze moeite in het visiedocument mag worden verwoord. Bovendien zou dan ook het onderscheid tussen volk en staat duidelijker kunnen worden benoemd.
- f. Deputaten hebben gewerkt aan taal en stijl van het visiedocument. Toch meent uw commissie dat het document nog meer tot een eenheid kan worden gemaakt.
- g. Eveneens zou uw commissie ervoor willen pleiten dat naast dit document een korte folder of iets vergelijkbaars verschijnt. Deze folder die in eenvoudige taal moet zijn geschreven, zou bijvoorbeeld kunnen worden uitgedeeld aan mensen die een reis naar Israël ondernemen.

Bibliotheek

Uw commissie stemt in met het voorstel van deputaten de Israëlbibliotheek te schenken aan de bibliotheek van de Theologische Universiteit (§ 4.4). Verantwoordelijkheid voor de aanvulling van deze bibliotheek wordt echter na deze schenking mede gedragen door deputaten. Uw commissie acht het noodzakelijk dat dit schriftelijk wordt vastgelegd. Daarbij kan worden gedacht aan een bepaling in de instructie van het deputaatschap kerk en Israël, en daarnaast een samenwerkingsovereenkomst met de bibliotheek.

Deputaten doen het voorstel in de tekst artikel 4 van bijlage 20 K.O. de woorden 'voor de bibliotheek' te laten vervallen. Aangenomen mag worden dat deputaten de woorden 'de bibliotheek en' bedoelen.

Centrum voor Israëlstudies (CIS)

- a. In 2004 heeft de generale synode goedkeuring gegeven aan de participatie van het deputaatschap

- in het Centrum voor Israëlstudies (§ 5). De reden voor samenwerking binnen het CIS lag in een gezamenlijke bezinning op Israël. De bekendheid van het centrum binnen de kerken zou naar het oordeel van deputaten groter moeten worden. Deputaten werken daaraan door middel van publicaties in met name *Vrede over Israël* en andere kerkelijke organen. Ook kan een 'aandachtsfunctionaris' binnen de classis van belang zijn.
- b. De samenwerking binnen het CIS heeft een uitzending van een consulent in Israël mogelijk gemaakt. Deputaten zijn zeer tevreden met de gang van zaken in de afgelopen zes jaar waarin drs. C. J. Rodenburg mede namens onze kerken in Israël aanwezig was. Naar het oordeel van deputaten is er alle reden voor om de huidige structuur van samenwerking binnen het CIS voort te zetten. Die structuur biedt voldoende waarborgen voor de eigen inbreng van het deputaatschap. Bovendien laat de samenwerking waardevolle resultaten zien. Deputaten stellen dat de benoeming van een nieuwe consulent in Israël niet kan plaatsvinden zonder goedkeuring van het deputaatschap. Uw commissie heeft een bepaling dienaangaande echter niet terug kunnen vinden in de samenwerkingsovereenkomst. Het feit dat deputaten een beslissende stem hebben in de benoeming van een nieuwe consulent, zal naar de mening van de commissie moeten worden vastgelegd in de samenwerkingsovereenkomst.

Luisteren, dienen en getuigen

Naar het oordeel van deputaten krijgt 'getuigen' naast 'luisteren' en 'dienen' voldoende aandacht in het werk van de Israëlconsulent (§ 5.3). Deputaten verwijzen naar het werk van ds. Rodenburg. Hij heeft niet geschroomd het evangelie door te geven. Dat deed hij via gesprekken. Een kernwoord daarbij is luisteren. Deputaten zijn onder de indruk van de manier waarop hij in gesprekken het evangelie doorgaf: respectvol naar de ander, overtuigd van de unieke betekenis van Jezus Christus.

Uw commissie onderstreept dat een blijvende aandacht voor het getuigende aspect van het werk in Israël nodig is. Met name ook naar de kerken toe kan in publicaties aandacht worden gegeven aan de wijze waarop dit getuigen kan en moet plaatsvinden in de complexe situatie in Israël. Over de wijze van getuigen in Israël is in Nederland niet altijd veel kennis aanwezig.

Deputaten weten ook van de sterk seculiere kant van Israël. Negentig procent van de Israëli's heeft geen Bijbel. Deputaten zien hier voor zichzelf geen primaire taak. Zij hebben gekozen voor een gesprek met Joden die zich door de Thora laten leiden. Zij wijzen bovendien op de complexe situatie in Israël. Contacten sluiten elkaar soms uit. Wanneer de consulent in Israël bepaalde contacten aangaat (bijvoorbeeld met seculiere Joden in een achterstandssituatie), kan hij moeilijk andere contacten aangaan. Niettemin acht uw commissie het noodzakelijk dat het deputaatschap blijft zoeken naar wegen hoe ook Israëli's die zich niet aan de Thora gebonden weten, bereikt kunnen worden met het evangelie.

Publicaties

Deputaten geven aan dat de redactie van *Vrede over Israël* regelmatig reacties ontvangt op artikelen (§ 6.2). Het blad wordt gelezen. Toch zijn er ook mensen die geen prijs stellen op toezending van het blad. Daarom geeft uw commissie deputaten in overweging een leesonderzoek te houden.

Nes Ammim

Deputaten hebben geen verantwoordelijkheid voor de invulling van kerkdiensten in Nes Ammim (§ 7.2). Zij hebben evenmin een stem in de aanstelling van een nieuwe predikant. Niet ondenkbaar is dat de relatie tussen Nes Ammim en de kerken wordt herzien.

Dvd

Deputaten hebben afgezien van de productie van een tweede dvd omdat het gebruik van de eerste dvd teleurstellend was (§ 8.2.2.3). Bovendien is een dergelijke productie een ingewikkeld proces.

Nalatenschappen en legaten

Deputaten doen het verzoek de niet in de begroting voorziene nalatenschappen en legaten zonder last te mogen besteden (§ 8.4). Drie jaar eerder heeft uw vergadering echter besloten dat erfstellingen, legaten, en giften zonder last tot de gewone inkomsten behoren (*Acta* 2007, art. 27). Uw commissie heeft begrip voor het verzoek van deputaten, maar acht zich niet competent daarover een oordeel uit te spreken.

Betrokkenheid bij Israël

In de kerken is een afnemende belangstelling voor Israël waarneembaar. Deputaten zien hier met name voor de plaatselijke gemeente een taak. Daarbij kan worden gedacht aan de prediking en de Israëlzondag, maar ook aan de inzet van een classiscorrespondent of een commissie van de classis.

Beheersbaarheid

Uw commissie heeft met deputaten gesproken over het punt 'beheersbaarheid' naar aanleiding van een conceptinstructie financiële zaken. Deputaten geven aan dat zij in veel instanties zijn vertegenwoordigd. De invulling van die vertegenwoordigingen geeft soms nu al moeite. Inkrimping van het deputaatschap ligt niet voor de hand. Bovendien is het deputaatschap al kleiner geworden. Voorheen maakten vier vertegenwoordigers van zedende gemeenten daarvan deel uit.

Deputaten waarschuwen voor de meetlat van efficiëntie. Israël is voor de mensen in de kerken ver weg. Bovendien is ook de problematiek waarop het deputaatschap zich bezint, weerbarstig. Dat verdient onze volle aandacht. Het gaat volgens deputaten om een principieel uitgangspunt: wat betekent het werk in het licht van het Koninkrijk?

Het uitzenden van een eigen predikant in Israël zal, afgezien van de wenselijkheid, op dit moment financieel niet mogelijk zijn. De gezamenlijke uitzending door het CIS was al een bezuiniging. Voor deputaten is de vraag van beheersbaarheid niet nieuw. Ook intern wordt daarover gesproken. Inspanningen van deputaten hebben ertoe geleid dat de gezamenlijke verzending van *Doorgeven* en *Vrede over Israël*, en de recente overgang naar een andere drukker tot een forse besparing heeft geleid. Op dit moment heeft het deputaatschap nog geen beleidsplan. Uw commissie geeft deputaten in overweging een beleidsplan te maken, zodat de beheersbaarheid van de werkzaamheden van deputaten wordt bevorderd.

Bijlage 20

Uw commissie heeft geconstateerd dat bijlage 20 van de K.O. een uitvoerige en misschien ook wel gedateerde bepaling bevat over de uitzending van een dienaar van het Woord in Israël. Over de nieuwe situatie waarin mede in verband met de uitzending van een Israëlconsulent een samenwerkingsovereenkomst is gesloten met het Centrum voor Israëlstudies, wordt niet gesproken. Terwijl die overeenkomst wel wordt genoemd in artikel 3 van deze bijlage, wordt niet gezegd wat dat betekent voor de uitzending van een Israëlconsulent. Een aanpassing van de bijlage ligt voor de hand. Daarom acht uw commissie het wenselijk dat deputaten voorstellen formuleren voor een eventuele aanpassing van de tekst van bijlage 20 in verband met de huidige samenwerking binnen het Centrum voor Israëlstudies.

Bijlage B (comité)

Uw commissie heeft daarvan kennis genomen en acht geen verdere actie noodzakelijk.

De commissie stelt voor te besluiten

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen te danken voor hun arbeid;
2. de status van waarnemer bij het deputaatschap kerk en Israël voor de kerk van Groningen op te heffen;
3. deputaten toestemming te geven het visiedocument *Voorgoed verbonden* in brochurevorm aan de kerken aan te bieden met inachtneming van de opmerkingen die in het commissierapport zijn gemaakt;
4. a. in te stemmen met de schenking van de Israëlbibliotheek aan de bibliotheek van de Theologische Universiteit;
b. in de tekst van bijlage 20, artikel 4, de woorden 'de bibliotheek en' te laten vervallen;
c. deputaten op te dragen de regeling ten aanzien van de aanvulling van de bibliotheek vast te leggen in een samenwerkingsovereenkomst met de bibliotheek en de gemaakte afspraak vast te leggen in bijlage 20;
5. deputaten op te dragen te onderzoeken op welke wijze de regeling voor de roeping tot evangelieverkondiging onder Israël, zoals deze is verwoord in bijlage 20 K.O., in verband met de huidige samenwerking binnen het Centrum voor Israëlstudies moet worden herzien en daarover voorstellen te doen aan de volgende generale synode;
6. opnieuw deputaten te benoemen.

D.J. Steensma, rapporteur

Aanvulling op rapport 2 van commissie 2 inzake rapport deputaten kerk en Israël

Tijdens de bespreking van rapport 2 van uw commissie zijn een aantal voorstellen ingediend.

Ds. W. N. Middelkoop doet het volgende voorstel tot besluit:

deputaten op te dragen na te denken en zo nodig voorstellen te doen aangaande een regeling voor benoeming van een Israëlconsulent en met name te waarborgen dat bij het starten van een nieuwe benoemingsprocedure de generale synode hierover een uitspraak kan doen.

Uw commissie is van mening dat het voorstel van ds. Middelkoop niet werkbaar is. Het is ondoenlijk vóór het starten van de procedure van de benoeming van een Israëlconsulent de generale synode daarover een oordeel te laten geven. Dan zou in de huidige situatie pas een nieuwe consulent kunnen worden benoemd wanneer de synode over drie jaar een uitspraak heeft gedaan. Deputaten hebben een eigen, afgeleide, verantwoordelijkheid ten aanzien van de benoeming van een Israëlconsulent. Zij hebben dienaangaande beslissingsbevoegdheid. Dat is inherent aan de samenwerkingsovereenkomst van het CIS. Achteraf zal de vergadering van de generale synode een oordeel moeten geven over de beslissing die deputaten hebben genomen ten aanzien van de benoeming van een Israëlconsulent door het CIS.

Wel blijft uw commissie van mening dat de verantwoordelijkheid van het gehele deputaatschap bij de benoeming van een consulent expliciet in de samenwerkingsovereenkomst met het CIS wordt vastgelegd (zie ook blz. 38 en 39 van het commissierapport).

In de huidige samenwerkingsovereenkomst staat vermeld dat deze 'loopt tot 31 december 2011, met de intentie om de overeenkomst te verlengen, telkens voor de periode van drie jaar' (art. 5.1). Het einde van een periode van drie jaar is altijd een evaluatiemoment. Aan het einde van de huidige termijn tot 31 december 2011 kan de samenwerkingsovereenkomst aldus worden gewijzigd. Zo geldt ook voor de benoeming van een Israëlconsulent dat deze wordt benoemd voor drie jaar, met de mogelijkheid om deze te verlengen (art. 3.6). Ook dit is een evaluatiemoment waarop deputaten zich expliciet dienen te beraden of er een nieuwe benoeming moet plaatsvinden c.q. een benoeming verlengd moet worden.

Een nieuw voorstel tot besluit zou uw commissie willen combineren met het voorstel tot besluit dat oud.

J. Mauritz heeft gedaan:

deputaten opdracht te geven in haar drie jaarlijkse rapportage aan de generale synode inzicht te geven in de financiën van het CIS. Uw commissie ziet geen bezwaar in het overnemen van dit voorstel.

Gezien het bovenstaande komt uw commissie met een nieuw voorstel tot besluit 6:

deputaten op te dragen:

- a. *om bij een vernieuwing of verlenging van de samenwerkingsovereenkomst met het Centrum voor Israëlstudies en ook bij de aanstelling of verlenging van het contract van een Israëlconsulent de genomen beslissingen te evalueren met inachtneming van de opmerkingen die in het rapport zijn gemaakt, en hierover aan de synode verslag te doen, en*
- b. *in de driejaarlijkse rapportage van het deputaatschap aan de generale synode inzicht te geven in de financiën van het Centrum voor Israëlstudies.*

Ds. J. W. Schoonderwoerd doet het volgende voorstel tot besluit:

deputaten op te dragen de titel van paragraaf 5 van het visiedocument te wijzigen in: 'Israël en de kerk kunnen van elkaar leren als ze de Schriften lezen.'

Uw commissie is van mening dat met betrekking tot de vijfde stelling geen nieuw voorstel tot besluit hoeft te worden geformuleerd. Het behoort tot de competentie van deputaten om de definitieve tekst van het document vast te stellen. Wel dienen deputaten rekening te houden met de opmerkingen die ter synode zijn gemaakt. Maar dat is voldoende omschreven in het voorstel tot besluit (3, blz. 9.04/40) dat uw commissie heeft gedaan. Om wat over de vijfde stelling is opgemerkt in het commissierapport aan te scherpen wil uw commissie in haar rapport nog een extra zin toevoegen (op blz. 37, onder de paragraaf 'Visiedocument', achter de woorden: 'beter worden verstaan'): 'Om misverstanden te voorkomen is het beter de tekst van de vijfde stelling te veranderen'.

D. J. Steensma, rapporteur

BIJLAGE 32

Artikel 71

Rapport van het studiedeputaatschap Nieuwe Bijbelvertaling

Woord vooraf

Dit rapport kan een bescheiden omvang hebben aangezien het omvangrijkste deel van de opdracht voor deputaten lag in de uitgave van een brochure. Deze brochure is eind 2009 uitgekomen en bevat grotendeels een samenvatting van het studierapport van het vorige deputaatschap NBV alsmede de verwerking van het commentaar daarop van het Nederlands Bijbelgenootschap.

1. Inleiding: besluiten en opdracht generale synode 2007

Naar aanleiding van de bespreking van het rapport van het studiedeputaatschap inzake het gebruik van de Nieuwe Bijbelvertaling nam de generale synode van 2007 de volgende besluiten:

1. deputaten hartelijk te bedanken;
2. de kerken met klem te ontraden in de eredienst gebruik te maken van de NBV;
3. aan de kerkenraden te vragen bij hun besluitvorming niet alleen het heil van de eigen gemeente op het oog te hebben, maar ook dat van de kerken in hun geheel;
4. in het reglement van de kerkvisitatie een vraag op te nemen onder I (cf verder het officiële besluit);
5. een nieuw deputaatschap te benoemen met de volgende opdracht:
 - a. het rapport van het studiedeputaatschap voor commentaar voor te leggen aan de verantwoordelijken van het NBG;
 - b. na verwerking van dit commentaar het rapport van het studiedeputaatschap samen te vatten in een brochure en die zo spoedig mogelijk aan te bieden aan de kerken;
 - c. een positief-kritische bijdrage te leveren aan het proces van de revisie van de NBV (eventueel i.s.m. andere deputaatschappen uit de gereformeerde gezindte) en hiervan rapportage te doen aan de volgende synode;
6. de kerken van dit besluit op de hoogte te stellen door een brief.

De punten 1-4 en 6 werden uitgevoerd door het moderamen van de GS 2007.

Voor punt 5 benoemde de GS 2007 een 'nieuw' deputaatschap NBV.

2. Samenstelling van het deputaatschap NBV

De GS 2007 benoemde de volgende deputaten:

- drs. A.M. Bol-Drieënhuizen;
- drs. L.B.C. Boot;
- ds. A. Brons;
- drs. L.A. den Butter (secretaris);
- prof.dr. J.W. Maris (voorzitter);
- drs. W.J. Quist;
- drs. Joh. Vuijk.

3. Werkwijze

Het deputaatschap heeft in de achterliggende jaren veertien keer vergaderd. Daarnaast is er een uitgebreid overleg geweest met een afvaardiging van het NBG om te spreken over het studierapport dat op de GS 2007 diende. Om te komen tot dit overleg hebben deputaten eerst dit studierapport toegezonden aan het NBG.

Bij het samenvatten van het studierapport ten behoeve van de uit te geven brochure hebben deputaten ook contact onderhouden met het vorige deputaatschap dat verantwoordelijk was voor dit studierapport. De concepttekst van de brochure werd vóór verschijnen ter kennisgeving toegezonden aan het NBG en ter beoordeling voorgelegd aan het vorige deputaatschap. Deputaten hechtten er belang aan dat het vorige deputaatschap zich zou kunnen herkennen in de samenvatting van hun studierapport zoals die in de brochure aan de kerken zou worden aangeboden. Dit heeft tot enkele aanvullingen geleid.

Daarnaast hebben deputaten contact gezocht met het deputaatschap Bijbelvertaling van de GKv inzake eventuele revisieverzoeken. Ook is met het oog op de mogelijke herziening contact gezocht met het vorige deputaatschap en met prof.dr H.G.L. Peels en drs. W. Steenberg.

Uit het gebodene in het studierapport hebben deputaten verschillende revisieverzoeken geformuleerd en bij het NBG ingediend.

4. Samenvatting studierapport: brochure

Het samenvatten van het studierapport heeft van deputaten een behoorlijke inspanning gevraagd. Niet alleen moest geprobeerd worden om de materie toegankelijk te maken voor een zo breed mogelijk lezerspubliek, maar in opdracht van de GS 2007 moest ook het commentaar van het NBG in de brochure verwerkt worden. Dit alles vroeg om een herindeling van de stof en een toevoeging als het gaat om de uitgangspunten van de NBV. Een en ander heeft er toe geleid dat de wens van de GS 2007 om de uit te

geven brochure 'zo spoedig mogelijk' te doen verschijnen eerst na twee jaar kon worden gerealiseerd. Het lijkt deputaten goed om in dit rapport te melden dat het contact met het NBG op een open manier verliep waarbij er waardering van de kant van het NBG was voor het studierapport. Een verslag van dit gesprek voegen deputaten als bijlage 2 toe.

In een goede samenwerking met de uitgeverij Buijten & Schipperheijn is de brochure in december 2009 uitgekomen in een oplage van 750 exemplaren. Met de accurate medewerking van het Dienstenbureau heeft de verzending plaatsgevonden aan de volgende geadresseerden:

- christelijk-gereformeerde kerkenraden;
- oud-deputaten;
- het Nederlands Bijbelgenootschap;
- deputaten GKv;
- het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond in de PKN.

5. Contact met deputaatschappen uit andere kerkverbanden

Nadat deputaten in eigen vergadering de revisieverzoeken hadden geformuleerd is nader contact met het deputaatschap Bijbelvertaling van de GKv gezocht.

Er heeft een uitwisseling van ervaringen met de NBV en de werkwijze omtrent het indienen van wijzigingsvoorstellen plaatsgevonden. Over en weer is kennis genomen van de wijzigingsvoorstellen die aan het NBG aangeboden zullen worden. Besloten werd echter om de wijzigingsvoorstellen van beide deputaatschappen niet samen te voegen en als een geheel aan het NBG aan te bieden. Hiervoor dienden namelijk alle wijzigingsvoorstellen doorgenomen en waar nodig besproken te worden om tot een gezamenlijk wijzigingsvoorstel te komen. Dit zou een zeer tijdrovende zaak zijn geweest die niet in te passen was in de tijdschema's van beide deputaatschappen, bovendien zou de bundeling van de wijzigingsvoorstellen weinig inhoudelijke meerwaarde hebben.

Deputaten hebben in de gereformeerde gezindte geen andere deputaatschappen gevonden die zich met de NBV bezighouden om daarmee contact te leggen.

6. Revisieverzoeken

Inzake de voorbereiding van de revisieverzoeken die bij het NBG ingediend zouden worden, hebben deputaten allereerst gebruik gemaakt van de gegevens die het studierapport aanreikte. Er zijn door deputaten zelf nog een aantal voorstellen aan toegevoegd. Enkele zaken bleken inmiddels al door het NBG te zijn doorgevoerd.

Tevens hebben deputaten de secretaris van het vorige deputaatschap NBV gevraagd of er nog in het archief materiaal zou zijn dat hiervoor bruikbaar was. Dat bleek niet het geval.

Deputaten hebben ook prof.dr. H.G.L. Peels en drs. W. Steenbergen – vanwege hun persoonlijke deelname indertijd aan het vertaalproces van de NBV – benaderd met de vraag of zij nog aantekeningen hadden die deputaten mee zouden kunnen nemen in de revisieverzoeken. Ook zij konden deputaten hierin niet dienen omdat deze aantekeningen reeds op persoonlijke titel waren ingediend bij het NBG en gezien het grote tijdsverloop sindsdien niet meer bij hen beschikbaar zijn.

Deputaten hebben op grond van de laatste uitgave van de NBV uiteindelijk een aantal revisieverzoeken ingediend. Bij deze revisieverzoeken hebben deputaten steeds de overweging gehanteerd om geen voorstellen te doen die niet zouden passen bij de vertaalprincipes van de NBV. Een overzicht van de revisievoorstellen doen deputaten als bijlage 3 toekomen aan het moderamen en de commissie, en is voor de overige afgevaardigden die er belangstelling voor hebben op te vragen.

Ten slotte

Met de uitgave van de brochure en het indienen van de revisieverzoeken bij het NBG menen deputaten aan de opdracht van de GS 2007 voldaan te hebben en deze te hebben afgerond. Deputaten mogen terugzien op een goede onderlinge samenwerking en een prettige werksfeer tijdens de vergaderingen.

Prof. dr. J.W. Maris, voorzitter
Ds. L.A. den Butter, secretaris

Bijlage: Verslag van de ontmoeting met het Nederlands Bijbelgenootschap

Kort verslag van het gesprek tussen vertegenwoordigers van het Nederlands Bijbelgenootschap en deputaten NBV te Haarlem op 8 juni 2009.

Aanwezig namens het NBG: dr. R. Buitenwerf en dr. J. van Dorp
Aanwezig namens deputaten NBV: de broeders A. Brons, J.W. Maris en L.B.C. Boot

Allereerst geeft Maris een toelichting op de komst van deputaten NBV. Hij verwijst naar het besluit van de GS van 2004 een studiedeputaatschap te benoemen inzake het gebruik van de NBV. Dit studiedeputaatschap heeft in 2007 een rapport uitgebracht en dit rapport is op de synode van 2007 besproken. Hij refereert aan de negatieve beeldvorming in de pers, waarbij vooral de zinsnede 'met klem ontraden' aandacht heeft gekregen. Hij verduidelijkt het standpunt van deputaten indertijd: ontraden. Tegelijk wijst Maris op de waardering van onze kerken voor het project die ook geuit is. De NBV is een duidelijke vertaling.

Vervolgens geeft Maris een toelichting op de opdracht van het huidige deputaatschap. Allereerst moeten zij zorg dragen voor een brochure en in de tweede plaats wil de CGK middels dit deputaatschap een bijdrage leveren aan de beoogde herziening. Dit laatste met inachtneming van de vertaalprincipes, binnen de kaders van de NBV en met het bewustzijn dat de synode van 1992 de vraag van het NBG om te participeren in de totstandkoming van een nieuwe Bijbelvertaling negatief beantwoordde.

Maris geeft aan dat de brochure een verwerking is van het studierapport. Op de vraag van het NBG waar de brochure voor dient, geeft hij als antwoord dat het bedoeld is als voorlichting van plaatselijke kerken en als toelichting van het synodebesluit in 2007. De brochure moet dienen als een soort samenvatting van het rapport, waarbij ook andere gegevens meegenomen mogen worden. Zo zal de reactie van het

Bijbelgenootschap in de brochure verwerkt worden. Verder wil de brochure inspelen op het gebruik van de NBV in onze kerken. De NBV is wel ontraden, maar niet verboden. Met de brochure willen deputaten impliciet een handreiking bieden aan kerkenraden om zelf een besluit te nemen over het gebruik van de NBV in de eredienst.

Wat de brochure betreft, geeft Buitenwerf aan dat er drie mogelijkheden zijn. Eventueel de conceptbrochure meelesen, eventueel een reactie geven of eventueel een gericht advies geven. Een schriftelijke bespreking van het studierapport vergt te veel tijd en verzandt mogelijk in details. Maris zegt toe dat deputaten daarop zullen terugkomen.

Wat de revisie betreft, geeft Buitenwerf aan dat alle ingediende punten ter revisie naar de afdeling gaan die daarvoor verantwoordelijk is en dat er heel serieus naar de voorstellen zal worden gekeken. De revisie omvat geen herziening van de vertaalregels en vertaalmethode. Wanneer een (revisie)voorstel binnen de vertaalregels valt, zal er altijd een keuze gemaakt moeten worden. Het indienen van revisievoorstellen betekent dus niet automatisch dat die in de revisie gehonoreerd worden. Van Dorp wijst in dit verband op de vele kritiekmomenten binnen het vertaalproces van de NBV die allemaal zijn gedocumenteerd. Buitenwerf vult aan dat het werk van het deputaatschap natuurlijk anders gewogen wordt dan een gemiddelde brief.

Opnieuw komt de brochure ter sprake. Omdat de brochure een samenvatting van het rapport moet zijn met – zo mogelijk – de verwerking van het commentaar van de kant van het NBG, komt Buitenwerf met de volgende opmerkingen:

1. Positieve en negatieve waardering lopen voortdurend door elkaar heen. Wanneer er iets positiefs over de NBV gezegd wordt, komt het over of er daarna weer iets negatiefs gezegd moet worden. En andersom. Hij wijst op bladzijde 43 en 44 van het rapport en op datgene wat ter sprake wordt gebracht in 9.31/21.
2. Wat het verwijt van CGK zijde betreft dat de lijnen dwars door de Bijbel heen minder zichtbaar zijn in de NBV, merkt hij op dat connotaties niet een op een zijn over te zetten naar het Nederlands. Terug naar de bron kan op verschillende manieren. Het blijft een zoeken naar verstaanbaarheid. Als voorbeeld noemt hij het gebruik van het Griekse *sarx*. Woordenboeken geven aan dat 'sarx' een groot betekenisveld heeft en verschillende nuances kent die nooit met een woord zijn weer te geven. Van Dorp geeft aan dat de concordantievraag/concordantie-eis een typisch Nederlandse aangelegenheid is.
3. Buitenwerf wijst erop dat het rapport 'stiekem de SV als norm' heeft. Dat is onjuist. Elke vertaling moet op zijn eigen uitgangspunten beoordeeld worden.
4. Over de NBV-tekst van Genesis 12:3 en 7 wijst Buitenwerf op het uitgangspunt dat een tekst in de eigen context vertaald moet worden. Citaten verderop in de Bijbel laten de context veelal rusten. Bovendien is er vaak sprake van een geheel eigen citeren. Hij wijst erop dat waar in de NBV afgestemd kan worden, dat ook daadwerkelijk gebeurt en waar nodig en mogelijk nóg beter zal gebeuren. Tegelijk wijst hij erop dat critici ook teksten moeten noemen, waar de verhouding oorspronkelijke tekst en citaat moeilijk ligt.

BIJLAGE 33

Artikel 71

Rapport 8 commissie 3 inzake het rapport van het studiedeputaatschap Nieuwe Bijbelvertaling

Algemeen

Uw commissie trekt de conclusie dat deputaten aan de opdracht van de GS 2007 hebben voldaan, door de brochure over de NBV uit te geven en het indienen van de revisieverzoeken bij het NBG.

Voorstellen tot besluit

Uw commissie stelt voor te besluiten

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen hartelijk te danken voor hun arbeid;
2. deputaatschap Nieuwe Bijbelvertaling op te heffen.

K. Visser, rapporteur

BIJLAGE 34

Artikel 75, 88, 89, 90, 175, 176, 177

Rapport 3 van commissie 4 betreffende samensprekingen met de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt, de Gereformeerde Bond, de Gereformeerde Gemeenten, de Nederlands Gereformeerde Kerken, het Deputaten Overleg Eenheid, het Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte en de Raad van Kerken evenals beantwoording van de brief aan de synode van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt (10.01)

1. Gereformeerde Kerken vrijgemaakt (GKv)

Deputaten hebben de gesprekken met deputaten van de GKv voortgezet. In de eerste ontmoeting kwam de teleurstelling over de besluiten van de GS 2007 en de bespreking ter synode ter sprake. In de brief die de generale synode van de GKv aan onze synode (10.01) stuurde, klinkt die teleurstelling ook door. Tegelijkertijd is men dankbaar voor het voortgaand stimuleren van plaatselijke samensprekingen.

Samenvatting van de feiten

Deputaten hebben meerdere ontmoetingen gehad. Daarin zijn met elkaar preken besproken. In het rapport wordt niet beschreven wat de conclusies zijn van deze preekbesprekingen.

Het deputaatschap heeft de kerken een notitie over de katholiciteit van de kerk toegezonden met daarbij een brief om plaatselijk gesprekken met elkaar aan te gaan. Deze brief was een gezamenlijke brief van ons

deputaatschap en het deputaatschap van de GKv.

Deputaten geven aan, dat nu het federatief groeimodel niet is ingevoerd en tegelijkertijd plaatselijke samenwerking toeneemt, dit vragen oproept. Welke betekenis hebben de plaatselijke ontwikkelingen in de toekomst voor de landelijke organisatie van beide kerkverbanden? Ook wordt gevraagd om voortzetting van het tripartiete overleg tussen GKv, HHK en CGK.

Het oordeel van de commissie

Uw commissie begrijpt dat het besluit om het federatief groeimodel nu niet in te voeren teleurstelling heeft gegeven bij de GKv. De synode van de GKv stuurde onze synode een brief waarin dit ook verwoord wordt. Wij stellen u voor om dat begrip in de beantwoording van de brief te laten doorklinken.

Tegelijkertijd is er sprake van toename van plaatselijke contacten. Er is verschil binnen de commissie hoe we dat waarderen.

Deputaten hebben in hun vergaderingen preken vanuit beide kerkverbanden besproken. De commissie waardeert dit, maar had graag kennis genomen van de uitkomsten van deze besprekingen. In het verleden is immers juist zorg uitgesproken over de prediking in de GKv.

De commissie spreekt waardering uit over de notitie 'De Katholiciteit van de Kerk'. Wij hebben gevraagd naar de reacties op de brief die bij deze notitie gestuurd werd. Het bleek dat deze brief soms als dwingend is ervaren.

Uw commissie stemt er mee in deputaten opdracht te geven zich te bezinnen op de gegroeide situatie dat er plaatselijk toenemend contact is tussen kerken, terwijl landelijk ineenschuiven van kerkverbanden nu niet haalbaar is. Welke consequenties heeft deze ontwikkeling voor de organisatie van beide kerkverbanden?

Uw commissie vindt het goed dat het tripartiete overleg wordt voortgezet. Gezamenlijke onderwerpen worden daar besproken, maar daarnaast blijft men afzonderlijke gesprekken voeren.

Voorstel tot besluitvorming

De generale synode besluit betreffende de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt:

1. de brief van de generale synode van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt te beantwoorden;
2. de opdracht te continueren om samen met de deputaten van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt samenwerking en nauwer kerkelijk samenleven met de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt op plaatselijk niveau voluit te stimuleren en te faciliteren;
3. deputaten op te dragen zich samen met de deputaten van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt te bezinnen op de vraag hoe men in de toekomst de organisatie van beide kerkverbanden landelijk ziet, met inachtneming van de besluitvorming van de synode;
4. deputaten aan te bevelen om ook in de toekomst inhoudelijke onderwerpen, die zowel de Hersteld Hervormde Kerk als de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt en de Christelijke Gereformeerde Kerken aangaan te bespreken in tripartiet overleg.

2. De Gereformeerde Bond in de Protestantse Kerk in Nederland (GB)

Deputaten maken melding van de gesprekken die zijn gevoerd. Er is op allerlei gebied samenwerking met mensen uit de kring van de GB. De Herziene Statenvertaling is daar een voorbeeld van.

Plaatselijke samenwerking komt nog nauwelijks van de grond. Deputaten hebben daarom zeven gemeenten gevraagd samenwerking ter plaatse te zoeken. Uw commissie lijkt het goed als er door deputaten onderzoek gedaan wordt in de kerken naar de reden van de weinige contacten.

Wanneer bijlage 8 K.O. gewijzigd wordt, dienen deputaten zich af te vragen of dit ook ruimte biedt voor het voorgaan van onze predikanten in hervormde gemeenten van de Gereformeerde Bond en het voorgaan van predikanten van de GB in onze kerken. Daarvoor dienen deputaten te bezien of de besluiten die in het verleden zijn genomen om aan te sporen plaatselijk contact te zoeken, daarvoor grond bieden. Hoe zit het met de erkenning van het staan op Schrift en belijdenis zonder dat de GB een kerk is?

Voorstel tot besluitvorming

De generale synode besluit betreffende de Gereformeerde Bond in de Protestantse Kerk in Nederland:

1. deputaten op te dragen om het overleg met het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond voort te zetten;
2. deputaten op te dragen samen met het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond te blijven bespreken hoe we elkaar tot steun kunnen zijn in het bewaren en doorgeven van het gereformeerd erfgoed;
3. deputaten op te dragen met het beleid om een aantal plaatselijke gemeenten te benaderen voort te gaan;
4. deputaten op te dragen in de kerken onderzoek te doen waarom het nauwelijks tot zoeken van elkaar komt tussen onze kerken en de Gereformeerde Bond;
5. deputaten op te dragen de GS 2013 te rapporteren wat wijziging van bijlage 8 K.O. voor de Gereformeerde Bond betekent.

3. Gereformeerde Gemeenten (GG)

De contacten met deputaten zijn voortgezet. Het is goed dat er juist over preken is gesproken. Gezamenlijk is vastgesteld dat de contacten in de toekomst slechts bedoeld zijn om de herkenning die bereikt is, vast te houden en zo nodig te spreken over actuele ontwikkelingen. Het valt te betreuen dat er geen opening lijkt te zijn om nader tot elkaar te komen. Uw commissie neemt de voorstellen van deputaten over.

Voorstel tot besluitvorming

De generale synode besluit betreffende de Gereformeerde Gemeenten:

1. deputaten op te dragen het gesprek met de commissie van de Gereformeerde Gemeenten voort te zetten om de tot nu gevonden herkenning vast te houden en zo nodig actuele ontwikkelingen gezamenlijk te bespreken.

4. De Nederlands Gereformeerde Kerken (NGK)

De GS 2007 gaf opdracht het gesprek met de Nederlands Gereformeerde commissie voort te zetten met het oog op plaatselijke situaties en zaken van gemeenschappelijk belang. Daarnaast werd opgedragen in de gesprekken na te gaan welk kerkelijk besluit ten grondslag ligt aan de instemming van de NGK met de gezamenlijke verklaring van CGK-GKv inzake de toe-eigening des heils en of deze instemming tot gevolg kan hebben dat barrières tussen CGK en NGK geslecht kunnen worden.

In de gesprekken bleek dat de commissie van de NGK van mening is dat nooit antwoord is gegeven door de CGK of de verschillen betreffende de toe-eigening des heils kerkscheidend zijn. De NGK-commissie heeft de verklaring CGK-GKv zonder beperking overgenomen. De Landelijke Vergadering stemde daarmee impliciet in door het goedkeuren van de werkzaamheden van de commissie.

Deputaten bespraken daarop met de commissie van de NGK preken waaruit verschillen bleken over hoe de toe-eigening des heils daarin ter sprake komt. Tegelijk werd uitgesproken dat de genoemde verschillen vallen binnen de bandbreedte van een katholieke gereformeerde prediking. Deputaten komen niet verder dan aan te geven dat geen nieuwe barrières zijn opgeworpen aangaande de functionering van de toe-eigening des heils.

Uw commissie is van mening dat niet geconstateerd kan worden dat er barrières zijn geslecht. Er is geen verschuiving waarneembaar in de praktijk van de vrouw en de ambten in de NGK richting het standpunt van de CGK. Uw commissie steunt het voorstel van deputaten om het gesprek voort te zetten met het oog op de samenwerkende en samenwerkingsgemeenten.

Bij wijziging van bijlage 8 K.O. zal er ook t.a.v. de NGK helderheid dienen te zijn. Derhalve is het goed als deputaten de GS 2013 dienen met rapportage hierover.

Voorstel tot besluitvorming

De generale synode besluit betreffende de Nederlands Gereformeerde Kerken:

1. deputaten op te dragen de gesprekken met de Nederlands Gereformeerde commissie voort te zetten met het oog op de plaatselijke situaties en zaken van gemeenschappelijk belang;
2. deputaten op te dragen via het Deputaten Overleg Eenheid contact te onderhouden met samenwerkende en samenwerkingsgemeenten;
3. deputaten op te dragen de GS 2013 te rapporteren wat wijziging van bijlage 8 K.O. voor de Nederlands Gereformeerde Kerken betekent.

5. Deputaten Overleg Eenheid (DOE)

In opdracht van de GS 2007 participeerde deputaten in het Deputaten Overleg Eenheid. Vanwege deelname van de CGK is het *Constituerende document* (bijlage 3) aangepast. Daarnaast is een *model opgesteld voor de vorming van een samenwerkingsgemeente* (bijlage 4). Het moet dienen als handreiking voor samenwerkingsgemeenten. In het document is rekening gehouden met de kerkordelijke regels in de onderscheiden kerkverbanden. Ten slotte heeft men een *handreiking opgesteld betreffende het uitnodigings- en toelatingsbeleid bij de viering van het Heilig Avondmaal* (bijlage 5).

Voorstel tot besluitvorming van Deputaten Overleg Eenheid

De generale synode besluit betreffende Deputaten Overleg Eenheid

1. deputaten op te dragen te blijven participeren in het Deputaten Overleg Eenheid en mede daardoor het werk van het Deputaten Overleg Eenheid te continueren;
2. het gewijzigde *Constituerende document* van het Deputaten Overleg Eenheid te aanvaarden;
3. het *Model voor de vorming van een samenwerkingsgemeente* te aanvaarden;
4. de *Handreiking uitnodigings- en toelatingsbeleid bij de kerkelijke viering van de maaltijd van de Heer* te aanvaarden.

6. Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte (COGG)

Deputaten participeerden in het COGG. Naast de jaarlijkse conferentie wordt ook melding gemaakt van het feit dat er plaatselijk COGG's zijn ontstaan. Het is waardevol vanuit verschillende kerken elkaar daar te ontmoeten. Het zou goed zijn als ook de HHK zou toetreden tot de COGG. Wellicht kunnen onze deputaten dit aan de commissie van de HHK voorleggen.

Voorstel tot besluitvorming

De generale synode besluit betreffende het Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte

1. deputaten op te dragen te blijven participeren in het Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte.

7. Adviesvragen

Er werden diverse adviesvragen neergelegd bij deputaten. Ze zijn via een instructie ter tafel op onze synode. Derhalve gaan we er hier verder niet op in.

8. De Raad van Kerken

Uw commissie ontving nog aanvullende rapportage bij hoofdstuk 10.4. Deputaten melden dat zij d.m.v. een brief benaderd werden door de Raad van Kerken in Nederland. In de brief wees de Raad op de mogelijkheid om te participeren zonder te zijn gebonden aan hun besluiten en standpunten. Men nodigde de CGK uit tot geassocieerd lidmaatschap.

Er zijn gesprekken gevoerd met een afvaardiging van de Raad. In het rapport kon men nog niet aangeven wat het resultaat hiervan is. In het aanvullend rapport wordt hiervan verslag gedaan.

Allereerst werd gesproken over de preambule van de Raad. Deze is midden jaren '90 gewijzigd. Wanneer een kerk het geloof van de kerk in God Drie-enig niet kan onderschrijven, kan hij geen lid worden van de Raad. Een geassocieerd lidmaatschap geeft grotere vrijheid t.o.v. standpunten van de Raad. Je kunt als kerk je distantie van een ingenomen standpunt. Deputaten stellen voor een kandidaat-lidmaatschap aan te gaan voor drie jaar. In die tijd kan men zien welke thema's behandeld worden en of lidmaatschap zinvol is. De commissie gaat hier in mee, met daarbij de opdracht om op de generale synode van 2013 een evaluatie te geven van deze periode. De synode kan dan definitief beslissen over lidmaatschap.

Voorstel tot besluitvorming

De generale synode besluit betreffende de Raad van Kerken:

1. deputaten toestemming te geven drie jaar als kandidaat lid betrokken te zijn bij de Raad van Kerken
2. deputaten op te dragen de GS 2013 te rapporteren of participatie zinvol en principiële gewenst is en omtrent lidmaatschap een voorstel te doen.

W.N. Middelkoop, rapporteur

BIJLAGE 35

Artikel 76

Rapport 6 van commissie 4 betreffende instructie 8.06 van de particuliere synode van het Zuiden inzake nauwer samenleven met de NGK**Inleiding**

Sinds de GS 1998 is het niet meer mogelijk om met een plaatselijke NGK te komen tot nauwer kerkelijk samenleven volgens bijlage 8 K.O. Uitzondering is o.a. gemaakt voor kleiner wordende CGK-gemeenten die in hun voortbestaan worden bedreigd (GS 2001). De instructie van de PS van het Zuiden vraagt te overwegen of en zo ja, onder welke voorwaarden bijlage 8 K.O. van toepassing kan zijn op gemeenten uit de NGK die nauwer samenleven met de plaatselijke GKv, waarbij de CGK een relatie heeft met die plaatselijke GKv.

Achtergrond van de instructie

De instructie komt voort uit de situatie van de CGK Gorinchem. In de CGK aldaar is het gekomen tot nauwer samenleven met de GKv. Deze GKv heeft een relatie met de NGK. In het verleden is geen toestemming gegeven aan de CGK om een relatie aan te gaan met de NGK met verwijzing naar het synodebesluit van 1998 (in 1998 was nog geen sprake van een vergevorderd stadium van samenspreking).

Beoordeling

Uw commissie wijst er allereerst op dat de PS van het Zuiden niet vraagt om een regeling voor Gorinchem alleen. Zij vraagt om na te denken over een wijziging van bijlage 8 K.O. De PS heeft duidelijk gezien dat het bij dit vraagstuk niet alleen om Gorinchem moet gaan. De commissie stemt daar volledig mee in en houdt er in haar overwegingen rekening mee dat situaties als in Gorinchem in de toekomst vaker kunnen voorkomen. Het is dan ook noodzakelijk dat over deze problematiek goed wordt nagedacht en onderzocht wordt of een wijziging van bijlage 8 K.O. gewenst is in deze, temeer daar het hier gaat om een geheel nieuwe situatie. Zo ja dan moet duidelijk zijn onder welke voorwaarden bijlage 8 K.O. van toepassing is.

In de instructie worden onder 'constaterende 1' vier overwegingen weergegeven die geleid hebben tot de oproep terughoudendheid te betrachten inzake plaatselijke nieuwe samensprekingen met de NGK. Inmiddels is betreffende de vrouw in het ambt in de NGK de ontwikkeling doorgegaan. Wat betekenen deze overwegingen en de voortgaande ontwikkeling inzake vrouwelijke ambtsdragers voor de vraag of bijlage 8 KO van toepassing kan zijn? De GS 2001 wist zich niet gehinderd een uitzondering te maken voor kleiner wordende gemeenten. Dient ook een situatie als Gorinchem als uitzondering behandeld te worden?

Conclusies

1. Het gaat in deze instructie om een geheel nieuwe situatie die zich in de toekomst vaker kan voordoen;
2. er zitten aan het verzoek in de instructie allerlei kanten die goed doordacht dienen te worden;
3. het is van belang om de kerken te dienen met een goed overwogen voorstel;
4. het ligt op de weg van deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland om i.s.m. deputaten kerkorde en kerkrecht deze zaak te bestuderen en de GS 2013 te dienen met een voorstel.

Voorstel tot besluitvorming

De generale synode

kennisgenomen hebbend van

1. de instructie van de particuliere synode van het Zuiden d.d. 24 maart 2010;
2. rapport 6 van commissie 4;

gehoord hebbend

de bespreking op de vergadering;

constaterend

1. dat de particuliere synode van het Zuiden de generale synode verzoekt te overwegen of, en zo ja onder welke voorwaarden, bijlage 8 K.O. van toepassing kan zijn op die gemeenten uit het verband van de Nederlands Gereformeerde Kerken waarmee de Gereformeerde Kerk Vrijgemaakt reeds nauwer samenleeft en waarmee de Christelijke Gereformeerde Kerk in het kader van samensprekingen met de Gereformeerde Kerk Vrijgemaakt dientengevolge tot enigerlei relatie komt;
2. dat de huidige kerkorde van de Christelijke Gereformeerde Kerken niet aangeeft hoe in een dergelijke situatie gehandeld dient te worden;

overwegend

1. dat in de toekomst dergelijke situaties zich vaker kunnen voordoen;

2. dat de synode van 2001 al eerder een uitzondering maakte aangaande kerkelijke eenheid met een plaatselijke NGK;

van oordeel

1. dat om tot een weloverwogen besluit te kunnen komen er een grondige studie verricht dient te worden naar alle principiële, kerkrechtelijke en praktische aspecten van hiervan;

besluit

1. deputaten voor de eenheid van gereformeerde belijders in Nederland op te dragen om in samenwerking met deputaten kerkrecht en kerkorde te onderzoeken of, en zo ja onder welke voorwaarden, bijlage 8 K.O. van toepassing kan zijn op die gemeenten uit het verband van de Nederlands Gereformeerde Kerken waarmee de Gereformeerde Kerk Vrijgemaakt reeds nauwer samenleeft en waarmee de Christelijke Gereformeerde Kerk in het kader van samensprekingen met de Gereformeerde Kerk Vrijgemaakt dientengevolge tot enigerlei relatie komt;
2. deputaten op te dragen de generale synode van 2013 te dienen met een onderbouwd voorstel;
3. van dit besluit kennis te geven aan de particuliere synode van het Zuiden;

deelt mee

dat tegen dit besluit van de generale synode een verzoek tot revisie kan worden ingediend bij de generale synode van 2013. Een verzoek tot revisie dient te worden ingediend binnen één maand na dagtekening van het schrijven waarin dit besluit van de synode wordt meegedeeld.

W.N. Middelkoop, rapporteur

BIJLAGE 36

Artikel 77

Rapport 5 van commissie 4 betreffende de instructie van de particuliere synode van het Noorden (8.02) en de instructie van de particuliere synode van het Westen (8.07) inzake de afvaardiging van ambtsdragers naar de classis vanuit samenwerkingsgemeenten

Inleiding

De generale synode ontving twee instructies vanuit de kerken betreffende afvaardiging van ambtsdragers naar de classis vanuit samenwerkingsgemeenten. Vanwege de verwantschap van beide instructies, behandelen we ze in één rapport.

Vershil van de instructies

De instructie van de PS van het Noorden geeft als voorstel een nieuw lid 4a toe te voegen aan bijlage 8 K.O. De Instructie van de PS van het Westen stelt ook voor lid 4a te wijzigen maar vraagt tevens art 41 K.O. aan te passen.

Onderbouwing van de instructies

De PS van het Noorden geeft als argumentatie dat men in samenwerkingsgemeenten vaak al lang eenheid ervaart in de kerkenraad, waarbij de kerkelijke afkomst geen rol meer speelt. Daarnaast ziet men het ook als gewenst dat de gegroeide eenheid tussen kerkverbanden van onderop verder zal groeien. Men vindt het ongewenst dat een predikant van een samenwerkingsgemeente niet in volle rechten en plichten de classisvergaderingen kan bijwonen. Het beperkt aantal ambtsdragers in de kerkenraad geeft problemen betreffende de afvaardiging naar de classis, aldus de instructie. Ten slotte wijst men op de ongelijkheid in deze ten opzichte van de GKv en de NGK.

De PS van het Westen wijst eveneens op de eenheid die ervaren wordt in de samenwerkingsgemeente. Daarbij schrijft men dat het in samenwerkingsgemeenten met een kleine kerkenraad regelmatig gebeurt dat het niet mogelijk is twee of drie CGK-ambtsdragers af te vaardigen.

Het oordeel van de commissie

De problematiek, die aanleiding is voor de instructie, is voorgelegd aan deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland. Zij besteden in hun rapport (9.18) in paragraaf 8.4.2 en 10.1.3 hier aandacht aan.

Deputaten geven in paragraaf 8.4.2 aan dat op het DOE-overleg over deze problematiek is gesproken. Men heeft geadviseerd de weg van een instructie te bewandelen. Uw commissie is van mening dat deputaten via het DOE-overleg een concreet voorstel hadden kunnen doen aan de synode. Binnen het DOE-overleg heeft men inzicht in de problematiek en kent men ook de regelgeving binnen de andere kerkverbanden. In de besluiten van de GS 2007 geeft de synode aan dat bezinning op de positie van de samenwerkingsgemeenten behoort tot de taken van deputaten Eenheid en dat het DOE-overleg goede mogelijkheden biedt om bereikte eenheid en samenwerking met de GKv te behouden en uit te bouwen.

Deputaten geven in paragraaf 10.1.3 aan dat al in 2001 de afvaardiging van ambtsdragers naar meerdere kerkelijke vergaderingen als probleem werd ervaren. Toen heeft men ter synode besloten de status quo te handhaven. Deputaten geven aan dat de afvaardiging van ambtsdragers vanuit samenwerkingsgemeenten een knelpunt is dat nog steeds vragen oproept. Uw commissie begrijpt dit en zou graag zien dat er serieus onderzocht wordt op welke wijze dit knelpunt kan worden weggenomen. We hebben immers ruimte gegeven aan het ontstaan van samenwerkingsgemeenten. Deputaten geven aan dat wanneer er niet voldoende argumentatie is om een besluit te nemen, het mogelijk is een opdracht te geven aan deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland in samenwerking met DOE en deputaten kerkorde en kerkecht.

Uit het rapport van deputaten eenheid blijkt dat de classis Apeldoorn een instructie over dezelfde

materie heeft ingediend. Dat van de PS van het Oosten geen instructie dient op onze synode, kan niet anders betekenen dan dat de instructie op de PS van het Oosten niet is aangenomen.

Wanneer de voorgestelde regeling voor afvaardiging van niet CGK-ambtsdragers naar de classis wordt overgenomen, krijgt de classis concreet te maken met de plaatselijke samenwerking. De PS van het Westen geeft in de instructie in de overwegingen aan dat bij afvaardiging van een niet CGK-ambtsdrager, spanning ontstaat met het gegeven dat nauwere samenleving 'zuiver plaatselijk' is. De GS 2007 heeft bij de besluitvorming aangaande het federatief groeimodel als overweging aangegeven dat zorgvuldig moet worden omgegaan met de verschillen binnen het eigen kerkverband. Deze overweging is o.i. ook van toepassing op de afvaardiging van niet CGK-ambtsdragers naar de classis. In de ene classis kan dit straks probleemloos functioneren, terwijl het in een andere classis tot spanningen leidt. Hoe moeten we daarmee omgaan?

Conclusies van de commissie

1. Uw commissie is van mening dat het knelpunt dat in samenwerkingsgemeenten ervaren wordt omtrent afvaardiging van ambtsdragers, vraagt om grondige bezinning en een afgewogen en goed doordacht voorstel;
2. het is de taak van deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland om, in samenwerking met Deputaten Overleg Eenheid en deputaten kerkorde en kerkrecht, met een afgewogen voorstel de synode van 2013 te dienen;
3. in dit voorstel dient niet alleen gerekend te worden met de bereikte eenheid in samenwerkingsgemeenten, maar ook met het bewaren van de eenheid in ons eigen kerkverband.

Voorstel tot besluitvorming

De generale synode kennisgenomen hebbend van

1. de instructie van de particuliere synode van het Noorden d.d. 25 maart 2010;
2. de instructie van de particuliere synode van het Westen d.d. 9 juni 2010;
3. rapport 5 van commissie 4;

gehoord hebbend

de bespreking op de vergadering;

constaterend

1. dat de particuliere synode van het Noorden de generale synode verzoekt tot een aanvulling te komen van bijlage 8 K.O. inzake de afvaardiging naar de classis van samenwerkingsgemeenten als bedoeld in bijlage 8. 3c K.O.;
2. dat de particuliere synode van het Westen de generale synode verzoekt aan artikel 41 K.O. een nieuw lid toe te voegen en bijlage 8 sub 4a te wijzigen;
3. dat de aanvulling behelst dat niet-christelijk gereformeerde ambtsdragers naar de classisale vergaderingen van de Christelijke Gereformeerde Kerken afgevaardigd kunnen worden en in volle rechten en plichten deze vergaderingen kunnen bijwonen;
4. dat er door de PS van het Noorden een voorbehoud gemaakt wordt betreffende het passief kiesrecht van niet-christelijk gereformeerde afgevaardigden naar de meerdere vergaderingen;
5. dat er door de PS van het Westen een voorbehoud gemaakt wordt betreffende het passief kiesrecht van niet-christelijk gereformeerde afgevaardigden naar de meerdere vergaderingen en speciale taken zoals kerkvisitatie;
6. dat de argumenten om tot deze aanvulling te komen deels principieel van aard zijn en deels praktisch;
7. deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland in hun rapport aangeven dat wanneer de synode niet kan besluiten vanwege onvoldoende argumentatie zij in overweging geeft een opdracht te geven aan deputaten in samenwerking met Deputaten Overleg Eenheid en deputaten kerkorde en kerkrecht

overwegend

1. dat de rechtsongelijkheid die er nu bestaat op het niveau van de kerkenraden van samenwerkingsgemeenten na het afvaardigen van niet-christelijk gereformeerde ambtsdragers naar de classisvergaderingen op dat niveau komt te liggen;
2. dat het afvaardigen van niet-christelijk gereformeerde ambtsdragers naar een meerdere vergadering in onze kerken gevoelig ligt;
3. de GS 2007 uitspraak dat bij zoeken naar kerkelijke eenheid rekening dient te worden gehouden met de eenheid in het eigen kerkverband;

van oordeel

1. dat voordat een besluit in deze zaak genomen wordt, een diepgaande studie ondernomen moet zijn naar alle kerkordelijke aspecten ervan en naar alle consequenties van een dergelijk besluit;

besluit

1. deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland op te dragen om in samenwerking met deputaten kerkrecht en kerkorde te onderzoeken of en hoe het principieel en kerkrechtelijk mogelijk is om niet-christelijk gereformeerde ambtsdragers van samenwerkingsgemeenten af te vaardigen naar de classisvergaderingen;
2. deputaten opdracht te geven de generale synode van 2013 te dienen met een onderbouwd voorstel;
3. van dit besluit kennis te geven aan de particuliere synoden van het Noorden en het Westen;

deelt mee dat tegen dit besluit van de generale synode een verzoek tot revisie kan worden ingediend bij de generale synode van 2013. Een verzoek tot revisie dient te worden ingediend binnen één maand na dagtekening van het schrijven waarin dit besluit van de synode wordt medegedeeld.

W.N. Middelkoop, rapporteur

BIJLAGE 37

Artikel 81

Rapport van deputaten eredienst van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland

1. Inleiding

1.1. De samenstelling van het deputaatschap

De generale synode 2007 benoemde als leden van het deputaatschap eredienst de broeders C.J. Droger, J. Groenleer, R. van de Kamp, D. van Kreuningen, M. van Ledden, H.D. Rietveld, D.J.K.G. Ruiter en K.A. Visser. Op de eerste vergadering van het deputaatschap werd br. Groenleer gekozen als voorzitter en br. Droger als secretaris. Gedurende de hele periode tussen de twee synoden hebben al deze broeders hun werk voor het deputaatschap mogen doen. Dat vervult hen met diepe dankbaarheid en verwondering.

1.2. De werkwijze van het deputaatschap

Gezien de opdrachten die de synode van 2007 gaf, was het niet nodig het deputaatschap op te splitsen in secties. Wel werd het werk steeds verdeeld onder de broeders. In gezamenlijkheid spraken we over elkaars werk en stelden we de resultaten ervan vast.

Als deputaatschap kwamen we in de tijd tussen de synoden acht keer bij elkaar. Dat was op 19 februari en 23 september 2008, 27 januari, 24 maart, 7 juli en 24 november 2009 en op 16 februari en 23 maart 2010. Op de vergadering van 16 februari 2010 ontmoetten we dr. A. Baars en dr. J.W. van Pelt i.v.m. een van onze opdrachten (zie Acta, art. 186, opdracht 3). Steeds vergaderden we in de consistorie van de Chr. Geref. Kerk te Huizen, waar we een uitstekende verzorging genoten. Van alle vergaderingen werden notulen gemaakt, die door het deputaatschap werden vastgesteld en door de voorzitter en de secretaris ondertekend.

Alle vergaderingen van ons deputaatschap kenmerkten zich door een open en broederlijke sfeer. In een hartelijke verbondenheid aan de Heilige Schrift en aan de gereformeerde belijdenis, aan onze kerken en aan elkaar hebben we met vreugde de door de synode opgedragen werkzaamheden mogen verrichten. We hebben een goede tijd met elkaar mogen beleven waarvoor we de Heere dankbaar zijn.

1.3. Inhoud van het rapport

Na het inleidende hoofdstuk 1 doen we in hoofdstuk 2 verslag van onze werkzaamheden als gevolg van de opdrachten die de generale synode van 2007 ons verstrekke. In hoofdstuk 3 van ons rapport treft u de voorstellen aan die we als deputaatschap aan de synode doen. In de bijlage vindt u enkele voorstellen tot wijziging van de reeds door de synode vastgestelde conceptavondmaalsformulieren.

2. Uitvoering opdrachten van de generale synode 2007

2.1. De uitgave van verschillende liturgische formulieren

Tot de eerste werkzaamheden van ons deputaatschap na de generale synode van 2007 behoorde het uitgeven van de door de synode definitief vastgestelde doopformulieren en het vastgestelde huwelijksformulier. Na doorvoering van alle ter synode vastgestelde wijzigingen werd contact opgenomen met uitgeverij Buijten & Schipperheijn en deze zorgde ervoor dat op korte termijn deze liturgische formulieren aan de kerken ter beschikking konden worden gesteld. Aan elke gemeente werden twee exemplaren van het boekje toegestuurd.

Een tweede opdracht was, de twee conceptavondmaalsformulieren die door de synode waren vastgesteld, als 'proeve' aan de kerken toe te sturen met het verzoek ze op enigerlei wijze te beproeven en deputaten middels het invullen van een enquête op de hoogte te brengen van de waardering van deze nieuwe formulieren. Opnieuw zorgde uitgeverij Buijten & Schipperheijn voor een fraaie uitgave van deze formulieren, die in augustus 2008 aan de kerken konden worden toegezonden. Opnieuw ontvingen alle gemeenten van ons kerkverband twee exemplaren, samen met een enquêteformulier waarop stond dat reacties van de kerken vóór 1 december 2009 bij het deputaatschap konden worden ingediend. Bij 2.2. kunt u lezen wat uit deze enquête naar voren is gekomen.

Kort na het publiceren en verzenden van de conceptavondmaalsformulieren bleek dat er een aantal onjuistheden in voorkwam. Eén tekstwijziging die de synode had vastgesteld, bleek niet doorgevoerd te zijn en een aantal andere die de synode niet had overgenomen, was wel doorgevoerd. In een brief d.d. 5 februari 2009 hebben deputaten de kerken op de hoogte gebracht van deze onjuistheden en gevraagd de conceptformulieren op deze punten aan te passen. In de bijlage bij ons rapport zijn ze terug te vinden. Na de publicatie van de conceptavondmaalsformulieren op papier kon ook overgegaan worden tot digitale publicatie op de website van onze kerken. Ook deze keer bewees de webmaster ons een dienst door ze op deze website te plaatsen. Toen dat gebeurd was, kon er verschillende keren naar verwezen worden.

2.2. Resultaten van de enquête n.a.v. de conceptavondmaalsformulieren

2.2.1. Uitwerking van de enquête

De beide door de synode vastgestelde conceptformulieren voor het heilig avondmaal zijn door deputaten aan de kerkenraden in een brochure toegezonden met het verzoek om als 'proeve' deze formulieren te toetsen en daarvan verslag te doen aan deputaten.

Van de 183 kerken die een en andermaal werden aangeschreven, hebben er in totaal slechts 45 (24,6%) gereageerd. Dit betekent een kwart van de kerken. Er werden voor de evaluatie een vijftal vragen ter

beantwoording voorgelegd. Zij volgen hieronder met een zoveel mogelijk samenvattend overzicht van de antwoorden. Tussen haakjes is het aantal reacties van kerkenraden aangegeven, althans wanneer het om meer van dezelfde opmerkingen ging. De antwoorden waren niet allemaal naar de vijf onderscheiden vragen van deputaten gegroepeerd en behelsden vaak nuanceringen. Een kerkenraad die een algemeen negatief oordeel over de formulieren had, wees bijvoorbeeld ook op positieve punten waar men oog voor had en andersom. De aantallen bij de diverse gespecificeerde opmerkingen zijn daarom niet altijd inbegrepen bij het eerste algemene antwoord.

Op de vraag: 'Wat is uw mening als kerkenraad over de nieuwe conceptavondmaalsformulieren?' kwamen 23 negatieve reacties. Vergeleken met het klassieke formulier worden ze een verarming, een vervlakking en een verschralling genoemd (12). Het strikt persoonlijk onderzoek verschuift naar een wat algemeen beseffen van zonden. Het schuldverslagen hart en de zondenlijst worden gemist (2). Het plaatsbekledend werk van Christus en de uitwerking daarvan in het leven is onvoldoende aangegeven (3). Het element van strijd met ongelooft en boze lusten komt minder aan de orde, de 'pijn' van het zondaar zijn en wat de zonden Christus hebben gekost, missen we en dan dus ook de troost voor een bezwaard en verslagen hart (gebed). In het gebed vooraf ontbreekt de bede om ons kruis op ons te nemen en komt de vaak moeizame levenspraktijk niet zo ter sprake; het blijft bij het moment van de viering. Het accent wordt verlegd van het geloof naar het gevoel (blz. 7: 'dan ervaren wij de eenheid'). Ook wat het lijden van Christus betreft ('Hij heeft aan het kruis de felheid van Uw toorn gevoeld en de angst van het geheel door U verlaten zijn'), terwijl het dragen van Gods toorn niet een zaak van gevoel, maar van Gods recht was. Het dankgebed is sterker gericht op de gelovigen: 'Wij danken U dat wij enz'. Verschillende kerkenraden merkten op dat zij het jammer vinden dat er geen voorbereidingsgedeelte voor de voorbereidingszondag is (10). Andere opmerkingen zijn: het eerste formulier is nog te lang voor één dienst. Beide formulieren zijn nog te lang. In het eerste formulier ligt het accent te sterk op zelfonderzoek, zondebesef en oordeel. De weglating van de geloofsbelijdenis in het gebed is een verarming. Duidelijker aangegeven wat Oude of Nieuwe Vertaling is. Houd rekening met de schrijfwijze 'HEERE'. We missen in het gebed vooraf de prachtige passage: 'dit Avondmaal, waarin wij oefenen de heerlijke gedachtenis van de bittere dood van Uw Zoon'. Het tweede formulier is nog meer oppervlakkig (2). Zelfonderzoek veel minder aanwezig (6). Het blijft onhelder wat het 'toetsen' inhoudt (2). De zondenlijst wordt gemist (2). Het hoogliteraire karakter van tweede formulier wordt niet gewaardeerd. Noties van Gods toorn en vervloeking ontbreken. Notie van de plaatsvervangende en het borgwerk te weinig. Tweede formulier te kort, ongeschikt voor onze gemeente (2); niet acceptabel. We moeten oproepen tot verootmoediging i.p.v. viering. Uitgebreide citaten uit de Bijbel worden gemist. Lofprijzing aan het einde ontbreekt. Vredegroet staat op een vreemde plek in het formulier. Meer pastorale passages ontbreken. Uitleg van 'op onwaardige wijze eten en drinken' is mooi en ter zake. Gedachtenis van Christus wordt mooi omschreven. Het bestaande formulier (1971) heeft al verstaanbaarheid. Het eerste formulier heeft daarom geen meerwaarde. Reden voor vervanging wordt niet aangegeven. Voor onze gemeente zijn nieuwe formulieren niet nodig (5).

Er kwamen 19 positieve reacties bij deputaten binnen. Daarin stonden de volgende opmerkingen. Duidelijke, bondige, bruikbare formulieren (8). Het eerste formulier is een waardevolle aanvulling naast het klassieke. Bepaalde aspecten komen directer, confronterender over. Jongeren waarderen het meer dan ouderen (3). Waardering voor eigentijdse bewoordingen (6), al is eerste formulier minder hedendaags. Een apart voorbereidingsgedeelte is nu niet meer nodig. Meer lofprijzing en actievere aandeel door de gemeente. Actualisering van de zondencatalogus wordt positief gewaardeerd (6). Weglating van de geloofsbelijdenis in het gebed is positief. Het aangeven van de Bijbelgedeelten naast de tekst vinden wij een heel goede aanvulling. Aanhaling van Galaten 2: 20 in het onderwijzend gedeelte positief. Verwachting van Christus' wederkomst nu nadrukkelijker aanwezig. Drie reacties waren neutraal van aard. In sommige gemeenten wordt op de voorbereidingszondag het eerste deel van het oude formulier gelezen en wordt gevraagd om het (eerste) nieuwe formulier in twee delen te splitsen, zodat het gedeelte over de voorbereiding op die zondag zou kunnen worden gelezen.

De tweede vraag was of de conceptformulieren ook in de erediensten gebruikt zijn. In 29 gemeenten was dat niet het geval, waarvan 5 aangaven dat niet nodig of niet wenselijk te vinden. In 14 gemeenten zijn ze wel gebruikt, waarvan in 7 alleen het eerste en in 2 alleen het tweede. In één gemeente werd 's morgens het eerste formulier gebruikt en 's middags het tweede. De meeste kerkenraden verwezen voor de vervolgvraag, n.l. hoe de formulieren waren bevallen, naar hun antwoord op de eerste vraag.

De derde vraag was naar de reactie van de gemeente op het gebruik van de formulieren. Voor die kerkenraden die ze niet in de praktijk hadden beproefd, was deze vraag uiteraard niet van toepassing. In de andere gemeenten zijn evenwel ook niet overal beide formulieren beproefd. Beide formulieren waren goed bevallen in 4 gemeenten, het eerste negatief (1), matig (3) of goed (5). Het tweede formulier werd matig (2) of goed (3) ontvangen. Sommigen hadden moeite met de 'zondencatalogus' uit het eerste formulier (2). Deze riep misverstanden op rond het al dan niet aangaan (niet nader uitgewerkt). Er is in één gemeente voor gekozen om het lofprijzingsgebed (wegens lengte en onbekendheid als gebruik) als een belijdenis uit te spreken en dus daar waar in de tweede persoon wordt gesproken, dat in de derde persoon te doen.

De vierde vraag was of men nog suggesties had voor aanvulling of verbetering van de conceptformulieren. Daarop werden de volgende antwoorden gegeven.

1° Conceptavondmaalsformulier

Vaker de volledige aanduiding gebruiken: 'het heilig avondmaal' i.p.v. 'het avondmaal'.

Duidelijker aangeven wat Oude Vertaling en Nieuwe Vertaling is.

Kan de NBV ook worden opgenomen?

Blz. 6, begin 2^e alinea – 'Wie bescherming zoekt achter dat bloed': 'Wie bescherming *door* dat bloed' of: 'achter *Christus*'.

'Heeft versterking van het geloof nodig': 'Heeft versterking van *zijn of haar* geloof nodig'.

Blz. 6, 8^e regel v.o. - 'Zij die dit verlangen niet kennen ...' Moet slaan op alle drie de onderdelen van het zelfonderzoek. Daarom wijzigen in: '*deze gezindheid*' of: 'zij bij wie *deze dingen niet in het hart leven ...*'.

Blz. 7, bovenaan - 'allen die de kerkdiensten niet trouw bezoeken' veranderen in: 'allen die de kerkdiensten *zonder reden* niet trouw bezoeken'. Of: 'allen die de kerkdiensten niet trouw *willen* bezoeken'. Bij het sabbatsgebod niet Zondag 38 HC maar: 'allen die wat hun dagelijks werk betreft, niet van ophouden willen weten en de dienst aan de Here en de naaste opofferen aan hun eigen belang'.

Blz. 6/7, de zondencatalogus – beter geen eigen woorden, maar Bijbelteksten als Galaten 5:19-21 of Openbaring 21: 8. Dan komt het minder 'menselijk' over. Blijf bij de kern van de Tien Geboden.

Blz. 7, 14^e regel v.b. - 'tot in de wortel in hun hart': 'tot in de wortel *van* hun hart'.

Blz. 7, begin 2^e alinea - 'Maar dat wil niet zeggen dat het avondmaal voor hen is die zonder zonden zijn' veranderen in: 'Maar dat wil niet zeggen dat het avondmaal *alleen* voor hen is die *helemaal* zonder zonden zijn'. Of: 'Maar dat wil niet zeggen dat *het nodig is om volkomen zondeloos te zijn om aan het avondmaal te mogen deelnemen*'.

Blz. 7, iets onder het midden - '... en de redding bij Christus zoeken' veranderen in: 'en de zaligheid *buiten onszelf*, in Christus zoeken'.

Blz. 9, bij het broodwoord - 'dat het lichaam van onze Here Jezus Christus gegeven is' veranderen in: 'dat het lichaam enz. *gebroken* is' (2).

Kunnen het broodwoord en het bekerwoord van Christus nog nader worden uitgelegd? Zie de uitleg van prof. J. Versteeg in *Bij brood en beker*.

Maak het eerste formulier zodanig dat het ook op de zondag voorafgaand aan de viering van het heilig avondmaal kan worden toegepast (2). De Kerkorde spreekt immers van een voorbereidingszondag (2).

2^e Conceptavondmaalsformulier

Blz. 16, 11^e regel v.b. Kan 'diep gesmaad' door andere woorden worden vervangen?

Blz.16, midden - 'Hij heeft aan het kruis de felheid van uw toorn gevoeld' veranderen in: 'Hij heeft aan het kruis de felheid van uw toorn *gedragen*'.

Om de gemeente sommige passages te laten zeggen geeft o.i. een wanordelijk beeld, zeker bij ouderen is deze manier van omgaan met het heilig avondmaal niet gewenst.

Neem de geloofsbelijdenis op.

De laatste vraag was: Wilt u verder nog iets kwijt aan ons deputaatschap? De volgende opmerkingen zijn gemaakt.

Voor gemeenten met migranten en buitenkerkelijken zou een nog eenvoudiger formulier wenselijk zijn.

Het formulier voor de geloofsbelijdenis vinden we te summier. Er zou aandacht gegeven kunnen worden aan de relatie doop en avondmaal, recht doen aan degenen die belijdenis doen, ook t.a.v. overdopen (concept bijgesloten).

Wij ervaren dit als een voortgaande vervlakking in ons kerkverband (2) en als een verwijdering van de andere reformatorische kerken (2).

We groeien door deze vernieuwingen steeds verder uit elkaar (7).

Laten we onze klassieke formulieren niet zo wijzigen dat zij hun oorspronkelijke kracht en inhoud verliezen.

Waarom is er niet eenvoudig naast het vierende formulier een herziening gedaan van het klassieke formulier qua taal en omvang?

Wij zouden graag zien dat het oude formulier werd omgezet in hedendaags taalgebruik (3)

Als de gemeente altijd één formulier gebruikt, zal moeten worden gewezen op afwisseling van het vierende en het didactische formulier.

Maak meerdere formulieren met één van de vele aspecten.

Maak een combinatie van beide formulieren, zodat het eerste op de voorbereidingszondag kan worden gebruikt.

We hopen op een gedrukte uitgave van alle nieuwe formulieren zodat alle gemeenteleden die kunnen aanschaffen.

Niet te lang wachten met uitgave van reeds goedgekeurde formulieren.

We hopen dat de gemaakte opmerkingen serieus worden afgewogen en gefundeerd al dan niet worden verwerkt (2) .

2.2.2. Evaluatie

Deputaten constateren dat er weinig respons op de enquêteformulieren is gekomen. Men zou juist bij het avondmaal een grotere betrokkenheid vanuit de kerken verwachten. Andere formulieren behoeven immers niet voor ieder belijdend lid bestemd te zijn (ongehuwden, kinderloze echtparen), maar dit formulier wordt tenminste vier maal per jaar gelezen en raakt het persoonlijk geloofsbeleving.

Diversiteit was te verwachten. De respons geeft naar de mening van deputaten ondanks de geringe omvang wel een goede afspiegeling van wat er in de kerken leeft.

Ook was te verwachten dat men bij de beoordeling beide formulieren afzet tegen het in gebruik zijnde klassieke formulier en dan tegen het tweede wegens het vierende karakter wat onwennig aankijkt.

Formele opmerkingen. Sommige kerkenraden weten misschien niet van de hertaling uit 1971. Of men vindt die hertaling nog te ouderwets. Veel kerkenraden missen toch een uitgebreid eerste deel met voorbereiding voor de voorafgaande zondag.

Inhoudelijke opmerkingen. Gemeenten die gehecht zijn aan het traditionele formulier, hadden de meeste bezwaren. Men constateerde een vervlakking in het woordgebruik of, doordat bepaalde aspecten zijn weggelaten, ook een vervlakking van de geloofsbeleving. Ook zag men een accentverschuiving van wat Christus gedaan heeft naar wat avondmaalsgasten beleven. Men waarschuwde voor een verder uit elkaar groeien als kerken en voor een verwijdering van andere reformatorische kerken.

In gemeenten die wel aan het in de praktijk beproeven hebben meegedaan, constateerde men dat de jongeren de nieuwe formulieren wel waardeerden, maar de ouderen minder.
Er waren ook gemeenten die de concepten met instemming en waardering hebben begroet.
Al was dat met het tweede minder het geval.

Deputaten hebben alle voorstellen tot wijziging van de aangeboden concepten besproken en overwogen. Een aantal voorstellen hebben zij overgenomen. In de bijlage doen we een voorstel tot wijziging. Het eerste conceptavondmaalsformulier zo omvormen dat het in twee delen gebruikt kan worden, lijkt deputaten niet goed mogelijk. Er is dan zo'n grote ingreep in het formulier nodig, dat er eigenlijk een nieuw formulier ontstaat.

NB. Deputaten hebben alle reacties van de kerkenraden gebundeld in een map die wordt bewaard door de secretaris. Deze zijn bij hem op te vragen en in te zien.

2.2.3. Verder werken aan nieuwe formulieren?

Nu het werk aan de nieuwe avondmaalsformulieren is afgegrond, leeft er bij deputaten de vraag of zij nog verder moeten werken aan nieuwe formulieren. Zij herinneren zich dat de synode van 2001 de opdracht gaf 'deputaten opdracht te geven tot het opstellen van nieuwe formulieren waarin de in het rapport van deputaten genoemde motieven kunnen samengaan met de theologische inhoud van de bestaande formulieren, en daarbij voorrang te verlenen aan het doop- en huwelijksformulier'. Deze opdracht is geheel vervuld.

De synode van 2004 gaf aan deputaten de opdracht 'overeenkomstig het besluit van de generale synode 2001 (Acta, art. 254) verder te werken aan het opstellen van nieuwe formulieren' (Acta, art. 195). Uit deze opdracht is het opstellen van twee avondmaalsformulieren voortgekomen, die de synode van 2010 definitief heeft vast te stellen.

De vraag die nu bij deputaten leeft, luidt: is het de bedoeling dat we in de lijn van de besluiten van de synoden van 2001 en 2004 verder werken aan het opstellen van nieuwe formulieren? Te denken zou zijn aan een nieuw formulier voor de volwassendoop en voor de bevestiging van predikanten en van ouderlingen en diakenen. Deputaten stellen zich beschikbaar om dergelijke formulieren te gaan samenstellen. Als ze tot stand zouden mogen komen, zouden we straks een bundel met nieuwe formulieren voor alle liturgische handelingen hebben. Behalve voor het uitsluiten en weer opnemen van tuchtwaardige leden van de gemeente. Deputaten zijn van mening dat formulieren voor een dergelijke situatie nauwelijks gebruikt worden en daarom niet opnieuw opgesteld behoeven te worden.

1.3. De studie naar de samenhang tussen de huidige cultuur en de liturgie

2.3.1. De opdracht van de synode

De generale synode 2007 besloot m.b.t. bovengenoemd onderwerp het volgende: 'deputaten eredienst op te dragen om, eventueel in samenwerking met andere daartoe geëigende deputaatschappen en/of commissies binnen het geheel van de gereformeerde gezindte, vanuit de Schrift en de belijdenis van de kerk antwoord te geven op de vraag: a. wat een eredienst – in het bijzonder de zondagse erediensten – van de gemeente ten diepste is; b. wat de consequenties zijn van de huidige cultuur en het hedendaagse levensgevoel voor de eredienst; deputaten dienen het uitvoeren van deze opdracht te doen in overleg met de vakgroep diaconologie van de Theologische Universiteit te Apeldoorn' (Acta, art. 186).

2.3.2. Werkwijze

Deputaten zijn in eerste instantie zelfstandig aan het werk gegaan. Gezocht is om het wezenlijke van de eredienst vanuit de Schrift en de belijdenis onder woorden te brengen. Daarbij is ook de vraag aan de orde geweest in hoeverre gebruiken en gewoonten die in de toenmalige cultuur gangbaar waren, een rol hebben gespeeld bij de vorming van de eredienst zoals we die tegenkomen in de Schrift en in de traditie van de Kerk. M.a.w.: in hoeverre heeft de cultuur invloed gehad op de vorming van de liturgie door de eeuwen heen?

Vervolgens wordt een schets gegeven van bepaalde tendensen die in de huidige cultuur zijn waar te nemen. Aan het slot worden de mogelijke consequenties genoemd die daaruit voortvloeien.

Een eerste concept is aan de vakgroep diaconologie van de Theologische Universiteit gezonden met de vraag hierop commentaar te leveren en eventuele andere suggesties aan te dragen die van belang kunnen zijn voor de definitieve versie van het rapport. De opmerkingen en suggesties zijn in de definitieve versie verwerkt.

Vanwege de uitgebreidheid van de studieopdracht en de beperktheid van de tijd is het er niet van gekomen in contact te treden met andere deputaatschappen en commissies binnen de gereformeerde gezindte, die met deze materie bezig geweest zijn. Wel is gebruik gemaakt van allerlei literatuur en studiemateriaal dat binnen de gereformeerde gezindte op dit terrein is verschenen.

Deputaten willen in deze studie vooral bezig zijn met de inhoud van de liturgie en de cultuur. Het gaat niet om de vorm van de liturgie. Daarvoor worden ook geen voorschriften gegeven. Het gaat evenmin om een catalogus van goede of kwade cultuuruitingen, al zal er zo hier en daar wel iets duidelijk worden afgewezen. Maar in dit stuk worden lijnen aangegeven en bouwstenen aangeleverd. Voor alle duidelijkheid mag ook worden gezegd, dat er geen sprake kan zijn van een liturgiegeschiedenis of een cultuurgeschiedenis. Dat is in de opdracht niet voorzien, en daartoe ontbreekt ook de tijd. Het moge duidelijk zijn dat naast de Bijbelse brongegevens ook de ontwikkelingen in de Joodse liturgie van belang zijn. Een Gereformeerde traditie zal, in de lijn van Calvijn, zich evenzeer richten op de vroeg-christelijke kerk.

Bij deputaten leeft wel de vraag: wie zijn met deze studie gediend en wie zullen er zich door laten leiden? Een deel van de kerken zal immers menen geen boodschap aan deze vragen en ontwikkelingen te hebben. Een ander deel zal menen dit station allang gepasseerd te zijn. Wat blijft er dan nog over tussen behoudzucht en wildgroei? Toch menen deputaten met deze studie het gehele kerkverband te dienen en hopen ze van harte dat van deze dienst ruimhartig gebruik zal worden gemaakt.

2.3.3. Het wezen van de eredienst

Op grond van de Heilige Schrift neemt de kerkdienst een centrale plaats in. Een Bijbelse uitdrukking is in dat verband: de samenkomst van de gemeente. De wortels van dat spreken liggen al in het Oude Testament. Daar is sprake van de tent van samenkomst (Ex. 25-40), waar God en mens tot elkaar naderen. De mensen mogen komen met hun gaven van toenadering (Lev. 1-7). Ook als er later een permanent huis voor de samenkomst is gebouwd, de tempel in Jeruzalem, blijven de regels en gebruiken dezelfde. Een verschuiving treedt wel op, wanneer er synagogen komen. Dan komen gebeden in plaats van de offers (naar aanwijzing van Ps. 141:2) en ontstaat de structuur van de eredienst zoals die later in de christelijke gemeente wordt gehouden. Wat is nu de aard en inhoud van zo'n samenkomst? Wat gebeurt er en wat betekent het? Tal van woorden worden in ons taalgebied gebruikt om die samenkomst aan te duiden. Het woord liturgie (*leitourgia*) komt zeker in de Bijbel voor, al is het aantal malen beperkt (Luk. 1:23; Hebr. 9:21; 10:11; vgl. Hebr. 8:2,6; Rom. 15:16 en Fil. 2:17,30). Het betekent: dienst en meer specifiek: priesterdienst (vanuit de Septuaginta). Het wordt overigens ook gebruikt als afgrenzing tegen de technische termen voor offerdienst (*latreuein*) (zie bijv. Luk. 2:37; Hand. 26:7; Hebr. 9:9; 10:2). De samenkomst van de gemeente wordt in het Nederlandse spraakgebruik doorgaans met verschillende termen aangegeven, die wel ieder een belangrijk aspect van de samenkomst aangeven, maar niets zeggen over de andere aspecten. Wat intussen wel opvalt, is dit: vaak wordt gesproken van 'dienst', waarbij de nadruk valt op de activiteit van de deelnemers. Zij komen bijeen om een dienst te bewijzen, om te dienen. Als het gaat over een *kerkdienst*, wordt daarmee bedoeld dat het dienen plaatsvindt binnen het kader van een kerk (van *kuriakè*: wat van de Here is), en nader bepaald: binnen de muren van een kerkgebouw. Als het gaat over een *eredienst*, wordt daarmee iets gezegd over het karakter van de samenkomst: men komt bijeen om God de eer te brengen die Hem toekomt. Als het gaat over een *godsdiensstoefening*, bedoelen we daarmee de dienst aan God. Mensen doen dat niet automatisch, maar ze oefenen daarin, zozeer dat ze deze God steeds meer leren kennen en daardoor ook steeds beter zijn heerlijkheid kunnen verwoorden. Intussen is daarmee nog te weinig gezegd over het wezen en de inhoud van de samenkomst van de gemeente, want tot dusver ging het voornamelijk over de menselijke actie van het dienen. Maar die actie is ondenkbaar zonder het gegeven waarop gereageerd wordt. De actie van Godswege is het komen van God in zijn Woord tot de gemeente, die door Hem is samengeroepen. Hiermee omschrijven we wat er wezenlijk gebeurt. Daarbij komen we de volgende aspecten tegen:

1. *Het eerste dat genoemd wordt, is de verhouding tussen God en de gemeente. Daarmee worden twee zaken benoemd, die in zekere zin de brandpunten in de samenkomst vormen. Het kan ook worden omschreven in termen van 'woord en antwoord', delen in de liturgie die bij God horen (zoals schriftlezing en verkondiging), en delen die bij de mensen horen (zoals gebeden en liederen). Als het goed is, zijn die beide delen op elkaar afgestemd. Daarbij dient wel bedacht te worden dat er een groot onderscheid is: God in zijn majesteit die zich neigt naar een vergadering van zondige mensen. Daarmee is ook al iets gezegd over de wijze waarop de gemeente voor het aangezicht van de HERE verschijnt: in een sfeer van eerbied en ontzag.*
2. *Het tweede dat genoemd wordt, is de volgorde: eerst wordt gesproken over God en pas daarna over de mens. Bij God ligt het begin en het initiatief. Hij roept zijn gemeente bijeen en Hij is de eerste die spreekt. Pas daarna mag de gemeente aan het woord komen. Dit is niet alleen een volgorde in tijd, maar vooral een volgorde in beginsel. Hoe zou een mens tot God kunnen spreken, als God zich niet eerst in zijn Woord aan hem heeft te kennen gegeven? Dat Woord bepaalt ook de wijze waarop de mens antwoord geeft aan de sprekende God.*
3. *Het derde dat genoemd wordt, is de beweging in de actie van Godswege: komen. God houdt zich niet op verre afstand, maar Hij zoekt zijn gemeente op en komt naderbij. Daarmee draagt het ook iets van de laatste dingen in zich: vanuit de toekomst en zijn eeuwig koninkrijk komt God ons tegemoet.*
4. *Het vierde dat onze aandacht vraagt, is het hoe van dat komen: God komt in zijn Woord. Daarmee wordt het verbale aspect aangeduid, maar er klinkt nog veel meer in mee. Om te beginnen: vanuit de betekenis van het Hebreeuws voor 'woord' (*dabar*) is onlosmakelijk de daarbij behorende daad te bedenken. Bovendien spitst het zich toe in het komen van Jezus, de Zoon van God als het vleesgeworden Woord, die ook de gekruisigde en opgestane Here is. Tegelijk mogen we weten van de onlosmakelijk verbinding van Woord en Geest. Kortom: de Drie-enige God komt ons in de samenkomst van de gemeente tegemoet.*
5. *Het vijfde dat bedacht moet worden, is de plek waar de gemeente zich bevindt: in de wereld. Dat wijst ons erop dat de mens niet louter als individu gezien wordt: hij mag deel uitmaken van een groter geheel: de gemeente. De gemeente leeft in de wereld, en dat omvat onze aardse werkelijkheid en tegelijk de cultuur waarin wij leven. Vooralsnog gebruiken we wereld als 'neutraal' begrip. Evenwel heeft dat tegelijk te maken met het zondige van de wereld en anderzijds het positieve aspect, waarvan sprake is wanneer de Geest in deze wereld werkt.*

2.3.4. Ontmoeting

Wanneer God de gemeente samenroept en mensen die samen die gemeente vormen daaraan gehoor geven, ontstaat er een ontmoeting en een gesprek. Een goed gesprek weet van luisteren en spreken. Wanneer er niet geluisterd wordt, kan er ook geen passend antwoord worden gegeven. Wanneer God tot ons spreekt en wij Hem antwoord mogen geven, is er een zekere wederkerigheid. Anders zouden de woorden langs elkaar heen gaan. Het komen van God in zijn Woord heeft een adres en een doel. Hij weet tot wie Hij spreekt en ook in welke omstandigheden de gemeente zich bevindt. Dat mag al blijken uit de groet van Godswege aan het begin van de dienst: 'Genade voor u en vrede ...' Het is geadresseerd aan de gemeente. Datzelfde geldt van alle woorden van Godswege: de Schriften die gelezen worden zijn voor de oren van de aanwezige gemeente bestemd en het is de opdracht van de voorganger om ze in die zin uit te leggen en toe te passen. Ook het omgekeerde is het geval. De gemeente spreekt uit in een belijdenis: 'Onze hulp is ...'. Bovendien zingt de gemeente Gode toe met veelal woorden die God in de mond heeft gelegd en die toch ook weer door mensen zijn geschreven. Het meest helder wordt dat in het zingen van de psalmen. In de gebeden krijgt het antwoord van of namens de gemeente ook een belangrijke plaats. Daadwerkelijk is het antwoord er bij de inzameling van de gaven. De hele

samenkomst draagt het karakter van een ontmoeting in een gesprek waarbij de ene partij de andere veronderstelt en andersom. Als God spreekt, heeft Hij mensen op het oog in de situatie waarin zij zich bevinden. De gemeente komt samen met het oog op deze God die spreekt.

2.3.5. Gedenken en gedachtenis

De inhoud van de ontmoeting kan heel goed omschreven worden met het Bijbelse woord 'gedenken' (Hebr. *zakar*). Gedenken is meer dan herdenken of herinneren. Gedenken is 'tegenwoordig stellen'. Daarbij gaat het om Gods grote daden van redding, verlossing en bevrijding (Ps. 77:12). Wat de HERE in het verleden heeft verricht, stelt Hij ook in het heden aan de orde en op grond daarvan mogen we weten dat ze ook in de toekomst tot stand zullen komen. Het gedenken kent twee momenten. De HERE gedenkt zijn verbond (Ez. 16:60). Wat Hij ooit aan Abram heeft beloofd en hernieuwd, komt weer terug in het verbond met Israël en vervolgens met de gemeente. In de hernieuwing van het verbond maakt de HERE zijn woorden actueel. Zo zal Hij het ook in de toekomst aan de orde stellen. De gemeente is geroepen om Gods trouw in zijn daden in het heden te duiden. En dat spitst zich toe op de viering van het heilig avondmaal, waarin de betekenis van het offer van Jezus Christus actueel wordt gemaakt. Christus zelf zegt in dat verband: 'Doet dit tot mijn gedachtenis' (Luk. 22:19; 1 Kor. 11:25).

2.3.6. Vieren

Met de gedachtenis hangt de viering nauw samen. Vieren roept de gedachte op aan een feest of een plechtigheid. Doorgaans komt dat tot uiting in een handeling of een reeks handelingen waarin de reden niet alleen verbaal hoorbaar, maar ook sacramenteel zichtbaar en tastbaar wordt gemaakt. In de sacramenten gebeurt er iets, waaraan de bedoeling van het sacrament valt af te lezen. Bij de doop wordt de onderdompeling in of besprenkeling met het water tot een begraven worden met Christus in zijn dood en weer met Hem opgewekt worden tot een nieuw leven. Bij het heilig avondmaal zijn brood en wijn verbonden aan het sterven en de opstanding van Jezus Christus. Het brood wijst op de ellende en de noodzaak van Christus' offerdood voor ons. De beker (der dankzegging) legt het accent op het feestelijk karakter van de verlossing.

2.3.7. Verkondigen

In de uitleg en de toepassing van de Schriften, zoals dat plaatsvindt in de verkondiging, mogen we weten dat God daarin tot ons wil spreken. Hij maakt daarbij gebruik van mensen die in zijn dienst zijn gesteld. Maar in haar antwoord is de gemeente ook aan het verkondigen en de lofprijzing wordt zelfs vergeleken met de troon waarop de HERE zetelt (Ps. 22:4). Een bijzonder moment van de verkondiging treffen we aan bij de viering van de Maaltijd des Heren. Paulus heeft daarvan gezegd: 'Zo dikwijls gij daarvan eet, verkondigt gij de dood des Heren, totdat Hij komt' (1 Kor. 11:26).

2.3.8. Verwachten

In het gedenken zit ook een toekomstig aspect. We komen het tegen in de verkondiging met betrekking tot de laatste dingen. Dat tekent en stempelt de verkondiging. We zien het ook in de woorden rond de viering van het heilig avondmaal: 'Verkondigt gij de dood des Heren, totdat Hij komt!' Maar we treffen het ook aan wanneer Jezus zegt dat Hij 'de vrucht van de wijnstok niet zal drinken, tot op die dag, dat Ik haar met u nieuw zal drinken in het Koninkrijk van mijn Vader' (Mat. 26:29). Zo ziet de gemeente vol verwachting uit naar de bruiloft van het Lam, omdat zo het verlangen naar Christus gestalte krijgt.

2.3.9. Cultuur en cultus (eredienst)

De gemeente van Christus bevindt zich altijd op een bepaalde plaats in de wereld en in een bepaalde tijd in de geschiedenis. Zowel de gemeente als haar leden leven niet in een volstrekt isolement. Ze maken beide deel uit van de cultuur. Dat wil ook zeggen dat niemand totaal gevrijwaard is van goede of kwade invloeden van buitenaf. Bovendien is de cultuur mede gevormd door de tradities en sociale patronen. Wat is cultuur? Er is een taalkundige verwantschap tussen de woorden cultus en cultuur. Beide hebben een Latijnse achtergrond. In beide gevallen is de oorsprong te vinden in het agrarische bedrijf. Te denken valt aan het bebouwen en bewerken van de akker, maar ook het bouwen van een boerderij. *Cultura* betekent van oudsher landbouw en het in cultuur gebrachte land. Van daaruit gaat de woordzin zich verbreden naar: veredeling, verfijning, vorming, beschaving van de geest. *Cultus* is: wat bebouwd is, verzorgd en onderhouden. In de samenleving gaat cultus vervolgens betekenen: beschaafde omgangsvormen, fatsoenlijk taalgebruik, ontwikkeld zedelijk besef, ontplooiing van geestelijke vermogens. Als dit in verband wordt gebracht met hoogwaardigheidsbekleders of de wereld van de goden, krijgt de cultus een religieuze lading: dienst(baarheid), huldebetoon, verering. Later zien we bij Augustinus de term '*Dei cultus*' (= dienst aan God), de eredienst die uitsluitend aan de alleen ware God toekomt.

In de loop van de geschiedenis zijn cultus en cultuur uit elkaar gegroeid. Op het eerste gezicht zou men kunnen denken dat de liturgie in de cultuurverandering is meegenomen en steeds verschillende gedaanten heeft aangenomen. Bij nader inzicht blijkt echter dat er evengoed gespreken kan worden over constanten temidden van alle veranderingen. De arke (de kast waarin de schriftrollen liggen) en de bima (spreekgestoelte) van de synagoge vinden we terug in de lezenaar en de kansel in de kerk, terwijl de doopvont en de avondmaalstafel ook onveranderd blijven voortbestaan. Dat zijn zaken die ook doorwerken in de inrichting van de plaatsen van samenkomst en in de rituelen en symbolen die worden gebruikt. De ontmoeting tussen kerk en cultuur is onontkoombaar. Die is al gegeven met het komen van God in zijn wereld. Dat wil ook zeggen dat God met die wereld bekend is. Zo'n ontmoeting laat sporen na. Zoals bij een goed gesprek tussen twee mensen er nadien altijd iets bij hen veranderd is, zo geldt dat ook voor de ontmoeting tussen God en zijn gemeente, tussen kerk en cultuur. De aard van dit contact kan een antithese opleveren. In het schriftuurlijk getuigenis horen we daarvan vele voorbeelden. Je kunt zeggen: daar waar een cultuur lijnrecht tegen Gods gebod ingaat, komt er een antiheidens getuigenis. Denk maar aan de strenge waarschuwing tegen de Molochcultuur of tegen de vruchtbaarheidriten van de Baälcultus. Een andere mogelijkheid is die van de aanpassing. Daarbij kan de kerk zich aanpassen aan de cultuur, maar ook omgekeerd: de cultuur kan zich aanpassen aan de kerk. Deze vorm doet zich nogal eens voor in zendingsgebieden. Soms komt het tot een kerstening van de samenleving. Soms worden culturele gegevens overgenomen en

christelijk geduid. Denk bijvoorbeeld aan het gebruik van inlandse muziek in de christelijke eredienst. Een derde mogelijkheid is de dynamische relatie tussen de christelijke boodschap en de culturen. Dat wil zeggen dat ze wederzijds zo op elkaar inwerken dat er iets nieuws ontstaat. Een voorbeeld: in de 4e eeuw is het midwinterfeest van de *Sol Invictus* gekerstend tot het Kerstfeest als de viering van de geboorte van Jezus Christus. Daarbij is de datum van dat heidense feest overgenomen. In de geschiedenis van de kerk zijn er momenten aan te wijzen waarin er vanuit de kerk veel invloed is uitgeoefend op de cultuur. Bijbelvertalingen als die van Luther of de Statenvertaling hebben grote invloed gehad op de taal. Nog steeds zijn veel kunstuitingen niet te begrijpen zonder kennis van de Bijbel. Dat een dergelijk proces niet altijd goed uitpakt, is ook bekend. In de Nazi-tijd hebben de 'Deutsche Christen' zich zozeer vereenzelvigd met de herlevende Germaanse cultuur, dat ze tegelijk ook de ideologie en de praktijk van het nationaal-socialisme accepteerden.

2.3.10. Tendensen in de huidige cultuur

Om een indruk te geven waarom het gaat als we de vraag moeten beantwoorden wat de consequenties van het bovenstaande zijn, geven deputaten hier enkele tendensen weer die in de huidige cultuur zijn waar te nemen.

- De *samenleving is voortdurend in beweging*. Sommige ontwikkelingen gaan heel snel, andere wat langzamer. Opmerkelijk is dat de huidige cultuur/samenleving niet onder één noemer te vangen is. Aan de ene kant is er bijv. verkillening en verharding waar te nemen, aan de andere kant is er behoefte aan warmte en geborgenheid.
- Eeuwenlang hebben mensen moeite moeten doen om hun bestaan zeker te stellen. Tot en met de eerste helft van de vorige eeuw kunnen we spreken van een *overlevingscultuur*, terwijl er daarna, mede door de toenemende welvaart, een omslag is gekomen en we in onze westerse samenleving kunnen spreken van een *belevingscultuur*. Deze belevingscultuur is zowel in seculiere als christelijke kringen waar te nemen. De een gaat bijvoorbeeld bungy-jumpen, terwijl de ander op een praise-avond uit zijn dak gaat. Soms doet één persoon beide. Algemeen kan gezegd worden dat ernaar wordt gestreefd om hier en nu optimaal geluk en genot in de wacht te slepen.
- Er is een *verlies aan gemeenschapszin*. De identiteit en de keuzes van het *individu* worden niet (meer) zozeer bepaald door de gemeenschap waartoe men behoort. Mensen zijn wel aan elkaar verbonden via allerlei netwerken. Verschillende verbanden kunnen daarin een rol spelen – werk, school, hobby, sport, kerk. De contacten zijn vaak vluchtig, flitsend en ook vrijblijvend. Leefstijl en moraal worden sterk individueel ingevuld. De ander heeft daar niets mee te maken. Waarden en normen liggen niet bij voorbaat vast. Wat de ene 'groep' goed vindt, wordt door de andere 'groep' juist als verkeerd of uitgesproken slecht gezien. Dezelfde diversiteit doet zich voor op het gebied van cultuuruitingen (muziek, literatuur, beeldende kunst, omgangsvormen). De algemene norm die overblijft is: respectvol met elkaar omgaan.
- Soms ontstaan toch weer gemeenschappelijke codes, die echter ook weer persoonlijk worden ingekleurd. Symbolen, rituelen, beelden, stilte of applaus spreken hun eigen taal die gemakkelijker aansluit bij bepaalde emoties.
- In een emotiecultuur wordt niet louter meer met woorden gecommuniceerd. Onze cultuur is hoe langer hoe meer een *beeldcultuur* geworden. Boodschappen die men op de ander wil overbrengen, worden vooral verpakt in pakkende beelden.
- De invloed van de media en de moderne communicatiemiddelen op het leven van mensen is daarom ook niet gering. Over het algemeen lenen deze middelen zich vaak niet voor diepgang. Beelden moeten in korte tijd afwisselend zijn, anders is er geen aandacht meer en wordt de term 'saai' al weer gauw gehanteerd. De huidige communicatiemiddelen kunnen ook bepalend zijn voor het gedrag van mensen. De mobiele telefoon bijvoorbeeld geeft soms aanleiding tot uitgesproken a-sociaal gedrag - luide telefoongesprekken in de trein; in gezelschap telefoneren; telefoneren met iemand elders en tegelijk deelnemen aan een gesprek met mensen in de nabije omgeving - zonder dat degene die zich daaraan schuldig maakt dat in de gaten heeft of dat ook zelf ook als a-sociaal bestempelt.

2.3.11. De invloed daarvan op (kerk)mensen

Kerkmensen zijn deelnemers van deze samenleving in de huidige cultuur. Ongetwijfeld heeft dat invloed op de wijze waarop zij aan het kerkelijke leven deelnemen. Globaal genomen zijn er twee houdingen waar te nemen. Aan de ene kant is er een neiging om de genoemde tendensen al of niet (doel)bewust ook in de eredienst te importeren. Men kan niet uit de voeten met een kerk die qua stijl en vormen uit een wereld lijkt te komen die anders is dan de wereld waarin men dagelijks leeft. Aan de andere kant kan er een kritiekloze hang naar traditie zijn, waarbij men het liefst heeft dat alles blijft zoals het tot een bepaalde periode was. Dat vreemde van de kerk(dienst) wordt juist als een zegen ervaren. Tussen deze twee houdingen zijn allerlei nuances mogelijk. Het geheel is te illustreren aan de manier waarop men in de kerk op bovengenoemde tendensen reageert.

- Voor de een kan de eredienst niet flitsend en beweeglijk genoeg zijn. Dat mag uitkomen in de muziek, de wijze waarop het evangelie wordt gecommuniceerd (pakkende, zichtbare beelden; interactie; drama; bepaalde genres muziek, gebruik van moderne media en communicatiemiddelen etc.). De ander zoekt juist in de turbulentie van alledag rust en wordt (opnieuw) moe van zo'n turbulente eredienst. Die rust kan gezocht worden in de vertrouwde vormen die regelmatig op vaste momenten terugkomen en die al of niet traditioneel kunnen zijn.
- De grote nadruk op beleving, gevoel, emotie doet ook de roep ontstaan om in allerlei onderdelen van de eredienst aan die behoefte te voldoen. Pas dan worden mensen aangesproken. De invulling daarvan is verschillend. Maar niet iedereen heeft een zelfde soort beleving. Er zijn er die met deze ontwikkeling grote moeite hebben, hetgeen niet wil zeggen dat zij zonder gevoel of emotie zijn. Zij uiten zich alleen anders.
- Het individu staat in onze tijd op gespannen voet met de gemeenschap. Wanneer de vorm van

- eredienst mensen niet bevalt, gaan ze shoppen. Men voelt zich niet meer zo gebonden aan het eigen kerkverband. In een nieuwe woonplaats wordt men niet meer per definitie lid van de kerkgemeenschap waartoe men behoort. Aansluiting wordt gezocht bij die gemeente die past bij de individuele beleving van geloof en eredienst.
- Het kerkverband als zodanig staat ook onder spanning. Waar synodes mee bezig zijn, raakt voor het gevoel van veel mensen plaatselijke gemeenten nauwelijks. Waar men in gemeenten mee bezig is, wordt niet direct door ieder gemeentelid als relevant ervaren. Vanzelfsprekend meedoen is er in veel gevallen niet meer bij. Daarbij komt dat de sferen waarin mensen leven heel divers zijn. We spreken bijvoorbeeld over een jongerencultuur en ook die is niet eenduidig. We spreken van zestigers, dertigers, babyboomers waarbij iedere groep weer een eigen leefsfeer met zich meebrengt. Wanneer 's zondags de kerk betreden wordt, wordt dit alles niet afgeschud. Het blijft in hoofden en harten van mensen een rol spelen.
 - In een beeldcultuur wordt een eredienst die alle nadruk op het onzichtbare Woord legt en vooral met woorden die boodschap wil overbrengen als saai en nietszeggend ervaren. De kerkdienst wordt ervaren als een subcultuur uit ver vervlogen tijden die moderne mensen, vooral jongeren, vervreemdt.

Wie geroepen wordt om na te denken over de vormgeving van de eredienst op zondag, kan niet om deze en andere feiten heen. De eredienst en de manier waarop we daarmee omgaan vindt niet op een eiland plaats, maar midden in de wereld. Wat zich daar afspeelt, doet zich ook in meer of mindere mate in de gemeenten voor en raakt de harten en levens van gemeenteleden.

2.3.12. Hoe moeten we hiermee omgaan?

Oprichting b - vanuit de Schrift en de belijdenis van de kerk antwoord geven op de vraag wat de consequenties zijn van de huidige cultuur en het hedendaagse levensgevoel voor de eredienst - betekent dus dat we de vraag moeten beantwoorden hoe we met deze tendensen in de kerk om dienen te gaan, tegen het licht van wat wezenlijk is voor de eredienst op zondag. Is het mogelijk dat binnen dit kader hedendaagse culturele uitingen een plaats krijgen in de eredienst?

Vanuit wat eerder gezegd is over het wezen van de eredienst, kan gesteld worden dat geen enkel onderdeel van de eredienst benaderd kan worden zonder daarbij een aantal principiële vragen aan de orde te stellen. De onderdelen van een eredienst staan niet los van elkaar. Het lied en de muziek in de eredienst, de (voor)lezing van de Heilige Schrift, de viering van het heilig avondmaal, de bediening van de doop, de gebeden, de inzameling van gaven, het uitspreken van de belijdenis, en zoveel meer, zijn onlosmakelijk verbonden met de dienst die verricht wordt door de Hogepriester 'die gezeten is ter rechterzijde van de troon der majesteit in de hemelen' (Hebr. 8:1v.). Alle onderdelen van de eredienst zullen daarmee in relatie moeten staan. Dat vormt ook de samenhang tussen de verschillende onderdelen.

Kenmerkend voor de eredienst is de ontmoeting, het samenkomen van verschillende partijen. Het is de Heere die naar zijn volk toekomt en het is zijn volk dat Hem mag naderen. Zo ontmoeten de leden van zijn volk ook elkaar. Het is een samenkomen waarin de gemeenschap in verschillende richtingen wordt gevierd (God - gemeente; gemeente - God; gemeenteleden onderling). God neemt het initiatief, roept samen en bepaalt het karakter van de gemeenschap.

Wanneer binnen dat kader enkele summierse aanwijzingen worden gegeven over de wijze waarop we in de eredienst zouden kunnen omgaan met de uitingen van de huidige cultuur, is het niet te bedoeling om voor te schrijven hoe het in elke gemeente moet. De aanwijzingen geven aan hoe het zou kunnen, al naar gelang de omstandigheden. Ze sporen er ook toe aan om er verder over na te denken.

2.3.13. Het wezen van de eredienst als criterium

Als de ontmoeting van elkaar (God, gemeente, gemeenteleden), het vieren van de gemeenschap en het gedenken van de daden van God wezenlijk zijn voor de eredienst, moeten tendensen in de huidige cultuur tegen dat licht bekeken te worden. Kunnen ze dat wezenlijke dienen of berokkenen ze juist schade?

a. Beweeglijkheid

Bij deze tendens speelt leeftijd, leefsfeer en karakter van mensen een rol. Jongeren zijn vaak beweeglijker, dynamischer en leven flitsend. Maar er zijn ook ouderen die dit bij zichzelf herkennen. Dat de boodschap van het evangelie op een wijze wordt gebracht die hen aanspreekt in hun belevingswereld, is een goed streven. Dat het reageren op die boodschap ook tot uiting komt op een wijze waarin zij zich herkennen, is begrijpelijk.

Het probleem is echter alleen dat dezelfde gemeenschap ook mensen kent die anders in elkaar zitten qua karakter en die een andere sfeer van leven kennen. Ook zij hebben recht op een aansprekende boodschap en op de mogelijkheid om op de hun geëigende wijze te reageren. Aan deze verschillen in één gemeente recht te doen, is een spannend proces dat vraagt om veel wijsheid. Het is naar de mening van deputaten wel een uitdaging hier werk van te maken. Als variatie en beweeglijkheid maar geen oppervlakkigheid impliceert. De samenkomst van de gemeente is immers van een heel bijzondere orde. De ontmoeting tussen God en zijn volk is niet iets vanzelfsprekends. Het is de Heilige die in het midden van zijn volk verkeert. Dat vraagt van dat volk een houding van eerbied en ontzag.

b. Belevingscultuur

Op het punt van de belevingscultuur kan de eredienst een kritische rol vervullen. Beleving en emotie zijn theologisch niet neutraal. Concrete uitingen van beleving in de eredienst moeten tegen het licht van de Schrift en belijdenis worden gehouden.

Genieten van geluk is bijvoorbeeld niet verboden, maar Bijbels gezien is de vrede van God die alle verstand te boven gaat het hoogste goed dat alle geluk en ongeluk overstijgt (Ps. 4:8; Ps. 16; Fil. 4:7). We zijn onderweg als pelgrims naar een ander, een beter vaderland. Het christelijke leven kent iets

van het 'nog niet' en doet verlangen naar de volmaakte vervulling van al Gods beloften. Blijdschap en vreugde over het heil staan in het kader van ballingschap en pelgrimage. We zijn in den vreemde en we zijn onderweg naar het vreedrijk dat komt.

Bovendien zijn bepaalde, voor sommigen ultieme, belevingen uitgesproken schadelijk voor lichaam en geest. Te denken valt bijvoorbeeld aan bepaalde geluids- en lichteffecten in muziek die jongeren aanspreekt. Wat schadelijk is voor lichaam en geest, is zonder meer niet geëigend voor de eredienst.

c. *Verlies aan gemeenschapszin*

Hoezeer een mens zich ook als individu mag thuis voelen in de kerk, individualisme is een kwaad dat het wezenlijke van kerk-zijn aantast. Op dit punt wordt een grote spanning gevoeld. Het valt dan ook niet mee de gemeenschap hoog te houden. Veel mensen hebben daar geen boodschap (meer) aan.

We zouden op dit terrein van een uitdaging kunnen spreken. De belevingswereld van mensen en de uitingen die daarbij horen, zijn zeer divers. Bepaalde vormen van bijvoorbeeld muziek spreken vooral jongeren aan. Bij ouderen liggen deze vaak slecht in het gehoor. Het omgekeerde is ook waar.

Betekent dat nu dat we in de kerk voor één bepaalde vorm moeten kiezen? Om die weg in te slaan, heb je wel goede argumenten nodig. Waarom zou de ene vorm wel in de kerk passen en de andere niet? Kunnen 'de negers met hun loftrompet' niet, en Ambrosius met zijn 'Te Deum' (Gez. 265) wel?

Een oplossing wordt soms gezocht in aparte diensten voor bepaalde categorieën. Wanneer er een erkenning is van elkaars eigenheid en er ook op een of andere manier gestalte gegeven wordt aan gemeenschap met elkaar, zou dat misschien een begaanbare weg kunnen zijn. Deputaten zien wel dat dit de gemakkelijkste weg is, maar pleiten daarvoor niet. Op een of andere manier wordt toch de gemeenschap doorbroken. Je aanvaardt elkaar voor zover je niet in elkaars nabijheid hoeft te zijn.

Het is de kunst om een goede mix te vinden, waarbij zowel ouderen als jongeren zich herkenbaar kunnen uiten. Het gaat om elkaar aanvullen in gemeenschappelijkheid en niet om gescheiden optrekken met respect voor elkaar. Dat vraagt veel geduld en openheid. Dit kan ook beleefd worden in het licht van wat de apostel Paulus zegt: De een achte de ander uitnemender dan zichzelf (Fil.2:3). En bij alle verscheidenheid blijft van kracht: is hetgeen wij doen tot Gods eer?

Daarbij mag ook de kwaliteit ter sprake komen. Wanneer wij God eren, willen we Hem toch grootmaken met het beste dat we van Hem hebben gekregen. Dat is de Heere God waard; daarmee wordt Hij geëerd. In de eredienst mag men de beste gaven ook naar waarde schatten. Niet ieder is 'kunstvaardig' (vgl. Ex. 28:3; 31:6; 35:10,25,26; 36:1,2). Ook in missionair opzicht is het van belang. Kwaliteit spreekt aan en maakt nieuwsgierig.

d. *Andere vormen van communicatie naast het gesproken woord*

Wanneer gebruik gemaakt wordt van middelen die in de huidige cultuur op ons afkomen - bijv. beamer, bepaalde muzikale vormen, theater, film, beeldende kunst - dan dient men zich van tevoren af te vragen of het dienstbaar is aan wat wezenlijk is voor de liturgie. Dient het de gemeenschap - in alle richtingen - of schaaft het die juist? Is het tot eer van God of plaatst het de mens en zijn kennen, kunnen of gevoelens in het middelpunt?

Het gebruikmaken van andere communicatiemiddelen dan het woord is niet vreemd. Ook in de Bijbel komen we communicatie tegen op een andere wijze dan (alleen maar) het gesproken woord. Het Hebreeuwse woord 'dabar' kan vertaald worden met 'woord', maar ook met 'daad, ding'. Als zodanig kunnen ook gebeurtenissen, gebaren, bepaalde handelingen, fungeren als een woord. Het woord geschiedt, wordt of is tastbaar in gebeurtenissen, handelingen, in de geschiedenis van mensen en volken. Profeten moesten soms symbolische handelingen verrichten die aangeduid worden als een woord Gods.

Gebruikmaken van middelen die in de schepping gegeven zijn om het Woord van de Heere door te geven, of om de ontmoeting in de ruimste zin van het woord te vieren, is dus op zich niet verkeerd. Toch is het gesproken woord in de Bijbel dominant, ook al is Gods spreken tegelijk ook een daad, een gebeurtenis. Het moet gehoord worden, ook al is horen tegelijk ook doen wat er gezegd wordt.

De Reformatie was uiterst kritisch t.a.v. het gebruik van beelden als de zogenaamde boeken der leken. Deze kritiek was vooral gericht tegen het cultische gebruik van beelden, waarbij de beelden van heiligen werden vereerd en de heiligen zelf werden aanbeden. Deze negatieve houding geldt echter niet t.a.v. symbolische handelingen, beeldspraak en gelijkenissen.

Naar de mening van deputaten is er geen principieel bezwaar om allerlei hulpmiddelen te gebruiken om woorden te verhelderen en in het leven van mensen te laten landen. Wel is het zo, dat het gevaar bestaat dat de hulpmiddelen belangrijker worden geacht dan waar het in de eredienst ten diepste om gaat. Daarom dient het volgende in acht genomen te worden:

- het gebruik van hulpmiddelen is ondergeschikt aan het Woord en dient ter ondersteuning van de hoorbare verkondiging van het evangelie;
- het soort hulpmiddelen zal moeten passen bij het karakter van de eredienst dat de sfeer ademt van enerzijds vertrouwen in de Heere en anderzijds eerbied en ontzag voor de Heere;
- het gebruik van hulpmiddelen dient beperkt te zijn. Het dient niet in mindering te komen op de hoorbare, woordelijke verkondiging van het evangelie.

Overigens dienen we er wel bewust van te zijn dat de echte communicatie door de Heilige Geest tot stand wordt gebracht. Dat mag ons er echter niet van weerhouden om zo helder mogelijk te zijn. Daar kunnen moderne hulpmiddelen ons bij helpen.

2.3.14. *Samenvatting*

Wanneer we terugkeren tot de opdracht aan deputaten, dan moet er antwoord gegeven worden op twee vragen, kort samengevat: a. wat is een eredienst? b. wat zijn de consequenties van de huidige cultuur en het hedendaagse levensgevoel voor de eredienst?

Wij zouden het antwoord op a. als volgt onder woorden willen brengen. *Een eredienst is een ontmoeting van God en zijn gemeente, die door Hem is samengeroepen. God komt in zijn Woord en de gemeente mag in die ontmoeting op verschillende wijze reageren (antwoorden).*

Met betrekking tot vraag b. zijn we enkele tendensen tegengekomen in de huidige cultuur en het hedendaagse levensgevoel. De consequenties daarvan voor de eredienst stippen we voorzichtig aan, omdat het soms moeilijk is om er eenduidige antwoorden op te geven. In het algemeen kan gezegd worden dat het wezen van de eredienst criterium dient te zijn waarnaar alles wat we doen of nalaten in de eredienst beoordeeld moet te worden.

Beweeglijkheid. Er zijn geen principiële redenen om binnen het raam van het wezen van de eredienst geen variatie aan te brengen in vormgeving en uitingen in de eredienst. Gewaakt dient te worden voor oppervlakkigheid.

Belevingscultuur. Het verlangen naar beleving is in de huidige cultuur sterk materieel gericht en wordt bepaald door goede gevoelens. Het moet vooral leuk, 'cool' zijn. Hier past naar het oordeel van deputaten een uiterst kritische houding. Beleving is theologisch geen neutraal verschijnsel. Wezenlijk voor het christelijk geloof is leven van verzoening. In de grootste ellende wordt dit niet teniet gedaan. Ook al mag in en door de Heilige Geest het heil 'reeds' ten volle ons deel zijn, het volmaakte genieten ervan is er 'nog niet'. We zijn als pelgrims onderweg en dat is bij tijd en wijle helemaal niet leuk, 'cool'. *Gebrek aan gemeenschapszin.* Deputaten pleiten niet voor aparte diensten voor bepaalde categorieën in één gemeente. Hoe moeilijk dat ook is, maar bij alle diversiteit in uitingsvormen is ons de opdracht gegeven elkaar te aanvaarden zoals Christus ons aanvaard heeft. Het is de kunst om een goede mix te vinden, waarbij zowel ouderen als jongeren zich herkenbaar kunnen uiten.

Andere vormen van communicatie naast het gesproken woord. Er is geen principieel bezwaar om allerlei hulpmiddelen te gebruiken om woorden te verhelderen en in het leven van mensen te laten landen. De echte communicatie wordt weliswaar door de Heilige Geest tot stand gebracht, maar dat mag ons er niet van weerhouden om zo helder mogelijk te zijn. Daar kunnen moderne hulpmiddelen ons bij helpen. Daarbij dient er wel voor gewaakt te worden dat de hulpmiddelen belangrijker worden geacht dan waar het in de eredienst ten diepste om gaat.

2.4. *Uitgave van de criteria voor het kerkelijk lied in de vorm van een handreiking*

2.4.1. *De opdracht van de synode*

De opdracht van de synode aan de deputaten luidde als volgt:

1. de uitgewerkte criteria in de vorm van een handreiking aan de kerken toe te zenden;
2. verder te werken aan instructiemateriaal hoe deze criteria in de praktijk kunnen functioneren om zo kerkenraden zoveel mogelijk terzijde te staan in het beoordelen van liederen.

2.4.2. *De opzet van de handreiking*

Ter vergroting van de praktische bruikbaarheid van de handreiking besloten deputaten beide synodale opdrachten in de handreiking te verwerken. De door de synode goedgekeurde nadere concretisering van de criteria voor het kerkelijk lied werd per criterium uitgewerkt in de vorm in een toelichting en van een aantal daarmee samenhangende richtlijnen.

Bij het vervaardigen van de handreiking is voor dezelfde opzet gekozen. De tekst van het oorspronkelijke synoderapport is, met het oog op de bruikbaarheid als handreiking, waar nodig vereenvoudigd en waar mogelijk ingekort. Deputaten hebben er bij deze 'vertaling' op gelet dat er niet tekort gedaan werd aan de intenties van de oorspronkelijke toelichting en richtlijnen.

Per richtlijn zijn vanuit de tweede opdracht van de synode telkens een of meer voorbeelden toegevoegd. Waar nodig zijn muzieknotaties gebruikt om muzikale aspecten te verduidelijken. Bij de muzieknotaties zijn de bronnen waaruit geput is, vermeld.

Als titel voor de handreiking is gekozen voor *Zuiver zingen*. De ondertitel luidt: 'Een handreiking bij het toetsen van liederen voor de eredienst'.

2.4.3. *De uitgave van de handreiking en verdere publiciteit*

Bij de vormgeving van de handreiking is gekozen voor het formaat dat gebruikelijk is voor de liturgische formulieren in onze kerken. Er zijn 500 exemplaren van de brochure gedrukt. Iedere kerkenraad heeft twee exemplaren ontvangen met een begeleidende brief. In de brief is o.a. aangegeven dat de brochure ook op de website van onze kerken te vinden is.

Deputaten hebben in drie artikelen in De Wekker van resp. 14 november 2009, 23 november 2009 en 4 december 2009 aandacht gevraagd voor de handreiking. Daarbij is nader ingegaan op de volgende aspecten: de voorgeschiedenis, de inhoud en de gebruiksmogelijkheden.

2.5. *Het volgen van de ontwikkelingen met betrekking tot het Nieuwe Liedboek*

2.5.1. *Wat over deze ontwikkelingen te melden is*

In vervolg op de opdracht van de synode hebben deputaten getracht zich op de hoogte te houden van de ontwikkelingen met betrekking tot het Nieuwe Liedboek. Enkele zaken zijn hieromtrent te melden.

1. Aan de Interkerkelijke Stichting voor het Kerklied (ISK) is de opdracht verleend om het Nieuwe Liedboek samen te stellen. Hierin participeren de Protestantse Kerk in Nederland, de Algemene Doopsgezinde Sociëteit, de Broederschap der Remonstranten en de Vrijzinnige Geloofsgemeenschap NPB.
2. In 2008 zijn de Nederlands Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt toegetroten tot de ISK.
3. Ds. P. Endedijk is benoemd tot coördinator.
4. Er zijn namens de PKN negen supervisors benoemd en namens de andere deelnemende kerken een of twee supervisors. Dit zijn allemaal mensen die vakmatig bij de kerkmuziek betrokken zijn.
5. De supervisors werken samen met klankbordgroepen. Hiervoor heeft een ieder die binnen de samenwerkende kerkverbanden geïnteresseerd is in, en voeling heeft met de kerkmuziek zich aan kunnen melden.
6. De supervisors ontvangen het te beoordelen materiaal van de centrale redactie waaraan zij het na bestudering en evaluering terugzenden.
7. Medio 2008 is het redactionele werk gestart.

8. Er worden met zekere regelmaat avonden georganiseerd onder de titel 'Op weg naar een nieuw liedboek'. Door middel van een lezing en door veel zingen van nieuw materiaal worden op deze avonden de plaatselijke gemeenten op de hoogte gehouden van de ontwikkelingsgang rond het Nieuwe Liedboek en is er tevens ruimte voor feedback.
9. Tijdens de algemene synode van de PKN in april 2009 is een voortgangsrapportage besproken waaruit bleek dat de ontwikkeling van het Nieuwe Liedboek op schema ligt en dat de reacties vanuit de gemeenten overwegend positief zijn.
10. De classis Leeuwarden van onze kerken heeft een waarnemer benoemd met het oog op de vertaling van het Nieuwe Liedboek in het Fries.
11. Op 31 oktober 2009 is de naam van het nieuwe liedboek bekendgemaakt: *Liedboek-zingen en bidden in huis en kerk*. Ook is er een nieuwe website gelanceerd: www.liedboek.nl.

2.5.2. Het probleem van de auteursrechten

Zeer regelmatig bereiken deputaten vragen omtrent de auteursrechten van met name eigentijdse liederen. Om deze vragen adequaat te kunnen beantwoorden, hebben deputaten enig onderzoek hiernaar gedaan. Omdat de bevindingen van dit kleine onderzoek voor het gehele kerkverband van belang kunnen zijn, achten deputaten het gewenst om hierover aan de synode te rapporteren. Krachtens de Auteurswet is het verboden om auteursrechtelijk beschermd werk openbaar te maken (uitvoeringsrecht: zingen of spelen) of te vermenigvuldigen (publicatierecht: kopiëren, op geluidsdrager uitbrengen e.d.). Het auteursrecht geldt tot zeventig jaar na de dood van de auteur.

Voor de kerken is een uitzondering gemaakt voor de gemeentezang en de instrumentale begeleiding hiervan. Echter, deze uitzondering is alleen van toepassing op het uitvoeringsrecht: het zingen of spelen tijdens erediensten. Het verbod op vermenigvuldigen blijft onverminderd van kracht. Dit houdt in dat het dus niet is toegestaan om auteursrechtelijk werk op een aparte orde van dienst af te drukken of door middel van een beamer te projecteren.

Er is in de wet een algemene uitzondering voor kopiëren voor beperkt gebruik opgenomen, hetgeen inhoudt dat het incidenteel opnemen of kopiëren bijvoorbeeld ten behoeve van zieken of een enkele speciale dienst wel is toegestaan.

De volgende punten zijn voor onze kerken van belang:

1. Voor de Psalmberijming van 1773 en de bijbehorende Enige Gezangen is het auteursrecht vervallen;
2. voor het Liedboek voor de Kerken is er een speciaal beamerpakket verkrijgbaar bij uitgeverij Boekencentrum BV te Zoetermeer. Met dit pakket zijn tegelijk de auteursrechten geregeld;
3. voor alle andere liederen geldt dat voor het gebruik steeds toestemming moet worden gevraagd aan de auteursrechthebbenden(n).

Aangezien dit laatste praktisch ondoenlijk is, hebben veel auteurs en uitgevers van met name de 'evangelicale' liederen zich verenigd in de 'Stichting Licentie'. Deze stichting verzorgt namens de rechthebbenden de verdeling van de auteursrechten. In 2001 is deze stichting opgegaan in de 'Christian Copyright Licensing International' (CCLI). Bij deze organisatie kan een kerk of een kerkverband sindsdien een licentie aanschaffen om het beschermde werk te mogen gebruiken. Een dergelijke licentie is maximaal een jaar geldig en dient telkens vernieuwd te worden. De prijs van de licentie is afhankelijk van het aantal bezoekers van de hoofddienst van de bewuste gemeente.

Hierbij moet wel worden opgemerkt dat fotokopiëren ten behoeve van bijvoorbeeld koren alsmede audio- of audiovisueel opnemen verboden blijft.

Het is mogelijk om als kerkverband centraal een licentieovereenkomst te sluiten. Er is dan een korting op het normale tarief van toepassing. Deputaten menen echter dat er binnen ons kerkverband dusdanig veel gemeenten zijn die hiervan geen gebruik zullen maken en waarvoor wel betaald moet worden, dat dit financieel gezien niet verstandig is.

Wel willen deputaten met klem erop wijzen dat de plaatselijke kerken in deze zelf hun verantwoordelijkheid dienen te nemen.

3. Voorstellen aan de synode

Deputaten eredienst stellen het volgende aan u voor:

- 3.1 de handelingen van deputaten goed te keuren;
- 3.2 de twee conceptavondsmaalsformulieren definitief vast te stellen, vrij te geven voor gebruik in de kerken en, nadat er eventuele wijzigingen in aangebracht zijn, door middel van een publicatie beschikbaar te stellen;
- 3.3 deputaten de opdracht te geven verder te werken aan nieuwe liturgische formulieren, waarbij te denken valt aan een nieuw formulier voor de volwassendoop, voor de bevestiging van predikanten en voor de bevestiging van ouderlingen en diakenen;
- 3.4 deputaten de opdracht te geven om de in dit rapport geboden bezinning op de invloed van de cultuur op de liturgie in de vorm van een handreiking aan de kerken te doen toekomen;
- 3.5 deputaten de opdracht te geven de ontwikkelingen met betrekking tot het Nieuwe Liedboek te blijven volgen;
- 3.6 opnieuw deputaten te benoemen.

Deputaten voornoemd,

Ds. J. Groenleer, voorzitter

Ds. C.J. Droger, secretaris

Bijlage

Voorstellen tot wijziging van de conceptavondmaalsformulieren (verwezen wordt naar het boekje met de twee conceptformulieren)

1. Op blz. 5 moet in de 4^e regel van boven 'avondmaal' veranderd worden in 'heilig avondmaal'.
2. Op blz. 5 moet in de 14^e regel van boven 'wijnstok' veranderd worden in 'wijnstoks'.
2. Op blz. 6 moeten de regels 18-22 van boven als volgt luiden: 'Ten eerste zal ieder moeten beseffen dat hij schuldig is door het overtreden van Gods wet, dat hij daardoor de vloek van God waardig is en dat hij met berouw voor Hem dient te buigen'.
3. Op blz. 6 moeten in de 8^e regel van onder de woorden 'dit verlangen' veranderd worden in 'deze gezindheid'.
4. Op blz. 7 moet in de 14^e regel van boven het woord 'in' veranderd worden in 'van'.
5. Op blz. 7 moet in de 20^e regel van boven het woord 'de' veranderd worden in 'onze'.
6. Op blz. 8 moeten de regels 23-26 van boven als volgt luiden: 'Toch komen wij tot dit heilig avondmaal, want U nodigt juist hen'.
7. Op blz. 14 vervallen in de 15^e regel van boven de woorden 'met een oprecht geloof'.
8. Op blz. 14 moeten de regels 21-23 van boven als volgt luiden: 'Voordat we avondmaal vieren, moeten we ons toetsen of we berouw hebben over onze zonden, of we geloven dat onze zonden vergeven zijn vanwege het lijden en sterven van Christus en of we bereid zijn God van harte en oprecht te dienen'.
9. Op blz. 16 moet in de 16^e/17^e regel van boven het woord 'gevoeld' veranderd worden in 'gedragen'.

BIJLAGE 38

Artikel 81

Rapport 6 commissie 3 inzake het rapport van deputaten eredienst**Algemeen**

Uw commissie heeft geconstateerd dat deputaten op een zeer consciëntieuze wijze invulling hebben gegeven aan de opdrachten die de synode van 2007 gaf. Gelet op deze opdrachten was het voor deputaten niet nodig zich op te splitsen in secties. Wel werd het werk steeds verdeeld onder de broeders. In gezamenlijkheid spraken ze over elkaars werk en stelden ze de resultaten er van vast. Alle vergaderingen kenmerkten zich door een open en broederlijke sfeer, in hartelijke verbondenheid aan de Heilige Schriften en de gereformeerde belijdenis.

Evaluatie opdrachten GS 2007

De volgende opdrachten heeft uw commissie geëvalueerd:

Opricht 1

De twee conceptdoopformulieren en het concepthuwelijksformulier definitief vast te stellen en vrij te geven voor gebruik in de kerken en deputaten op te dragen door middel van publicatie deze beschikbaar te stellen voor de kerken.

Evaluatie

Uw commissie heeft vastgesteld dat deze opdracht nauwkeurig uitgevoerd is met de verwerking van de voorgestelde wijzigingen zodat deze liturgische formulieren aan de kerken ter beschikking konden worden gesteld.

Opricht 2

De twee conceptavondmaalsformulieren die door de synode waren vastgesteld als 'proeve' aan de kerken toe te sturen met het verzoek ze op enigerlei wijze te beproeven en deputaten middels het invullen van een enquête op de hoogte te brengen van de waardering van deze nieuwe formulieren.

Evaluatie

Uw commissie is bij de evaluatie uitgegaan van de definitie die de generale synode heeft gegeven van een 'proeve'. 'Een proeve' is een zodanig concept, goedgekeurd door de generale synode dat de toets van Schrift en Belijdenis kan doorstaan en dat het beproeven hiervan in de kerken allereerst een taak is van de kerkenraden, die met het oog daarop ook de gemeente als geheel kan inschakelen door de proeve te gebruiken in de eredienst. Kort na het publiceren en verzenden van de conceptavondmaalsformulieren bleek dat er een aantal onjuistheden in voorkwam. Eén tekstwijziging die de synode had vastgesteld, bleek niet doorgevoerd te zijn en een aantal andere die de synode niet had overgenomen, was wel doorgevoerd. In een brief d.d. 5 februari 2009 hebben deputaten de kerken op de hoogte gebracht van deze onjuistheden en gevraagd de conceptformulieren op deze punten aan te passen. In de bijlage van deputatenrapport zijn ze terug te vinden. Uw commissie heeft de wijzigingen doorgelopen en voorgesteld de tweede wijziging op blz. 14 aan te vullen met 'en de naaste'. De laatste passage luidt dan: '... God en de naaste van harte en oprecht te dienen'.

De beide door de synode vastgestelde conceptformulieren voor het heilig avondmaal zijn door deputaten aan de kerkenraden in een brochure toegezonden met het verzoek om als 'proeve' deze formulieren te toetsen en daarvan verslag te doen aan deputaten.

We constateren dat de reacties uit de kerken mager zijn. Van de 183 kerken die een en andermaal werden aangeschreven, hebben er in totaal slechts 45 (24,6 %) gereageerd. Dit betekent een kwart van de kerken. Deputaten hebben alle voorstellen tot wijziging van de aangeboden concepten besproken en overwogen. Een aantal voorstellen hebben zij overgenomen. In de bijlage doen ze een voorstel tot wijziging.

Het eerste conceptavondmaalsformulier zo omvormen dat het in twee delen gebruikt kan worden, lijkt deputaten niet goed mogelijk. Er is dan zo'n grote ingreep in het formulier nodig dat er eigenlijk een nieuw formulier ontstaat. Uw commissie heeft doorgevraagd op dit laatste punt. Zij vindt dat deputaten te weinig zijn tegemoetgekomen aan de behoefte van de kerken om aan te geven welk deel geschikt is om tijdens de voorbereidingsdienst te lezen. Na hierover doorgesproken te hebben, blijkt dat deputaten gekozen hebben voor een formulier dat evenals het oude als een geheel wordt gezien. Het wordt aan de

kerken overgelaten of men een deel van het avondmaalsformulier - en zo ja, welk deel ervan - een plek geeft in de voorbereidingsdienst. De commissie acht het echter belangrijk dat tegemoet wordt gekomen aan de wens vanuit de kerken in deze. De suggestie van deputaten om bij de voorbereiding terug te vallen op een oude formulier vindt de commissie een verlegenheidsoplossing.

Alles overwegend kan de commissie achter het voorstel van deputaten staan om de twee conceptavondmaalsformulieren definitief vast te stellen en vrij te geven voor het gebruik in der kerken, nadat er de voorgestelde wijzigingen aangebracht zijn.

De vraag die bij deputaten leeft, luidt: is het de bedoeling dat we in de lijn van de besluiten van de synoden van 2001 en 2004 verder werken aan het opstellen van nieuwe formulieren? Te denken zou zijn aan een nieuw formulier voor de volwassendoop en voor de bevestiging van predikanten en van ouderlingen en diakenen. Deputaten stellen zich beschikbaar om dergelijke formulieren te gaan samenstellen. Als ze tot stand zouden mogen komen, zouden we straks een bundel met nieuwe formulieren voor alle liturgische handelingen hebben. Behalve voor het uitsluiten en weer opnemen van tuchtwaardige leden van de gemeente. Deputaten zijn van mening dat formulieren voor een dergelijke situatie nauwelijks gebruikt worden en daarom niet opnieuw opgesteld behoeven te worden.

Uw commissie heeft hierover met deputaten gesproken. Zij heeft gevraagd of het geen optie is om de bestaande herziene formulieren van de Gereformeerde Bond hiervoor te gebruiken. Deputaten achten het meer in de lijn van de besluiten van de synode van 2001 en 2004 om zelfstandig nieuwe formulieren samen te stellen. Dit komt ook tot uiting in hun voorstel 3.3. aan de synode. Om het geheel van de formulieren compleet te maken, lijkt het de commissie goed dat de formulieren afsnijding en wederopname in gemeente, ook opgenomen worden in een uit te geven bundel. Dat kan volstaan worden met een taalkundige herziening.

Opdracht 3

Deputaten erediensdienst op te dragen om, eventueel in samenwerking met andere daartoe geëigende deputaatschappen en/of commissies binnen het geheel van de gereformeerde gezindte, vanuit de Schrift en de belijdenis van de kerk antwoord te geven op de vraag: a. wat een erediensdienst - in het bijzonder de zondagse erediensdiensten - van de gemeente ten diepste is; b. wat de consequenties zijn van de huidige cultuur en het hedendaagse levensgevoel voor de erediensdienst. Deputaten dienen het uitvoeren van deze opdracht te doen in overleg met de vakgroep diaconologie van de Theologische Universiteit te Apeldoorn.

Evaluatie

Het blijkt dat deputaten zelfstandig te werk zijn gegaan. Gelet op het resultaat kunnen we stellen dat zij aan deze opdracht een goede invulling hebben gegeven. Het eerste concept is aan de vakgroep diaconologie van de Theologische Universiteit gezonden met de vraag hierop commentaar te leveren en eventuele andere suggesties aan te dragen die van belang kunnen zijn voor de definitieve versie van het rapport. De opmerkingen en suggesties zijn in de definitieve versie verwerkt.

Vanwege de uitgebreidheid van de studieopdracht en de beperktheid van de tijd is het er niet van gekomen in contact te treden met andere deputaatschappen en commissies binnen de gereformeerde gezindte, die met deze materie bezig geweest zijn. Wel is gebruik gemaakt van allerlei literatuur en studiemateriaal dat binnen de gereformeerde gezindte op dit terrein is verschenen.

Uw commissie heeft met veel waardering kennis genomen van deze studie. Wel vraagt zij met deputaten zich af: wie zijn met deze studie gediend, en wie zullen er zich door laten leiden? Toch ondersteunt uw commissie de visie van deputaten dat zij met deze studie het gehele kerkverband kunnen dienen en haar voorstel over te nemen de in dit rapport geboden bezinning op de invloed van de cultuur op de liturgie in de vorm van een handreiking aan de kerken te doen toekomen.

Opdracht 4

Uitgave van de criteria voor het kerkelijk lied in de vorm van een handreiking:

1. de uitgewerkte criteria in de vorm van een handreiking aan de kerken toe te zenden;
2. verder te werken aan instructiemateriaal hoe deze criteria in de praktijk kunnen functioneren om zo kerkenraden zoveel mogelijk terzijde te staan in het beoordelen van liederen

Evaluatie

Uw commissie kan hier kort over zijn en rapporteren dat we hebben kennisgenomen van de correcte uitvoering van deze opdracht zoals verwoord in het rapport van deputaten.

Verder heeft uw commissie met deputaten doorgesproken over het volgen van de ontwikkeling met betrekking tot het nieuwe liedboek. Deputaten doen in hun rapport nauwkeurig verslag van hun werkzaamheden daaromtrent.

Voorstel tot besluit

De commissie stelt de synode voor het volgende te besluiten:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen hartelijk te danken voor hun arbeid;
2. de twee conceptavondmaalsformulieren definitief vast te stellen, vrij te geven voor gebruik in de kerken en, nadat de door deputaten en commissie voorgestelde wijzigingen zijn aangebracht, door middel van een publicatie beschikbaar te stellen. Tevens dat deputaten aangeven hoe kerkenraden om kunnen gaan met de wens om een gedeelte van de formulieren te lezen tijdens de voorbereidingsdienst;
3. deputaten de opdracht te geven verder te werken aan nieuwe liturgische formulieren, waarbij te denken valt aan een nieuw formulier voor de volwassendoop, voor de bevestiging van predikanten en voor de bevestiging van ouderlingen en diakenen;
4. deputaten in overweging te geven wat betreft een formulier voor afsnijding van c.q. wederopname in de gemeente, te volstaan met een taalkundige herziening;
5. deputaten de opdracht te geven om de in dit rapport geboden bezinning op de invloed van de cultuur op de liturgie in de vorm van een handreiking aan de kerken te doen toekomen;
6. deputaten de opdracht te geven de ontwikkelingen met betrekking tot het Nieuwe Liedboek te blijven volgen;

7. opnieuw deputaten te benoemen.

K. Visser, rapporteur

BIJLAGE 39
Artikel 82, 168

Rapport van deputaten contact met de overheid

1. Inleiding

Hieronder treft u het verslag aan van onze werkzaamheden in de jaren 2007-2010. Het betreft, zoals ons gevraagd is, een verslag op hoofdlijnen. Dat betekent dat tal van onderwerpen die ook onze aandacht hadden in dit verslag onvermeld blijven. Uiteraard zijn we graag bereid om in uw (commissie)vergadering een toelichting te geven op dit verslag en op onze werkzaamheden.

2. Samenstelling deputaatschap

Ons deputaatschap bestond in de afgelopen periode uit prof.dr. T.M. Hofman (voorzitter), mr. H. de Hek (secretaris en gedelegeerde in het CIO), br. J.W. Overeem (plaatsvervangend gedelegeerde in het CIO), drs. G.L. Born, ds. C.A. den Hertog, prof.dr.ir. H. Jochemsen en mr. H.M. Oevermans. Secundus was drs. A. Hakvoort.

We hebben elfmaal vergaderd. Geen van de deputaten was langdurig verhinderd zijn werkzaamheden als deputaat te verrichten, zodat we geen beroep hebben hoeven doen op onze secundus.

Broeder Overeem, die vijftien jaar deputaat is geweest, is niet beschikbaar voor een nieuwe termijn als deputaat. Deputaten zijn hem dankbaar voor het werk dat hij mocht verrichten.

3. Opdrachten GS 2007

De GS van 2007 heeft betreffende ons deputaatschap het volgende besloten:

1. deputaten op te dragen zich te bezinnen op de in de paragrafen 5 en 7 van het deputatenrapport omschreven vragen;
2. deputaten op te dragen in samenwerking met deputaten geestelijke verzorging van de militairen in overleg te treden met de TUA om aanstaande predikanten reeds bij hun studie opmerkzaam te maken op de mogelijkheid (voor een tijd) in de krijgsmacht te dienen.

In het vervolg van dit rapport komen we op deze twee opdrachten - meer in het bijzonder op de wijze waarop wij invulling hebben gegeven aan deze opdrachten - terug.

4. Activiteiten in een hoofdlijn

De periode 2007-2010 is een goede periode geweest voor ons deputaatschap. We hebben onze werkzaamheden met vreugde en in betrekkelijke rust kunnen doen. Uiteraard hebben we de gebruikelijke werkzaamheden verricht.

Allereerst is, door middel van het schrijven van brieven, meegeleefd met het wel en wee in het Koninklijk Huis. Verder hebben we contact onderhouden met de deputaten uit de GKv - in de zomer van 2009 heeft een gesprek plaatsgevonden - en met onze vertegenwoordigers in de diverse CIO-commissies. De secretaris heeft vrijwel alle vergaderingen van het CIO bijgewoond. Ook hebben we ons op de hoogte gehouden van de activiteiten van het Platform Zorg voor Leven en van het Platform voor Waarden en Normen. Daarnaast zijn we betrokken geraakt in een nieuw gestart overleg van kerken uit de (volle) breedte van de gereformeerde gezindte, waar de vraag centraal staat naar de plaats van de kerken in de samenleving en jegens de overheid, een vraag waar wij ons in verband met onze eerste opdracht mee hebben bezig gehouden. Incidenteel zijn er contacten geweest met andere kerken over het al dan niet schrijven van brieven aan de overheid omtrent aangelegen maatschappelijke thema's, zoals de (evaluatie van de) abortus- en euthanasiewetgeving en de onderwijsvrijheid (toegespitst op het beleid van reformatorische scholen rond homoseksuele leerkrachten).

Onze voorzitter heeft op verzoek van de CGK Goes meegedacht over het starten van een plaatselijk CIO. Ook overigens hebben we plaatselijke kerken geadviseerd over vragen op ons werkgebied. Vaak gebeurde dat telefonisch of per email.

Verder hebben we ons intensief beziggehouden met de gevolgen van de ingrijpende ontwikkelingen op het gebied van de verhouding van kerk en samenleving die zich de laatste jaren hebben voorgedaan. Die bezinning heeft geresulteerd in een notitie, die aan dit rapport is gehecht.

5. Kerk en recht

In ons vorige rapport hebben we naar aanleiding van het vonnis van de kantonrechter te Lelystad (en het vonnis van de voorzieningenrechter te Zwolle) in 'de kwestie Zeewolde' de vraag opgeworpen in hoeverre de procedure van geschillenbeslechting in onze kerken voldoet aan de eisen die het burgerlijk (proces)recht stelt. Inmiddels is in deze zaak door het Gerechtshof te Arnhem een arrest geweest. Uit dat arrest kan de voorzichtige conclusie worden getrokken dat onze kerkelijke procedures, mits zorgvuldig gevoerd en aangevuld met op de desbetreffende zaak toegesneden waarborgen betreffende het horen van belanghebbende en van eventuele getuigen, zodanig voldoen dat het niet (volledig) voeren van een dergelijke procedure er toe leidt dat de betrokkene niet bij de burgerlijke rechter terecht kan voor een inhoudelijk oordeel. Het is wel passend daarbij enkele kanttekeningen te plaatsen:

- in de kwestie Zeewolde is door de PS - wellicht naar aanleiding van de beslissing van de voorzieningenrechter - zeer omzichtig gemanoeuvreed. In die zin was deze kwestie uniek. Het is de vraag of een 'doorsneezaak' hetzelfde beeld laat zien;
- essentieel was dat appelland de kerkelijke procedure niet volledig heeft doorlopen. Hoe door het

- hof geoordeeld zou zijn wanneer appelland na een voor hem negatieve uitspraak van de GS een procedure begonnen zou zijn bij de burgerlijke rechter is onduidelijk;
- uit het arrest, maar vooral uit het daaraan voorafgaande tussenarrest, volgt dat de wijze van kerkelijke geschillenbeslechting voor professionals op dat gebied verre van eenvoudig te doorgronden is. Dat roept de vraag op of een betere afstemming op het wereldlijke procesrecht van de kerkelijke geschillenprocedure niet wenselijk is.

6. Ontwikkelingen in het CIO

Ook in de afgelopen periode hebben we geparticipeerd in het CIO, het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken. Konden we in ons vorige verslag melden dat het aantal lidkerken van het CIO sterk gegroeid is, thans kunnen we melden dat sprake is geweest van een stormachtige groei. Veel kleinere kerken, vooral van evangelische signatuur, hebben zich bij het CIO aangesloten, maar daarnaast hebben in de afgelopen periode onder meer de Gereformeerde Gemeenten in Nederland en (de Nederlandse kerkprovincie van) de Anglicaanse kerk zich als lid aangemeld. Een belangrijke reden voor het lidmaatschap is de ANBI-regeling. Het CIO heeft een convenant met de belastingdienst gesloten, inhoudende dat de bij het CIO aangesloten kerken en hun zelfstandige lichamen en onderdelen (dus ook plaatselijke gemeentes) met de daaronder ressorterende verenigingen c.a. als ANBI-instelling worden aangemerkt. Plaatselijke kerken, zendingscommissies, vrouwenverenigingen etc. hoeven nu niet zelf een ANBI-status aan te vragen. De band met het kerkgenootschap volstaat wanneer dat kerkgenootschap bij het CIO is aangesloten en verklaard heeft aan de voorwaarden van de ANBI-regeling te voldoen. Begin 2010 is door de secretaris, na overleg met deputaten financieel, een nieuwe ANBI-verklaring ingevuld, ondertekend en aan de fiscus geretourneerd.

Alleen al vanwege de voordelen van de ANBI-regeling is het lidmaatschap van het CIO van groot belang. In dit verband moet opgemerkt worden, dat aan de aangepaste ANBI-regeling veelvuldig overleg tussen het CIO en de fiscus is voorafgegaan en dat mede dankzij de krachtige lobby van het CIO een voor de kerken goed werkbare regeling tot stand is gekomen. Voor de inmiddels ingevoerde regelgeving over de verplichting van kerken zich in te schrijven in het Handelsregister geldt hetzelfde. Aan deze regelgeving is intensief overleg tussen het CIO en het Ministerie van Economische Zaken vooraf gegaan. Dat overleg heeft geleid tot meer begrip bij de wetgevingsambtenaren voor de bijzondere positie van kerken en uiteindelijk tot een regeling die er toe leidt dat kerkgenootschappen kunnen volstaan met één centrale inschrijving, een inschrijving die voor onze kerken inmiddels heeft plaatsgevonden.

Met het voorgaande raken we aan een toenemend probleem. Binnen de samenleving, maar ook binnen de overheid, is steeds minder kennis (en daardoor ook begrip) aanwezig over de bijzondere positie van kerken. De overheid is in toenemende mate geneigd om regels die gelden voor private rechtspersonen onverkort toe te passen op de kerken. Een gevolg daarvan is dat de kerken worden geconfronteerd met een toenemende regeldruk en met regels die moeilijk zijn in te passen in de specifieke context van de kerk. In een aantal gevallen kon interventie van het CIO de (onverkorte) toepassing van dergelijke regels op de kerken voorkomen.

Ten slotte is nog van belang dat het godsdienstonderwijs op openbare basisscholen inmiddels gefinancierd is. De uitbetaling van de leraren die zich hebben aangemeld, en die aan de daartoe gestelde kwaliteitseisen voldoen, verloopt via een speciale, in korte termijn in het leven geroepen en op touw gezette, landelijke organisatie, waaraan door het CIO-O leiding wordt gegeven. Bij de totstandkoming van de financiering van het godsdienstonderwijs is het CIO zeer actief betrokken geweest.

De groei van het CIO heeft ertoe geleid dat het CIO zich heeft bezonnen op zijn structuur, die betrekkelijk formeel is. Kort gezegd komt de structuur er op neer dat de afgevaardigden van alle lidkerken van de CIO deelnemen aan de plenaire vergaderingen van het CIO (doorgaans vier maal per jaar) en dat deze vergaderingen worden voorbereid door het moderamen. Het moderamen vertegenwoordigt het CIO ook naar buiten en voert namens het CIO overleg met derden. Een belangrijke rol is weggelegd voor de secretaris van het CIO, die voor deze taak ook parttime is vrijgesteld.

Overwogen is om het moderamen meer bevoegdheden te geven - het zou dan als het bestuur kunnen optreden - en de plenaire vergaderingen het karakter van een (halfjaarlijkse) ledenvergadering te geven. Op die manier zou de slagkracht van het CIO vergroot kunnen worden. Uiteindelijk is deze structuurwijziging niet doorgevoerd. Het moderamen was van oordeel dat ook binnen de huidige structuur adequaat geopereerd kan worden door het moderamen en dat het toenemende ledental van het CIO de besluitvorming binnen het CIO nog niet belemmerd heeft. Wel is een nieuw reglement vastgesteld waarin een aantal praktische zaken beter - en conform de gegroeide praktijk - geregeld is. Deputaten hebben met dit reglement ingestemd.

7. Kerk en geestelijke verzorging in de krijgsmacht

In de afgelopen periode hebben we een gesprek gehad met br. L. Boogerd, de vertegenwoordiger van onze kerken in CIO-M. Br. Boogerd stelde ons op de hoogte van de belangrijkste ontwikkelingen binnen de geestelijke verzorging in de krijgsmacht. De dienst geestelijke verzorging (DGV) is ondergebracht onder het centraal commando en krijgt een eenhoofdige leiding, niet zijnde hoofd van dienst van de verschillende denominaties. De leidinggevende en de hoofden van dienst hebben bevoegdheden in materiële zaken. De inhoudelijke invulling van het werk van de gv'ers blijft de verantwoordelijkheid van de zendende instanties. De leidinggevende en de hoofden van dienst hebben daarover niets te zeggen. Er is voorgesteld om de gv'ers te 'militariseren' (de gv'ers zijn dan geen burger meer, maar militair en vallen onder de militaire gezagsstructuren). Het daartoe strekkende voorstel is echter ingetrokken. De gv voorziet in een behoefte, vooral bij uitzendingen, meer in het bijzonder bij uitzendingen 'met een hoog loodgehalte'. De uitzendingen leggen wel veel druk op de gv'ers.

Ter uitvoering van onze opdracht hebben we contact gelegd met deputaten geestelijke verzorging van de militairen. In overleg met ons hebben zij het College van Bestuur van de TUA tweemaal schriftelijk

verzocht om in de opleiding aandacht te schenken aan de mogelijkheid om als predikant in de krijgsmacht te dienen, bijvoorbeeld door een legerpredikant of de hoofd krijgsmachtpredikant in de gelegenheid te stellen een college te verzorgen. Op dit verzoek is, ondanks rappels, geen inhoudelijke reactie ontvangen.

Wij menen met dit overleg met deputaten geestelijke verzorging van de militairen, resulterend in een herhaald verzoek, aan onze opdracht te hebben voldaan. Het is aan de GS om, desgewenst, op dit toch aangelegen onderwerp nadere opdrachten te verstreken, waarbij een opdracht aan het curatorium het meest voor de hand ligt.

8. Kerk en geestelijke verzorging bij justitie

We hebben een gesprek gehad met drs. G.L. Born, onze vertegenwoordiger in CIO-J. In dat gesprek kwam naar voren dat er eigenlijk permanent strijd is over de verdeling van formatieplaatsen tussen protestanten, katholieken en humanisten. Een probleem daarbij is dat, volgens onderzoeken, de protestantse pastores wat 'onzichtbaar' zijn. Recent is een onderzoek uitgevoerd door KASKI. De resultaten van dit onderzoek zijn voor de discussie over de verdeling van belang.

Er is een grote vraag naar justitiepredikanten uit de migrantenkerken. Allochtone gevangenen hebben een beeld van een predikant - (te) kort geformuleerd: een charismatisch leider met een uitbundige geloofsbeleving - waaraan de doorsnee justitiepredikant niet voldoet. Pastores die wel aan dit beeld voldoen, zijn doorgaans geen lid van één van de CIO-kerken en voldoen niet aan de opleidingseisen (een theologische opleiding op academische niveau). Inmiddels is voor dit probleem in overleg tussen het CIO-J en de dienst gv een oplossing gevonden. Die komt er op neer dat een opleiding op hbo-niveau volstaat, mits een aanvullende opleiding gevolgd wordt.

We hebben ook, conform onze gewijzigde instructie, een gesprek gehad met onze beide justitiepredikanten, ds. P.J. van Dam en ds. W.J. Plantinga. Beiden hebben verslag gedaan van hun werkzaamheden en hebben hun ervaringen met ons gedeeld. Het was goed om te horen dat zij, naast zorgen die er zijn en praktische problemen die samenhangen met het werk in een gesloten organisatie met een eigen structuur waarin geestelijke verzorging een 'Fremdkörper' is, zegen op hun werk ervaren en opmerken dat Gods Woord beslag legt op gedetineerden. Overigens gaven beiden aan dat ook hun werk teruggebracht kan worden tot de drie kerntaken van een predikant: Prediking, catechese en pastoraat.

Naar aanleiding van onze gesprekken met genoemde broeders vragen deputaten aandacht voor het fenomeen Kerken met Stip, een netwerk van kerken die openstaan voor ex-gedetineerden. Er is nog geen gemeente uit de CGK lid van dit netwerk. Het zou zeer aan te bevelen zijn wanneer ook gemeenten van ons kerkverband aansluiting zoeken bij dit netwerk en op deze wijze gestalte geven aan het verlangen om ook ex-gedetineerden te bereiken met de boodschap van Gods genade. Overigens heeft De Wekker in de verslagperiode, naar aanleiding van een verzoek van deputaten, ook aandacht besteed aan het justitiepastoraat en aan Kerken met Stip.

9. Kerk en gezondheidszorg

In de afgelopen synodeperiode is ds. P.W. Hulshof als vertegenwoordiger in CIO-G opgevolgd door zr. L. Romkes. In het gesprek met haar kwam naar voren dat de bezuinigingen in de gezondheidszorg nadelig zijn voor de geestelijke verzorging. Er is een tendens zichtbaar om te werken via expertcentra, die geestelijke verzorging op afroep beschikbaar stellen. Voor een goede geestelijke verzorging is echter essentieel dat de geestelijk verzorger op de werkvloer present is en niet wordt 'ingevlogen'. Binnen de beroepsgroep van de gv'ers staan nut, noodzaak en meerwaarde van de kerkelijke zending van gv'ers ter discussie. We vinden de kerkelijke zending wel wezenlijk. Het is van belang dat de kerken in de geestelijke verzorging ook als kerken present zijn. De zorginstellingen willen professionele geestelijke verzorgers, die breed inzetbaar zijn en vooral niet te zwaar op het budget drukken. Ook om die reden doet de hbo'er zijn intrede in de geestelijke verzorging.

Een punt van aandacht is de positie van de gv'er in onze kerken. Zoals aangegeven is de kerkelijke zending van gv'ers van belang. Het is dan ook wenselijk dat personen die vanuit onze kerken werkzaam zijn in de geestelijke verzorging ook (uit)gezonden worden. De indruk bestaat dat zending en ambt nogal eens met elkaar verward worden. Dat betekent in de praktijk dat het voor zusters die in de geestelijke verzorging werkzaam zijn niet (goed) mogelijk is om een kerkelijke zending te ontvangen. Op deze wijze wordt voor hen een onnodige drempel opgeworpen. We achten het - juist vanwege de betekenis van de kerkelijke zending - van belang dat duidelijkheid ontstaat over dit onderwerp, in die zin dat de kerken uitspreken wat er nodig is voor een zending en hoe de verhouding tussen ambt en zending is.

Over deze vragen hebben we contact opgenomen met deputaten voor de gezondheidszorg en deputaten kerkorde en kerkrecht. We hebben begrepen dat laatstgenoemde deputaten de GS zullen dienen met een voorstel op dit punt. Om die reden zullen wij de GS geen voorstel doen over dit onderwerp.

10. Kerk en godsdienstonderwijs op openbare basisscholen

In deze verslagperiode is br. M.H. Baan tot vertegenwoordiger benoemd in het (betrekkelijk recent opgerichte) CIO-O, dat zich bezighoudt met het godsdienstonderwijs op openbare basisscholen. Op dit terrein hebben zich belangrijke ontwikkelingen voorgedaan. Was het godsdienstonderwijs op openbare basisscholen voorheen doorgaans een kwestie van vrijwilligerswerk (vaak de plaatselijke PKN-predikant met enkele vrijwilligers), nu is een nieuwe regeling in het leven geroepen die met zich brengt dat het geven van godsdienstlessen op basisscholen vergoed wordt. Daar staat wel tegenover dat kwaliteitseisen gesteld worden aan degenen die deze lessen geven. Vanuit CIO-O is dit proces begeleid. Het heeft er toe geleid dat een instituut in het leven is geroepen (de Stichting Protestants Christelijk Godsdienstig Vormings Onderwijs, PCGVO) dat fungeert als centrale werkgever van de docenten die op de verschillende openbare basisscholen protestants godsdienstonderwijs verzorgen. CIO-O fungeert als zappende instantie namens de protestantse kerken in het overleg met andere partners over de 'institutionele inbedding' van het godsdienstonderwijs. De ontwikkelingen maken het mogelijk dat het protestantse godsdienstonderwijs op openbare scholen een (kwaliteits)impuls krijgt.

11. Kerk en kerkgebouwen c.a.

Ook met onze vertegenwoordiger in CIO-K, br. J. Hoogendoorn, hebben we een gesprek gehad. Op het - brede - terrein van CIO-K hebben zich veel ontwikkelingen voorgedaan. Om er enkele te noemen:

- In dit rapport is al melding gemaakt van de ANBI-regelgeving. Deputaten volgen de ontwikkelingen nauwlettend, dit in overleg met deputaten financiële zaken. Het is van groot belang dat de kerken zich strikt houden aan de door de belastingdienst vastgestelde voorwaarden, zodat geprofiteerd kan blijven worden van de gunstige regeling die nu op kerken van toepassing is.
- De wijzigingen in de Handelsregisterwet brengen met zich mee dat ook kerken zich in het Handelsregister dienen te registreren. Ook over dit onderwerp is in het rapport al het een en ander geschreven.
- Per 1 november 2008 is een nieuw Gebruiksbesluit in werking getreden. Het Gebruiksbesluit beoogt een landelijke uniformering van voorschriften omtrent brandveilig gebruik van bouwwerken, open erven en terreinen. Een gebruiksvergunning is thans niet meer noodzakelijk, maar kerkelijke gebouwen dienen wel te voldoen aan het gebruiksbesluit. Op het gebied van de bouwregelgeving zullen naar verwachting andere ingrijpende veranderingen plaatsvinden, zoals de mogelijke integratie van het Bouwbesluit en het Gebruiksbesluit en de invoering van een zogenaamde Omgevingsvergunning. Deze ontwikkelingen zijn ook van belang voor de bouw en het beheer van kerkgebouwen. Ook hier geldt weer dat de regels zijn geschreven voor gebouwen in het algemeen, waardoor onverkorte toepassing op kerkgebouwen knelpunten kan opleveren.
- Op het gebied van energie vinden de nodige ontwikkelingen plaats. Genoemd kunnen worden de gezamenlijke inkoop van energie door kerken, een initiatief waar veel plaatselijke CGK-kerken aan deelnemen en de regeling omtrent de terugkeer van de jaarlijkse energiebelasting.
- Niet onvermeld kan blijven dat zich in de afgelopen periode grote (financiële) problemen hebben voorgedaan bij SIKN (de organisatie die zich bezighield met kerktelefoon). SIKN is afgebouwd. De renderende onderdelen zijn verkocht aan een private onderneming, de restschuld is betaald door de deelnemende kerken (ook onze kerken hebben, middels deputaten diaconaat, een bijdrage geleverd) en de vrijwilligers van SIKN blijven betrokken bij de promotie en ondersteuning van (nieuwe vormen van) kerktelefonie.
- 2008 was het Jaar van het religieus erfgoed. CIO-O was betrokken bij diverse activiteiten die in dat verband plaatsvonden. Deputaten hebben de indruk dat het jaar binnen onze kerken weinig aandacht heeft getrokken.
- Binnen andere kerkgenootschappen komt bezinning op gang over de functie van kerkgebouwen in de samenleving, ook als deze niet meer gebruikt worden voor kerkelijke samenkomsten. Er kan vastgesteld worden dat geen vast beleid geldt ten aanzien van de herbesteding van kerkelijke gebouwen. Deputaten stellen vast dat dit beleid ook in onze kerken ontbreekt. Kerkenraden handelen naar bevind van zaken. Doorgaans lijken financiële motieven (het hoogste bod) de doorslag te geven. Deputaten vragen zich af of het niet zinvol is dat ook in onze kerken systematisch wordt nagedacht over de herbesteding van kerkelijke gebouwen, zodat kerkenraden in voorkomende gevallen bij een beslissing over het 'afstoten' van een kerkgebouw een houvast hebben.
- Het monumentenbeleid van de overheid is op diverse onderdelen gemoderniseerd. De algemene tendens lijkt te zijn dat de overheidsbijdrage vermindert en dat binnen het (slinkende) budget maar verhouding (te) weinig ruimte beschikbaar is voor kerkelijke monumenten.

12. Kennis over het beheer

Het beheer van een plaatselijke kerk lijkt steeds complexer te worden. Dat hangt samen met het feit dat de relevante regelgeving ingewikkelder wordt en nog al eens wijzigt, maar ook met het feit dat het maatschappelijke leven, waaraan de kerk ook gewoon deelneemt, complexer wordt. Wanneer in aanmerking wordt genomen dat het beheer wordt uitgeoefend door vrijwilligers, van wie niet verwacht mag worden dat zij zicht hebben op alle relevante ontwikkelingen, ligt de conclusie voor de hand dat toerusting voor deze beheerders - in de praktijk doorgaans: leden van commissies van beheer en penningmeesters - zeer gewenst is. Deputaten stellen vast dat daarvoor binnen onze kerken geen structuur bestaat. Een organisatie voor leden van commissies van beheer ontbreekt. Een centraal punt, waarvoor zij terecht kunnen met vragen en advies over beheerszaken en dat ook ongevraagd relevante informatie verstrekt, ontbreekt eveneens.

Het is deputaten bekend dat sommige gemeentes (tegen betaling van de daarvoor vastgestelde contributie) zijn aangesloten bij het Steunpunt Kerk en Werk, dat binnen de GKV als vraagbaak voor beheerszaken opereert. Aansluiting bij dit Steunpunt zou een mogelijkheid zijn om te voorzien in de door deputaten geconstateerde behoefte. Een mogelijkheid is ook dat onze kerken zelf de informatievoorziening over beheerszaken structureren, bijvoorbeeld door het uitgeven van een nieuwsbrief met relevante informatie. Beide mogelijkheden hoeven elkaar niet uit te sluiten: Er zou een nieuwsbrief kunnen worden uitgegeven en plaatselijke gemeentes zou de weg gewezen kunnen worden naar het Steunpunt.

De vraag rijst wie de nieuwsbrief zou moeten samenstellen. Deputaten achten zich daartoe niet bekwaam, vanwege het in hoge mate technische en financiële karakter van veel onderwerpen op het terrein van het beheer. Deputaten hebben overleg gehad met de directeur van het Landelijk Bureau, maar die heeft laten weten dat ook het Landelijk Bureau de expertise mist om de informatievoorziening te coördineren.

Deputaten zullen de GS voorstellen om over dit onderwerp een beslissing te nemen, waarbij we in het midden laten door wie de coördinerende rol vervuld zou kunnen worden.

13. Voor een dubbeltje ...

Op het grensvlak van kerk en overheid zijn diverse organisaties en stichtingen actief. In voorkomende gevallen participeren deputaten (op persoonlijke titel) dan wel andere leden van onze kerken in deze organisaties. Het komt geregeld voor dat deputaten benaderd worden met het verzoek een (geringe) financiële bijdrage aan de werkzaamheden van deze organisaties te leveren. In de afgelopen periode

ontvingen deputaten dergelijke verzoeken van de Stichting Kerkelijke Kunst (die veel werk doet op het gebied van het inventariseren en archiveren van kerkelijke kunst, diefstal preventie, het beheer van roerende zaken en het in kaart brengen van kerkelijke monumenten en adviseert bij de archivering van kerkelijke documenten) en van een stichting ten behoeve van een bijzondere leerstoel voor het justitiepastaat. Omdat ons deputaatschap niet beschikt over een eigen kas, kan het geen enkele financiële bijdrage leveren. Dat knelt, zeker wanneer de kerken wel baat hebben bij de activiteiten van de desbetreffende organisaties. Wanneer dan geen enkele financiële bijdrage gegeven kan worden, kan gemakkelijk de indruk ontstaan dat onze kerken voor (niet eens) een dubbelteje op de eerste rang willen zitten. Deputaten zouden graag een beperkt budget - € 750,- per jaar - krijgen om in voorkomende gevallen een bescheiden financiële bijdrage te kunnen leveren aan organisaties die op het werkkterrein van deputaten actief zijn en wier activiteiten ook in het belang zijn van onze kerken.

14. Kerk en overheid in de postmoderne samenleving

We sluiten dit rapport af met een verwijzing naar de bijgevoegde notitie, die wij ter vervulling van onze opdracht hebben opgesteld. In de notitie wordt het proces van totstandkoming beschreven, zodat daarover in dit rapport verder niets vermeld behoeft te worden.

Het is uiteraard wel van belang dat de bezinning van deputaten, die in de notitie z'n weerslag heeft gevonden, in de kerken 'te gelde wordt gemaakt'. Wij stellen in dat verband voor dat wij de notitie aan alle kerkenraden aanbieden en er in de landelijke kerkelijke bladen (De Wekker en Ambtelijk Contact) aandacht aan besteden. Deputaten zullen zich in de brief aan de kerkenraden ook uitdrukkelijk bereid verklaren om mee te werken aan de bespreking van de notitie binnen de diverse gemeentes en (desverlangd) op kerkelijke vergaderingen.

15. Voorstellen

Deputaten stellen uw vergadering voor:

- a. de handelingen van deputaten goed te keuren;
- b. opnieuw deputaten te benoemen;
- c. te besluiten dat (en op welke wijze) de informatievoorziening ten behoeve van commissies van beheer over beheerszaken gestructureerd wordt;
- d. deputaten een aanvullend budget van € 750,- per jaar toe te kennen om in voorkomende gevallen een bescheiden financiële bijdrage te kunnen leveren aan organisaties op het werkkterrein van deputaten actief zijn en wier activiteiten ook in het belang zijn van onze kerken;
- e. deputaten de opdracht te geven de notitie 'Kerk en overheid in de postmoderne samenleving' toe te sturen aan de kerkenraden en door middel van kerkelijke bladen aandacht te schenken aan deze notitie en het gesprek over deze notitie in de kerken te stimuleren.

Mr. H. de Hek, secretaris

Bijlage 1

Kerk en overheid in de postmoderne samenleving

1. Inleiding

De vorige GS gaf deputaten naar aanleiding van hun rapport aan de GS de opdracht om te onderzoeken of, en zo ja welke gevolgen de door deputaten in hun rapport geschetste veranderingen hebben voor de positie en de rol van de kerk (en van onze kerken) in de huidige Nederlandse samenleving, zowel in landelijk als in plaatselijk verband en wat de betekenis daarvan is voor de verhouding tussen onze kerken en de overheid.

De aanleiding voor deze opdracht, of beter: van het verzoek van deputaten om hun deze opdracht te verstrekken, was een verzoek dat de secretaris van deputaten van een journalist ontving om te laten weten wat de Christelijke Gereformeerde Kerken vonden van het beleid van het toenmalige kabinet inzake vluchtelingen. Dat verzoek bracht de secretaris in verlegenheid. Had de CGK wel een mening over dat onderwerp, en zo nee (want daar leek het op), was dat een gemis of juist niet? En als er wel een standpunt zou zijn, op welke wijze diende dat geuit te worden?

Dit rapport is de neerslag van de bezinning die binnen het deputaatschap heeft plaatsgevonden naar aanleiding van de verstrekte opdracht. Aan dit rapport liggen uitgebreidere rapporten over deelonderwerpen ten grondslag. Die deelrapporten zijn bediscussieerd tijdens een vergadering van deputaten met een aantal 'deskundige buitenstaanders', te weten dr. G. Buijs, mr. G. Holdijk, drs. C.C. den Hertog en drs. A. Huijgen. Bij deze 'expertmeeting' was ook een vertegenwoordiger van deputaten overheid van de Gkv aanwezig. De 'oogst' van de bijeenkomst is verwerkt in dit rapport. 'Bij het opstellen van het rapport is ook dankbaar gebruik gemaakt van de door de generale synode van de PKN van november 2009 vastgestelde handreiking 'De kerk en de democratische rechtsstaat - een positiebepaling'.

2. Vraagstelling en opzet

De centrale vraag is wat in deze tijd de positie van de kerk in het publieke domein is. Hoe moeten onze kerken (landelijk en plaatselijk) en leden zich opstellen in een tijd, die wel gedefinieerd wordt als een seculiere tijd (Charles Taylor), in een samenleving die post-christelijk¹ is en waar (orthodoxe) kerken en christenen over één kam geschoren worden met de als een bedreiging ervaren Islam.

In de notitie zal eerst, in paragraaf 3, ingegaan worden op Bijbelse gegevens over de taak van de overheid en de positie van de kerk in de samenleving en jegens de overheid. In deze paragraaf zal ook aandacht geschonken worden aan noties uit het gereformeerde belijden.

De notitie vervolgt, in paragraaf 4, met een - summier - schets van relevante ontwikkelingen in de

¹ Dit begrip wordt in culturele zin gebruikt.

samenleving die van belang zijn voor de positie van de kerk in de samenleving en voor de verhouding kerk en overheid. Bij deze schets zal ook naar het verleden gekeken worden. Dat is ook nodig om de ontwikkelingen in een perspectief te plaatsen.

De beide voorgaande onderwerpen komen samen in paragraaf 5 waarin wordt nagedacht over de vraag hoe de in paragraaf 3 verwoorde Bijbelse noties in de huidige situatie gestalte kunnen krijgen. Met een aantal consequenties voor de praktijk, in paragraaf 6, wordt het rapport afgesloten.

3. Bijbelse lijnen

Zowel het Oude als het Nieuwe Testament bevatten gegevens over de plaats van de overheid en de houding jegens de overheid. Bij het trekken van lijnen uit deze gegevens moeten we wel oog hebben voor de verschillende context van de Schriftgegevens. In het Oude Testament geeft God aanwijzingen en wetgeving aan zijn verbondsvolk. De positie van vorst en volk is nauw omschreven. In het Nieuwe Testament is aanvankelijk sprake van het volk Israël, grotendeels in de diaspora en van de wordende nieuwtestamentische gemeenten, veelal in een heidense omgeving. De Romeinse overheid is weliswaar dominant maar de situatie waarin de christelijke gemeenten moeten functioneren, varieert van plaats tot plaats.

Het is niet goed mogelijk om wat in het OT is vermeld over de taak van de vorst (veelal de vorst van het verbondsvolk Israël) rechtstreeks toe te passen op de taak van de (Nederlandse) overheid in de 21ste eeuw. Hooguit kunnen wat richtingen geduid worden. Ook voor de gegevens uit het NT geldt dat het verschil in situatie in aanmerking genomen moet worden.

Met inachtneming van het bovenstaande kunnen de volgende hoofdlijnen onderscheiden worden:

- a. God wil dat er orde heerst. Daarom zijn overheden door God ingesteld. Zij ontleen hun gezag aan God. (vgl. Dan. 2:21 en 27, Dan. 4:14, 17, Dan. 5:18, 19, Marcus 12:17, Rom. 13:1, 1Petr. 2:13-17).
- b. Dat schept ook een verantwoordelijkheid voor de overheid. Zij is, als Gods dienaar (Rom. 13:4), geroepen om de orde te handhaven - ze heeft de zwaarmacht en zorgt voor onpartijdige rechtspraak (zie Deut. 1:16, 17 en Deut. 16:18-20) - maar van haar wordt ook gevraagd om recht en gerechtigheid te bevorderen (vgl. voor dat laatste Psalm 72 en diverse oproepen van de profeten aan het adres van de overheid om recht en gerechtigheid te beoefenen, armen en wezen niet te (laten) onderdrukken, etc. - vgl. Jes. 32, Jer. 22:1-9, Amos 5) en om zich aan God te onderwerpen (vgl. Ps. 2). Niet de overheid, maar het recht heeft dus het laatste woord. Daar is ook de overheid aan gebonden (vgl. Deut. 17). Het handelen van de overheid dient genormeerd te zijn door gerechtigheid.
- c. Uit het voorgaande vloeit voort dat de overheden vanwege hun opdracht respect en gehoorzaamheid verdienen van alle mensen, dus ook van christenen (vgl. 1 Sam 24 6 en 11, Spreuken 24:21a, Rom. 13:1 en 5, Tit. 3:1, 1 Petr. 2:17). Uit wat hierna volgt, blijkt dat dit geen 'blinde gehoorzaamheid' is. De basishouding van respect sluit een kritisch volgen en bevragen van de overheid niet uit, maar juist in.
- d. De kerk respecteert de overheden en geeft de overheden een plaats in de voorbede. De christenen verschaffen de overheden de nodige middelen door het trouw betalen van belastingen (vgl. Marcus 12:17, 1 Tim. 2:2, Titus 3:1) en zoeken het goede voor de samenleving (vgl. Jer. 29:7).
- e. De Bijbel stelt grenzen aan de macht van de overheden en waarschuwt tegen grensoverschrijding. Dat volgt onder meer uit Marcus 12:17, maar ook uit Openbaring 13, dat een waarschuwend voorbeeld is van een overheid die niet minder, maar meer wil doen dan die van Rom. 13. In zo'n situatie van grensoverschrijding, eindigt de plicht van gehoorzaamheid aan de overheden en geeft de gehoorzaamheid aan God de doorslag (vgl. Dan. 3 en Hand. 5:29).
- f. Veel koningen van Israël hadden hun 'eigen' profeet (Saul - Samuël, David - Nathan, Achab - Elia, etc.). Zo kan de kerk ook vandaag geroepen worden als profetisch wachter. Zij waarschuwt de overheid bij een overschrijding van de grenzen. Zij spreekt de overheid ook aan op (het verzaken van) haar plicht tot het oefenen van recht en gerechtigheid (vgl. Hand. 24:25).
- g. De overheid heeft een plaats in het voorlaatste, haar gestalte is voorlopig, waar de kerk het laatste geloof en verwacht, het Koninkrijk van God. Dat geeft de kerk ook een zekere ontspanning jegens de overheid.

Bovenstaande lijnen komen deels ook tot uiting in wat de GS van onze kerken in 1968/1969 heeft uitgesproken als verduidelijking van artikel 36 NGB:

'En aldus geroepen bij te dragen tot de opbouw van een Gode welgevallige samenleving der mensen, heeft de overheid, in onderwerping aan de wet Gods, zich verre houdende van alle volstrekte machtsoefening, op het aan haar zorg toevertrouwde terrein en met de haar toekomstige middelen te bevorderen dat het volk leeft naar de eis van Gods Wet, en voorts iedere belemmering voor de prediking van het Evangelie en voor geheel de heilige dienst van God weg te nemen. Zij heeft deze roeping te volbrengen opdat het Woord des Heren zijn loop hebbe, het Koninkrijk van Jezus Christus voortgang vinde en alle antichristelijke macht worde tegengestaan.'

4. Ontwikkelingen op het gebied van de verhouding kerk en overheid

De veranderingen in de verhouding tussen kerk en overheid in de Nederlandse samenleving voltrekken zich niet in het luchtledige maar tegen de achtergrond van een aantal diep ingrijpende maatschappelijke en culturele processen. Bij elkaar genomen leiden deze processen tot een ander type samenleving waarin ook de verhouding tussen kerk en overheid er anders gaat uitzien.

Allereerst moet worden genoemd de overgang in een, twee generaties, van een wat statische industriële samenleving, naar een netwerksamenleving met binnenkort ongeveer vijftig procent hoogopgeleiden. Woorden als ontwikkeling, aan je zelf werken, etc. zijn in die netwerksamenleving onderdeel van het standaard vocabulaire. Individualisering en mobiliteit zijn trefwoorden.

Individualisering houdt in dat individuen zelf kunnen beslissen hoe ze zich en met welke sociale verbanden willen identificeren. Dit proces van individualisering gaat ook de kerken niet voorbij. De tijd van de gesloten verzuiling is zo goed als voorbij. Mensen kiezen zelf en veranderen ook regelmatig van keuzes. Een belangrijk gevolg van individualisering is dat de loyaliteit ten aanzien van instituten afneemt. Een ander belangrijk aspect dat verbonden is met het proces van individualisering is de afname van

hiërarchie. Traditionele gezagsverhoudingen zijn aan erosie onderhevig. Gezag moet verdiend worden, zeker ook door de overheid. Moderne burgers zijn mondig. Deze mondigheid – nog eens krachtig versterkt door de alom tegenwoordige media – maakt dat het besluitvormingsproces van de overheid niet los gezien kan worden van de manier waarop de publieke opinie tot stand komt. Formeel vindt de besluitvorming in het parlement (en de provinciale staten en gemeenteraden) plaats, maar de discussieprogramma's in de media spelen bij de meningsvorming een nauwelijks te overschatten rol. Dat maakt het wenselijk dat kerken en kerkleden zich mengen in het maatschappelijke debat. Dit proces van individualisering houdt direct verband met toegenomen technische mogelijkheden. De bewegingsvrijheid is enorm toegenomen, zowel digitaal als fysiek is de wereld klein geworden. Globalisering is een belangrijk begrip geworden. Veel problemen zijn te groot om per land op te lossen. Armoedebestrijding, het klimaatvraagstuk, vrede en veiligheid vereisen een wereldwijde aanpak. Processen van individualisering en globalisering hebben geleid tot veelvormigheid, ook wel pluriformiteit genoemd. Ging het er in Nederland en ook wel andere landen van West-Europa lange tijd vooral om hoe protestanten en rooms-katholieken min of meer in vrede konden samenleven, door de komst van niet-westerse allochtonen, veelal moslims, zijn de verhoudingen ingrijpend veranderd en complexer geworden. De democratische rechtsstaat blijkt minder een rustig bezit dan lange tijd gedacht. Zeker wanneer in dit verband ook het proces van secularisatie wordt betrokken. De gangbare trend in West-Europa is een afname van georganiseerde godsdienst en ook een sterke overtuiging – zeker bij aanzienlijke delen van de culturele en bestuurlijke elite – dat godsdienst een aflopende zaak is. De komst van de islam heeft op dit punt voor verwarring gezorgd. Ineens blijkt religie springlevend. De gedachte dat secularisatie een noodzakelijk gevolg is van technologische en wetenschappelijke vooruitgang was lange tijd overheersend, maar blijkt minder zeggingskracht te hebben, zeker wanneer men mondiaal naar deze processen kijkt. Misschien is West-Europa wel een uitzondering op de rest van de wereld.

Wat betekenen bovengenoemde processen van individualisering, globalisering en secularisering - waar natuurlijk veel meer over te zeggen zou zijn - nu voor de verhouding van de kerk tot de overheid? Om te beginnen is voor de overheid de eigen positie van de kerk vaak niet duidelijk. In het publieke domein wordt vaak een onderscheiding gemaakt tussen de sfeer van de markt, de sfeer van de staat en de sfeer van de burgersamenleving. De markt regelt het economisch verkeer, de staat bepaalt en handhaaft de spelregels en de burgersamenleving biedt ruimte voor opinievorming en het opbouwen van sociale netwerken die mensen kunnen inspireren tot gezamenlijke actie. De kerk werd vaak gezien als het vierde aspect van het publieke domein. Tegenwoordig wordt de kerk echter steeds meer gezien als een onderdeel van de burgersamenleving. Binnen het belastingrecht bijvoorbeeld wordt de kerk aangemerkt als een Algemeen Nut Beogende Instelling. Als onderdeel van de burgersamenleving wordt de kerk door de overheid gewaardeerd, zeker als ze bijdraagt aan de realisering van beleidsthema's van de overheid. Dat is minder het geval als de kerk krachtig getuigenis geeft van het Evangelie. Maar in de wereld zal ze er zich toch rekenschap van moeten geven dat ze gezien wordt als een van de organisaties die behoren tot de burgersamenleving of ook wel het maatschappelijk middenveld genoemd.

Vervolgens moet gewezen worden op de paradox dat een gesecculariseerde, pluriforme samenleving vaak grote moeite heeft met minderheden die geworteld zijn in religieuze tradities en die opvattingen koesteren - en die publiek willen uiten - die soms haaks staan op dominante opvattingen van de meerderheid. De Grondwet biedt minderheden ruimte om op basis van godsdienst of levensovertuiging eigen, afwijkende keuzes te maken en die ook - binnen de grenzen van de rechtsstaat - publiek te maken, terwijl de publieke opinie die niet altijd (volledig) wenst te honoreren. Werkelijk samenleven in een plurale samenleving valt niet mee. Naast religieus fundamentalisme is er ook seculier fundamentalisme. In dit kader wordt vaak het beginsel van de scheiding van kerk en staat genoemd. Vaak wordt het zo uitgelegd dat religieuze uitingen in het publieke domein niet mogelijk zouden zijn. 'Geloof is privé' wordt dan snel gezegd.

De werkelijkheid is wat genuanceerder, maar het valt in deze woelige tijden niet altijd mee de verbanden goed te zien. Dat hangt ook samen met de eigen opvattingen van bestuurders en politici over religie. In een toonaangevende notitie van het College van B&W van Amsterdam (2008) over de scheiding van kerk en staat valt te lezen dat bestuurders als gevolg van processen van individualisering en secularisering geneigd waren religie als achterhaald te beschouwen, zo niet als 'achterlijk'. Maar, zegt datzelfde College, niet gevoelens geven de doorslag, maar het kader dat de Grondwet biedt en de interpretatie die in de Nederlandse situatie altijd is gegeven aan het recht van minderheden om hun manier van leven ook in het publieke domein zichtbaar te maken.

Het principe van de scheiding van kerk en staat moet in dit verband niet overvraagd worden. Het betekent niet meer en niet minder dan dat er in de verhouding tussen kerk en staat over en weer geen institutionele zeggenschap mag zijn. De kerk bemoeit zich niet met de inrichting van de staat, en andersom grijpt de staat niet direct in in het kerkelijk leven. Dat is een groot goed.

De vrijheid van godsdienst, het gelijkheidsbeginsel en het beginsel van neutraliteit van de overheid zijn met elkaar verantwoordelijk voor een genuanceerde set van spelregels voor de relatie tussen overheid en kerk. In de Nederlandse traditie bijvoorbeeld wordt de neutraliteit van de overheid vaak inclusief uitgelegd. Dat wil zeggen dat de overheid godsdiensten en levensovertuigingen de ruimte biedt om zich publiek te manifesteren en ze daarin gelijk behandelt. En dat kan bijvoorbeeld betekenen dat een kerk subsidie ontvangt om voor de overheid maatschappelijk relevante werkzaamheden te verrichten. Maar dan kan het Humanistisch Verbond of een islamitische instelling ook aanspraak maken op subsidie. De subsidiëring van het bijzonder onderwijs, tot aan de TUA toe, is te danken aan deze inclusieve opvatting van neutraliteit.

In bijvoorbeeld een land als Frankrijk wordt daarentegen een meer exclusieve opvatting van neutraliteit gehuldigd en dat houdt een veel minder nadrukkelijke manifestatie in van religieuze uitingen in het publieke domein. De invulling en uitwerking van rechtsstatelijke uitgangspunten hangt direct samen met de nationale geschiedenis van een land. Het is overigens niet onmogelijk dat ook in Nederland de nabije toekomst een meer exclusieve opvatting van neutraliteit aan kracht zal winnen.

De plaats van de kerk in de moderne Nederlandse samenleving is in enkele decennia radicaal veranderd. Van het centrum naar de marge. Dat is misschien ook wel de gebruikelijke positie voor de gemeente

van Jezus Christus in deze wereld. De Nederlandse kerk maakt een proces door van kerk-zijn in een christelijke context naar kerk-zijn in een postchristelijke samenleving. Dat is een proces waarin nogal wat geleerd moet worden en mogelijk wel net zoveel afgeleerd.

5. De taak van de kerk anno nu

De kerk is naar de rand van de samenleving gedrongen². Tegelijkertijd blijft haar missie vanuit de Schrift gezien gelden tot het laatste der dagen. Deze situatie brengt mee dat we onze positie als kerk en als christenen en christelijke organisaties opnieuw moeten doordenken en verwoorden. Wat betekent deze schets van de situatie waarin de kerk zich bevindt nu in het licht van de eerder genoemde Schriftgegevens?

Drie benaderingen

Met het oog op beantwoording van deze vraag schetsen we eerst drie manieren waarop de verhouding tussen Evangelie en onze samenleving gezien kan worden. Die drie verhoudingen zijn: het Evangelie als welzijn van de samenleving, als crisis van de samenleving en als vernieuwing van het leven van de gelovigen, persoonlijk, als gemeente en in hun sociale verbanden. Deze drie verhoudingen kunnen we verbinden met drie manieren waarop de kerk (als instituut dan wel in haar leden) in de samenleving kan participeren en zich jegens de overheid opstelt. We werken deze drie verhoudingen en manieren van participeren nader uit.

1. Welzijn

In de eerste verhouding trachten christenen, naast anderen, in de samenleving verbeteringen te bewerkstelligen zo dat de waarden en normen van Gods Woord beter gestalte krijgen in maatschappelijke verhoudingen en het leven van mensen (vgl. het eerste gebruik van de wet). Ze trachten ongerechtigheid, bijvoorbeeld in verkeerde wetten en verstoorde verhoudingen, tegen te gaan en nood van mensen te lenigen, ook daar waar de directe oorzaken niet weggenomen kunnen worden. Dit kan via de politiek maar ook via particulier initiatief, bijvoorbeeld via hulpverlening en sociale veranderingen, en via diaconale activiteiten van kerken. Wat goed en schoon en waar is, heeft ten diepste God als Schepper en Onderhouder als bron. Overal waar die waarden bevorderd worden, straalt iets door van zijn heerschappij en genade.

Bij deze verhouding valt te denken aan allerlei instituties en beroepspraktijken waarin christenen 'de vrede voor de stad' trachten te zoeken (vgl. Jer. 29). Dit betekent een dienstbare opstelling waarbij het specifiek-christelijke vaak niet expliciet benoemd hoeft te worden. Het kan niettemin een belangrijke bijdrage zijn aan het handhaven of bevorderen van de menselijkheid in de samenleving en als zodanig een gestalte van Gods koningschap tonen.

In deze verhouding kan men bij de taak van de kerk denken aan twee invullingen:

- a. Allereerst kan de kerk als instituut ook in contact treden met de overheid om het goede voor de samenleving te bevorderen en daarin een eigen rol te vervullen. Bijvoorbeeld in het kader van de WMO of in discussies over de zondagsrust (maar laat zij dan niet primair, en zeker niet alleen, het gebod benadrukken maar het welzijn van de samenleving dat ermee gediend is). In de geestelijke verzorging in diverse maatschappelijke contexten zoekt de kerk Christus te dienen en de naaste tot zegen te zijn vanuit en met het Evangelie. In dit pastorale werk komt op het persoonlijke vlak ook de tweede verhouding aan de orde: de belofte van het Evangelie die tot vervulling kan komen in de weg van geloof en bekering.
- b. In de tweede plaats heeft de kerk de taak haar leden toe te rusten om als christen in de samenleving te staan en het eigen beroep als een roeping van Godswege te vervullen. 'Opdat zij uw goede werken zien en uw Vader die in de hemelen is verheerlijken.'

2. Crisis

In de tweede verhouding gaat het om het uitdragen van het Evangelie met woorden ontleend aan het Woord. Het Evangelie dat ieder mensenleven en iedere samenleving in de crisis brengt door duidelijk te maken dat dit leven niet is zoals het is bedoeld en dat vanuit de mens zelf ook nooit zal worden. De crisis waarin het Evangelie brengt, heeft als doel de mensen te leiden tot bekering en geloof in Christus en tot navolging van Hem. Deze benadering benadrukt de radicaliteit van de zonde, het bederf van de schepping en de fundamentele breuk tussen alle menselijke moraal en het Koninkrijk van God. Dit kan ook de pijn doen ervaren van het onrecht en de gebrokenheid in het leven.

Ook in de tweede verhouding kan bij de taak van de kerk als instituut aan twee invullingen gedacht worden (naast hetgeen hierboven is genoemd):

- a. In voorkomende gevallen zal de kerk profetisch spreken jegens overheid en samenleving. Daarbij kan het niet gaan om kwesties in het dagelijkse politieke handwerk. Het moet om, in het licht van het Evangelie, principiële kwesties gaan, die bijvoorbeeld de vrijheid van het geweten betreffen of ernstige aanslagen op de waarachtige humaniteit behelzen, zoals de Jodenvervolging in de nazitijd. Recentere voorbeelden zijn het opgeven van de fundamentele rechtsbescherming van alle burgers zoals in de euthanasiewetgeving en de huidige (dreigende?) 'demonisering' van alle islamieten door een opkomende politieke stroming. Of meer algemeen en positief geformuleerd een oproep aan de overheid om minderheden ruimhartig de gelegenheid te bieden gebruik te maken van de mogelijkheden van de democratische rechtsstaat. Van belang is dat de kerk in het doen horen van Gods oproep tot bekering en van zijn aanwijzingen ten leven, ook het bevrijdende ervan aan bod

² Illustratief hiervoor is een citaat van Rinnooy Kan in een recensie van een recent boek van James Kennedy:

'Een van zijn eerste hoofdstukken wijdt Kennedy aan religie in Nederland, vooral de rol van de protestantse kerken. Het is het enige hoofdstuk dat de lezer achterlaat met het gevoel deelgenoot gemaakt te zijn van betrekkelijk irrelevante overwegingen. Het hernieuwde zelfvertrouwen dat Kennedy de kerk aanbeveelt voor hun omgang met een 'onverschillige, zelfs vijandige' omgeving lijkt vooral door wanhoop ingegeven. Natuurlijk, er is belangstelling voor spiritualiteit, behoefte aan gezamenlijkheid, maar het is de vraag of bijvoorbeeld de door hem op historische gronden geprezen Remonstrantse Broederschap daarin kan voorzien.'

doet komen en niet alleen het normerende. Duidelijk zal zijn dat de kerk terughoudend moet zijn met een dergelijk spreken en dat de kracht ervan groter is als dat in eensgezindheid door (veel) kerken wordt gesteund.

- b. De kerk vraagt van zichzelf en van haar leden ook een bekering van de in-zichzelf-gekeerdheid. Het Evangelie van zonde en genade, van geloof, bekering en bevrijding, van vrijspraak en van dienstbaarheid, is een Evangelie voor de zondaren. Maar dan heeft de kerk, en hebben haar leden, ook de taak die zondaren op te zoeken. Anders gezegd, deze opdracht betekent dat de kerk zoekt naar wegen en vormen om de samenleving te bereiken. In de grote steden zijn onze kerken begonnen met het uitproberen van nieuwe vormen. Zouden we niet breder moeten zoeken naar manieren om mensen te bereiken die wel een geestelijke leegte ervaren maar die om welke reden dan ook de opvulling daar van nooit in een kerk van gereformeerd belijden zullen zoeken? In dit verband kan bijvoorbeeld gedacht worden aan evangelieverkondiging onder moslims. (Opkomen voor de burgerrechten van moslims, en aanhangers van andere godsdiensten, betekent overigens geen ontrouw aan de belijdenis dat Jezus Christus de Weg, de Waarheid en het Leven is.)

3. Vernieuwing

In de derde verhouding gaat het om voorbeelden van *christelijk leven*, om praktijken waarin, in onvolkomenheid en in voorlopigheid, iets zichtbaar kan worden van Gods heil en Zijn heilzame bedoelingen. In dit model staat de overtuiging centraal dat in het Koninkrijk van God de schepping en de cultuur ook naar haar materiële zijde, verlost en vernieuwd zullen zijn. De verlossing betekent niet het opgeven van de geschapen en culturele werkelijkheid, maar de vernieuwing ervan (vgl. Openbaring 21:24-26). Dit houdt in dat de oorspronkelijke bedoeling ervan gestalte krijgt. Dit vereist dat het leven, de levensverbanden en alle schepselen betrokken worden op God en zo hun bestemming vinden. De kerk en de christenen worden geroepen iets daarvan reeds nu gestalte te geven, ook al zal dat altijd stukwerk blijven. Zo kunnen bijvoorbeeld kennis en vaardigheden, zoals vormen van geneeskunde en zorgverlening, maar ook kunstvormen en technieken uit de diverse culturen door het Evangelie worden getransformeerd, geheiligd tot dienstbaarheid aan het Koninkrijk van God en daarmee aan het heil van mensen. Een hedendaags voorbeeld is de terminale palliatieve zorg waarin toegewijde zorg, ook van vrijwilligers en inclusief pastorale zorg, samen met hoogwaardige technologieën, mensen een zo goed mogelijke laatste levensfase trachten te geven.

Het gaat in deze verhouding om een diaconaal-charitatieve opstelling:

- a. Er ligt hier allereerst een taak voor de individuele christenen en christelijke maatschappelijke organisaties. In zorg en welzijn, in onderwijs en cultuur, bedrijfsleven en (internationale) hulpverlening worden christenen geroepen om op specifieke wijze iets te laten zien van de betekenis van het evangelie voor het leven en samenleven van mensen. Het gaat hier dus niet, zoals in de eerste verhouding, om geleidelijke verbeteringen in bestaande, niet christelijke verbanden, maar om christelijke initiatieven waarin christenen de betekenis van het evangelie in een specifiek samenlevingsverband gestalte proberen te geven. Niet vanuit een zelfgenoegzame pretentie maar vanuit een in ootmoed beleefde gelovige intentie. Op dit vlak spelen de discussies en worstelingen over de identiteit in maatschappelijke verbanden.
- b. Maar ook voor de kerk als instituut liggen er in deze verhouding taken:
 - allereerst kan de taak van toerusting van de gemeenteleden genoemd worden, bijvoorbeeld in de tweede dienst of in andere activiteiten;
 - in de tweede plaats valt te denken aan de wijze waarop het diaconaat in de gemeente zelf functioneert. Is de gemeente een creatieve, contrasterende minderheid die in haar bestaan en functioneren zelf al een gewetensfunctie heeft voor de samenleving om haar heen en tegelijkertijd een uitnodiging om mee te gaan doen? Een gemeenschap waarin andere waarden gelden dan in de wereld? Waarin aanzien en prestige niet afhangen van je maatschappelijke positie en prestatie of van bezit en het dragen van merkkleding. Waarin niet de eigen spirituele consumptie en het goede gevoel maatgevend zijn maar het heil van de gemeente en de naaste, etc.;
 - in de derde plaats kan gedacht worden aan de diaconale betrokkenheid - door middel van het verstrekken van hulp en menskracht - bij maatschappelijke projecten, in de omgeving (bijvoorbeeld het organiseren van een voedselbank of het ter beschikking stellen van het kerkgebouw ten behoeve van maatschappelijk activeringswerk) en verder weg (bijvoorbeeld het ondersteunen van hulpverleningswerk door kerken in Oost-Europa).

6 Consequenties

Hetgeen in de vorige paragrafen is beschreven, heeft consequenties voor de wijze waarop de kerk (en de plaatselijke kerken) zich heeft (hebben) op te stellen jegens overheid en samenleving. We benoemen er enkele:

- a. in haar spreken als kerk jegens de centrale overheid is de kerk terughoudend. Zij spreekt alleen als zij niet kan zwijgen wanneer het om belangrijke principiële kwesties gaat. In die gevallen probeert zij tezamen met andere kerken te spreken en op een wijze die ook voor niet-christenen helder en duidelijk is. Zij probeert dan ook duidelijk te maken dat de geboden van God heilzaam zijn en zoekt, zo mogelijk, naar argumenten die ook voor niet-gelovigen overtuigingskracht hebben;
- b. plaatselijke kerken proberen goede contacten op te bouwen en te onderhouden met de plaatselijke overheden door te participeren in overleggen tussen de burgemeester en de plaatselijke predikanten, Wmo-beraden, etc. en geregeld van hun belangstelling voor de plaatselijke overheid blijk te geven, bijvoorbeeld door de nieuwjaarsreceptie van de gemeente te bezoeken;
- c. plaatselijke kerken zoeken naar mogelijkheden om (diaconaal) betrokken te zijn op de samenleving, door - bij voorkeur samen met andere kerken ter plaatse - hulp en menskracht ter beschikking te stellen aan maatschappelijke projecten. Via Stichting Present zouden plaatselijke kerken met een dergelijk project kunnen beginnen;
- d. in de kerkdiensten wordt voor de overheden gebeden en wordt voorbede gedaan voor maatschappelijke problemen en noden. Gemeenteleden worden opgewekt om ook in het persoonlijk

- e. gebed overheid en samenleving te gedenken;
binnen de kerken is aandacht voor de vraag of en in hoeverre de gemeente zelf een contrasterende gemeenschap vormt;
- f. gemeenteleden worden toegerust ten aanzien van hun houding als christen jegens overheid en samenleving. Zij worden opgewekt om als christen, op de eigen plek, hun verantwoordelijkheid jegens de samenleving te nemen;
- g. gemeenteleden die daarvoor de gaven hebben ontvangen, worden gestimuleerd om in het maatschappelijk debat - en op de fora waar dat debat gevoerd wordt - een inbreng te hebben.

We zijn ons ervan bewust dat met aandacht voor de vraag in hoeverre de gemeente een contrasterende gemeenschap is en gemeenteleden hun roeping verstaan 'succes' nog niet verzekerd is en dat om daarvan wat in de praktijk te brengen een levend geloof en bekering vereist zijn. Maar waar, vanuit het Woord van God, de gemeente op haar verantwoordelijkheid - ook waar het gaat om het dagelijkse leven - gewezen wordt, mag daarvan ook zegen verwacht worden, voor de gemeente, haar leden, maar ook voor de samenleving.

BIJLAGE 40 Artikel 82, 168

Rapport 3 van commissie 5 inzake het rapport van deputaten contact met de overheid

Uw commissie heeft met dankbaarheid geconstateerd dat deputaten contact met de overheid met grote betrokkenheid hun arbeid hebben kunnen verrichten op tal van terreinen die met de relatie kerk-overheid te maken hebben. Br. Overeem is niet meer beschikbaar voor een nieuwe periode. Deputaten en uw commissie vermelden met dankbaarheid het werk dat hij heeft verricht.

Er is met deputaten doorgesproken over de opdrachten die de generale synode van 2007 hun heeft verstrekt. Allereerst betreft dat de bezinning op ontwikkelingen op het gebied van de verhouding kerk en samenleving. In een aparte bijlage getiteld *Kerk en overheid in de postmoderne samenleving* gaan deputaten uitvoerig op deze materie in. Vanuit Bijbelse lijnen en met oog voor een veranderende samenleving worden belangrijke aspecten aangereikt. Uw commissie heeft grote waardering voor deze bijlage. Door uw commissie is naar voren gebracht dat juist bij de inzet van de Bijbelse lijnen woorden als gerechtigheid en vrede beter zouden zijn als eerste woorden dan het woord orde, ook al verdient dat laatste woord een plaats in deze alinea. Deputaten zijn bereid een en ander in goede orde te herschikken. Er is met deputaten gesproken over de vraag of het niet goed zou zijn aan de dingen die in deze bijlage aangereikt worden meer bekendheid te geven, bijv. in schetsen voor verenigingen. Deputaten staan daar positief tegenover, maar zien geen mogelijkheden dat zelf uit te voeren. Ze zijn wel bereid de opdracht te aanvaarden te bezien of andere instanties meer mogelijkheden en expertise hebben op dit gebied. Uw commissie wil het grote belang daarvan onderstrepen, hetgeen uitmond in voorstel 4, dat in vergelijking met het oorspronkelijke voorstel c iets ruimer is geformuleerd, aangezien dit laatste alleen kerkenraden regardeert.

Een andere opdracht betrof samen met deputaten geestelijke verzorging van militairen in overleg te treden met de TUA om aanstaande predikanten opmerkzaam te maken op de mogelijkheid (voor een tijd) te dienen in de krijgsmacht. Er is met voornoemd deputaatschap contact gelegd. Dat heeft het College van Bestuur van de TUA verzocht daaraan aandacht te schenken, bijv. door een gastcollege. Er werd geen inhoudelijke reactie van de TUA ontvangen. Een van de deputaten lichtte toe dat het niet zo gemakkelijk is om in het curriculum wijzigingen aan te brengen, aangezien dit gecompliceerder is dan menigeen denkt. Deputaten stellen dat het nu aan de GS is de TUA hier over te benaderen.

Uw commissie heeft met deputaten gesproken over paragraaf 5 van hun rapport die handelt over kerk en recht. Door deputaten werd benadrukt dat kerken niet euforisch moeten zijn over recente juridische uitspraken. Er blijven onverminderd zorgen over ontwikkelingen in de rechtspraak die met name de relatie predikant - kerkenraad/gemeente betreffen. Bij alles is zeer belangrijk dat de eigen procedures van kerken zeer zorgvuldig zijn. Dat is gelet op recente uitspraken bij de burgerlijke rechter van zeer groot belang. Door uw commissie is de vraag gesteld: wat kan men in dezen de kerken aanbieden? Geantwoord werd dat dit de aandacht heeft van deputaten kerkorde en kerkrecht; zij hebben inmiddels een handreiking het licht doen zien, die als voorlopige handleiding voor de kerkelijke tuchtprocedure door de GS 2007 is vastgesteld (bijlage 65 K.O.). Datzelfde deputaatschap bezint zich ook op de relatie tussen kerkelijk recht en burgerlijk recht.

Dat het CIO groeit komt met name door toetreding van evangelische kerken en gemeenten en kan een goede ontwikkeling genoemd worden. De ANBI-regeling (Algemeen Nut Beogende Instelling) speelt hierin een belangrijke rol (giften aan een instituut dat als zodanig is aangemerkt zijn fiscaal aftrekbaar). Anderzijds vermindert deze groei wel de invloed van onze kerken en andere gereformeerde kerken. In de praktijk is er overigens goede consensus, elk voorstel wordt doorgaans op deze wijze overgenomen. Het is wel een voordeel dat evangelische kerken zich meer gaan bezinnen op de samenleving. In een aantal gevallen was interventie van het CIO belangrijk m.b.t. regels van de overheid. Als voorbeeld is in het gesprek ondermeer genoemd de wijziging van de handelsregisterwet; het CIO heeft de overheid duidelijk gemaakt dat kerken niet gezien kunnen worden als bedrijven en dat ze dus met betrekking tot overheidsregels niet onder het regiem van het handelsregister dienen te vallen; *daaruit is de regeling ontstaan dat kerken waarvan het landelijk verband is aangesloten bij het CIO zich niet hoeven te laten inschrijven in het handelsregister wanneer het betreffende landelijk verband zich heeft laten inschrijven*. Een ander voorbeeld is het gegeven dat toen de overheid regels ging stellen m.b.t. tot de kwaliteit van religieus onderwijs op openbare scholen het CIO met succes heeft gepleit voor de financiering door de overheid, waarbij de overheid overigens niet de mogelijkheid kreeg grip te krijgen op de inhoud van het religieus onderwijs. Het CIO kon en kan ook meer proactief handelen, wat gebeurt in prille stadia van wetsontwerpen.

M.b.t. het justitiepastoraat werd doorgesproken over de zgn. behoefte-onderzoeken, waaruit bleek dat protestantse pastores in penitentiaire inrichtingen vaak onzichtbaar zijn; dat bepaalt mede de behoefte en dat is weer van belang voor de formatieplaatsen. In ieder geval is het van belang dat predikanten als predikanten present zijn, zich als zodanig presenteren en hun werkzaamheden daardoor laten bepalen. Dat is mede van belang voor het aantal protestantse pastores in genoemde instellingen. Deputaten hebben gesprekken gehad met de beide CGK justitiepredikanten ds. P.J. van Dam en ds. W.J. Plantinga. Uw commissie was verheugd te vernemen dat zij zegen ervaren op hun werk en dat Gods Woord beslag legt op mensen in penitentiaire inrichtingen. Uw commissie onderstreept de behoefte aan participatie van onze kerken in het fenomeen Kerk met Stip, waarbij het gaat om kerken die open staan voor ex-gedetineerden.

Er is ook doorgesproken over de geestelijke verzorging in de gezondheidszorg. Onder invloed van bezuinigingen bij de overheid dient de geestelijke verzorging alle zeilen bij te zetten om haar plaats te blijven behouden in de zorg. Al of niet kerkelijke zending is een belangrijk thema. Uw commissie vindt het met deputaten belangrijk dat broeders en zusters die werkzaam zijn in de geestelijke verzorging en geen ambtsdrager kunnen zijn een kerkelijke zending kunnen krijgen. Daarover is contact geweest met deputaten pastoraat in de gezondheidszorg en deputaten kerkorde en kerkrecht. Door deputaten contact met de overheid was begrepen dat deputaten kerkorde en kerkrecht met een voorstel zouden komen op dat punt. Uw commissie kan daaromtrent niets vinden, aangenomen dat het niet punt 10 is van het rapport van deputaten kerkorde en kerkrecht. Uw commissie acht het wel een belangrijk punt: zijn de kerken bekend met mogelijkheden die geboden worden in art. 3 sub 8 K.O.? Deputaten zullen dit punt intern weer op de agenda zetten. Een meer uitgewerkte regeling op grond van art. 3 sub 8 K.O. is naar het oordeel van uw commissie nodig. Dat is de achtergrond van voorstel 5.

In het rapport van deputaten wordt terecht aandacht gevraagd voor situaties rond kerken en kerkgebouwen op het punt van het beheer daarvan. Uw commissie is de overtuiging toegedaan dat hier belangrijke zaken aangegeven worden, en dat het te betreuren zou zijn indien de in het rapport genoemde zaken geen of onvoldoende bekendheid zouden hebben, waardoor kansen gemist worden. Uw commissie geeft aan dat deputaten onderlinge bijstand en advies ook zeer veel expertise in huis hebben, maar dat de bekendheid daarvan in de kerken naar ons inzicht eveneens te wensen over laat. De GKv hebben een apart steunpunt Kerk en Werk voor deze dingen en sommige CGK kerken zijn daarbij aangesloten. Dat biedt een goede mogelijkheid om op de hoogte te zijn van de ins en outs m.b.t. deze zaken. Omdat informatievoorziening over deze dingen belangrijk is, steunt uw commissie het oorspronkelijke voorstel c, dat door uw commissie enigszins gewijzigd is, en als voorstel 2 aangereikt wordt. Overigens is uw commissie van mening dat informatievoorziening op het punt van beheerszaken in een breder algemeen kader van informatievoorziening gezet zou kunnen worden. Ook op andere terreinen is waardevolle informatie bij deputaatschappen beschikbaar, maar weten plaatselijke kerken daar niet zo gemakkelijk de weg naar te vinden. Ons Dienstenbureau zou wellicht een actieve(re) en vooral coördinerende rol kunnen gaan spelen bij het doorgeven van informatie vanuit de verschillende deputaatschappen naar de plaatselijke gemeentes.

Uw commissie heeft begrip voor het feit dat deputaten betreuren dat zij t.a.v. sommige verzoeken om een financiële bijdrage aan instituties die qualitate qua met hun werkveld te maken hebben met lege handen staan. Een zeer beperkt budget maakt het al mogelijk daar waar dat belangrijk is een bijdrage te kunnen geven. Het bescheiden verzoek kan gehonoreerd worden als per kerklid een eurocent bijgedragen zou kunnen worden, wat nog minder is dan het door deputaten genoemde 'dubbeltje'. Uw commissie ondersteunt daarom ook het oorspronkelijke voorstel d, enigszins gewijzigd, dat als voorstel 3 vermeld is.

Uw commissie stelt de synode voor het volgende te besluiten:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen hartelijk te bedanken voor hun arbeid;
2. deputaten landelijk kerkelijk bureau op te dragen zo nodig in overleg met deputaten financiële zaken en deputaten onderlinge bijstand en advies zich te bezinnen op welke wijze de informatievoorziening en voorlichting over beheerszaken kan plaatsvinden en de generale synode 2013 te dienen met een voorstel dienaangaande;
3. deputaten een budget ten bedrage van € 750,- per jaar te verstrekken om in voorkomende gevallen een bescheiden financiële bijdrage te kunnen leveren aan organisaties die actief zijn op het werkkterrein van deputaten;
4. deputaten op te dragen de notitie *Kerk en overheid in de postmoderne samenleving* toe te sturen aan de kerkenraden en te bezien hoe er bredere bekendheid aan gegeven kan worden, bijvoorbeeld doormiddel van aandacht in de kerkelijke bladen en beschikbaarheid in de vorm van studieschetsen;
5. deputaten kerkorde en kerkrecht op te dragen te zorgen voor een goede regeling van de positie van de geestelijk verzorgers in de gezondheidszorg, daarin duidelijkheid te geven m.b.t. hun kerkelijke zending en daarbij uit te gaan van art 3, sub 8 K.O.;
6. opnieuw deputaten te benoemen.

C. van Atten, rapporteur.

BIJLAGE 41

Artikel 83

Rapport deputaten pastoraat in de gezondheidszorg

1. Samenstelling van het deputaatschap

Het deputaatschap wordt gevormd door de door de GS van 2007 benoemde leden:

drs. F. Visscher, voorzitter
 dhr. J.W. Baan, 2^e voorzitter
 ds. J. van der Wal, secretaris

mw. A. Valkenburg, penningmeester
 mw.dr.s. J. van Dijk
 dhr. J. van Gilst
 ds. P.W. Hulshof
 mw. A. Reitsma
 drs. J.P. Roubos
Secundi:
 mw.dr.s. H.W. den Butter-de Haas
 mw.dr.s. C. Romkes

Ds. A. Dingemanse was evenals de vorige periode ook in deze jaren als dovenpredikant betrokken bij de activiteiten van het deputaatschap.

Het secretariaat werd halverwege de periode 2008-2010 door ds. J. van der Wal overgenomen van ds. P.W. Hulshof.

De bovengenoemde secundi hebben volledig gefunctioneerd binnen het deputaatschap. Bij alle activiteiten werd geen verschil tussen primi en secundi gehanteerd.

De website van het deputaatschap is <http://www.gezondheidszorg.cgk.nl>.

Aan het begin van 2010 is een begin gemaakt met de verbetering van inhoud en opzet van de website.

2. Taak van het deputaatschap

Volgens bijlage 2 (art. 6) van de K.O. is de taak van deputaten:

- het informeren, stimuleren en begeleiden van de kerken aangaande de ambtelijke dienst met betrekking tot de lichamenlijk en verstandelijk gehandicapten;
- het zoeken van wegen, waarlangs de interkerkelijke samenwerking op basis van Schrift en belijdenis in de uitvoering van dit werk kan worden gerealiseerd;
- het bevorderen van de aanstelling van een geestelijk verzorger - door een of meer kerken - hetzij een dienaar des Woords, hetzij een broeder die naar art. 3 K.O. sub 7 tot dit werk bevoegd is verklaard; het instrueren van een kerk als bedoeld sub c;
- het leggen en onderhouden van contacten met organisaties binnen en buiten eigen kerkelijk leven, die de belangen van de gehandicapten behartigen;
- het behartigen van de belangen van het ziekenhuispastoraat;
- het zoeken van wegen en mogelijkheden tot bezinning op de theologische, medische en ethische vragen met betrekking tot genoemde werkgebieden.

De generale synode van 2007 besloot:

- deputaten op te dragen voort te gaan met de bezinningsavonden en themadagen omdat deze in een duidelijke behoefte blijken te voorzien en op die wijze ook blijvende aandacht gegeven wordt aan de veelomvattende problematiek die het werken in de gezondheidszorg met zich meebrengt;
- deputaten op te dragen een actief beleid te voeren ter vervulling van vacatures in de gezondheidszorg vanuit de reformatorische kerken en daarbij:
 - de plaatselijke kerkenraden op hun taak in deze te wijzen;
 - naar middelen te zoeken om binnen dit segment vraag en aanbod met elkaar in contact te brengen;

3. Sectie Toerusting

(H.W. den Butter-de Haas, J. van Dijk, A. Reitsma, J.P. Roubos; gedurende de ziekte van J. van Dijk trad A. Valkenburg op als haar vervangster)

De sectie Toerusting binnen het deputaatschap houdt zich bezig, uiteraard in afstemming met de overige deputaten, met het voorbereiden en organiseren van

- (classicale/regionale) bezinningsavonden en
- de jaarlijkse themadag in Bunschoten.

Bezinningsavonden

De bezinningsavonden hebben tot doel hen te informeren en toe te rusten die zich binnen de gemeente bezighouden met of betrokken weten bij bepaalde probleemgebieden die 'thuishoren' binnen ons deputaatschap. Dit zijn veelal broeders en zusters die werkzaam zijn in de zorg of in het pastoraat. In eerdere periodes zijn avonden georganiseerd over o.a. depressiviteit, over de plaats van gemeentelieden met een verstandelijke beperking in de gemeenten en over het onderwerp rouw. In gewoonlijk zeven à acht avonden gaan we dan als deputaatschap 'het land door'.

De avonden worden meestal geopend en gesloten door de plaatselijke predikant en er wordt een inleiding over het onderwerp gehouden met uitgebreide ruimte voor discussie, verdieping en vragenbeantwoording.

In de achterliggende synodeperiode kozen wij, mede naar aanleiding van vragen, voor het onderwerp 'Verslaving'. Er was een spreker van de *Stichting Voorkom*, aangevuld met een ervaringsdeskundige. Het verhaal was helder, aansprekend en informatief, maar helaas moesten we na twee avonden vaststellen dat er nauwelijks bezoekers kwamen op de avonden. De eerste avond trok ongeveer vijf belangstellenden en de tweede twee. Aangezien het nogal wat organisatie en geld kost om deze avonden te organiseren, hebben we besloten de overige geplande avonden niet te laten doorgaan. Graag zouden we uiteraard weten waarom zo weinig mensen deze avonden bezochten. Een zeker antwoord is daar niet op te geven.

Themadagen

Themadagen organiseren we om kennis en ervaringen uit te wisselen tussen werkers in de zorg en het pastoraat. Ook is het een dag waarop deze groep elkaar ontmoet in een leerzame en tevens ontspannen ambiance. Daaraan draagt ook de prima verzorging door het kostersechtpaar van de Fonteinkerker bij.

Omdat het thema van de bovengenoemde bezinningsavonden onzes inziens wel degelijk belangrijk is, is voor de themadag in 2010 ook gekozen voor het thema 'Verslaving'. Hier kwam het onderwerp breed aan de

orde, zie de betreffende bijlagen. De dag werd zeer positief gewaardeerd. Het jaar daarvoor, in maart 2009, werd een themadag georganiseerd rondom het thema 'Keuzes in de zorg ... zorg om keuzes'. Ook hier werd het onderwerp belicht door verschillende sprekers van naam en waren de bezoekers uiterst tevreden. Zie de bijlagen A t/m C.

4. Sectie Dovenwerk (J. van Gilst, P.W. Hulshof)

Deze sectie heeft zich de afgelopen periode vooral beziggehouden met:

- a. de aandacht voor het werk en de persoon van ds. Dingemans;
- b. samenwerking met de PKN;
- c. contacten met deputaten van de GKv;
- d. contacten met commissie dovenpastoraat van de NGK.

a. Aandacht voor het werk en de persoon van ds. Dingemans

Ondanks een periode van ziekte in 2008 heeft ds. Dingemans met veel inzet en overtuiging zijn werk onder doven en slechthorenden mogen doen. De samenwerking met zijn collega's van de PKN ds. F. van Dijke en ds. J.F. Kievit verloopt uitstekend. Er is veel onderling overleg. Er worden ieder jaar landelijke dagen, zoals de I.C.-contactdag, de Bijbelstudiedag en de voorgangerdag, door de drie dovenpastores georganiseerd.

Ds. Dingemans besteedt de meeste tijd aan het voorgaan in kerkdiensten met doven, het geven van catechese aan doven (jongeren en volwassenen, soms met een dubbele beperking), het houden van Bijbelkringen en het pastorale bezoek aan doven in ziekenhuizen of thuis. Als ook aan vergaderingen om al dit werk te organiseren.

Daarnaast zijn er in deze jaren door het Interkerkelijk Dovenpastoraat een aantal speerpunten van beleid aan de orde gesteld. Zoals: aandacht voor de pr; het specifiek aandacht geven aan dove jongeren, en gezinnen met jonge dove kinderen; buitenkerkelijke doven met het evangelie benaderen. Ds. Dingemans is ook met deze zaken druk bezig.

In 2009 is er een ontmoeting geweest met dovenpastores uit Duitsland, waarin waardevolle informatie werd uitgewisseld.

b. Samenwerking met de PKN

In september 2008 heeft ds. L.A. de Graaf, dovenpastor voor Zuid-Nederland, afscheid genomen van het dovenpastoraat. Al snel werd er een geschikte opvolger gevonden in de persoon van ds. J.F. Kievit. Het heeft echter tot augustus 2009 geduurd voordat hij door de PKN benoemd werd. Zowel ds. Kievit als de leden van werkgroep en deputaten IDP hebben deze gang van zaken als beschamend ervaren. Het streven is om dit in de toekomst niet opnieuw te laten gebeuren door het contact met de leiding van de PKN te verbeteren. Werkgroep en deputaten hebben onlangs de gelegenheid gehad deze problematiek door te spreken met mevr. S. van Delden, die kort geleden benoemd is als contactpersoon tussen het IDP en de Dienstenorganisatie PKN.

Het IDP heeft een werkplan 2008-2012 opgesteld met doelen die de komende jaren bereikt moeten worden, zoals bijv. meer participatie van de doven in de eigen gemeente, het ontwikkelen van gebaren bij Bijbelse namen en het uitbreiden van de contacten met dove jongeren.

c. Contacten met deputaten van de GKv

Momenteel beperkt het contact met deputaten GKv zich voornamelijk tot deelname van ds. Dingemans aan het catecheseproject *Geloof.nu*. Er is weinig geschikt catechesemateriaal voor dove jongeren. *Geloof.nu* ontwikkelt materiaal dat wel geschikt is.

Er zijn in sommige regio's contacten met de GKv. In een enkele regio worden over en weer doven uitgenodigd naar elkaars kerkdiensten. In andere regio's wordt er wel eens een gezamenlijke Bijbelkring of andere bijeenkomst georganiseerd.

d. Contacten met commissie dovenpastoraat van de NGK

In het najaar van 2009 is er door de commissie dovenpastoraat van de NGK toenadering gezocht tot het IDP. Men wil graag samenwerken en indien mogelijk, integreren. Ds. P. van Veelen, NGK-predikant te Den Helder (binnenkort Wormer) is vanaf september 2009 waarnemer op de vergaderingen van werkgroep en deputaten. Hij heeft een voorstel tot samenwerking geschreven dat zal worden gepresenteerd aan de Landelijke Vergadering van 2010. Als dit voorstel wordt aangenomen, zal het uiteraard ook ter goedkeuring worden voorgelegd aan de generale synodes van PKN en CGK.

5. Sectie Contacten

(J.W. Baan, C. Romkes, J. van der Wal)

a) Contacten met art. 6 predikanten en pastorale werkers

In de afgelopen drie jaar zijn er contacten onderhouden met de predikanten A. Dingemans, J. Huisman, C.J. van den Boogert, E.E. Slofstra en P.J. van Dam en met de pastoraal werkers/geestelijk verzorgers J. Rus, P.H. Scholte en C. Romkes. In de loop van deze periode is ds. Slofstra met emeritaat gegaan.

Naast persoonlijke bezoeken en contacten zijn er de jaarlijkse bijeenkomsten geweest van deputaten met bovengenoemde broeders en zuster op locatie. In 2007 werd verpleeghuis Tabitha in Amsterdam bezocht waar zuster Romkes geestelijk verzorger is, in 2008 Marienhaven te Warmond waar ds. Van Dam werkzaam is en begin 2010 waren we te gast in De Gelderhorst te Ede, een centrum voor oudere doven. De contacten met deputaten worden door alle geestelijk verzorgers zeer op prijs gesteld. Ze voelen zich gesteund en bemoedigd. Op hun verzoek komt er DV in 2011 een bijeenkomst met hen waar ook de echtgenotes bij worden uitgenodigd.

b) CIO-G

De afvaardiging naar het CIO-G werd in 2009 van ds. P.W. Hulshof overgenomen door mw.drs. C.

Romkes. In 2008 is er overleg gevoerd met het CIO-plenair over verantwoordelijkheden, mandaten en aandachtsvelden van het CIO-G. Vastgesteld werd dat de G van CIO-G staat voor *geestelijke verzorging in de gezondheidszorg* en niet voor de gezondheidszorg als zodanig en dat het CIO-G in dezen ondersteunend werkt naar het CIO.

Begin 2009 is een notitie opgesteld waarin wordt verwoord dat de geestelijk verzorgers naast een pastorale ook een diaconale taak hebben op de plaats waar ze werkzaam zijn binnen de gezondheidszorg om zo ook mensen die niet aangesloten zijn bij een kerkgemeenschap bij te staan en te ondersteunen. Er bereikten het CIO-G verschillende brieven waarin kenbaar gemaakt werd dat de positie van de geestelijke verzorging in de zorg onder druk staat en dat er op meerdere plaatsen sprake is van een substantiële inkrimping van het aantal uren, dat voor geestelijke verzorging beschikbaar is.

Begin 2010 zijn er besprekingen geweest met de VGVZ (de beroepsvereniging van geestelijk verzorgers) in verband met hun plannen om voorwaarden op te stellen om te komen tot een erkenning door de overheid van het beroep van geestelijk verzorger en wat dit betekent voor de relatie met de zendende instanties. Er is deelgenomen aan een miniconferentie over dit onderwerp met vertegenwoordigers van de VGVZ, de kerken en het Humanistisch Verbond. Door de kerken werd aangegeven dat zij zeer veel belang hechten aan het behouden van de band tussen geestelijk verzorgers en de kerken als hun zendende instantie.

c) Contacten met instellingen voor gezondheidszorg m.b.t. vacatures

Volgens het besluit van de GS 2007 (meegedeeld in de brief van het moderamen d.d. 4 december 2007) kregen deputaten de opdracht:

'een actief beleid te voeren ter vervulling van vacatures in de gezondheidszorg vanuit de reformatorische kerken en daarbij:

- a. de plaatselijke kerkenraden op hun taak in deze te wijzen;*
 - b. naar middelen te zoeken om binnen dit segment vraag en aanbod met elkaar in contact te brengen.'*
- Deputaten hebben zich op deze opdracht beraden. Informatie bij een aantal instellingen hielp ons niet verder. In een enkel geval werden vacatures voor geestelijke verzorgers aan kerkenraden ter plaatse doorgegeven, maar dat heeft niet tot benoemingen van leden uit onze kerken geleid. Om een actief beleid te voeren ter vervulling van vacatures in de gezondheidszorg in alle breedte achten deputaten niet uitvoerbaar. Deputaten beraden zich nog op mogelijkheden om het werk in de gezondheidszorg op positieve wijze onder de aandacht te brengen. Via de website *www.mijnzorg.nl* worden vraag en aanbod binnen christelijke instellingen al met elkaar in contact gebracht. Deputaten willen deze website middels een link via onze eigen website wel onder de aandacht brengen.

d) Overige contacten

- *ICIG: betreft integratie gehandicapten – het deputaatschap diaconaat is hierin vertegenwoordigd. Vanuit ons deputaatschap is een keer telefonisch contact geweest met ds. Boot van deputaten diaconaat. Wanneer sprake is van overlapping van activiteiten, houden we elkaar op de hoogte.*
- *Deputaten kerkrecht: Het deputaatschap kerkrecht houdt zich bezig met de positie van pastorale en kerkelijke werkers die geen predikant zijn. Vanuit instellingen wordt vaak gevraagd om een kerkelijke zending. In onze kerken is op dit punt niets geregeld. Wat betreft de positie van de pastorale werkers in de gezondheidszorg gaat het ook ons deputaatschap aan. Ons deputaatschap zou graag zien dat deze positie goed geregeld wordt. Deputaten kerkrecht hebben toegezegd ons op de hoogte te houden.*

6. Sectie Recreatie Lichamelijk Gehandicapten (RLG)

(J.W. Baan, H.W. den Butter-de Haas)

De sectie RLG is vertegenwoordigd in de *Werkgroep Recreatie Lichamelijk Gehandicapten*.

De activiteiten van de werkgroep zijn onderverdeeld in drie groepen:

1. een jaarlijkse bootreis met de Prins Willem Alexander (PWA);
2. een jaarlijkse vakantieweek in het Rooseveltthuis te Doorn (FDR);
3. een jaarlijkse vakantieweek voor jongeren. Laatst gehouden in 't Veurhuis te Lemele.

Voor al deze weken was de belangstelling de afgelopen jaren groot.

De inschrijvingen voor deze reizen komen uit de breedte van onze kerken.

Bij alle verscheidenheid wordt een stuk eenheid in het geloof ervaren, hetgeen tot dankbaarheid stemt. De gesprekken zijn opbouwend en bemoedigend te noemen. Veel ouderen zijn eenzaam en kijken uit naar deze vakantieweken.

Bovendien is de werkgroep dankbaar dat er jaarlijks vele vrijwilligers bereid zijn mee te werken, hetzij op organisatorisch vlak, hetzij als professioneel deskundige op het gebied van de gezondheidszorg (verpleegkundigen en artsen). De leiding van deze weken is in goede handen. Mensen zijn gemotiveerd om anderen een onvergetelijke week te bezorgen.

Voor het pastorale aspect zijn predikanten bereid om zich een week beschikbaar te stellen voor deze zwakkere en kwetsbare broeders en zusters uit onze kerken.

De afgelopen jaren werden predikanten gevonden uit de breedte van ons kerkverband.

De Werkgroep heeft minimaal eenmaal per jaar een gezamenlijke vergadering met de leden van het deputaatschap. Vanwege enkele vacatures in de werkgroep wordt bijzondere aandacht gegeven aan opvolging, met name voor het secretariaat, dat de spil vormt van het werk.

Het deputaatschap is dankbaar dat dit intensieve werk door de RLG met zoveel liefde wordt opgepakt en onder de zegen van de Heere goed mag functioneren.

7. Financiën

(A. Valkenburg, penningmeester)

Hieronder volgt een opstelling van de begroting van het deputaatschap gezondheidszorg voor de jaren 2011 tot en met 2013.
Bij de omslagbepaling wordt uitgegaan van een ledenaantal van 74.000.

	<i>Raming</i>			
	2010	2011	2012	2013
<i>Baten</i>				
Omslag	98.000	98.000	98.000	98.000
Rente	1.500	1.500	1.500	1.500
Bijdrage PKN-kerken	9.075	9.075	9.075	9.075
Totaal inkomsten	108.575	108.575	108.575	108.575
<i>Lasten</i>				
Traktement e.d.	68.000	69.000	70.500	72.000
Reiskosten	10.000	10.000	10.000	10.000
Afdracht emeritikas	10.750	12.000	12.000	12.000
Toerustingsavonden	3.000	3.000	3.000	3.000
Kosten Dienstenbureau	6.000	6.250	6.500	6.750
Secretariaatskosten	1.000	1.000	.000	1.000
Werkgroep recreatie	3.000	2.000	2.000	2.000
Diverse algemene kosten	7.000	7.100	7.200	7.300
Totaal uitgaven	108.750	110.350	112.200	114.050

Deputaten respecteren de vraag van deputaten financiële zaken, en zullen derhalve geen omslagverhoging vragen. Dit zal resulteren in een iets lager eigen vermogen aan het einde van de komende synodeperiode.
Deputaten vragen dus een omslagbijdrage van € 1,35.
De vermogenspositie zal per ultimo 2010 op ongeveer hetzelfde bedrag staan als ultimo 2009, en derhalve ongeveer € 119.000 bedragen.
Het eigen vermogen in een percentage van de jaarlijkse lasten bedraagt iets meer dan 100%.

8. Conclusies

Ten aanzien van de opdracht van deputaten komen we tot de volgende conclusies:

- met dankbaarheid kijken deputaten terug op een goede periode waarin het werk in onderlinge saamhorigheid is gedaan;
- deputaten achten het toch niet uitvoerbaar om een blijvend actief beleid voeren ter vervulling van vacatures in de gezondheidszorg vanuit de reformatorische kerken. Wel willen deputaten blijven letten op vacatures voor geestelijk verzorgers om deze indien mogelijk onder de aandacht te brengen van kerkenraden ter plaatse;
- deputaten zoeken nog naar wegen om het werk in de gezondheidszorg op positieve wijze onder de aandacht te brengen, om mogelijk een middel te zijn waardoor jongeren hun roeping in dezen ontdekken;
- er is behoefte aan een goede regeling van de (kerkelijke) positie van de geestelijk verzorger in de gezondheidszorg en het werk van deputaten kerkorde en kerkrecht is hierin van groot belang;
- de themadagen voorzien duidelijk in een behoefte. Deputaten willen deze graag voortzetten. Of en hoe moet worden verder gegaan met de regionale bezinningsavonden, is onderwerp van bezinning voor ons deputaatschap.

9. Voorstellen

Deputaten komen tijdig met een voordracht van de namen van broeders en zusters die door de synode benoemd kunnen worden als leden van het deputaatschap pastoraat in de gezondheidszorg. Wanneer hetzelfde aantal deputaten kan worden benoemd, is dat ruimschoots meer dan het minimum voorgeschreven aantal van 4 (bijlage 2 K.O.) en achten deputaten het niet nodig een onderscheid te maken tussen *primi* en *secundi*.

Ten slotte

Deputaten wensen u in uw vergadering en bij alle werkzaamheden Gods zegen toe.

Namens deputaten,

drs. F. Visscher, voorzitter
ds. J. van der Wal, secretaris

Bijlage A**Activiteitenoverzicht Sectie Toerusting 2008-2010****Themadagen:**

Locatie: Chr. Geref. Fonteinkerk te Bunschoten

- Zaterdag 7 maart 2009 'Keuzes in de zorg ... zorg om keuzes?'

Sprekers:

- ds. P.W. Hulshof, predikant te Leeuwarden
'Wat leert de bijbel ons?'
- drs. F. Visscher, neuroloog
'Dilemma's aan het eind?'
- Esmé Wiegman, tweede kamerlid van de Christen Unie
'Dilemma's in de politiek?'
- Prof. dr. ir. H. Jochemsen, algemeen directeur Prisma
'Dilemma's aan het begin?'

Aan het einde van de dag vond een forumdiscussie plaats o.l.v. drs. J.P. Roubos. Na afloop was een reader beschikbaar en is een verslag van de dag in De Wekker geplaatst.

- Zaterdag 6 maart 2010 'Verslaving ... in de ban van ...'

In het ochtendprogramma stonden drie sprekers gepland:

- ds. W.N. Middelkoop, predikant te Urk
'Bijbelse aspecten'
- drs. F. Visscher, neuroloog
'Medische aspecten t.a.v. alcoholverslaving'
- dhr. J. Verwoerd, Stichting de Hoop GGZ
'Internetverslaving'

In het middagprogramma was er gelegenheid om twee workshops te volgen:

- medicatieverslaving door drs. H.W. den Butter-de Haas en drs. J.P. Roubos
- alcoholverslaving door J. Verwoerd, Stichting De Hoop
- pastorale aspecten door K. de Jong, Stichting Waypoint Urk
- seksverslaving door G.J. Kattenberg, Stichting De Vluchtheuvel

De diverse lezingen zijn na afloop van de dag op de website van de Chr. Ger. Kerk geplaatst en een verslag is aangeleverd voor De Wekker. *Tot onze spijt wilde de redactie van de Wekker, wegens een wijziging in haar beleid, dit verslag deze keer niet meer plaatsen.*

Bezinningsavonden:

Thema : 'Alcoholverslaving'

Spreker : dhr. A. Hekman van Stichting Voorkom en een ervaringsdeskundige

Materiaal : informatiemateriaal Stichting Voorkom

- Donderdag 27 november 2008 in Dordrecht-centrum
Opening + sluiting: ds. C.J. Droger
Algehele leiding: drs. J.P. Roubos
- Woensdag 21 januari 2009 in Veenendaal Pniël
Opening + sluiting: ds. D. v.d. Zwaag
Algehele leiding: drs. J.P. Roubos

Bijlage B**Evaluatie Themadag 2009**

Datum: 7 maart 2009 in de CGK te Bunschoten

Thema: 'Keuzes in de zorg ... zorg om keuzes?'

Samenvatting evaluatieformulier

Rendement: 33 formulieren van 75 aanwezigen (incl. deputaten en sprekers)

Op welke manier bent u geïnformeerd over deze dag?

e-mail deputaten	6x	kerkenraad/predikant	2x
eigen kerkblad	13x	familie/kennis	2x
De Wekker	9x	werkgroep RLG	1x

In welke hoedanigheid/functie bent u bij dit onderwerp betrokken?

zorgachtergrond/verpleegkundige	17x	pastoraal medewerker	4x
kerkenraad/predikant	5x	arts	3x
persoonlijke interesse	2x	politiek CU	2x

Hebben de sprekers het onderwerp voldoende belicht?

Alle reacties positief met een benadrukking t.a.v. de veelzijdige benadering van het onderwerp, waardoor een volledig beeld is ontstaan. Duidelijk, helder, praktisch, boeiend en inhoudgevend.

Veel herkenning, maar ook voldoende stof meegekregen om over na te denken.

Voor een aantal deelnemers was juist de veelzijdige benadering op details minder interessant, maar niet als kritisch punt ervaren.

De forumdiscussie is erg leerzaam. Er was ook veel ruimte en respect voor elkaars mening.

Heeft u voorstellen voor nieuwe onderwerpen en ideeën voor sprekers?

- verslavingszorg (3x);
- probleemgezinnen (bijv. scheiding en kinderen);
- wat is een 'goed manager';
- alternatieve geneeswijzen (goed of juist niet?);
- marktwerking in de zorg;
- omgaan met mensen met een lichamelijke beperking;
- homoseksualiteit.

Heeft u voorstellen ter verbetering van de organisatie?

Unanieme mening met veel superlatieven: uitstekend georganiseerd, perfecte locatie, zeer goed verzorgde lunch en meerwaarde van het zingen met elkaar.

Nog een tip t.a.v. water op de tafels tijdens de lezingen en nog meer bekendheid geven aan deze dagen.

- 'Jammer dat er niet nog veel meer deelnemers waren!'
- 'Ik vind het geweldig dat onze kerk deze dagen organiseert waar we met elkaar uit alle richtingen op zo'n opbouwende manier als gemeente van Christus bij elkaar kunnen zijn.'

Wilt u geïnformeerd worden over een eventuele volgende bijeenkomst?

I.v.m. de digitale mogelijkheid van aanmelding, kan iedereen voor een volgende keer weer worden uitgenodigd.

Bijlage C**Evaluatie Themadag 2010**

Datum: 6 maart 2010 in de CGK van Bunschoten

Thema: 'Verslaving ... in de ban van ...'

Samenvatting evaluatieformulier

Rendement: 36 formulieren van 75 aanwezigen (incl. deputaten + sprekers)

Op welke manier bent u geïnformeerd over deze dag

e-mail deputaten	6x	kerkenraad/predikant	8x
eigen kerkblad	9x	familie/kennis	5x
De Wekker	6x	zelf mee georganiseerd	2x

In welke hoedanigheid/functie bent u bij dit onderwerp betrokken?

zorgachtergrond/verpleegkundige	10x	deputaat	2x
kerkenraad/predikant	12x	leerkracht	1x
persoonlijke interesse	9x	ervaringsdeskundige	1x
politiek CU	1x		

Hebben de sprekers het onderwerp voldoende belicht?

Alle reacties positief: problematiek heel breed, professioneel en duidelijk neergezet. Het uitgangspunt was Gods Woord. Zeer veel waardering voor de leerzame lezing en het heldere naslagwerk t.a.v. verslaving en Bijbelse aspecten. Er is veel uitwisseling van kennis ervaren vanuit beweging met het onderwerp en ruime praktische ervaring. De belichting van diverse onderdelen van verslaving hebben mensen persoonlijk geraakt. Ook het 'uit de taboesfeer halen' van het onderwerp wordt een aantal keren als positief benoemd. Een aantal kerkenraadsleden geven heel specifiek aan dat zij voldoende handreikingen hebben meegekregen voor gebruik binnen eigen gemeente.

Hebben de workshops aan uw verwachtingen voldaan?

De vrije keuze van onderwerpen in het middagprogramma d.m.v. workshops is door iedereen positief ervaren: deskundig en zeer enthousiaste sprekers. Goed voorbereid. Inhoud was overzichtelijk en duidelijk. Veel informatie, maar ook ruime gelegenheid voor interactie. Er is een verdieping in de onderwerpen gebracht. Voor een aantal deelnemers was de tijd te kort, maar zij zouden beide workshops ook niet graag gemist hebben.

Heeft u voorstellen voor nieuwe onderwerpen en ideeën voor sprekers?

- omgaan met huiselijk geweld/mishandeling;
- aandacht voor jongerenwerk;
- homofilie;
- autisme en pseudo-autisme;
- professional en christen zijn in de zorg (2x);
- omgaan met seksualiteit in het gezin/ongewenst gedrag in de zorg;
- omgaan met 'psychiatrische gemeenteleden';
- pastorale begeleiding van ernstig zieken;
- mantelzorg in Bijbels perspectief;
- omgaan met mensen met een lichamelijke beperking.

Heeft u voorstellen ter verbetering van de organisatie?

Unanieme mening: uitstekend georganiseerd, goed programma, uitstekende lunch, etc. Meer publiciteit aan geven!

BIJLAGE 42

Artikel 83

Rapport 5 commissie 3 inzake het rapport van deputaten pastoraat in de gezondheidszorg**Algemeen**

Uw commissie heeft met vreugde kennis genomen van het mooie werk dat deputaten mogen verrichten. Zij richten zich zowel op degenen die zorg verlenen als op degenen die zorg ontvangen. Uw commissie heeft gevraagd aan deputaten waarom ze in hun werkzaamheden geen onderscheid maken tussen primi en secundi. Het blijkt dat deputaten reeds jaren de gewoonte hebben om de secundi in te schakelen bij hun werk, omdat ze verschillende secties hebben. De aard van het werk van dit deputaatschap vraagt specifieke deskundigheid. Men vindt het functioneel dat zowel de primi als de secundi daarbij betrokken en op de hoogte zijn.

Evaluatie opdracht GS 2007

De volgende opdrachten heeft uw commissie geëvalueerd:

Opdracht 1

Deputaten op te dragen voort te gaan met de bezinningsavonden en themadagen, omdat deze in een duidelijke behoefte blijken te voorzien en op die wijze ook blijvende aandacht gegeven wordt aan de veel omvattende problematiek die werken in de gezondheidszorg met zich meebrengt.

Evaluatie

Uit het rapport blijkt dat ze dit werk hebben voortgezet. Deputaten hebben in de achterliggende synodeperiode een aantal bezinningsavonden georganiseerd rond verschillende thema's. Zij moesten helaas vaststellen dat het aantal bezoekers op deze avonden zeer minimaal was. Deputaten bezinnen zich erover of zij wel door moeten gaan met deze regionale bezinningsavonden. Uw commissie is van gedachte dat dit komt omdat plaatselijke gemeenten zelf dit soort avonden organiseren, bijv. het thema verslaving tijdens een gemeenteavond. De landelijke themadagen voorzien nog wel in een behoefte. De opkomst is redelijk te noemen. De laatste themadag werd bezocht door 75 deelnemers. Een blijvende bezinning op de behoefte aan dit soort dagen blijft nodig.

Opdracht 2

Deputaten op te dragen een actief beleid te voeren ter vervulling van vacatures in de gezondheidszorg vanuit de reformatorische kerken en daarbij:

- a. de plaatselijke kerkenraden op hun taak in deze te wijzen;
- b. naar middelen te zoeken om binnen dit segment vraag en aanbod met elkaar in contact te brengen.

Evaluatie

Het blijkt dat deputaten zich hebben beraden op deze opdracht. Ze hebben vacatures voor geestelijke verzorgers aan kerkenraden ter plaatse doorgegeven, maar dat heeft niet tot benoemingen van leden uit onze kerken geleid. Om een actief beleid te voeren ter vervulling van vacatures in de gezondheidszorg in alle breedte achten deputaten niet uitvoerbaar. Deputaten beraden zich nog op mogelijkheden om het werk in de gezondheidszorg op positieve wijze onder de aandacht te brengen. Via de website www.mijnzorg.nl worden vraag en aanbod binnen christelijke instellingen al met elkaar in contact gebracht. Deputaten willen deze website middels een link via onze eigen website wel onder de aandacht brengen. Uw commissie is van mening dat deputaten serieus zijn omgegaan met deze opdracht. Zij achten het niet nodig dit opnieuw in een voorstel op te nemen.

Sectie dovenwerk

Deze sectie heeft allereerst als taak om aandacht te geven aan het werk van onze dovenpredikant ds. Dingemans. Ondanks een periode van ziekte in 2008 heeft ds. Dingemans met veel inzet en overtuiging zijn werk onder doven en slechthorenden mogen doen. De samenwerking met zijn collega's van de PKN verloopt uitstekend. Uw commissie heeft gevraagd wat deze samenwerking inhoudt. De PKN heeft een werkgroep dovenpastoraat en werkt met anderen samen in het zgn. IDP, het interkerkelijk dovenpastoraat. Het IDP is een overkoepelend orgaan en spreekt over beleidszaken. Een stuurgroep houdt zich vooral bezig met de praktische zaken en de contacten met de regionale IC's (interkerkelijke commissies). In de gesprekken is de gezamenlijke basis van Schrift en Belijdenis een belangrijk punt, zeker bij de benoeming van een nieuwe dovenpredikant door de PKN. Dit geeft een goede gezamenlijke basis voor onze dovenpredikant om met deze werkgroep samen te werken. Het IDP heeft een werkplan 2008-2012 met doelen die de komende jaren bereikt moeten worden, zoals bv. meer participatie van de doven in de eigen gemeente, het ontwikkelen van gebaren bij Bijbelse namen en het uitbreiden van de contacten met dove jongeren. Wellicht dat onze dovenpredikant op dat punt voor de kerken iets kan betekenen door een korte handreiking op te stellen over dovenpastoraat in de gemeente.

Sectie contacten**Contacten met art.6-predikanten en pastorale werkers**

In de afgelopen drie jaar zijn er contacten onderhouden met de predikanten A. Dingemans, J. Huisman, C.J. van de Boogert, E.E. Slofstra en P.J. van Dam en met de pastoraal/geestelijk verzorgers J. Rus, P.H. Scholte en C. Romkes. In de loop van deze periode is ds. Slofstra met emeritaat gegaan. Naast persoonlijke bezoeken en contacten zijn er de jaarlijkse bijeenkomsten geweest van deputaten met bovengenoemde broeders en zusters op locatie. Op hun verzoek komt er D.V. in 2011 een bijeenkomst met hen waar ook de echtgenotes bij worden uitgenodigd. Uw commissie vindt dit werk zeer waardevol. Verder hebben wij gevraagd of deputaten kerkrecht zich bezighouden met de positie van pastorale en kerkelijk werkers die geen predikant zijn. Het deputaatschap kerkrecht houdt zich inderdaad bezig met deze materie. Vanuit instellingen wordt vaak gevraagd om een kerkelijke zending. In onze kerken is op dit punt niets geregeld. Wat betreft de positie van de pastorale werkers in de gezondheidszorg gaat het ook deputaten gezondheidszorg aan. Deputaten zouden graag zien dat deze positie goed geregeld wordt. Deputaten kerkrecht hebben toegezegd hen op de hoogte te houden. Inmiddels hebben deputaten

begrepen dat zij studie verrichten naar de positie van de kerkelijke werker. Het zou mooi zijn als de kerkorde een bepaling zou bevatten waarin de uitzending van de pastoraal werker in de gezondheidszorg is geregeld. Deputaten kerkrecht hebben deputaten gezondheidszorg te kennen gegeven dat ze op dit punt niets nieuws hoeven te verwachten en dat ze het voorlopig met de plaatselijke regelingen moeten doen. Deputaten gezondheidszorg hebben zich over deze laatste reactie van deputaten kerkrecht nog niet kunnen buigen. Uw commissie doet op dit punt een voorstel.

Voorstellen tot besluit

Uw commissie stelt de synode voor te besluiten:

1. de werkzaamheden van deputaten goed te keuren en hen hartelijk te danken voor hun arbeid;
2. deputaten op te dragen voort te gaan met het organiseren van themadagen omdat deze nog in behoefte voorzien en zich te bezinnen of en hoe verder gegaan moet worden met de regionale bezinningsavonden;
3. deputaten op te dragen naar wegen te zoeken om het werk in de gezondheidszorg op positieve wijze onder de aandacht te brengen om mogelijk een middel te zijn waardoor jongeren hun roeping in deze ontdekken;
4. deputaten op te dragen vacatures voor geestelijke verzorgers onder de aandacht te brengen van predikanten en kerkenraden;
5. deputaten op te dragen contact te leggen met deputaten kerkrecht om te komen tot een goede regeling van de (kerkelijke) positie van de geestelijk verzorger in de gezondheidszorg;
6. deputaten op te dragen aan de dovenpastor te vragen een korte handreiking te schrijven hoe wij doven meer kunnen laten participeren in de plaatselijke gemeente;
7. opnieuw deputaten te benoemen.

K. Visser, rapporteur

BIJLAGE 43

Artikel 91, 159

Herzien rapport 1 commissie 3 inzake de instructie 8.04 van de particuliere synode van het Oosten met betrekking tot de Herziening Statenvertaling (HSV)

De generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland kennisgenomen hebbend van:

1. de instructie inzake de Herziene Statenvertaling (HSV) van de particuliere synode van het Oosten van 14 april 2010;
2. het rapport van de door de particuliere synode van het oosten op 21 mei 2008 benoemde commissie 'Beoordeling Herziening Statenvertaling';

constaterend:

1. dat het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond in de Protestantse Kerk in Nederland het initiatief heeft genomen om te komen tot een herziening van de Statenvertaling (SV) omdat het taalgebruik in de SV in bepaalde opzichten als verouderd wordt ervaren, waardoor jongeren en ouderen vervreemd dreigen te raken van het gebruik van de SV;
2. dat, gezien de gehanteerde uitgangspunten, beoogd wordt de verstaanbaarheid van de SV te dienen;
3. dat onder leiding van de Stichting Herziening Statenvertaling een commissie grondig heeft gewerkt aan een herziening van de SV;
4. dat de medewerkers aan de herziening gemeenschappelijk zijn geworteld in de gereformeerde belijdenis;
5. dat reeds de synode van 2001 uitsprak bereid te zijn tot samenwerking met de Gereformeerde Bond inzake de herziening van de SV;
6. dat onze betrokkenheid in dit kader tot uitdrukking is gebracht door zitting te nemen in het bestuur en participatie in de werkgroepen op persoonlijke titel;
7. dat op de generale synode 2007 deputaten eenheid van de Gereformeerde Belijders in Nederland in hun rapport melding maakten van een vruchtbare samenwerking bij de herziening van de SV;
8. dat deze deputaten ook met dankbaarheid kennis namen van hetgeen tot nu toe is verschenen;
9. dat de volledige Herziening van de Statenvertaling (HSV) weliswaar is afgerond, maar nog niet is uitgegeven;
10. dat derhalve een beoordeling van de volledige HSV nog niet mogelijk is;
11. dat binnen de particuliere synode van het oosten reeds een grondig onderzoek is uitgevoerd naar dat gedeelte van de HSV dat wel beschikbaar was om te komen tot een beoordeling van dat gedeelte;

overwegend:

1. dat de verstaanbaarheid van Gods Woord voor zowel jongeren als ouderen van belang is;
2. dat de vertaalprincipes die als uitgangspunt zijn gekozen voor de HSV dezelfde zijn als die bij de SV zijn gehanteerd, zodat verwacht mag worden dat de HSV een betrouwbare herziening zal blijken te zijn;
3. dat reeds tijdens de generale synode 2007 bleek dat een deel van de kerken uitziet naar het gereedkomen van de complete uitgave van de HSV om die in de kerken te gebruiken;
4. dat uit het rapport van de commissie blijkt dat de wens om de HSV in de kerken te gebruiken sindsdien niet minder is geworden;
5. dat de volledige HSV D.V. in december 2010 beschikbaar komt;

van oordeel:

1. dat de kerken gediend zijn met een spoedige beoordeling van de HSV;
2. dat, gezien het karakter van deze herziening, deze beoordeling zowel over de betrouwbaarheid als over de bruikbaarheid dient te gaan;
3. dat uit het rapport van de PS-commissie blijkt dat de HSV - voor zover nu gepubliceerd - een betrouwbare en bruikbare herziening van de SV is;
4. dat de beoordeling van de PS-commissie voldoende representatief mag worden geacht voor het geheel van de HSV;
5. dat het derhalve niet nodig is dat het eindresultaat op een later moment alsnog door de generale synode wordt beoordeeld;

besluit:

de HSV voor gebruik in de kerken vrij te geven.

K. Visser, rapporteur

B.Reinders, subrapporteur

Aanvullend rapport 1 commissie 3 inzake de instructie van de particuliere synode van het Oosten met betrekking tot de herziene Statenvertaling (HSV)

Uw commissie heeft de vragen, op- en aanmerkingen vanuit de plenaire vergadering en het ingebrachte advies van prof.dr. Baars besproken en verwerkt in onderstaand aangepast voorstel. Bij 'overwegend, 2' is de opmerking over handschriften (ds. W. van 't Spijker) verwijderd. Verder is de tekst van het besluit hier en daar tekstueel nog wat bijgeschaafd.

Geen beoordeling achteraf

Uw vergadering is vooral ingegaan op ons voorstel dat de GS een commissie c.q. deputaatschap zou benoemen die na verschijning van de volledige HSV alsnog een volledige beoordeling zou geven. Het gevoel van de vergadering was dat dat niet nodig is. Het rapport van de PS-commissie zou voldoende vertrouwen geven om de HSV nu al voor gebruik in de kerken vrij te geven.

Uw commissie deelt dat gevoel van harte en meende reeds dat de beoordeling van de PS-commissie voldoende representatief is voor het geheel van de HSV. Daarom stellen we voor deze op grond van dat rapport nu reeds vrij te geven voor gebruik in de kerken. Een nieuw studiedeputaatschap c.q. -commissie is derhalve niet nodig.

Uw commissie wil overigens benadrukken dat het voorstel om na volledige uitgave alsnog een totaalbeoordeling te geven, slechts was ingegeven om procedurele redenen.

'Loketcommissie' voor suggesties, op- en aanmerkingen

Hoewel in ons aangepaste voorstel een GS-studiecommissie voor de HSV niet meer voorkomt, ziet uw commissie nog wel aanleiding om de GS voor te stellen een ander soort commissie te benoemen. Wij lichten dat graag toe.

Vanuit uw commissie is in de afgelopen weken contact ontstaan met leden van de PS-commissie. Daarbij is duidelijk geworden dat de Stichting HSV na uitgave van de HSV zeer gediend zou zijn met reacties, suggesties, op- en aanmerkingen vanuit de kerken. Deze zouden de Stichting helpen om een eerstvolgende uitgave nog meer te verbeteren. Zowel bij PS-commissie als bij de Stichting HSV leefde reeds de wens *dat onze kerken een 'loket' zouden aanwijzen waar deze reacties worden verzameld, en waar deze - alvorens te worden doorgezonden - op bruikbaarheid worden beoordeeld*. Daarbij mag opgemerkt worden dat het onderzoek van de PS-commissie door de Stichting HSV reeds positief is opgepakt en waar mogelijk is meegenomen voor het eindresultaat.

Uw commissie is van mening dat het instellen van een geheel *nieuwe* commissie voor deze taak onwenselijk is. Echter, uw commissie heeft ook geconstateerd dat leden van de voormalige PS-studiecommissie gaarne bereid zijn deze 'loketfunctie' op zich te nemen als zij daarvoor voor de GS worden gevraagd.

Derhalve stellen wij u voor van deze dienst gebruik te maken en zo als kerken mee te werken aan een doorgaande verbetering van de HSV.

Onderstaand vindt u ons aangepaste voorstel, waarin bovenstaande is verwerkt.

B. Reinders,
subrapporteur

De generale synode van de christelijke gereformeerde kerken in Nederland,

kennisgenomen hebbend van

1. de instructie inzake de Herziene Statenvertaling (HSV) van de particuliere synode van het Oosten van 14 april 2010
2. het rapport van de door de particuliere synode van het Oosten op 21 mei 2008 benoemde commissie Beoordeling Herziening Statenvertaling

constaterend

1. dat het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond in de Protestantse Kerk in Nederland het initiatief heeft genomen om te komen tot een herziening van de Statenvertaling (SV) omdat het

- taalgebruik in de SV in bepaalde opzichten als verouderd wordt ervaren, waardoor jongeren en ouderen vervreemd dreigen te raken van het gebruik van de SV;
2. dat, gezien de gehanteerde uitgangspunten, beoogd wordt de verstaanbaarheid van de SV te dienen;
 3. dat onder leiding van de Stichting Herziening Statenvertaling een commissie grondig heeft gewerkt aan een herziening van de SV;
 4. dat de medewerkers aan de herziening gemeenschappelijk zijn geworteld in de gereformeerde belijdenis;
 5. dat reeds de synode van 2001 uitsprak bereid te zijn tot samenwerking met de Gereformeerde Bond inzake de herziening van de SV;
 6. dat onze betrokkenheid in dit kader tot uitdrukking is gebracht door zitting te nemen in het bestuur en participatie in de werkgroepen op persoonlijke titel;
 7. dat op de generale synode 2007 deputaten eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland in hun rapport melding maakten van een vruchtbare samenwerking bij de herziening van de SV;
 8. dat deze deputaten ook met dankbaarheid kennis namen van hetgeen tot nu toe is verschenen;
 9. dat de volledige Herziening van de Statenvertaling (HSV) weliswaar is afgerond, maar nog niet is uitgegeven;
 10. dat derhalve een beoordeling op grond van de volledige HSV nog niet mogelijk is;
 11. dat binnen de particuliere synode van het oosten reeds een grondig onderzoek is uitgevoerd naar dat gedeelte van de HSV dat wel beschikbaar was om te komen tot een beoordeling van dat gedeelte;

overwegend

1. dat de verstaanbaarheid van Gods Woord voor zowel jongeren als ouderen van groot belang is;
2. dat de vertaalprincipes die als uitgangspunt zijn gekozen voor de HSV dezelfde zijn als die bij de SV zijn gehanteerd, zodat verwacht mag worden dat de HSV een betrouwbare herziening zal blijken te zijn;
3. dat reeds tijdens de generale synode 2007 bleek dat een deel van de kerken uitziet naar het gereedkomen van de complete uitgave van de HSV om die in de kerken te gebruiken;
4. dat uit het rapport van de commissie blijkt dat de wens om de HSV in de kerken te gebruiken sindsdien niet minder is geworden;
5. dat de volledige HSV D.V. in december 2010 beschikbaar komt;
6. dat op- en aanmerkingen van de PS-commissie door de Stichting Herziene Statenvertaling zijn betrokken bij de definitieve vaststelling van de tekst;
7. dat vanuit de Stichting HSV is aangegeven dat het wenselijk is dat ook na uitgave van de volledige HSV vanuit de kerken op- en aanmerkingen worden gemaakt die betrokken zouden kunnen worden bij een volgende druk;
8. dat leden van de PS-commissie bereid zijn voor onze kerken daartoe als loket te dienen, reacties te beoordelen op bruikbaarheid en deze door te zenden naar de Stichting HSV;

van oordeel

1. dat de kerken gediend zijn met een spoedige beoordeling van de HSV;
2. dat, gezien het karakter van deze herziening, deze beoordeling zowel over de betrouwbaarheid als over de bruikbaarheid dient te gaan;
3. dat uit het rapport van de PS-commissie blijkt dat de HSV - voor zover nu gepubliceerd - een betrouwbare en bruikbare herziening van de SV is;
4. dat de beoordeling van de PS-commissie voldoende representatief mag worden geacht voor het geheel van de HSV;
5. dat het derhalve niet nodig is dat het eindresultaat op een later moment alsnog door de generale synode wordt beoordeeld;
6. dat de kerken door het benoemen van een commissie als bedoeld onder punt 8 van 'overwegend' wel kunnen bijdragen aan verdergaande verbetering van de HSV;

besluit

1. de HSV voor gebruik in de kerken vrij te geven;
2. een commissie te benoemen die voor op- en aanmerkingen vanuit de kerken t.a.v. de HSV als loket dient, deze beoordeelt op bruikbaarheid en doorzendt naar de Stichting HSV;
3. de kerken te wijzen op de wenselijkheid om van deze mogelijkheid gebruik te maken;
4. van dit besluit kennis te geven aan de particuliere synode van het Oosten.

BIJLAGE 44

Artikel 96, 97

Rapport van het deputaatschap emeritikas (artikel 13 K.O.)

1. Het deputaatschap

1.1. Samenstelling deputaatschap

Het deputaatschap naar art. 13 van de K.O. bestaat uit de volgende personen:

- T. Loonstra, benoemd door de PS van het Noorden, (sec. J. Koster, Hollandscheveld);
 - drs. I. Bos, benoemd door de PS van het Oosten, (sec. A. Stomphorst, Baarn);
 - J.M.L. Rood-van Beveren AA, benoemd door de PS van het Westen, (sec. A. van der Wal, Leiderdorp);
 - drs. J.M.J. Kieviet, benoemd door de PS van het Zuiden, (sec. D. van der Linden, Oud-Beijerland).
- Door de GS 2007 werden benoemd de broeders:
- C. van Beveren, Middelburg, eerste penningmeester;
 - A.W.M. Witteveen, Apeldoorn, tweede penningmeester.

Br. P. Zuidema dient ons deputaatschap als adviseur. Ook br.dr.s. L.W. Bil AAG, actuaire te Apeldoorn, is beschikbaar om ons deputaatschap van advies te dienen. In de verslagperiode namen we afscheid van onze tweede penningmeester dhr. G. Verhoef RA, van dhr. G. Schouten, lid van de emeritikas, en van onze secretaris drs. L.H.M. Boone RA. Deputaten emeritikas zijn deze drie broeders bijzonder erkentelijk voor de wijze waarop zij ons deputaatschap hebben gediend. Zij zijn opgevolgd door resp. de brs. A.W.M. Witteveen, T. Loonstra en mevr. J.M.L. Rood-van Beveren. Onze eerste penningmeester dhr. C. van Beveren, heeft een periode van ruim dertien jaar gediend in ons deputaatschap. Inmiddels is hij benoemd tot lid van het College van Gedeputeerde Staten in de provincie Zeeland. Deze functie laat zich moeilijk combineren met nevenfuncties. Onze tweede penningmeester, dhr. A.W.M. Witteveen, heeft aangegeven dat het werk als tweede penningmeester niet valt te combineren met zijn werkzaamheden als zelfstandige. Voor ons voorstel tot benoemingen van nieuwe penningmeesters verwijzen wij u naar onderdeel 9.1 van dit rapport.

1.2. Vergaderingen

Deputaten naar art. 13 van de K.O. vergaderden in de verslagperiode met regelmaat. Sinds de vorige GS kwamen deputaten in hun volle samenstelling 7 keer in vergadering bijeen. Veel aandacht werd besteed aan de financiële aspecten van de emeritaatsvoorziening zoals hoogte van de uitkeringen, resultatenrekeningen, balansen en actuariële berekeningen. Speciale aandacht ontving het besluit van de GS van 2007; verderop in dit verslag in onderdeel 4 komen wij daar uitvoerig op terug. Verder werd aandacht geschonken aan voorlichting aan particuliere synoden, kerkenraden, predikanten en predikantsweduwen, publicaties in het *Jaarboek*, een folder en de kerkelijke pers. Tevens werd een folder uitgebracht.

De beleggingscommissie vergaderde sinds de vorige GS zesmaal. In onderdeel 2.4 van dit verslag komen we daar op terug.

2. Voortgang van het werk

2.1. Contacten met de emerituspredikanten en predikantsweduwen

Deputaten emeritikas onderhouden op verschillende wijze contact met onze emerituspredikanten en predikantsweduwen. Jaarlijks ontvangen zij de zogenaamde 'decemberbrief'. In deze brief schrijft de voorzitter van het deputaatschap een meditatief woord en memoreert de secretaris de werkzaamheden van het deputaatschap en het wel en wee uit de kring van de emerituspredikanten en predikantsweduwen. Jaarlijks ontvangen alle emerituspredikanten en predikantsweduwen van de tweede penningmeester een berekening van de aan hen toekomende uitkering alsmede een afrekening van het afgelopen jaar en een jaaroverzicht ten behoeve van de fiscus. In 2008 en 2010 hebben deputaten aan alle kerkenraden en aan alle dienstdoende en geëmeriteerde predikanten en aan de predikantsweduwen een *Handleiding emeritikas* toegezonden waarin de emeritaatsregeling en de hoogte van de actuele uitkeringen waren vermeld.

Er vinden ook veel persoonlijke contacten plaats. Zo wordt bij het overlijden van iemand uit de kring van de emeritikas of bij hoogtijdagen contact opgenomen. Bij ambtsjubilea en verjaardagen met een bijzonder karakter wordt door de deputaten een bezoek aan de emerituspredikanten en predikantsweduwen gebracht. Ook worden er, indien dit gewenst is, bezoeken gebracht aan de emerituspredikanten en predikantsweduwen waarvan bij deputaten van de emeritikas bekend is dat zij extra moeite ervaren.

2.2. Verplichtingen van de plaatselijke kerken

Deputaten emeritikas zijn blij dat het overgrote deel van de plaatselijke kerken jaarlijks aan haar verplichtingen met betrekking tot de afdracht van de omslag voldoet. Er zijn evenwel ook grote zorgen. Zo is het merkbaar dat er in diverse plaatselijke kerken financiële noden zijn. De afdracht aan de emeritikas wordt dan gestaakt dan wel uitgesteld. In het jaar 2009 heeft het deputaatschap helaas ook moeten constateren dat er binnen de PS van het Noorden tegenstand is ontstaan met betrekking tot de afdracht van de omslag. De gemeente Zwolle heeft aangegeven dat zij over het tweede half jaar 2009 geen omslagen zal afdragen. Zwolle heeft bezwaren tegen de huidige regeling en tegen de financiering daarvan. Gesprekken ter zake hebben helaas niet tot een oplossing geleid. Wij hopen dat dit geen verdere navolging bij andere gemeenten zal krijgen. Onderstaand volgt een overzichtje per PS over de afdrachten per (doop)lid gedurende de laatste drie jaren.

	2007		2008		2009	
	omslag	afdracht	omslag	afdracht	omslag	afdracht
PS van het Noorden:	18,75	18,62	21,50	20,42	21,50	20,15
PS van het Oosten:	18,75	18,73	21,50	21,26	21,50	21,07
PS van het Zuiden:	18,75	18,53	21,50	21,53	21,50	20,66
PS van het Westen:	18,75	18,21	21,50	21,10	21,50	19,74
Bijgedragen t.o.v. de omslag:		99,1%	97,6%	95,1%		
Aantal niet betalende kerken:		1	0	4		
Aantal te weinig betalende kerken:		14	16	18		

De uitkeringslasten nemen toe. Dat heeft verschillende oorzaken. Te noemen zijn:

- het door deputaten FZ geadviseerde minimumtraktament met vijftien dienstjaren;
- de uitkeringen worden jaarlijks geïndexeerd cf. de richtlijnen van deputaten FZ;
- het aantal uitkeringsgerechtigden neemt toe;
- het risico van arbeidsongeschiktheid komt sinds 2005 geheel voor rekening van de emeritikas.

Zoals reeds eerder vermeld, dragen niet alle kerken de omslag (geheel) af. Dat is onaanvaardbaar. Door de niet of niet volledige afdracht worden de door de GS gestelde doelstellingen en uitgangspunten niet gerealiseerd. Door te lage afdrachten ontstaat er over een periode van tien jaar een geactualiseerd vermogensverlies voor de emeritikas van ruim € 2,5 miljoen. Deputaten emeritikas roepen daarom de kerkenraden op aan hun verplichtingen te (blijven) voldoen.

Jaarlijks worden de niet (geheel) betalende kerkenraden schriftelijk op hun verplichtingen gewezen; soms ook vinden daarover gesprekken plaats. Betaling van de omslag kan evenwel niet (rechtens) worden afgedwongen.

2.3. Financieel beleid

Het huidige uitgangspunt van het financieel beleid zoals dat voor deputaten emeritikas is geformuleerd, is dat de bijdrage van de kerken (de zgn. omslag) bedoeld is om de uitkeringslasten te dekken. De opbrengsten uit beleggingen (zie onderdeel 2.4) kunnen dan worden aangewend voor vermogensgroei. Onderstaand volgt over de verslagperiode (2007-2009) een overzicht van de verhouding omslag – uitkeringslasten. Tevens is een actuele raming voor het lopende jaar 2010 toegevoegd. Door het snel groeiende uitkeringsbestand en het teruglopend aantal (doop)leden is de omslag onvoldoende om de lopende uitkeringslasten te dekken, waardoor het geformuleerde uitgangspunt niet kan worden gerealiseerd.

Jaar	Omslag	Omslag deputaten	Totaal	Uitkeringen	Verschil
2007	1.457.664	84.375	1.542.039	1.423.688	118.351
2008	1.579.244	75.250	1.654.494	1.608.546	45.948
2009	1.571.336	53.750	1.625.086	1.711.596	- 86.510
2010 (B)	1.612.250	53.750	1.666.000	2.017.000	- 351.000

2.4 Beleggingen

2.4.1 Vermogensbeheer

Door de GS van 1998 is nadrukkelijk stilgestaan bij het vermogensbeheer van de emeritikas. Toen is bepaald, dat het vermogen van de emeritikas moet worden beheerd vanuit algemene en beveiligde richtlijnen voor het functioneren op de financiële markten. De door de GS 1998 vastgestelde richtlijnen vormen het uitgangspunt voor het vermogensbeheer van de emeritikas.

Door de GS 1998 is bepaald, dat de penningmeester van deputaten emeritikas jegens deputaten verantwoordelijk is voor de beleggingstransacties. De penningmeester kan zich daartoe laten bijstaan door beleggingsdeskundigen, al dan niet lid zijnde van deputaten art. 13 K.O.

Ter uitvoering van deze bepalingen is door deputaten emeritikas een beleggingscommissie gevormd, bestaande uit:

- C. van Beveren, eerste penningmeester;
- drs. I. Bos, deputaat;
- P. Zuidema, intern adviseur;
- drs. A.J. Hutten, extern beleggingsadviseur.

Door de GS 1998 is verder bepaald, dat voor het vermogensbeheer een adviseur moet worden benoemd. Deze adviseur moet gekwalificeerde kennis en ervaring hebben in het opereren op de onderscheidene beleggingsmarkten. Als zodanig fungeert dhr. drs. A.J. Hutten.

De effecten moeten in depot worden gegeven bij het hoofdkantoor van een grote bankinstelling. De benoemde adviseur vervolgens onderhoudt het contact met een op die grote bankinstelling werkzame hooggekwalificeerde professionele beleggingsdeskundige met als doel wat betreft de mutaties in dit vermogen flexibel af te stemmen op de ontwikkelingen op de onderscheidene beleggingsmarkten.

Deputaten emeritikas stellen jaarlijks een beleggingsplan vast en per kwartaal werd middels een uitgebreide rapportage door de penningmeester verslag gedaan van de gerealiseerde beleggingsresultaten. Deze documenten van de laatste drie jaren worden ook ter beschikking gesteld van uw financiële commissie.

2.4.2. Beleggingscriteria

Door de GS 1998 zijn de volgende beleggingscriteria vastgesteld:

- bij beleggingstransacties dient speculatie te worden vermeden, transacties met geleend geld en termijntransacties zijn niet toegestaan;
- bij het aankoopbeleid wordt primair uitgegaan van:
 - de jaarlijkse bijdragen van kerken en deputaatschappen;
 - giften en legaten;
 - rente en dividend;
 - aflossingen onder aftrek van verplichtingen op korte termijn;
- indien daartoe aanleiding bestaat, kan verkoop van effecten en herbelegging van de vrijkomende middelen plaatsvinden;
- indien het totaalbedrag van aan- en verkopen van effecten in een kalenderjaar hoger wordt dan 30% van de koerswaarde van de effectenportefeuille, is vooraf instemming nodig van deputaten;
- belegging in aandelen dient zich te richten op fondsen, die een trendmatig gezonde koersontwikkeling te zien hebben gegeven en die kennelijk bij professionele beleggers een breed vertrouwen genieten;
- de belegging in aandelen dient te worden gespreid over een redelijk aantal fondsen en tegelijkertijd over diverse soorten fondsen, zoals de financiële sector, industrie, handel en onroerend goed;
- de koerswaarde van het in aandelen belegd vermogen dient voorshands niet hoger te worden dan 20% à 30% van de koerswaarde van de totale effectenportefeuille vermeerderd met de liquiditeiten.

Deputaten emeritikas hebben de volgende beleggingscriteria als aanvulling vastgesteld:

- wereldwijde spreiding in aandelen;
- aan te kopen obligaties dienen minimaal een AA- rating te hebben;
- de deputaten staan positief ten opzichte van zogenaamde duurzame beleggingen;
- liquiditeiten worden in euro's ondergebracht bij een grote Nederlandse bank met minimaal een A-rating.

Tevens is in de verslagperiode door deputaten emeritikas een beleggingsstatuut vastgesteld. De inhoud daarvan is vooraf afgestemd met deputaten FZ.

2.4.3. Risicomijdend beleggen?

Regelmatig komt de vraag vanuit de kerken naar voren waarom de emeritikas in aandelen belegt. Het is deputaten emeritikas bekend dat een dergelijke discussie ook is gevoerd in de PS van het Zuiden 2010. Daarbij werd uitgesproken dat de PS het van groot belang acht, dat bij GS de volgende vraag aan de orde komt: 'Of het niet beter is gelden in grotere mate op een risicomijdende wijze te beheren en zo mogelijk af te zien van het beleggen in aandelen. De PS verzoekt deputaten op deze vraag te beraden en het resultaat daarvan mee te nemen in hun rapportage aan de GS.' Op deze vragen willen wij nader ingaan:

- a. Opdracht van de generale synode van 1998.
- b. Welke gelden worden belegd?
- c. Zijn andere beleggingsvormen zoals sparen en obligaties zonder risico?
- d. Is het zoeken van 'zekerheid' en het vragen van rente een christelijke waarde?
- e. Wat zegt de Vereniging van Bedrijfstakpensioenfondsen over beleggen?
- f. Risicoprofiel en assetmix van de beleggingen in de emeritikas.
- g. Voldoen de richtlijnen en randvoorwaarden van de generale synode van 1998 nog?

a. Opdracht van de generale synode van 1998 (zie ook 2.4.1. en 2.4.2)

Door de generale synode van 1998 is nadrukkelijk stilgestaan bij het vermogensbeheer van de emeritikas. De door de GS van 1998 vastgestelde richtlijnen en randvoorwaarden vormen het uitgangspunt voor het vermogensbeheer van de emeritikas.

b. Welke gelden worden belegd?

De gelden die de kerken afdragen aan de emeritikas worden niet belegd maar worden besteed aan de uitkeringen aan onze emeritipredikanten en predikantsweduwen. De gelden die (voor een beperkt deel risicovol) belegd zijn, zijn in het verleden m.n. ontvangen vanuit het zgn. *Zilveren Koorde* van de Nederlandse Staat. In 1983 is de financiële relatie (*Zilveren Koorde*) tussen staat en kerk beëindigd. Dit leidde in 1983 tot een overeenkomst en een wet over de afkoop van onder andere pensioenen van ambtsdragers. De o.m. vanuit deze regeling verkregen gelden zijn door de emeritikas op basis van de richtlijnen van de GS van 1998 belegd en dienen om de bijdrage van de plaatselijke kerken in de toekomst zo laag mogelijk te houden. Deze gelden kunnen dan ook voor langere termijn worden belegd.

c. Zijn andere beleggingsvormen zoals sparen en obligaties zonder risico?

In de loop van de eeuwen is daar veel over nagedacht en geschreven. Luther heeft zich vele malen over het probleem van rente en woeker geuit. Luther is van mening dat niet de hoogte van de rente onderwerp van discussie moet zijn, maar de fundamentele vraag of rente gevraagd mag worden. Het onderscheid tussen rente en woeker is voor hem niet belangrijk. Luther wijst het vragen van rente fundamenteel af. Ook Calvijn is geen vriend van de rente. Hij wijst echter het oudtestamentische renteverbod af en bestrijdt haar. Calvijn is van mening dat het renteprobleem gezien moet worden in relatie tot het achtste gebod: 'Gij zult niet stelen.' De grondgedachte van dit gebod is dat ieders recht onaangetaast moet blijven en dat niemand de ander iets moet aandoen waarvan hij wenst dat zoiets hem niet aangedaan wordt (de Gulden Regel). Dit houdt volgens Calvijn in dat niet het zekerstellen van het kapitaal noch de rente bepalend moet zijn voor het handelen van de christen, maar de dienst aan de naaste. Bij zijn uitspraken gaat Calvijn met het rentebegrip om als *een apotheek met gif*.

(Bron: 1994, A. van der Rijst; RU Groningen: <http://dissertations.uib.rug.nl/FILES/faculties/management/>)
Met de mening van deze reformatoren willen wij alleen aangeven dat de wens om alleen te sparen en daarvoor rente te ontvangen ook in Bjbels licht genuanceerd kan worden.

e. Wat zegt de Vereniging van Bedrijfstakpensioenfondsen over beleggen?

De commissie risicobeheer en beleggingsbeleid presenteerde op 19 januari 2010 een rapport aan minister Donner (Sociale Zaken) over het beleggingsbeleid van pensioenfondsen. De volgende vraag kwam daar ook aan de orde: 'Moeten pensioenfondsen wel beleggen?' Uit recent onderzoek blijkt dat de helft van de Nederlanders vindt dat pensioenfondsen niet moeten beleggen met hun ingelegde pensioenpremies. Maar volgens de Vereniging van Bedrijfstakpensioenfondsen (VB) is dat in feite niet mogelijk. Volgens de VB waren de pensioenen nu 40% lager geweest of was de premie 70% hoger als we de afgelopen kwart eeuw alleen hadden gespaard (bron: Reformatorisch Dagblad, 20-01-2010).

f. Risicoprofiel en assetmix van de beleggingen in de emeritikas

De beleggingshorizon, het rendement dat de emeritikas op de beleggingen wil behalen en het risico dat met beleggen wordt gelopen, bepalen samen het zogenaamde doelrisicoprofiel. Op basis van de door de synode van 1998 bepaalde uitgangspunten, past het risicoprofiel *defensief* het beste bij de emeritikas. Voor een defensief risicoprofiel zal het rendement op jaarbasis met 95% betrouwbaarheid fluctueren tussen -10% en +26%, terwijl het verwachte rendement op langere termijn gemiddeld 5% per jaar is. De genoemde percentages zijn indicatief. Bij een defensief profiel hoort een neerwaartse risicoacceptatie in enig jaar van -10% (bron: risicoprofiel op basis van IRIS research).

Het belegbaar vermogen van de emeritikas wordt verspreid over zes beleggingscategorieën: aandelen, obligaties, high yield obligaties, onroerend goed, commodities en liquiditeiten. Deze verdeling wordt de assetmix genoemd. Iedere beleggingscategorie heeft een eigen combinatie van rendement en risico. Onroerend goed en commodities hebben in koersgedrag sterke overeenkomsten met de koersbewegingen van aandelen. Daarnaast is het vaak zo dat de beleggingscategorieën niet op hetzelfde moment even goed of slecht presteren maar juist tegengestelde koersbewegingen vertonen.

Als het bijvoorbeeld slecht gaat op de aandelenmarkt, bieden obligaties hier bescherming tegen. Door de gewichten van de zes beleggingscategorieën op elkaar af te stemmen, ontstaat een portefeuille met een optimale verhouding tussen rendement en risico, die aansluit bij het doelrisicoprofiel.

g. Voldoen de richtlijnen en randvoorwaarden van de GS van 1998 nog?

Deputaten emeritikas kunnen zich vinden in de richtlijnen en randvoorwaarden opgesteld door de GS van 1998. In het beleggingsplan van 2009 en 2010 hebben deputaten emeritikas vermeld dat zij positief staan ten opzichte van verantwoorde en zogenaamd duurzame beleggingen. In 2009 is een gedeelte van de portefeuille ook daadwerkelijk in duurzame fondsen belegd.

2.4.4. Beleggingsresultaten

Voor het beoordelen van beleggingsprestaties worden de zogenaamde benchmarks gebruikt. Een benchmark is een meetlat, die de ontwikkeling van een beleggingsmarkt (enkelvoudige index) of een compositie van meerdere markten (samengesteld index), zo goed mogelijk weergeeft. Onderstaand volgt een overzicht van de beleggingsresultaten over de verslagperiode (1999-3 = 100).

Periode t/m	Vastrentend porte- feuille	bench- mark	Aandelen porte- feuille	bench- mark	Totaal porte- feuille	bench- mark
2007-4	142,3	147,7	125,6	129,7	142,1	146,1
2008-4	148,9	161,4	72,5	77,4	129,3	138,1
2009-4	157,5	168,3	99,1	100,5	145,0	153,3

De cijfers geven de beleggingsresultaten aan het einde van elke periode weer. Opgemerkt wordt nog dat een vergelijking van de portefeuille van de emeritikas met de benchmark moeilijk is vanwege de (in beleggingstermen) relatief geringe omvang van onze portefeuille. Het is moeilijk een benchmark te vinden die een spreiding kent zoals die door deputaten emeritikas wordt aangehouden. Verder wordt het overgrote deel van onze portefeuille (de obligaties) op grond van de richtlijnen van deputaten FZ afwijkend gewaardeerd ten opzichte van de waarderingen in de benchmark. Tevens gaat een benchmark er van uit, dat een vast percentage (25%) van de portefeuille in aandelen is belegd, terwijl dat in de praktijk voortdurend afwijkt.

In 2008 is de emeritikas evenals alle andere financiële instellingen getroffen door de kredietcrisis. Als gevolg van de brede en risicomijdende spreiding van de portefeuille, is het koersverlies van de beleggingsportefeuille relatief beperkt gebleven. In 2009 zijn er weer positieve beleggingsresultaten geboekt, waardoor de verliezen van 2008 zijn gecompenseerd.

In de verslagperiode 2007-2009 is het vermogen van de emeritikas toegenomen met € 1,4 miljoen (van € 17,3 ultimo periode 2006-4 naar € 18,7 miljoen ultimo periode 2009-4). Nog nooit was het vermogen van de emeritikas zo hoog.

3. (Maatschappelijke) ontwikkelingen

3.1. Wijzigingen in de AOW

In de huidige status van de AOW krijgt iedere Nederlander vanaf vijftenzestig jaar ongeveer € 8.800,- AOW bruto per jaar. Als de partner jonger is dan vijftenzestig jaar, krijgt de gepensioneerde (65-er) een toeslag afhankelijk van de inkomsten van de betrokken partner van maximaal € 8.800,- per jaar tot dat deze zelf vijftenzestig jaar wordt.

Ingaande 2015 vervalt de partnertoeslag voor alle Nederlanders die na 2015 de leeftijd van (nu nog) vijftenzestig jaar bereiken. Dat kan gevolgen hebben voor de uitkeringen uit de emeritikas. Immers, als een predikant met emeritaat gaat en zijn echtgenote is jonger dan (nu nog) vijftenzestig jaar) dan kan slechts de AOW van de predikant zelf op de emeritaatsuitkering worden ingebouwd, waardoor de emeritaatsuitkering hoger wordt. Deputaten emeritikas volgen de ontwikkelingen ter zake en komen indien nodig met voorstellen ter zake op de generale synode van 2013.

3.2. Toename aantal emeritipredikanten en afname bijdrage omslagen

De generale synode heeft als uitgangspunt voor het financieel beleid van de emeritikas gesteld, dat de bijdragen van de kerken (de zogenaamde omslag) voldoende moet zijn om de uitkeringen te dekken. De beleggingsresultaten kunnen dan dienen voor verdere vermogensvorming.

Over 2009 waren de uitkeringen € 86.510,- hoger dan de bijdragen van de kerken (inclusief deputaatschappen). In het tweede synodejaar zouden de bijdrage ongeveer gelijk moeten zijn aan de uitkeringen. Omdat de uitkeringen stijgen en de omslag gedurende drie jaren gelijk blijft, wordt voor 2010 een nog hoger tekort verwacht (€ 351.000,-). Aan het geformuleerde uitgangspunt van de generale synode wordt dus niet voldaan. Deputaten dringen er bij de GS op aan dat de bepalingen voor het bepalen van de omslag correct worden nageleefd.

3.3. Ex-echtgenoten van predikanten geen aanspraak op uitkering na overlijden predikant

Deputaten emeritikas zijn bekend met een instructie van de PS v/h Oosten betreffende de verzorging van de ex/vrouw van een aan ons kerkverband onttrokken predikant in geval van overlijden vóór het vijftenzestigste levensjaar. Het betreft een vrij uitzonderlijke situatie. Het komt niet zo vaak voor dat een predikant aan onze kerken onttrokken wordt en vervolgens komt het nog minder vaak voor dat die ex-predikant van de echt scheidt én voor het vijftenzestigste (wellicht straks zevenenzestigste) levensjaar overlijdt. Op grond van artikel 23 van bijlage 7 van de K.O. kan na de burgerlijke pensionering van een ex-predikant een uitkering worden toegekend naar gelang de periode dat de ex-predikant onze kerken heeft gediend. Dat geldt ook voor de weduwen en wezen. Als een aan ons kerkverband onttrokken predikant vóór de burgerlijke pensionering van de echt scheidt én overlijdt, komt het niet tot een uitkering aan de ex-vrouw. De instructie van de PS v/h Oosten is bedoeld om in die leemte te voorzien. Als de adviezen van de commissie gevolgen Pensioenwet door de generale synode 2010 worden opgevolgd, wordt aan de inhoud van de instructie van de PS v/h Oosten tegemoet gekomen, mits aan de leeftijds-grens in het nieuwe stelsel wordt voldaan.

3.4. *Periodiek onderzoek AO-predikanten 65-*

De GS 2004 heeft de emeritikas de opdracht verstrekt om ingaande het jaar 2005 elke drie jaar bij de betreffende classes na te gaan of de arbeidsongeschiktheid van predikanten jonger dan vijftien jaar, op grond waarvan destijds emeritaat is verleend, zich nog steeds voordoet. Op grond van deze opdracht is in 2009 voor vijf geëmeriteerde predikanten een dergelijk onderzoek uitgezet. De desbetreffende classes hebben in alle 5 gevallen vastgesteld dat de ongeschiktheid voor de dienst niet heeft opgehouden te bestaan.

3.5. *Individualisering*

De grenzen van de houdbaarheid van de huidige regeling emeritikas worden bereikt. Als gevolg van de in de maatschappij doorwerkende individualiseringsgedachte, zijn er predikanten die liever zelf een pensioen opbouwen dan daarvoor afhankelijk te zijn van een niet afdwingbare regeling. Ook de onderlinge solidariteit tussen plaatselijke gemeenten neemt af en de bereidheid van de plaatselijke gemeenten om gezamenlijk de kosten van de emeritaatsregeling op te brengen, staat ter discussie. In grotere gemeenten heerst de opvatting dat gemeenten beter zelfstandig in het emeritaat van hun predikanten kunnen voorzien, vooral ook omdat dat voor die gemeenten goedkoper is. Dat betekent, dat er op twee fronten een individualisering doorzet ten koste van de onderlinge solidariteit. In het rapport van de commissie gevolgen Pensioenwet wordt daar nader op ingegaan.

3.6. *Samenwerkingsgemeenten*

Voor samenwerkingsgemeenten is door deputaten emeritikas steeds de beleidslijn aangehouden, dat dergelijke gemeenten aan de emeritikas afdragen naar rato van het aantal CGK-leden. Als een samenwerkingsgemeente een predikant aanneemt waarvan de pensioenvoorziening bij een pensioenfonds of verzekeraar is ondergebracht, moet door die samenwerkingsgemeente over het totaal aantal leden aan het pensioenfonds worden afgedragen. Zo'n samenwerkingsgemeente is dan niet meer bereid daarnaast ook nog de omslag aan de emeritikas af te dragen. Een dergelijke situatie doet zich voor in Hengelo, waar wordt samengewerkt met de NGK. In de toekomst kan een dergelijke situatie zich ook in andere gemeenten gaan voordoen. Het is verstandig voor dergelijke situaties concrete afspraken te maken. Naar mening van deputaten emeritikas moet in geval van samenwerking door die gemeenten voor de pensioenvoorziening van de predikant vooraf worden bepaald waar en bij welk fonds aansluiting wordt gezocht. Voor het berekenen van de omslag moet het CGK-ledenaantal ter zake vooraf worden gecorrigeerd.

4. *Vervullen van opdrachten van de GS van 2007*

4.1. *Inventarisatie*

De GS 2007 besloot tot de volgende opdrachten voor deputaten emeritikas:

1. een commissie in te stellen die als opdracht heeft om:
 - a. de gevolgen van de nieuwe Pensioenwet voor de emeritikas te inventariseren;
 - b. de gevolgen van het toezicht van de Nederlandsche Bank N.V. in kaart te brengen;
2. beleid te ontwikkelen dat erop is gericht om arbeidsongeschiktheid bij predikanten in actieve dienst te voorkomen en een eenduidige procedure op te stellen voor verzuim- en ziektebegeleiding van predikanten die nog in actieve dienst zijn;
3. te onderzoeken wat de consequenties zijn van het deeltijdpredikantschap voor de hoogte van de uitkering, mede in verhouding tot de door de predikant opgebouwde pensioenvoorzieningen.

Verder heeft de generale synode 2007 aan deputaten toezicht TUA de opdracht verstrekt in gesprek te gaan met deputaten emeritikas om in het geval waarbij een predikant tot het hoogleraarschap wordt geroepen een overheveling vanuit de emeritikas naar het emeriteringsfonds TUA bespreekbaar te maken.

4.2. *De uitvoering van de opdrachten door deputaten emeritikas*

4.2.1. *Commissie gevolgen Pensioenwet*

Door deputaten emeritikas is een commissie ingesteld, bestaande uit:

- C. van Beveren, eerste penningmeester;
- A.W.M. Witteveen, tweede penningmeester;
- T. Loonstra, deputaat, registeraccountant;
- L.W. Bil, adviseur deputaten, actuaaris;
- J. Mauritz, werkzaam bij de Nederlandsche Bank.

Deze commissie heeft het rapport *Toekomstvastheid emeritikas* uitgebracht.

Eind november 2008 heeft de Nederlandsche Bank N.V. de uitspraak gedaan dat de emeritikas niet onder de Wet Financieel Toezicht wordt gesteld. Predikanten hebben geen afdwingbaar recht op uitkering uit de emeritikas, zij kunnen uitsluitend een recht op uitkering in verband met arbeidsongeschiktheid of pensioen afdwingen bij de plaatselijke kerk waar zij voor hun emeritaat werkzaam waren. Op basis van deze beslissing valt de emeritikas dan ook niet onder het toezicht van de Nederlandsche Bank en zijn er geen verdere negatieve gevolgen van de nieuwe Pensioenwet voor de emeritikas. Dat vrijwaart deputaten evenwel niet van verder nadenken over de toekomstvastheid van de emeritikas, gelet ook op allerlei (maatschappelijke) ontwikkelingen. Dat is onderkend en de commissie heeft daarop ingespeeld, studie verricht en adviezen opgesteld voor de toekomst. De algehele conclusie van de commissie is, dat de huidige regeling emeritikas ten aanzien van de financiering zeer grote risico's met zich meebrengt en dat de huidige regeling emeritikas op onderdelen eveneens niet aansluit bij wat in de maatschappij gangbaar en aanvaardbaar is. Deze conclusie wordt door deputaten emeritikas onderschreven. Ter oplossing wordt een geleidelijke, maar snelle overgang naar een collectieve pensioenregeling voorgesteld. Tevens worden maatregelen ter besparing van kosten voorgesteld. Korthedshalve verwijzen deputaten emeritikas naar het rapport *Toekomstvastheid emeritikas*.

4.2.2. *Beleid voorkomen arbeidsongeschiktheid bij predikanten in actieve dienst*

In ons kerkverband bestaat er (nog) geen eenduidig systeem van ziekte- en verzuimbegeleiding voor arbeidsongeschikte predikanten. Naast de persoonlijke impact kunnen ook de financiële gevolgen

daarvan erg groot zijn. De Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) kennen een dergelijk beleid wel. De commissie gevolgen Pensioenwet heeft daarom de vrijheid genomen tot overleg met onze zusterkerk ter zake. De regeling van de GKv is zeer toepasbaar op de CGK-situatie Voorgesteld wordt daarom voor de CGK-predikanten bij deze regeling aan te sluiten. De kosten worden in de omslag betrokken. Zoals bekend ligt ingeval van arbeidsongeschiktheid het financiële risico gedurende de eerste twee jaren bij de plaatselijke gemeente. Als een adequaat ziekte- en verzuimbeleid van toepassing is, kan dit risico door de plaatselijke gemeente worden verzekerd. De kosten bedragen ong. € 700,- per gemeente per predikant.

4.2.3. Onderzoek consequenties deeltijdpredikantschap voor hoogte uitkering in verhouding tot de door de predikant opgebouwde pensioenvoorzieningen

In onze kerken is de uitkering uit de emeritikas voor alle predikanten gelijk. Ook wordt geen onderscheid gemaakt voor fulltime en parttime predikanten. In de praktijk is het materiële effect gering omdat een door een parttime predikant elders opgebouwd pensioen wordt ingebouwd. Het aantal parttime predikanten in onze kerken is (nog) gering. Niettemin kan dit aantal in de toekomst snel gaan groeien, gelet ook op de lagere financiële draagkracht wanneer gemeenten krimpen in ledenaantal. Deze problematiek lost zich op als, overeenkomstig het advies van de commissie gevolgen Pensioenwet, wordt overgegaan naar een individueel stelsel en het onderbrengen bij een pensioenfonds/verzekeraar. De huidige parttime predikanten en eventuele nieuwe parttime predikanten kunnen daar bij voorrang voor in aanmerking worden gebracht.

5. Noodzakelijke aanpassingen in de regeling

In artikel 13 lid 1.a K.O., vervallen de woorden: 'of het vervuld hebben van veertig dienstjaren'

Artikel 13 K.O. wordt aangevuld met een nieuw lid:

9. Deputaten art. 13 K.O. voorzien in een eenduidig systeem van ziekte- en verzuimbegeleiding voor de predikanten in actieve dienst. Aan de kerkenraden wordt ter zake een instructie beschikbaar gesteld. De uitvoeringskosten komen voor rekening van de plaatselijke kerken.

In bijlage 7 bij artikel 13 K.O. worden in lid 5 de woorden: 'van het aanvaardbare minimumtraktament met vijftien dienstjaren' vervangen door: 'van het middelloon van de salarisschalen voor de predikanten. Daarbij geldt het middelloon van de salarisschalen voor het jaar 2011 als basis; vervolgens wordt dit middelloon jaarlijks met een door deputaten emeritikas te bepalen indexcijfer aangepast.'

In bijlage 7 wordt artikel 20 (voorafgaand aan de tussen haakjes geplaatste zin) aangevuld met: 'In geval van plaatselijke samenwerking met een ander kerkgenootschap wordt bij de besluitvorming ter zake op plaatselijk niveau vooraf door die gemeenten bepaald of en bij welke pensioenvoorziening voor de predikant aansluiting wordt gezocht. Ter zake moet voor het berekenen van de omslag dan het CGK-ledenaantal worden gecorrigeerd (neerwaarts met het aantal CGK-leden indien wordt gekozen voor aansluiting bij een regeling elders en opwaarts met het ledenaantal van het andere kerkgenootschap indien wordt gekozen bij aansluiting bij het CGK-regeling).'

6. Uitkeringen

6.1 Betaalbaarheid

Zoals al jaren geleden is voorzien, moeten steeds minder leden steeds meer uitkeringen op gaan brengen, met als gevolg dat de omslag per (doop)lid sterk stijgt. Deputaten emeritikas zijn van mening, dat voor het beheersen van de betaalbaarheid niet alleen en uitsluitend gekeken moet worden naar de inkomstenkant (i.c. de omslag). Ook aan de uitgavenkant zijn maatregelen denkbaar die kunnen bijdragen aan het beheersbaar houden van de betaalbaarheid. Zoals ook in het maatschappelijk verkeer wordt gezocht naar oplossingen voor de inrichting van het stelsel van werk en inkomen en pensioenen in de toekomst, moeten ook voor de emeritaatsuitkeringen keuzes worden gemaakt die zorgen voor een voldoende economisch draagvlak. Deputaten emeritikas denken daarbij aan de volgende mogelijkheden:

- maatregelen ter beperking van de instroom;
- maatregelen ter beperking van de kosten.

Ad. a. Maatregelen ter beperking van de instroom van predikanten

a.1. Verzuim- en ziektebegeleiding

Deputaten emeritikas stellen voor een adequaat en eenduidig ziekte- en verzuimbeleid toe te gaan passen. Zie voor het voorstel van deputaten emeritikas onderdeel 4.2.2. van dit rapport.

Ad. b. Maatregelen ter beperking van de kosten

Overeenkomstig het advies in het rapport Toekomstvastheid emeritikas stellen deputaten emeritikas voor:

- de minimumleeftijd waarop een predikant met emeritaat gaat wordt verhoogd van vijftenzestig jaar naar zevenenzestig jaar, cf. de maatschappelijke ontwikkelingen;
- het veertigdienstjarenprincipe wordt afgeschaft;
- de uitkeringen worden gebaseerd op het middelloon in plaats van op regel 15;
- de uitkeringen worden niet meer volledig geïndexeerd.

6.2. Aantallen

Voor het berekenen van de uitkeringen gaan wij in onze voorstellen uit van de volgende gegevens:

Categorie	2011	2012	2013
Predikanten gehuwd	56	62	71
Predikanten weduwnaar	1	1	1
Weduwen 65+	32	35	37
Weduwen 65-	1	1	1
Predikanten 65- a.o. 80-100 met WAZ	4	3	3

Predikanten 65- a.o.80-100 zonder WAZ	<u>3</u>	<u>3</u>	<u>3</u>
Totaal	97	105	116

7. Actuariële gegevens

7.1. Actuariële cijfers in de financiële jaarverslagen 2007-2009

De actuariële berekende voorziening per 31 december 2009 bedraagt: € 20,4 miljoen.

Deze voorziening is opgebouwd uit de contante waarde van de toekomstige uitkeringen voor de huidige predikanten en predikantsweduwen verminderd met de contante waarde van de toekomstige ontvangsten.

contante waarde van de toekomstige uitkeringen	:	51,7 miljoen
contante waarde van de toekomstige ontvangsten	:	<u>31,3 miljoen</u>
		20,4 miljoen

7.2. Toelichting

De ontwikkeling van de actuariële benodigde voorziening op basis van 4% bedraagt ultimo 2009: 20,4 miljoen (2006: 16,0 miljoen). De positie van de emeritikas is verslechterd als gevolg van een gelijkblijvende contante waarde van de toekomstige ontvangsten en de ontwikkeling in de te verwachten uitkeringslasten.

De ontwikkeling van de contante waarde van de uitkeringen tussen 31 december 2006 en 31 december 2009 is uit de volgende componenten opgebouwd:

Contante waarde uitkeringen ultimo 2006	44,4 miljoen
Toename als gevolg van intrest opbrengst (jaarlijks 4%)	5,6 miljoen
Uitkeringen 2007-2009 (model voorspelling)	-5,5 miljoen
Toename als gevolg van uitkering stijging 2007-2009	8,2 miljoen
Toename als gevolg van nieuwe predikanten	0,5 miljoen
Toename als gevolg van arbeidsongeschiktheid 65-	0,0 miljoen
Vershil model en realiteit	<u>-1,5 miljoen</u>
Contante waarde uitkering ultimo 2009	51,7 miljoen

Deze cijfers zijn samengesteld uit de cijfers in de jaarverslagen 2007-2009.

De contante waarde van de toekomstige ontvangsten is bepaald op basis van een verwachte omslag opbrengst gedurende vijfendertig jaar en een volledige betaling van alle kerken.

Vanwege de toename van de gemiddelde leeftijd van het actieve predikantencorps is de termijn waarin we omslagontvangsten veronderstellen, gesteld op vijfendertig jaar.

De bijdrage van de verschillende deputaatschappen die een of meerdere predikanten in dienst hebben, bedroeg in 2009 € 53.750,-. In de bepaling van de contante waarde van de ontvangsten is ervan uitgegaan dat dit bedrag ook in de toekomst (vijfendertig jaar) ontvangen zal worden.

7.3. Financiering van de toekomstige uitkeringen

Als gevolg van maatschappelijke ontwikkelingen wordt de emeritikas - geheel in strijd overigens met de verzorgingsgedachte - als een soort pensioenfonds aangemerkt.

Niettemin kan de emeritikas worden gezien als een instituut dat er is om de feitelijke toezeggingen van de individuele gemeenten aan de predikanten te financieren. In het hiernavolgende wordt deze financiering vanuit het perspectief van een pensioenfonds beschreven.

Vanuit het perspectief van een pensioenfonds is de vermogenspositie van de emeritikas slecht.

Het gespaarde bedrag, de voorziening, bedraagt € 18,7 miljoen. In combinatie met het huidige financieringsniveau is dit bedrag niet voldoende om in de toekomst de uitkeringen uit de emeritikas voldoende veilig te stellen. De dekkingsgraad t.o.v. de verplichtingen is 44%.

(NB: vanuit het perspectief van een blijvend omslagstelsel zou een voorziening nodig zijn van € 20,4 miljoen.).

7.3.1. Financiële positie emeritikas

De tot nu toe gebruikte berekeningsmethode

De huidige wijze van verantwoording is ca. drieëntwintig jaar geleden ontstaan door het besef dat de toenmalige financiële positie slecht was ten aanzien van de te verwachten toekomstige uitkeringen. Daarbij komt het gegeven dat de emeritikas wordt gefinancierd vanuit een omslaggedachte. Deze wijze van het bepalen is inmiddels al jaren onderdeel van het financiële jaarverslag. De gedachte was dat er op deze wijze een langzame overgang zou zijn van een omslagstelsel naar een kapitaaldekking. Dit wordt mede mogelijk door het rendement dat op de beleggingen wordt gemaakt.

Deze positie ziet er als volgt uit :

Contante waarde toekomstige uitkeringen	51,7 miljoen
Contante waarde toekomstige ontvangsten	<u>31,3 miljoen</u>
Benodigd	20,4 miljoen

De wijze waarop de contante waarde van de toekomstige ontvangsten is bepaald, is er een die uitgaat van een blijvend omslagstelsel.

Ontwikkeling contante waarde van de uitkering

In de hiernavolgende tabel treft u de ontwikkeling aan van de contante waarde van de uitkeringen nader uitgesplitst naar componenten.

Ontwikkeling naar componenten van de contante waarde van de uitkeringen

Uit.	C.W. ult. Jaar-1	intrest	uitkering uit model in jaar	toename door stijging uitkeringen	toename door nieuwe predikanten	verschil model werkelijkheid	AO	C.W. ult. Jaar
2007	€ 44,4	€ 1,7	€ 1,8-	€ 4,0	€ 0,1	€ 0,2-	€ -	€ 48,2
2008	€ 48,2	€ 1,9	€ 1,8-	€ 1,5	€ 0,2	€ 0,5-	€ -	€ 49,5
2009	v 49,5	€ 2,0	€ 1,9-	€ 2,7	€ 0,2	€ 0,8-	€ -	€ 51,7

De stijging van 2007 is veroorzaakt door het besluit van de generale synode tot verhoging van de traktementen met ca. 8%.

Verantwoording conform een pensioenfonds

Bij een pensioenfonds verandert er aan de manier waarop de contante waarde van de toekomstige lasten wordt berekend niets, wel wijzigt de gedachte over het deel van de contante waarde van de toekomstige lasten dat op enig moment opgebouwd zou moeten zijn. Hierbij speelt het dienstjarenbegrip een rol. Daarnaast is het bepalen van de noodzakelijke financiering anders. De gedachte hierbij is dat de contante waarde van de toekomstige lasten op een individueel niveau op vijftenzestigjarige leeftijd moet zijn afgefinancierd.

(x 1 miljoen euro)

Afgefinancierde back-service aanspraken				
Ultimo Jaar	Voorziening Emeriti gehuwd	Voorziening Emeriti Weduwe	Voorziening opgebouwde rechten actieven	Benodigde opgebouwde 'rechten'
2007	€ 14,9	€ 5,0	€ 17,0	€ 36,9
2008	€ 16,1	€ 4,6	€ 18,6	€ 39,3
2009	€ 18,1	€ 4,2	€ 20,3	€ 42,6

Gebruikte tabel : GBM 80-85 -5/-6

Uit bovenstaande tabel is af te leiden dat de voorziening voor de ingegane uitkeringen ultimo 2009 € 22,3 miljoen bedraagt (€ 18,1 miljoen voor emeriti + € 4,2 miljoen voor de weduwen). Dit is € 3,6 miljoen meer dan de huidige voorziening in de emeritikas van € 18,7 miljoen, zoals die in de balans van de emeritikas is opgenomen.

De totale voorziening voor *opgebouwde rechten* moet € 42,6 miljoen bedragen.

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat vanuit een oogpunt van een pensioenfonds, de thans in de emeritikas opgebouwde voorziening (€ 18,7 miljoen) op een te laag niveau ligt. Deputaten emeritikas verwijzen u naar het rapport *Toekomstvastheid emeritikas* voor wat betreft de toekomst van de emeritikas.

8. Financiën*8.1. Berekening van de uitkeringen*

Deputaten emeritikas gaan uit van de door deputaten financiële zaken d.d. 22 februari 2010 geadviseerde jaarlijkse aanpassing van minimaal 1 % en rekening houdend met onze voorstellen zoals hiervoor geformuleerd.

8.1.1. Hoogte van de uitkeringen

Basis: minimumtraktement 2010/15 dienstjaren

Uitkeringsgrondslag 130%

Uitkeringen:	2011	2012	2013
Predikanten gehuwd	56	62	71
Predikanten weduwnaar	1	1	1
Weduwen 65+	32	35	37
Weduwen 65-	1	1	1
Predikanten 65- a.o. 80-100 met WAZ	4	3	3
Predikanten 65- a.o.80-100 zonder WAZ	3	3	3
Totaal	97	105	116

8.1.2. Omvang van de uitkeringen

Rekening houdend met de in onderdeel 6.2 aangegeven aantallen bedragen de kosten op jaarbasis:

Categorie	Aantal	2011	2012	2013
Predikanten gehuwd	56/62/71	1.108.520	1.239.563	1.433.694
Predikanten weduwnaar	1/1/1	24.345	24.588	24.834
Weduwen 65+	32/35/37	444.800	491.365	524.637
Weduwen 65-	1/1/1	14.470	14.615	14.761
Pred. 65- AO > 80% met WAZ	4/3/3	109.400	82.871	83.699
Pred. 65 AO > 80% zonder WAZ	3/3/3	117.510	118.685	119.872
Totaal uitkeringen		1.819.045	1.971.687	2.201.497

Vakantie-uitkering 8%	145.524	157.735	176.120
Subtotaal	1.964.569	2.129.422	2.377.617
Compensatie premies volksv.	80.000	70.000	70.000
Totaal	2.044.569	2.199.422	2.447.617

8.2. Berekening van de omslag

8.2.1. Minimumbijdrage

Op grond van artikel 20 van onze instructie moet de minimumbijdrage tenminste gelijk zijn aan 21,5% van het minimumtraktament van predikanten met vijftien dienstjaren.

Voor de berekening gaan wij uit van 155 dienstdoende predikanten (basis = Jaarboek 2009). Daarbij wordt verondersteld dat de verlaging wegens het aantal verleende emeritaten wordt aangezuiverd met eenzelfde aantal wegens nieuwe predikanten.

Uitgaande van de door deputaten financiële zaken geadviseerde jaarlijkse aanpassing van

1 % bedragen de traktementen in Euro:

2011: € 43.390 x 101% = € 43.824

2012: € 43.824 x 101% = € 44.262

2013: € 44.262 x 101% = € 44.705

Het aantal leden stellen wij overeenkomstig het advies van deputaten financiële zaken dd. 22 februari 2010 op 74.000. Van de deputaatschappen bij wie een vrijgestelde predikant werkzaam is, dient jaarlijks een bijdrage te worden voldaan van 500 maal de minimum jaarbijdrage. Dit aantal predikanten is door ons geschat op vijf, zodat voor de berekening van het aantal leden met een bijtelling van $5 \times 500 = 2.500$ rekening wordt gehouden. Het totaal aantal leden wordt dan 76.500.

De minimumbijdrage op grond van artikel 20 van onze instructie wordt dan:

2011: $155 \text{ (pred.)} \times 0,215 \times € 43.824 = € 1.460.431 : 76.500 = € 19,09$
 2012: $155 \text{ (pred.)} \times 0,215 \times € 44.262 = € 1.475.036 : 76.500 = € 19,28$
 2013: $155 \text{ (pred.)} \times 0,215 \times € 44.705 = € 1.489.786 : 76.500 = € 19,47$
 Totaal € **57,85 : 3 = € 19,28**

8.2.2. Noodzakelijke bijdrage

De bedragen van resp. € 1.460.431,- (2011), € 1.475.036,- (2012) en € 1.489.786,- (2013) zijn lager dan de door ons te verstrekken uitkeringen. Als de omslag wordt gebaseerd op het bedrag aan uitkeringen leidt dit tot de volgende berekening:

2011: € 2.044.569 : 76.500 = € 26,73

2012: € 2.199.422 : 76.500 = € 28,75

2013: € 2.447.617 : 76.500 = € 32,00

Totaal € **87,48 : 3 = € 29,16**

8.2.3. Vergelijking

De bijdrage over de jaren 2008-2010 is vastgesteld op € 21,50. Rekening houdend met de door deputaten financiële zaken toegestane inflatiecorrectie komt de omslag over drie jaren gemiddeld uit op $(€ 21,72 + € 21,93 + € 22,15) : 3 = € 21,93$

De minimumbijdrage o.g.v. art. 20 van onze instructie bedraagt € 19,28

De bijdrage o.g.v. de te verstrekken uitkeringen bedraagt € 29,16

8.3. Begrotingen 2011, 2012 en 2013

Voor de begrotingen zoals die in het verleden aan de GS werden voorgelegd is door deputaten emeritikas steeds uitgegaan van de noodzakelijke bijdrage. Als deputaten emeritikas dat ook nu weer zouden doen, moet worden uitgegaan van een bijdrage van € 29,16 per (doop)lid (zie onderdeel 8.2.2). Het aantal leden bedraagt 76.500 (74.000 + 2.500).

Deputaten financiële zaken hebben aan alle deputaatschappen nadrukkelijk laten weten, dat uiterste terughoudendheid in acht moet worden genomen bij het bepalen van de omslag en dat daarom ook de kosten beperkt moeten worden gehouden. Deputaten emeritikas hebben begrip voor de oproep van deputaten financiële zaken, zij worden immers zelf ook jaarlijks geconfronteerd met kerken die niet of te weinig afdragen. Gelukkig zijn deputaten emeritikas in staat de (bedrijfsvoerings)kosten zeer beperkt te houden.

Voor wat betreft de te ontvangen rente op uitstaande gelden hebben deputaten financiële zaken geadviseerd uit te gaan van *minimaal* 2,0%. In onze ramingen gaan deputaten emeritikas uit van 3%.

De begrotingen zijn weergegeven in **Euro x 1.000**

	2011	2012	2013
Baten			
Bijdragen kerken/deputaatschappen	2.231	2.231	2.231
Giften/legaten	0	0	0
	<u>2.231</u>	<u>2.231</u>	<u>2.231</u>
Lasten			
Uitkeringen	1.819	1.972	2.201
Vakantie-uitkeringen	146	158	176
Premies volksverzekeringen	80	70	70
Diverse kosten	25	25	25
	<u>2.070</u>	<u>2.225</u>	<u>2.472</u>
Saldo	161	6	-241

Financiële baten

Intrest en dividend	552	571	583
Saldo	713	577	342

9. Voorstellen**9.1. Voorstel voor benoemingen**

Zie onderdeel 1.1. Deputaten emeritikas stellen de GS voor br. N. Bokhorst te Rotterdam als eerste penningmeester en br. R. de Muijnck te Oostkapelle als tweede penningmeester te benoemen in verband met het afscheid van de brs. C. van Beveren en A.W.M. Witteveen.

9.2. Gevolgen nieuwe Pensioenwet

Zie onderdeel 4.2.1 en het rapport *Toekomstvastheid emeritikas*, dat als bijlage bij dit rapport is gevoegd. Deputaten emeritikas stellen vast dat de regeling emeritikas CGK niet onder de Wet op het financieel toezicht (Wft) valt en dat op grond daarvan ook het toezicht van de Nederlandsche Bank niet van toepassing is. Tegelijkertijd constateren deputaten emeritikas dat er ook binnen onze kerken een toenemende aandacht voor de individualisering ontstaat, zowel op het gebied van de opbouw van rechten als op het gebied van de afdrachten. Dat is dermate ernstig, dat het voortbestaan van de emeritikas in de huidige vorm wordt bedreigd. Overeenkomstig het advies in het rapport *Toekomstvastheid emeritikas* stellen deputaten emeritikas de GS daarom voor een commissie te benoemen met het mandaat om de afbouw van het huidige stelsel en de overgang naar een nieuw (pensioenstelsel) uit te werken en, na toestemming van een eveneens door de GS te benoemen 'supervisorgroep' dat ook daadwerkelijk en op zo kort mogelijke termijn in te voeren. Daarbij wordt, gelet op de beschikbare financiële middelen, een 'knip' gelegd in het bestand en wel zodanig dat nieuwe predikanten, predikanten tot een nader te bepalen leeftijd en predikanten in deeltijd met voorrang voor een collectieve pensioenregeling bij een verzekeraar of pensioenfonds in aanmerking worden gebracht.

9.3. Ziekte- en verzuimbegeleiding

Zie de onderdelen 4.2.2 en 6.1 en het rapport *Toekomstvastheid emeritikas* (bijlage).

Deputaten emeritikas zien het nut in van een eenduidige aanpak van ziekte- en verzuimbegeleiding, vooral ook omdat daarmee de instroom kan worden beperkt.

Deputaten emeritikas stellen de GS daarom voor tot het instellen van een eenduidig systeem van ziekte- en verzuimbegeleiding en daarvoor aansluiting te zoeken bij de regeling van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt).

9.4. Deeltijdpredikantschap

Zie onderdeel 4.2.3. Naar mening van deputaten emeritikas kan de problematiek m.b.t. de opbouw van 'rechten' in geval van het deeltijdpredikantschap het eenvoudigst worden opgelost als, overeenkomstig het advies van de commissie gevolgen Pensioenwet, wordt overgegaan naar een individueel stelsel en het onderbrengen bij een pensioenfonds/verzekeraar. Deputaten emeritikas achten om die reden het instellen van een afzonderlijke regeling ter zake niet (meer) noodzakelijk.

9.5. Maatregelen ter beperking van de kosten

Zie onderdeel 6.1 en het rapport *Toekomstvastheid emeritikas*.

Deputaten emeritikas stellen de GS voor:

- de minimumleeftijd waarop een predikant met emeritaat gaat wordt verhoogd van vijftien jaar naar zeventien jaar, cf. de maatschappelijke ontwikkelingen (i.c. in 2020 naar zeventien jaar en in 2025 naar zeventien jaar); t.z.t. moet de regeling ter zake worden aangepast;
- het veertigdienstjarenprincipe wordt afgeschaft;
- de uitkeringen worden gebaseerd op het middelloon in plaats van op regel 15;
- de uitkeringen worden niet meer volledig geïndexeerd.

9.6. Omslag

Zie onderdeel 8.2.

Deputaten emeritikas stellen de GS voor de omslag voor de jaren 2011-2013 te bepalen op € 29,16 per (doop)lid. Afhankelijk van het advies 9.2 kan deze omslag worden vervangen door een solidariteitsheffing.

9.7. Samenwerkingsgemeenten

Zie onderdeel 3.6.

In geval van plaatselijke samenwerking met een ander kerkgenootschap adviseren deputaten emeritikas dat bij de besluitvorming ter zake op plaatselijk niveau vooraf door die gemeenten wordt bepaald bij welke pensioenvoorziening voor de predikant aansluiting worden gezocht. Ter zake moet voor het berekenen van de omslag dan het CGK-ledenaantal worden gecorrigeerd.

9.8. Emeriteringsfonds Theologische Universiteit Apeldoorn

Zie onderdeel 4.

Overeenkomstig de opdracht van de GS 2007 is in samenspraak met deputaten toezicht TUA gezocht naar een oplossing voor de financierbaarheid van het emeriteringsfonds TUA. Deputaten emeritikas verwijzen naar de rapportage van deputaten toezicht TUA en stellen de GS dienovereenkomstig voor om artikel 13 K.O. ook van toepassing te verklaren op de hoogleraren van de TUA. Daartoe wordt per hoogleraar jaarlijks door de TUA aan de emeritikas een bijdrage voldaan van vijfhonderd maal de minimumbijdrage per lid per op 1 januari aanwezige hoogleraar.

Ten slotte

Deputaten emeritikas danken de GS voor het vertrouwen en wensen de GS bij alle arbeid de leiding van de Heilige Geest toe.

Namens deputaten art. 13 K.O.,

ds. J.M.J. Kieviet, voorzitter;
J.M.L. Rood-van Beveren, secretaris;
C. van Beveren, penningmeester

Bijlage 1: Balans 2007, 2008, 2009

Balans

(na resultaatbestemming, saldi per 31.12.)

	2009	2008	2007
	€	€	€
Activa			
Beleggingen			
Obligaties	11.905.000	12.603.904	12.281.971
Aandelen/beleggingsfondsen	5.211.821	2.916.301	5.052.023
Onroerend goed	16.563	16.563	16.563
Liquide middelen	902.431	840.042	520.276
	18.035.815	16.376.810	17.870.833
Vorderingen en overlopende activa	646.505	681.610	642.080
	18.682.320	17.058.420	18.512.913
Passiva			
Eigen vermogen			
Bestemmingsreserve	18.659.809	17.036.134	18.492.587
Kortlopende schulden			
Schulden en overlopende passiva	22.511	22.286	20.326
	18.682.320	17.058.420	18.512.913

Bijlage 2: Staat van baten en lasten 2007, 2008, 2009

Exploitatierkening

	2009	2008	2007
	€	€	€
Bijdragen			
Bijdragen Kerken	1.571.336	1.579.244	1.457.664
Bijdragen deputaatschappen	53.750	75.250	84.375
	1.625.086	1.654.494	1.542.039
Uitkeringen	-1.711.596	-1.608.546	-1.423.688
Saldo bijdragen en uitkeringen	-86.510	45.948	118.351
Giften en legaten	130.249	64.467	32.185
Diverse kosten	-26.080	-19.217	-22.114
Gewoon resultaat excl. beleggingsresultaten	17.659	91.198	128.422
Bijzondere resultaten			
Uitkering verzekeringsmaatschappij	-	-	281.463
Totaal resultaat excl. beleggingsresultaten	17.659	91.198	409.885

Beleggingsresultaten			
Beleggingsresultaat obligaties	425.341	605.930	533.775
Beleggingsresultaat aandelen	1.208.427	-2.123.739	275.032
Beleggingsresultaat liquide midd.	14.439	10.347	34.341
Kosten beleggingen	-42.191	-40.189	-37.237
	<u>1.606.016</u>	<u>-1.547.651</u>	<u>805.911</u>
Resultaat	<u>1.623.675</u>	<u>-1.456.453</u>	<u>1.215.796</u>

Bijlage 3**Toekomstvastheid emeritikas**

Rapport van de commissie gevolgen Pensioenwet over de toekomst van de emeritikas inclusief drie bijlagen (27 april 2010)

1. Samenvatting

In opdracht van de generale synode van 2007 heeft de commissie die samengesteld is uit leden en adviseurs van de emeritikas een rapport geschreven over de toekomst van de emeritikas.

De samenstelling van de commissie bestaat uit:

- C. van Beveren, eerste penningmeester deputaten emeritikas;
- A.W.M. Witteveen, tweede penningmeester deputaten emeritikas;
- T. Loonstra, deputaat, registeraccountant;
- L.W. Bil, adviseur deputaten, actuaaris;
- J. Mauritz, werkzaam bij de Nederlandsche Bank.

Geconstateerd is:

- dat de huidige omslagfinanciering van de uitkeringen uit de emeritikas een zeer groot risico in zich heeft: op termijn kunnen de uitkeringen niet worden gefinancierd uit de omslag die de kerken moeten opbrengen én dat vanuit het oogpunt van kapitaaldekking de financiële positie van de emeritikas zorgelijk is;
- dat de huidige regeling niet zondermeer om te zetten is in een regeling waarbij sprake is van opgebouwde rechten omdat de emeritikas dan onder de werkingssfeer van DNB (De Nederlandsche Bank) gaat vallen, waardoor de emeritikas aan zodanig zware (financiële) eisen moet voldoen die voor ons kerkverband niet zijn op te brengen, noch op korte noch op middellange termijn;
- dat de onderlinge solidariteit onder druk staat:
 - o er steeds vaker kritische vragen worden gesteld bij de manier waarop grote en jonge gemeenten bij moeten dragen aan de emeritikas;
 - o gemeenten kiezen of overwegen te kiezen voor eigen regelingen en geen bijdrage meer te leveren aan emeritikas;
- dat de huidige regeling voor uitkering aan emeriti en hun weduwen niet overeenstemt met de pensioenregelingen zoals die nu gangbaar zijn in de maatschappij en dat dit knelpunten oplevert;
- dat gezien de zeer verschillende dienstverbanden die predikanten tegenwoordig hebben de uitvoering van de uitbetalingen steeds complexer wordt en dat de bedragen die hiermee gemoeid zijn steeds groter worden;
- dat voor parttimers de uitkering in principe even hoog is als voor fulltime predikanten. Door alle parttime predikanten al bij de aanvang van een individueel stelsel onder te brengen bij een pensioenfonds/verzekeraar is een passend antwoord voor deze thematiek gevonden.

De conclusie is dat de huidige regeling ten aanzien van de financiering zeer grote risico's met zich meebrengt en dat de huidige regeling niet aansluit bij wat in de maatschappij gangbaar is. De huidige regeling kan niet worden omgezet in een pensioenregeling; het is evenwel noodzakelijk om hier op langere termijn naar toe te werken door de predikanten tot vijftig jaar onder te brengen in een pensioenregeling en de overigen uit de emeritikas te blijven uit betalen totdat er voldoende middelen zijn om ook voor hen de overgang naar de nieuwe pensioenregeling te financieren.

Wij adviseren:

- Om voor nieuwe predikanten en predikanten tot vijftig jaar een collectieve pensioenregeling bij een verzekeraar of pensioenfonds af te sluiten. De overige predikanten en emeriti blijven in het huidige stelsel totdat er voldoende middelen zijn om ook voor hen de overgang naar de collectieve pensioenregeling te financieren.
- Dat de generale synode een commissie benoemt met het mandaat om de afbouw van het huidige stelsel en de overgang naar een nieuw (pensioen)stelsel uit te werken en na toestemming van een door de GS te benoemen "supervisorgroep" in te voeren. Het daadwerkelijk doorvoeren van de aanbevelingen vergt enige tijd en vraagt daarbinnen nog een aantal beslissingen. Om tijdverlies voorkomen, namelijk wachten tot de GS van 2013, is voor deze benadering gekozen.
- In deze supervisorgroep zien wij graag personen met organisatorisch, financieel en actuair inzicht en die bekend zijn met de thema's die rond pensioenen spelen.
- De navolgende besparingsmaatregelen door te voeren:
 - o de minimumleeftijd waarop een predikant met emeritaat gaat geleidelijk (volgens de maatschappelijke discussie) omhoog van nu 65 jaar naar 67 jaar. De voorziening daalt hierdoor uiteindelijk met ca. € 3,5 miljoen;
 - o het 40-dienstjarenprincipe wordt afgeschaft;
 - o actief inzetten op een beleid om arbeidsongeschiktheid te voorkomen. Een adequate

- o uniforme regeling voor ziekte en verzuimbegeleiding is daarbij van belang;
- o arbeidsongeschikte predikanten actief begeleiden naar ander werk;
- o de uitkeringen worden gebaseerd op middelloon in plaats van eindloon;
 - op basis van de traktementschalen voor 2010 bedraagt het middelloon (bij een dienstverband van 35 jaar) € 38.017 (ofwel 93% van het maximum van de schaal); de huidige regeling is afgetopt op periodiek 15, dit betekent 97% van het maximum. Het effect is dus een 4% lagere uitkering en heeft een eenmalig effect van € 1,6 miljoen;
- o de uitkeringen worden niet meer volledig geïndexeerd.

Ten aanzien van het emeriteringsfonds TUA constateren wij:

- Dat de financiële positie van de TUA ten aanzien van de uitkeringen aan hun emeriti zorgelijk is.
- Dat het redelijk is dat een deel van de uitkering wordt gefinancierd door de emeritikas, over de periode dat de hoogleraar in de gemeente(n) zijn ambt actief heeft vervuld.

Wij adviseren de huidige en toekomstige uitkeringen ten behoeve van (emeriti) hoogleraren TUA onder te verdelen in een predikantendeel en een hooglerarendeel. Het predikantendeel komt voor rekening van emeritikas. TUA vergoedt aan emeritikas eenmalig een bedrag van ruim € 700.000 en betaalt daarnaast een jaarlijks bedrag (nu € 21,50 per lid) gebaseerd op een fictief ledenaantal van 500 per hoogleraar. De administratieve afhandeling geschiedt onder verantwoordelijkheid van deputaten emeritikas.

2. Inleiding

Al bij de voorbereidingen voor de nieuwe Pensioenwet (ingegaan op 1 januari 1996) is door de PKN aangegeven, dat het pensioenfonds voor hun predikanten onder de werking van die nieuwe wet diende te gaan vallen. Daarmee kreeg de invoering van de Pensioenwet ook gevolgen voor alle andere emeritaatfondsen in Nederland. Als emeritaatfondsen het verzekeringsbedrijf uitoefenen moeten ze aan de wettelijke eisen voldoen waarbij het niet mogelijk is dat er fondsen buiten het toezicht vallen. In beginsel zou dus ook onze emeritikas onder de werking van de Pensioenwet komen te vallen.

Door de generale synode 2007 is aan deputaten emeritikas de opdracht verstrekt een commissie in te stellen die als opdracht heeft om:

- a. de gevolgen van de nieuwe pensioenwet voor de emeritikas te inventariseren;
- b. de gevolgen van het toezicht van de Nederlandsche Bank NV in kaart te brengen.

Daarnaast verstrekte de generale synode 2007 nog de opdracht aan deputaten emeritikas om na te gaan of het deeltijdemeritaat kan worden ingevoerd. Deze opdracht wordt in dit rapport meegenomen.

De gevolgen van de Pensioenwet 1996

Indien wordt vastgesteld dat een emeritaatfonds het verzekeringsbedrijf uitoefent, wordt toezicht door de Nederlandsche Bank (DNB) uitgeoefend. Gevolg van het toezicht is, dat voorwaarden aan een emeritaatfonds worden gesteld.

Bij die voorwaarden valt te denken aan:

- goed bestuur (d.w.z. een organisatie die zo is ingericht, dat een goed bestuur is gewaarborgd, hetgeen o.a. tot uitdrukking komt in de samenstelling van het bestuur);
- de bedrijfsvoering (beheersing van de bedrijfsprocessen en bedrijfsrisico's, de integriteit, de soliditeit en de financiële positie op de lange termijn). Zo wordt een minimale eis voor kapitaaldekking van 105% vereist die, afhankelijk van de samenstelling van de portefeuille, moet groeien tot 130%;
- het beleid, de deskundigheid en de betrouwbaarheid; en aan
- de periodieke verslaglegging.

Tenslotte zijn er ook nog gevolgen voor de kosten. De kosten van het toezicht moeten door de pensioenfondsen en verzekeraars zelf worden opgebracht. Slechts 11% van de kosten wordt door het rijk betaald, de overige 89% wordt doorberekend aan de afnemers.

Als gevolg van de economische crisis zakten in 2008 bijna alle pensioenfondsen onder de dekkinggraad van 125% of hebben een dekkingstekort (onder de 105%). Als een pensioenfonds onder de dekkinggraad van 105% komt, betekent dit dat een herstelplan moet worden ingediend om binnen 5 jaar (was 3 jaar) weer op 105% te komen. Als de dekkinggraad boven de 105% maar beneden de 125% ligt, betekent dit dat een herstelplan moet worden ingediend om binnen 15 jaar weer op 125% te komen.

Met een dekkinggraad van door de jaren heen van ongeveer 45% voldoen onze kerken dus - uitgaande van de normen voor de pensioenstelsels - bij lange na niet aan de normen.

De gevolgen van het toezicht

Door deputaten emeritikas is aan DNB verzocht te toetsen óf de emeritikas van onze Christelijke Gereformeerde Kerken onder toezicht valt en zo ja, welke wetgeving dan van toepassing is. Bij die toetsing is allereerst gekeken of er sprake is van de uitoefening van het (levens)verzekeringsbedrijf in de zin van de Wet op het financieel toezicht (Wft). Als dat het geval zou zijn, zouden we er nog voor kunnen opteren als pensioenfonds onder de Pensioenwet te vallen. Na twee jaren van onderzoek en toetsing is door DNB de conclusie getrokken, dat de emeritikas van onze Christelijke Gereformeerde Kerken niet onder de Wft valt. Op 27 november 2008 kregen deputaten emeritikas van DNB dit bericht schriftelijk bevestigd.

De twee belangrijkste redenen daarvoor zijn:

1. er is geen sprake van een verbintenis tot premiebetaling aan de emeritikas of een verbintenis tot uitkering van de emeritikas aan de plaatselijke kerken; en
2. er is geen sprake van door de emeritikas gesloten (verzekerings)overeenkomsten in de zin van het Burgerlijk Wetboek.

Strikt genomen zou hiermee de opdracht van de generale synode 2007 aan onze commissie kunnen worden beëindigd. En zou met die gegevens dus aan de generale synode 2010 in dit opzicht "geruuststellend" gerapporteerd kunnen worden.

De eisen die DNB aan een pensioenfonds of verzekeraar stelt (o.a. transparantie, deskundigheid) zijn op zich goed. Dus ook al is dan het toezicht niet op de emeritikas van toepassing, toch kan geprobeerd worden die eisen wel zoveel mogelijk te volgen.

Naar mening van onze commissie proberen deputaten emeritikas bijv. ook transparant te zijn. Dat blijkt uit de duidelijke, leesbare en inzichtelijke jaarverslagen.

De leden van het deputaatschap emeritikas zijn deskundig. Zo maken o.a. deskundigen op het gebied van pensioenen, verzekeringen, sociale zekerheid, beleggingen en financiën deel uit van het deputaatschap. Voor de actuariële berekeningen kan een beroep worden gedaan op een deskundige actuaaris uit onze kerken.

Bovendien werken deputaten emeritikas erg goedkoop.

Nu het toezicht van DNB niet aan de orde is, lijkt een aanpassing van het beleid niet nodig te zijn. Deputaten zijn echter van mening dat een veelheid van problemen (nu en in de komende jaren) zal optreden die tot een herziening van de tot nu gehanteerde uitgangspunten nopen.

Te denken valt daarbij aan:

- de financiering van de uitkeringen, omslagstelsel versus kapitaaldeckingsstelsel;
- de verzorgingsgedachte zonder opbouw van individuele rechten versus een pensioensysteem met individueel opgebouwde rechten.

In dit rapport gaan we daar nader op in aan de hand van de volgende thema's:

- inventarisatie:
 - o de emeritikas en de verzorgingsgedachte;
- financieringsstelsels:
 - o basisregels voor de toekomst;
 - o overige knelpunten en maatregelen:
 - o overige knelpunten;
 - o mogelijke maatregelen op korte termijn;
- maatregel voor de lange termijn: overgang naar een ander stelsel.

Daarnaast komen nog aan de orde:

- emeriteringsfonds TUA;
- overige aandachtspunten:
 - o parttime predikanten;
 - o samenwerkende en federatieve gemeenten;
 - o arbeidsongeschiktheid.

3. Inventarisatie

De emeritikas en de verzorgingsgedachte

Aan onze predikanten geven de plaatselijke kerken toezeggingen en garanties af voor hun onderhoud in de toekomst. De laatste zin van de beroepsbrief die door de kerkenraad aan de beroepen predikant gezonden wordt luidt: "Tenslotte garandeert de kerkenraad u de door de generale synode vastgestelde uitkering naar art. 13 K.O. bij eventuele emeritaatverlening, tijdens uw dienst en aan uw gezin bij uw overlijden alhier".

De emerituspredikant behoudt de eer en de naam van dienaar van het Woord. Het ambt van dienaar van het Woord is een ambt voor het leven. Wanneer de uitoefening van het ambt bezwaarlijk is geworden, betekent dat niet dat het ambt daardoor zou vervallen. Een emerituspredikant is dus volwaardig predikant van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland en blijft als zodanig ook verbonden aan een van de plaatselijke kerken. De zorgplicht voor emerituspredikanten, predikantsweduwen en -wezen blijft ook berusten bij deze plaatselijke kerk. De uitvoering van deze zorgplicht wordt in onze kerken toevertrouwd aan de deputaten emeritikas. In gezamenlijkheid wordt de zorgplicht ingevuld; dat wordt ook wel aangeduid als het "verzorgingsprincipe".

Deputaten emeritikas werken binnen de grenzen zoals die door de generale synode zijn bepaald. Het is als het ware een uitvoeringsorganisatie. Maar er zijn grote zorgen. In de jaarlijkse rapportages aan de particuliere synodes worden die duidelijk door deputaten emeritikas verwoord en inzichtelijk gemaakt. Op het financiële vlak is er altijd aandacht voor de kapitaaldekking zoals die wordt toegepast bij een pensioenfonds. De dekkingsgraad ligt al jarenlang om en nabij de 45%.

Ook is er op elke generale synode aandacht voor de omslag. Zolang de kerken de omslag trouw blijven afdragen, is er niet veel aan de hand. Maar het aantal emeritipredikanten stijgt de komende jaren sterk, de individuele uitkeringen worden hoger en het aantal kerkleden vertoont een dalende tendens. De conclusie is dat steeds minder mensen dus de steeds hogere uitkeringen moeten gaan opbrengen.

Ook binnen de gemeenten en bij predikanten zijn er vragen over de inhoud en de (financiële) robuustheid van de regeling op langere termijn. Hierin ziet de commissie een bevestiging van de noodzaak tot het doorvoeren van veranderingen, zoals die hierna worden beschreven.

Anderzijds uiten ook individuele gemeenteleden zeer regelmatig kritiek op de regelingen rond de emeritikas. Veel gehoord is de opvatting dat predikanten wel genoeg verdienen en zelf in staat moeten zijn om, naast de AOW, zelfstandig in de ouderdomsvoorziening te voorzien. Aan de andere kant wordt ook duidelijk gemaakt dat de regeling niet voldoet aan maatschappelijk geaccepteerde maatstaven, zo ontbreken regelingen rond echtscheiding.

De vraag moet worden gesteld of de huidige toepassing van het 'verzorgingsprincipe' in de toekomst

wel haalbaar is. Meer en meer gaan er, van zowel kerkenraden, individuele leden als predikanten, stemmen op om over te stappen op een regeling die werkt zoals een regulier pensioenfonds dat wordt gekenmerkt door de opbouw van individuele rechten en waarbij de uitkering wordt gefinancierd via een kapitaal gedekt stelsel.

Het aantal uitkeringen uit de emeritikas neemt dus toe en evenzo de specifieke situaties (andere staat des levens, echtscheiding, parttime predikanten, arbeidsongeschiktheid, bijverdiensten, etc.). Dit vraagt verdere uitwerking van de regelingen om zoveel mogelijk te blijven voldoen aan verzorgingsgedachte en aanpassing van de regeling met het oog op maatschappelijk geaccepteerde criteria. Een steeds grotere administratieve inspanning is hiervan het gevolg.

Daarnaast worden de uitkeringsbedragen groter en is er een aanzienlijk belegd vermogen. Dit vereist een verdere professionalisering op verschillende gebieden.

Dat betekent dus dat er in ieder geval ook in de toekomst altijd bijzondere aandacht van de generale synode zal worden gevraagd voor de ontwikkelingen rond emeritikas.

Tussenconclusies:

- 3.1. de huidige invulling van de zorgplicht van de gemeenten via het omslagstelsel staat ter discussie;
- 3.2. de kapitaaldekking schommelt steeds tussen de 40% en 50% en ligt daarmee onder de normen die de DNB aan pensioenfonds stelt. Deze moet minstens 105% zijn;
- 3.3. het aantal emeritipredikanten stijgt, de uitkeringen stijgen en het aantal kerkleden daalt. Steeds minder mensen moeten dus steeds hogere uitkeringen gaan opbrengen;
- 3.4. de huidige regeling voldoet niet meer aan maatschappelijk geaccepteerde maatstaven;
- 3.5. de uitvoering van de huidige regelingen wordt steeds complexer en vereist een verdere professionalisering.

4. Financieringsstelsels

Basisregels voor de toekomst

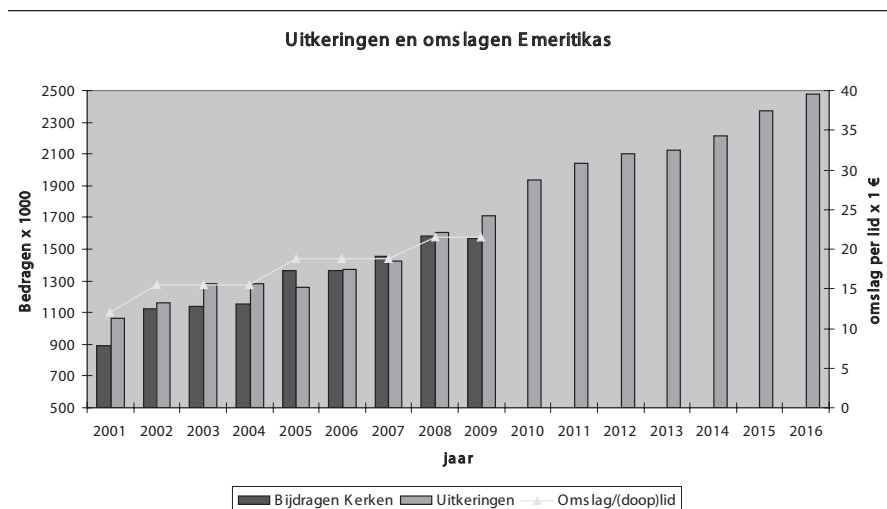
In het Nederlandse pensioenstelsel zijn drie pijlers te onderscheiden:

1. de sociale zekerheidsregelingen, zoals de Algemene Ouderdomswet die op omslagbasis wordt gefinancierd;
2. pensioenregelingen van ondernemingen, bedrijfstakken of beroepsgroepen. Deze worden collectief geregeld via onderhandelingen en contracten tussen werkgevers en werknemers;
3. de aanvullende voorzieningen, die individueel worden geregeld bij een levensverzekeringsmaatschappij en die dienen als privé-aanvulling op de 1e of 2e pijler.

De eerste pijler wordt voornamelijk gefinancierd uit een omslag die alle Nederlanders betalen via de belasting. De tweede pijler wordt voornamelijk gefinancierd door middel van kapitaaldekking. De regeling artikel 13 K.O. is te rangschikken onder pijler twee maar wordt voornamelijk gefinancierd door middel van een omslagstelsel waar alle leden van de Christelijke Gereformeerde Kerken gezamenlijk de lasten dragen van de emeritaatvoorziening van al onze predikanten, predikantsweduwen en -wezen. Alle predikanten en predikantsweduwen krijgen in de huidige regeling ook een gelijke uitkering en wordt geen rekening gehouden met specifieke situaties die steeds meer voorkomen. De predikanten bouwen daarnaast geen individuele rechten op.

Nu door DNB is uitgesproken, dat de emeritikas niet onder haar toezicht valt, moet naar mening van de commissie principieel de keuze voor de toekomst worden gemaakt ten aanzien van de financiering (omslag versus kapitaal gedekt) en ten aanzien van de eventuele individuele rechten.

Hieronder wordt kort op de verschillende varianten voor financiering en toezeggingen ingegaan.

Omslagstelsel

- Kenmerken:
Het omslagstelsel houdt in, dat het bedrag aan uitkeringen in een bepaald jaar wordt gefinancierd door de omslagbetalingen door de leden in datzelfde jaar. Het komt er dus op neer dat de uitkeringen worden betaald uit de lopende omslagontvangsten (repartitie).
- Dekkingsgraad:
Zolang de kerken trouw aan hun verplichting tot het betalen van de benodigde omslag blijven voldoen, is er niets aan de hand. Gemiddeld genomen wordt er trouw afgedragen; slechts enkele plaatselijke kerken betalen niet of te weinig.
- Toezegging:
Geen individuele toezegging ten aanzien van opgebouwde rechten, waardoor dit niet onder het toezicht van de DNB valt.
- Gevolgen voor de omslag:
In de toekomst zal het aantal emeritipredikanten stijgen en zal het aantal kerkleden dalen.

Kapitaaldekkingsstelsel

- Kenmerken:
Het kapitaaldekkingsstelsel houdt in dat er een voorziening wordt opgebouwd zodat op het moment van emeritaat de toekomstige uitkeringen van de emeritus zijn gefinancierd. Dit stelsel kan overigens toegepast worden zonder dat er individuele rechten worden opgebouwd.
- Dekkingsgraad:
Men doet er verstandig aan om een dekkingsgraad van minstens 105% te hanteren.
- Toezegging:
Geen individuele toezegging ten aanzien van opgebouwde rechten, waardoor dit niet onder het toezicht van de DNB valt.
- Gevolgen voor de omslag:
Omdat er op dit moment sprake is van een onderdekking (een dekkingsgraad van rond 45%) zullen de bijdrage van de gemeenten zeer fors moeten stijgen; de mate waarin is afhankelijk van het tijdspad waarin de 100% bereikt moet zijn.

Pensioenstelsel

- Kenmerken:
Het pensioenstelsel houdt in, dat collectieve afspraken worden gemaakt over de oudedagsvoorziening en dat er sprake is van een individuele toezegging en dat meer kan worden ingespeeld op specifieke situaties. De uitkeringen zijn op pensioenleeftijd van de deelnemer volledig afgefinancierd. Door de overheid worden garanties geëist van de pensioenfondsen; dit is geregeld in de Pensioenwet (1996). De Nederlandsche Bank is aangewezen als het toezicht- orgaan.
- Dekkingsgraad: In het pensioenstelsel moeten er voorzieningen worden getroffen die zodanig van omvang zijn, dat ze voldoende zijn om de toekomstige verplichtingen af te dekken. Als norm wordt aangehouden dat de dekkingsgraad 105% moet zijn. Ultimo 2009 bedraagt de dekkingsgraad voor de emeritikas 44%.
- Toezegging:
Individuele toezegging ten aanzien van opgebouwde rechten, waardoor dit onder het toezicht van de DNB valt.
- Gevolgen voor de omslag:
Om in korte tijd (bijv. 10 jaar) tot 105% dekkingsgraad te komen moet de bijdrage zeer fors omhoog. Om op het juiste (pensioen) voorzieningen niveau te komen moet € 24,6 miljoen worden bijgestort (ca € 351 per lid!) en dient daar boven op nog een omslagpremie van ca. € 15,50 per lid te worden gevraagd om te zorgen dat de uitkeringen op pensioenleeftijd van de predikanten blijven afgefinancierd. Immers, voor nog op te bouwen rechten is per jaar € 1.082.658 nodig; over 70.000 leden is dit rond € 15,50.

Afgefinancierde back-service aanspraken						
Ultimo jaar	Voorziening Emeriti AO	Voorziening Emeriti gehuwd	Voorziening Emeriti weduwe	Voorziening opgebouwde rechten actieven	Benodigde voorziening opgebouwde rechten	premie nog op te bouwen rechten
2009	€ 2.435.259	€ 15.660.872	€ 4.168.835	€ 20.348.310	€ 42.613.276	€ 1.082.658

Tabel 1: Overzicht contante waarde uitkeringen per ultimo 2009

Tussenconclusie

- 4.1. In het huidige stelsel dragen alle leden gezamenlijk de lasten van de emeritaatvoorziening van al onze predikanten, predikantsweduwen en -wezen.
- 4.2. Als wordt vastgehouden aan het omslagstelsel zal de omslag in de toekomst fors moeten stijgen om gelijke tred te houden met de uitkeringsverplichting. De uitkeringen stijgen de komende vijf jaar tot een niveau van € 1,7 miljoen in 2009 naar ca. € 2,5 miljoen in 2015.
- 4.3. Om te komen tot een kapitaal gedekt stelsel en om op korte termijn daaraan te voldoen door middel van een dekkingsgraad van 100% zullen de omslagen op korte termijn nog fors stijgen. Als dit in één keer moet worden afgefinancierd is een bedrag van ca. € 351 per lid nodig.
- 4.4. Als in de huidige regeling (pensioen)rechten op individueel niveau worden toegekend valt de emeritikas onder het toezicht van DNB en zal er direct een plan moeten worden gemaakt om op zeer korte termijn een dekkingsgraad van 105% te behalen. Dit vereist een onoverkomelijk bedrag van € 26,7 miljoen op korte termijn.

- 4.5. Alle predikanten en predikantsweduwen krijgen in de huidige regeling een zo gelijk mogelijke uitkering en er wordt geen rekening gehouden met specifieke situaties. Als wordt tegemoet gekomen aan de wens tot individuele opbouw via een pensioentoezegging kan het gelijkheidsprincipe worden losgelaten en meer worden ingespeeld op specifieke situaties.

5. Overige knelpunten en maatregelen

Knelpunt financiering emeritikas

- (grote) gemeenten klagen over hun bijdrage aan de emeritikas;
- steeds minder leden moeten steeds meer geld gaan opbrengen;
- de dekkingsgraad van het huidige stelsel bij de emeritikas is veel te laag;
- op korte termijn overgaan op een kapitaalgedekt stelsel is niet mogelijk

Mogelijke maatregelen

- Bijdrage door grote gemeenten:
 - Belijdende leden of volwassen leden betalen een hogere omslag dan doopleden of minderjarigen. Voor gemeenten met veel jonge gezinnen zou dit soulaas kunnen bieden. Hoge kerkelijke omslagen betekenen voor kinderrijke gezinnen vaak een onevenredige belasting. Daarbij is het ook een gegeven dat ouderen over het algemeen een hogere offervaardigheid kennen.
 - De verhouding doop- en belijdende leden is globaal 40 : 60. Indien voor de vaststelling van de omslag wordt gekozen voor 50% reductie ten aanzien van doopleden betekent dit, bij een beoogde gelijkblijvende opbrengst een stijging van 33% voor belijdende leden. Van de 183 gemeenten zouden 55 van deze differentiatie profiteren (tot een maximum van € 6.600: Urk Maranatha),
 - 128 gemeenten gaan meer betalen (maximaal € 2.800: Groningen).
- Beperking van de uitgaven:
 - De minimumleeftijd waarop een predikant met emeritaat kan worden verhoogd van nu 65 jaar naar 67 jaar, conform de maatschappelijke discussie. De voorziening daalt hierdoor uiteindelijk met ca. € 3,5 miljoen.
 - Predikanten worden gestimuleerd om geheel of deels langer te blijven werken. Een adequate uniforme gezondheidsbegeleiding is daarbij van belang.
 - Het 40-dienstjarenprincipe wordt afgeschaft.
 - Predikanten die al wel met emeritaat zijn en toch nog blijven werken binnen een gemeente worden gekort op de uitkering uit de emeritikas.
 - Actief inzetten op een beleid om arbeidsongeschiktheid te voorkomen. Een adequate uniforme regeling voor ziekte en verzuimbegeleiding is daarbij van belang.
 - Arbeidsongeschikte predikanten actief begeleiden naar ander werk.
 - Parttime predikanten krijgen recht op een parttime uitkering uit de emeritikas.
 - De uitkeringen worden verlaagd.
 - De uitkeringen worden gebaseerd op middelloon in plaats van eindloon.
 - o Op basis van de traktementschalen voor 2010 bedraagt het middelloon (bij een dienstverband van 35 jaar) € 38.017 (ofwel 93% van het maximum van de schaal); de huidige regeling is afgetopt op periodiek 15, dit betekent 97% van het maximum. Het effect is dus een 4% lagere uitkering en heeft een eenmalig effect van € 1,6 miljoen op de voorziening.
 - De uitkeringen worden niet meer volledig geïndexeerd.
- Toename inkomsten:
 - De omslag wordt in korte tijd op een adequaat niveau vastgesteld (zie ook de grafiek van bijlage 2: verloop bijdrage per lid).
 - Predikanten gaan bijdragen aan de emeritikas. Dit kan niet zonder dat er ook individuele rechten worden opgebouwd.
 - Er wordt een actief beleid gevoerd om giften, erfenissen en legaten te verkrijgen.

De dekkingsgraad bij het huidige stelsel van de emeritikas

Het huidige stelsel is een omslagstelsel. Daarbij is in feite geen dekkingsgraad aan de orde. In hoofdstuk 3 is dit toegelicht.

Toch acht de commissie het van belang dat de dekkingsgraad (zolang dit omslagstelsel blijft gehandhaafd) in de rapportages blijft opgenomen worden. Het verloop van deze indicator is belangrijk voor de beoordeling van de werkelijke gang van zaken binnen de emeritikas.

De toenemende administratieve complexiteit

De uitzonderingen ten aanzien van de uitkeringen nemen steeds verder toe evenals het aantal uitkeringen. Het totaalbedrag aan uitkeringen wordt steeds groter. Dit pleit voor een verdere professionalisering.

De huidige regeling voldoet niet aan algemeen maatschappelijk aanvaarde maatstaven

Om aan algemeen aanvaarde maatschappelijke maatstaven te voldoen zal het stelsel moeten worden geïndividualiseerd waarbij zal het gelijkheidsprincipe worden losgelaten en zal worden overgegaan op de opbouw van (financiële) rechten. Dit is in de huidige situatie van de emeritikas niet te realiseren omdat zij dan onder het toezicht van DNB zou gaan vallen en de financiële last die dat met zich meebrengt lijkt op korte en middellange termijn niet op te brengen door ons kerkverband.

Tussenconclusies

- 5.1. Knelpunten in de financiering bedreigen de continuïteit van de emeritikas.
- 5.2. De noodzaak van solidariteit dient krachtig te worden ondersteund.
- 5.3. Vergroting van de bijdragen vanuit de gemeenten is nodig door verhoging van de omslag.

5.4. Maatregelen ter beperking van de structurele uitgaven zijn onvermijdelijk.

6. Maatregel voor de lange termijn: overgang naar een ander stelsel

Het huidige emeritaatsstelsel vertoont tekortkomingen zowel in het financieringssysteem als in het uitkeringsstelsel. De grotere gemeenten betalen verhoudingsgewijze veel en willen in sommige gevallen daarom over naar een individuele opbouw. Ook predikanten zelf geven wel aan een voorkeur voor een individuele opbouw te hebben.

In het huidige stelsel wordt aan bepaalde maatschappelijke problemen voorbij gegaan (bijv. echtscheiding en de financiële gevolgen daarvan). De commissie acht het van belang dat we anders omgaan met de toegezegde verplichtingen aan onze predikanten, predikantsweduwen en -wezen. Binnen het huidige stelsel is dat soms lastig.

Overstap naar individuele opbouw biedt de mogelijkheid om over te gaan op een andere financieringswijze waarbij zowel gemeenten als predikanten bijdragen.

Een overstap ineens naar een pensioenstelsel met behoud van het huidige uitkeringen niveau is financieel niet haalbaar, daarvoor moet naast de huidige voorziening van ca. € 18 miljoen een extra koopsom worden betaald in de orde van grootte van € 23 miljoen.

Het doorzetten van het huidige stelsel met een toename van de omslag die gelijke tred houdt met de inflatie zorgt dat er tot 2046 een redelijk evenwicht blijft, vanaf dat moment nemen de uitkeringen fors toe waardoor de voorziening snel tot nul daalt. De contante waarde van de toekomstige uitkeringen op het moment dat de voorziening nihil wordt in 2052 bedraagt op dat moment € 112 miljoen waar geen enkele dekking meer tegenover staat (zie bijlage 1).

Gezien de bovengeschetste problemen heeft de commissie de gedachte uitgewerkt waarin het huidige stelsel gefaseerd wordt afgebouwd in combinatie met het aangaan van een nieuw (pensioen)stelsel voor nieuwe predikanten. In aansluiting aan die gedachte is later naar voren gekomen om de knip te leggen bij 50 jaar. Hierdoor wordt de tijd van een situatie waarbij twee systemen naast elkaar lopen bekort: bij nieuwe predikanten ontstaat een samenlooperperiode over ca 55 jaar, bij 50 jaar is deze periode ca 35 jaar. De koopsom bij de scheiding van 50 jaar wordt door ons op ongeveer € 10 miljoen geschat.

Voor de grens van 50 jaar is gekozen omdat zowel de kosten van de knip als de kosten van de afbouw van het huidige stelsel redelijk gefinancierd kunnen worden uit de bestaande reserves en de te verwachten bijdragen van de gemeenten.

In de bijlage 2 zijn de implicaties van een nieuwe en de afbouw van de huidige regeling inzichtelijk gemaakt, waarbij gebruik gemaakt is van een offerte van een verzekeraar.

Tevens worden in deze bijlage de (voorgestelde) contouren van het nieuwe stelsel beschreven vanuit aspecten van organisatie en samenwerking.

Overgang naar een ander systeem brengt op korte termijn meer kosten met zich mee omdat niet alleen het oude stelsel gefinancierd moet worden maar ook het nieuwe stelsel maar uiteindelijk zijn de toezeggingen die de gemeentes doen beter geborgd. Het is in het nieuwe stelsel mogelijk dat de financiering ook uit andere bronnen kan komen en niet alleen door een omslag via de leden hoeft te worden gefinancierd. Dit is vanwege de regelgeving bij de huidige opzet van de emeritikas wel het geval.

Concrete afbouw gecombineerd met het inzetten van een nieuw stelsel kan qua organisatorische, juridische en contractuele en uitvoeringsaspecten niet binnen een paar maanden; dat vergt ook meer tijd vanwege onderhandelingen met een pensioenfonds/ verzekeraar. Maar nu drie jaar wachten op een besluit van de volgende GS acht de commissie niet werkbaar en voor in de huidige situatie ook absoluut onverantwoord.

Adviezen:

- Sluit voor nieuwe predikanten en predikanten met een leeftijd tot 50 jaar collectieve pensioenregeling bij een verzekeraar of pensioenfonds. De huidige predikanten van 50 jaar en ouder en emeriti blijven in het huidige stelsel.
- Wij adviseren aan de generale synode een commissie te benoemen met het mandaat om de afbouw van het huidige stelsel en de overgang naar een nieuw (pensioen)stelsel uit te werken en na toestemming van een door de GS te benoemen supervisorgroep in te voeren. Het daadwerkelijk doorvoeren van de aanbevelingen vergt enige tijd en vraagt daarbinnen nog een aantal beslissingen. Om te tijdverlies voorkomen, namelijk wachten tot de GS van 2013, is voor deze benadering gekozen.
- In deze supervisorgroep zien wij, naast een lid van deputaten Vertegenwoordiging van de kerken, graag personen opgenomen met organisatorisch, juridisch, financieel en actuair inzicht en die bekend zijn met de thema's die rond pensioenen spelen.

7. Emeriteringsfonds Theologische Universiteit Apeldoorn

Voor de hoogleraren die zijn verbonden aan onze Theologische Universiteit te Apeldoorn (TUA) is er door de TUA in het verleden een eigen regeling getroffen. Deze staat volledig los van de emeritikas. Van gestructureerd overleg en mogelijke samenwerking met deputaten emeritikas was geen sprake. De generale synode heeft aan deputaten toezicht TUA opgedragen in gesprek te gaan met deputaten emeritikas om in het geval waarbij een predikant tot het hoogleraarschap wordt geroepen, een overheveling vanuit de emeritikas naar het emeriteringsfonds bespreekbaar te maken. Tussen deputaten emeritikas en de TUA hebben op grond daarvan gesprekken plaatsgevonden.

De hoogleraren aan de TUA hebben een uitkering gebaseerd op 70% van het laatstgenoten traktement. Opbouw van deze uitkering vindt in het algemeen plaats in een zeer beperkt aantal jaren omdat predikanten veelal op latere leeftijd hoogleraar worden. De TUA krijgt ter financiering van het onderwijs en onderzoek een rijksvergoeding. Daaruit moeten de kosten gedekt worden die daarmee gemoeid zijn, dus ook de loonkosten en de premies die samenhangen met dit onderwijs en onderzoek.

Ook bij de TUA zijn er zorgen over de betaalbaarheid van de emeritaatuitkeringen voor de hoogleraren, vooral veroorzaakt door de korte tijd van opbouw en omdat er geen verrekening met de emeritikas plaatsvindt.

In de praktijk heeft een hoogleraar een aantal jaren als gemeentepredikant gediend. Ook na de benoeming behoudt de hoogleraar de eer en de naam van dienaar des Woords. Het ambt van dienaar des Woords is ook voor de hoogleraar een ambt voor het leven. Op grond van het huidige artikel 13 KO heeft de hoogleraar daarom in geval van emeritaat in principe recht op een uitkering uit de emeritikas.

In samenspraak met de TUA zijn de mogelijkheden onderzocht om te komen tot een gezamenlijke oplossing. Er zijn vier oplossingsrichtingen aangehouden:

1. bij benoeming van een predikant tot hoogleraar maakt emeritikas een bedrag over aan het emeriteringsfonds TUA, gebaseerd op opgebouwde rechten;
2. als 1, echter dit bedrag wordt gestort door de GS uit andere middelen;
3. de emeritikas bouwt op tot moment van het aanvaarden van het hoogleraarschap; daarna bouwt het emeriteringsfonds TUA op;
4. de emeritikas blijft verantwoordelijk voor het niveau van de uitkering omdat een hoogleraar volwaardig predikant blijft, en het emeriteringsfonds TUA is verantwoordelijk voor het salarisdeel boven het predikantstraktement.

De optie ad. 1 en 3 zijn eigenlijk niet mogelijk, omdat er formeel geen sprake is van opbouw van rechten bij de emeritikas. Optie 2 is ook lastig, want waar haalt de GS het geld vandaan? Optie 4 kan, met aanpassing van artikel 13 KO, wel worden gerealiseerd. Een hoogleraar is zoals aangegeven volwaardig predikant. Het is dus mogelijk om de emeritikas het pensioen te laten verzorgen. De TUA kan dan per hoogleraar als solidariteitsheffing bijdragen aan de opbouw conform de regeling zoals die voor predikanten in bijzondere dienst wordt toegepast (500 x de omslag, per hoogleraar). Daarenboven kan de hogere uitkering door de TUA worden aangezuiverd. Aanpassing van artikel 13 KO is nodig om te voorkomen dat er voor een hoogleraar wordt gekort in verband met de aanvullende pensioenuitkering door de TUA.

Optie 4 geeft naar de stand van 31 december 2009 het volgende financiële beeld:

A: Contante waarde uitkeringen conform artikel 13 K.O.:	€ 2.146.000*)
B: Contante waarde van de hogere uitkering:	€ 2.642.000
C: Contante waarde uitkeringen hoogleraren:	€ 4.788.000

*) dit bedrag bestaat voor € 979.000 uit 'opbouw' tijdens de periode van predikant zijn in een gemeente en voor € 1.167.000 betreft het de periode van hoogleraar zijn.

Als de emeritikas de onder A genoemde uitkeringen overneemt moeten afspraken worden gemaakt over de financiering hiervan. Dit is nog onderwerp van discussie en afhankelijk van de financieringsmogelijkheid die de TUA heeft. De voorziening van de TUA bedraagt momenteel ca. € 1,7 miljoen

Overwogen kan worden de al ingegane pensioenen geheel onder het beheer van het emeriteringsfonds TUA te houden. Het effect van de overdracht is dan (dus uitsluitend voor de actieve hoogleraren) € 1.147.000,-.

Tegenover de toekomstige lastenverzwaring voor de emeritikas staat een bijdrage vanuit TUA aan de emeritikas van afgerond € 75.000,- per jaar.

Tussenconclusies

- 7.1. de financiering van de pensioenaanspraken van hoogleraren baart zorgen;
- 7.2. een hoogleraar heeft feitelijk recht op een uitkering uit de emeritikas;
- 7.3. samenwerking tussen emeritikas en TUA lijkt voor de hand te liggen, waarbij de uitkering van de emeritikas wordt aangevuld tot de toegezegde uitkering;
- 7.4. de TUA kan per hoogleraar bijdragen aan de opbouw conform de regeling zoals die geldt voor de predikanten in bijzondere dienst (500x de omslag, per hoogleraar);
- 7.5. art. 13 KO dient dan te worden aangepast omdat op grond van de huidige regeling elders opgebouwd pensioen wordt verrekend;
- 7.6. de TUA bouwt zelfstandig op voor de hogere uitkering aan een hoogleraar (salaris minus grondslag emeritikas). De uitkering uit de emeritikas wordt dan door de TUA wordt aangevuld.

In het overleg is naar voren gekomen dat de voorkeur van TUA uitgaat naar een situatie waarbij emeritikas alle uitkeringen voor hoogleraren regelt (voor zover dit het niveau van predikant-zijn betreft, als het deel t.a.v. het hoogleraarschap; voor het laatste gedeelte vindt per kwartaal verrekening plaats met TUA).

Voor de financiering aan de emeritikas door de TUA geldt het volgende:

Contante waarde voor de al ingegane uitkeringen	€ 514.835
Eenmalige bijdrage TUA voor de actieve hoogleraren	- 199.837
Contante waarde van de bijdrage o.b.v. de 500-leden-regeling	- 452.561
In totaal	€ 1.167.232

Het bedrag van € 452.561,- wordt betaald door middel van de jaarlijkse bijdrage, berekend op vijf hoogleraren, 2.500 leden maal (geschat) € 30,-.

De betaling van het verschil (ter grootte van € 714.672,-) kan niet op korte termijn plaats vinden gezien de financiële situatie van TUA. Er wordt verwacht dat in de komende jaren (in 2012) hierin kan worden voorzien.

Vanuit het gezichtspunt van emeritikas sec betekent dit voorstel een aanzienlijke verzwaring van de toekomstige verplichtingen. Maar kijkend vanuit de kerken als geheel verandert er uiteraard niets.

Deputaten emeritikas stellen voor om in te stemmen met de door TUA gewenste situatie. Dit houdt dus ook in een aanpassing van de bepalingen in artikel 13 KO ten aanzien van de hoogte van de uitkering in verband met andere inkomsten.

8. Overige aandachtspunten

Parttime predikanten

De uitkering aan predikanten uit de emeritikas is voor fulltime en parttime predikanten gelijk. Indien een parttime predikant elders werkzaamheden verricht zal veelal daar ook pensioenopbouw plaatsvinden. Bij de bepaling van het uitkeringsbedrag bij emeritering van de betrokken predikant wordt rekening gehouden met de anti-cumulatiebepalingen. Zo zal de uitkering uit de emeritikas worden afgetopt tot maximale uitkering (dus via pensioenfondsen en emeritikas gezamenlijk) op 115% van de reguliere emeritikasuitkering.

Voor zover bekend zijn momenteel twee predikanten parttime werkzaam binnen hun gemeenten en verrichten zij geen additionele werkzaamheden buiten hun gemeenten.

Dit aantal is zodanig klein dat een aanvullende regeling nu niet nodig lijkt te zijn. In de toekomst kan dit aantal wellicht (sterk) groeien, ondermeer door de lagere financiële draagkracht wanneer gemeenten (sterk) zouden krimpen in ledental. Bij overgang naar een individueel stelsel, zoals hiervoor beschreven, lost deze thematiek zich vanzelf op. De basis voor de pensioenopbouw wordt immers het werkelijke verdiende traktement. Het voorstel dat alle predikanten jonger dan 50 jaar overgaan naar een individueel stelsel kan worden uitgebreid door parttimers boven die leeftijdsgrens ook te laten overgaan naar het nieuwe stelsel.

Samenwerkende en federatieve gemeenten

In toenemende mate vindt samenwerking plaats tussen gemeenten van CGK huize en andere denominaties. Indien bij de samenwerkingsgemeenten eenzelfde systeem geldt voor het voorzien in de kosten van levensonderhoud bij emeritaat dan levert dit geen speciale problemen op. Anders wordt het wanneer er wel verschillen zijn. Dit doet zich nu voor het eerst voor in de combinatie CGK-NGK waarbij een NGK predikant de gemeente dient. Bij NGK is de oudedagsvoorziening ondergebracht bij een pensioenfonds en de lokale gemeente betaalt (kort samengevat) de premie daarvoor. De desbetreffende gemeente heeft daarop besloten de hoofdelijke omslag voor emeritikas niet meer te voldoen.

De redenen van afnemende solidariteit kunnen dus zeer divers zijn, maar hebben alle gemeenten dat het zo noodzakelijke financiële draagvlak van emeritikas afneemt.

Wij adviseren dat in geval van plaatselijke samenwerking bij de besluitvorming op plaatselijk niveau vooraf door die gemeenten wordt bepaald bij welke pensioenvoorziening voor de predikant aansluiting wordt gezocht. Voor het berekenen van de omslag moet het CGK-ledenaantal daarop worden aangepast.

Arbeidsongeschiktheid

Binnen de kerken is geen eenduidig systeem van verzuimbegeleiding van arbeidsongeschikte predikanten.

Het is evident dat, naast de persoonlijke impact, de financiële gevolgen van langdurige arbeidsongeschiktheid van predikanten groot is.

Bij de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt is een handleiding gemaakt voor kerkenraden hoe om te gaan met verzuimpreventie en begeleiding van arbeidsongeschikte predikanten.

De commissie acht deze handleiding zeer toepasbaar voor onze kerken. Korthedshalve wordt verwezen naar bijlage 3 waar de integrale regeling is opgenomen.

De commissie heeft overlegd met vertegenwoordigers van het Steunpunt Kerk en Werk over een mogelijke samenwerking. Daaruit is het volgende naar voren gekomen:

- Steunpunt Kerk en Werk (hierna SKW) staat open voor samenwerking;
- de werkzaamheden t.b.v. CGK kunnen zodanig worden vormgegeven dat de geen vermenging van GKv en CGK informatie gaat ontstaan;
- ter vermindering van negatieve selectie stelt SKW dat alle gemeenten met een predikant zich aansluiten;
- de kosten op jaarbasis bedragen per gemeente € 35 en per predikant € 99. Deze bedragen worden nog verhoogd met BTW;
- centrale incasso van de verschuldigde bedragen, dus op landelijk (totaal) niveau.

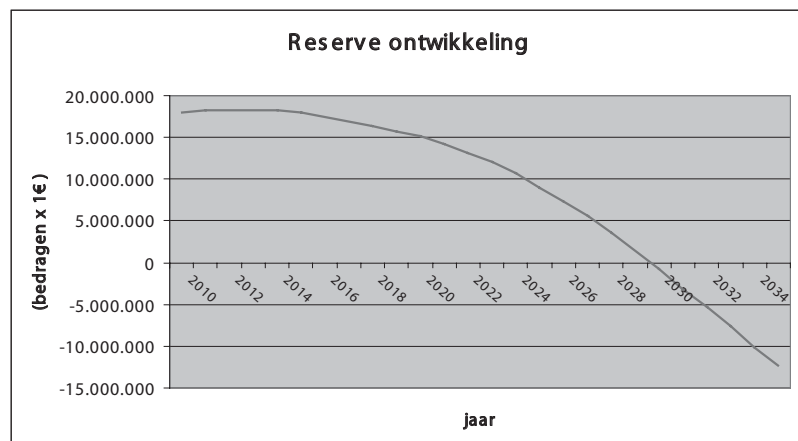
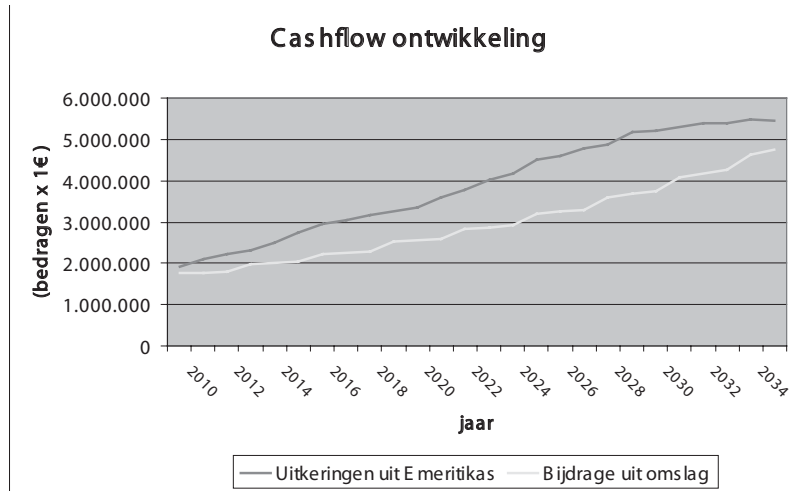
De totale jaarkosten bedragen rond € 25.000,-, ongeveer dan € 0,35 per lid.

Wij bevelen GS aan om als kerkverband en en bloc de gemeenten gebruik te laten maken van de diensten van Steunpunt Kerk en Werk en de financiering via een omslag te doen plaatsvinden.

Bijlage 1: De emeritikas blijft in haar huidige vorm bestaan

Aanname:

- jaarlijkse stijging van de uitkering gemiddeld 3% per jaar;
- beleggingsopbrengst 3% per jaar;
- jaarlijks treden vier predikanten toe;
- het ledenaantal blijft op het niveau van 70.000 leden;
- per drie jaar stijgt de omslag met 9,3% (basis 2010: € 21,50).

In dit scenario blijkt er een tekort te ontstaan in de voorziening in 2030. In 2030 bedraagt de benodigde voorziening ter dekking van de toekomstige lasten dan € 82 miljoen.

Bijlage 2: Alternatieve vorm

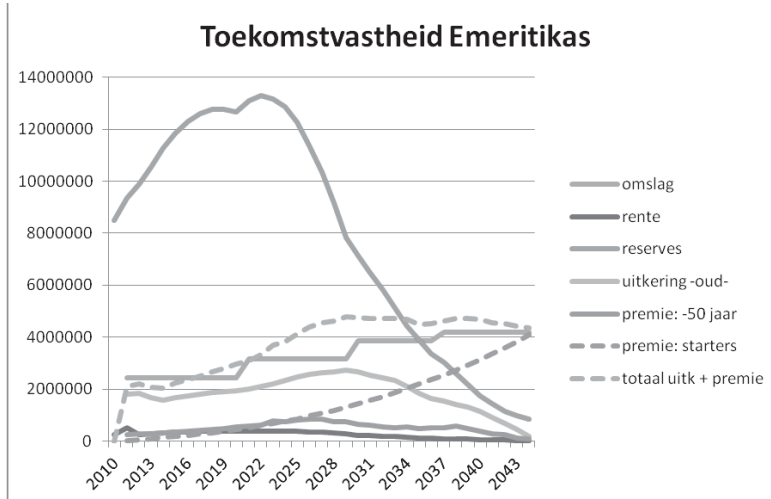
Veronderstellingen bij en consequenties van de alternatieve vorm

Om de implicaties van een nieuwe en de afbouw van de huidige regeling inzichtelijk te maken is een aantal modellen ontwikkeld. Uitgangspunten hierbij zijn o.a.:

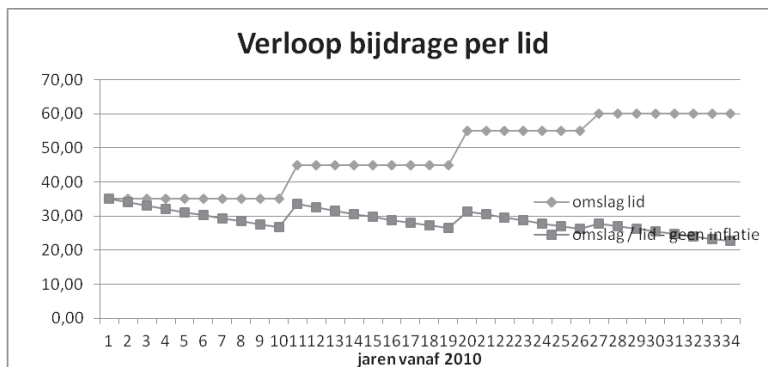
- huidige actieve predikanten vanaf 50 jaar blijven onder het huidige systeem vallen. Bovendien zal een lange overgangssituatie moeten gelden om de betaalbaarheid van het oude en het nieuwe systeem te borgen;
- de aanwezige reserve wordt ingezet om het vigerende systeem betaalbaar te houden en het nieuwe systeem ook financieel te faciliteren;
- predikanten tot de 50-jarige leeftijd vallen onder het nieuwe stelsel; instroom van vier nieuwe predikanten per jaar Stijging traktementschalen en beleggingsopbrengsten 3% per jaar;
- het ledenbestand is over de gehele periode gefixeerd op 70.000;
- inflatie 3% per jaar.

Bij een tweetal verzekeringsmaatschappijen zijn indicatieve premies en voorwaarden opgevraagd. Bij een definitieve overgang zal van meer maatschappijen een offerte worden gevraagd.

De uitkomsten van een berekeningsmodel, mede ontleend aan een offerte van Centraal Beheer Pensioen zijn als volgt weer te geven:

De lange overgangperiode is een noodzakelijk element in deze plannen. Het verloop van de bijdrage per lid is in dit model als volgt:

De in het model verwachte verloop van de bijdrage per gemeentelid vertoont bovenstaand beeld. Indien zou worden afgezien van het inflatie-element (3%) dan is gemeten naar de waarde van 2010 het verloop geleidelijker.

Met andere woorden de prognose omslag in 2044 van € 60 vertegenwoordigt een 2010-waarde van ongeveer € 23,00. Zie de grafiek.

Toch is het duidelijk dat aanzienlijke offers vooral in de eerste jaren niet achterwege kunnen blijven.

Voor de goede orde merken wij op dat bij een inflatie van 3% is over ongeveer 25 jaar de huidige omslag van € 21,50 gegroeid naar € 43 en na 50 jaar € 86.

Contouren van de organisatorische implicaties

De pensioenverzekeringen worden ondergebracht bij een pensioenfonds of een verzekeringsmaatschappij. Op basis van verschillende offertes zal een keuze kunnen worden gemaakt.

Wij denken verder aan de volgende zaken:

- de plaatselijke gemeente is verzekeringnemer;
- de pensioennota's worden centraal betaald door emeritikas;
- is gebaseerd op het huidige (collectieve) niveau;
- door alle gemeenten wordt via een omslag bijgedragen in de kosten, daarbij wordt uitgegaan van de traktementschalen zonder een eventuele door de gemeenten betaalde extra traktement, bijvoorbeeld gezien de omvang van de gemeente.

Idealiter dient de pensioenpremie te worden beschouwd als een element van de totale beloning door een

gemeente aan een predikant. De kosten zouden dan ook daar genomen dienen te worden. Omdat er in het huidige plan ook rekening gehouden moet worden met een overgangssituatie ten aanzien van oudere predikanten en van al ingegane uitkeringen is een verdeling van alle kosten over alle gemeenteleden (en dus alle gemeenten) redelijk en gewenst.

Een immaterieel element in de werkzaamheden van deputaten is het bezoek van predikanten of hun weduwen bij bepaalde hoogtijdagen. De overgang naar een nieuw systeem raakt uiteraard niet deze bezoeken.

Bijlage 3: Verzuimpreventie

Hierna is de handleiding voor verzuimpreventie en begeleiding arbeidsongeschikte predikanten separaat opgenomen, zoals deze wordt gehanteerd door het Steunpunt Kerkenwerk van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt).

1. Inleiding

De handleiding verzuimpreventie en begeleiding arbeidsongeschikte predikanten is opgesteld in het kader van ons streven een meer preventief beleid rond arbeidsongeschiktheid te voeren. Daarnaast wordt beoogd meer helderheid te geven over het hele proces rondom ziekteverzuim en duidelijk te maken wie welke verantwoordelijkheid hierin heeft. Doelstelling van dit preventieve beleid is het adviseren en begeleiden van predikanten die wegens gezondheidsklachten dreigen uit te vallen of zich ziek hebben gemeld. Uitgangspunt is dat er respect moet zijn voor gezondheidsklachten en dat het voorkomen, beperken of terugdringen van ziekteverzuim middels preventie en re-integratie, zo vroeg mogelijk gerealiseerd, een passend middel kan zijn om kort verzuim of langdurige arbeidsongeschiktheid te voorkomen en het welzijn en welbevinden van onze predikanten te bevorderen.

Er wordt in deze handleiding in het algemeen over "de kerkenraad" gesproken. Hiermee kan, afhankelijk van de perso(o)n(en) aan wie de kerkenraad de betreffende taak heeft gedelegeerd, ook de contactpersoon van de kerkenraad of de begeleidingscommissie worden bedoeld. De kerkenraad echter blijft wel eindverantwoordelijk voor alles wat een predikant binnen zijn gemeente aangaat.

Bij de uitvoering van het ziekteverzuimbeleid voor predikanten dient er rekening mee gehouden te worden dat we hier geen "normale" werknemer-/werkgeverrelatie aantreffen, d.w.z. een predikant is niet in dienst van een gemeente maar staat ten dienste van de gemeente. Hij is niet ondergeschikt aan de kerkenraad of aan de gemeente. In de manier waarop uitvoering wordt gegeven aan het ziekteverzuimbeleid wordt dan ook afgeweken van de gangbare methode zoals u die wellicht binnen uw eigen omgeving aantreft. Bijvoorbeeld worden de probleemanalyse en het plan van aanpak niet rechtstreeks naar de kerkenraad verzonden, maar via de predikant, tenzij onderling anders wordt besloten. Ook dient duidelijk te zijn dat het Steunpunt Kerkenwerk een regierol heeft en geen rol als personeelsafdeling.

Alle onderlinge contacten worden schriftelijk vastgelegd, behalve contacten die het anonieme inlooppreekuur voor predikanten hebben plaatsgevonden.

De handleiding gaat uit van vier voorkomende situaties:

- 1) Een gezonde basis
- 2) Preventieve maatregelen
- 3) Ziekteverzuim en re-integratie
- 4) Langdurige arbeidsongeschiktheid en emeritering.

Aan de hand van deze opsomming is deze handleiding geschreven. In de bijlagen zijn van de processtappen, de verantwoordelijkheden die elke partij draagt, de output en de criteria uitvoerig beschreven (pagina 9 t/m 14). Wilt u zich liever beperken tot een korte omschrijving van wie waarvoor verantwoordelijk is, dan voldoet het overzicht "alle stappen op een rij" op pagina 8.

2. Betrokken partijen bij het ziekteproces

- De kerkenraad of een aangewezen contactpersoon / begeleidingscommissie.
- De predikant.
- Het Steunpunt Kerkenwerk met de P&O afdeling als primair aanspreekpunt.
- De ARBO-dienst (Egberts Consulting); de externe organisatie die Steunpunt Kerkenwerk ten dienste staat bij het medisch en arbeidskundig beoordelen, het stroomlijnen van de trajecten (casemanager) en het geven van preventieadviezen.
- Aegon, de verzekeraar die bepaalt of het door de Arbodienst opgegeven arbeidsongeschiktheidspercentage wordt toegekend.
- Vereniging (VSE) als uitkerende instantie voor onze kerken.
- Derden; andere betrokkenen zoals de classis en extra hulpverlening (supervisors), deputaten Dienst & Recht en anderen waar nodig.

3. De gezonde basis (processchema: bijlage 1)

Voorwaarden voor goed functioneren van een predikant liggen al in de beginfase, vanaf de aanstelling, besloten.

Het expliciet formuleren van wederzijdse verwachtingen en het regelmatig evalueren hiervan is één van de belangrijkste zaken om te komen tot helderheid voor beide partijen en maakt dat het begeleiden en aansturen van de predikant een constructief karakter kan hebben.

In het minimaal jaarlijks te houden functioneringsgesprek worden taken, verwachtingen en verantwoordelijkheden besproken alsook instrumenten aangereikt om tot verdere ontwikkelingsmogelijkheden te komen.

Eventueel te maken kosten komen ten laste van de kerkenraad.

4. Preventie (processchema: bijlage 2)

Bij dreigende uitval kan wellicht erger worden voorkomen door tijdig preventieve maatregelen te nemen. Zo kan de oorzaak van ziekteverzuim, zeker als die binnen het werk gelegen is, aanleiding zijn voor een gesprek. Het is aan te bevelen dat de kerkenraad, als het vermoeden bestaat dat de predikant zou kunnen uitvallen, het initiatief neemt voor een gesprek. De predikant kan natuurlijk ook zelf het initiatief tot het voeren van een gesprek nemen. Daarnaast wordt de predikant de mogelijkheid geboden **anoniem** het **open spreekuur** van de Arbo-arts te bezoeken. Anoniem betekent, dat noch de kerkenraad noch het Steunpunt Kerkenwerk hierover wordt geïnformeerd.

Tenslotte kan het nemen van maatregelen, zoals bijvoorbeeld coaching/supervisie of anderszins, worden overwogen in het kader van preventieve maatregelen.

Eventueel te maken kosten komen voor rekening van de kerkenraad.

Een overzicht van coaches/supervisors is te vinden op www.steunpuntkerkenwerk.nl. Dit overzichtsaanbod is slechts een advies. U bent zelf vrij om te bepalen met wie u wilt samenwerken.

5. Ziekteverzuim en re-integratie (processchema: bijlage 3)

5.1. De predikant is ziek, wat nu?

De predikant is ziek, dat is een vervelende situatie. Meestal is hij na een paar dagen weer beter, maar het kan ook zijn dat hij voor langere tijd uitgeschakeld is. Het is belangrijk dat de kerkenraad vanaf het moment van arbeidsongeschiktheid regelmatig contact heeft met de predikant en voor de nodige ondersteuning en begeleiding kan zorgen. De kerkenraad staat hierin echter niet alleen. Sinds 1 juli 2009 is het Steunpunt Kerkenwerk het aanspreekpunt voor alles wat te maken heeft met het ziekteverzuimproces. Dit houdt concreet in dat het Steunpunt de regierol heeft, d.w.z. verantwoordelijk is voor het registreren van alle ziek-/hersteldmeldingen alsook de coördinatie en communicatie gedurende de gehele arbeidsongeschiktheidperiode. Deze taken zijn overgenomen van de VSE, die in dit proces alleen nog een rol als uitkerende instantie heeft.

5.2. Ziekmelding

Zodra de predikant ziek is, geeft hij dit door aan de kerkenraad. De kerkenraad of de predikant doet de ziekmelding aan het steunpunt Kerkenwerk via het formulier ziek- en hersteldmelden op www.steunpuntkerkenwerk.nl/ziekteverzuim. Steunpunt Kerkenwerk verwerkt deze gegevens in het zogeheten verzuimvolgsysteem van de Arbodienst, waarin de registratie van alle contacten plaatsvindt. Predikant en kerkenraad ontvangen een bevestiging van de melding als hun e-mailadres hierop vermeld staat. Het is belangrijk dat de predikant zich altijd ziek meldt, ook al verwacht hij maar heel kort ziek te zijn. Frequente korte ziekmeldingen kunnen namelijk een oorzaak hebben die, als zij in een vroeg stadium wordt besproken, langer ziekteverzuim kan voorkomen. Na de ziekmelding hebben de predikant, de kerkenraad en eventuele andere betrokkenen contact over het overdragen van de werkzaamheden van de predikant.

5.3. Hersteld melden

Is de predikant na enkele dagen of weken alweer beter? Ook dit geeft hij door aan de kerkenraad. De kerkenraad of de predikant geeft de hersteldmelding via het formulier op www.steunpuntkerkenwerk.nl/ziekteverzuim direct door aan het Steunpunt Kerkenwerk, waarna ook deze gegevens in het verzuimvolgsysteem worden verwerkt.

5.4. Snel weer aan het werk

De predikant heeft verschillende mogelijkheden en verantwoordelijkheden om snel weer aan het werk te gaan. En, hij staat er niet alleen voor. Samen met de kerkenraad, Steunpunt Kerkenwerk en de Arbodienst kunnen de verschillende mogelijkheden bekeken en besproken worden. Niet alleen voor de predikant is het belangrijk om snel weer aan het werk te kunnen gaan. Ook voor een kerkenraad is het belangrijk te weten hoe het ziekteproces verloopt. Bij uitval zullen immers taken voor korte of langere tijd overgenomen moeten worden. En, langdurige uitval kan financiële consequenties met zich meedragen. Samen zijn we dus verantwoordelijk om naar een passende oplossing te zoeken.

5.5. Begeleiding in de eerste weken

Na ziekmelding volgt overleg tussen predikant en kerkenraad over invulling van de taken. Na twee weken neemt Steunpunt Kerkenwerk contact op met de kerkenraad om de situatie van dat moment door te nemen. Is de predikant na de derde week niet hersteld, dan neemt de arbeidsdeskundige van de Arbodienst uiterlijk in de vierde week contact op met de predikant en/of de kerkenraad. De arbeidsdeskundige inventariseert de door de predikant opgegeven gezondheidsklachten, de beperkingen die worden ervaren en adviseert of de situatie een oproep bij de Arbo-arts rechtvaardigt of dat een andere vorm van bemiddeling noodzakelijk is.

5.6. Na zes weken: een analyse van het probleem

Om de situatie duidelijk in kaart te brengen, hebben er de afgelopen weken verschillende gesprekken met en/of tussen de predikant en de kerkenraad plaatsgevonden. Aan de hand van deze gesprekken zet de arts in de zesde week na de ziekmelding (afhankelijk van de situatie kan dit ook later plaatsvinden) op een rijtje wat de aard van de ziekte is en wat het belastbaarheidsprofiel van de predikant is. Dit wordt de probleemanalyse genoemd. Hierin benoemt de arts de probleemvelden en adviseert of er speciale interventies ingezet moeten worden. Deze probleemanalyse vormt de basis voor het re-integratietraject. De probleemanalyse wordt aan de predikant verzonden. Na lezing stuurt de predikant een exemplaar aan de kerkenraad waarna een gesprek tussen beiden zal plaatsvinden. De predikant kan ook de Arbodienst verzoeken via het Steunpunt Kerkenwerk een exemplaar aan de kerkenraad te doen toekomen. Omdat in de probleemanalyse wordt aangegeven welke maatregelen genomen dienen te worden om te re-integreren kan dit – als er geen wijzigingen optreden – reden zijn om het later op te maken plan van aanpak te laten vervallen.

Interventies kunnen zijn: wachtlijstbemiddeling, functionele lichamelijke belastbaarheidstrainingen, mentale coaching (cognitieve burnout begeleiding), inzet maatschappelijk werk, mediation, etc.

5.7. Na 8 weken: plan van aanpak maken en uitvoeren

Hierna stelt de arbeidsdeskundige (eventueel samen met de predikant en de kerkenraad) het plan van aanpak op. Het plan van aanpak wordt aan de predikant verzonden. Na lezing stuurt de predikant een exemplaar aan de kerkenraad waarna een gesprek tussen beiden wordt gevoerd over de wijze waarop de re-integratie kan plaatsvinden. De predikant kan ook de Arbodienst verzoeken via het Steunpunt Kerkenwerk Dit plan wordt door de kerkenraad en de predikant ondertekend. Een kopie wordt aan het Steunpunt verzonden. In het plan van aanpak staat een concrete planning beschreven:

- hoe elk probleemveld wordt aangepakt
- wie daarin een rol speelt en welke activiteiten dan worden uitgevoerd
- wanneer deze activiteiten en door wie worden uitgevoerd
- wanneer het volgende overleg wordt gevoerd.

Volgens het opgestelde plan van aanpak wordt het begeleidingstraject door de Arbo-arts en de arbeidsdeskundige samen met de kerkenraad uitgevoerd totdat een optimale re-integratiesituatie is bereikt. Dit betekent een situatie waarin de predikant zo veel mogelijk in balans moet komen met zijn werkzaamheden.

5.8. Voortgangsgesprekken

De voortgang van het re-integratietraject wordt regelmatig tussen de predikant en de kerkenraad besproken, minstens eenmaal per zes weken. Als er iets verandert in de situatie van de predikant, neemt hij contact op met betrokken partijen. Het plan van aanpak wordt zonodig bijgesteld.

5.9. Eerste en tweede ziektejaar

Eerste Jaar

Voor afloop van het eerste ziektejaar worden alle stappen die in het eerste ziektejaar zijn genomen om de re-integratie te bevorderen geëvalueerd. Als er geen zicht is op herstel binnen het eerste ziektejaar, stelt de Arbo-arts een arbeidsongeschiktheidspercentage vast en stuurt deze gegevens voor afloop van het eerste ziektejaar naar de verzekeraar, Aegon, de Vereniging VSE en Steunpunt Kerkenwerk.

De kerkenraad kan na het eerste ziektejaar, indien gewenst, een aanvraag uitkering bij de Vereniging VSE indienen met een ontheffingsvoorwaarde voor emeritering als van emeritering nog geen sprake is. Steunpunt Kerkenwerk kan hiertoe een standaardbrief verstrekken. De VSE confirmeert zich in beginsel aan dit advies van de Arbodienst en de verzekeraar. Alleen in uitzonderingssituaties kan de VSE tot een andere beslissing komen over de hoogte van de uitkering.

Tweede jaar

De Arbodienst en de verzekeraar stellen samen een percentage arbeidsgeschiktheid vast. Hierbij worden twee criteria gehanteerd: eigen werk en passend werk.

Mocht het vastgestelde arbeidsgeschiktheidspercentage minder dan 100% zijn, dan wordt er een percentage vastgesteld voor het verrichten van de eigen werkzaamheden of, als dat niet uitvoerbaar blijkt te zijn, worden mogelijkheden onderzocht om voor dit percentage passende arbeid te verrichten.

Als een predikant meer dan 50% geschikt is voor eigen ambt zal er geen onderzoek naar passende werkzaamheden plaatsvinden. De reden hiervoor is dat de VSE er in haar uitkeringsbeleid naar streeft om predikanten, die meer dan 50% arbeidsgeschikt zijn, te re-integreren in hun ambt.

In uitzonderlijke situaties, als van een terugkeer in het eigen ambt geen sprake meer is, kan er sprake zijn van onderzoek naar mogelijke re-integratie in ander passend werk. In deze gevallen wordt vrijwel altijd het deputaatschap Dienst & Recht ingeschakeld. Nadere informatie over dit proces is te verkrijgen bij Steunpunt Kerkenwerk

Afhankelijk van het percentage geschiktheid eigen werk kan de kerkenraad een overleg starten voor het opstellen van een emeriteringsadvies A. Hierin is o.a. opgenomen de vaststelling van de uitkering die de VSE aan de kerk voorstelt toe te kennen. Dit advies voor geheel of gedeeltelijke emeritering wordt na ondertekening door de predikant, kerkenraad en de VSE voor advies naar de classis gezonden. De classis neemt een definitieve beslissing en stelt de VSE hoogte. De VSE zal op "gestelde termijn" via een bestuursbesluit de uitkering(saanpassing) in gang zetten.

Kosten re-integratie / derden

Bij het inschakelen van derden en dus het maken van kosten zal het Steunpunt Kerkenwerk, op basis van het oordeel van de Arbodienst navraag doen of de verzekeraar voorgestelde interventie wil vergoeden. Indien dit niet het geval is zal de kerk worden verzocht (al of niet samen met de predikant) deze kosten te vergoeden.

5.10. Langdurige arbeidsongeschiktheid en emeritering (processchema: bijlage 4)

Als er sprake is van langdurige arbeidsongeschiktheid mag de predikant niet uit het oog verloren worden. De kerkenraad zal jaarlijks informeren naar het welzijn van de predikant en naar mogelijke veranderingen in zijn situatie.

Er zal een herbeoordeling plaatsvinden als er een wijziging optreedt in de situatie van de predikant, echter er kan ook een herkeuring plaatsvinden als de verzekeraar dat op basis van redelijke argumenten noodzakelijk acht.

6. Het inkomen van de predikant bij arbeidsongeschiktheid

Het eerste ziektejaar wordt volledig vergoed door de gemeente waar de predikant aangesteld is. Hierna zal betaling van de arbeidsongeschiktheid overgenomen worden door de VSE.

De VSE zal de uitkering van de predikant in principe aan de kerkenraad verstrekken. VSE zal de kerkenraad en/of de predikant op de hoogte stellen bij wijzigingen algemene financiële zin. Dit kan betreffen: kosten voor re-integratie, wijzigingen aangaande de inkomenssituatie van de predikant en uitkeringsconsequenties bij het opstellen van emeriteringsadvies A aan de kerkenraad.

7. Procedure bij klachten

Er zijn twee soorten klachten:

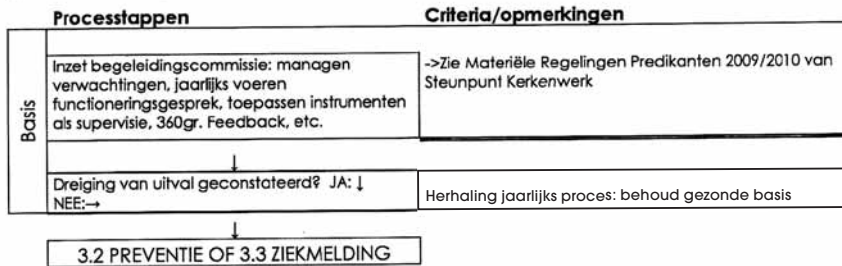
- 1) Men is het niet eens met de uitkering:
Hierbij verwijzen wij u naar het Geschilrecht VSE art. 28 van de statuten.
- 2) Men is niet tevreden over de Arbodienst:
Hierbij verwijzen wij u naar de klachtenprocedure zoals opgenomen in het huishoudelijk reglement van de Steunpunt Kerkenwerk op www.steunpuntkerkenwerk.nl, artikel 21.

8. Alle stappen op een rij

Moment	Wie	Verplichting
Dag 1	Predikant	Melding aan kerkenraad (let op overdracht werkzaamheden)
Dag 1/Week 1	KR of predikant	Melding aan Steunpuntkerkenwerk
Week 1	Steunpuntkerkenwerk	Melding in systeem c.q. Arbodienst
Week 2/3	Steunpuntkerkenwerk	Contact met KR over stand van zaken
Week 4	Arbeidsdeskundige	Re-integratiegesprek met predikant en/of KR
Week 6	Arbo-arts	Opstellen probleem analyse
Week 8	Arbeidsdeskundige	Opstellen plan van aanpak (pva)
Week 10	KR en predikant	Beiden ondertekenen het pva
Regelmatig	Pred./KR/Arbodienst	Evaluatie voortgang, min. 1x per 6 weken
Maand 9	Arbodienst	Voorinformatie aan verzekeraar over arbeids(on)geschiktheid
Maand 11	Arbodienst	Evaluatie voortgang re-integratieproces
Maand 12	Kerk	Mogelijkheid aanvraag uitkering bij VSE (met ontheffing emeriteringsvoorwaarde indien van toepassing)
Maand 12	Arbodienst	Melding medisch/ arbeidsdeskundige beoordeling t.b.v. Aegon en VSE
Maand 12	VSE	Beslissing toekenning uitkering VSE

Bijlage 1: Processchema De gezonde basis

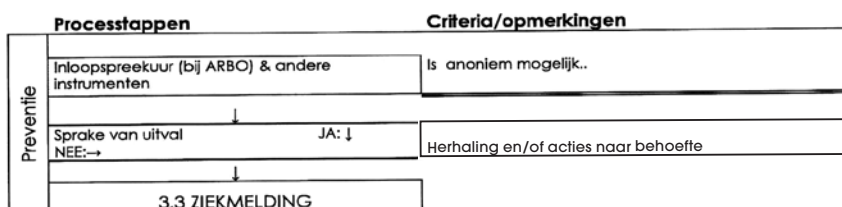
Dit proces gaat in op de situatie waarin een predikant prettig en goed kan functioneren en de kerkenraad op een juiste en constructieve wijze vorm geeft aan begeleiding en sturing.

Verantwoordelijkheden	Output	Criteria
Kerkenraad: Verwachtingen vanaf beroeping expliciet formuleren, regelmatig evalueren en toetsen aan beroepsprofiel TuK rekening houdend met gemeente en competenties predikant en kerkenraad Instellen van een begeleidingscommissie welke aanbevolen instrumenten op juiste wijze moet toepassen zoals; functioneringsgesprek, 360 gr. Feedback i.c.m. supervisie en studie. (zie voor uitgebreide informatie: Materiële regelingen 2009/2010; uitgave Steunpunt Kerkenwerk)	Rapportage functionering en bewaken overeengekomen vervolgspraken	Advies; conform formats Steunpunt Kerkenwerk
Predikant: Gebruik maken van geboden instrumenten en initiatief tot zelfreflectie en ontplooiing.	Persoonlijk Ontwikkelplan mede op basis van 360gr. feedback	Met KR overeengekomen instrumenten, tijdsbesteding en kosten.
Steunpunt Kerkenwerk: Advies en ontwikkeling op genoemde instrumenten	Instrumenten en advies	
ARBO dienst	Geen	
VSE	Geen	
Derden	Geen	

Bijlage 2: Processchema Preventieve maatregelen

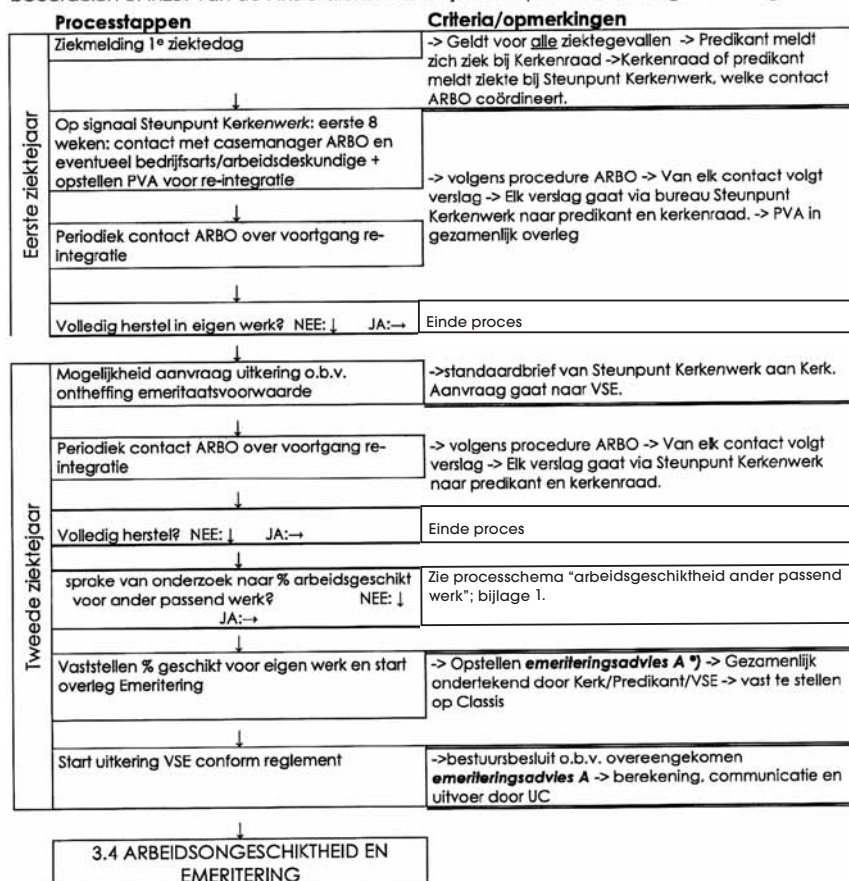
Bij "dreigende uitval" kan wellicht erger worden voorkomen door tijdig preventieve maatregelen te nemen. Dit deelproces is hieronder nader uitgewerkt.

Verantwoordelijkheden	Output	Criteria
Kerkenraad: • Predikant wijzen op mogelijkheden van anoniem wenden tot inloopspreekuur • Eventueel voor vertrouwelijke zaken binnen de gemeente, naast de begeleidingscommissie, instellen van een vertrouwenspersoon of commissie • Open staan voor en meewerking verlenen aan preventieve maatregelen	• Voorlichting aan predikant. • Budget indien voor preventieve maatregelen geld benodigd is.	Advies: volgen voorlichting Steunpunt Kerkenwerk.
Predikant: • Mede op basis van reflectie-instrumenten mogelijke knelpunten tijdig signaleren • Gebruik maken van inloopspreekuur of andere oplossingen • Indien nodig en/of op advies ARBO preventieve maatregelen bespreekbaar maken.	• Persoonlijke signalering	
Steunpunt Kerkenwerk: • Voorlichting aan kerkenraad over mogelijkheden	• Nieuwsbrieven en gerichte mailings • Documentatie op website	
ARBO dienst: • Mogelijkheid bieden om (verdeeld over het land) anonieme gesprekken aan te bieden. • Afspreken met predikant of en wat er eventueel met derden besproken kan of moet worden.		
VSE: • Geen		
Derden: • Indien coaching of training in het kader van preventie wordt aanbevolen kan dit tussen Kerkenraad en Predikant worden overeengekomen.		

Bijlage 3: ziekteverzuim en re-integratie in eerste en tweede ziektejaar

Indien sprake is van ziekte zal Steunpunt Kerkenwerk allereerst naar de aard daarvan beoordelen of inzet van de ARBO dienst wenselijk is. Dit proces is als volgt weer te geven:

Opmerkingen:

- **Emeriteringsadvies A:** Dit betreft advies Steunpunt Kerkenwerk/ARBO over % geschikt voor eigen werk -> re-integratieafspraken binnen eigen werk -> Door VSE berekende Inkomensconsequenties predikant en vanaf welke termijn -> Vaststelling uitkering VSE aan kerk met ingangstermijn (aansluitend op re-integratiemogelijkheden en termijnen die daarvoor nodig zijn) -> dit advies gaat naar Classis voor geheel of gedeeltelijke emeritering -> Daarna zet VSE op **gestelde termijn** via een bestuursbesluit de uitkering(saanpassing) in gang.

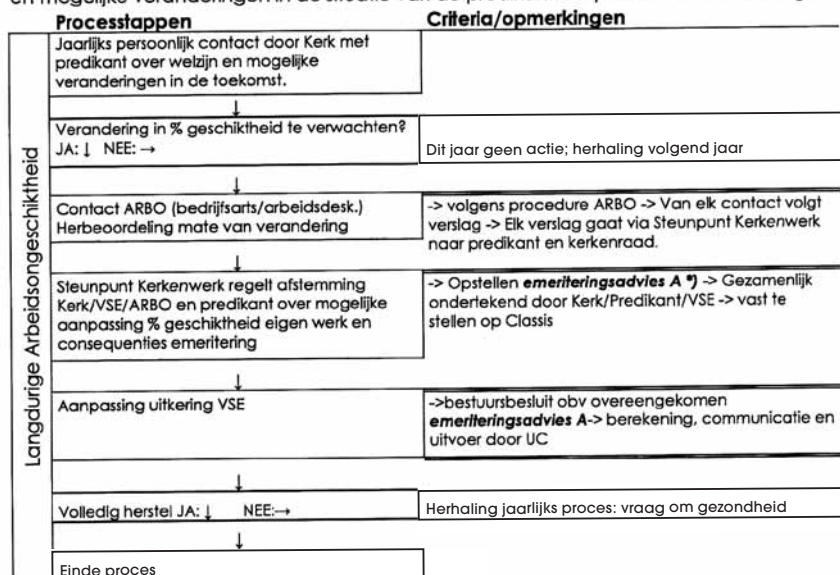
Verantwoordelijkheden	Output	Criteria
Kerkenraad: • Tijdig melden van verzuim. • Medewerking in voorgestelde traject door Steunpunt Kerkenwerk/ARBO. • Samen met predikant vaststellen Plan van Aanpak en zorgdragen voor uitvoer. • Na eerste jaar, indien gewenst, aanvraag uitkering bij VSE met ontheffingsvoorwaarde emeritering indien van emeritering nog geen sprake is. • Indien sprake van emeritering: Met predikant en informatie van Steunpunt Kerkenwerk/ARBO en VSE tijdig opstellen van emeriteringsadvies A en dit agenderen en bespreken op classis. • In geval van klacht over behandeling door ARBO of derden: klacht schriftelijk indienen bij Steunpunt Kerkenwerk • In geval van bezwaar over hoogte uitkering of kosten re-integratie: bezwaar schriftelijk indienen bij VSE of de door hen aangewezen instantie (beroepsctie binnen GKv?)	• Ziekmelding • Goedgekeurd PVA • Voortgangsmelding over acties uit PVA Indien van toepassing: • Emeriteringsadvies • Klacht of bezwaar	Ziekmelding binnen 2 werkdagen na melding door predikant inclusief vermelding contactpersoon van kerkenraad en begeleidingscommissie. Emeriteringsadvies conform Steunpunt Kerkenwerk format (nog te ontwikkelen) Klachten en bezwaren schriftelijk.
Predikant: • Tijdig (en altijd) melden van verzuim. • Medewerking in voorgesteld traject door Steunpunt Kerkenwerk/ARBO • Samen met kerkenraad vaststellen Plan van Aanpak en zorgdragen voor uitvoer • Inbreng en akkoord op emeriteringsadvies indien van emeritering sprake is.	• Ziekmelding bij kerkenraad • Akkoord op PVA Indien van toepassing: • Akkoord op emeriteringsadvies	Ziekmelding op eerste ziektedag.
Steunpunt Kerkenwerk: • Registreren ziekmelding • Eerste contact met ARBO over bepaling te bewandelen traject • Communicatie met kerkenraad en predikant over voortgang en stappen binnen het traject • Correspondentie van ARBO controleren op juistheid en volledigheid en doorsturen naar kerkenraad/predikant • In geval van re-integratiekosten (bv bij inschakelen derden) advies uitbrengen aan VSE. • Signaleren einde "eerste ziektejaar" en verwijzen naar mogelijke uitkering met ontheffing emeritaatsvoorwaarde bij VSE • Indien sprake van emeritering: Samen met ARBO opstellen rapportage over mate arbeidsgeschiktheid eigen werk en re-integratieafspraken en doorsturen naar VSE	• Ziekmeldingen in gezamenlijk systeem (met ARBO) • Correspondentie en rapportage aan kerk/predikant • Rapportage VSE	Correspondentie en rapportages in formats en op gestelde termijn zoals in werksafspraken met ARBO en VSE overeen gekomen.

• Indien sprake van klacht over behandeling ARBO of derden; uitzoeken, bespreekbaar maken en mogelijke oplossingen melden aan kerkenraad (dit conform procedure klachtenafhandeling uit Steunpunt Kerkenwerk statuten)		
ARBO dienst: • Na eerste signaal van Steunpunt Kerkenwerk contact leggen met predikant. • Vaststellen medische en arbeidsdeskundige beperkingen en regelmatig contact hierover met predikant. • Voorstel inhoud plan van aanpak bepalen en met Steunpunt Kerkenwerk communiceren • Vastleggen elk contactmoment en doorsturen naar Steunpunt Kerkenwerk	• Medische en arbeidsdeskundige contacten met predikant • Correspondentie en rapportages naar Steunpunt Kerkenwerk	Correspondentie en rapportages in formats en op gestelde termijn zoals in werkafspraken met Steunpunt Kerkenwerk overeen gekomen.
VSE: • Op basis van "eerste jaar rapport" vaststellen mogelijke uitkering en in gang zetten indien aanvraag kerk is ingediend en goedgekeurd (bestuursbesluit) • In geval van advies Steunpunt Kerkenwerk/ARBO over maken van re-integratiekosten: Voorstel doen voor verdeling van deze kosten en sturen aan kerkenraad ter goedkeuring. • Communiceren inkomens- en uitkeringsconsequenties aan kerk bij het opstellen emeriteringsadvies A. • Afhandelen bezwaarschriften over uitkeringen en/of re-integratiekosten conform protocol	• Uitkering en vergoedingen aan kerk • Voorstellen re-integratiekosten en inkomensconsequenties naar kerk/predikant	Correspondentie en rapportages in formats en op gestelde termijn zoals in werkafspraken met VSE overeen gekomen en in aansluiting op vigerende reglementen.
Derden: • Op advies van ARBO/Steunpunt Kerkenwerk of een van de andere partijen kan hulp van derden worden ingeschakeld. • Deputaatschap Dienst & Recht; veelal in geval van conflicten in relatie kerk/predikant. Adviseren ook over wel/niet onderzoek naar "ander passend werk" • Classis: tijdig bespreken van emeriteringsadvies	• Hulpverlening • Verslaglegging contacten naar Steunpunt Kerkenwerk • Verslaglegging classisvergadering	Ondersteuning alleen binnen afgesproken kaders (inhoud & budget) In Classisverslag moet helder staan of het emeriteringsadvies, of op welke punten deze is goed of afgekeurd.

In uitzonderlijke situaties kan er sprake zijn van onderzoek naar mogelijke re-integratie in ander passend werk dan het eigen ambt. In deze gevallen wordt vrijwel altijd Deputaatschap Dienst & Recht ingeschakeld. Meer over dit proces kunt u opvragen bij Steunpunt Kerkenwerk.

Bijlage 4: langdurige arbeidsongeschiktheid en emeritering

Indien van langdurige arbeidsongeschiktheid sprake is mag de predikant niet uit het oog verloren worden. De kerk heeft de verantwoordelijkheid jaarlijks te informeren naar het welzijn en mogelijke veranderingen in de situatie van de predikant. Dit proces is hieronder uitgewerkt.

Verantwoordelijkheden	Output	Criteria
Kerkenraad:		
• Jaarlijks contact met emeriti over voortgang.	• Melding indien van verandering sprake is aan Steunpunt Kerkenwerk	
Predikant	• Idem als bijlage 3	• Idem als bijlage 3
Steunpunt Kerkenwerk	• Idem als bijlage 3	• Idem als bijlage 3
ARBO dienst	• Idem als bijlage 3	• Idem als bijlage 3
VSE	• Idem als bijlage 3	• Idem als bijlage 3
Derden	• Idem als bijlage 3	• Idem als bijlage 3

BIJLAGE 45
Artikel 96

Rapport 5 van commissie 6 inzake het rapport van deputaten emeritikas (artikel 13 K.O.)

Uw commissie 6 heeft besloten over een rapport van deputaten emeritikas twee commissierapporten op te stellen. Dit rapport 5 behandelt het eerste deel van het rapport van deputaten. Rapport 6 behandelt bijlage 3 van het rapport Toekomstvastheid emeritikas. Oorzaak is gelegen in het feit dat de rapporteur van uw commissie deel uitmaakte van de subcommissie Toekomstvastheid emeritikas.

Uw commissie is geschokt door de volstrekt onverantwoorde euveldaad van de gemeente Zwolle om over de tweede helft van 2009 geen omslag af te dragen. Tijdens de bespreking bleek ons dat ook over de helft van 2010 de gemeente Zwolle niet van zins is af te dragen. Zwolle (k)raakt het fundament van onze kerken: daar gaat het om prediking en pastoraat. Door de emeritikas te korten, worden predikanten direct geraakt in hun emeritaatuitkering. Deze actie is dus gericht tegen onze predikanten. Onzes inziens kan de generale synode niet dan in de meest krachtige bewoordingen deze euveldaad van Zwolle afkeuren en Zwolle alsmede de classis waartoe Zwolle behoort, schriftelijk dienovereenkomstig berichten. Tevens moet alles in het werk worden gesteld dat Zwolle alsnog afdraagt over 2009 en haar actie stopzet. Wij doen hierover verderop in ons rapport een voorstel.

Zoals alle (drie) jaren levert dit deputaatschap een herkenbaar en doorwrocht rapport op. Uw commissie heeft met bijzondere interesse hiervan kennis genomen, ook en met name van het gedeelte wat wij niet hier maar in rapport 6 behandelen.

Bestudering leverde een aantal vragen en opmerkingen op die wij met een delegatie van het deputaatschap hebben besproken:

1. Slechts zes keer vergaderen van de beleggingscommissie in de afgelopen, voor de financiële markten en beleggingsexperts, turbulente jaren leek uw commissie erg weinig. Daar bleek een plausibele verklaring voor: 70 % van het vermogen van de emeritikas is in vermogensbeheer ondergebracht bij Schretlen & Co, dochter van de Rabobank. Schretlen beheert dit vermogen op basis van door emeritikas gestelde uitgangspunten en doet derhalve zelfstandig aan- en verkopen. De andere beleggingen zijn eveneens bij Schretlen, maar dan op adviesbasis, ondergebracht. Aan- en verkopen gebeuren in overleg met de externe adviseur en de beleggingscommissie. Jaarlijks wordt een beleggingsplan vastgesteld dat het kader is voor aan- en verkopen. Achteraf vindt dan weer controle plaats. Dat verklaart het aantal keren vergaderen. Mede door veelvuldig e-mailverkeer werkt de beleggingscommissie dus zeer efficiënt.
2. Emeritikas is uiterst actief in geval van wanbetaling. Kerken worden benaderd en ook de classes waartoe wanbetalende kerken behoren.
3. Ook bij dit deputaatschap is er sprake van toename van het aantal kerken dat niet of niet voldoende afdraagt. Dat is uw commissie bij meerdere rapporten opgevallen. Wij zullen u separaat voorstellen doen om dit tijt te keren.
4. Het beleggingsprofiel van deze kas is defensief. Met 95% betrouwbaarheid zal het jaarlijkse rendement fluctueren tussen - 10 en +26%. Die ondergrens is in 2008, bij een verlies van (-)9% afdoende getest. Gevreesd moet worden dat de bovengrens een utopie (b)lijkt.
5. Voor wat betreft het verwoorde onder 3.3 meldt uw commissie hierop terug te komen bij de behandeling van instructie 8.03.
6. Deputaten geven in hun rapport een voorzet om de mogelijkheid te bezien voor het differentiëren van afdrachten naar doop- en belijdende leden. Zie ook 10.04. Uw commissie is voornemens separaat voorstellen te doen.
7. Tenslotte zij opgemerkt dat de emeritikas zeer efficiënt werkt en (on)kosten tot het minimum weten te beperken. De onkosten zijn zo laag dat alle ontvangen omslagen en een deel van op andere wijze verkregen inkomsten daadwerkelijk worden aangewend voor de oudedagsvoorziening van onze predikanten. Daarvoor bestaat binnen uw commissie veel waardering.
8. Inzake doelmatigheid merkt uw commissie het navolgende op:
 - indien de synode de voorstellen m.b.t. de Toekomstvastheid emeritikas overneemt, zullen er grote wijzigingen optreden voor dit deputaatschap. Zo zal haar takenpakket op korte termijn worden uitgebreid wat zeker gevolgen heeft voor de bemensing, zowel qua aantal als specialismen. In dit geval gaat de kost voor de baat uit;
 - wij menen dat de emeritikas voldoende zichtbaar is voor de kerken (met zelfs zeer ongewenste effecten als verminderd afdragen);
 - ook indien de synode de voorstellen m.b.t. de Toekomstvastheid zou afwijzen, blijft de emeritikas (voort-)bestaan en zal haar takenpakket aan - naar wij inschatten - kleinere veranderingen onderhevig zijn.
9. Voor de te nemen besluiten verwijst dit rapport 5 naar rapport 6 van commissie 6. Een deel van de te nemen besluiten heeft nl. ook gevolgen voor Toekomstvastheid emeritikas. Het leek uw commissie beter alle besluiten m.b.t. de emeritikas en Toekomstvastheid emeritikas op één plaats te concentreren.

Uw commissie stelt u voor het navolgende te besluiten:

1. de handelingen van deputaten onder dankzegging goed te keuren;
2. het moderamen te verzoeken een brief te sturen naar Zwolle waarin met krachtige bewoordingen de euveldaad van Zwolle wordt afgekeurd en Zwolle wordt opgeroepen haar bijdrage over 2009 alsnog te voldoen en over en vanaf 2010 trouw af te dragen;
3. een afschrift van deze brief te sturen naar de classis Zwolle;
4. opnieuw deputaten te benoemen.

J. Mauritz, rapporteur

BIJLGAE 46
Artikel 96, 97

Rapport 6 van commissie 6 inzake Toekomstvastheid emeritikas (bijlage 3)

Inleiding

De generale synode van 2007 gaf opdracht aan deputaten emeritikas tot het instellen van een commissie die de gevolgen van de nieuwe pensioenwet moest onderzoeken. Uw commissie 6 heeft met instemming kennis genomen van het rapport van deze commissie. In dat rapport wordt een aantal maatregelen voorgesteld die pijnlijk zullen zijn voor de primair betrokkenen, onze predikanten; bijvoorbeeld de voorstellen tot het op termijn invoeren van een hogere emeritaatleeftijd en het niet meer volledig indexeren van uitkeringen. Dat zijn wel ontwikkelingen die ook in de maatschappij al jaren opgeld doen. Maar vooral zijn wij er van overtuigd dat nu niet ingrijpen te zijner tijd nog veel desastreuzer zal uitpakken.

De voorstellen betekenen tevens een rigoureuze breuk met de manier waarop tot op heden met onze emeritikas is omgegaan en ook hier geldt: nu niet ingrijpen is niet langer verantwoord. Deze synode, u dus, zal vergaande maatregelen moeten goedkeuren om zo te voorkomen dat de oudedagsvoorziening van onze herders en leraars teloor gaat. Het tij is inmiddels wel zo bedreigend hoog dat dit niet zal gaan zonder forse extra offers te vragen aan onze kerken.

Risico's

Deputaten emeritikas melden in hun rapport (blz 9.02/10 onderaan de pagina) dat de huidige regeling emeritikas ten aanzien van de financiering zeer grote risico's met zich meebrengt. Dit is uit de pen van financieel deskundigen een bijzonder zware en opmerkelijke kenschets. Het lijkt ons goed die risico's nader te formuleren opdat duidelijk wordt waarover het nu gaat. Uw commissie ziet de volgende risico's (kans is ingeschat zonder rekening te houden met de gedane voorstellen, dus zoals die liggen in de huidige situatie):

Risico:	Kans:	Gevolg:
Door de combinatie van huidige dekkingsgraad en leeftijdsopbouw van ons predikantencorps kan bij handhaving van het huidige stelsel gaan ontstaan dat ondanks forse verhogingen van de omslag (tot veel meer dan het dubbele van nu) toch de emeritikas leegloopt, zie ook de grafiek op blz. 9.02/38. Dit dreigt dan te gebeuren over slechts enige tientallen jaren.	Zeer groot	Zeer ernstig
Bij handhaving van het huidige beleid kan het gaan voorkomen dat een lokale kerkelijke gemeente eigen middelen moet aanspreken om nog te kunnen voldoen aan de beloften uit de beroepsbrief. Ook die middelen zijn eindig, zo ze al aanwezig zijn, met alle consequenties van dien. Dit is dan inclusief onwezenlijke scenario's waarbij predikanten met referentie aan de beroepsbrief met (bijna) lege handen aan moeten kloppen bij hun laatste of ook eerder gediende kerkelijke gemeentes.	Zeer groot	Ernstig
Bij onverhoopte onderbetaling aan uitkeringen door geldgebrek bij emeritikas of lokale kerken, kunnen via wereldlijke rechtsgang verplichtingen aan CGK worden opgelegd die na enige jaren niet meer zijn na te komen. Dat betekent niet alleen dat emeriti verstoken blijven van hun uitkering maar kan ook leiden tot faillissement van onze kerk(en).	Matig	Zeer ernstig

De ernst en urgentie van de huidige situatie zijn dus enorm groot!

Oplossingsrichting

In het deputatenrapport wordt als oplossingsrichting een pakket aan maatregelen voorgesteld dat samengevat kan worden als:

- Onderbrengen (met aankoopbedrag) van predikanten tot een bepaalde leeftijd en van parttime predikanten in een verzekerings- of pensioenmaatschappij. In het deputatenrapport wordt voor die eerste groep de leeftijds grens van 50 jaar genoemd, maar uit de bespreking die commissie 6 had met deputaten bleek ons dat dit slechts als indicatie kan gelden. Offertes van verzekerings- en pensioenmaatschappijen moeten duidelijk maken waar die leeftijds grens gaat liggen bij een bepaald aankoopbedrag. Dat aankoopbedrag (op dit moment wordt gedacht aan 10M€) wordt bepaald door het vermogen van de emeritikas op het moment van aankoop en het bedrag dat daarin achter moet blijven voor de verzorging van de uitkeringen aan hen die niet in het pensioenfonds terecht komen. Wijzigingen in dat aankoopbedrag hebben direct gevolgen voor de omslag die de komende tientallen jaren nodig zijn voor de verzorging van emeriti waarvan de uitkeringen ten laste komen van de emeritikas. Zonder de genoemde offertes en verdere uitwerking zijn op dit moment nog geen vaste bedragen of leeftijds grenzen aan te geven.
- Besparingen doorvoeren zoals ook in de maatschappij inmiddels geaccepteerd zijn (verhoging emeritaatsleeftijd, middelloonregeling, geen volledige indexatie).
- Actief vermijden van arbeidsongeschiktheid en actieve begeleiding als dit toch zou gebeuren.
- Integratie van emeriteringsfonds TUA en emeritikas. Dit is niet zozeer gericht op kostenverlaging voor

de emeritikas, maar over het geheel van de kerk gezien wel een verstandige en eerlijke maatregel die in totaliteit wat minder uitvoeringskosten zal betekenen maar vooral leidt tot meer transparantie en eenduidigheid. Om deze integratie te kunnen laten werken op de bedoelde manier is, zoals deputaten al aangeeft, wel een wijziging in de K.O. nodig om te voorkomen dat het hooglerarendeel gekort wordt op het predikantendeel van de uitkering.

Effecten voor predikanten

De effecten van de voorgestelde maatregelen zijn voor predikanten:

- Langer in actieve dienst blijven, conform de maatschappelijke discussie hierover. Deputaten noemen 67 jaar (overeenkomend met het maatschappelijk beeld toen dit rapport werd ingediend), maar het huidige maatschappelijke beeld daarvan is verhoging naar 66 jaar in AD 2020, waarna elke vijf jaar aan de hand van de dan geldende levensverwachting dit wordt bijgesteld. De politiek/maatschappelijke discussie hierover is ook nog niet afgesloten.
- Lagere uitkering door middelloon regeling. In de huidige situatie groeien predikanten door tot schaal 20, terwijl de emeritaatuitkering is gebaseerd op schaal 15. Dit levert een uitkering op van 97,5%. Door toepassing van de middelloonregeling, waarbij ook de opbouwperiode in het begin van de ambtsperiode in ogenschouw wordt genomen, zou dit dalen naar circa 94%. Overigens zijn eindloonregelingen in de maatschappij nauwelijks meer te vinden, o.a. wegens de enorme kosten die ontstaan bij het financieren van loonsverhogingen (waarbij dan de premieverhoging met terugwerkende kracht in de pensioenpot moet worden gestort, de zgn. back-service). Dit effect geldt ook voor hen die reeds met emeritaat zijn. Uw commissie heeft overwogen om bij ingang van deze maatregel per 1-1-2011 wel een overgangsmaatregel voor te stellen; de uitvoering daarvan zou behoorlijk complex zijn, en in plaats daarvan stellen we voor deze maatregel pas op 1-1-2012 in te laten gaan, zonder overgangsregeling.
- Afschaffing van mogelijkheid tot emeritaatsaanvraag bij 40-jarig dienstverband. Ook hier is een overgangsregeling overwogen en om dezelfde reden als bij het vorige punt stellen we ook hier zo'n regeling niet voor maar wel pas invoeren per 2012.
- Minder toekomstige zekerheid wegens mogelijkheid van onvoldoende middelen voor volledige indexatie. Ook dit is in de maatschappij dagelijkse praktijk. De besluitvorming over welk deel van de inflatie dan wel wordt geïndexeerd dient transparant en voorspelbaar te zijn.
- Voor predikanten die in de toekomst in het ambt van hoogleraar zouden worden benoemd, geldt in lijn met het middelloonsysteem dat er geen back-service voorziening zal zijn om het verschil in traktement met terugwerkende kracht te corrigeren in de oudedagsvoorziening.
- Er komen structurele maatregelen om arbeidsongeschiktheid te vermijden dan wel de duur daarvan te verkorten. Elke keer dat deze maatregelen succesvol zijn draagt dit bij aan het welzijn van betrokkene.
- Er ontstaat meer zekerheid dat de toezeggingen uit de beroepsbrief ook daadwerkelijk nagekomen kunnen worden. Dit is evident voor degenen die in een extern fonds komen dat werkt op basis van voorfinanciering, maar geldt ook voor degenen die bij de emeritikas blijven omdat die beter beheersbaar en beter betaalbaar wordt dan het geval zou zijn bij voortzetting van het huidige stelsel.

Effecten voor de kerken

Als de voorgestelde maatregelen doorgaan zijn de effecten voor de kerken:

- Het bereiken van een betaalbaar systeem voor de oudedagsvoorziening van predikanten en hoogleraren.
- Een voorspelde stijging van de omslag tot € 60 in 2040; de waarde van die omslag is ten gevolge van inflatiecorrectie dan vergelijkbaar met een omslag van € 25 in 2010 (zie tweede grafiek op blz. 39 van deputatenrapport). Het lijkt uw commissie in dit verband een goed voorstel van deputaten financiële zaken om de kosten voor de oudedagsvoorziening als in wezen een aangegane verplichting, af te scheiden van de andere omslagen; in ons rapport over rapport 9.21 komen we hier verder op terug. Deze omslag hangt uiteraard ook af van de ontwikkeling van het ledenaantal van onze kerken. Desgevraagd hebben deputaten een aantal scenario's daarvoor op hoofdlijnen doorgerekend. Daaruit is ons gebleken dat de benodigde bijdrage per lid in het nieuwe systeem uiteraard daarvan wel afhangt, maar dat de mate waarin dat het geval is een minder grote afhankelijkheid vertoont dan wij vreesden, namelijk in percentage ongeveer de helft van de fluctuatie in ledenaantal. Gezien het speculatieve karakter van deze scenario's en de grofheid van de berekening lijkt het ons goed hierbij niet verder in te gaan op de cijfers zelf.
- Stijging van totale lasten voor de emeritikas (uitkeringen 'eigen' emeriti + premies voor naar externe partij gebrachten + premies nieuwe predikanten) tot ca. 5M€ in 2030, daarna volgt een lichte afname; zie eerste grafiek op blz. 39 van deputatenrapport.
- Enige kosten voor de betere begeleiding van arbeidsongeschiktheid van predikanten (circa € 0,35 per lid) en voor kerken met een predikant komen daar op basis van eigen besluitvorming de eventuele kosten bij van een verzekering tegen de gevolgen van een twee jaar doorlopend traktement in geval van langdurige ziekte.
- Geleidelijke overgang van een solidariteitssysteem waaraan alle kerkelijke gemeenten naar hun grootte bijdragen naar een systeem van opbouw van individuele rechten waaraan gemeenten met predikanten bijdragen naar rato van het traktement, en waarbij volgens de huidige gedachtegang aan gemeenten zonder predikant - die door die predikanten wel gediend worden als gastpredikant of consulent - wel een solidariteitsheffing wordt opgebracht om de pensioenkosten van gemeenten met eigen predikant te verlichten.

Uit de genoemde effecten voor predikanten en kerken wordt duidelijk dat gewenste verbeteringen zijn te verwachten (zeker op de langere termijn) maar ook dat daarvoor offers gebracht moeten worden door kerken en predikanten.

Rechtsongelijkheid

Een onontkoombaar gevolg van de voorstellen is dat er gedurende de overgangsperiode sprake zal

zijn van twee onderscheiden vormen van rechtszekerheid. Hieraan is in onze gesprekken de nodige aandacht besteed. Deze rechtsongelijkheid is deel van de prijs die we moeten betalen om een lang ingeslepen probleem op te lossen.

In de bespreking met deputaten is uw commissie gebleken dat de rechtsongelijkheid echter op een belangrijk punt minder groot is dan eerst gedacht. Conform artikel 23 en 24 van de instructie voor deputaten emeritikas, is het mogelijk en in de praktijk ook reeds toegepast dat predikanten die vertrokken zijn uit onze kerken of overgegaan tot een andere staat des levens op het moment van hun emeritaat of pensionering een uitkering kunnen krijgen uit de emeritikas naar rato van het aantal jaren dat zij onze kerken dienden, mits daarvoor middelen in de kas aanwezig zijn. Uw commissie ervaart dit als een moreel juiste invulling van de verplichtingen die wij aan deze ex-predikanten hebben en meent dat dit ook in lijn is met de maatschappelijke normen die hierover gelden en die impliciet ook aan de orde is in K.O. bijlage 6, art 12 lid 1d.

Een andere vorm van verscheidenheid in de oudedagsvoorziening kan zijn dat grote gemeenten, die in navolging van de verwachting van DFZ veelal hogere traktementen betalen dan de vastgestelde minima, de gelegenheid hebben om zelf bij te storten in de pensioenpot van hun predikant. Gezien het hogere traktement mag dat ook worden verwacht, hoewel dit een zaak blijft van individuele afspraken tussen gemeente en predikant in de beroepsbrief.

Implementatie

De commissie Toekomstvastheid heeft een vrij gedetailleerd beeld geschetst van de toekomst, gebaseerd op één opgevraagde offerte en veel interne kennis. Sommige voorstellen kunnen per direct ingaan, andere vergen eerst toestemming van de synode voor de oplossingsrichting alvorens tot uitwerking over te kunnen gaan. De verwachting is dat deze uitwerking ongeveer een jaar in beslag zal nemen. Deputaten stellen daarom voor, in navolging van de commissie Toekomstvastheid, om een supervisorgroep in te richten van wijze mannen en/of vrouwen die een besluitmandaat van de GS meekrijgt, om zo te vermijden dat voor definitieve besluiten gewacht moet worden tot 2013. Uw commissie onderschrijft de noodzaak tot snel handelen en erkent dat wachten tot 2013 zeer ongewenst, zo niet onacceptabel is.

Wel vinden wij dat, indien de synode volgend jaar wellicht opnieuw bij elkaar moet komen, het de voorkeur geniet dat er toch vooraf een besluit van de synode zelf zal zijn om de uitgewerkte maatregelen goed te keuren en de implementatie te starten. In ons voorstel is daarmee rekening gehouden.

Naar aanleiding van de bijlage 3 bij hun rapport doen deputaten emeritikas in hun rapport enige voorstellen voor aanpassing van de K.O., echter bleek uw commissie dat er waarschijnlijk veel meer plaatsen in de K.O. zijn die aanpassing behoeven (zoeken op 'emerit' levert 121 vindplaatsen op). Dit werk kan pas zinvol uitgevoerd worden nadat de synode via besluiten over dit rapport 6 van commissie 6 heeft aangegeven welke kant het op moet. Uw commissie wil proberen u daarmee te dienen voor de derde vergaderweek, maar kunnen ons ook voorstellen dat dit later door de uitwerkingscommissie ter hand genomen moet worden.

Overige aandachtspunten

Onder dit kopje presenteert de commissie Toekomstvastheid een aantal zaken, waarover van onze kant het volgende is te melden:

- Parttime predikanten: indien niet zou worden besloten tot de voorgestelde maatregel deze onder te brengen bij een verzekerings- of pensioenfonds, dan dient de instructie voor deputaten emeritikas aangepast te worden met een regeling die er voor zorgt dat parttime predikanten naar rato aanspraak kunnen maken op uitkering.
- Samenwerkende en federatieve gemeenten: de voorgestelde werkwijze (voorafgaand aan een uit te brengen beroep een besluit nemen door lokale gemeente over pensioenvoorziening en dan aanpassen van CGK-ledenaantal) is logisch en eerlijk en wordt door ons ondersteund. Wel dient, om verwarring te voorkomen, het voorgestelde besluit aangevuld te worden met de verklarende tekst op blz. 9/02.12 (vlak boven kopje 6).
- Arbeidsongeschiktheid: de voorgestelde regeling is compleet, relatief goedkoop en vult iets in dat niet alleen gewenst is vanuit kostenbeheersing maar ook ten gunste van het welzijn van onze predikanten. In het maatschappelijk leven zijn dergelijke regelingen inmiddels verplicht voor het bedrijfsleven. We menen dat dit een goede zaak is om zo aan te pakken.

Voorstellen

Uw commissie stelt u voor om als volgt te besluiten:

1. Deputaten en de leden van de commissie Toekomstvastheid te bedanken voor de uitgevoerde werkzaamheden inzake dit dossier.
2. Per direct zullen de volgende kostenbesparende maatregelen van kracht zijn:
 - a. De minimumleeftijd waarop een predikant met emeritaat gaat wordt verhoogd in overeenstemming met de algemene maatschappelijke ontwikkelingen daarin.
 - b. De huidige en toekomstige uitkeringen worden niet meer per se volledig geïndexeerd. Jaarlijks bepalen deputaten emeritikas in welke mate de inflatie wordt geïndexeerd, daarbij rekening houdend met de vermogenspositie van de emeritikas, de opgetreden inflatie en eventuele kortingen op de indexering in het verleden.
3. Per 1 januari 2012 zullen de volgende kostenbesparende maatregelen van kracht zijn:
 - a. Het veertigdienstjarenprincipe wordt afgeschaft.
 - b. De huidige en toekomstige uitkeringen worden gebaseerd op het middenloon in plaats van op schaal 15.
4. De parttime predikanten en de andere actieve predikanten tot een nader te bepalen leeftijd worden voor hun oudedagsvoorziening ondergebracht bij een verzekerings- of pensioenfonds. De daarvoor benodigde aankoopssom wordt onttrokken aan de emeritikas. De opbrengst uit de kerken en het restant van de emeritikas worden daarna gebruikt voor premiebetalingen aan dat verzekerings- of pensioenfonds en voor uitkeringen aan hen die

- daarin niet zijn opgenomen. Een definitief en uitgewerkt besluit hierover wordt voorbereid en geformuleerd door een door deputaten emeritikas te benoemen uitwerkingscommissie, die grotendeels of geheel overeen zal komen met de huidige commissie Toekomstvastheid. Daarnaast wordt door de synode een adequate supervisorgroep benoemd, welke als taken en bevoegdheid krijgt het continue begeleiden van de uitwerkingscommissie, het namens de synode bewaken van de voortgang van de uitwerking en het nemen van een definitief besluit over de toekomstige inrichting van de oudedagsvoorziening van predikanten en hoogleraren in lijn met de voorstellen uit het deputatenrapport. Een dergelijk besluit dient in AD 2011 genomen te worden; als zich daarbij - bijvoorbeeld door provisorische sluiting van de synode - mogelijkheden aandienen om het definitieve besluit in 2011 door de voltallige synode te laten nemen verdient dit de voorkeur (nader af te stemmen tussen supervisor groep en deputaten voor vertegenwoordiging van de kerken).
5. Er wordt een eenduidig systeem van ziekte- en verzuimbegeleiding ingesteld door daarvoor aansluiting te zoeken bij de regeling van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt). De kosten zullen worden ingebracht in de omslag voor de emeritikas. Aan plaatselijke kerken met predikant wordt aanbevolen zich te beraden op het voor eigen rekening afsluiten van een verzekering tegen de gevolgen van langdurige ziekte, welke verzekering mogelijk wordt met invoering van dit systeem.
 6. In geval van plaatselijke samenwerking met een ander kerkgenootschap dient door die gemeente voordat een beroep wordt uitgebracht bepaald te worden bij welke pensioenvoorziening voor de predikant aansluiting worden gezocht. Ter zake moet voor het berekenen van de omslag dan het CGK-ledenaantal worden gecorrigeerd, neerwaarts met het aantal CGK-leden indien wordt gekozen voor aansluiting bij een regeling elders en opwaarts met het ledenaantal van het andere kerkgenootschap indien wordt gekozen bij aansluiting bij het CGK-regeling. In gevallen waar sprake is van meerdere predikanten in zo'n samenwerkingsgemeente dient vooraf over de toepassing van deze regeling overlegd te worden met deputaten emeritikas.
 7. Artikel 13 K.O. zal ook van toepassing zijn op de hoogleraren van de TUA. Daartoe wordt per hoogleraar jaarlijks door de TUA aan de emeritikas een bijdrage voldaan van vijfhonderd maal de minimumbijdrage per lid per op 1 januari aanwezige hoogleraar. De in besluit 3 genoemde uitwerkingscommissie en supervisiegroep dienen ook dit besluit 7 in de uitwerking te betrekken; in elk geval moet er daarbij aandacht zijn voor het door het emeritifonds van de TUA over te hevelen vermogen en de mate waarin huidige en nieuwe uitkeringen voor hoogleraren of hun weduwen vallen onder de maatregelen genoemd onder besluit 2 en 3.
 8. Bovengenoemde besluiten prevaleren boven huidige formuleringen in de kerkorde die met die besluiten niet in overeenstemming zijn. Aangepaste formuleringen worden zo mogelijk tijdens de synode voorbereid en besloten, of worden anders op het moment van het definitief besluit zoals bedoeld in besluit 4 vervangen door bepalingen die de uitwerkingscommissie in goed overleg met de deputaten voor de kerkorde hiervoor nieuw zal formuleren, als onderdeel van de uitwerking zoals bedoeld in besluit 4.

J. Mauritz, rapporteur

BIJLAGE 47

Artikel 113, 117

Rapport van deputaten buitenlandse zending

1. Inleiding

Deputaten buitenlandse zending bieden u met vreugde hun rapport over de jaren 2007-2010 aan. Er is reden voor die vreugde. Het zendingswerk van onze kerken is in de afgelopen jaren door de Heere gezegend. Het werk in het buitenland mocht goede voortgang vinden en de betrokkenheid van de eigen kerken is aanzienlijk toegenomen. Dat geeft deputaten des te meer de vrijmoedigheid uw vergadering de in 2007 al aangekondigde voorstellen aan te bieden om te komen tot nieuw zendingswerk in verschillende gebieden.

Om u te dienen volgt hieronder ter inleiding op de rapportage de besluitvorming van de synode van 2007 met een (eventuele) verwijzing naar de paragrafen waarin u terugvindt hoe deputaten getracht hebben daaraan recht te doen. Er is naar gestreefd zo beknopt mogelijk en op hoofdlijnen te rapporteren.

2. Besluiten 2007

In 2007 besloot de generale synode inzake zending:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen hartelijk te danken voor hun arbeid;
2. de broeders ds. J. van Mulligen, ds. H. Last, A. van den Dool en C. Groeneveld hartelijk te danken voor het vele werk dat zij als deputaten hebben verricht;
3. goedkeuring te geven aan het eervolle ontslag dat deputaten op 1 januari 2007 en op 1 juli 2007 hebben verleend aan respectievelijk ds. J. van Mulligen als voorzitter van deputaten en aan ds. H. Last als zendingsecretaris;
4. opnieuw deputaten te benoemen;
5. goedkeuring te geven aan de wijze waarop deputaten (in de lijn van de besluiten 5 en 8 van de generale synode 2004 inzake buitenlandse zending, Acta 2004, art. 110) beleid en uitvoering ervan hebben gescheiden door het instellen van een dagelijks bestuur bestaande uit voorzitter, secretaris en beide penningmeesters, alsmede door het werken met een zendingsecretaris en een bureaussecretaris die geen deputaat zijn;
6. goedkeuring te geven aan de benoeming op 1 januari 2006 van een bestuurlijk voorzitter en op 1 augustus 2006 van een bestuurlijk secretaris;
7. goedkeuring te geven aan het besluit om de functie van de bureaussecretaris zending/diaconaat, ds. G. Drayer, niet te wijzigen;
8. goedkeuring te geven aan de benoeming per 1 september 2006 van ds. A. Hilbers tot zendingcon-

9. sulent en aan diens terugtreden als generaal-synodaal deputaat met ingang van diezelfde datum; goedkeuring te geven aan het beleidsvoornemen om in de periode 2008-2010 als speerpunt voor het zendingswerk het thema 'onderwijs!' te kiezen (§ 10);
10. goedkeuring te geven aan de projectmatige aanpak van het zendingswerk en zowel project- als overheadkosten evenredig per project in de projectbegroting op te nemen (§5 en 11.2)
11. deputaten op te dragen om zich te bezinnen op de mogelijkheden van concentratie op enkele aansprekende, meer grootschalige zendingsgebieden of zendingsprojecten (§ 11,12 en 13);
12. deputaten op te dragen om voor de volgende synode voorstellen te doen voor een eenduidige structuur van het deputaatschap, compleet met voorstellen voor aanpassingen van het 'reglement voor de buitenlandse zending' (bijlage 21 K.O.) en de 'instructie voor de deputaten buitenlandse zending' (bijlage 22 K.O.) (§ 6 en 7, bijlage 2);
13. deputaten op te dragen zich in overleg met deputaten kerkorde en kerkrecht te bezinnen op de plaats en wijze van afvaardigen van de particulier-synodale deputaten (§ 6);
- ten aanzien van de werkvoornemens voor de terreinen
- Indonesië
14. het Kemitraan te ondertekenen;
15. goedkeuring te geven aan de voorgenomen ondersteuning van het nieuwe primaire zendingswerk van de Gereja Toraja Mamasa (GTM) (§ 10.1.3);
- Venda
16. goedkeuring te verlenen aan het voornemen om op behoedzame wijze ook contact op te nemen met andere (Venda)kerken om projecten te ondersteunen, na gesprek met de synode Soutpansberg (§ 10.2.3.2, vgl. 14.2.2.3);
- KwaNdebele
17. ondersteuning van de reorganisatie van de kerk van KwaNdebele goed te keuren (§ 10.2.4);
18. in te stemmen met de bestudering van de mogelijkheid om de Mukhanyo Bible School na emeritering van dr. C.W. Buijs (2009) te blijven steunen en begeleiden (§ 10.2.5 en 11.8.3);
19. in te stemmen met het komen tot een nieuwe relatie tot het Mukhanyo Theological College te KwaMhlanga (§ 10.2.6 en 11.8.3);
20. goedkeuring te hechten aan het beëindigen van de werkovereenkomst met dr. P.J. Buys met ingang van 1 januari 2008 (§15.2);
- Botswana
21. in te stemmen met het treffen van een regeling voor de relatie tot de zendende kerk van ds. J.C. Wessels (§ 10.3);
22. goedkeuring te geven aan het regelen van de beëindiging van de zendingsdienst van de fam. Wessels uiterlijk per 1 januari 2010 (§ 10.3.1);
- Mozambique
23. goedkeuring te hechten aan afronding van de beëindiging van de zendingsdienst van br. D. Blijleven onder dank voor de door hem verrichte arbeid (§ 10.4.1)
- Brazilië
24. in te stemmen met het begeleiden van het verblijf en de studie van ds. João de Geus Los (§ 4.5);
- Bangui
25. goedkeuring te hechten aan afronding van de werkovereenkomst met dr. B. van den Toren per 31 december 2007 onder dank voor de door hem verrichte arbeid (§ 4.3 en 10.6);
26. in te stemmen met een jaarlijkse beoordeling of en welke bijdrage noodzakelijk is om de begeleiding van promotiestudenten aan de FATEB af te ronden (§10.6);
- IFES-Nederland
27. goedkeuring te geven aan het begeleiden van afronding van het werk van ds. A. van der Maarl in de komende periode (§ 4.3 en 10.5.2).

3. Samenstelling en werkwijze van deputaten; het bureau

3.1 Deputaten van de generale synode

De generale synode 2007 benoemde de volgende broeders als moderamen van zendingsdeputaten: ds. H. Korving, voorzitter, ds. C.C. den Hertog, secretaris, br. J.W. Bobeldijk, penningmeester, br. R. Hoogendoorn, br. R. Wemmenhove, br. W. Uittenbogaard en ds. A. van der Zwan.

Voorzitter, secretaris en penningmeester treden op als dagelijks bestuur van zendingsdeputaten, bijgestaan door de zendingsconsulent en de bureausecretaris.

3.2 Deputaten van de particuliere synodes

PS van het Noorden: ds. H. Polinder en ds. J. Sijsma;
 PS van het Oosten: ds. C. Westerink en ds. L.A. den Butter;
 PS van het Westen: ds. W. van 't Spijker en br. C. van der Spek;
 PS van het Zuiden: ds. A. den Boer en ds. A. Hakvoort.

3.3 Deputaten van de zendende gemeenten

- voor Assen (fam. G. Vos, Mozambique): br. J.J. Niewold en zr. A.J. Schuinder-Huisjes; zr. Schuinder vroeg in 2008 aan de kerkenraad van Assen wegens persoonlijke omstandigheden ontheffing van haar taak. De kerkenraad berichtte aan deputaten vooralsnog geen vervanger voor haar te zullen afvaardigen;
- voor Thesinge en Kantens (fam. J.C. Wessels, Botswana): zr. J. Bulthuis-van der Meer en zr. G. van der Laan-Hoogstra; de kerken van Thesinge en Kantens blijven krachtens besluiten van de kerkenraden in gezamenlijkheid verantwoordelijk voor de uitzending van de fam. Wessels. Overigens mag worden opgemerkt dat zr. G. van der Laan sinds 14 november 2008 door het leven gaat als zr. G. Sijsma-Hoogstra. Op die dag trad zij in het huwelijk met ds. J. Sijsma, die het deputaatschap dient als PS-deputaat van het Noorden;
- voor Urk-Maranatha (fam. H. Visser, Botswana): br. M. Kramer en br. C.A. ten Napel;
- voor Veenendaal-Bethel (fam. C.W. Buijs, Indonesië en KwaNdebele): zr. W.K. Uyterlinde-Maris en br. H. van der Zwan;
- voor Ridderkerk (Siberië): br. C. Groeneveld;
- van de deputaten die de zendende gemeenten van Gorinchem en Mussel vertegenwoordigden (respectievelijk wegens de uitzending van ds. B. van den Toren en ds. A. van der Maarl): br. S.

Flikweert en zr. C.H. Lankhaar, zr. G. Boels-Kamies en zr. G. Wessels-Strockmeijer, werd tijdens een deputatenvergadering op 17 juni 2008 afscheid genomen. Wegens ernstige ziekte kon zr. Wessels die bijeenkomst niet bijwonen (zie ook § 4.1).

De voltallige deputatenvergadering vergadert tweemaal per jaar: in juni en december. In de decembervergadering worden de jaarplannen van de dsc's besproken en (al dan niet) goedgekeurd. In de vergadering van juni wordt de voortgang van het werk besproken en wordt het gevoerde beleid per halfjaar geëvalueerd en zo nodig bijgesteld.

3.4 Dsc's

Het hart van het (bestuurlijke) zendingswerk klopt in de dsc's, waarin vertegenwoordigers van alle geledingen van het deputaatschap zitting hebben. Deze commissies (dsc's) vergaderen vier keer per jaar. Zij zijn verantwoordelijk voor het opstellen van de jaarplannen, bewaken de algehele gang van zaken in de zendingsgebieden, onderhouden de contacten met de zendingswerkers en bezinnen zich op het beleid. Aan het eind van 2008 is het aantal dsc's uit oogpunt van efficiëntie teruggebracht van tien naar zeven.

3.5 Zendingsbureau

Het zendingsbureau is een onderdeel van het Dienstenbureau te Veenendaal en wordt bemenst door het zendingssteam dat belast is met alle uitvoerende werkzaamheden. Naast de zendingsconsulent ds. A. Hilbers (1,0 fte) en de bureausecretaris ds. G. Drayer (0,25 fte) werken in het zendingssteam: zr. M. Blankenstijn (0,5 fte), en de zrs. S. van Heiningen (0,4 fte) en W.E. Ruizendaal-van Diermen (0,5fte). Met ingang van 1 januari 2008 is ds. G. Drayer voor 75% in dienst getreden van deputaten diaconaat.

In de praktijk van het werk merken deputaten steeds opnieuw het enthousiasme en de betrokkenheid waarmee dit team de zaken van zending behartigt en ook 'neerzet' in de kerken. De toegenomen betrokkenheid vanuit de kerken bij ons werk heeft voor een belangrijk deel te maken met hun inzet. Deputaten weten zich gezegend met deze medewerkers.

4. Personalía

4.1 Overleden

Tijdens deze verslagperiode overleden de volgende personen die bij het zendingswerk van onze kerken betrokken zijn geweest.

Op 25 juli 2008 overleed oud-penningmeester br. A. van der Veen te Rotterdam. Zijn betrokkenheid bij het zendingswerk en het werk dat hij gedaan heeft zijn in dankbaarheid aan de Heere door zendingsdeputaten herdacht. Br. Van der Veen bracht verschillende werkbezoeken aan de zendingsgebieden.

Na een slopende ziekte overleed op 5 maart 2009 zr. G. Wessels-Strockmeijer te Mussel. Jarenlang vertegenwoordigde zij haar kerk als zendende kerk van ds. A. van der Maarl (IFES). In die jaren was er ook spanning in haar gezin rondom de zeer ernstige ziekte van haar echtgenoot, br. W. Wessels. Hij bleef gespaard en kon met de kinderen zijn zieke vrouw verzorgen. Met verslagenheid namen deputaten een half jaar na het overlijden van zr. Wessels kennis van het bericht dat ook br. Wessels was overleden. Deputaten hebben het gezin met regelmaat aan de Heere opgedragen.

In juni 2009 kwam vanuit KwaNdebele het bericht dat evangelist br. P. Maredi plotseling was overleden. Een grote slag voor de kerken daar. Br. Maredi was een bijzonder trouw werker met een grote pastorale bewogenheid. Hij gold als een van de steunpilaren van de kerken. Zijn bezonnen oordeel over allerlei zaken werd op hoge prijs gesteld. Jarenlang was hij betrokken bij de kerkbouw in KwaNdebele en in die hoedanigheid leerden veel jongeren uit Nederland hem kennen wanneer zij in een werkvakantie hielpen bij het bouwen van een kerk. Op verzoek van deputaten woonde zending C.W. Bujs de begrafenis bij en bracht hij het medeleven van deputaten aan de weduwe en kinderen over.

Op 2 oktober 2009 ontsliep te Veenendaal zr. E. van Riessen, in onze kerken beter bekend als dokter Van Riessen. Haar naam is verbonden aan het zendingswerk in Indonesië, waar zij twee bewogen perioden, respectievelijk in Rante Pao en in Mamasa, werkte onder soms bijzonder moeilijke omstandigheden. Wat zij daar heeft nagelaten, werd zichtbaar in de laatste reis die zij samen met een schoonzuster naar Sulawesi maakte in januari 2009 (!). Tientallen mensen maakten van de gelegenheid gebruik om haar te begroeten. In haar rouwbrief schreef de familie dat dokter Van Riessen vanuit haar drukbezette leven door de Heere was thuisgehaald in de leeftijd van 87 jaar.

In Botswana moest afscheid genomen worden van ds. A.H. le Roux, grondlegger van het zendingswerk in D'kar, de huidige woonplaats van de fam. H. Visser. Hij overleed in november 2009 plotseling op de leeftijd van 58 jaar. Ds. Wessels schreef: 'Wat dit betekent voor de Gereformeerde Kerken in Botswana, het zendingswerk en het ontwikkelingswerk in en vanuit D'kar is nog nauwelijks te bevroeden. Al was hij sinds 1998 volledig afgestaan voor het ontwikkelingswerk in het Ngami District en sinds 2008 niet meer werkzaam voor de Kuru family of organisations, zijn invloed op D'kar was nog steeds erg groot, als adviseur (en) als pastor.'

Op 3 januari 2010 overleed in Emmen ds. W. van Heest. Toen het aan het eind van de jaren zestig weer mogelijk werd zendelingen naar Indonesië te sturen, was ds. Van Heest (schoonzoons van zending ds. A. Bikker) een van hen. Hij werd docent aan de theologische school van Rantepao op Sulawesi maar ging daarnaast ook op zendingstournee in het Mamasagebied. In 1975 repatrieerde de fam. Van Heest. Vanaf 1978 was ds. Van Heest in deeltijd wetenschappelijk medewerker aan de Theologische Hogeschool te Apeldoorn waar hij o.a. het vak missiologie gaf. Door zijn laatste gemeente Deventer werd hij in 1990 gedeeltelijk vrijgesteld om voorzitter van zendingsdeputaten te worden. Een taak die hij tot zijn emeritering in 1996 vervulde. Op rustige en vriendelijke wijze gaf hij leiding aan de vergaderingen. In de periode van zijn voorzitterschap werden verschillende zendelingen naar Botswana en KwaNdebele uitgezonden. Deputaten gedenken met grote dankbaarheid aan de Heere het werk dat hij in verschillende hoedanigheden voor zending heeft gedaan.

Al vele jaren is zr. W.E. Ruizendaal-van Diermen verbonden aan het werk van zending. Zij werkte nog in het 'Zendingshuis' in Hilversum en is bekend van haar vele contacten in de kerken. In januari 1990 trad zij in het huwelijk met br. C. Ruizendaal. Na een lange periode van ziekte werd br. Ruizendaal op 26 april 2010 door de Heere thuisgehaald. In de leeftijd van ruim 67 jaar.

4.2 Jubilea

Op 10 oktober 2009 herdacht ds. H. Last, oud-zendingssecretaris (1994-2006), dat hij veertig jaar eerder bevestigd werd in zijn eerste gemeente, Mussel. Dit gedenken vond plaats in de schaduw van de ziekte

die ds. Last in de zomer van 2009 trof. Een longembolie maakte opname in het ziekenhuis noodzakelijk en de behandeling van de kwaal bracht blijvend letsel teweeg, dat het lopen bemoeilijkt. Dat nam overigens de dankbaarheid voor het werk dat in het Koninkrijk van God gedaan mocht (en mag) worden niet weg.

Op zondag 8 november 2009 werd stilgestaan bij het gouden ambtsjubileum van ds. H.P. Brandsma, die op 3 november 1959 door zijn vader bevestigd werd als predikant van de kerk van Rozenburg. Vanuit de kerk van Hilversum-Oost werd hij in december 1967 uitgezonden naar Mamasa waar hij werkte tot 1976. In oktober van dat jaar werd hij bevestigd als predikant van Drachten. Ook na zijn zendingsperiode is ds. Brandsma blijven meeleven bij het zendingswerk van onze kerken en bij evangelisatiewerk op verschillende plaatsen in ons land.

Op 11 november 2009 herdacht ds. M. Rebel in Zuid-Afrika dat hij vijftig jaar geleden als predikant verbonden werd aan de kerk van Amsterdam-Noord. Ds. Rebel was in Venda de tweede zendeling van onze kerken, nadat in 1961 ds. L. Floor al was uitgezonden. Kort voor ds. Floor was het artsenechtpaar Helms naar Venda vertrokken. Na een werkperiode van dertien jaar trad ds. Rebel in dienst van de Free Reformed Churches van North-America. In 1981 sloot hij zijn werk in Venda af om naar KwaNdebele te gaan, uitgezonden door de kerk van Hilversum-Oost. In KwaNdebele stond ds. Rebel aan de wieg van het Mukhanyoproject, waaruit de Mukhanyo Bible School en het Mukhanyo Theological College zijn voortgekomen. In 1995 ging ds. Rebel om gezondheidsredenen met emeritaat.

4.3 Afscheid van zendelingen

De synode van 2007 besloot onder andere 'goedkeuring te geven aan het begeleiden van afronding van het werk van ds. A. van der Maarl in de komende periode' (§ 2). Die afronding kwam eerder dan zendingsdeputaten en br. Van der Maarl hadden verwacht. Halverwege 2008 nam hij het beroep aan dat de kerk van Eindhoven op hem had uitgebracht. De zendingsconsulent mocht ds. Van der Maarl op 29 augustus 2008 bevestigen als predikant van de kerk van Eindhoven. Deputaten zijn dankbaar voor het belangrijke werk dat deze 'binnenlandse' zendeling mocht doen.

Tijdens een conferentie die op 1 februari 2008 werd gehouden in de TUA te Apeldoorn nam dr. P.J. Buys officieel afscheid als zendeling van onze kerken. Vele jaren heeft hij leiding gegeven aan het Mukhanyo Theological College te KwaMhlanga, KwaNdebele. Deputaten besloten per 1 januari 2008 zijn bedieningsovereenkomst te beëindigen en een nieuwe relatie aan te gaan met het MTC. Deputaten blijven dankbaar voor de inzet en de werkracht die dr. Buys al die jaren heeft getoond.

In de deputatenvergadering op 17 juni 2008 werd na het afwerken van de agenda een maaltijd gehouden, waaraan ook deelnamen afgevaardigden van IFES-Nederland, van de voortgezette Gereformeerde Kerken (vGKN) en van de kerkenraden van Mussel en Gorinchem, alsmede de zendelingen ds. A. van der Maarl, ds. B. van den Toren en ds. E. Everts met hun echtgenotes. Na de maaltijd namen de zendingsdeputaten afscheid van de zendelingen en van de afgevaardigden van hun zending kerken. Ds. Everts is als predikant van onze kerken door zendingsdeputaten van 2001 tot 2008 'uitgeleend' geweest aan de Free Reformed Churches in North America voor zendingswerk in Guatemala.

Eind mei 2010 repatrieerde de fam. J.C. Wessels uit Botswana. Daarmee kwam een einde aan achttien jaar zendingswerk onder de Sanmensen in het westen van het land, waaraan zowel br. als zr. Wessels zich volledig hebben gegeven. Zij zijn op vele fronten actief geweest: in de dagelijkse verkondiging van het evangelie en de opbouw van het kerkelijke leven maar ook in de verwerking van de blijde boodschap in het leven van met name jonge mensen. Zij werden gestimuleerd hun leven overeenkomstig Gods Woord in te richten (True Love Waits!) en onderwijs te volgen om deel te kunnen nemen aan de ontwikkeling van hun land en volk. In Nederland werd ds. Wessels benoemd tot directeur van de Evangelische Alliantie. Hij ontving een beroep naar art. 6 K.O. van de kerk van Veenendaal-Bethel, dat hij aannam.

4.4 Ds. Abialtar Pappalan

De steun van zending aan deze Indonesische predikant, die enige tijd aan de TUA te Apeldoorn studeerde, werd in juni 2008 afgerond. De familie Pappalan was eind 2006 al naar Indonesië teruggekeerd, omdat het behalen van bevredigende studieresultaten ernstig werd bemoeilijkt door de taalbarrière. In zijn eigen land heeft br. Pappalan met steun van deputaten zijn studie afgerond.

4.5 Ds. Joao de Geus Los

Met zijn gezin keerde ds. João de Geus Los in juli 2009 terug naar Brazilië om zich als predikant te verbinden aan de gemeente van Castrolande. Ook ds. De Geus Los studeerde aan de TUA. Hij kreeg van de universiteit een goed getuigschrift mee. Zijn taalvaardigheid speelde een belangrijke rol in het kunnen volgen van de colleges in Apeldoorn.

Deputaten hebben in overleg met de TUA op basis van de opgedane ervaringen besloten geen buitenlandse studenten meer aan de TUA te laten studeren onder auspiciën van zending.

5. Projectmatige aanpak; financiën

5.1 Algemeen

De generale synode van 2007 besloot goedkeuring te geven aan de projectmatige aanpak van het zendingswerk, die vanaf januari 2008 met voortvarendheid in de kerken is geïntroduceerd. Begin 2010 kon worden vastgesteld dat meer dan driekwart van de kerken het zendingswerk steunt door middel van een eigen zendingsproject, dat is aangevraagd bij het bureau in Veenendaal. Er zijn twee zaken waarop deputaten u graag attent maken:

1. De projectmatige aanpak en de financiën: in april 2009 kon worden vastgesteld dat de uit de kerken verwachte opbrengsten over het jaar 2008 voor 99% waren ontvangen. Weliswaar niet helemaal op tijd (er moest in februari nog een aantal opwekkende brieven verzonden worden) – maar toch. Ook werd zichtbaar dat de projectmatige aanpak in veel kerken leidt tot een behoorlijke meeropbrengst voor het zendingswerk en dat stemt dankbaar. Voor het eerst werden in 2009 kerken die meer dan het gewone deden per aparte brief door zending bedankt. In april 2010 kon worden vastgesteld dat de kerken (zonder opwekkende brief) 97,5% van de omslag hadden opgebracht.
2. Omdat nog niet alle kerken meedoen in de projectmatige aanpak, worden door zending nog steeds initiatieven ontwikkeld om ook het laatste kwart van de kerken over de brug te krijgen. Gehoopt wordt dat het percentage kerken dat deelneemt aan de projectmatige aanpak voor de synode van 2010 begint nog verder oploopt.

5.2 Financiën

In het rapport aan de synode van 2007 schreven deputaten: 'de spanning tussen de synodaal toegestane begrotingen voor de komende jaren en de jaarlijkse verplichtingen van deputaten was in de jaren 2005-2007 tastbaar in de vergaderingen van het deputaatschap.' Op die wijze werd aangeduid dat er in die jaren niet alleen ingrijpende bezuinigingen noodzakelijk waren en werden uitgevoerd, maar ook dat de financiën strakker dan voorheen werden gecontroleerd. Aan de intern gemaakte afspraak dat overschrijdingen van goedgekeurde begrotingen niet waren toegestaan werd strak de hand gehouden. De resultaten van deze gemeenschappelijke inspanningen onder leiding van de penningmeester waren zodanig, dat op zijn voorstel werd besloten aan de synode van 2007 geen substantiële verhoging van de omslag te vragen – zoals gedurende een reeks van voorgaande synodes wel was geschied. Doordat tegelijk werd gewerkt aan de transparantie van de financiën hebben spanningen zoals genoemd zich de laatste jaren niet meer voorgedaan.

Wel werd aan de synode van 2007 ter goedkeuring het voornemen voorgelegd om over te gaan tot de projectmatige aanpak van het zendingswerk. Deputaten verwachtten daarvan een toename van de betrokkenheid van de kerken die ook in de financiën zichtbaar zou worden. Met dankbaarheid aan de Heere kan gemeld worden dat die verwachting is uitgekomen. Ook al werd hierboven geschreven dat nog niet alle kerken meedoen in de projectmatige aanpak, het is opmerkelijk hoeveel van de deelnemende kerken een omslag voor de zending afdroegen die lag boven wat van hen werd verwacht: een tendens die met name in het financiële crisisjaar 2009 zichtbaar werd. Aanzienlijke legaten in 2008 en 2009 hielpen bij het aanvullen van de geslonken reserves en maakten het mogelijk reserveringen te doen voor het aanvatten van nieuw zendingswerk – overigens zonder dat daarvoor hogere begrotingen voor de komende jaren aan uw vergadering aangeboden worden.

Na een uitgebreide discussie over de financiële en beleidsmatige consequenties van een gelijkblijvende omslag hebben deputaten besloten geen verzoek bij uw vergadering in te dienen voor een omslagverhoging. Met deze trendbreuk hopen deputaten mee te werken aan het beheersbaar houden van de generale omslag voor de kerken.

In een afzonderlijke bijlage wordt nader op de financiën ingegaan (bijlage 5).

6. Plaats deputaten particuliere synodes

Deputaten hebben in opdracht van de generale synode van 2007 (§ 2, besluit 13) zich diepgaand bezonnen op de plaats van de deputaten van de particuliere synodes in het zendingsdeputaatschap. Aanleiding voor het besluit van de synode was een niet aanvaard voorstel van deputaten om het aantal PS-deputaten in het deputaatschap terug te brengen. Reden daarvoor was de constatering dat deze deputaten door het aannemen van een beroep naar een gemeente in een andere PS nogal eens zorgen voor verlegenheid: in de loop van jaren opgebouwde expertise kan ineens verloren gaan.

Resultaat van het onderzoek was echter de onontkoombare vaststelling dat afgevaardigden van de particuliere synodes de oudste 'rechten' hebben in het zendingsdeputaatschap. Het hele deputaatschap werd in de eerste decennia na 1919 (toen de particuliere synodes werden ingesteld) benoemd door de particuliere synodes. Een penningmeester werd aangetrokken als adviseur. De zendingssecretaris werd later (jaren '60) de eerste door de generale synode benoemde functionaris. Uit praktische overwegingen (het al genoemde verlies aan expertise) verzochten door de jaren heen zendingsdeputaten steeds vaker aan de GS functionarissen te benoemen – totdat het aantal GS-deputaten dat van de PS-deputaten zelfs oversteeg. Dat laatste is momenteel niet meer het geval.

De aanwezigheid van de PS-deputaten laat zien waar ons zendingswerk oorspronkelijk is begonnen: bij het grondvlak van de kerken. Daarop wezen ook deputaten kerkrecht en kerkorde in een gevraagd advies. Het contact met het grondvlak van de kerken is uitermate belangrijk. Zendingsdeputaten zoeken naar wegen om dat contact te intensiveren in relatie tot de projectmatige aanpak. Op grond van genoemd onderzoek menen deputaten de positie van de PS-deputaat ongewijzigd moeten laten en zich te moeten neerleggen bij het ongemak dat het plotselinge vertrek van een goed ingewerkte afgevaardigde van een PS kan teweeg brengen. Daarbij troost de gedachte dat ook andere deputaatschappen met dit aandachtspunt te maken hebben.

7. Bestuurlijk

De generale synode van 2007 besloot deputaten op te dragen (besluit 12) om voor de volgende synode voorstellen te doen voor een eenduidige structuur van het deputaatschap, compleet met voorstellen voor aanpassingen van het Reglement voor de buitenlandse zending (bijlage 21 K.O.) en de Instructie voor de deputaten buitenlandse zending (bijlage 22 K.O.).

In bijlage bij dit rapport vindt u ter goedkeuring een nieuwe redactie van de bijlagen 21 en 22 K.O. Daarin wordt de veranderde bestuurlijke structuur van het deputaatschap neergelegd. Aan de PS-deputaten is in het geheel van het deputaatschap een bestuurlijke plaats toegekend die recht doet aan hun historische betrokkenheid bij zending (vgl. §6. Anders dan in het verleden hebben de gedelegeerden van de zendende kerken nu alleen een plaats in deze commissies, die verantwoordelijk zijn voor de praktische uitvoering van het werk en het formuleren van beleidsvoornemens. In hun werk worden de dsc's bijgestaan door de bureamedewerkers (bijlage 2 en 3).

8. Taak classicale zendingscorrespondenten

Vanuit verschillende classisvergaderingen heeft deputaten een vraag bereikt over de positie en de taak van de classicale zendingscorrespondent. Omdat deze zaak ook de K.O. raakt, gaan wij in dit rapport op deze zaak in.

In bijlage 55 van onze kerkorde wordt een handleiding aangereikt voor de classicale zendingscorrespondent/-commissie. Het valt op, dat functionaris en gremium samenvallen. Dat er nog wordt gesproken over het 'Zendingshuis' betekent dat deze handleiding al geruime tijd bestaat.

In verschillende classes van ons kerkverband functioneren zowel de classicale zendingscorrespondent als de classicale zendingscommissie tot volle tevredenheid, niet alleen van de classis en van de kerkleden die hun activiteiten met regelmaat mogen ondervinden, maar ook van het bureau in Veenendaal. Doorgaans vinden de activiteiten van correspondent en commissie hun hoogtepunt in de organisatie van een jaarlijkse zendingsdag.

Op deze wijze gaat het echter niet in alle classes. Er zijn ook classicale zendingscorrespondenten en commissies die nauwelijks meer een taak voor zichzelf zien. Dat heeft onder meer te maken met de *projectmatige aanpak*, waarvoor in 2007 werd gekozen. Vanuit het bureau in Veenendaal worden gemeenten niet meer via classicale instanties maar *rechtstreeks* benaderd om een zendingsproject te kiezen. Daardoor is een aantal van de taken die in de handleiding beschreven staan minder noodzakelijk geworden. Bijvoorbeeld: het attenderen van zendingscommissies op mogelijkheden voor het beleggen van zendingsavonden met zendingswerkers op verlof; het zo nodig stimuleren van zendingscommissies tot activiteit in de verspreiding van de zendingskalender e.d.; het ontplooiën van mogelijke andere initiatieven waardoor de liefde voor en de steun aan de zending bevorderd worden. Ook het bewaken van de offervaardigheid van de gemeenten in de classis in overeenstemming met de door de generale synode vastgestelde omslag is in feite door het bureau overgenomen nu kerken een project ter grootte van hun omslag op zich nemen en daarop worden aangesproken. Daardoor zijn ook andere zaken niet meer nodig: het contact opnemen met een kerkenraad, als een gemeente achterblijft in het afdragen van de omslag, tot en met het op de classisvergadering rapporteren van de stand van zaken bij de classisgemeenten.

Daar komt bij dat in de projectmatige aanpak voor het bureau niet de classis correspondent en de classicale zendingscommissie de eerstaangewezenen zijn voor berichtgeving vanuit de zendingsgebieden. Dat zijn nu de kerken zelf die ieder hun eigen project hebben. Het ziet er naar uit dat de klassieke taak van de classicale zendingscorrespondent (met achter hem een commissie) door de tijd achterhaald is. De moderne communicatiemiddelen maken het mogelijk zo veel sneller en efficiënter mensen en doelen (!) te bereiken, dat het handhaven van een correspondent en een commissie voor *communicatieve* doeleinden weinig zinvol is. Dat geldt ook voor de taak ten aanzien van de omslagen. Daarom is er reden om de functie van classicale zendingscorrespondent als verbindingpersoon met het 'Zendingshuis' af te schaffen. Wat deputaten zending *niet* graag afschaffen is de classicale zendingscommissie onder leiding van een betrokken voorzitter (m/v), die de kerken een of meerdere malen per jaar uitnodigt voor classicale zendingsactiviteiten. Deputaten hebben deze overwegingen in hun rapport aan de particuliere synodes 2010 vermeld. Aan uw vergadering wordt verzocht de in een bijlage aangereikte herziening van de handleiding voor een classicale zendingscommissie goed te keuren (bijlage 1).

9. Varia

9.1 Publicaties

Het blad *Doorgeven* is een gemeenschappelijke uitgave van deputaten zending, evangelisatie en diaconaat, dat gratis aan alle op het Dienstenbureau beschikbare adressen van kerkleden wordt toegezonden (samen met *Vrede over Israël* van deputaten Kerk en Israël). Er is door de redactie gekozen voor een thematische aanpak per nummer. Het blad verschijnt vijfmaal per jaar. Enkele malen per jaar gaat de verzending vergezeld van een aanbevelingsbrief met een acceptgiro. De (financiële) reacties die daarop binnenkomen, zeggen niet alleen iets over de aandacht die *Doorgeven* ontvangt maar ook over de waardering voor het blad. De uitgave van *Doorgeven* kan al jaren met een positief saldo worden afgesloten. Om de twee jaar verschijnt een zgn. Projectnummer, waarin de deelnemende deputaatschappen een overzicht geven van alle projecten die zij behartigen. Zendingsdeputaten geven daarnaast maandelijks een veelgelezen digitale nieuwsbrief uit, waarin actueel zendingsnieuws wordt doorgegeven.

In 2009 heeft overleg plaatsgevonden met de redactie van *De Wakker* om te bezien of het mogelijk zou zijn *Doorgeven* en *De Wakker* en eventuele andere in onze kerken verschijnende bladen samen te voegen tot een informatief magazine. Allerlei mogelijkheden werden bezien, allerlei aspecten gewogen. Uiteindelijk moest worden vastgesteld dat de uitgave van een landelijk magazine van en voor onze kerken financieel niet haalbaar is.

9.2 Statuut

In de zomer van 2008 kwam een herziene uitgave van het *Statuut voor zendingswerkers* gereed. Diverse artikelen werden herzien en bij de tijd gebracht. Aan het eigenlijke Statuut werd allerlei nuttige en voor zendingswerkers en mdw'ers relevante informatie toegevoegd. Van bijzonder belang is de gedragscode voor zendingswerkers en werkbezoekers, die waardevolle informatie geeft over de wijze waarop men zich in het buitenland heeft te gedragen en te presenteren. Deputaten bieden u het herziene Statuut graag ter goedkeuring aan. De kerntekst vindt u als bijlage 4 aan dit rapport gehecht.

9.3 Zendingstoerisme

In de afgelopen jaren werden deputaten enkele malen geconfronteerd met negatieve gevolgen van 'zendingstoerisme'. Die term wordt ook door andere zendingsorganisaties gebruikt voor al dan niet (goed) georganiseerde reizen van kerkleden naar gebieden waar zendingswerkers actief zijn (geweest). Op zichzelf is het bijzonder verheugend dat leden van onze kerken op deze manier belangstelling hebben voor het zendingswerk. Reis- en communicatiemogelijkheden zijn aanzienlijk toegenomen en dat is een goede zaak. Het wordt echter steeds meer noodzakelijk te vragen of men wel gelegen komt. Ieder bezoek is een inbreuk op de dagelijkse gang van zaken in een zendingsgebied. Wanneer men individueel reist en een werker in het buitenland bezoekt, verplicht men de werker tot het maken van een programma voor het bezoek. Dat programma kan men niet alleen afwerken, want er is geen vervoer en men spreekt de lokale taal niet. Daar komt bij dat er onderdak aan bezoekers verleend moet worden. Met andere woorden: men vraagt aan een werker werktijd en accommodatie beschikbaar te stellen. Dat heeft gevolgen voor hem of haar maar ook voor de kring om de werker heen: de plaatselijke medewerkers met wie meestal een intensief werkprogramma is opgesteld. Maar het raakt ook deputaten zending en/of deputaten diaconaat in wier opdracht gewerkt wordt.

Daarnaast krijgen deputaten nogal eens te maken met ondeskundige beoordelingen van situaties ter plaatse, die na thuiskomst in Nederland worden geventileerd, zoals op- of aanmerkingen op de staat van onderhoud van gebouwen, op het gedrag van mensen of op een werksituatie.

Ten slotte brengt het zendingstoerisme ook nogal eens een volstrekt ongewenste (particuliere) geldstroom op gang. Er kan ook zeer onoordeelkundig gegeven worden.

Daarom vragen deputaten van reizigers om voordat zij concrete plannen gaan maken eerst contact op te nemen met het Dienstenbureau met de vraag of het mogelijk en verstandig is een bepaald gebied te

bezoeken. Bestaat er van de kant van het bureau (en dus van deputaten) geen bezwaar, dan kan men verdere stappen nemen. Deputaten gaven in samenwerking met deputaten diaconaat een brochure uit die als titel meekreeg 'Komt u gelegen?' De brochure bevat ook de gedragscode die aan het Statuut is toegevoegd.

10. Zendingwerk per gebied

Het werk in onze huidige gebieden werd behartigd door de deputaatschapscommissies (dsc's) en vond goede voortgang. Het in 2007 vastgestelde speerpunt *Onderwijs!* kan onverkort ook voor de komende synodale periode gehandhaafd blijven. Niet alleen in het bestaande zendingwerk zijn onderwijs, toerusting en training van het grootste belang en wordt daaraan hard gewerkt, ook in de nieuwe zendingengebieden die aan uw vergadering worden gepresenteerd ligt op die activiteiten grote nadruk.

10.1 Indonesië

De dsc had de volgende samenstelling:

br. H. van der Zwan (zendende gemeente), voorzitter, ds. C. Westerink (PS), br. W. Uittenbogaard (GS) en zr. W.K. Uytterlinde-Maris (zendende gemeente), en ds. A. Hilbers, bureau. Daarnaast wordt aan de vergadering ook deelgenomen door de bureaussecretaris van deputaten diaconaat, ds. G. Drayer.

De dsc vergaderde jaarlijks viermaal; enkele vergaderingen konden ook worden bijgewoond door de zendingwerker ds. C.W. Buijs en zijn vrouw.

10.1.1 Emeritering zending

Het moment komt steeds dichterbij dat er vanuit onze kerken geen werker meer zal zijn ter ondersteuning van de Gereja Toraja Mamasa op Sulawesi. Deputaten hadden er – ook in de rapportage aan uw vergadering in 2007 - rekening mee gehouden dat br. Buijs, ieder jaar tweemaal twee maanden aan het werk in en om Mamasa, gebruik zou maken van zijn recht om emeritaat aan te vragen: hij werd eind 2009 vijftig jaar. Br. Buijs heeft echter te kennen gegeven zijn werk zowel op Sulawesi als in KwaNdebele goed te willen afronden en daarvoor tijd nodig te hebben tot eind 2011. Daarmee hebben deputaten ingestemd. Daarbij speelt ook de overweging dat er eind 2011 mogelijk meer mensen in Mamasa zullen zijn met wie vanuit Nederland gemakkelijk(er) gecommuniceerd kan worden. Maar ook de zegen die mag rusten op de diverse onderwijsprojecten is van betekenis: br. Buijs gaat met die projecten graag zo lang mogelijk door.

10.1.2 Onderwijsprojecten

10.1.2.1 STT Mamasa (Theologische Hogeschool)

Aan de eigen Theologische Hogeschool van de GTM te Mamasa studeren nu meer dan tweehonderd studenten. De school beschikt over enkele bescheiden maar goed verzorgde gebouwen en over een flinke aula, die kon worden gebouwd met geld vanuit Nederland. Br. Buijs wordt geregeld uitgenodigd les te geven aan de Hogeschool. Hij probeert de kwaliteit van het onderwijs in opwaartse richting te stimuleren en heeft daarvoor ook voorstellen aan de leiding van de school gedaan, zoals het uitnodigen van meer gekwalificeerde docenten, wat voor de accreditatie (overheids erkenning) van de school ook noodzakelijk is. Hoewel aan de STT voor predikant gestudeerd kan worden, zullen de meeste studenten in de toekomst lesgeven als godsdienstonderwijzer(es), maar velen van hen zullen ook als ambtsdrager in de kerk gaan functioneren. Tijdens het werkbezoek van 2010 maakten de zendingconsulent en de bureaussecretaris kennis met de nieuwe rector van de school, ds. Kena.

10.1.2.2 SMTK (Middelbare School met Theologisch onderwijs in het pakket)

In 2008 ging in Mamasa een bijzondere school van start, mede met steun van zendingdeputaten: middelbaar onderwijs met in het pakket ook theologisch onderwijs. Toen deze school van start ging meldden zich zestig leerlingen aan. In 2009 verwachtte men eenzelfde aantal. Ds. Tupalangi, die jarenlang lid was van de BPS, is hoofd van de school. Studenten van de SMTK kunnen desgewenst doorstromen naar de STT. Tijdens hun werkbezoeken in 2009 en 2010 bezichtigden de zendingconsulent en de bureaussecretaris respectievelijk de in aanbouw zijnde en de gereedgekomen school. Inmiddels zijn er in het begin van 2010 fondsen (giften) beschikbaar gekomen die een uitbreiding van de school mogelijk maken.

10.1.2.3 Kleuterscholen

De stichting van kleuterscholen in (vaak afgelegen) dorpen is prachtig werk. Het kwam op gang door fondsen die door lezers van een reformatorische krant werden bijeengebracht, maar kon ook na gebruik van die gelden tot op heden worden voortgezet met speciaal daarvoor bestemde giften. Aan een dorpsgemeenschap wordt hulp bij de bouw van een kleuterschool aangeboden op voorwaarde dat men zelf initiatieven neemt, zoals het slechten van een stuk grond, het leggen van een fundering en het vormen van een ondersteunende vereniging. Bovendien moet men ermee akkoord gaan dat er christelijk onderwijs gegeven wordt onder auspiciën van de GTM. Met een bedrag van ongeveer € 1500,- kan dan een gebouwde worden neergezet met twee lokalen, een kantoor en een toilet. Er worden leerkrachten vanuit de plaatselijke bevolking gezocht. In de meeste gevallen neemt de overheid de betaling van het onderwijs over met behoud van de christelijke identiteit van de school. In Mamasa worden goedbezochte trainingen gegeven voor (aanstaand) personeel aan de kleuterscholen. In de voorbije periode werden honderdachttien kleuterscholen, drie lagere en drie middelbare scholen gebouwd. Bovendien werd support verleend bij de renovatie van twee scholen.

10.1.3 Primair zendingwerk

Het zendingwerk van de GTM concentreert zich op twee gebieden op Sulawesi: Mada' en Bunggu. In Mada' ligt de nadruk op onderwijs. Een basisschool is daar - zoals op zoveel plaatsen op Sulawesi - middel om de dorpsgemeenschap met het evangelie van de Heere Jezus Christus in aanraking te brengen. Gehoopt wordt dat er binnen afzienbare tijd ook een kleuterschool kan worden gebouwd. Naast de basisschool is ook een kerk verzeen. Dat is ook de werkwijze in Bunggu: mensen die nog nooit van het evangelie gehoord hebben, worden zo door middel van het aanbieden van wezenlijke onderwijsbehoeften met de blijde boodschap van Jezus Christus geconfronteerd. In Bunggu werpt met name het volhardende werk van ds.Y. Sondoklangi' vruchten af. Evangelist A. Taido, die hier tientallen jaren werkte, heeft de pensioengerechtigde leeftijd bereikt. Br. Buijs zet zich er - samen met br. Domingus, wiens naam hier met ere genoemd mag worden - voor in het zendingwerk door betrouwbare mensen te laten doen. Hij bezoekt de gebieden regelmatig. Daarnaast worden door middel van de pas gebouwde kleuterscholen dorpen bereikt waarvan de bewoners behoren bij de oude heidense godsdienst. Te noemen zijn Kondo Ruba, Salu Buto, Rante Berang, Kebanga, Peonan en Massewe.

10.1.4 Gezondheidsprojecten

Zending werkte in 2009 voor het eerst mee aan een project van de stichting SLAH (Stichting Leer Anderen Helpen), waarvan een oogarts en een verpleegkundige oogoperaties uitvoerden in het ziekenhuis van Mamasa. In negen dagen werden bijna 350 patiënten gezien en konden 75 cataractoperaties worden uitgevoerd; in 2010 werden 571 patiënten op de poli ontvangen en konden 151 mensen worden geopereerd. Dat zowel christenen als niet-christenen (moslims!) zich konden laten helpen had in de regio een bijzonder positieve uitstraling.

In de afgelopen jaren konden weer tientallen kinderen geholpen worden door middel van een schisisoperatie. Drijvende kracht achter dit project is ds. Demas Ake.

In afgelegen dorpen sterven vaak mensen aan ziekten die met eenvoudige maatregelen te voorkomen of te behandelen zijn. Getracht wordt lokale mensen een eenvoudige medische training te geven, waardoor ze hun dorpsgenoten kunnen voorlichten en helpen.

10.1.5 Werkbezoeken

In 2008 werd het Mamasagebied bezocht door de voorzitter van de dsc-Indonesië, br. Van der Zwan. De zendingsconsulent bezocht Sulawesi in 2009 en 2010, vergezeld door ds. G. Drayer die daar tevens goede zaken deed voor deputaten diaconaat. Deze deputaten dragen vanwege het diaconale karakter van veel projecten € 15.000,- bij aan de zendingsbegroting voor Sulawesi. Tijdens deze door de bureaumedewerkers gebrachte werkbezoeken werden dikwijls te voet enerverende tochten naar verafgelegen dorpen afgelegd. Br. Van der Zwan vertegenwoordigde zending ook tijdens de grote Assemblee (Sidang Raya) van alle Indonesische protestantse kerken (PGI) in november 2009, die voor het eerst werd gehouden in Mamasa. Een bijzondere gelegenheid, waarbij het dorp volledig van gedaante veranderde. Afgevaardigden van 83 van de in totaal 88 aangesloten lidkerken waren bijeen, circa zeshonderd personen. Een werkbezoek in omgekeerde richting vond plaats in maart 2010, toen de rechterhand van br. Buijs, de al genoemde br. Dominggus, een bezoek bracht aan Nederland om kennis te maken met de kerken. Verschillende kerken die zendingsprojecten op Sulawesi steunen, nodigden br. Dominggus uit om zichzelf en zijn werk te presenteren.

10.1.6 Zelfstandigheid

Het lijdt geen twijfel of onze zusterkerk op Sulawesi is volledig zelfstandig, ook in financieel opzicht. De steun die door zending wordt gegeven, is steun aan het *zendingswerk* van de GTM en wordt gegeven op verzoek van die kerken.

10.2 Zuid-Afrika

De dsc had de volgende samenstelling:

ds. H. Polinder (PS), voorzitter, ds. W. van 't Spijker (PS), ds. C.C. den Hertog (GS); br. H. van der Zwan en zr. W.K. Uytendal-Maris (zendende gemeente).

De dsc heeft in de periode waarop het rapport betrekking heeft jaarlijks viermaal vergaderd, steeds in het Dienstenbureau te Veenendaal.

Indien mogelijk was ds. C.W. Buijs bij de commissievergaderingen aanwezig.

Ook de zendingsconsulent en de bureausecretaris woonden de vergaderingen bij, de bureausecretaris mede namens diaconaat.

10.2.1 Venda

De steun die zending nog altijd geeft aan de kerken in Venda wordt steeds meer gebruikt voor bijzondere (zendings)activiteiten. De offervaardigheid in de Vendakerken voor de instandhouding van het gewone kerkelijke leven neemt toe. Opmerkelijk is de grote betrokkenheid van de jeugd bij het evangelisatiewerk. Deze activiteiten maken duidelijk dat de kerken in Venda al lang geen zendingskerken meer zijn - dat wil zeggen: al lang niet meer afhankelijk van initiatieven die door anderen (lees: de zending van Nederland) genomen worden. Men is zich ervan bewust voor de opbouw van Christus' kerk zelf initiatieven te moeten nemen. De kerken ontvangen weliswaar nog financiële steun vanuit Nederland - één kerk gaf overigens te kennen die steun niet langer nodig te hebben! -, maar dat gebeurt alleen wanneer ze welomschreven plannen voor hun bezigheden bij deputaten zending indienen. Het wordt daarbij zeer op prijs gesteld wanneer in die plannen zichtbaar wordt gemaakt hoe ook de eigen leden bijdragen.

10.2.2 Iyani

Aan en (in de regio) onder verantwoordelijkheid van het Iyani Bible and Training Institute worden door het hele jaar allerlei cursussen gegeven. Het gaat niet alleen om kerkelijke toerusting en training maar het instituut wil ook maatschappelijk relevant zijn. Daarom worden ook cursussen gegeven op het gebied van bv. de gezondheidszorg (aids!). Er is zicht op dat de Zuid-Afrikaanse overheid het belang van Iyani erkent en zal ondersteunen met (deel)subsidies. Dat betekent veel voor de school en haar personeel, omdat steeds duidelijker wordt dat het exploiteren van Iyani voor de Vendakerken een te zware belasting is.

10.2.3 Integratie

10.2.3.1 Moelijk vinden de kerken van Venda de integratie met de blanke kerken. Met name de oudere generatie herinnert zich de verschrikkingen van de apartheid nog goed en heeft er moeite mee zich te voegen in het proces van verzoening en eenwording waarmee de blanke en zwarte kerken bezig zijn. Vanuit Nederland wordt geprobeerd de zwarte en de blanke broeders bij elkaar te brengen in het ene kerkelijke huis waar zij horen (§ 12.2.2.3). Gelukkig zijn er, met name bij jongeren, ook tekenen van het verlangen mee te doen in het nieuwe Zuid-Afrika.

10.2.3.2 In dit verband is het van belang te melden dat tijdens het werkbezoek van 2010 conform besluit 16 van de GS 2007 afspraken zijn gemaakt met de kerk van Trans-Letaba, die niet behoort tot de synode Soutpansberg. Deze kerk wordt voortaan op met de andere kerken vergelijkbare wijze financieel ondersteund. Van het overleg met de kerk van Trans-Letaba is verslag gedaan aan de andere kerken.

10.2.4 KwaNdebele

Er is een bijzondere ontwikkeling gaande in de Gereformeerde Kerken van KwaNdebele. Twee gemeenten die de afgelopen tijd zijn geïnstitueerd met de bevestiging van ambtsdragers en de vorming van een kerkenraad, maken zich op om een predikant te beroepen. In de gemeente van Maphotla is de kandidaat F. Modiba in 2009 bevestigd en ook in de gemeente van Libangeni wordt ernstig nagedacht over de mogelijkheid een eigen predikant te beroepen. Het beroepingswerk, waarbij de plaatselijke kerkenraad samen met de gemeente verantwoordelijkheid draagt, is in KwaNdebele heel bijzonder. Wat

tot voor enkele jaren geleden werd bedacht en besloten door enkele mensen in een kerkenraad voor heel KwaNdebele - toen de kerk van KwaNdebele nog één groot geheel was - wordt nu besproken en besloten door plaatselijke kerkenraden, niet alleen voor de eigen gemeente maar ook voor de zendingsposten die aan de gemeente zijn toegewezen. Deze belangrijke ontwikkeling vergt echter een omslag in het denken van veel mensen, in het bijzonder van kerkenraadsleden. Wat vroeger overgelaten kon worden aan anderen, moet nu zelf beoordeeld, besloten en gepland worden. Dat is niet gemakkelijk. Het is goed dat we als partnerkerk begrip en geduld tonen en zo nodig de helpende hand bieden. Daarbij wordt in KwaNdebele de noodzaak om meer predikanten te hebben ook door de gemeenten zelf terdege gevoeld – helemaal na het overlijden van evangelist br. P. Maredi (zie § 4).

Aan de acht kerken die nu gevormd zijn (Moloto, KwaMhlanga, Kameelpoortnek, Kwaggafontein, Leeuwfontein A, Libangeni, Mapohotla en Allemansdrift B) zijn telkens zendingsposten verbonden die nog niet aan de vereisten voor zelfstandigheid voldoen. De betrokkenheid van mannen bij het gemeentelijke leven blijft in KwaNdebele een groot probleem. Br. Buïjs adviseert de kerken bij hun inspanningen om het kerkelijke leven op te bouwen.

10.2.5 Mukhanyo Bible School

Het werk aan de MBS in KwaNdebele is in 2008-2010 doorgedaan. Het aantal cursisten loopt enigszins terug – maar dat heeft ermee te maken dat de leiding van de school probeert vooral voorgangers en kerkelijke leidinggevenden te bereiken. Daardoor nemen minder 'gewone' gemeenteleden deel aan de cursussen. Maar zij kunnen eventueel les krijgen van hun eigen (aan de MBS opgeleide) voorganger. Wanneer cursisten een onderdeel van de cursus met succes hebben afgesloten, ontvangen zij op een speciale dag een (deel)certificaat. Ieder jaar vormt deze dag een waar hoogtepunt. Opmerkelijk is dat ook kerken en groepen met een totaal andere achtergrond dan de gereformeerde (bijvoorbeeld uitgesproken pentecostal of syncretistisch) hun voorgangers aan deze school toevertrouwen. De Mukhanyo Bible School staat onder leiding van ds. Tshabangu, de opvolger van br. Buïjs. Hij coacht ds. Tshabangu wanneer hij tweemaal twee maanden per jaar in Zuid-Afrika is. Hij heeft er veel vertrouwen in dat ds. Tshabangu het werk aan de MBS te zijner tijd volledig kan overnemen.

10.2.6 Mukhanyo Theological College

In 2009 heeft het college een nieuwe principaal gekregen in de persoon van dr. B. de Vries. Dr. P.J. Buys is in dat jaar leidinggevende geworden van de hulpverleningsorganisatie die uit het MTC is voortgekomen, MCDC. Aan vijftien studenten van het MTC verleende zending studiebeurzen. Daarnaast werden de gebouwen van MTC, grotendeels eigendom van zending, om niet aan het MTC ter beschikking gesteld.

10.2.7 Kindertehuis Bakwethu

Opmerkelijk is de bouw in 2009 van een nieuw kindertehuis voor gehandicapte kinderen in het dorp Kwaggafontein. Weliswaar vooral een diaconaal project, maar zeker ook hier het vermelden waard, omdat er voor de evangelieverkondiging onder de opgevangen kinderen en hun ouders prachtige mogelijkheden zijn, waarvan door de kerken van KwaNdebele dankbaar gebruik wordt gemaakt. Onder leiding van br. en zr. Buïjs wordt momenteel de laatste hand gelegd aan de inrichting van het tehuis. Er staan al twee van dergelijke tehuizen in KwaNdebele, in de dorpen Allemansdrift en Kameelpoortnek. Als het nieuwe tehuis in 2010 geopend wordt, zullen verschillende gemeenteleden van de kerk van Kwaggafontein daar kunnen werken. Tegelijk hopen br. en zr. Buïjs dat de gemeenteleden van Kwaggafontein het kindertehuis een beetje als 'hun' tehuis zullen gaan beschouwen - en de zorg voor de gehandicapte kinderen als hun taak.

10.2.8 Werkbezoeken Zuid-Afrika

De zendingsconsulent en de bureaussecretaris bezochten in gecombineerde werkbezoeken van zending en diaconaat in 2008 en 2010 Venda en KwaNdebele om zich op de hoogte te stellen van de verschillende aspecten van het werk in deze gebieden. Bij het werkbezoek van 2010 dient vermeld te worden dat ook zr. Rita Blankenstijn als secretaresse van zending en zr. Lia van Grootheest als secretaresse van diaconaat aan het bezoek deelnamen. Jarenlang hebben zij vanachter hun bureaus contacten met mensen in de gebieden gehad. Nu konden zij persoonlijk kennismaken met het werk en de mensen. Deputaten zijn ervan overtuigd dat daardoor de betrokkenheid van deze medewerkers bij zending en diaconaat aanzienlijk is toegenomen en hun deskundigheid vergroot.

In maart 2009 woonden br. G. Drayer en zijn vrouw de feestelijkheden bij rond het afscheid van br. A.D. Muhali van het lyani Bible and Training Institute. Br. Muhali is vanaf het begin betrokken geweest bij de opbouw van lyani en heeft een staat van dienst van veertig jaar.

10.3 Botswana

De dsc-Botswana had de volgende samenstelling:

Br. R. Wemmenhove (GS), voorzitter, ds. L. A. den Butter (PS), br. C.A. ten Napel en br. M. Kramer (zendende gemeente Urk-Maranatha: drs. H. Visser); zr. J. Bulthuis-van der Meer en zr. G. Sijtsma-Hoogstra (Kantens en Thesinge: ds. J.C. Wessels). De zendingsconsulent woonde de vergaderingen vanuit het bureau bij.

Na de instituering van de kerk van Kantens (11 maart 2007) duurde het enige tijd voor de kerkenraden van Thesinge en Kantens deputaten berichtten dat zij gemeenschappelijk de verantwoordelijkheid voor de uitzending van ds. J.C. Wessels wilden dragen. Zoals u hierboven ziet, heeft dat zijn beslag gekregen. De dsc heeft in de periode waarop dit rapport betrekking heeft jaarlijks viermaal vergaderd.

10.3.1 Fam. Wessels

Voor de fam. Wessels is 2010 het jaar van de terugkeer naar Nederland. Weliswaar niet – zoals gedacht tijdens de synode van 2007 – in januari maar eind mei. Zoals al gemeld aanvaardde br. Wessels een benoeming als directeur van de Evangelische Alliantie; hij werd als predikant naar art. 6 K.O verbonden aan de kerk van Veenendaal-Bethel. Br. Wessels had in de laatste jaren van zijn zendingschap een belangrijk aandeel in de opzet van een plan voor de toekomst van de gereformeerde kerken in het westen van Botswana, waarover hieronder melding wordt gemaakt. Deputaten zien met dankbaarheid terug op het werk dat br. en zr. Wessels gedurende een periode van achttien jaren hebben gedaan. Beiden hebben in hun werk de zegen van de Heere ervaren, waarbij de woordverkondiging en de daadverkondiging intens met elkaar verbonden zijn geweest – en het er soms naar uitzag dat het laatste aspect wat meer op de voorgrond trad dan het eerste. Juist onder de Sanmensen, die in allerlei opzichten nog altijd een inhaalslag hebben te maken, was en is het echter zaak te laten zien en horen dat

het evangelie van de Heere Jezus Christus mensenlevens daadwerkelijk verandert en nieuw perspectief geeft. In een land met een van de hoogste hiv-percentages ter wereld krijgt het woord 'leven' dat onze God aan ten dode opgeschreven mensen wil geven zo wel een heel bijzondere klank en kleur.

10.3.2 Kerkverband RCB

Deputaten ontvingen een plan om de diverse gereformeerde kerken in het gebied van Gantsi en D'kar als één kerkverband te ondersteunen. Aan dit plan is enkele jaren, onder leiding van br. Wessels, gewerkt. Het merkwaardige is, dat er in het westen van Botswana verschillende gereformeerde kerkjes zijn met verschillende achtergronden. Geografisch liggen ze vrij dicht bij elkaar. Eigenlijk zouden ze één hecht kerkverband moeten vormen. De kerkjes zijn al verenigd in een synode (wij zouden zeggen: classis), maar leefden tot voor kort teveel langs elkaar heen. In het plan wordt getracht daarin verandering te brengen. Deputaten zijn is bereid daarbij te helpen en hopen ook van betekenis te kunnen zijn voor twee onlangs afgestudeerde theologische kandidaten, die in mei 2010 aan een van de kerken verbonden zijn. Aan uw vergadering wordt gevraagd een en ander goed te keuren; daarop wordt elders in dit rapport teruggekomen.

10.3.3 Fam. Visser

Het belangrijkste deel van het vertaalwerk in het Naro bestond in de afgelopen periode uit leggen van de laatste hand aan de vertaling van het Nieuwe Testament. Concreet betekent dat, dat de leden van het team van br. Visser een al gemaakte vertaling woord voor woord nakijken. Na dat werk wordt er een 'workshop' gehouden: de vertaling wordt voorgelegd aan mensen die een bepaald gedeelte voor het eerst lezen. Wordt goed begrepen wat er staat? Komt de boodschap over? In het voorjaar van 2010 kwam de vertaling in druk gereed en werd zij in een officiële plechtigheid aan de bevolking aangeboden. Ook het Oude Testament is volledig vertaald maar de controle daarvan zal nog geruime tijd in beslag nemen. Het werk van br. Visser heeft in deze periode ook voor een belangrijk deel in het teken gestaan van zijn taak als consulent. Een consulent is iemand die vertaalwerk dat elders in Afrika wordt gedaan, komt nazien. In dit geval in Mozambique. Vaak zijn de talen waarin gewerkt moet worden gelukkig wel 'familie' van elkaar.

Van 4-9 oktober 2009 heeft zr. Visser in Maleisië deelgenomen aan een internationale conferentie over 'Scripture Engagement': hoe brengen we zoveel mogelijk mensen in aanraking met de Bijbel? Daarnaast was zr. Visser lokaal werkzaam in belangrijke onderwijsprojecten.

Eind 2009 werden br. en zr. Visser geconfronteerd met ernstige ziekte bij br. Visser. Een ingrijpende operatie werd uitgevoerd in een ziekenhuis in Pretoria. Begin 2010 kreeg hij te maken met klachten (hartritme stoornissen) die deputaten reden gaven hem en zijn vrouw een extra ziekteverlof toe te kennen.

10.3.4 Werkbezoeken

In 2008 en in 2010 brachten de zendingsconsulent en de bureausecretaris werkbezoeken aan Botswana.

10.4 Mozambique

De dsc had de volgende samenstelling: zr. M. Visser-van Loon (adviseur van deputaten en voorzitter), ds. A. van der Zwan (GS), ds. J. Sijsma (PS), br. J.W. Bobeldijk (GS); br. J.J. Niewold (zendende gemeente Assen: ds. G. Vos).

De dsc heeft in de periode waarop het rapport betrekking heeft jaarlijks viermaal vergaderd, steeds in het Dienstenbureau te Veenendaal.

Namens het bureau woonden ds. Hilbers en ds. Drayer de vergaderingen bij; ook hier vertegenwoordigt ds. Drayer diaconaat. Tijdens verlofperiodes was de fam. Vos in de gelegenheid enkele vergaderingen van de dsc bij te wonen.

10.4.1 Overdracht

Het werk van br. G. Vos, directeur van InForTeM (Instituto da Formaço Teologica em Moçambique), stond in de jaren 2008-2010 nadrukkelijk in het teken van de overdracht. Als hij in voorjaar van 2011 terugkeert naar Nederland moet het team waarmee hij nu samenwerkt zonder hem verder kunnen. Het team wordt gevormd door de pastores Mala, Nahoma, Campos, Teixeira en Pedro. Tijdens de jaarlijkse werkbezoeken die vanuit Nederland aan Mozambique gebracht werden, werd veel over de tijd 'na pastor Vos' gesproken, met andere woorden: over de vraag hoe het gebrek aan leiding vanuit Nederland straks kan worden opgevangen. Daarbij komen de werkbezoekers telkens weer onder de indruk van de vastberadenheid van de teamleden om het werk goed voort te zetten. Wel vragen zij deputaten zo goed mogelijk te helpen bij de voorbereidingen en om begeleiding wanneer zij zonder werker uit Nederland verder moeten. Om vanuit Nederland goed samen te werken met het team in Mozambique is een goede communicatie noodzakelijk. Daarom is afgesproken voortaan in het Engels met elkaar te communiceren. De pastores krijgen Engelse les om dat mogelijk te maken.

10.4.2 Het werk

In de afgelopen periode was een van de belangrijkste uitdagingen voor het InForTeM-team in de kerken draagvlak te vinden voor de beide opleidingen, ETE (decentraal, waarbij ETE de Portugese variant is van Theological Education by Extension) en EBOM (centraal).

Het ETE-project is in de loop van de jaren gegroeid en heeft momenteel 56 groepen in de 'A-Politica': die vanaf de start en de in de loop van de daarop volgende jaren zijn ontstaan. Het vormt de basis van het ETE-werk. De begeleiders van deze groepen worden in Mocuba getraind om de lessen te kunnen geven. Zij worden ook door teamleden van InForTem ter plaatse bezocht en begeleid in het geven van de lessen: een á tweemaal per cursusperiode. InForTem betaalt alle kosten die door deze groepen worden gemaakt. Daarnaast zijn er 26 groepen in de 'B-politica': groepen die door lokale kerken gestart zijn en zoveel mogelijk ook door die kerken gefinancierd moeten worden. Lesboeken en bijbels worden tegen een kleine vergoeding aan de deelnemers van de groepen verkocht. De begeleiders van deze groepen komen naar Mocuba om training te ontvangen zodat zij de lessen kunnen geven. Zij volgen deze trainingen samen met de begeleiders uit de A-Politica. De begeleiders van de B-Politica en de groepen worden niet ter plaatse bezocht en begeleid door InForTem. Die begeleiding moet door de plaatselijke pastores verzorgd worden. De lokale kerk is ook verantwoordelijk voor het transport.

Rond augustus 2007 is er rond Gurué een pilotproject van start gegaan om de vijf groepen (A-Politica) die daar zijn over te dragen aan de plaatselijke kerken.

De lesblokken van de ETE-training beslaan drie weken, waarbij wordt samengewerkt met Trans World Radio: in week 1 is er een eerste uitzending van een les via de radio, in week 2 een herhaling en in week 3 komen de groepen bij elkaar.

Met de stichting in 2004 van de Bijbelschool EBOM (Escola Bíblica Okhapelela Masu) is ingegaan op een vraag die vanuit de plaatselijke kerken gesteld werd aan de mensen die met het ETE-werk bezig waren. Is het niet mogelijk ook een opleiding op hoger (lager en medium) niveau aan te bieden? De Bijbelschool is gebouwd op een terrein ongeveer zes kilometer buiten Mocuba. Het is een eenvoudig gebouw, bestaande uit twee royale leslokalen, een bibliotheekruimte en een opslagruimte. In de bibliotheek is een bescheiden voorraad boeken aanwezig. Tijdens werkbezoeken is een belangrijk element in de gesprekken rond de EBOM de vraag op welke wijze andere kerken kunnen en willen participeren in de school. Mogelijke participanten zijn de Igreja Uniao Baptista, de Igreja Evangélica de Cristo, de Reformatorische kerk van Noord-Mozambique en de Igreja de Cristo. Nu al proberen deputaten zoveel mogelijk werk met zo weinig mogelijk kosten te doen, zodat de kerken in Mozambique niet overvraagd worden als het werk aan hen wordt overgedragen. Aandachtspunt is dat het in Mozambique niet gebruikelijk is dat predikanten door hun gemeenten worden onderhouden: deze broeders hebben naast werk als gemeentevoorganger dikwijls ook andere bezigheden om in hun levensonderhoud te voorzien. Daardoor wordt door de kerken de noodzaak om fondsen bijeen te brengen voor de opleiding van kerkelijk kader niet zo gevoeld als bij ons gebruikelijk is.

10.4.3 Studie pastor Mala

Door allerlei omstandigheden was het er nog niet van gekomen dat pastor Mala, van het begin af aan betrokken bij het werk in Mozambique, zijn eindgraad kon behalen van zijn schriftelijke theologische studie in Zuid-Afrika. Daarom hebben deputaten hem in de gelegenheid gesteld dat in 2009 alsnog te doen aan de theologische hogeschool Hefsiba in de plaats Tete. Met succes! In november kwam het bericht dat pastor Mala zijn studie goed had kunnen afsluiten.

10.4.4 Studiebegeleider/docent Engels

Op vrijwillige basis hebben in de periode 2008-2009 enkele personen zich ingezet voor de begeleiding van Inge Vos bij haar schoolwerk. Daarnaast gaven zij ook Engelse les aan de pastores van InForTem. Momenteel is br. J. Kunst studiebegeleider van Inge. Eind januari 2010 is hij naar Mozambique vertrokken. Br. Kunst is ook beschikbaar voor de lessen aan de pastores.

10.4.5 Verbouwing Bijbelschool

De gebouwen van de Bijbelschool, tot stand gekomen in 2005, bleken bij gebruik een ernstig mankement te vertonen: gebrek aan ventilatie. In het hete klimaat van Mozambique moet men daarom geregeld uitwijken naar een 'apendre': een open bouwwerk met een grasdak, waaronder het goed toeven is. Daarom hebben deputaten besloten tot een verbouwing waarbij de daken zodanig worden opgehoogd, dat de wind boven de hoofden van de aanwezigen vrij spel heeft en voor verkoeling zorgt. De middelen voor deze ingreep werden vanuit speciale giften gereserveerd.

10.4.6 Werkbezoeken

De voorzitter van de dsc, zr. M. Visser-van Loon en de zendingsconsulent brachten jaarlijks een werkbezoek aan Mozambique.

10.5 Steunprojecten

De dsc-Steunprojecten bestaat uit:

br. R. Hoogendoorn (GS), voorzitter, ds. A. den Boer (PS), br. C. van der Spek (PS), br. C. Groeneveld (Ridderkerk, betrokken gemeente Siberië) en van het bureau ds. A. Hilbers. Ds. A. van der Zwan, lid van het moderamen en voorheen lid van de voormalige dsc-Siberië, is adviseur van deze dsc.

De dsc behartigde de projecten Brazilië, Siberië en IFES en vergaderde twee á driemaal per jaar.

10.5.1 Brazilië

De financiële betrokkenheid van zending bij de grotestadsending in Brazilië werd eind 2009 volgens afspraak beëindigd. De IER (Igreja Evangélica Reformada, een kerk die hoofdzakelijk bestaat uit Nederlandse emigranten en hun afstammelingen) hebben in Curitiba, de hoofdstad van Paraná, de staat waarin op één na alle gemeenten van de IER zich bevinden, een zendingsgemeente waar sinds begin 2001 pt. João Geraldo de Geus Los als zendingspredikant werkte tot hij in 2007 naar Nederland vertrok om ondersteund door deputaten te studeren aan de Theologische Universiteit te Apeldoorn. Hij werd opgevolgd door pt. Gerson lurk. Na zijn terugkeer naar Brazilië heeft ds. De Geus Los zich verbonden aan de kerk van Castrolanda. Ook na de beëindiging van de steun uit Nederland zetten de IER het werk in Curitiba voort, zij het in aangepaste vorm.

10.5.2 IFES-BIS

In het rapport aan de vorige synode werd gemeld dat ds. A. van der Maarl voornemens was zijn werk bij IFES-BIS (zending onder buitenlandse studenten, waarbij br. Van der Maarl werkte in het zuiden van ons land) af te ronden in de aanstaande synodale periode. Uitgegaan werd van de zomer in 2010. In 2008 ontving ds. Van der Maarl echter een beroep van de kerk van Eindhoven dat hij aannam. Dat maakte vervroegd overleg met IFES noodzakelijk. Overeengekomen werd dat zending de steun aan het werk van IFES met een aangepast bedrag zou voortzetten tot de oorspronkelijk beoogde datum van het vertrek van de zendingswerker. Dat betekent dat de ondersteuning van het werk van IFES (door een fusie van IFES-Nederland en IFES-BIS wordt nu alleen de naam IFES nog gebruikt) werd beëindigd halverwege het jaar 2010.

10.5.3 Siberië

De steun aan het werk van Friedensstimme in Siberië werd in de jaren 2008-2010 voortgezet. Het blijft indrukwekkend te vernemen hoe in bijzonder moeilijke omstandigheden het evangelisatiewerk in het uiterste noorden van Rusland doorgaat. Daarin vervult br. O. Ljoebitsj een sleutelrol. Hij geeft leiding aan vijf andere evangelisten.

10.5.3.1 Werkbezoeken Rusland

In maart 2008 waren de brs. Hoogendoorn en Van der Zwan eindelijk in de gelegenheid een werkbezoek te brengen aan Tajmyr. Eindelijk, omdat het bijzonder lang duurde voordat de daarvoor benodigde documenten in orde waren. Diep onder de indruk kwamen de broeders terug: niet alleen omdat zij het werk in Tajmyr nu met eigen ogen hadden gezien maar ook omdat de weersomstandigheden in Siberië daartoe alle aanleiding gaven.

In oktober 2009 brachten de zendingsconsulent en ds. Van der Zwan een kort bezoek aan Moskou om in het kader van nieuwe mogelijkheden voor het zendingswerk met de Broederraad te spreken. In januari 2010 werd opnieuw een kort bezoek gebracht, toen door de brs. Van der Zwan en Groeneveld.

10.6 Bangui – overdracht aan vGKN

Op 17 juni 2008 tekenden vertegenwoordigers van deputaten en leden van het moderamen van de voortgezette Gereformeerde Kerken in Nederland in Veenendaal een Akte van overdracht, waarin werd overeengekomen, dat de vGKN met ingang van 1 juli 2008 het project Bangui met alle daaraan verbonden rechten en plichten overnamen van deputaten zending. Daarmee sloten deputaten niet alleen een stuk zendingswerk volgens gemaakte afspraken af, maar zagen zij dat werk ook nog door een nieuwe zendingsorganisatie van een zusterkerk voortgezet. In het bijzonder voor dr. B. van den Toren en zijn vrouw een verheugende zaak, omdat beiden nog intensief betrokken waren bij de FATEB in Bangui, br. Van den Toren in het bijzonder bij de opzet van een promotieprogramma. De ondertekening markeerde ook de opheffing van de dsc-Bangui.

10.7 Missionaire diaconale Werkers

Naast het 'gewone' zendingswerk zijn deputaten ook betrokken bij de jaarlijks gemiddeld dertig missionaire diaconale werkers die onze kerken rijk zijn. In veel gemeenten weten jongeren zich geroepen als getuigen van Christus de wereld in te trekken. Gesteund door een thuisfrontcommissie worden zij door hun kerkenraad in samenwerking met een zendings- of hulpverleningsorganisatie uitgezonden, mede onder auspiciën van zendingsdeputaten. Met name in het voortraject kunnen deputaten van dienst zijn.

10.7.1 Samenstelling dsc

In deze commissie werken deputaten zending en deputaten diaconaat nauw samen. De dsc had de volgende samenstelling: ds. J. Sijsma (PS), voorzitter, br. J.W. Bobeldijk (GS), ds. A. Hakvoort (PS). Namens deputaten diaconaat wonen zr. T.T. Drayer-Quist en br. L. den Butter de commissievergaderingen bij. Ds. G. Drayer en ds. A. Hilbers zijn namens het bureau aanwezig. De dsc vergaderde twee maal per jaar.

10.7.2 Werkzaamheden

De dsc onderhield de contacten met en behartigde met name in het voortraject de belangen van diegenen die als missionaire diaconale werkers naar diverse gebieden in de wereld zijn uitgezonden. Uitzending vond steeds plaats in samenwerking met de thuisgemeenten van betrokkenen en met de desbetreffende zendingsorganisaties. Regelmatig kreeg de dsc het verzoek mee te werken aan de uitzendingsdiensten. De concrete voorbereidingen werden in handen gelegd van de bureaumedewerkers van zending en diaconaat, die bij hun werk een door zending en diaconaat vastgesteld protocol hanteerden. Omdat in de vergaderingen van de commissie werd opgemerkt dat de communicatie met de uitgezonden werkers niet voldoende vergaderstof opleverde, is besloten de dsc op te heffen en de verantwoordelijkheid voor de mdw'ers rechtstreeks bij de moderamina van zending en diaconaat onder te brengen. De bureaumedewerkers van beide deputaatschappen zullen voortaan eenmaal per jaar over de werkzaamheden van de mdw'ers rapporteren.

10.7.3 Projecten

De dsc ondersteunde de uitgezondenen, geen projecten. Wel bestond voor mdw'ers de mogelijkheid om bij concrete nood in hun werkgebied een hulpaanvraag in te dienen bij deputaten diaconaat. Voorbeelden daarvan deden zich voor toen de mdw'er Margot de Greef tot twee keer toe een indringende vraag om hulp vanaf het door rampen getroffen Haïti liet horen en daarop snel en overweldigend door de kerken werd gereageerd.

10.7.4 Werkers

In de afgelopen periode werkten de volgende mensen als missionaire diaconale werkers (achter hun naam wordt de thuisgemeente vermeld en tussen haakjes de betrokken organisatie en zo mogelijk het land van werkzaamheid). Cursief staan de namen van enkele werkers vermeld die in overleg met hun plaatselijke kerkenraad, een zendingsorganisatie en deputaten in een vergevorderd stadium zijn met hun voorbereidingen voor uitzending; achter namen kan ook cursief staan aangegeven wanneer mdw'ers zijn teruggekeerd naar Nederland.

Uitgezonden zijn de volgende zusters en broeders:

Corinne Anbeek, Zwolle (Operatie Mobilisatie, Moldavië)
 Jan en Margreet van Beest-Bons, Sliedrecht-Bethel (Oost Europa Zending, Oekraïne)
 René en Lydi van den Berg-Klingeman, Den Haag-Zuid (Wycliffe Bijbelvertalers, Papua New Guinea)
 Reint en Lydia Bergman-de Leeuw, Hasselt (Overseas Missionary Fellowship, Cambodja)
 Hetty Bloem, Leeuwarden (Zuid-Afrika)
 Edwin en Flora Brokaar-Cornet, R'dam-Capelle (Overseas Missionary Fellowship); *november 2009 teruggekeerd.*
 Esther Burgers, Veenendaal-Bethel (KwaThando, Zuid-Afrika)
 Berend Jan en Riekje Dikken-Harpe, Zwolle (De Verre Naaste (GKv), Wycliffe Bijbelvertalers)
 Willine Docters van Leeuwen, Dordrecht-Zuid (Jeugd met een Opdracht, Argentinië); *december 2009 teruggekeerd.*
 Jan en José van Eeken-Luimes, Emmen (Overseas Missionary Fellowship, Thailand)
 Daniëlle Fontijn, Dordrecht-Centrum (Frontiers)
 Margot de Greef, Drogéham (Mennonite Central Committee, Haiti)
 Robert de Heer, Papendrecht (People International)
 Marianne Hendriksen, Nunspeet (Heritage Reformed Churches - USA, Zambia)
 Gerda Hoeve, Haarlem (Jeugd met een Opdracht, Amsterdam); *mei 2008 overgegaan naar ander kerkgenootschap.*
 Laura de Jong, Eindhoven (Youth With A Mission, Rwanda); *vierde kwartaal 2009 teruggekeerd.*
 Nassim en Woudi de Jong-van der Toorn, Vlissingen (Wycliffe Bijbelvertalers/ JAARS, USA)
André en Dorien Kamphuis-de Kruijf, Ede (Wycliffe Bijbelvertalers, Tanzania)
 Freek en Dorothé Kruijf, Haarlem (Interserve)
 Jannie Kruize, Emmen (Babyhuis Ruama, Mozambique)
 Annette van der Linden, Veenendaal-Pniël (Interserve)
 Harry en Joke Lukens-Raidt, Enschede-Oost (Operatie Mobilisatie, MCDC, Zuid-Afrika)
 John en Marleen Madinda-van der Stelt, Amsterdam (Tear, World Vission, Tanzania)
 Lobke Muskee, Assen (CGK Assen, Egodeni, Zuid-Afrika); *juni 2007 teruggekeerd.*

Eva Niemeijer, Zwolle (CGK Zwolle, MCDC, Zuid-Afrika)
 Matthijs Ouwehand, Rijnsburg (Operatie Mobilisatie, Logos Hope); 1 november 2009 teruggekeerd.
 Arjan en Aartje Paas-Maaßen, Genemuiden (MAF)
 Gerwin en Petra Petersen, Harderwijk (Wycliffe Bijbelvertalers)
 Alice van Rijn, Almelo (Jeugd met een Opdracht, Zuid-Afrika); september 2007 teruggekeerd.
 Huub en Margriet van Roekel-den Herder, Dordrecht-Zuid (Cama Zending, Rep. de Guinée)
 Daniël en Jeannet van Saane-de Zeeuw, Dordrecht-Zuid (WEC, Gambia)
 Steven en Eveline Schepers-Biesemaat, Hatterm (Youth with a Mission, IJsland)
 Kees en Aletta Stout-Gelling, Amsterdam (Wycliffe Bijbelvertalers, Indonesië); 26 december 2009 teruggekeerd.
 Ernst-Jan en Edith Veldhuizen-Hoogendam, Bunschoten (Frontiers)
 Paula Verhage, Dordrecht-Zuid (City Life, Engeland); zomer 2007 teruggekeerd.
 Esther Visser, Urk-Maranatha (Overseas Missionary Fellowship, Philippines)
 Janske Vlietstra, Drachten (Shelter Ministries, Zuid-Afrika); 30 oktober 2008 teruggekeerd.
 Alida de Vries, Haarlem (Operatie Mobilisatie, Moldavië)
 Julia Wisse, Drogenham (Overseas Missionary Fellowship, Thailand); juli 2009 teruggekeerd.
 Janine Zandee, Goes (CGK Goes, Mozambique); 6 november 2008 teruggekeerd.
 Erwin en Ruth Zijlstra-Pluimers, Ermelo (International Teams, Roemenië).

10.7.5 Bezinning

Deputaten zijn voornemens zich in de komende synodale periode nader te bezinnen op de vraag aan welke verzoeken tot uitzending kan worden meegewerkt en met welke organisaties kan worden samengewerkt. Op een enkele uitzondering na is samenwerking met niet-kerkgebonden zendingsorganisaties eigen aan de formule van het mdw-werk zoals dat tot nu toe heeft plaatsgevonden. In enkele gevallen is bij nader inzien gebleken dat de werkwijze van een zendingsorganisatie niet overeenkomt met de uitgangspunten van zending in het bijzonder of met standpunten van onze kerken in het algemeen.

11. Op weg naar nieuw zendingswerk

11.1 Aanleiding

De generale synode van 2007 besloot 'deputaten op te dragen om zich te bezinnen op de mogelijkheden van concentratie op enkele aansprekende, meer grootschalige zendingsgebieden of zendingsprojecten' (§ 2).

11.2 Versnippering?

Op de achtergrond van de formulering 'meer grootschalige zendingsgebieden' speelden vragen in de vergadering bij de bespreking van het rapport van deputaten, in het bijzonder inzake de projectmatige aanpak van het zendingswerk: 'Leidt dat niet tot versnippering? En is het daarom niet beter een groot aansprekend project te zoeken?' (Acta 2007, art. 108). In de besprekingen van deputaten zijn deze vragen verschillende malen meegenomen. Deputaten hebben de indruk dat de beduchtheid voor versnippering van het zendingswerk te maken heeft met het mogelijke misverstand, dat zij op zoek zouden gaan naar evenveel verschillende projecten als er gemeenten in het kerkverband zijn. Het zendingswerk zou dan mettertijd opgedeeld worden in ongeveer honderdtachtig in omvang variërende projecten zonder enige onderlinge samenhang. De oorsprong van dit misverstand is wellicht de vergelijking met de werkwijze van veel andere (met name) hulpverleningsorganisaties, die lange lijsten met projecten over de hele wereld kunnen tonen. Ook zij hanteren een projectmatige aanpak, maar anders dan zending.

Bij de zending wordt onder de term 'projectmatige aanpak' verstaan, dat de kerken in Nederland ieder voor zich een deel van het bestaande zendingswerk als project aanvaarden. Het zwaartepunt in de term 'projectmatig' ligt dus niet in het opnemen of ondersteunen van allerlei nieuwe zendingsprojecten her en der in de wereld maar in de toedeling van een deel van het bestaande en door de synode goedgekeurde zendingswerk als project aan de plaatselijke kerk. Daarom heeft bij het zoeken naar nieuw zendingswerk (waarover later meer) het woord 'projectmatig' in deze zin ook geen enkele rol gespeeld.

In dit verband maken deputaten uw vergadering ook graag attent op een besluit dat mogelijk in het verlengde van bovengenoemd misverstand ligt. De synode besloot: 'goedkeuring te geven aan de projectmatige aanpak van het zendingswerk en zowel project- als overheadkosten evenredig per project in de projectbegroting op te nemen' (besluit 10 inzake deputaten Buitenlandse zending, art. 112, Acta 2007). In deze terminologie is opnieuw de vergelijking met de al genoemde hulpverleningsinstanties te herkennen. Vanzelfsprekend mag van dergelijke organisaties verwacht worden dat in de begroting en verantwoording van ieder project zowel de project- als de overheadkosten evenredig worden opgenomen. Deputaten hebben er geen moeite mee om uw vergadering inzicht te geven in de kosten en de overheadkosten van het zendingswerk, eventueel uitgesplitst per zendingsgebied. Deputaten kunnen dat echter onmogelijk inzichtelijk maken per afzonderlijk aan een van onze kerken toegedeeld zendingsproject. Wel maken deputaten uw vergadering erop attent dat in iedere aan een kerk verstrekte projectbeschrijving staat te lezen: 'De steun die van de kerk van ... wordt gevraagd is (gebaseerd op) de jaarlijkse landelijke omslag die de synode van de christelijke gereformeerde kerken vraagt voor het zendingswerk, uitgaand van het bedrag dat de synode van 2007 heeft vastgesteld (€ 11,20 per lid of (doop)lid, afgerond naar boven. In dit bedrag zijn ook begrepen de kosten die in Nederland gemaakt moeten worden om het zendingswerk te kunnen behartigen (uitvoeringskosten) en die ongeveer 18-20% bedragen. De jaarlijkse omslag is dus omgezet in een aansprekend project.'

11.3 Op weg naar 2010

Deputaten stelden halverwege 2008 vast, dat het jaar 2010 voor hen om verschillende redenen van bijzondere betekenis zou zijn. In of rond dat jaar zou het dienstverband van al onze missionaire predikanten ten einde lopen:

- ds. C.W. Buijs wegens emeritaat
- ds. J.C. Wessels wegens gemaakte afspraken
- ds. G. Vos wegens gemaakte afspraken

En er was meer:

de begroting over de jaren 2008-2010 die aan de synode van 2007 werd aangeboden, was in feite gebaseerd op het beleid van de jaren daarvoor - zij het dat er krachtig werd bezuinigd. Op nieuw beleid en de bekostiging daarvan bood deze begroting geen uitzicht. Wat hierin al wel zichtbaar werd, is dat

aan een aantal langdurige verplichtingen van zending een einde zou komen. Daardoor mocht verwacht worden dat er metertijd middelen zouden vrijkomen die anders of elders ingezet zouden kunnen worden, zonder substantiële uitbreiding van de begroting. Vandaar dat er alle redenen waren voor intensieve bezinning op de toekomst. Mede tegen de achtergrond van de door de synode goedgekeurde speerpunt *Onderwijs!*

11.4 Kaders

Voordat er een bespreking kon plaatsvinden van (de toekomst van) het werk in de verschillende zendingsgebieden en –projecten diende helder te zijn binnen welke kaders deputaten na 2010 wilden werken. Verschillende lijnen tekenden zich duidelijk af:

- de goedkeuring die de GS van 2007 hechtte aan de projectmatige aanpak (en de enthousiaste reactie van de kerken op deze benadering);
- de goedkeuring die de GS hechtte aan de speerpunt *Onderwijs!*;
- de opdracht van de GS 'om zich te bezinnen op de mogelijkheden van concentratie op enkele aansprekende, meer grootschalige zendingsgebieden of zendingsprojecten';
- de verschillende aflopende verplichtingen aan partners en personen (werkers) rondom het jaar 2010;
- de tendens om steeds meer steun te bieden aan verantwoorde projecten ook zonder dat wij mensen daarheen uitzenden.

11.5 Vragen

Beleidsmatig was er een aantal vragen dat beantwoord moest worden voordat er per gebied of project nieuw beleid kon worden vastgesteld:

- in het recente verleden was uitgesproken dat de woordverkundiging (en daarmee verbonden kerkplanting) als 'primair zendingswerk' beschouwd kan worden. Als voorbeelden dienden het werk in Indonesië, Botswana en Siberië. Betekende het woord 'primair' in dit verband ook dat deputaten primaat willen verlenen aan dit werk?
- deputaten diaconaat hebben als leidraad '*kerken helpen kerken (helpen)*'. Deze gedachte kon mutatis mutandis ook gehanteerd worden door zending: 'kerken helpen kerken missionair te zijn'. Gedacht werd aan:
 - gereformeerde kerken (Indonesië, Venda, KwaNdebele, Botswana)
 - andere kerken waarmee we in contact gekomen zijn (KwaNdebele, Mozambique, Siberië)
- zorgvuldig wilden deputaten beluisteren in welke missionaire behoeften partnerkerken geholpen wilden worden. Op welke vragen van de onder b) genoemde kerken konden zij antwoord geven? Maar ook: gaven zij in het zendingswerk tot nu toe ook antwoord op niet gestelde vragen en nimmer geuite behoeften?
- het permanent uitzenden van werkers was altijd een kostbare en tijdrovende aangelegenheid (opleiding; relatief korte verblijfsperiode) maar wordt ook in diverse landen steeds moeilijker (gemaakt). Lag het niet voor de hand lokale werkers meer te gaan ondersteunen? Moest er definitief voor die werkwijze gekozen worden - met deskundige begeleiding vanuit Nederland?

11.6 Bezinning

In de bezinning van deputaten werd uitgebreid aandacht gegeven aan het feit dat er straks - i.v.m. repatriëring en emeritering - op de familie Visser in Botswana na geen 'klassieke' zendingswerkers meer zijn. Dat zou een moment kunnen zijn om een andere benadering van het zendingswerk te kiezen. De vraag was of die keuze bewust gemaakt moest worden.

Bij het beantwoorden van die vraag was aan de orde welke taak zendingsdeputaten voor zich zagen.

Een viertal mogelijkheden dienden zich aan:

- samenwerken met lokale mensen en hen faciliteren bij hun zendingswerk;
- werken met een soort 'coach' die namens zending verschillende projecten langsgaat;
- opnieuw uitzenden van werkers;
- het zoeken van een nieuw terrein waar primair zendingswerk gedaan kan worden.

Deputaten waren van mening dat deze mogelijkheden elkaar onderling niet uitsloten. Op het ene terrein kon voor de ene benadering gekozen worden, op een ander terrein voor een andere.

Belangrijk was bezinning op de vraag naar de mogelijkheden van zending. Daarbij moest de kwestie van het 'ownership' van het werk goed in het oog gehouden worden. In het verleden zijn verschillende 'witte olifanten' geschapen: te grote en bovendien te westerse projecten die nauwelijks overdraagbaar bleken. De financiële last was en is te zwaar voor de lokale bevolking, waarbij een worteling van het project in de lokale kerk te weinig tot stand kwam. Daarnaast vroegen deputaten zich heel concreet af: 'worden wij ergens te hulp geroepen?'

11.7 Bestaand werk

Alvorens deputaten beslisten of nieuw zendingswerk ter hand genomen zou kunnen worden, diende eerst het bestaande werk te worden doorgelicht. Omdat de generale synode van 2007 de voorkeur gaf aan 'grote zendingsgebieden met mogelijkheden tot uitbouw en verdieping' werd gezien welk huidig zendingswerk daarvoor kansen zou bieden. Gedacht werd aan Indonesië, Botswana, Mozambique en Siberië.

Op verzoek van de kerken in *Indonesië* kunnen we bij dit terrein dat vanouds in onze kerken zo'n warme plaats heeft, betrokken blijven. Er zijn daar nieuwe kansen voor primair zendingswerk!

Wat betreft *Botswana* stonden deputaten eigenlijk voor een keuze. Te voorzien was dat het daar in de kerk na het vertrek van het gezin Wessels moeilijk zou gaan. Het gebied verlaten - afgezien van de aanwezigheid van de fam. Visser! - betekende dat het kerkenwerk sterk achteruit zou gaan. Er blijven zou moeten betekenen een nieuwe relatie, niet alleen met de kerk van D'kar maar met meer kerken. Het lag voor de hand om in *Mozambique* samen met de lokale kerken het onderwijs verder uit te breiden.

De wijze waarop het werk in *Siberië* werd ondersteund, werd als onbevredigend ervaren. Ook daar waren mogelijkheden tot uitbreiding.

Alle overwegingen leidden tot de conclusie: in het bestaande zendingswerk zouden Botswana, Mozambique en Siberië de gebieden zijn waarop de inspanningen van zendingsdeputaten zich dienden te concentreren. Voor contacten in een relationele sfeer kwamen vooral de kerken in Indonesië, Venda en KwaNdebele in aanmerking. Aan die kerken wordt weliswaar op verschillende manieren nog altijd steun gegeven, maar hun zelfstandigheid is evident (Indonesië en Venda) of neemt toe (KwaNdebele).

11.8 Bestaand werk gespecificeerd

De beleidsvoornemens kunnen per bestaand zendingsgebied als volgt onder woorden worden gebracht:

11.8.1 Indonesië

Weliswaar was 2009 het jaar waarin ds. C.W. Buijs zijn recht op emeritaat kon doen gelden - hij werd in november 65 - maar hij heeft besloten daarvan voorsnog geen gebruik te maken. In overleg met deputaten zet br. Buijs zich nog graag in tot en met 2011, om niet alleen het kleuterscholenproject verder te begeleiden maar ook het primaire zendingswerk dat zich heeft ontwikkeld in Mada' en Bunggu. Zowel het toerustingswerk in deze plaatsen als het kleuterscholenproject verhouden zich uitstekend tot ons speerpunt 'Onderwijs!' Tijdens een werkbezoek in 2011 zal met het synodebestuur van de Gereja Toraja Mamasa overlegd worden over onze toekomstige betrokkenheid bij het zendingswerk van deze kerken. De vraag is of en hoe de steun na het vertrek van br. Buijs voortgezet kan worden.

11.8.2 Venda

Verwacht mag worden dat de vijf gemeenten die door zending worden ondersteund (Niani, Funduzi, Soutpansberg, Mutale en Trans-Letaba) hoe langer hoe meer in staat zullen zijn zichzelf te bedruipen. De gemeente van Mutale is daarvan een bemoedigend voorbeeld, al moet worden aangetekend dat de randvoorwaarden voor zelfredzaamheid bij de andere gemeenten veel ongunstiger zijn: Mutale is gesitueerd rondom de hoofdstad Thohoyandou. In Venda heeft de gereformeerde kerkstructuur wortel geschoten. 'Sterke' predikanten hebben hun invloed gebruikt om de mensen het gereformeerd-zijn eigen te maken.

In de steun die nu gegeven wordt gaat het al om relatief kleine bedragen. De bestaande afspraken lopen tot 2016. Zorgpunt blijft het Iyani Bible and Training Institute. Weliswaar past het instituut perfect bij de speerpunt *Onderwijs!* van deputaten, maar de steun vanuit de Vendakerken zelf blijft problematisch. Daarin gaat het niet zozeer om onwil als wel om onvermogen. Deputaten zullen er in de komende periode naartoe werken dat zending de kerken in Venda in de toekomst alleen nog via Iyani ondersteunt, d.w.z. helpt bij het trainen van kader en het geven van cursussen.

11.8.3 KwaNdebele

- *De Gereformeerde Kerken van KwaNdebele*: vanaf 2005 fungeert ds. C.W. Buijs, die tweemaal per jaar ten behoeve van Mukhanyo Bible School in KwaNdebele verblijft, als raadsman voor de kerkenraad. Ook dat werk zal hij tot en met 2011 voortzetten. In 2008 werd bekend dat ds. William Moukangwe in militaire dienst ging; in 2009 verloren de kerken in br. Petrus Maredi door overlijden een zeer toegewijd evangelist. Er zijn inmiddels acht zelfstandige gemeenten geïnstitueerd, waarvan twee een eigen predikant hebben (beroepen). Deputaten zullen de opbouw van het kerkelijke leven in KwaNdebele blijven volgen en stimuleren.

- *Mukhanyo Bible School*

De speerpunt *Onderwijs!* komt bij uitstek tot haar recht in het onderwijsproject Mukhanyo. Ds. C.W. Buijs behartigt dit werk, waarvan hij de dagelijkse werkzaamheden in handen heeft gelegd van ds. Tshabangu. Omdat de laatste jaren concentratie op voorgangers en kaderleden van kerken heeft plaatsgevonden, is het aantal cursisten afgenomen. Met betrekkelijk weinig middelen kunnen deputaten het werk van de MBS ook na het vertrek van ds. Buijs voortzetten.

- *Mukhanyo Theological College*

De financiële betrokkenheid van deputaten bij MTC beperkt zich voor de toekomst tot het verstrekken van studiebeurzen onder bepaalde voorwaarden en het kosteloos beschikbaar stellen van grond en gebouwen. In de komende synodale periode willen deputaten overleggen met (het bestuur van) MTC om te bezien op welke wijze grond en gebouwen kunnen worden overgedragen met inachtneming van het oorspronkelijke voornemen deze eigendommen ten goede te laten komen aan de lokale (kerkelijke) partners in MTC. Met de nieuwe leiding van het MTC zijn tijdens een werkbezoek in maart 2010 goede afspraken gemaakt over de communicatie.

11.8.4 Botswana

Het werk van br. H. Visser is langetermijnwerk. Als zodanig dient het - onder het voorbehoud dat de gezondheid van br. Visser dat toelaat! - te worden voortgezet tot de Bijbel volledig in het Naro beschikbaar is. De vertaling van het Nieuwe Testament zal vermoedelijk eind 2011 in druk verschijnen. De uitgave van het Oude Testament laat nog geruime tijd op zich wachten. De deskundige inzet van br. Visser als taalconsulent in zuidelijk Afrika verdient steun.

Ds. Wessels is in mei 2010 gerepatriëerd. De tot voor kort enige 'eigen' predikant in het gebied, ds. Gaobolelwe Ngakayaja, nadert zijn emeritaatsgerechtigde leeftijd. Twee jonge predikanten uit de eigen bevolking werden in mei 2010 in hun ambt bevestigd: ds. Olebogile Derek en ds. Rethabile Sibeko. Beiden hebben aan een theologisch instituut gestudeerd en mogen bekwaam geacht worden het werk van ds. Wessels over te nemen. Naast hen werd een ouderling na jarenlange studie op lager niveau bevestigd als predikant: ds. Oster Khocg'o. De positieve kerkelijke ontwikkelingen die in Venda en KwaNdebele gesignaleerd zijn, hebben een bescheiden evenknie in Botswana. Wel op een opmerkelijke manier: de verschillende(!) gereformeerde kerken in het westen van het land, samen de R(eformed) C(hurches of) B(otswana), hebben geconfedereerd over de vraag hoe zij samen de toekomst in willen. Deputaten hebben het voornemen in de toekomst een breder kerkelijk leven in het westen van Botswana te steunen dan tot nu toe werd gedaan. Een plan daarvoor is door de samenwerkende kerken ingediend. Dat zou onder meer kunnen betekenen dat het draagvlak voor het werk van br. Visser aanzienlijk toeneemt.

11.8.5 Mozambique

In de lente van 2011 hoopt ds. G. Vos te repatriëren. Deputaten willen ook na zijn vertrek de steun aan het onderwijswerk (*Onderwijs!*) in Mozambique voortzetten. Br. Vos streeft ernaar het team van InForTeM goed geïnstrueerd achter te laten, zowel voor het decentrale onderwijswerk (ETE) op het platteland als voor de Bijbelschool (EBOM) in Mocuba.

Net als in de afgelopen jaren zullen deputaten de komende jaren werken aan een goede relatie met de kerken die van de geboden onderwijskansen gebruik maken. Bij hen zal het besef moeten groeien dat het werk niet alleen voor hen maar ook *door* hen gedaan moet worden. Dat betekent niet alleen het aanleveren van mensen voor het InForTeM team maar ook van de benodigde middelen. Deputaten zijn zeer terughoudend in het samenwerken met (buitenlandse) sponsors. Mogelijkheden worden onderzocht om met lokale middelen te voorzien in eigen behoeften van de Bijbelschool. Het is nadrukkelijk niet de bedoeling het werk buiten lokale proporties te laten groeien.

11.8.6 Zendingsprojecten

- *IFES*: deputaten hebben in 2008 een nieuwe overeenkomst gesloten met IFES in verband met het vertrek van ds. A. van der Maarl naar Eindhoven. De organisatie is financieel gesteund tot en met half 2010. Daarmee is naar de letter en naar de geest de overeenkomst die in 2002 werd gesloten nagekomen.

- *Brazilië*

In 1997 is een overeenkomst gesloten tussen deputaten en het Departement voor de Zending van de Igreja Evangélica Reformada (IER) in Brazilië. Deze overeenkomst heeft betrekking op samenwerking in missionair werk in grote steden in het land. Het werk werd allereerst gericht op Curitiba. Uitgangspunt van het werk was discipelschapstraining, zo mogelijk met inzet van leden van de IER en met hulp van een of meerdere lokale zendingswerkers uit Brazilië. De kosten van het zendingswerk werden gezamenlijk volgens een afgesproken verdeelsleutel (1/3^e IER, 2/3^e deputaten BZ) gedragen. De overeenkomst is beëindigd per december 2009.

Deputaten hebben de synodale opdracht 'het verblijf en de studie van ds. João de Geus Los te begeleiden' (Acta 2007, besluit 24) uitgevoerd. Met een getuigschrift van de TUA is ds. De Geus Los teruggekeerd naar Brazilië, waar hij zich verbonden heeft aan de kerk van Castrolanda.

- *Siberië*

De voornemens met betrekking tot Siberië vindt u in §12.2.3

12. Nieuw zendingswerk: mogelijkheden en keuzes

De jaren 2008 en 2009 hebben voor deputaten voornamelijk gestaan in het teken van de bezinning op nieuw zendingswerk. Het moderamen legde de taak tot bezinning eerst bij de dsc's die ook met het oog op de toekomst het eigen werk dienden te evalueren. De resultaten van dat werk hebt u hier boven beknopt kunnen lezen (§ 11.8). Daarnaast vroeg het moderamen aan alle deputaten om te zien naar nieuwe mogelijkheden voor zendingswerk.

12.1 Deputatenvergadering juni 2009

In de deputatenvergadering van juni 2009 werden de volgende mogelijkheden voor nieuw zendingswerk doorgenomen:

12.1.1 Zendingwerk in China: lange tijd stond China alleen op het programma bij zendingsorganisaties die trachtten in de illegaliteit mensen te bereiken. Nu het land meer dan voorheen open staat voor contacten met de rest van de wereld, dienen zich ook nieuwe mogelijkheden voor zendingswerk aan. Dat is vanzelfsprekend niet alleen deputaten opgevallen. China staat volop in de aandacht en er is een grote openheid voor het evangelie. Er zijn erkende en niet-erkende kerken. De moeilijkheid is de complexiteit van het land. Omdat er vanuit Nederland al zeer veel aandacht voor China is (onder meer vanuit de NZR en de PKN maar ook bijvoorbeeld van Bonisa, de GZB en de ZGG) hebben deputaten besloten niet te kiezen voor China als nieuw zendingsgebied. Wel ondersteunen deputaten hun affiniteit met China - zoals die zichtbaar werd in de jarenlange betrokkenheid bij het werk van IFES-BIS onder buitenlandse studenten, van wie velen uit China komen.

12.1.2 Zendingwerk in Thailand: hier dienden zich twee mogelijkheden aan. In samenwerking met ZOA kan gewerkt worden aan christelijk onderwijs in vluchtelingenkampen langs de grens met Myanmar. Bekend is overigens dat er al verschillende kerken in deze vluchtelingenkampen werken. De tweede mogelijkheid is om in samenwerking met de OMF (Overseas Mission Fellowship) en de GZB (Gereformeerde Zendingbond) primair zendingswerk te doen in Isaan. In dat gebied werken momenteel zendingswerkers van de GZB maar ook mdw'ers van de kerk van Emmen, br. en zr. Van Eeken. Deputaten staan sympathiek tegenover de mogelijkheden die zich in Isaan aandienen.

12.1.3 Zendingwerk in Burundi: steun voor de de EPRB (Eglise Protestante Réformée de Burundi). In juni 2008 heeft ds. Bararu (predikant van de Eglise Protestante Réformée du Burundi, EPRB) op kosten van zijn eigen kerkgemeenschap een stagebezoek van een maand aan de CGK van Culemborg gebracht. Hij is een van de predikanten van de EPRB. De CGK Culemborg is via het werk in het plaatselijke AZC in contact gekomen met de EPRB. Er bestaat onder de predikanten een sterk verlangen om onderwezen te worden in de reformatorische belijdenisgeschriften en de gereformeerde theologie. Deze mogelijkheid is zendingsdeputaten via de kerk van Culemborg aangereikt en werd in de deputatenvergadering met instemming begroet.

12.1.4 Zendingwerk in Siberië: hier gaat het om een substantiële wijziging in en uitbreiding van de steun die deputaten nu al geven aan het werk van de Stichting Friedensstimme in Tajmyr, Siberië.

Zending steunt dit werk al langere tijd. De generale synode keurde die steun bij herhaling goed, zodat deze nu sinds het jaar 2000 zonder onderbreking wordt gegeven. Intussen groeide het aantal in Tajmyr gevestigde evangelisten van twee naar zes. Door herstructurering van het werk van zending en een financiële reconstructie is de steunverlening in 2006 en volgende jaren onder druk komen te staan. Deze situatie achtten deputaten al langere tijd niet bevredigend. Daarom hebben zij overlegd met Friedensstimme en de Russische broeders van de Broederraad van de Baptisten om te bezien of het gebied Tajmyr kan worden geïntegreerd in het eigen zendingswerk van zendingsdeputaten. Daarvoor zouden dan duidelijke afspraken met de betrokken partijen moeten worden gemaakt. Heel kort gezegd komt de verandering erop neer dat de rollen worden omgedraaid: niet zending steunt Friedensstimme maar Friedensstimme faciliteert zending in het verlenen van steun aan het zendingswerk van de Evangelische baptisten in Tajmyr.

12.1.5 Krokodilrivier, ds. Petrus Grové: dit project hebben deputaten aangereikt gekregen via oud-zending ds. M. Rebel. Deputaten zijn van mening dat het niet op hun weg ligt om een gemeente die is ontstaan vanuit zendingswerk door een van de kerken van de GKSA over te nemen. Met grote regelmaat worden deputaten benaderd om in kleine projecten waaraan sponsoren zich onttrekken, te helpen. Op dergelijke verzoeken wordt niet ingegaan.

Deputaten gaven in de junivergadering van 2009 aan de bureaumedewerkers de opdracht de mogelijkheden in Thailand (in samenwerking met OMF en GZB), Burundi en Siberië (in samenwerking met Friedensstimme) nader te verkennen en daarvan verslag te doen in de decembervergadering van 2009. Tot de opdracht behoorde ook het brengen van oriënterende bezoeken aan deze gebieden.

12.2 Extra deputatenvergadering november 2009

In een bijzondere vergadering van deputaten op 11 november 2009 werd door middel van de notulen

van moderamenvergaderingen en verslagen van werkbezoeken aan Burundi, Thailand en Moskou aan deputaten verslag gedaan van de voortgang in de zoektocht naar nieuwe zendingsgebieden. Tijdens de werkbezoeken is aan de hand van een vragenlijst een aantal relevante zaken geïnventariseerd. Dat maakt het gemakkelijk de (on)mogelijkheden in de verschillende gebieden met elkaar te vergelijken. Bovendien kunnen daardoor hieronder overzichten worden gegeven in telkens dezelfde opzet.

12.2.1 Burundi

12.2.1.1 Land

Burundi ligt in centraal Afrika ten oosten van de Democratische Republiek Congo en grenst verder aan Rwanda en Tanzania. De oppervlakte van het land is bijna 28.000 vierkante kilometer en daarmee is Burundi ongeveer 0,8 keer zo groot als Nederland. Het landschap is heuvel- en bergachtig. De Congo-Nijl-kam (een randgebergte) loopt door in Burundi, langs de Rusizivallei en het Tanganyikameer. Alleen de hoogste delen zijn met bos bedekt (het Kibira Nationaal Park). Ten oosten van het randgebergte is een plateau met een gemiddelde hoogte van 1700 meter. Langs de noordoost grens met Tanzania stroomt de Ruvubu, de bronrivier van de Nijl. Noordoost-Burundi is relatief vlak en omvat meren, moerassen en parksavannes. Het zuidoosten bestaat uit de relatief droge Kumosolaagte. Mount Heha is met 2670 m het hoogste punt van het land, Lake Tanganyika met 772 meter het laagste.

Anders dan de meeste Afrikaanse landen was Burundi ten tijde van de kolonisatie al een staatkundige eenheid. Het koninkrijk werd in 1899 toegevoegd aan Duits Oost-Afrika en kwam in 1916 onder Belgisch bestuur. In januari 1962 werd Burundi onafhankelijk. De geschiedenis van het land wordt gekenmerkt door veelvuldige wisselingen van politieke elite, waarbij dikwijls sprake is van gewelddadige opstanden (in het bijzonder in 1965, 1969, 1972, 1988 en 1993). Vooral in 1972 is veel bloed vergoten: er kwamen circa 250.000 mensen om. Ongeveer 150.000 mensen ontvluchtten het land, onder meer naar het toenmalige Zaire en naar Tanzania, waar een grote groep nog steeds verblijft.

12.2.1.2 Oorsprong

Dit kerkgenootschap is in het begin van dit millennium geïnstitueerd en wil te midden van 230 andere denominaties (voornamelijk charismatisch en rooms-katholiek) heel bewust het spoor van de Reformatie volgen. Dit verlangen is ontstaan uit de behoefte naar de eenvoudige verkondiging van het Woord en de wens te mogen weten wat de Heere in zijn Woord zegt. De EPRB heeft dan ook, naast de Apostolische geloofsbelijdenis, de geloofsbelijdenis van Athanasius en van Nicéa, heel bewust de Drie Formulieren van Enigheid aanvaard. De EPRB bestaat uit een veertiental gemeenten met zeven predikanten en een ledenaantal van ongeveer 1200 zielen. Van de predikanten heeft er één, ds. J. Bararu, een vierjarige theologische opleiding genoten. De anderen hebben slechts enige vorming, voornamelijk gegeven door ds. Bararu zelf. De EPRB is een zeer jong kerkgenootschap (sinds 2003) dat pertinent reformatorisch wil zijn te midden van ongeveer 230 andere denominaties. Ze wil daadwerkelijk de Bijbel een richtsnoer voor leer en leven laten zijn en verlangt daarom naar goed Bijbels onderwijs in prediking en catechese. Ze is enkele jaren geleden in contact gekomen met br. I. Nimpagaritse. Br. Nimpagaritse heeft als vluchteling uit Burundi in Nederland de A-status verkregen en is door contacten met de CGK Culemborg in het AZC van harte lid geworden van de CGK Culemborg. Vanuit Nederland heeft hij een hulpproject voor weeskinderen opgezet voor de door de burgeroorlog verscheurde regio waar hij zelf uit afkomstig is, daarbij o.a. geholpen door deputaten diaconaat. Tijdens een bezoek aan dat weeshuis 'la Maison Wartburg' in oprichting is het contact met de EPRB tot stand gekomen en heeft hij hen doorgegeven wat hij zelf in de Christelijke Gereformeerde Kerk vanuit Gods Woord heeft mogen leren.

De EPRB heeft dezelfde belijdenissen als de CGK en hun kerkelijk leven is ook op ongeveer dezelfde manier gestructureerd.

12.2.1.3 Hulpvraag

De hulpvraag die de EPRB deputaten heeft gesteld, was in eerste instantie afkomstig van ds. Bararu en kwam via ds. L.A. den Butter in de zomer van 2008 bij de deputaten terecht. Ds. Bararu was met ds. Den Butter in contact gekomen via br. Nimpagaritse.

De vraag was in feite: zou de CGK bereid zijn de EPRB te helpen bij het opleiden van het kader van de kerk en dan m.n. de predikanten om hen beter Bijbels, reformatorisch (en voor de Burundese situatie relevant en contextueel) te leren preken?

Vooraf op dat punt van het leren reformatorisch en Bijbels te preken heeft br. Bararu nadruk gelegd. Hij heeft tijdens zijn studie kennis gemaakt met het gedachtegoed van de Reformatie en is daardoor gegrepen. Hij heeft in Kinshasa en Yaoundé gestudeerd op een beurs van de Wereldraad van Kerken te Geneve. Enkele van zijn tutoren waren duidelijk gereformeerd (uit Zwitserland) en een enkeling Presbyteriaan (uit Amerika). De rest was Anglicaan. Daardoor heeft hij ook betrekkelijk veel kennis van de reformatorische theologie. Hij kreeg van enkele mensen ook boeken uit de reformatorische hoek.

Later heeft hij in Kameroen kennis gemaakt met ds. Eric Kayayan, predikant van de GKSA Rietvallei met een speciale opdracht voor Franssprekend Afrika. Met br. Kayayan heeft hij ook nog regelmatig contact. Nadat br. Bararu terugkwam in Burundi heeft hij gezocht naar een gereformeerde kerk, maar die niet gevonden. In 2003 is hij toen - na overleg met kennissen en vrienden - een Gereformeerde kerk begonnen. De eerste dienst waren er elf mensen in de kerk. In 2010 had de EPRB ongeveer 1200 leden verspreid over veertien gemeenten.

Voor de inrichting van het kerkelijke leven is vooral dankbaar gebruik gemaakt van een Frans boek over liturgie en van de kennis, opgedaan tijdens de reis die br. Bararu naar Nederland heeft gemaakt.

12.2.1.4 Plaats in de samenleving

Op een bevolking van bijna 8,5 miljoen is ± 80% christen, ± 18% animist en ± 2% moslim. Ruim 10% van de bevolking woont in de hoofdstad Bujumbura.

Er zijn ongeveer 230 verschillende denominaties, geconcentreerd rond de hoofdstad Bujumbura, waarvan het merendeel charismatisch of pinksterachtig is. Deze groeperingen hebben hun oorsprong vooral in de omliggende landen. Daartoe worden ook de zg. 'onafhankelijke' kerken gerekend. De RKK is de grootste kerk, ± 65% van de bevolking is lid, naar verluidt ruim 5 miljoen mensen. 15% van de bevolking wordt gerekend tot de protestantse, evangelische en charismatische groeperingen. Er is een evangelisch Lutherse en vrije Lutherse kerk. De eerste voelt zich meer verbonden met de Lutherse kerk wereldwijd, de andere meer met Afrika. Sedert 1935 zijn er Anglicanen in Burundi. Er is één presbyteriaanse kerk. De baptisten in het land hebben vooral banden met Denemarken. Dit zijn al oudere

kerken (rond 1928 ontstaan) met veel onderlinge verschillen. Ook zijn er twee groepen methodisten, de vrije en de verenigde. Er is een universiteit die uitgaat van de vrije methodisten.

12.2.1.5 'Onderwijs!'

De EPRB is er stellig van overtuigd dat de Heilige Geest de kerk zal moeten leiden in het kerk-zijn in deze tijd. Daarnaast gelooft ze dat zij zich zeer moet inspannen om daadwerkelijk kerk te zijn in Burundi. Die inspanning wil de kerk met name leveren op het terrein van onderwijs. Ze heeft kennis nodig van heel veel zaken, maar vooral van de Reformatorische Theologie en hoe die praktisch moet worden uitgewerkt in de levens van de gemeentelieden om in deze tijd in Burundi op een relevante en contextuele wijze kerk te zijn. De kerk vraagt om hulp bij dat onderwijs. Ze ziet dat als eerste taak bij het helpen bouwen van de kerk.

De predikanten vertellen dat de leerstof van ds. Bararu hen al heel ver heeft gebracht, maar dat ze verder willen en dat de kerk ook verder moet. Bijscholing van de huidige predikanten alleen is daarom niet voldoende. Ook zal veel aandacht gegeven moeten worden aan de opleiding van jonge predikanten, van ouderlingen en diakenen en andere leidinggevendenden. Daarom willen ze niets liever dan dat onze kerken helpen Gods Woord in de gemeenten te brengen. Spr. 27:17 wordt daarbij aangehaald: 'Zoals men ijzer scherpt met ijzer, zo scherpt de ene mens de andere'. Het onderwijsniveau waaraan de kerken behoefte hebben, varieert tussen (ons) mbo en hbo.

12.2.1.6 Kader

Van de huidige zeven predikanten van de EPRB hebben er drie het havo-niveau of hoger en vier halen dat niveau niet. Van de kerkenraadsleden zijn er in totaal elf ouderlingen in vier gemeenten die minstens het havo-niveau hebben. In de andere gemeenten hebben de kerkenraadsleden allen een lager niveau. De predikanten worden nu niet door de gemeenten betaald maar hebben ieder een eigen inkomen. Zij zijn dus zg. tentenmakerpredikanten. In eigenlijk alle gevallen hebben ze inkomen uit hun landbouwactiviteiten. Gezien het project dat de kerken bij deputaten hebben ingediend om predikanten van een bescheiden 'inkomen' te voorzien, is het wel hun bedoeling dat predikanten 'vrijgesteld' worden. Of elke predikant daar ook de benodigde gaven voor heeft, is nog niet duidelijk. Het kerkelijke werk dat in de gemeenten gebeurt, wordt bekostigd uit de collecten tijdens de erediensten. Wil men eens iets extra's doen dan wordt daarvoor apart gecollecteerd.

12.2.1.7 Taal; communicatie

Kirundi en Frans zijn de officiële talen van Burundi. Verder worden er lokale talen gesproken en hier en daar wat Swahili. Voor de communicatie zal vooral Frans gebruikt moeten worden; dat geldt ook voor docenten die eventueel vanuit Nederland aan de EPRB beschikbaar worden gesteld. Er kan met het kader van de kerken gecommuniceerd worden via de digitale snelweg.

12.2.1.8 *Voornemen deputaten*: deputaten zijn voornemens de EPRB in de jaren 2010-2013 te ondersteunen in hun toerustingswerk voor predikanten. Dat zal geschieden op projectbasis, door de tijdelijke uitzending van predikanten en/of hoogleraren, die desgevraagd bereid en in de gelegenheid zijn en gesteld worden een of meerdere cursussen te verzorgen. Op incidentele basis kunnen zgn. *Plusprojecten* worden uitgevoerd. In de begroting 2011-2013 wordt jaarlijks € 20.000,- voor steun aan de kerken in Burundi opgenomen.

12.2.2 Thailand

12.2.2.1 Land

Het hele noordoosten van Thailand (ongeveer ter grootte van Frankrijk) wordt Isaan genoemd. De noordelijke en oostelijke grenzen met Laos worden gevormd door de rivier de Mekong. De zuidelijke grens met Cambodja is een laaggebergte. De zuidelijke en westelijke overgang naar de rest van Thailand is ook een laaggebergte, de Petchabunbergen. Een groot gedeelte van Isaan bestaat uit het Khorat Plateau. Isaan is de armste regio van Thailand. Het gemiddelde maandsalaris ligt beneden de 3000 baht, (€60,-) per maand. Landbouw is de belangrijkste economische activiteit in de regio, maar door de schrale grond en de natuurlijke omstandigheden op het plateau is de opbrengst van de landbouw lager dan in centraal Thailand.

12.2.2.2 Oorsprong

Deputaten zijn op het spoor van mogelijk zendingswerk in Thailand gezet door contacten met br. en zr. Jan en José van Eeken, al enige jaren in Isaan werkzaam als mdw'ers voor Overseas Mission Fellowship (OMF). Enkele jaren geleden ontmoette ds. G. Drayer op doorreis dit echtpaar in buurland Cambodja. De zeer geregelde en gewaardeerde stroom informatie van de fam. Van Eeken zorgt ervoor dat zending goed op de hoogte blijft van hun werk. Daarnaast is er contact gelegd met het Nederlandse kantoor van OMF (olv. dhr. Willem van Dis), waarmee deputaten overigens al jaren samenwerken bij de uitzending van mdw'ers. Met een team dat wordt geleid door de Nederlander dr. Marten Visser en dat in de naaste toekomst met enkele Nederlandse gezinnen (allen vanuit de GZB) wordt versterkt, richt OMF zich op het laten ontstaan van kerken in de nog onbereikte districten van Isaan. Vanouds heeft OMF in Thailand goede relaties met de ACT (Associated Churches of Thailand).

12.2.2.3 Hulpvraag

De hulpvraag is bij deputaten neergelegd door OMF op aandringen van de mdw'ers in Thailand. Het is de strategie van OMF om per dorp/stad/regio *tijdelijk* hulp te bieden. Is er eenmaal een kerk of huisgemeente ontstaan (d.w.z. een groep mensen die op zondag samenkomt voor een eredienst), dan zullen de werkers van OMF die kerk ondersteunen totdat zij zelfstandig verder kan. Er wordt niet op voorhand gestreefd naar het totstandbrengen van een kerkgebouw - in ieder geval wordt niet verwacht dat er met middelen vanuit het buitenland gebouwd wordt. De plaatselijke gemeente wordt ingezet voor evangelisatiewerk in de naaste omgeving, waarbij de werkers van OMF assistentie verlenen. Er is binnen de werkwijze van OMF ruimte voor inbreng van de zending van de Christelijke Gereformeerde Kerken. Het team dat aan het werk is in Isaan bestaat uit leden met een gereformeerde achtergrond en het ligt in de bedoeling meer werkers met die achtergrond te zoeken. Daarbij wordt in de eerste plaats de Bijbelgetrouwheid van gereformeerde werkers gewaardeerd. Hoewel ten aanzien van bijvoorbeeld de doop flexibiliteit noodzakelijk is (in de ACT kerken is de doop op belijdenis van het geloof algemeen gebruik), wordt er momenteel gesproken over de mogelijkheid ook aan de *kinderdoop* een plaats te geven. Het verstrekken van literatuur, leatuur en audiovisueel materiaal wordt op hoge prijs gesteld. Deputaten willen door werkers uit te zenden (zeer) jonge kerken ondersteunen in hun opbouw en

ontwikkeling. Dat gebeurt in relatief arme gebieden, maar er staat beslist geen financiële hulpvraag voorop. Wel is er in Isaan duidelijk sprake van een 'witte vlek' in Thailand.

12.2.2.4 Plaats in de samenleving

Thailand is in het algemeen een voor Aziatische begrippen welvarend land met een goede infrastructuur. Armoede is vooral te vinden in het Isaangebied. Er is gelukkig nauwelijks honger. Thailand heeft een bevolking van ongeveer 64 miljoen mensen, van wie 75% Thais zijn en 14% Chinees. De 11% Maleisische moslims wonen in Bangkok en in het zuiden. In het noorden wonen animistische stammen. Zoals in de meeste landen in Zuidoost Azië is er een beweging van het platteland naar de stad. Thailand heeft een aantal grote problemen zoals: drugs, aids en prostitutie. De samenleving is doortrokken van het Boeddhisme met sterk animistische trekken. Ongeveer 95% van de bevolking in Thailand is boeddhist, 3% moslim en 0,5% christen. Er is officieel vrijheid van godsdienst, wat verschillende vormen van zendingswerk mogelijk maakt. Weerstand tegen het christendom komt vooral aan de oppervlakte waar de bekering tot Christus sociale gevolgen heeft: men plaatst zich buiten wat gangbaar is in de samenleving. Het zendingswerk van OMF richt zich erop met lokale mensen en middelen te komen tot kerkplanting. Zendingswerkers werken daarbij als katalysatoren.

Er wonen in Isaan meer dan 20 miljoen mensen. Van deze mensen zijn ongeveer 18 miljoen etnisch Isaan. Er zijn in het gebied 32000 protestantse christenen, 0,16% van de bevolking. Minder dan 100.000 mensen zijn rooms-katholiek. Er zijn in Isaan 725 protestantse kerken met gemiddeld minder dan 50 leden. In 130 districten met gemiddeld 50.000 inwoners is nog geen protestantse kerk. Daarop richt het zendingswerk van OMF zich in het bijzonder. Momenteel werken ongeveer 100 zendingen in Isaan. De helft daarvan bevindt zich in een stad met een universiteit. In de meeste van de 19 provincies van Isaan is geen geregistreerde zending.

Het protestantisme in Thailand valt uiteen in drie hoofdstromen, die elkaar in grootte niet veel ontlopen. Allereerst zijn er de kerken binnen de Church of Christ in Thailand (CCT), het meest traditionele kerkgenootschap, gedomineerd door presbyterianen. De niet-charismatische evangelische kerken ontstonden veelal na de Tweede Wereldoorlog door kerkelijke zending (ACT). Tot slot zijn er de charismatische evangelische kerken, vooral in de steden. Omdat het aantal protestantse christenen per jaar met 3,5 procent sneller toeneemt dan de bevolking, neemt het aandeel van het protestantisme onder de Thai toe. Deze waarneming wordt gesteund door het feit dat tweederde van alle Thaise protestantse gelovigen eerstegeneratiechristenen zijn.

De kerken en gemeenten aangesloten bij ACT zijn Bijbelgetrouwe kerken met een evangelische uitstraling. Zij kunnen in het algemeen traditioneel of zelfs calvinistisch genoemd worden. Vanuit de zendingsoptiek en geschiedenis kent men de geloofsdoop. Doordat er verschillende zendingen vanuit diverse tradities meegewerkt hebben, ziet men die verschillen op een gebalanceerde manier terug in de diversiteit. Kerkenwerk dat door anderen gedaan wordt, zoals het werk van OMF'ers, valt in principe onder de ACT. OMF wil trouw blijven aan deze relatie met de ACT en geen activiteiten stimuleren die daaraan schade zouden kunnen doen.

12.2.2.5 Onderwijs!

Wanneer bij *Onderwijs!* gedacht wordt aan het toerusten en onderwijzen van jonge christenen, is er alle ruimte om te werken vanuit dit speerpunt van zending. In het evangeliseren wordt de nadruk gelegd op het bereiken van families, chronologisch Bijbelonderwijs, gebruik van de eigen cultuur en taal (vooral op het platteland), het aanmoedigen van nieuwe gelovigen om snel een eigen huisgroep te gaan leiden, het gebruik van methoden die door de Isaners zelf gereproduceerd kunnen worden en tenslotte het bevorderen van creativiteit in het planten van kerken die financieel zelfstandig, dus onafhankelijk zijn.

Een nieuw deelproject is door OMF gestart in 2009. Eens per maand wordt door teamleider Marten Visser in Bangkok een toerustingbijeenkomst gehouden voor Isaners die een kerk willen planten in hun geboortestreek. Hierbij wordt voor elkaar gebeden, worden ervaringen en tips uitgewisseld en wordt toerusting gegeven voor het geven van Bijbelonderwijs tijdens het volgende bezoek aan 'huis'. Eens per maand maken de deelnemers een reis naar hun geboortedorp, 300 tot 800 km van Bangkok vandaan, waar ze een weekend verblijven om te evangeliseren. En eens per jaar stuurt het Isaanteam de Bijbelbus mee met iedere evangelist, zodat er wat grotere bijeenkomsten belegd kunnen worden. De Bijbelbus is uitgerust met een videoscherm, een geluidsinstallatie en een voorraad lectuur. Het Isaanteam biedt de evangelisten training en materialen aan die ze kunnen gebruiken in hun evangelisatie. De reiskosten naar hun geboortedorp zullen zij die op pad gaan zelf moeten dragen, om er zeker van te zijn dat er werkelijk mensen gaan die zelf een offer willen brengen in dienst van het evangelie.

12.2.2.6 Kader

Het kader van de jonge kerken in Isaan wordt vooralsnog gevormd door de zendingswerkers ter plaatse. Zoals hierboven in paragraaf 12.2.2.5 beschreven, streven zij ernaar zo snel mogelijk lokale mensen in te zetten voor het kerkenwerk. Waar gemeenten gevormd zijn, wordt de leiding in handen gelegd van mannen en vrouwen die op een eenvoudig niveau ertoe in staat zijn een eredienst op te zetten en te leiden. Mannen gaan voor in de dienst die soms door vrouwen 'geregisseerd' worden, d.w.z. dat zij de gemeente aanwijzingen geven voor de gang van zaken. Ook in de evangelisatie in de dorpen wordt gebruik gemaakt van lokale krachten, bijvoorbeeld wanneer de evangelisatiebus wordt gebruikt. Voor de opbouw van het kerkelijke leven is het uitgangspunt van OMF en het Isaanteam, dat er geen buitenlandse gelden worden aangewend. De mensen moeten vanaf het begin hun eigen kerkelijke leven dragen en uitbouwen.

12.2.2.7 Taal; communicatie

De taal die het meest gesproken wordt in de regio is het Isaan. Op de scholen wordt lesgegeven in het Thai en deze taal wordt dan ook door vrijwel iedereen gesproken. In het zuiden van de regio in de provincies grenzend aan Cambodja wordt ook het Khmer en lokale varianten daarvan gesproken. De mensen noemen zichzelf Kon Isaan en soms ook wel Kon Lao. Cultureel gezien is het grootste deel van de regio op Laos georiënteerd, maar de integratie in de moderne Thaise staat is over het algemeen succesvol. Er zijn mensen die Engels spreken, helemaal in de grote steden. Op het platteland wordt Thai of Isaan gesproken. De digitale snelweg is in Thailand ontsloten.

12.2.2.8 *Voornemen deputaten*: deputaten zijn voornemens het zendingswerk in Thailand in de jaren 2010-2013 te ondersteunen en ook in de jaren daarna daarmee door te gaan. Dat zal geschieden door in samenwerking met OMF en de GZB zendingswerkers (mdw'ers) uit te zenden. Op incidentele basis

kunnen zgn. *Plusprojecten* worden uitgevoerd. In de begroting 2011-2013 wordt voor 2011 een bedrag van € 70.000 opgenomen, wegens te verwachten uitbreiding van het werk oplopend tot € 160.000 in 2013.

12.2.3 Siberië

12.2.3.1 Land

Rusland, officieel de Russische Federatie, is een land, gedeeltelijk gelegen in Europa en gedeeltelijk in Azië. Het land ligt echter vanuit een politiek perspectief in Europa, omdat de belangrijkste delen ervan in het Europese deel liggen en ruim 70% van de bevolking hier woont.

Het schiereiland Tajmyr ligt in Rusland boven de poolcirkel, in het noorden van Siberië. De bodem is rijk aan delfstoffen, waardoor er, vanwege de hogere beloning, veel mensen uit alle delen van de voormalige Sowjetunie naartoe zijn gekomen. De (hoofd)stad Norilsk is gebouwd nadat de eerste geologische expeditie er in en na 1919 nikkel vond. In de communistische tijd zijn daarbij veel gedeporteerden als arbeiders ingeschakeld. Het totaal aantal bewoners is ca. 300.000. Van de oorspronkelijke inwoners: Nganasanen, Dolganen en Nentsen leven er in Tajmyr nog ca. 20.000. Op deze verspreid wonende mensen, van wie velen nog animisten zijn, is het evangelisatiewerk van de Russische Baptisten in het bijzonder gericht.

12.2.3.2 Oorsprong

Wij hebben in deze Russische baptisten (Evangelische Christen Baptistengemeenten, EChB) te maken met een relatief kleine kerk in de voormalige Sovjet-Unie, die voor de 'Wende', ook nog in de tijd van Gorbatsjov, te maken had met vervolging door de overheid. Een en andermaal worden voorbeelden genoemd van mensen die de littekenen van het toenmalige beleid nog met zich meedragen. Deze baptisten uit heel Rusland hebben zich verenigd in een kerkverband met ongeveer 70.000 (gedoopte!) leden, een getal dat (conservatief) met drie á vier vermenigvuldigd moet worden om een schatting te maken van het aantal daadwerkelijk meelevende ouderen en jongeren. Over het groeipotentieel wordt gezegd dat de curve de laatste tijd minder opgang vertoont dan wel eerder het geval is geweest.

12.2.3.3 Hulpvraag

De hulpvraag richt zich op Tajmyr, een van de gebieden waar genoemd kerkverband zendingswerk verricht. Ondersteuning is nodig voor de vijf evangelisten die onder leiding van br. Ljoebitsj werkzaam zijn; er is niet alleen logistieke ondersteuning nodig - daaraan worden door de bijzondere omstandigheden ook bijzondere eisen gesteld - maar ook in het kader van de speerpunt *Onderwijs!* wordt hulp op prijs gesteld, bijvoorbeeld door deelname van docenten aan lokaal georganiseerde toerustingconferenties. Voor de voortgang van het dagelijkse werk is structurele hulp noodzakelijk maar er is soms ook incidentele hulp nodig, bijvoorbeeld wanneer het gaat om grotere uitgaven voor vervoer of bij deelname aan conferenties.

12.2.3.4 Plaats in de samenleving

Binnen de samenleving in Rusland zijn de baptisten een kleine minderheid. Daar komt bij dat zij niet geregistreerd staan bij de overheid en dus geen rechtspersoon zijn. Zij vallen op door hun strikte, Bijbelse manier van leven. Dit uit men onder andere met name in sobere kleding, geheelonthouding van alcohol en tabak, vaak grote gezinnen en mededeelzaamheid t.o.v. de omgeving.

Men heeft een sterke en energieke organisatie en een buitengewoon uitgestrekt en betrouwbaar netwerk over heel Rusland en Siberië. Daardoor is men in staat het werk goed te coördineren en te begeleiden. Op het centrale punt in Moskou is men steeds op de hoogte van de actuele ontwikkelingen in het veld. Dit kerkverband heeft een eigen visie op zending, wat moge blijken uit het initiatief dat genomen is om in de meest onherbergzame streken van Rusland het evangelie te verkondigen. Het zendingswerk heeft daarbij ook nog eens een terdege doordachte structuur: niet iedere evangelist heeft dezelfde bevoegdheden en zaken van belang worden centraal doordacht en geregeld. Men is zich bewust van de eigen identiteit en verantwoordelijkheid en neemt geboden hulp niet klakkeloos aan. Er is een nieuwe wet op evangelisatie in Rusland in de maak. Daarvoor zijn de baptisten nogal beducht. Als die wet er komt, laten zij zich niet registreren, maar duiken onder en zullen (weer) ondergrondse kerk zijn. Praktisch zou het contact met een ondergrondse kerk wel allerlei complicerende factoren mee kunnen brengen voor deputaten, maar dat is nu niet aan de orde.

12.2.3.5 Onderwijs!

Een opleiding tot zendeling/evangelist kent de broederschap niet. Wel kennen zij conferenties ter bemoediging van (nieuwe) evangelisten en worden er meerdaagse (Bijbel)cursussen voor hen gegeven. Ook zijn er de jaarlijkse broedersamenkomsten ter onderlinge bemoediging en Schriftonderzoek. Gemeenteleden worden geestelijk voornamelijk gevoed tijdens de zondagse samenkomsten. In de uitgestrekte 'buitengebieden' is het vanwege de grote afstand vaak onmogelijk om doorweekse diensten of gezamenlijke Bijbelstudies te organiseren. In de stedelijke gebieden worden gewoonlijk op vrijdagavond gebedsdiensten of Bijbelstudies gehouden. In Novosibirsk is een audiocentrum vanwaaruit Bijbelstudiemateriaal op cassettes wordt verspreid in de evangelisatiegebieden en dorpen waar geen gemeente is en wel gelovigen wonen. Tijdens werkbezoeken is niet verheeld dat de CGK en de EChB een verschillende achtergrond en traditie hebben. Hoewel een aantal leerverschillen expliciet is (w.o. de kinderdoop/volwassendoop) willen de Christelijke Gereformeerde Kerken niets veranderen in de geloofsleer van de EChB. Integendeel, er is verwondering over zoveel gemeenschappelijks. Daarnaast is er een verbondenheid vanuit de vervolgingstijd en zijn deputaten dankbaar te mogen en te kunnen helpen, waarbij de gelijkwaardigheid van de kerken voorop staat. Vanuit de broederraad wordt bevestigd dat leerverschillen met Nederlandse kerken al eerder aan de orde geweest zijn in de samenwerking met Friedensstimme. Daarover is een document opgesteld, dat onverkort van kracht blijft. De EChB hebben trouwens evenmin de behoefte (b.v. bij bezoeken) in Nederland een andere geloofsleer te verkondigen. Geen van de partners heeft de intentie invloed uit te oefenen op leer in de gemeenten van de andere partner. Het meest essentiële is de verkondiging van wedergeboorte, bekering en geloof, leidend tot een bewust christelijke levensstijl.

12.2.3.6 Kader

Ontstaan tijdens de tijd van vervolging in de jaren zestig heeft de EChB nu gemeenten of groepen (wanneer nog geen bedehuis is gebouwd) in de hele voormalige Sovjetunie (VSU). De structuur van de EChB is vergelijkbaar met die van classes en synode in Nederland. De gemeenten vaardigen een

broeder af naar een regiobroederraad; vanuit de regio-broederraden worden broeders afgevaardigd naar de overkoepelende Broederraad. Bijzonder is dat evangelische en baptistengroepen in de EChB zijn samengebracht vanuit de eenheid van de leer. Binnen de Broederraad dragen broeders (steeds minimaal twee) verantwoordelijkheid voor hetzij een gebied, hetzij een activiteit (zoals kinderwerk, drukkerij, muziek). Iedere gemeente is o.a. bezig met kinder- en jongerenwerk, waaronder het organiseren van jeugdkampen, maar ook met zending/ evangelisatie. Dit laatste heeft na de 'Wende' een belangrijker plaats gekregen en sterke groei ondervonden, omdat de mogelijkheden ontstonden en er veel vraag was. Nu wordt dit werk weer moeilijker, o.a. vanwege de opvang van voormalige drank- en drugsverslaafden en psychisch zieken. Bovendien worden de harten harder voor het Evangelie.

12.2.3.7 Taal

Voertaal in Tajmyr is het Russisch. Het Engels kan niet als voertaal worden gebruikt. Daartegenover beheersen verschillende mensen het Duits. De contactmogelijkheden langs de digitale snelweg zijn (nog zeer) beperkt.

12.2.3.8 Voornemen deputaten

Nadat in de jaren 2006-2009 de steun aan Friedensstimme was bevroren op een aanzienlijk lager bedrag dan oorspronkelijk was toegezegd, is nu het voornemen van deputaten het zendingswerk van de baptisten in Tajmyr volledig voor hun rekening te nemen. Tajmyr wordt dan zendingsproject van de Christelijke Gereformeerde Kerken in die zin, dat onze kerken de baptisten kerken helpen hun zendingswerk in Tajmyr te verrichten. Daarbij richt zending zich op het bekostigen van het lopende zendingswerk, steun in training en toerusting van evangelisten en (incidenteel, op projectbasis) hulpverlening. Het werk in Tajmyr staat voor een bedrag van € 80.000,- olopend tot € 85.000,- op de begroting voor de jaren 2011-2013.

13. Ander(e) zendingswerk(er)

13.1 Uit zendingsdienst

Zoals gemeld (11.3) zullen in of rond het synodejaar 2010 drie predikant-zendingen de zendingsdienst verlaten: ds. C.W. Buijs wegens emeritaat (eind 2011), ds. J.C. Wessels wegens gemaakte afspraken (voorjaar 2010) en ds. G. Vos wegens gemaakte afspraken (voorjaar 2011). Deputaten hebben zich bezonnen op de vraag welk type zendingswerker het meest aangewezen is voor het bestaande maar ook voor het nieuwe werk.

Wat betreft het bestaande werk:

1. Al vele jaren doen de oudste door ons zendingswerk ontstane of ondersteunde kerken (in Indonesië en Venda) geen beroep meer op zending om ondersteuning door een predikant. Projecten in die kerken worden door lokale mensen uitgevoerd en vanuit Nederland door middel van een jaarlijks bezoek gevisiteerd.
2. De jongere (mede) door ons zendingswerk ontstane of ondersteunde kerken (in KwaNdebele en Botswana) zijn wat hun ontwikkeling betreft in een stadium gekomen dat zij met financiële ondersteuning zelfstandig verder kunnen. Monitoring en advisering kan geschieden door middel van een jaarlijks werkbezoek.
3. Voor het werk in Mozambique zullen in 2011 de kaders gereed zijn waarbinnen het lokale team verder kan werken. De financiële steun gaat voort. Monitoring en advisering kan geschieden door middel van een jaarlijks werkbezoek.
4. Wat betreft het nieuwe werk:
5. De kerken in Burundi vragen financiële ondersteuning (op projectbasis) en hulp en begeleiding bij de opleiding en toerusting van voorgangers. Daarvoor worden van tijd tot tijd gedurende een aaneengesloten periode cursussen gegeven, waarvoor docenten vanuit Nederland kunnen worden ingezet.
6. Eenzelfde lijn kan gevolgd worden voor het zendingswerk in Tajmyr, al zal de financiële ondersteuning daar een structurele basis dienen te hebben. Personele ondersteuning kan echter op dezelfde wijze plaatsvinden als in Burundi: door tijdelijk docenten aan te bieden.
7. Alleen voor Thailand wordt nadrukkelijk wel om personele inzet gevraagd. Daarom hebben deputaten zich bezonnen op de vraag op welke wijze tegemoet gekomen kan worden aan de vraag naar zendingswerkers voor Thailand.

13.2 Bijzondere zendingsarbeiders

Deputaten stellen vast dat het vinden van predikanten voor de zending in de achterliggende jaren een moeizaam werk is geweest. Er waren vaak meerdere oproepen nodig voordat een predikant zich aanmeldde.

Daarentegen is er de laatste jaren over de volle breedte van onze kerken wel een andere beweging zichtbaar geworden: jongeren, goed opgeleid (doorgaans op universitair of hbo-niveau) en bereid een aanvullende opleiding te volgen, dienden zich bij hun kerkenraad en bij deputaten aan om te worden uitgezonden als missionaire diaconale werker, doorgaans in samenwerking met een niet-kerkgebonden zendingsorganisatie. Op die wijze zijn enkele tientallen mensen, al dan niet in gezinsverband, de wereld ingetrokken. Verschillenden van hen bevinden zich zelfs in landen die geen toegang verlenen aan als zodanig benoemde zendingswerkers.

Het meest wezenlijke verschil tussen de 'traditionele' predikant-zending en de missionaire diaconale werkers is, dat de laatsten zich doorgaans zelf aanmeld(d)en met in hun hart het besef dat de Heere hen wil(de) inzetten in specifiek zendingswerk. Heel kort geformuleerd: zending was gewend te denken vanuit de *vraag* naar zendingen maar wordt steeds meer geconfronteerd met een *aanbod*. Van dat aanbod is in de afgelopen jaren, helemaal sinds de generale synode van 1995 (die nog sprak van 'bijzondere zendingsarbeiders') dankbaar gebruik gemaakt.

13.3 Zendingwerkers nieuwe stijl

13.3.1 Werving

Nu zending door de activiteit van missionaire diaconale werkers op het spoor gezet is van mogelijkheden tot zendingswerk in Thailand, ligt het voor de hand daarvoor werkers in te zetten die willen worden uitgezonden op dezelfde of vergelijkbare wijze als de mensen die al in Thailand werken en die zich

aanmelden met in hun hart de zekerheid dat de Heere hen voor dat werk wil gebruiken. Tegen de achtergrond van de bekendheid die deputaten aan het werk in Isaan zullen geven, zal de gelegenheid bestaan zich aan te melden als missionaire diaconale werker (mdw'er). Daarbij blijft in principe de formule die nu gehanteerd wordt gehandhaafd - zij het, dat een eerste aanmelding voor het werk in Isaan niet meer dient te geschieden bij OMF maar bij zending. Na een eerste onderzoek door een kerkenraad naar roeping en genadestaat en door zending naar geschiktheid en inzetbaarheid wordt een kandidaat met een aanbeveling van zending doorgezonden naar OMF voor een onderzoek op de daar gebruikelijke wijze.

13.3.2 Huidige constructie

Het meest opmerkelijke van de wijze waarop de huidige mdw'ers tot hun arbeid gekomen zijn, is dat zij zelf het initiatief genomen hebben: het aanbod, zoals hierboven beschreven. Daarbij wordt gewerkt met een thuisfrontcommissie (tfc), die hun roeping erkent en ondersteunt en die zich voor de financiering van een uitzending inzet. De tfc plaatst zich onder toezicht van de plaatselijke kerkenraad die daarmee de eindverantwoordelijkheid voor een uitzending op zich neemt en daartoe op enig moment ook daadwerkelijk overgaat. De kerkenraad is ook in de tfc vertegenwoordigd.

De eindverantwoordelijkheid van de kerkenraad betekent geenszins dat ook de *financiële* eindverantwoordelijkheid bij de kerkenraad berust in die zin dat van de plaatselijke kerk wordt gevraagd de uitzending te bekostigen of daarvoor garant te staan. Dat is juist de verantwoordelijkheid van de tfc die op zoek gaat naar fondsen binnen maar ook buiten de plaatselijke kerk. Wel faciliteert een kerkenraad doorgaans een tfc bij de fondsenwerving: berichten worden opgenomen in het plaatselijke kerkblad en op de eigen kerkelijke website, de mededelingenborden in het kerkgebouw mogen worden gebruikt en het adresbestand van de gemeente is beschikbaar. Maar het is nadrukkelijk de bedoeling dat de fondsenwerving zich richt op een *breder kring* dan de gemeente alleen (familie, vrienden, bekenden, bedrijfsleven). Tot op heden is niet gebleken dat die werkwijze de verantwoordelijkheid die een kerkenraad heeft voor het 'gewone' zendingswerk onder druk zet. Het uitzenden van een mdw'er is aldus een extra zendingstaak waarvoor een kerkenraad ambtelijke verantwoordelijkheid neemt zonder een te zware financiële last aan de begroting toe te voegen.

Meestal zal een kerkenraad (of namens een kerkenraad de diaconie) overigens wel een financiële bijdrage doen om de verbondenheid met het uit te zenden gemeentelid te onderstrepen.

Deputaten begeleiden desgevraagd vanuit hun ervaring het proces van de uitzending. Om de status van mdw'er te ontvangen moet aan een aantal door deputaten gestelde voorwaarden worden voldaan. Er wordt volgens een bij zending bestaand protocol toegezien op de betrouwbaarheid van de niet-kerkgebonden zendingsorganisatie en op de zorgvuldigheid waarmee een uitzending tot stand komt. Deputaten zeggen de mdw'ers ook bepaalde faciliteiten toe. Zo bieden deputaten mdw'ers een zogenaamde 'vangnetconstructie' aan, die neerkomt op (beperkte) financiële hulp bij onvoorziene omstandigheden.

13.3.3 Nieuwe constructie

Wanneer uw vergadering deputaten toestaat het werk in Isaan als zendingswerk van de Christelijke Gereformeerde Kerken op te pakken, willen zij in principe werkers werven volgens de huidige mdw-constructie. In de praktijk zal dat neerkomen op iedere keer zorgvuldig overleg tussen een kerkenraad, deputaten en OMF volgens bestaande protocollen.

Volstaan met die constructie kunnen deputaten echter niet. Zowel inhoudelijk als financieel zal de verantwoordelijkheid die deputaten op zich nemen gestalte moeten krijgen.

Inhoudelijk: deputaten zijn zich ervan bewust dat het niet mogelijk zal zijn in Isaan gereformeerde kerken te planten. Dat is ook niet wat OMF beoogt. Er worden kerken geplant die in de Thaise situatie levensvatbaar zijn en die qua structuur aansluiten bij de plaatselijke situatie. Wel denken deputaten ook in Isaan de werkwijze te kunnen hanteren die in andere zendingsgebieden (Zuid-Afrika, Mozambique, Sibirië) werd gezegd: het geven van gereformeerd Bijbelgetrouw onderwijs, zowel in de verkondiging als in de toerusting. In feite wordt dat in Isaan al gedaan: de mensen die daar in het team werken, hebben allen een gereformeerde achtergrond.

Financieel: aan de tfc die fondsen werft voor de uitzending van een mdw'er die het Isaanteam wil gaan versterken zal in overleg met OMF een substantiële bijdrage (30%) in de werkkosten worden verstrekt.

14. Contacten

14.1 Extern

14.1.1 Vier moderamina

Deputaten onderhouden goede contacten met de moderamina van de zending van de Gereformeerde Zendingsbond (GZB), de Gereformeerde Gemeenten in Nederland (ZGG), de Hersteld Hervormde Kerk (HHK) en met afgevaardigden van de sinds 2002 bestaande deputaten Zending en Hulpverlening en Training van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt (ZHT). In 2009 traden ook vertegenwoordigers van de Nederlands Gereformeerde Kerken tot het gezelschap toe. Dat is bijzonder, want de Nederlands Gereformeerde Kerken kennen geen landelijk georganiseerd en bij een deputaatschap ondergebracht zendingswerk zoals onze kerken. In het in verenigingen georganiseerde zendingswerk zijn twee functionarissen actief. Zij nemen aan genoemd overleg deel. Jaarlijks zijn er ontmoetingsbijeenkomsten, waarin een deputaatschap of commissie per toerbeurt een actueel onderwerp op de agenda plaatst. De leidinggevenden in het zendingswerk ontmoeten elkaar jaarlijks enkele malen ook in informele sfeer om elkaar bij te praten en op de hoogte te houden. Daarnaast zijn er allerlei ontmoetingen op recepties en conferenties.

14.1.2 Nederlands Gereformeerde Kerken

De zendingsconsulent woont jaarlijks in Bunschoten als adviseur een vergadering bij waarin de afgevaardigden van de NG zendingsorganisaties elkaar ontmoeten en met elkaar overleggen.

14.1.3 Eukumindo; Olindo

Deputaten zijn lid van het overlegorgaan Eukumindo. Daarin ontmoeten kerken uit West-Europa die op de een of andere wijze verbonden zijn met kerken in Indonesië elkaar. Tijdens deze bijeenkomsten komen vooral kerkelijke zaken in Indonesië aan de orde en worden die zaken en ontwikkelingen die voor deze kerken van belang zijn besproken en doorgegeven. Er is regelmatig overleg met de PGI (Raad

van kerken van Indonesië, waar m.n. de (evangelische) reformatorische kerken lid van zijn). Sinds 2009 maakt br. Drayer deel uit van het bestuur van Eukumindo, mede als vertegenwoordiger van de andere Nederlandse deelnemers. De PKN heeft gemeend zich te moeten terugtrekken uit Eukumindo. Gelukkig heeft dat geen consequenties gehad voor de contributie van de CGK: die is 200,- per jaar gebleven. De Eukumindobijeenkomst is een bijzonder informatief, nuttig en opbouwend overleg voor alle aanwezigen, ook die uit Indonesië. Eukumindo is voor deputaten een van de weinige bronnen voor goede informatie over wat er in Indonesië gaande is. Daarnaast is er Olindo (Overleg Literatuur INDOnesië), een werkgroep vanuit GZB, ZGG, GKV, NGK, CGK en Oikonomos met als aandachtspunt het beschikbaar maken van relevante theologische literatuur in het Indonesisch.

14.1.4 NZR

Sinds 2004 zijn deputaten lid van de Nederlandse Zendingsraad, in 2008 gevolgd door De Verre Naasten van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt). Ds. W. van 't Spijker van Hilversum-C, in de NZR overigens vertegenwoordiger van Interserve Nederland, neemt in 2008 als secretaris zitting in het bestuur. De zendingsconsulent woont de raadsvergaderingen bij.

Naast aandacht voor de Islam en met name de fundamentalistische varianten daarvan, stond in de afgelopen periode onder andere de multiculturaliteit van onze samenleving op de agenda. Evangelisatieconsulent br. A. Dingemanse werd in september 2008 in de gelegenheid gesteld de raadsvergadering kennis te laten maken met de ICF te Rotterdam. Op 21 november 2008 werd een grote conferentie gehouden over China in samenwerking met de Evangelische Zendingssalliantie. In een toelichting werd gezegd: 'China dringt zich op als een enorme 'reus' op het wereldtoneel van politiek en economie. Bij alle snelle veranderingen blijft de rol van religie vaak onderbelicht. De kerk in China laat een groei zien die zijn weerga niet kent. Wat is het geheim van die missionaire dynamiek? Hoe reageren wij als Nederlandse christenen op de situatie in China?' Er werd gesproken over vragen als: hoe kan China meer in het zicht van de kerken komen? Kan er meer samenhang groeien tussen de diversiteit van initiatieven en programma's vanuit een dienstbare houding en in de overtuiging dat de kerken van China zelf zullen moeten aangeven of zij een relatie op prijs stellen en wat daarin voor hen prioriteiten zijn? De directeur van de NZR bracht een bezoek van drie weken aan China en had contact met erkende en niet erkende kerken. In het verlengde van deze conferentie werd in 2009 doorgesproken over de Chinese gemeenschap(pen) in Nederland. Interessant is dat in dit kader ook het studentenwerk van IFES nadrukkelijk in het vizier van de NZR is gekomen. Deputaten hebben in hun bezinning over nieuwe zendingsgebieden dankbaar gebruik gemaakt van de informatie die via de NZR werd verkregen. Aan ds. Van 't Spijker is gevraagd de ontwikkelingen rondom China in het oog te houden en daarvan verslag te doen aan deputaten.

In 2009 ontvingen deputaten een delegatie van de NZR op het Dienstenbureau in Veenendaal. Dit bezoek was onderdeel van een visitatieronde aan de aangesloten kerken en organisaties, en dus ook aan deputaten zending van de Christelijke Gereformeerde Kerken. De vertegenwoordigers van de NZR stelden zich op de hoogte van het werk van zending en informeerden welke zaken zending graag op de agenda van de NZR wilde hebben. Het gesprek werd wederzijds als zeer waardevol ervaren. Van de zijde van de NZR werd en wordt de betrokkenheid van de zending in hoge mate op prijs gesteld.

14.1. Evangelie en Moslims

De Stichting Evangelie & Moslims wil bouwen aan respectvolle relaties tussen christenen en moslims in ons land. Namens deputaten heeft de zendingsconsulent in de afgelopen periode zitting gehad in het Algemeen Bestuur, waarin ook de GKV, NGK, GZB, IZB en de Morgenlandzending participeren. De medewerkers van E&M zijn actief in het houden van voorlichtingsavonden, cursussen en werken mee in themadiensten. Waar mogelijk wordt samengewerkt met andere organisaties. Contacten met de media zijn niet altijd eenvoudig: in de formuleringen moet grote zorgvuldigheid en voorzichtigheid worden betracht.

Begin 2009 hebben deputaten een onderzoek gedaan naar de relatie tussen zending en E&M. Sinds het vertrek van ds. A. van der Maarl uit zendingsdienst (§ 10.5.2) kwam de vraag naar voren op welke wijze deputaten betrokken waren (geraakt) bij het werk van E&M, omdat ook deputaten evangelisatie bestuurlijk bij E&M betrokken zijn. Verschillende deputaten herinnerden zich dat er rond de aanstelling van ds. Van der Maarl afspraken waren gemaakt tussen deputaten zending en deputaten evangelisatie over de betaling van diens salaris en de betaling van de participatie in E&M. Zending zou Van der Maarl voor 100% voor zijn rekening nemen, als evangelisatie E&M 'betaalde'. Die afspraken moeten gebaseerd zijn op betrokkenheid van zending bij E&M. Welke was die betrokkenheid?

Genoemd onderzoek leverde als conclusies op:

1. eind jaren zeventig zijn deputaten zending als eersten benaderd om te participeren in een op te richten stichting voor werk onder moslims in Nederland. Omdat het om binnenlands werk gaat, achtten zendingsdeputaten dit een taak voor deputaten evangelisatie. De GS van 1980 wees de taak toe aan deputaten evangelisatie;
2. op instigatie van de stichting legden evangelisatiedeputaten in 1983 de vraag aan zending en de synode voor zendingsdeputaten toch ook te laten participeren in dit werk. Synode en zending gingen akkoord. Zending hoefde niet financieel bij te dragen;
3. rond de synode van 1998 was er overleg tussen zending en evangelisatie om de toegenomen kosten van de stichting samen te helpen dragen. Tot en met 2001 droeg zending 20% bij;
4. *principieel* bleef de bijdrage van zending aan de Stichting in stand. Maar omdat evangelisatie in 2001 besloot de kosten voor het werk van ds. Van der Maarl mee te dragen (voor 20%) werd een financiële afruil overeengekomen. De bijdrage van zending aan E&M verdween derhalve uit de boeken.

Na een bezinning op het resultaat van het onderzoek spraken deputaten uit te willen terugkeren naar het uitgangspunt van de jaren zeventig: binnenlands missionair werk behoort bij de deputaten die dat werk in opdracht van de synode behartigen. Dat standpunt is ter kennis gebracht van zowel deputaten evangelisatie als van E&M. Deputaten verzoeken de synode goed te keuren dat zij zich met ingang van 2011 uit E&M terugtrekken.

14.2 Intern

Met verschillende deputaatschappen van onze kerken was er in de voorbije periode contact over zeer uiteenlopende zaken.

14.2.1 Deputaten landelijk kerkelijk bureau.

De drie kantoorhoudende deputaatschappen zijn ieder vertegenwoordigd in deputaten landelijk kerkelijk bureau. Deze deputaten zochten contact met deputaten zending om de arbeidsrechtelijke verhoudingen van de beide predikanten die op het bureau in dienst zijn goed te regelen in verband met pensioenverplichtingen. Dat heeft inmiddels zijn beslag gekregen.

14.2.2 Deputaten correspondentie met buitenlandse kerken

14.2.2.1 Algemeen

Met deze deputaten was er het gebruikelijke overleg inzake het voorgaan van buitenlandse predikanten in de kerken. Hoewel onze kerken volledige correspondentie hebben met de kerken van Indonesië en Venda worden de contacten met deze uit ons zendingswerk ontstane kerken op verzoek van de generale synode onderhouden door deputaten zending. In dit verband hebben deputaten er behoefte aan terug te komen op de merkwaardige gang van zaken rond een verzoek dat vergeefs aan de roepende kerk van de synode van 2007 werd gericht in verband met de reiskosten. In de tweede zin van deze paragraaf wordt duidelijk dat de kerken van Venda en Indonesië door de synode behandeld dienen te worden als kerken die volledige correspondentie hebben met onze kerken. De contacten met die kerken worden om praktische redenen (taal) onderhouden door zending, maar ressorteren formeel onder deputaten buitenland. Aan een uitnodiging voor de vergadering van de synode kunnen deze kerken alleen gehoor geven wanneer de reiskosten naar en vanuit Nederland worden vergoed. Deputaten zending én deputaten buitenland zijn van mening dat deze kosten niet gedragen behoren te worden door zending maar opgenomen dienen te worden in de begroting van de generale synode als kosten die door het niet kashoudende deputaatschap buitenland worden gemaakt.

14.2.2.2 ICRC Conferentie Nieuw Zeeland; ERCR Edinburgh

De zendingsconsulent bezocht van 15-23 oktober 2009 de zevende bijeenkomst van de International Conference of Reformed Churches (ICRC) die werd gehouden in Christchurch, Nieuw Zeeland en kreeg in de vergadering de hoedanigheid van adviseur. Officiële vertegenwoordigers van onze kerken waren twee deputaten buitenland, ds. J.G. Schenau en ds. L.A. den Butter, terwijl ds. B. de Graaf aanwezig was als afgetreden voorzitter van de ICRC. Van de in lezingen besproken onderwerpen hadden er twee rechtstreeks met zending te maken: "The Vitality of the Reformed Faith: Facing the Challenge from Islam" door dr. F. van Dalen (USA) en "The Vitality of the Reformed Faith: Facing the Challenge of the Asian Context" door dr. M. Chaco (India). In het bijzonder deze laatste lezing was zeer verhelderend. Tijdens persoonlijke ontmoetingen was er gelegenheid voor zending belangrijke contacten te leggen of te vernieuwen. Afgezien van de beslissingen aangaande nieuwe leden van de ICRC droegen de genomen besluiten een uitgesproken missionair karakter: besloten werd gereformeerde theologische opleidingsinstituten wereldwijd met elkaar in contact te brengen en te bezien of er over en weer gebruik gemaakt kan worden van gastdocenten, bij voorkeur uit de desbetreffende regio.

Onze secretaris, br. C.C. den Hertog, bezocht van 16-19 maart 2010 de conferentie van de ECRC te Edinburgh. Tijdens deze conferentie ontmoetten de Europese leden van de ICRC elkaar om samen na te denken over de uitdagingen voor gereformeerde kerken in ons werelddeel. Het thema van de conferentie was: Reaching Out Unitedly To Europe (ROUTE). De vraag stond centraal hoe vandaag de dag Europa – dat zendingsgebied geworden is – bereikt kan worden met het evangelie zoals dat in onze gereformeerde traditie ontvangen is. Een grote inbreng kwam vanuit de CGK door middel van presentaties door br. M.C. Mulder over de samenwerking tussen diaconale en missionaire initiatieven in Amsterdam, door br. J.J. ten Brinke over het project 'Hoop voor Noord' en door br. S. Paas die inging op de vraag hoe bruikbaar de gereformeerde theologie is voor de vragen die vandaag op de agenda van de kerk staan. Verder waren er twee lezingen van dr. R. Pratt die zijn visie gaf op de opleiding van predikanten juist met het oog op de veranderde situatie van de kerk in Europa. Verschillende kleine gereformeerde kerken uit heel Europa lieten iets zien van de trouw en de toewijding waarmee zij vaak met heel kleine gemeenten trachten in hun omgeving te verkondigen dat Christus Heer is.

14.2.2.3 Venda

In de situatie rond de synode Soutpansberg waarover aan de synode van 2007 werd bericht, is in de afgelopen jaren helaas weinig tot niets veranderd. De voorzitter van deputaten buitenland, prof.dr. H.G.L. Peels, bezocht in januari 2009 de synode van de GKSA in Zuid-Afrika. Daar werd hij (opnieuw) geconfronteerd met de spanningen tussen de synode Soutpansberg en de (blanke) synode Potchefstroom. Spanningen die in een bijzonder licht kwamen te staan doordat de synode Potchefstroom en de (zwarte) synode Middellande wel samengingen en broederlijk deelnamen aan de vergadering van de algemene synode. Zendingdeputaten en deputaten buitenland overlegden een en andermaal over de situatie - in het bijzonder na de GKSA-synode van 2009. Het wordt voor beide deputaatschappen als vertegenwoordigers van de Christelijke Gereformeerde Kerken steeds moeilijker hartelijke relaties te onderhouden met beide partijen, vooral omdat er ook Vendakerken zijn die zich con amore voegen in de nieuwe verhoudingen in Zuid-Afrika. Het gaat zendingdeputaten bijzonder aan het hart dat de kerken waarin jarenlang gewerkt mocht worden en waarmee een warme relatie werd opgebouwd nu zozeer een eigen weg gaan, dat de steun die nog altijd vanuit Nederland verleend wordt steeds meer vragen oproept. In een ultieme poging een richting te wijzen is in januari 2010 in een brief aan de algemene synode en aan de synode Soutpansberg het voorstel gedaan samen te gaan in een federatief verband en zich voorlopig te concentreren op wat bindt en niet op wat scheidt. Het voorstel werd door deputaten van de synode Soutpansberg positief, door deputaten van de GKSA negatief ontvangen.

14.2.3 Deputaten diaconaat en deputaten evangelisatie

De contacten met deze deputaatschappen verliepen voor een belangrijk deel in de informele sfeer omdat de bureamedewerkers van de deputaatschappen elkaar tegenkomen in het Dienstenbureau. Omdat zendingsgebieden doorgaans ook hulpverleningsgebieden zijn (het omgekeerde kan niet zo gezegd worden), hebben de zendingsconsulent en de bureausecretaris zending en diaconaat tal van (zendings)werkbezoeken samen afgelegd.

De moderamina van zending en diaconaat vergaderden enkele malen met elkaar. De afspraak werd herhaald dat over en weer nieuwe initiatieven aan elkaar gemeld worden. Er werd bezien in welke

gebieden nauw wordt samengewerkt en waar samenwerking tot stand gebracht dan wel verbeterd kan worden. In de vergadering van 31 maart 2010 werd afgesproken dat beide deputaatschappen in de nieuwe zendingsgebieden van het begin af aan intensief zullen samenwerken. Een terrein waar zending en diaconaat al vele jaren intensief samen optrekken is de uitzending van missionaire diaconale werkers. Ook met het moderamen van deputaten evangelisatie werd vergaderd. Punten van bespreking waren de vertegenwoordiging in de Stichting E&M en de vraag of het wenselijk en mogelijk is ook evangelisatiewerkers de status van mdw'er te geven - en daarvoor een samenwerkingsvorm te zoeken. In eerste instantie hebben deputaten evangelisatie te kennen gegeven niet te willen participeren in een opzet die zou kunnen leiden tot 'mdw'ers binnenland' en 'mdw'ers buitenland.' Daarnaast zijn deputaten op de hoogte van het voorstel van deputaten evangelisatie om samen met deputaten zending en diaconaat in overleg te treden met deputaten onderlinge bijstand om te komen tot een uitbreiding van de mogelijkheden voor financiële steun aan financieel minder draagkrachtige zendingsgemeenten.

15. Overige zaken

15.1 Verhuizing

Met het Dienstenbureau verhuisde zending in de week van 8 juni 2008 naar een nieuwe behuizing aan de Ghandistraat 2 te Veenendaal. Het kantoor is gehuisvest boven de nieuwe Pniëlkerk en ligt in het oostelijk deel van Veenendaal, niet ver van de A12 en de oprit naar de A30. Daardoor is de bereikbaarheid van het Dienstenbureau per auto weliswaar toegenomen - er is ook een ruime parkeerplaats - maar dat geldt (nog?) niet voor het openbaar vervoer. Maakten deputaten in het verleden al dikwijls gebruik van de (oude) Pniëlkerk als vergaderplaats, nu zal dat voor grotere bijeenkomsten min of meer standaard worden: er zijn bij de kerk prachtige vergaderzalen. Op 28 november 2008 vond de officiële ingebruikname van de kerk plaats. Daarbij was er voor belangstellenden ook gelegenheid het Dienstenbureau te bezichtigen.

15.2 Conferentie 1 februari 2008

Op deze datum belegden deputaten een conferentie in de aula van en in samenwerking met de Theologische Universiteit te Apeldoorn.

Er waren verschillende aanleidingen:

- in 2008 was het tachtig jaar geleden dat ds. A. Bikker met het zendingswerk van onze kerken op Celebes (nu: Sulawesi) begon;
- in oud-zending ds. J. van 't Spijker kreeg de TUA een nieuwe docent missiologie;
- de projectmatige aanpak van het zendingswerk werd door de generale synode van 2007 goedgekeurd - waarmee zending op een nieuwe wijze onder de aandacht van de kerken zou worden gebracht;
- zending nam afscheid van de Zuid-Afrikaanse zending ds. P.J. Buys, leidinggevende aan het Mukhanyo Theological College te KwaMhlanga in KwaNdebele;
- er waren verschillende vertrekkende zendingsdeputaten

Als thema werd gekozen: 'Zending, een wereldwijde uitdaging!' tegen de achtergrond van Jezus' woorden in Mattheüs 28:19: *'Gaat dan henen, maakt al de volken tot mijn discipelen en doopt hen in de naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes en leert hen onderhouden al wat Ik u bevolen heb.'*

Na de opening van de conferentie door de voorzitter van zending, ds. H. Korving, werd het thema uitgewerkt in deelonderwerpen:

- in alle tijden (spreker ds. J. van Mulligen);
- in een andere wereld (spreker ds. P.J. Buys);
- met een nieuwe aanpak (spreker ds. A. Hilbers).

In een forum waaraan naast de sprekers ook ds. J. van 't Spijker en ds. H. Last deelnamen, werd over het gebodene doorgesproken. De ook vanuit de gemeenschap van de TUA goed bezochte bijeenkomst werd afgesloten met een gemeenschappelijke maaltijd.

16. Voorstellen

Deputaten stellen uw vergadering voor:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren;
 2. opnieuw deputaten te benoemen;
- ten aanzien van nieuwe terreinen:
3. goedkeuring te geven aan het voornemen van deputaten om de Eglise Protestante Réformée du Burundi in de jaren 2010-2013 op projectbasis te ondersteunen in hun toerustingswerk voor predikanten en aan de daarbij behorende begroting;
 4. goedkeuring te geven aan het voornemen van deputaten om voor de in voorstel 3 omschreven toerustingprojecten in Burundi een beroep te doen op predikanten en hoogleraren van onze kerken, telkens onder gevraagde instemming van de desbetreffende kerkenraad of van het curatorium van de TUA;
 5. goedkeuring te geven aan het voornemen van deputaten in de jaren 2010-2013 zendingswerk in Isaan (Thailand) op te starten in samenwerking met OMF en de GZB en aan de daarbij behorende begroting;
 6. goedkeuring te geven aan het voornemen van deputaten ten behoeve van het in voorstel 5 omschreven zendingswerk missionaire diaconale werkers te werven en uit te zenden;
 7. goedkeuring te geven aan het voornemen van deputaten in de jaren 2010-2013 het zendingswerk van de baptisten in Tajmyr (Siberië, Rusland) volledig voor hun rekening te nemen en daartoe een overeenkomst te sluiten met de Broederraad van de niet geregistreerde baptisten in Rusland en aan de daarbij behorende begroting;
- en ten aanzien van de bestaande terreinen:
- Indonesië
1. goedkeuring te geven aan de voorgenomen verdere ondersteuning van de onderwijsprojecten en van het primaire zendingswerk van de Gereja Toraja Mamasa (GTM);
 2. goedkeuring te geven aan het voornemen in overleg met de GTM een structuur te ontwerpen die ook na de emeritering van ds. C.W. Bujs een goede samenwerking zal waarborgen;

Venda

3. goedkeuring te verlenen aan het voornemen om de bestaande relatie met de kerken van de synode Soutpansberg in stand te houden en op behoedzame wijze ook een relatie op te bouwen met andere (Venda)kerken om zendingswerk te ondersteunen;
4. goedkeuring te verlenen aan het voornemen om in samenwerking met deputaten correspondentie buitenlandse kerken zowel de algemene synode van de GKSA als de synode Soutpansberg te adviseren en te begeleiden in het moeizame traject naar eenwording;

KwaNdebele

5. goedkeuring te verlenen aan het voornemen de reorganisatie van de kerken van KwaNdebele te blijven ondersteunen;
6. goedkeuring te verlenen aan het voornemen om de Mukhanyo Bible School ook na emeritering van ds. C.W. Buijs (2011) te blijven steunen en begeleiden;
7. goedkeuring te verlenen aan het voornemen in de periode 2010-2013 overleg op te starten met het Mukhanyo Theological College om te bezien wie de meest geëigende rechtspersoon is om de gebouwen van het MTC van zending over te nemen;

Botswana

8. goedkeuring te verlenen aan de beëindiging van de zendingsdienst van ds. J.C. Wessels onder het uitspreken van hartelijke dank voor het werk in een periode van achttien jaren verricht;
9. goedkeuring te verlenen aan het voornemen om de opbouw van het kerkelijke leven van de RCB in een breder verband dan voorheen te ondersteunen met name door hulp te verlenen bij het bekostigen van de salarissen van de nieuwe predikanten;

Mozambique

10. goedkeuring te verlenen aan de voorgenomen afronding van de zendingsdienst van ds. G. Vos in de lente van 2011;
11. goedkeuring te verlenen aan de voortzetting van de steun aan InForTeM, dat zowel het decentrale als het centrale onderwijswerk behartigt;

overige zaken:

12. goedkeuring te verlenen aan het voornemen van deputaten de vertegenwoordiging van onze kerken in de Stichting Evangelie en Moslims over te laten aan deputaten evangelisatie (§14.1.5);
13. goedkeuring te verlenen aan de gewijzigde Handleiding voor de classicale zendingscommissie onder leiding van een door de classis benoemde voorzitter (bijlage 1);
14. goedkeuring te verlenen aan de gewijzigde bestuurlijke structuur van het zendingsdeputaatschap (bijlage 2);
15. goedkeuring te verlenen aan de gewijzigde tekst van bijlage 21 K.O. (bijlage 3, waarbij bijlage 22 K.O. ongewijzigd kan blijven);
16. goedkeuring te verlenen aan het gewijzigde Statuut voor zendingswerkers (bijlage 4);
17. goedkeuring te verlenen aan de begrotingen voor de jaren 2011, 2012 en 2013 (bijlage 5).

17. Afsluiting

Met grote dankbaarheid aan de Heere sluiten deputaten buitenlandse zending deze rapportage af. Moge de Koning van de kerk het werk van onze handen zegenen. Het gaat om zijn Rijk en de eer van zijn Naam!

H. Korving, voorzitter
C. C. den Hertog, secretaris

Bijlage 1**Handleiding voor de taak van de classicale zendingscommissie, bijlage 55 K.O. (§ 6)***Uitgangspunt*

In het belang van de gezamenlijke roeping die de Christelijke Gereformeerde Kerken hebben voor de buitenlandse zending, is het van betekenis dat in elke classis een commissie voor de zending wordt aangesteld, waarvan de voorzitter (m/v) door de classis wordt aangewezen.

De classis neme in overweging deze commissie de volgende instructie te geven:

1. Het stimuleren van activiteiten in de plaatselijke gemeenten binnen het classicaal ressort ten dienste van de zending:
 - a. het stimuleren van kerkenraden tot het instellen van een plaatselijke zendingscommissie waar die ontbreekt (conceptinstructie beschikbaar);
 - b. het zo nodig versterken van het besef bij de kerkenraden dat een zendingscommissie een commissie is van de kerkenraad, die namens hem een belangrijke taak in de gemeente verricht;
 - c. het stimuleren van plaatselijke zendingscommissies om, waar dat nog niet geschied is, door middel van een door zending verstrekt project de zending onder de aandacht van de gemeente te brengen en zo de benodigde fondsen overeenkomstig de door de generale synode vastgestelde richtlijnen te verzamelen;
 - d. het in een zo vroeg mogelijk stadium betrokken raken bij de regelingen die in overleg met de kerkenraad en alle andere betrokkenen (thuisfrontcommissie, niet-kerkgebonden zendingsorganisatie) getroffen moeten worden, wanneer zich vanuit de gemeente een aspirant missionaire diaconale werker aanmeldt.
2. Het stimuleren van gemeenschappelijke classicale activiteiten ten dienste van de zending:
 - a. het zo mogelijk beleggen van classicale informatiebijeenkomsten voor leden van zendingscommissies, waardoor een bewuster 'thuisfrontkader' gekweekt wordt;
 - b. het organiseren van classicale zendingsdagen, waarop de betrokkenheid met het zendingswerk in het algemeen en met de verschillende zendingsprojecten in het bijzonder wordt gestimuleerd.

De commissie mag verwachten:

- a. medewerking van de zendingsmedewerkers op het Dienstenbureau te Veenendaal in het organiseren en faciliteren van gemeenschappelijke classicale zendingsactiviteiten;

- b. medewerking van de zendingsdeputaten uit de particuliere synode waaronder de classis resorteert;
- c. medewerking van zendingswerkers op verlof.

Bijlage 2

Vergaderstructuur deputaten (besluit 12 GS 2007; § 7)

Aanleiding

PS- en GS-deputaten

in het deputaatschap zending bestaat in de huidige vergaderstructuur het gevaar, dat het gewicht in de besluitvorming te veel komt te liggen bij het moderamen en te weinig bij de vergadering van de PS- en GS-deputaten (in die volgorde). Daarnaast is nog altijd niet duidelijk omschreven welke verantwoordelijkheid gedelegeerden van zendende kerken in het totale zendingswerk hebben.

Overwegingen

Vanouds is het zendingsdeputaatschap samengesteld uit deputaten van de particuliere synodes. Sedert de jaren zeventig van de vorige eeuw heeft het deputaatschap geregeld een beroep op de generale synode gedaan om vaste bestuurders te benoemen. Zo kwamen zendingsdeputaten aan door een de GS benoemde voorzitter, secretaris, tweede secretaris, penningmeester, tweede penningmeester, algemeen adjunct en afzonderlijke leden ('met of zonder portefeuille'). Argument was telkens de in- en uitloop van PS-deputaten, die de continuïteit van het werk in gevaar bracht. Erkend moet worden dat zodoende de getalsverhoudingen tussen PS- en GS-deputaten uit balans is geraakt, wat tegen de achtergrond van de ontstaansgeschiedenis van het deputaatschap ongewenst is. Er wordt recht gedaan aan de historie van zendingsdeputaten, wanneer het aantal GS-deputaten in principe minder is dan dat van de PS-deputaten.

Gedelegeerden van zendende kerken

In de loop van de jaren zijn afgevaardigden van zendende kerken deel gaan uitmaken van het deputaatschap. Een en andermaal is gesproken over de bevoegdheden die deze gedelegeerden in het geheel van het deputaatschap hebben. Tot heden werden de gedelegeerden volledig betrokken bij de algemene deputatenvergaderingen, alleen niet wanneer het ging om de benoeming van personen. De vraag naar de bevoegdheden van de gedelegeerden is echter nooit uitgediscussieerd. In de praktijk blijken gedelegeerden van grote betekenis zijn voor de concrete uitvoering en begeleiding van het zendingswerk van de door hun kerk uitgezonden zendingswerker. Daarom ligt het voor de hand hun activiteit binnen het deputaatschap daarop te richten en niet van hen te vragen om ook mee te spreken over andere delen van het zendingswerk. Deze werkwijze zal in de toekomst ook gemakkelijk kunnen worden gehanteerd wanneer het aantal zendende kerken toeneemt doordat medewerkers in het reguliere zendingswerk betrokken worden (Thailand).

Bestuur en uitvoering gescheiden

Sinds 2006 en goedgekeurd door de synode van 2007 zijn bij zending bestuurlijke en uitvoerende taken gescheiden. Op het Dienstenbureau functioneert een staf, die de dagelijkse zaken van zending behartigt en die zo nodig overlegt met het moderamen van zending.

De volgende wijzigingen kunnen worden aangebracht:

1. GS-deputaten

Het moderamen van zending (door de GS benoemd) bestaat momenteel uit zeven personen. Drie van hen vormen momenteel het dagelijks bestuur van zending. Het aantal leden van het moderamen kan van zeven teruggebracht worden naar zes, waarbij in onderling overleg kan worden besloten een nieuwe vergaderfrequentie vast te stellen tussen die van het 'oude' DB en 'oude' moderamen in. De aanduiding DB kan vervallen. Het moderamen bestaat dan uit: de voorzitter, de secretaris, de penningmeester, de algemeen adjunct, de vertegenwoordiger van deputaten in deputaten lkb en een lid.

2. Vereenvoudigde structuur

PS-deputaten

In de afvaardigingen vanuit de particuliere synodes hoeft niets te worden veranderd.

Deputatenvergadering

Het algehele beleid van zendingsdeputaten wordt met ondersteuning van de beleidsmedewerkers vastgesteld door de PS- en GS-deputaten, die daartoe tweemaal 's jaars vergaderen. In de decembervergadering worden de dsc's uitgenodigd hun beleidsvoorstellen in jaarplannen voor het volgende jaar te presenteren. In een extra vergadering in februari/maart wordt de rapportage aan de PS-vergaderingen doorgenomen en voorbereid.

Dsc's

De dsc's worden werkelijke *commissies* van zendingsdeputaten, waarin de PS- en GS-deputaten deelnemen. Daarnaast zitten in de dsc's (eventueel) gedelegeerden van zendende of anderszins bij het zendingswerk betrokken kerken (vanaf 2011). Beleidsvoorstellen en voorstellen aangaande het praktische werk die de grenzen van vastgesteld beleid of de vastgestelde begroting (jaarplan) overschrijden, worden via het moderamen aan zendingsdeputaten gedaan door de dsc's. Dsc's kunnen – in overleg met het moderamen – komen tot het (tijdelijk) aanstellen van adviseurs.

* ter kennisneming beschikbaar: Memo BZ.09.mod.53: 'Geschiedenis PS-deputaten'.

Bijlage 3**Herziening bijlage 21 Reglement voor de buitenlandse zending****Aanleiding**

De generale synode van 2007 besloot: 'deputaten op te dragen om voor de volgende synode voorstellen te doen voor een eenduidige structuur van het deputaatschap, compleet met voorstellen voor aanpassingen van het 'reglement voor de buitenlandse zending' (bijlage 21 K.O.) en de 'instructie voor de deputaten buitenlandse zending' (bijlage 22 K.O.).

Het ligt voor de hand de scheiding tussen bestuur en uitvoering, waarmee in 2006 werd begonnen, zo consequent mogelijk in het deputaatschap door te voeren. Bij die uitvoering moet dan niet zozeer gedacht worden aan de medewerkers op het bureau maar veeleer aan de dsc's die zich bezighouden met het concrete werk in de zendingsgebieden. Technisch worden zij bijgestaan door de bureaumedewerkers. In de dsc's zijn de afgevaardigden uit de zendende kerken als direct betrokkenen bij zendingswerkers zeer op hun plaats.

Bijlage 21 en 22 kunnen dan als volgt herschreven worden; cursief ingrijpende wijzigingen ten opzichte van de tekst die nu in de K.O. staat.

BIJLAGE 21 (art. 21).

Regeling voor de buitenlandse zending.

Art. 1. Teneinde aan niet-gekerstende en ontkerstende volken het Evangelie te verkondigen en hen die tot het geloof gekomen zijn en de heilige doop ontvangen hebben te vergaderen in zelfstandige gemeenten, alsmede deze gemeenten desgewenst bij te staan bij de opbouw van eigen kerkelijk leven, worden door de Christelijke Gereformeerde Kerken missionaire werkers uitgezonden: predikanten of andere gekwalificeerde personen.

Art. 2. De uitzending van een missionair dienaar des Woords maar ook van andere zendingswerkers geschiedt door een plaatselijke kerk, met of zonder medewerking van andere plaatselijke kerken en wat betreft de andere zendingswerkers eventueel in overleg met bij deputaten goed bekend staande zendingsorganisaties. Wanneer er geen kerk is die alleen of in samenwerking met andere kerken de uitzending vraagt, zullen genoemde deputaten zelf zich met een of meer kerken in verbinding stellen om de uitzending te bevorderen.

Art. 3. Elke particuliere synode benoemt twee deputaten met hun secundi die zitting hebben voor de tijd van twee jaren en terstond herkiesbaar zijn; wanneer zij het ressort van hun particuliere synode verlaten, treden zij direct af.

De generale synode benoemt een algemeen voorzitter, een secretaris, een penningmeester, een algemeen adjunct, een vertegenwoordiger in het deputaatschap Landelijk Kerkelijk Bureau en een lid. Het aantal door de generale synode benoemde deputaten zal in principe het getal van de deputaten van de particuliere synodes niet te boven gaan.

De generale synode machtigt deputaten een of meer adviseurs aan te trekken.

De deputaten worden door de generale synode gemachtigd en geïnstrueerd. Zij zijn van al hun handelingen verantwoording schuldig aan de generale synode. Zij brengen rapport uit over hun werkzaamheden aan elke particuliere en generale synode zo vaak deze vergaderen.

Art. 4. De kerkenraad van een zendende kerk kan zich in de desbetreffende commissie van het zendingsdeputaatschap doen vertegenwoordigen door maximaal twee gedelegeerden. Zijn er meer zendende kerken voor één zendingsterrein, dan werken deze door bemiddeling van de deputaten met elkaar samen ter behartiging van de gezamenlijke arbeid of tot wederzijdse steun inzake eigen missionaire arbeid.

Art. 5. Beroeping en uitzending van een missionair dienaar des Woords geschiedt door de zendende kerk op voordracht van de kerkenraad, die zijn beroepsbrief vaststelt en van deputaten, die zijn instructie vaststellen. De benoeming van andere zendingsarbeiders geschiedt door de zendende kerk in samenwerking met deputaten die hun akte van aanstelling, waarin de rechtspositie geregeld wordt, alsmede hun instructie vaststellen.

De uitzending van missionaire diaconale werkers geschiedt door de kerkenraad in samenwerking met deputaten en eventueel in gemeenschappelijke samenwerking met een bij deputaten goed bekend staande zendingsorganisatie.

Art. 6. Zij die uitgezonden worden, zullen opgeleid worden voor hun arbeid; de wijze waarop dit geschieden zal, wordt geregeld door deputaten, eventueel in samenwerking met een zendingsorganisatie. Voorafgaand aan de uitzending zullen deputaten zich overtuigen dat de opleiding met goed gevolg is afgerond.

Art. 7. De bevestiging tot de missionaire dienst zal plaats hebben volgens het formulier door de generale synode daarvoor vastgesteld. De missionaire predikant blijft ook op het terrein waar hij werkt, dienaar van de zendende kerk, die hem in overleg met de deputaten instrueert.

Art. 8. De regeling en verzorging van de christelijke barmhartigheid, het christelijk onderwijs enz. geschiedt door de deputaten.

Art. 9. Het arbeidsveld van de uit te zenden dienaar en andere zendingswerkers wordt door de zendende kerk aangewezen op advies en met goedkeuring van de deputaten, die daarvoor de machtiging van de generale synode behoeven.

Indien in geval van dringende noodzaak van arbeidsterrein veranderd moet worden, treden kerkenraad en deputaten handelend op en leggen verantwoording af aan de GS.

Art. 10. De kosten van de uitzending en de verdere arbeid van de missionaire dienaren en de andere zendingsarbeiders worden door de zendende kerk gedragen, tenzij er een andere regeling in onderling overleg met deputaten, een zendende organisatie of een daartoe benoemde plaatselijke commissie is getroffen. De deputaten zijn bevoegd de zendende kerk te steunen door bovengenoemde kosten geheel of gedeeltelijk uit de generale zendingskas te voldoen, maar hebben toe te zien dat geen onnodige posten daarin worden opgenomen.

Art. 11. Deputaten zijn krachtens art. 84 K.O. en binnen de grenzen van hun instructie bevoegd tot:

a. het in ontvangst nemen van gelden, waaronder legaten en erfstellingen; b. het verrichten van betalingen.

Art. 12. De benodigde gelden worden bijeengebracht door collecten, giften, schenkingen, erfelingen en alle andere wettige middelen. De deputaten hebben het recht, als het nodig is, een extra collecte van de kerken te vragen.

Het beheer van deze gelden is toevertrouwd aan de penningmeester van de deputaten; hij ontvangt zijn instructies van de deputaten en doet alleen op hun last uitbetalingen.

Jaarlijks stellen de deputaten een begroting van inkomsten en uitgaven vast. De penningmeester doet jaarlijks rekening en verantwoording aan de deputaten in een door hen vastgestelde vergadering.

Zij zullen alleen hun goedkeuring geven na advies van de deputaten voor financiële zaken. De deputaten doen rekening en verantwoording aan de generale synode.

Art. 13. De deputaten hebben de verantwoordelijkheid voor alle eigendommen van de zending.

Art. 14. Indien een missionair predikant op het zendingsterrein arbeid verricht ten behoeve van en in samenwerking met kerken, c.q. zendingsorganisaties waarmee speciale overeenkomsten zijn gesloten, waartoe de vergadering van deputaten kan besluiten, zal de verhouding van deze predikant tot de zending kerk bij speciale instructie worden vastgesteld met inachtneming van het bepaalde in de artikelen 7 en 16 van deze regeling.

Indien er op het zendingsterrein zelfstandige kerken zijn ontstaan, dan zal het zendingswerk in nauwe samenwerking met deze kerken, indien zij dat wensen, worden voortgezet volgens een overeenkomst die voorzover deputaten daarbij betrokken zijn, de goedkeuring van de generale synode behoeft.

Art. 15. De deputaten en zending kerken zullen zoveel mogelijk toezicht houden op de uitgave van lectuur die in het werk van de zending zal worden verspreid, zij zullen voorzover nodig meewerken aan de vertaling van de bijbel in de taal die op de zendingsterreinen wordt gesproken.

Art. 16. De missionaire predikanten en de andere zendingsarbeiders zijn in hun arbeid gebonden aan Gods Woord en de Formulieren van enigheid. Het toezicht op de belijdenis en de wandel van de missionaire predikanten berust bij de kerk die hen zendt; indien ten opzichte van leer en/of leven gezondigd wordt en de zending kerk daarvan zekerheid krijgt, zal zij overeenkomstig de daarvoor in de Kerkorde vervatte bepalingen handelen. Evenzo zal geschieden ten opzichte van de andere zendingsarbeiders door de kerkenraad onder welke zij ressorteren.

Bijlage 4

Kerntekst Statuut voor buitenlandse zendingswerkers

Hoofdstuk 1 Preambule

Deze preambule bevat een samenvatting en uitwerking van een aantal regelingen waarop zendingswerkers op wie het Statuut van toepassing is recht hebben dan wel waaraan zij hebben te voldoen.

Wederzijdse rechten en plichten van deputaten en zendingswerkers worden verduidelijkt en afgebakend.

1. Algemeen

- 1.1 Statuut en volledig dienstverband
De bepalingen en regelingen van het Statuut zijn uitsluitend van toepassing voor zendingswerkers die in een volledig dienstverband staan met deputaten en die hun traktement of salaris en andere van toepassing zijnde vergoedingen en emolumenten rechtstreeks van deputaten ontvangen.
- 1.2 Arbeidsovereenkomst bij andersoortig dienstverband
In alle gevallen waarin geen sprake is van een volledig en direct dienstverband als bedoeld onder 1.1 dient in de beroepsbrief of arbeidsovereenkomst de verwijzing naar het Statuut te worden vervangen door een nauwkeurige formulering van de met de zendingswerker overeengekomen arbeidsvoorwaarden. Indien hierbij een partnerorganisatie betrokken is, zullen in overleg tussen deputaten de partnerorganisatie en de zendingswerker de wederzijdse rechten en plichten van betrokkenen nauwkeurig schriftelijk worden overeengekomen.
- 1.3 Statuswijziging
Wanneer een zendingswerker van status verandert en gaat van een volledig (1.1) naar een andersoortig (1.2) dienstverband of andersom, zullen de gevolgen hiervan deugdelijk in een schriftelijke overeenkomst tussen betrokkenen worden geregeld.
- 1.4 Belastingen
Zendingswerkers in het buitenland zijn belastingplichtig in het land van vestiging vanaf het moment van binnenkomst tot het moment van repatriëring. Dit geldt voor de totaliteit van het genoten inkomen – ongeacht het land van waaruit betaling plaatsvindt – en met inbegrip van alle inkomenselementen die voor rekening komen van deputaten, zoals: vervoer, vrij wonen, premie pensioenvoorziening, premies voor vrijwillige voortzetting van volks- en werknemersverzekeringen etc.
Voor onroerend goed dat in Nederland wordt achtergelaten blijft men in Nederland belastingplichtig.
- 1.5 Geldende arbeidsvoorwaarden bij domicilie in het buitenland
Zolang de zendingswerker niet metterwoon in Nederland is gevestigd, zijn de regelingen op het gebied van traktement/salaris, sociale verzekeringen, ziektekosten- en ongevallenverzekering, emeritaats- c.q. pensioenvoorziening, toelagen, vergoedingen en emolumenten alleen van toepassing voorzover vermeld in het Statuut dan wel in de daarvoor in de plaats tredende paragrafen van de arbeidsovereenkomst.
- 1.6 Bevolkingsregister
Op zijn vroegst vijf dagen voor vertrek naar het buitenland dient de zendingswerker zich bij de gemeente waar hij staat ingeschreven uit te laten schrijven uit het bevolkingsregister. De opgegeven datum van vertrek dient gemeld te worden aan het Dienstenbureau in verband met de benodigde formaliteiten voor de vrijwillige voortzetting van de volksverzekeringen.
Bij repatriëring dient 5 dagen na aankomst inschrijving in het bevolkingsregister plaats te vinden en de opgegeven aankomstdatum aan het Dienstenbureau te worden gemeld.
- 1.7 Correspondentieadres
Alle verzekeringen die voor rekening van deputaten worden afgesloten voor werkers in het buitenland zullen worden gesteld op naam van de begunstigde met als correspondentieadres het

Dienstenbureau te Veenendaal. De verzekerde dient alle correspondentie met de verzekeraar aan dit adres toe te zenden.
Het Dienstenbureau beheert de communicatie tussen de verzekerde en de verzekeringsmaatschappij en wordt door de verzekerde gemachtigd om premiebetalingen en –verrekeningen uit te voeren.

2. Vrijwillige voortzetting AOW/ANW verzekering

- 1.1 Aanmelding
Het Dienstenbureau, afdeling personeelszaken, zal na tijdig aangeven door zending, de betrokkene voor zijn vertrek uit Nederland een aanmeldingsformulier toezenden. Deze zal dat zo spoedig mogelijk ingevuld en ondertekend terugzenden aan het Dienstenbureau.
- 1.2 Duur van de verzekering
De verzekering gaat in op de dag na de datum van vertrek en eindigt op de dag vóór de datum van terugkeer.
- 2.3 Premievaststelling
De Sociale Verzekeringsbank (SVB) legt aan het begin van elk jaar een voorlopige premieaanslag op. De definitieve aanslag wordt vastgesteld in de loop van het volgende jaar aan de hand van de gegevens van het formulier Inkomstenbelasting.
Het Dienstenbureau stuurt elk jaar dit formulier toe aan de verzekerende die verplicht is dit binnen twee maanden na datum van toezending ingevuld en ondertekend en vergezeld van de vereiste bewijsstukken aan het Dienstenbureau te retourneren.
- 2.4 Premieaanslagen
Het Dienstenbureau behandelt de ontvangen premieaanslagen, draagt zorg voor de betaling en stuurt ter informatie een afschrift van de ontvangen aanslagen naar de verzekerde. Daarbij treedt het Dienstenbureau op als gemachtigde van de verzekerde.
- 1.5 Omvang premievergoeding
Deputaten vergoeden de premie voor de vrijwillige AOW/ANW-verzekering als volgt:
 - a) voor werkers met een volledig dienstverband de gehele premieaanslag voor zover deze betrekking heeft op het door deputaten betaalde inkomen. Voor de echtgenote wordt de minimumpremie vergoed, tenzij deze in dienst van deputaten betaalde arbeid verricht en de vergoeding nader is geregeld in een schriftelijke overeenkomst.
 - b) Met de zendingswerker die een andersoortig dienstverband heeft met deputaten en die geheel of gedeeltelijk voor rekening en verantwoording van een partnerorganisatie of een andere instelling komt, zal een regeling worden getroffen waarbij de regeling van het Statuut uitgangspunt is. Deze regeling zal in een schriftelijke overeenkomst worden vastgelegd.
- 1.6 Verrekening
Indien daartoe aanleiding is zal tussen deputaten en de zendingswerker eenmaal per jaar een premieverrekening plaatsvinden.
- 1.7 Beëindiging van de premievergoeding
 - a) De vergoeding krachtens deze regeling eindigt op de dag voorafgaand aan de datum van hervestiging in Nederland door opzegging door de afdeling personeelszaken van het Dienstenbureau bij de SVB en de tussenpersoon van de pensioen- en invaliditeitsverzekering. Na de datum van beëindiging van de werkzaamheden in het buitenland wordt het recht op premievergoeding gecontinueerd voor een periode van drie maanden vermeerderd met het aantal maanden verlof waarop de werker recht heeft. Het recht vervalt echter zes maanden na de datum van beëindiging van de werkzaamheden in het buitenland.
 - b) Premies voor de echtgenote die nog niet de pensioengerechtigde leeftijd heeft bereikt van een geëmeriteerde of vervroegd gepensioneerde werker die er zelf voor kiest om in het buitenland te blijven wonen, komen vanaf zes maanden na de emeritering-/pensioneringsdatum voor eigen rekening van de betrokkene.

Hoofdstuk 2 Statuut

Art. 1. Begripsomschrijvingen

In dit statuut wordt verstaan onder:

- 1.1 'Zendende kerk': de plaatselijke kerk die overeenkomstig art. 2. van de 'Regeling voor de buitenlandse zending' (Bijlage 21 K.O.) fungeert voor de uitzending van zendingspredikanten in samenwerking met de sub 2 genoemde deputaten.
- 1.2 'Deputaten': de deputaten voor de buitenlandse zending naar art. 21 en bijlage 21 van de Kerkorde en de 'Regeling voor de buitenlandse zending' die handelen in samenwerking met de zendende kerken, benoemd door kerkenraden, particuliere synodes en de generale synode.
- 1.3 'Partnerorganisatie': de buitenlandse kerk of kerkelijke instantie waaraan een zendingswerker ter beschikking wordt gesteld, c.q. een buitenlandse kerk of kerkelijke instantie die een zendingswerker ter beschikking stelt, respectievelijk een andere instantie die als missionair aan te merken is, waaraan op verzoek medewerking wordt verleend om personeel te werven in Nederland.
- 1.4 'Zendingswerker': ieder die door een zendende kerk als zendingswerker in de missionaire dienst is uitgezonden, zowel predikanten als andere werkers. Waar nadrukkelijk een predikant bedoeld wordt, wordt dit aangegeven.
- 1.5 'Zendingspredikant': een in de Christelijke Gereformeerde Kerken bevoegd predikant in missionaire dienst.
- 1.6 'Beroepsbrief': de door de kerkenraad van de zendende kerk en door de deputaten vastgestelde brief ter beroeping en uitzending van een missionair dienaar des Woords (*voortaan: zendingspredikant*) volgens art. 5 van de voornoemde Regeling.
- 1.7 'Akte van aanstelling': de schriftelijke arbeidsovereenkomst respectievelijk relatieovereenkomst die gesloten wordt tussen de deputaten ter ener zijde en de zendingswerker anderzijds.
- 1.8 'Arbeidscontract': de schriftelijke overeenkomst waarin de rechten en plichten van werkgever en werknemer zijn opgenomen en waarin afspraken zijn vastgelegd.
- 1.9 'Zendingsterrein': het land of gebied waar door of vanwege de Christelijke Gereformeerde Kerken

in Nederland deelgenomen wordt aan zendingsarbeid.

- 1.10 'Werkperiode': de periode zoals die vermeld is in de acte van aanstelling.
- 1.11 'Traktement/salaris': zoals omschreven in artikel 10 verminderd met de premie AOW/ANW voorzover werkzaam in het buitenland.
- 1.12 'Basismaandsalaris': een twaalfde van het jaartraktement/salaris als bedoeld onder 1.11.
- 1.13 'Missionaire diaconale werker': iemand die door een plaatselijke kerk in samenwerking met een zendingsorganisatie en in overleg met zendingsdeputaten wordt uitgezonden om ergens in de wereld missionair en/of diaconaal werk te doen.

Art. 2. Algemene bepalingen

- 2.1 Voor zover in de beroepsbrief niet anders wordt bepaald zullen de bepalingen van dit statuut die betrekking hebben op een zendingspredikant geacht worden één geheel daarmee te vormen.
- 2.2 Voor zover in de akte van aanstelling niet anders wordt bepaald, zullen de bepalingen die betrekking hebben op een zendingswerker geacht worden één geheel daarmee te vormen.
- 2.3 Voor zover in dit statuut variabele kostenvergoedingen of uitkeringen gerelateerd zijn aan het jaarsalaris geldt die relatie uitsluitend met betrekking tot het salaris dat per 1 januari van dat jaar van kracht is en de na deze datum daarop toe te passen algemene aanpassingen (zie bijlage H).
- 2.4 Wanneer een partnerorganisatie de salariëring van een uitgezondene geheel of grotendeels voor zijn rekening neemt, gelden de financiële regelingen, waaronder de pensioenvoorziening, alsmede de regelingen inzake vakantie en verlof van deze partnerorganisatie, tenzij anders wordt overeengekomen.
- 2.5 Alle zendingswerkers zullen per kwartaal rapporteren.
- 2.6 Alle zendingswerkers worden geacht zich te houden aan de in bijlage aan dit statuut toegevoegde gedragscode.

Art. 3. Opleiding

- 3.1 Deputaten zullen hen die uitgezonden worden zo nodig gelegenheid geven zich door gerichte studie op de toekomstige taak voor te bereiden.
- 3.2 Inhoud en duur van deze studie worden in overleg met de betrokkene geregeld in een overeenkomst tussen de deputaten en de instantie die met de opleiding wordt belast.

Art. 4. Instructie

De zendingswerker ontvangt zijn instructie van zijn zendende kerk in overleg met de deputaten en de eventuele partnerorganisatie.

Art. 5. Standplaats

De zendingswerker zal zich vestigen op de standplaats hem door de deputaten aan te wijzen in overleg met de eventuele partnerorganisatie.

Art. 6. Geneeskundig onderzoek

- 6.1 Bij eerste uitzending naar het zendingsterrein zullen de zendingswerker en, als hij gehuwd is, ook zijn echtgenote (en eventueel kinderen) op kosten van deputaten zich aan een geneeskundig en psychologisch onderzoek onderwerpen, waarbij de gezinssituatie dient te worden betrokken.
- 6.2 Bij heruitzending of tussentijds kan, wanneer één van de betrokken partijen dat wenst, een overeenkomstig onderzoek plaatsvinden.
- 6.3 Van het in het voorgaande lid bedoelde onderzoek wordt met toestemming van de betrokkene vertrouwelijk rapport uitgebracht aan het moderamen van het deputaatschap, dat het recht heeft in voorkomende gevallen overleg te plegen met een medisch adviseur.
- 6.4 Nadat het moderamen heeft kennisgenomen van de betreffende rapporten, brengt het een positief of negatief advies uit aan de deputaten en informeert de betrokkene over dit advies; deze informatie wordt zo nodig ook ter kennis van de partnerorganisatie gebracht.
- 6.5 Het psychologisch rapport is – voordat het aan moderamen wordt gezonden – door het onderzoeksbureau met de betrokkene(n) besproken.
- 6.6 Wanneer werving volgens art. 1.3 heeft plaatsgevonden en de betrokken instantie prijs stelt op onderzoek volgens dit artikel, zullen deputaten in dezen bemiddeling verlenen.

Art 7. Heruitzending

- 7.1 Ruim voor het einde van elke werkperiode zal nader overleg tussen de deputaten, de partnerorganisatie en de zendingswerker plaatsvinden over een eventuele heruitzending en de duur van de volgende werkperiode.
- 7.2 Indien zendingswerkers kiezen voor een verlofperiode om de twee jaar dan zullen deputaten de bereidheid tot heruitzending voor het eerst na vier jaar toetsen; bij een verlofkeuze voor drie jaar geschiedt deze toetsing om de drie jaar.
- 7.3 Indien na overleg tussen de deputaten en de zendingswerker blijkt dat een aanvullende opleiding gewenst wordt geacht, zal de heruitzending eerst plaatshebben, nadat deze aanvullende opleiding is voltooid.

Art. 8. Beëindiging van de dienst van een zendingspredikant

- 8.1 Wanneer het in art. 7.1. genoemde overleg uitwijst dat heruitzending niet mogelijk respectievelijk niet nodig wordt geacht, zullen de deputaten in overleg treden met de zendende kerk van de betrokkene ter beëindiging van de missionaire relatie.
- 8.2 De betrokkene zal, indien dit wordt overeengekomen, bereid zijn om ten spoedigste een beroep in overweging te nemen en, na aanvaarding van een op hem uitgebracht beroep, zich binnen redelijke termijn aan zijn nieuwe gemeente verbinden.
- 8.3 Wanneer de betrokkene slechts één beroep ontvangt en van oordeel is dat beroep niet te kunnen aanvaarden, zal hij in overleg treden met zijn kerkenraad en met de deputaten, voordat hij een beslissing neemt.

- 8.4 Indien drie maanden na repatriëring, eventueel verlengd met de verloftijd waarop de betrokkene nog recht heeft geen verbintenis aan een nieuwe gemeente tot stand gekomen is wordt de voor de Christelijke Gereformeerde Kerken geldende overbruggingsregeling van kracht (K.O., Bijlage 6, lid 2; Statuut bijlage C).
- 8.5 gedurende de periode zoals in het voorgaande lid bedoeld zal aan betrokkene een in goed overleg met deputaten vastgestelde huurvergoeding per maand worden verstrekt.
- 8.6 Het dienstverband wordt beëindigd indien na evacuatie als gevolg van calamiteiten op het arbeidsterrein, terugkeer binnen afzienbare tijd onmogelijk blijkt en de zendingspredikant naar het oordeel van deputaten niet op een ander arbeidsterrein tewerk gesteld kan worden.
- 8.7 indien betrokkene besluit niet terug te keren, terwijl dat naar het oordeel van deputaten wel mogelijk is, zal tot beëindiging van het dienstverband worden overgegaan.

Art. 9. Beëindiging van (arbeids)overeenkomst met een zendingswerker

- 9.1 De (arbeids)overeenkomst zal van rechtswege zijn ontbonden door:
- het enkele verloop van de termijn waarvoor de (arbeids)overeenkomst is aangegaan;
 - het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd van de medewerker;
 - het overlijden van de medewerker.
- 9.2 De (arbeids)overeenkomst kan worden beëindigd door opzegging met inachtneming van een opzegtermijn van drie maanden door de werknemer en zes maanden door de werkgever.
- 9.3 De opzegging dient te geschieden bij aangetekend schrijven.
- 9.4 Indien een zendingswerker geheel of grotendeels door een partnerorganisatie wordt gesalarieerd gelden de bepalingen ter zake van de beëindiging van het dienstverband die met de betrokken partnerorganisatie, respectievelijk instantie, zijn overeengekomen.
- 9.5 Het dienstverband wordt beëindigd indien na evacuatie als gevolg van calamiteiten op het arbeidsterrein, terugkeer binnen afzienbare tijd onmogelijk blijkt en de zendingswerker niet op een ander arbeidsterrein tewerk gesteld kan worden.
- 9.6 Indien betrokkene niet terugkeert, terwijl dat naar het oordeel van deputaten wel mogelijk is, zal tot beëindiging van het dienstverband worden overgegaan.

Art. 10. Traktement en salaris

- 10.1 Het traktement van een zendingspredikant is gelijk aan het traktement dat door de deputaten voor financiële zaken wordt geadviseerd voor de predikanten van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland eventueel vermeerderd met een door deputaten vast te stellen toelage.
- 10.2 Voor andere zendingswerkers wordt het salaris bij contract geregeld.
- 10.3 De zendingswerker kan met deputaten overeenkomen dat, voor zover het traktement respectievelijk het salaris en eventuele emolumenten geheel of grotendeels door of via hen worden uitbetaald, een nader te bepalen deel ervan aan zijn adres op het zendingsterrein wordt overgemaakt.

Art. 11. Andere inkomsten

- 11.1 De zendingswerker zal naast de werkzaamheden, hem opgedragen in zijn instructie, zonder toestemming van de deputaten en eventueel de partnerorganisatie geen andere functies mogen vervullen.
- 11.2 Aan de inkomsten uit andere functies en werkzaamheden waarvoor de in het eerste lid bedoelde toestemming is gegeven, wordt na overleg met de zendingswerker door de deputaten een bestemming gegeven.
- 11.3 Eventuele incidentele inkomsten uit preekbeurten, lezingen enz. vallen niet onder artikel 11.2.
- 11.4 Collecten en giften die worden verzameld bij preekbeurten en lezingen enz. vallen toe aan zending.
- 11.5 De zendingswerker zal zonder toestemming van deputaten geen acties voeren met het doel fondsen te werven voor projecten die niet in de begroting van deputaten zijn opgenomen.
- 11.6 Wanneer een zendingswerker eenmalig of continu activiteiten ontwikkelt en een beroep doet op instellingen, instanties enz. in Nederland om steun voor de financiering van deze activiteiten te ontvangen, dan zal hij/zij dat niet doen zonder overleg met deputaten.

Art. 12. Vakanties tijdens de werkperiode

- 12.1 De zendingswerker heeft tijdens de werkperiode aanspraak op zes weken vakantie per jaar.
- 12.2 Niet opgenomen vakantie kan in het algemeen in een volgend jaar niet meer opgenomen worden.
- 12.3 Het opnemen van vakantie wordt geregeld in overleg met de eventuele partnerorganisatie. Ook deputaten worden hiervan tijdig op de hoogte gesteld.

Art. 13. Verlof en gezinshereniging

- 13.1 De uit Nederland uitgezonden zendingswerker heeft recht op drie maanden verlof na een onafgebroken werkperiode van drie jaar of op twee maanden verlof na een onafgebroken werkperiode van twee jaar; de reistijd naar en van Nederland is in de verlofperiode begrepen.
- 13.2 Doel en van een verlofperiode zijn:
- onderhouden van contacten met familie, vrienden en andere relaties;
 - onderhouden van contacten met de zending gemeente, met de betreffende dsc en met deputaten;
 - onderhouden van contacten met de kerken door middel van preek- en/of preekbeurten;
 - mogelijkheid voor studie, nascholingscursussen e.d.
- 13.3 Een zendingspredikant zal de helft van het aantal zondagen in zijn verlofperiode voorgaan in diensten die erop gericht zijn aandacht te geven aan het zendingswerk dat hij verricht; van deze zondagen zal hij er één volledig doorbrengen in zijn zending gemeente.
- 13.4 Iedere zendingswerker is in een verlofperiode drie weken beschikbaar voor het geven van voorlichting in de kerken. Afspraken voor bijeenkomsten worden via het Dienstenbureau gemaakt.
- 13.5 De zendingswerker zal in een verlofjaar de helft van de onder art. 12.1 genoemde vakantieperiodes opnemen tijdens het verlof.
- 13.6 Indien de zendingswerker en zijn echtgenote één of meer minderjarige kinderen in Nederland

- hebben achtergelaten die in belangrijke mate te hunnen laste komen, dan zullen deputaten:
- a. of dit kind (deze kinderen) in de gelegenheid stellen eenmaal per jaar zijn (hun) ouders te bezoeken door vergoeding van de kosten van openbaar vervoer. Deze vergoeding dient per geval, in overleg met deputaten, geregeld te worden;
 - b. of een van de ouders in de gelegenheid stellen eenmaal per jaar de in Nederland verblijvende kinderen te bezoeken, met dien verstande dat zulk een gezinshereniging tot stand komt tweemaal gedurende een driejarige periode of eenmaal gedurende een tweejarige periode en het bezoek niet het karakter van verlof krijgt.
- 13.7 Wanneer een kind van een zendingsechtbaar dat geen aanspraak kan maken op studiefinanciering voor het volgen van voortgezet en hoger onderwijs niet regelmatig in het ouderlijk gezin kan verblijven, dan zullen deputaten een passende regeling treffen.
- 13.8 Wanneer een gezinslid in levensgevaar verkeert, zullen de deputaten zo mogelijk eveneens voor hereniging zorgen; een verklaring van twee artsen is dan nodig.
- 13.9 Wanneer van een werker of van zijn/haar echtgeno(o)t(e) een van de ouders overlijdt, zullen deputaten de reiskosten voor de werker en zijn/haar echtgeno(o)t(e) vergoeden.
- 13.10 Wanneer een in Nederland verblijvend kind in het huwelijk treedt zullen deputaten de reiskosten van de zendingswerker en zijn echtgenote vergoeden.

Art. 14. Toelage tijdens opleiding in Nederland van een zendingswerker

De kosten die noodzakelijk zijn verbonden aan het volgen van lessen komen voor rekening van de deputaten. Onder cursus- en opleidingskosten wordt verstaan:

- a. cursus- en lesgelden;
- b. internaatkosten na aftrek van een eigen bijdrage van 50% van de zendingswerker.
- c. reiskosten in verband met de te volgen cursussen;
- d. kosten van noodzakelijk lesmateriaal en boeken.

Art. 15 Vergoeding van kosten bij (her)uitzending

- 15.1 Bij eerste uitzending naar het zendingsterrein heeft de zendingswerker die volledig voor verantwoordelijkheid van deputaten uit Nederland wordt uitgezonden, als tegemoetkoming in de uitrustingskosten aanspraak op een toelage. De toelage bedraagt:
- a. voor een gehuwde zendingswerker 100% van zijn basismaandsalaris; dit percentage wordt verdubbeld indien zijn echtgenote hem vergezelt;
 - b. voor de kinderen die het zendingsechtbaar vergezellen, per kind 20% van het basismaandsalaris;
 - c. voor een niet gehuwde zendingswerker 50% van het basis maandsalaris.
- 15.2 De zendingswerker geniet vrije overtocht naar het zendingsterrein voor zichzelf en, als hij gehuwd is, voor zijn echtgenote en de kinderen die hem vergezellen, op basis van de door de deputaten te bepalen wijze van vervoer.
- 15.3 De kosten van de reis naar de luchthaven van vertrek, zo deze buiten Nederland is gelegen, alsmede de kosten van de reis van de luchthaven van aankomst naar de standplaats, met inbegrip van de logieskosten gedurende onvermijdelijk oponthoud, komen voor rekening van de deputaten.
- 15.4 De kosten van emballage, verzekering en vracht van de door de zendingswerker meegevoerde persoonlijke goederen, alsmede de door de douane te heffen rechten, voor zover deze drukken op normale gebruiksgoederen komen voor rekening van de deputaten, afhankelijk van de verkrijgbaarheid van deze goederen ter plaatse en van de gezinssituatie. Bovendien komen de kosten verband houdende met het vervoer van de vakbibliotheek geheel voor rekening van de deputaten, in totaal tot een maximum van 32 kubieke meter.
- 15.5 Een in het buitenland aangetrokken zendingswerker heeft aanspraak op vergoeding van verhuiskosten; de toelage voor inrichtingskosten bedraagt een derde van de in lid 2 bedoelde bedragen.

Art. 16. Tolagen en emolumenten tijdens de werkperiode

- 16.1 De zendingswerker geniet vrij wonen tijdens de werkperiode.
- 16.2 Deputaten treffen een uniforme regeling overeenkomstig de Nederlandse maatstaven voor wat de kinderbijslag en studieregeling voor alle soorten onderwijs betreft.
- 16.3 Indien in de naaste omgeving van het zendingsterrein onvoldoende voorzieningen zijn voor onderwijs naar Nederlandse maatstaven, heeft de zendingswerker recht op vergoeding van de kosten van schriftelijk onderwijs door middel van IVIO-pakketten.
- Voor vergoeding komen dan in aanmerking:
- a. de aanschaf van standaard lespakketten, dan wel onderdelen daarvan;
 - b. de verzendkosten naar de standplaats;
 - c. lespakketten voor aanvullend moedertaalonderwijs voor de groepen 3 t/m 8 ingeval de kinderen onderwijs volgens op een lokale dan wel internationale school;
 - d. studiebegeleiding door IVIO.
- Voor de leerjaren 3 t/m 8 van de basisschool vergoeden deputaten alle bovengenoemde kosten. Voor de leerjaren 1 en 2 van de basisschool geldt een eigen bijdrage per leerling per schooljaar (zie bijlage H)
- Voor de leerjaren van het voortgezet onderwijs geldt een eigen bijdrage van per leerling per schooljaar.
- De bestelling van de lespakketten geschiedt in beginsel door de ouders in overleg met de zending. Verzending naar het zendingsterrein geschiedt eveneens in overleg.
- 16.4 De deputaten stellen passend vervoer voor het werk op het zendingsterrein ter beschikking van de zendingswerker.

Art. 17. Uitkeringen bij gezinsscheiding

- 17.1 Indien de zendingswerker kinderen in Nederland achterlaat, ontvangt hij per maand voor elk kind dat basis- dan wel voortgezet dagonderwijs geniet, een toelage. Deze toelage bedraagt voor elk kind dat de 15-jarige leeftijd nog niet heeft bereikt, 15%. Voor elk kind tussen 15 en 18 jaar 18% van het bruto basismaandsalaris bij één dienstjaar.

17.2 De in het vorige lid bedoelde toelagen zullen tijdens het verlof van de uitgezondene worden gecontinueerd, indien de belangen van het kind (de kinderen) dat wenselijk maken en de deputaten ermee instemmen dat het (zij) gedurende die periode niet in het gezin van de zendingswerker is (zijn) opgenomen.

17.3 Wanneer de gezinsscheiding een gevolg is van het volgen van wetenschappelijk en hoger beroepsonderwijs buiten Nederland en het studerende kind niet in aanmerking komt voor een basisbeurs en aanvullende financiering volgens de Wet Studiefinanciering, verstrekken de deputaten een toelage gelijk aan de voornoemde basisbeurs, indien zij akkoord gaan met de motieven om bedoelde studie buiten Nederland te volgen en op andere wijze geen studietoelage verkregen kan worden.

Art. 18. Vergoeding van kosten tijdens verlof en bij evacuatie

- 18.1 Indien de uit Nederland uitgezonden zendingswerker van zijn verlofrechten volgens art. 13 gebruik maakt, heeft hij voor zichzelf, zijn echtgenote en bij hen wonende kinderen recht op vrije overtocht, alsmede op vergoeding van zijn verblijfskosten overeenkomstig art. 15.3.
- 18.2 Over de plaats van tijdelijke vestiging en de huurovereenkomst wordt tevoren overleg gepleegd met deputaten. De energiekosten zijn voor rekening van de verlofganger. Vergoeding van telefoonkosten vindt plaats op basis van de door de fiscus vastgestelde regeling.
- 18.3 Bij evacuatie worden de volgende kosten door deputaten vergoed:
- reiskosten naar het buurland of een andere regio, inclusief de kosten m.b.t. benodigde tijdelijke visa;
 - extra kosten die gemaakt worden voor het tijdelijke verblijf elders (guesthouse, hogere kosten levensonderhoud etc.);
 - kosten m.b.t. de overkomst naar Nederland indien buitengewoon verlof wordt verleend;
 - verlofsalaris plus kinderbijslag tijdens verblijf in Nederland;
 - kosten van een eventueel heroriëntatiebezoek aan het zendingsterrein na voorafgaande toestemming van deputaten;
 - kosten van bezoek en verhuizing voor overbrenging van de inboedel naar Nederland, na voorafgaande toestemming van deputaten;
- 18.4 Indien deputaten besluiten tot evacuatie naar Nederland, wordt aan de betrokken werkers buitengewoon verlof verleend. Dit met inachtneming van wat in artikel 8.4 en 8.5 is vermeld.

Art. 19. Regeling bij tussentijdse beëindiging van de dienst van een zendingspredikant
Wanneer een zendende kerk haar uit Nederland uitgezonden zendingspredikant terugroept tijdens de werkperiode in goed overleg met hemzelf, de deputaten en de eventuele partnerorganisatie, heeft hij recht op de vergoedingen overeenkomstig art. 21.

Art. 20. Regeling bij tussentijdse beëindiging van de dienstbetrekking van een zendingswerker

- 20.1 Indien de (arbeids)overeenkomst met de zendingswerker wordt beëindigd overeenkomstig art. 9, heeft hij recht op de vergoedingen volgens art. 21.
- 20.2 Indien de uit Nederland uitgezonden zendingswerker de (arbeids)overeenkomst beëindigt tijdens de werkperiode zonder dat naar het oordeel van de deputaten en van de partnerorganisatie een dringende reden buiten zijn toedoen daartoe noodzaakt, dan heeft de zendingswerker aanspraak op vrije overtocht naar Nederland voor zich en zijn gezin.
- 20.3 Indien de zendingswerker de (arbeids)overeenkomst beëindigt tijdens de opleidingsperiode of de eerste werkperiode, dan zullen de deputaten gerechtigd zijn een evenredig deel van de opleidings- en/of uitzendkosten van hem terug te vorderen.

Art. 21. Aanspraken bij repatriëring

- 21.1 In geval de vanuit Nederland uitgezonden zendingswerker voorgoed van zijn zendingsterrein terugkeert zonder opnieuw te worden uitgezonden, dan heeft hij aanspraak op vergoeding van de kosten van overtocht naar Nederland voor zichzelf en zijn gezin, alsmede op vergoeding van verblijfs- en vrachtkosten volgens dezelfde regels als in art. 15.3 en 15.4 en 15.5 vervat.
- 21.2 Indien de zendingswerker op het tijdstip van repatriëring nog aanspraak heeft op verlof, worden de uitkeringen die daarmee verband houden, ten volle gehonoreerd.
- 21.3 De uit Nederland uitgezonden zendingswerker heeft bij beëindiging van zijn missionaire dienst overeenkomstig art. 8 respectievelijk art. 9 aanspraak op een repatriëringstoelage tot eenzelfde bedrag als genoemd in art. 15.2.; in geval van tussentijdse repatriëring volgens art. 19 respectievelijk art. 20 wordt deze toelage naar evenredigheid verminderd.
- 21.4 Wanneer een zendingswerker mocht overlijden op het zendingsterrein, ontvangen zijn weduwe en kinderen een repatriëringstoelage overeenkomstig het bepaalde in dit artikel.
- 21.5 Wanneer er bijzondere aanleiding bestaat tot tussentijdse repatriëring van een gezinslid, dient dit bij deputaten aangevraagd te worden.

Art. 22. Voorzieningen in verband met ziekte

- 22.1 De deputaten zien erop toe dat alle zendingswerkers een basisziektekostenverzekering afsluiten waarvan de premie alsmede het eigen risico voor 50% door deputaten worden vergoed.
- 22.2 Een verklaring van twee artsen zal nodig zijn in gevallen waarin overkomst naar Nederland en behandeling aldaar van de zendingswerker of één van zijn gezinsleden noodzakelijk zijn en compensatie wordt gevraagd voor de overtochtscosten van de zieke en (eventueel) een begeleider.
- 22.3 In geval van overlijden van de zendingswerker en/of één of meerdere gezinsleden zijn de kosten van het vervoer van het lichaam/de lichamen van het zendingsterrein naar een nader te bepalen plaats in Nederland voor rekening van deputaten. Onder kosten van vervoer worden tevens verstaan de kosten van de binnenkist en de kosten die voortvloeien uit de noodzakelijke formaliteiten. Deputaten sluiten hiertoe een verzekering af (zie ook art. 27).

Art. 23. Ongevallenverzekering

De deputaten sluiten ten gunste van de zendingswerker, zijn echtgenote en zijn kinderen een ongevallenverzekering ten bedrage van:

- a. ten minste 80% van het in art. 10.1. bedoelde traktement (jaarsalaris) zonder toelagen, uit te keren bij overlijden van de medewerker;
- b. tenminste 160% van het in art. 10.1. bedoelde traktement (jaarsalaris) zonder toelagen, uit te keren bij algehele blijvende invaliditeit.

Art. 24. Emeritaatsvoorziening voor zendingspredikanten

- 24.1 De emeritaatsvoorziening voor zendingspredikanten is geregeld in art. 13 van de Kerkorde en de daarbij behorende bepalingen.
- 24.2 Wanneer een zendingspredikant ter beschikking van een partnerorganisatie is gesteld en door deze partnerorganisatie geheel of grotendeels wordt gesalarieerd komt de bijdrage aan de emeritikas ten behoeve van deze predikant volgens een door deputaten vastgesteld bedrag voor rekening van de partnerorganisatie, tenzij anders wordt overeengekomen.

Art. 25. Pensioenvoorziening voor medewerkers

- 25.1 Alle niet-ambtelijke medewerkers zijn, conform het besluit van de generale synode van 1995, in dienst van de generale synode. Hierbij is bepaald dat het Landelijk Dienstenbureau in juridische zin als werkgever zal optreden. Functioneel blijven zij in dienst van zendingsdeputaten. Als gevolg van dit besluit worden in principe alle niet-ambtelijke medewerkers voor hun pensioen verzekerd bij het pensioenfonds PGGM.
- 25.2 Alle medewerkers die vóór 1 januari 1996 voor hun pensioen bij een andere verzekeringsmaatschappij waren aangesloten zullen in principe per genoemde datum overgaan naar het PGGM. Hierbij zullen opgebouwde rechten niet worden aangetast. De waarde hiervan kan aan PGGM worden overgedragen.

Art. 26. Algemene Ouderdomswet en Algemene Nabestaandenwet

De uit Nederland uitgezonden zendingswerker die de Nederlandse nationaliteit bezit, verplicht zich, tenzij anders wordt overeengekomen, tot vrijwillige voortzetting van de verzekering krachtens de Algemene Ouderdomswet en de Algemene Nabestaandenwet. De ter zake verschuldigde premie wordt voor de duur van het dienstverband door de deputaten vergoed, voor zover die premie wordt geheven naar het ten laste van de deputaten genoten inkomen.

Art. 27. Voorzieningen bij overlijden

- 27.1 Bij overlijden van een zendingswerker zal aan diens weduwe een extra uitkering worden gegeven ter grootte van drie maanden salaris volgens art. 10, aansluitend op de maand van overlijden.
- 27.2 Indien een zendingswerker geen weduwe achterlaat, doch wel één of meer kinderen die op het tijdstip van overlijden de leeftijd van 21 jaar nog niet hebben bereikt, ongehuwd zijn en te zijnen laste komen, wordt de uitkering volgens het eerste lid ten behoeve van die kinderen gezamenlijk verstrekt.
- 27.3 Indien de echtgenote van een zendingswerker tijdens zijn dienst komt te overlijden, zal de zendingswerker tijdens de lopende werkperiode en het daarop aansluitende verlof als gehuwde worden aangemerkt.
- 27.4 Voor elke zendingswerker die in het buitenland functioneert en van wie vaststaat dat hij of één van zijn gezinsleden bij overlijden in Nederland begraven wil worden, is een verzekering 'vervoer stoffelijk overschot' afgesloten.

Art. 28. Regeling van geschillen

- 28.1 In alle gevallen waarin geschillen ontstaan tussen een zendingspredikant enerzijds en deputaten anderzijds, zal overeenkomstig de daarvoor geldende bepalingen van de Kerkorde gehandeld worden.
- 28.2 In alle gevallen waarin geschillen ontstaan tussen een medewerker enerzijds en deputaten anderzijds over en naar aanleiding van de bepalingen in dit statuut of in de tussen hen gesloten (arbeids) overeenkomst (zowel die van juridische als die van feitelijke aard), of wel in gevallen waarin een partij meent dat de toepassing van de bepalingen tot kennelijke onbillijkheid tegenover haar mocht voeren, zal - met uitsluitingen van de gewone rechter - in hoogste ressort worden beslist door drie arbiters die als goede mannen naar billijkheid en trouw uitspraak zullen doen en die tevens beslissen welke partij de kosten van de arbitrage zal betalen.
- 28.3 Een geschil volgens het voorgaande lid wordt geacht aanwezig te zijn indien beide partijen dat schriftelijk vaststellen of indien de ene partij schriftelijk meedeelt dat er een geschil aanwezig is.
- 28.4 Wanneer in een geschil volgens het tweede lid de ene partij arbitrage wenst, moet deze binnen een maand na de schriftelijke mededeling volgens het voorgaande lid daarvan per aangetekend schrijven aan de andere partij kennisgeven. Elke partij wijst één lid aan voor de arbitragecommissie; deze beide leden wijzen tezamen een derde lid aan. De arbitragecommissie bepaalt hoe het geschil te harer kennis wordt gebracht; de behandeling van het geschil wordt door haar geregeld; haar uitspraak moet schriftelijk geschieden en is bindend voor de partijen.

Art. 29. Overgangsbepalingen

- 29.1 De bepalingen van dit statuut zullen eerst van kracht worden en beide partijen binden, nadat zij zich daarmee schriftelijk hebben akkoord verklaard.
- 29.2 In geval rechten, af te leiden uit bestaande overeenkomsten, door dit statuut worden teniet gedaan of aangetast, zal nader overleg worden gepleegd.
- 29.3 Indien overeenstemming wordt bereikt, worden afwijkende bepalingen waarin deze verkregen rechten worden gehandhaafd, schriftelijk vastgelegd.

Art. 30. Wijzigingen van dit statuut

- 30.1 Indien dit statuut wordt gewijzigd, is een wijziging voor de zendingswerker slechts bindend, indien de volledige tekst van de wijziging hem tijdig ter inzage is verstrekt en hij zich over de inhoud behoorlijk heeft kunnen beraden.

- 30.2 Indien een zendingspredikant niet akkoord gaat met de wijziging, zal volgens de daarvoor geldende bepalingen deze zaak in de kerkelijke weg behandeld worden.
- 30.3 Indien een zendingsmedewerker niet akkoord gaat met de wijziging, kan het dienstverband door opzegging worden beëindigd overeenkomstig art. 9.6.

Bijlage 5 Financiën

Toelichting op de begroting 2011-2013

Algemeen

Door het strikte bezuinigingsbeleid van deputaten zending over de afgelopen zes jaar is er in de zendingsgebieden een structurele financiële achterstand ontstaan in de lopende werkzaamheden en mogelijkheden. Extra verzoeken om steun zijn niet of nauwelijks gehonoreerd. Ook de wereldwijde inflatie in deze voorgaande jaren speelt hierin een belangrijke rol.

Deputaten zending hebben in eerste instantie voor de begrotingsperiode 2010-2013 de bestaande zendingsgebieden in een noodzakelijk nieuw financieel kader gezet.

De aangeboden begroting voorziet in de broodnodige financiële aanpassing in de bestaande zendingsgebieden.

Vanwege de afbouw van enkele projecten (Bangui, Brazilië, Ifes) en de (toekomstige) repatriëring van enkele zendingswerkers, ontstaat financiële ruimte voor nieuw beleid. Dit beleid biedt ruimte voor zendingsactiviteiten in Tajmyr, Thailand en Burundi.

De begroting van deputaten zending voor de jaren 2011-2013 is nauwkeurig toegesneden op deze nieuwe mogelijkheden. Hierdoor is een verhoging van de huidige omslag van € 11,20 niet noodzakelijk.

De toelichting op de begroting beperkt zich tot opvallende en in het oog lopende veranderingen. De beleidsmatige zaken en andere actuele wijzigingen komen elders in dit rapport aan de orde.

Baten

Een gelijkblijvende omslag van € 11,20.

Te verwachten inkomsten van thuisfrontcommissies voor zendingsgebied Thailand.

Overige inkomstenraming op basis van uitkomsten in voorgaande jaren.

Lasten

Indonesië

De zendingswerker ds. C.W. Buijs gaat eind 2011 met emeritaat. Het (deel) traktement voor de jaren 2012 en 2013 vervalt.

Het primaire zendingswerk in Bunggu wordt door plaatselijke predikanten nog intensiever ter hand genomen. Een verhoging van ± € 7.000 voor de daarmee gepaard gaande kosten tot een totaal van € 40.000 wordt dientengevolge voorzien.

Zuid-Afrika

Venda

De terreinkosten voor de Nevefma-gemeenten worden afgebouwd. Toenemende eigen bijdragen maken dat mogelijk.

De betrokkenheid bij het onderwijs en de kadervorming aan de lyani bijbelschool blijft onverminderd van kracht.

In de actieve en snel groeiende gemeente Trans-Letaba zijn nieuwe mogelijkheden voor scholing en kadervorming, de te verwachten kosten hiervoor zijn € 10.000.

In Venda is momenteel veel in beweging waardoor zich verschillende nieuwe mogelijkheden aandienen.

Om hierop te kunnen inspelen is voor de komende jaren een groeiende post

'Voorzieningen projecten' gereserveerd.

KwaNdebele G.K.K.

De toekomst van de GKK in KwaNdebele is een nieuwe fase ingegaan. Het zelfbewustzijn is versterkt en leidt tot nieuwe activiteiten en initiatieven.

De huidige steun blijft onverminderd nodig. Daarnaast wettigen bovenstaande ontwikkelingen voor de komende jaren een nog nader in te vullen post 'Voorzieningen projecten'.

Mukhanyo MBS

Ook hier vervalt met ingang van 2012 het (deel)traktement van ds. C.W. Buijs.

Het onderwijs en cursuskosten blijven samen met het salaris van ds. Tshabangu in stand.

Mukhanyo MTC

Een toename 'studiebeurzen' ondersteunt de zo noodzakelijke kadervorming in Zuid-Afrika en zelfs tot in Botswana.

Botswana

De post 'traktement' heeft vanaf 2011 alleen nog betrekking op de fam. Visser.

De kosten voor het vertaalwerk stijgen mee met de inflatie.

Als vervangers voor ds. J.C. Wessels worden twee plaatselijke predikanten aangesteld.

Hiervoor is een nieuwe post 'Steun Reformed Church Botswana' (RCB) in het leven geroepen.

De steun aan en de nog nader te bepalen opbouw van de RCB leidt tot een post 'Voorzieningen projecten'.

Mozambique

Vanaf 2012 is de post 'traktement' vervallen wegens repatriëring van ds. G. Vos.

Het bezuinigingsbeleid van deputaten zending en de inflatie van de afgelopen jaren maakt financiële aanpassing noodzakelijk voor de Bijbelschool (EBOM). Hetzelfde geldt voor de Bijbelse kennisoverdracht (ETE) in de provincie Zambesi in samenwerking met Trans World Radio.

Gedurende de periode dat deputaten zending in Mozambique werkzaam zijn, heeft er nog nooit een aanpassing van de salarissen van de plaatselijke pastores plaats gevonden.

Hiervoor is een post 'Voorziening projecten' gereserveerd. Ook worden uit deze voorziening in 2013 de te vervangen vervoersmiddelen (motoren) van de pastores betaald.

Tajmyr

De financiering en de begroting van het evangelisatiewerk in Tajmyr ad. € 72.000 is door deputaten zending één op één van de Stichting Friedensstimme overgenomen. Ook is een bedrag van € 8.000 begroot voor contacten en het ter beschikking stellen van 'gereformeerde'(!) lectuur. In 2012 is een belangrijk gedeelte van de post 'Voorzieningen projecten' nodig voor de vervanging van gespecialiseerd terreinvervoer in Siberië.

Thailand – Isaan

In dit gebied zal een nieuw type zendingswerker opereren in samenwerking met OMF. Het 'low budget'-profiel van deze werkers en de suppletie van hun thuisfrontcommissies biedt de mogelijkheid om in drie jaar van één naar drie werkers te groeien.

Burundi

De kosten voor het project Burundi bestaan vrijwel alleen uit vervoerskosten voor docenten.

Kosten Nederland

De te verwachten personeels-, huisvestings- en bureaunkosten zijn slechts met een inflatiepercentage gecorrigeerd.

Begroting buitenlandse zending 2011-2013

Berekening omslag: aantal leden	74.000			
'oud' omslagbedrag	€ 11,20			
verhoging	€ 0,00			
nieuw omslagbedrag	€ 11,20	totaal omslag	€ 828.800,-	

	resultaat 2009	begroting 2010	2011	2012	2013
BATEN					
Bijdrage Kerken					
Omslag	828.800	828.800	828.800	828.800	828.800
Nagekomen omslag	63.762				
Bijdrage tfc			20.000	40.000	60.000
Totaal	892.562	828.800	848.800	868.800	888.800
Overige inkomsten					
Giften	64.300	40.000	40.000	40.000	40.000
Diverse projecten	93.836	38.400	55.000	55.000	55.000
Scholen	2.129	1.500	1.500	1.500	1.500
Huur De Schelf	7.210	7.750	7.750	7.750	7.750
Diaconaat	15.000	15.000	-	-	-
Postzegels	10.450	10.000	10.000	10.000	10.000
Resultaat Doorgeven	19.858	32.500	18.000	18.000	18.000
Interest	129.045	85.000	75.000	75.000	75.000
Legaten	224.650	150.000	150.000	150.000	150.000
Totaal	566.478	380.150	357.250	357.250	357.250
Totaal baten	1.459.040	1.208.950	1.206.050	1.226.050	1.246.050
LASTEN					
Kosten buitenland					
Indonesië	86.088	65.550	95.500	58.500	58.500
Venda	91.059	68.300	87.000	86.000	89.500
KwaNdebele G.K.K.	79.784	81.500	91.500	98.500	105.500
Mukhanyo MBS	65.727	56.100	73.800	30.800	30.800
Mukhanyo MTC	15.000	16.000	26.000	26.000	26.000
Botswana	211.146	137.000	152.000	161.000	176.000
Mozambique	196.957	228.750	218.250	152.500	157.500
Bangui	374	16.500	-	-	-
Brazilië	14.236	-	-	-	-
IFES	35.000	35.000	-	-	-
Tajmyr	18.400	18.500	80.000	82.500	85.000
Thailand-Isaan	-	-	70.000	115.000	160.000
Burundi	-	-	20.000	20.000	20.000

Vorzieningen projecten	-	-	10.000	45.000	15.000
Missionaire diaconale werkers	2.400	7.500	7.500	7.500	7.500
Totaal kosten buitenland	816.171	730.700	931.550	883.300	931.300
Kosten Nederland					
Personeelskosten	161.344	197.325	172.000	175.750	179.500
Dienstenbureau	47.395	47.000	48.000	50.000	50.000
Huisvestingskosten	24.778	24.500	24.500	24.500	24.500
Overige bureaunkosten	46.611	66.650	60.400	60.900	61.400
Totaal kosten Nederland	280.128	335.475	304.900	311.150	315.400
Totaal lasten	1.096.299	1.066.175	1.236.450	1.194.450	1.246.700
Recapitulatie					
Totaal baten	1.459.040	1.208.950	1.206.050	1.226.050	1.246.050
Totaal lasten	1.096.299	1.066.175	1.236.450	1.194.450	1.246.700
Saldo	362.741	142.775	-30.400	31.600	-650

BIJLAGE 48
Artikel 113, 117

Rapport 4 van commissie 2 inzake rapport deputaten zending

Algemeen

Uw commissie spreekt haar waardering uit voor het vele werk van deputaten zending. God geeft zegen wereldwijd. Het Woord werkt door! Met dankbaarheid denkt uw commissie terug aan onze oud-zending drs. W. van Heest. Hij mocht veel betekenen voor de zending, met name voor de opleiding van voorgangers in zendingsgebieden en het onderwijs in de missiologie. Zr. E. van Riessen werd in 2009 door de Heere thuisgehaald. De naam van dokter Van Riessen is blijvend verbonden aan het zendingswerk in Indonesië, waar zij soms onder zeer moeilijke omstandigheden haar werk heeft gedaan. Ook ziet de commissie met dankbaarheid terug op de arbeid die ds. J.C. Wessels gedurende een periode van achttien jaar in Botswana mocht verrichten.

Projectmatig werken

Lange tijd waren zendelingen gezichtsbepalend voor de zending. Sinds 2007 (de keuze voor de projectmatige aanpak) bepalen vooral projecten het beeld van de zending (§ 5). Kerken spreken over 'ons project'. De betrokkenheid bij het zendingswerk is door de projectmatige aanpak aantoonbaar toegenomen. Zendingcommissies die in hun gemeente een teruglopende belangstelling voor 'hun' project opmerken, kunnen om een nieuw project vragen en doen dat ook. Deputaten benaderen kerkenraden van kerken die nog niet gekozen hebben voor een project. Na een aanloop- en opbouwperiode zijn in september 2009 alle kerken die toen nog niet meededen met de projectmatige aanpak, schriftelijk benaderd en van informatie voorzien. Dat heeft ertoe geleid dat nu meer dan tachtig procent van de kerken meedoet met de projectmatige aanpak. Opmerkelijk is dat enkele kerken nadrukkelijk hebben gevraagd niet te hoeven deelnemen aan de projectmatige aanpak. Zij willen liever het zendingswerk in algemene zin steunen. Momenteel is er nog steeds een beperkt aantal kerken dat op geen enkele wijze heeft gereageerd. Dat laat onverlet dat (ook) deze kerken het zendingswerk wel volgens de richtlijnen ondersteunen.

Deputaten particuliere synodes

Deputaten zending hebben onderzoek gedaan naar de plaats van deputaten uit de particuliere synodes binnen het zendingsdeputaatschap (§ 6). Deputaten uit de particuliere synoden zijn aanvankelijk in het deputaatschap zending benoemd omdat zij zouden moeten zorgen voor contact met het grondvlak van de kerken. Vandaag de dag kan echter het grondvlak van de kerken snel en efficiënt van informatie worden voorzien door het zendingsteam op het Dienstenbureau. De taak van deputaten uit de particuliere synoden beperkt zich tot het beantwoorden van meer bestuurlijke en beleidsmatige vragen in de jaarlijkse vergadering van de particuliere synode.

Gewijzigde bestuurlijke structuur

Deputaten vragen de synode goedkeuring voor een gewijzigde bestuurlijke structuur (§ 7, bijlage 2). Uw commissie stemt in met deze gewijzigde structuur. Deputaten gaven aan dat binnen de afzonderlijke deputaatschapscommissies gewerkt wordt met projectplannen. De suggestie om ook voor het plenaire deputaatschap met een beleidsplan te werken, werd bereidwillig ontvangen.

Bijlage 22 K.O.

Deputaten maken in hun rapport (§7) melding van een *nieuwe* redactie van bijlage 22 K.O. Uw commissie stemt daarmee in. De status van vertegenwoordigers van de zending gemeenten in de deputaatschapscommissies is gewijzigd. Thans zijn zij gedelegeerden (zie bijl. 21 K.O., art. 4). Daarom kan in artikel 1 van bijlage 22 K.O. niet worden gezegd dat deputaten worden benoemd door zending gemeenten. Daarom zou de tekst van artikel 1 van bijlage 22 K.O. als volgt moeten worden gewijzigd: 'De deputaten buitenlandse zending zijn deputaten benoemd door de generale synode en de vier particuliere synoden'. Daarom is eveneens een aanpassing van voorstel 22 (§ 16) in het rapport van deputaten noodzakelijk, waar staat vermeld dat bijlage 22 K.O. ongewijzigd kan blijven.

Bijlage 21 K.O.

Deputaten stellen een wijziging voor van bijlage 21 K.O. Daarbij doet uw commissie ook een aantal wijzigingsvoorstellen. Daarover is overleg geweest met deputaten, die daarmee instemmen.

(a) Deputaten hebben in de nieuwe tekst van art. 1 de woorden 'door de Christelijke Gereformeerde Kerken' ingevoegd. Dat is naar het oordeel van uw commissie niet nodig. Het komt nauwelijks of nooit voor dat bijlage 21 K.O. zelfstandig wordt gebruikt. Evenmin is dit in overeenstemming met de regelingen voor de evangelisatie (bijl. 19 K.O.) en regeling voor de deputaten kerk en Israël (bijl. 20 K.O.). Daar worden deze woorden ook niet genoemd.

(b) Uw commissie stelt voor dat aan het slot van art. 1 de volgende zin wordt toegevoegd: 'Deze taak wordt uitgevoerd door het deputaatschap buitenlandse zending'. Dan wordt duidelijk wie bedoeld worden wanneer in art. 2 over deputaten wordt gesproken.

(c) Bij art. 3 moeten de woorden 'in het deputaatschap' worden toegevoegd. De eerste zin wordt dan als: 'Elke particuliere synode benoemt twee deputaten met hun secundi in het deputaatschap, die zitting hebben voor de tijd van twee jaren en terstond herkiesbaar zijn'.

(d) Uw commissie stelt voor de eerste zin van art. 4 als volgt te wijzigen: 'De kerkenraad van een zending kerk kan zich in de commissie die zich bezighoudt met het werk van de door die kerk uitgezonden zendingswerker doen vertegenwoordigen door maximaal twee gedelegeerden'.

(e) In de artikelen 5 en 16 moet de term 'zendingsarbeiders' worden vervangen door 'zendingswerkers'.

(f) In artikel 9 moet 'GS' worden gewijzigd in 'generale synode'.

Overigens wordt bijlage 21 niet genoemd in artikel 21 K.O. Naar het oordeel van uw commissie is dat niet terecht.

Classicale zendingscorrespondenten

Deputaten hebben de tekst van de Handleiding voor de klassicale zendingscommissie gewijzigd en vragen daarvoor goedkeuring (§ 8 en bijl. 1). Uw commissie kan instemmen met dit voorstel tot besluit.

Statuut voor zendingswerkers

Uw commissie spreekt haar waardering uit voor de uitgave die door deputaten in 2008 is uitgebracht: *Statuut voor zendingswerkers van de Christelijke Gereformeerde Kerk in Nederland met aanvullende bijlagen en informatie* (zie § 9.2 en bijl. 4). Het statuut zelf is bij de tijd gebracht: wat betreft (fiscale en sociale) wetgeving, generaal-synodale regelingen, veranderde voorzieningen bij deputaten en gebruikte terminologie. Uw commissie stemt in met het voorstel tot goedkeuring van dit statuut. Wel moet in artikel 1 (begripsomschrijvingen), lid 1.2 worden aangepast. Het woord 'kerkenraden' kan in dat artikel vervallen.

Reizigers naar zendingsgebieden

Het is goed dat deputaten de moeite met zendingstoerisme duidelijk hebben verwoord (§ 9.3). Met enige regelmaat brengen deputaten deze zaak onder de aandacht van toekomstige reizigers, bijvoorbeeld via *Doorgeven*, *De Wekker* en het digitale *Zendingsnieuws*. Deputaten weten over het algemeen wie naar de zendingsgebieden gaan. Problemen geven de 'losse flodders'. Met het oog op de reizigers naar zendings- en/of hulpverleningsgebieden is de brochure *Komt u gelegen* uitgebracht.

IFES

Deputaten hebben conform een eerder gemaakte afspraak de financiële band met IFES beëindigd. Toch blijft voor uw commissie de vraag of voor onze kerken hier niet een grote kans blijft liggen om bij te dragen aan de verbreiding van het evangelie onder de volken. In Nederland studeren enkele tienduizenden studenten uit allerlei continenten ter wereld. IFES is op een unieke manier bezig om via de studentenverenigingen velen van deze buitenlandse studenten met het evangelie te bereiken. Deputaten zijn bereid om daarover verder na te denken. Zij willen dat dan doen tegen de achtergrond van hun goede ervaringen met het werk van ds. A. van der Maarl bij IFES in het bijzonder en de sympathie van deputaten voor het werk van IFES in het algemeen. Deputaten zijn jarenlang betrokken geweest bij het werk van IFES-BIS (§ 12). Via IFES zou mogelijk ook een link kunnen worden gelegd met zending in China. Ds. Van der Maarl had veel contacten met Chinese studenten. Maar vooralsnog hebben deputaten ervoor gekozen prioriteit te geven aan drie andere nieuwe zendingsprojecten. Uw commissie stemt daarmee in. Toch zou uw commissie deputaten willen vragen de mogelijkheid voor het steunen van IFES nogmaals in overweging te nemen.

Bestaande zendingsterreinen

Deputaten doen voorstellen tot besluit met betrekking tot bestaande zendingsgebieden in Indonesië, Venda, KwaNdebele, Botswana en Mozambique (§ 10). Met deputaten is uw commissie dankbaar dat de arbeid in Gods koninkrijk in die gebieden goede voortgang mag vinden. Uw commissie stemt in met de voorstellen tot besluit die deputaten dienaangaande doen.

Nieuwe zendingsterreinen

Deputaten hebben drie nieuwe zendingsterreinen gekozen (§ 11). Het proces om te komen tot deze keuze is zorgvuldig verlopen. Voor deputaten was de vraag belangrijk hoe de kerken met betrekkelijk geringe middelen zo efficiënt mogelijk zouden kunnen werken. Ook was de vraag van belang hoe deputaten hulp kunnen bieden aan lokale kerken die hun zendingstaak op zich hebben genomen: 'kerken helpen kerken'. Daarbij is uitgezien naar betrouwbare partners. Twee van de drie nieuwe zendingsgebieden die door deputaten zending zijn uitgekozen, zijn gebieden waar nu al steun aan wordt gegeven: Tajmyr en Thailand. Burundi diende zich als mogelijkheid aan via de betrokkenheid van een van onze kerken. Deze drie gebieden voldoen aan de criteria die het deputaatschap had vastgesteld. Uw commissie stemt in met de keuze die deputaten hebben gemaakt.

Zendingswerkers nieuwe stijl

Deputaten doen een voorstel over zendingswerkers nieuwe stijl (§ 13.3). Met betrekking tot de arbeidsrelatie en arbeidsvoorwaarden zal iets op papier moeten worden gezet. Deputaten gaan dat ook doen. Uw commissie stelt voor dat deputaten de volgende generale synode daarover rapporteren.

Evangelie en Moslims

Deputaten verzoeken de synode goed te keuren dat zij zich met ingang van 2011 uit Evangelie en Moslims terugtrekken (§ 14.1 = § 14.1.5). Deputaten hebben daarover overleg gehad met deputaten evangelisatie. Uw commissie stemt in met dit voorstel tot besluit.

Financiën

Het percentage uitvoeringskosten voor de zendingsprojecten bedraagt achttien tot twintig procent van het budget (bijlage 5). Het valt in de zending- en hulpverleningswereld op hoe verschillend overheadkosten worden gedefinieerd, berekend en gepubliceerd. Een vergelijking met anderen valt voor zending bepaald niet negatief uit. Uw commissie is dankbaar voor het feit dat deputaten zorgvuldig omgaan met de gelden die door de kerken worden bijeengebracht.

Ook heeft uw commissie met deputaten gesproken over de conceptinstructie van deputaten financiële zaken. Deputaten onderstrepen dat er meer wordt gedaan dan in het verleden, terwijl van de kerken geen hogere bijdrage wordt gevraagd. Zij benadrukken eveneens dat in het zendingswerk de economische maatstaf niet mag gaan overheersen. Zending is en blijft een roeping van de kerk. Die roeping zal in onze visie op zending voorop moeten blijven staan. Daarom willen deputaten deze visie blijven uitdragen via voorlichting en publiciteit. Zij merken ook dat dit vrucht draagt. Kerkleden voelen zich meer betrokken bij de verbreiding van het evangelie door de kerken, hetgeen onder andere uitkomt in een grotere offervaardigheid.

Voorstel 16.4

In voorstel 16.4 moet 'curatorium' worden vervangen door 'college van bestuur'.

GKSA en Soutpansberg

In voorstel 16.11 klinkt de zinsnede dat deputaten hen 'begeleiden' in het traject al snel wat pedant. Daarom stelt uw commissie een andere formulering voor: 'goedkeuring te verlenen aan het voornemen om samen met deputaten buitenlandse kerken voor zowel de algemene synode van de GKSA als de synode Soutpansberg beschikbaar te zijn voor advies en bijstand in het moeizame traject naar eenwording'.

Uw commissie stelt voor te besluiten

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en deputaten te bedanken voor hun arbeid;
 2. opnieuw deputaten te benoemen;
- ten aanzien van nieuwe terreinen*
3. goedkeuring te geven aan het voornemen van deputaten om de Eglise Protestante Réformée du Burundi in de jaren 2010-2013 op projectbasis te ondersteunen in hun toerustingswerk voor predikanten en aan de daarbij behorende begroting;
 4. goedkeuring te geven aan het voornemen van deputaten om voor de in voorstel 3 omschreven toerustingprojecten in Burundi een beroep te doen op predikanten en hoogleraren van onze kerken, telkens onder gevraagde instemming van de desbetreffende kerkenraad of van het college van bestuur van de TUA;
 5. goedkeuring te geven aan het voornemen van deputaten in de jaren 2010-2013 zendingswerk in Isaan (Thailand) op te starten in samenwerking met OMF en de GZB en aan de daarbij behorende begroting;
 6. goedkeuring te geven aan het voornemen van deputaten ten behoeve van het in voorstel 5 omschreven zendingswerk missionaire diaconale werkers te werven en uit te zenden;
 7. goedkeuring te geven aan het voornemen van deputaten in de jaren 2010-2013 het zendingswerk van de baptisten in Tajmyr (Siberia, Rusland) volledig voor hun rekening te nemen en daartoe een overeenkomst te sluiten met de Broederraad van de niet geregistreerde baptisten in Rusland en aan de daarbij behorende begroting;
- en ten aanzien van de bestaande terreinen:*
- Indonesië*
8. goedkeuring te geven aan de voorgenomen verdere ondersteuning van de onderwijsprojecten en van het primaire zendingswerk van de Gereja Toraja Mamasa (GTM);
 9. goedkeuring te geven aan het voornemen in overleg met de GTM een structuur te ontwerpen die ook na de emeritering van ds. C.W. Buijs een goede samenwerking zal waarborgen;
- Venda*
10. goedkeuring te verlenen aan het voornemen om de bestaande relatie met de kerken van de synode Soutpansberg in stand te houden en op behoedzame wijze ook een relatie op te bouwen met andere (Venda)kerken om zendingswerk te ondersteunen;
 11. goedkeuring te verlenen aan het voornemen om samen met deputaten buitenlandse kerken voor zowel de algemene synode van de GKSA als de synode Soutpansberg beschikbaar te zijn voor advies en bijstand in het moeizame traject naar eenwording;
- KwaNdebele*
12. goedkeuring te verlenen aan het voornemen de reorganisatie van de kerken van KwaNdebele te blijven ondersteunen;
 13. goedkeuring te verlenen aan het voornemen om de Mukhanyo Bible School ook na emeritering van ds. C.W. Buijs (2011) te blijven steunen en begeleiden;
 14. goedkeuring te verlenen aan het voornemen in de periode 2010-2013 overleg op te starten met het Mukhanyo Theological College om te bezien wie de meest geëigende rechtspersoon is om de gebouwen van het MTC van zending over te nemen;
- Botswana*
15. goedkeuring te verlenen aan de beëindiging van de zendingsdienst van ds. J. C. Wessels onder het uitspreken van hartelijke dank voor het werk in een periode van achttien jaren verricht;
 16. goedkeuring te verlenen aan het voornemen om de opbouw van het kerkelijke leven van de RCB in een breder verband dan voorheen te ondersteunen met name door hulp te verlenen bij het bekostigen van de salarissen van de nieuwe predikanten;

Mozambique

17. goedkeuring te verlenen aan de voorgenomen afronding van de zendingsdienst van ds.G. Vos in de lente van 2011;
18. goedkeuring te verlenen aan de voortzetting van de steun aan InForTeM, dat zowel het decentrale als het centrale onderwijswerk behartigt;

overige zaken:

19. goedkeuring te verlenen aan het voornemen van deputaten de vertegenwoordiging van onze kerken in de Stichting Evangelie en Moslims over te laten aan deputaten evangelisatie (§ 14.1.5);
20. goedkeuring te verlenen aan de gewijzigde Handleiding voor de classicaie zendingscommissie onder leiding van een door de classis benoemde voorzitter (bijlage 1);
21. goedkeuring te verlenen aan de gewijzigde bestuurlijke structuur van het zendingsdeputaatschap (bijlage 2);
22. goedkeuring te verlenen aan de gewijzigde tekst van bijlage 21 K.O. (bijlage 3) en aan de door de commissie daarin voorgestelde wijzigingen:
 - (a) het schrappen in art. 1 van de woorden 'door de Christelijke Gereformeerde Kerken';
 - (b) het invoegen van de volgende zin aan het slot van art. 1: 'Deze taak wordt uitgevoerd door het deputaatschap buitenlandse zending';
 - (c) het wijzigen van de eerste zin van art. 3 in: 'Elke particuliere synode benoemt twee deputaten met hun secundi in het deputaatschap, die zitting hebben voor de tijd van twee jaren en terstond herkiesbaar zijn';
 - (d) het wijzigen van de eerste zin van art. 4 in: 'De kerkenraad van een zendende kerk kan zich in de commissie die zich bezighoudt met het werk van de door die kerk uitgezonden zendingswerker doen vertegenwoordigen door maximaal twee gedelegeerden';
 - (e) het vervangen van het woord 'zendingsarbeiders' in de artikelen 5 en 16 door 'zendingswerkers';
 - (f) het wijzigen van 'GS' in artikel 9 in 'generale synode'.
23. artikel 1 van bijlage 22 als volgt te wijzigen: 'De deputaten buitenlandse zending zijn deputaten benoemd door de generale synode en de vier particuliere synoden';
24. goedkeuring te verlenen aan het gewijzigde Statuut voor zendingswerkers met in achtneming van de voorgestelde wijziging (bijlage 4);
25. deputaten kerkorde en kerkrecht op te dragen de vermelding van bijlage 21 K.O. op te nemen in art. 21 K.O.

D. J. Steensma, rapporteur

BIJLAGE 49

Artikel 118

Rapport 2a van de commissie 6 inzake bijlage 7 en de conceptinstructie t.b.v. vergroten beheersbaarheid uit het rapport van deputaten financiële zaken

Door de leden Middelkoop en Mak zijn tijdens de bespreking van rapport 2 van commissie 6 enkele voorstellen gedaan. Uw commissie stelt u voor deze in enigszins gewijzigde vorm over te nemen (zie punt 8);

(Bij het behandelen van de voorstellen volgen wij de nummering in het rapport en niet van de inhoudsopgave).

Uw commissie stelt u voor te besluiten:

1. deputaten en in het bijzonder de leden van de commissie doelmatigheid deputaatschappen hartelijk dank te zeggen voor hun verrichte werkzaamheden;
2. 6.3.1, de afdracht aan de emeritikas los te koppelen van de overige omslagen;
3. 6.3.2, de grote deputaatschappen opdracht te geven een meerjarenbeleid op te stellen dat verder reikt dan de synodale periode. Dit betreft hier minimaal deputaten evangelisatie, buitenlandse zending, diaconaat en eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland;
4. 6.3.3, dat tijdens de synodale commissiebesprekingen expliciet aandacht wordt gegeven aan de taakstelling van de deputaatschappen en aan de daaraan verbonden kosten;
5. 6.3.4, dat tijdens de plenaire besluitvorming de GS kritischer dient te zijn bij het continueren van opdrachten of verstrekken van nieuwe opdrachten aan de deputaatschappen, met dien verstande dat commissie 6 in de derde week met concrete voorstellen komt conform de onder 4c genoemde spelregels;
6. 6.3.5 a t/m c, dat de zichtbaarheid van de deputaatschappen binnen ons kerkverband dient verbeterd te worden en de voorstellen onder 5a t/m c over te nemen;
7. 6.3.6, de voorstellen onder punt 6 (met foutieve nummering 5a, b en c) over te nemen;
8. gelet op de reacties in het onderzoeksrapport, vervolgoopdracht te geven aan de commissie doelmatigheid, door die zelfstandig te laten voortbestaan als een onafhankelijke studiecommissie. Zij krijgt de volgende opdracht, namelijk:
 - 1) in afstemming met deputaatschappen, die tot die afstemming bij deze opdracht krijgen, een inventarisatie te maken van de huidige landelijke activiteiten en aanbevelingen te doen over welke activiteiten kunnen worden afgebouwd, gehandhaafd, uitgebouwd of nieuw geïntroduceerd en of deze activiteiten anderszins kunnen worden georganiseerd; bijvoorbeeld door deputaatschappen anders te organiseren of waar mogelijk samen te voegen;
 - 2) voor het doen van deze aanbevelingen zich te bezinnen op wat Bijbels gezien in deze tijd de taak van de kerk is in relatie tot het stellen van prioriteiten of anders organiseren;
 - 3) zich te bezinnen op de wijze waarop kerken worden geïnformeerd en gestimuleerd om het werk van deputaatschappen financieel mogelijk te maken;
 - 4) hierover te rapporteren op de synode van 2013;

9. de conceptinstructie t.b.v. vergroten beheersbaarheid integraal over te nemen en
- 1) in de cursieve tekst na van oordeel 4 aan te vullen: '*Besluit ... spreekt en in een herkenbare paragraaf rapporteert over:*' en
 - 2) waarbij punt h aangevuld wordt met: 'net zoals ... besluitvorming omtrent **reeds bestaande** en de 'nieuwe opdrachten' ... beheersbaar te houden.'

R.B.J. Naaktgeboren, rapporteur.

BIJLAGE 50

Artikel 130

Revisieverzoek Leeuwarden

Aan de roepende kerk van de generale synode 2010

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Het besluit van de generale synode 2007 met betrekking tot de NBV heeft in onze gemeente geleid tot verontrusting en droefheid. Daarom verzoekt de Christelijke Gereformeerde Kerk van Leeuwarden u om het betreffende besluit te herzien.

Wij hebben het verzoek om revisie op 28 januari 2008 ingediend, met de mededeling dat wij u de motivatie voor het revisieverzoek later zouden doen toekomen.

Ons verzoek betreft besluit 2 van artikel 270 van de Acta:
'De kerken met klem te ontraden in de eredienst gebruik te maken van de NBV.'

De motivatie voor het verzoek om herziening:

1. De generale synode 2007 spreekt in artikel 270 uit 'dat er nog te veel aspecten van de NBV vragen oproepen of openlaten om met algemene vrijmoedigheid uit te spreken dat voldoende duidelijk is gebleken dat de NBV een genoegzaam betrouwbare vertaling is van het Woord van God en het daarom van wijsheid en voorzichtigheid getuigt om het kerkelijk gebruik ervan te ontraden'. Aan 'betrouwbaar' wordt veel opgehangen, maar het begrip blijft vaag. Niet duidelijk is geformuleerd wanneer wel van een 'genoegzaam betrouwbare vertaling' gesproken kan worden. Is dat wanneer:
 - de onjuiste (en zwakke) vertaalkeuzes verbeterd zijn;
 - de vertrouwde Bijbelse begrippen, de 'religieuze termen', gebruikt worden;
 - de vertrouwde vertaling van de Godsnaam gebruikt wordt;
 - de vertaling in overeenstemming met de belijdenisgeschriften komt;
 - het hoofdlettergebruik aangepast wordt;
 - het uitgangsprincipe 'vertalen gaat aan theologie vooraf' omgedraaid wordt;
 - de theologische plaatsbepaling van de vertalers naar tevredenheid vastgesteld is;
 - bij de vertaling van het geloofsstandpunt 'dat de Bijbel het gezaghebbende Woord van God is' uitgegaan wordt?
2. Mede gezien het vele gebruik van de NBV in onze kerken is het ten eerste de vraag of het heil van de kerken in hun geheel gediend wordt wanneer aan de kerkenraden gevraagd wordt om de NBV niet te gebruiken in de eredienst (besluit 3). Juist het afraden bewijst de eenheid van onze kerken een slechte dienst. Het gebruik van de NBV lijkt niet minder te worden, maar is door besluit 2 onder kritiek gesteld en daarom op scherp gesteld. Wat een getuigenis van broeder- en zusterliefde (inclusief) zou het zijn wanneer kerken die de NBV niet betrouwbaar genoeg achten en ook nooit tot het gebruik van de NBV gedwongen zullen worden toch de andere kerken die de NBV wel betrouwbaar achten, de vrijheid geven om de NBV in de eredienst te gebruiken.
3. Dat de NBV in vijf jaar tijd een miljoen keer verkocht is, was in 2007 nauwelijks te voorzien. De NBV is ingeburgerd en de standaardvertaling in Nederland geworden. 'Je kunt niet om de NBV heen' zegt het ND op 17 oktober 2009. Met het oog op de missionaire en evangelisatorische opdracht van de kerken is het belangrijk om het Woord te lezen in een verstaanbare eigentijdse vertaling waarmee men mogelijk al kennis gemaakt heeft. Het niet kunnen gebruiken van de NBV belemmert kerken om missionair bezig te zijn. In het synodebesluit lijkt het alsof missionaire een uitzondering is, terwijl het toch voor alle gemeenten geldt.
4. In overwegend 6 wordt gesteld 'dat vanwege de doeltaalgerichte vertaling men binnen de kerken wellicht meer gelet heeft op verstaanbaarheid dan op betrouwbaarheid'. Dit laatste is zeer suggestief, niet gestoeld op feiten en in tegenspraak met overwegend 5 waar wordt gezegd 'dat uit de enquête is gebleken dat in meer dan de helft van de kerken de NBV op de een of andere manier gebruikt wordt en door velen de NBV gezien wordt als een goede en betrouwbare vertaling'. Bovendien was er ten tijde van de enquête nog geen besluit van de generale synode 2007 over de betrouwbaarheid en er was nog geen rapport van het studiedeputaatschap (waarvan een meerderheid de vertaling betrouwbaar acht).
5. In de besluitvorming over de NBV had rekening gehouden moeten worden met het besluit van de GS 1947. Daar werd de instructie van de part. Synode van het Noorden behandeld: 'De synode scheppe de mogelijkheid, mede door wijziging van de bepaling van 1857 inzake Bijbeluitgaven, dat het aan de kerkeraden vrij staat, in de openbare godsdienstoefeningen, ook de Friese Bijbelvertaling te gebruiken'. De synode was daar toen snel mee klaar: 'De synode spreekt uit, deze zaak aan de kerkeraden in Friesland over te laten, zodat deze naar eigen inzicht kunnen handelen'. De synode liet het onderzoek naar de betrouwbaarheid blijikbaar aan de kerken over, terwijl men ook niet bezorgd was over de eenheid van de kerken in Nederland, noch over die in Friesland.

6. De generale synode 2004 constateerde (constaterend 6 en 7) 'dat steeds meer kerkleden, met name jongeren, te kennen geven dat zij de standaardvertalingen Statenvertaling en Vertaling 1951 qua taal en stijl moeilijk te begrijpen vinden' en 'dat in gemeenten in toenemende mate gebruik wordt gemaakt van een parafaserende vertaling' en oordeelde (van oordeel 1) 'dat het niet gewenst is dat binnen gemeenten sprake is van een toenemend gebruik van een parafaserende vertaling'. Aangezien in het besluit van de generale synode 2007 over de NBV behalve in overwegend 1 niets vermeld is over parafaserende vertalingen, heeft de generale synode 2007 ten onrechte impliciet geoordeeld dat in de gemeenten beter een parafaserende vertaling gebruikt kan worden dan de NBV. Dit achten wij onjuist en niet in overeenstemming met de bedoeling van de generale synode 2004.

Wij wensen u Gods wijsheid bij uw beraadslagingen en besluitvorming.

Met hartelijke broedergroet, namens de kerkenraad,
ds. C.A. den Hertog, preses
H. Ruiter, scriba

BIJLAGE 51 Artikel 130

Rapport 12 van commissie betreft revisieverzoek kerkenraad Leeuwarden inzake besluit NBV

Uw commissie heeft zich gebogen over het revisieverzoek dat de kerkenraad van Leeuwarden heeft ingediend inzake het door de generale synode 2007 genomen besluit over de Nieuwe Bijbel Vertaling. Het revisieverzoek is wettig ter tafel.

De kerkenraad noemt de volgende argumenten om zijn verzoek te onderbouwen:

1. het door de synode gebruikte begrip 'betrouwbaarheid' is vaag en niet duidelijk gedefinieerd;
2. de NBV wordt inmiddels in de kerken gebruikt; het heil van de kerken wordt niet gediend wanneer de kerkenraden gevraagd wordt om dat niet te doen in de erediensten. De eenheid van de kerken wordt daarmee een slechte dienst bewezen. Het zou van onderlinge liefde getuigen wanneer kerken die de NBV niet betrouwbaar (genoeg) achten om deze te gebruiken toch andere kerken de vrijheid gunnen om dat wél te doen;
3. de kerk heeft een missionaire en evangelisatorische opdracht. Daartoe dient het Woord van God in een verstaanbare eigentijdse vertaling gelezen te kunnen worden. Nu worden de kerken geremd in hun missionaire opdracht;
4. de synodale overweging dat 'vanwege de doeltaalgerichte vertaling men binnen de kerken wellicht meer gelet heeft op verstaanbaarheid dan op betrouwbaarheid' is suggestief;
5. de synode had dienen te rekenen met de synodale uitspraak van 1947; deze gaf aan de kerkenraden in Friesland de ruimte om de Friese Bijbelvertaling te gebruiken, zonder een onderzoek naar de betrouwbaarheid daarvan te doen;
6. steeds meer kerkleden, met name jongeren, vinden dat de standaardvertalingen qua taal en stijl moeilijk te begrijpen zijn. Zij wijken uit naar 'parafaserende' vertalingen. De synode oordeelt impliciet dat dit beter is dan het gebruik maken van de NBV.

De commissie gaat deze argumenten na en merkt er het volgende bij op:

1. Inderdaad is in het besluit van de synode en in de rapporten van de studiecmissie en/of van de synodale commissie geen definitie van het woord 'betrouwbaarheid' gegeven. Tegelijk kan gezegd worden dat in het rapport van de studiecmissie, met name in de hoofdstukken 2.3 en 4.2, voldoende materiaal te vinden is om de grenzen en ruimte die bij het woord 'betrouwbaarheid' te onderkennen zijn met het oog op het besluit van de synode, te begrijpen;
2. de kerkenraad bedient zich van een omgekeerde volgorde: in 2004 immers werd de kerken dringend gevraagd via een brief van de generale synode om de NBV niet in de erediensten te gaan gebruiken en om 'als kerken hierin eensgezindheid te tonen'. Dat in 2007 er nu toch kerkenraden zijn die niettemin de NBV in de erediensten gebruiken, kan niet als argument dienen om het besluit te bekritisieren; wat de onderlinge liefde betreft inzake het gebruik door andere kerkenraden, terwijl men dat zelf als kerkenraad niet doet, is te zeggen dat het besluit van de synode spreekt van 'wijsheid en voorzichtigheid (...) om het kerkelijk gebruik (van de NBV) te ontraden'; bovendien wordt over een eventueel in gebruik nemen en de route die daarbij dan gevolgd dient te worden, gesproken in 'besluit sub 4';
3. met het besluit van 2007 is dat van 2004 niet opgeheven; toen heeft de synode al besloten een brief naar alle kerkenraden te schrijven, waarin meegedeeld zou worden dat zij zich realiseerde dat zich in sommige gemeenten situaties voordoen, waarin gebruik van de NBV begrijpelijk is. Met name zijn daar diensten genoemd die een missionair karakter dragen. Deze brief is ook uitgegaan. Wanneer enige kerkenraad van oordeel is dat dit betekent dat hij de NBV integraal zou moeten invoeren, met het oog op de missionaire roeping van de kerken – en dus van zijn gemeente –, dan is daarvoor in 'besluit sub 4' de kerkelijke route aangegeven;
4. dit punt dient de kerkenraad toegegeven te worden;
5. het genoemde argument kan niet dienen om de NBV vrij te geven: na 1947 kwam 1962 en daar heeft de synode een uitgebreide beraadslaging gehad over het al of niet vrijgeven van de NBG-vertaling-1951. Na ampel beraad gebeurde dat, hetgeen duidelijk maakt dat de kerken het de taak van de synode achten om nieuwe Bijbelvertalingen te toetsen en vervolgens al of niet vrij te geven;
6. de gedachte dat de synode impliciet geoordeeld zou hebben dat men beter een parafaserende vertaling kan lezen dan de NBV is speculatief: op geen enkele wijze is dat te vinden in het besluit van de synode, noch in de rapporten van de studiecmissie en/of de generaal-synodale commissie.

Uw commissie stelt de volgende uitspraak voor:

De generale synode van Huizen/Nunspeet 2010,

kennisgenomen hebbend

- a. van het revisieverzoek van de kerkenraad van Leeuwarden d.d. 2 juni 2010 – aangekondigd op 28 januari 2008 – inzake het besluit van de generale synode over de NBV;
- b. van het rapport van de commissie;

gehoord de bespreking ter synode,

constaterend

dat de verzoekers als argumenten – samengevat – aanvoeren:

- a. dat het door de synode gebruikte begrip 'betrouwbaarheid' vaag is en niet duidelijk gedefinieerd wordt;
- b. dat de NBV inmiddels in de kerken wordt gebruikt en dat het heil van de kerken niet wordt gediend wanneer de kerkenraden gevraagd wordt om dat niet te doen in de erediensten. De eenheid van de kerken wordt daarmee een slechte dienst bewezen. Het zou van onderlinge liefde getuigen wanneer kerken die de NBV niet betrouwbaar (genoeg) achten om deze te gebruiken toch andere kerken de vrijheid gunnen om dat wél te doen;
- c. dat de kerk een missionaire en evangelisatorische opdracht heeft en dat het Woord van God daartoe in een verstaanbare eigentijdse vertaling gelezen dient te kunnen worden. Nu worden de kerken geremd in hun missionaire opdracht;
- d. dat de synodale overweging dat 'vanwege de doeltaalgerichte vertaling men binnen de kerken wellicht meer gelet heeft op verstaanbaarheid dan op betrouwbaarheid' suggestief is;
- e. dat de synode had dienen te rekenen met de synodale uitspraak van 1947; deze gaf aan de kerkenraden in Friesland de ruimte om de Friese Bijbelvertaling te gebruiken, zonder een onderzoek naar de betrouwbaarheid daarvan te doen;
- f. dat steeds meer kerkleden, met name jongeren, vinden dat de standaardvertalingen qua taal en stijl moeilijk te begrijpen zijn. Zij wijken uit naar 'parafaserende' vertalingen. De synode oordeelt impliciet dat dit beter is dan het gebruik maken van de NBV;

overwegend

- a. dat inderdaad in het besluit van de synode en in de rapporten van de studiecmissie en/of van de synodale commissie geen definitie van het woord 'betrouwbaarheid' is gegeven, maar dat tegelijk gezegd kan worden dat in het rapport van de studiecmissie, met name in de hoofdstukken 2.3 en 4.2, voldoende materiaal te vinden is om de grenzen en ruimte die bij het woord 'betrouwbaarheid' te onderkennen zijn met het oog op het besluit van de synode te begrijpen;
- b. - dat de kerkenraad zich bedient van een omgekeerde volgorde: in 2004 immers werd de kerken dringend gevraagd via een brief van de generale synode om de NBV niet in de erediensten te gaan gebruiken en om 'als kerken hierin eensgezindheid te tonen'. Dat er in 2007 nu toch kerkenraden zijn die niettemin de NBV in de erediensten gebruiken, kan niet als argument dienen om het besluit te bekritisieren; - dat wat de onderlinge liefde betreft inzake het gebruik door andere kerkenraden, terwijl men dat zelf als kerkenraad niet doet, te zeggen is dat het besluit van de synode spreekt van 'wijsheid en voorzichtigheid (...) om het kerkelijk gebruik (van de NBV) te ontraden'; en dat bovendien over een eventueel in gebruik nemen en de route die daarbij dan gevolgd dient te worden, wordt gesproken in 'besluit sub 4';
- c. - dat met het besluit van 2007 dat van 2004 niet is opgeheven; toen heeft de synode al besloten een brief naar alle kerkenraden te schrijven, waarin meegedeeld zou worden dat zij zich realiseerde dat zich in sommige gemeenten situaties voordoen, waarin gebruik van de NBV begrijpelijk is. Met name zijn daar diensten genoemd die een missionair karakter dragen. Deze brief is ook uitgegaan; - dat wanneer enige kerkenraad van oordeel is dat dit betekent dat hij de NBV integraal zou moeten invoeren, met het oog op de missionaire roeping van de kerken – en dus van zijn gemeente - daarvoor in 'besluit sub 4' dan de kerkelijke route wordt aangegeven;
- d. dat dit punt de kerkenraad toegegeven dient te worden;
- e. dat het genoemde argument niet kan dienen om de NBV vrij te geven: na de door de kerkenraad genoemde generaal-synodale beslissing in 1947 kwam immers de vraag over het kerkelijk gebruik van de NBG-vertaling-1951 in 1962 en daar heeft de synode een uitgebreide beraadslaging gehad over het al of niet vrijgeven van deze vertaling, hetgeen duidelijk maakt dat de kerken het de taak van de synode achten om nieuwe Bijbelvertalingen te toetsen en vervolgens al of niet vrij te geven;
- f. dat de gedachte dat de synode impliciet geoordeeld zou hebben dat men beter een parafaserende vertaling kan lezen dan de NBV is speculatief, aangezien dat op geen enkele wijze te vinden is in het besluit van de synode, noch in de rapporten van de studiecmissie en/of de generaal-synodale commissie;

van oordeel

- a. dat van de aangedragen argumenten alleen het genoemde in 'overwegend sub d' als juist kan gelden;
- b. dat dit te weinig gewicht heeft om het genomen besluit inzake het gebruik van de NBV te wijzigen;

besluit

1. het verzoek tot revisie af te wijzen;
2. daarvan kennis te geven aan de kerkenraad van Leeuwarden.

Namens de commissie,
W. van 't Spijker, rapporteur

BIJLAGE 52
Artikel 131

Revisieverzoek Apeldoorn

Aan de generale synode van de Christelijke Gereformeerde kerken van Huizen 2010.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

De kerkenraden van de drie Christelijke Gereformeerde kerken in Apeldoorn hebben in een brief d.d. 25 maart 2008 aangekondigd een revisieverzoek te overwegen aangaande het besluit van de generale synode van 2007 ten aanzien van het gebruik van de NBV in de erediensten.

In deze brief willen we u dienen met een verzoek het besluit dienaangaande te herzien en wel op de volgende gronden:

1. In de overwegingen die aan de opdracht van de generale synode van 2004 ten grondslag lagen wordt gewezen op de noodzaak van een betrouwbare vertaling van de bijbel in hedendaags Nederlands ten behoeve van o.a. de missionaire roeping van onze kerken (Acta 2004, overweging 1, pag. 144). In de besluitvorming wijst u er wel op dat alles wat in de constateringen, overwegingen en oordeelsvorming van de generale synode 2004 nog altijd van toepassing is, alsmede de inhoud van de brief d.d. 29.11.2004 meegewogen dient te worden, maar in de uiteindelijke besluitvorming blijft juist de missionaire roeping van de kerken onbesproken.
2. Op elke vertaling is veel kritiek te leveren, ook op de NBV - u besteedt daar terecht in de rapportage en besluitvorming veel aandacht aan - maar zij is niet onbetrouwbaar en kan daarom desondanks voldoen aan wat bij 1. ten aanzien van de missionaire roeping van de kerk wordt uitgesproken. Ter adstructie wijzen wij op het vrijmoedige gebruik van de Septuaginta vertaling door Jezus zelf. Ook een vertaling waarop heel wat kritiek te leveren is, die evenwel niet onbetrouwbaar genoemd kan worden en kennelijk ook bruikbaar is in de dienst van het Koninkrijk.
3. In de besluitvorming hebt u evenmin meegenomen dat er veel gemeenten zijn die een nauwer samenleven kennen met de GKv of NGK of daarmee zelfs een samenwerkingsgemeente vormen. In deze kerkverbanden is de NBV wel vrijgegeven voor het gebruik in de eredienst. De besluitvorming van 2007 brengt deze kerken in de relatie tot de zusterkerken waarmee nauwer samenleven of samenwerking is in verlegenheid.
4. Besluit 2 - de kerken met klem te ontraden in de eredienst gebruik te maken van de NBV - verdient heroverweging omdat juist vanaf de kansel gemeenteleden gediend kunnen worden bij het niet kritiekloos omgaan met het gebruik van de NBV. Dit is te meer aan de orde in gemeenten waar het merendeel van de leden voor persoonlijke Bijbellezing en voor de lezing in het gezin is overgegaan tot het gebruik van de NBV. Daarnaast constateren we een discrepantie tussen punt 2 van het Synodebesluit en punt 3 van het onderdeel 'van oordeel' in het synodebesluit. De raden verzoeken een uitleg te geven omtrent uw besluitvorming hierbij.
5. Besluit 3 - aan kerkenraden te vragen bij hun besluitvorming niet alleen het heil van de eigen gemeente op het oog te hebben, maar ook dat van de kerken in hun geheel - is strijdig met art. 85 van de K.O. en kan in grote mate belemmerend werken ten aanzien van de opdracht van de kerkenraad om het heil van de eigen gemeente te dienen. Deze opdracht is allereerst juist van lokale aard.

Wij bidden u namens de Apeldoornse kerken bij de bespreking en in heel uw vergadering van harte Gods zegen toe.

Namens de drie kerken van Apeldoorn,
J. Krol, scriba Apeldoorn-Zuid

BIJLAGE 53
Artikel 131

Rapport 13 van commissie betreft revisieverzoek kerkenraden Apeldoorn inzake besluit NBV

Uw commissie heeft zich gebogen over het revisieverzoek dat de gezamenlijke Apeldoornse kerkenraden hebben ingediend inzake het door de generale synode 2007 genomen besluit over de Nieuwe Bijbel Vertaling. Het revisieverzoek is wettig ter tafel.

De kerkenraden noemen de volgende argumenten om hun verzoek te onderbouwen:

1. de missionaire roeping van de kerken blijft in de besluitvorming onbesproken, terwijl bij de besluitvorming van 2004 dit wel genoemd is als een punt van belang;
2. op elke vertaling is kritiek te leveren, maar wat dat betreft: ook de Septuaginta (LXX) was kennelijk dienstbaar voor het Koninkrijk;
3. de samenwerkingsgemeenten komen door het genomen besluit in verlegenheid;
4. juist in de prediking kunnen gemeenteleden gediend worden bij het niet kritiekloos omgaan met de NBV; ook wordt een discrepantie gesignaleerd tussen 'van oordeel' sub 3 en 'besluit' sub 2, waarover men uitleg vraagt;
5. het besluit is strijdig met art. 85 K.O.

De commissie gaat deze argumenten na en merkt er het volgende bij op:

1. dit argument is naar de letter van het genomen besluit juist; met het besluit van 2007 is dat van 2004 echter niet opgeheven; toen heeft de synode al besloten een brief naar alle kerkenraden te schrijven, waarin meegedeeld zou worden dat zij zich realiseerde dat zich in sommige gemeenten situaties voordoen, waarin gebruik van de NBV begrijpelijk is. Met name zijn daar diensten genoemd die een missionair karakter dragen. Deze brief is ook uitgegaan;
2. op zich is het juist dat op de LXX kritiek is te leveren en dat de Heiland deze vrijmoedig gebruikte;

- het is evenwel de vraag of dit een argument kan zijn om een hedendaagse vertaling daarop te beoordelen als het gaat om kerkelijk gebruik. Uw commissie meent dat uit het gebruik van een vertaling door de Heere Jezus geen argument is te ontlelen voor het al of niet gebruiken van enige vertaling door zijn Kerk;
3. het argument is niet geldig, omdat met het besluit van 2007 dat van 2004 niet is opgeheven. In de bij 1. genoemde brief is ook voor het gebruik van de NBV in samenwerkingsgemeenten ruimte geboden;
 4. het genoemde argument kan niet dienen om de NBV vrij te geven: het zij zo dat er bij tijd en wijle bij iedere gebruikte vertaling in de prediking op onjuistheden wordt gewezen – niettemin is de preek niet geschikt om telkens kritiek te leveren op vertalingen; de gevraagde uitleg over de relatie tussen de twee onderdelen van de uitspraak kan niet gelden als argument tot revisie;
 5. het argument is niet geldig: art. 85 K.O. stelt dat de kerken niet onderling over elkaar zullen heersen. Dit zou het geval geweest zijn wanneer de NBV verboden was, maar dat is niet geval.

Uw commissie stelt de volgende uitspraak voor:

De generale synode van Huizen/Nunspeet 2010,

kennisgenomen hebbend

- a. van het revisieverzoek van de Apeldoornse kerkenraden d.d. 21 mei 2010 – aangekondigd op 25 maart 2008 – inzake het besluit van de generale synode over de NBV;
- b. van het rapport van de commissie;

gehoord de bespreking ter synode,

constaterend

dat de verzoekers als argumenten – samengevat – aanvoeren:

- a. dat de missionaire roeping van de kerken in de besluitvorming onbesproken blijft, terwijl bij de besluitvorming van 2004 dit wel genoemd is als een punt van belang;
- b. dat op elke vertaling kritiek is te leveren, maar dat dit ook de Septuaginta (LXX) betreft, die kennelijk toch dienstbaar voor het Koninkrijk was, getuige de vrijmoedigheid waarmee de Heiland eruit citeerde;
- c. dat de samenwerkingsgemeenten door het genomen besluit in verlegenheid komen;
- d. dat juist in de prediking gemeenteleden gediend kunnen worden bij het niet kritiekloos omgaan met de NBV; en dat ook wordt een discrepantie signaleerd tussen 'van oordeel' sub 3 en 'besluit' sub 2, waarover uitleg wordt gevraagd;
- e. dat het besluit strijdig is met art. 85 K.O.;

overwegend

- a. dat het eerste argument naar de letter juist is, maar dat met het besluit van 2007 dat van 2004 niet is opgeheven; toen heeft de synode al besloten een brief naar alle kerkenraden te schrijven, waarin meegegeeld zou worden dat zij zich realiseerde dat zich in sommige gemeenten situaties voordoen, waarin gebruik van de NBV begrijpelijk is. Met name zijn daar diensten genoemd die een missionair karakter dragen. Deze brief is ook uitgegaan;
- b. dat het op zich juist is dat op de LXX kritiek is te leveren en dat de Heiland deze vrijmoedig gebruikte; maar dat aan het gebruik van een vertaling door de Heere Jezus geen argument is te ontlelen voor het gebruik van enige vertaling door zijn Kerk;
- c. dat in de bij 'overwegend sub a' genoemde brief voor het gebruik van de NBV in samenwerkingsgemeenten ruimte werd geboden;
- d. dat het zo is dat er bij tijd en wijle bij iedere gebruikte vertaling in de prediking op onjuistheden wordt gewezen, maar dat de preek niet bedoeld is om telkens kritiek te leveren op vertalingen;
- e. dat wel gevraagd wordt om uitleg over de relatie tussen de twee genoemde onderdelen van de uitspraak, maar dat dit niet gelden als argument tot revisie: de indieners van het verzoek voeren geen argument daartoe aan;
- f. dat art. 85 K.O. stelt dat de kerken niet onderling over elkaar zullen heersen, maar dat de NBV niet verboden is, maar met klem ontraden;

van oordeel

- dat de aangedragen argumenten het revisieverzoek niet kunnen dragen;

besluit

1. het verzoek tot revisie af te wijzen;
2. daarvan kennis te geven aan de Apeldoornse kerkenraden.

Namens de commissie,
W. van 't Spijker, rapporteur

BIJLAGE 54

Artikel 154, 162, 167

Rapport van deputaten kerkorde en kerkrecht

1. Inleiding, opdracht, samenstelling en vergaderingen

1.1. Inleiding

Het deputaatschap kerkorde en kerkrecht biedt u bij dezen een rapport aan van haar werkzaamheden gedurende de periode 2007-2010. Ons deputaatschap heeft in deze periode de kerken mogen dienen

met kerkrechtelijke adviezen in diverse aangelegenheden. Vanuit de kerken werd meermalen een beroep op ons deputaatschap gedaan. In de sfeer van voorlichting werd door deputaten een aantal artikelen geschreven voor o.a. *De Wekker* en *Ambtelijk Contact*. Conform de opdracht van de GS 2007 heeft het deputaatschap zich bezonnen op de punten, die onder 1.2 vermeld staan. In dit rapport vindt u de resultaten van deze bezinning.

Wij mochten ons werk met vreugde doen en hebben daarin Gods rijke zegen ervaren.

1.2. Opdracht

De GS heeft de volgende opdrachten meegegeven om die uit te voeren:

- a. deputaten opdracht te geven de handleiding voor kerkelijke tuchtprocedures ter hand te stellen aan de kerkenraden en de overige kerkelijke vergaderingen;
- b. deputaten op te dragen een nadere studie te doen verrichten, waarbij uitdrukkelijk ook enkele praktijkjuristen zijn betrokken, naar eventuele wenselijke aanpassingen in de handleiding voor de kerkelijke tuchtprocedure, mede met het oog op de plaats van een betrokken partij (i.c. kerkenraad, classis of PS) op een kerkelijke vergadering in een kerkelijke tuchtprocedure, alsmede naar eventuele wenselijke aanpassingen van de handleiding voor de kerkelijke appelprocedure;
- c. deputaten op te dragen de generale synode 2010 te dienen met een advies of de laatste volzin van art. 31 K.O. vervangen dient te worden door de volgende volzin: 'Een dergelijk bezwaar, verzoek tot revisie genaamd, dient op dezelfde wijze met redenen omkleed te zijn als een appel en dient tevens een element te bevatten dat bij het doen van de uitspraak buiten beschouwing was gebleven of onvoldoende was overwogen';
- d. deputaten op te dragen een vervolgstudie in te stellen naar de rechtspositie van predikanten, zo mogelijk in samenwerking met andere kerken uit de gereformeerde gezindte, daarbij ook enkele praktijkjuristen te betrekken, en daar ook de voorstellen op dit punt van deputaten contact met de overheid bij te betrekken;
- e. deputaten op te dragen de modellen voor de regelingen voor gemeenten die overwegen samen te gaan of samen het beroepingswerk ter hand te nemen in een bijlage van de kerkorde op te nemen; in de woordenlijst bij de kerkorde de volgende omschrijving van 'opzicht en tucht' op te nemen: 'onder 'opzicht en tucht' wordt verstaan: alle handelingen van de ouderling en de predikant die betrekking hebben op a. het toezien op de belijdenis en de levenswandel van de gemeenteleden, b. het uitoefenen van de kerkelijke tucht, c. de toelating van en het toezicht op de leer en de wandel van de dienaren van het Woord';
- g. deputaten de opdracht te geven:
 1. om te onderzoeken of het nodig is:
 - de 'missionaire nood' van de kerken in de kerkorde te vermelden in bijvoorbeeld art. 3.2 of bij art. 21;
 - een kerkordelijke regeling te treffen voor personen die daartoe bekwam zijn om voor te gaan in missionaire diensten van de gemeente, mogelijk in aansluiting met en/of uitbreiding van art. 3 of art. 21 K.O., waarbij ook de bevoegdheid wordt bepaald voor deze dienst in breder kerkelijk verband;
 2. indien het onder 1 vermelde inderdaad nodig is, de generale synode 2010 te dienen met voorstellen voor aanpassing van de kerkorde;
- h. deputaten opdracht te geven om, uitgaande van artikel 3 lid 8 K.O.:
 1. onderzoek te doen naar de inzetbaarheid van broeders en zusters met een hbo- of wo-opleiding theologie, die niet de bedoeling hebben predikant te worden, in welk onderzoek ook de kerkrechtelijke positie en de relatie tot de ambten dient te worden betrokken, waarbij ook het college van hoogleraren van de Theologische Universiteit in Apeldoorn om advies dient te worden gevraagd;
 2. na te gaan of en in hoeverre er behoefte is aan kerkelijk werkers met een ambtelijke opdracht en hoe bij gebleken behoefte een en ander kerkordelijk geregeld zou kunnen worden;
 3. heldere criteria op te stellen voor de eisen waaraan een kerkelijk werker moet voldoen;
 4. een duidelijke omschrijving te geven van de arbeidsrechtelijke positie van een kerkelijk werker zodat hij, als hij een plaats in een gemeente krijgt, kan arbeiden met de gebruikelijke garanties en zekerheden die daarbij horen;
 5. de mogelijkheid te onderzoeken van het opzetten van een centraal register van hbo- en wo-opgeleide kerkelijk werkers, onder andere met het oog op de mogelijkheid om de kerken adviserend ter zijde te staan met betrekking tot de eventuele inschakeling van deze kerkelijk werkers;
- i. deputaten de opdracht te geven te onderzoeken of het mogelijk is dat elke particuliere synode een 'commissie geschillen' benoemt, die over voldoende deskundigheid beschikt en mag rekenen op een breed vertrouwen van de kerken (de geschillen betreffen conflicten - met een persoonlijk karakter - tussen kerkenraad en gemeente), daarbij ontvangen deputaten de opdracht:
 1. alvast een conceptregeling op te stellen voor de werkwijze, bevoegdheden en grenzen van deze commissie, mede bezien in het licht van de taak van deputaten art. 49 K.O. en de vertrouwenscommissie predikanten;
 2. bij het opstellen van de onder a genoemde conceptregeling desgewenst overleg te plegen met deputaten kerkorde van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt);
 3. de onder a genoemde conceptregeling aan te bieden aan de generale synode van 2010, opdat de generale synode deze zo mogelijk vaststelt en ter hand kan stellen aan de particuliere synoden;
- j. deputaten op te dragen:
 1. te onderzoeken of het wenselijk is om tijdens de behandeling van een klachtzaak bij de klachtencommissie een voorlopige maatregel als op non-actiefstelling te treffen en ter zake aan de generale synode van 2010 voorstellen te doen;
 - 2.1 te adviseren over onderstaand voorstel:
 - aan de voorlopig vastgestelde klachtenprocedure een hoofdstuk XI toe te voegen met de titel 'heropening', bestaande uit artikel 18, dat als volgt luidt:

1. Klager en aangeklaagde kunnen om heropening van de zaak vragen indien zich na het onherroepelijk worden van de beslissing van de klachtencommissie, c.q. na de beslissing van de beroepscommissie als bedoeld in artikel 17 nieuwe feiten hebben voorgedaan die ten tijde van deze beslissing nog niet bekend waren en die, waren zij wel bekend geweest, tot een andere beslissing zouden hebben geleid.
 2. Een verzoek om heropening dient uiterlijk binnen twee maanden nadat de in lid 1 bedoelde feiten bij de verzoeker bekend zijn geworden te worden ingediend bij de klachtencommissie c.q. beroepscommissie die deze beslissing destijds heeft genomen.
 3. Op de behandeling van het verzoek om heropening zijn de artikelen 6 tot en met 17 van dit reglement van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat de klachtencommissie eerst heeft te beoordelen of van nieuwe feiten in de zin van lid 1 sprake is. Indien dat niet het geval is, verklaart de klachtencommissie de verzoeker niet ontvankelijk;
- k 2.2 en daarover te rapporteren aan de generale synode van 2010;
- l deputaten (evenals deputaten eenheid) op te dragen om te participeren in het Deputaten Overleg Eenheid en mede aan de hand van dat overleg de synode te dienen met voorstellen inzake de samenwerking tussen gemeenten;
- l 1. deputaten kerkorde en kerkrecht de opdracht te geven om nader te bezien of de volgende voorgestelde toevoeging aan de tekst in kleine letter bij artikel 11 lid 3 K.O. het juiste interpretatiekader van art. 11 K.O. aangeeft:
- a. dat losmaking van een predikant als regel slechts kan geschieden na een rechtstreeks verzoek daartoe van de betrokken kerkenraad;
 - b. dat een classis slechts dan zonder de kerkenraad kan handelen, wanneer:
 - een kerkenraad aan de classis verzocht heeft te doen wat des kerkenraads is omdat hij zelf handelingsonbekwaam is;
 - een classis formeel heeft geconstateerd dat een kerkenraad handelingsonbekwaam is;
 - tegen een besluit van een kerkenraad om geen losmaking aan te vragen bij de classis appel bij de classis wordt aangetekend en de zaak mitsdien op de classis terecht komt;
2. deputaten op te dragen aan de volgende generale synode hierover te rapporteren en eventueel voorstellen te doen;
- m deputaten kerkorde en kerkrecht de opdracht te geven te bestuderen hoe in het kader van hoor en wederhoor in kerkelijke procedures moet worden omgegaan met het toezenden van commissierapporten aan appellanten en daarover te rapporteren aan de generale synode van 2010.

1.3. Samenstelling

Het deputaatschap bestaat uit de volgende leden:

- prof.dr. H.J. Selderhuis te Hasselt (voorzitter);
- drs. A. Wagenaar te Aalten (secretaris);
- mw.dr.s. C.Th. Boerke te Apeldoorn;
- ds. P.D.J. Buijs te Harderwijk;
- mr. H. de Hek te IJsselmuiden;
- ds. H. van den Heuvel te Dordrecht;
- ds. D. Quant te Huizen.

Mr. H.M. Dunsbergen moest zich tussentijds terugtrekken vanwege persoonlijke omstandigheden en door overgang naar de Protestantse Kerk in Nederland. Mr. H. de Hek kon zijn plaats innemen met goedkeuring van deputaten vertegenwoordiging. In 2010 zijn zr. Boerke en br. H. van den Heuvel aftredend. De voorzitter br. H.J. Selderhuis is eveneens aftredend maar blijft wel beschikbaar als adviseur. Deputaten zijn dankbaar voor de wijze waarop zij jarenlang hun gaven binnen het deputaatschap hebben ingezet. De GS kan separaat een schrijven van het deputaatschap tegemoet zien met een voorstel van namen om in de komende vacatures te voorzien.

1.4. Vergaderdata

Het deputaatschap heeft de afgelopen periode achtmaal vergaderd:

2008: 20 februari; 18 juni; 19 september; 17 december
 2009: 22 juni; 29 september
 2010: 21 januari; 22 april

2. Toerusting en advies

2.1. Publicatie en toerusting van de kerken

De volgende artikelen zijn o.a. door deputaten geschreven om de kerken toe te rusten:

- Geen kerkenraad meer ... wat dan?;
- Enkele aspecten van een leesdienst;
- De commissie van beheer: zakelijk met een geestelijk karakter;
- Over handtekeningen;
- De consulent;
- Samenwerking met andere kerken;
- Aan de rand ...;
- Het peremptoir examen;
- De kerkvisitatie;
- Het censura morum;
- Preekbespreking op de kerkenraad.

Verder nemen deputaten deel aan de informatieverstrekking op de website www.kerkrecht.nl.

Mw.dr.s. M. Renkema- Hoffman heeft op verzoek van deputaten op deze website de redactie ter hand genomen van de rubriek *kerkrecht van de CGK*. Praktisch houdt dat in, dat zij in de gaten houdt welke

stukken relevant zijn voor deze website. De website bevat inmiddels een rijke bron aan materiaal en wordt wekelijks door heel wat 'belangstellenden' bezocht.

2.2. Advies aan de kerken

Regelmatig werd aan ons deputaatschap advies gevraagd inzake kerkrechtelijke aangelegenheden. Het voert in dit rapport te ver om allerlei concrete situaties te noemen. Dat zou ook strijdig zijn met de vertrouwelijkheid, waarin advies gegeven werd.

Bij het geven van advies is het altijd onze intentie om ons niet inhoudelijk in een zaak te mengen. Want in dat geval zouden wij deputaten art. 49 K.O. (met hun advies) of kerkelijke vergaderingen (met hun besluitvorming) voor de voeten lopen. In het geven van advies hebben wij dan ook steeds de kerken willen dienen en aangegeven, dat ons advies niet bindend is.

3. Handleiding voor kerkelijke tuchtprocedure

De opdracht aan deputaten was om de handleiding voor kerkelijke tuchtprocedures ter hand te stellen aan de kerkenraden en de overige kerkelijke vergaderingen. Deze handleiding is reeds opgenomen in het besluitenboekje (193/25 vv.) . Daarmee is deze opdracht uitgevoerd.

4. Toespitsing tucht-en appelprocedure

4.1. Opdracht

De synode 2007 droeg deputaten op: 'Een nadere studie te doen verrichten, waarbij uitdrukkelijk ook enkele praktijkjuristen zijn betrokken, naar eventuele wenselijke aanpassingen in de handleiding voor de kerkelijke tuchtprocedure, mede met het oog op de plaats van een betrokken partij (i.c. kerkenraad, classis of PS) op een kerkelijke vergadering in een kerkelijke tuchtprocedure, alsmede naar eventuele wenselijke aanpassingen van de handleiding voor de kerkelijke appelprocedure.'

4.2. Achtergrond

De commissie van de generale synode die het rapport van deputaten kerkorde en kerkrecht in behandeling kreeg, sprak tijdens het overleg met deputaten over de al of niet gewenste aanwezigheid van de (kerkelijke) partijen die bij een appelzaak betrokken zijn, op het moment van behandeling door de kerkelijke vergadering die daartoe geroepen wordt. Bij de commissie leefde een sterke voorkeur om de betrokken partij niet toe te staan bij de behandeling van 'haar' zaak aanwezig te zijn. Naar het oordeel van de commissie is het vrijwel onmogelijk om niet op de een of andere wijze, gewild of ongewild, toch enige betrokkenheid bij de zaak te tonen. Zeker in een tijd waarin meer en meer de kerkelijke gang van zaken bij enige kwestie onder druk staat van een eventueel oordeel van de burgerlijke rechter, is het zaak nog zorgvuldiger te zijn dan bij de huidige kerkelijke regelgeving al het geval is.

4.3. Overwegingen

Deputaten merken het volgende op:

1. Gedurende de laatste jaren wordt er strakker dan eerder de hand gehouden aan de kerkelijke afspraak dat bij de behandeling van een appel de afgevaardigden van de kerkelijke vergadering tegen wie het appel is ingesteld er het zwijgen toe doen, behoudens de beantwoording van informatieve vragen; zo houden de vertegenwoordigers van een classis zich stil in de vergadering van de particuliere synode op het moment dat er een appel tegen een classicaal besluit aan de orde is. En dat is een goed, zelfs noodzakelijk gegeven.
2. Erkend moet worden dat bij de handhaving van deze kerkelijke regel veel, zo niet alles afhangt van de discipline van die broeders die het zwijgen wordt opgelegd en van de wijze waarop de preses de vergadering leidt. De ervaring leert dat dit in sommige kerkelijke vergaderingen toch leidt tot ontsporingen.
3. Bij de behandeling op de generale synode werd opgemerkt dat zwijgen nog niet betekent dat men zijn mening over het onderwerp, of over een detail daarvan, niet kenbaar kan maken. Op non-verbale wijze kan veel duidelijk gemaakt worden. Ook moet rekening gehouden worden met spontane, onopzettelijke uitingen van af- of bijval.
4. Door dit alles is het lastig om de gulden regel dat de vergadering beraadslaagt over het appel zonder daarbij door de afgevaardigden van de kerkelijke vergadering tegen wie het appel is ingesteld, beïnvloed te worden, te handhaven.
5. Dit klemt des te meer omdat in de meeste gevallen degene die het appel heeft ingediend, niet ter vergadering aanwezig is. Hierdoor wordt op zijn minst de schijn opgeroepen dat rechtsongelijkheid niet denkbeeldig is.
6. De praktijk van de laatste jaren heeft geleerd dat het kerkelijk handelen in deze zaak nauwlettend gevolgd wordt, ook en zeker wanneer de burgerlijke rechter ermee te maken krijgt.
7. In de Geref. Kerken (vrijgemaakt) is het sinds 2005 regel dat de afgevaardigden van de kerkelijke vergadering tegen wie het appel is ingesteld geen deel uitmaken van de vergadering bij de behandeling van die appelzaak. Bij behandeling in comité verlaten zij zelfs de vergadering voordat de beraadslaging begint. Hetzelfde geldt voor partijen, indien hun is toegestaan hun zienswijze mondeling in de vergadering toe te lichten (regeling 2005 appelprocedures Gkv, artikel 17).
8. Mevr. mr. A.H. Santing-Wubs signaleert in haar proefschrift *Kerken in geding. De burgerlijke rechter en kerkelijke geschillen*, Den Haag 2002, het gevaar van het aanwezig zijn van afgevaardigden in een zaak waarbij zij in een eerder stadium betrokken waren. Zij stelt: 'Om (de schijn van) beïnvloeding van anderen te voorkomen, lijkt het mij echter raadzaam om – tenminste – ook deelname aan het beraad zonder meer uit te sluiten. Ik stel hier 'tenminste' aangezien ik zelfs meen dat ook de aanwezigheid bij de beraadslaging zou moeten worden uitgesloten.' Zij wijst er vervolgens op dat de bezinning over deze zaak niet nieuw is: in 1998 deden deputaten van de Geref. Kerken (synodaal) aan de synode een aanbeveling; toen kwam het daar nog niet tot verwerking ervan (blz. 137 en 138).
9. Bij de hierboven genoemde bezinning binnen de voormalige GKN werd opgemerkt: 'Deputaten beseffen dat dit voorstel een breuk met de kerkorde betekent. Een meerdere vergadering

bestaat immers uit ambtsdragers die afgevaardigd zijn door de in haar bijeenkomende mindere vergaderingen. Bij aanvaarding van het voorstel van deputaten wordt de gemeenschap der kerken in die vergadering verbroken. Deputaten zijn echter van mening dat in de huidige tijd bij de behandeling van geschillen aan de onafhankelijkheid van de besluitnemende vergadering voorrang gegeven moet worden boven de gemeenschap der kerken in de betreffende vergadering' (Santing-Wubs blz. 138).

4.4. Conclusie

Door de jaren heen blijkt het steeds moeilijker te worden een onafhankelijke kerkelijke rechtspraak te garanderen en dit ook duidelijk te maken naar de betrokkenen. Kerkelijk (appel)recht vergt uiterste betrouwbaarheid, zowel inhoudelijk als procedureel. Op grond van hierboven genoemde overwegingen zijn deputaten van oordeel dat het van belang is om aan te sluiten bij de praktijk die in de GKv sinds enige jaren gangbaar is. Het komt de helderheid ten goede en het voorkomt negatieve beeldvorming. M.b.t. tot de door de deputaten binnen de GKN gesignaleerde breuk met de kerkorde merken deputaten op dat deze relatief is: de kerkelijke regelgeving vereist nu immers al dat de afgevaardigden van de kerkelijke vergadering tegen wie het appel is ingesteld zich onthouden van deelname aan beraad en besluitvorming.

4.5. Voorstel aan de synode

Deputaten stellen voor om aan de handleiding voor de appelprocedure de volgende tekst toe te voegen: 'Bij de behandeling van een appelzaak in een kerkelijke vergadering wordt de vergadering de gelegenheid geboden om vooraf informatieve vragen te stellen aan de afgevaardigden van de kerkelijke vergadering tegen wie het appel is ingesteld. Indien er sprake is van een rapport van een commissie van onderzoek krijgen deze afgevaardigden vervolgens eenmalig de gelegenheid om op eventuele *objectief aanwijsbare* fouten of onvolkomenheden in dit rapport te wijzen. Ook aan de appellant kunnen door de vergadering, indien gewenst, informatieve vragen gesteld worden; tevens krijgt ook hij inzage in het feitelijke gedeelte van het rapport van de commissie van onderzoek (indien daar sprake van is) om eenmalig op eventuele *objectief aanwijsbare* fouten of onvolkomenheden in dit rapport te wijzen. Dit recht van inzage geldt echter niet wat betreft het beoordelende gedeelte van het rapport. Dit laatste geldt zowel voor de appellant als voor de kerkelijke vergaderingen waartegen het appel is ingesteld. Vervolgens verlaten zowel de afgevaardigden van de kerkelijke vergadering tegen wie het appel is ingesteld als de appellant de vergadering, waarna de daadwerkelijke behandeling van het appel begint. Na afronding van de besluitvorming komen de buitenstaande leden van de vergadering weer binnen en wordt hun de uitkomst van het beraad meegedeeld.'

5. Wijziging art.31 K.O.

5.1. Opdracht

De synode 2007 droeg deputaten op: 'De generale synode 2010 te dienen met een advies of de laatste volzin van art. 31 K.O. vervangen dient te worden door de volgende volzin: 'Een dergelijk bezwaar, verzoek tot revisie genaamd, dient op dezelfde wijze met redenen omkleed te zijn als een appel **en dient** tevens een element te bevatten dat bij het doen van de uitspraak buiten beschouwing was gebleven of onvoldoende was overwogen.'

De huidige – in 2001 vastgestelde – tekst van bedoelde zin luidt als volgt: 'Een dergelijk bezwaar, verzoek tot revisie genaamd, dient op dezelfde wijze met redenen omkleed te zijn als een appel **of dient anderszins** een element te bevatten dat bij het doen van de uitspraak buiten beschouwing was gebleven of onvoldoende was overwogen.'

Voor de duidelijkheid zijn hierboven de stukjes tekst die van elkaar verschillen, vet gedrukt.

5.2. Achtergrond

De commissie van de generale synode die het rapport van deputaten kerkorde en kerkrecht in behandeling kreeg, struikelde over de huidige tekstpassage. Zij meldde de synode hierover: 'Wij achten revisie alleen dan gewenst wanneer betrokkene aanvoert dat bij het genomen besluit elementen buiten beschouwing zijn gebleven of niet voldoende gewogen zijn. Dan pas is er sprake van een grond om revisie te verzoeken. Bij handhaving van het woordje 'of' kan betrokkene zonder dat sprake is van nieuwe elementen om revisie vragen. Dat lijkt ons onjuist.'

In ons gesprek met deputaten bleek ons dat het ook de bedoeling is dat alleen wanneer er sprake is van nieuwe feiten of omstandigheden een revisie aan de orde is. Die bedoeling is thans onvoldoende in de tekst tot uitdrukking gebracht. Vandaar de voorgestelde wijziging.

5.3. Overwegingen

Bij de weergave van het gesprek tussen de commissie van de synode en deputaten moet een kanttekening geplaatst worden: deputaten hebben daar als hun mening gegeven dat in ieder geval wanneer er sprake is van nieuwe feiten of omstandigheden een verzoek tot revisie op zijn plaats is. Er is niet gesteld dat dit *uitsluitend* de grond kan zijn om revisie aan te vragen.

Dat zou ook geen recht doen aan de achtergrond van het toevoegen van het recht tot het verzoeken om revisie aan de tekst van art. 31 K.O. Deze was namelijk gelegen in het feit dat de behandeling van een appel op de eerstvolgende bredere vergadering plaatsvindt. Tegen een beslissing van een particuliere synode bijvoorbeeld kan appel aangetekend worden bij de generale synode.

Daaruit vloeit voort dat op een beslissing van de generale synode nooit appel aangetekend kan worden. Toch worden de leden van de kerken sinds jaar en dag in de gelegenheid gesteld om ook tegen deze besluiten, indien gewenst, bezwaar aan te tekenen. Het kan toch immers zijn dat de generale synode een misslag maakte? Ten onrechte wordt dit soms een appel genoemd. Het is een verzoek om revisie, te behandelen door de eerstvolgende gelijkwaardige vergadering: de eerstvolgende generale synode. Wel worden in dergelijke situaties sinds jaar en dag dezelfde regels gehanteerd als bij een appel, zoals die in art. 31 omschreven zijn.

Wanneer de tekst van art. 31 K.O. bijgesteld zou worden in de zin zoals in de opdracht verwoord is, komt aan deze mogelijkheid een einde. Een bezwaar tegen een generaalsynodale beslissing kan dan alleen nog maar worden ingediend, wanneer de bezwaarde een nieuw element aandraagt.

Dat kan de bedoeling niet zijn.

Tegelijk moet erkend worden dat de huidige tekst aanleiding kan geven tot verwarring, zeker wanneer revisieverzoeken ingediend worden bij gelijknamige *mindere* vergaderingen. Iemand zou dan zelfs op twee fronten te werk kunnen gaan wanneer hij verongelijkt is: zowel met een verzoek om revisie als met een appel. Dat is nooit de bedoeling van de tekst-2001 geweest.

5.4. Conclusie

De conclusie moet zijn dat wijziging van de tekst zoals in de opdracht aan deputaten verwoord een ongewenste versmalling van het recht tot revisie zou betekenen. Anderzijds geeft de huidige tekst aanleiding tot een te ruime interpretatie.

Deputaten stellen voor aan de tekst van art. 31 K.O. toe te voegen: 'Voor de indiening van een dergelijk bezwaar, verzoek tot revisie genaamd, dienen de volgende regels:

- a. bij indiening bij de generale synode dient het op dezelfde wijze met redenen omkleed te zijn als een appel of dient het anderszins een element te bevatten dat bij het doen van de uitspraak buiten beschouwing was gebleven of onvoldoende was overwogen;
- b. bij indiening bij een andere kerkelijke vergadering dient het een element te bevatten dat bij het doen van de uitspraak buiten beschouwing was gebleven of onvoldoende was overwogen.'

6. De rechtspositie van de predikant in de CGK. Wel of geen arbeidsovereenkomst

6.1. Opdracht

De GS droeg deputaten op een vervolgstudie in te stellen naar de rechtspositie van predikanten, zo mogelijk in samenwerking met andere kerken uit de gereformeerde gezindte, daarbij ook enkele praktijkjuristen te betrekken, en daar ook de voorstellen op dit punt van deputaten contact met de overheid bij te betrekken.

6.2. Inleiding

Na het vonnis van de kantonrechter te Lelystad in de zaak De Boer is onzekerheid ontstaan over de rechtspositie van de predikant. Daarin gesterkt door het arrest van de Hoge Raad in de zaak Kruis, gingen de kerken er jarenlang bijna als vanzelf vanuit dat de verhouding tussen predikant en gemeente (classis) niet als een arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht heeft te gelden. De uitspraak in de zaak De Boer heeft aan die vanzelfsprekendheid een einde gemaakt. Het vonnis van de kantonrechter te Lelystad staat niet op zich. Er is een tendens zichtbaar in de rechtspraak om een arbeidsovereenkomst met een predikant, of geestelijke, te kwalificeren als een arbeidsovereenkomst. Ook de meerderheid van de auteurs in juridische tijdschriften over dit onderwerp huldigt deze opvatting.

Tegen de uitspraak van de kantonrechter is appel ingesteld bij het gerechtshof te Arnhem.

De uitspraak van het hof heeft geen duidelijkheid gebracht over de vraag of sprake is van een arbeidsovereenkomst. Zoals bekend, is het hof aan deze vraag niet toegekomen. Het is ook om die reden zinvol om na te gaan of de kerken de mogelijkheid hebben om hun principiële standpunt - de rechtspositie van de predikant is geen arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht - juridisch te versterken.

6.3. Juridisch kader

Van een arbeidsovereenkomst is sprake wanneer aan drie vereisten is voldaan. Er moet sprake zijn van:

- het verrichten van arbeid;
- het betalen van loon;
- een gezagsverhouding.

Het is met name het laatste element dat het onderscheid maakt tussen een arbeidsovereenkomst en een andere overeenkomst (zoals een overeenkomst van opdracht) waarin iemand tegen betaling werkzaamheden voor een ander verricht. Het is juist vanwege dit argument dat de kerken altijd hebben gesteld dat de verhouding tussen een predikant en een gemeente niet is te beschouwen als een arbeidsovereenkomst. Vanwege de gelijkwaardigheid van de ambten is van een gezagsrelatie tussen de kerkenraad (waar de predikant deel van uitmaakt) en de predikant geen sprake van een gezagsrelatie.

In traditionele arbeidsverhoudingen - met een 'baas' en een 'knecht' - is een gezagsrelatie niet moeilijk aan te duiden. In veel moderne arbeidsverhoudingen is de gezagsrelatie veel minder pregnant aanwezig, eerder diffuus. Veel rechtspraak over de vraag of in een bepaald geval sprake is van een arbeidsovereenkomst cirkelt dan ook om de vraag naar de gezagsrelatie. Het antwoord op die vraag is afhankelijk van tal van factoren, die veelal samenhangen met de manier waarop partijen feitelijk invulling geven aan de overeenkomst.

Van belang is nog dat artikel 7:610a BW bepaalt dat wanneer iemand gedurende drie opeenvolgende maanden tegen betaling werkzaamheden verricht (wanneer dus aan de eerste twee elementen is voldaan) de relatie waarbinnen hij die werkzaamheden verricht vermoed wordt een arbeidsovereenkomst te zijn. De opdrachtgever dient dat rechtsvermoeden te weerleggen.

Opvallend is verder dat bij het antwoord op de vraag of sprake is van een arbeidsovereenkomst veel betekenis toekomt aan hetgeen partijen bij het aangaan van de overeenkomst voor ogen stond. De Hoge Raad heeft dat met zoveel woorden overwogen in het arrest Groen/Schoevers uit 1997 (en in nadien gewezen arresten herhaald). In dat arrest overwoog de Hoge Raad dat bij de kwalificatie van de overeenkomst eerst te rade moet worden gegaan bij *hetgeen partijen bij het sluiten van de overeenkomst voor ogen stond, mede in aanmerking genomen de wijze waarop zij feitelijk aan de overeenkomst uitvoering hebben gegeven en aldus daaraan inhoud hebben gegeven*. Het is dus van belang of partijen zich bij het aangaan van de overeenkomst hebben gerealiseerd wat de aard van hun overeenkomst is. Gesteld kan worden dat naarmate duidelijker is dat partijen bewust geen arbeidsovereenkomst hebben willen aangaan, het lastiger is om desalniettemin op basis van de feitelijke gegevens toch een arbeidsovereenkomst te construeren. Dat geldt naar onze mening zeker wanneer de 'werknemer' in

staat geacht moet worden om de gevolgen van zijn keuze voor het afzien van een arbeidsovereenkomst te hebben overzien.

6.4. Wat te doen?

Gezien het bovenstaande staat het traditionele standpunt van de kerken, dat van een arbeidsovereenkomst bij een predikant geen sprake is, onder druk. Het moge zo zijn dat van een traditionele gezagsverhouding tussen predikant en kerkenraad geen sprake is, dat op zich staat niet in de weg aan de conclusie dat toch een arbeidsovereenkomst geldt. Naarmate de feitelijke verhouding tussen predikant en gemeente meer elementen bevat van een 'normale' arbeidsovereenkomst - zoals een regeling voor vrije dagen, een (pseudo)pensioenvoorziening, traktementsschalen, onkostenvergoedingen, etc. - zal de neiging om de overeenkomst te kwalificeren als een arbeidsovereenkomst groter zijn. Daaraan kan alleen tegenwicht geboden worden wanneer predikant, kerken en gemeenten nadrukkelijk stipuleren dat zij geen arbeidsovereenkomst willen aangaan. Het arrest Groen-Schoevers biedt voldoende aanknopingspunten voor de stelling dat wanneer partijen bij het aangaan van de overeenkomst geen arbeidsovereenkomst wilden aangaan minder gewicht toekomt aan het feit dat elementen uit de wijze waarop zij invulling geven aan hun relatie wel wijzen op het bestaan van een arbeidsovereenkomst.

Het is dan ook van belang dat wanneer een predikant zich aan een gemeente verbindt predikant en kerkenraad uitdrukkelijk uitspreken dat van een arbeidsovereenkomst geen sprake is. Het is naar onze mening onvoldoende dat alleen de kerkenraad dat uitspreekt en de predikant dat stilzwijgend aanvaard. Een uitdrukkelijke wilsuiving van de predikant is gewenst. Verder is wenselijk dat in de kerken 'common sense' is dat een predikant geen arbeidsovereenkomst aangaat en dat dit ook in de kerkorde wordt vastgelegd. Dat leidt tot de volgende maatregelen:

1. In de beroepsbrief wordt aangegeven dat van een arbeidsovereenkomst geen sprake is. (Door het beroep aan te nemen, aanvaardt de predikant stilzwijgend dat van een arbeidsovereenkomst geen sprake is). De model beroepsbrief dient dan ook te worden aangepast.
2. In de kerkorde wordt uitdrukkelijk opgenomen dat de verhouding tussen predikant en gemeente/kerkenraad/meerdere kerkelijke vergaderingen geen arbeidsovereenkomst is. De kleine letters onder art. 4 K.O. zouden met een dergelijke bepaling kunnen worden aangevuld. Het is van belang dat het voorstel tot wijziging van artikel 4 K.O. wordt voorzien van een principiële, kerkrechtelijke onderbouwing. (De wijziging van de kerkorde heeft tot gevolg dat nog duidelijker is dat partijen niet de bedoeling kunnen hebben gehad een arbeidsovereenkomst aan te gaan - het is een kerkelijke regel, waaraan de predikant zich bovendien, via het ondertekeningformulier, committeert);
3. Kerkenraad en predikant leggen nadat de predikant het beroep heeft aangenomen de belangrijkste materiële voorwaarden schriftelijk vast (dat is sowieso aan te bevelen). Maar het is wellicht beter om een aantal generieke regelingen op te stellen, zoals dat in de PKN en de HHK het geval is. In deze vastlegging wordt opnieuw aangegeven dat van een arbeidsovereenkomst geen sprake is. Ook kan worden vermeld dat in geval van geschillen de kerkelijke appelprocedure gevolgd zal worden.

6.5. Aanvulling artikel 4 K.O.

Deputaten stellen voor de kleine letters van artikel 4 K.O. aan te vullen met de volgende bepaling: 'Het kerkrechtelijke beginsel van de gelijkwaardigheid van de ambten sluit een gezagsverhouding tussen kerkenraad en predikant uit. Om die reden kan in de Christelijke Gereformeerde Kerken de verhouding tussen predikant en gemeente/kerkenraad niet gekwalificeerd worden als een arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht. Het is een rechtsverhouding van geheel eigen aard, die wordt beheerst door de bepalingen van de kerkorde en de inhoud van de beroepsbrief.'

6.6. Aanpassing van de modelberoepsbrief en van de bijlage bij deze brief

1. Aan het slot van de brief (na de zin die begint met 'fenslotte' en eindigt met 'alhier' en voor 'Gedaan in de vergadering te ...') volgt de volgende zin: 'Om ieder misverstand te vermijden, wijst de kerkenraad u er op dat dit beroep niet beschouwd moet worden als een aanbod om een arbeidsovereenkomst met u aan te gaan. In overeenstemming met de kerkorde is een verhouding tussen predikant en gemeente/kerkenraad geen arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht.'
2. Aan de bijlage bij de brief wordt het volgende tekstblok toegevoegd:
'Rechtsverhouding predikant en gemeente/kerkenraad
Om te voorkomen dat er onduidelijkheid ontstaat over de vraag of de overeenkomst tussen een predikant en een gemeente/kerkenraad niet (ook) als een arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht beschouwd kan worden, wil de kerkenraad stipuleren dat hij, overeenkomstig de kerkorde, de verhouding tussen predikant en gemeente/kerkenraad uitdrukkelijk niet als een arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht beschouwt en dat het uitbrengen van het beroep dan ook niet beschouwd kan of mag worden als een aanbod om een arbeidsovereenkomst aan te gaan. Door het beroep aan te nemen, aanvaardt de predikant dat tussen hem en de gemeente/kerkenraad geen arbeidsovereenkomst tot stand komt.'

6.7. Overeenkomst tussen predikant en gemeente

De ondergetekenden:

Ds. (...), wonende te (...),
hierna te noemen: 'de predikant'

en

De raad van de CGK te (...),
vertegenwoordigd door (namen scribe en voorzitter),
hierna te noemen: 'de kerkenraad', terwijl de CGK te (...) als 'de gemeente' aangeduid zal worden,

nemen het volgende in aanmerking:

- a. de kerkenraad heeft bij brief van (...) een beroep uitgebracht op de predikant;
- b. de predikant heeft het beroep op (...) aanvaard en heeft dit bij brief van (...) schriftelijk bevestigd;
- c. predikant en kerkenraad wensen de rechtsverhouding tussen predikant en gemeente schriftelijk vast te leggen;

komen het volgende overeen:

1. de predikant zal met ingang van D.V. (datum bevestiging), onder de voorwaarde dat de classes de benodigde toestemming geven, als predikant aan de gemeente verbonden zijn;
2. de rechtsverhouding tussen de predikant enerzijds en de gemeente en de kerkenraad anderzijds wordt beheerst door de bepalingen van de in de CGK geldende kerkorde en door de genoemde beroepsbrief, de bijlage bij die brief daaronder begrepen;
3. partijen zijn het erover eens dat de rechtsverhouding tussen de predikant en de gemeente/de kerkenraad er een is van geheel eigen aard, zij verklaren uitdrukkelijk dat deze rechtsverhouding geen arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht is en dat zij met het aangaan van deze rechtsverhouding ook niet beoogd hebben een arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht aan te gaan of te doen ontstaan.

Aldus in tweevoud opgemaakt en ondertekend op (...) te (...)

De predikant: ... De kerkenraad: ...

7. Modellen voor de regelingen voor gemeenten die overwegen samen te gaan of samen het beroepingswerk ter hand te nemen

Aan de opdracht om de modellen voor de regelingen voor gemeenten die overwegen samen te gaan of samen het beroepingswerk ter hand te nemen in een bijlage van de kerkorde op te nemen, zal uitvoering gegeven worden in een volgende uitgave van de kerkorde.

8. Opzicht en tucht

De opdracht van de GS was om in de woordenlijst bij de kerkorde de volgende omschrijving van 'opzicht en tucht' op te nemen: 'Onder opzicht en tucht wordt verstaan: alle handelingen van de ouderling en de predikant die betrekking hebben op: a. het toezien op de belijdenis en de levenswandel van de gemeentelieden; b. het uitoefenen van de kerkelijke tucht; c. de toelating van en het toezicht op de leer en de wandel van de dienaren van het Woord'.

Hier zal uitvoering aan gegeven worden in een volgende uitgave van de kerkorde.

9. Missionaire nood en missionaire diensten

9.1. Opdracht

Deputaten kregen de opdracht:

- 1 om te onderzoeken of het nodig is:
 - 1.1 de 'missionaire nood' van de kerken in de kerkorde te vermelden in bijvoorbeeld art. 3.2 of bij art. 21;
 - 1.2 een kerkordelijke regeling te treffen voor personen die daartoe bekwaam zijn om voor te gaan in missionaire diensten van de gemeente, mogelijk in aansluiting met en/of uitbreiding van art. 3 of art. 21 K.O., waarbij ook de bevoegdheid wordt bepaald voor deze dienst in breder kerkelijk verband;
2. indien het onder 1 vermelde inderdaad nodig is, de generale synode 2010 te dienen met voorstellen voor aanpassing van de kerkorde.

9.2. Uitwerking van de opdracht

Deputaten zijn van mening dat de vermelding van de 'missionaire nood' in bijv. art.3 K.O. sub 2 of bij art.21 K.O. overbodig is aangezien het missionaire aspect als zodanig inherent is aan het kerk-zijn en ook in art.3 K.O. sub.8 uitdrukkelijk als volgt benoemd wordt: 'Een kerkenraad is gerechtigd een belijdend lid der kerken ... een bijzondere opdracht te verlenen, betrekking hebbend op de opbouw van de gemeente of de voortgang van het werk in Gods koninkrijk'.

Naar analogie van wat in art.3 K.O. sub 8 staat, kan de kerkenraad een werker aanstellen waar de 'missionaire nood' dat vereist. Een kerkordelijke regeling is in art.3 K.O. reeds voorhanden. Als iemand gave heeft voor deze taak kan het onderzoek door de plaatselijke kerkenraad gedaan worden omdat het gaat om de specialisatie met het oog op één opdracht binnen die gemeente. Zo iemand gaat in dat geval niet in kerkdiensten voor maar wel in evangelisatiesamenkomsten. Iemand krijgt pas bevoegdheid om te preken in een eredienst na onderzoek door de classis (zie art.3 K.O.).

10. Kerkelijke werkers

10.1. Opdracht

Deputaten kregen de opdracht om, uitgaande van artikel 3 lid 8 K.O.:

- 1 onderzoek te doen naar de inzetbaarheid van broeders en zusters met een hbo- of wo-opleiding theologie, die niet de bedoeling hebben predikant te worden, in welk onderzoek ook de kerkrechtelijke positie en de relatie tot de ambten dient te worden betrokken, waarbij ook het college van hoogleraren van de Theologische Universiteit in Apeldoorn om advies dient te worden gevraagd;
- 2 na te gaan of en in hoeverre er behoefte is aan kerkelijk werkers met een ambtelijke opdracht en hoe bij gebreke behoefte een en ander kerkordelijk geregeld zou kunnen worden;
- 3 heldere criteria op te stellen voor de eisen waaraan een kerkelijk werker moet voldoen;
- 4 een duidelijke omschrijving te geven van de arbeidsrechtelijke positie van een kerkelijk werker zodat hij, als hij een plaats in een gemeente krijgt, kan arbeiden met de gebruikelijke garanties en zekerheden die daarbij horen;
- 5 de mogelijkheid te onderzoeken van het opzetten van een centraal register van hbo- en wo-opgeleide kerkelijk werkers, onder andere met het oog op de mogelijkheid om de kerken adviserend ter zijde te staan met betrekking tot de eventuele inschakeling van deze kerkelijk werkers.

In antwoord op deze opdrachten kunnen deputaten u het volgende melden:

10.1.1. *Behoefte*

Deputaten hebben onderzoek laten doen naar de inzetbaarheid van broeders en zusters met een hbo- of wo-opleiding theologie, die niet de bedoeling hebben predikant te worden en zijn nagegaan of en in hoeverre er behoefte is aan kerkelijk werkers met een ambtelijke opdracht en hoe bij gebleken behoefte een en ander kerkordelijk geregeld zou kunnen worden.

Uit de gehouden enquête blijkt inderdaad dat er een bepaalde behoefte is aan kerkelijk werkers, maar dat er slechts beperkte behoefte is aan werkers met een ambtelijke opdracht met name als het gaat om de preekbevoegdheid. Er is volgens deputaten derhalve geen reden voorstellen te doen die kerkelijke werkers een meer ambtelijke status geven.

10.1.2. *Eisen*

Deputaten stellen als resultaat van dit onderzoek voor dat een kerkelijk werker aan de volgende eisen moet voldoen:

- a. een afgeronde en door de TUA erkende opleiding kerkelijk werker bij voorkeur zoals deze door de GH Zwolle en de CHE worden aangeboden of een andere opleiding die door de TUA erkend wordt, dan wel een afgeronde studie theologie aan de TUA of de TU Kampen aangevuld met de kennis van specifieke vaardigheden;
- b. belijdend lid van een Christelijke Gereformeerde Kerk, omdat de aard van de werkzaamheden (zoals pastoraat en catechese) dit vereist.

Verder dient het volgende in acht te worden genomen:

- a. een kerkelijk werker zal worden aangetrokken nadat een kerkenraad zich grondig bezonnen heeft op de noodzaak en de taakstelling van een kerkelijk werker;
- b. de kerkenraad dient zorg te dragen voor een goede introductie van de kerkelijk werker in de gemeente;
- c. de kerkenraad stelt voor de aanstelling van de kerkelijk werker een arbeidsovereenkomst op waarbij gebruik gemaakt kan worden van bestaande modellen (zie bijlage 43 K.O.).

10.1.3. *Positie*

Aangaande de kerkrechtelijke positie en de relatie tot de ambten:

- a. Er is geen reden op dit moment het bepaalde in artikel 3, sub 8 te wijzigen;
- b. behalve de arbeidsovereenkomst stelt de kerkenraad een functieomschrijving op waarbij in ieder geval aandacht gegeven wordt aan de volgende punten:
 - functie-inhoud;
 - toezicht door de kerkenraad op de arbeid van de kerkelijk werker;
 - verantwoording en rapportage door de kerkelijk werker van zijn arbeid aan de kerkenraad;
 - samenwerking met de ambtsdragers, in en buiten de vergaderingen;
 - geheimhoudingsplicht;
 - werktijden;
 - nascholing en deskundigheidsbevordering.

10.1.4. *Register*

Het lijkt deputaten praktisch onuitvoerbaar een centraal register van hbo- en wo-opgeleide kerkelijk werkers op te zetten en te beheren. Redenen:

- a. Aangezien het voeren van een dergelijk register geen taak is van de TUA noch van het kerkelijk bureau, zou dit op andere wijze georganiseerd moeten worden. Het is de vraag of de kosten daarvoor het rendement van een register rechtvaardigen.
- b. Een dergelijk register kan niet functioneren zonder een grondig beheer van de kwaliteitseisen en een zorgvuldige afstemming van vraag en aanbod. Deze inhoudelijke en praktische aspecten van een register vragen gelet op de omvang van ons kerkverband teveel tijd en geld.

11. *Geschillencommissie*

11.1. *Opdracht*

Deputaten kregen de opdracht om te onderzoeken of het mogelijk is dat elke particuliere synode een 'commissie geschillen' benoemt, die over voldoende deskundigheid beschikt en mag rekenen op een breed vertrouwen van de kerken. De geschillen betreffen conflicten (met een persoonlijk karakter) tussen kerkenraad en gemeente.

Daarbij ontvingen deputaten de opdracht:

- 1 alvast een conceptregeling op te stellen voor de werkwijze, bevoegdheden en grenzen van deze commissie, mede bezien in het licht van de taak van deputaten art. 49 K.O. en de vertrouwenscommissie predikanten;
- 2 bij het opstellen van de onder a genoemde conceptregeling desgewenst overleg te plegen met deputaten kerkorde van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt);
- 3 de onder 1 genoemde conceptregeling aan te bieden aan de generale synode van 2010, opdat de generale synode deze zo mogelijk vaststelt en ter hand kan stellen aan de particuliere synoden.

11.2 *Inleiding/probleemschets*

De huidige kerkelijke geschillenregeling heeft diverse nadelen.

De procedure verloopt traag (mede vanwege de vergaderfrequentie van kerkelijke vergaderingen), de besluitvorming verloopt moeizaam en niet altijd even zorgvuldig (o.m. vanwege de wisselende samenstelling van de vergaderingen en soms vanwege het gebrek aan deskundigheid bij de afgevaardigden) en de mogelijkheden van kerkelijke vergaderingen om echt inhoudelijk op de zaak in te gaan zijn beperkt (gelet op de appelgronden, die wanneer ze strikt worden uitgelegd weinig ruimte bieden – ook wel logisch, omdat het beginsel van de zelfstandigheid van de plaatselijke gemeente zich

moelijk laat combineren met een inhoudelijke toetsing van kerkenraadsbeleid en kerkenraadsbesluiten op andere gronden dan de appelgronden, bijvoorbeeld aan de redelijkheid). Bovendien draait het in het appel om een besluit.

Het is dan ook niet verwonderlijk dat de behoefte aan een andere wijze van de oplossing/beslechting van (gelet op de maatschappelijke ontwikkelingen ook vaker voorkomende) geschillen wordt gevoeld. Tegen die achtergrond kan de beslissing van de GS, naar aanleiding van de instructie van de PS van het Westen wel begrepen worden.

11.3 Een aparte geschillencommissie

Het is in theorie mogelijk om een geheel nieuwe manier van afdoening van geschillen te creëren naast de appelprocedure. Het lijkt er op dat de PS (en in navolging van de PS de GS) dat voor ogen stond met het besluit over een geschillencommissie. Er moeten wel wat voorvragen beantwoord worden. De belangrijkste vraag is die naar de bevoegdheid van de commissie: 'Krijgt de commissie de bevoegdheid om geschillen te beslechten, of heeft ze een advies- en bemiddelingstaak?' Wanneer voor het eerste gekozen wordt, rijzen meteen vragen over de afbakening van twee procedures, de 'gewone' appelprocedure en die bij de geschillencommissie, over het toetsingskader (welke toetsingsgronden – alleen Schrift, belijdenis en kerkorde of breder), over de status van de uitspraken van de commissie (dwingend, en zo ja, voor wie, of een semi-dwingend advies) en over de mogelijkheid van appel tegen uitspraken van de commissie. Vooral de eerste vraag is uitermate lastig. Voorkomen moet immers worden dat een geschil bij de verkeerde instantie aanhangig wordt gemaakt. Dat vergt allerlei in de praktijk moeilijk te hanteren regels over interne doorverwijzing, etc. Maar ook de vraag naar de status van de uitspraken van de commissie is een lastige. Naarmate die uitspraken een dwingender karakter hebben, wordt het lastiger om het uitgangspunt van artikel 31 K.O. te handhaven. Zeker wanneer de commissie ook de bevoegdheid krijgt om een ruimer toetsingskader te hanteren, dreigt de geschillencommissie als 'Fremdkörper' in het gereformeerde kerkrecht dat kerkrecht te ondergraven.

Het ligt, gelet op bovenstaande vragen, meer voor de hand om de geschillencommissie niet zo zeer te zien, en in te richten, als een commissie die kerkelijke geschillen beslecht, maar als een commissie die bemiddelt bij kerkelijke geschillen. De vergelijking met een mediator dringt zich op. In het wereldlijke recht is mediation een alternatieve manier van geschillenbeslechting, naast de traditionele rechtspraak. Een essentieel verschil tussen rechtspraak en mediation is dat bij rechtspraak partijen hun beslissingsbevoegdheid betreffende het geschil (al dan niet noodgedwongen) in handen leggen van de rechter, terwijl het bij mediation partijen zelf zijn die tot een oplossing moeten komen. Zij houden de bevoegdheid (nog) in eigen handen. De mediator speelt geen beslissende, maar een bemiddelende rol. Een ander belangrijk verschil is dat bij rechtspraak het geschil tussen partijen centraal staat – de rechter moet daarover beslissen -, terwijl bij mediation de relatie tussen partijen centraal staat. Het gaat om herstel van de relatie; het geschil is doorgaans een symptoom van een verstoorde onderliggende relatie. De positie van de geschillencommissie als 'kerkelijk mediationinstituut' biedt tal van voordelen:

- Allereerst een principieel voordeel: juist de kerk moet streven naar herstel van verstoorde relaties, niet zo zeer naar het kerkrechtelijk gelijk.
- Kerkelijke mediation en de kerkelijke appelprocedure zijn geen concurrenten. Het zijn alternatieve methodes voor het omgaan met een geschil. Afbakeningsproblemen tussen beiden doen zich dan ook niet snel voor. Bovendien laten mediation en appelprocedure zich combineren, omdat als mediation niet slaagt de weg naar de appelprocedure open staat.
- Partijen houden 'het heft in handen' en onderwerpen zich dus niet aan een (in de huidige kerkelijke structuur lastig inpasbare) instantie.
- De ratio van de regeling sluit aan bij de ratio van de vertrouwenscommissie. Welbeschouwd is het een soort vertrouwenscommissie voor de kerken als geheel.

12. Conceptregeling voor een commissie geschiloplossing per particuliere synode

Artikel 1. Definities

In dit reglement wordt verstaan onder:

- a. commissie: de commissie geschiloplossing per particuliere synode;
- b. geschil: een conflict (al dan niet met een persoonlijk karakter) tussen een kerkenraad en één of meer gemeenteleden, tussen kerkenraadsleden onderling of tussen kerkenraden of predikanten en deputaatschappen. Tuchtzaken, zaken die op het terrein van de vertrouwenscommissie liggen en zaken betreffende seksueel misbruik door ambtsdragers zijn geen geschil in de zin van dit reglement;
- c. partijen: de bij het geschil betrokken personen en kerkenraden;
- d. PS: particuliere synode.

Artikel 2. De commissie

- 2.1. In elke PS fungeert een commissie.
- 2.2. Elke commissie bestaat uit vijf leden. Tenminste drie van hen zijn ambtsdrager, dan wel ten tijde van hun benoeming ambtsdrager. Van de commissie maakt in elk geval één jurist deel uit, alsmede één psycholoog, dan wel iemand met relevante kennis en ervaring op het gebied van de gedragskunde. Alle leden zijn belijdend lid van één van de kerken binnen het ressort van de PS waarin de commissie fungeert.
- 2.3. De leden van de commissie worden benoemd door de PS, nadat de onder de PS ressorterende classes gelegenheid hebben gehad om namen van geschikte kandidaten in te dienen. De PS benoemt voor elk lid van de commissie een secundus. De secundus heeft dezelfde competentie als zijn/haar primus.
- 2.4. De leden van de commissie worden benoemd voor een periode van drie jaren en kunnen twee maal worden herbenoemd. De commissie stelt een rooster van aftreden op dat er in voorziet dat niet alle leden in één keer aftreden.
- 2.5. De voorzitter van de commissie wordt in functie benoemd door de PS. De commissie wijst zelf een secretaris aan.
- 2.6. Een lid dat als ambtsdrager werd benoemd, maar gedurende zijn zittingstermijn geen ambtsdrager

meer is, kan - tenzij hij het ambt verloor vanwege toepassing van de kerkelijke tucht - zijn zittingstermijn als lid van de commissie vol maken.

Artikel 3. Bevoegdheid en taak commissie

- 3.1 De commissie behandelt de geschillen, die bij haar aanhangig worden gemaakt.
- 3.2 Het doel van de behandeling van een geschil door de commissie is het oplossen van het geschil, ofwel doordat een regeling wordt bereikt waarmee de betrokken partijen kunnen instemmen, ofwel doordat partijen verklaren dat het geschil is beëindigd.
- 3.3 De commissie probeert het in artikel 3.2 vermelde doel te bereiken door met partijen te spreken, door het gesprek tussen partijen onderling te bevorderen en door partijen te adviseren over een mogelijke oplossing. Partijen zijn niet aan de adviezen van de commissie gebonden.

Artikel 4. Het aanhangig maken van een geschil

- 4.1 Een partij die een geschil bij de commissie aanhangig wil maken, dient daartoe een verzoekschrift in bij de secretaris van de commissie.
- 4.2 Bevoegd is de commissie van de PS van de gemeente waarin het geschil speelt. Indien sprake is van een geschil met een deputaatschap, is de commissie van de PS van de gemeente, de kerkenraad of het gemeentelid waarmee het deputaatschap een geschil heeft bevoegd.
- 4.3 Het verzoekschrift bevat een omschrijving van het geschil, een opgave van de bij het geschil betrokken partijen en informatie over een eventueel gevoerde procedure ingevolge artikel 31 K.O.
- 4.4 De secretaris van de commissie stuurt een afschrift van het verzoekschrift naar de andere betrokken partij(en) en verzoekt hem (hen) om binnen twee weken te laten weten of hij (zij) kan (kunnen) instemmen met de behandeling van het geschil door de commissie.
- 4.5 Indien de andere betrokken partij(en) niet kan (kunnen) instemmen met de behandeling van het geschil door de commissie, wordt het geschil niet door de commissie in behandeling genomen. De secretaris stelt de partij die het geschil aanhangig heeft gemaakt schriftelijk in kennis.

Artikel 5. De behandeling van een geschil

- 5.1 Nadat een geschil aanhangig is gemaakt, en de andere betrokken partij(en) heeft (hebben) meegedeeld met de behandeling van het geschil door de commissie in te stemmen, stelt de secretaris de andere partij(en) in de gelegenheid om binnen twee weken schriftelijk te reageren op het verzoekschrift met een verweerschrift.
- 5.2 Op basis van het verzoekschrift en het verweerschrift beoordeelt de commissie of sprake is van een geschil in de zin van artikel 1 onder b. en of het bepaalde in artikel 6 niet in de weg staat aan het in behandeling nemen van het geschil.
- 5.3 Indien de commissie tot het oordeel komt dat zij het geschil niet in behandeling kan nemen, deelt zij dat schriftelijk, onder opgave van redenen, mee aan partijen.
- 5.4 Indien de commissie tot het oordeel komt dat zij het geschil wel in behandeling kan nemen, bepaalt zij dat of de gehele commissie, of enkele leden van de commissie het geschil zullen behandelen. De commissie draagt er zorg voor dat de leden die het geschil behandelen vrij staan ten opzichte van partijen, in die zin dat zij zich een onafhankelijk en onpartijdig oordeel kunnen vormen.
- 5.5 De leden van de commissie die het geschil verder behandelen, bepalen - in overleg met partijen - een datum voor een hoorzitting. Op de hoorzitting krijgen partijen (en de eventueel door hen aangestelde vertegenwoordigers) de gelegenheid hun visie op het geschil mondeling toe te lichten en onderzoekt de commissie met partijen de mogelijkheden van een oplossing voor het geschil en de daartoe te ondernemen acties. De commissie kan in dat kader, in overleg met partijen, vervolgbesprekingen (al dan niet met partijen afzonderlijk) vaststellen.
- 5.6 De commissie kan partijen adviseren over de wijze waarop een geschil opgelost kan worden en over de inhoud van een oplossing. Partijen zijn niet gebonden aan de adviezen van de commissie. Het niet opvolgen van een advies van de commissie kan partijen niet in een eventuele procedure ex artikel 31 K.O. worden tegengeworpen.
- 5.7 Indien partijen een oplossing hebben bereikt over hun geschil, overleggen zij met de commissie over de wijze waarop deze oplossing wordt vastgelegd - in een schriftelijk stuk of anderszins - en over de vraag of, en zo ja op welke wijze, van de oplossing van het geschil kennis wordt gegeven aan derden.

Artikel 6. De verhouding tot artikel 31 K.O.

- 6.1 Indien een geschil onderwerp is geweest van een procedure ingevolge artikel 31 K.O. en deze procedure heeft geleid tot een beslissing van de generale synode, dan wel tot een beslissing van een classis of een PS en tegen die beslissing geen beroep meer openstaat omdat de beroepstermijn verstreken is, kan het geschil niet meer door de commissie behandeld worden.
- 6.2 Indien het geschil betrekking heeft op het besluit van een kerkenraad of een meerdere kerkelijke vergadering en tegen deze beslissing een procedure ingevolge artikel 31 K.O. aanhangig is, kan het geschil door de commissie in behandeling worden genomen zolang de in artikel 6.1 bedoelde situatie nog niet is ingetreden. Wanneer het geschil door de commissie in behandeling wordt genomen, wordt de procedure ingevolge artikel 31 K.O. opgeschort. De procedure wordt vervolgd wanneer partijen meedelen dat zij hun geschil niet hebben opgelost.
- 6.3 Het aanhangig maken van een geschil bij de commissie staat er niet aan in de weg dat de partij die het geschil aanhangig maakt gebruik maakt van de hem in artikel 31 K.O. geboden mogelijkheid om, binnen de geldende appeltermijn, appel in te stellen tegen een beslissing van een kerkenraad of een meerdere vergadering. Door het aanhangig maken van een geschil wordt de appeltermijn niet verlengd.

Artikel 7. Geheimhouding

- 7.1 De leden van de commissie zijn verplicht tot strikte geheimhouding van hetgeen hun uit hoofde van hun lidmaatschap van de commissie bij de behandeling van geschillen ter kennis is gekomen.
- 7.2 De leden van de commissie onthouden zich van deelname aan de beraadslagingen in een

- appelzaak ingevolge artikel 31 K.O. indien deze appelzaak betrekking heeft op of samenhangt met een door hen behandeld geschil.
- 7.3 Partijen dienen geheimhouding te betrachten jegens derden over de inhoud van door de commissie gedane adviezen en over de inhoud van mededelingen en informatie die door de andere partij(en) zijn gedaan c.q. is verstrekt in het kader van de bespreking van een mogelijke oplossing voor het geschil.

Artikel 8. Verantwoording

- 8.1 De commissie is slechts gehouden om de PS jaarlijks te informeren over het aantal door hen behandelde geschillen, de aard van de geschillen en het aantal bereikte oplossingen.
- 8.2 De commissie is de PS geen verantwoording verschuldigd over de wijze waarop zij individuele geschillen behandeld heeft. Zij verstrekt de PS ook geen inhoudelijke informatie over door haar behandelde geschillen.
- 8.3 De kosten die de commissieleden maken in het kader van hun werkzaamheden voor de commissie, declareren zij bij de quaestor van de PS.
- 8.4 De secretaris van de commissie draagt zorg voor de archivering van de stukken van de commissie.

Voorstel

Deputaten stellen voor om de particuliere synoden in overweging te geven een geschillencommissie in het leven te roepen en daarvoor de regeling vast te stellen zoals in dit hoofdstuk verwoord.

13. Op non-actiefstelling van een ambtsdrager

13.1. Opdracht

De GS-opdracht luidde, te onderzoeken of het wenselijk is om tijdens de behandeling van een klachtzaak bij de klachtencommissie een voorlopige maatregel als op non-actiefstelling te treffen en ter zake aan de generale synode van 2010 voorstellen te doen.

13.2. Aanvulling in de K.O.

Het komt voor dat wanneer een onwerkbaar situatie is ontstaan rond een predikant hij met ziekteverlof of bijzonder verlof wordt gestuurd. In feite betreft het een op non-actiefstelling. De kerkorde voorziet echter niet in een op non-actiefstelling, evenmin als in een ongevraagd bijzonder verlof of ziekteverlof. Toch kan het gewenst zijn dat een predikant op non-actief wordt gesteld, ook als er (nog) geen redenen zijn om hem te schorsen. Dat kan het geval zijn wanneer tegen een predikant een klachtzaak loopt bij de klachtencommissie. Maar ook wanneer de verhoudingen tussen een predikant en de kerkenraad, of de gemeente, ernstig verstoord zijn en de zaak 'onder de classis is' kan er behoefte bestaan aan een situatie dat de predikant tijdelijk, in afwachting van verdere besluitvorming, zijn werkzaamheden in de gemeente opschort, ook indien hij dat zelf niet wenst.

Natuurlijk mag niet lichtvaardig worden besloten tot een op non-actiefstelling. Vereist is dat de verhoudingen tussen predikant en kerkenraad en/of gemeente ernstig verstoord zijn, dan wel dat het belang van het onderzoek door de geschillencommissie een op non-actiefstelling wenselijk maakt. Bovendien dienen bij de beslissing tot op non-actiefstelling ook de belangen van de predikant te worden meegewogen.

Het verdient aanbeveling dat de beslissing tot op non-actiefstelling in geval van een procedure bij de klachtencommissie door de kerkenraad genomen wordt voor de duur van het onderzoek. In andere situaties ligt een beslissing door de classis het meest voor de hand. Voorkomen moet worden dat wanneer kerkenraad en predikant een conflict hebben de kerkenraad gebruik kan maken van het (zware) middel van de op non-actiefstelling.

Deputaten stellen voor om na artikel 79 K.O. de volgende bepaling (79a) toe te voegen: 'Wanneer tegen de predikant een klacht is ingediend bij de klachtencommissie kan de kerkenraad, gehoord de klachtencommissie, besluiten de predikant tijdelijk, voor de duur van het onderzoek van de klachtencommissie en in afwachting van de beslissing over eventueel te nemen tuchtmaatregelen, besluiten de predikant op non-actief te stellen. De kerkenraad gaat daartoe niet over dan na de predikant te hebben gehoord.'

Wanneer de verhouding tussen predikant en kerkenraad en/of gemeente ernstig verstoord is, kan de classis besluiten om de predikant in afwachting van verdere besluitvorming over een eventuele schorsing, afzetting, losmaking of emeritering de predikant op non-actief te stellen. Bij de beslissing om een predikant op non-actief te stellen houdt de classis rekening met de gerechtvaardigde belangen van de predikant bij voortzetting van zijn ambtelijk werk. De classis gaat niet over tot op non-actiefstelling alvorens de predikant en de kerkenraad te hebben gehoord.

De predikant behoudt bij zijn op non-actiefstelling het recht op doorbetaling van zijn traktement en overige emolumenten.

De kerkenraad c.q. de classis kunnen beslissen dat het de predikant vrijstaat om gedurende zijn op non-actiefstelling ambtelijke werkzaamheden buiten de eigen gemeente te verrichten.

14. Heropening van een zaak

De GS-opdracht (2007) luidde: te adviseren over onderstaand voorstel.

Aan de voorlopig vastgestelde klachtenprocedure een hoofdstuk XI toe te voegen met de titel 'heropening', bestaande uit artikel 18, dat als volgt luidt:

1. klager en aangeklaagde kunnen om heropening van de zaak vragen indien zich na het onherroepelijk worden van de beslissing van de klachtencommissie, c.q. na de beslissing van de beroepscommissie als bedoeld in artikel 17, nieuwe feiten hebben voorgedaan die ten tijde van deze beslissing nog niet bekend waren en die, waren zij wel bekend geweest, tot een andere beslissing zouden hebben geleid;
2. een verzoek om heropening dient uiterlijk binnen twee maanden nadat de in lid 1 bedoelde feiten bij de verzoeker bekend zijn geworden, te worden ingediend bij de klachtencommissie c.q. beroepscommissie die deze beslissing destijds heeft genomen;
3. op de behandeling van het verzoek om heropening, zijn de artikelen 6 tot en met 17 van dit reglement van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat de klachtencommissie eerst heeft te beoordelen of van nieuwe feiten in de zin van lid 1 sprake is. Indien dat niet het geval is, verklaart

de klachtencommissie de verzoeker niet ontvankelijk.
Heropening van een zaak is alleen mogelijk, als bij een eerder onderzoek een bepaald feit niet naar voren is gekomen. Deputaten stellen voor om de bovengenoemde drie punten toe te voegen aan de voorlopig vastgestelde klachtenprocedure.

15. Participatie in Deputaten Overleg Eenheid

Deputaten kregen de opdracht om te participeren in het Deputaten Overleg Eenheid en mede aan de hand van dat overleg de synode te dienen met voorstellen inzake de samenwerking tussen gemeenten. Ds. D. Quant participeert in het DOE-overleg. U treft in het rapport van deputaten eenheid een verslag aan van de werkzaamheden van het DOE-overleg over de periode 2008-2010. Graag verwijzen we naar dit verslag en de daarbij gevoegde voorstellen.

16. Interpretatiekader art.11 K.O.

16.1. Opdracht

De synode 2007 droeg deputaten op:

1. om nader te bezien of de volgende voorgestelde toevoeging aan de tekst in kleine letter bij artikel 11 lid 3 K.O. het juiste interpretatiekader van art. 11 K.O. aangeeft:
 - a. dat losmaking van een predikant als regel slechts kan geschieden na een rechtstreeks verzoek daartoe van de betrokken kerkenraad;
 - b. dat een classis slechts dan zonder de kerkenraad kan handelen, wanneer:
 - een kerkenraad aan de classis verzocht heeft te doen wat des kerkenraads is omdat hij zelf handelingsonbekwaam is;
 - een classis formeel heeft geconstateerd dat een kerkenraad handelingsonbekwaam is;
 - tegen een besluit van een kerkenraad om geen losmaking aan te vragen bij de classis appel bij de classis wordt aangetekend en de zaak mitsdien op de classis terecht komt;
2. deputaten op te dragen aan de volgende generale synode hierover te rapporteren en eventueel voorstellen te doen.

16.2 Overwegingen

Het komt deputaten voor dat de interpretatie bij de situatie, genoemd onder a, buiten twijfel is: een classis zal nooit zomaar een mogelijke losmaking van een predikant op haar agenda kunnen plaatsen (alhoewel de eindbevoegdheid van een traject van losmaking bij haar ligt, art. 11 lid 3). Zij zou dan immers eigenmachtig ingrijpen in het werk van een kerkenraad en dat staat op gespannen voet met art. 30 K.O. Deputaten benadrukken dat in voorkomende situaties het van het grootste belang is dat een procedure van losmaking, indien maar enigszins mogelijk, gestart wordt op het grondvlak van de kerkelijke vergaderingen: dat van de kerkenraad. Daar moet men zich veel inspanning voor getroosten. Evenzo is de interpretatie bij de situatie, genoemd onder b3, buiten twijfel: wanneer er binnen kerkenraadsverband sprake is van de vraag of het moet komen tot losmaking van de predikant en deze vraag wordt binnen de kerkenraad negatief beantwoord, dan staat het ieder vrij om tegen die beslissing bij de classis appel aan te tekenen. De classis krijgt dan de facto te maken met de vraag of de predikant toch niet losgemaakt moet worden. Die zaak is dan op de classis wettig ter tafel.

De meeste problemen schuilen in de situaties, genoemd onder b1 en b2. Gedoeld wordt op een mogelijke situatie, waarin de kerkenraad zich beraadt over de vraag of het niet tot losmaking van de predikant zou moeten komen, maar daarin niet tot een besluit kan komen. Dat gebeurt wanneer bij de uiteindelijk te nemen beslissing de stemmen staken. Nu zou men formeel kunnen redeneren dat bij staking van stemmen een voorstel verworpen is. Maar het is duidelijk dat deze regel in deze situatie moeilijk toepasbaar is: een schrandere voorzitter, die deze situatie ziet aankomen en zelf van mening is dat de predikant toch moet worden losgemaakt, zou kunnen voorstellen om de predikant niet los te maken; de stemmen staken en mitsdien is het voorstel verworpen. Gevolg: de predikant wordt losgemaakt. Ook om andere redenen is toepassing van de algemene regel dat bij staking van stemmen een voorstel verworpen is, bij de ter tafel liggende vraag niet goed doenlijk: de verhoudingen tussen predikant enerzijds en kerkenraad/gemeente anderzijds breken de kerkenraad (en waarschijnlijk ook de gemeente) doormidden. En dat zal zijn gevolgen hebben voor alle mogelijke onderwerpen die de raad te behandelen heeft.

In een dergelijke situatie is de conclusie naar de mening van deputaten: de kerkenraad is handelingsonbekwaam. Hij kan, gezien de getalsverhoudingen, niet verder met de predikant, maar hij kan ook niet besluiten om niet verder te gaan met de predikant. Hij doet er dan wijs aan om deze patstelling zelf te constateren en op grond daarvan de classis te hulp te roepen. Dan ligt de zaak wettig bij de classis ter tafel en kan deze handelen (situatie b1).

Daar is een complicatie bij denkbaar; deze namelijk dat de kerkenraad bovengenoemde conclusie niet zelf trekt (situatie b2). De classis neemt daar dan kennis van via rapportage van de kerkenraad en zal zelf moeten concluderen dat de kerkenraad handelingsonbekwaam is – of dat er andere dingen aan de hand zijn. Het spreekt voor zichzelf dat een dergelijk besluit van de classis dan weer via de weg van appel naar art. 31 K.O. door (een gedeelte van) de kerkenraad kan worden aangevochten, maar dat is een detail. Overigens is het ook denkbaar dat de classis met de vraag te maken krijgt of de kerkenraad niet handelingsonbekwaam is via een appel, ingediend door een lid van de kerkenraad dat deze mening is toegegaan.

16.3 Conclusie

Deputaten concluderen dat de door de synode voorgestelde toevoeging aan de tekst van art. 11 lid 3 K.O. een juist interpretatiekader aangeeft en stellen de synode voor om deze daadwerkelijk aan art. 11 lid 3 toe te voegen.

17. Mogen appellanten inzage krijgen in een commissierapport?

17.1. Opdracht

De synode droeg aan deputaten op om te bestuderen hoe in het kader van hoor en wederhoor in kerkelijke procedures moet worden omgegaan met het toezenden van commissierapporten aan appellanten en

daarover te rapporteren aan de generale synode van 2010.

17.2. Overwegingen

Deputaten zijn van mening dat het in het kader van hoor en wederhoor van groot belang is dat partijen in een kerkelijke procedure volledig worden geïnformeerd met betrekking tot de stukken die ter behandeling van de zaak bij de betreffende vergadering worden ingebracht. Dit ligt echter anders waar het gaat om het eindrapport dat een commissie na gehouden onderzoek bij een meerdere vergadering indient.

Een rapport wordt door een commissie in opdracht en onder verantwoordelijkheid van een meerdere vergadering samengesteld; een commissie dient haar eindverslag en voorstel tot besluit dan ook bij die vergadering in en is niet gehouden om haar bevindingen op verzoek aan derden te tonen.

In de aanloop naar het rapport kan waar mogelijk inzage gegeven worden in stukken, maar niet in het eindrapport zelf. Partijen worden van het genomen besluit in kennis gesteld, niet van de beraadslagingen die daaraan ten grondslag hebben gelegen. Een commissierapport kan immers gelden als neerslag van interne beraadslaging.

Bij tuchtzaken, waarbij een rapport als vertrouwelijk dient te worden aangemerkt, is dit van nog groter belang. De commissie rapporteert ook hier alleen aan de kerkelijke vergadering.

Er dient voor gewaakt te worden dat het comitékarakter van de vergadering gewaarborgd blijft. In de Voorlopige Handleiding voor de Kerkelijke Tuchtprocedure wordt dan ook aangegeven dat 'aangeklaagde (klager) géén recht heeft om kennis te nemen van het in de notulen van de kerkelijke vergadering opgenomen verslag van de beraadslagingen over zijn of haar zaak.' Dit principe loopt synchroon met het burgerlijk recht: ook de rechter geeft geen inzage in interne beraadslaging.

Naar analogie kan hetzelfde gelden voor commissierapporten. Zij worden in opdracht van een meerdere vergadering opgesteld. Er mag van uitgegaan worden dat in het uiteindelijke besluit van de vergadering, dat met redenen en motivering is omkleed, de overwegingen van de commissie zijn meegenomen. Tegen dat objectieve besluit – en tegen de redenen die daarvoor worden aangevoerd – kan men in beroep gaan. Daarvoor is het niet noodzakelijk dat appellanten kennis nemen van het traject dat tot het betreffende besluit heeft geleid.

17.3. Conclusie

In de kleine letters bij art. 31 van de Voorlopige Handleiding voor de Kerkelijke Tuchtprocedure staat in bepaling 1d: 'De beslissing inzake het appel of revisieverzoek zal aan de appellant en aan de betrokken kerkelijke vergadering worden meegedeeld.' Deze formulering is in overeenstemming met het bovenstaande: het besluit wordt medegedeeld, het beoordelend deel van het rapport dat tot het besluit heeft geleid wordt niet overlegd (zie ook 4.5 van dit rapport). Deze formulering kan dan ook ongewijzigd blijven. Het lijkt deputaten niet noodzakelijk een aanvullende bepaling op te nemen.

18. Bezinning kerkelijke positie evangelist

18.1. Inleiding

Deputaten ontvingen in het najaar van 2008 een brief van deputaten evangelisatie, waarin hun mening werd gevraagd over de wijze waarop de toelating van een evangelist kerkelijk geregeld dient te worden, met name toegespitst op de positie van deputaten naar art. 49 K.O.

Deputaten hebben geantwoord dat het huns inziens gepast is om hier op dezelfde wijze te werk te gaan als bij toelating van een kandidaat tot de dienst van Woord en sacramenten; een evangelist is immers een 'bijzondere dienaar des Woords', art. 4 lid 6 K.O. Deputaten evangelisatie zullen in hun rapport aan de synode hier zeker melding van maken en voorstellen aan de synode doen.

Deze vraag riep echter in de kring van deputaten ook een andere vraag op: 'Hoe moet de kerkelijke procedure zijn wanneer het onverhoopt zou moeten komen tot schorsing c.q. afzetting van een evangelist?' Het zou niet goed zijn wanneer daarover kerkelijk-procedurele onhelderheid en als gevolg daarvan verwarring zou ontstaan (denk aan mogelijke appelprocedures).

18.2. Inhoudelijk

Deputaten zijn van mening dat, wanneer bij de toelating van een evangelist wordt gehandeld naar analogie van art. 4 K.O. (met name als het gaat om de taak van deputaten naar art. 49 K.O.), het voor de hand ligt om dat ook te doen bij schorsing c.q. afzetting. Dat houdt concreet in dat net als bij predikanten de kerkenraad van een evangelist in samenwerking met een genabuurde kerkenraad komt tot schorsing, en dat de classis vervolgens, met advies van deputaten naar art. 49 K.O., komt tot nadere besluitvorming (afzetting).

18.3. Voorstel

Deputaten stellen voor om, wanneer de synode besluit om de procedure bij toelating te regelen zoals bij 1 inhoudelijk omschreven is, aan art. 79 K.O. toe te voegen: 'Bij schorsing c.q. afzetting van een evangelist zal dezelfde procedure gevolgd worden als bij schorsing c.q. afzetting van een predikant.'

Mocht de synode een andere beslissing nemen over het in 1. gestelde, dan stellen deputaten voor dat naar analogie van dat andere besluit een lid aan art. 79 K.O. wordt toegevoegd, opdat te allen tijde duidelijk is hoe de kerkelijke procedure in een dergelijke – verdrietige – situatie dient te verlopen.

19. Herstel in het ambt

19.1. Inleiding

Het komt nogal eens voor dat een dienaar des Woords uit het ambt gezet wordt (art.79/80 K.O.) Het leek deputaten goed toe om ook een route van herstel in het ambt aan te wijzen:

Wat dient er te gebeuren als iemand een aanvraag indient om in het ambt hersteld te worden?

19.2. Vragen te stellen door de kerkenraad van de gemeente waartoe hij die een verzoek tot herstel in het ambt indient, behoort.

1. (Algemeen:) Kunt u toelichten hoe u tot deze aanvraag gekomen bent?
2. (Meer toegespitst:) Hoe ziet u terug op het feit dat u werd afgezet als predikant? Kon u de beslissing daartoe billijken?

3. Had en hebt u oprecht berouw over de begane zonde en gelooft u daarvoor van de Heere vergeving te hebben ontvangen?
4. Hoe hebt u na de afzetting de gebeurtenissen verder geestelijk verwerkt? Wat hebt u er in geestelijk opzicht van geleerd, ook wanneer het gaat om de vraag of u opnieuw in deze zonde zou kunnen vallen?
5. Wat is uw motivatie om opnieuw te staan naar het ambt van dienaar des Woords? Is er bij u sprake van een hernieuwd roepingsbesef?
6. Hoe ligt de verhouding tussen u en de (kerkenraad van de) gemeente waaraan u verbonden was?
7. Verwacht u dat een hernieuwde beroepbaarstelling de eer van God en het welzijn van de kerk zal kunnen dienen? Of ziet u herstel in het ambt vooral als een manier om goed te maken wat vroeger mis ging?
8. Hoe reageert uw vrouw/gezin op uw voornemen?

19.3. verzoek aan de classis (na positieve beslissing van de kerkenraad)

Verzoek van de kerkenraad aan de classis waaronder deze kerk ressorteert, na een uitgebreid verslag van het gesprek met broeder x en een aanbeveling.

De classis vraagt daarna eventueel nadere toelichting aan broeder x zelf (mondeling ter classis).

Daarna: voorlopig standpunt van de classis, na advies van deputaten art. 49 K.O.

19.4. De taak van classis A

Wanneer dit voorlopig standpunt positief is, wendt classis A zich tot de classis door welke broeder x is afgezet (B). Classis A geeft inzicht in het verslag van het gesprek van de kerkenraad met broeder x en in het verslag van de nadere toelichting van broeder x ter classis A, waarbij het voorlopig standpunt van classis A is gevoegd.

Classis A stelt daarbij de volgende vragen aan classis B:

- a. Zijn er volgens u objectieve belemmeringen waardoor terugkeer in het ambt van broeder x onmogelijk zou zijn?
- b. Hoe taxeert u de ontvangst van een eventuele hernieuwde beroepbaarstelling in de gemeente waar broeder x predikant is geweest?

19.5. De taak van classis B

Classis B stelt de volgende vragen aan de kerkenraad van de gemeente waar broeder x tot zijn afzetting predikant was, na uitgebreide schriftelijke toelichting met behulp van bovengenoemde gegevens:

1. Is de situatie in uw gemeente na de afzetting van broeder x tot rust gekomen?
2. Is naar uw inschatting, op grond van de u bekende feiten die zich m.b.t. de afzetting hebben voorgedaan, de kans dat broeder x opnieuw in de begane zonde valt, groot te achten?
3. Hoe zou naar uw taxatie de gemeente reageren wanneer bekend zou worden dat broeder x opnieuw beroepbaar wordt gesteld?
4. Zou u er als kerkenraad moeite mee hebben als broeder x opnieuw dienaar des Woords zou worden? Zo ja, welke objectieve redenen hebt u daarvoor?

19.6. De taak van de P.S.

Nadat classis B de antwoorden van de kerkenraad op de genoemde vragen ontvangen en besproken heeft, wendt zij zich, wanneer de antwoorden op deze vragen bevredigend zijn, tot de particuliere synode waaronder zij ressorteert, met een gemotiveerde vraag om goedkeuring voor hernieuwde beroepbaarstelling. Wanneer de PS hernieuwde beroepbaarstelling in principe goedkeurt, geeft classis B positief antwoord op de vragen die classis A stelde, met daarbij gevoegd de schriftelijke goedkeuring van de particuliere synode. In dat geval kan het voorlopig standpunt van classis A definitief worden en kan tot beroepbaarstelling worden overgegaan.

Wanneer de antwoorden van de kerkenraad op de vragen van de classis hernieuwde beroepbaarstelling in de weg staan, wordt daarvan zo spoedig mogelijk bericht gedaan aan classis A.

20. Taak van de particuliere synode t.a.v. de rapporten van deputaatschappen

20.1. Aanleiding

Deputaten buitenlandse zending zochten medio 2008 contact met deputaten kerkorde en kerkrecht, om twee redenen:

1. de plannen om tot een herstructurering van de bemensing van het deputaatschap te komen, i.v.m. veelvuldige wisselingen (deputaten die namens enige particuliere synode zitting hebben, treden automatisch af bij vertrek uit hun ressort);
2. de telkens weerkerende vraag wat de kaders zijn waarbinnen de jaarlijkse behandeling van het rapport op de vergaderingen van de particuliere synodes plaatsvindt.

Met name wat betreft het tweede punt betreft, verzochten zendingsdeputaten een handreiking van onze kant. Deputaten besloten daarover een kleine studie te doen.

20.2. Geschiedenis van de particuliere synodes

Na 1892 waren er binnen de Chr. Geref. Kerken gedurende geruime tijd geen provinciale synodes; het kerkelijk leven was op dat moment te klein om dit zinvol te maken. Voor 1892 was dit wel het geval, zoals uit de Handelingen van de toen gehouden synodes blijkt. De vergaderingen van de generale synode vonden in de eerste jaren na 1892 jaarlijks plaats en de classes benoemden afgevaardigden voor deze breedste vergadering van de kerken. Gaandeweg, bij de groei van het kerkverband, werd de behoefte aan een 'laag' tussen de classes en de generale synode toch weer groter. Zo lezen we in de Acta van de generale synode van 1916, dat de volgende instructie van de classis Zwolle wordt aangenomen: 'Zolang er geen Prov. Synodes gehouden worden, zullen de curatoren der Theologische School door de Classes gekozen worden.' Ter toelichting wordt aangevoerd dat er classes zijn waaruit twee curatoren zitting hebben, terwijl er uit andere classes geen enkele predikant curator is. 'Op die wijze,' aldus ds. L.H. van der Meiden, 'wordt niet door geheel de kerk voeling gehouden.' Dat argument is voor ons onderwerp van belang. Er blijkt uit dat de particuliere synode gevormd is met name om de afstand

tussen de deputaatschappen en het grondvlak van de kerk te verkleinen!

Overigens wordt op deze synode ook al de veelvuldige wisseling van deputaten geconstateerd: 'Prae-adviseur Doc. Lengkeek wijst op het groote praktische bezwaar, dat bij de gedurige wisseling de Curatoren niet zullen inleven in hun werk.'

De synode van 1918 krijgt vervolgens te maken met een aantal instructies uit verscheidene classes, die alle beogen een 'middenlaag' tussen de classes en de generale synode te creëren. De betrekkelijk kleine omvang van het christelijk-gereformeerde kerkelijk leven maakt het echter niet nodig en ook niet gewenst om over te gaan tot provinciale synodes. Het komt tot de vorming van drie particuliere synodes: een van het Noorden, een van het Midden en een van het Zuiden (in de oorlogsjaren bijgesteld, zodat in 1947 voor het eerst sprake is van vier particuliere synodes, genoemd naar de vier windstreken) – *Acta* art. 43. In de bespreking wordt er de nadruk op gelegd dat deze zaak telkens weer ter synode werd gebracht, een teken dat er in de kerken behoefte aan is. M.b.t. de Theol. School wordt opgemerkt dat het goed zou zijn: 'Deze komt dan meer in contact met het Noorden, daar de Curatoren, die nu in twee Classes wonen, ook uit het Noorden zouden gekozen worden. Er komt meer decentralisatie, die onze Kerk altijd ten goede moet komen.'

De instelling van de particuliere synode hangt dus (behalve met een meer gedegen voorbereiding van instructies die bij de generale synode worden ingediend) nauw samen met de binding van deputaatschappen aan de kerken: men hoopte dichter bij het grondvlak te komen met het werk. Dat dit inderdaad de bedoeling was, wordt onderstreept door het volgende besluit van de synode van 1918: 'Elke Particuliere Synode benoemt: drie curatoren (...); drie leden van de Generale Commissie van beheer der Kas e.b.p. (...); twee leden voor de Generale Kas voor Em. (...); twee leden voor de Generale Zendingscommissie (...); vijf deputaten Synodi volgens art. 49 D.K.O. (...)' (*Acta*, art. 48). Ook valt het besluit om – vanaf 1919 – niet meer jaarlijks, maar driejaarlijks als generale synode te vergaderen.

20.3. Huidige stand van zaken

De actuele stand van zaken is dat in deze lijn is voortgebouwd. Er is sprake van zeven deputaatschappen die (mede) bemenst worden door leden benoemd door de particuliere synode: deputaten OBA, emeritikas, curatorium, evangelieverkondiging onder Israël, buitenlandse zending, evangelisatie en deputaten naar art. 49 K.O.

Tussen dit laatste deputaatschap en alle andere is een wezenlijk verschil: het deputaatschap naar art. 49 K.O. is het enige, dat een 'eigen' deputaatschap van een particuliere synode is en dat ook aan die synode verantwoording aflegt. Alle andere deputaatschappen zijn ingesteld door de generale synode; zij hebben ook een aantal leden die rechtstreeks door deze synode benoemd zijn (vaak leden met functie).

20.4. Rapportages

Het spreekt voor zichzelf dat ieder deputaatschap verantwoording aflegt aan de instantie van wie het opdrachten ontvangt. Dat betekent dat de deputaten naar art. 49 K.O. jaarlijks verantwoording afleggen aan de particuliere synode en op daarop ook beoordeeld worden. De andere deputaatschappen leggen verantwoording af aan de generale synode, van haar ontvangen zij immers opdrachten.

Voor die laatste deputaatschappen geldt echter tevens dat zij ook jaarlijks een rapport van hun werkzaamheden zenden aan de particuliere synodes. Dat heeft een goede grond: dezen benoemen immers leden ervan. Overigens delen ook de plaatselijke kerkenraden sinds 1959 in de inhoud van deze rapportages. In dat jaar besloot de generale synode 'dat die generale deputaatschappen, die ook aan de part. Synoden hebben te rapporteren' een jaarlijks overzicht van hun werkzaamheden aan de kerkenraden zenden (*Acta*, art. 222). De oorspronkelijke instructie, die ten grondslag lag aan dit besluit, ging overigens inhoudelijk een stuk verder. Daar was sprake van toezending van de rapporten van alle deputaatschappen aan de kerkenraden, met het oog op een kunnen amenderen van deze jaarrapporten door de invloed van de kerkenraden. Daarin ging de synode niet mee.

Dat is voor ons onderwerp nog wel van belang. In de rapporten aan de particuliere synodes wordt melding gemaakt van de voortgang van het werk, o.a. wat betreft de specifieke opdrachten die de generale synode gaf. De particuliere synodes kunnen daar informatief (hetgeen niet per definitie betekent: onkritisch) vragen over stellen, die door de/een particuliere deputaat beantwoord kunnen worden. De vragen dienen gerelateerd te zijn aan het werk dat deputaten door de generale synode opgedragen is te doen. De particuliere synodes kunnen de deputaatschappen dus niet ter verantwoording roepen: dat recht komt alleen aan de generale synode toe. Wel kan een particuliere synode uiteraard, wanneer zij constateert dat een bepaald onderdeel van het werk van deputaten naar haar inzicht niet (geheel) overeenstemt met de opdracht aan haar gegeven, daar de (kritische) vinger bij leggen. Zij kan haar deputa(a)t(en) opdracht geven in de e.v. vergadering van deputaten daar melding van te maken, opdat deputaten hun beleid zullen bijstellen. Ook kan zij ervoor kiezen e.e.a. schriftelijk aan het deputaatschap te melden. Bij een volgend rapport kan deze particuliere synode dan aan 'haar' deputaat vragen hoe het deputaatschap met de opmerkingen is omgegaan.

In geen geval kan een particuliere synode een generale deputaat ontslaan, dat spreekt voor zichzelf. Wel kan zij dit doen met een door haar benoemde deputaat. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer zij van oordeel is dat deze deputaat niet adequaat is omgegaan met het mandaat dat zij hem/haar verleende.

20.5. Een detail: de financiën

Aparte aandacht mag er zijn voor de financiën van de deputaatschappen. Alle hier besproken deputaatschappen zijn immers zogenaamde kashoudende deputaatschappen (met uitzondering van het curatorium). Een gevolg daarvan is dat bij de jaarlijkse rapporten ook een financieel overzicht wordt bijgeleverd. Er blijken in de praktijk voortdurend misverstanden te zijn over de vraag hoe 'diep' de leden van de particuliere synodes in de financiële paragraaf mogen duiken. De verlegenheid daarover is ook aanwezig aan de kant van de PS-deputaten: meestal is de penningmeester een door de generale synode benoemde deputaat en heeft de door deputaat die op de particuliere synode aanwezig is, niet dat doorzicht in de cijfers dat nodig is om adequaat op mogelijke vragen in te gaan, zeker niet wanneer deze specialistisch van aard zijn.

Het is zaak om ook hier goed in het oog te vatten dat het in de PS-rapportage gaat om een voortgangsrapportage; zo dienen de leden van de vergadering ook naar de financiële paragraaf te kijken. Het gaat daar niet om allerlei – op zich interessante – details, maar om de grote lijn: spoort het verloop van de financiën met de kaders die op de generale synode zijn afgesproken? Op dat punt dienen mogelijke vragen toegesneden te zijn. Het is zowel voor de vergadering als voor het deputaatschap zaak zich dat te realiseren; de penningmeester kan daartoe de deputaten instrueren; hij zal zeker, wanneer er sprake is van onverwachte financiële fluctuaties, dat in de financiële paragraaf signaleren.

21. GS-besluit artikel 64 K.O.

21.1. Aanleiding

De aanleiding om onderstaand GS-besluit in dit rapport weer te geven, is dat de archivaris van onze kerken mr. C.J. van Heel deputaten attendeerde op dit besluit met de vraag of dit niet in de K.O. opgenomen dient te worden en dat de kwestie waarom het gaat levendig werd binnen de classis Zwolle.

21.2. Voorgeschiedenis en inhoud van het GS-besluit

In de zeventiger jaren is een appel aan de orde geweest, waarin gevraagd werd of het geoorloofd zou zijn om naast of in bijzondere gevallen in plaats van de decaloog andere Schriftgedeelten te lezen, die duidelijk het karakter van de wet des Heren dragen. Het blijkt, dat de GS van 1977 dit in comité heeft goedgekeurd. Het is destijds geen besluit geweest, dat aan de kerken is meegedeeld. Het komt er op neer, dat in bijzondere gevallen, te denken valt dan aan o.a. avondmaalsdiensten, de samenvatting van de wet gelezen kan worden of een 'vermanend gedeelte' uit de Schrift (artt.176 en 180 comitéacta van de GS, gehouden in Hoogeveen van 16 augustus tot 23 september 1977).

De synode

Kennisgenomen hebbende van het appel van br. A tegen het besluit van de particuliere synode van D, d.d. 2 juni 1977,

overwegende:

1. dat door de particuliere synode van D terecht is gesteld dat, hoewel in historisch licht gezien met 'wet des Heren' in art. 64 sub 1 K.O. inderdaad de decaloog is bedoeld, toch naar het spreken van het Oude en Nieuwe Testament de uitdrukking 'wet des Heren' breder kan worden verstaan dan alleen de decaloog;
2. dat door de particuliere synode van D er meer nadruk op gelegd had dienen te worden, dat de decaloog in het geheel van Gods Woord in het Oude en Nieuwe Testament toch een bijzondere plaats inneemt;
3. dat in die zin art. 64 sub 1 K.O. verstaan dient te worden, en dat het derhalve regel behoort te zijn, dat in elke gemeente zondagsmorgens de decaloog wordt gelezen;
4. dat het niet in strijd met de K.O. is te achten wanneer in de gemeente des zondagsmorgens naast of in bijzondere gevallen in de plaats van de decaloog andere Schriftgedeelten welke duidelijk het karakter van de wet des Heren dragen, worden gelezen;
5. dat het niet juist is te stellen dat de functie van de K.O. met zich meebrengt, dat Bijbels verstaan boven letterlijke of slechts historisch bepaalde interpretatie dient te worden gesteld;

spreekt uit:

- a. dat het appel van br. A in deze zin beantwoord had behoren te worden;
- b. dat op deze wijze zowel aan de intentie van het appel van br. A als aan die van het besluit van de particuliere synode van D is voldaan;

en besluit:

hiervan kennis te geven aan br. A, de kerkeraad van B, de classis C en de particuliere synode van D.

Omdat destijds bovenstaand besluit genomen is n.a.v. art.64 K.O. stellen deputaten voor art.64 K.O. als volgt aan te vullen: 'Hoewel het regel behoort te zijn, dat in elke gemeente zondagsmorgens de decaloog wordt gelezen, is het niet in strijd met de K.O. wanneer naast of in bijzondere gevallen in de plaats van de decaloog andere Schriftgedeelten gelezen worden, welke duidelijk het karakter van de wet des Heren dragen (1977).'

22. Losmaking predikant –art.11 sub.7

Het is gebleken dat de laatste zinsnede van art.11 sub.7 voor misverstand vatbaar is. De zin luidt: 'Een uitzondering wordt gemaakt voor predikanten die op het moment van deze beslissing van de classis de leeftijd van tweeënzestig jaar bereikt hebben.' Uiteraard is niet bedoeld de beslissing om na drie jaar (indien een predikant geen beroep gekregen heeft) iemand titel en bevoegdheden verbonden aan het predikantschap in te trekken. Het gaat hier om de beslissing van losmaking. Deputaten stellen daarom voor om de zin als volgt te formuleren: 'Een uitzondering wordt gemaakt voor predikanten die op het moment van losmaking door de classis de leeftijd van tweeënzestig jaar bereikt hebben.'

23. Voorstellen aan de synode

Deputaten stellen de synode voor:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren;
2. een keuze te maken uit de door deputaten ingediende namen om zo het deputaatschap volledig te 'bemensen';
3. prof.dr. H.J. Selderhuis als adviseur van het deputaatschap te benoemen;
4. aan de handleiding voor de appelprocedure de volgende tekst toe te voegen: *Bij de behandeling van een appelzaak in een kerkelijke vergadering wordt de vergadering de gelegenheid geboden om vooraf informatieve vragen te stellen aan de afgevaardigden van de kerkelijke vergadering tegen wie het appel is ingesteld. Indien er sprake is van een rapport van een commissie van onderzoek*

- krijgen deze afgevaardigden vervolgens eenmalig de gelegenheid om op eventuele objectief aanwijsbare fouten of onvolkomenheden in dit rapport te wijzen. Ook aan de appellant kunnen door de vergadering, indien gewenst, informatieve vragen gesteld worden; tevens krijgt ook hij inzage in het feitelijk gedeelte van het rapport van de commissie van onderzoek (indien daar sprake van is) om eenmalig op eventuele objectief aanwijsbare fouten of onvolkomenheden in dit rapport te wijzen. Dit recht van inzage geldt echter niet wat betreft het beoordelende gedeelte van het rapport. Dit laatste geldt zowel voor de appellant als voor de kerkelijke vergaderingen tegen wie het appel is ingesteld. Vervolgens verlaten zowel de afgevaardigden van de kerkelijke vergadering tegen wie het appel is ingesteld als de appellant de vergadering, waarna de daadwerkelijke behandeling van het appel begint. Na afronding van de besluitvorming komen de buitenstaande leden van de vergadering weer binnen en wordt hun de uitkomst van het beraad meegedeeld;
5. aan de tekst van art. 31 K.O. toe te voegen: Voor de indiening van een dergelijk bezwaar, verzoek tot revisie genaamd, dienen de volgende regels:
 1. bij indiening bij de generale synode dient het op dezelfde wijze met redenen omkleed te zijn als een appel of dient het anderszins een element te bevatten dat bij het doen van de uitspraak buiten beschouwing was gebleven of onvoldoende was overwogen;
 2. bij indiening bij een andere kerkelijke vergadering dient het een element te bevatten dat bij het doen van de uitspraak buiten beschouwing was gebleven of onvoldoende was overwogen;
 6. de kleine letters van artikel 4 K.O. aan te vullen met de volgende bepaling: *Het kerkrechtelijke beginsel van de gelijkwaardigheid van de ambten sluit een gezagsverhouding tussen kerkenraad en predikant uit. Om die reden kan in de Christelijke Gereformeerde Kerken de verhouding tussen predikant en gemeente/kerkenraad niet gekwalificeerd worden als een arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht. Het is een rechtsverhouding van geheel eigen aard, die wordt beheerst door de bepalingen van de kerkorde en de inhoud van de beroepsbrief;*
 7. de modelberoepsbrief als volgt aan te passen: *Om ieder misverstand te vermijden, wijst de kerkenraad u er op dat dit beroep niet beschouwd moet worden als een aanbod om een arbeidsovereenkomst met u aan te gaan. In overeenstemming met de kerkorde is een verhouding tussen predikant en gemeente/kerkenraad geen arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht;*
 8. aan de bijlage bij de beroepsbrief de volgende tekst toe te voegen:

Rechtsverhouding predikant en gemeente/kerkenraad
Om te voorkomen dat er onduidelijkheid ontstaat over de vraag of de overeenkomst tussen een predikant en een gemeente/kerkenraad niet (ook) als een arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht beschouwd kan worden, wil de kerkenraad stipuleren dat hij, overeenkomstig de kerkorde, de verhouding tussen predikant en gemeente/kerkenraad uitdrukkelijk niet als een arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht beschouwt en dat het uitbrengen van het beroep dan ook niet beschouwd kan of mag worden als een aanbod om een arbeidsovereenkomst aan te gaan. Door het beroep aan te nemen, aanvaardt de predikant dat tussen hem en de gemeente/kerkenraad geen arbeidsovereenkomst tot stand komt;
 9. in de overeenkomst tussen predikant en kerkenraad het volgende vast te leggen: *Partijen zijn het er over eens dat de rechtsverhouding tussen de predikant en de gemeente/de kerkenraad er één is van geheel eigen aard. Zij verklaren uitdrukkelijk dat deze rechtsverhouding geen arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht is en dat zij met het aangaan van deze rechtsverhouding ook niet beoogd hebben een arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht aan te gaan of te doen ontstaan;*
 10. de 'missionaire nood' niet specifiek in art.3 K.O. te vermelden, aangezien art.3 K.O. sub.8 genoeg mogelijkheden geeft om het missionaire aspect van het gemeente-zijn vorm te geven en daarin in deze 'nood' te voorzien;
 11. geen speciale nieuwe regelingen te treffen voor iemand die in missionaire diensten voorgaat (een en ander is genoegzaam in art.3 K.O. geregeld, men kan naar analogie van art.3 K.O. sub1 en 2 te werk gaan);
 12. de notitie over de kerkelijk werker vast te stellen en goed te keuren;
 13. de particuliere synoden in overweging te geven een geschillencommissie in het leven te roepen en daarvoor de regeling vast te stellen zoals in hoofdstuk 12 verwoord;
 14. deputaten stellen voor om na artikel 79 K.O. de volgende bepaling (79a) toe te voegen: *Wanneer tegen de predikant een klacht is ingediend bij de klachtencommissie kan de kerkenraad, gehoord de klachtencommissie, besluiten de predikant tijdelijk, voor de duur van het onderzoek van de klachtencommissie en in afwachting van de beslissing over eventueel te nemen tuchtmaatregelen, de predikant op non-actief te stellen. De kerkenraad gaat daartoe niet over dan na de predikant te hebben gehoord.*
Wanneer de verhouding tussen predikant en kerkenraad en/of gemeente ernstig verstoord is, kan de classis besluiten m de predikant in afwachting van verdere besluitvorming over een eventuele schorsing, afzetting, losmaking of emeritering besluiten de predikant op non-actief te stellen. Bij de beslissing om een predikant op non-actief te stellen houdt de classis rekening met de gerechtvaardigde belangen van de predikant bij voortzetting van zijn ambtelijk werk. De classis gaat niet over tot op non-actiefstelling alvorens de predikant en de kerkenraad te hebben gehoord.
De predikant behoudt bij zijn op non-actiefstelling het recht op doorbetaling van zijn traktement en overige emolumenten.
De kerkenraad c.q. de classis kunnen beslissen dat het de predikant vrijstaat om gedurende zijn op non-actiefstelling ambtelijke werkzaamheden buiten de eigen gemeente te verrichten;
 15. in art.79 K.O. de volgende aanvulling te doen: *Ook kan indien de omstandigheden er aanleiding toe geven, een maatregel getroffen worden als op non-actiefstelling. Het gaat dan om verhoudingen die verstoord zijn zonder dat er meteen sprake hoeft te zijn van consequenties als tucht in de zin van schorsing of afzetting;*
 16. de volgende drie punten toe te voegen aan de voorlopig vastgestelde klachtenprocedure:
 - a. *Klager en aangeklaagde kunnen om heropening van de zaak vragen indien zich na het onherroepelijk worden van de beslissing van de klachtencommissie, c.q. na de beslissing*

- van de beroepscommissie als bedoeld in artikel 17 nieuwe feiten hebben voorgedaan die ten tijde van deze beslissing nog niet bekend waren en die, waren zij wel bekend geweest, tot een andere beslissing zouden hebben geleid.
- b. Een verzoek om heropening dient uiterlijk binnen twee maanden nadat de in lid 1 bedoelde feiten bij de verzoeker bekend zijn geworden te worden ingediend bij de klachtencommissie c.q. beroepscommissie die deze beslissing destijds heeft genomen.
 - c. Op de behandeling van het verzoek om heropening zijn de artikelen 6 tot en met 17 van dit reglement van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat de klachtencommissie eerst heeft te beoordelen of van nieuwe feiten in de zin van lid 1 sprake is. Indien dat niet het geval is, verklaart de klachtencommissie de verzoeker niet ontvankelijk;
17. de volgende door de GS 2007 voorgestelde toevoeging aan de tekst in kleine letter bij artikel 11 lid 3 definitief vast te stellen:
 - a. dat losmaking van een predikant als regel slechts kan geschieden na een rechtstreeks verzoek daartoe van de betrokken kerkenraad;
 - b. dat een classis slechts dan zonder de kerkenraad kan handelen, wanneer:
 - een kerkenraad aan de classis verzoekt heeft te doen wat des kerkenraads is omdat hij zelf handelingsonbekwaam is;
 - een classis formeel heeft geconstateerd dat een kerkenraad handelingsonbekwaam is;
 - tegen een besluit van een kerkenraad om geen losmaking aan te vragen bij de classis appel bij de classis wordt aangetekend en de zaak mitsdien op de classis terecht komt;
 18. aan een appelland wel het besluit van een vergadering mee te delen maar geen inzage te geven in het rapport dat tot het besluit geleid heeft (dit spooft met bepaling 1d. in de kleine letters bij art. 31 van de Voorlopige Handleiding voor de Kerkelijke Tuchtprocedure, waar staat: 'De beslissing inzake het appel of revisieverzoek zal aan de appelland en aan de betrokken kerkelijke vergadering worden meegedeeld.');
 19. wanneer de synode besluit om de procedure bij toelating te regelen zoals bij 18.1 (pag.25) inhoudelijk omschreven is, aan art. 79 K.O. toe te voegen: *Bij schorsing c.q. afzetting van een evangelist zal dezelfde procedure gevolgd worden als bij schorsing c.q. afzetting van een predikant'. Mocht de synode een andere beslissing nemen over het in 18.1.(pag.) gestelde, dan stellen deputaten voor dat naar analogie van dat andere besluit een lid aan art. 79 K.O. wordt toegevoegd, opdat te allen tijde duidelijk is hoe de kerkelijke procedure in een dergelijke – verdrietige – situatie dient te verlopen;*
 20. de notitie 'Herstel in het ambt' goed te keuren en vast te stellen;
 21. de notitie 'Taak van de particuliere synode t.a.v. de rapporten van deputaatschappen' goed te keuren en vast te stellen;
 22. de laatste zinsnede van art.11 sub.7 als volgt de formuleren: *Een uitzondering wordt gemaakt voor predikanten die op het moment van losmaking door de classis de leeftijd van 62 jaar bereikt hebben;*
 23. art.64 K.O. sub 3 als volgt aan te vullen: *Hoewel het regel behoort te zijn, dat in elke gemeente zondagsmorgens de decaloog wordt gelezen, is het niet in strijd met de K.O. wanneer naast of in bijzondere gevallen in de plaats van de decaloog andere Schriftgedeelten gelezen worden, welke duidelijk het karakter van de wet des Heren dragen.(1977).*

24. Ten slotte

Deputaten leggen dit rapport aan de synode voor in de hoop dat de werkzaamheden vruchtbaar mogen zijn voor onze kerken. Deputaten wensen de synode van harte Gods onmisbare zegen toe en wijsheid en de leiding van Zijn Geest bij alle te nemen beslissingen.

Namens het deputaatschap kerkorde en kerkrecht,
drs. A. Wagenaar te Aalten (secretaris)

Aanvulling op het rapport van het deputaatschap kerkorde en kerkrecht

Bij dezen nog een korte aanvulling bij het rapport van deputaten kerkorde en kerkrecht, in het rapport onder te brengen als punt 6.8 (hoofdstuk 6 handelt over de rechtspositie van de predikant).

1.8 Conclusies n.a.v. het arrest van het Gerechtshof Arnhem d.d. 19 januari 2010 inzake 'de kwestie Zeewolde'

Wat we uit dit arrest kunnen afleiden

Het arrest van het Gerechtshof heeft een aantal dingen duidelijk gemaakt. Als er zich problemen voordoen rond een predikant, is een predikant het eerst aangewezen op de kerkelijke rechtsgang. Een predikant heeft zich aan het kerkelijk statuut gebonden (zowel via geloofsbelijdenis als het ondertekeningsformulier) en is daarmee al in beginsel aan de kerkorde gebonden. Bovendien bevatten de kerkorde en de daarop gebaseerde kerkelijke uitvoeringsregels voor de situatie van een predikant allerlei specifieke bepalingen. Het hof acht dat een reden te meer voor het volgen van de kerkelijke procedure door de predikant. Het hof oordeelde vervolgens dat de appelprocedure bij de PS niet zodanig in strijd was met fundamentele beginselen van procesrecht dat van een predikant niet gevergd kan worden dat hij deze rechtsgang volgt.

De uitslag van het arrest is natuurlijk goed nieuws voor de kerken. Toch biedt het arrest geen reden voor euforie over de waterdichtheid van onze kerkelijke procedure. Allereerst is alleen de rechtsgang bij de PS in dit concrete geval beoordeeld. Aan het arrest kunnen dan ook geen conclusies worden verbonden voor de rechtsgang bij de classis en voor de rechtsgang in andere gevallen. Het is de vraag of in andere gevallen ook zoveel aandacht wordt besteed aan een zorgvuldige rechtsgang. Bovendien heeft het hof zwaar laten meewegen dat geen appel is ingesteld bij de GS, waardoor appelland de kerken de mogelijkheid heeft ontnomen om in de appelprocedure onvolkomenheden te corrigeren. Het arrest heeft buiten de kwestie Zeewolde waarschijnlijk dan ook betrekkelijke waarde.

Op de vraag of tussen de predikant en de gemeente een arbeidsverhouding bestaat, gaat het arrest niet inhoudelijk in.

Conclusies

1. De laatste tijd hoort men vaker dat kerkleden met (gedeeltelijk) voorbijgaan van de kerkelijke weg dreigen met de gang naar de burgerlijke rechter. Het is zeer de vraag of zij – in elk geval wanneer zij beijdend lid zijn – wel ontvankelijk zijn in hun vordering bij de burgerlijke rechter.
2. Wanneer de regels betreffende hoor- en wederhoor zorgvuldig in acht worden genomen, lijkt onze kerkelijke rechtsgang de toets der kritiek te kunnen doorstaan. Dat is een steun in de rug voor de kerken, en met name voor hen die daar, door de kerken geroepen, veel tijd en energie in stoppen. Duidelijk is wel dat er op onderdelen spanning lijkt te bestaan tussen de kerkelijke rechtsgang en de fundamentele beginselen van procesrecht. Deze spanning vraagt om verdere doordenking, mogelijk om het opstellen van nadere regels en in elk geval om een uiterst zorgvuldige behandeling van iedere kerkelijke procedure.
3. Eén punt blijft liggen: de verhouding predikant-kerkenraad. De discussie daarover zal doorgaan, maar wat ons – en andere – kerken betreft: er is geen sprake van een arbeidsverhouding.

Evaluatiegesprek met mr. Pel

Deputaten hebben overleg gehad met mr. Pel n.a.v. de uitspraak van het Hof Arnhem inzake de kwestie-De Boer

Mr. Pel wees in dat evaluatiegesprek als eerste op het belang van het onderscheid 'kerkelijke besluitvorming' (classis) – 'kerkelijke rechtspraak' (PS en GS), naar analogie van het burgerlijk recht. Het Hof in Arnhem heeft de kerkelijke rechtsgang getoetst, zij het op terughoudende wijze.

Mr. Pel meent dat het een goede zaak zou zijn wanneer er binnen de CGK een generale regeling komt voor de appelprocedure. Binnen de GkV is die er al, en daar zou gebruik van kunnen worden gemaakt. De kerkelijke rechtspraak moet *toetsbaar* geregeld zijn; een en ander moet volstrekt transparant zijn. Dat duidelijke kader ontbreekt op dit moment:

- *formeel* is het te weinig helder (waar plaats je de dingen? Bijlage 65 uit het besluitenboekje 2007 hangt er nu wat bij, maar zou samen met andere elementen geïntegreerd moeten worden bij artikel 31);
 - *inhoudelijk* moeten leemten in de procedure worden aangevuld.

Voorstel aan GS

Deputaten vragen mede naar aanleiding van het gesprek met mr. Pel en op grond van een eigen evaluatie aan de GS hen de volgende opdracht te geven:

- aan de GS van 2013 een integrale regeling voor de appelprocedure voor te leggen;
- bij de werkzaamheden voor de komende periode voorrang te geven aan het ontwerpen van deze regeling, zodat in voorkomende gevallen het concept reeds gebruikt kan worden.

Namens deputaten,

A. Wagenaar

BIJLAGE 55

Artikel 154, 162, 167

Rapport 7 van commissie 7 inzake het rapport deputaten kerkorde en kerkrecht

Algemeen

Uw commissie heeft met waardering kennisgenomen van het lijvige rapport. Veel van het werk dat het deputaatschap deed, kon per e-mail afgehandeld worden (dit betrof vooral de adviesvragen uit de kerken). Verder werden de verschillende opdrachten die de GS 2007 aan het deputaatschap meegaf in kleine groepen voorbereid voordat zij plenair werden afgehandeld.

Positie hoogleraar kerkrecht

Deputaten schrijven, dat br. H.J. Selderhuis aftredend is, maar wel beschikbaar blijft als adviseur van het deputaatschap.

Dit riep binnen uw commissie de vraag op wat de positie van de hoogleraar kerkrecht ten opzichte van het deputaatschap is. In de instructie (bijlage 32 K.O.) wordt niet over hem geschreven. De instructie werd in 2004 vastgesteld nadat in 2001 een nieuw deputaatschap kerkorde en kerkrecht werd ingesteld, samengesteld uit leden van de deputaatschappen voor de uitgave van de kerkorde en voor de revisie van de kerkorde. In beide deputaatschappen zat de hoogleraar kerkrecht. Het deputaatschap voor de uitgave van de kerkorde kent die traditie al jarenlang. Voor zover uw commissie kon nagaan, werd in ieder geval sinds 1947 steeds de docent/hoogleraar kerkrecht benoemd als lid/voorzitter van dat deputaatschap. Het deputaatschap voor de herziening van de kerkorde dat in 1995 werd ingesteld was samengesteld uit de leden van het deputaatschap voor de uitgave van de kerkorde, aangevuld met leden uit de verschillende particuliere synodes. Het deputaatschap kerkorde en kerkrecht is in wezen een voortzetting van beide andere deputaatschappen. Het heeft onder andere als taak om in voorkomende gevallen leden uit de kerken te dienen met kerkrechtelijke adviezen. In die zin heeft het deputaatschap de taak overgenomen die in het verleden rustte op de schouders van de hoogleraar kerkrecht als adviseur der kerken. Het is te begrijpen, dat in deze tijd die taak niet langer rust op de schouders van één persoon.

Deputaten menen dat de wens van br. Selderhuis om af te mogen treden terecht is en wijzen daarbij op het feit, dat hij sinds 1992 betrokken was bij het deputaatschap voor de uitgave van de kerkorde, maar vinden tegelijk wel dat hij op een of andere wijze aan het deputaatschap verbonden moet blijven, en stellen daarom voor dat hij benoemd wordt als adviseur.

Het is evenwel de vraag die leeft binnen uw commissie of – in het geval van overname van voorstel 3 van deputaten – de breuk met de jarenlange traditie dat de hoogleraar kerkrecht uit hoofde van zijn functie ook (mee) adviseur der kerken is inzake kerkrechtelijke kwesties niet te groot is. Uiteindelijk gaat uw commissie wel mee in het voorstel van deputaten, maar stipuleert dat de hoogleraar kerkrecht minimaal via een adviseurschap verbonden dient te zijn aan het werk van deputaten kerkorde en kerkrecht. Een vergelijking met de GKv wijst uit, dat daar de hoogleraar kerkrecht onder andere belast is met de taak van advisering. In de toelichting op het kerkrecht van de GKv op www.kerkrecht.nl staat te lezen: *'Het behoort vaak tot de taak van een docent in het kerkrecht aan een theologische faculteit om aan kerkelijke instanties en aan kerkleden informatie en advies te geven in concrete situaties en kwesties. Een deel van deze adviezen is geschikt te maken voor breder gebruik. Klassiek zijn de twee delen Kerkelijke adviezen van F.L. Rutgers die in 1921 en 1922 verschenen. Behalve de tekst van Rutgers' adviezen worden ook teksten opgenomen uit de adviespraktijk van M. te Velde sinds 1988.'* Ook in de Gereformeerde Gemeenten is de docent kerkrecht met deze taak belast.

Toerusting en advies

Deputaten zijn middels publicaties in vooral Ambtelijk Contact bezig met hun taak om de kerken te dienen met toerusting en advies. Opmerkelijk is dat via de website www.kerkrecht.nl veel artikelen die in AC verschenen beschikbaar zijn, zij het dat de manier om ze te vinden naar het oordeel van uw commissie wat omslachtig is. Via de rubriek *kerkrecht van de CGK* komt men niet rechtstreeks met deze artikelen in aanraking. Het enige dat rechtstreeks vanaf deze pagina werkelijk direct met de CGK te maken heeft zijn de artikelen van de K.O., en een dossier 'Zeewolde'. De commentaren op de kerkorde die men via deze pagina kan inzien zijn geen van alle van de hand van CG auteurs. Het ware wenselijk wanneer via deze pagina ook datgene vindbaar was, wat dienaangaande door hoogleraren kerkrecht uit onze kerken is beschreven. Ook zou het wenselijk zijn, dat men via deze pagina de toerustende artikelen in AC eenvoudig zou kunnen bereiken.

Toespitsing tucht- en appelprocedure

Gevraagd naar de bedoeling van wat deputaten schrijven in de laatste zin van 4.2 gaven zij als antwoord, dat het hun indruk is, dat meer dan ooit de burgerlijke rechter over de schouders van kerkelijke vergaderingen mee kan kijken. Blijkens hun rapportage hebben deputaten breder gekeken dan alleen de eigen kerken. Het rapport noemt de situatie in de GKv, en daarnaast is vermeldenswaard dat ook de uitgave uit de Gereformeerde Gemeenten *In goede orde, handleiding en toelichting bij de kerkelijke rechtsgang* veelvuldig gebruikt wordt door deputaten. Belangrijk is nog op te merken dat waar in 4.5 gesproken wordt over recht van inzage, dit een schriftelijke behandeling van een zaak niet uitsluit. Uw commissie kan van harte instemmen met de conclusies en voorstellen die deputaten in 4.4 en 4.5 doen.

Wijziging art. 31 K.O.

In het gesprek met deputaten kwam uw commissie tot de conclusie dat op blz. 8 bovenaan het afsluitende aanhangsteken na de woorden voorgestelde wijziging ontbreekt. Terecht wijzen deputaten op het onderscheid dat gemaakt moet worden tussen een revisieverzoek dat bij de generale synode wordt ingediend, en een revisieverzoek dat bij een andere kerkelijke vergadering wordt ingediend. Deputaten komen daarom naar het oordeel van uw commissie terecht tot de voorgestelde aanvulling van art. 31 K.O.

Rechtspositie predikanten in de CGK

Een van de lessen uit het dossier 'Zeewolde' is dat meer dan ooit van belang is, om te beschrijven hoe in de kerken aangezien wordt tegen de rechtsverhouding tussen de kerkenraad en de predikant. Principieel is te stellen, dat er geen sprake is van een arbeidsovereenkomst. In situaties waarin door de rechter deze vraag onderzocht wordt is belangrijk dat duidelijk is wat de oorspronkelijke intentie was. Die intentie wordt naar het oordeel van uw commissie helder omschreven in de voorstellen die deputaten doen. Deputaten wezen, desgevraagd, op het belang van deze bepalingen. Ze dienen niet alleen in nieuwe situaties toegepast te worden. Ook in bestaande situaties is het aan te bevelen, dat kerkenraden en predikanten komen tot de conclusie dat de beroepsbrief aangepast dient te worden. Daarmee ontstaat voor die kerkenraad en die predikant niet een nieuwe situatie: er wordt alleen helderder vastgelegd wat al bestaande praktijk was.

Uw commissie acht dit punt zo principieel dat zij uw vergadering voorstelt bij dit punt te besluiten de kerken dringend aan te bevelen om de aangebrachte wijzigingen in beroepsbrief en de modelovereenkomst ook toe te passen in bestaande situaties.

Modellen en Opzicht en tucht

Gevraagd naar de plannen van deputaten voor een nieuwe uitgave van de kerkorde – in verband met de op te nemen regelingen en uitleg in de woordenlijst geven deputaten aan, dat gewoonte is dat te doen, wanneer de oplage uitverkocht is, maar dat de GS ook kan besluiten deputaten op te dragen een nieuwe uitgave te verzorgen. Uw commissie legt u een voorstel dienaangaande voor.

Missionaire nood

Uw commissie heeft uit het rapport van deputaten begrepen, dat de vermelding 'missionaire nood' onnodig is, omdat datgene wat gevraagd wordt, al geregeld is.

Kerkelijke werkers

Uw commissie begrijpt, dat deputaten – nu hen geen grote behoefte is gebleken naar kerkelijke werkers met een ambtelijke opdracht in de kerken – geen voorstellen doen die kerkelijke werkers een meer ambtelijke status geven.

Ten aanzien van de eisen die genoemd worden in 10.1.2 geven deputaten aan, dat de genoemde opleidingen die de voorkeur verdienen, genoemd zijn omdat zij een richting wijzen van Schrift en belijdenis. De vragen en moeiten die deputaten voorzien ten aanzien van een centraal register hebben uw commissie voldoende overtuigd dat hier niet een taak ligt voor de kerken.

Geschillencommissie

Ten aanzien van de door de GS 2007 gevraagde regeling voor een geschillencommissie is het belangrijk te beseffen dat het gaat over conflicten (met een persoonlijk karakter) tussen gemeente en kerkenraad. Nu er nog geen geschillencommissie bestaat in de kerken, krijgen kerkelijke vergaderingen vaak met de conflicten te maken, hetzij via rapportage van kerkvisitatoren, hetzij doordat kerkenraden advies van de kerkelijke vergaderingen vragen.

Deputaten schrijven: 'De besluitvorming verloopt moeizaam en niet altijd even zorgvuldig.' Daarnaast gevraagd geven zij aan, dat zij hiermee bedoelen dat de besluitvorming niet op deskundige wijze geschiedt. Er wordt niet getwijfeld aan de goede bedoelingen.

Het moet bij geschillencommissie gaan om adviezen, om trajecten van mediation.

Kerkvisitatoren zouden zich moeten realiseren, dat zij in eerste instantie bemiddelend optreden als kerkenraden hen roepen, en niet als rechters die in een geschil dienen te besluiten. Wanneer vervolgens zaken op een classis zouden komen, zouden visitatoren niet mee mogen gaan doen met de beoordeling van zaken.

Nu deputaten aangeven, dat met name het gebrek aan specifieke deskundigheid van de kerkelijke vergaderingen een reden is om de particuliere synodes aan te bevelen om een geschillencommissie in te stellen, heeft uw commissie de vraag overwogen, of bij de vereisten voor de commissie het wel wjis is om alleen te stellen, dat in elk geval drie leden ambtsdrager zijn (op het moment van hun benoeming), en dat voor het overige gesteld wordt dat er één jurist bij is en één psycholoog. Er worden door deputaten geen specifieke vereisten benoemd die iemand geschikt en bekwaam maken om als mediator op te treden, terwijl de taakstelling voor de in te stellen geschillencommissie voornamelijk ligt op het gebied van mediation (bemiddeling) Uw commissie stelt voor om in ieder geval in 2.2 bij de samenstelling van de commissie te verwijzen naar deze bekwaamheid.

Uw commissie wijst op het feit, dat ook bij een dreigend conflict door een kerkenraad de geschillencommissie te hulp geroepen kunnen worden. Het is uw commissie bekend, dat door de EA een brochure is uitgegeven met daarin tien vuistregels voor vreedstichters en dat er een Netwerk Vreedstichters bestaat, waar christenen zich verenigen die zich bekwaamd hebben in mediation. Het zou goed mogelijk zijn, dat er verbanden gelegd worden tussen een regionale geschillencommissie en het netwerk vreedstichters.

Uw commissie heeft ook de vraag overwogen of een kerkelijke vergadering die met een bezwaarschrift te maken krijgt niet stelselmatig, voordat de vraag van de ontvankelijkheid aan de orde komt, aan bezwaarden de vraag zou moeten stellen of de weg van de geschillencommissie is overwogen dan wel bewandeld. Uit de rapportage van deputaten wordt duidelijk dat kerkelijke mediation en kerkelijke appelprocedure geen concurrenten van elkaar zijn omdat zij van verschillende aard zijn, en in art. 6 van de regeling die verhouding wordt getekend. Het zou zinvol zijn als duidelijk werd dat ook bij de kerkelijke appelprocedures de uitspraak in een appel niet in staat is een conflict op te lossen, maar vergeleken moet worden met het doorhakken van een knoop, en dat een conflict in feite alleen kan opgelost worden door de partijen die een conflict hebben. Naar het gevoelen van uw commissie leeft in een groot deel van de kerken de gedachte dat een classis of een particuliere synode in staat zou zijn om een conflict dat in een plaatselijke gemeente op te lossen en dat derhalve kerkelijke appelprocedures onder die spanning komen te staan. Wanneer bij de aanvang van de behandeling van een appelschrijven de vraag aan de orde zou komen of de weg van bemiddeling (mediation) is bewandeld, zou dat punt in ieder geval duidelijk kunnen worden. Vergelijking met de burgerlijke rechtspraak ten aanzien van echtscheiding leert, dat de rechter van betrokkenen verlangt dat zij via de weg van bemiddeling komen tot een ouderschapsregeling, en dat hij slechts in het uiterste geval bereid is zelf een knoop door te hakken. Dat heeft er toe geleid dat de naleving van de regeling veel beter tot zijn recht komt, omdat partijen minder het gevoel hebben iets opgedrongen te hebben gekregen. Naar het oordeel van uw commissie zou door het stelselmatig wijzen van de weg van bemiddeling nog veel winst te boeken zijn, juist ook in de kerken waar het Evangelie van de verzoening gepredikt wordt.

In artikel 3. bevoegdheid acht uw commissie het zinvol om 3.1 als volgt te lezen: 'De commissie behandelt de geschillen, die bij haar aanhangig gemaakt worden door kerkenraden of personen.'

Tenslotte heeft uw commissie overwogen dat het goed zou zijn wanneer duidelijk werd in welke gevallen men zich tot een bepaalde commissie zou kunnen wenden.

Uw commissie heeft gepoogd dat in een schema te brengen: welke commissie hoort bij welke klacht?

Klachtencommissie	Vertrouwenscommissie	Geschillencommissie
Klachten betreffende seksuele misstappen van ambtsdragers	Conflicten tussen kerkenraad en predikant	Conflicten (met een persoonlijk karakter) tussen kerkenraad en gemeente.

Op non-actiefstelling van een ambtsdrager.

Allereerst is het belangrijk op te merken dat de tekst op bladzij 19/20 van het deputatenrapport alleen lijkt te spreken over predikanten, terwijl de maatregel van de non-actiefstelling ook van toepassing is op andere ambtsdragers. Daarom dient in de voorgestelde aanvulling gelezen te worden: 'Wanneer tegen een ambtsdrager een klacht is ingediend bij de klachtencommissie kan de kerkenraad, gehoord de klachtencommissie, besluiten deze ambtsdrager tijdelijk voor de duur van het onderzoek van de klachtencommissie en in afwachting van de beslissing over eventueel te nemen tuchtmaatregelen, op non-actief te stellen. De kerkenraad gaat daartoe niet over dan na deze ambtsdrager te hebben gehoord.' Het is uw commissie voorts duidelijk geworden dat deputaten niet alleen denken aan de maatregel van het op non-actiefstellen van een ambtsdrager bij klachten die bij de klachtencommissie misbruik behandeld worden, maar dat zij de maatregel breder toepasbaar willen hebben. Uw commissie kan daarin meegaan, maar is wel van oordeel, dat dan niet alleen bij art. 79 K.O. iets toegevoegd moet worden, maar ook bij art. 11 K.O.

Daarom stelt uw commissie voor om de door deputaten voorgestelde aanvulling (79a) te splitsen, het eerste deel te plaatsen bij art. 79 K.O. en het tweede deel zowel bij art. 11 K.O. als bij art. 79. K.O.

Uw commissie acht het ook van belang dat de maatregel van het op non-actiefstellen ingekaderd wordt.

In het geval dat een zaak via de klachtencommissie aanhangig is gemaakt, is duidelijk uit de regeling, dat gestreefd wordt naar voortgang. Art. 9 van de procedure voor de klachtencommissie stelt: 'Er moet vaart zitten' (zes weken worden genoemd ...) en art. 13: 'Zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk zes weken na laatste hoorzitting.' Ook als het om een situatie gaat die bij art. 11 K.O. bedoeld wordt, is het belangrijk dat de non-actiefstelling ingekaderd wordt.

Bij art. 11. K.O en bij art. 79 K.O. dient daarom de volgende aanvulling gedaan te worden: 'Wanneer de verhouding tussen predikant en kerkenraad en/of gemeente ernstig verstoord is, kan de classis besluiten om in afwachting van verdere besluitvorming over een eventuele schorsing, afzetting, losmaking of emeritering de predikant op non-actief te stellen. Bij de beslissing om een predikant op non-actief te stellen, houdt de classis rekening met de gerechtvaardigde belangen van de predikant bij voortzetting van zijn ambtelijk werk. De classis gaat niet over tot op non-actiefstelling alvorens de predikant en de kerkenraad te hebben gehoord. De predikant behoudt bij zijn op non-actiefstelling het recht op doorbetaling van zijn traktement en overige emolumenten. De kerkenraad c.q. de classis kunnen beslissen dat het de predikant vrijstaat om gedurende zijn op non-actiefstelling ambtelijke werkzaamheden buiten de eigen gemeente te verrichten. De classis is gehouden om bij het besluit tot de maatregel tot op non-actief stelling vast te stellen wanneer en onder welke voorwaarden het komt tot een nieuwe beoordeling van deze maatregel.'

De maatregel van op non-actiefstelling is geen schorsingsmaatregel in de zin van de K.O. Het gaat om een pas op de plaats, men gaat voorlopig even op (betaald) verlof. Er is een schemergebied waarin een kerkenraad ruikt dat er iets aan de hand is en dan moet er wel een non-actiefstelling kunnen komen, waar ook een stukje bescherming bij komt. Deze maatregel kan betekenen dat alle ambtelijk werk stil gelegd wordt. Het kan in bepaalde gevallen ook gaan over het werk in eigen gemeente. Wanneer een kerkenraad de maatregel ten aanzien van zijn predikant toepast in verband met klachten die vallen binnen het bereik van art. 79 K.O. dan zal de non-actiefstelling algeheel zijn. Het kan ook zijn dat een plaatselijke kerkenraad in geval van plaatselijke verstoorde verhoudingen zegt: 'Het is verstandig het werk in eigen gemeente tijdelijk neer te leggen, maar dat betekent niet dat er in het kerkverband niets gedaan mag worden.' In alle gevallen zou de kerkenraad (of de classis, indien die de maatregel oplegt) moeten bepalen welke reikwijdte de maatregel heeft.

Heropening van een zaak

Uw commissie acht de voorgestelde aanvulling helder en neemt het voorstel van deputaten over.

Participatie in Deputaten Overleg Eenheid

Uw commissie heeft geconstateerd, dat ds. Quant namens deputaten blijkens de rapportage van deputaten eenheid inderdaad geparticipeerd heeft in heeft in het DOE-overleg.

Interpretatiekader art. 11 K.O.

Volgens uw commissie leiden de overwegingen van deputaten logisch tot de conclusie, dat de door de synode voorgestelde toevoeging van de tekst van art. 11 lid 3 K.O. een juist interpretatiekader aangeeft. Uw commissie neemt het voorstel van deputaten daarom over.

Mogen appellanten inzage krijgen in een commissierapport?

In hoofdstuk 4.5 van het deputatenrapport was al duidelijk gemaakt dat appellanten beschrijvende gedeeltes van rapporten kunnen inzien en toetsen op hun feitelijke onjuistheden. Uit de aard der zaak is het beoordelende deel dat tot het besluit heeft geleid niet toegankelijk zoals ook een rechter geen inzicht geeft in de overwegingen die hij maakte voor hij een besluit nam.

Met deputaten zijn ook de leden van uw commissie van oordeel dat een aanvullende bepaling niet noodzakelijk is.

Bezinning kerkelijke positie evangelist

De overwegingen van deputaten zijn op dit punt helder. Een evangelist is niet een ouderling-plus-een-aantal-bevoegdheden, maar hij treedt op als de predikant (bijzondere dienaar des Woords) van de zendingsgemeente. De regeling dient dus te zijn zoals deputaten die voorstellen.

Herstel in het ambt

Daarnaar gevraagd, gaven deputaten aan dat dit hoofdstuk in de bezinning, waar geen opdracht toe was gegeven door de generale synode, voortkomt uit een concrete adviesaanvraag vanuit de kerken in twee situaties. Het feit dat deputaten met deze vragen geconfronteerd werden, deed hen besluiten om te overwegen hoe een eventuele weg terug in het ambt begaanbaar is.

Deputaten menen met deze weg de kerken te dienen, omdat invulling gegeven wordt aan datgene wat in de kerkorde bepaald wordt met betrekking tot de 'grootste omzichtigheid'.

De vraag kwam in uw commissie op: 'Waarom wendt iemand die opnieuw beroepbaar gesteld wil worden zich tot de kerkenraad en niet tot de classis die hem uiteindelijk uit het ambt zette?' Daarop geven deputaten antwoord dat het daar moet beginnen omdat daar ook de tucht begon en - meer algemeen - dat de vraag om beroepbaar gesteld te worden, begint bij de kerkenraad, namelijk wanneer iemand een attest van zijn kerkenraad vraagt om bij het curatorium beroepbaarstelling aan te vragen (art. 8 K.O. betreffende de toelating tot het ambt).

Ook werd gevraagd naar de wenselijkheid van de weg terug: 'Is iemand nog in staat om de kerken met stichting te dienen?' In hun antwoord wezen deputaten erop dat met name de vragen 4 en 5 bij 19.2 bedoelen te borgen dat er optimale helderheid is betreffende de geloofwaardigheid van een dienaar.

Deze weg zou naar het oordeel van deputaten ook kunnen dienen in situaties waarin een predikant naar art. 12 K.O. over is gegaan tot een andere staat des leven (zijn ambt heeft neergelegd).

Taak van de particuliere synode t.a.v. de rapporten van deputaatschappen

Uw commissie nam met waardering kennis van de studie die deputaten naar aanleiding van een vraag van deputaten buitenlandse zending deden.

GS-besluit artikel 64 K.O.

Deputaten geven aan dat deze kwestie naar voren kwam in verband met een adviesvraag vanuit de classis Zwolle. Het voorstel van deputaten om het besluit van de generale synode van Hoogeveen 1977 te vertalen in een toevoeging bij art. 64 K.O. neemt uw commissie over.

Uw commissie vroeg deputaten of zij denken dat er in de toekomst meer waardevolle besluiten vanuit comitészittingen van een generale synode boven water zullen komen, die dan op hun beurt ook weer opgenomen dienen te worden in de kerkorde. Deputaten gaven aan daar geen zicht op te hebben.

Losmaking predikant – art. 11 sub.7

Bij deze passage uit het deputatenrapport zou uw commissie willen opmerken: 'Ook al mag van de kerken in de breedste vergadering bijeen verwacht worden dat bij het vaststellen van de tekst van kerkordelijke bepalingen de grootste zorgvuldigheid betracht wordt, voortschrijdend inzicht laat soms zien dat verbeteringen niet alleen mogelijk maar ook nodig zijn.' In het bedoelde onderdeel van art. 11 K.O. gaat het om de beslissing van losmaking, niet de beslissing om – indien na een periode van drie jaar na de losmaking het niet is gekomen tot een nieuw beroep – het radicaal af te nemen. De voorgestelde wijziging van art. 11 sub.7 neemt alle onduidelijkheid op dit punt weg en uw commissie neemt dit voorstel met vrijmoedigheid over.

Voorstellen aan de synode

Uw commissie stelt voor:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren;
2. prof.dr. H.J. Selderhuis als adviseur van het deputaatschap te benoemen;
3. uit te spreken dat het wenselijk is, wanneer via de pagina van de CGK op www.kerkrecht.nl ook datgene vindbaar was, wat door hoogleraren kerkrecht is beschreven en dat het wenselijk zou zijn dat men via deze pagina de toerustende artikelen in AC eenvoudig zou kunnen bereiken;
4. aan de handleiding voor de appelprocedure de volgende tekst toe te voegen: *Bij de behandeling van een appelzaak in een kerkelijke vergadering wordt de vergadering de gelegenheid geboden om vooraf informatieve vragen te stellen aan de afgevaardigden van de kerkelijke vergadering tegen wie het appel is ingesteld. Indien er sprake is van een rapport van een commissie van onderzoek krijgen deze afgevaardigden vervolgens eenmalig de gelegenheid om op eventuele objectief aanwijsbare fouten of onvolkomenheden in dit rapport te wijzen. Ook aan de appellants kunnen door de vergadering, indien gewenst, informatieve vragen gesteld worden; tevens krijgt ook hij inzage in het feitelijk gedeelte van het rapport van de commissie van onderzoek (indien daar sprake van is) om eenmalig op eventuele objectief aanwijsbare fouten of onvolkomenheden in dit rapport te wijzen. Dit recht van inzage geldt echter niet wat betreft het beoordelende gedeelte van het rapport. Dit laatste geldt zowel voor de appellants als voor de kerkelijke vergaderingen tegen wie het appel is ingesteld. Vervolgens verlaten zowel de afgevaardigden van de kerkelijke vergadering tegen wie het appel is ingesteld als de appellants de vergadering, waarna de daadwerkelijke behandeling van het appel begint. Na afronding van de besluitvorming komen de buitenstaande leden van de vergadering weer binnen en wordt hun de uitkomst van het beraad meegedeeld;*
5. aan de tekst aan de tekst van art. 31 K.O. toe te voegen: *Voor de indiening van een dergelijk bezwaar, verzoek tot revisie genaamd, dienen de volgende regels:*
 - 1 *bij indiening bij de generale synode dient het op dezelfde wijze met redenen omkleed te zijn als een appel of dient het anderszins een element te bevatten dat bij het doen van de uitspraak buiten beschouwing was gebleven of onvoldoende was overwogen;*
 - 2 *bij indiening bij een andere kerkelijke vergadering dient het een element te bevatten dat bij het doen van de uitspraak buiten beschouwing was gebleven of onvoldoende was overwogen;*
6. de kleine letters van artikel 4 K.O. aan te vullen met de volgende bepaling: *Het kerkrechtelijke beginsel van de gelijkwaardigheid van de ambten sluit een gezagsverhouding tussen kerkenraad en predikant uit. Om die reden kan in de Christelijke Gereformeerde Kerken de verhouding tussen predikant en gemeente/kerkenraad niet gekwalificeerd worden als een arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht. Het is een rechtsverhouding van geheel eigen aard die wordt beheerst door de bepalingen van de kerkorde en de inhoud van de beroepsbrief;*
7. de modelberoepsbrief als volgt aan te passen: *Om ieder misverstand te vermijden, wijst de kerkenraad u er op dat dit beroep niet beschouwd moet worden als een aanbod om een arbeidsovereenkomst met u aan te gaan. In overeenstemming met de kerkorde is een verhouding tussen predikant en gemeente/kerkenraad geen arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht;*
8. aan de bijlage bij de beroepsbrief de volgende tekst toe te voegen: **Rechtsverhouding predikant en gemeente/kerkenraad**
Om te voorkomen dat er onduidelijkheid ontstaat over de vraag of de overeenkomst tussen een predikant en een gemeente/kerkenraad niet (ook) als een arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht beschouwd kan worden, wil de kerkenraad stipuleren dat hij, overeenkomstig de kerkorde, de verhouding tussen predikant en gemeente/kerkenraad uitdrukkelijk niet als een arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht beschouwt en dat het uitbrengen van het beroep dan ook niet beschouwd kan of mag worden als een aanbod om een arbeidsovereenkomst aan te gaan. Door het beroep aan te nemen, aanvaardt de predikant dat tussen hem en de gemeente/kerkenraad geen arbeidsovereenkomst tot stand komt;
9. in de overeenkomst tussen predikant en kerkenraad het volgende vast te leggen: *Partijen zijn het erover eens dat de rechtsverhouding tussen de predikant en de gemeente/de kerkenraad er een is van geheel eigen aard. Zij verklaren uitdrukkelijk dat deze rechtsverhouding geen arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht is en dat zij met het aangaan van deze rechtsverhouding ook niet beoogd hebben een arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht aan te gaan of te doen ontstaan;*
10. de kerken dringend aan te bevelen om de aangebrachte wijzigingen ten aanzien van de rechtsverhouding tussen kerkenraad en predikant in beroepsbrief en de modelovereenkomst ook toe te passen in bestaande situaties;

11. de 'missionaire nood' niet specifiek in art.3 K.O. te vermelden, aangezien art.3 K.O. sub.8 genoeg mogelijkheden geeft om het missionaire aspect van het gemeente-zijn vorm te geven en daarin in deze 'nood' te voorzien;
12. geen speciale nieuwe regelingen te treffen voor iemand die in missionaire diensten vooraan gaat (een en ander is genoegzaam in art.3 K.O. geregeld, men kan naar analogie van art. 3 K.O. sub 1 en 2 te werk gaan);
13. de notitie over de kerkelijk werker vast te stellen en goed te keuren;
14. de particuliere synoden in overweging te geven een geschillencommissie in het leven te roepen en daarvoor de regeling vast te stellen zoals in hoofdstuk 12 verwoord, waarbij de tekst van 2.2 zal luiden: 'Elke commissie bestaat uit vijf of zes leden. Tenminste drie van hen zijn ambtsdrager, dan wel ten tijde van hun benoeming ambtsdrager. Van de commissie maakt in elk geval een jurist deel uit, alsmede een psycholoog en iemand met relevante kennis en ervaring op het gebied van mediation. Alle leden zijn belijdend lid van een van de kerken binnen het ressort van de PS waarin de commissie fungeert', de tekst van 3.1 zal luiden: 'De commissie behandelt de geschillen, die bij haar aanhangig gemaakt worden door kerkenraden of personen';
15. na artikel 79 K.O. de volgende bepaling (79a) toe te voegen: *Wanneer tegen een ambtsdrager een klacht is ingediend bij de klachtencommissie kan de kerkenraad, gehoord de klachtencommissie, besluiten deze ambtsdrager tijdelijk voor de duur van het onderzoek van de klachtencommissie en in afwachting van de beslissing over eventueel te nemen tuchtmaatregelen op non-actief te stellen. De kerkenraad gaat daartoe niet over dan na deze ambtsdrager te hebben gehoord.*
16. bij artikel 11 en 79 K.O. de volgende bepaling toe te voegen: *Wanneer de verhouding tussen predikant en kerkenraad en/of gemeente ernstig verstoord is, kan de classis besluiten om in afwachting van verdere besluitvorming over een eventuele schorsing, afzetting, losmaking of emeritering de predikant op non-actief te stellen. Bij de beslissing om een predikant op non-actief te stellen, houdt de classis rekening met de gerechtvaardigde belangen van de predikant bij voortzetting van zijn ambtelijk werk. De classis gaat niet over tot op non-actiefstelling alvorens de predikant en de kerkenraad te hebben gehoord. De predikant behoudt bij zijn op non-actiefstelling het recht op doorbetaling van zijn traktement en overige emolumenten. De kerkenraad c.q. de classis kunnen beslissen dat het de predikant vrijstaat om gedurende zijn op non-actiefstelling ambtelijke werkzaamheden buiten de eigen gemeente te verrichten. De classis is gehouden om bij het besluit tot de maatregel tot op non-actief stelling vast te stellen wanneer en onder welke voorwaarden het komt tot een nieuwe beoordeling van deze maatregel;*
17. in art.79 K.O. de volgende aanvulling te doen: *Ook kan indien de omstandigheden er aanleiding toe geven, een maatregel getroffen worden als op non-actiefstelling. Het gaat dan om verhoudingen die verstoord zijn zonder dat er meteen sprake hoeft te zijn van consequenties als tucht in de zin van schorsing of afzetting. De classis is gehouden om bij het besluit tot de maatregel tot op non-actief stelling vast te stellen wanneer en onder welke voorwaarden het komt tot een nieuwe beoordeling van deze maatregel;*
18. de volgende drie punten toe te voegen aan de voorlopig vastgestelde klachtenprocedure:
 - a. *klager en aangeklaagde kunnen om heropening van de zaak vragen indien zich na het onherroepelijk worden van de beslissing van de klachtencommissie, c.q. na de beslissing van de beroepscommissie als bedoeld in artikel 17 nieuwe feiten hebben voorgedaan die ten tijde van deze beslissing nog niet bekend waren en die, waren zij wel bekend geweest, tot een andere beslissing zouden hebben geleid;*
 - b. *een verzoek om heropening dient uiterlijk binnen twee maanden nadat de in lid 1 bedoelde feiten bij de verzoeker bekend zijn geworden te worden ingediend bij de klachtencommissie c.q. beroepscommissie die deze beslissing destijds heeft genomen;*
 - c. *op de behandeling van het verzoek om heropening zijn de artikelen 6 tot en met 17 van dit reglement van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat de klachtencommissie eerst heeft te beoordelen of van nieuwe feiten in de zin van lid 1 sprake is. Indien dat niet het geval is, verklaart de klachtencommissie de verzoeker niet ontvankelijk;*
19. de volgende door de GS 2007 voorgestelde toevoeging aan de tekst in kleine letter bij artikel 11 lid 3 definitief vast te stellen:
 - a. dat losmaking van een predikant als regel slechts kan geschieden na een rechtstreeks verzoek daartoe van de betrokken kerkenraad;
 - b. dat een classis slechts dan zonder de kerkenraad kan handelen, wanneer:
 - een kerkenraad aan de classis verzoekt heeft te doen wat des kerkenraads is omdat hij zelf handelingsonbekwaam is;
 - een classis formeel heeft geconstateerd dat een kerkenraad handelingsonbekwaam is;
 - tegen een besluit van een kerkenraad om geen losmaking aan te vragen bij de classis appel bij de classis wordt aangetekend en de zaak mitsdien op de classis terecht komt;
20. aan een appelland wel het besluit van een vergadering mee te delen maar geen inzage te geven in het rapport dat tot het besluit geleid heeft (dit spoort met bepaling 1d. in de kleine letters bij art. 31 van de Voorlopige Handleiding voor de Kerkelijke Tuchtprocedure, waar staat: 'De beslissing inzake het appel of revisieverzoek zal aan de appelland en aan de betrokken kerkelijke vergadering worden meegedeeld.');
21. wanneer de synode besluit om de procedure bij toelating te regelen zoals bij 18.1 (pag.25) inhoudelijk omschreven is, aan art. 79 K.O. toe te voegen: *Bij schorsing c.q. afzetting van een evangelist zal dezelfde procedure gevolgd worden als bij schorsing c.q. afzetting van een predikant'. Mocht de synode een andere beslissing nemen over het in 18.1. (pag.) gestelde, dan stelt uw commissie voor dat naar analogie van dat andere besluit een lid aan art. 79 K.O. wordt toegevoegd, opdat te allen tijde duidelijk is hoe de kerkelijke procedure in een dergelijke – verdrietige – situatie dient te verlopen;*
22. de notitie 'Herstel in het ambt' goed te keuren en vast te stellen, en hierbij te vermelden dat dit mutatis mutandis ook geldt bij situaties waarbij art. 12.1 K.O. in geding is;

23. de notitie 'Taak van de particuliere synode t.a.v. de rapporten van deputaatschappen' goed te keuren en vast te stellen;
24. de laatste zinsnede van art.11 sub.7 als volgt de formuleren: 'Een uitzondering wordt gemaakt voor predikanten die op het moment van losmaking door de classis de leeftijd van 62 jaar bereikt hebben';
25. art.64 K.O. sub 3 als volgt aan te vullen: *Hoewel het regel behoort te zijn, dat in elke gemeente zondagsmorgens de decaloog wordt gelezen, is het niet in strijd met de K.O. wanneer naast of in bijzondere gevallen in de plaats van de decaloog andere Schriftgedeelten gelezen worden, welke duidelijk het karakter van de wet des Heren dragen.(1977);*
26. *deputaten op te dragen zorg te dragen voor een nieuwe uitgave van de kerkorde;*
27. opnieuw deputaten te benoemen.

W. van 't Spijker, rapporteur

BIJLAGE 56

Artikel 154, 162, 167

Rapport 7a van commissie 7 inzake het rapport kerkorde en kerkrecht

Aanvullende rapportage

Uw commissie heeft kennisgenomen van de aanvulling op het rapport van deputaten kerkorde en kerkrecht, d.d. 14 september 2010. Naar aanleiding van het arrest van het gerechtshof Arnhem d.d. 19 januari 2010 inzake 'de kwestie Zeewolde' hebben deputaten een aantal conclusies getrokken. Deputaten schrijven dat het arrest niet inhoudelijk ingaat op de vraag of tussen de predikant en de gemeente een arbeidsverhouding bestaat. Bedoeld zal zijn: tussen de predikant en de kerkenraad. Uw commissie nam kennis van de conclusies die deputaten trekken en gaan mee met deputaten in hun voorstel.

De generale synode Huizen/Nunspeet,

kennisgenomen hebbend van

1. het aanvullende rapport van deputaten kerkorde en kerkrecht;
2. het rapport van de commissie;
3. de bespreking ter vergadering;

besluit

1. deputaten op te dragen aan de generale synode van 2013 een integrale regeling voor de appelprocedure voor te leggen;
2. bij de werkzaamheden voor de komende periode voorrang te geven aan het ontwerpen van deze regeling, zodat in voorkomende gevallen het concept reeds gebruikt kan worden.

W. van 't Spijker, rapporteur

BIJLAGE 57

Artikel 158,161

Rapport 10 van commissie 6 inzake instructie 8.03 van de particuliere synode van het Oosten

In de instructie 8.03 verzoekt de PS van het Oosten aanpassing van artikel 23 in bijlage 7 om zo te regelen dat in geval van echtscheiding de ex-echtgenote van een overleden predikant een beroep kan doen op de emeritikas.

In hun rapport hebben deputaten emeritikas reeds aangegeven dat zij van deze instructie op de hoogte zijn. Zij geven aan dat het een vrij uitzonderlijke situatie betreft. De commissie vraagt zich met deputaten af of je elke uitzonderlijke situatie moet willen regelen in de tekst van de K.O.

Aan de andere kant is de instructie niet uit theorie ontstaan want er is sprake van een concrete situatie. We willen graag voorkomen dat we, door een min of meer formele opstelling, meewerken aan instandhouding of ontstaan van persoonlijke zorgen of vermeend gevoel (al dan niet terecht) onrechtvaardig behandeld te zijn.

Eerder op onze synode werd in verband met andere besluitvorming over de emeritikas al gesproken van de 'coulanceregeling', op grond waarvan gewezen predikanten een beroep kunnen doen op de emeritikas en een uitkering kan plaatsvinden mits daarvoor voldoende middelen aanwezig zijn. Het bijzondere karakter van deze kas brengt wel met zich mee dat er geen wettelijk opeisbaar recht op uitkering ontstaat gedurende de diensttijd van een predikant. Zo zal in geval van echtscheiding zonder dat sprake is van overlijden, de uitkering volledig plaatsvinden aan de predikant die dan een deel daarvan geacht wordt aan zijn ex-echtgenote te vergoeden, uiteraard in overeenstemming met de afspraken die daarover bij de echtscheiding zijn gemaakt. In al deze gevallen is het overigens niet van belang of de predikant wel of niet is afgezet of naar een ander kerkverband is overgegaan, behoudens toepassing van de clause uit artikel 23 dat uitkeringen dan naar rato van het aantal dienstjaren zal zijn.

Uw commissie heeft bij de behandeling van deze instructie overwogen dat het hier diep trieste zaken betreft, waarbij het gehoorzamen aan het zevende gebod in het geding is. Welke regeling er ook getroffen zou worden, vooraf moet duidelijk zijn dat dit niet betekent dat dergelijke situaties worden goedgepraat of gelegitimeerd. Maar we kunnen niet anders dan constateren dat deze zaken ook onze

kerken en betrokkenen niet voorbijgaan en dan is de vraag terecht of dit wel of niet geregeld moet worden. Daarbij willen wij in elk geval niet verder gaan dan aan te geven dat ook deze situaties vallen onder de coulancregeling en in geen geval wettelijke rechten kunnen ontstaan; dat is trouwens ook het deel waarop de instructie van de PS zich richt.

We hebben aan deputaten emeritikas gevraagd hoe een beroep op die coulancregeling in voorkomend geval beoordeeld zou worden. De reactie daarop bevat verschillende elementen, variërend van de mening dat een beroep op de coulancregeling nu al welwillend beoordeeld zou worden tot de opmerking dat de huidige regeling dit feitelijk niet mogelijk maakt. In alle gevallen is wel duidelijk dat tegemoetkomen aan de ontstane situatie als wenselijk en rechtvaardig wordt beoordeeld. In hun brief aan de classis Apeldoorn hebben deputaten aangegeven dat een wijziging van hun instructie op zijn plaats zou zijn en dat die nodig is om dit te kunnen regelen. De classis heeft kennelijk die aanwijzing opgevolgd zodat nu de instructie 8.03 ter tafel is, in feite dus mede op verzoek van deputaten zelf.

In de reactie van deputaten op onze vraag wordt ook gewezen op de spanning die er op dit punt bestaat tussen de regeling en de in de maatschappij gangbare pensioenpraktijk. Als in een voorkomend geval op grond van de beroepsbrief een proces zou worden aangespannen tegen de gemeente waar betreffende predikant het laatst heeft gediend, kunnen voor die gemeente hoge kosten ontstaan.

Al met al komt uw commissie tot de conclusie dat het, hoewel de geschetste situatie niet vaak zal voorkomen, goed is dit wel te regelen. De door de PS voorgestelde tekst regelt dit overigens niet alleen voor het concrete geval dat aanleiding was voor het ontstaan van de instructie, maar ook voor andere gevallen waarin sprake is van echtscheiding. Het is triest te moeten constateren dat we moeten anticiperen op deze doorwerking van de gebrokenheid na de schepping, maar we adviseren dit nu wel te doen.

We stellen u voor te besluiten het voorstel voor de gewijzigde tekst van K.O. bijlage 7, artikel 23 uit de instructie 8.03 van de PS van het Oosten over te nemen.

A.J. de Vuyst, rapporteur.

Relevante gedeelte uit instructie 8.03:

art. 23 in bijlage 7 K.O. als volgt aan te passen:

Ter voorziening in bijzondere gevallen kennen deputaten, onder voorbehoud van de beschikbaarheid van financiële middelen, aan plaatselijke kerken het recht op een uitkering toe ten behoeve van diegenen, die de kerken in het ambt van predikant een tijdlang hebben gediend en hun weduwen en wezen; **dit recht geldt ook voor de weduwe en de wezen, en voor de ex-vrouw, wanneer voornoemde predikant vóór zijn 65ste levensjaar overlijdt en eventueel zich ook aan het kerkverband heeft onttrokken**; de uitkering wordt op dezelfde wijze bepaald als die van emeritipredikanten, predikantsweduwen en -wezen, evenwel met dien verstande, dat rekening wordt gehouden met de tijd dat zij onze kerken als predikant hebben gediend, terwijl het tweede gedeelte van artikel 8 sub b. van de instructie niet van toepassing is; **in geval van echtscheiding wordt ook rekening gehouden met hetgeen in de pensioensparagraaf van het echtscheidingsconvenant is bepaald. In bijzondere gevallen wordt gehandeld naar analogie van het gestelde in art. 13.**

BIJLAGE 58

Artikel 160

Rapport van deputaten onderlinge bijstand en advies

1. Samenstelling van het deputaatschap

Door de generale synode 2007 werden tot deputaten (her)benoemd:

J. Ouweland, Bennekom, voorzitter;
C. Langelaar, Almere, secretaris;
J. Verhoef RA, Rijsenburg, penningmeester;
drs. E. van Genderen RA MPM en F.S. Kapitein AA

Als hun secundi werden (her)benoemd respectievelijk:

mw. H.R. Hakvoort-Koelewijn, Spakenburg; drs. R.J. van der Moolen, Hoofddorp; mw. E.M. Wiegman AA, Alphen aan de Rijn; H.J. Dekker AA, Zwolle; P.J. Klumpenaar RA, Veenendaal.

(Her)benoemd werden door de particuliere synode van het:

Noorden: J. v.d. Veen, Dokkum; (sec. ing. C. Grit, Dalfsen);
Oosten: A. Donker, Nieuwland; (sec. H. van Diermen, Bunschoten);
Westen: A.J. Dijkhuizen, 's Gravenzande; (sec. L.A. van Garderen RA, Hilversum);
Zuiden: M.C. Cornet, Dordrecht; (sec. J.C. Spruyt AA, Krimpen aan de IJssel).

2. Rapport

Deputaten hebben u het volgende te rapporteren:

- A. verantwoording van het beleid en het financiële beheer van deputaten voor onderlinge bijstand en advies over de periode 2007 tot en met 2009 (bijlage 1A t/m E, 2, 3 en 5);
- B. communicatie met particuliere synoden, kerkenraden en de secundus deputaten;
- C. begroting van baten en lasten over de jaren 2011 t/m 2013 (bijlage 4);
- D. aanpassen van de instructie, zoals verwoord in de bijlage 6.1;
- E. voorstellen.

A1. Verantwoording van het beleid en het financiële beheer over de jaren 2007 t/m 2009

Inleiding

Wij willen u in deze inleiding een resumé geven van de volgende zaken. Allereerst geven wij u een opsomming van de steun die de afgelopen jaren aan de kerken is verleend. Wij hebben een onderverdeling aangebracht van de onderscheiden steuncomponenten en deze zo duidelijk mogelijk door middel van een aantal parameters gepresenteerd. We hebben deze in tabelvorm dan wel in een grafiek weergegeven. Wij hopen dat deze benadering u extra inzicht geeft in de werkzaamheden van de deputaten.

Deputaten zijn van mening dat onze instructie in een nieuw goed leesbare vorm geschreven moest worden. Er zijn in de loop der jaren zoveel aanpassingen en toevoegingen aangebracht dat dit de leesbaarheid aantastte, daarom hebben deputaten gemeend dit ter hand te moeten nemen en doen u in bijlage 6 een voorstel.

Algemeen

- Deputaten werden de afgelopen synodale periode opnieuw geconfronteerd met het feit dat er gemeenten zijn die niet aan de vastgestelde ob&a omslagen kerkelijke kassen voldoen. Deputaten hebben een actief beleid in deze gevoerd door allereerst de betreffende gemeenten aan te schrijven en indien er geen nabetaling plaatsvond de betreffende classis te vragen om – zoals de kerkorde beschrijft – nader te onderzoeken waarom deze afdracht niet is gedaan. Indien zelfs dit niet leidde tot nabetaling hebben deputaten zichzelf voor een gesprek bij de betreffende kerkenraad uitgenodigd teneinde deze zaak te bespreken. In het verslag van werkzaamheden naar de particuliere synode is hier ook melding van gemaakt. Er is slechts één gemeente (Katwijk aan Zee), die na diverse brieven over de jaren 2005/06/07 nu in 2010 nog een achterstand in de afdracht voor ob&a van € 1.720,00 heeft. Op 3 maart 2010 hebben twee leden van het deputaatschap met de kerkenraad van Katwijk aan Zee over deze kwestie gesproken. Het resultaat is dat deze gemeente een eigen beleid heeft vastgesteld waarin niet wordt voldaan aan de landelijk vastgestelde minimale bijdrage. Helaas moeten deputaten ob&a vaststellen dat de kerkenraad het niet tot haar verantwoordelijkheid rekent aan de bijdragen te voldoen en bij datgene wat men wel toekent met twee maten meet. Ook voor de afdracht over 2009 is er door Katwijk aan Zee van de omslag (€ 1.848,00) slechts 72% overgemaakt (€ 1.332,00).
- De geldigheidstermijn voor de toestemming van ob&a om een beroep uit te mogen brengen is gesteld op een termijn van het lopende jaar plus de twee daarop volgende kalenderjaren. Met dien verstande dat er zich geen significante wijzigingen in de samenstelling en/of financiële spankracht van de gemeente voordoet.
- Deputaten hebben in het voorjaar van 2009 een schrijven ontvangen van de classis Amersfoort over de slepende zaak betreffende dhr. H.R.H.A. de Boer. Het betreft het verzoek – indien de kosten de classis Amersfoort gaan overstijgen – dat deputaten ob&a zich daarop tijdig kunnen bezinnen en anticiperen. Deputaten hebben in een schrijven van 1 april 2009 de classis geantwoord dat wij de classis danken dat wij op de hoogte worden gesteld van de ontwikkelingen. Deputaten zijn van mening dat er voorshands voor hen geen rol is weggelegd in dit conflict, daar onze instructie niet voorziet in het steunen van een classis. Bovendien kan de classis niet van een deputaatschap verwachten dat zij zonder duidelijke betrokkenheid 'in een zaak springen'.
- Steunontvangende gemeenten konden nooit sparen om een voorziening te treffen voor kerk(ver) bouw of andere duurzame investeringen. De oorzaak hiervan was dat deputaten alleen het door deputaten geaccepteerde tekort als maximum steun konden verstrekken. Deputaten hebben enige jaren geleden besloten om een 'spaarregeling' in het leven te roepen. Deze regeling houdt in dat gemeenten in staat worden gesteld, om voor een vooraf - in overleg met deputaten - vastgesteld doel een voorziening te treffen. Indien de eigen bijdrage per (doop)lid hoger is dan 285,00 mag het surplus gespaard worden. In de vergadering van 10 juni 2009 hebben wij besloten een significante aanpassing in deze regeling aan te brengen. In principe blijft de mogelijkheid voor een gemeente om te sparen - voor een overeengekomen doel - recht overeind. Echter, het spaarbedrag zal niet meer jaarlijks worden overgemaakt naar de desbetreffende gemeente maar geparkeerd worden op de balans van ob&a. Alleen het exploitatietekort wordt nog overgemaakt. De redenen hiervoor zijn tweeledig:
- een gemeente kan na vele jaren (extra) steun ontvangen te hebben besluiten niet meer te gaan (ver) bouwen, het is dan lastig om, de gelden liquide te houden c.q. deze gelden terug te vorderen;
- het is gebleken dat het behaalde rendement op het vermogen bij de lokale kerken veel lager is dan het rendement van de middelen van ob&a. Deputaten voelen hun verantwoording voor alle gelden, inclusief het rendement op die gelden, die immers door alle kerken bijeen zijn gebracht.
- Het aantal pastorale/kerkelijke werkers i.p.v. of naast een predikant neemt ook binnen de Christelijke Gereformeerde Kerken toe. Er is nog steeds geen eenduidige salarisstructuur t.b.v. deze categorie werkers binnen onze kerken. Deputaten dringen evenals in haar vorige synodeverslag aan tot spoed in deze. Mede door de uiteenlopende financiële inzichten en de daar uit voortvloeiende beloningen, is o.i. scheefgroei aan de orde.
- Deputaten hebben ook deze periode verscheidene kerken mogen dienen met advies over uiteenlopende zaken. We mogen wederom - tot op heden - in alle bescheidenheid constateren dat deze activiteit redelijk tot goed is geslaagd. Naast wat is vastgelegd in de instructie voor het deputaatschap onderlinge bijstand en advies hanteren deputaten de volgende beleidsregels:
- De steunvragende gemeenten wordt er op gewezen, dat hun primaire verplichtingen te allen tijde voorrang dienen te verkrijgen boven het vormen van reserves. De enige standaard uitzondering is een door deputaten vastgestelde voorziening voor het onderhoud van het onroerend goed. Deze is ook voor de synodale periode 2011-2013 voor het kerkgebouw vastgesteld op € 40,00 per zitplaats tot een maximum per jaar van € 7.000,00 per gemeente. Voor het treffen van een voorziening voor het onderhoud van de pastorie en kosterswoning is een norm van 0,5% van de laatste WOZ-taxatie, als jaarlijkse toevoeging aan de voorziening vastgesteld.
- Steunontvangende gemeenten worden in de gelegenheid gesteld – zoals hierboven is verwoord

– om een voorziening op te bouwen voor het onderhoud van het onroerend goed zoals kerk en verenigingsgebouw en pastorie e.d. Echter onder de strikte voorwaarde dat deze gelden te allen tijde liquide dienen te blijven en derhalve niet mogen worden gebruikt voor de 'normale' kerkelijke exploitatie.

Het is deze synodale periode voorgekomen dat steunvragende kerken zich niet aan deze voorwaarde hielden. De steun aan deze gemeenten is opgeschort totdat er een plan van aanpak aan de deputaten is gepresenteerd waaruit bleek dat de voorziening binnen een afzienbare tijd weer liquide op de balans vermeld kan worden.

- Voor het doen van vervoegde aflossing is altijd schriftelijk toestemming van deputaten nodig.
- Het reserveren van de opbrengsten uit bijzondere acties behoeft de goedkeuring van deputaten.
- Er wordt aan een gemeente geen steun toegekend, indien het vrij besteedbare eigen vermogen hoger is dan twee en een half maal (2,5 x) de totale jaarlijkse lasten. In een dergelijke financiële situatie dient het meerdere voor de exploitatie aangewend te worden c.q. in mindering gebracht te worden op de steun. Deze vermindering van het vrij besteedbare vermogen dient te geschieden gedurende vijf (5) jaar à 20%. Vermogen dat – in overleg met deputaten – voor een bijzonder doel is bijeengebracht, is hiervan uitgezonderd.
- Indien er een liquiditeitstekort wordt verwacht kan er een voorschot worden verstrekt, welke later wordt verrekend met de definitieve uitkering over het betrokken boekjaar.
- Een eventuele bijdrage in de financieringskosten van kerk(ver)bouw wordt in principe toegezegd voor een periode van maximaal tien jaar, in de regel aflopend met 10% per jaar.
- Indien een gemeente onverhoopt wordt opgeheven, hebben deputaten gemeend dat het rechtvaardig en verantwoord is om aan deze gemeente - indien er de achterliggende jaren ob&a steun is verleend - een restitutie te vragen indien er na opheffing een batig saldo resteert.
- Bijlage 1A. geeft een overzicht van de bijdragen die deputaten hebben verstrekt als steun voor rente en aflossing voor kerk(ver)bouw, predikantskosten en de draagkrachtuitkeringen over de jaren 2006 t/m 2008.
- In bijlage 1B. wordt - bovenste grafiek - de verleende steun predikantskosten vanaf 2001 t/m 2008 grafisch weergegeven. Hieruit is te constateren dat de opgaande lijn van de vorige rapportage enigszins afvlakt. De oorzaak is eenvoudig, er zijn verscheidene steunontvangende gemeenten vacant geraakt in de afgelopen periode. Bij een aantal is het beroepingswerk in volle gang, echter tot op dit moment niet erg succesvol. Bovendien worden de eerste resultaten merkbaar dat gemeente kleiner dan 200 (doop)leden geen voltijd predikant meer beroepen waardoor er minder steun behoeft te worden verstrekt.
- In de onderste grafiek van bijlage 1B wordt de draagkrachtuitkering weergegeven. Op zichzelf zijn de uitgaven van deze post niet hoog, deze draagkrachtuitkering wordt alleen verstrekt indien er na de verlening van steun predikantskosten desondanks een ongedekt tekort resteert. Deze is gelimiteerd tot maximaal zestig procent van de afgedragen omslag kerkelijke kassen. Ook hier vlakt de stijging af door dezelfde oorzaak als in de bovenste grafiek bij de predikantskosten.
- Bijlage 1C - de bovenste grafiek - geeft de steun in rente en aflossing weer voor de kerk(ver)bouw. Er is in deze synodale periode één nieuwe kerk gebouwd, nl. in Culemborg. Bij een paar kerken hebben verbouwingen plaatsgevonden. Het betreft hier een verbouwing in Steenwijk, Sassenheim en Ermelo. Er zijn nog enige verbouwingen in voorbereidingsfase, hierover worden door deputaten met de betreffende gemeenten nog gesprekken gevoerd. Deze - soms hoge - posten zijn door deputaten niet altijd te voorzien in de begroting voor de GS. Indien een gemeente plannen maakt en het benodigde kapitaal bijeenbrengt en een verantwoorde MJFP bij deputaten indient staat niets in de weg om tot verbouwing over te gaan.
- De bijlage 1D geeft over de jaren 2007 en 2008 de eigen bijdrage weer van de steunontvangende gemeenten. Ingaande het boekjaar 2008 is de ondergrens door ob&a verhoogd van € 240,00 naar € 265,00 eigen bijdrage per (doop)lid per jaar. Deze verhoging is een van de besparingsbesluiten die doorgevoerd zijn om te trachten de ob&a-steun toekomstbestendig te houden. De gemiddelde opbrengst per (doop)lid steeg wederom in 2008. Was dit per 2007 al het respectabele bedrag van € 337,00, in 2008 is dit verder gestegen naar € 349,00.
- De bijlage 1E geeft de toegezegde steun voor rente en aflossing kerk(ver)bouw weer. Deze sterk wisselende post is moeilijk reëel in de begroting (begroting wordt ca. drie jaar vooraf opgesteld) op te nemen. Deze steun wordt gebaseerd op de te betalen rente en aflossing het eerste jaar na oplevering van de bouw. Het is gebruikelijk dat deze steun in tien jaar wordt afgebouwd met jaarlijks tien procent. Het is verheugend om te zien dat deze gemeenten in vele gevallen slechts een deel van de toezegging van deputaten ob&a nodig hebben om het tekort te dekken.
- De bijlage 1F geeft per boekjaar de ontvangsten per particuliere synode vanuit de afdracht van de omslag kerkelijke kassen (ob&a) en de steunuitgaven van ob&a weer. Tevens is het aantal steunontvangende kerken per boekjaar aangegeven. Deze grafieken geven een grillig verloop van het aantal en de hoogte van de steun per gemeente aan. Dit toont o.i. aan dat de werkelijkheid van de steunverlening sterk kan afwijken van de begroting.
- Bijlage 2 geeft in de bovenste grafiek aan dat de gemiddelde steunuitkering per (doop)lid bij de steunontvangende gemeente een stijgende trend vertoont.
- De onderste grafiek in bijlage 2 geeft na een jarenlange daling opeens een piek naar boven. Dit wordt veroorzaakt door de steun bij kerkbouw aan gemeenten die normaliter niet binnen de aandachtskring en steunverlening van ob&a vallen doordat het aantal leden hoger is dan 249 (doop)leden.
- Bijlage 3 geeft de dalende trend van het eigen vermogen aan. Het vermogen van ob&a is gezien het soms grillige karakter van de uitgaven vastgesteld op tenminste twee en een half maal (2,5 x) de lasten. We zien dat de beoogde daling zich voortzet zij het iets trager dan vorige synode was geprognosticeerd.
- De bijlage 4 geeft de begroting weer voor de jaren 2011, 2012 en 2013. Deputaten verwachten door een aantal plussen en minnen en de door de GS 2007 genomen besparende maatregelen voor kleine gemeenten met minder dan 200 (doop)leden dat op termijn de uitgaven iets gaan stijgen.

Wij stellen u desondanks voor de omslag per (doop)lid te verlagen van € 4,40 naar **€ 4,00**. De realiteit voor 2010 en de verwachting voor de jaren daarna gebiedt ons wel te vermelden, dat het aantal steunvragende gemeenten in 2010 stijgt van 20 naar 27 stuks, dit is een stijging van 35%. De voorlopige toezeggingen voor 2010 - gebaseerd op de ingediende begrotingen - liggen ca. € 100.000,00 boven het gemiddelde van de afgelopen jaren. Dit heeft direct effect op de hoogte van het eigen vermogen die tenminste twee en een half (2,5 x) maal de jaarlijkse uitgaven moet bedragen. Tevens zijn wij van mening dat de financiële economische crisis ook zijn weerslag zal hebben in de kerkelijke financiën en dan m.n. op de eigen bijdrage per (doop)lid. Echter de hoogte en het effect ervan is door ons op geen enkele wijze reëel te prognosticeren. Wij vragen uw vergadering om deze argumenten in uw besluitvorming te betrekken.

- Dit deputaatschap is naast hun eigen uitgaven ook door de GS belast met de financiële afwikkeling bij ambtsbeëindiging van predikanten. Het betreft hier alleen het financiële deel. De besluitvorming geschiedt uitsluitend door het deputaatschap voortijdige ambtsbeëindiging predikanten.

A.2 Overige aandachtspunten

Administratie

De verwerking van de financiële gegevens van het deputaatschap geschiedt door het Dienstenbureau en deels door de penningmeester. De jaarrekening wordt samengesteld door het Dienstenbureau te Veenendaal onder verantwoordelijkheid van de penningmeester van ob&a.

Steunverlening

Deputaten kunnen een bijdrage verlenen in de financieringskosten bij aankoop, nieuwbouw of verbouw van een kerk of vergaderruimten en/of in de predikantskosten. Bovendien bestaat nog de mogelijkheid voor een steunbijdrage volgens de draagkrachtregeling. Bijdragen worden uitsluitend verstrekt als er een tekort is en zullen in de regel nooit meer bedragen dan het werkelijke tekort.

De status en honorering van kerkelijke c.q. pastorale werkers binnen de Christelijke Gereformeerde Kerken is onduidelijk. Voor onze predikanten wordt er jaarlijks door deputaten financiële zaken een advies betreffende de traktementen en emolumenten naar de kerken verzonden. Voor deputaten ob&a is deze brief een leidraad voor de berekening van de hoogte van de steunverlening.

Omdat ob&a zich ook bezighoudt met steunverlening aan gemeenten met een kerkelijke c.q. pastorale werker is er voor de hoogte van de steunverlening in de Christelijke Gereformeerde Kerken een eigen salaristabel nodig. Hierin kunnen dan verantwoorde verschillen in niveau worden aangegeven. Momenteel is er nog steeds een geleende tabel voor kerkelijke werkers van de PKN in gebruik bij het Dienstenbureau. Wij menen nog steeds dat de arbeidsvoorwaarden inclusief de salaristabel beter geregeld moeten worden en een kerkelijke status dienen te krijgen.

Financiën

Het verloop van het eigen vermogen blijkt uit de bijlage 5, waarin de balans per 31 december 2008 en 2009 is vermeld.

Eigen vermogen

Het jaarlijkse verloop van het eigen vermogen in de periode 2007 tot en met 2009 is in de onderstaande tabel weergegeven (zie ook bijlage 3).

	2007	2008	2009	Prognose 2010
Saldo per 1 januari	980.690	997.077	953.411	€ 1.109.633
Bij/af saldoboekjaar	16.387	- 43.666	156.222	€ - 100.000
Saldo per 31 dec.	997.077	953.411	1.109.633	ca. € 1.000.000

Schulden op de korte termijn.

Er zijn geen schulden op korte termijn.

Staat van baten en lasten

De financiële resultaten over de periode van 1 januari 2007 tot en met 31 december 2009 treft u aan in de onderstaande tabel en zijn uitgebreider weergegeven in bijlage 3:

Jaarrekening	2007	2008	2009	Totaal
Baten	216.699	244.515	450.981	€ 912.195
Lasten	200.312	288.181	294.759	€ 783.252
Saldo	16.387	-43.666	156.222	€ 128.943

B. Communicatie met particuliere synoden, kerkenraden en de ob&a secundus deputaten

- De secundus deputaten ontvangen van elke vergadering de goedgekeurde notulen. Vervolgens worden ieder jaar het financiële jaarverslag en de rapportage van werkzaamheden van deputaten voor de particuliere synoden aan hen verzonden.
- Voorts ontvangen de secundi de rapportage aan de generale synode en bovendien worden zij eens per drie jaar - een synodale periode - uitgenodigd om een vergadering bij te wonen. Zij wonen een reguliere vergadering bij en worden dan geïnformeerd over de werkwijze en de gang van zaken en eventueel over nieuwe ontwikkelingen.
- Het deputaatschap ob&a heeft op de internet site van onze kerken veel relevante informatie

beschikbaar. Het betreft hier meerjaren onderhoudsplanningen (MJOP) voor het onroerend goed en een meer jaren financiële planning (MJFP) waar de kerken in een spreadsheet hun (toekomstige) ontvangsten en uitgaven kunnen invullen en hun financiële spankracht op termijn zichtbaar te maken.

- Tevens is er op de genoemde internetsite (www.cgk.nl) informatie beschikbaar voor alle kerkenraden en/of commissies van beheer met een uitgebreid pakket aan instructies voor de commissie van beheer en bijbehorende functies zoals; penningmeester, administrateur en kerkmeester e.d.
- Incidentele informatieverstrekking aan de kerken d.m.v. brieven en/of in het kerkblad *De Wekker* en *Ambtelijk Contact*.
- Jaarlijks wordt er in de maand november in het kerkblad *De Wekker* onder de rubriek Kerknieuws een bericht opgenomen, waarin wordt medegedeeld dat de steunaanvraagformulieren beschikbaar zijn op de website www.cgk.nl vanwaar ze gedownload kunnen worden en kunnen worden ingezonden.

C. Begroting van baten en lasten over de jaren 2011 t/m 2013 (zie bijlage 4)

	2011	2012	2013
	€	€	€
Baten	322.000	321.000	321.000
Lasten	339.800	350.800	361.800
Saldo	- 17.800	- 29.800	- 40.800

D. Aanpassen van de instructie

De huidige instructie van het deputaatschap onderlinge bijstand en advies is sinds de instelling van het deputaatschap diverse malen uitgebreid en aangepast.

Hierdoor is het geen logisch opgebouwd stuk waarin de kerken hun informatie gemakkelijk kunnen terugvinden. Onze doelstelling is dat de kerken in meerdere gevallen hun eigen conclusies kunnen trekken naar aanleiding van de geschreven instructie. Daarom hebben wij dezelfde zaken opnieuw verwoord en anders gerangschikt waardoor er o.i. een leesbaar en begrijpelijke instructie op papier staat.

E. Voorstellen

Deputaten stellen voor:

1. in te stemmen met het door hen gevoerde beleid en het financieel beheer, hen daarvoor te dechargeren;
2. te besluiten de in de bijlage 6.1 en 6.2 voorgestelde wijzigingen en aanvullingen van de instructie goed te keuren;
3. deputaten te (her)benoemen.

Uw vergadering de leiding van de Heilige Geest toe biddend, namens deputaten,

J. Ouwehand, voorzitter;

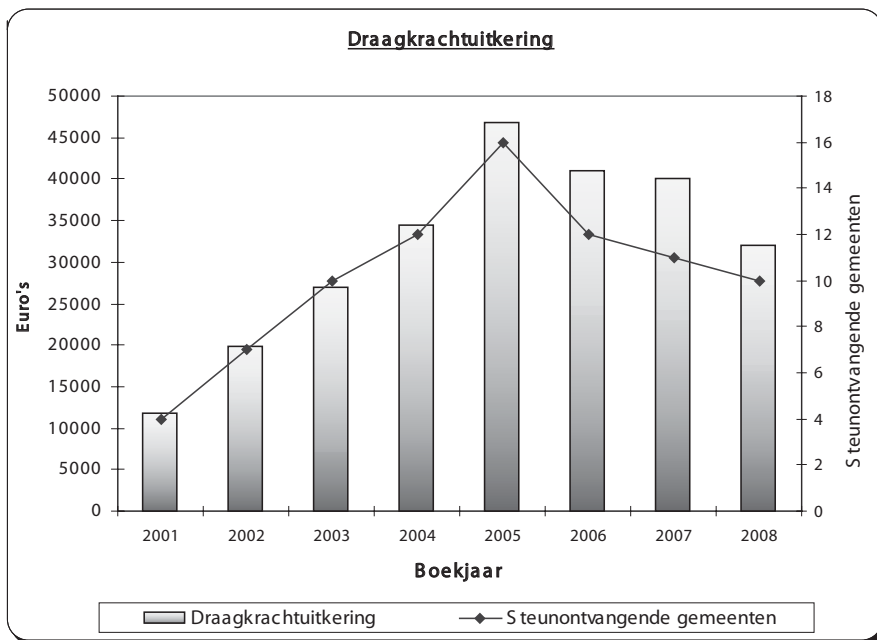
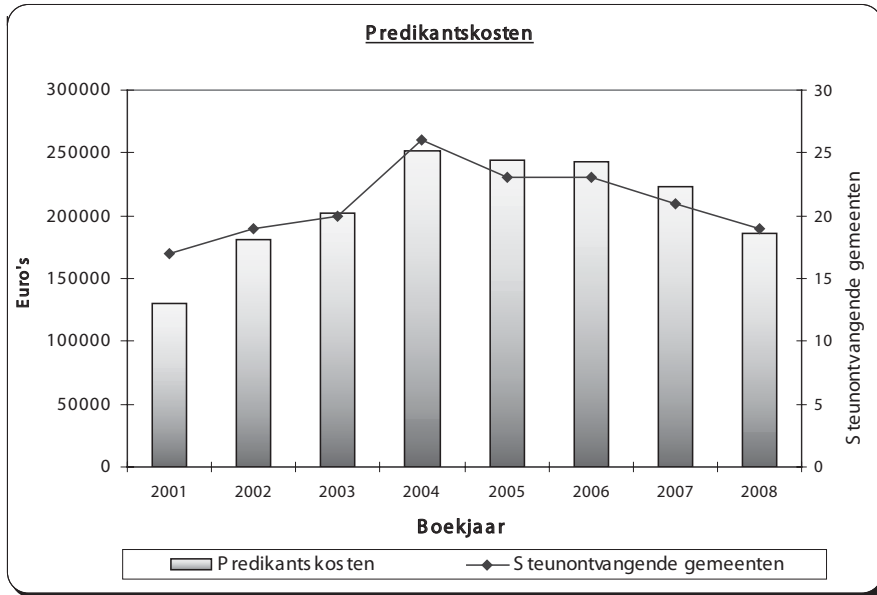
C. Langelaar, secretaris;

J. Verhoef RA, penningmeester.

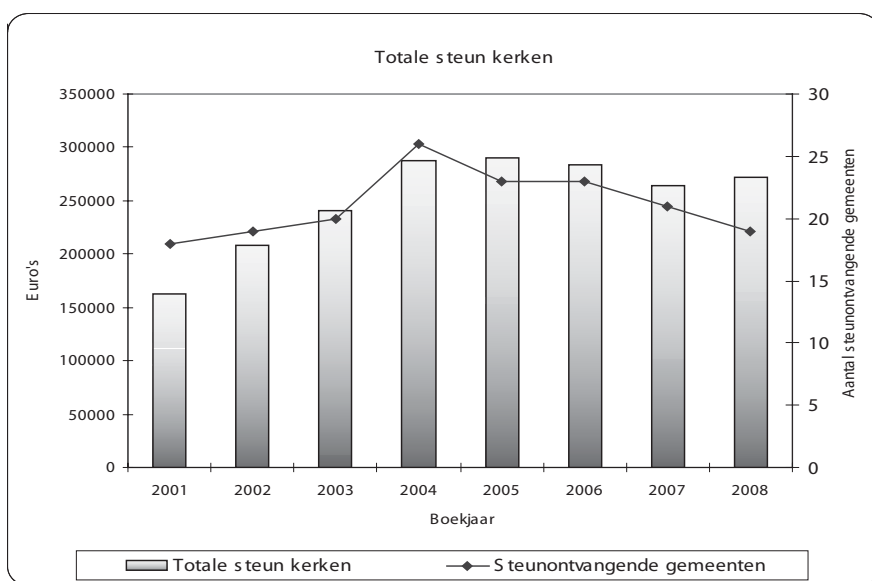
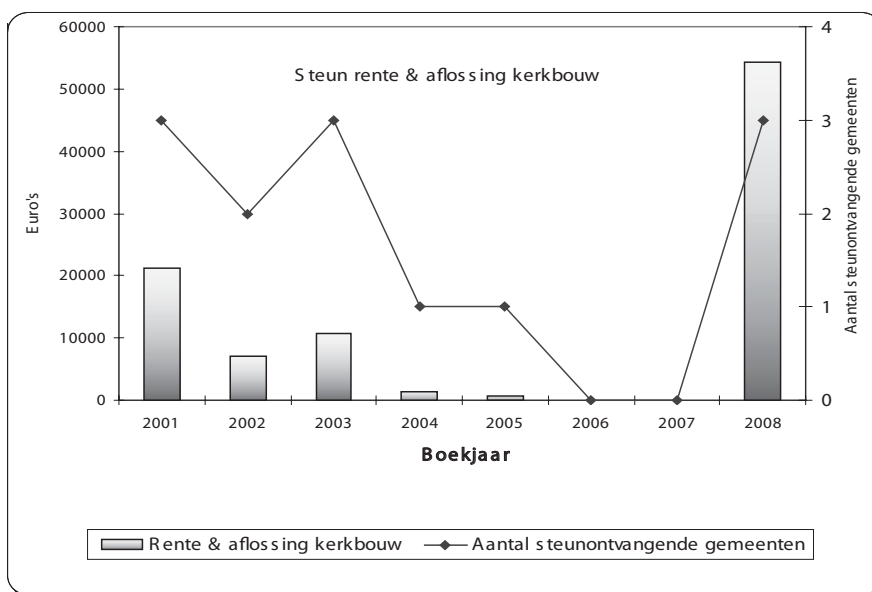
Bijlage 1A **Overzicht bijdrage rente en aflossing**

	<u>2006</u>	<u>2007</u>	<u>2008</u>	<u>Totaal</u>
Culemborg			€ 36.480	€ 36.480
Ermelo			€ 16.565	€ 16.565
Steenwijk			€ 1.350	€ 1.350
Subtotaal	€ 0	€ 0	€ 54.395	€ 54.395
Overzicht bijdrage predikantskosten				
Alblasserdam	€ 19.170	€ 19.710	€ 19.170	€ 58.050
Ameide	€ 17.619	€ 15.017	€ 11.066	€ 43.702
Amsterdam (Amstelgemeente)	€ 15.909	€ 15.349	€ 14.900	€ 46.158
Antwerpen	€ 18.372	€ 16.379	€ 19.174	€ 53.925
Beverwijk/Westzaan	€ 5.620	€ 11.685	€ 5.985	€ 23.290
Broeksterwoude-Andreas	€ 16.875			€ 16.875
Culemborg	€ 10.895	€ 11.275		€ 22.170
Doesburg	€ 8.846	€ 10.917	€ 2.320	€ 22.083
Franeker	€ 10.258	€ 10.190	€ 10.431	€ 30.879
Harlingen	€ 10.256	€ 10.125	€ 9.855	€ 30.236
Hatter			€ 16.012	€ 16.012
Hillegom	€ 5.605	€ 4.480	€ 2.915	€ 13.000
Maassluis	€ 9.610			€ 9.610
Nieuw-Balingen	€ 2.635	€ 1.615		€ 4.250
Nieuwkoop	€ 13.510	€ 7.675	€ 12.645	€ 33.830
Nijmegen	€ 3.615	€ 9.645		€ 13.260
Oud-Vossemeer	€ 5.310	€ 7.310	€ 10.300	€ 22.920
Rotterdam ICF	€ 17.580	€ 21.669	€ 23.000	€ 62.249
Schiedam		€ 3.400		€ 3.400
Spijkenisse	€ 5.330	€ 7.980		€ 13.310
Tholen	€ 3.595		€ 11.270	€ 14.865
Vlissingen	€ 15.579	€ 14.690		€ 30.269
Wildervank / Veendam	€ 5.595	€ 1.490	€ 5.090	€ 12.175
Woerden	€ 12.429	€ 12.975		€ 25.404
Zuidlaren	€ 8.260	€ 9.945	€ 11.207	€ 29.412
Subtotaal	€ 242.473	€ 223.521	€ 185.340	€ 651.334
Overzicht draagkrachtuitkeringen				
Alblasserdam	€ 4.285	€ 4.405	€ 4.775	€ 13.465
Ameide	€ 831	€ 5.338	€ 6.384	€ 12.553
Amsterdam (Amstelgemeente)	€ 4.826	€ 4.886	€ 130	€ 9.842
Antwerpen	€ 4.283	€ 4.616	€ 4.771	€ 13.670
Broeksterwoude-Andreas	€ 1.560			€ 1.560
Culemborg	€ 6.060	€ 6.090		€ 12.150
Doesburg	€ 5.129	€ 2.143		€ 7.272
Franeker	€ 1.467	€ 2.480	€ 4.334	€ 8.281
Harlingen	€ 394	€ 2.320	€ 2.155	€ 4.869
Hatter			€ 3.263	€ 3.263
Rotterdam ICF	€ 2.990	€ 2.451	€ 610	€ 6.051
Tholen			€ 4.570	€ 4.570
Vlissingen	€ 2.611	€ 4.075		€ 6.686
Woerden	€ 6.606	€ 1.190		€ 7.796
Zuidlaren			€ 968	€ 968
Subtotaal	€ 41.042	€ 39.994	€ 31.960	€ 112.996
Totaal generaal	€ 283.515	€ 263.515	€ 271.695	€ 818.725

Bijlage 1B

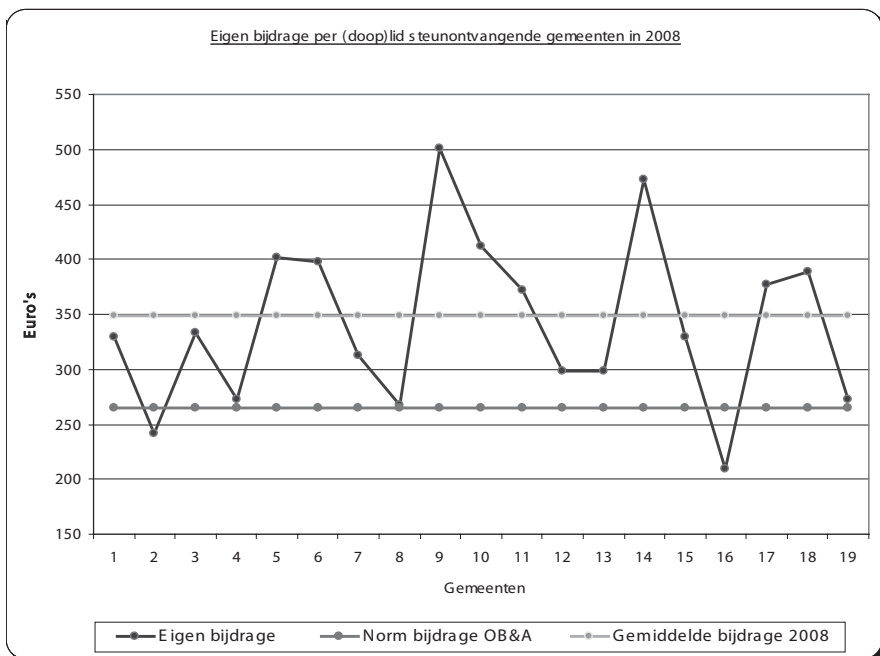
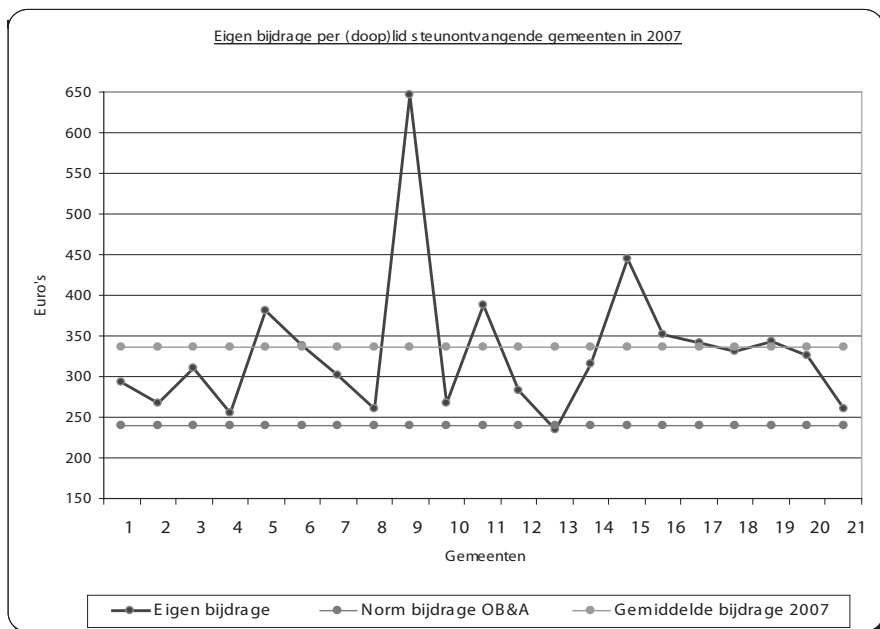
Bijlage 1C

De totaalsteun bestaat uit de onderstaande componenten:

- a. steun predikantskosten;
- b. draagkrachtuitkering;
- c. steun rente en aflossing kerk(ver)bouw.

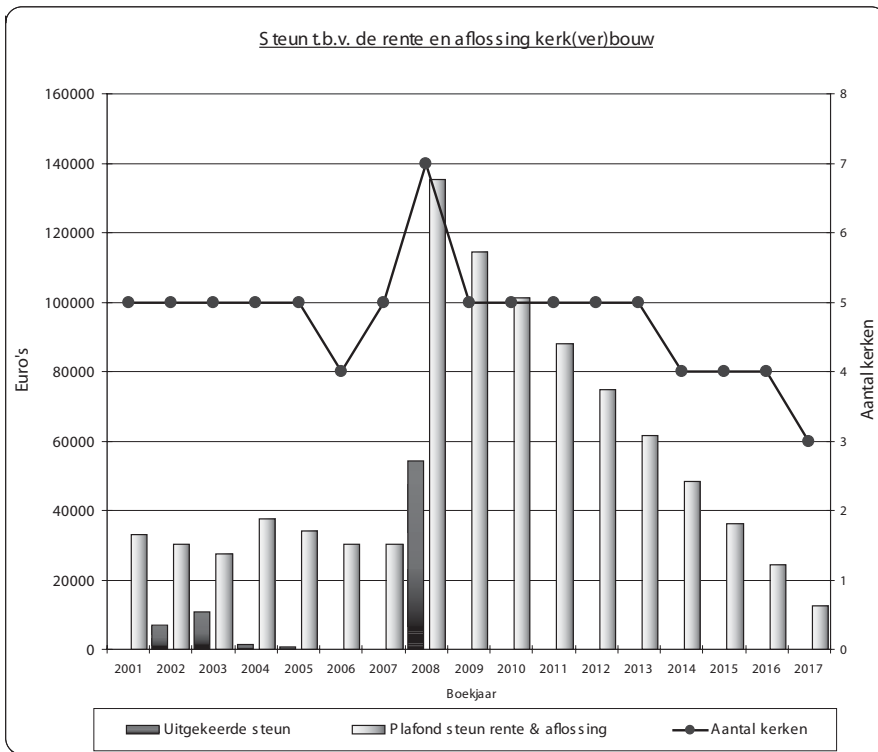
Bijlage 1D

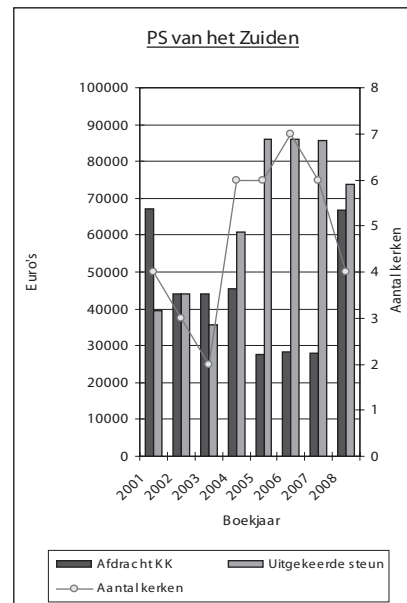
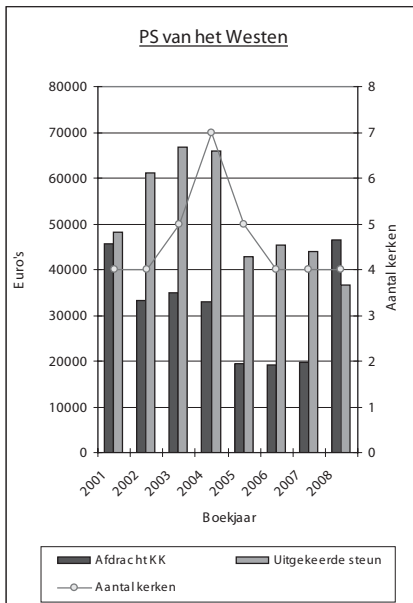
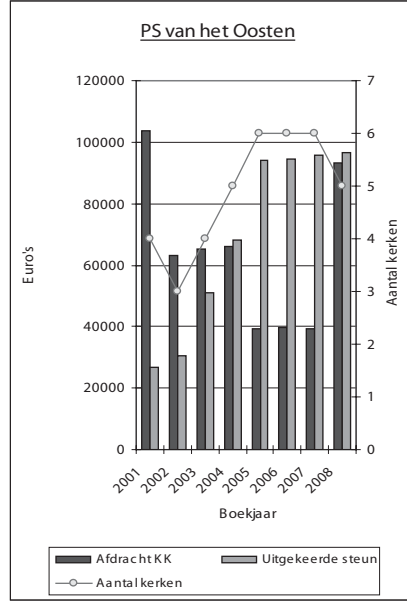
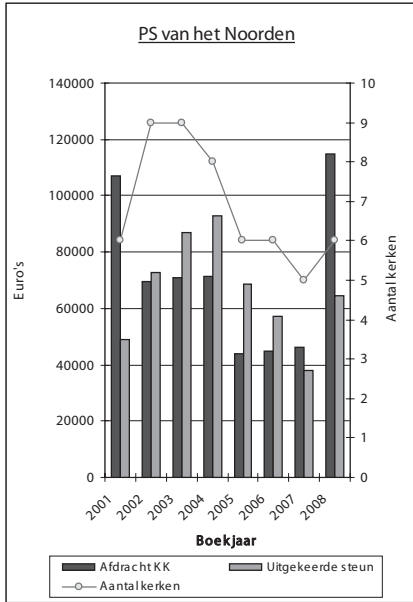
Bijlage 1E

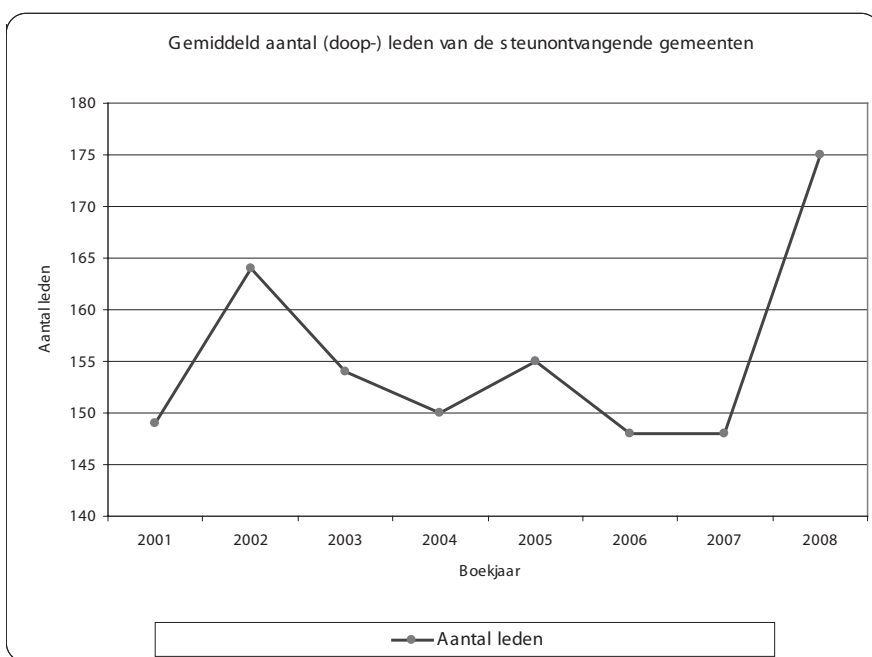
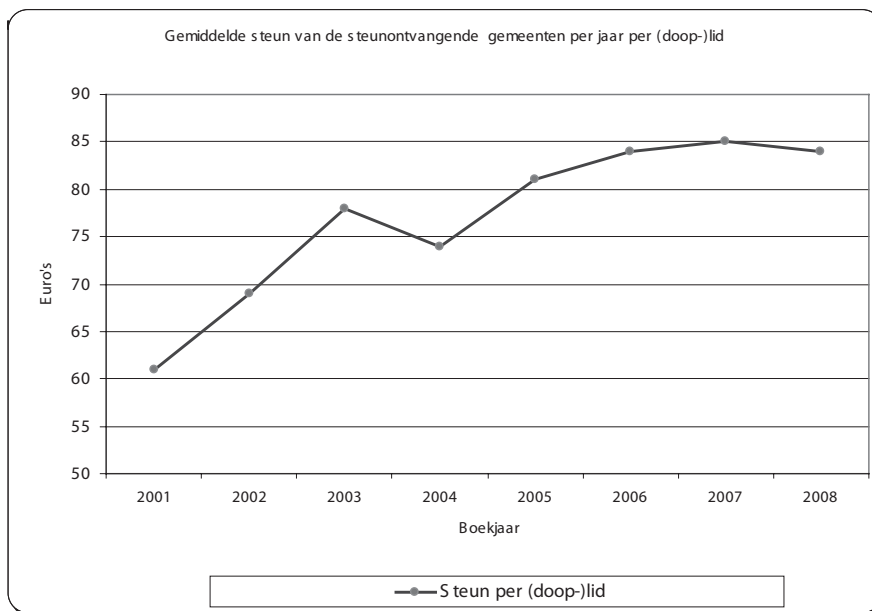
Toezeggingen rente en aflossing kerk(ver)bouw

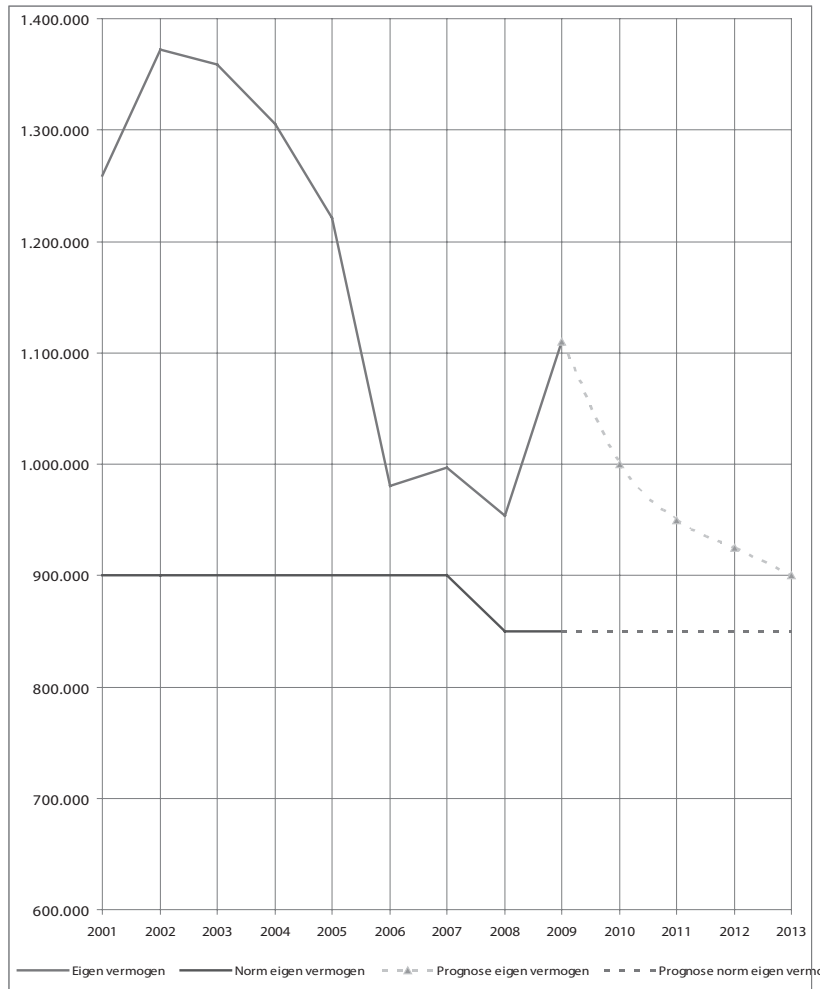
Kerk te:	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Alblasserdam										De steun wordt vastgesteld na het gereedkomen (ver) bouw.							
Alkmaar	14975	14975	14975	14975	14975	14975	14975	14975									
Bennekom				13216	11894	10573	9251	7930	6608	5286	3965	2643	1322				
Boskoop										De steun wordt vastgesteld na het gereedkomen (ver) bouw.							
Culemborg								49950	44955	39960	34965	29970	24975	19980	14985	9990	4995
Delfzijl	5736	5019	4302	3585	2868	2151	1434	717									
Ermelo	1361	908	454					58289	52460	46631	40802	34973	29145	23316	17487	11658	5829
Hoofddorp	3653	2922	2192	1416	731												
Sassenheim									8250	7425	6600	5775	4950	4125	3300	2475	1650
Steenwijk							2813	2532	2250	1969	1688	1407	1125	844	563	281	
Surhuisterveen	7260	6353	5445	4538	3630	2723	1815	908									
Woerden										De steun wordt vastgesteld na het gereedkomen (ver) bouw.							
Totaal €	32985	30177	27368	37730	34098	30422	30288	135301	114523	101271	88020	74768	61517	48265	36335	24404	12474

Bijlage 1F

Bijlage 2

Bijlage 3

De norm eigen vermogen is gebaseerd op tenminste twee en een half (2,5) maal de gemiddelde jaarlijkse kosten.

Begroten van de steun predikantskosten is en blijft een onzekere exercitie daar wij niet vooraf kunnen prognosticeren - drie tot vier jaar vooruit - welke predikanten een beroep zullen aannemen vanuit een gemeente met ob&a-steun of een beroep aannemen naar een gemeente met ob&a-steun.

Tevens wordt er bij de financiering van de kosten bij voortijdige ambtsbeëindiging een beroep gedaan op de kas van het deputaatschap onderlinge bijstand en advies.

Bijlage 4**Begroting 2011 t/m 2013**

	2011	2012	2013
Baten			
Omslag kerken	296.000	296.000	296.000
Intrest	26.000	25.000	25.000
Totaal inkomsten	€ 322.000	321.000	321.000
Lasten			
1. Uitkeringen kerken:			
a. bijdragen kerkbouw	77.000	80.000	82.000
b. bijdragen predikantskosten	191.000	196.000	202.000
c. draagkrachtuitkeringen	31.000	32.000	33.000
2. Overige uitkeringen:			
a. Bijstandsuitkering	20.000	21.000	22.000
3. Algemene kosten:			
a. diverse kosten	20.800	21.800	22.800
Totaal uitgaven	€ 339.800	350.800	361.800
Saldo	€ -17.800	-29.800	-40.800
Aantal (doop)leden CGK.	74.000	74.000	74.000

Inkomsten bij omslag van:

€ 4,00

Bijlage 5**Balans**

	31-12-2008		31-12-2009	
	€	€	€	€
Activa:				
Effecten	878.164		1.142.703	
Leningen u/g	0		0	
Vorderingen	23.649		14.814	
Voorschotten	0		0	
Liquide middelen	357.533		249.202	
	1.259.346		1.406.719	
Passiva:				
Eigen vermogen	953.411		1.109.633	
Schulden op korte termijn	305.935		297.086	
	1.259.346		1.406.719	

Toelichting op balans:

Van het vermogen was per 31/12/2009 belegd:

Fondsenstaat per 31 december 2009

Fondsnaam obligatie		Nominaal	Koers	Waarde
		31-12-09	31-12-09	31-12-09
7,500 % Nederland	1993-23	40.757	137,50	56.041
4,625 % ABN-AMRO Bank	1999-09			
4,250 % RABO Bank	2004-14	50.000	105,84	52.920
0,000 % RABO Performance	2014	75.000	89,65	67.238
0,000 % Robeco Multi Market	2009-2019	50.000	90,99	45.495
6,125 % SNS	2000-10	50.000	101,49	50.745
5,125 % Ned. Watersch.bank	2001-11	75.000	97,60	73.200
Beleggingsfondsen				
RABO Bank ledencertificaten		6.200.0000	26,20	162.440
0,000 % RABO A-B Rente+	2012	50.000	67,00	33.500
ROBECO Global Fund		1.249	94,21	117.680
ROBECO Inv. Grade Corporate Bond		923.8894	107,76	99.558
ROBECO Lux-0- Rente		1.379.9670	112,58	155.357
				568.535

Aandelen			
Fortis OBAM	2.740,0000	48,82	133.767
Heineken	1.600,0000	33,27	53.224
Royal Dutch Shell	2.200,0000	21,10	46.420
Akzo Nobel			0
			233.411
Totaal €.			1.147.584

Bijlage 6.1**Regeling bij beroep zonder toestemming ob&a***Aanleiding*

Gemeenten beroepen een predikant zonder dat er vooraf, conform artikel 5 laatste volzin van de oude instructie, schriftelijke toestemming is verkregen van deputaten ob&a, waarna de betreffende gemeente wel een verzoek tot financiële steun indient. Voor gemeenten die in gebreke blijven is tot op heden geen duidelijk beleid ten aanzien van een eventuele sanctiëring vastgesteld. De GS 2007 heeft het volgende vastgesteld:

'Deputaten opdracht te geven beleid te ontwikkelen voor gevallen waarin gemeenten een predikant hebben beroepen of een kerkelijk werker hebben aangesteld terwijl, bij tijdige inschakeling van deputaten onderling bijstand en advies, zulks niet was geschied omdat dat financieel niet verantwoord was. Totdat dit beleid is ontwikkeld kunnen deputaten gemeenten die op dit punt in gebreke blijven voor ten hoogste drie jaar steun ontzeggen.'

Overwegingen

Gemeenten die aanspraak willen maken op steun in de predikantskosten en eventuele draagkrachtuitkering zullen voorafgaand aan het beroepingswerk een verzoek aan deputaten ob&a ter zake moeten indienen. Door deze wijze van handelen kan vooraf bezien worden of de financiële spankracht voldoende is.

Conclusie

Het is gewenst dat deputaten ob&a een sanctiemiddel hebben ingeval een gemeente zonder voorafgaande toestemming en financiële check overgaan tot het beroepen van een predikant of het aanstellen van een kerkelijk werker.

Criteria

Het verloop van de sanctie kan in de onderstaande tabel worden afgelezen.

Tabel met de criteria:

	Percentage ob&a steun voor gemeente met minder dan 250 (doop)leden
Lopende jaar van intrede predikant	0%
1e boekjaar	0%
2e boekjaar	50%
3e boekjaar	100%

Aanpassing instructie

Artikel 4.b. in de herziene instructie op te nemen, dan wel de oude instructie uit te breiden met een artikel 4.g.

Gemeenten die aanspraak willen maken op steun in de predikantskosten en eventuele draagkrachtuitkering zullen het beroepingswerk pas ter hand nemen, dan wel een kerkelijk werker aanstellen, nadat deputaten op hun verzoek ter zake positief hebben beslist.

Een gemeente - die zonder toestemming een beroep uitbrengt - zal het lopende boekjaar (kalenderjaar) en het daaropvolgende eerste volledige boekjaar geen ob&a-steun ontvangen. Na deze periode - het tweede volledige boekjaar - wordt 50% van de normale steun uitgekeerd en het derde boekjaar wordt deze gemeente alsnog opgenomen in de normale steunverleningsprocedure.

Voor het tekort - dat ontstaat in de jaren dat de gemeente niet (volledig) door ob&a wordt gesteund - zal de betreffende gemeente zelf een oplossing moeten zoeken.

Bijlage 6.2**Herziening instructie deputaatschap onderlinge bijstand en advies (ob&a)***Aanleiding*

In gesprekken met kerkenraden blijkt herhaaldelijk dat de instructie van ob&a als ingewikkeld wordt ervaren.

Overwegingen

Sinds haar ontstaan is de instructie voor deputaten ob&a met als basis art. 11 lid 2 (uitgewerkt in bijlage 4) van de kerkorde herhaaldelijk uitgebreid en aangepast. De instructie is daardoor onoverzichtelijk geworden.

Conclusie

Het is hoog tijd om de instructie te ordenen zodat er een meer leesbaar geheel ontstaat.

Criteria

De instructie wordt inhoudelijk (bijna) niet aangepast. In een toelichting zullen de aanpassingen en verschillen met de instructie die tot op heden vigeert worden aangegeven.

Aanpassing instructie

Deputaten ob&a stellen voor de instructie vast te stellen volgens onderstaand concept.

*BIJLAGE 4 (art. 11)****Instructie voor de deputaatschap onderlinge bijstand en advies.****Art. 1. Samenstelling*

Het door de generale synode ingestelde deputaatschap voor onderlinge bijstand en advies bestaat uit negen leden. De generale synode benoemt een deputaat - voorzitter, een deputaat - secretaris, een deputaat - penningmeester, die samen het moderamen vormen, en nog twee deputaten alsmede hun vijf secundi. Elke particuliere synode benoemt voor de tijd van drie jaar één deputaat met zijn secundus. Deputaten benoemen uit hun midden plaatsvervangers voor de leden van het moderamen, alsmede tenminste drie leden die samen de sectie bouwaangelegenheden vormen.

Art. 2. Taak

Deputaten hebben tot taak overeenkomstig de door de generale synode gegeven instructie financiële middelen voor onderlinge bijstand te beheren en daaruit steun te verlenen aan kerken, die niet in staat zijn te voldoen aan hun financiële verplichtingen ingevolge artikel 11 K.O. of overigens in financiële moeilijkheden verkeren.

Deputaten hebben voorts tot taak kerken desgevraagd te adviseren inzake behoeften en voorzieningen aan gebouwen en de daarmee verbonden financiële consequenties. Zij kunnen zich te dien aanzien zonnodig van deskundige bijstand voorzien.

Deputaten hebben eveneens tot taak, na melding dienaangaande van deputaten voortijdige ambtsbeëindiging, uitkeringen te verzorgen bij voortijdige ambtsbeëindiging.

Art. 3. Middelen

De financiële middelen voor het deputaatschap onderlinge bijstand en advies worden gevormd door zijn vermogen en worden aangevuld met de door de generale synode vastgestelde bijdragen van de kerken en eventuele andere ontvangsten.

*Art. 4. Steunverlening predikantskosten**a. Steunverleningspercentages*

Deputaten verlenen financiële steun aan kerken door toekenning van een maximale uitkering over een kalenderjaar op basis van het werkelijke en voor deputaten aanvaardbare exploitatietekort.

Deze steun als omschreven in dit artikel, geldt uitsluitend voor kerken die per 1 januari van het desbetreffende jaar minder dan 250 (doop)leden hebben.

N (doop)leden per 1 januari van het jaar waarover steun wordt aangevraagd	N < 150	N = 150 t/m 174	N = 175 t/m 199	N = 200 t/m 249
Normale steun predikantskosten *) bij een ledental van N *) predikantskosten volgens richtlijnen deputaten FZ	40%	35%	30%	25%
Benoemingspercentage van een deeltijdpredikant bij ledental van N	50%	75%	75%	100%
Steunpercentage bij beroep zonder toestemming ob&a:				
Lopend boekjaar:	0 %	0 %	0 %	0 %
1e boekjaar	0 %	0 %	0 %	0 %
2e boekjaar	50%	50%	50%	50%
3e boekjaar	100%	100%	100%	100%

Op basis van een jaarbegroting kan een voorlopige toezegging worden gedaan, waaraan geen rechten ontleend kunnen worden. De grondslag voor de berekening van de steun predikantskosten wordt - behoudens zeer bijzondere omstandigheden - gevormd door het traktement, huisvesting, overige vergoedingen en de tegemoetkoming ziektekostenverzekering en verminderd met de neveninkomsten uit arbeid door de predikant, voor zover deze neveninkomsten meer bedragen dan 15% van het minimum traktement, respectievelijk van het traktement bij deeltijd.

b. Beroepingswerk

Gemeenten die aanspraak willen maken op steun in de predikantskosten en eventuele draagkrachtuitkering zullen het beroepingswerk pas ter hand nemen, dan wel een kerkelijk werker aanstellen, nadat deputaten op hun verzoek ter zake positief hebben beslist.

Een gemeente - die zonder toestemming een beroep uitbrengt - zal het lopende boekjaar (kalenderjaar) en het daaropvolgende eerste volledige boekjaar geen ob&a-steun ontvangen. Na deze periode - het tweede volledige boekjaar - wordt 50% van de normale steun uitgekeerd en het

- derde boekjaar wordt deze gemeente alsnog opgenomen in de normale steunverleningprocedure (zie ook de bovenstaande tabel). Voor het tekort - dat ontstaat in de jaren dat de gemeente niet (volledig) door ob&a wordt gesteund - zal de betreffende gemeente zelf een oplossing moeten zoeken.
- c. *Maximum steunbedrag per (doop)lid*
De steun predikantskosten zal nooit meer bedragen dan een - door deputaten ob&a - periodiek te indexerende maximum bedrag per (doop)lid per jaar.
- d. *Inschaling*
Deputaten kunnen binnen de geldende regelingen voor steunverlening predikantskosten besluiten in gevallen dat een predikant die op latere leeftijd (ouder dan 30 jaar) in de ambtelijke dienst komt een leeftijd van dertig jaar als startleeftijd met nul periodieken hanteren. Inschaling ten behoeve van de steunverlening geschiedt dan volgens de regel, aantal 'dienstjaren' is leeftijd minus 30, echter nooit hoger dan de werkelijke inschaling.
- e. *Steun bij pastorale arbeid*
Deputaten kunnen binnen het raam van de geldende regelingen voor steunverlening in bijzondere gevallen vervangende of aanvullende steun te verlenen voor pastorale arbeid.
- Deze steunverlening blijft op voorhand beperkt tot:
 - a. hulp bij tijdelijke aanvulling of tijdelijke vervanging wegens noodzakelijke uitbreiding van pastoraal werk dan wel het niet functioneren van de predikant anders dan door ziekte.
 - b. hulp aan gemeenten die helaas wellicht nog maar een beperkte bestaansduur zullen hebben.
 - De kerkenraad is verantwoordelijk voor de personele invulling van deze tijdelijke steun (predikant, pastoraal werker).
 - In beginsel wordt deze steun voor een periode van maximaal vijf (5) jaren toegekend.
 - Deputaten kunnen ook steunverlening mogelijk maken aan een 'herplant gemeente' om kerkelijke werkers te steunen. Het percentage van het steunbedrag aan zo'n gemeente zal nimmer hoger zijn dan dit bij een predikant zal kunnen zijn.
- f. *Steun bij langdurige ziekte predikant*
Van langdurige ziekte kan worden gesproken, indien deze langer voortduurt dan zes (6) maanden na ziekmelding bij de kerkenraad. De kerkenraad van de langdurig zieke predikant kan zich - na consultatie van de consulent - tot de classis wenden voor hulp en bijstand in pastoraat en prediking. De kerkenraad kan zich door middel van de gebruikelijke wegen wenden tot en een beroep doen op deputaten onderlinge bijstand en advies voor steun. Deze steun zal nimmer hoger zijn dan het werkelijke tekort dat ontstaat door extra uitgaven om het gemeentelijk leven voortgang te doen vinden. Een en ander met inachtneming van hetgeen in art. 4a bepaald is ten aanzien van de neveninkomsten.
- g. *Afbouwregeling steun predikantskosten*
Kerken die het maximum ledenaantal van 249 (doop)leden overschrijden en de voorgaande drie (3) jaren steun ontvangen hebben voor de predikantskosten, kunnen in aanmerking komen voor een afbouwregeling. Deze regeling bouwt het steunbedrag als volgt af: in het eerste jaar nadat het ledenaantal van 249 (doop)leden is overschreden tot maximaal 67%, in het tweede jaar tot maximaal 33%, waarna geen bijdrage meer wordt verleend.

Art. 5. Draagkrachttuitkering

De draagkrachttuitkering is maximaal 60% van de vastgestelde en afgedragen minimum bijdragen voor kerkelijke kassen. Deze steun geldt als aanvulling op de steun predikantskosten voor die kerken die minder dan 250 (doop)leden hebben. De draagkrachttuitkering wordt pro rato verstrekt over het aantal volledige maanden - van het jaar van de steunaanvraag - dat de predikant in de gemeente heeft gewerkt.

Art. 6. Steun rente en aflossing kerk(ver)bouw

De door deputaten aanvaarde bijdrage voor kerk(ver)bouw gedurende een bepaalde periode in de rente - en aflossingsverplichtingen van de lening (c.q. leningen) heeft als basis de redelijke kosten van (ver-)bouw of aankoop van kerkgebouw met vergaderaccommodatie, inclusief meubilair en orgel. Een kerk dient in principe omstreeks 40% van voornoemde kosten uit eigen middelen beschikbaar te hebben. In geval van voldoende draagkracht van de betreffende gemeente is een minimum percentage van 20 van voornoemde kosten nog aanvaardbaar.

Slechts in zeer uitzonderlijke gevallen kunnen deputaten van deze regel afwijken. In alle gevallen dient een sluitende begroting en meerjaren financiële planning aanwezig te zijn.

Deze steuncomponent geldt voor alle christelijke gereformeerde kerken, ongeacht hun aantal (doop)leden.

Art. 7. Steunaanvragen

Deputaten stellen de kerkenraden ieder jaar in de gelegenheid - door middel van een mededeling in het kerkblad *De Wakker* - een met redenen omklede steunaanvraag voor 1 februari bij hun secretaris in te dienen op de daarvoor bestemde formulieren zoals een jaarrekening, begroting en MJOP.

Deputaten zijn bevoegd aan de kerkenraden nadere schriftelijke of mondelinge toelichting te vragen. Zij zullen alle ontvangen gegevens vertrouwelijk behandelen.

Indien na de datum tot het indienen van een aanvraag niet voorziene omstandigheden zich voordoen, kunnen kerkenraden alsnog een aanvraag indienen. In dat geval zullen de kerkenraden geen verplichtingen aangaan, waarvoor financiële steun van deputaten nodig is, vóórdat deputaten op hun verzoek schriftelijk positief hebben beslist.

Art. 8. Beslissing

Deputaten beslissen binnen vier maanden na ontvangst van het steunverzoek en de, zo nodig, gevraagde toelichting. Bij hun beslissing houden deputaten rekening met de offervaardigheid van de gemeente, met de bestaande vermogenspositie en met te verwachten ontwikkelingen.

Art.9. Verantwoording

Deputaten zijn verantwoordelijk van hun beleid en van hun financieel beheer verschuldigd aan de generale synode. Zij geven daartoe een verslag van hun werkzaamheden met overzichten van de baten en lasten en van de bezittingen en schulden van de financiële middelen aan de generale synode onder gelijktijdige indiening van een begroting voor de eerstkomende drie jaren.

Deputaten geven jaarlijks een overzicht van hun werkzaamheden aan de particuliere synoden.

Art. 10. Bevoegdheid

Deputaten zijn naar artikel 84 K.O. en binnen hun instructie bevoegd tot:

- h. het in ontvangst nemen van gelden, waaronder legaten en erfstellingen;
- i. het verrichten van betalingen.

Bijlage 6.3**Overzicht van de wijzigingen van de conceptinstructie t.o.v. de nog vigerende (oude) instructie van het deputaatschap ob&a**

Nieuw artikel	Oud artikel	Opmerkingen/wijzigingen/aanvullingen
1.	1.	Samenstelling Wijziging: benoemingstermijn van de PS benoemde deputaten is van 2 jaar gewijzigd in 3 jaar. Dit vanwege de gewenste uniformiteit in zittingsduur. (Een GS benoeming deputaten ob&a geldt ook 3 jaar. PS benoemt bijvoorbeeld de deputaten emeritikas ook voor 3 jaren.) Het artikel is verder ongewijzigd overgenomen.
2.	2.	Taak Kas is gewijzigd in <i>financiële middelen</i> , verder ongewijzigd overgenomen.
3.	3.	Middelen Hier is het woord kas vervangen door <i>financiële middelen</i> en <i>het deputaatschap</i> is voor <i>onderlinge bijstand en advies</i> ingevoegd. Het artikel is verder ongewijzigd overgenomen.
4.a.	4. 4.a. 4.d.	Steunverlening predikantskosten Steunverleningspercentages Het kopje van dit artikel is uitgebreid met <i>predikantskosten</i> om aan te geven dat het hier alleen om dit deel van de steunverlening gaat. Alle subartikelen 4.a. t/m 4.g. zijn voorzien van tussenkopjes. Uiteraard is artikel 4.a. ook van toepassing op pastorale en kerkelijke werkers zoals genoemd in de instructie. Alle percentages zijn, ter wille van de overzichtelijkheid, ondergebracht in een tabel. Tekstdelen die niet in de tabel zijn onder te brengen worden hier, voor zover relevant, letterlijk overgenomen. De afbouwregeling komt in art. 4.g. terug.
4.b.	geen	Beroepingswerk Dit artikel is de uitwerking van de door GS 2007 verstrekte opdracht. In het onderste gedeelte van de tabel in art. 4.a. is dit artikel in cijfers weergegeven.
4.c.	4.d. 4.f.	Maximumsteunbedrag per (doop)lid Het in de oude artikelen genoemde maximale steunbedrag ad € 135,00 is hier vervangen door een te indexeren bedrag. Deputaten hanteren veel meer bedragen zoals het te reserveren bedrag voor groot onderhoud, maximale spaarbedragen t.b.v. nieuwbouw, steunverlening bij groot eigen vermogen etc. etc. Het hier opgenomen bedrag behoort o.i. dan ook niet in een instructie, maar in de uitwerkingsregels zoals die op de site www.cgk.nl bij deputaatschap ob&a zijn te vinden.
4.d.	4.a.	Inschaling De laatste alinea van het oude artikel 4.a. is hier onverkort weergegeven.
4.e.	4.e.	Steun bij pastorale arbeid In het nieuwe artikel is alleen het eerste aandachtsstreepje vervallen omdat het getal van 249 (doop)leden al in 4.a. is genoemd voor het gehele artikel 4. De verdere tekst is onverkort overgenomen.
4.f.	4.f.	Steun bij langdurige ziekte predikant Van het oude artikel, zijn de laatste twee volzinnen verplaatst naar resp. 4.c. (maximale steun per (doop)lid per jaar) en naar 4.a. (249 (doop)leden). De overige tekst is onverkort overgenomen.
4.g.	4.a.	Afbouwregeling steun predikantskosten De afbouwregeling zoals die onder het oude artikel 4.a. was omschreven, is hier weergegeven.
5.	4c.	Draagkrachtuitkering Dit artikel is onverkort overgenomen.
6.	4.b.	Steun rente en aflossing kerk(ver)bouw Het oude artikel 4.b. is onverkort overgenomen. De laatste volzin is een toevoeging om duidelijk te maken dat hier geen grens van 250 (doop)leden geldt.

7.	5.	<i>Steunaanvragen</i> De opsomming van documenten a. t/m f. is vervangen door '... in te dienen op de daarvoor bestemde formulieren zoals jaarrekening, begroting en MJOP.' Inmiddels werkt het deputaatschap met een set formulieren op Excel-basis die vanaf de website zijn te downloaden en jaarlijks worden aangepast.
8.	6.	<i>Beslissing</i> Ongewijzigd overgenomen.
9.	7.	<i>Verantwoording</i> Kas vervangen door financiële middelen, verder ongewijzigd overgenomen.
10.	8.	<i>Bevoegdheid</i> Ongewijzigd overgenomen.

BIJLAGE 59

Artikel 160

Rapport 7 van commissie 6 inzake het rapport van deputaten onderlinge bijstand en advies

In 2007 repte uw commissie van een zeer gedegen en compact rapport. Niets is dit jaar minder waar: een goed verzorgd verslag, illustratief cijferwerk en ter zake doende grafieken alsmede de bijlage 6.3 die de 'zoek-de-tien-verschillen-exercitie' tussen de vigerende en nieuwe (concept-)instructie enorm vergemakkelijkte.

Na bestudering leefde er binnen uw commissie een aantal vragen die een fysieke ontmoeting met deputaten niet nodig maakte maar in een mailuitwisseling kon worden afgehandeld. De waardering voor het werk is er niet minder om.

Enkele bevindingen van uw commissie zijn:

1. Vanwege specialistische kennis, nodig om in dit deputaatschap te kunnen functioneren, is er geïnformeerd naar een rooster van aftreden. Dat bleek een 'Rooster niet-herbenoembaarheid' te zijn. D.V. in 2010 en 2013 zullen twee doorgewinterde deputaten aftreden. De continuïteit lijkt echter gewaarborgd.
2. Zowel de GS als de PS'en kunnen deputaten benoemen. Naar zeggen functioneert dat systeem en functioneren benoemden stuk voor stuk uitstekend.
3. Deputaten zijn uiterst actief in geval van niet of te laat betalende kerken (helaas speelt deze problematiek ook hier). Deputaten zijn, op een enkel geval na, succesvol: één gemeente persisteert al jaren in te weinig afdragen: Katwijk aan Zee. Uit overleg bleek dat deze gemeente maar aan twee kassen volledig afdraagt (emeritikas en varenden) en bij de overige kassen afdraagt wat via de collectes wordt ontvangen. De kerkenraad vindt dat zij anders zijn dan de anderen binnen ons kerkverband en zijn het met een aantal zaken niet eens. Letterlijk is gezegd: wij zijn van Bewaar het Pand. Daarmee werpt deze gemeente een bijzondere smet op dit blad en op vele andere kerken die wellicht ook affectie hebben met dit blad maar wel trouw afdragen. In navolging van ons verzoek m.b.t. Zwolle is een brief van het moderamen ook hier op zijn plaats.
4. Deputaten memoreren de niet eenduidige salarisstructuur voor pastorale en/of kerkelijke werkers. Ook in de rapporten van lkb en dfz wordt hierover gerept. Uw commissie is van plan bij de behandeling van het rapport van dfz met voorstellen te komen.
5. 'De Nederlander wordt geacht de wet te kennen'. Als een kerkelijke variant daarop mag worden verondersteld dat: 'een lid van de Christelijke Gereformeerde Kerken (en zeker een kerkenraadslid) geacht wordt de Kerkorde te kennen'. Toch meldt deputaten dat er steunaanvragende kerken zijn die zich niet aan de voorwaarden hielden. Soms door onwetendheid, maar ook door gemakzucht of tegen beter weten in. Dat laatste is kwalijk te noemen. Naar de mening van uw commissie pakken deputaten dit voortvarend op.
6. In par. 2B signaleren deputaten wederom onhelderheid bij de salarisstructuur van kerkelijke werkers. Wij hebben dat bij punt 4 al afdoende begrepen.
7. Het saldo per 1 januari 2007 staat foutief vermeld: 990.690 moet zijn: 980.690.
8. Ten tijde van het opleveren van hun rapport (mei 2010) hadden nog niet alle steunontvangende kerken hun definitieve cijfers over 2009 opgeleverd. Derhalve kan er over 2009 niet worden gerapporteerd.
9. Uw commissie ervoer de sterk dalende stippellijn (prognose eigen vermogen) als verontrustend. De voorlopige toezeggingen over 2010 liggen echter circa Euro 100.000 boven het gemiddelde van de afgelopen jaren. Tegemoetkoming in predikantskosten stijgen met ruim Euro 55.000. De draagkrachtuitkeringen verdubbelen tot krap Euro 62.000. Als dit geen éénmalige stijging is dan dient deputaten met een plan te komen om die uitgaven terug te dringen.
10. Het kwam (en komt) regelmatig voor dat gemeenten een beroep uitbrachten (uitbrengen) zonder toestemming van deputaten. De GS van 2007 heeft deputaten gevraagd beleid ter zake te ontwikkelen. Deputaten hebben gekozen voor getrapte sancties. Uw commissie kan dat billijken.
11. De herziene instructie Bijlage 4 (art. 11) is een flinke verbetering. Met name het schema is klip en klaar.

Inzake doelmatigheid:

- het takenpakket is de laatste jaren aan geringe verandering onderhevig geweest. Er doen zich steeds nieuwe situaties voor die soms om regelgeving vragen. Dit jaar is dat niet het geval. Mocht de sterke stijging in de toezeggingen (en realisaties) chronisch zijn (zie punt 9) dan zal dit deputaatschap met voorstellen moeten komen om uitgaven te beheersen;
- het aantal deputaten (9) lijkt niet gering. Naast een voorzitter en secretaris bemensen 3 bouwkundige en 4 financiële deputaten (één per PS) dit deputaatschap. Gezien benodigde

- specialismen is dit aantal te rechtvaardigen;
- uitbreiding van taken en of activiteiten is nauwelijks aan de orde;
- dit deputaatschap is naar de mening van uw commissie voor betrokken kerken zichtbaar genoeg. Daarnaast onderhoudt dit deputaatschap actief de relatie met kerken waaraan steun wordt verleend;
- het ware te wensen dat het ob-gedeelte van dit deputaatschap per heden of in de toekomst kon worden opgeheven. De toenemende zorgen omtrent het aantal kerken die in geldelijke problemen geraken rechtvaardigen - helaas - het toekomstig voortbestaan. En zolang dit ob-gedeelte blijft bestaan zullen steunaanvragende kerken ook adviezen (A-gedeelte) nodig hebben.

Uw commissie stelt u voor het navolgende te besluiten:

1. de handelingen van deputaten onder dankzegging goed te keuren;
2. akkoord te gaan met de regeling bij beroep zonder toestemming ob&a (zie bijlage 6.1);
3. de herziene instructie voor deputaatschap onderlinge bijstand en advies (K.O. bijlage 4 (art. 11), zoals verwoord in bijlage 6.2 van het rapport van deputaten integraal over te nemen;
4. deputaten op te dragen beleid te ontwikkelen, indien de toezeggingen over 2010 gerealiseerd worden en deze voor de navolgende jaren chronisch blijken, om de steun beheersbaar te houden;
5. het moderamen te verzoeken een brief te sturen aan Katwijk aan Zee om hun betaalgedrag af te keuren en Katwijk op te roepen trouw af te dragen zoals het overgrote deel van die kerken doet, waarmee Katwijk zich via Bewaar het Pand verwant voelt;
6. opnieuw deputaten te benoemen.

J. Mauritz, rapporteur.

BIJLAGE 60

Artikel 168

Rapport 4 van commissie 5 inzake het rapport van deputaten contact met de overheid

In de laatste synodebespreking van het onderhavige rapport werden de navolgende (wijzigings) voorstellen gedaan n.a.v. het oorspronkelijke

commissievoorstel 2:

deputaten landelijk kerkelijk bureau op te dragen zo nodig in overleg met deputaten financiële zaken en deputaten onderlinge bijstand en advies zich te bezinnen op welke wijze de informatievoorziening en voorlichting over beheerszaken kan plaatsvinden en de generale synode 2013 te dienen met een voorstel dienaangaande.

Door br. Mak werd het volgende amendement ingediend:

amendement Mak:

deputaten landelijk kerkelijk bureau op te dragen zo nodig in overleg met deputaten financiële zaken en deputaten onderlinge bijstand en advies en deputaten kerkelijke archieven zich te bezinnen op welke wijze de informatievoorziening en voorlichting over beheerszaken en andere kerkelijk administratieve zaken kan plaatsvinden en de generale synode 2013 te dienen met een voorstel dienaangaande.

Door br. de Vuijst werd het volgende amendement ingediend:

amendement De Vuijst:

deputaten landelijk kerkelijk bureau op te dragen zo nodig in overleg met deputaten financiële zaken en deputaten onderlinge bijstand en advies zich te bezinnen op welke wijze de informatievoorziening en voorlichting over beheerszaken kan plaatsvinden, de uitvoering daarvan vast ter hand te nemen en daarover te rapporteren aan de generale synode 2013.

Uw commissie acht beide amendementen van belang en integreert deze amendementen in het oorspronkelijke voorstel; de woorden 'zo nodig' komen evenwel te vervallen omdat het naar het oordeel van uw commissie nu zonder meer nodig is dat met genoemde deputaatschappen overleg wordt gepleegd, waarbij deputaten kerkelijke archieven ook genoemd dienen te worden omdat ook zij goede informatie kunnen aanleveren; bij dit alles is informatie en voorlichting m.b.t. kerkelijk administratieve zaken evenzeer nuttig; de uitvoering daarvan hoeft niet te wachten tot de rapportage van de bezinning en daaruit voortvloeiende voorstellen heeft plaatsgevonden op de volgende generale synode, maar kan stellig direct ter hand worden genomen; uw commissie komt derhalve tot het volgende voorstel:

gewijzigd commissievoorstel 2 (met daarin verwerkt de amendementen van Mak en De Vuijst)

deputaten landelijk kerkelijk bureau op te dragen – in overleg met deputaten financiële zaken, deputaten onderlinge bijstand en advies en deputaten kerkelijke archieven – procedures te ontwikkelen voor (digitale) informatievoorziening aan en voorlichting van de plaatselijke kerken over beheerszaken en kerkelijk-administratieve zaken, met de uitvoering daarvan zo spoedig mogelijk te beginnen en daarover te rapporteren aan de generale synode 2013.

Door br. Heystek werd een nieuw voorstel bepleit:

nieuw voorstel 6 (van Heystek):

de generale synode verzoekt deputaten toezicht van de TUA om bij het CvB te bepleiten het werk van verschillende deputaatschappen onder de aandacht van in ieder geval de admissiale studenten te brengen hetzij in of buiten het curriculum.

Uw commissie acht dit voorstel van belang, maar vindt de formulering 'het werk van verschillende deputaatschappen' te algemeen; het ging in de toelichting van Heystek om het werk van predikanten naar art. 6 KO; vandaar dat dit in het nieuwe voorstel gespecificeerd is. Daarnaast is het ook goed om het werk van geestelijk verzorgers onder de aandacht van niet-admissiale studenten te brengen; de aanduiding 'hetzij in of buiten het curriculum' dekt alle mogelijkheden en kan daarom weggelaten worden.

Uw commissie komt naar aanleiding daarvan tot het volgende

nieuw voorstel 6:

de generale synode verzoekt deputaten toezicht van de TUA bij het college van bestuur te bepleiten het werk van dienaren des Woords naar art. 6 K.O. en geestelijk verzorgers onder de aandacht te brengen van de studenten.

C. van Atten, rapporteur.

BIJLAGE 61

Artikel 166

Rapport van deputaten landelijk kerkelijk bureau

1. Inleiding

De generale synode van 2007 benoemde de volgende deputaten: P.Y. Hut (secretaris), J. Verhoef (penningmeester), A.J. van der Wekken (voorzitter). Namens deputaten buitenlandse zending werd R. Hoogendoorn benoemd als deputaat, namens deputaten diaconaat L. den Butter en namens deputaten evangelisatie B. van Amerongen. Tijdens de verslagperiode was J.G.H. van der Vinne directeur van het bureau tot 1 juni 2009. Vanaf 1 juni 2009 heeft J.G. van den Berg hem opgevolgd als manager.

In de periode van januari 2008 tot de generale synode 2010 hebben deputaten gemiddeld vier keer per jaar in broederlijke saamhorigheid vergaderd. Naast deze deputatenvergaderingen is er diverse malen overleg geweest met enkele andere deputaatschappen. Tevens hebben de voorzitters van de bureauhoudende deputaatschappen elkaar een aantal malen getroffen om over lopende zaken te spreken. Met dankbaarheid mag vastgesteld worden dat deze gesprekken in een open sfeer plaatsvonden.

2. De organisatie

2.1 Organisatie-inrichting

Het Dienstenbureau wordt ruwweg opgedeeld in twee te onderscheiden werkgebieden: enerzijds de bureauhoudende deputaatschappen met hun eigen beleidsmedewerkers die allen werkzaam zijn op hun eigen beleidsterrein, anderzijds de ondersteunende administratieve, secretariële organisatie.

2.2 Personeelsbezetting

In het volgende overzicht is de huidige samenstelling van het personeelsbestand van het Dienstenbureau weergegeven. Het streven van de bureaudirectie en betrokken deputaatschappen is om zoveel mogelijk met fulltime arbeidskrachten te werken, opdat versnippering van de werkzaamheden geminimaliseerd wordt.

Naam:	In dienst sinds	Uit dienst sinds	Betrek- kings- omvang: (uren per week) Vorig rapport	Betrek- kings- omvang: (uren per week) Huidige situatie	Opmerkingen
Berg, J.G. van den	01062009			18,00	
Blankenstijn, M.	01091997		36,00	36,00	
Diermen van ev. Ruizendaal, W.E.	01031981		18,00	18,00	50% W.A.O
Dingemanse, B.	01102002		25,20	18,00	
Drayer, G.	01102002		36,00	36,00	09.00 uur zending 27.00 uur diaconaat
Eikelenboom, G.N.A.	01112009			36,00	
Geurtsen ev. De Roos, K.	25032003		20,00	24,00	
Grootheest van, L.	06062005		36,00	24,00	
Heiningen van, S.H.G.	01012004		36,00	36,00	
Heystek, A.	01012005	30092009	18,00		
Hilbers, A.	01092006		36,00	36,00	

Ingen van, N.A.	17081998		36,00	36,00	
Jansen, H.	01012001	30062007	24,00		
Mulder, M.C.	01052006		21,60	21,60	
Tuit ev. Boone, W.	01051998		16,00	16,00	
Valkenburg ev. Steensma, L.	01092009			16,00	
Vinne van der, J.	01121999	30062009	36,00		
Waard de, J.W.	01082006		14,40	14,40	
Woudstra, W.	17061985		36,00	36,00	
Totaal:			445,20	422,00	

2.3 Overige bureauaangelegenheden

a. Huisvesting

Medio 2008 is het bureau verhuisd naar het nieuwe gebouw van de Pniëlkerk te Veenendaal, waarbij rekening is gehouden met allerlei randvoorwaarden als: zelfstandige entree voor het bureau, gebruik kunnen maken van gezamenlijke ruimtes, voldoende oppervlakte voor het bureau en vergader ruimten, toegang en voorzieningen voor mindervaliden, enz. Deputaten lkb zijn dankbaar voor deze mogelijkheid. Ondertussen wordt de beschikbare ruimte naar volle tevredenheid volledig benut door de eigen medewerkers.

b. Automatisering

Door op een aantal facetten de interne processen van het lkb verregaand te automatiseren, is voorkomen dat er meer arbeidskrachten nodig zijn om de huidige werkzaamheden uit te voeren. Middels een relatiemanagementapplicatie is het eenvoudig mogelijk de financiële stroom van opdrachten uit de kerken te koppelen aan de gemeenten die de betalingen verrichten. Periodiek krijgen alle gemeenten een overzicht van de status van de financiële opdrachten.

c. Innen van bijdragen

Gedurende de afgelopen jaren hebben deputaten zich meermalen de vraag gesteld hoe de bijdragen aan de diverse kashoudende deputaatschappen meer verspreid over het jaar geïnd kunnen worden. In veel gevallen is het zo dat de bijdragen vanuit de kerken pas in de loop van het jaar op gang komen, terwijl de kosten gelijk over het jaar verdeeld zijn. Het ware beter als ook de inkomsten bij de diverse deputaatschappen gelijk over het jaar verdeeld binnen zouden komen. Deputaten LKB willen mede door middel van deze rapportage de generale synode en daarmee de kerken dit punt van zorg onder de aandacht brengen. Deputaten LKB zijn voornemens om vanaf 2011, ter uitvoering van bijlage 37, art. 4-c-6 K.O., reeds in januari de classes te informeren over de nakoming door de kerken van de verplichtingen aan de generale kassen in het voorgaande kalenderjaar.

d. Bureauleiding

Een afvaardiging van deputaten lkb bespreekt regelmatig het functioneren van de directeur/manager van het bureau. Met dankbaarheid mag geconstateerd worden dat op het bureau en daarbuiten waardering is voor de wijze waarop de werkzaamheden uitgevoerd worden. Voor iedere vergadering van deputaten lkb stelt de directeur/manager een managementletter op over het reilen en zeilen van het bureau, zodat deputaten lkb goed inzicht hebben in de werkzaamheden, het personeel en het functioneren van het bureau als geheel.

e. Voorzittersoverleg

In de achterliggende periode zijn de voorzitters van de diverse bureauhoudende deputaatschappen een aantal malen in vergadering bijeen geweest. Doelstelling van deze vorm van overleg is te bespreken of er vanuit het bureau of vanuit de bureauhoudende deputaten zaken zijn die het eigen beleidsterrein overtreffen en daar waar synergie tussen de werkzaamheden van de beleidsmedewerkers aanwezig is, die te benutten. Een van de resultaten is dat hierdoor de coördinatie van de ondersteuning vanuit algemene zaken eenduidiger plaatsvindt. Onderwerpen die tijdens het overleg aan de orde komen zijn: huisvesting, arbeidsvoorwaarden, benoemingen, e.d. Deputaten LKB zien de toegevoegde waarde van deze vorm van overleg en hebben de andere deputaatschappen voorgesteld dit overleg te continueren.

f. Samenwerking TUA

In 2009 is een overeenkomst gesloten tussen de Theologische Universiteit Apeldoorn en deputaten landelijk kerkelijk bureau. In deze overeenkomst is vastgelegd dat dienstverlening op het gebied van salarisadministratie, personeelsadministratie, financiële administratie en aanvullende administratieve diensten door het Dienstenbureau worden uitgevoerd. Hierbij is afgesproken dat de manager van het Dienstenbureau zal zorg dragen voor tijdige managementinformatie aan de algemeen bestuurder van de Universiteit. Na een overgangperiode waarin taken werden overgedragen is vanaf 1 september 2009 de overgang een feit geworden. De samenwerking wordt van beide zijden als prettig en constructief ervaren.

g. Website

De website van onze kerken www.cgk.nl is een medium waarvan veel gebruik wordt gemaakt. Om te bevorderen dat de website actuele informatie biedt, heeft de websitecommissie de site in 2008 technisch omgezet in CMS. Een systeem dat gemakkelijk te bewerken is door meerdere gebruikers.

Dagelijks kan de website door de redactie geactualiseerd worden. De websitecommissie bestaat uit de bureaumedewerkers M. Blankenstijn, G. Drayer en S.H. van Heiningen. Zij komen ad hoc bij elkaar als er praktische of beleidsmatige zaken zijn te bespreken. Desgevraagd doen zij verslag van hun activiteiten aan deputaten lkb.

Een belangrijk item voor de websitecommissie in 2009 en 2010 is de nieuwe opzet van de 'rechterkant' van de CGK-website. Directe aanleiding is de toezegging van een flink bedrag van deputaten RTV, bestemd om de website evangelisatorischer te maken.

Er is in dit kader nauwe samenwerking ontstaan met de beleidsmedewerkers van deputaten evangelisatie. De werkgroep die dit proces begeleidt, wordt gevormd door M. Blankenstijn, M.C. Mulder en J.W. de Waard.

Als laatste moet vermeld dat de websitecommissie onderzoekt of het mogelijk is te werken met een beveiligd gedeelte op de website waar deputaten vergaderstukken kunnen downloaden. Diaconaat neemt hierbij het voortouw. In de tweede helft van 2010 wordt geëvalueerd of dit een verbetering gaat betekenen voor de dienstverlening aan de bureauhoudende deputaatschappen van het Dienstenbureau.

- h. *Centraal rekeningenbeheer*
Deputaten hebben in de afgelopen periode regelmatig gesproken over het vergroten van de efficiency ten aanzien van de geldmiddelen die door het Dienstenbureau worden beheerd. Vanuit het oogpunt van goed rentmeesterschap zijn deputaten sterk voorstander van een gemeenschappelijk rekeningenbeheer. Daarbij verwachten wij dat er met name voordelen zijn te behalen met betrekking tot de te ontvangen rente. Door de gelden centraal te beheren is een kleinere vaste kern aan liquiditeiten benodigd, waardoor een groter deel van de gelden van de kerken tegen een hogere rente is vast te zetten. Daarnaast zien wij voordelen op het gebied van bankkosten en treasury. Deputaten verzoeken de synode onderzoek te mogen doen naar gezamenlijk rekeningenbeheer.

3. Opdrachten van generale synode 2007

3.1 Aanpassen Model arbeidsovereenkomst

Op verzoek van de synode hebben deputaten lkb twee versies van het Model arbeidsovereenkomst opgesteld, de eerste versie voor het lkb, de tweede versie voor kerkenraden. Deze zijn als bijlage 1 en 2 bijgevoegd.

In verband met ontwikkelingen in het arbeidsrecht en wijzigingen in de arbeidsvoorwaarden bij de PKN hebben deputaten lkb bijlage 43 K.O. geactualiseerd en leggen deze ter goedkeuring aan de synode voor. Bij het actualiseren van deze bijlage is gebruikgemaakt van kennis en informatie van de PKN. Voor een aantal zaken wordt verwezen naar deze kerken, omdat het vastleggen van zaken in bijlage 43 al snel zou leiden tot achterhaalde informatie. In bijlage 3 van dit rapport is de complete bijlage 43 opgenomen. Bovenstaande wijzigingen zijn doorgevoerd na overleg met deputaten kerkorde en kerkrecht.

3.2 Pensioenopbouw predikanten in dienst van lkb

Voor predikanten die zijn verbonden aan het landelijk kerkelijk bureau is in 2007 besloten om een formeel dienstverband aan te gaan. Dit houdt onder andere in dat voor hen sociale premies en pensioenpremies worden afgedragen. Dit betekent dat vanaf dat moment pensioen wordt opgebouwd bij een pensioenfonds. Tot eind 2006 is een equivalent van een bepaald aantal leden afgedragen aan deputaten emeritikas.

In de praktijk is de predikant/werknemer lkb vaak eerst een aantal jaren predikant geweest. Ook na de benoeming behoudt hij de eer en de naam van dienaar des Woords. Het ambt van dienaar des Woords is ook voor hem een ambt voor het leven. Op grond van het huidige artikel 13 K.O. heeft hij daarom in geval van emeritaat in principe recht op een uitkering uit de emeritikas.

De generale synode heeft aan deputaten lkb opgedragen in gesprek te gaan met deputaten emeritikas om in het geval waarbij een predikant in dienst komt van het landelijk kerkelijk bureau duidelijkheid te hebben over de rechten op uitkering uit de emeritikas. Doelstelling van dit overleg is een regeling te maken waarbij de uitkering uit het opgebouwde pensioen, vermeerderd met een bijdrage uit de emeritikas evenveel is als een predikant die tot zijn emeritaat gemeentepredikant is gebleven.

Artikel 8 van bijlage 7 (art. 13 K.O.) lijkt hiervoor voldoende bescherming te bieden. Een en ander is door deputaten emeritikas bevestigd.

4. Financiën

4.1 Jaarrekeningen 2007 - 2009

Staat van baten en lasten 2007-2009

	Werkelijk 2007	Werkelijk 2008	Werkelijk 2009	Begroting 2010
Baten:				
Personeelskosten derden	401.290	445.399	458.997	533.750
Huisvestingskosten	47.500	48.500	41.000	44.900
Kantoorbenodigheden	8.250	8.750	6.858	9.000

Kopieerkosten	16.507	18.092	29.902	24.000
Porti	12.632	16.699	17.372	24.000
Overige kosten	8.940	13.747	12.694	13.000
Werkzaamheden / doorberekende uren	183.903	182.045	207.310	211.000
Doorbelasting website	6.000	10.800	8.700	8.000
Afschrijvingen	8.870	7.427	9.300	17.000
Loonadministratie	8.351	9.321	10.173	9.000
Adressenbeheer	11.723	15.522	15.545	18.000
Bijdrage GS	84.500	72.280	74.750	90.000
Koersresultaat effecten	0	- 30.500	17.600	0
Renteopbrengst	12.583	7.500	7.315	5.100
Totaal baten	811.049	831.770	917.516	1.006.750
	Werkelijk 2007	Werkelijk 2008	Werkelijk 2009	Begroting 2010
Lasten:				
Personeelskosten	601.689	639.181	678.894	745.150
Huisvestingskosten	74.627	87.434	65.606	77.500
Kosten adressenbeheer	10.853	11.100	12.653	18.000
Kosten website	6.172	11.449	9.348	8.000
Kantoorbenodigdheden	16.470	17.558	12.318	18.500
Kopieerkosten	23.799	16.733	31.393	36.000
Porti	16.517	18.877	19.832	35.000
Overige kosten	25.615	30.996	35.689	37.600
Afschrijvingen	28.729	28.152	33.439	31.000
Totaal lasten	804.471	861.480	899.172	1.006.750
Batig/nadelig saldo	6.578	- 29.710	18.344	0

4.2 Begroting 2011 - 2013

De opzet van de begroting is al een aantal jaren zodanig dat wordt uitgegaan van één administratieve eenheid. Dit betekent dat alle facilitaire kosten die in verband staan met de deputaatschappen die vertegenwoordigd zijn op het Dienstenbureau in deze begroting zijn opgenomen.

De deputaatschappen behoeven nu niet meer afzonderlijk hun facilitaire kosten te begroten die in verband staan met het aanhouden van hun bureau en de kosten van hun medewerkers. De begroting voorziet er in dat de betreffende penningmeester in één oogopslag zijn facilitaire kosten kan aflezen. Voor deze methode is gekozen om meer vat te krijgen op de totale kosten van het Dienstenbureau als geheel. De formatie en de daarmee gemoeide kosten komen hierdoor beter in zicht met als gevolg dat de onderlinge afstemming van de werkzaamheden en de doorbelasting van de kosten beter tot hun recht kunnen komen. Daarnaast wordt bereikt dat efficiënter met de verbruiksartikelen omgegaan wordt.

Staat van baten en lasten

	Begroting 2010	Begroting 2011	Begroting 2012	Begroting 2013
Baten:				
Personeelskosten derden	533.750	527.000	548.000	569.000
Huisvestingskosten	44.900	46.000	45.000	43.000
Kantoorbenodigdheden	9.000	9.000	9.000	9.000
Kopieerkosten	24.000	24.000	24.000	24.000
Porti	24.000	20.000	20.000	20.000

Overige kosten	13.000	14.000	14.000	14.000
Werkzaamheden / doorberekende uren	211.000	217.000	224.000	230.000
Doorbelasting website	8.000	10.000	10.000	10.000
Afschrijvingen	17.000	12.000	12.000	12.000
Loonadministratie	9.000	10.000	10.000	10.000
Adressenbeheer	18.000	17.000	17.000	17.000
Bijdrage GS	90.000	77.000	77.000	93.000
Renteopbrengst	5.100	5.000	5.000	5.000
Totaal baten	1.006.750	988.000	1.015.000	1.056.000

	Begroting 2010	Begroting 2011	Begroting 2012	Begroting 2013
Lasten:				
Personeelskosten	745.150	750.000	778.000	807.000
Huisvestingskosten	77.500	71.000	70.000	68.000
Kosten adressenbeheer	18.000	17.000	17.000	17.000
Kosten website	8.000	10.000	10.000	10.000
Kantoorbenodigdheden	18.500	18.000	18.000	18.000
Kopieerkosten	36.000	27.000	27.000	32.000
Porti	35.000	21.000	21.000	30.000
Overige kosten	37.600	40.000	40.000	40.000
Afschrijvingen	31.000	34.000	34.000	34.000
Totaal lasten	1.006.750	988.000	1.015.000	1.056.000
Batig/nadelig saldo	0	0	0	0

Toelichting op de begroting

Bij de begroting van 2011 en volgende jaren is de opstelling van 2010 zoals die aan de vorige generale synode is voorgelegd als vergelijking opgenomen. De meeste posten wijken nauwelijks af. Een expliciete toelichting is o.i. dan ook niet noodzakelijk. Wel is er een algemene opmerking te maken:

1. de begroting 2010 ligt in totaliteit circa € 19.000 hoger (d.i. 2%) dan de begroting 2011. De begroting 2010 is begin 2007 opgesteld (t.b.v. GS 2007) en daarom niet meer geheel actueel. De efficiencymaatregelen die in het verleden zijn ingezet, worden hierin zichtbaar.

Bij het samenstellen van de begroting is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

1. de prijsontwikkeling zoals is voorgesteld door deputaten financiële zaken;
2. dat in de kalenderjaren 2010 en 2013 de generale synode vergadert;
3. dat de hoedanigheid van het bureau geen wijziging ondergaat.

4.3 Omvang eigen vermogen

In de jaarrekening 2009 is het 'Benodigd eigen vermogen' als volgt becijferd:

Personeelskosten	€	156.000
Huisvestingskosten	€	33.000
Overige algemene kosten	€	26.500
Totale kosten	€	215.500

Het eigen vermogen dient als buffer voor het geval van stagnatie in de inkomsten. Anders gezegd: het eigen vermogen dient als dekking voor een deel van de directe personeels-, huisvesting- en algemene kosten. Er wordt geen vermogen aangehouden voor kosten die krachtens huidige afspraken één op één worden doorbelast aan andere deputaatschappen, omdat voor deze kosten reeds vermogen dient te worden aangehouden bij die andere deputaatschappen. Sinds 2001 werken deputaten lkb met deze norm.

Per 31 december **2009** bedroeg het eigen vermogen € 210.000. Door deputaten lkb wordt het eigen vermogen per 31 december 2009 dan ook toereikend geacht om te voldoen aan de richtlijnen die door de GS worden gesteld.

Gegeven onze sluitende begroting 2010 verwachten wij dat het eigen vermogen per 31 december 2010 op het niveau zal liggen van 2009.

4.4 Huidig beleid /nieuw beleid

Het huidige beleid van het Dienstenbureau ondergaat naar verwachting in de komende jaren geen wijziging wat betreft de werkwijze.

5. Rooster van aftreden deputaatschap

Het rooster van aftreden is door deputaten als volgt vastgesteld:

2010: br. J. Verhoef
2010: br. L. den Butter
2013: br. A.J. van der Wekken

2013: br. R. Hoogendoorn
 2016: br. P.Y. Hut
 2016: br. B. van Amerongen

Voor het vervullen van de vacature van br. Verhoef doen deputaten lkb in een afzonderlijk schrijven een voordracht bij het moderamen van de synode. Voor de vacature van br. Den Butter wordt door deputaten diaconaat een voordracht gedaan.

6. Voorstellen

Deputaten lkb stellen u voor het volgende te besluiten:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en opnieuw deputaten te benoemen;
2. deputaten lkb op te dragen te onderzoeken of het beheer van alle geldmiddelen te optimaliseren is door middel van centraal rekeningbeheer en daartoe voorstellen te doen aan de volgende GS.
3. het model arbeidsovereenkomst voor lkb goed te keuren (volgens bijlage 1);
4. het model arbeidsovereenkomst voor kerkenraden goed te keuren (volgens bijlage 2)
5. bijlage 43 K.O. goed te keuren (volgens bijlage 3);

Namens deputaten landelijk kerkelijk bureau:
 A.J. van der Wekken (voorzitter)
 P.Y. Hut (secretaris)

Bijlage 1

Model arbeidsovereenkomst lkb

De Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, ten deze vertegenwoordigd door haar deputaten (lkb), hierna te noemen 'werkgever', namens wie handelen en, voorzitter en secretaris van voornoemde deputaten, woonplaats kiezend aan het adres van het, en

de heer /mevrouw (naam en voornamen)
 geboren te (plaats)
 op (datum)
 wonende te (woonplaats)
 (adres)

hierna te noemen 'werknemer',

verklaren een arbeidsovereenkomst te hebben aangegaan onder de volgende voorwaarden:

- Art. 1.** De werknemer treedt in dienst met ingang van in de functie van
- Art. 2.** De werknemer vervult zijn functie onder leiding van deputaten lkb.
 Of: De werknemer vervult zijn functie onder leiding van deputaten, waarvan voorzitter en secretaris deze overeenkomst eveneens ondertekenen.
 De werknemer verklaart zich bereid om op basis van daartoe dienend onderling bureau-overleg, dan wel op aanwijzing door of namens deputaten onder leiding van wie hij zijn functie vervult tijdelijk arbeid te verrichten ten behoeve en onder leiding van een ander deputaatschap, indien dit mogelijk is en daaraan aldaar behoefte bestaat.
 De werknemer vervult zijn functie vanuit in het werkgebied
- Art. 3.** De werknemer is aangesteld in volledig dienstverband / voor ... uren per week.
- Art. 4.** De werknemer werkt ... uur per dag en heeft aanspraak op ... compensatie-uren per jaar, op te nemen in overleg met de werkgever.
- Art. 5.** De eerste... (aantal) weken/maanden van het dienstverband gelden als proeftijd overeenkomstig de voorschriften van boek 7 artikel 652 en 676 van het BW.
 Gedurende de proeftijd kan ieder der partijen de arbeidsovereenkomst met onmiddellijke ingang en zonder opgave van redenen beëindigen.
- Art. 6.** Een volledige dienstbetrekking omvat 36,00 uur per week. De arbeidsduur bedraagt voor de werknemer.....(aantal) uur per week. De werknemer verricht de bedongen werkzaamheden van maandag tot en met vrijdag dagelijks van Uur 's morgens tot..... uur (tijdstip) 's avonds. De lunchpauze is tussen... en ... uur (tijdstip).
- Art. 7.** De werknemer wordt gesalarieerd volgens de geldende uitvoeringsregeling van de PKN, zoals deze salarisregeling thans luidt of nadien zal worden gewijzigd, volgens dienstjaren in salarisgroep ... , zodat bij de aanvang van het dienstverband het salarisbruto per maand bedraagt. De eerstvolgende periodieke verhoging wordt steeds toegekend per
- Art. 8.** Het aantal vakantie- en vergrijzingsdagen bij de aanvang van het dienstverband bedraagt uur.
- Art. 9.** De werknemer is wel / niet verplicht te verhuizen naar de plaats van tewerkstelling c.q. het werkgebied.

- Art. 10.** In geval van nevenwerkzaamheden dient werknemer goedkeuring te vragen aan werkgever.
- Art. 11.** Op deze arbeidsovereenkomst is de rechtspositieregeling, omvattende de Algemene Bepalingen (zoals opgenomen in bijlage 43 K.O.) van toepassing.
- Art. 12.** Het dienstverband kan door ieder der partijen per aangetekende brief en onder opgave van redenen worden opgezegd met inachtneming van de wettelijke opzegtermijn. De opzegtermijn gaat in op de eerste dag van de kalendermaand volgend op de opzegging. Het dienstverband kan tevens eindigen met wederzijds goedvinden op een door de werknemer en werkgever overeengekomen tijdstip.
- Art. 13.** De werkgever en de werknemer verklaren hierbij met deze voorwaarden bekend te zijn en daarmee akkoord te gaan.
- Art. 14.** De werknemer verklaart een exemplaar van de Algemene Bepalingen en de daarbij behorende uitvoeringsregelingen te hebben ontvangen.
- Art. 15.** Overige bepalingen:
Aldus overeengekomen en in tweevoud / drievoud opgemaakt op
- De werkgever:..., voorzitter: De werknemer
en....., secretaris
van deputaten lkb
- Deputaten.....
Vertegenwoordigd door....., voorzitter
en....., secretaris

Bijlage 2

Model arbeidsovereenkomst kerkenraden

De Raad van de Christelijke Gereformeerde Kerk te, namens wie handelen en, preses en scriba van voornoemde Raad, hierna te noemen 'werkgever', en

de heer /mevrouw (naam en voornamen)
geboren te (plaats)
op (datum)
wonende te..... (woonplaats)
..... (adres)

hierna te noemen 'werknemer',
verklaren een arbeidsovereenkomst te hebben aangegaan onder de volgende voorwaarden:

- Art. 1.** De werknemer treedt in dienst met ingang van in de functie van
- Art. 2.** De werknemer vervult zijn functie onder leiding van de Christelijke Gereformeerde Kerk te
De werknemer vervult zijn functie vanuit in het werkgebied
- Art. 3.** De werknemer is aangesteld in volledig dienstverband / voor ... uren per week.
- Art. 4.** De werknemer werkt ... uur per dag en heeft aanspraak op ... compensatieuren per jaar, op te nemen in overleg met de werkgever.
- Art. 5.** De eerste... (aantal) weken/maanden van het dienstverband gelden als proeftijd overeenkomstig de voorschriften van boek 7 artikel 652 en 676 van het BW.
Gedurende de proeftijd kan ieder der partijen de arbeidsovereenkomst met onmiddellijke ingang en zonder opgave van redenen beëindigen.
- Art. 6.** Een volledige dienstbetrekking omvat 36,00 uur per week. De arbeidsduur bedraagt voor de werknemer.....(aantal) uur per week. De werknemer verricht de bedongen werkzaamheden van maandag tot en met vrijdag dagelijks van Uur 's morgens tot..... uur (tijdstip) 's avonds. De lunchpauze is tussen... en ... uur (tijdstip).
- Art. 7.** De werknemer wordt gesalarieerd volgens de geldende uitvoeringsregeling van de PKN, zoals deze salarisregeling thans luidt of nadien zal worden gewijzigd, volgens dienstjaren in salarisgroep ... , zodat bij de aanvang van het dienstverband het salaris €.bruto per maand bedraagt. De eerstvolgende periodieke verhoging wordt steeds toegekend per
- Art. 8.** Het aantal vakantie- en vergrijzingsdagen bij de aanvang van het dienstverband bedraagt uur.

- Art. 9.** De werknemer is wel / niet verplicht te verhuizen naar de plaats van tewerkstelling c.q. het werkgebied.
- Art. 10.** In geval van nevenwerkzaamheden dient werknemer goedkeuring te vragen aan werkgever.
- Art. 11.** Op deze arbeidsovereenkomst is de rechtspositieregeling, omvattende de Algemene Bepalingen (zoals opgenomen in bijlage 43 K.O.) van toepassing.
- Art. 12.** Het dienstverband kan door ieder der partijen per aangetekende brief en onder opgave van redenen worden opgezegd met inachtneming van de wettelijke opzegtermijn. De opzegtermijn gaat in op de eerste dag van de kalendermaand volgend op de opzegging. Het dienstverband kan tevens eindigen met wederzijds goedvinden op een door de werknemer en werkgever overeengekomen tijdstip.
- Art. 13.** De werkgever en de werknemer verklaren hierbij met deze voorwaarden bekend te zijn en daarmee akkoord te gaan.
- Art. 14.** De werknemer verklaart een exemplaar van de Algemene Bepalingen en de daarbij behorende uitvoeringsregelingen te hebben ontvangen.
- Art. 15.** Grondslag en geheimhouding:
De werknemer verklaart zich in zijn werk trouw te zullen houden aan de Heilige Schrift, de belijdenis der kerken en de geldende kerkorde.
De werknemer neemt tijdens de duur en na het beëindigen van deze overeenkomst strikte geheimhouding in acht van alles wat hem omtrent de werkgever zowel als van de gerelateerde stichtingen of kerken op welke wijze dan ook bekend is geworden en waaromtrent hem geheimhouding is opgelegd of waarvan hij het vertrouwelijke karakter redelijkerwijs kan vermoeden.
- Art. 16.** Overige bepalingen:
Aldus overeengekomen en in tweevoud / drievoud opgemaakt op
- De werkgever: De werknemer
- De Christelijke Gereformeerde kerk te.....,
Vertegenwoordigd door....., preses
en....., scriba

Bijlage 3

Bijlage 43 K.O.

Rechtspositieregeling van niet-ambtelijke medewerkers van deputaatschappen als bedoeld in artikel 84 lid 3a K.O. Deze regeling kan tevens dienen als richtlijn voor medewerkers in dienst van een plaatselijke Christelijke Gereformeerde Kerk.

(noot: Waar in de regeling de mannelijke persoonsvorm wordt gebruikt dient in voorkomende gevallen de vrouwelijke persoonsvorm te worden gelezen.)

Algemene bepalingen

- Art. 1.**
1. Deze algemene bepalingen zijn van toepassing op de arbeidsovereenkomst tussen (de hierna aangeduide) werkgever en werknemer. Deze vormen geen reglement als bedoeld in artikel 7: 613 van het Burgerlijk Wetboek.
 2. Voor de volgende uitvoeringsregelingen worden de binnen de PKN geldende regelingen gevolgd: salarisschalen, salarissen, vakantie- en leeftijdsdagen en vergoedingen.

Bepalingen inzake de arbeidsovereenkomst

- Art. 2.** Werkgever: (1) de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, ten deze vertegenwoordigd door haar deputaten landelijk kerkelijk bureau, dan wel (2) de raad van de Christelijke Gereformeerde Kerk te
- Art. 3.**
1. Werknemer: (1) het belijdend lid van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland aan wie, als kerkelijk werker in de zin van artikel 3 sub 8 van de Kerkorde, door werkgever een schriftelijke bijzondere opdracht is verstrekt, dan wel (2) de in Nederland woonachtige medewerker voor het verrichten van niet-ambtelijk kerkelijk werk met wie een arbeidsovereenkomst in de zin van het Burgerlijk Wetboek is aangegaan en die zijn functie zal vervullen onder leiding van de directeur van het lkb resp. deputaten van de Christelijke Gereformeerde Kerken, op wier terrein hij werkt.
 2. Voor werving en selectie van eenwerknemer (2) wordt zorg gedragen door deputaten onder leiding van wie de werknemer zijn functie zal gaan vervullen. Indien dat niet deputaten lkb zijn, zullen zij daarvoor met deputaten lkb in contact treden en een bindende voordracht doen voor de benoeming.

3. De arbeidsovereenkomst met een werknemer (2) wordt ondertekend door werkgever (1) en werknemer en eveneens door deputaten onder leiding van wie de werknemer zijn functie zal gaan vervullen. Deputaten worden vertegenwoordigd door voorzitter en secretaris.

Art. 4. Salaris: Het tussen werkgever en werknemer overeengekomen brutosalaris per maand, exclusief vakantietoeslag, eventuele toelagen en kostenvergoedingen. De inschaling van werknemer (2) geschiedt bij aanstelling en bij wijziging hierin tijdens het dienstverband door deputaten onder leiding van wie hij zijn functie vervult na overleg met deputaten lkb en wordt schriftelijk te hunner kennis gebracht.

Art. 5. Werkgebied (indien aangewezen): het door de Christelijke Gereformeerde Kerk te dan wel door deputaten onder leiding van wie werknemer (2) zijn functie zal gaan vervullen daarvoor aangewezen gebied.

Art. 6. Uitvoeringsregelingen, waarnaar wordt verwezen, vormen een geheel met de 'algemene bepalingen'.

Art. 7. 1. De arbeidsovereenkomst wordt uitsluitend schriftelijk aangegaan en gewijzigd.
2. Elke binnen deze rechtspositieregeling vallende wijziging in de arbeidsovereenkomst of in salaris van werknemer (2) geschiedt door deputaten onder leiding van wie hij zijn functie vervult, na overleg met deputaten lkb en wordt schriftelijk ter kennis gebracht van deputaten lkb.

Art. 8. In de arbeidsovereenkomst zal worden vermeld:

- a. de naam en de vestigingsplaats van werkgever (2) dan wel de naam van deputaten lkb en indien van toepassing de naam van het deputaatschap onder leiding waarvan hij zijn functie vervult alsmede de naam van degenen die bevoegd zijn deze instanties te vertegenwoordigen;
- b. de naam, voornamen, geboorteplaats en -datum van de werknemer, alsmede de functie waarin hij is aangesteld;
- c. het adres van waaruit en het werkgebied (indien aangewezen) waarbinnen de werkzaamheden worden verricht;
- d. voor werknemer (2) de bepaling, dat deze zich bereid verklaart om tijdelijk arbeid te verrichten voor een ander deputaatschap;
- e. de verplichting tot verhuizing of de ontheffing daarvan;
- f. de datum van het aangaan van de arbeidsovereenkomst en de datum van de aanvang van de werkzaamheden;
- g. de duur van de overeenkomst, aangegaan voor onbepaalde tijd dan wel voor bepaalde tijd, al dan niet met een proeftijd;
- h. de arbeidsduur;
- i. het aanvangssalaris en de salarisschaal onder aanduiding van de uitvoeringsregeling van de PKN;
- j. de datum van de eerstvolgende periodieke verhoging;
- k. het aantal vakantiedagen en vergrijzingsdagen per jaar, conform uitvoeringsregeling van de PKN
- l. eventuele bepalingen, regelingen, afspraken en verplichtingen die van toepassing zijn;
- m. de wederzijds in acht te nemen opzegtermijn;
- n. de verklaring van werkgever en werknemer met de inhoud bekend te zijn en daarmee akkoord te gaan;
- o. de verklaring van de werknemer een exemplaar van de Algemene Bepalingen en de daarbij behorende uitvoeringsregelingen te hebben ontvangen.

Verplichtingen van de werknemer

Art. 9. 1. De werknemer is verplicht tot geheimhouding van hetgeen hem uit hoofde van zijn functie ter kennis is gekomen, voor zover die verplichting uit de aard der zaak volgt dan wel hem uitdrukkelijk is opgelegd. Deze verplichting geldt ook onbepaald na beëindiging van het dienstverband.

2. De in lid 1 bedoelde verplichting bestaat niet tegenover hen die delen in de verantwoordelijkheid voor een goede vervulling van de functie van de werknemer, noch ook tegenover hen wier medewerking tot die vervulling noodzakelijk is te achten, indien en voor zover dezen zelf tot geheimhouding verplicht zijn of zich daartoe dienen te verplichten.

3. De werknemer is verplicht alle in zijn functie ontvangen gelden en giften van welke aard ook zorgvuldig te beheren, te administreren en hiervan rekening en verantwoording af te leggen bij zijn werkgever.

4. Maandelijks zal de werknemer ten behoeve van de werkgever een schriftelijk verslag maken van de verrichte werkzaamheden, tenzij hij hiervan nadrukkelijk is vrijgesteld.

- Art. 10.** De medewerker is gehouden de werkgever schriftelijk in kennis te stellen van het voornemen nevenwerkzaamheden te gaan verrichten en van uitbreiding van bestaande werkzaamheden. Indien deze werkzaamheden of de uitbreiding daarvan als strijdig met of schadelijk voor de vervulling van de functie kunnen worden beschouwd, dient de werkgever de medewerker binnen twee maanden na verzending van bedoelde kennisgeving schriftelijk onder opgave van redenen mede te delen dat het verrichten van deze werkzaamheden, of uitbreiding daarvan niet is geoorloofd.
- Voordat de werkgever een beslissing neemt tot het niet toestaan van het verrichten van nevenwerkzaamheden of tot het uitbreiden daarvan, is hij verplicht de medewerker te horen. Indien door de werkgever niet binnen twee weken na het horen antwoord wordt gegeven op bedoelde kennisgeving, wordt de goedkeuring geacht te zijn verleend. Een verleende toestemming kan te allen tijde door de werkgever worden ingetrokken, wanneer naar zijn oordeel en gehoord de medewerker, het belang van de werkzaamheden zulks vereist.
- Art. 11.** Indien de werknemer verhinderd is, wegens arbeidsongeschiktheid in de zin van de Ziektewet of wegens een andere oorzaak zijn werkzaamheden te verrichten, is hij verplicht daarvan onder opgave van redenen zo spoedig mogelijk mededeling te doen of te laten doen aan de werkgever op een door de werkgever te bepalen wijze. Zodra het tijdstip bekend is waarop hervatting van de werkzaamheden mogelijk zal zijn dient hij de werkgever daarvan in kennis te stellen.
- Art. 12.**
1. De werknemer is verplicht te wonen in of nabij de plaats van tewerkstelling of in het werkgebied indien zo'n werkgebied is aangewezen. Aan de werknemer kan, al dan niet op eigen verzoek, schriftelijk ontheffing worden verleend van de genoemde verplichting. Een verleende ontheffing kan - na overleg met de werknemer en met inachtneming van een redelijke termijn - worden ingetrokken wanneer blijkt dat het belang van het werk en een goede uitoefening van de functie zulks vereisen.
 2. De werknemer (2) is gehouden op basis van daartoe dienend onderling bureau-overleg, dan wel op aanwijzing door of namens deputaten onder leiding van wie hij zijn functie vervult, tijdelijk arbeid te verrichten ten behoeve en onder leiding van een ander deputaatschap, indien dit mogelijk is en daaraan aldaar behoefte bestaat.
- Art. 13.** De werknemer is verplicht die studies te volgen die voor het vervullen van de functie noodzakelijk worden geacht en die als zodanig na overleg tussen werkgever en werknemer worden aangewezen.
- De hieraan verbonden kosten komen volledig voor rekening van de werkgever. Indien de medewerker op eigen initiatief vertrekt geldt de volgende regeling van terugbetalen:
- Beëindiging van het dienstverband:
- binnen 1 jaar 100 %;
 - binnen 2 jaar maar na 1 jaar 66,66 %;
 - binnen 3 jaar maar na 2 jaar 33,33 %;
 - na 3 jaar geen terugvordering meer.
- De verrekening zal zo mogelijk met de eindafrekening plaatsvinden. Indien (volledige) verrekening niet mogelijk is, dient de werknemer het verschuldigde bedrag binnen twee maanden na het einde van het dienstverband te voldoen.
- Voor het voor bedoelde studies volgen van lessen en het afleggen van examens tijdens de werktijd wordt verlof verleend met behoud van salaris. Het buiten werktijd volgen van de lessen en het afleggen van examens kan niet worden aangemerkt als te compenseren overwerk.
- Verplichtingen van de werkgever**
- Art. 14.**
1. De werkgever is verplicht om de werknemer in staat te (doen) stellen de overeengekomen werkzaamheden naar diens beste vermogen te verrichten en daarbij aanwijzingen te (doen) geven met inachtneming van de eisen van de functie en al datgene te doen en na te laten wat een goed werkgever in gelijke omstandigheden behoort te doen en na te laten.
 2. De werkgever is verplicht tot geheimhouding van hetgeen hem met betrekking tot de persoon van de werknemer in zijn kwaliteit van werkgever bekend is, tenzij de werknemer tot het verstrekken van op zijn persoon betrekking hebbende gegevens toestemming geeft. Deze verplichting geldt ook onbepaald na beëindiging van het dienstverband.
 3. Het onder lid 2 gestelde geldt eveneens voor deputaten onder leiding van wie de werknemer zijn functie vervult.
- Art. 15.**
1. De aanspraken op pensioen zijn gelijk aan die welke kunnen worden ontleend aan het van toepassing zijnde pensioenreglement van het Pensioenfonds voor de Gezondheid, Geestelijke en Maatschappelijke Belangen (PGGM) te Zeist.
 2. De pensioenpremie bestaat uit twee delen het ouderdomspensioen en het arbeidsongeschiktheidspensioen. De PGGM stelt de premie vast. Op basis van deze premie berekent de PKN de premie die door de werkgever betaald wordt. Deze aanwijzing wordt gevolgd.

Salariëring

- Art. 16.**
1. Het salaris van de werknemer wordt vastgesteld volgens de richtlijnen van de PKN.
 2. Een wijziging in het salaris wordt de werknemer terstond gespecificeerd en schriftelijk medegedeeld.
 3. De werknemer dient uiterlijk twee dagen voor het einde van de kalendermaand over zijn salaris te kunnen beschikken.
 4. Geen salaris noch enige vergoeding is verschuldigd over de tijd gedurende welke de werknemer in strijd met zijn verplichtingen opzettelijk nalaat zijn werkzaamheden te verrichten. Dit wordt de werknemer binnen een redelijke termijn schriftelijk en gemotiveerd medegedeeld.
 5. De werknemer die wegens ziekte verhinderd is zijn werkzaamheden te verrichten geniet, te rekenen vanaf de eerste ziektedag, het eerste jaar 100% en het tweede jaar 70% van zijn laatstgenoten salaris.
 6. Een werknemer die aanspraak heeft op een uitkering op grond van lid 5 van dit artikel, is verplicht om alle uitkeringen waarop hij in verband met zijn arbeidsongeschiktheid aanspraak heeft krachtens enigerlei wettelijke regeling of een door of namens een werkgever afgesloten verzekering, over te dragen op de werkgever.
- Art. 17.**
1. De werknemer heeft recht op vakantietoeslag voor iedere maand of ieder deel van de maand waarvoor hij salaris heeft genoten.
 2. De vakantietoeslag bedraagt per kalendermaand 8% van het bedrag dat de werknemer in die maand aan salaris heeft genoten; de uitbetaling vindt achteraf plaats over de periode juni tot en met mei.
 3. Bij een 12,5-jarig dienstverband ontvangt de werknemer een bruto jubileumgratificatie ter grootte van een halve maand salaris; deze uitkering is niet belastingvrij. Bij een 25-jarig, resp. 40-jarig dienstverband ontvangt de werknemer een gratificatie ter grootte van een netto maandsalaris.
 4. Werknemers werkzaam in deeltijd ontvangen de in het vorige lid genoemde gratificatie naar rato van het op de dag van het jubileum geldende deeltijdpercentage.

Arbeidsduur

- Art. 18.**
1. De arbeidsduur bedraagt gemiddeld 36 uur per week; de vaststelling van de feitelijke duur van de wekelijkse arbeidstijd en het toekennen en opnemen van compensatiesuren vindt plaats in overleg met de werkgever.
 2. Indien de werkgever het noodzakelijk oordeelt dat aan de werknemer werkzaamheden worden opgedragen die meer tijd vergen dan de overeengekomen arbeidsduur dan wordt nimmer in geld een compenserende beloning toegekend. De meer gewerkte tijd kan uitsluitend met vrije tijd worden vereffend.

Buitengewoon verlof

- Art. 19.**
1. Tenzij de te verrichten werkzaamheden zich naar het oordeel van de werkgever daartegen verzetten, heeft de werknemer recht op buitengewoon verlof met behoud van salaris in de hierna volgende gevallen:
 - a. voor de uitoefening van het kiesrecht en het voldoen aan een wettelijke verplichting, voor zover dit niet in vrije tijd kan geschieden en omzetting van dienst niet mogelijk is;
 - b. bij zijn verhuizing: 2 dagen per kalenderjaar;
 - c. bij zijn ondertrouw: 1 dag;
 - d. bij zijn huwelijk: 4 dagen;
 - e. tot het bijwonen van een huwelijk van kinderen, ouders, broers, zusters, zwagers of schoonzusters: 1 dag;
 - f. bij ernstige ziekte van echtgenoot, echtgenote, ouders, kinderen: voor een duur ter beoordeling door de werkgever;
 - g. bij overlijden van bloed- of aanverwanten:
 - 4 dagen bij het overlijden van de onder f bedoelde personen;
 - 2 dagen bij het overlijden van broers, zusters, zwagers of schoonzusters;
 - h. Is de werknemer evenwel belast met de regeling van de begrafenis en/of nalatenschap dan worden ten hoogste 4 dagen verleend;
 - i. bij bevalling van zijn echtgenote: 2 dagen;
 - j. bij het 25- of 40-jarig dienstjubileum: 1 dag;
 - k. bij het 25- of 40-jarig huwelijksjubileum van de werknemer en het 25-, 40-, 50- en 60-jarig huwelijksjubileum van zijn (schoon)ouders: 1 dag.
 2. De werkgever is gehouden een afwijzing van een verzoek om buitengewoon verlof schriftelijk en gemotiveerd aan de werknemer mee te delen.

Einde van de arbeidsovereenkomst

- Art. 20.**
1. Het dienstverband eindigt:
 - a. met wederzijds goedvinden op het door de werkgever en werknemer overeengekomen tijdstip;
 - b. door het verstrijken van de termijn waarvoor de arbeidsovereenkomst is aangegaan;
 - c. door opzegging door werkgever of werknemer met inachtneming van de wettelijke opzegtermijn;
 - d. door eenzijdige beëindiging tijdens de proeftijd als bedoeld in artikel 7: 652/676 van het Burgerlijk Wetboek;
 - e. door ontslag op staande voet wegens dringende redenen voor werkgever of werknemer volgens de bepalingen van artikel 7: 678 van het Burgerlijk Wetboek;
 - f. met de eerste dag van de maand waarin de werknemer pensioengerechtigde leeftijd bereikt.
 - g. door overlijden van de werknemer;
 - h. door ontbinding door de rechter op grond van artikel 7: 685 of 7: 686 van het Burgerlijk Wetboek vanwege gewichtige redenen dan wel vanwege wanprestatie.
 2. Opzegging dient schriftelijk en onder opgave van redenen te geschieden; de opzegtermijn gaat in op de eerste dag van de kalendermaand volgend op die van de opzegging.

Wijziging rechtspositieregeling

- Art. 21.** Deputaten landelijk kerkelijk bureau zijn gemachtigd om wijzigingen aan te brengen in de bedragen, percentages en aantallen voorkomend in de Algemene bepalingen en de daarbij behorende uitvoeringsregelingen indien deze wijzigingen vallen binnen het kader van de voor de vaststelling geldende algemene criteria respectievelijk voorstellen te doen aan de generale synode omtrent aanpassingen waartoe zij niet gemachtigd zijn.

BIJLAGE 62 Artikel 166

Rapport 8 van commissie 6 inzake het rapport deputaten landelijk kerkelijk bureau

Wederom bereikte uw commissie een inzichtelijk en compact rapport van deputaten. Bespreking binnen uw commissie leidde tot enkele vragen welke per e-mail met deputaten zijn afgehandeld.

Het viel uw commissie op dat de personeelskosten derden tussen 2006 en 2010 sterk zijn opgelopen. Deels wordt dat veroorzaakt door de jaarlijkse CAO-loonrondes. Een groter deel van de stijging komt door de geleidelijke invoering van een dertiende maand. Hierdoor stegen deze kosten in 2006 (1,6%), 2007 (2,8%), 2008 (4,0%), 2009 (5,4%) en 2010 (8,3%). De begrote stijging over de komende drie jaar (3-5%) is realistisch gezien de verwachte inflatie en periodieke verhogingen.

De kredietcrisis heeft een deel van de beleggingen van deputaten geraakt. Inmiddels is het beleggingsfonds verkocht tegen 84,5% van de aanschafwaarde waarbij een substantieel deel van het in 2009 geleden koerverlies is goedge maakt

In bijlage 3, Bijlage 43 K.O., Art. 15. 2. dient in de derde zin PKN te worden vervangen door LKB.

Inzake doelmatigheid:

- het takenpakket van dit deputaatschap is nauwelijks aan verandering onderhevig. Ook de komende periode worden er geen grote veranderingen voorzien;
- het aantal deputaten is minimaal doch voldoende. Het voorzittersoverleg met evangelisatie, diaconaat en zending voorziet in de behoefte;
- het deputaatschap is wellicht voor de meesten onzichtbaar, echter het Dienstenbureau dat wordt aangestuurd is genoegzaam in onze kerken bekend;
- dit deputaatschap zal blijven bestaan zolang het Dienstenbureau bestaat. Een organisatorische wijziging wordt niet voorzien.

Uw commissie stelt u voor het navolgende te besluiten:

1. de handelingen van deputaten onder dankzegging goed te keuren;
2. deputaten op te dragen te onderzoeken of het beheer van alle geldmiddelen is te optimaliseren door middel van centraal rekeningbeheer. Indien zulks het geval blijkt, kan dat in de komende GS-periode 2011-2013 reeds worden ingevoerd met rapportage aan de volgende generale synode;
3. het Model arbeidsovereenkomst voor LKB (Bijlage 1 bij rapport deputaten lkb) goed te keuren;
4. het Model arbeidsovereenkomst voor kerkenraden (Bijlage 2) goed te keuren;
5. bijlage 43 K.O. goed te keuren waarbij in art. 15.2 PKN dient te worden vervangen door lkb;
6. opnieuw deputaten te benoemen.

J. Mauritz, rapporteur.

BIJLAGE 63
Artikel 169

Rapport van deputaten kerkelijke archieven

1. Opdracht

De generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken Sliedrecht Beth-El 2007 besloot ten aanzien van deputaten kerkelijke archieven:

- a. alle deputaatschappen op te dragen hun archiefstukken die betrekking hebben op hun activiteiten, verricht in de periode voor de generale synode van 2001, zo spoedig mogelijk doch uiterlijk 1 september 2009 aan het synodale archief over te dragen;
- b. de scribae van opgeheven deputaatschappen op te dragen hun archief zo spoedig mogelijk doch uiterlijk 1 september 2009 over te dragen aan het synodale archief;
- c. deputaten op te dragen archivarissen van classes en particuliere synodes verder toe te rusten zodat zij hun archieven conform het reglement (bijlage 58 K.O.) beheren.

2. Deputaten

De synode benoemde als deputaten kerkelijke archieven de volgende broeders en zuster:

- drs. R.W.J. Soeters, Amersfoort, voorzitter;
- mevr. drs. C.Th. Boerke, Apeldoorn, secretaris;
- F. van der Hart, Krimpen aan den IJssel, archivaris voor de stukken van 1980 tot heden;
- mr. C.J. van Heel, Hattem, archivaris voor de stukken vóór 1980;
- L. van Beveren, Noord-Scharwoude;
- drs. A.A. van der Houwen, Rozenburg;
- ds. H.J.Th. Velema, Hoogeveen.

Br. Van Beveren fungeert als penningmeester en onderhoudt de contacten met de quaestor van de generale synode. Zr. Boerke heeft zitting in de Raad van Advies van de Stichting Kerkelijk Kunstbezit in Nederland (SKKN). Br. Soeters participeert in de Stichting Protestantse Kerkelijke Kunst (SPKK).

Drs. A.A. van der Houwen heeft zich in februari 2010 teruggetrokken uit het deputaatschap, omdat hij geen lid meer is van onze kerken. Voor de invulling van de vacature zullen deputaten de synode een voorstel doen.

3. Vergaderingen

Deputaten vergaderden in de afgelopen periode zesmaal, tweemaal per jaar.

Op 11 februari 2009 werd een werkbezoek gebracht aan het documentatiecentrum in Veenendaal.

4. Archieven

4.a. Archief voor 1980

Het synodale archief van voor 1980, dat wordt bewaard in het Utrechts Archief, valt onder de verantwoordelijkheid van archivaris Van Heel. Het archief beslaat per 1 april 2010 circa vijftientig strekkende meter. De werkzaamheden aan dit oudere archief worden voornamelijk verricht in het stadhuis van Hattem, de woonplaats van de archivaris. Daartoe wordt een gedeelte van de archieven tijdelijk in de gemeentelijke archiefbewaarpplaats van Hattem opgeslagen en na bewerking teruggebracht naar Utrecht. Het werk vordert gestaag. De collectie van geïnventariseerde archieven omvat momenteel ongeveer honderd archiefdozen, waarin zo'n veertien synodes en zo'n vijfenveertig deputaatschappen beschreven zijn.

Van enkele deputaatschappen is de archiefbeschrijving nog niet afgerond. Daarvan zal het omvangrijke archief van deputaten adma nog veel aandacht vragen. Ook gedeponeerde archieven moeten nog geïnventariseerd worden. Hierbij moet gedacht worden aan de archieven van landelijke kerkelijke verenigingen en conferenties.

Archivaris Van Heel hoopt de inventarisatie binnen afzienbare tijd af te ronden. De volledige beschrijving van het archief tot 1980 zal dan gepubliceerd kunnen worden en zo mogelijk tijdens de synode van 2013 ter tafel kunnen liggen.

Voor een overzicht van dit gedeelte van het archief zie bijlage 1.

4.b. Archief na 1980

Het archief na 1980, dat bewaard wordt in het Regionaal Historisch Centrum Rijnstreek en Lopikerwaard te Woerden, valt onder de verantwoordelijkheid van archivaris Van der Hart. Per 1 april 2010 is de omvang tachtig strekkende meter en in totaal 640 archiefdozen. Voor een overzicht van de archieven waaraan in de voorbije periode gewerkt is, zie bijlage 2.

4.c. Aandachtspunten

In de afgelopen periode zijn bij de archivering met name drie aandachtspunten naar voren gekomen:

1. in de aangeboden archieven worden nog te vaak hiaten geconstateerd, het achterhalen van de benodigde stukken kost veel tijd en is in veel gevallen niet meer mogelijk;
2. wanneer leden van een deputaatschap een brief verzenden namens dat deputaatschap, dient een exemplaar daarvan in het archief van het deputaatschap te worden opgenomen.

4.d. Archiefcontrole

In de verslagperiode werd door deputaten een werkbezoek gebracht aan het synodale archief in Woerden. In overeenstemming met art. 18 van de instructie voor het deputaatschap werden de archieven van de particuliere synode van het Zuiden gecontroleerd en in orde bevonden.

4.e. Archivarissen

Het deputaatschap telt twee beroepsarchivarissen, die beiden na de volgende termijn van drie jaren de leeftijd van zeventig jaar bereiken.

5. Toerusting en advisering

Deputaten kregen in de verslagperiode verschillende verzoeken om advies. De meeste vragen betroffen de methode van archivering. Daarbij valt er een toenemende vraag te constateren naar de wijze waarop men digitaal moet archiveren. Er is behoefte aan een richtlijn. Dit blijkt echter nog niet zo eenvoudig. Er zijn nog nauwelijks kerkelijke organisaties die daarvoor een protocol ter beschikking hebben, en protocollen van (overheids-) of andere organisaties blijken niet geschikt.

Gezien het vluchtige karakter van computersystemen en -programma's is het advies van deputaten om digitale documenten te printen en vervolgens als papieren documenten te archiveren. Notulen dienen altijd voorzien te zijn van ondertekening.

Wil men digitale bestanden bewaren, dan dient dit te gebeuren op een harde schijf; tevens dient men zorg te dragen voor een betrouwbare back-up.

Deputaten blijven zoeken naar een geschikte digitale archiefmethode die de tand des tijds kan doorstaan. De kosten daarvan zijn echter hoog te noemen.

6. Website

Deputaten achten het wenselijk dat de website www.cgktoen.nl zowel technisch als inhoudelijk verbeterd wordt. Er worden plannen gemaakt voor aanpassingen. Op de site, waarvan ook het documentatiecentrum deel uitmaakt, moet alle informatie komen die van belang is voor een goed archiefbeheer.

7. Documentatiecentrum

De collectie van het documentatiecentrum, dat gevestigd is aan de Kernreactorstraat 24a in Veenendaal, heeft zich ook in de afgelopen drie jaren uitgebreid, wat te constateren valt in de catalogus. In de keuze voor de locatie van het centrum speelt kostenbeheersing een grote rol. Wat het beheer van de documenten betreft, zijn de basisvoorwaarden qua regeling van temperatuur en vochtigheid aanwezig. Deputaten willen daarom het huurcontract voor de komende drie jaren verlengen.

Deputaten hebben in hun vergadering van 30 januari 2008 drs. J.N. Noorlandt tot beheerder benoemd. Hierbij gaat het om een onbezoldigde functie, onder verantwoordelijkheid van deputaten archieven. Hij wordt bijgestaan door drs. M. Vennik, die voor vijf uur per week een bescheiden vergoeding ontvangt voor zijn werkzaamheden. Mevrouw I. van der Schaaf-Wubs heeft haar werkzaamheden voor het documentatiecentrum beëindigd.

De beheerder levert voorafgaand aan elke deputatenvergadering een verslag in en wordt eenmaal per jaar uitgenodigd om bij de vergadering aanwezig te zijn en zijn werk voor het documentatiecentrum toe te lichten. Diverse schenkingen werden in ontvangst genomen: (jubileum-)boeken, foto's, brochures, catechesemateriaal, knipsels en geluidsbanden.

De fotocollectie is helaas nog steeds niet compleet. Het depot dat zich in Nieuw-Amsterdam bevindt, is nog niet overgebracht naar Veenendaal. De synode heeft deputaten daartoe in een brief d.d. 5 december 2007 opdracht gegeven. Daaraan kon tot op heden echter geen gehoor gegeven worden door gebrek aan medewerking van de voormalige beheerder van het fotoarchief. Deputaten zien zich daarom genoodzaakt deze zaak voorlopig te laten rusten.

Het documentatiecentrum heeft ongeveer 140 donateurs. Van de donaties is in de afgelopen periode apparatuur aangeschaft.

Van de donaties wordt om de paar jaar een brochure uitgegeven met een verslag en enkele voorbeelden uit de collectie. Vanwege de problemen met de fotocollectie is de uitgave deze periode vertraagd. Toch hoopt de beheerder in de loop van 2010 een nieuwe publicatie gereed te hebben. Wel heeft het documentatiecentrum in december 2009 de publicatie *Zie, ik verkondig u grote blijdschap* laten verschijnen, verzorgd door drs. M. Vennik. Het betreft hier een analyse van de preken die in het documentatiecentrum aanwezig zijn en de tekstkeuze die daaraan ten grondslag ligt. Deze uitgave is aan de donateurs toegezonden.

Van de magazijnlijst is in maart 2010 een publicatie verzorgd in een kleine oplage.

8. Kerkelijke kunst

In de afgelopen periode hebben geen inventarisaties van plaatselijke kerken plaatsgevonden. Het is de bedoeling dat daarmee in 2010 weer een begin wordt gemaakt.

9. Begroting

De financiën van deputaten kerkelijke archieven lopen voor het grootste deel via de penningmeester van de synode. Hoewel dus geen kashoudend deputaatschap, hebben deputaten voor de periode 2010-2013 een kostenraming, c.q. begroting opgesteld. Zie hiervoor bijlage 3.

10. Voorstellen

Deputaten stellen de synode voor:

- a. de handelingen van deputaten goed te keuren en opnieuw deputaten te benoemen;
- b. aan de diverse deputaatschappen op te dragen hun archiefstukken die betrekking hebben op hun arbeid vóór de synode van 2004 voor 1 september 2012 aan het synodale archief over te dragen;
- c. scribae van deputaatschappen op te dragen in hun synoderapport te vermelden in hoeverre men voldaan heeft aan de plicht om het archief over te dragen;
- d. de scribae van opgeheven deputaatschappen op te dragen om hun archief zo spoedig mogelijk over te dragen;
- e. de plaatselijke kerken en meerdere vergaderingen te attenderen op wat in artikel 45 van de K.O., bijlage 58 art. 15 verwoord is: 'Bij opheffing, splitsing of fusie van de kerkelijke vergadering wordt advies gevraagd aan het deputaatschap voor de kerkelijke archieven omtrent de zorg en het beheer van de archiefbescheiden en de aanwijzing van een archiefruimte';
- f. de begroting goed te keuren;
- g. toestemming te verlenen tot publicatie van de inventarislijst van het archief vóór 1980.

Bijlage 1: Overzicht van de gereedgekomen inventarisaties en nog te bewerken archieven van voor 1980

Geïnterpreteerd:

Generale synodes (dozen 1-25)

Deputaatschappen (dozen 26 e.v.):

1. synodale commissie (26);
2. correspondentie met de hoge overheid (27-30);
3. vertegenwoordiging van de kerken (31, 32);
4. moderamen van de afgelopen (32);
5. quaestor van de generale synode (33);
6. curatorium van de theologische (hoge)school (fragment) (34);
- 6a. commissie belast met het voorlopig onderzoek van hen die zich aanmelden voor het examen naar art. 8 der Dordtse Kerkorde (p.m.);
- 6b. schulddelgingsfonds (p.m.);
- 6c. fonds *Bouwen en bewaren* ter voorziening in de bijzondere behoeften onzer theologische school (p.m.);
- 6d. voor onderzoek inzake de leer van ds. A.M. Berkhoff over het Duizendjarig Rijk (34);
- 6e. om richtlijnen te formuleren voor toelatingsexamens voor de theologische school (34);
7. financieel beheer van de theologische hogeschool (35, 36);
8. studiefonds voor de theologische hogeschool naar artikel 19 van de Kerkorde (Kas 'Ex Bonis Publicis') (37-41);
9. financiële controle, vanaf 1962 financiële zaken (42-49);
- 10a. evacuatie en oorlogsschade (50);
- 10b. evacuatie en watersnoodschade (50);
- 10c. bijzondere noden (50);
- 10d. hulpverlening in binnen- en buitenland (50-55);
11. onderlinge bijstand (56, 57);
12. steunverlening aan de kerken in de drooggelegde, vanaf 1962 nieuwe polders rond het IJsselmeer (58);
13. kerkbouwaangelegenheden (59-68);
14. beheer van de algemene kas tot steun aan de kerken ten behoeve van de verzorging van emeriti predikanten, predikantsweduwen en -wezen naar artikel 13 van de kerkorde (69-75);
15. onderzoek inzake de Bijbelvertaling (76);
- 15a. vertegenwoordiger in de raad voor contact en overleg betr. de Bijbel (76);
16. psalmberijming, 1968/1969 psalmberijming en de berijmde Schriftgedeelten, 1971/1972 berijmde Schriftgedeelten (76, 77);
- 16a. onderzoek naar het kerkelijk lied (77);
17. bestudering van vragen m.b.t. art. 36 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis (77);
18. voorbereiding van een nieuwe uitgave van de Dordtse Kerkenordening (78);
- 18a. onderzoek ad artikel 171 van de Acta 1962 (78);
19. herziening van de liturgische geschriften, 1969 eredienst (79);
20. overleg met het Gereformeerd Sociologisch Instituut (79);
21. commissie voor de moeilijkheden in de gemeente van Haarlem-Centrum (79);
22. eenheid van de Gereformeerde belijders in Nederland en correspondentie met buitenlandse kerken (80-84);
23. emigratie (85);
24. contact met de jeugdbonden, later contact met de kerkjeugd (86, 87);
25. kerk en onderwijs (87, 88);
- 25a. raad voor de arbeid onder de buitenkerkelijke jeugd (89);
26. geestelijke verzorging van de militairen (89);
- 27a. ambtelijke bearbeiding van schippers (90);
28. geestelijke verzorging van lichamelijk en geestelijk gehandicapten (92);
- xx. kerkelijke archieven;
- yy. controle op het archief;
- zz. archivaris van de generale synode.

Gedeponeerde archieven:

1. Christelijke Gereformeerde Kerk te Teuge.

Nog te inventariseren archieven

Deputaatschappen:

- 27b. behartiging van de geestelijke belangen van hen, die ter koopvaardij varen, 1970 geestelijke verzorging van zeevarenden (91);
- .. jubileumgave 1834-1934;
- .. algemene diaconale en sociale aangelegenheden (ADSA);
- .. algemene diaconale en maatschappelijke aangelegenheden (ADMA);
- .. kerk en bedrijfsleven;
- .. kerk en samenleving;
- .. recreatie;
- .. kerkelijk administratief bureau;
- .. redactie van *De Wekker*;
- .. evangelieverkondiging onder Israël;
- .. evangelisatie;
- .. radiokerkdiensten;
- .. zending.

Gedeponeerde archieven:

2. Christelijke Gereformeerde Studentenvereniging;
- 2a. Christelijke Gereformeerde Studentenvereniging, afd. Utrecht-Wageningen;
3. Reünistenorganisatie van de Christelijke Gereformeerde Studentenbond;
4. Bond van Christelijke Gereformeerde Jonge Meisjes Verenigingen;
- 4a. Bond van Christelijke Gereformeerde Jongelingsverenigingen in Nederland;
- 4b. Stichting Jeugdblad (Christelijke Gereformeerde Jongelingsverenigingen en Meisjesverenigingen);
5. Christelijke Gereformeerde Jongerenbond te Apeldoorn;
- 5a. Afdeling Zuid-Holland van de jongerenbond;
6. Bond van Christelijke Gereformeerde Vrouwenverenigingen;
7. Bond van Christelijke Gereformeerde Mannenverenigingen;
8. Stichting voor de arbeid der Christelijke Gereformeerde Kerk onder de buitenkerkelijke Jeugd (zie ook deputaatschap 25a);
9. Landelijk Comité Ouderlingen- en Diakenenconferenties;
10. Vereniging van Diaconieën tot Oprichting en Instandhouding van een Weeshuis voor de Weezenverzorging in de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, ca. 1967 Christelijk Gereformeerde Vereniging voor Jeugdweelzijn;
11. Stichting Gereformeerd Sociologisch Instituut;
12. Stichting Admiraal De Ruyterfonds.

Gedrukte archivalia:

- Jaarboekjes;
- Kalenderboekjes, later *Goede moed*;
- Ambtelijk contact;
- DIA;
- Gereformeerde Oecumenische Synode/Reformed Ecumenical Synod;
- Religio Reformata.

Bijlage 2: Overzicht van de gereedgekomen inventarisaties en nog te bewerken archieven na 1980***Geïnterpreteerde archieven:***

<i>Generale synodes en opgeheven deputaatschappen</i>		<i>Periode</i>	<i>Aantal archiefdozen</i>	<i>Aantal meters</i>
1	Generale synodes	1980-2004	45	5
2	Kerkbouwaangelegenheden	1980-1989	5	½
3	Steunverlening kerken IJsselmeerpolders	1980-1992	4	½
4	Onderlinge bijstand	1980-1989	5	½
5	Contact met de kerkjeugd	1980-1989	2	
6	Kerk en onderwijs	1980-1992	4	½
7	Kerk en bedrijfsleven	1980-1995	11	1
8	Hulpverlening binnen- en buitenland	1980-1991	10	1
9	ADMA	1980-1991	12	1½
10	Eenheid ger. belijders/corr. buitenland	1980-1998	8	1
11	Vragen rondom vrouw en ambt	1995-1998	1	
12	Dienst van de vrouw	1998-2001	1	
13	Onderzoek naar het kerkelijk lied	1980-1983	1	
14	Berijmde Schriftgedeelten	1983-1995	1	
15	Comm. uitgave bundel schriftberijming	1995-1998	1	
16	Uitg. Schriftber.+ herziening lit. form.	1998-2004	1	
17	Onderzoek werkwijze deputaatschappen	1986-1988	1	
18	Werkgroep Centraal Bureau	1990-1992	2	
19	Comm. herdenking 1892	1991-1992	1	
20	Synodale commissie België	1983	1 omslag	
21	Uitgave van de kerkorde	'83 '89 '95	3 omslagen	
22	Officiële tekst belijdenisgeschriften	1980-1983	1	
Totaal			114	14

N.B. Om deze archieven over te kunnen brengen naar het Utrechts Archief hebben diverse inventarissen een nadere bewerking nodig!

Documentatie/drukwerken

<i>Omschrijving</i>	<i>Periode</i>	<i>Aantal archiefdozen</i>	<i>Uiterlijke vorm</i>	
1	Jaarboekjes	1897-2006	4	div. delens
2	Ambtelijk Contact	1977-1986	1	2 banden
3	Uit de Levensbron	1948-1982	2	div. katernen
4	Acta Chr. Afgescheiden Kerken	1836-1869	1	2 delen
5	Notulen Ger. Kerk onder het Kruis	1844-1869	1	1 deel

6	Acta Syn. Verg. Ned. Ger. Kerken	1887-1892	1	1 deel
Totaal			<u>10</u>	<u>1 meter</u>

Geïventariseerde archieven:

<i>Bestaande deputaatschappen</i>		<i>Periode</i>	<i>Aantal archiefdozen</i>	<i>Aantal meters</i>
1	Vertegenwoordiging van de kerken	1980-2005	2	
2	Emeritikas	1980-1992	8	1
3	Kerk en Israël (incl. <i>Vrede over Israël</i>)	1980-2003	12	1½
4	Evangelisatie	1980-1998	16	2
5	Onderlinge bijstand en advies	1989-1998	11	1½
6	Radio- en televisiediensten	1980-1989	1	
7	Geestelijke verz. varenden (incl. <i>Kompas</i>)	1980-1989	3	
8	Geestelijke verzorging militairen	1980-2001	6	
9	Jaarboek	1980-1998	2	
10	De Wekker (incl. periodiek)	1980-2004	15	2
11	Buitenlandse kerken	1998-2004	2	
12	Financiële zaken	1980-2004	17	2
13	Landelijk kerkelijk bureau	1980-1995	3	
14	Kerkelijke archieven	1980-1992	4	½
15	Quaestoraat	1983-2004	1	
16	Contact met de overheid	1980-1998	3	
17	Pastoraat in de gezondheidszorg	1969-1998	5	½
Totaal			<u>111</u>	<u>14</u>

Geïventariseerde archieven:

<i>Gedeponeerde archieven</i>		<i>Periode</i>	<i>Aantal archiefdozen</i>	<i>Aantal meters</i>
1	Werkgroep contact studerenden	1976-1986	2	
2	Landelijke werkgroep kerk en vrouw	1990-2006	3	
Totaal			<u>5</u>	<u>½ + 1 doos</u>

Nog te inventariseren archieven:

<i>Gedeponeerde Archieven</i>		<i>Periode</i>	<i>Aantal archiefdozen</i>	<i>Aantal meters</i>
1	Stichting noodfonds	1987-1990	1	
2	Reünistenorg. chr. ger. studenten RCGS	1983-1989	2	
3	Bond chr. ger. zondagsscholen	1983-1994	1	
4	Bond van chr. ger. vrouwenverenigingen	1926-1977	8	1
Totaal			<u>11</u>	<u>1+3 dozen</u>

Nog te inventariseren archieven:

<i>Deputaatschappen</i>		<i>Periode</i>	<i>Aantal archiefdozen</i>	<i>Aantal meters</i>
1	Comm. van bijstand classis Rotterdam	1992-1998	½	
2	Comm. van bijstand classis Hoogeveen	1998-2004	½	
3	Onderlinge bijstand en advies	1990-2004	8	1
4	Kerk en Israël	1986-1995	6	
5	Zending	1960-2003	128	16
6	Hulpverlening binnen- en buitenland	1987-2000	48	6
7	Financieel beheer TUA	1990-2004	16	2
8	Diaconaal bureau	1990-1998	3	
9	ADMA	1983-1998	43	5
10	Kerkelijk administratief bureau	1995-2001	2	
11	Emeritikas	1999-2002	1	
Totaal			<u>256</u>	<u>32</u>

Toelichting

In totaal is er achtentwintig en een halve meter archief geïventariseerd, doch er zal nog ruim drieëndertig meter moeten worden geïventariseerd. Van het nog te inventariseren deel neemt het archief van deputaten zending met zestien meter het grootste deel in beslag, terwijl het archief van deputaten hulpverlening binnen- en buitenland met zes meter en het archief van ADMA met vijf meter eveneens omvangrijk zijn.

Niet meegerekend is archief dat nog naar Utrecht zou moeten worden overgebracht, noch het archief

van de opgeheven gemeente Rotterdam-West, dat nu tijdelijk te Woerden wordt bewaard. Dit in afwachting van de benoeming van een archivaris van de classis Rotterdam. Na diens benoeming kan worden onderhandeld over een geschikte bewaarplaats voor het archief van de classis, waarin ook het archief wordt bewaard van de opgeheven gemeente van Rotterdam-Overschie.

Van de inventarissen van de opgeheven deputaatschappen dienen enkele nog een nadere bewerking te ondergaan. Dit houdt verband met het feit dat de inventarisatie van nog niet opgeheven deputaatschappen zoveel mogelijk wordt aangepast aan de structuur van de betreffende deputaatschappen. Na inventarisatie ontvangt elk deputaatschap een archiefoverzicht waarin duidelijk wordt aangegeven hoe men de structuur het beste kan vormgeven in de actuele situatie. Men wordt dan verzocht daarmee rekening te houden.

Na opheffing van een deputaatschap wordt de gehele inventaris, die tot dan toe per periode (vanaf de opdracht van een generale synode tot en met de rapportage aan de volgende generale synode) werd geïnventariseerd, in zijn geheel – dus vanaf de instelling tot de opheffing van het deputaatschap – geïnventariseerd.

Het is van belang dat een secretaris van een deputaatschap over voldoende tijd, nauwkeurigheid en inzicht beschikt om deze taak te kunnen behartigen.

Ook is van belang dat notulen worden ondertekend door voorzitter en secretaris. Daarmee wordt aangegeven dat alle deputaten het beleid ondersteunen en medeverantwoordelijkheid voor de inhoud aanvaarden.

Bijlage 3: Begroting 2011-2013

<i>Onkostenpost</i>	<i>Begroting 2011/2013</i>
Vergaderkosten	€ 1.250,00
Algemene kosten en toerusting	€ 4.800,00
Algemene reiskosten	€ 2.500,00
Website	€ 4.000,00
Archiefbeheer Utrecht/Hattem	€ 500,00
Reiskosten Utrecht	€ 2.000,00
Archiefbeheer Woerden	€ 5.000,00
Reiskosten Woerden	€ 3.000,00
Materiaal documentatiecentrum	€ 4.400,00
Hulp bij dienstverlening documentatiecentrum	€ 22.000,00
Huurkosten documentatiecentrum	€ 25.000,00
Inventarisatie kerkelijke kunst	€ 2.500,00
Representatie	€ 500,00
Bronnenuitgave	€ 1.200,00
Publicatie inventarislijst	€ 3.000,00
Contributies	€ 3.000,00
Digitaliseren Dienstenbureau	€ 4.800,00
Totaal	€ 86.450,00

Toelichting bij enkele posten van de begroting:

Algemene kosten en toerusting

Deze kosten zijn in de afgelopen periode, door meerdere oorzaken, niet geheel benut doordat er weinig toerustingsbijkomsten zijn gehouden. In de komende periode hopen deputaten zich meer op dit taakveld te richten.

Algemene reiskosten

Onder deze kostenpost vallen alle reiskosten die deputaten maken wegens vertegenwoordiging elders. De reiskosten ten behoeve van het archiefbeheer worden apart begroot.

Website

De website is in de voorbije periode opgestart. Naast de kosten voor de inrichting zal ook het onderhoudskosten met zich mee brengen.

Reiskosten en archiefbeheer Utrecht/Hattem

Voor de ruimte die in Utrecht wordt gehuurd, betalen wij tot op heden geen huur. De kosten voor het archiefbeheer bestaan dan ook uitsluitend uit aanschaf van materialen voor het archiefbeheer en de reiskosten van de archivaris. Uitbreiding van het aantal strekkende meters is noodzakelijk. Of dit extra kosten zal opleveren, is op dit moment niet bekend.

Archiefbeheer en reiskosten Woerden

Voor de opslag bij de gemeente Woerden wordt per strekkende meter betaald. Het aantal strekkende meters zal op termijn ook uitgebreid worden, zodat een verhoging van de kosten in de begroting is opgenomen.

Materiaal documentatiecentrum

Het documentatiecentrum verzamelt veel materiaal dat een zeer interessante waarde heeft. Daaronder valt ook een fotoarchief. Individuele gemeenten en leden kunnen ook bij het documentatiecentrum terecht om materiaal in te zien. Daarnaast zullen twee extra brandwerende archiefkasten aangeschaft moeten worden.

Hulp bij dienstverlening documentatiecentrum

Voor het op orde houden van het documentatiecentrum is een betaalde kracht voor vijf uur per week beschikbaar. De salariskosten worden uit deze begrotingspost betaald.

Huurkosten documentatiecentrum

Huur van archiefruimten gaat jaarlijks omhoog. Er zal weer een nieuw contract afgesloten moeten worden. Bezien zal worden of het afsluiten van een contract voor drie jaar tot een goedkoper huurtarief kan leiden.

Inventarisatie kerkelijke kunst

Er dienen gelden beschikbaar te zijn om waardevolle bezittingen in rapportages vast te leggen.

Representatie

In voorkomende gevallen dienen er gelden beschikbaar te zijn om als deputaatschap ook representatief op te kunnen treden.

Bronnenuitgave

Voor het publiceren van de inventarislijst van het archief voor 1980 dient een bedrag beschikbaar te zijn. Om de historie te bewaren is het voor het documentatiecentrum noodzakelijk vrijkomende bronnen als ansichtkaarten en boekwerkjes van plaatselijke gemeenten te kunnen opkopen.

Contributies

In de huidige zittingsperiode is een discussie ontstaan over contributie aan de Stichting Kerkelijke Kunst in Nederland (SKKN). Omdat onze begroting hierin niet voorzorg, kon hier niet op worden ingegaan. Voor de inventarisatie van kerkelijke kunst maken wij gebruik van de diensten van SKKN en is de jaarlijkse contributie noodzakelijk. Deze contributie betaalt zich terug in de inventarisaties.

Digitaliseren dienstenbureau

Voor het veilig stellen van onze documentatie is digitaliseren noodzakelijk. Om goed in de materie ingewerkt te zijn en onze kerken van advies te kunnen dienen, is scholing noodzakelijk. Er zal worden gezocht naar scholing van een persoon die ons deputaatschap en plaatselijke kerken van advies kan dienen.

BIJLAGE 64

Artikel 169

Rapport 9 van commissie 6 inzake het rapport van deputaten kerkelijke archieven

Bestudering van dit rapport leidde tot vragen welke per e-mail zijn toegestuurd en afgehandeld.

Het werk dat de leden van dit deputaatschap mogen doen is een combinatie van professionalisme en liefde voor het vak. Op een enkele uitzondering na zijn al jaren dezelfde leden actief. De zittingsduur van beide hoogopgeleide archivariissen was drie jaar geleden al verstreken. Toch zijn zij tot op heden actief gebleven. Wekelijks besteden deze broeders zes á acht uur werk aan onze archieven. Hiervoor rekenen deze broeders geen salaris of anderen kosten. Bovendien hebben zij hun werk zodanig georganiseerd dat reiskosten tot een minimum beperkt worden. Hiervoor bestaat binnen uw commissie grote waardering en is een woord van dank zeker op zijn plaats.

Een beoogd opvolger voor een van de archivariissen binnen het deputaatschap heeft dit deputaatschap echter verlaten. Deputaten waren met een andere kandidaat in opleiding in gesprek. Deze heeft echter onlangs te kennen gegeven niet actief te willen worden. Deputaten overwegen een advertentie in De Wekker te plaatsen. Ook kan samenwerken met een archivaris uit GKv of NGK worden overwogen. Uw commissie doet u later een voorstel.

De generale synode verstrekt al jaren dezelfde opdrachten aan deputaten. Het betreft hier de opdracht tot overdracht van archiefstukken van actieve deputaatschappen van voor een zekere datum en de oproep aan opgeheven deputaatschappen om hun stukken over te dragen. Niet alle deputaatschappen reageren daarop naar behoren: opdracht tot overdracht leidde soms niet tot overdracht en dus tot weer een nieuwe opdracht. Zo is het uw commissie bekend dat er een deputaatschap is die zijn stukken vanaf 1989 nog moet overdragen. Dat is toch wat minder fatsoenlijk. Omdat deputaten kerkelijke archieven de enige zijn die inzicht hebben in het (niet) overdragen zou een rappelleerfunctie op zijn plaats zijn. Ook zou rapportage aan de generale synode over in gebreke gebleven deputaatschappen wel eens een positief effect kunnen hebben op de overdrachten. Wij doen daarover later een voorstel.

Er is tussen uw commissie en deputaten nogal wat heen en weer gemaïld als het gaat om de weergave van het juiste aantal archiefmeters. Naar de laatste opgave van de secretaris van deputaten bestaat het gehele archief uit twee delen: een deel tot 1980 en een deel vanaf 1980:

- het eerste deel is geslonken van 50 tot 25 meters agv (wat in het vakjargon heet) 'ontdubbelen'. Er staat echter nog 16 meters archief van zending te wachten. Dit archief moet nog worden 'ontdubbeld' terwijl het niet archiveren voor het nageslacht van nietjes en paperclips ook nog eens een besparing in gewicht betekent;
- het tweede deel (vanaf 1980) is van 56 meters gegroeid naar 80. Ook dit deel is verblijd met 16 meters archief van zending.

Deputaten adviseren 'gezien het vluchtige karakter van computersystemen en programma's om digitale documenten te printen om vervolgens als papieren documenten te archiveren. Uw commissie laat de

motivatie maar voor wat die is. Digitale archivering is echter wel de toekomst. Deputaten dienen zich hierover te beraden.

De begroting 2011-2013 is niet mis! De vorige begroting (2008-2010) bedroeg euro 65.000. Volgens cijfers van de quaestor is in 2007-2009 ruim euro 47.000 uitgegeven. De nieuwe begroting bedraagt maar liefst euro 86.450. Grote posten zijn huurkosten (euro 25.000) van het documentatiecentrum en de hulp aldaar (euro 22.000). Uw commissie is van mening dat deputaten moeten omzien naar goedkopere archiefruimte.

Inzake doelmatigheid:

- het aan- en onderhouden van een deugdelijk archief is onontbeerlijk;
- het aantal deputaten is ietwat ruim in verhouding tot het werk; gezien de voorgestelde extra opdrachten (zie besluiten 2, 6, 7 en 8) is deze bezetting voor de komende periode verdedigbaar;
- bij het voortgaan van de tijd en activiteiten zullen archieven groeien;
- deputaten zullen met veranderingen worden geconfronteerd. Zie voorgestelde besluiten.

Uw commissie stelt u voor het navolgende te besluiten:

1. de handelingen van deputaten onder dankzegging goed te keuren;
2. deputaten op te dragen met spoed op zoek te gaan naar vervanging van de huidige archivariissen. Mocht zulks niet succesvol zijn dan dient samenwerking te worden gezocht met GKv en/of NGK. Van hun activiteiten in deze dienen deputaten de generale synode van 2013 te berichten;
3. alle deputaatschappen op te dragen de archiefstukken, die betrekking hebben op hun activiteiten, verricht in de periode voor de generale synode van 2004 z.s.m. doch uiterlijk 1 september 2011 aan het synodale archief over te dragen;
4. de scribae van alle deputaatschappen op te dragen in hun rapportage aan de generale synode te vermelden in hoeverre is voldaan aan de plicht om hun archief over te dragen;
5. de scribae van opgeheven deputaatschappen op te dragen hun archief z.s.m. doch uiterlijk 1 september 2011 over te dragen;
6. deputaten kerkelijke archieven op te dragen te rappelleren bij die deputaatschappen, bestaand of reeds opgeheven, die in gebreke zijn gebleven en de synode 2013 hierover te informeren;
7. deputaten opdracht te geven om beleid te ontwikkelen mbt digitaal archiveren om hierover op de generale synode van 2013 te rapporteren;
8. deputaten opdracht te geven om te zien naar een goedkopere locatie dan het Documentatiecentrum;
9. deputaten opdracht te geven tot het publiceren van de inventarisatielijst van het archief vóór 1980;
10. opnieuw deputaten te benoemen.

J. Mauritz, rapporteur.

BIJLAGE 65

Artikel 175

Brief generale synode Gereformeerde Kerken vrijgemaakt

Aan de generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland

Geachte broeders in de Here,

De Generale Synode Zwolle-Zuid 2008 van de Gereformeerde Kerken heeft zich ondermeer beziggehouden met de relatie met de Christelijke Gereformeerde Kerken. Bij een deel van de besprekingen was ook een afvaardiging van uw kerken aanwezig. In de besprekingen is uw brief d.d. 19 december 2007 besproken. Tevens is het rapport besproken dat de deputaten kerkelijke eenheid op onze tafel hadden gelegd.

In de bijlage treft u de concrete besluitteksten aan. Het gaat om twee series besluiten:

- * besluiten m.b.t. de contacten met de Christelijke Gereformeerde Kerken;
- * besluiten over lokale kerkelijke eenheid (samenwerkingsgemeenten, DOE overleg).

Uit deze besluiten blijken gemengde gevoelens.

Aan de ene kant is er sprake van diepe teleurstelling over uw besluit om het federatieve groei-model niet in te voeren. We kunnen op dit moment niet anders doen dan ons neerleggen bij uw besluiten in dezen. Aan de andere kant is er sprake van dankbaarheid omdat uw besluiten tegelijk een stimulans betekenen voor de eenheid op plaatselijk niveau.

Ook wij van onze kant willen graag op plaatselijk niveau verder werken aan kerkelijke eenheid. Onze deputaten hebben daarvoor weer een nieuw mandaat gekregen, ook voor het deputaten overleg eenheid.

We zouden graag de handen uit de mouwen willen steken om verder te werken aan kerkelijke eenheid, zowel plaatselijk als landelijk. Maar we beseffen dat wij de eenheid niet kunnen maken. God moet het geven. Daarom hebben we tijdens de synode onze handen gevouwen en God gedankt voor de onderlinge erkenning en herkenning; en we hebben gebeden om verdere groei naar Christus en zo ook naar elkaar.

We wensen u als kerken de zegen van de Here toe.
In opdracht van de synode,

W.F. Wisselink
scriba 2

Bijlage 1: Algemene behandeling rapport deputaten kerkelijke eenheid**Materiaal:**

1. rapport van de deputaten kerkelijke eenheid, hfdst. 7 met bijlagen V t/m X;
2. aanvullend rapport van de deputaten kerkelijke eenheid, hfdst. 3 en 4;
3. minderheidsrapport met betrekking tot de uitkomsten van het DOE-overleg, het hieronder vermelde besluit 4 (wijziging in de regeling voor plaatselijk contact en samenwerking), en het hieronder vermelde besluit 5b (vorming eenheidsgemeente, voorgaan van predikanten in een samenwerkingsgemeente en toelating van gasten aan het avondmaal in een samenwerkingsgemeente);
4. brief van de Gereformeerde Kerk te Drachten-Oost d.d. 22 februari 2008, waarin zij bezwaren uit tegen hetgeen deputaten rapporteren over de verhouding plaatselijk-landelijk en over hetgeen zij voorstellen inzake eenheidsgemeenten en het DOE-overleg;
5. brief van ds. J.M. Goedhart te Zwolle d.d.18 februari 2008, waarin hij meedeelt het overbodig en ongewenst te vinden dat de generale synode van onze kerken en de landelijke vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken in hetzelfde jaar gaan vergaderen, omdat er van samengaan met de NGK geen sprake kan zijn, zolang de NGK hun afwijkende leringen handhaven;
6. brief van br. J.P. Dwarshuis te Assen d.d. 23 februari 2008, met bezwaar tegen het voorstel van deputaten om in de 'regeling voor plaatselijk contact en samenwerking' de bepaling die de vorming van een eenheidsgemeente blokkeert, te doen vervallen.

Besluit 1:

deputaten op te dragen de kerken jaarlijks op te roepen om in de eredienst op de zondag van of na 31 oktober aandacht te geven aan voorbede voor de kerkelijke eenheid.

Besluit 2:

deputaten op te dragen om in goed contact met de plaatselijke kerken en de regio's de kerkelijke eenheid te bevorderen door:

- a. de beschikbare en relevante informatie met betrekking tot de landelijke contacten tijdig aan de kerken toe te zenden;
- b. de ontwikkelingen in de plaatselijke contacten te volgen;
- c. zich nader te bezinnen op de verhouding tussen plaatselijke en landelijke contacten in de praktijk
- d. daarbij ook na te gaan hoe de door de synode vastgestelde regelingen voor plaatselijk contact en samenwerking functioneren in de praktijk en indien daarvoor redenen is voorstellen tot wijziging ervan in te dienen bij de eerstkomende generale synode;
- e. plaatselijke kerken te stimuleren om aan het proces van kerkelijke eenheid actief bij te dragen;
- f. desgevraagd kerken te adviseren bij het werken aan kerkelijke eenheid;
- g. wanneer daar redenen en ruimte voor is, één of meer bijeenkomsten te beleggen om het onder a-e genoemde nadere uitwerking te geven.

Besluit 3a:

deputaten op te dragen vanuit het oogpunt van kerkelijke eenheid landelijke ontwikkelingen in andere kerkgemeenschappen en groeperingen bij te houden, zo nodig nader te verkennen en daarop actief te reageren.

Besluit 3b:

deputaten op te dragen:

1. de gesprekken met de Hersteld Hervormde Kerk voort te zetten met als doel: komen tot een nadere vorm van kerkelijk contact;
2. deze gesprekken zo mogelijk samen met Deputaten Eenheid van de CGK te voeren.

Gronden:

1. de gebleken herkenning tussen de GK en de HHK rechtvaardigt de voortgang van de gesprekken die op gang gekomen zijn;
2. de contacten met de HHK passen binnen de doelstelling en de taakstelling van DKE.
3. het past in het beleid van de GS om er naar te streven, dat de contacten met de HHK gezamenlijk met de CGK worden onderhouden.
4. het is opbouwend om met betrekking tot de (her)formulering van een predikantsprofiel elkaar in de Gereformeerde en de Nederlands Gereformeerde Kerken van dienst te zijn met uitwisseling van informatie en inzichten. Een contactpersoon is daar een goede figuur voor;
5. het ligt voor de hand om deze contactpersoon te laten aanwijzen vanuit het overleg dat over het predikantsprofiel binnen de Gereformeerde Kerken gevoerd zal worden.

Besluit 4:

de synode spreekt uit:

- a. dat zij dankbaar is voor de vordering van de lokale kerkelijke eenheid;
- b. dat ook in een samenwerkingsgemeente wordt gevonden wat essentieel is voor kerkelijke eenheid: de gemeenschap der heiligen, het gezamenlijk vieren van het avondmaal, het voorgaan van elkaars dienaren in de bediening van het Woord en de sacramenten;
- c. dat de regelingen voor plaatselijk contact en samenwerking, die vastgesteld zijn door de Generale Synode van Amersfoort 2005, hiervoor steun en ruimte bieden;
- d. dat kerken die bijzondere vormen van gemeentestichting begeleiden ten aanzien van de aansluiting bij een kerkverband zullen handelen naar de onder 4c genoemde regelingen, voor zover die in hun situatie van toepassing zijn.

Gronden:

1. deputaten kerkelijke eenheid werden in de afgelopen jaren verrast met een toename van de vraag om advies bij het proces van plaatselijk contact en samenwerking met kerken uit een ander kerkverband;
2. op grond van de Schrift kan gesteld worden dat kerkelijke eenheid in de plaatselijke gemeente wordt gevonden. De Schrift laat ook zien dat de gemeenschap der heiligen verder strekt dan de lokale gemeente. Daarom moet eenheid die de Here plaatselijk en landelijk geeft niet op elkaar in mindering worden gebracht;
3. in de situatie van gemeentestichting ligt het vormen van een samenwerkingsgemeente niet voor de hand. Verwacht mag worden dat de kerken die deze gemeentestichting begeleiden ook in hun situatie rekening houden met genoemde onder 2;
4. van samenwerkingsgemeenten gaat een sterke prikkel uit om te komen tot landelijke eenheid.

Besluit 5a:

deputaten op te dragen deel te nemen in het deputaten overleg eenheid, het overlegorgaan van deputaten/commissie van GK, NGK en CGK.

Grond:

samenwerkende gemeenten en samenwerkingsgemeenten zijn gediend met onderling overleg en algemeen advies en regelgeving.

Besluit 5b:

de volgende nadere bepalingen vast te stellen voor kerken die een samenwerkingsgemeente willen vormen:

1. wanneer twee of meer samenwerkende kerken een samenwerkingsgemeente vormen, stellen zij met advies van DKE een samenwerkingsovereenkomst op. Deze overeenkomst wordt van kracht nadat elke kerkenraad daarvoor voldoende draagvlak in de gemeente heeft geconstateerd en de goedkeuring van de classis/regio heeft ontvangen;
2. voor het voorgaan in erediensten kan iedere (mannelijke) predikant worden uitgenodigd die in een van de betrokken kerkverbanden bevoegd is voor te gaan, mits met dit kerkverband ook landelijke contacten zijn en de predikant door ondertekening van de belijdenis heeft verklaard er hartelijk van overtuigd te zijn dat de leer van de drie formulieren van eenheid in alle delen geheel met Gods Woord overeenstemt. Predikanten van een samenwerkingsgemeente zijn bevoegd voor te gaan in de kerken van de betrokken kerkverbanden mits de zusterkerk in de plaats waar de gastpredikant zal voorgaan daartegen geen bezwaar heeft;
3. voor toelating tot het avondmaal wordt aan de kerken gevraagd zich erop toe te leggen dat gehandeld wordt naar artikel 60 KO en de generale regelgeving met betrekking tot gasten aan het avondmaal;
4. de classis zal toezien op naleving van deze bepalingen.

Gronden:

1. onze kerken kennen reeds de praktijk van samenwerkingsgemeenten. Deze praktijk is gediend met nadere regelgeving, waarin de bestaande kaderregeling niet voorziet;
2. zolang er geen landelijke overeenstemming is als het gaat om binding aan de belijdenis en de kerkelijke afspraken moet het voorgaan van predikanten uit een ander kerkverband nader worden bepaald;
3. de bestaande regelingen rond de toelating tot het avondmaal zijn voldoende gebleken voor een verantwoorde viering van het avondmaal. Aan de betrokken kerken mag over en weer gevraagd worden om die regelingen te respecteren;
4. visitatoren van de classis hebben jaarlijks te onderzoeken of in de kerken de aangenomen orde in alles wordt nageleefd.

Besluit 6:

deputaten te déchargeren onder dank voor het werk dat zij hebben verricht.

Grond:

deputaten hebben hun werk in de afgelopen drie jaar met grote inzet en trouw verricht.

Bijlage 2: Contacten met de CGK

Voorstel: deputaten kerkelijke eenheid

Materiaal:

1. rapport van de deputaten voor kerkelijke eenheid, hfdst. 4 met bijlage I;
2. aanvullend rapport van de deputaten voor kerkelijke eenheid, hfdst. 1;
3. brief van de Generale Synode Sliedrecht van de Christelijke Gereformeerde Kerken (CGK) d.d. 19 december 2007, met de besluiten van de GS Sliedrecht 2007 over de verhouding met de Gereformeerde Kerken;
4. brief van de Gereformeerde Kerk te Leiden d.d. 4 juni 2007, waarin zij vraagt om de voorbereiding van besluitvorming door generale synodes met betrekking tot zaken die ook de CGK raken, zoveel mogelijk gezamenlijk met deze kerken te laten plaatsvinden en op elkaar af te stemmen (om praktische redenen op deputatenniveau);
5. brief van ds. J.M. Goedhart te Zwolle d.d. 18 februari 2008, waarin hij begrip toont voor de afwijzing van het federatief groeimodel door de generale van de CGK, zich kan voorstellen dat christelijke gereformeerden moeite hebben met de invoering van de Nieuwe Bijbelvertaling door onze kerken, evenals met een door een gereformeerd predikant geschreven artikel over de geldigheid van de oudtestamentische wetgeving;
6. brief van br. J.P. Dwarshuis te Assen d.d. 23 februari 2008, waarin hij vraagt de niet uitgevoerde

opdracht 4f van de Generale Synode van Amersfoort-Centrum 2005: "het - zo mogelijk gezamenlijk - doen van publicaties waarbij met name gedacht wordt aan de onderwerpen die in de enquête van 2003 genoemd zijn, nl. 'Schriftgezag', 'toeëigening van het heil', 'de visie op de kerk', 'gemeenteperforatie' en 'gasten aan het avondmaal' " alsnog expliciet in de vervolgoopdrachten op te nemen.

Besluit 1:
uit te spreken:

1. dat er bij de Gereformeerde Kerken diepe teleurstelling is over het besluit van de Generale Synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken 2007 om het federatief groeimodel niet in te voeren, maar dat zij geen andere mogelijkheid zien dan zich op dit moment daarbij neer te leggen;
2. dat er daarnaast ook dankbaarheid is voor de stimulans die het besluit bevat met het oog op eenheid op plaatselijk niveau;
3. dat wij biddend, vanuit de roeping tot eenheid, de weg naar kerkelijke eenheid met de Christelijke Gereformeerde Kerken willen vervolgen, zonder ons te laten ontmoedigen.

Grond:

de Generale Synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken 2007 heeft besloten op dit moment het federatief groeimodel niet in te voeren. Eerdere synodes van deze kerken spraken uit, het federatief groeimodel een goed model te vinden, maar het nu nog niet in te voeren. Daarom is de uitspraak van 2007 zo teleurstellend. Geestelijke verwachtingen werden beschaamd. Het besluit schept echter wel duidelijkheid.
Er is daarnaast reden tot dankbaarheid, zowel over groeiende toenadering en samenwerking in veel plaatselijke gemeenten, als ook omdat de synode besloot haar deputaten op te dragen dit nauwer kerkelijk samenleven voluit te stimuleren en te faciliteren.
Er is reden tot zorg en gebed omdat op veel andere plaatsen weinig of geen sprake is van ontmoeting en samenwerking.
De roeping tot eenheid blijft onverminderd bestaan; teleurstelling en zorg mogen geen reden zijn om niet verder te bidden en te werken.

Besluit 2:

in te stemmen met de slotconclusie van de *Balans van de preekbesprekingen*, nl. dat de overeenkomst over de toe-eigening van het heil wel degelijk doorwerkt in de prediking in beide kerkverbanden, en dat wij daarbij elkaar wederzijds nodig hebben om in afhankelijkheid van de leiding van de Heilige Geest te kunnen groeien in een nog zorgvuldiger afgestemd zijn op het Woord van de Here onze God.

Grond:

de *Balans van de preekbesprekingen*, zoals opgenomen in het deputatenrapport.

Besluit 3:

ten aanzien van het federatief groeimodel goedkeuring te hechten aan de voorlichting die deputaten aan de kerken gaven in begin 2006.

Grond:

deze voorlichting deed recht aan de bedoelingen van het federatief groeimodel.

Besluit 4:

ten aanzien van de liturgie de volgende kaderregel te formuleren:
Voor de vormgeving en invulling van gecombineerde erediensten in samenwerkende Gereformeerde Kerken en Christelijke Gereformeerde Kerken beperken de generale synoden zich tot het aangeven van algemene kaders die op basis van de eenheid in het geloof maatgevend zijn. De synoden hebben voor de eigen kerkverbanden deze kaders vastgelegd in desbetreffende kerkordeartikelen en in eventuele generaal-synodale bepalingen. De synoden realiseren zich dat de kaders van de beide kerkverbanden niet samenvallen. Het is aan de betreffende kerkenraden om binnen deze algemene kaders de liturgie in gecombineerde erediensten vorm te geven en in te vullen op een wijze die voor de gemeenten verantwoord is, en de afspraken daarover vast te leggen.

Grond:

het stellen van een algemene kaderregel is in lijn met recente besluiten van de generale synodes waarin de verantwoordelijkheid voor de invulling van de liturgie meer bij de kerkenraden wordt gelegd. Te denken is daarbij aan de *Koersbepaling* van 2002 (Gereformeerde Kerken) en de besluiten van de GS 2004 (Christelijke Gereformeerde Kerken) over het kerklied (art. 69 KO). Samenwerkende kerken verdienen het vertrouwen dat zij creatief en op een voor de gemeenten verantwoorde wijze gecombineerde erediensten liturgisch vormgeven.

Besluit 5:

aan deputaten de volgende opdrachten te geven:

1. met deputaten eenheid van de Christelijke Gereformeerde Kerken samen te werken in het voluit stimuleren en faciliteren van samenwerking en nauwer kerkelijk samenleven op plaatselijk niveau;
2. daartoe het gesprek over de prediking, toegespitst op concrete preken, binnen de plaatselijke kerken en eventueel op regionaal niveau te stimuleren en te begeleiden; ook andere thema's kunnen aan de orde komen, zoals bijvoorbeeld de notitie *Charismatische invloeden*;
3. zo nodig overlegssamenkomsten te beleggen van kerken die kanselruil of andere vormen van samenwerking kennen;
4. met deputaten eenheid van de Christelijke Gereformeerde Kerken door te spreken over wat

kerkelijke eenheid inhoudt, wat de Here op dit gebied van ons vraagt en wat Hij ons geeft, en hoe breed de kerk van Christus mag zijn.

Gronden:

1. nu het op landelijk niveau op dit moment niet mogelijk is, verdere stappen te zetten op de weg naar kerkelijke eenheid, is het des te meer van belang dit op plaatselijk en regionaal niveau te doen;
2. daarnaast is het van belang, ook landelijk het gesprek over eenheid te blijven voeren, vanuit het geloof aan de katholiciteit van de kerk.

Besluit 6:

aan het verzoek van de Gereformeerde Kerk te Leiden te voldoen en de voorgestelde gedragslijn ook toe te passen in de relatie tot de Nederlands Gereformeerde Kerken.

Grond:

het is bevorderlijk voor een goed contact en samenwerking met de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Nederlands Gereformeerde Kerken als deputaatschappen, waar mogelijk, rechtstreeks contact opnemen met verwante deputaatschappen van deze kerken en DKE op de hoogte houden van het aangaan en het verloop van dit overleg.

Besluit 7:

aan het verzoek van br. J.P. Dwarshuis niet te voldoen.

Grond:

nu de synode van de CGK besloten heeft het federatief groei-model niet in te voeren, ligt het minder voor de hand primair energie te steken in het uitvoeren van gezamenlijke publicaties. Het is nu eerst van belang landelijk het gesprek te voeren over wat kerkelijke eenheid inhoudt, wat de Here op dit gebied van ons vraagt en wat Hij ons geeft, en hoe breed de kerk van Christus mag zijn.

BIJLAGE 66

Artikel 178, 242, 244

Brief deputaten eenheid gereformeerde belijders in Nederland

Aan het moderamen van de generale synode 2010

Bunschoten, 14 oktober 2010

Geachte leden van het moderamen,

De GS 2010 besloot deputaten op te dragen om nog tijdens deze synode een duidelijke conclusie te trekken uit de bespreking van zes preken met het oog op de toe-eigening van het heil en antwoord te geven op de vraag of de geconstateerde verschillen kerkscheidend zijn. Met het oog hierop vergaderden deputaten donderdag 14 oktober in Bunschoten. Zij besloten in deze vergadering om hun bezwaren t.a.v. de totstandkoming van deze aanvullende opdracht middels deze brief aan het moderamen kenbaar te maken.

Naar het oordeel van deputaten is er sprake geweest van een onzorgvuldige besluitvorming t.a.v. dit punt tijdens de vergadering van de GS op donderdag 30 september 2010. Deputaten signaleren dat commissie 4 van de GS en deputaten gelijklopend rapporteren t.a.v. de conclusie over het slechten van barrières. De commissie schrijft in rapport 3: 'Deputaten komen niet verder dan aan te geven dat geen nieuwe barrières zijn opgeworpen aangaande de functionering van de toe-eigening van het heil. Uw commissie is van mening dat niet geconstateerd kan worden dat er barrières zijn geslecht.' Deputaten zijn op dit moment demissionair. De rapportage is in handen gegeven van commissie 4 van de GS. Wanneer er dan vanuit de vergadering een voorstel wordt gedaan dat nogal afwijkt van het oordeel van de commissie en deputaten, is het volgens deputaten de gebruikelijke weg dat dit voorstel eerst teruggaat naar de commissie. Nu is er meteen een besluit genomen, is de commissie, die dezelfde mening is toegedaan als deputaten, gepasseerd en is er aan een demissionair deputaatschap een opdracht gegeven om nog tijdens de synode aanvullend te rapporteren.

Daarnaast geven deputaten u in overweging dat in het genomen besluit naar het oordeel van deputaten onzorgvuldig om wordt gegaan met besluitvorming van voor 1998. In de jaren negentig is tussen de CGK en de NGK de toe-eigening van het heil een aangelegen punt geweest. Afgezien van hoe men kan denken over argumentatie en motieven van destijds, is het toch wel heel vergaand om in 2010 te menen dat op basis van 3 preken uit de CGK en 3 preken uit de NGK geconstateerd kan worden of verschillen t.a.v. de toe-eigening van het heil al dan niet kerkscheidend zijn. Dat kan ook nooit de bedoeling zijn geweest van de in 2007 verstrekte opdracht. Het staat echter nu wel in een aan deputaten gegeven opdracht dat het zo moet gebeuren.

Deputaten zouden op grond van het bovenstaande graag kiezen voor een andere route en het nu reeds genomen besluit willen neerleggen bij commissie 4. Deze commissie kan deputaten dan uitnodigen om te spreken over de achtergrond van de concluderende passage uit de rapportage om vervolgens samen met deputaten een duidelijker conclusie te trekken aangaande wat bereikt is met de NGK t.a.v. de toe-eigening van het heil. Dit is echter niet conform het op 30 september jl. genomen besluit. Deputaten leggen daarom de vraag bij het moderamen neer of en hoe de door deputaten voorgestelde weg bewandeld kan worden.

Namens deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland,
J.L. de Jong, secretaris

BIJLAGE 67
Artikel 186

Rapport van deputaten buitenlandse kerken

1. Algemeen

1.1. Inleiding

De generale synode van Sliedrecht/Nunspeet 2007 gaf het deputaatschap buitenlandse kerken (dbk) een aantal opdrachten, waarmee wij ons met vreugde hebben beziggehouden en die wij waar mogelijk hebben uitgevoerd. Niet alle zaken konden in hun geheel worden afgerond, terwijl daarnaast andere zaken gaandeweg op onze tafel kwamen. Hierbij ontvangt uw vergadering het rapport van onze werkzaamheden in de periode 2007-2010. Voor de in dit rapport gehanteerde afkortingen verwijzen wij naar bijlage 1.

1.2. Deputaten

De generale synode van Sliedrecht/Nunspeet 2007 benoemde als deputaten drs. L.A. den Butter, ds. C.A. den Hertog, drs. M.J. Kater, ds. H. Korving, prof.dr. H.G.L. Peels, ds. J.G. Schenau en ds. D. van der Zwaag, en als secundus dr. J.W. van Pelt. Prof.dr. H.G.L. Peels bekleedde het voorzitterschap, terwijl ds. C.A. den Hertog als secretaris fungeerde. Bij het afscheid van ds. B. de Graaf werd met veel waardering teruggekeken op diens werkzaamheden en inzet voor dbk. Negen jaar heeft hij ons deputaatschap gediend, nadat hij eenzelfde periode had geparticipeerd in het ongedeelde deputaatschap eenheid en correspondentie. Vanaf 1998 heeft hij het secretariaat van DBK behartigd.

1.3. Synodale besluiten 2007

Naar aanleiding van onze rapportage over de periode 2004-2007 heeft de synode met betrekking tot ons deputaatschap de volgende besluiten genomen, c.q. de volgende opdrachten meegegeven:

1.3.1. Algemeen

- a. de naam te wijzigen in *deputaten buitenlandse kerken* en als Engelse benaming te gebruiken *Foreign Relations Committee*;
- b. aan de classes te adviseren om na approbatie van de attesten van een predikant uit het buitenland een begeleidingscommissie in het leven te roepen.

1.3.2. Ten aanzien van de kerkorde

Inzake het voorgaan van predikanten uit het buitenland werd een wijziging van de betreffende regeling voorgesteld. Zie daarvoor de huidige versie van artikel 4 lid 5 K.O.

1.3.3. Ten aanzien van Oost-Europa

- a. een officiële kerkelijke relatie in de vorm van 'contact' aan te gaan met de Biserica Evangelica Romania (BER) en uitvoering te geven aan de plannen voor de concrete invulling van dit contact;
- b. goedkeuring te verlenen aan de plannen voor de concrete invulling van dit contact en aan deputaten te verzoeken om aan deze plannen uitvoering te geven;
- c. te blijven zoeken naar mogelijkheden om te komen tot een relatie van contact met andere kerken in Oost-Europa.

1.3.4. Ten aanzien van de overige kerken in het buitenland

- a. de ontwikkelingen in verband met de Free Church of Scotland (FCS) en de Free Church of Scotland Continuïng (FCSC) te blijven volgen en waar mogelijk bij te dragen aan het proces van verzoening;
- b. de verkennende gesprekken met de Heritage Reformed Congregations (HRC) voort te zetten;
- c. aan de Independent Reformed Church of Korea (IRC) beperkte correspondentie aan te bieden.

1.3.5. Ten aanzien van de ICRC

- a. de voorgestelde herformulering van art. IV.1.a van de Constitution van de ICRC te accorderen en daarbij toe te zien op het treffen van een goede praktische regeling om te beoordelen of een belijdenisgeschrift equivalent is aan de zes in de basis genoemde geschriften
- b. het plan uit te werken om aan de European Conference of Reformed Churches (ECRC) een vervolg te geven zowel in 2008 als in 2010.

Deputaten hebben, zoals uit het onderstaande zal blijken, aan al deze opdrachten voldaan. Het besluit inzake de reis- en verblijfkosten van buitenlandse afgevaardigden is onderwerp van gesprek geweest in het overleg met deputaten zending (zie 1.6.1).

1.4. Vergaderingen dbk

Deputaten vergaderden elf maal, en wel op 13 december 2007, 7 februari 2008, 22 mei 2008, 25 september 2008, 17 november 2008, 11 februari 2009, 14 mei 2009, 15 september 2009, 7 december 2009, 1 februari 2010, 19 april 2010 en 27 mei 2010.

1.5. Beleid

Tijdens de tweede vergadering vond een eerste bezinning plaats ten aanzien van het (te voeren) beleid van dbk. In een interne gespreksnotitie over het te voeren beleid is als uitgangspunt gekozen wat onze instructie (K.O. bijlage 34) aangeeft als onze kerntaken:

1. onderhouden van correspondentie met buitenlandse kerken;
2. participeren in internationale oecumenische verbanden;
3. vertegenwoordiging van CGK in het buitenland.

Hiermee hangt samen:

4. adviseren inzake kerkelijke en oecumenische contacten in het buitenland.

Onderdeel van dit takenpakket is tevens na te gaan of volgens besluit van de generale synode bestaande relaties uitgebreid en nieuwe contacten gelegd kunnen worden. Hierbij stuit dbk op het volgende probleem:

enerzijds een beperkte actieradius wat betreft mankracht en financiële middelen, anderzijds een snel groeiend aantal oecumenische contacten, via ICRC en ECRC, en dat in een situatie waarin mondiaal gezien steeds meer kerken in ons vizier komen: een worldwide reformed family.

Tot nu toe hebben deputaten het volgende beleid gevoerd:

1. een noodzakelijke beperking van correspondentie en contacten tot die kerken:
 - waarnaar langs 'natuurlijke' weg lijnen lopen (emigratie);
 - waarmee zinvolle samenwerking kan zijn op theologisch of missionair terrein;
 - waarvan te verwachten is dat onze CGK-leden met deze kerken frequent contact kunnen hebben (reizen, familierelaties, adoptieprojecten);
2. overige contacten onderhouden via ICRC en ECRC, geen nieuwe rechtstreekse officiële relaties;
3. mogelijkheid scheppen voor predikanten van kerken uit het buitenland waarmee geen officiële correspondentie of contact onderhouden wordt binnen onze kerken in een kerkdienst te laten voorgaan (recentelijk door de synode goedgekeurd);
4. uitbreiding van het aantal oecumenische contacten alleen als een goede 'combinatie' met andere contacten valt te maken, inkrimping van contacten alleen wanneer zich ingrijpende (afwijkende) ontwikkelingen voordoen.

Als beleidslijn stellen deputaten voor de huidige beleidslijn t.a.v. niet-Europese zusterkerken te bestendigen en in dit opzicht een klein 'netwerk' van gereformeerde oecumenische contacten te onderhouden dat noodzakelijkerwijs beperkt moet blijven. Daarnaast willen deputaten zich concentreren op nadere ontwikkeling van goede contacten met Europese kerken, met name binnen ECRC-verband en daar waar combinatiemogelijkheden zijn (bijv. Engeland, Ierland, Schotland). Uitbreiding van het aantal correspondenties/contacten binnen Europa lijkt ons van belang. Ook in de komende periode willen wij ons nog verder bezinnen op het te voeren beleid gezien de toegenomen mogelijkheden van contact binnen de ICRC en de ECRC.

1.6. Contact en overleg

Meermalen werd in de verslagperiode overleg gepleegd met andere deputaatschappen.

1.6.1. Deputaten zending

Met deputaten zending was er diverse malen overleg, met name over de relatie met de zusterkerken in Zuid-Afrika. In verband met de kwestie 'Potchefstroom-Soutpansberg' was er op 19 november 2009 een aparte vergadering om te overleggen welke verantwoordelijkheden en mogelijkheden er voor ons als CGK liggen, nu de sinds enkele jaren gerezen moeiten voortduren, om de kerken ginds de hand te bieden. Besloten is een gezamenlijke brief te schrijven (zie onder).

In het overleg met deputaten zending was er ook behoefte terug te komen op het besluit van de synode van 2007 inzake de reis- en verblijfkosten van buitenlandse afgevaardigden. De contacten met de kerken in Venda en Indonesië worden om praktische redenen door deputaten zending onderhouden maar vallen formeel onder deputaten buitenland. Daarom is er formeel een kanttekening te plaatsen bij het besluit de reiskosten van deze kerken bij deputaten zending in rekening te brengen. De andere mogelijkheid die dit besluit aangeeft om de reiskosten voor gasten die deputaten buitenland uitnodigen voor rekening van deze gasten te laten, roept in het geval van de kerken uit Venda en Indonesië vragen op. Het lijkt deputaten wenselijk dat voor deze vragen een passende oplossing gezocht wordt.

1.6.2. Deputaten evangelisatie en deputaten zending

Met deputaten evangelisatie en deputaten zending is contact geweest over bijwoning van de conferenties georganiseerd in ECRC-verband. Behalve de vierjaarlijkse wereldwijde conferentie van de ICRC organiseren de Europese lidkerken nu ook regionale, Europese conferenties. Missionaire gerichtheid is voor bijna alle Europese kerken, met name de Angelsaksische kerken, een vanzelfsprekende zaak. Daarom is er een en andermaal contact en overleg geweest met deze beide deputaatschappen om te bezien hoe ook zij bij deze conferenties betrokken kunnen worden. Besloten is dat de drie deputaatschappen in dit verband met elkaar een geregeld contact zullen oefenen.

1.6.3. Deputaten betrekkingen buitenlandse kerken (GKv)

Met deputaten betrekkingen buitenlandse kerken (BBK) van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) was er op meer dan een manier contact.

Op 7 februari 2008 hielden wij een gemeenschappelijke vergadering, waarin uitwisseling en samenwerking centraal stonden. Een nieuwe vergadering staat gepland voor juni 2010.

Daarnaast was er ook in deze periode meer dan eens overleg inzake de verhouding tussen de twee Schotse kerken (FCS en FCSC). In dat kader is ook een gezamenlijke brief uitgegaan naar deze beide Schotse zusterkerken. Ook bij de Algemene Synode van de kerken in Zuid-Afrika vond goede samenwerking tussen BBK en dbk plaats. Uw deputaten waren aanwezig op de generale synode van de GKv toen (een deel van) het rapport van BBK werd behandeld. De aandacht voor en de inbreng van buitenlandse afgevaardigden blijken bij de vergaderingen van de GKv-synode groter dan bij ons te zijn, hetgeen voor DBK stof tot nadenken bood. Eveneens waren deputaten betrokken bij het organiseren van de tweede en derde regionale conferentie (ECRC) van Gereformeerde Kerken in Europa, die tot de ICRC behoren (zie onder).

2. Advies/toestemming conform art. 4 K.O.

2.1. Voorgaan buitenlandse predikanten

Enkele malen werd naar art. 4 K.O. sub 5b toestemming verleend aan buitenlandse predikanten om in onze kerken voor te gaan.

2.2. Advies aan gemeenten

Advies werd gegeven aan de gemeenten 's-Gravenmoer, Hardenberg en Apeldoorn-Centrum in verband met het voornemen een predikant uit het buitenland te beroepen.

3. Kerkelijke correspondenties en contacten

3.1. Europa

3.1.1. Free Church of Scotland (FCS) en Free Church of Scotland (Continuing) (FCSC)

Eind 2008 heeft de Commission of Assembly van de FCS een voorstel gedaan aan de FCSC dat getypeerd kan worden als een 'serieuze handreiking van vrede en verzoening' richting de FCSC. Zo werden de schorsingen ('sentences of suspension') die in 2000 zijn uitgesproken, ongedaan gemaakt en aangedrongen op plaatselijk overleg inzake kerkelijke goederen. Toen door de FCSC hier terughoudend en zelfs argwanend op gereageerd werd, hebben uw deputaten samen met deputaten BBK in het voorjaar van 2009 een brief verzonden. Hierin werd enerzijds bij de FCSC erop aangedrongen om deze handreiking te aanvaarden en anderzijds werd de FCS gewezen op de moeite die de FCSC zou hebben met de implicaties van het voorstel, nl. dat de erkenning dat zij een ander, nieuw, kerkverband vormen en de pretentie de voortzetting te zijn van de oorspronkelijke FCS moeten loslaten.

De generale synode van zowel de FCS als de FCSC werden bezocht in mei 2009. Globaal zijn er in beide kerken drie stromingen inzake de onderlinge verhoudingen:

1. lokale oplossingen zijn niet meer dan schijnoplossingen in het licht van de geschiedenis tot 2000, dus die moeten we nooit accepteren;
2. stoppen met alleen op onze eigen voorwaarden akkoord te willen gaan met een oplossing die dan kerkbreed zou moeten gelden;
3. wel zoeken naar lokale oplossingen, maar tegelijkertijd dient aangedaan onrecht beleden en waar mogelijk hersteld te worden.

Naast de toespraken zijn ook in de wandelgangen vele gesprekken gevoerd over deze ontwikkelingen.

In de FCS is men bezig met de bezinning op de invulling van de (meer eigentijdse) eredienst. De volgende generale synode zal een rapport hierover gepresenteerd en besproken worden. Met dankbaarheid kan vermeld worden dat op de laatstgehouden conferentie van de ICRC (najaar 2009) de FCSC kon worden toegelaten als lidkerk. Dit laatste ook met volledige instemming van de FCS. Na afloop van de derde ECRC (maart 2010) beleefde een van ons een zondag in Edinburgh, waarop hij met dezelfde prediking 's ochtends vooring in de plaatselijke FCSC en 's avonds in een van de lokale FCS kerken.

Recentelijk werd door de FCSC het verzoek aan BBK en dbk gericht om in het conflict tussen de twee Schotse kerken rechtstreeks te bemiddelen. In overleg met BBK is een gezamenlijk antwoord naar de FCSC gestuurd dat wij bereid zijn dit te doen, mits het gesprek over kerkelijke en geestelijke vragen, en niet over materiële zaken (bezit van gebouwen etc.) zal gaan.

3.1.2. Reformed Presbyterian Church of Ireland (RPCI)

Aan de RPCI werd in de periode niet een apart bezoek gebracht, wel zijn bij diverse gelegenheden (ICRC en ECRC) de goede contacten met deze zusterkerk aangehaald.

3.1.3. Evangelical Presbyterian Church of Ireland (EPCI)

Het besluit van de synode om de Evangelical Presbyterian Church of Ireland volledige correspondentie aan te bieden, is uitgevoerd. Omdat de eerste contacten met hem waren gelegd, bracht op verzoek van de EPCI ds. J.G. Schenau in april een bezoek aan dit negen plaatselijke gemeenten tellende kerkgenootschap. Ds. Schenau maakte de Presbytery Day Conference mee, in het kader waarvan de jaarlijkse synode plaatsvond. 's Zondags ging hij voor in twee plaatselijke kerken. De reformatorisch-puriteinse geest die in deze kerken heerst geeft een verblijdende herkenning.

3.1.4. Eglises Réformées Évangéliques Indépendantes de France (EREI)

In maart 2009 lieten wij ons door ds. J.G. Schenau vertegenwoordigen op de synode van de Églises Réformées Évangéliques Indépendantes, die gehouden werd in Bagard. Het was goed op deze wijze contact te oefenen met onze kleine zusterkerk in een groot land. Men wil als kerkverband een duidelijker profilering. Sommigen zoeken daarbij een samengaan van authentiek gereformeerd en verantwoord evangelisch. Anderen bepleiten toenadering tot de grote Église Réformée de France, maar daar vormt een sterk liberale stroming een probleem. Van onze kant werd de Franse zusterkerk de ECRC onder de aandacht gebracht. Men is voornemens deze in het vervolg te bezoeken. De naam van het kerkverband is veranderd. Deze luidt nu: *Union Nationale des Églises Protestantes Réformées Évangéliques de France*.

3.1.5. Oost-Europa

3.1.5.1. Algemeen

Conform de opdrachten van de generale synode 2007 werd enerzijds het contact met de BER verder bestendigd en uitgebouwd en anderzijds gezocht naar mogelijkheden van nieuwe contacten met kerken in Oost-Europa. Deputaten hebben ondervonden dat dit laatste niet zo eenvoudig is. Inmiddels werd een verkennend contact gelegd met een kerkelijke gemeenschap in Letland.

3.1.5.2. Biserica Evanghelica Romania (BER)

Met betrekking tot de nadere concrete invulling van het 'contact' met de BER dachten dbk aan het volgende:

- uitnodiging van een afvaardiging naar de generale synode;
- stimulering van lokale contacten tussen gemeenten ginds en hier in Nederland;
- toerusting van voorgangers, ambtsdragers en gemeenteleden (in het verleden zijn door CGK-predikanten cursusweken voor BER-ambtsdragers verzorgd, waaraan een meer structureel karakter gegeven kan worden, te denken is ook aan een vormingscursus-achtig onderricht voor gemeenteleden);
- mogelijkheden voor diaconale stages en projecten (de BER beheert in de nabijheid van Boekarest een kindertehuis en een verzorgingshuis en in de Karpaten een vakantiecentrum voor (straat) kinderen, overleg met deputaten diaconaat en eventueel de organisatie van de DJW of Young Eagles-vakantiekampen is in deze gewenst).

Ds. D. van der Zwaag bracht in juni 2009 een bezoek aan de BER om te overleggen over de praktische invulling van het kerkelijk contact. De broeders van de BER gaven aan van de mogelijkheid van theologische ondersteuning gebruik te willen maken, ingeval men met vragen wordt geconfronteerd waarin men graag nader advies zou willen krijgen. Inzet van geestelijk gemotiveerde CGK-jongeren bij projecten van zorg of ontspanning behoort tot de mogelijkheden, bijv. in Magurele (ouderen- en kindertehuis), Timisoara (weeshuis) of Albesti (kinderkampen). Voor het bieden van praktische hulp door jongeren bij bijv. bouwactiviteiten zag men eveneens mogelijkheden. Informatie over de ontwikkelingen binnen elkaars kerkverband is een onmisbare voorwaarde om te komen tot verdieping van het contact. In november 2009 was de voorzitter van de broederraad, br Ion Botgros, in Nederland op uitnodiging van de stichting HOE (Hulp Oost Europa). Er vond met hem een ontmoeting plaats, waarbij is afgesproken dat hij in het voorjaar 2010 een artikel zal aanleveren over de stand van zaken binnen de BER voor publicatie in *De Wakker*. Met de stichting Dienst Jongeren Wereldwijd (DJW) is overleg gaande om te zien of het mogelijk is dat in de vakantiemaanden een aantal jongeren naar Roemenië vertrekt.

3.2. Noord- en Zuid-Amerika

3.2.1. Free Reformed Churches of North America (FRCNA)

De synode van deze zusterkerk vergadert ieder jaar en is meer te vergelijken met een classisvergadering, omdat alle kerken van het kerkverband er zijn vertegenwoordigd en er verslag wordt gedaan naar art. 41 K.O. De synode van juni 2010 zal D.V. bezocht worden door ds. H. Korving. Van dit bezoek zal uw synode per separaat rapport een verslag ontvangen.

Tijdens de synode van 2009 werd dr. G.M. Bilkes geëxamineerd en toegelaten als predikant van het kerkverband, en vervolgens geïnstalleerd als hoogleraar aan het Puritan Reformed Theological Seminary te Grand Rapids, het theologisch instituut waarin de Heritage Reformed Churches en de FRCNA samenwerken. Al eerder was dr. D. Murray vanuit de FCS beroepen en benoemd als docent aan het PRTS. Verheugend was dat de preekplaats in Calgary (Alberta) in september 2007 kon worden geïnstitueerd als een zelfstandige gemeente.

Wat betreft het zendingswerk dient vermeld te worden dat ds. E. Everts en zijn gezin, die sinds 2001 was 'uitgeleend' aan het zendingswerk van de FRCNA in Guatemala, in 2008 repatrieerde en inmiddels verbonden werd aan de gemeente van Deventer.

De band met onze kerken wordt als zeer sterk ervaren, ook al vanwege feit dat wij de enige zusterkerk zijn waarmee de FRCNA een volledige correspondentieband onderhoudt. Tegelijk is men bezorgd over bepaalde ontwikkelingen in de CGK, zoals een zekere vervlakking in de prediking die men meent waar te nemen.

3.2.2. Orthodox Presbyterian Church (OPC)

Aan de OPC is in de verslagperiode geen bezoek gebracht. Wel hebben onze afgevaardigden naar de ICRC in Nieuw-Zeeland gesproken met hun gedelegeerden. Er waren geen bijzondere kwesties te bespreken, over en weer werden informatieve vragen gesteld en beantwoord. Vooral wilde men van de kant van de OPC weten wat het verschil is tussen de CGK en de GKV, met wie zij ook een zusterkerk relatie onderhouden. In dit gesprek kwam de verbonds- en gemeentevisie aan de orde, de toe-eigening van het heil en de implicaties daarvan voor de prediking, spiritualiteit en kerkelijk leven. Toegelicht is dat beide kerken verschillen in de benadering en de beleving van het geloof maar van oordeel zijn dat dit, met name op plaatselijk vlak, een zoeken van elkaar niet in de weg mag staan. Verder was de OPC benieuwd of de CGK grote liturgische veranderingen hebben meegemaakt, waarop zij werden gewezen op besluitvorming van onze synode inzake de NBV en het vrijgeven van te zingen liederen.

De OPC-afgevaardigden gaven aan dat hun kerkverband vooral verdeeld is over twee kwesties, namelijk de lengte van de scheppingsdagen en de visie op de prediking als het gaat om de plaats van de 'historical redemption'. De laatste kwestie betreft de vraag waarop het accent gelegd moet worden in de prediking: op het volbrachte werk van Christus 'toen en daar in de historie' (Gods volk is toen verzoend door het bloed van Christus; objectief) of op het deel krijgen aan het volbrachte werk van Christus (het 'laat u met God verzoenen'; subjectief). Het komt voor dat in bepaalde classis geen predikanten of kandidaten worden toegelaten die niet de heersende visie van de classis over deze onderwerpen heeft. Het feit dat de studenten uit de OPC de keus hebben uit vijf verschillende theologische opleidingsinstituten heeft als gevolg dat de diversiteit in de kerken is toegenomen. Hoe men daar in de toekomst mee denkt om te gaan is nog niet duidelijk.

3.2.3. Heritage Reformed Churches (HRC)

Conform de opdracht van de GS 2007 (art. 126 sub 6b) hebben uw deputaten gezocht naar mogelijkheden om het verkennend gesprek met de HRC voort te zetten. Ook daarvoor bood zich een gelegenheid tijdens de ICRC in 2009, waar een gesprek is gevoerd met de afgevaardigde van dit kerkverband. Deze vertelde dat er een periode is geweest waarin de HRC zich (uit reactie?) leken te bewegen in een richting van een te sterk verbondsmatig denken, en dat er nu sprake is van een meer evenwichtige ontwikkeling. Onze kerken hebben de aanvraag van de HRC voor het lidmaatschap van de ICRC gesteund en daar was men blij mee. Aan het zoeken van toenadering met andere kerken is men nog niet zozeer toegekomen, vanwege het feit dat veel aandacht en energie gestoken wordt in de interne opbouw van het kerkelijke leven. De wens om de verkennende gesprekken voort te zetten, werd echter wederzijds onderschreven.

3.2.4. Igrejas Evangelicas Reformadas no Brasil (IERB)

Van ds. B.A.Th. Witzier werd het verzoek ontvangen in *De Wakker* mededeling te doen dat hij een beroep vanuit de CGK zou willen overwegen. Aan de kerken van 's-Gravenmoer en Hardenberg die het voornemen te kennen gaven een beroep uit te brengen, werd een positief advies gegeven. Om hem moverende redenen heeft ds. B.A.Th. Witzier gemeend voor beide beroepen te moeten bedanken. Onlangs is in dit kader ook aan de kerk van Apeldoorn-Centrum een positief advies gegeven. Vanuit deze kerken bereikte ons het verzoek aan student Roberto Verburg preekconsent te verlenen binnen de CGK. Deze broeder heeft binnen de IERB preekbevoegdheid en studeert aan de TUA. Deputaten hebben hierover contact opgenomen met het curatorium en dit verzoek bij hen kenbaar gemaakt. Een en ander wacht op een afronding.

3.3. Afrika

3.3.1. Die Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika (GKSA)

Gedurende de gehele verslagperiode is via e-mail, persoonlijke ontmoetingen en een bezoek in januari 2009 nauw contact met de GKSA onderhouden, enerzijds vanwege de spanningen binnen deze kerken (vragen vrouw en ambt; invoering nieuwe psalmberijming) en anderzijds vanwege onze bemiddelingspositie bij de verhouding GKSA-Synode Soutpansberg.

De GKSA-synode van 2009, bezocht door prof. H.G.L. Peels, was een zeer bijzondere: voor het eerst een 'algemene sinode' waarin de voormalige Synode Potchefstroom en Synode Middellande één waren. Op bewonderenswaardige wijze werden de praktische problemen aangepakt: een goed systeem van simultane vertaling, inschakeling van zwarte broeders in commissies (met vertaling), ook een zwarte broeder in het moderamen. De papierwinkel was enorm: alles tweetalig. Gaandeweg de synode werd de inbreng en invloed van de zwarte broeders groter. Grote vragen werden behandeld betreffende de theologische vorming van ambtsdragers, de verhouding met de overheid, de emeritaatsvoorzieningen van de zwarte predikanten, restanten van apartheiddenken, de liturgische gewoonten. Ondanks diverse startproblemen betekende deze eerste non-raciale synode een bemoedigende stap voorwaarts in de eenwording van de GKSA.

Binnen de blanke GKSA spelen liggingsverschillen en interne verwijdering een steeds grotere rol. Inzake de kwestie vrouw en ambt werd besloten een aparte synode samen te roepen (een kostbare zaak, in Zuid-Afrika), om er met elkaar uit te komen. Deze synode vond plaats in juli 2009, en resulteerde in het definitieve besluit dat alleen het diakenambt voor de vrouw openstaat (de diaken behoort in de GKSA niet tot de kerkenraad). De inbreng vanuit de CGK met haar rapporten terzake (1998 en 2001) werd zeer gewaardeerd.

Tevens markeerde de synode van januari 2009 het 150-jarig bestaan van de GKSA: een vreugdevolle vergadering waarin eensgezindheid overheerste. Afgesloten werd met een symposium 'Reformed Identity Worldwide', met bijdragen vanuit gereformeerde kerken uit Nederland, Amerika en vooral Afrika. Tussen de afgevaardigden van dbk en BBK was een goede samenwerking tijdens de GKSA-synode.

3.3.2. Synode Soutpansberg

Bij de GKSA-synode ontbraken helaas de broeders van Synode Soutpansberg. Vergaderingen van GKSA-deputaten met de deputaten van SPB verliepen in 2009 stroef. Vanuit Nederland heeft DBK, in nauwe samenspraak met deputaten zending, diverse malen adviezen terzake uitgebracht. In januari 2010 werd namens onze beide deputaatschappen een brief naar zowel GKSA- als SPB-deputaten verzonden, met een voorstel om de impasse te doorbreken via het aanvaarden van een voorlopige situatie van een 'federatief kerkmodel'. Hierop zocht de GKSA contact met ons voor een nader gesprek. Dit had plaats in maart jl. in Cambridge, waar dr. D. Breed en prof.dr. A. le Roux du Plooi een gesprek met onze voorzitter hadden. De GKSA blijken weinig gelukkig te zijn met de brief uit Nederland, terwijl SPB daarentegen ons voorstel juist omhelst. De GKSA-deputaten maken melding van nieuwe ontwikkelingen, waaruit zou blijken dat SPB al meer een eigen koers vaart, in een isolement terecht komt en dat leden van SPB in toenemende mate zich voegen bij GKSA-gezinde gemeenten. De brief uit Nederland kan in deze situatie door SPB worden misbruikt. Van de kant van DBK werd benadrukt dat de brief niets anders beoogt dan een 'time out' in een vastgelopen situatie, om te zoeken naar nieuwe, positieve wegen. Toegezegd werd dat de bezwaren van de GKSA tegen onze brief schriftelijk worden toegezonden.

3.3.3. De kerken in Botswana

Voorafgaand aan de GKSA-synode in januari 2010 bracht prof. Peels ook een bezoek aan de Dutch Reformed Church of Botswana (locaties Gaborone en Mochudi). De ontvangst door gemeenteleden was zeer hartelijk. Van een relatie tussen de DRCB en onze CGK bleek men zich echter nauwelijks bewust te zijn. De samenwerking tussen zwart en blank binnen de DRCB is nu redelijk goed te noemen. Theologische vorming is een probleem, oecumenische contacten spaarzamenlijk. Men heeft in het recente verleden één vrouwelijke predikant gehad. De kerk is klein en worstelt om het hoofd boven water te houden. De lijn is gereformeerd, maar de kennis voor confessionele belijndheid ontbreekt. Een eenvoudig praktisch christendom, dichtbij de basis van de samenleving, staat voorop.

Het lijkt al met al weinig zinvol om een bijzondere kerkelijke relatie met de DRCB te blijven onderhouden. De afstand is te groot, de middelen ontbreken, concrete contacten tussen CGK en DRCB zullen zeer zeldzaam zijn. In plaats van een relatie met een kerk ver weg in Nederland, is de DRCB veel meer gebaat bij kerkelijke contacten dichtbij, i.c. met de Reformed Churches of Botswana (RCB). Samen staan deze gereformeerde kerken in Botswana voor de grote vragen die een samenleving met hiv, armoede en religieuze onkennis oproept. Met ds. J. Wessels en ds. Joshua Seithleko, beiden uit Ghanzi, werd hierover doorgesproken. Ds. Seithleko ziet mogelijkheden om het gesprek met de DRCB weer te openen.

Dbk stellen voor om de officiële zusterkerkrelatie (beperkte correspondentie) met de DRCB af te bouwen en de contacten met deze kerk over te dragen aan de RCB, met het verzoek met de DRCB nadere gesprekken in het kader van samenwerking aan te gaan.

Wat betreft de officiële correspondentie met de RCB, deze werd in de verslagperiode zoals steeds gevoerd door deputaten zending.

3.4. Azië

In deze verslagperiode werd een bezoek aan de zusterkerken in Korea en Japan niet nodig geacht. Via e-mail en persoonlijke ontmoetingen in Nederland, alsook tijdens de ICRC, werd het contact verder onderhouden.

3.4.1. Reformed Church in Japan (RCJ)

De kleine RCJ heeft in een land met een sterk nationalisme en een alom tegenwoordig boeddhisme en shintoïsme geen gemakkelijke plaats, maar vertoont een bewonderenswaardige vasthoudendheid en vreugde in het evangelie. Vanuit de RCJ kwam een student aan de TUA studeren, rev. Tomohiro Ishihara,

in goed overleg tussen het Kobe Theological Institute en de voorzitter van DBK. Rev. Ishihara, die zich met zijn gezin in Apeldoorn heeft gevestigd, is voorbestemd om de dogmaticus van de theologische opleiding te Kobe te worden.

3.4.2. *Independent Reformed Church of Korea (IRCK)*

Conform besluit van de generale synode 2007 is aan deze kerk beperkte correspondentie aangeboden. Dit besluit is binnen de IRCK met grote dankbaarheid ontvangen. Vanuit de IRCK studeert rev. Heon Soo Kim aan de TUA. In deze verslagperiode brachten prof. W. van 't Spijker en prof. J.W. Maris op persoonlijke titel, via bemiddeling van dbk, een bezoek aan deze kerken, waarbij zij series colleges verzorgden aan de inmiddels opgerichte eigen theologische opleiding van de ICRK. Deze jonge zusterkerken verheugen zich in de contacten met onze CGK, en zijn dankbaar voor de theologische ondersteuning die zij ontvangen. Bij de ICRC in Nieuw-Zeeland (2009) werd de ICRK mede door onze ondersteuning als lid aanvaard.

3.4.3. *Presbyterian Church of Korea (PCK)*

Ook met de PCK (Kosin-kerken) zijn goede contacten, met name op het vlak van theologische uitwisseling (enkele studenten studeren aan de TUA). Gereformeerd theologisch werk van 'Apeldoorners' wordt in het Verre Oosten veel gebruikt, en in vertaling uitgegeven. De PCK is een relatief grote kerk (ruim 600.000 leden), waarbinnen veel gaande is. Zoveel als mogelijk is, stellen deputaten zich op de hoogte van de ontwikkelingen.

3.4.4. *Gereja Toraja Mamasa (GTM)*

Ook in deze periode is de correspondentie met de GTM gevoerd door deputaten zending.

3.5. *Oceanië*

3.5.1. *Christian Reformed Churches of Australia (CRCA)*

Onderweg naar de ICRC in Nieuw-Zeeland konden ds. J.G. Schenau en ds. L.A. den Butter een kort bezoek brengen aan de CRCA, een kerkverband van in totaal vijftig gemeenten en 10.000 leden. Het zwaartepunt van de ontmoeting lag bij de bespreking van het in 2006 door de CRCA aanvaarde 'Fourfold Mission Statement'. Dit beleidsdocument bevat vier hoofdpunten met betrekking tot evangelisatie :

1. gebed;
2. vermenigvuldigen in de zin van gemeentegroei en kerkplanting;
3. vorming van gemeenteleden;
4. aanpassen van kerkelijke structuren.

Dit document is ontstaan uit de behoefte om het evangelie uit te dragen en gemeenteleden geestelijk toe te rusten. De aanvaarding van dit mission statement heeft wel een zekere spanning binnen de kerken gebracht. Sommigen vinden dat het statement teveel 'gepushed' wordt. De CRCA benadrukt evenwel dat dit mission statement aan één van de aspecten van kerk-zijn raakt, en niet het allesomvattende perspectief biedt. Het visiestuk probeert de gemeentelijke structuren van pastoraat en diaconaat zo te vormen dat er ook gelegenheid is om te evangeliseren: 'Missionair zijn heeft twee richtingen: in je eigen gemeente gebouwd worden in het geloof en naar buiten toe dat geloof uitdragen.'

Verder is vermeldenswaard dat alle gemeenten van de CRCA de laatste jaren geconfronteerd worden met een grote instroom van Zuid-Afrikaanse immigranten. Er zijn inmiddels zeven Zuid-Afrikaanse predikanten toegelaten tot de ambtelijke dienst in de CRCA. Hier is men dankbaar voor, want de CRCA hebben te kampen met een afnemend ledental en een groot tekort aan predikanten.

3.5.2. *Reformed Churches of New Zealand (RCNZ)*

Tijdens de vergaderingen van de ICRC hebben onze afgevaardigden een ontmoeting gehad met vertegenwoordigers van de kerk in Nieuw Zeeland. De RCNZ ondervindt een evangelicale invloed, hoewel van plaats tot plaats in verschillende mate. Men waardeert dit niet op voorhand negatief. Men wil er wel voor waken om in charismatisch vaarwater terecht te komen. Toch kan de evangelicale invloed ook een correctie zijn op een te verstandelijke benadering van de gereformeerde geloofsinhoud (N.B. 'evangelical' is breder dan ons Nederlandse 'evangelisch'). Een ander punt van gesprek vormde de constatering dat het aantal directe persoonlijke contacten tussen Nieuw-Zeeland en Nederland gaandeweg afneemt.

4. *Oecumenische verbanden*

4.1. *ICRC*

De broeders ds. J.G. Schenau en ds. L.A. den Butter werden in 2009 afgevaardigd als voting-members naar de International Conference of Reformed Churches, die gehouden werd in Christchurch, Nieuw Zeeland. Collega B. de Graaf gaf de ICRC-voorzittershamer over aan B. Hoyt (RCNZ) die vervolgens deze conferentie kundig leidde. Het thema was *The Vitality of the Reformed Faith*. Het was een goede conferentie waar vele contacten werden gelegd en verstevigd. De ICRC heeft de volgende kerken als nieuw lid toegelaten (voor een ledenlijst zie bijlage 2):

- Free Church of Scotland (Continuing);
- Independent Reformed Church in Korea;
- Heritage Reformed Congregations;
- Reformed Churches of Brazil (Igrejas Reformadas de Brasil);
- Reformed Presbyterian Church of India.

Het is vermeldenswaard dat bij de aanvraag tot lidmaatschap van de Free Church of Scotland (Continuing) ook de Free Church of Scotland positief heeft gestemd. De aanvraag van de Reformed Church (Synod Soutpansberg) kon niet in behandeling worden genomen omdat de aanvraag niet naar de regels van de ICRC werd ingediend. Een aantal kerken had 'observers' afgevaardigd: the Christian Reformed Churches of Australia, the Grace Presbyterian Church of New Zealand and the Reformed Church in Japan.

De 'Mission Committee' bracht rapport uit en benadrukte dat tot haar vreugde het aantal regionale

conferenties groeit (Europa 2007, 2008), Africa (2008) en Azië-Pacific (2008). De reeds bestaande contacten met de World Reformed Fellowship zullen worden bestendigd en verstevigd. Het voorstel van de Mission Committee om een vergadering te beleggen waarin zendingsdelegaties van de lidkerken elkaar ontmoeten om informatie uit te wisselen en te bezien of multilaterale samenwerking mogelijk is, werd aangenomen. Het doel hiervan is dat met name jonge kerken op een snelle en economisch voordelige wijze gebruik kunnen maken van kennis en steun van de oudere lidkerken. Tevens werden protocollen aanvaard hoe lidkerken kunnen handelen in geval van grote rampen en christenvervolging. Voor het verslag van de ICRC 2009 zie: <http://www.icroline.com/minutes.html>.

De vergadering nam het besluit om een commissie in te stellen die alle aspecten van de ICRC gaat doorlichten. Doel is om te bezien hoe de groeiende ICRC kan blijven beantwoorden aan haar doel en of er door deze groei misschien ook nieuwe doelen bij zijn gekomen. Het door onze synode aanvaarde amendement inzake de belijdenisgeschriften die in de ICRC-constitutie zijn opgenomen kwam uitgebreid in bespreking. Mede gezien het feit dat over de procedurele kant van deze zaak enig verschil van inzicht was, werd dit amendement nu (nog) niet aangenomen, maar in handen gelegd van de genoemde commissie die dit punt zal verwerken in haar doorlichting van de bestaande Constitutie.

Tijdens de vergadering in Christchurch konden onze afgevaardigden waardevolle ontmoetingen hebben met andere lidkerken, zoals de GKSA, RCNZ, IRCK, FRCNA, HRC, FCS, FCSC, OPC, EPBI. De ICRC-2013 zal D.V. gehouden worden in Cardiff (Wales) met als thema: De prediking van het Woord.

4.2. ECRC

Een belangrijk besluit van de ICRC-2005 te Pretoria was een stimulans te doen uitgaan tot het beleggen van regionale conferenties voor ICRC-lidkerken. Deze zouden moeten dienen tot onderlinge bemoeiding en gezamenlijke bezinning, niet het minst met het oog op de missionaire roeping van Christus' kerk in deze wereld. Eerder werden al dergelijke vergaderingen in Afrika en Azië gehouden.

In Europa betreft het de volgende ICRC-lidkerken:

- Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland;
- Evangelical Presbyterian Church of England and Wales;
- Evangelical Presbyterian Church of Ireland;
- Free Church of Scotland;
- Free Church of Scotland (Continuing);
- Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt);
- Iglesias Reformadas de España;
- Reformed Presbyterian Church of Ireland.

Voor een intensivering van de contacten op het Europese continent hebben BBK van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) en ons deputaatschap het initiatief genomen. Er werd een organiserend comité gevormd met leden uit Nederland en Groot-Brittannië, waarvan ds. R. ter Beek voorzitter werd. Momenteel functioneert ds. J.G. Schenau als zodanig.

In 2007 en 2008 vonden de eerste twee conferenties plaats te Soest, Nederland. Er werden lezingen gehouden over (praktisch)theologische onderwerpen; in workshops vond een uitwisseling van informatie plaats. Ook theologische instituten en missionaire organisaties sturen afgevaardigden. Dit heeft reeds geleid tot eerste initiatieven om te komen tot onderlinge ondersteuning op het gebied van theologisch onderwijs en training en op het gebied van evangelisatiewerk.

Vanaf de tweede conferentie is besloten dat lidkerken ook hun officiële kerkelijke contacten als gasten kunnen introduceren. In 2008 waren er op uitnodiging van ons deputaatschap vertegenwoordigers van de Biserica Evanghelică Romania en de Gereformeerde Bond in de PKN. De Eglises Réformées Évangéliques Indépendentes en de Nederlands Gereformeerde Kerken waren door omstandigheden verhinderd aan onze uitnodiging gehoor te geven.

De derde conferentie, in maart van dit jaar, had als thema 'ROUTE' ('Reaching Out Unitedly To Europe'). Deze conferentie werd onder leiding van ds. J.G. Schenau gehouden in Edinburgh, Schotland, waar juist honderd jaar eerder, de eerste Wereldzendingsconferentie plaatsvond. Er werden lezingen gehouden door dr. Richard Pratt en rev. D. Meredith, de brs. J.J. ten Brinke en M.C. Mulder presenteerden missionaire projecten, br. S. Paas en rev. D. Robertson discussieerden over de missionaire implicaties van de gereformeerde theologie. Ruim tachtig deelnemers uit zo'n twintig landen beleefden een bemoeidigend samenzijn.

Deputaten zijn overtuigd van de grote waarde en het belang van deze conferenties. We leven in een tijd van enerzijds het proces van globalisering en Europese eenwording en anderzijds van geestelijke verduistering door toenemende geloofsafval en ontkerkelijking in ons continent. Economisering, islamisering en nieuwheidendom vormen tegelijk een bedreiging en een uitdaging. gereformeed-kerkelijke contacten over landsgrenzen heen zijn een geschenk van de Heere, in het bijzonder voor die Europese gereformeerde kerken, die in hun eigen samenleving nog veel meer een marginale positie innemen dan onze kerken in Nederland. Steeds weer blijkt, dat Nederland in de Europese gereformeerde familie in zekere zin gidsland kan zijn. Er is bij ons al langer en dieper nagedacht over het getuigenis van het geloof en missionair kerk-zijn. Er zijn daarvan ook meer concrete voorbeelden te geven. Dat is overigens niet iets om trots op te zijn. De achtergrond is dat Nederland een van de Europese landen is, waar de secularisatie het sterkst om zich heen greep. Anderzijds blijkt het missionaire besef bij gereformeerde kerken in het buitenland, vaak juist vanwege hun marginale positie, een inspirerend voorbeeld voor ons. Gezien de missionaire gerichtheid van de conferenties juichen deputaten de betrokkenheid van deputaten zending en deputaten evangelisatie bij dit deel van hun werk van harte toe.

5. Vacatures

Deputaten hebben een rooster van aftreden vastgesteld, waarbij en waardoor enerzijds een stuk continuïteit

wordt gewaarborgd binnen het deputaatschap en anderzijds het vertrek van leden uit het deputaatschap zoveel mogelijk wordt gefaseerd. Aan het einde van deze verslagperiode hopen drs. M.J. Kater en ds. D. van der Zwaag af te treden. Dr. J.W. van Pelt heeft te kennen gegeven dat hij niet meer beschikbaar is als secundus. Bij separaat voorstel zullen deputaten een voorstel doen voor de vervulling van de vacatures.

6. Ten slotte

Deputaten zijn dankbaar dat zij onder Gods zegen in de afgelopen periode hun werk hebben kunnen doen, niet gehinderd door ziekte of tegenslag. Het is een voorrecht om onze kerken te vertegenwoordigen in contact en uitwisseling met zusterkerken over de grenzen heen. De ondervinding van het 'samen met alle heiligen' te mogen dienen in biddend opzien naar de grote Herder met Zijn ene kudde, is heel bijzonder.

7. Voorstellen

De generale synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren;
2. deputaten opdracht te geven:
 - 1) de ontwikkelingen rondom de Free Church of Scotland (FCS) en de Free Church of Scotland Continuïng (FCSC) te blijven volgen en waar mogelijk alles te doen om een verzoening te bevorderen;
 - 2) de verkennende gesprekken met de Heritage Reformed Churches (HRC) voort te zetten;
 - 3) te blijven zoeken naar mogelijkheden contact te onderhouden met andere kerken in Oost-Europa;
 - 4) erop toe te zien hoe de voorgestelde herformulering van art. IV.1.a van de Constitution van de ICRC verwerkt wordt nu de groei en het doel van de ICRC punt van onderzoek is;
3. de zusterkerkrelatie met de Dutch Reformed Church of Botswana (DRCB) te beëindigen en de Reformed Church of Botswana (RCB) te verzoeken samenwerking met de Dutch Reformed Church of Botswana (DRCB) aan te gaan;
4. het besluit van de GS 2007 inzake de reis- en verblijfskosten van afgevaardigden uit Indonesië en Venda te herroepen, en terzake een nadere regeling te treffen;
5. opnieuw deputaten te benoemen.

Bijlage 1: Lijst met in rapport gebruikte afkortingen (in alfabetische volgorde)

CGK	Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland
CRCA	Christian Reformed Churches of Australia
DJW	Dienstverlening Jongeren Wereldwijd
BBK	Bureau Buitenlandse Kerken= deputaatschap Geref. Kerken (vrijgemaakt)
BER	Biserica Evanglica Romana
DRCB	Dutch Reformed Church of Botswana
ECRC	European Conference of Reformed Churches
EPCI	Evangelical Presbyterian Church of Ireland
EREI	Eglises Réformées Evangéliques Indépendantes de France
FCS	Free Church of Scotland
FCSC	Free Church of Scotland (Continuïng)
FRCNA	Free Reformed Church of North America
GKv	Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt)
GKSA	Die Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika
GTM	Geraja Toraja Mamasa
HOE	Hulp Oost Europa
HRC	Heritage Reformed Churches
ICRC	International Conference of Reformed Churches
IERB	Igrejas Evangelicas Reformandas no Brasil
IRCK	Independent Reformed Church of Korea
NBV	Nieuwe Bijbel Vertaling
OPC	Orthodox Presbyterian Church
PRTS	Puritan Reformed Theological Seminary
RCB	Reformed Church of Botswana
RCJ	Reformed Church in Japan
RCNZ	Reformed Churches of New Zealand
RPCI	Reformed Presbyterian Church of Ireland
SPB	Synode Soutpansberg
UNEPREF	Union Nationale des Eglises Protestantes Réformées Evangéliques de France

Bijlage 2: 2009 lijst van lidkerken van de ICRC

- Associate Reformed Presbyterian Church (ARPC)
- Calvinist Reformed Churches in Indonesia (Gereja Gereja Reformasi Calvinis di Indonesia NTT) (CRCI, was GGRC)
- Canadian Reformed Churches (CanRC)
- Christian Reformed Churches in the Netherlands (Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland) (CRCN, was CGKN)
- Confessing Reformed Church in Congo (Eglise Reformee Confessante au Congo) (CRCC, was ERCC)
- Evangelical Presbyterian Church in England and Wales (EPCEW)
- Evangelical Presbyterian Church of Ireland (EPCI)
- Free Church of Scotland (FCS)
- Free Church in Southern Africa (FCSA)
- Free Reformed Churches of North America (FRCNA)
- Free Reformed Churches in South Africa (Die Vrye Gereformeerde Kerken in Suid Afrika) (FRCSA, was VGKSA)

- Orthodox Presbyterian Church (OPC)
- Presbyterian Church of Eastern Australia (PCEA)
- Presbyterian Church in Korea (Kosin) (PCKK)
- Presbyterian Free Church of India (PFCl) previously called the Free Church of Central India
- Reformed Churches in Indonesia – NTT (Gereja Gereja Reformasi di Indonesia NTT) (RCI, was GGRI)
- Reformed Churches in the Netherlands (Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) in Nederland) (RCN, was GKNv)
- Reformed Churches in New Zealand (RCNZ)
- Reformed Churches in South Africa (RCSA, was GKSA)
- Reformed Churches of Spain (Iglesias Reformadas de Espana) (RCS, was IRE)
- Reformed Church in the Unites States (RCUS)
- Reformed Presbyterian Church of Ireland (RPCIre)
- Reformed Presbyterian Church of North America (RPCNA)
- Reformed Presbyterian Church of North East India (RPCNEI)
- United Reformed Churches in North America (URCNA)

Nieuw:

- Free Church of Scotland (Continuing)
- Independent Reformed Church in Korea
- Heritage Reformed Congregations
- Reformed Churches of Brazil (Igrejas Reformadas de Brasil)
- Reformed Presbyterian Church of India

Aanvullend rapport

3.2.1. Free Reformed Churches of North America (FRCNA)

De synode van de FRCNA vergaderde van dinsdag 8 t/m vrijdag 11 juni te Hamilton (Ontario). Enkele belangrijke gebeurtenissen waren de examinering en beroepbaarstelling van kandidaat Tim Bergsma, de emeritering van dr. L.J. Bilkas (Grand Rapids) en de instelling van drie regio's waar gecombineerde kerkenraadsvergaderingen zullen worden gehouden. Deze fungeren als classes met beperkte bevoegdheden. Zo blijft de synode samengesteld door de rechtstreekse afvaardiging van de plaatselijke kerken en worden zaken die met de toelating tot het ambt te maken hebben, behandeld door de synode.

De FRCNA vertonen een hecht en homogeen beeld. De kerken vertonen een behoudende signatuur en hechten grote waarde aan de Schriftuurlijk-bevindelijke prediking. Aan de HHK heeft men een relatie aangeboden van beperkte correspondentie. Men streeft naar nauwere samenwerking met de HRC, met name waar het de opleiding betreft van predikanten aan het Puritan Reformed Theological Seminary (PRTS) te Grand Rapids.

BIJLAGE 68

Artikel 186

Rapport 4 van commissie 4 betreffende het rapport van het deputaatschap buitenlandse kerken

1. Inleiding

Allereerst willen we onze grote waardering uitspreken voor het werk van deputaten buitenlandse kerken en de heldere rapportage. Het is goed te vernemen dat men met vreugde de opdrachten van de GS 2007 heeft uitgevoerd.

2. Beleid

Deputaten hebben zich bezonnen op het te voeren beleid. Zij stellen voor de huidige beleidslijn t.a.v. niet-Europese zusterkerken te bestendigen en in dit opzicht een klein 'netwerk' van gereformeerde oecumenische contacten te onderhouden dat noodzakelijkerwijs beperkt moet blijven. Daarnaast willen zij zich concentreren op nadere ontwikkeling van goede contacten met Europese kerken, met name binnen ECRC-verband en daar waar combinatiemogelijkheden zijn. Verdere bezinning vindt plaats aangaande de toegenomen mogelijkheden van contacten binnen de ICRC en de ECRC.

3. Reis en verblijfskosten gasten uit buitenlandse kerken

Deputaten spraken met deputaten zending over het besluit van de GS 2007 betreffende de reis- en verblijfskosten van buitenlandse afgevaardigden. Het gaat op dit moment om kerken waarmee eerst een zendingsrelatie was. Nu zijn dit zelfstandige kerken geworden en is er sprake van zusterkerken, al lopen praktisch vaak de contacten nog via zending vanwege de zendingshistorie. Deputaten zijn van mening dat het uitnodigen van deze kerken ter synode een taak is van deputaten buitenland. Deputaten gaven aan dat de kosten voor bezoek van onze synode door deze kerken vaak niet op te brengen zijn. De GS 2007 nam een besluit waarbij alleen de verblijfskosten in Nederland voor rekening komt van de synode. Deputaten vragen dit besluit te herroepen.

4. Kerkelijke contacten

Met diverse kerken werd contact onderhouden. De commissie gaat alleen in op bijzondere zaken betreffende deze contacten. Zo zijn deputaten samen met de deputaten van de Gkv gevraagd tussen de twee Schotse kerken (Free Church of Scotland en Free Church of Scotland Continuing) rechtstreeks te bemiddelen.

De GS 2007 gaf opdracht de aangegane relatie met de Biserica Evangelica Romania (BER) in Roemenie nader invulling te geven. Daarbij wordt gedacht aan het leggen van contacten tussen kerken ginds en hier, toerusting van voorgangers, ambtsdragers en gemeenteleden en het organiseren van diaconale stages en projecten. De BER zal zelf aangeven in welke zaken zij toerusting wenst te ontvangen.

De verkennende gesprekken met de Heritage Reformed Churches (HRC) werden voortgezet. Deputaten steunden een aanvraag van de HRC betreffende lidmaatschap van de ICRC. Deputaten vragen de verkennende gesprekken voort te zetten.

Ook deze synodeperiode hebben deputaten zich ingespannen de verhoudingen tussen de GKSA en de Synode Soutpansberg te verbeteren. Door middel van een brief werd de beide partijen voorgesteld de situatie voorlopig te aanvaarden in de weg van een federatief kerkmodel. Deze brief viel niet goed bij de GKSA. In een gesprek met hen hebben deputaten deze brief toegelicht. Bemiddeling in dergelijke situaties is niet eenvoudig en kan heel gevoelig liggen.

Deputaten hebben de Dutch Reformed Church of Botswana bezocht. Het blijkt om praktische redenen niet gemakkelijk deze kerkelijke relatie op een zinvolle manier voort te zetten. Men heeft de DRGB geadviseerd een relatie aan te gaan met de Reformed Churches of Botswana. Deputaten stellen daarom voor de relatie met de DRGB te beëindigen.

5. International Conference of Reformed Churches (ICRC)

Ook de afgelopen periode hebben deputaten hun plaats ingenomen binnen de ICRC.

Uit de rapportage blijkt hoe veel mogelijkheden er zijn om via deze conferenties contacten te leggen en te onderhouden met kerken in het buitenland. Vijf kerken werden als nieuw lid toegelaten. Er komt een vergadering waarin de zendingdelegaties van de lidkerken elkaar kunnen ontmoeten. Doel is het uitwisselen van informatie en bezien of samenwerking in de zending mogelijk is. Het amendement van onze synode betreffende de belijdenisgeschriften die in de constitutie zijn opgenomen zijn is nog niet aangenomen. In het verleden werd een nieuwe kerk als nieuw lid voorgedragen door een lidkerk. De ICRC wil echter in de toekomst zelf het gereformeerde gehalte toetsen van een kerk die zich aanmeldt. Vraag is welke belijdenisgeschriften daarbij als uitgangspunt worden genomen. Vanwege deze bezinning op het toelatingsbeleid van de ICRC kon het amendement nog niet worden aangenomen. Het wordt echter wel in de bezinning meegenomen.

6. European Conference of Reformed Churches (ECRC)

In 2007 werd voor het eerst een Europese conferentie van de ICRC gehouden. Een tweede conferentie vond plaats in 2008. Het is niet bij een ontmoeten van elkaar gebleven, maar de conferenties hebben geleid tot initiatieven van onderlinge ondersteuning op het gebied van theologisch onderwijs. Ook zijn er mogelijkheden om samen te werken op het gebied van evangelisatie.

7. Het oordeel van de commissie

Deputaten geven in hun rapport hun visie weer op de contacten die onderhouden worden. Daarin klinkt door dat men zich terdege er van bewust is dat het hebben van kerkelijke contacten in het buitenland zijn begrenzingen heeft. Zo richt men zich in de lijn van een eerder synodebesluit aangaande nieuwe contacten, vooral op Oost-Europa. De ECRC zal hierin ook een rol spelen. De commissie kan de lijn steunen om in het aangaan van contacten zich meer te richten op Europa. Tegelijkertijd is het goed contacten te onderhouden met kerken over de hele wereld en zo ons met deze verbonden te weten. Contacten die in het verleden zeer waardevol waren, kunnen nu minder betekenis hebben. Daarom is uw commissie van mening dat het goed is als deputaten buitenland zich bezinnen op de vraag wat een contact tot een waardevol contact maakt. Sinds 1998 is deputaten buitenland een zelfstandig deputaatschap. Het is goed om na twaalf jaar een tussenbalans op te maken.

Deputaten vragen om het besluit van de GS 2007 aangaande reis- en verblijfskostenvergoeding van uitgenodigde kerken uit het buitenland te herroepen. Het zou dienstig geweest zijn als deputaten zending en deputaten buitenlandse kerken samen een voorstel hadden gedaan. Uw commissie is van mening dat het uitnodigen van zusterkerken volledig de taak is van deputaten buitenlandse kerken. Wanneer een kerk wordt uitgenodigd, mogen de reiskosten geen verhindering zijn. Dit kan ook aan de orde zijn bij contacten in Oost-Europa. Wanneer een kerk door ons wordt uitgenodigd en zij de kosten niet kan dragen, is het alleszins redelijk dat deze kosten voor rekening van deputaten buitenlandse kerken komen. Zij zijn echter een niet kashoudend deputaatschap en daardoor komen de kosten voor rekening van de generale synode. De GS 2007 besloot de verblijfskosten van uitgenodigde kerken uit het buitenland voor rekening te laten komen van de synode. Daarom stellen we alleen een besluit voor ten aanzien van de reiskosten.

Uw commissie meent dat bezinning nodig is op het uitnodigingsbeleid. Daarin dienen deputaten ook criteria aan te reiken die het mogelijk maken te beoordelen of het dragen van de reiskosten door de synode noodzakelijk is.

De commissie is dankbaar voor de contacten die er zijn geweest tussen deputaten en verschillende buitenlandse kerken waarmee we een relatie hebben.

De commissie is het er mee eens dat het gesprek met de HRC wordt voortgezet. We hebben in Noord-Amerika al andere contacten, zodat het praktisch uitvoerbaar is dit contact te onderhouden of uit te bouwen.

De commissie ondersteunt het voorstel de relatie met de Dutch Reformed Church of Botswana te beëindigen. De DRGB was zich nauwelijks bewust van een relatie met de CGK. Contact met kerken ter plaatse lijkt ons in deze zinvoller.

De ICRC en de ECRC zijn van groot belang in het onderhouden van contacten met kerken in het buitenland. Hier moet blijvend door deputaten in geïnvesteerd worden, is de mening van de commissie.

8. Voorstel tot besluitvorming

De generale synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren;
2. deputaten opdracht te geven
 1. de ontwikkelingen rondom de Free Church of Scotland (FCS) en de Free Church of Scotland Continuïng (FCSC) te blijven volgen en waar mogelijk alles te doen om een verzoening te bevorderen;
 2. de verkennende gesprekken met de Heritage Reformed Churches (HRC) voort te zetten;
 3. te blijven zoeken naar mogelijkheden contact te onderhouden met andere kerken in Oost-Europa;
 4. erop toe te zien hoe de voorgestelde herformulering van artikel IV.1a van de Constitution van de ICRC verwerkt wordt nu de groei en het doel van de ICRC punt van onderzoek is;
 5. zich te bezinnen op de vraag wat een contact of correspondentie met een kerk waardevol maakt en hierover de GS 2013 te rapporteren;
 6. criteria op te stellen aangaande:
 - a. het uitnodigingsbeleid van buitenlandse kerken ter synode;
 - b. vergoeding van de reiskosten van buitenlandse kerken die deze kosten zelf niet kunnen dragen;
3. de nadere invulling van het contact met de Biserica Evangelica Romania (BER) goed te keuren;
4. de zusterkerrelatie met de Dutch Reformed Church of Botswana (DRCB) te beëindigen en de Reformed Church of Botswana (RCB) te verzoeken samenwerking met de DRCB aan te gaan;
5. de reis en verblijfskosten van uitgenodigde kerken uit het buitenland die deze kosten zelf niet kunnen dragen, ten laste te doen zijn van de generale synode;
6. opnieuw deputaten te benoemen.

W.N. Middelkoop, rapporteur

BIJLAGE 69

Artikel 199

Rapport van deputaten diaconaat

1. Inleiding

Sinds de samenvoeging in 2004 hebben we gedurende twee periodes als één deputaatschap diaconaat gefunctioneerd. Het totale werkterrein binnen één deputaatschap is dan weliswaar breed, maar we ervaren wel dat de diverse taken bij elkaar horen. Het diaconale werk binnen en buiten de gemeente is een eenheid en heeft alles met elkaar te maken. We zijn dankbaar weer een periode dit werk te hebben mogen doen. We verrichten ons werk in verwachting van de zegen van de Koning der Kerk. In dankbaarheid aan onze Here Jezus Christus bieden we u als deputaatschap diaconaat dit rapport 2010 aan.

2. Samenstelling deputaatschap

2.1 Deputaten

De generale synode (GS) 2007 benoemde tot deputaten: de zrs. T.T. Drayer-Quist (secretaris) en J.H. de Oude-Floor; en de brs. W.J.P. Boers (penningmeester), L. den Butter, ds. K.T. de Jonge (voorzitter), J.J. van der Knijff, drs. A. Luijer, drs. B. Reinders, M. van der Zwan en drs. L.A. den Butter (algemeen secundus).

Br. M. van der Zwan heeft zich wegens privé omstandigheden vroegtijdig terug moeten trekken als deputaat. De algemeen secundus br. L.A. den Butter is benaderd om de opengevallen plaats in te nemen. Gelet op de overige werkzaamheden van br. Den Butter heeft hij afgezien om zitting te nemen in het deputaatschap. Vanaf januari 2009 was er een vacature binnen het deputaatschap.

2.2 De taak van deputaten (instructie)

De taak die deputaten opgedragen is, bestaat vooral uit het bepalen van het beleid in algemene diaconale aangelegenheden waarmee onze kerken te maken krijgen, het uitzetten van kaders voor dat beleid en het bewaken van dat beleid.

In de door de GS 2004 aanvaarde instructie is deze taak omschreven met: voorlichting, toerusting, bezinning, contacten onderhouden en coördinatie en stimulering van hulpverleningsprojecten.

In de opdrachten die de GS 2007 aan deputaten heeft meegegeven, komt dat naast de instructie uit 2004 ook neer op de volgende punten (tussen haakjes vindt u de paragraaf waarin over deze opdracht verslag wordt gedaan):

- a. de kerken, kerkleden en in het bijzonder de diaconieën voorlichting en adviezen te geven over algemeen diaconale en maatschappelijke aangelegenheden en over hulpverlening wereldwijd (7.1, 7.2 & 7.3);
- b. de kerken en in het bijzonder de diaconieën voorlichting en adviezen te geven over de plaats van de kerk in de samenleving (7.2);
- c. de hulpverlening vanuit de kerken aan kerken en christelijke instellingen in binnen- en buitenland in noden van onderscheiden aard te coördineren en te stimuleren vanuit de gemeenschap met Christus en de daaruit voortvloeiende roeping (7.3);
- d. bij calamiteiten de kerken en kerkleden op te wekken hun roeping te vervullen tegenover de naaste in nood (7.3.4)
- e. contacten te onderhouden met Classicale Diaconale Commissies (cdc's) (5.3, 7.1);
- f. zich te bezinnen op de vragen en de consequenties van de maatschappelijke context voor ons kerk en christen zijn, waarbij het met name gaat om vragen rond de verdeling en de kwaliteit van arbeid en welvaart en de daarmee samenhangende sociale verhoudingen in Nederland en wereldwijd (6 en 7.2);
- g. diaconieën en andere diaconaal werkenden toe te rusten via cdc's, in het bijzonder diakenen voor hun taak op kerkelijke vergaderingen (7.1);

- h. contacten te onderhouden met hulporganisaties en hulpverlenende instellingen in eigen kerkelijk leven of daarbuiten en voor zover nodig met overheidsinstellingen (5.4);
- i. de kerken te vertegenwoordigen in interkerkelijk overleg of overleg van andere aard bij diaconale aangelegenheden, en in internationale diaconale contacten (4.3, 5.3, 7.1, 7.2).

Daarnaast heeft deze GS besloten deputaten op te dragen aandacht te geven aan de volgende zaken:

- j. aan het giftenbeleid van de gemeenten, c.q. de diaconieën sturing te geven (6.4);
- k. bij de kerkenraden aandacht te vragen voor het op peil brengen en houden van diaconale ervaring in de plaatselijke gemeente (6.1);
- l. de classes waar een cdc niet of niet naar tevredenheid functioneert te stimuleren naar andere vormen van classicaal diaconaal overleg te zoeken (6.2);
- m. het werk m.b.t. de cdc's en de toerusting van plaatselijke diaconieën te evalueren in het licht van de instructie en mocht die wijziging behoeven, vooraf overleg te voeren met deputaten kerkorde en kerkrecht (6.2);
- n. het gevoerde beleid op alle aspecten te evalueren, een beleidsplan per werkveld te ontwikkelen en indien gewenst voorstellen voor aanpassingen van de instructie te doen;
- o. de samenwerking met deputaten evangelisatie te intensiveren om het evangelisatiewerk zo goed mogelijk diaconaal te ondersteunen (4.2.2 en 7.3.3);
- p. voortgaan met het onderhouden van de contacten met het generale deputaatschap van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) (GKv) (4.3);

2.3 Werkgroepen en werkgroepleden

De meeste werkzaamheden die aan deputaten zijn toegewezen volgens de instructie van de GS 2004 en de opdrachten van de GS 2007 worden uitgevoerd door verschillende werkgroepen. Deze werkgroepen hebben een werkplan opgesteld en doen jaarlijks verslag aan deputaten. Daarnaast zijn ze bevoegd – indien ze op basis van hun werkplan een budget hebben toegewezen gekregen – uitgaven te doen. In elke werkgroep hebben naast in elk geval één deputaat ook enkele deskundigen op het betrokken deelgebied vanuit onze kerken zitting.

Daarnaast zijn natuurlijk de bureaumedewerkers voor het functioneren van de werkgroepen van groot belang. De deputaat die zitting heeft in de werkgroep fungeert als schakel tussen deputaten en de betrokken werkgroep. Er zijn zes werkgroepen die als volgt zijn samengesteld:

- *Werkgroep Diaconaat in de Gemeente (DiG):*
J.H. de Oude-Floor (deputaat), A. Bruin-Toet, drs. L.A. den Butter en B. Vianen;
- *Werkgroep Diaconaat in de Samenleving (DiS):*
J.J. van der Knijff (deputaat), J.J. Eberwijn, J. Groot Nibbelink en J.W. de Waard;
- *Werkgroepen Diaconaat in de Wereld:*
 - *Amerika-Azië (AA):* drs. A. Luijer (deputaat), drs. R. Vletter, P. Hut en M. Moolenaar;
 - *Afrika-Midden Oosten (AMO):* drs. B. Reinders (deputaat), C.H. Lankhaar en H. Takken;
 - *Europa:* L. den Butter (deputaat), Tj. de Boer en drs. M. Visser;
- *Werkgroep Publiciteit (Publiciteit):* ds. K.T. de Jonge (deputaat) en de beleidsmedewerkers ds. G. Drayer, drs. A. Heystek (tot 01-10-2009) en drs. G.N.A. Eikelenboom (vanaf 01-11-2009) en de bureaumedewerker A. van Grootheest.

2.4 Beleidsplan & activiteitenplan (opdrachten en aandachtspunten GS 2007)

Deputaten hebben op basis van het hen opgedragen takenpakket een beleidsplan opgesteld waarin uitgangspunten en doelen van het deputaatschap worden weergegeven. De hem gegeven opdracht, de visie, de doelen en de middelen voor de langere termijn worden daarin beschreven en natuurlijk de concrete werkdoelen voor de komende tijd. Van dit alles wordt in dit rapport verslag gedaan.

Op basis daarvan heeft het bureau een activiteitenplan opgesteld met meer specifieke doelen. Over de algemene werkzaamheden en die specifieke doelen rapporteren de medewerkers met grote regelmaat. Deze rapportage heeft een evaluatief karakter en fungeert als meetinstrument of deputaten 'de goede dingen doen en de dingen goed doen'. Naar aanleiding van de bespreking van de rapportage worden er dan zo nodig nieuwe doelen gesteld. Dit beleidsplan en het activiteitenplan zijn beschikbaar.

3. Werkwijze

3.1 Deputatenvergadering

Sinds de synode 2007 hebben deputaten (t/m september 2010) achttien maal vergaderd. Op deze vergaderingen komt elk jaar een van de werkgroepen via een werkplan annex jaarverslag uitgebreid ter sprake. Jaarlijks komen de voorzitter, secretaris en penningmeester als moderamen samen met de beleidsmedewerkers in de vorm van een brainstormsessie, mede ook om de beleidskaders en beleidslijnen goed op elkaar af te stemmen. Deze bijeenkomsten zijn in 2008, 2009 en 2010 gehouden. Deputaten zijn alert dat de beleidsbeslissingen genomen worden op de deputatenvergaderingen.

3.2 Werkgroepen

De werkgroepen vergaderen, afhankelijk van hun werkdruk, gemiddeld vier of vijf keer per jaar. Binnen hun opdracht en taak mogen ze het beleid uitvoeren en beleid initiëren. Elke werkgroep wordt bijgestaan door een van de beleidsmedewerkers en een van de secretaresses. De werkgroepen die zich bezighouden met hulpverleningsprojecten beoordelen en evalueren deze projecten zoveel als maar mogelijk is jaarlijks en doen jaarlijks daarvan verslag aan deputaten. Ze mogen binnen het hun toegemeten budget op basis van de afgesproken protocollen zelfstandig beslissingen en betalingen verrichten met verslag aan deputaten. Deputaten dragen er zorg voor dat de samenstelling van de zeven werkgroepen geschiedt op basis van deskundigheid waarbij rekening wordt gehouden met de breedte van ons kerkverband.

Voor de door de werkgroepen verrichte werkzaamheden verwijzen we naar paragraaf 7 van dit rapport.

3.3 Gezamenlijke ontmoetingen

Gezien de relatieve onafhankelijkheid waarbinnen werkgroepen opereren, is een goede relatie met het

gehele deputaatschap en niet alleen met de bureaumedewerkers en een of twee deputaten van groot belang. Om die reden zijn in deze verslagperiode enkele gelegenheden gecreëerd om aan die relatie te werken. Begin 2008 is een kennismakingsbijeenkomst gecreëerd waarbij tegelijk ook afscheid is genomen van de vertrekkende deputaten. Aan de hand van de taak van het deputaatschap hebben de werkgroepen samen met deputaten gesproken over de wijze waarop de opdrachten uitgevoerd moesten worden. Daaruit voortvloeiend heeft elke werkgroep naderhand in de reguliere vergaderingen zijn werkplan opgesteld.

Jaarlijks ontmoeten deputaten en werkgroepen elkaar om de onderlinge relatie goed te houden. Deze bijeenkomsten hebben naast het karakter van ontmoeting ook altijd een bezinnend karakter. In januari 2008 ging het vooral over de werkwijze van het deputaatschap met werkgroepen. In februari 2009 over het milieu in het diaconaat (zie ook 6.8). In februari 2010 over 'Diaconaat en getuigenis' (zie ook 6.9 en 6.10).

Daarnaast hebben deputaten drie andere bijeenkomsten belegd waarbij heel nadrukkelijk ook diakenen, diaconaal werkenden en diaconaal geïnteresseerden zijn uitgenodigd. Het betreft de diakenendag 2007 in Hilversum met als thema: 'Armoede onder ons!'. In 2008 in Veenendaal stond de diakenendag in het teken van het geven van giften: 'Geven als antwoord'. In 2009 was de dag eveneens in Veenendaal. Het thema was: 'De diaken als dirigent'. Op deze dag werd afscheid genomen van br. Heystek en konden wij onze nieuwe diaconaal consulent zr. Eikelenboom voorstellen aan de aanwezigen. Ook daar hebben deputaten en werkgroepleden elkaar kunnen ontmoeten.

4. Contacten met anderen

4.1 Contacten met kerkenraden

In overeenstemming met onze opdracht zijn we als deputaatschap terughoudend in het contact zoeken met kerkenraden. Omgekeerd, als vanuit de plaatselijke kerken contact met ons wordt gezocht, proberen we op een goede manier de kerken van dienst te zijn. Met name vanuit diaconieën wordt het diaconaal bureau zeer regelmatig om advies van allerlei aard gevraagd. Vooral met het oog op de bezinning om de diaconale ervaring op peil te houden in de gemeenten zijn er met veel gemeenten goede contacten geweest.

4.2 Contacten met andere deputaatschappen

4.2.1 Contacten met deputaten buitenlandse zending

We hebben de afspraak dat we zoveel mogelijk een diaconaal project koppelen aan een zendingsproject. We zijn door de zendingsdeputaten vroegtijdig betrokken bij hun zoektocht naar een nieuw zendingsterrein. De rapporten van de daarop gerichte werkbezoeken zijn ons ter hand gesteld en aan de hand daarvan hebben wij onze voorkeur ingebracht. We zijn in gezamenlijk overleg overeengekomen zo goed mogelijk samen te werken en de kerken ter plaatse waar nodig bij te staan om invulling te geven aan hun diaconale taak. In het ene land zal dat makkelijker gaan dan in het andere land. Zo nodig zal daarnaar onderzoek worden verricht. Dat deze samenwerking ook administratief en bestuurlijk gevolgen heeft laat zich raden. De beleidsmedewerkers van beide deputaatschappen zullen in eerste instantie hier aandacht aan geven en indien nodig daartoe gezamenlijk voorstellen doen. Voorwaarde blijft steeds weer dat de hulpvraag (vragen) uit de lokale kerken moet opkomen. Het spreekt daarbij voor zich dat elke hulpvraag op merite wordt beoordeeld en de samenwerking met de lokale kerk voorop staat. Ook is er regelmatig overleg met deputaten zending in verband met de missionaire diaconale werkers (mdw'ers). In de loop van deze verslagperiode is er het een en ander veranderd in de aansturing van deze zgn. mdw'ers. Het bleek dat de relatie met deze vanuit plaatselijke kerken uitgezonden werkers niet adequaat kon worden behartigd door een gezamenlijke commissie. Ook bleek er behoefte om een zekere afstemming en overeenstemming te krijgen met deputaten evangelisatie over de wijze waarop zij missionaire diaconale werkers uitzenden. De beleidsmedewerkers van de drie deputaatschappen hebben zich gebogen over deze materie en een nota opgesteld: Regeling missionaire diaconale werkers. Deputaten evangelisatie hebben in eerste instantie te kennen gegeven niet te willen participeren in de opzet zoals verwoord in de nota.

4.2.2 Contacten met deputaten evangelisatie

Behalve het hierboven genoemde overleg over mdw'ers zijn er nog andere momenten van overleg en contact geweest met deputaten evangelisatie en of hun beleidsmedewerkers.

Op 5 juni 2008 heeft een delegatie uit beide deputaatschappen een werkbezoek aan het project Lighthouse in Zutphen gebracht. Daar is sprake van zowel evangelisatiewerk als diaconaal werk buiten de kerk. We hebben uitvoerig en met dankbaarheid kennis genomen van het werk dat daar gelovig wordt uitgevoerd en de gelegenheid benut om als deputaatschappen rond de thematiek 'woord en daad' met elkaar in gesprek te zijn.

Daarnaast zijn er regelmatig ontmoetingen rond missionaire diaconale projecten, bijv. House of Hope (ICF Rotterdam) en Meetingpoint in Hofwijk (Zaanstad). We merken dat, mede door deze praktische ontmoetingen, een goede samenwerking groeit tussen beide deputaatschappen.

Begin 2010 hebben de beleidsmedewerkers op het Dienstenbureau gezamenlijk een nota gepresenteerd aan de drie deputaatschappen over 'blijvende steun voor de zendingsgemeenten in Nederland'. Voor deze nota verwijzen wij naar het rapport van deputaten evangelisatie. De noodzaak om deze gemeenten op een of andere wijze tegemoet te komen onderstrepen we. We onderstrepen ook de opmerkingen in de nota over de uitvoering van overeen te komen beleid op dit punt en het gezamenlijk optrekken van deputaatschappen in dezen. Daarom stellen we voor om samen met deputaten zending, deputaten evangelisatie en deputaten onderlinge bijstand en advies een onderzoek te doen om te komen tot een uitbreiding van mogelijkheden voor financiële steun aan financieel minder draagkrachtige zendingsgemeenten.

4.2.3 Contacten met deputaten landelijk kerkelijk bureau (lkb)

Onze deputaat, br. Den Butter, was ook in deze periode vertegenwoordiger in deputaten lkb. Op onze vergaderingen worden wij via hem geïnformeerd over zaken die ons raken.

4.2.4 Contacten met deputaten kerk en Israël

Waar nodig en waar mogelijk overleggen we met deputaten kerk en Israël over projecten, die in Israël (kunnen) worden uitgevoerd. In de afgelopen periode waren er meer contacten, omdat er een

gezamenlijk project is begonnen o.l.v. het Centrum voor Israëlstudies (CIS). Nadere informatie daarover vindt u in 7.3.3.

Er is overleg geweest i.v.m. enkele onduidelijkheden m.b.t. de uitzending van mdw'ers naar Israël. Deze onduidelijkheid is weggenomen. Er is afgesproken om in voorkomende gevallen voortaan tijdens het uitzendingstraject onderling overleg te hebben.

4.3 Contact met deputaten van de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt) (GKv)

Ook in 2007 ontvingen we opdracht tot contacten met de diaconale deputaten van de GKv. In deze periode zijn er twee ontmoetingen geweest, in september 2007 en in oktober 2009. We overleggen diaconale zaken die elkaar raken of overlappen. Zo ging het gesprek in 2009 over de gezamenlijke verantwoordelijkheden voor de Stichting Gereformeerd Jeugdwezijn (SGJ). Voor dit jaar zijn opnieuw afspraken gemaakt om elkaar te ontmoeten.

Op praktisch vlak hebben het diaconaal bureau en het Diaconaal Steunpunt (GKv) zeer regelmatig contact met elkaar. Ze stemmen veel zaken goed met elkaar af.

4.4. Contact met de Stichting Dienstverlening Jongeren Wereldwijd (DJW)

Vanaf de oprichting van deze stichting zijn deputaten vertegenwoordigd in het bestuur middels een vertegenwoordiger in deze verslagperiode, br. Drayer.

Met deze stichting reizen jaarlijks vele jongeren naar diaconale projecten in Frankrijk, Egypte, Botswana, KwaNdebele, Venda en Brazilië om daar op diaconale werkvakantie te gaan. Een van de doelen is dat jongeren uit onze kerken christenjongeren uit andere landen en culturen ontmoeten en kennis en ervaringen uitwisselen. Gebleken is dat deze jongeren verrijkt terugkeren naar huis en stimulerend werken op de voorbode voor en betrokkenheid bij de kerken in het buitenland. Vanuit de kerken uit het zuiden horen we dat deze diaconale werkvakanties een sterke missionaire spits hebben: het duidelijke en zichtbare christelijke getuigenis van de Nederlandse jongeren wordt door de gemeenten ter plaatse gebruikt in haar evangelisatiewerk.

5. Personeel

5.1 Beleidsmedewerkers

In 2009 hebben we afscheid genomen van br. Heystek als diaconaal consultant. Deputaten en kerken zijn hem voor zijn werk voor het diaconale werk binnen en buiten de kerken in de afgelopen vijf jaar veel dank verschuldigd. Hij is begonnen als deputaat van eertijds Algemene Diaconale en Maatschappelijke Aangelegenheden (ADMA) en heeft al zijn ervaring en geloofsinzichten ingezet bij het uitvoeren van zijn werkzaamheden.

Na een intensieve sollicitatieprocedure hebben deputaten een nieuwe consultant benoemd en aan de kerken gepresenteerd: zr. Eikelenboom uit Apeldoorn. Zij is haar werk enthousiast begonnen. Haar werk is vooral het begeleiden van het diaconale werk in de gemeente en in Nederland. Ons gebed is dat ook zij tot een zegenrijke steun is voor de diakenen en de diaconaal betrokkenen in onze kerken.

Br. Drayer heeft zijn werk tot volle tevredenheid van deputaten mogen voortzetten. Dat hij ook in dienst is van deputaten zending is een prettige bijkomstigheid, omdat projecten van beide deputaatschappen raakvlakken hebben met elkaar. Br. Drayer heeft vooral de hulpverleningstak van het diaconaat onder zijn hoede.

5.2 Secretariële ondersteuning

In de secretariële ondersteuning vanuit het Dienstenbureau is in de verslagperiode nogal wat gewijzigd. Op dit moment zijn op zijn als secretaresses op het diaconaal bureau werkzaam: zr. A. van Grootheest en zr. A.L. Steensma (beiden in deeltijd), en zr. W.S. Aalderink-de Bruijne als oproepkracht. Deputaten zijn zeer content met deze ondersteuning en de inzet van de betrokkenen. Zij verzorgen ook de secretariële ondersteuning van de vergaderingen van deputaten en werkgroepen.

Daarnaast verleent zr. S. van Heiningen haar diensten om de website bij te houden en folders en ander pr-materiaal te maken. In voorkomende gevallen wordt een beroep gedaan op andere medewerkers van het Dienstenbureau. Ook daarin ervaren deputaten steeds weer dat de verhoudingen op het bureau harmonieus en goed zijn en dat de medewerkers zo nodig eigen initiatief ontwikkelen en inbreng leveren.

5.3. Contacten met klassicale diaconale commissies (cdc's)

Br. Heystek en zr. Eikelenboom hebben in de achter ons liggende periode met grote regelmaat de cdc's bezocht. In die bezoeken heeft de wet op de maatschappelijke ondersteuning (Wmo) opnieuw veel aandacht van hen gevraagd. Steeds weer is te merken dat het voortbestaan en het functioneren van de cdc's afhankelijk is van de bemensing. Het onderzoek, dat deputaten in opdracht van uw vergadering hebben uitgevoerd, heeft indirect ook te maken met de cdc's, maar wordt hieronder in z'n geheel verslagen (zie 6.1 en 6.2).

5.4. Contacten met hulpverleningsinstanties

De beleidsmedewerkers en werkgroepen hebben namens deputaten met een veel instellingen in meer of mindere mate contact. De lijst van organisatie waarmee contact wordt onderhouden is beschikbaar. Twee van die contacten willen we hier speciaal noemen omdat die alleen door de beleidsmedewerkers worden behartigd:

5.4.1. Prisma

Als een van de medeoprichters zijn deputaten nauw betrokken bij Prisma, de koepel van christelijke hulpverleningsorganisaties. Er is veel aan de hand in hulpverleningsland. Niet alleen wordt opnieuw een andere wijze van subsidiëring door de regering toegepast per 2011, maar ook de waardering voor christelijk georiënteerde hulpverlening heeft verandering ondergaan. Daarbij zijn deputaten middels het diaconaal bureau nauw betrokken. De inbreng die we als relatief kleine kerken in Prisma hebben, wordt gewaardeerd, m.n. als het gaat over bezinning op het gebied van de christelijke hulpverlening. Via het platform van Prisma zijn er heel veel informele contacten met andere christelijke hulpverlenende instanties in binnen- en buitenland.

5.4.2. *Wilde Ganzen (WG)*

Op nog een manier profiteren onze kerken van subsidie van de overheid. De vluchten van WG zijn door middel van een bepaalde toeslag van de Nederlandse Commissie voor Duurzame Ontwikkeling (NCDO) ook gesubsidieerd, al heeft het bureau met die subsidies niets van doen. Wel met de regelgeving die door WG wordt toegepast voor een Ganzenvlucht. Zoals waarschijnlijk bekend is, organiseren de WG rond radio- en tv-diensten speciale zgn. 'ganzenvluchten' voor hulpverleningsprojecten. Ook onze kerken hebben het recht 'ganzenvluchten' aan te vragen voor dergelijke projecten, m.n. bij een televisiekerkdienst. Het bureau werkt in dergelijke gevallen nauw samen met de betrokken gemeenten om een projectaanvraag in te dienen voor een hulpverleningsproject. De opbrengst van dergelijke vluchten is vaak van dien aard (tussen de 10.000 en 20.000) dat daarvan in landen in het zuiden een mooie investering gedaan kan worden.

5.5. *Verhuizing naar de Pniëlkerk*

In de week van 8 juni 2008 verhuisde het Dienstenbureau naar de prachtige kantoorruimte die bij de nieuwe Pniëlkerk is gebouwd aan de Ghandistraat 2 te Veenendaal. De bereikbaarheid per auto van het Dienstenbureau, waarvan het diaconaal bureau deel uitmaakt, is toegenomen en bovendien is er nu ruime parkeergelegenheid. Voor de bereikbaarheid per openbaar vervoer geldt dit (nog) niet. Op 28 november 2008 vond de officiële ingebruikname van de kerk plaats. Daarbij was er voor belangstellenden ook gelegenheid het Dienstenbureau te bezichtigen.

6. **Bezinning**

6.1 *De diaconale ervaring op peil houden*

In opdracht van de GS hebben we ons in april 2009 via een schrijven tot de kerkenraden gericht om aandacht te vragen voor het op peil brengen en houden van diaconale ervaring in de plaatselijke gemeente om daarvan gebruik te kunnen maken voor het ambt van diaken en bij benoemingen voor de cdc's. In deze brief hebben deputaten de kerkenraden verzocht zich te bezinnen op deze zaken, waarbij de nadruk is gelegd op het vervullen van de ambten, de nood in de gemeente en in de nabije samenleving, de gevolgen van het veranderde overheidsbeleid (Wmo) en de kennis, kunde, geestelijke houding en toerusting om het toenemende werk ter hand te nemen.

Van ruim de helft van de kerken (121 kerkenraden/diaconieën) hebben deputaten een reactie ontvangen. Slechts een klein aantal van hen gaf aan het niet nodig te vinden zich hierop te bezinnen. Aangezien niet alle kerkenraden hebben gereageerd, is het raadzaam om voorzichtig te zijn met het trekken van conclusies. Het volledige verslag van het onderzoek vindt u in bijlage 1. De belangrijkste conclusies en voorstellen zijn hieronder weergegeven:

6.1.1 *Algemene conclusies/aanbevelingen*

- Uit verschillende reacties blijkt dat diakenen nog steeds 'doorbevoerd' worden tot ouderling. Dit baart deputaten zorgen.
- Men merkt nog maar in weinig gemeenten een groei in het aantal steunaanvragen vanuit de eigen gemeente. Is er echt geen financiële nood in de gemeenten, vragen mensen uit schaamte geen hulp of kloppen ze juist om die reden aan bij de reguliere hulpverlening? Een idee zou kunnen zijn om met de lokale kerken een gezamenlijke helpfonds in te stellen. Op die manier hoeft iemand niet naar de eigen gemeente om hulp en kan hij/zij dus meer anoniem een beroep op financiële bijstand doen.
- In hoeverre heeft diaconaat een vaste plaats in de eredienst? Hoe vaak is er in de prediking aandacht voor het diaconaat? In het gebed (gebedspunten uit de nieuwsbrief van het diaconaal bureau of anderszins)? En hoeveel van de collecten hebben nog een diaconaal doeleinde?
- Diaconaat lijkt nogal eens een sluitpost - niet alleen in financieel opzicht, ook waar het tijdsbeslag en menskracht betreft.

6.1.2 *Conclusies en aanbevelingen m.b.t. lokale contacten/Wmo:*

- Over het algemeen is er wel betrokkenheid bij de Wmo, maar hierbij moet duidelijk worden aangetekend dat er een verschil is tussen actieve en passieve betrokkenheid. Alleen deelname aan een overleg kan vrij passief zijn/blijven.
- Er blijkt een groot verschil tussen de problematiek van grote steden en die van plattelandsgemeenten. Naar aanleiding van deze constatering stellen deputaten voor het grotestedenoverleg te herintroduceren.
- Verschillende diaconieën hebben contact gezocht met andere diaconieën in hun woonplaats, al dan niet via een diaconaal platform. Dit is positief! Het is voor diaconieën zeker het overwegen waard om daar waar geen diaconaal platform is en ook geen andere vorm van samenwerking met andere diaconieën, een diaconaal platform te vormen om kennis, kunde en krachten te bundelen.
- Hierbij moet echter worden aangetekend, dat hierdoor het contact met de classicale diaconieën en de toerusting die daar plaats vindt niet van minder belang is. Er is een tendens waar te nemen dat waar het contact plaatselijk goed is, er een afname merkbaar is van de behoefte aan contact met de andere diaconieën in de classis. Echter, een diaconaal platform is praktisch, uitvoerend. Dat is iets heel anders dan het gemeentediaconaat en de contacten binnen het kerkverband, waar je deel van uit maakt. Het is nodig om een onderscheid te maken, maar ook om beide te houden!

6.1.3 *Conclusies en aanbevelingen m.b.t. het (classicale) toerustingswerk:*

- Daar waar onderbezetting is van de cdc leidt dit veelal tot verschraling van toerusting, hetgeen leidt tot verminderde kennis van de diakenen. Hierdoor is er minder sprake van diaconale toerusting in de gemeente, hetgeen vervolgens weer leidt tot minder diaconaal bewustzijn van de gemeente.
- Niet alle diaconieën lijken doordrongen van hun verantwoordelijkheid voor de eigen toerusting. Men neemt veelal een passieve houding in. Toerusting van de diakenen is van het grootste belang, omdat hierdoor de gemeente als geheel diaconaal bij bewustzijn blijft.
- Met name grote gemeenten beschikken over veel eigen kennis. Bij deze gemeenten wordt de neiging tot minder betrokkenheid bij het (classicale) toerustingswerk herkend, omdat men al veel weet. Het zou wenselijk zijn als juist deze gemeenten grotere betrokkenheid tonen, als gevolg van een omgekeerde houding. Niet: 'wat kunnen wij hier halen?', maar 'wij kunnen jullie wat brengen!' Deze gemeenten kunnen juist een voortrekker zijn!
- Een aantal tips voor de cdc's: schenk aandacht aan (het maken van) beleidsplannen, aan het

contact met diaconale platforms (m.n. op het gebied van de Wmo) en zorg voor goede, heldere en tijdige communicatie en informatie richting de diaconieën.

6.2 De toekomst van het classicaal diaconaal overleg

Bijzondere aandacht vraagt de ontwikkeling rondom de opzet van classicaal diaconale vergaderingen (cdv's) naast of in plaats van goed of minder goed functionerende cdc's. Ook in classes met een goed lopende cdc heeft een cdv toegevoegde waarde, omdat een dergelijke vergadering meer recht doet aan de gelijkwaardigheid van de ambten en er een duidelijk diaconaal geluid zal klinken op de reguliere classisvergaderingen. *Meerdere positieve reacties op gehouden cdv's bewijzen die meerwaarde.* Om uitleg te geven over de ontwikkelingen rond de cdv hebben deputaten een brief verzonden aan de classes. In de classes Leeuwarden en Apeldoorn is een uitgewerkte instructie opgesteld, die door beide classes via de betrokken Particuliere Synodes op de tafel van de GS zijn gelegd.

Voorgesteld wordt om de komende drie jaar deze vorm van vergaderen op classicaal niveau uit te voeren en te evalueren. De werkgroep DiG zal in deze periode zo nodig de cdv's van advies dienen en het reilen en zeilen van de cdv blijven volgen. Daarbij gaat de aandacht vooral uit naar de verschillende structuren van een cdv, aangezien deze onderling kunnen verschillen vanwege verschillen in de plaats en de taak van de cdc's in de diverse classes. Bij positieve beoordeling na de evaluatie zal overleg met deputaten kerkorde en kerkrecht plaats hebben om een en ander ook kerkordelijk goed te regelen.

Meer over bovenstaande is te lezen in het volledige verslag van de werkgroep DiG (zie bijlage 2).

6.3 Noodhulpfondsen

Deputaten hebben het noodhulpfonds dat in de voorgaande verslagperiode is ingesteld geëvalueerd en besloten enige verandering aan te brengen om de uitvoering ervan te verbeteren en de besteding adequater te maken. De notitie die daarvoor is opgesteld en het hierop bijgestelde protocol zijn beschikbaar.

6.4 Sturing giftenbeleid gemeenten

Vanuit de kerken bereiken deputaten en het diaconaal bureau regelmatig vragen hoe en aan welke goede doelen giften kunnen worden overgemaakt en welke criteria daarvoor relevant zijn. De diakenendag 2008 is in z'n geheel aan dit type vragen gewijd. Elke bezoeker ontving een handreiking waarmee door middel van negen stappen een eerste oordeel gevormd kon worden over een verzoek om een diaconale gift te geven. Daarnaast hebben twee uitgaven van het blad *Diacon* begin 2009 aandacht besteed aan deze materie.

Deputaten beseffen dat het sturing geven aan het giftenbeleid van de gemeenten c.q. de diaconieën nodig zal blijven. Een van de taken die deputaten aan het diaconaal bureau hebben opgedragen, is dan ook om regelmatig en gericht voorlichting te geven over mogelijke doelen.

6.5 Werkbezoeken

In deze verslagperiode hebben deputaten zich gebogen ook over de werkbezoeken. Deze keer niet om inhoudelijk daar meer leiding en sturing aan te geven. Deputaten hebben zich gerealiseerd dat het voor de bureaumedewerkers, m.n. diegenen die zeer intensief bij het diaconaat (buitenland) zijn betrokken, van belang is dat zij een realistisch beeld hebben van de praktijk en de voortgang van ons werk en dat zij betrokken zijn bij de mensen in het veld en zo kennis ontvangen van het werkveld en de partners. Dat zal de correspondentie over de projecten met diakenen positief beïnvloeden en tot een betere afhandeling van projectaanvragen leiden. Met het oog daarop is, mede na overleg met zending, besloten om ook volgens een vastgestelde regeling één van de bureaumedewerkers met de bureausecretaris op werkbezoek te laten gaan. Inmiddels is een van hen, zr. Van Grootheest, mee geweest op een werkbezoek naar Zuid-Afrika. Deputaten zijn blij te merken dat het beoogde effect zeker bereikt is: een nog betere betrokkenheid en significante verhoging van kennis en inzicht.

6.6 Wederkerigheid

Door de werkgroep Azië-Amerika (AA) is de nota *Wederkerigheid* voorbereid. Deputaten hebben deze nota besproken en overgenomen. Momenteel wordt deze nota vertaald, omdat we van mening zijn dat spreken over wederkerigheid niet eenzijdig vanuit het Noorden kan geschieden. Onze partners in het Zuiden wordt gevraagd op deze nota te reageren en aanvullingen e.d. te geven. De nota is in het Nederlands beschikbaar (bijlage 3).

6.7 Gerechtigheid in viervoud

De werkgroep Europa heeft deze nota voorbereid. Deputaten hopen deze nota in de loop van dit jaar te bespreken.

6.8 Aandacht voor het milieu

Deputaten hebben begin 2009 en bezinningsdag gehouden met de leden van alle werkgroepen over het milieu in de hulpverlening. De uitkomst van deze bezinningsdag is geweest dat er naast samenwerking in het CEN ook regelmatig aandacht hoort te zijn voor het milieu – wij hebben immers Gods Schepping te bewaren. Dat is mede de aanleiding geweest voor het besluit om het onderwerp 'Duurzaamheid' op de bezinningsagenda te plaatsen. De afronding van die bezinning zal echter pas eind 2010 of begin 2011 kunnen plaatsvinden.

6.9 Missionair en diaconaal

Begin 2010 hebben de brs. Loonstra en Heystek deputaten gediend met een bezinning op de verhouding missionair en diaconaal. De bezinning daarop is steeds weer actueel, zeker in relatie met de vele zendingsgemeenten die er in ons land bestaan, maar ook met het oog op de projecten in het buitenland. Deputaten hopen in de tweede helft van 2010 deze bezinning af te ronden.

6.10 Dienen en delen

Zoals bekend is het boek over het diaconaat *Zichtbare liefde van Christus* al geruime tijd uitverkocht.

Hoewel er vanuit brede kring publicaties over diaconaat het licht zien, was er geen boek beschikbaar dat vanuit fundamentele Bijbelse gegevens zich diepgaand bezig houdt met het diaconaat en dat ook geschikt is voor de meer geïnteresseerde lezer. Om die reden hebben deputaten het initiatief genomen tot een uitgave ter vervanging van *Zichtbare liefde*. Het doel was een boek over het diaconaat dat uitstijgt boven een boekje als *Diaken in de praktijk* en tegelijkertijd niet te complex is als een breed oecumenisch handboek als *Barmhartigheid en Gerechtigheid*. Daarboven geldt dat het vooral ook theologisch moest aansluiten bij het denken zoals dat in onze kerken gangbaar is. Er is daartoe contact gezocht met de Christelijke Hogeschool Ede (CHE) en de Theologische Universiteit Apeldoorn (TUA). Het resultaat hiervan is geweest dat eind 2009 *Dienen en delen*, basisboek diaconaat, is verschenen onder redactie van dr. G.C. den Hertog en dr. A. Noordegraaf. Een projectgroep, bestaande uit vertegenwoordigers van de opdrachtverstrekkers, hebben het project gestuurd en begeleid (drs. J. Beukema (CHE), prof. dr. G.C. den Hertog (TUA), ds K.T. de Jonge (DD), dhr. A. Roor (CHE) en drs. A. Heystek (DD). Deputaten hopen en bidden dat dit boek dezelfde plaats mag innemen in onze kerken als zijn voorganger. Op de diakenendag 2009 is het aangeboden aan het Comité ter voorbereiding van de ambtsdragersconferenties die het heeft aangeboden aan de diaconieën van onze kerken. Deputaten hebben het boek vervolgens aangeboden aan de dienstdoende predikanten van onze kerken.

7. Werkzaamheden van de werkgroepen

7.1 Werkgroep Diaconaat in de Gemeente (DiG)

De samenstelling van de werkgroep is in paragraaf 2.4 reeds vermeld.

Het volledige verslag vindt u in bijlage 2. Daarnaast is in bijlage 1 een uitgebreid verslag te vinden van de contacten met de kerkenraden over het op peil houden van de diaconale ervaring. Hieronder volgt een ingekort verslag van de werkgroep.

7.1.1 Cdc's en cdv's

De werkgroep heeft veel tijd en aandacht besteed aan het volgen van de cdc's. Daarnaast heeft bezinning plaatsgevonden over het ontwikkelen van de cdv. Zie voor de uitkomst van deze bezinning paragraaf 6.2.

7.1.2 Incidenteel

Er is in opdracht en met medeweten van deputaten contact geweest met deputaten kerkorde en kerkrecht i.v.m. de voorgestelde wijzigingen van de instructie voor deputaten diaconaat (DD). Dit voorstel tot wijziging vindt u terug in paragraaf 9.2.

Daarnaast heeft de werkgroep medewerking verleend aan de uitgave van een themanummer van *Diacon*. Zie hiervoor paragraaf 7.4.3.

7.1.3 Toekomst

- De grootste uitdaging die de werkgroep voor zich ziet in de komende drie jaar is het aan de slag gaan met het Jeugdconvenant.
- Er moet aandacht blijven voor de kwaliteit van de diaconale ervaring. Zeker in een tijd waarin allerlei verandering van wetgeving vraagt om meer inzet van kerken en diaconieën. De uitkomst van de gehouden bezinning over het op peil houden van de diaconale ervaring geeft aanleiding om ook de komende drie jaren de kerkenraden te ondersteunen waar nodig en gewenst.
- Er wordt een handboekje voor diakenen ontwikkeld.
- Het diaconaal bureau zal steeds meer directe informatie geven aan diakenen persoonlijk; zij kunnen met hun vragen direct terecht op het bureau.

7.2 Werkgroep Diaconaat in de Samenleving (DiS)

De samenstelling van de werkgroep is in paragraaf 2.4 reeds vermeld.

7.2.1 Algemeen

Met ingang van deze synodeperiode zijn de voormalige werkgroepen Diaconaat en Samenleving (D&S) en Kerk en Werk (K&W) samengevoegd tot de werkgroep Diaconaat in de Samenleving (DiS). In deze verslagperiode heeft de werkgroep naast de opdracht uit de algemene instructie van DD in het bijzonder de aandacht gegeven aan:

- ontwikkelingen rond de Wmo;
- het volgen van de ontwikkelingen in de samenleving en wanneer dit de aandacht van de kerken c.q. diaconieën behoeft die aandacht ook mobiliseren;
- het goed ineen laten vloeien van de voormalige werkgroepen K&W en D&S zodat die aspecten van arbeid die elders niet aan de orde komen toch de nodige aandacht krijgen.

7.2.2 Contacten met hulpverlenende instellingen e.d.

De taak van de werkgroep omvat behalve de opdrachten uit bovengenoemde instructie ook het leggen en onderhouden van contacten met een aantal binnenlands hulpverlenende organisaties en instellingen. Daartoe zijn o.a. enkele organisaties en instellingen ter vergadering uitgenodigd voor overleg. Twee werkgroepleden zijn aangewezen als contactpersoon voor het Meldpunt en De Meerpaal.

Bijzondere aandacht is gegeven aan de volgende instellingen:

7.2.2.1 Netwerk Door Aandacht Kracht (DAK)

Het netwerk ondersteunt missionair-diaconaal presentiewerk voor en met mensen in de marge van de samenleving. Netwerk DAK strekt zich uit van inloopcentra, buurtpastoraat, straatpastoraat, drugspastoraat tot kleinschalige projecten specifiek gericht op ontmoeting en zingeving. DAK wil een sterke partner zijn in de publieke ruimte voor kerken, overheid, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties, fondsen en hulpverlening.

7.2.2.2 Stichting Gereformeerd Jeugdwelzijn (SGJ)

Per 1 september 2009 is de SGJ overgegaan naar een ander bestuurlijk model, conform de code Tabaksblat. Er is een Raad van Bestuur gevormd, bestaande uit de directeur en een Raad van Toezicht, bestaande uit leden uit de achterban die op persoonlijke titel, niet namens een bepaalde kerk, zitting hebben. Hierdoor zijn de kerken bestuurlijk losgekoppeld van de SGJ.

7.2.2.3 De Meerpaal

De nieuwe situatie rondom de SGJ is ook met De Meerpaal besproken. De werkgroep DiS en De Meerpaal zitten op eenzelfde lijn als het gaat om ondersteuning van de SGJ. De SGJ werkt al langere tijd toe naar een 'selfsupporting' organisatie. Als gevolg van de ontwikkelingen heeft de werkgroep aan deputaten voorgesteld om de omslag voor de SGJ af te schaffen. Financiering op basis van projectaanvragen bij

deputaten of De Meerpaal is in de toekomst de aangewezen weg.

7.2.2.4 Interkerkelijke Commissie Integratie Gehandicapten (ICIG)

Onze kerken worden in de ICIG vertegenwoordigd door ds. L.B.C. Boot. De ICIG heeft tot doel de integratie van lichamelijk gehandicapten binnen de kerk te bevorderen. De laatste jaren komt er echter weinig concrete actie van de grond. De werkgroep is in gesprek met de ICIG over de toekomst van deze commissie.

7.2.2.5 Eleos

Er heeft in december 2009 een gesprek met Eleos (stichting gereformeerde geestelijke gezondheidszorg) plaatsgevonden. Na dit gesprek is besloten overleg te zoeken met deputaten pastoraat in de gezondheidszorg, omdat deputaten het meer op het terrein van dit deputaatschap vinden liggen om het werk van deze stichting te 'begeleiden'.

7.2.2.6 Diverse organisaties

De diaconaal consulent heeft namens de werkgroep op het werkkerrein van de werkgroep contact met vele organisaties. In een aantal van deze contacten heeft hij een voortrekkersrol gehad. Zo heeft hij samen met een lid van de werkgroep de Reformatorische Maatschappelijke Unie (RMU) bezocht.

7.2.3 Ontwikkelingen in de samenleving

De werkgroep heeft zich in de afgelopen drie jaar vooral bezig houden met de volgende zaken:

7.2.3.1 Conferentie fondswerving i.s.m. deputaten evangelisatie

Deze conferentie was gericht op kennisdeling rondom fondswerving voor missionaire-diaconale projecten. Een van de werkgroepleden heeft de conferentie mede namens deputatie evangelisatie georganiseerd.

7.2.3.2 Kredietcrisis

7.2.3.3 Verschuiving in zorgwetten

In de werkgroep is aandacht geweest voor de verschuivingen in de zorgwetgeving per 1 januari 2009. Hierover wordt gepubliceerd in *De Wekker*. Ook in onze nieuwsbrief is hierover melding gemaakt.

7.2.3.4 Ontwikkelingen rondom Wmo

De ontwikkelingen op het terrein van de Wmo zijn door de werkgroep gevolgd. Het deel 'activerende en ondersteunende begeleiding' is per 1 januari 2009 uit de AWBZ overgeheveld naar de Wmo. Gevolg is dat de gemeente vaak een collectieve voorziening voor begeleiding aanbiedt, terwijl een individuele voorziening nodig is.

De werkgroep heeft geconstateerd dat kerken soms zitting hebben genomen in Wmo-raden, maar dat daarbij nog veel onduidelijk is over wat deze raad voor bevoegdheid heeft. Ook leeft bij diakenen die in de Wmo-raad zitten sterk de vraag: hoe nu verder? In oktober 2009 is een congres georganiseerd, waarin de diaconaal consulent ook een aandeel had, om te zien hoe afgevaardigden van de kerken in de Wmo-raad een goede en nuttige inbreng kunnen hebben. Een tweede *Diacon* over de Wmo staat gepland voor de tweede helft van 2010.

7.2.4 Samengaan werkgroepen Kerk en Werk en Diaconaat en samenleving

Er is uitgebreid stilgestaan bij het werk van de voormalige werkgroep Kerk en Werk. Als speerpunt voor deze periode is hieruit de positie van zpp'ers genomen. Daarnaast is de Refomator bezocht. Ook staat het punt 'actuele ontwikkelingen rond arbeid' elke vergadering op de agenda.

7.2.5 Publicaties

De werkgroep heeft aan een aantal themanummers van *Diacon* meegewerkt. Zie hiervoor paragraaf 7.4.3.

In *De Wekker* verschijnt in de loop van 2010 een artikel over de verschuivingen in de zorgwetgeving.

7.2.6 Advisering werkgroep Europa

Nieuw in deze synodeperiode is dat projectvoorstellen die de Nederlandse samenleving betreffen en die behandeld worden in de werkgroep Europa, een advies meekrijgen van de werkgroep. Inmiddels zijn over drie projectvoorstellen adviezen uitgebracht.

7.3 Werkgroepen Diaconaat in de Wereld

De samenstelling van de drie werkgroepen is in paragraaf 2.4 reeds vermeld.

7.3.1 Actuele zaken/projecten

De taken die aan de werkgroepen zijn opgedragen, worden uitgevoerd conform het werkplan dat door deputaten is vastgesteld.

Op dit moment zijn de werkgroepen in de volgende landen actief betrokken bij enkele of meerdere projecten:

- in de regio Amerika en Azië bij tien projecten in Indonesië (Mamasa e.o.), Cambodja (Kampong Speu), India (Madurai), Brazilië (Carambei & Castrolanda), Nepal (Phokara), Afghanistan (Takhar), Mexico (Tapachula);
- in de regio het Midden-Oosten en Afrika bij zesentwintig projecten in Egypte (Caïro, El Fayoum, Deir el Barsha), Israël (Jeruzalem, Bethanië, Nazareth), Mozambique (Mocuba, Vila Ulongue), Botswana (Ghanzi, D'kar), Zuid-Afrika (KwaMhlanga, Suncity, Allemansdrift, Sibasa en Siloam);
- in de regio Europa ook bij twaalf projecten in Roemenië (Badeni, Cluj), Oekraïne (Kiev, Beregowo, Zhytomir), Albanië (Tirana), Frankrijk (Aix-en-Provence en Alès) en Nederland (Zeist en Zoetermeer).

Bovendien staan er 29 organisaties op de zogenoemde Goede Doelen Lijst. Daarop staan die projecten waarvan deputaten geoordeeld hebben dat ze niet als eigen projecten hoeven te worden aangemerkt, maar wel onze steun verdienen. De lijst wordt nauwkeurig bijgehouden en is tot steun van veel diaconieën bij het zoeken naar doelen waarvoor gecollecteerd kan worden.

Daarnaast zijn in de afgelopen drie jaren meerdere projectaanvragen vanuit Afrika, Amerika, Azië, Europa en het Midden-Oosten gehonoreerd met een eenmalige financiële ondersteuning. Een volledige lijst inclusief de bedragen vindt u in de financiële paragraaf van dit rapport.

Voor een nadere omschrijving van de projecten verwijzen we naar de Projectenlijst 2010. Nauwkeurig wordt per project het diaconale karakter gewogen en besproken. Per project wordt ook steeds aangedrongen op een goede 'feedback'. De ene keer komt dat beter uit de verf dan de andere keer.

7.3.2 Beoordeling projecten, aanvragen en rapportage

De beoordeling van de projecten geschiedt zoals dat is afgesproken: overleg aan de hand van het

beoordelingsformulier, opgesteld door het bureau. Een voortdurende evaluatie van het formulier blijkt nodig en heeft ook tweemaal plaats gevonden.

Per binnengekomen rapport vindt ter vergadering de beoordeling plaats. Waar mogelijk wordt sinds begin 2008 gevraagd te rapporteren via het stramien dat daarvoor door het bureau is opgesteld.

7.3.3 Bijzondere aandacht

In de loop van de achterliggende rapportageperiode zijn projecten in de landen in Midden-Amerika en Centraal- en Zuid-Azië (resp. Afghanistan en Sri Lanka) onder de aandacht van de werkgroepen gekomen. Tot nu toe zijn daar enkele projecten van gehonoreerd.

- In Israël is gezocht naar nieuwe mogelijkheden van diaconale presentie, als ook het recht doen aan de bijzondere positie van het Joodse volk. De werkgroep is enthousiast over het nieuwe project Yad Elie, dat vorig jaar is ontstaan door samenwerking met partners die zijn vertegenwoordigd in het CIS (deputaten Kerk en Israël, de Gereformeerde Zendingbond (GZB) en de CHE). Yad Elie is een project dat voedselhulp biedt aan kinderen uit de armste gezinnen op Joodse en Arabische scholen in Jeruzalem. Yad Elie is een initiatief van de mw. Marion Kunstenaar en het gaat uit van de liberaal-conservatieve Jeditja synagoge in Jeruzalem. Aansturing en begeleiding van het project gebeurt via de Jeruzalempost, onderdeel van het CIS. Namens ons heeft br. Boers in deze commissie zitting genomen.
- Projecten die zich richten op de hulpverlening rondom hiv/aids krijgen veel aandacht. Vooral in Zuidelijk Afrika worden bij voorkeur dit type projecten gesteund. In de afgelopen periode is o.a. steun gegeven aan twee dvd-producties, een t.b.v. SCDO/HEAL (Zuid-Afrika) en een t.b.v. True Love Waits (Botswana). Beide producties zijn beschikbaar op het diaconaal bureau. Via Prisma wordt steun gegeven aan MCDC, waarbij onze eigen bijdrage is verhoogd tot 12.500,-, waardoor een regeringssubsidie kon worden verkregen van ruim 40.000,-. Bij projecten rondom hiv/aids moet ook genoemd worden de steun aan 3xM (gesteund van 2007-2009) voor een voorlichtingsprogramma in Franssprekend Afrika, m.n. Ivoorkust.
- Het project Vush in Albanië is een project ter ondersteuning van de kerken in Albanië bij hun diaconale taak en opdracht. Een project dat samen met de GZB wordt ondersteund en dat in het verlengde ligt van de kerntaken van ons deputaatschap in Nederland.
- Niet onvermeld mogen blijven de missionaire-diaconale projecten in Nederland. Een aantal CGK-gemeenten in grote steden zien hun taak ook in de bredere maatschappelijke context waarvoor ze diaconale projecten met een missionaire insteek en andersom opzetten. Te denken valt aan House of Hope van ICF Rotterdam of het project Hofwijk van Zaanstad-Menorah. Samen met deputaten evangelisatie hebben we o.i. een modus gevonden om dergelijke projecten (tijdelijk) te steunen. Daarbij hebben we volgens ons recht gedaan aan de criteria van beide deputaatschappen om dergelijke projecten te steunen.

7.3.4 Incidenteel – noodhulp

In de achterliggende periode was de nood in de wereld onverminderd hoog, zowel door toedoen van natuurrampen (vaak verergerd door overexploitatie van het milieu) als door maatschappelijke conflicten. Humanitaire nood steeg explosief. We hebben in de afgelopen drie jaar de kerken gevraagd mee te helpen met het lenigen van de nood in Bangladesh, Birma, China, Indonesië (Java), Guatemala, Suriname, Zimbabwe, Soedan (Darfur), Congo, Mozambique en Oekraïne. Tot eind 2007 zijn we bezig geweest met de financiële afhandeling van de zeebeving in december 2004.

Daarnaast is in het laatste jaar de aandacht gevraagd voor noodhulp in Haïti, waar vier achtereenvolgende orkanen het eiland in alle hevigheid troffen en waar begin 2010 een hevige aardbeving plaatsvond. Samen met de mdw'er ter plekke is de werkgroep bezig een meer structurele follow-up te organiseren en de noodhulp situatie 'door te begeleiden' naar een reguliere projectsituatie, waar in een meerjarig partnerschap structurele ondersteuning wordt geboden in een ontwikkelingstraject. In sommige gevallen blijkt dat de gegeven hulp slechts een druppel op de gloeiende plaat was, maar desalniettemin bijzonder welkom. Dat was bijv. in het bijzonder het geval in Oekraïne. Daar bleek ook de problematiek rond jongeren en de niet meer economisch actieve ouderen helaas schrikbarend groot. Dankzij deze noodhulp is er nu wel een goed contact gegroeid met een organisatie, Father's House, die zich o.a. voor deze groepen inzet.

De opbrengst van de collecten voor noodhulp is eigenlijk altijd boven verwachting goed. In de uitvoering van de noodhulp is veel samengewerkt met 'zuster'-organisaties in Nederland, zoals de GZB, Medair, Red een Kind (dankzij deze stichting is bijv. rechtstreeks in de rampzone in Birma hulp geboden), Tear, Woord en Daad, ZOA-vluchtelingen zorg en andere organisaties.

7.3.5 Speerpunten

Bij het nadenken over de effecten van hulp wordt meer dan eens duidelijk dat we ervoor hebben te zorgen dat de afhankelijkheid van de bijdrage uit Nederland afneemt. Mede daardoor is het besluit ook genomen om nieuwe projecten voorlopig niet langer dan drie jaar steun toe te zeggen. Deze periode kan eventueel verlengd worden na aanvraag en adequate verslaglegging.

Deputaten hebben uitgesproken dat het goed zou zijn om in een brede kring goed rond te kijken en na te gaan waar activiteiten, die voor verwante organisaties buiten hun strikte hulpverlening- en/of ontwikkelingssamenwerkingsmandaat vallen, zouden kunnen worden opgepakt. De brede kring omvat het eigen netwerk van zusterkerken in het buitenland, contacten vanuit onze eigen kerken, christelijke hulpverleningsorganisaties en de koepelorganisaties en platforms waaraan wordt deelgenomen. Het lijkt erop dat dit vruchten begint af te werpen – bijv. Haïti en mogelijk in Birma en Sri Lanka (nog in een voortraject met Woord en Daad en Red een Kind). Daarnaast worden ook mogelijkheden onderzocht om tot samenwerking met Red een Kind te komen in India in het kader van een hiv/aidsproject.

De huidige aandacht van noodhulporganisaties en overheden (ook de Nederlandse), voor 'fragiele staten' ('failing states') en 'forgotten crises' laat zien dat er vaak een dunne lijn is tussen structurele hulp/samenwerking en noodhulp. Dat brengt met zich mee dat deputaten ook over ondersteuning van deze langdurige - structurele - noodhulp moeten nadenken. Het betekent tenminste dat we open moeten staan voor meerjarige samenwerkingsverbanden met Nederlandse en lokale hulporganisaties in deze contexten. In dit verband willen wij als christelijke hulpverleningsorganisatie een ander gezicht laten zien dan andere organisaties. Voorbeelden van dit type staten en crises zijn bijv. Birma en Sri Lanka. In Birma leven minderheden in de bergen al jaren in een noodsituatie, die vooral het gevolg is van onderdrukking

en waar het noodweer in 2008 nog eens overheen is gekomen. In Sri Lanka, worden grote groepen van de bevolking al tientallen jaren heen en weer geslingerd tussen meer stabiele ontwikkeling van hun bestaan en acute noodsituaties. In 2010 is deze typering te meer van kracht voor deze landen: Birma na de natuurramp in mei 2008 en Sri Lanka in 2009 na het hevige slotakkoord van de open oorlog in najaar 2008. Andere voorbeelden van fragiele staten vinden wij in Darfur/Sudan, Ethiopië/Eritrea/Somalië en de situatie in de DR Congo.

Bij de toekenning van projecten wordt naast de gebruikelijke criteria o.a. ook meegewogen of deze ten goede komen aan de 'gemarginaliseerde mens', specifiek de doelgroepen vrouwen, kinderen en gehandicapten. Steun aan de strijd tegen hiv/aids en het verlenen van microkredieten krijgen steeds meer aandacht.

7.3.6 Uitdagingen

In de loop van de achterliggende jaren is onderstaand lijstje met uitdagingen geleidelijk ontstaan. Het zal duidelijk zijn dat deze uitdagingen niet met het einde van deze periode zijn vervuld, maar ook in de komende jaren de aandacht vragen van de deputaten:

- de financiën op peil houden, ook voor minder spectaculaire en emotieprikkelende (bijv. hazenlipproject) activiteiten – via communicatie en voorlichting;
- de portfolio uitbouwen, tenminste op peil houden, nu een aantal projecten in afbouw zijn, reeds zijn of binnenkort worden beëindigd;
- aandacht en kansen opsporen in het schemergebied tussen meerjarige structurele ondersteuning/samenwerking en (acute) noodhulp in de context van fragiele staten en 'vergeten' crises;
- het testen en uitvoeren van een benadering gericht op facilitatie: niet alleen directe financiering van uitvoering, maar ook ondersteuning van diaconale toerusting als eerste stap van lokale kerken zelf om hun diaconale werken binnen hun gemeenschappen en daarbuiten op te zetten en vorm te geven;
- de werkgroepen ervaren het dikwijls als moeilijk om te beslissen wanneer wel en wanneer niet meer hulp gegeven moet worden. Ze beseffen dat daar soms toch wel subjectieve argumenten in mee worden genomen, zoals bekendheid met het project of met iemand die werkzaam is bij een dergelijk project. Die subjectiviteit uitschakelen is soms behoorlijk moeilijk, soms ook niet nodig en een andere keer werkt het juist verhelderend. Voor ieder die werkzaam is in de hulpverleningswereld is het vinden van die balans daartussen altijd weer een opgave. Het wordt pas echt moeilijk wanneer de vraag op tafel komt: wanneer is een project zelfstandig en moeten we stoppen met helpen? Juist omdat veel projecten al langere tijd gesteund worden, is het zaak deze vragen steeds weer zo eerlijk en oprecht mogelijk te beantwoorden;
- ook van belang is een goede afweging van criteria voor en motieven om missionaire diaconale projecten in Nederland te ondersteunen te formuleren. Daar is met een zekere regelmaat naar gekeken. We zijn ons bewust dat de vragen die hierdoor worden opgeroepen ons nogal eens op het terrein van deputaten evangelisatie brengen. We zijn dan ook blij met de goede verstandhouding met dat deputaatschap en hopen dat die wordt bestendigd en geïntensiveerd.
- het is nog steeds het ideaal om gemeenten van ons kerkverband een relatie te laten aangaan met bepaalde projecten. Dat luistert nauw en het vergt veel overleg e.d. met de betrokken gemeenten; belangrijke thema's voor bezinning in de komende periode zijn in elk geval: 'schepping/milieu en klimaatverandering en hun invloed op de (humanitaire) nood in de wereld', 'het lijden van mensen in de wereld/wat is solidair zijn met groepen mensen in lijden en nood', 'wederzijdse toerusting van gemeentes hun diaconale roeping te verstaan en te vervullen', 'kerkelijke organisaties/gemeenten helpen om recht te doen in hun samenleving/mensen tot hun recht te laten komen'.

7.3.8 Werkbezoeken

Deputaten zijn de overtuiging toegedaan dat het brengen van een werkbezoek aan projecten van belang is om zowel vanuit het diaconaal bureau als ook vanuit het deputaatschap de betrokkenheid van de kerken te kunnen stimuleren en te vergroten. Daarnaast zijn werkbezoeken aan meerjarige projecten ook van belang om het effect van de diaconale hulp op de doelgroepen goed te kunnen beoordelen en te evalueren.

In de achter ons liggende periode zijn regelmatig om die redenen werkbezoeken gebracht, meestal in samenwerking met deputaten zending om kosteneffectief te werken, aan projecten in Indonesië, Venda, KwaNdebele, Mozambique, Botswana, Burundi, Egypte, Mexico en Guatemala, Oekraïne en Nederland.

7.4 Publiciteit

De samenstelling van de werkgroep is in paragraaf 2.4 reeds vermeld.

7.4.1 Noodzaak van publiciteit

Deputaten zijn ervan overtuigd dat informatie over allerlei diaconale zaken en over de projecten en mensen die bij die projecten betrokken zijn onder de aandacht van de kerken gebracht moet worden. Datzelfde geldt ook voor achtergronden van het diaconaat in Nederland, maar ook die van ontwikkelingsvragen en van noodsituaties in andere landen. Daarbij zullen we ook duidelijk moeten maken dat onze omgang met de schepping – onze medemensen en het milieu – van belang is voor onze steun en hulp in het zuiden. Kortom, zowel verhalen, waarin verbanden tussen verschijnselen worden belicht (bijv. de grote lijnen van ontwikkeling, terreur in de wereld, de samenhang tussen bijv. klimaatverandering en humanitaire nood in de nabije toekomst) als ook de persoonlijke en emotie oproepende verhalen verdienen de aandacht in onze communicatie naar de eigen kring en naar buiten.

7.4.2 Middelen

Daartoe staan deputaten in eerste instantie de eigen middelen ter beschikking, nl. *Diacon*, *Doorgeven*, de digitale nieuwsbrief en de website. Daarnaast zijn er contacten met de andere uitgaven die in onze kerken verschijnen waarvan in voorkomende gevallen gebruik gemaakt kan worden, zoals *De Weeker*, *Ambtelijk Contact* en de regionale en plaatselijke kerkbladen.

Bovendien wordt voor de pr van de projecten gebruik gemaakt van folders en multimedia.

7.4.3 Diacon

In de afgelopen periode zijn er over de volgende onderwerpen themanummers van *Diacon* verschenen:

- Voedselbank en de kerk;
- Armoede onder ons;
- Arbeid en zorg;

- Projectenlijst 2009;
- Diaconaal (huis)bezoek;
- Geven: legen en vullen - Ons giftenbeleid onder de loep (deel 1);
- Geven: legen en vullen - Ons giftenbeleid onder de loep (deel 2);
- Handicap in de kerk;
- Projectenlijst 2010;
- Aandacht voor de mantelzorgers;
- De ZZP'er in de gemeente;
- De diaken als dirigent.

8. Financiën

8.1 Verslag over de periode 2007-2009

De jaarrekeningen van DD over de jaren 2007-2009 kunnen als volgt worden samengevat:

Balans per 31 december	2009	2008	2007
Vaste activa			
Financiële vaste activa	25.300	24.917	24.509
Viottende activa			
Vorderingen en overlopende activa	29.238	38.822	72.189
Liquide middelen	1.050.669	1.000.236	1.220.157
	1.079.907	1.039.058	1.292.346
Totaal activa	1.105.207	1.063.975	1.316.855
Passiva			
Eigen vermogen	681.507	760.575	861.884
Reserveringen			
Bestemmingsreserve	78.402	-	74.135
Rampenfondsen	150.000	150.000	169.356
	228.402	150.000	243.491
Voorzieningen			
Voorziening CIS/Yad Elie	46.454	-	-
Schulden			
Schulden op korte termijn	148.844	153.400	211.480
Totaal passiva	1.105.207	1.063.975	1.316.855
Staat van baten en lasten	2009	2008	2007
Baten			
Opbrengst bijdragen kerken	284.189	287.037	328.315
Opbrengst bijdragen SGJ	118.148	117.824	117.375
Bijdragen derden	-	4.765	4.765
Intrest	26.136	35.633	29.788
Diversen	141.071	39.486	137.034
Opbrengst publicaties	36.883	39.931	44.421
Ontvangen giften projecten	540.732	524.246	533.395
Ontvangen giften noodhulp en rampen	218.109	345.224	115.640
Totaal baten	1.365.268	1.394.146	1.310.733
Lasten			
Personeelskosten	180.909	162.132	140.080
Huisvestingskosten	16.000	18.500	18.000
Participatiekosten commissies	9.950	8.030	10.411
Algemene kosten	106.294	106.201	92.709
Kosten publicaties	34.187	32.373	32.600
SGJ	118.148	117.824	117.375
Projecten	637.336	704.979	601.856
Noodhulp en rampen	263.110	345.416	115.639
Totaal lasten	1.365.934	1.495.455	1.128.670
Resultaat	-666	-101.309	182.063

Toelichting financieel verslag 2007 - 2009

Balans

Deputaten houden een weerstandsvermogen aan van 1 maal de 'normale uitgaven'.

Omdat de verplichtingen van deputaten per jaar veranderen (nieuwe projecten starten op, projecten lopen af), is er gekozen voor 'vast' weerstandsvermogen van € 650.000,- voor de periode 2008-2010.

Baten en lasten

De opbrengst van de omslag, begroot op $74.000 \times 3,75 = 277.500,-$ per jaar.
Gemiddeld is er de eerste twee jaren van de synode periode 2007-2010 een omslag ontvangen van 3,86.
Helaas worden niet door alle gemeenten de vastgestelde omslag afgedragen.
Een specificatie van de balans en de staat van baten en lasten kunt u vinden in bijlage 4 en 5.

8.2 Begroting voor de periode 2011-2013

De basis van de begroting van DD is een voortzetting van het huidige beleid.
Het resultaat van deze begroting is een omslag van € 3,75 per lid wat gelijk is aan de vorige omslag.
De begroting 2011-2013 heeft de volgende uitgangspunten:

- ledental CGK 74.000;
- diaconaal bureau 2,9 fte;
- jaarlijkse kostenstijging van 2%;
- rentepercentage van 2%;
- de hulpverleningscollecte (februari) is geen onderdeel van de omslag;
- financiering projecten ongewijzigd;
- surplus hulpverleningsgelden ontvangen in jaar x worden na goedkeuring van DD besteed in het jaar x+1 aan extra projecten.

Baten	2011	2012	2013	2011-2013
Opbrengst bijdragen kerken	277.500	277.500	277.500	832.500
Intrest	15.000	15.000	15.000	45.000
Diverse giften, legaten algemeen	45.000	45.000	45.000	135.000
Opbrengst publicaties	34.000	34.000	34.000	102.000
Ontvangen giften projecten	500.000	500.000	500.000	1.500.000
Noodhulp en rampen	-	-	-	-
	871.500	871.500	871.500	2.614.500

Resultaat	9.600	-898	-11.752	-3.050
Lasten	2011	2012	2013	2011-2013
Personeelskosten	182.500	189.800	197.392	569.692
Huisvestingskosten	19.500	19.500	19.500	58.500
Participatiekosten commissies	9.500	9.690	9.884	29.074
Algemene kosten	115.400	117.708	120.062	353.170
Kosten publicaties / publiciteit	35.000	35.700	36.414	107.114
Projecten	500.000	500.000	500.000	1.500.000
Noodhulp en rampen	-	-	-	-
	861.900	872.398	883.252	2.617.550

Toelichting baten

	2011	2012	2013	2011-2013
<i>Opbrengst bijdragen kerken</i> 74.000 leden à 3,75	277.500	277.500	277.500	832.500
<i>Intrest</i> Basis gem. € 750.000,- rente 2%	15.000	15.000	15.000	45.000
<i>Div. giften, legaten algemeen</i> Betreft hier algemene giften en legaten niet geoormerkt voor hulpverlening.	45.000	45.000	45.000	135.000
<i>Opbrengst publicaties</i> Giften blad Doorgeven	34.000	34.000	34.000	102.000
<i>Ontvangen giften projecten</i> Projectenlijst, subsidies, giften, hulpverleningscollecte.	500.000	500.000	500.000	1.500.000
<i>Noodhulp en rampen</i> Niet begroot 5% overhead op inkomsten	-	-	-	-

Toelichting lasten

	2011	2012	2013	2011-2013
<i>Personeelskosten</i>	182.500	189.800	197.392	569.692
Basis 2,9 fte				
Input salaris ontwikkeling lkb				
<i>Huisvestingskosten</i>	19.500	19.500	19.500	58.500
Input lkb				
<i>Participatiekosten commissies</i>	9.500	9.690	9.884	29.074
DISK, CEN, Prisma, De Driehoek, Stuurgroep Armoedeonderzoek				
<i>Algemene kosten</i>	115.400	117.708	120.062	353.170
Reis- en vergaderkosten	9.500	9.690	9.884	29.074
Porti en telefoon	4.750	4.845	4.942	14.537
Fotokopieerwerk	2.000	2.040	2.081	6.121
Representatiekosten	1.000	1.020	1.040	3.060
Kantoorbenodigdheden	4.000	4.080	4.162	12.242
Lkb	43.500	44.370	45.257	133.127
Accountantskosten	2.000	2.040	2.081	6.121
Netwerkkosten	3.000	3.060	3.121	9.181
Propagandakosten /publiciteit	15.000	15.300	15.606	45.906
Kosten februaricollecte (productie/verzending)	10.500	10.710	10.924	32.134
Conferentiekosten	1.500	1.530	1.561	4.591
Kosten Projectenlijst	3.000	3.060	3.121	9.181
Kosten website	3.500	3.570	3.641	10.711
Afschrijvingen	4.500	4.590	4.682	13.772
Diverse kosten	7.650	7.803	7.957	23.412
<i>Kosten publicaties / publiciteit</i>	35.000	35.700	36.414	107.114
Blad Doorgeven, Diacon				

3. Voorstellen

Deputaten stellen uw vergadering voor:

- 9.1 goedkeuring te geven aan de handelingen van deputaten;
- 9.2 de instructie van deputaten diaconaat te wijzigen als volgt:
 - Ad 2: zeven vervangen door overige*
 - Ad 4e: toevoeging 'en hen te ondersteunen in hun taak'.*
 - Ad 4a, 4b en 4g: toevoegen aan lid a van artikel 4 het woord 'toerusting' en 'de plaats van de kerk in de samenleving'. Dan kunnen lid b en g van dit artikel vervallen.*
- 9.3 daarnaast deputaten op te dragen zorg te dragen voor een evenwichtige en kundige samenstelling van de werkgroepen;
- 9.4 deputaten eveneens op te dragen voort te gaan met het onderhouden van de contacten met het generaal deputaatschap van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt);
- 9.5 deputaten ook op te dragen om samen met deputaten evangelisatie en zending in overleg te treden met deputaten onderlinge bijstand om te komen tot een uitbreiding van de mogelijkheden voor financiële steun aan financieel minder draagkrachtige zendingsgemeenten;
- 9.6 deputaten op te dragen de voorstellen die de werkgroep DIG in haar rapport doet (bijlage 1 en 2) verder uit te werken;
- 9.7 deputaten op te dragen het nu nog te formuleren kabinetsbeleid voor de periode 2010-2014 nauwlettend te volgen en daarop actief te anticiperen door de diakenen en diaconaal betrokkenen te informeren, te ondersteunen en de deskundigheid te vergroten zodat zij in de eigen gemeenten de leden kunnen adviseren en ondersteunen;
- 9.8 nieuwe deputaten te benoemen die op basis van de instructie het beleid uitvoeren.

10. Benoemingen

Deputaten moeten u helaas meedelen dat enkele deputaten niet voor een herbenoeming in aanmerking willen komen. Het betreft hier: de zrs. T.T. Drayer-Quist en J.H. de Oude-Floor. Br. L. den Butter is de afgelopen synodale periode zeventig jaar geworden. Br. M. van der Zwan heeft voortijdig moeten afhaken.

Br. Van der Zwan heeft in de afgelopen periode helaas nogal eens verstek moeten laten gaan op de vergadering vanwege zowel persoonlijke als ook zakelijke redenen. De bijdrage die hij heeft gegeven aan het werk van deputaten is onmiskenbaar geweest. Het heeft ons verdriet gedaan afscheid van hem te moeten nemen.

Br. Den Butter heeft zich eerst voor het deputaatschap kerk en bedrijfsleven (sinds 13 november 1992) en daarna voor het deputaatschap HBB (sinds 10 november 1995) en later voor het deputaatschap diaconaat van harte ingezet. Met hem verliezen deputaten een kundig en goed bestuurder die altijd constructief en kritisch meedacht.

Zr. Drayer heeft aangegeven dat zij vanwege persoonlijke omstandigheden niet meer in staat is haar taak als deputaat te vervullen. Vanuit haar eigen professe als hulpverlener heeft ze deputaten in het

bijzonder bijgestaan, eerst als lid van deputaten ADMA (sinds 10 december 1998) en later als secretaris van deputaten diaconaat. Haar bewogenheid en betrokkenheid met het daadwerkelijke werk van de diakenen is daarbij van onschatbare waarde geweest. Haar plaats zal dan ook moeilijk opgevuld worden. Zr. De Oude werd door de synode van 2007 tot deputaat benoemd. Ze heeft haar zeer gewaardeerde bijdrage vooral geleverd in de werkgroep DiG. Om persoonlijke redenen heeft ze aangegeven niet meer voor een herbenoeming in aanmerking te willen komen. Ook in haar verliezen we een gewaardeerd lid van het deputaatschap.

Al met al betekent dat, dat er in het deputaatschap naast de herbenoeming nog vier vacatures zijn. Een voorstel voor de benoeming van nieuwe en eventueel her te benoemen deputaten zal in een separate brief worden voorgelegd.

11. Lijst van afkortingen

3xM	More Message in the Media
AA	werkgroep Azië-Amerika
ADMA	deputaten voor algemeen diaconale en maatschappelijke aangelegenheden
AMO	werkgroep Afrika-Midden-Oosten
CHE	Christelijke Hogeschool Ede
cdc	classicale diaconale commissie
cdv	classicale diaconale vergadering
CEN	Christelijk Ecologisch Netwerk
CIS	Centrum voor Israël Studies
CGK	Christelijke Gereformeerde Kerken
D&S	werkgroep Diaconaat en Samenleving
DAK	netwerk Door Aandacht Kracht
DD	deputaten diaconaat
DiG	werkgroep Diaconaat in de Gemeente
DiS	werkgroep Diaconaat in de Samenleving
DiW	Diaconaat in de wereld
DISK	Landelijk Bureau Dienst in de Industriële Samenleving namens de Kerken
DJW	Stichting Dienstverlening Jongeren Wereldwijd
GKv	Gereformeerde Kerken vrijgemaakt
GS	generale synode
GZB	Gereformeerde Zendingbond
HBB	deputaten hulpverlening voor binnen- en buitenland
HEAL	dr. Helms Aids Love Foundation
ICIG	Interkerkelijke Commissie Integratie Gehandicapten
K&W	werkgroep Kerk & Werk
lkb	deputaten landelijk kerkelijk bureau
MCDC	Mukhanyo Community Development Center
Mdw'er	missionair diaconaal werker
NCDO	Nederlandse Commissie voor Duurzame Ontwikkeling
RMU	Reformatische Maatschappelijke Unie
SCDO	Soutpansberg Community Development Organisation
SGJ	Stichting Gereformeerd Jeugdwezijn
Tear	Tegen Armoede, hulpverleningsorganisatie
TUA	Theologische Universiteit Apeldoorn
WG	de Wilde Ganzen
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning

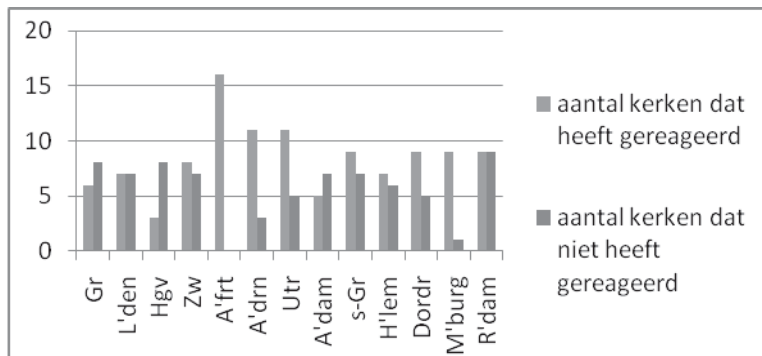
Bijlage 1: Reacties van kerkenraden op de brief over diaconale ervaring

De generale synode 2007 heeft deputaten diaconaat opgedragen bij de kerkenraden aandacht te vragen voor het op peil brengen en houden van diaconale ervaring in de plaatselijke gemeente om daarvan gebruik te kunnen maken voor het ambt van diaken en bij benoemingen voor de klassicale diaconale commissies (cdc's).

Deputaten hebben de kerkenraden middels een brief verzocht zich te bezinnen op bovenstaande, waarbij de nadruk is gelegd op het vervullen van de ambten, de nood in de gemeente en in de nabije samenleving, de gevolgen van het veranderde overheidsbeleid (Wmo) en de kennis, kunde, geestelijke houding en toerusting om het toenemende werk ter hand te nemen.

Van ruim de helft van de kerken (112 kerkenraden/diaconieën) hebben deputaten een reactie ontvangen. Slechts een klein aantal van hen gaf aan het niet nodig te vinden zich te bezinnen op bovenstaande. Aangezien niet alle kerkenraden hebben gereageerd, is het raadzaam om voorzichtig te zijn met het trekken van conclusies.

Voor de rapportage aan de generale synode 2010 is ervoor gekozen toch enkele algemene tendensen in de reacties te benoemen, waarna een aantal algemene conclusies en aanbevelingen zullen worden gegeven.

Enkele tendensen/opvallende zaken

- In het merendeel van de classes is het moeilijk om ambtsdragers te vinden. Opvallend is dat dit probleem in de classes Amersfoort en Middelburg niet speelt.
- Er blijkt een groot verschil te zijn tussen de problematiek van grote steden en die van plattelandsgemeenten.
- Er lijkt doorgaans binnen de gemeenten weinig zicht op het diaconaat buiten de gemeente (in de directe omgeving).
- Men merkt nog maar in weinig gemeenten een groei in het aantal steunaanvragen vanuit de eigen gemeente, hetgeen uiteraard niet wil zeggen dat er geen nood in de gemeente is.
- Deelname aan Wmo-activiteiten met bijv. andere kerken is erg gevarieerd.
- Er is weinig concreet Wmo-beleid in de gemeenten en ook de kennis over de Wmo laat te wensen over.
- Een aantal kerkenraden geeft aan niet duidelijk te weten welke rol de kerken kunnen spelen in de Wmo.
- Vooral voor streekgemeenten blijkt het (naar binnen toe) moeilijk om concreet met de Wmo aan de slag te gaan, omdat de leden in verschillende lokale gemeenten, die elk hun eigen beleid voeren, wonen.
- Er is duidelijk een scheidslijn te trekken tussen grotere en kleine gemeenten, waar het gaat om de betrokkenheid bij Wmo-raden. Kleine gemeenten participeren wel vaak, daarentegen pakken grotere gemeenten veel zelf op.
- Verschillende diaconieën hebben contact gezocht met andere diaconieën in hun woonplaats, al dan niet via een diaconaal platform.
- Waar het contact plaatselijk goed is, is een afname merkbaar van de behoefte aan contact met de andere diaconieën in de classis.
- In classes waar geen cdc is of waar deze moeizaam functioneert, is ook de rol van een (eventueel op te richten) cdc erg onduidelijk en wordt een stuk toerusting gemist.
- Waar een cdc goed functioneert, is daarentegen veel waardering voor het werk van deze commissie, al blijft de bemensing wat problematisch. Hier en daar lijken diaconieën te realiseren dat ze zelf verantwoordelijk zijn voor de eigen toerusting en daarom lijken ze bereid actiever op zoek te gaan naar cdc-leden.
- In de classis Dordrecht is men positief over het werk van de cdc, al verschillen de doelstellingen van de diverse diaconieën nogal, met name op het gebied van het diaconaat in de samenleving.
- Uit de reacties van de diaconieën uit de classis Middelburg zou kunnen worden opgemaakt dat secularisatie in Zeeland nog niet zo'n doorslaggevende rol speelt, waardoor wellicht allerlei vormen van samenwerking wat minder urgent zijn.

Algemene conclusies/aanbevelingen

Algemeen

- Uit verschillende reacties blijkt dat diakenen nog steeds 'doorbevoorderd' worden tot ouderling. Dit baart deputaten zorgen.
- Men merkt nog maar in weinig gemeenten een groei in het aantal steunaanvragen vanuit de eigen gemeente. Is er echt geen financiële nood in de gemeenten, vragen mensen uit schaamte geen hulp of kloppen ze juist om die reden aan bij de reguliere hulpverlening? Een idee zou kunnen zijn om met de lokale kerken een gezamenlijke helpfonds in te stellen. Op die manier hoeft iemand niet naar de eigen gemeente om hulp en kan hij/zij dus meer anoniem een beroep op financiële bijstand doen.
- In hoeverre heeft diaconaat een vaste plaats in de eredienst? Hoe vaak is er in de prediking aandacht voor het diaconaat? In het gebed (gebedspunten uit de nieuwsbrief van het diaconaal bureau of anderszins)? En hoeveel van de collecten hebben nog een diaconaal doeleind?
- Diaconaat lijkt nogal eens een sluitpost - niet alleen in financieel opzicht, ook waar het tijdsbeslag en menskracht betreft.

Lokale contacten/Wmo

- Over het algemeen is er wel betrokkenheid bij de Wmo, maar hierbij moet duidelijk worden aangetekend dat het voor een aantal gemeenten onduidelijk blijkt te zijn welke rol zij kunnen spelen binnen de Wmo. Daarnaast is er een verschil tussen actieve en passieve betrokkenheid. Alleen deelname aan een overleg kan vrij passief zijn/blijven.
- Er blijkt een groot verschil tussen de problematiek van de grote steden en die van plattelandsgemeenten.

- meenten. Naar aanleiding van deze constatering stellen deputaten voor het grotestedenoverleg te herintroduceren.
- Verschillende diaconieën hebben contact gezocht met andere diaconieën in hun woonplaats, al dan niet via een diaconaal platform. Dit is positief! Het is voor diaconieën zeker het overwegen waard om daar waar geen diaconaal platform is en ook geen andere vorm van samenwerking met andere diaconieën, een diaconaal platform te vormen om kennis, kunde en krachten te bundelen.
 - Hierbij moet echter worden aangetekend, dat hierdoor het contact met de classicale diaconieën en de toerusting die daar plaats vindt niet van minder belang is. Er is een tendens waar te nemen dat waar het contact plaatselijk goed is, er een afname merkbaar is van de behoefte aan contact met de andere diaconieën in de classis. Echter, een diaconaal platform is praktisch, uitvoerend. Dat is iets heel anders dan het gemeentediaconaat en de contacten binnen het kerkverband, waar je deel van uit maakt. Het is nodig om een onderscheid te maken, maar ook om beide te houden!
- Het (classicale) toerustingswerk:*
- Onderbezetting van decdc leidt tot verschraling van toerusting, hetgeen leidt tot verminderde kennis van de diakenen. Hierdoor is er minder sprake van diaconale toerusting in de gemeente, hetgeen vervolgens weer leidt tot minder diaconaal bewustzijn van de gemeente.
 - Niet alle diaconieën lijken doordrongen van hun verantwoordelijkheid voor de eigen toerusting. Men neemt veelal een passieve houding in. Toerusting van de diakenen is van het grootste belang, omdat hierdoor de gemeente als geheel diaconaal bij bewustzijn blijft.
 - Met name grote gemeenten beschikken over veel eigen kennis. Bij deze gemeenten wordt de neiging tot minder betrokkenheid bij het (classicale) toerustingswerk herkend, omdat men al veel weet. Het zou wenselijk zijn als juist deze gemeenten grotere betrokkenheid tonen, als gevolg van een omgekeerde houding. Niet: 'wat kunnen wij hier halen?', maar 'wij kunnen jullie wat brengen!' Deze gemeenten kunnen juist een voortrekker zijn!
 - Een aantal tips voor de cdc's: schenk aandacht aan (het maken van) beleidsplannen, aan het contact met diaconale platforms (m.n. op het gebied van de Wmo) en zorg voor goede, heldere en tijdige communicatie en informatie richting de diaconieën.

Bijlage 2 - Rapportage werkgroep Diaconaat in de gemeente (DiG)

1. Samenstelling werkgroep

Leden: brs. Bartel Vianen en Laurens den Butter jr. en zrs. Rieneke Bruin-Toet en Coby de Oude-Floor.
Bureau: br. Ad Heystek, zrs. Trudy Eikelenboom en Lia van Grootheest.
Aan het eind van deze synodeperiode stoppen de werkgroepleden Rieneke Bruin-Toet, Coby de Oude-Floor en Laurens den Butter jr. met hun werkzaamheden voor de werkgroep.

2. Werkzaamheden in de achterliggende periode

De generale synode 2007 maakte zich met deputaten diaconaat bezorgd over het functioneren van diakenen en classicale diaconale commissies en verstrekte deputaten daartoe een aantal opdrachten. De opdrachten luiden:

De synode besloot:

1. *deputaten op te dragen bij de kerkenraden aandacht te vragen voor het op peil brengen en houden van diaconale ervaring in de plaatselijke gemeente om daarvan gebruik te kunnen maken bij vacatures voor het ambt van diaken en bij benoemingen voor de classicale diaconale commissies (csc's);*
2. *deputaten op te dragen de classes waar een cdc niet, of niet naar tevredenheid, functioneert te stimuleren naar andere vormen van classicaal diaconaal overleg te zoeken en hiervoor op de volgende synode voorstellen te doen in overleg met deputaten kerkorde en kerkrecht;*
3. *deputaten op te dragen hun werk m.b.t. de cdc's en de toerusting van plaatselijke diaconieën te evalueren in het licht van hun instructie, daarover te rapporteren aan de volgende generale synode en indien zij voorstellen tot wijziging van hun instructie willen doen dit vooraf te overleggen met deputaten kerkorde en kerkrecht.*

De uitvoering van deze opdrachten behelsden drie acties:

- a. een brief aan de kerkenraden schrijven;
- b. een actieplan t.a.v. niet of niet goed functionerende cdc's;
- c. een evaluatie te doen van de huidige werkwijze van toerusting van diaconieën.

a. Een brief aan de kerkenraden schrijven

Er is een brief opgesteld en gestuurd naar alle kerkenraden. De reacties op deze brief zijn verwerkt en te vinden in een aparte bijlage bij het rapport van deputaten diaconaat.

b. Actieplan t.a.v. niet of niet goed functionerende cdc's

Naar onze waarneming is het functioneren van cdc's als volgt te kwalificeren:

Goed	twijfelachtig	niet
Leeuwarden	Groningen	Zwolle
Apeldoorn	Hoogeveen	Utrecht
Amersfoort	Haarlem	Amsterdam
Den Haag	Rotterdam	
Dordrecht		
Middelburg		

Toelichting:

- In Amsterdam heeft er nooit een cdc gefunctioneerd. In Zwolle is ze opgeheven, waarbij de kanttekening gemaakt moet worden dat het een brede commissie ambt en toerusting betrof en

- niet speciaal een cdc. De cdc in Utrecht staat op non-actief. De classis heeft het diaconaal bureau gevraagd de honneurs voorlopig waar te nemen.
- Van de cdc's die goed of twijfelachtig functioneren daar kan het zo van het ene jaar op de andere veranderen. Veelal hangt dat samen met de mutaties van bemensing. Daarom onder meer ook de brief aan de kerkenraden. Het kader is kwetsbaar.

Plan

- Het stimuleren tot een goed functioneren van een cdc vindt plaats door het diaconaal bureau (consulent). Minimaal een keer per jaar bezoekt deze elke cdc en adviseert de commissie in allerlei zaken. De diaconaal consulent heeft contact met alle cdc's. Deze invloed is beperkt maar de contacten blijven onderhouden.

Actueel

- *Hoogeveen*
In Hoogeveen heeft de diaconaal consulent tijdelijk het voorzitterschap waargenomen. Inmiddels heeft de classis een predikant in de commissie benoemd en heeft de commissie het voorzitterschap weer op zich genomen. Een afvaardiging van Hoogeveen heeft in november 2009 de cdv classis Leeuwarden bijgewoond en inmiddels is in februari 2010 de eerste cdv Hoogeveen gehouden met gunstige reacties.
- *Zwolle*
Met behulp van ds. Middelkoop, predikant van Urk-Ichthus, is er een vergadering belegd met afgevaardigden van diaconieën om deze zaak te bespreken. Dit was een goede vergadering met een positieve intentie om jaarlijks bij elkaar te komen en gewenste toerusting te organiseren. Naar aanleiding van bovenstaande vergadering is er door de werkgroep een advies uitgegaan naar de classis Zwolle om over te gaan tot het instellen van een cdc en het jaarlijks organiseren van een cdv. Er is nog geen reactie op dit advies gekomen vanuit de classis. Dit wachten wij af.
- *Utrecht*
In aanwezigheid van deputaat ds. K.T. de Jonge en werkgroep lid ds. L.A. den Butter beide predikanten in deze classis is in januari 2009 een vergadering gehouden met afgevaardigde diakenen. Ook dit was een goede vergadering met een grote opkomst. Alle aanwezigen zagen het belang van ontmoeting en toerusting. Op het verzoek om ook mensen beschikbaar te stellen om de cdc te bemensen is helaas geen reactie gekomen. De werkgroep heeft in april 2010 opnieuw een soortgelijke vergadering belegd. Hier is besloten voorlopig jaarlijks een dergelijke avond te beleggen, waarbij de organisatie ligt bij ds. K.T. de Jonge en, bij toerbeurt, een diaconie.
- Deputaten diaconaat hebben in aanvulling op het synodale schrijven een brief aan alle classes geschreven i.v.m. het wel/niet of twijfelachtig functioneren van een cdc, om hen te vragen welk besluit en welke acties de classis heeft genomen op de brief van de GS. In deze brief zijn de classes geïnformeerd over de mogelijkheid van een *classicale diaconale vergadering (cdv)*. Voor dit laatste hebben we de classes aangeboden dat we dit graag zouden willen komen toelichten. *Vooralsnog lijkt het niet nodig om de kerkorde aan te passen voor deze nieuwe vorm. Denkbaar is dat wanneer deze nieuwe vorm meer ingang in de kerken krijgt het wel wenselijk is dit ook een plaats in de kerkorde te geven. Hiervoor zouden we nog meer ervaring willen opdoen. Met het oog hierop komt het goed uit dat er nu twee varianten cdv lijken te komen. Verschil zit hem vooral in de plaats/rol van de cdc.*
- De diaconaal consulent stelt in de contacten met andere cdc's de mogelijkheid van de cdv ook aan de orde. Deze vorm zou ook voor de goed functionerende cdc's een verbetering kunnen inhouden. *Voor zover bekend zijn er cdv's belegd in: Apeldoorn, Den Haag, Groningen, Amersfoort, Hoogeveen, Leeuwarden en Dordrecht. In Utrecht en Zwolle is een bijzondere geweest. Rotterdam heeft het op de agenda en Middelburg heeft aangegeven geen cdv te gaan beleggen.*
- Pro-actief kan de diaconaal consulent (met ondersteuning van de werkgroep) assisteren bij de organisatie van een cdv in die classes waar dit nog niet gebeurt.
- De cdc's/cdv's van Apeldoorn en Leeuwarden hebben een uitgewerkte instructie gemaakt i.v.m. de vergaderstructuur. Deze bewandelen inmiddels de kerkelijke weg. Bij het begeleiden van dit proces heeft de diaconaal consulent een grote rol gespeeld en deze zal dat in de toekomst blijven doen.

c. Een evaluatie te doen van de huidige werkwijze van toerusting van diaconieën

De achtergrond van deze GS-opdracht is dat van oudsher het werk van deputaten alleen kon plaatsvinden via de cdc. Voor twee rechtsvoorgangers van deputaten diaconaat gold dat niet. Deputaten hulpverlening en deputaten kerk en bedrijfsleven hadden een rechtstreekse toegang tot de kerken en kerkenraden. Deputaten ADMA waren gehouden aan de cdc's. Rechtstreeks contact met de diaconieën kon alleen met toestemming van de cdc omdat dan een bredere vergadering trad in het werk van een smallere. Mutatis mutandis gold dat contact met een gemeente niet buiten een diaconie om kan gaan. Bij deze kerkrechtelijke visie speelde destijds ook de zorg dat de landelijke organen met hun professionals zouden gaan heersen in de kerken wat in andere grote kerken al werkelijkheid leek te zijn.

Regelmatig wordt het diaconaal bureau bereikt door plaatselijke diaconieën of diakenen. Zeker in het digitale tijdperk neemt dit toe. Ook wanneer er meer gebruik van de website gemaakt zal gaan worden zal de getrapte vorm van contact leggen heel moeizaam worden. Hier komt bij dat veel gemeenten ook meer zicht krijgen op een verschijnsel als 'de diaconale gemeente' en regelmatig het diaconaal bureau te hulp roepen.

Het lijkt geen overbodige zaak om de instructie te herzien. De werkgroep heeft daartoe een aanzet gegeven. Over de herziening is een brief aan deputaten K&K verstuurd om deze zaak formeel bij hen aan de orde te stellen. Zij hebben aangegeven akkoord te zijn met de voorstellen voor herziening.

3. Toekomst

- In de komende periode zal de werkgroep de cdc's blijven volgen en adviseren. Ook zullen op termijn de verschillende structuren van de cdv geëvalueerd worden. Dan gaat het met name over de verhouding tussen de cdc, cdv en de classis en de rol van de cdc tijdens de cdv.
- Opgvolging geven aan de reacties van de kerkenraden op de brief over het op peil houden van de diaconale ervaring. Zeker in een tijd waarin allerlei verandering van wetgeving vraagt om meer inzet van kerken en diaconieën, zal er moeten worden gekeken hoe zij (indien nodig) ondersteund kunnen worden.
- Inmiddels zijn de eerste gezamenlijke toerustingsbijeenkomsten gehouden en er wordt gekeken op welke punten er verder nog kan worden samengewerkt.
- De werkgroep gaat zich bezig houden met het onderwerp jeugddiaconaat.
- Er zal eind 2010 een handboekje voor diakenen verschijnen.

Bijlage 3: Wederkerigheid – notitie zomer 2009

Vullen & legen en ... eenrichtingsverkeer of over & weer?

1. Inleiding

Helpen heeft – zeker vanuit christelijk perspectief – altijd ten doel de ander die geholpen wordt zelfstandig te maken. Het kan nooit de bedoeling zijn een ander afhankelijk te maken van de hulpgever. De geholpene hoort tot zijn recht te komen.

Daarmee is meteen al heel veel gezegd – ook dat de hulpverlener de hulpvrager niet kan en mag betuttelen of voor hem mag bepalen wat goed voor hem is. Helaas is er van gelijkwaardigheid tussen hulpvrager en hulpverlener vaak geen sprake, terwijl dat in feite een vereiste moet zijn.

Verantwoording vragen van de besteding van ontvangen geld dat als diaconaal geld gegeven wordt, staat dan ook zeker in dat spanningsveld. Bewustwording van de cultuurverschillen tussen de gever en de ontvanger is daarom alleen al van groot belang om de valkuilen die dit oproept zo goed mogelijk te kunnen ontwijken. Dat geldt bijvoorbeeld m.b.t. het besteden en vragen van geld: in een derdewereldland is gebrek aan geld niet onoverkomelijk, men heeft immers een stuk grond waarvan men leeft.

De bedoeling van dit stuk is ons bewust te worden dat we 'doorgever zijn'. We willen niet voor de hulpvrager bepalen wat zijn hulpvraag is. Wij kunnen leren van de situatie waarin de hulpvrager verkeert. Daarbij staat voorop dat helpen nooit mag leiden tot afhankelijkheid van de ontvanger.

1.1 Hulpverleners/helpen

Helpen kan snel iets vernederends krijgen. Hoe vaak wordt hulp niet geboden, omdat de ander zo zielig is? Of omdat we er zelf heimelijk zo'n goed gevoel bij hebben? Of omdat we de ander zien als object van bekering? Zelden wordt de vraag gesteld: 'kan ik iets leren van degene die ik help?' Of: 'kan de geholpene mij iets leren?'.

Toch zijn dat de basisvragen die aan de orde komen als we het willen hebben over 'wederkerigheid'. Helpen wordt in deze wereld vaak gezien en vooral beleefd als 'geven van onze overvloed'. Hoe waar dat misschien ook is, het is meer, veel meer!

In hulp geven, *helpen en hulpverleners* zit altijd het element van ontvangen. Geven is dus nooit eenrichtingsverkeer. Het gaat om veel meer dan alleen het vullen van een lege hand die opgehouden wordt. *Helpen* doet iets met de gever maar ook met de ontvanger. En dat is niet: de gever stopt iets in de hand van de ontvanger, die iets krijgt.

Dat is maar een facet daarvan.

De gever vult lege handen en leegt tegelijk zijn eigen volle handen...

En dat gaat dan steeds maar door, tenminste als het goed is. Want de gever ontvangt het ook van een ander en geeft dus weer door van wat hij ontvangen heeft.

Bijbels gezien moet je zelfs nog een stap terug doen en zeggen dat wie volle handen heeft, die altijd gevuld heeft gekregen van Zijn Schepper, van de Ander!

Dat is een Bijbelse grondlijn: we geven van dat wat we ontvangen hebben terug aan de Gever om er anderen mee te dienen.

Het gaat om dienstbaar zijn aan elkaar – maar dan vooral omdat Christus ons gediend heeft. En dat laat ons niet koud! Integendeel, Zijn dienst zet ons aan tot dienst, tot barmhartigheid, tot gerechtigheid, tot liefdebetoon en beweging in betrokkenheid op onze naasten, op elkaar en op de schepping. Dan ontstaat er iets als een relatie die gever en ontvanger met elkaar krijgen. En die relatie kunnen we het beste aanmerken als de wederkerigheid van helpen.

1.2 Van Dale

Strikte genomen kun je wederkerigheid omschrijven als 'het behandelen van een ander op dezelfde voet als men door hen behandeld wordt' (vgl. de 'dikke Van Dale').

Maar wat bedoelen we daar dan mee? Hoe vullen we dat in? Wat willen we ermee bereiken als we daar nadruk opleggen? Drie vragen die zomaar in je opkomen.

1.3 Kerntekst

In de Bijbel komt wederkerigheid heel dichtbij wat er staat in Mattheüs 7:12: '*Alles nu wat gij wilt, dat u de mensen doen, doet gij hen ook aldus: want dit is de wet en de profeten*'.

Behandel de ander zoals je zelf behandeld wilt worden – dat betekenen deze woorden meestal in gewoon spraakgebruik. Maar vanuit de context moeten we daar nog wel iets bij aanvullen. Drie dingen om precies te zijn:

1. geef de ander wat goed voor hem is, vgl. 7,9-11. Dat willen we zelf immers ook. Het gaat dan ook om meer dan alleen dat wat de ander vraagt. Bijbels gezien is dat wat goed voor je is, immers veel meer als wat je vraagt: het is leven en dan tenslotte vooral leven met je Vader in de hemel.
2. verwacht ook iets terug van de ander, wat dat dan ook is. Immers de vader in vs 9 geeft zijn zoon brood omdat hij hem op z'n minst niet kwijt wil en op z'n meest liefheeft en daarom hem het beste wil geven waardoor hij toekomst, leven heeft. En omdat we achter deze vader ook onze Vader in

de hemel moeten zien staan, mogen we daar extra nadruk opleggen: Hij wil dat wij leven en dat we Hem en onze naaste dienen.

3. Je kunt alleen maar iemand behandelen zoals jezelf behandeld wilt worden als je weet dat de ander bestaat, als je weet dat hij iets van je verwacht, bijv. in de vorm van een behandeling... Er moet dus een of andere vorm van relatie zijn, tot stand komen, waardoor je dit weet en je hem goed kunt behandelen.

1.4 Een veelheid aan gegevens

Het is zelfs opmerkelijk dat er ruim 2000 teksten zijn waarin gesproken wordt over geven en/of helpen. In het Oude Testament staat geven en helpen onmiskenbaar in relatie tot het offeren. Aalmoezen geven is bijna een onderdeel van offeren, vgl. bijv. Mal.3,1-10.

In de Evangelien blijkt zelfs dat de Here Jezus het vaker over helpen en/of geven heeft dan over een ander onderwerp. Daaruit alleen al is te concluderen dat geven en/of helpen voor Hem heel belangrijk is geweest en dat het ook in Zijn tijd veel aandacht moest hebben. Het was toen waarschijnlijk net zo moeizaam waardevrij te geven of te helpen als in onze tijd.

In Mattheüs 25 lezen we dat onze Heiland wijst op de hongerigen, de zieken, de gevangenen en de naakten als diegenen voor wie we een grote verantwoordelijkheid hebben ontvangen en niet mogen verwaarlozen. In het boek Handelingen merken we dat de kerk al vroeg begint te helpen. De eerste problemen ontstaan in de gemeente door het geven/helpten met een verkeerde intentie, Hand. 5. De eerste ruzie in de gemeente ontstond zelfs door dat er gemeentelieden meenden dat ze niet goed geholpen werden, Hand. 6. Direct gevolg daarvan is dat het verlenen van hulp in de kerk van Jezus Christus wordt geregeld. Anders gezegd: de kerk heeft in dat opzicht een duidelijke roeping: het is een van haar kernactiviteiten. In Handelingen 11,27-30 staat dat Agabus een hongersnood voorspelt over het hele (Romeinse) rijk. Als de gemeente in Antiochië dat hoort, houdt ze een inzameling voor de broeders in Judea, die het meest zouden lijden onder de hongersnood.

In Romeinen 15,25-27 vermeldt Paulus dat hij met een handreiking van de kerken in Macedonië en Achaje op weg is naar Jeruzalem om die aan de armen onder de heiligen ten goede te laten komen. De kerken in Macedonië hebben goed gevonden deze bijdrage te sturen. Maar, schrijft Paulus: 'ze zijn het ook aan hen verplicht'.

Daar gaat het om in wederkerigheid: verplicht zijn vanwege dat wat je ontvangen hebt!

Uit 2 Korintiërs 8 en 9 blijkt dat er sprake is van een groots opgezette actie voor hulpverlening. In deze hoofdstukken staan veel richtlijnen en praktische aanwijzingen. Wij kunnen ons direct aangesproken weten als er staat (8,14): 'Uit het oogpunt van billijkheid kome uw overvloed van het ogenblik hun gebrek ten goed, opdat hun overvloed wederkerig uw gebrek ten goede zou komen...'

Evenals de Korintiërs kennen wij de genade van onze Here Jezus Christus. Dat Hij om ons arm is geworden, terwijl Hij rijk was. De kennis van zijn zichzelf geven aan ons is de diepste beweegreden van de gemeente van Christus wereldwijd om te helpen en om voor anderen iets af te staan van wat ze heeft ontvangen van God.

*Heer,
maak mij een instrument van uw vrede
Waar haat is, laat mij liefde geven
Waar er wrok is, laat me vergeving geven
Waar wanhoop is, laat me hoop geven
Waar er verdriet is, laat me vreugde geven
Waar er duisternis is, laat me licht brengen.*

*Meester,
geef dat ik verlang om eerder
Te troosten, dan getroost te worden
Begrip te tonen, eerder dan begrepen te worden
Lief te hebben, eerder dan liefde te ontvangen.*

Franciscus van Assisi

In deze voorbeelden zien we dat de gemeente van Jezus Christus in de ene plaats of streek een andere gemeente helpt. De 'hulpverleningsstroom' loopt niet parallel aan de 'verkondigingsstroom', maar in veel gevallen precies andersom. De woordverkondiging ging vanuit Jeruzalem naar Antiochië en vandaar naar Macedonië, Achaje en verder. De hulpverlening ging vooral vanuit de jonge gemeenten naar de armen in Jeruzalem. Er is een opdracht van Jezus Christus om het evangelie te verkondigen. Er is ook een taak voor de kerken die rijk zijn of die het goed hebben om de gemeenten die arm zijn of die gebrek lijden te helpen met hun goederen. Deputaten staan in dienst van de kerken om dat te laten zien en daarin de kerken voor te gaan door bijv. projecten waarin vooral diegene die geen helper heeft, geholpen wordt. Maar dat niet alleen. Namens de kerken moeten we er ook opletten dat er iets terugkomt van hen die we helpen met het evangelie en met onze gaven. En dat we de kerken leren wat terugkomt ter harte te nemen door er naar te luisteren en ervan te leren.

1.5 Verwachting

Maar er is ook iets dat nog dieper gaat dan het hier en nu.

Helpen vanuit christelijk perspectief vindt plaats in de wetenschap dat de HERE God heel Zijn schepping in Zijn hand heeft en naar het einde stuwt, Zijn einde, waarin alles nieuw is. Die zekerheid en die belofte geeft hoop voor de toekomst. Hoop, omdat vrede en gerechtigheid dan eindelijk onvoorwaardelijk hun rechtmatige plaats hebben in de nieuwe hemel en op de nieuwe aarde. Vooropgesteld zij dat dat niet door mensen (handen) wordt verwerkelijkt. Wel mogen wij mensen – het wordt ons zelfs van Godswege gevraagd! – meehelpen, meedoen, meegaan op deze weg naar die herschepping. En zo worden gaande weg tekenen zichtbaar dat dat nieuwe eraan komt, dat God de leiding en de heerschappij volledig in handen zal nemen. Die tekenen mogen we met vallen en opstaan ook proberen gestalte te geven door te leven in Zijn dienst, door dienstbaar te zijn aan onze naasten in woorden en daden – als goede rentmeesters om te gaan met wat ons is toevertrouwd en gegeven..., te woekeren met onze gaven en talenten..., in Zijn dienst en tot Zijn dienst – liefde, barmhartigheid en gerechtigheid betonen.

1.6 De moeite van de realiteit

Daarbij mogen we dan bedenken dat elk mens is geschapen naar Gods beeld. En mens is zoals wij: een schepsel, die in de ogen van God waardevol en uniek, kostbaar maar ook kwetsbaar is. De mens is dus geen nummer, geen object. En Zijn Schepper laat hem/haar niet aan zijn/haar lot over ondanks dat de verhoudingen na het Paradijs zo kapot, zo ernstig verstoord of zelfs verbroken zijn. Vanwege die gebrokenheid is er ook die ongelijkheid in deze wereld: de zondige werkelijkheid dat de een geholpen moet worden en de ander kan helpen. Dat besef moet ons nederig en verantwoordelijk maken. En tegelijk in gehoorzaamheid ons leven, onze gaven en onze kennis in dienst van de HERE God en onze naaste doen stellen.

Tegelijk moet ook gezegd worden dat alle leed en nood in onze gebroken wereld in het perspectief staat van Christus' lijden dat verzoening heeft gebracht tussen God en mensen. De verzoening in Christus heeft een centrale plaats in de visie op diaconale helpen. Slachtoffers en hulpverleners worden zo gelijkelijk geconfronteerd met het onmetelijk lijden en de gebrokenheid van ons bestaan.

1.7 Relationeel

Een andere heel belangrijke notie wordt in al deze woorden min of meer gewoon voorondersteld: de relatie tot de ander. Ook de diaconale hulpverlening gaat daar eigenlijk vanuit: wederkerigheid betekent vooral dat we ons inzetten om de ander te leren kennen en hem/haar te vragen ons te vertellen wie zij/hij is en wat zij/hij van ons verwacht. Wanneer er over en weer kennis wordt genomen van elkaars leven, levensomstandigheden, geloof en geloofsbeleving en rekening wordt gehouden met wederzijdse afspraken, komt de wederkerigheid op gang. Daar is helpen geen eenrichtingverkeer meer

1.8 Verantwoordelijkheid

Daarnaast moet gezegd dat deze woorden ook onze manier van leven, onze levensstandaard erbij betrekken. Die geven ons een grote verantwoordelijkheid ten opzichte van Christus en de ander. Die verantwoordelijkheid mogen we niet ontlopen. Dat horen we vanuit Gods Woord steeds weer gezegd worden.

Wederkerigheid is zo niet alleen een hand waar je iets in stopt. Wederkerigheid is ook weten dat onze rijkdom ons tot iets verplicht: weten dat we daarmee niet zomaar ons gang mee kunnen gaan, maar jegens de HERE God verantwoording hebben af te leggen hoe we daar mee om gaan. Voor ons ligt daar de eerste opdracht.

Meteen daarna is wederkerigheid ook je best doen om op basis van de opdracht die je hebt ontvangen gerechtigheid in Christus te laten gebeuren door wat je met je geld en goed doet.

Vanuit dat verantwoording afleggen aan God volgen meteen twee korte directe lijnen jegens de achterban en de ontvangers: verslag doen en vragen en verantwoording afleggen en vragen. De achterban, namens wie je geeft, heeft daar recht op.

Maar ook de ontvangers hebben er recht op te weten wie geeft en wat wordt gegeven.

We doen ook verslag aan de ontvangers van wat we van God hebben ontvangen om hen, onze broeders en zusters in Christus, te geven.

1.9 Respect

Daarmee komt een volgende belangrijke notie naar voren: respect.

Respect voor de ander(en) hoort deel te zijn van ons optreden, ons handelen. We kunnen dan ook niet zomaar geven wat we missen kunnen. We geven van wat we ontvangen en wat de ontvangers nodig hebben, wat hen werkelijk helpt in hun situatie, maar ook zo dat het er mede voor zorgt dat ze hun diaconale taak in hun samenleving kunnen vervullen!

Een oude, wijze Bijbelleraar in Thailand heeft eens gezegd:
God heeft alles heel goed doordacht. Als wij slapen, kunnen jullie in Nederland voor ons bidden. Want dan zijn jullie op en is het dag. Als jullie slapen, kunnen wij voor jullie bidden, want is het hier dag. Zo heeft God ons aan elkaar gegeven. Dag en nacht hoort Hij naar zijn kinderen wereldwijd.

1.10 Metgezellen op weg

Daarmee is ook gezegd dat mensen die hulp ontvangen meer zijn dan behoeftige mensen. Ze zijn eerder partners, mensen die met elkaar op weg gaan, om Christus' wil. Soms heeft die relatie ook wel weer iets weg van zorgverlener en cliënt – nl. dat er iets is van een hulpplicht en een zorgplicht. Bijbels gezien hebben we gelukkig betere woorden: ze zijn onze broeders en zusters. De geholpene heeft nl niet 'recht op' hulp, op zorg. De helper heeft de bijbelse plicht om te helpen en te zorgen. Wat wij hebben, mogen zij ook hebben want ze zijn onze broeders/zusters. We hebben de mogelijkheden hen te helpen en dat doen we dus ook omdat ze onze broeder/zuster zijn. We schenken niet weg, zeker niet uit medelijden. Wij vragen waarmee ze geholpen zijn en bekijken dat met hen en overleggen daarover met hen om hen volgens hun eigen inzichten te helpen. Dat is al wederkerigheid...

1.11 Helpen in naam van Christus

Alleen daarom is het niet zo, dat de ene mens alleen maar geholpen moet worden en de ander uitsluitend als helper optreedt. Beiden hebben van Christus gaven ontvangen, beiden geven die aan Hem en Hij deelt uit waar nodig is. Trouwens bij gaven hebben we niet zozeer of uitsluitend te denken aan financiële middelen. We moeten ook denken aan talenten en mogelijkheden van mensen. Ook daarmee helpen we..., worden we geholpen.

Gaat het dan zo:

Een tijdje terug werd door een predikant in een voormalig zendingsgebied het volgende probleem voorgelegd:

Vroeger liep hij als evangelist mee met een zendeling die in de ene hand een Bijbel had en in de andere hand naar believen iets anders.

Nu hij alleen bezoeken doet, heeft hij in de ene hand een Bijbel, in de andere hand niets.

Wat moet hij met de teleurstelling van de mensen die hij bezoekt?

Voorbeeld overgenomen uit

'Mayibongwe', oktober 2008

Wij helpen nl. niet medezusters en -broeders in een (ander) deel van de wereld. Christus helpt hen, via ons – en omgekeerd geldt dat precies hetzelfde. Wij mogen dienen, maar ook: wij mogen bediend worden.

Daarom is er in de wereldwijde gemeente van Christus ook geen sprake van mensen die geholpen worden en dus min of meer zielig zijn. Ieder heeft gaven gekregen.

Immers, mensen die gezond zijn kunnen zo veel leren van mensen met een handicap.

Mensen die rijk zijn leren zo van anderen die financieel minder bedeeld zijn.

En zo leren ze dat hun gezonde, rijke manier ook niet alles is.

We zijn elkaar zusters en broeders – die elkaars hulp nodig hebben. Wij net zo goed als zij!

Dat vraagt een hele omschakeling, een bekering, van denken.

Dat is ook niet iets dat we even gauw doen.

Ook dat moeten we leren – met vallen en opstaan. Maar het is een oerchristelijke diaconaal beginsel waar we zo wel gestalte aan geven.

Met wederkerigheid wordt dus een heel scala van gebeurtenissen aangegeven waardoor helpen een relationeel begrip wordt: het brengt twee (groepen) mensen bij elkaar en er komt tussen hen een proces op gang o.l.v. Christus.

1.12 Ontmoeting

Op basis van de plannen en behoeften wordt een hulpvraag dus bekeken en beantwoord. Daarbij hoort die relatie waarover we het boven hadden. Die relatie veronderstelt een dialoog, een ontmoeting tussen mensen die elkaar als zusters en broeders (h)erkennen en met elkaar aan het werk gaan.

Soms weten mensen in nood niet wat hen echt zal helpen en willen ze alleen kopiëren wat anderen hebben, maar zij niet. Dat maakt die dialoog noodzakelijk en vraagt om betrokkenheid. Het vraagt open oren en ogen, om dienstbaarheid e.d. De praktische uitwerking van wederkerigheid naar de gemeenten van ons eigen kerkverband moet dan ook veel dieper gaan dan alleen de vraag om eens een kaartje te sturen of wat post uitwisselen. Het is wederzijds elkaar op de hoogte brengen van elkaars doen en laten om een echte ontmoeting tot stand te brengen.

1.13 Het 'droste-effect'

Wederkerigheid is het vullen van lege handen maar ook het legen van volle handen.

Dat tweede aspect is heel belangrijk richting achterban: volle handen mogen om Christus' wil geleegd worden. Dat mogen we niet over het hoofd zien. Tegelijk is wederkerigheid ook dat diegene wier handen wij vol maken, hun handen ook weer mogen legen om zo hun diaconale taak te gaan vervullen.

2 Wat doen we daar dan mee?

Het is van belang dat we deze gegevens vertalen in grove beleidslijnen, geschikt voor ons als deputaten. Vervolgens is het ook nodig om praktisch een en ander uit te werken ten behoeve van onze achterban en van hen die (via ons) hulp vragen.

2.1. Wederzijds verantwoording afleggen

Wederkerigheid in diaconaal perspectief is ook dat de gevers aan deputaten (en in hen zeker ook de ontvangers) vragen op de hoogte gesteld te worden van wat er met hun geld gebeurt is: publiciteit en rapportage naar de achterban is een must! Omdat deputaten geld krijgen uit de kerken voor onze broeders en zusters in de verte, hebben de eigen broeders en zusters (in Nederland dus) recht om te weten wat we doen met hun geld.

Maar die verantwoordingsplicht geldt ook naar de ontvanger: die heeft er ook recht op te weten wat er gegeven is – misschien zelfs wel hoe het gegeven is.

Didy van Ameyde schreef eens na haar werkperiode in Honduras

'Ik heb erg veel geleerd. Ik ben ook kritisch geworden, wat betreft goed bedoelde hulpverlening. Ook met goede bedoeling alleen kom je er niet. Verstand en geduld moet je beide gebruiken en we moeten niet te snel denken dat we oorzaken van problemen wel weten. Ik moet denken aan projecten die voedsel en maaltijd verstrekken aan arme kinderen. Maar heeft er ooit een organisatie moeite genomen om te ontdekken waarom een kind ondervoed is? Is het omdat het voedsel wat er is naar de sterksten, dus naar de mannen en oudere kinderen gaat? Of omdat de moeder weer zo snel zwanger is, dat ze het kind veel te abrupt van de borst haalt en geen aandacht meer schenkt aan aangepaste voeding voor kinderen? Of misschien mislukt de oogst omdat de grond die de boeren hebben erg onvruchtbaar is en veel te weinig is om zijn gezin van te onderhouden? Komt droogte niet voor uit grootscheeps weggakken van het tropisch regenbos en wordt vruchtbare bouwgrond niet bezet door buitenlandse investeerders die goedkope arbeidskrachten hebben en goedkoop produceren voor het rijke westen? Soms los je problemen niet op door melk of kleding te sturen.' t zet je aan het denken. Ineens besef je nl. hoe weinig je weet van het leven en de omstandigheden van mensen ver weg. Zelfs daar waar we zelf proberen mee te helpen en bereid zijn te luisteren. Wanneer we dan op basis van zulke voorbeelden in gesprek gaan met de mensen van daar, merk je dat er iets op gang komt van wat we wederkerigheid noemen.

Verantwoording verplicht daarom ook tot duidelijkheid en eerlijkheid in het beoordelen en in het aanvragen. Het kan niet zo zijn dat de gever (in ons geval het deputaatschap) het proces volledig dicteert. Andersom mag de ontvanger dat proces ook niet dicteren. Beide zijn verantwoordig schuldig aan hun Here en Heiland en in Hem aan de respectievelijke achterban. Dat betekent in feite dus dat we naar alle kanten transparant willen zijn.

2.2. Beoordeling en aanvraag

Het beoordelen van projecten hoort dan ook niet alleen gebaseerd te worden op inzichten van de verstrekker. Ook lokale factoren van de ontvanger van de hulp dienen erbij betrokken te worden en die dienen daarbij zwaar te wegen.

Het beoordelen van projecten dient zich rekenschap te geven van deze beide kanten. Het gevaar is nl. niet denkbeeldig dat de visie en de cultuur van de gever teveel de doorslag geeft (zie kader). Leidend in dat proces moet de lokale behoefte zijn. Een behoefte onderzoek hoort eigenlijk aan een aanvraag vooraf te gaan. Een aanvraag moet als het goed is daar ook iets over zeggen.

Dat neemt niet weg dat er toch wel grenzen zijn. Niet altijd zijn hulpvragers zich bewust hun eigen culturele en maatschappelijke kaders. De ervaring leert bijv. dat veel hulpvragers zich vaak alleen afvragen: heb ik straks een boterham en een dak boven mijn hoofd. Zelden komt bij hem/haar de vraag op: wat is het effect van de hulp die ik krijg op mijn/onze toekomst? Of: wordt mijn hulpvraag ingegeven door hebzucht of door mijn behoefte, of door beide?

Die vragen zijn van groot belang, maar niet altijd het belangrijkste. Belangrijker is meestal dat voeding en behuizing worden zeker gesteld. Pas daarna komen andere zaken.

Het kan in de praktijk bijv. voorkomen dat wij vinden dat de visie van de hulpvragers tekort schiet. Is dat het geval dan komen we bij het beoordelen nogal eens heel dicht bij de dunne scheiding tussen helpen en bevoogden. De vraag is dikwijls: wanneer accepteren we het niveau van de aanvrager en wanneer moeten we hem nog een zetje geven. Het blijkt dat vertrouwen en dialoog hierbij van groot belang zijn.

Er zijn twee uitersten aan de ene kant onze regels en onze bestedingsdrang en aan de andere kant het feit dat je soms aanvragen krijgt, waarvan je merkt dat ze niet goed in elkaar zitten. Mede daarom is het voor onszelf goed om sjablonen te gebruiken bij projectaanvragen. Er is in dit verband wel onderscheid tussen noodhulp en projecthulp

Daarnaast blijft het gelden dat wij degenen zijn die hulp kunnen geven en verantwoording aan de achterban schuldig zijn. Ten overvloede zij nogmaals gezegd: het mag nimmer zo zijn dat wie betaalt ook bepaalt.

Wij zijn broeders en zusters van elkaar en hebben één en dezelfde Schepper. Dat is bepalend en onder die kritiek hoort ons geven, beoordelen en verantwoorden te staan.

Dat betekent dus ook dat corruptie door en misbruik van gegeven hulp zoveel als maar mogelijk is, tegengaan en aan de kaak stellen.

2.3. Toerusting

Ook toerustend is er het een en ander te doen vanwege verschil in visie – hoe ga je om met de verschillen en hoe werk je ondertussen al of niet...? Het "kerken helpen kerken helpen" is prachtige slogan die het goed doet. Maar we moeten ons ervan bewust zijn dat als we het te veel zo gebruiken het een beknotting gaat inhouden van wat we eigenlijk willen: nl. dat de ontvangers van onze hulp *hun* diaconale taak vervullen...!

Daar gaat het ons om! Dat is onze visie!

Daarom horen bij 'wederkerigheid' ook woorden als: relatie, respect, verantwoording, elkaar kritisch bevragen, dialoog en toerusting, met als toespising het eigenlijke doel: dat de ontvangers van onze hulp hun diaconale taak gaan vervullen en wij leren van hen op welke manier dan ook.

2.4. Spiegeleffect

Tijdens het Tear-symposium over de leniging van de nood na de Tsunami werd ervaren hoe goed

bedoelde en gemeende hulp toch verkeerd uitpakt omdat de westerse mens met zijn manier van denken en met zijn geld binnenkomt in een noodhulpsituatie en daar met zijn criteria en normen aan de slag gaat... waardoor de maatschappij economisch en sociaal volledig uit het loot werd geslagen. Het is beter eerst goed te luisteren naar wat de noodlijdende mens nodig heeft. Dit is een wezenlijk element van het begrip wederkerigheid en het houdt ons de spiegel voor: hoe treden wij op in onze contacten met mensen die wij helpen?

Dat is de ene kant van het spiegeleffect.

De andere kant is dat wij door wat we meemaken, zien en horen van de mensen in nood over omgaan met elkaar, over omgaan met Gods schepping aan onszelf een spiegel voorhouden. Het moet ons de vraag stellen: hoe gaan wij om met elkaar? Hoe gaan wij om met Gods schepping? Misstanden die we opmerken zijn soms misstanden die ontstaan zijn door 'ons' optreden of die 'wij' zelfs mede hebben gecreëerd – te denken valt daarbij bijv. aan de hiv/aids-pandemie. Soms zijn onze reacties op ontstane problemen 'niet correct' omdat we niet goed zien wat de oorzaak ervan is. Voorbeelden daarvan zijn niet alleen de reacties op de hiv/aids-pandemie, maar ook de relatief lauwe reacties in het westen nadat de gevolgen bekend werden van de verwoestende orkanen in bijv. Haïti. Hetzelfde gebeurt eigenlijk nog steeds rondom Zimbabwe en de problemen in Congo e.d.: politieke misstanden – waar het rijke westen nogal eens 'bij betrokken' is d.m.v. grondstoffen – leiden tot groot leed onder de plaatselijke, vaak arme bevolking.

Waar mogelijk zullen we dat aan de orde moeten stellen. Maar ook zullen we als het ware elkaar moeten leren op onszelf en onze manier van leven te reflecteren door dat we middels hulp verlenen horen en zien.

Daarom betekent wederkerigheid ook dat we

- waar mogelijk rampen die geen of niet voldoende aandacht in de media krijgen toch signaleren;
- pogen onze kerken en gemeenteleden bewust te maken van onze verantwoordelijkheden zodat we die niet uit de weg gaan;
- waar mogelijk in samenwerking met zusters en broeders in Christus op een verantwoorde manier hulp aanbieden omdat Gods gerechtigheid in Christus dat van ons verlangt.

2.6. *Vrijgevigheid*

Gereformeerden geven ontzettend veel aan goede doelen en hebben veel over voor anderen die leven in moeilijke omstandigheden, in het Zuiden in derdewereldlanden. Dat gevoel, die constatering blijkt te kloppen. Uit het jaarlijkse onderzoek 'Geven in Nederland', blijkt dat de Gereformeerde gezindte het meeste geeft van alle Nederlanders (uitgedrukt in cijfers en tijd (vrijwilligerswerk)). In die zin zijn we goedgeefers en hebben we een 'schouderklopje' verdiend. Natuurlijk willen we ons daar niet op voor laten staan. We vinden het onze christenplicht om iets te doen voor onze naaste in nood; ver weg of dichtbij. Velen van ons kunnen geven – maar veelal is dat vanuit de overvloed die we bezitten! Als we beseffen dat we zusters en broeders zijn, die op onze beurt ook de hulp van een ander nodig hebben, krijgt geven meer kleur en inhoud en valt dat 'filantropische' vanzelf (hopelijk?) weg.

2.7 *Concluderend*

Daarom is het gevolg van een goede invulling en doorwerking van wat wederkerigheid is meteen ook dat barmhartigheid, gerechtigheid en rentmeesterschap (weer) centraal komen te staan in het diaconale helpen en geholpen worden. Dan nemen we (zij en wij) elkaar pas echt serieus in het leven van alledag. Dan is er voor hoogmoed of superioriteitsgevoelens geen plaats en zijn we niet pessimistisch. Dan staan we met beide benen op de grond, luisteren we grondig naar elkaar en bevragen elkaar kritisch op elkaars levenswijze en plannen. Dan beseffen we ook dat wij nog veel hebben te leren, m.n. om tevreden te zijn met wat genoeg is om van te leven en solidair zijn met onze verre en nabije naaste, zeker als hij geen helper heeft.

3. **Wederkerigheid handen en voeten geven?**

Tenslotte is het goed deze beleidslijnen ook te vertalen naar de praktijk. Daarmee komen we meteen op gevaarlijk terrein. De indruk kan n.l. ontstaan dat we dat wat we verstaan onder wederkerigheid in regeltjes e.d. willen vastleggen.

Helaas gaat dat niet zo simpel.

Wederkerigheid is een proces waar de hulpgever en de hulpontvanger zich bewust van moeten worden en zijn.

De lijnen die we hier aangeven zijn niet meer dan voorbeelden, suggesties of ideeën over hoe de wederkerigheid in de praktijk naar beide kanten kan werken.

Met opzet gebruiken we hieronder dan ook gedachtestreepjes en geen nummers.

Er zijn misschien veel meer manieren en waarschijnlijk ook wel betere, maar met de hier volgende suggesties e.d. kan een begin gemaakt worden met het in de praktijk brengen van wat wederkerigheid betekent.

En dan nog moeten onze partners ons daar zeer waarschijnlijk bij helpen om het goed in de praktijk te brengen.

In elk geval zullen we ervoor moeten zorgen dat onze bijdragen nimmer tot doel kan hebben om onze levensstandaard in stand te houden, maar dat we in deze wereld de opdracht hebben om welzijn gepaard te laten gaan met welzijn en duurzaamheid met veiligheid en barmhartigheid met gerechtigheid – begrippen paren die wezenlijk deel uitmaken van 'wederkerigheid'.

3.1 *Algemeen*

- elkaar aanmoedigen tot zorg voor de arme, de kwetsbare, de vreemdeling, de vluchteling;
- leren meeleven met onze kwetsbare en behoeftige naaste (Wie is hij/zij? Waar komt die vandaan? Wat is zijn/haar leefsituatie? Wat gelooft zij/hij?);
- bidden voor hem/haar, hun land en de (economische, sociale, politieke) situatie aldaar (je op de hoogte stellen van wat er in dat land gebeurt, wat er belangrijk is en welke problemen er zijn);
- elkaar de spiegel voorhouden om vanuit de hulpverleningssituatie te kunnen leren en te groeien in gerechtigheid, barmhartigheid en liefde;

- de houding van 'wie betaalt, bepaalt' afleren omdat het ten onrecht het idee oproept dat er geholpen wordt vanuit een christelijke, respectvolle houding;
- leren wat het betekent om 'rentmeester' te zijn in Gods schepping;
- leren wat het betekent 'gerechtigheid in Christus' ook daadwerkelijk te beleven in ons eigen leven;
- leren barmhartigheid te beoefenen;
- leren dat corruptie door hulp en misbruik van hulp niet altijd te vermijden is, maar dat het niet acceptabel is voor wie zich rentmeester weet in Gods schepping.

3.2 Voor de enkeling:

- contacten zoeken via e-mail en zo daadwerkelijk ons medeleven laten blijken;
- iets van je laten horen, bijv. met Kerst (vervolgde medechristenen, of uitgezonden hulpverleners en zendelingen);
- kijk of er Nederlanders zijn uitgezonden naar het betrokken gebied en schakel hen zo mogelijk in om het voorgaande te bereiken;
- lees nieuwsbrieven en artikelen over de betrokken gebieden en bid voor uitgezonden en zedings- en hulporganisaties;
- stel je op de hoogte van dat wat onze kerken doen (lees *Doorgeven*, de digitale nieuwsbrieven van zending, van diaconaat en van evangelisatie) en deel die kennis met anderen;
- probeer activiteiten te verzinnen waardoor mensen van daar en hier elkaar leren kennen en op elkaar betrokken raken, bijv. door uitwisseling, door e-mailcontacten op te zetten e.d.; hoewel dat dikwijls niet eenvoudig is, werkt het vaak heel goed;
- vraag hulp van bijv. Nederlanders die 'daar' wonen om hun ervaringen te delen; zij ervaren vaak heel goed dat ze veel leren van de mensen daar: zij hebben een band, hoe verschillend de eigen achtergrond ook is;
- vraag deputaten (het diaconaal bureau) naar folders, ppt's, diaconale zondagen mede om kennis te nemen van de verre naasten, via wat er bij hen aan informatie is vergaard en wat zij kunnen doorgeven.

3.3 Voor deputaten

- verantwoordelijkheid vragen aan aanvragers van de gemaakte keuzes en de wijze waarop ze denken de verworteling daarvan in hun samenleving te bewerkstelligen;
- zich bewust zijn dat een luisterende houding en een zoeken van vertrouwen belangrijk is om zo de openheid van ander te stimuleren;
- uitwisseling van hier en daar goed begeleiden en stimuleren; daarbij is het zaak vooral oog te hebben voor wat de gevers kunnen leren van de ontvangers en voor die noties die gevers veelal kwijt geraakt zijn, maar bij armen in de wereld wel wordt gevonden, als gastvrijheid, tijd voor elkaar, onderlinge solidariteit, geloofsvertrouwen e.d.;
- projecten die uitwisseling stimuleren ook daadwerkelijk steunen;
- goed kennis nemen van de lokale en regionale maatschappelijke en sociale omstandigheden van een projectaanvrager;
- projectaanvrager vragen alle relevante informatie te delen;
- projectaanvrager vragen zijn boodschap, geleerd tijdens het uitvoeren van het project door te geven;
- projectaanvrager vragen dat we inzicht mogen geven hoe we een geaccepteerd project bemerken;
- in publicaties voldoende aandacht geven aan wederkerigheid;
- steeds ons weer bewust zijn dat wij niet echt weten wat de hulpvrager nodig heeft, maar dat hij/zij in elk geval broeders & zusters nodig heeft;
- steeds ons weer bewust zijn dat onze organisatie niet zaligmakend is; dat onze denken gericht is op eerlijke oprechte verantwoording van wat gegeven wordt, terwijl hulpvrager meestal meer nadruk leggen op sociale relaties;
- zorgen dat de pr op een aanvaardbaar hoog plan staat en daarvoor voldoende middelen en menskracht vrij te maken;
- in de communicatie naar de kerk(leden) en de projecten zo groot mogelijke transparantie te betrachten over alle aspecten van het helpen;
- het met gepaste regelmaat afleggen van werkbezoeken om èn het werk te evalueren en voor de voortgang beslissingen te nemen èn te begrijpen wat er gebeurt, daarvan te leren, dat weer doorgeven aan de kerk(leden), maar ook relaties te bouwen met de 'ontvangers';
- stimuleren van werkvakanties bij een project en van mogelijke uitwisselingen van 'daar' naar 'hier' omdat het de groeiende relaties tussen broeders en zusters in Christus verdiept en verrijkt.

3.4 Voor de partners

- vragen onze inzichten over wederkerigheid van commentaar e.d. te voorzien;
- vragen ons van commentaar te voorzien over hoe wij optreden en ons werk behartigen;
- vragen ons te voorzien van commentaar op de zinsnede 'wie betaalt, bepaalt';
- vragen open naar ons toe te zijn om ons te helpen echt te helpen en niet te bepalen.

4. Samenvattend

Wederkerigheid kan alleen tot stand komen wanneer we elkaar kennen, naar elkaar luisteren, van elkaar willen leren, en geloven dat er wat te leren valt. Bovendien geloven we dat we alleen samen met alle heiligen in staat zijn te vatten hoe groot de breedte en lengte en hoogte en diepte is en te kennen de liefde van Christus die de kennis te boven gaat, opdat wij vervuld worden tot alle volheid Gods (Efeze 3:18v.). Daarom vinden we 'terugkoppeling' van vragen en inzichten uit de 'derde wereld' naar Nederland noodzakelijk. Het betekent dat dus op allerlei wijzen - publicaties, bezoeken, verschillende vormen van uitwisseling - geprobeerd wordt het leven van onze medechristenen dichterbij te brengen. We proberen de wereld ginds, het leven, lijden en belijden naast ons leven te houden. Alsof we in de ontmoeting met hen in een spiegel kijken. We zullen naar de ontvangers van onze hulp moeten gaan luisteren. Laten we doen wat in ons vermogen is opdat er gemeenschap ontstaat.

Laten we de nood in de derde wereld opdragen in gebed en onze schuld die ook wij daarin hebben belijden. En laten we als we iets van onszelf geven, dat doen uit liefde. Want alles wat gedaan wordt uit liefde tot Jezus, dat houdt zijn waarde en zal eeuwig bestaan.

Gé Drayer

Literatuur

Ontwikkeling vraagt om samenwerking op voet van gelijkheid. Prof.dr. H. Jochemsen, verkorte versie van zijn inaugurele rede gehouden op 28 mei 2009; in Nederlands Dagblad 29 mei 2009.

Als de olifanten vechten... dr. Govert J. Buijs (red.), 2001

Denken over ontwikkelingssamenwerking vanuit christelijk perspectief

Verkondig het Koninkrijk. Hans van der Lee, 2001

Een Bijbelse visie voor diaconaat onder armen in de Derde Wereld

Samen met de vluchteling... Beleidsnota ZOA-Vluchtelingen zorg, 1998.

Bijlage 4: Toelichting op de balans

Financiële vaste activa	2009	2008	2007
Obligaties			
Waarde per 1/1	24.917	24.509	24.138
Stockdividend	383	408	371
Koerswaarde per 31/12	25.300	24.917	24.509

Het fonds (124,5702 certificaten van aandeel, nom. € 200 (uitgifteprijs € 203.10) Ned. Vereniging tot

steun aan de Oecumenische Ontwikkelings Cooperatie) is ingeschreven in het Register van certificaathouders van de NVOC te Leeuwarden. De waarde in het economisch verkeer per balansdatum is gelijk aan de koerswaarde.

Vlottende activa

Vorderingen en overlopende activa

Te ontvangen / te verrekenen

Bijdragen kerken	2.673	4.426	6.822
Bijdragen Doorgeven e.d.	-	-	22.147
Rente	15.423	15.973	24.227
Vooruitbetalingen	11.142	9.619	8.942
Commissie Integratie	-	4.765	9.530
Diverse te ontvangen	-	4.039	521
	29.238	38.822	72.189

Liquide middelen

ING-bank 510980	1.555	4.261	4.733
ING-bank 44892	33.568	10.652	74.858
Rentemeer rekening 510980	8.894	369	503.994
Rentemeer rekening 44892	798.744	97	370.805
Kapitaalrekening 44892	-	173	160.971
Landelijk kerkelijk bureau R/C	207.908	984.684	104.796
	1.050.669	1.000.236	1.220.157

Eigen Vermogen

Eigen vermogen

	2009	2008	2007
Saldo per 1/1	760.575	861.884	679.821
Uit resultaatbestemming	79.068-	101.309-	182.063
Saldo per 31/12	681.507	760.575	861.884

Reserveringen

Bestemmingsreserve

Saldo per 1/1	-	74.135	74.135
Uit resultaatbestemming	78.402	-	-
	78.402	74.135	74.135

Onttrokken:			
Algemeen Rampenfonds	-	74.135	-
Saldo per 31/12	<u>78.402</u>	<u>-</u>	<u>74.135</u>
Algemeen Rampenfonds			
Saldo per 1/1	150.000	169.356	13.244
Toevoeging	45.000	43.509	156.112
Bestemmingsreserve	-	74.135	-
	<u>195.000</u>	<u>287.000</u>	<u>169.356</u>
Onttrokken:			
Noodhulp	45.000	137.000	-
Saldo per 31/12	<u>150.000</u>	<u>150.000</u>	<u>169.356</u>

Deputaten diaconaat hebben het besluit genomen dat het Algemeen Rampenfonds minimaal € 150.000 in reserve moet hebben per 01 januari

Voorzieningen

Voorziening CIS/Yad Elie

Saldo per 1/1	-	-	-
Toevoeging			
GZB	20.750	-	-
Diaconale projecten	30.000	-	-
	<u>50.750</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
Onttrokken			
Yad Elie	2.500	-	-
Sollicitatiekosten	1.796	-	-
	<u>46.454</u>	<u>-</u>	<u>-</u>

Schulden

Schulden op korte termijn

	2009	2008	2007
<u>Te betalen projecten</u>			
Dcd tekstboeken	10.000	-	-
St. Eyes and Hands	22.036	-	-
Christina Hospitals Nigeria	5.000	-	-
Kreja Schools	3.000	-	-
	<u>40.036</u>	<u>75.431</u>	<u>113.884</u>
<u>Af te dragen giften voor rampen</u>			
Zuid-Oost Azië	32.783	-	-
Mozambique	16.232	-	-
Haïti	6.603	-	-
	<u>55.618</u>	<u>67.700</u>	<u>79.913</u>
<u>Te betalen/te verrekenen kosten</u>			
Reservering vakantietoelage	4.100	-	-
Landelijk kerkelijk bureau	1.770	1.009	1.358
Accountantskosten	4.500	4.500	2.500
Te verrekenen	40.945	-	-
Diversen	1.875	4.760	13.825
	<u>53.190</u>	<u>10.269</u>	<u>17.683</u>
Totaal Schulden op korte termijn	148.844	153.400	211.480

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

De SGJ verleent hulp aan jongeren en hun ouders uit de Chr. Geref. Kerken, de Geref. Kerken (vrijg.) en de Ned. Herv. Kerk (Geref. Bond) en verder aan alle christenen die nadrukkelijk om christelijke jeugdzorg vragen. De generale synode is de verplichting aangegaan om jaarlijks € 289.300 bij te dragen in de kosten van de SGJ. Een deel van de kosten wordt gedekt door een bijdrage per (doop)lid van € 1,60. Dit levert per jaar ca. € 115.000 op. De verantwoording van dit bedrag is in de jaarrekening van deputaten diaconaat opgenomen. Het verschil tussen deze opbrengst en de verplichting wordt bijgedragen door Stichting De Meerpaal. De inkomsten van deze stichting bestaan uit de opbrengst van de correspondentenactie (ca. € 80.000 per jaar) en uit opbrengsten uit vermogen. Bij het geheel of gedeeltelijk in gebreke blijven van Stichting De Meerpaal zijn deputaten gehouden te suppleren tot het bedrag van de aangegane verplichting.

Bijlage 5**Toelichting op de staat van baten en lasten**

	2009	2008	2007
Opbrengst bijdragen kerken			
P.S. van het Noorden	102.667	95.517	106.521
P.S. van het Oosten	78.627	80.796	98.483
P.S. van het Westen	38.699	40.673	48.926
P.S. van het Zuiden	56.680	59.887	65.970
Subtotaal	276.673	276.873	319.900
Nagekomen bijdragen voorgaand jaar	7.516	10.164	8.415
Totaal	284.189	287.037	328.315
Bijdrage per (doop)lid			
P.S. van het Noorden	3,70	3,48	3,92
P.S. van het Oosten	3,73	3,79	4,61
P.S. van het Westen	3,63	3,77	4,46
P.S. van het Zuiden	3,74	3,95	4,32
Totaal (exclusief nagekomen bijdragen)	3,71	3,70	4,28
Totaal (inclusief nagekomen bijdragen)	3,71	3,81	4,41
Vastgestelde bijdrage per (doop)lid			
	3,75	3,75	4,50
Opbrengst bijdragen S.G.J.			
Bijdragen uit de kerken	118.148	117.824	117.375
Bijdragen derden			
Commissie Integratie	-	4.765	4.765
Intrest			
Dividend	628	518	479
ING-bank renterekeningen	15.423	16.615	25.109
Rekening courant	10.085	18.500	4.200
	26.136	35.633	29.788
Diversen			
Diverse giften	38.511	24.293	58.531
Legaten	88.220	-	74.374
Overhead	10.896	17.212	5.467
Verkoop boeken	3.444	2.019-	1.338-
	141.071	39.486	137.034
Opbrengst publicaties			
	36.883	39.931	44.421
Ontvangen giften projecten			
<u>Amerika/Azië</u>			
Creche Betel, Brazilië	-	5.177	9.458
Scholen Esco-lar, Brazilië	-	2.020	3.996
Prosar sociaal medisch project, Brazilië	4.888	3.653	11.403
Diaconaal project, Honduras	2.332	10.968	15.105
Jardin Colonial, Castrolanda	1.500	-	-
Diaconaal project GTM, Sulawesi	4.333	12.521	21.938
Schoolgebouwen, Sulawesi	15.023	700	-
Engels onderwijs, Mamasa	300	250	-
Hazenlipproject Mamasa	19.057	44.915	6.310
Pro-Creation, Madurai, India	4.793	11.958	2.650
Somleng, Kampong Speu, Cambodja	4.033	3.065	5.274
J-Land, Cambodja	8.106	4.839	-
Rehabilitatie drugsgebruikers Pokhara, Nepal	3.607	2.741	-
<u>Afrika/Midden Oosten</u>			
Kindertehuis Takalani, Venda	9.040	9.640	7.948

SCDO-microkredieten Sibasa, Venda	4.973	7.832	15.979
HEAL Foundation, Venda	2.340	2.685	2.505
APCE Thohoyandou, Venda	13.039	8.025	9.033
Beurzen kansarme kinderen, Venda	3.329	549	2.500
Opvang dropouts Ghanzi, Botswana	14.966	17.913	5.065
Bokamoso D'kar, Botswana	10.319	9.242	18.454
True Love Waits, Botswana	1.518	7.142	2.191
Voedselbank D'kar, Botswana	362	-	-
Egodeni Care Centre Allemansdrift, KwaNdebele	5.057	12.141	25.061
KwaThando Care Centre, KwaNdebele	3.802	10.152	-
Masibambisane KwaMhlanga, KwanNdebele	6.843	6.267	19.041
Dorpsontwikkelingsproject Zambezia, Mozambique	17.037	26.744	26.976
Opvang wezen Vila Ulongue, Mozambique	732	-	-
Beautiful Gate, Zuid Afrika	250	398	5.298
Miel mortel, Ivoorkust	745	958	2.031
Levensschool, Ghanzi	211	-	-
Yad Elie, Jeruzalem	642	-	-
Four Homes of Mercy, Israël	7.231	7.110	4.803
Ebenezer Home, Haifa	-	-	1.078
Voedselbank Nazareth, Israël	5.579	3.435	3.706
Gevangeniswerk Nazareth, Israël	3.953	2.599	714
Gezondheidszorg Ezbet en Nakhl, Egypte	-	-	3.109
St. Marc's centre Cairo, Egypte	6.311	4.487	2.194
De Woestijnroos, Egypte	3.805	592	4.493
Videoproducties Cairo, Egypte	5.200	250	2.387
Deir el Barsha microkredieten, Egypte	1.636	550	2.957
Deir el Barsha nascholing, Egypte	1.500	1.028	284
Europa			
Christelijk onderwijs, Oekraïne	8.908	3.432	2.706
Technische ondersteuning gezondheidszorg, Oekraïne	7.092	8.312	6.331
Het Anker, opvang verslaafden in Zhitomir, Oekraïne	143	-	-
Steuinfonds predikanten, Roemenië	334	1.255	1.973
Bejaardentehuis Badeni, Roemenië	7.420	4.796	5.008
Vakantie-bijbelweken Albesti	3.213	1.666	1.738
Fam. Bouwman, Albanië	-	4.463	686
VUSH, Albanië	4.193	100	-
Beurzen studenten, Frankrijk	799	4.338	2.224
Vakantiecentrum Bethanie, Alès	700	-	-
Gevangenzorg Nederland	299	-	2.003
Inloophuis de Haven, Den Haag	1.326	914	2.391
Stichting Ontmoeting, Rotterdam	1.210	3.528	1.266
Stichting HIP	2.453	2.765	-
	236.482	278.115	270.267
Overig			
Hulpverleningszondag	127.765	123.216	72.296
Prisma projecten	172.995	120.984	97.055
Diverse bestemmingsgiften	2.000	1.000	22.001
Wilde Ganzenprojecten	1.490	931	71.776
	540.732	524.246	533.395
Ontvangen giften noodhulp en rampen			
Birma	1.112	228.353	-
Haïti	6.951	40.675	-
China	625	8.500	-
Bangladesh	92.402	59.709	53.412
Mozambique	106.699	350	16.029
Congo	10.320	805	-
Aflopende projecten	-	6.832	46.199
	218.109	345.224	115.640
Personeelskosten			
Traktementen en salarissen	132.154	122.638	104.492
Pensioenpremie	14.205	14.147	11.786

Sociale lasten	15.729	13.811	11.728
Reiskosten personeel	12.818	13.080	11.306
Diverse personeelskosten	5.725	2.251	2.227
Ontvangen ziekengeld	-	4.048-	1.656-
Assurantiën	278	253	197
	<u>180.909</u>	<u>162.132</u>	<u>140.080</u>

Huisvestingskosten

Huur lkb	<u>16.000</u>	<u>18.500</u>	<u>18.000</u>

Participatiekosten commissies

St. bureau DISK	800	800	800
Chr. Ecologisch Netwerk	750	250	500
Kosten Prisma	2.170	1.250	3.381
De Driehoek, klachtencomm. CGK	5.730	5.730	5.730
Stuurgroep Armoedeonderzoek	500	-	-
	<u>9.950</u>	<u>8.030</u>	<u>10.411</u>

Algemene kosten

Reis- en vergaderkosten	9.300	9.019	11.343
Porto en telefoon	4.579	4.973	2.699
Fotokopieerwerk	1.409	2.754	1.877
Representatiekosten	1.605	447	463
Kantoorbenodigdheden	3.276	3.812	3.350
Landelijk kerkelijk bureau	43.200	43.600	43.200
Abonnementen, bibliotheek en bijdragen	140	263	387
Accountantskosten	2.000	2.000	2.500
Accountantskosten 2004/2006	-	-	4.031-
Netwerkkosten	2.950	2.900	2.875
Kosten loonadministratie	682	665	665
Huishoudelijke/kantinekosten	625	1.050	350
Propagandakosten	3.285	6.449	5.218
Ontwikkelen boek	8.857	-	-
Conferentiekosten	-	3.177	324
Productiekosten / verzending folder februaricollecte	9.719	12.230	9.964
Kosten projectenlijst	2.971	2.777	3.345
Bankkosten	552	635	505
Kosten website	2.900	3.600	2.000
Afschrijvingen	4.550	3.326	4.578
Diverse kosten	3.694	2.524	1.097
	<u>106.294</u>	<u>106.201</u>	<u>92.709</u>
Kosten publicaties	<u>34.187</u>	<u>32.373</u>	<u>32.600</u>
	<u>140.481</u>	<u>138.574</u>	<u>125.309</u>

S.G.J.

Bijdrage S.G.J.	<u>118.148</u>	<u>117.824</u>	<u>117.375</u>

	2009	2008	2007
Projecten			
Amerika, Azie	84.677	87.725	65.953
Afrika, Midden-Oosten	156.050	184.030	147.311
Europa	54.630	49.987	44.250
Overig	341.979	383.237	344.342
	<u>637.336</u>	<u>704.979</u>	<u>601.856</u>

Specificatie projecten:Amerika, Azie

Creche Betel, Brazilië	-	1.250	4.916
Scholen Esco-lar, Brazilië	-	1.250	4.931
Prosar sociaal medisch project, Brazilië	3.500	7.000	9.417
Diaconaal project, Honduras	-	7.000	7.000
Jardin Colonial, Castrolanda	-	5.000	-
Diaconaal project GTM, Sulawesi	15.044	16.217	15.471

Schoolgebouwen, Sulawesi	14.045	-	-
Engels onderwijs, Mamasa	2.044	2.000	-
Hazenlipproject Mamasa	10.044	11.008	6.310
Pro-Creation, Madurai, India	7.500	7.000	7.000
Somleng, Kampong Speu, Cambodja	10.000	10.000	10.908
J-Land, Cambodja	7.500	10.000	-
Rehabilitatie drugsgebruikers Pokhara, Nepal	15.000	10.000	-
	<u>84.677</u>	<u>87.725</u>	<u>65.953</u>
<u>Afrika, Midden Oosten</u>			
Kindertehuis Takalani, Venda	7.013	7.212	7.000
SCDO-microkredieten Sibasa, Venda	6.000	6.000	6.000
HEAL Foundation, Venda	6.013	6.212	6.000
APCE Thohoyandou, Venda	9.013	9.212	9.000
Beurzen kansarme kinderen, Venda	1.013	1.212	1.000
Opvang dropouts Ghanzi, Botswana	15.013	26.662	2.000
Bokamoso D'kar, Botswana	15.013	15.212	15.000
True Love Waits, Botswana	5.013	5.212	5.000
Egodeni Care Centre Allemansdrift, KwaNdebele	10.013	14.212	10.000
KwaThando Care Centre, KwaNdebele	10.013	14.212	-
Masibambisane KwaMhlanga, KwanNdebele	10.013	10.212	10.000
Dorpsontwikkelingsproject Zambezia, Mozambique	25.706	32.460	39.621
Beautiful Gate, Zuid Afrika	-	1.000	1.000
Miel mortel, Ivoorkust	5.000	5.000	5.000
Yad Elie, Jeruzalem	184	-	-
Four Homes of Mercy, Israël	5.387	5.000	8.690
Ebenezer Home, Haifa	-	-	1.000
Voedselbank Nazareth, Israël	2.887	1.250	1.250
Gevangeniswerk Nazareth, Israël	2.887	1.250	1.250
Gezondheidszorg Ezbet en Nakhil, Egypte	-	-	5.000
St. Marc's centre Cairo, Egypte	5.053	10.000	1.000
De Woestijnroos, Egypte	5.304	5.000	5.000
Videoproducties Cairo, Egypte	5.304	5.000	5.000
Deir el Barsha microkredieten, Egypte	2.404	1.000	1.000
Deir el Barscha nascholing, Egypte	1.804	1.500	1.500
	<u>156.050</u>	<u>184.030</u>	<u>147.311</u>
<u>Europa</u>			
Christelijk onderwijs, Oekraïne	15.000	15.487	11.750
Technische ondersteuning gezondheidszorg, Oekraïne	11.630	10.000	10.000
Steuinfonds predikanten, Roemenië	4.000	4.000	4.000
Bejaardentehuis Badeni, Roemenië	5.000	1.000	5.000
Beurzen studenten, Frankrijk	6.500	6.500	6.500
Vakantiecentrum Bethanie, Alès	2.500	-	-
Vakantie-bijbelweken Albesti	2.500	2.500	1.500
Fam. Bouman, Albanië	-	-	1.000
VUSH, Albanië	4.500	4.500	-
Gevangenzorg Nederland	-	-	1.500
Inloophuis de Haven, Den Haag	500	1.000	1.500
Stichting Ontmoeting, Rotterdam	500	1.000	1.500
Stichting HIP	2.000	4.000	-
	<u>54.630</u>	<u>49.987</u>	<u>44.250</u>
<u>Overig</u>			
Prismaprojecten	172.014	120.857	97.055
Wilde Ganzenprojecten	1.490	931	71.776
<u>Eenmalig</u>			
GZB Shalom	19.000		
St. HIP	18.850		
Bridges of hope	14.500		
DUET	13.575		
Tear AEM	11.000		
Rebecca Wilkinson	10.000		
St. Tabarana	10.000		
CAC psychologisch medewerker	8.000		

Gevangenzorg Nederland	7.500		
Media House	7.025		
Christina hospitals Nigeria	5.000		
CIS	5.000		
St. Philips Theol. College	4.700		
EPR Burundi	4.370		
House of Hope	4.100		
Prosar badkamers	4.000		
GZB Chiapas Mexico	3.964		
MCDC	3.488		
Eleos	3.403		
Kreja schools	3.000		
Tabanara Burundi	2.500		
Tijd voor actie	2.500		
Bijzondere noden	1.000		
Van Eeken, Thailand	1.000		
Vrienden Zhytomir	1.000		
Aflopende projecten	-	261.449	175.511
	341.979	383.237	344.342
	637.336	704.979	601.856
Noodhulp en rampen			
Birma	1.112	228.353	-
Haïti	6.951	40.675	-
China	625	8.500	-
Bangladesh	92.403	59.709	53.412
Mozambique	106.699	350	16.029
Congo	10.320	805	-
Toevoeging Rampenfonds	45.000	192	-
Aflopende projecten	-	6.832	46.198
	263.110	345.416	115.639

Bijlage 6: Voorstel voor de wijziging van de instructie diaconaat

(Toevoegingen zijn onderstreept, wat verwijderd mag worden is doorgestreept)

1. *De generale synode benoemt maximaal tien deputaten en een secundusdeputaat voor ondersteuning van de kerken in het diaconaat.*
2. *De generale synode wijst voorzitter, secretaris en penningmeester aan. Zeven De overige deputaten zijn elk lid van een van de zeven werkgroepen.*
3. *Deputaten benoemen leden voor de verschillende werkgroepen, die hen bijstaan om hun taken uit te voeren.*
4. *Deputaten krijgen als opdracht,*
 - a. *de kerken, kerkleden en in het bijzonder de diaconieën voorlichting, toerusting en adviezen te geven over algemeen diaconale en maatschappelijke aangelegenheden, de plaats van de kerk in de samenleving en over hulpverlening wereldwijd;*
 - b. *de kerken en in het bijzonder de diaconieën voorlichting en adviezen te geven over de plaats van de kerk in de samenleving;*
 - c. *de hulpverlening vanuit de kerken aan kerken en christelijke instellingen in binnen- en buitenland in noden van onderscheiden aard te coördineren en te stimuleren vanuit de gemeenschap met Christus en de daaruit voortvloeiende roeping;*
 - d. *bij calamiteiten de kerken en kerkleden op te wekken hun roeping te vervullen tegenover de naaste in nood;*
 - e. *contacten te onderhouden met Classicale Diaconale Commissies en hen te ondersteunen in hun taak;*
 - f. *zich te bezinnen op de vragen en de consequenties van de maatschappelijke context voor ons kerk en christen zijn, waarbij het met name gaat om vragen rond de verdeling en de kwaliteit van arbeid en welvaart en de daarmee samenhangende sociale verhoudingen in Nederland en wereldwijd;*
 - g. *~~diaconieën en andere diaconaal werkenden toe te rusten via Classicale Diaconale Commissies, in het bijzonder diakenen voor hun taak op kerkelijke vergaderingen;~~*
 - h. *contacten te onderhouden met hulporganisaties en hulpverlenende instellingen in eigen kerkelijk leven of daarbuiten en voor zover nodig met overheidsinstellingen;*
 - i. *de kerken te vertegenwoordigen in interkerkelijk overleg of overleg van andere aard bij diaconale aangelegenheden, en in internationale diaconale contacten.*
5. *Ten behoeve van de hulpverlening zijn deputaten gemachtigd jaarlijks een collecte in de kerken te doen houden en zo nodig op de diaconieën een beroep te doen.*
6. *Deputaten kunnen de generale synode voorstellen doen voor zover die liggen binnen de grenzen van hun werkterrein.*

7. *Deputaten mogen niet treden in het werk van de plaatselijke diaconie (kerkenraad) en van de meerdere vergaderingen.*
8. *Een algemene collecte in de kerken ten behoeve van plaatselijke en regionale belangen mag alleen worden uitgeschreven door deputaten.*
9. *Deputaten zijn krachtens art. 84 K.O. en binnen de grenzen van hun instructie bevoegd tot het in ontvangst nemen van gelden, waaronder legaten en erfstellingen, en tot het verrichten van betalingen.*
10. *Deputaten zullen hun archiefstukken overeenkomstig de aanwijzingen van de generale synode afdragen aan het archief van de synode.*
11. *Deputaten zullen hun administratieve werkzaamheden laten verrichten door het Dienstenbureau.*
12. *Deputaten verplichten zich aan iedere generale synode een begroting te doen toekomen.*

BIJLAGE 70

Artikel 199

Rapport 1 van commissie 5 inzake het rapport van deputaten diaconaat

Uw commissie is onder de indruk geraakt bij het kennisnemen van de hoeveelheid werkzaamheden van deputaten diaconaat (DD) en de vele terreinen waarop zij zich hebben bewogen. Het grote belang van het diaconaat komt overduidelijk naar voren uit de rapportage. Daarbij mag niet onvermeld blijven dat de ondersteuning van de zijde van de secretaris diaconaat, ds. G. Drayer, van de diaconaal consulent drs. A. Heystek (die overigens in 2009 zijn werkzaamheden als diaconaal consulent beëindigde) en diens opvolger drs. G.N.A. Eikelenboom van grote betekenis was voor het werk. Ook is er het nodige werk verzet door de secretaresses op het diaconaal bureau en door de leden van de verschillende werkgroepen. Uw commissie is hen allen dankbaar voor de omvangrijke arbeid die zo kon worden verricht.

Br. M. van der Zwan moest om privéredenen voortijdig terugtreden als deputaat. Drs. L.A. den Butter is gevraagd zijn plaats in te nemen, maar kon vanwege de overige werkzaamheden daaraan niet voldoen. Derhalve bleef er sinds 2009 een vacature. Desgevraagd hebben deputaten besloten niet verder te gaan met het zoeken naar een opvolger gezien de lengte van de benodigde voorbereidingstijd en de korte tijd voor het begin van de volgende generale synode. Deputaten en uw commissie zijn br. Van der Zwan dankbaar voor zijn werk voor het diaconaat.

M.b.t. tot contacten met de kerkenraden stellen deputaten zich terughoudend op. Wel is er een brief uitgegaan naar de kerkenraden, overigens in opdracht van de GS 2007. Uit de reacties daarop zijn conclusies en aanbevelingen voortgekomen. Uw commissie onderstreept met overtuiging het belang van de kwaliteit van de diaconale ervaring. We onderschrijven dat we op moeten passen voor zgn. 'doorbevordering'. Het ambt van diaken en dat van ouderling vragen elk specifieke gaven. Op diakenen die diaconale gaven bezitten en ervaring hebben opgebouwd dienen de kerken zuinig te zijn. Met deputaten diaconaat vindt uw commissie het niet goed als diaconaat onzichtbaar in de eredienst zou zijn en een sluitpost zou worden. Het is jammer dat er weinig zicht is op het diaconaat buiten de gemeente en dat mede daardoor het zicht op en betrokkenheid bij de Wmo meer dan eens vaag blijft. Dat DD ook daarin actie ondernemen is en blijft belangrijk. De suggestie samen met andere lokale kerken een noodfonds in te stellen waardoor anonimiteit beter gewaarborgd is vinden we een goed idee, al zal ook dan volkomen anonimiteit moeilijk te realiseren zijn. Ook het vormen van een plaatselijk dan wel regionaal diaconaal platform of een Grote Steden Overleg kan naar het oordeel van uw commissie een positieve stimulans zijn, waarbij ook bedacht moet worden dat diaconieën in grote steden van betekenis kunnen zijn voor diaconieën in kleinere plaatsen, en andersom. Uw commissie acht de uitgave van het nieuwe boek: *Dienen en delen* een belangrijke stap om ambtsdragers toe te rusten met het oog op een goed diaconaat en vindt het een verblijdende zaak dat CHE en TUA bereid waren tot ondersteuning van dit project. Uw commissie stemt van harte in met de doelstelling van deputaten diaconaat opvolging te geven aan de reacties van de kerkenraden over het op peil krijgen en houden van de diaconale ervaring en over de ondersteuning van kerkenraden en diaconieën.

Uw commissie acht het een goede zaak dat waar mogelijk diaconale projecten gekoppeld worden aan zendingsprojecten en dat er een goed overleg met en een goede samenwerking tussen beide deputaatschappen is. Dat geldt ook voor het contact met deputaten evangelisatie. Op onze vraag waarom deputaten evangelisatie geen perspectief zagen samen met deputaten diaconaat en deputaten zending een regeling voor missionaire diaconale werkers te ontwerpen werd geantwoord dat missionaire diaconale werkers op het vlak van evangelisatie veel meer vallen onder plaatselijke kerkenraden en dat deputaten evangelisatie de verantwoordelijkheid niet bij de plaatselijke kerkenraden willen weghalen; bovendien zijn er grote verschillen tussen mdw'ers in het buitenland en die in Nederland. Deze nieuwe regeling functioneert ondertussen wel bij zending en diaconaat.

Er is met deputaten doorgesproken over de nota 'Blijvende steun voor de zendingsgemeenten in Nederland' van de drie deputaatschappen zending, evangelisatie en diaconaat en het voorstel van deputaten over het doen van een onderzoek samen met deputaten zending, met deputaten evangelisatie en met deputaten onderlinge bijstand en advies om te komen tot uitbreiding van de mogelijkheden voor financiële steun aan minder draagkrachtige zendingsgemeenten. Nu is het vaak zo dat deze gemeenten aankloppen bij diverse deputaatschappen. Over deze hulp is wel doorgesproken met deputaten evangelisatie, niet met deputaten onderlinge bijstand en advies. Duidelijk is dat de regels van deputaten ob&a niet één op één toepasbaar zijn op zendingsgemeenten, omdat deze gemeenten anders zijn dan doorsnee Chr. Geref. Kerken qua ledental, inkomsten van leden, financiële betrokkenheid en mogelijkheden van leden en meelevende leden, etc. Omdat aan dergelijke gemeenten doorgaans missionair-diaconale projecten vastzitten is steun vanuit zowel deputaten diaconaat als deputaten

evangelisatie alleszins voorstelbaar, maar die steun is niet gemakkelijk in compartimenten in te delen. Deze bezinning en genoemd overleg hebben geresulteerd in voorstel 9.5 van het rapport van deputaten diaconaat, dat door uw commissie ondersteund wordt.

Er is veel contact geweest met de cdc's. De onderbezetting van cdc's is verontrustend, alsmede het feit dat niet alle classes een cdc hebben. Mede daardoor is het in sommige classes gekomen tot het ontwikkelen van een cdv (classicale diaconale vergadering), overigens niet op voorstel van DD. De brief aan de classes over ontwikkelingen dienaangaande is belangrijk, alsook het begeleiden van reeds functionerende cdv's en het ontwikkelen van nieuwe cdv's. Dat er nu een voorstel over cdv's ligt vanuit de PS van het Noorden kan als dit doorgang vindt een belangrijke stimulans zijn voor het diaconaat. De werkgroep DiG zal de bestaande cdv's blijven volgen en adviseren.

Er is met deputaten doorgesproken over de verschillende werkgroepen Diaconaat in de Gemeente (DiG), Diaconaat in de Samenleving (DiS), drie werkgroepen Diaconaat in de Wereld (DiW, voor drie regio's) en de Werkgroep Publiciteit. In de lijn van de opdrachten en aandachtspunten van de GS 2007 is er een algemeen beleidsplan opgesteld met op basis daarvan een activiteitenplan; daarover rapporteren de medewerkers, wat fungeert als meetinstrument. Een van de opdrachten van de generale synode 2007 aan deputaten was: *hun beleid op alle aspecten te evalueren, een beleidsplan per werkveld te ontwikkelen en daarover voorstellen te doen aan de generale synode 2010 en indien gewenst voorstellen van aanpassingen van de instructie te doen.*

Desgevraagd deelden deputaten mee dat er niet structureel is geëvalueerd, maar dat er wel beleidsplannen zijn ontwikkeld voor de verschillende werkgroepen. Uw commissie heeft inzage gekregen in het Beleidsplan 2008-2010 deputaten diaconaat, het Beleidsplan van de werkgroepen Diaconaat in de wereld (DiW), het Beleidsplan Diaconaat in de Samenleving (DiS), het Beleidsplan Diaconaat in de Gemeente (DiG) en andere documenten. Deze geven op transparante wijze weer wat visie, opdrachten, taken, speerpunten, werkplannen en middelen zijn. Deputaten hebben toezicht gehouden op de uitvoering daarvan en zorgen op die manier dat er door de werkgroepen geen activiteiten plaatsvinden waarvoor zij binnen hun werkveld geen toestemming hebben. Bij de bespreking van die beleidsplannen wordt natuurlijk het beleid van de voorgaande jaren/periode meegenomen en besproken. Op die momenten worden de keuzes gemaakt die eigenlijk impliciete evaluaties zijn. Zo is o.a. besloten – even voordat br. Heystek vertrok – om de aandacht niet meer zoveel te richten op de Wmo omdat die te veel energie en tijd vergde van de diaconaal consultant en de werkgroep.

Al met al heeft dat (nog) niet geleid tot ingrijpende voorstellen voor verandering van de instructie, behalve dat wat wordt voorgesteld in punt 9.6. Immers, er ligt in de opdracht een duidelijke lijn tussen evaluatie en de instructie. Er zijn voorstellen i.v.m. de cdv en cdc, maar die komen met name uit de kerken zelf. Deputaten zijn daar nauw bij betrokken, maar gemeenten en cdc's hebben het initiatief genomen. Het is wel jammer dat het niet tot een expliciete evaluatie is gekomen. Uw commissie is van mening dat dit alsnog dient te gebeuren. De beleidsplannen per werkveld kunnen dan zo nodig worden aangepast, daarover dienen voorstellen gedaan te worden aan de synode van 2013 en indien gewenst voorstellen tot aanpassing van de instructie.

Het rapport van deputaten gaat uitgebreid in op de werkzaamheden van de werkgroepen. Met betrekking tot wat geschreven wordt over de werkgroep Diaconaat in de Gemeente (DiG) vermelden we dat uw commissie instemt met de voorgestelde wijzigingen van de instructie voor deputaten diaconaat, zoals die te vinden zijn in par. 9 sub 2 van het rapport van deputaten. De wijzigingen beogen de diaconieën van de kerken meer direct te kunnen benaderen, ook met toerusting. Onder Jeugd diaconaat wordt verstaan diaconaat door de jeugd (Dienstverlening Jongeren Wereldwijd), alsook diaconaat voor de jeugd (schuldproblematiek, verslavingsproblematiek). Na de vele aandacht voor de Wmo in deze werkgroep is het terecht de focus ook op deze problematiek te richten.

Wat betreft de werkgroep Diaconaat in de Samenleving (DiS) is doorgesproken over de veranderingen in de SGJ. Bestuurlijk is er een reorganisatie geweest: er is nu een Raad van Bestuur en een Raad van Toezicht, die bestaat uit leden vanuit de achterban. Kerken zijn nu bestuurlijk losgekoppeld van de SGJ. Omdat de provincie nu subsidieert stellen DD voor de omslag voor het SGJ af te schaffen. Alleen dat wat te maken heeft met de godsdienstige achtergrond wordt niet gesubsidieerd; projectaanvragen daarvoor dienen bij deputaten of bij de Meerpaal (een CGK fonds gevuld met reserves en bijdragen via de correspondenten) te worden ingediend. Uw commissie steunt dit voorstel. Ook het besluit om het contact met de stichting Eleos onder te brengen bij deputaten pastoraat in de gezondheidszorg wordt door uw commissie gesteund.

Ook de werkgroepen Diaconaat in de Wereld (DiW) handelen naar ons inzicht zeer zorgvuldig. Er worden projecten gesteund in Amerika en Azië, in het Midden-Oosten en Afrika en in Europa. De aanvragen voor steun gaan aan de hand van een beoordelingsformulier, per project vindt rapportage plaats en aan de hand daarvan wordt geëvalueerd. Uw commissie is erg gelukkig met de steun aan een aantal bijzondere projecten: het project Yad Elie, dat voedselhulp geeft aan kinderen op Joodse en Arabische scholen, de hiv/aids projecten in Zuidelijk Afrika, de steun aan House of Hope van de ICF in Rotterdam en het project Hofwijk van Zaanstad-Menorah. De noodhulp is en blijft een belangrijke tak van het werk van DiW en het stemt dankbaar dat de opbrengst van de collecten voor noodhulp onverminderd goed is.

Wat betreft het sturing geven aan het giftenbeleid van de diaconieën (één van de opdrachten van de vorige generale synode) kan vermeld worden dat er in de verslagperiode een diakenendag aan dat onderwerp gewijd is, waarbij elke bezoeker een handreiking kreeg die in negen stappen behulpzaam is bij een eerste beoordeling. Ook uitgaven van het blad *Diacon* werden daaraan gewijd.

Waar het gaat om steun aan buitenlandse projecten steunt uw commissie het beleid van deputaten dat

de afhankelijkheid van de bijdragen uit Nederland dient af te nemen en dat nieuwe projecten niet langer dan drie jaar worden gesteund. De opmerking in het rapport van deputaten dat er slechts een dunne grens is tussen noodhulp en structurele hulp getuigt van goed inzicht in deze dingen; dat daarom goed nagedacht moet worden over langdurige structurele noodhulp is vanzelfsprekend. Er is doorgesproken over het beleid van deputaten in brede kring goed rond te kijken naar verborgen nood: is dat financieel allemaal haalbaar? Daarop werd geantwoord dat het niet gaat om het maar 'uit de lucht plukken van' wat projecten, maar om projecten *in of door kerken waarmee contact* is, onder het motto: kerken helpen kerken helpen. Omdat er steeds projecten worden afgebouwd ontstaan er ook weer mogelijkheden juist aan deze verborgen nood aandacht te schenken en zo te helpen waar geen hulp is. Via kerken in de betreffende gebieden kunnen deputaten soms binnenkomen waar andere organisaties het af moeten laten weten. Zo kan vorm gegeven worden aan een belangrijke zin in het bevestigingsformulier voor ambtsdragers waar het gaat over diakenen: *Die de arme zal redden die om hulp roept, de ellendige en wie geen helper heeft*. Bovendien is een belangrijke lijn ook die van de wederkerigheid in de hulpverlening. Daarover stelden deputaten een notitie op met naar het oordeel van uw commissie belangrijke lijnen.

Uw commissie kan zich goed vinden in de uitdagingen die deputaten zich hebben gesteld. Met name het punt van de financiën dient goede aandacht te krijgen. Met de aanbevelingen van deputaten financiële zaken in het achterhoofd is doorgesproken over het financiële beleid. Uit de Acta van 2007 begrijpen we dat deputaten voor de duidelijkheid naar de gevers toe niet willen overgaan tot het inhouden van een deel van de ontvangen giften voor normale projecten om een deel van de kosten te dekken en door willen gaan met het doorsluizen van 100% van de projectgiften. Uw commissie vraagt zich wel af of dat haalbaar blijft en of het verenigbaar is met de aanbevelingen van deputaten financieel. Uw commissie heeft geconstateerd dat de vaste uitgaven (d.w.z. alle uitgaven behalve projecten, Noodhulp en bijdragen SGJ) in de laatste GS-periode sterk toegenomen zijn t.o.v. de vaste inkomsten (d.w.z. omslag + Doorgeven + interest): kan er dan ruimte blijven voor het continueren van het bestaande uit=in-beleid? Die negatieve trend wordt deels veroorzaakt door de sterke stijging van de personeelskosten. Daarnaast blijken ook de netto inkomsten uit *Doorgeven* steeds kleiner te worden. Wat betreft de uitgaven voor projecten t.o.v. de ontvangsten constateert uw commissie dat in alle drie de jaren van de afgelopen GS-periode de uitgaven de inkomsten ver overtreffen. Deze grote verschillen lijken niet in overeenstemming met het huidige – en volgens de begroting ook voor de volgende GS periode geplande – door deputaten gewenste uit=in-beleid. Dat bracht uw commissie tot de volgende vragen m.b.t. het financiële beleid:

Kunnen deputaten een verklaring geven voor de sterke toename van de personeelskosten? Daarop werd geantwoord dat het lkb gevolgd wordt en dat daarachter weer een document ligt van de PKN. In de achterliggende jaren werd wat dat betreft een inhaalslag gemaakt. Vervolgens kwam de vraag aan de orde: zijn deputaten van plan initiatieven te ondernemen om de inkomsten uit Doorgeven te verhogen? Deputaten achten dat een blijvend aandachtspunt voor nu en in de toekomst. Een derde vraag was: zijn deputaten nog steeds van mening dat alle ontvangen giften voor projecten voor 100% moeten worden doorgesluisd en dat inhouden van een (vast) percentage ter dekking van de kosten ongewenst is? Deputaten stelden dat het voor 100 % doorgeven van de giften voor de vaste projecten te maken heeft met de overtuiging dat we als kerken zelf onze onkosten dienaangaande dienen te betalen. De projectkosten kunnen voorzien en begroot worden. Voor Noodhulp ligt dat anders. Dat kan niet begroot worden, er zijn vaak bijzondere extra activiteiten nodig en daarom wordt daarbij nu al 5% van de binnengekomen giften als onkosten ingehouden. Uw commissie acht dit verschil niet vanzelfsprekend en geeft in overweging ook op de vaste projecten (een deel van de) kosten in te houden om de financierbaarheid van het geheel in de hand te houden. De reden daarvoor is een financiële, niet een inhoudelijke.

Een andere vraag van uw commissie was: kunnen deputaten aangeven welk deel van de Uitgaven Projecten al voor het begin van een jaar vastligt door toezeggingen aan doorlopende projecten en in het verlengde daarvan: achten deputaten het mogelijk en wenselijk de doelstelling uit=in voor projecten beter te benaderen door de uitgaven in jaar x+1 af te stemmen op de inkomsten in jaar x? Daar werd door deputaten als volgt op ingegaan: veel gelden komen de laatste periode van het jaar binnen; dit kan niet altijd allemaal in twee weken worden besteed; het surplus wordt daarom geparkeerd en in het daarop volgende jaar besteed. Op die manier zou het uit=in-principe goed hanteerbaar moeten zijn. De grote verschillen voor de afgelopen synodeperiode zijn voor een deel te verklaren door extra inkomsten (bijv. legaten) maar zijn voornamelijk het gevolg van de opdracht van de vorige GS het 'eigen vermogen' terug te brengen. Met noodhulp gaat het anders: het duurt vaak erg lang voordat het geld daarvoor binnen is. Er is een fonds gevormd van € 150.000. Dit fonds wordt aan het begin van elk jaar gevuld, zodat in geval van een ramp zo snel mogelijk gereageerd kan worden. Uit de binnenkomende noodhulpcollectes wordt dit fonds dan weer aangevuld.

Er is ook doorgesproken over werkbezoeken van de secretaresses. Het is niet echt kostenverhogend want het gaat maar om één bezoek per vier jaar, waarbij getracht wordt meer dan één gebied in dezelfde reis te bezoeken. Het levert ook weer geld op omdat secretaresses daarna des te beter in staat zijn vragen van kerken te beantwoorden. Dit vindt uw commissie een belangrijk punt. De regeling voor deze werkbezoeken is geënt op een regeling van de GZB.

Uw commissie deelt met deputaten het standpunt dat wanneer er samengewerkt wordt met een Nederlandse organisatie en er een verzoek tot noodhulp komt de oproepen zullen verlopen via deputaten en dat de betreffende organisatie dat niet nog eens een keer over doet. Het protocol voor Noodhulp dat door uw commissie bekeken is achten wij verantwoord, met name de visie daarachter: kerken helpen kerken helpen. In dat verband is Bijlage 1 over wederkerigheid in de hulpverlening een belangrijke notitie. Het zou goed zijn aan deze bijlage in de kerken grote bekendheid te geven, mogelijk zelfs in de vorm van vergaderopeningen voor diaconieën.

Met betrekking tot het derde voorstel van deputaten merkt uw commissie op dat zij dit overbodig acht in het licht van punt 3 van de instructie van deputaten.

Voorstellen

Uw commissie stelt u voor het volgende te besluiten:

1. handelingen van deputaten goed te keuren en hen te danken voor hun arbeid;
2. de instructie van deputaten diaconaat te wijzigen als volgt:
 - a. Ad 2: *zeven vervangen door overige*
 - b. Ad 4e: *toevoeging 'en hen te ondersteunen in hun taak'.*
 - c. Ad 4a, 4b en 4g: *toevoegen aan lid a van artikel 4 het woord 'toerusting' en 'de plaats van de kerk in de samenleving'. Dan kunnen lid b en g van dit artikel vervallen;*
3. deputaten op te dragen voort te gaan met het onderhouden van de contacten met het generaal deputaatschap van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt);
4. deputaten op te dragen samen met deputaten evangelisatie en zending in overleg te treden met deputaten onderlinge bijstand en advies om te komen tot een uitbreiding van de mogelijkheden voor financiële steun aan financieel minder draagkrachtige zendingsgemeenten;
5. deputaten op te dragen de voorstellen die de werkgroep DiG in haar rapport doet verder uit te werken. (zie bijlage 1 onder conclusies en aanbevelingen en bijlage 2 par. 3);
6. deputaten op te dragen het kabinetsbeleid nauwlettend te volgen en daarop actief te anticiperen door de diakenen en diaconaal betrokkenen niet alleen via csc's en cdv's maar ook rechtstreeks te informeren en te ondersteunen en zo hun deskundigheid te vergroten, zodat zij in de eigen gemeenten de leden kunnen adviseren en ondersteunen;
7. deputaten op te dragen hun beleid op alle onderdelen expliciet te evalueren, de beleidsplannen daaraan aan te passen en daarover voorstellen te doen aan de generale synode 2013 en indien noodzakelijk voorstellen van aanpassingen van de instructie te doen;
8. deputaten op te dragen in nauw overleg met deputaten financiële zaken te bezien hoe de inkomsten en de uitgaven in de toekomst gelet op te verwachtingen vermindering van inkomsten beter in balans kunnen worden gebracht, bijv. door op de lopende projecten (een percentage van de onkosten door te berekenen);
9. de omslag voor het SGJ af te schaffen;
10. opnieuw deputaten te benoemen.

C. van Atten, rapporteur

BIJLAGE 71

Artikel 200

Rapport 2 van commissie 5 inzake instructie 8.01 van de PS van het Noorden inzake inkadering van een classicale diaconale vergadering

Deze instructie is erop gericht dat de generale synode een opdracht geeft aan deputaten diaconaat om in overleg met deputaten kerkorde en kerkrecht de wenselijkheid van het instellen van een classicale diaconale vergadering (cdv) te onderzoeken en naar aanleiding van dat onderzoek voorstellen te doen aan de generale synode van 2013 om te komen tot een goede kerkordelijke inkadering van een cdv. Behalve de overwegingen en de oordelen van de PS die genoemd worden in haar besluit, zit er geen nadere toelichting bij de instructie. In het begeleidend schrijven namens de PS wordt alleen de kerkordelijke inkadering genoemd en niet het onderzoek naar de wenselijkheid.

Uw commissie heeft in haar eerste rapport inzake het rapport van deputaten diaconaat zich reeds positief uitgesproken met betrekking tot het fenomeen van een cdv. Daarin is gesteld dat deze cdv een belangrijke stimulans kan zijn voor het diaconaat. In onze complexe samenleving met de huidige omstandigheden op maatschappelijk gebied en de te verwachten ontwikkelingen dienaangaande acht uw commissie het van groot belang dat diaconieën structureel bij elkaar komen om elkaar te informeren en elkaar bij te staan in de vragen die er op het gebied van het diaconaat zijn dan wel nog zullen ontstaan. Ook deputaten diaconaat staan positief tegenover de instelling van zo'n vergadering.

Uw commissie heeft de verschillende onderdelen van de instructie van de PS besproken.

De relevantie van 'overwegende' a) en b) van de PS is naar het oordeel van uw commissie niet groot. Daarmee beginnen kan de schijn wekken dat de instructie voortkomt uit ontevredenheid over het feit dat de in het verleden gevoerde discussie niet heeft geleid tot wezenlijke verandering van de afvaardiging naar de meerdere vergaderingen of tot een vergroting van het diaconale gehalte van de meerdere vergaderingen. Wél kan men uit de destijds gevoerde discussie opmaken dat al langer wegen worden gezocht om de diaconale betrokkenheid van de kerken te vergroten. Vanwege de schijn die deze onderdelen kunnen oproepen, neemt uw commissie ze niet over in haar voorstel tot besluit. Wél komt er iets van terug in overweging 1 van uw commissie. Uw commissie maakt in haar voorstel tot besluit onderscheid tussen feiten die geconstateerd kunnen worden, overwegingen, en punten waarin een 'van oordeel' wordt uitgesproken.

Overweging c) van de PS wijst op een brief van deputaten diaconaat aan de classes en spreekt over de wens van deputaten de vorming van een cdv te bevorderen die haar uitgangspunt neemt in art. 41 K.O. Uw commissie acht deze overweging van belang en kiest in art. 41 K.O. haar vertrekpunt in constatering 1. Uw commissie gebruikt echter niet het woord 'wens', maar sluit zich aan bij de formulering in het rapport van deputaten diaconaat (bijlage 2, 2c): 'In deze brief zijn de classes geïnformeerd over de mogelijkheid van een classicale diaconale vergadering.'

Uw commissie meent dat naast art. 41 K.O. zeker ook art. 26 K.O. hier genoemd moet worden. Dat artikel biedt kerkordelijk ruimte voor een vergadering van de diaconieën binnen een classicaal ressort. In art. 26 K.O. wordt gesproken over meerdere mogelijkheden die diakenen hebben voor geregeld onderling contact en zo mogelijk samenwerking van diaconieën voor de uitoefening van de ambtelijke opdracht van de diakenen. Geregeld contact en samenwerking van diaconieën binnen een classicaal ressort zijn daarvan zeker niet uitgesloten. Weliswaar wordt in het kader van art. 41 K.O. ondermeer naar het functioneren van de diaconie gevraagd, maar meer nog dan naar dat artikel acht uw commissie een verwijzing naar art. 26 K.O. voor de hand liggend. Uw commissie geeft dit een plaats in haar constatering 2.

Overweging d) van de PS neemt uw commissie over als constatering 3.

Overweging e) van de PS heeft uw commissie wat anders geformuleerd in constatering 4, daarmee aansluitend bij het rapport van deputaten diaconaat. Uit die bron weten we meer over de initiatieven die er zijn ten aanzien van classicale diaconale vergaderingen. Het is ons niet bekend noch van belang of het daarbij gaat om een overname van wat men in de classis Leeuwarden heeft gedaan.

Overweging f) van de PS komt enigszins aangevuld terug in overweging 3 van uw commissie.

Overweging g) van de PS neemt uw commissie op in constatering 5 voor zover het daarin gaat om een feitelijke constatering. Omdat in het voorgestelde besluit over een kerkordelijke inkadering wordt gesproken, voegt uw commissie dat er aan toe. Het tweede gedeelte van deze overweging van de PS komt op een iets andere wijze terug in overweging 2 van uw commissie.

Overweging 4 van uw commissie laat zien waarom we de instelling van deze vorm van classicaal diaconaal overleg een goede zaak achten.

'Van oordeel' a) van de PS heeft uw commissie in positieve zin geherformuleerd en overgenomen als haar 'van oordeel' 1. Onder 'van oordeel' 2 heeft uw commissie de verwijzing naar art.26 K.O. toegevoegd. 'Van oordeel' 3, 4 en 5 van uw commissie zijn ongewijzigd overgenomen uit de instructie van de PS.

Uw commissie is van mening dat als de generale synode deze constateringen, overwegingen en beoordelingen overneemt, ze in feite de wenselijkheid van de instelling van een classicale diaconale vergadering uitspreekt, zoals de PS van het Noorden eigenlijk ook al doet in met name haar overweging f) en haar 'van oordeel' a) en c). Bij een uitspraak van de GS in deze zin heeft het naar het oordeel van uw commissie geen zin deputaten de opdracht te geven de wenselijkheid van het instellen van een classicale diaconale vergadering te onderzoeken. Deputaten zouden de GS meteen aan haar eigen uitspraak kunnen herinneren. De mogelijkheid voor het houden van dergelijke vergaderingen is reeds aanwezig met de vigerende kerkorde, zoals boven is aangetoond. Op grond van met name overweging 2 en 'van oordeel' 2 en 4 van uw commissie is wel een goede kerkordelijke inkadering van en regeling voor een classicale diaconale vergadering nodig als deze vorm van classicaal overleg structureel wordt.

Uw commissie stelt u de volgende besluittekst voor:

De generale synode,
kennisgenomen hebbend van
1. de instructie van de particuliere synode van het Noorden d.d. 25 maart 2010;
2. rapport 2 van commissie 5 van de GS;

gehoord hebbend
de bespreking ter generale synode;

constaterend

1. dat vanuit deputaten diaconaat de mogelijkheid bij de classes is neergelegd om te komen tot de vorming van een classicale diaconale vergadering die haar uitgangspunt neemt in art. 41 K.O.;
2. dat art. 26 K.O. de diakenen opwekt, indien nodig, o.a. met andere diaconieën geregeld contact te onderhouden en zo mogelijk samen te werken voor de uitoefening van hun ambtelijke opdracht;
3. dat in de classis Leeuwarden reeds enige jaren vanuit de diaconieën op uitnodiging van de classicale diaconale commissie (cdc) gewerkt is aan de totstandkoming van een classicale diaconale vergadering (cdv);
4. dat blijkens bijlage 2 sub 2b van het rapport van deputaten diaconaat een aantal classes al classicale diaconale vergaderingen belegd heeft, dan wel denkt te gaan beleggen;
5. dat classicale diaconale vergaderingen op dit moment niet structureel zijn en geen kerkordelijke inkadering hebben;

overwegend

1. dat er blijkens de Acta van laatstgehouden generale synodes al langer wordt gesproken over de wenselijkheid van het vergroten van de diaconale betrokkenheid van de kerken;
2. dat tengevolge van het gegeven dat classicale diaconale vergaderingen op dit moment niet structureel zijn en niet altijd een goede regeling kennen de vrijblijvendheid groot is;
3. dat op grond van reeds ontvangen gunstige reacties m.b.t. deze vorm van classicaal overleg het te verwachten is dat deze vorm van diaconaal contact in de classes als verrijkend zal worden ervaren, nieuwe diaconale initiatieven zal opleveren en zal bijdragen aan het vergroten van de diaconale betrokkenheid van de classiskerken;
4. dat de huidige omstandigheden op maatschappelijk gebied tengevolge van beslissingen van lagere en hogere overheden en te verwachten ontwikkelingen dienaangaande de urgentie vergroten om als diaconieën structureel bij elkaar te komen om elkaar te informeren en elkaar bij te staan in de vragen die er op het gebied van het diaconaat zijn dan wel nog zullen ontstaan;

van oordeel

1. dat de voorgestelde vorm van diaconaal overleg het mogelijk maakt dat aard en werk van de diaconieën beter aan de orde komen in classicaal verband;
2. dat een cdv met art. 26 K.O. als uitgangspunt in de lijn van art. 41 K.O. gezien kan worden als een uitbreiding van het reguliere classisoverleg, specifiek gericht op het diaconaat;
3. dat deze vorm van classicaal overleg kan bijdragen aan het vergroten van de diaconale betrokkenheid van de classiskerken;
4. dat het wenselijk is over de verhouding van een cdv tot het reguliere classisoverleg afspraken vast te leggen;
5. dat het classes vrij staat een cdv in te stellen;

besluit

aan deputaten diaconaat de opdracht te geven om in overleg met deputaten kerkorde en kerkrecht voorstellen te doen aan de generale synode van 2013 om te komen tot een goede kerkordelijke inkadering van een classicale diaconale vergadering en een voorbeeld te ontwerpen van een regeling voor een classicale diaconale vergadering.

C. van Atten, rapporteur.

BIJLAGE 72

Artikel 201

Rapport van deputaten geestelijke verzorging militairen

Samenstelling deputaatschap

L.G. Boogerd, voorzitter en lid CIOM;
 Drs. H. de Bruijne;
 Ds. P. van Dolderen, secretaris
 H.K. Evers, lid CMBB;
 H. Haar, lid CMBB;
 N. van der Lugt, penningmeester;
 A. van Klaarbergen.

Onze krijgsmachtpredikanten

Ds. M. Dijkstra;
 Dr. A.W. Velema;
 Drs. P.L.D. Visser.

Terugblik

1. Vergaderingen

Uw deputaten vergaderden tweemaal per jaar (conferenties niet meegerekend).

2. Contact met predikanten

Bij het standaardwerk van het DGVM behoort het contact met de predikanten, die namens onze kerken dienen in de krijgsmacht. Dit contact leggen wij minimaal tweemaal per jaar. Eenmaal worden de predikanten uitgenodigd op onze vergadering om, hetzij een voor een, hetzij samen te spreken over hun jaarverslag. De andere keer brengt een van de deputaten een huisbezoek aan de predikant en spreekt over alle zaken die betrekking hebben op de persoon van de predikant en zijn gezin in het geheel van de dienst.

- Ds. M. Dijkstra werkte in het begin van de verslagperiode parttime op de vliegbasis de Peel en parttime op Vormingscentrum Beukbergen. Vervolgens werkte hij voltijds in Vormingscentrum Beukbergen en sinds 1 januari 2010 op de vliegbasis Volkel. In de verslagperiode is hij ook uitgezonden geweest naar Afghanistan. Een dergelijke uitzending heeft een grote impact op het leven van een mens, zeker als je als geestelijk verzorger verantwoordelijkheid draagt voor het geestelijk welzijn van de mannen en vrouwen om je heen. In de verslagperiode mocht ds. Dijkstra ook zijn vijftienvijftigjarig ambtsjubileum gedenken.
- Dr. A.W. Velema werkte in de verslagperiode ook op Vormingscentrum Beukbergen. Naast het leiden van diverse conferenties heeft ds. Velema een breed inzetgebied in het geheel van de krijgsmacht. Ook hij is een en andermaal uitgezonden geweest naar inzetgebieden van onze krijgsmacht.
- Drs. P.L.D. Visser is in de verslagperiode onder andere werkzaam geweest op de Generaal Majoor Kootkazerne in Garderen en in het Militair Penitentiair Centrum.
- Vacatures. Uw deputaten proberen onder de daartoe in aanmerking komende predikanten van onze kerken belangstelling te wekken voor een plaats als geestelijk verzorger binnen de krijgsmacht. Daartoe bezoeken wij de bedoelde predikanten en spreken met hen over de noodzaak van dit stukje werk in Gods Koninkrijk. Ook hebben wij geprobeerd voet aan de grond te krijgen bij onze universiteit, maar na herhaalde verzoeken daartoe is er nog steeds geen ruimte om in het kader van een college of anderszins het werk onder de aandacht te brengen van toekomstige predikanten.

3. Conferentie 2009.

In oktober organiseerden wij samen met de deputaatschappen van de Nederlands Gereformeerde Kerk (NGK) en de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt) (Gkv) en de HHK een conferentie voor onze legerpredikanten. Het thema van de conferentie was *Geestelijk verzorger tussen Zender en adres*. Het was een zeer inspirerend samenzijn, met medewerking van o.a. prof. G.C. den Hertog en de minister van defensie, dhr. E. van Middelkoop.

4. Thuisfrontavonden

Tweemaal per jaar worden er samen met de GKv en de NGK thuisfrontavonden gehouden. De avonden voorzien duidelijk in een behoefte voor zowel de militairen, die uitgezonden zijn geweest of nog zullen worden als hun thuisfront, gezin, vrienden en familie. Wij proberen de avonden zo te organiseren, dat ze bereikbaar zijn voor ieder. Sinds kort participeren ook de HHK in deze thuisfrontavonden.

5. Het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken Militairen (CIO-M)

De geestelijke verzorging bij de krijgsmacht berust op een gedeelde verantwoordelijkheid van enerzijds de overheid en anderzijds de zogenoemde zendende instanties. De overheid beperkt zich tot het scheppen van voorwaarden waaronder geestelijke verzorging kan plaatsvinden. In de praktijk komt dat neer op het financieren en de logistieke ondersteuning van de dienst. De zorg voor de inhoud van de geestelijke verzorging en de wijze waarop een en ander wordt ingevuld, is de verantwoordelijkheid van de kerkgenootschappen. Deze laatste stellen geestelijk verzorgers beschikbaar om dienst te doen bij de krijgsmacht. De kerkgenootschappen treden naar de overheid toe gezamenlijk op in het CIO-M.

- Het CIO-M bestaat uit afgevaardigden van de Protestantse Kerken in Nederland en een vertegenwoordiger van de Oud-Katholieke Kerk. In de afgelopen periode zijn de Hersteld Hervormde Kerken en de ABC-gemeenten, een alliantie van de Baptisten en de CAMA-gemeenten, toegetreden tot het CIO-M.
- Het CIO-M vergadert jaarlijks ca. tienmaal. Jaarlijks organiseert het CIO-M samen met de Hoofd Krijgsmacht Predikant een tweedaagse conferentie voor alle krijgsmachtpredikanten en CIO-M-leden. Onderwerpen waren in deze periode:
 - o in 2008 *Jong ad 2008*, een onderwerp wat het thema behandelde over communicatie met jongeren;
 - o in 2009 was het thema *Vuile handen vrouwen*, wat handelde over ethiek in de krijgsmacht;
 - o in 2010 zal de conferentie in België plaatsvinden en willen we nadenken over het werk van geestelijke verzorgers bij ernstmissies, zoals het verzorgen van herdenkingsplechtigheden, rampceremonies, etc.
- Deputaten worden in het CIO-M vertegenwoordigd door broeder L.G. Boogerd. Zaken op de agenda van het CIO-M waren o.a.:
 - o de relatie tussen eigenheid en gezamenlijkheid in het werk van de diverse diensten geestelijke verzorging in de krijgsmacht;
 - o discussie over inhoud (zaak van de zendende instanties) en beleid (zaak van Defensie);
 - o werving van nieuwe GV-ers in de Krijgsmacht;
 - o reorganisatie van de Dienst Geestelijke Verzorging;
 - o de multiculturele krijgsmacht.
- De werving en selectie van krijgsmachtpredikanten vraagt steeds veel aandacht. Om de Dienst Geestelijke Verzorging onder de aandacht van de predikanten te brengen en te houden, wordt het jaarverslag van de dienst jaarlijks aan alle actief dienende predikanten toegestuurd. Men kan in aanmerking komen als geestelijke verzorger bij Defensie indien men minimaal vier jaar gemeentevergadering heeft. Het aantal sollicitanten dat aan de gestelde criteria voldoet, is nog steeds voldoende om de vacatures te kunnen vullen.
- Door de overheid is het aantal geestelijk verzorgers vastgesteld op honderdvijftig waarvan een derde ingevuld wordt door de protestantse denominaties. Door het toetreden van pandits(2) en imams(2) moeten de grote diensten plaatsen inleveren. Aangezien de kleinere diensten joods-, hindoe- en moslim-GV niet deelnemen aan uitzendingen, komt de last neer en neemt de druk toe op de grotere diensten. De uitzendingen naar o.m. Bosnië en Afghanistan trekken zodoende een zware wissel op de dienst en op de betreffende predikanten. Met de rooms-katholieke tegenhanger van het CIO-M, de ROMO, wordt tweemaal per jaar vergaderd over o.a. het innemen van een gezamenlijk standpunt richting de staatssecretaris als het gaat over de aansturing van de totale Dienst Geestelijke Verzorging en de uitzendddruk.
- De aansturing van de Dienst Geestelijke Verzorging blijft een probleem. Momenteel zijn er zes hoofden van dienst van gelijke rang en gewicht. Er wordt nu te veel vergaderd over bijvoorbeeld wie er een GV'er levert voor een uitzending. Om hier een einde aan te maken, is een reorganisatietraject gestart om te komen tot eenhoofdige leiding binnen de Dienst Geestelijke Verzorging.

6. Contact met andere kerken

Zoals boven al enkele keren ter sprake kwam, hebben uw deputaten een zeer goed en vruchtbaar contact met de deputaten van de NGK en de GKv. Diverse dingen pakken wij samen aan en we proberen ook meer en meer samen te werken. Op dit moment hebben wij bijzondere belangstelling voor een gemeenschappelijke presentatie van het werk van de deputaatschappen naar buiten via internet. Naast de genoemde kerken is er ook een groeiend contact met de broeders van de HHK.

7. Commissie Militairen en Burgers Buitenland (CMBB)

De broeders H. Evers en H. Haar vormen binnen het deputaatschap de Commissie Militairen en Burgers Buitenland (CMBB). Zij onderhouden contacten in de eerste plaats met militairen die vanwege plaatsing of uitzending tijdelijk werkzaam zijn in het buitenland. Doordat de commissie sinds 1995 ook het werk van de toenmalige Commissie Militairen Buitenland (CMB) uit Enschede heeft voortgezet, onderhoudt zij daarnaast ook contacten met burgers die minimaal drie maanden tot maximaal vijf jaar in het buitenland verblijven. Deze extra taak is in de instructie van deputaten (K.O. bijl.3) opgenomen. De commissie vervult haar taak, door het toezenden van lectuur, het toezenden van een kerstattentie in de vorm van een goed boek, het eventueel contact onderhouden met de familie in Nederland en het publiceren van adressen in de kerkelijke bladen en op de internetsite van het *Kerkblad voor het Noorden*: www.kerkbladvoorhetnoorden.nl en de website van deputaten: www.kerkenmilitair.nl. Zij probeert op allerlei manieren, adressen van hen die kortdurig in het buitenland verblijven, te achterhalen, door het lezen van de landelijke kerkbladen en adverteren in deze bladen, verzoekt kerkenraden namen en adressen van militairen en burgers in het buitenland aan haar door te geven en overlegt met de verwante commissies van de GKv, de NGK en de HHK.

Samen met deze commissies worden tweemaal per jaar thuisfrontavonden georganiseerd voor militairen en familieleden m.b.t. militaire uitzendingen in het buitenland. Deze avonden worden door de betrokkenen zeer op prijs gesteld. Deputaten zijn dankbaar om dit werk te mogen en te kunnen doen en op deze manier tot een zegen mogen zijn!

8. Vacatures deputaten

De broeders H. Evers en H. Haar zijn na het dienen van het maximaal aantal jaren in ons deputaatschap niet meer herbenoembaar. Wij zijn hen zeer erkentelijk voor het werk, dat zij al die jaren hebben gedaan ten behoeve van de geestelijke verzorging van de militairen. Een en ander betekent dat ons deputaatschap twee vacatures kent.

9. Voorstellen

Wij stellen u voor:

1. om de handelingen van het DGVM goed te keuren;
2. om de bijgevoegde begroting goed te keuren;
3. om de broeders H. Evers en H. Haar onder dank te ontheffen van hun taak als deputaat en in hun plaats nieuwe deputaten te benoemen;
4. om de overige deputaten opnieuw voor een periode te benoemen.

10. Ten slotte

Krijgsmachtpredikanten nemen een bijzondere plaats in binnen onze christelijke kerken. Zij proberen een brug te slaan tussen de kerk en de sterk geseculariseerde militaire samenleving. Zij zijn als het ware de voorhoede en pioniers van de kerken en proberen handen en voeten te geven aan de missionaire taak die de kerk m.n. buiten de eigen kerkmuren heeft. Vanuit deze visie verrichten zij hun werk ten behoeve van de geestelijke verzorging van militairen. Deputaten bevelen het werk van de Protestantse Geestelijke Verzorging van de Militairen daarom van harte aan in de voortdurende voorbede van onze kerken.

P. van Dolderen, secretaris

BIJLAGE 73

Artikel 201

Rapport 3 commissie 3 inzake het rapport van deputaten geestelijke verzorging van de militairen

Algemeen

Uw commissie heeft met belangstelling kennis genomen van het werk van deputaten. Krijgsmachtpredikanten nemen een bijzondere plaats in binnen onze kerken. Zij proberen een brug te slaan tussen de kerk en de sterk geseculariseerde militaire samenleving. Uw commissie waardeert het zeer dat deputaten in de achterliggende jaren tweemaal per jaar thuisfrontavonden georganiseerd hebben voor militairen en familieleden m.b.t. militaire uitzendingen in het buitenland. Deputaten hebben ons op de hoogte gebracht van de overgang van dr. A.W. Velema naar de PKN.

Evaluatie opdracht GS 2007

Deputaten hebben van de vorige synode de volgende opdracht gekregen: 'deputaten op te dragen nadere uitwerking te geven aan de aanbevelingen genoemd in punt 22 van hun rapport en op de volgende generale synode daarvan verslag te doen'.

Punt 22 luidt: *Om bekendheid te geven in de gemeenten aan de categoriale zorg voor militairen en om in voorkomend geval predikanten te kunnen werven voor plaatsing bij de krijgsmacht, is het noodzakelijk om de gemeentepredikanten met deze specifieke zorg vertrouwd te maken. Daarom is in de afgelopen jaren een aantal keren contact gezocht met de TUA. Een gastcollege bleek echter moeilijk inpasbaar in de syllabus van de universiteit. Over alternatieven wordt nog nagedacht door de TUA. De secretaris van DGVM heeft inmiddels ook contacten gelegd met de organisator van de landelijke CGK-predikantenconferentie, ds. J. Nutma, om daar een ingang te krijgen. Toegezegd werd om het verzoek van deputaten aan het bestuur voor te leggen. Om te voorkomen dat het een ver-van-mijn-bed-show wordt, achten deputaten het voorts van belang dat de thuisgemeente van een krijgsmachtpredikant meer gestructureerd optreedt richting die predikant. Een soort thuisfrontcomité of klankbord c.q. contactcommissie zou de predikant en zijn gezinsleden – vooral ten tijde van een uitzending maar zeker ook daarna - dienen te begeleiden en periodiek contact met hen te onderhouden. Het hierbij definiëren van een taakstelling achten deputaten van groot belang. De kerkenraad zal zich eveneens periodiek een beeld moeten vormen van het wel en wee van de betrokken predikant en zeker te stellen dat hij in de dienst der gebeden niet wordt vergeten.*

Uw commissie heeft het rapport DGVM op dit punt geëvalueerd. Zij vindt in het rapport niets terug van deze opdracht. Wij hebben hierover met deputaten contact gehad. Zij hebben ons te kennen gegeven dat zij aan deze opdracht niet zijn toegekomen.

Wij hebben nog gevraagd waarom ze geen voet aan de grond konden krijgen bij de TUA. Deputaten gaven te kennen dat dit waarschijnlijk niet inpasbaar is in het studieprogramma van de TUA.

Voorstel tot besluit

Uw commissie stelt u voor te besluiten:

1. de handelingen van deputaten onder dank goed te keuren;
3. deputaten opnieuw op te dragen nadere uitwerking te geven aan de aanbevelingen genoemd in punt 22 van hun rapport en op de volgende generale synode daarvan verslag te doen;
3. opnieuw deputaten te benoemen.

K. Visser, rapporteur.

BIJLAGE 74
Artikel 202, 237

Onderzoeksrapport van de vertrouwenscommissie predikanten

Een bezinning op het voorkomen van conflicten tussen predikanten, kerkenraden en gemeenten in de uitoefening van het ambt.

De generale synode van 2007 heeft na bespreking – in comité- van het rapport van de vertrouwenscommissie predikanten en na behandeling van een instructie van de particuliere synode van het Noorden, met betrekking tot losmaking en vervroegd emeritaat van predikanten en, na behandeling van een instructie van de particuliere synode van het westen, betreffende de benoeming van een commissie 'Geschillen' per particuliere synode met het oog op onze commissie o.a. het volgende besloten:

1. opnieuw een vertrouwenscommissie te benoemen, bestaande uit twee ervaren predikanten, en een broeder met ruime ambtelijke ervaring;
2. de vertrouwenscommissie uit te breiden met drie adviserende leden met deskundigheid op het gebied van conflictbeheersing en/of psychosociale problematiek;
3. voor deze leden en adviserende leden secundi te benoemen;
4. de onder 2 genoemde leden op te dragen: predikanten en /of kerkenraden op hun verzoek of op verzoek van kerkvisitatoren/classes pastorale bijstand te verlenen en advies te geven;
5. de adviserende leden op te dragen om in gezamenlijkheid met de andere leden zich te bezinnen op de mogelijke oorzaken van problemen in de verhouding tussen predikant en kerkenraad/gemeente, die oorzaken te inventariseren en zich te bezinnen op de vraag hoe deze problemen kunnen worden voorkomen, als mede de andere leden met hun deskundigheid terzijde te staan bij de onder 5 vermelde taak;
6. de commissie verder op te dragen zich te bezinnen op de vraag hoe genoemde problemen vroegtijdig gesignaleerd kunnen worden door (effectiever gebruik van) het instrument van kerkvisiteatie;
7. de commissie te verzoeken op de generale synode 2010 te rapporteren of en zo ja, hoe de kerken met deze bezinning, genoemd onder punt 5 en 6, gediend kunnen worden;
8. de commissie op te dragen vertrouwelijk verslag te doen van haar werkzaamheden aan de generale synode;
9. opnieuw uit te spreken dat de vertrouwenscommissie verantwoording schuldig is aan de generale synode en niet aan andere kerkelijke vergaderingen, waarbij – indien nodig – vertrouwelijke informatie uitsluitende wordt gegeven aan het moderamen.

Met deze besluiten is de commissie aan de werkzaamheden begonnen.

Van deze werkzaamheden doet de commissie u hierbij verslag. Het verslag is als volgt vorm gegeven: eerst een algemeen gedeelte, vervolgens het gedeelte over de bezinning overeenkomstig opdracht 5, daarna een gedeelte overeenkomstig opdracht 6 over de kerkvisiteatie en tenslotte de voorstellen.

Algemeen

Tot leden benoemde de synode opnieuw: ds. J. van Dijken, Ridderkerk/Nieuw-Vennep; ds. J. Westerink, Urk en R. Procee, Enschede. Secundi: ds. P.D.J. Buijs, Harderwijk; drs. G. van Roekel, Putten; dr.ir. J.A. Voorthuizen, Kampen.

De synode besloot: 'Het moderamen te machtigen om samen met de vertrouwenscommissie te zoeken naar drie adviserende leden, met deskundigheid op het gebied van conflictbeheersing en/of psychosociale problematiek, alsmede drie secundi, conform het genomen besluit.'

Als adviserende leden zijn benoemd: mevr. M. Bac-Fahner, Bennekom; A. van Schothorst, Utrecht/Urk; mevr. M. Visser-van Loon, Rijen.

Na enige tijd zag mevr. Bac-Fahner niet voldoende mogelijkheden om haar taak in de commissie te combineren met andere werkzaamheden. Haar plaats is toen ingenomen door

L. Stoter, 's-Gravendeel

De commissie heeft geen beroep hoeven te doen op de secundi in deze periode.

Vertrouwelijk

Opnieuw heeft de synode het vertrouwelijke karakter van ons werk nadrukkelijk vermeld. Wij zijn daar dankbaar voor en achten het van groot belang, ja zelfs noodzakelijk het vertrouwelijke karakter in stand te houden. Op dit vertrouwelijke karakter wijzen we nadrukkelijk aan het begin van een nieuw contact. Ook wijzen wij erop dat wij alleen aan de generale synode verantwoording hebben af te leggen en dat zodra een kerkelijke vergadering zich met de onderhavige situatie bezig moet houden, de commissie zich terugtrekt.

Nu is er sinds de besluiten van de vorige synode ook voor classes en kerkvisitatoren de mogelijkheid om de vertrouwenscommissie in te schakelen. Dit vraagt bezinning op de aard en reikwijdte van de vertrouwelijkheid in zulke situaties. Wellicht valt er te denken aan aparte comiténotulen.

Werkzaamheden

Meerdere keren heeft de commissie gezamenlijk met de adviserende leden vergaderd en sommige situaties besproken. De adviserende leden hebben ook afzonderlijk vergaderd en een rapport ter bespreking voorgelegd. In dit rapport krijgt ook een analyse van de zaken die de vertrouwenscommissie heeft behandeld een plaats.

In deze periode hebben een aantal zaken onze aandacht gevraagd. Soms was onze bemoeienis slechts van korte duur, omdat na een advies de zaak al snel bij een kerkelijke vergadering terecht kwam of omdat na enkele ontmoetingen onze bemoeienis niet meer nodig of niet meer gewenst was.

Soms vroeg een zaak heel veel van de commissie, ook nog gedurende een lange periode. De vraag rijst, in hoeverre de omvang en intensiteit van het werk nog binnen de mogelijkheden van onze commissie liggen. Dit geldt zeker als er meerdere complexe zaken tegelijk de aandacht vragen.

In één geval kwam er ook een verzoek om hulp van een classisvergadering.

We hebben de indruk dat het bestaan van onze commissie nog steeds niet erg bekend is in de kerken,

anders zou er waarschijnlijk nog meer een beroep op de commissie zijn gedaan. Wij hebben ook niet de publiciteit gezocht

Bezinning

De adviserende leden hebben zich diepgaand beziggehouden met de opdracht (5) van de synode betreffende de bezinning. Uiteraard heeft de bezinning vervolgens ook in gezamenlijkheid plaatsgevonden. Deze bezinning heeft geresulteerd in een vrij uitgebreid rapport.

De inhoud van het rapport

Het rapport is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 1 wordt het kader beschreven waarbinnen het ambt van predikant vorm en inhoud krijgt. Een analyse van de (conflict)situaties waarbij de vertrouwenscommissie betrokken is geweest, wordt gegeven in hoofdstuk 2. Hoofdstuk 3 geeft een schets van de ontwikkeling van het ambt in termen van professionalisering. In hoofdstuk 4 wordt de verhouding roeping en toelating beschreven. Ten slotte zijn conclusies en aanbevelingen voor de kerken geformuleerd in hoofdstuk 5. Hiermee is een antwoord geformuleerd op de onderzoeksvragen vanuit de generale synode (vraag a is beantwoord in hoofdstuk 2 en 3: analyse en literatuurstudie; de antwoorden op vraag b zijn beschreven in hoofdstuk 5: conclusies en aanbevelingen).

Hoofdstuk 1: Een kader

1.1. Hoofdzaak

Wat is de inhoud van het ambt van een predikant in de toekomst? Principeel en praktisch niet zoveel anders dan het ambt van een predikant in het verleden. In het woord predikant zit het werkwoord prediken. 'Predik (verkondig) het Woord,' zegt Paulus tegen Timotheüs (2 Tim. 4:2). Dat is de hoofdtaak, zo niet de eigenlijke taak van de predikant. Het is noodzakelijk dat deze taak van de predikant hoofdzaak blijft en dat hij voldoende toegerust is in de opleiding om die waar te nemen. Daarnaast is het van belang dat de predikant voldoende aansluiting heeft bij de gemeente om de prediking af te stemmen op de hoorders.

1.2. Taken en verantwoordelijkheid van predikant en kerkenraad

In de Kerkorde van de Christelijke Gereformeerde Kerken (art. 16) wordt het werk van een predikant als volgt omschreven: 'Tot de taak van de dienaren des Woords behoort dat zij in de gebeden en in de bediening des Woords en der sacramenten volharden, dat zij als goede herders zorg en verantwoordelijkheid dragen voor hun medeambtsdragers, ouderlingen en diakenen, en voor de hele gemeente, tucht oefenen met de ouderlingen en zich ervoor inspannen dat alles betamelijk en in goede orde geschiedt.'

Wat betreft de verantwoordelijkheid van de kerkenraad voor haar predikant, is er een spanningsveld waar te nemen tussen de verantwoordelijkheid van de kerkenraad voor haar predikant en de eigen verantwoordelijkheid van de predikant als zelfstandig functionerend persoon. Dit vereist goede communicatie en overleg.

Het bevestigingsformulier voor predikanten in de Christelijke Gereformeerde Kerken spreekt over de taken van de 'herders en leraars' naar analogie van Efeze 4:11 en 12. Nu zal het altijd wel de vraag blijven of in die tekst sprake is van een persoon of van verschillende. Niet zonder reden heeft de kerk in de geschiedenis deze twee taken heel dicht bij elkaar gehouden; het ene kan niet goed zonder het andere gebeuren.

Beide en in onderlinge samenhang zijn ze bedoeld om de 'heiligen toe te rusten tot dienstbetoon, tot opbouw van het lichaam van Christus'.

1.3. Samenhang

De taken die genoemd worden in de Kerkorde en het bevestigingsformulier zijn divers maar hebben alle te maken met de kern van de zaak: het prediken van het Woord. (zie ook Hoofdstuk 20, afscheidspraak van Paulus).

Nu is het de opdracht van de predikant het Woord te verkondigen 'met bevel van geloof en bekering', DL II,5. Dat is een voluit geestelijke zaak: het Woord dat overdacht wordt daarna in al zijn scherpte en in al zijn lieflijkheid aan het hart van de mens gelegd. Daarvoor moet de prediker die mens echter wel kennen. Voorbeelden hiervan vinden we bij Paulus, die aansluit in zijn prediking bij zijn hoorders op de Areopagus en volmaakt bij de Heere Jezus, die de Samaritaanse vrouw in het hart treft, door haar te wijzen op haar persoonlijke levenssituatie. Voor de prediking is het belangrijk dat de predikant de gemeente kent, van jong tot oud, niet alleen via de huisbezoekverslagen van de ouderlingen, maar uit eigen waarneming.

1.4. Geestelijke leiding - een gezamenlijke taak

De predikant van de toekomst: hij krijgt net als de predikant van het verleden en het heden te maken met het heilige Woord van God. De predikant is geroepen om daarin zijn dienaar te zijn. Laat hij die taak trouw waarnemen en daarin bescheiden blijven. Laat hij het ook samen met zijn kerkenraad doen! Dit is een belangrijk punt, temeer omdat predikanten veel vaker dan vroeger in hun gemeente problemen ervaren waar zij nauwelijks tegen opgewassen zijn en de gevolgen voor zich zelf en voor de gemeente niet (kunnen) overzien. Met als gevolg dat de predikant het contact met zijn gemeente en kerkenraad verliest. Grote schade is het gevolg, en de gemeente is per saldo niet opgebouwd, maar afgebroken¹.

Hoofdstuk 2: Analyse van de gesignaleerde problemen

2.1. Inleiding

In de dagelijkse uitoefening van zijn ambt verricht de predikant werkzaamheden op verschillende (beleids) terreinen. Zijn werk is zeer divers. Preken, pastoraat, catechisaties, evangelisatie, kerkenraadswork, werkzaamheden in de classis en synodale taken. Hierdoor komt hij in aanraking met allerlei mensen en structuren. In al deze contacten wordt van hem verwacht dat hij hier op een professionele, empathische wijze mee om kan gaan en dat hij voldoende kennis bezit om al deze taken goed uit te voeren.

Het ambt van predikant is veelal een solistische functie. Hoewel hij deel uitmaakt van de kerkenraad wijst de praktijk uit dat hij meestal de functie van voorzitter bekleedt en sturing geeft aan de kerkenraad. Er mag van de kerkenraden verwacht worden dat zij zich verantwoordelijk weten voor hun predikant. Uit contacten met

¹ Mede op basis van Quant (2008) 'Inleiding Predikant van de toekomst'.

kerkenraadsleden blijkt dat veel kerkenraden het lastig vinden dit vorm te geven. Dit kan te maken hebben met onduidelijkheid van de positie van de predikant, wisselingen en onervarenheid van kerkenraadsleden, afwezigheid van profiel en beleidslijnen, onvoldoende communicatie over taken, werklast en werkdruk. Men is over het algemeen niet toegerust op het begeleiden van een predikant. Bovendien blijkt uit de casuïstiek dat veel predikanten dit ook niet gemakkelijk toelaten.

In gemeentes waar sprake is van meerdere predikantsplaatsen wordt er ook nog eens een groot beroep gedaan op samenwerkingsvaardigheden. Zowel tussen de predikanten onderling als met de kerkenraad.

Kortom er wordt een allround herder en leraar gevraagd, die in staat is leiding te geven aan kerkenraad en gemeente en, in staat is om eventuele problemen of conflicten te hanteren. Een onmogelijke opgave om dit alleen en op een goede manier uit te voeren. Dit vraagt dan ook de nodige ondersteuning voor en vaardigheden van de predikant. In veel kerken wordt er wel een preekbespreking gehouden met de predikant. Het gaat hierbij vooral om de inhoudelijke boodschap. Het dagelijkse functioneren en de voortgang van het werk komen nauwelijks aan bod.

2.2. Gesignaleerde problemen

In de afgelopen acht jaar is de vertrouwenscommissie twaalf keer betrokken geweest bij (zeer) ernstige problemen die in een gemeente speelden. Helaas moeten we constateren dat als de vertrouwenscommissie ingeschakeld wordt de problemen immens en/ of geëscaleerd blijken te zijn. Het gevolg is dat alle betrokkenen slachtoffer worden en de meesten in meer of mindere mate beschadigd raken.

We hebben deze casuïstiek gebruikt om inzicht te krijgen in de achtergronden van de problemen en te zien of er een rode draad te onderscheiden is.

Alle geschetste problemen bleken uiteindelijk terug te voeren op vier hoofdcategorieën:

- a. problematiek geworteld in persoonlijke en/of psychische ontwikkeling (83%);
- b. gebrek aan communicatieve vaardigheden (33%);
- c. twee predikanten in een gemeente (25%);
- d. zwakke en/of afwezige kerkenraad (33%).

Ad. a: Problematiek geworteld in persoonlijke en/of psychische ontwikkeling

De problemen hangen samen met een scheefgroei in de persoonlijke ontwikkeling. De daarbij ontstane afweermechanismen en patronen worden leidend in de omgang en communicatie met anderen.

In de casuïstiek zien we dat als het gaat om autoritair, dominant en narcistisch gedrag de predikant niet aanspreekbaar (meer) is. Er vindt niet of nauwelijks reflectie op het eigen gedrag plaats. De predikant is zeer overtuigd van eigen handelen. Er is een onvermogen om een goed en empathisch contact met de ander te maken zodat die zich gezien en gehoord voelt. Deze aspecten spelen ook als er sprake is van een onvermogen om zich daadwerkelijk in te leven in de ander.

In deze categorie plaatsen we ook zaken als zich snel aangevallen en/of afgewezen voelen, de neiging hebben om alles op zichzelf te betrekken en voortdurend bevestigd willen worden dat men het goed doet. Deze aspecten zijn altijd verbonden met de eigen geschiedenis en zijn medebepalend in het contact met de ander.

In deze categorie valt voor ons ook de te hoge ambtsopvatting. Deze moet zekerheid bieden waardoor men onbereikbaar wordt voor anderen.

Ad b: Gebrek aan communicatieve vaardigheden

In deze situaties hadden predikanten onvoldoende communicatieve vaardigheden ter beschikking om op een effectieve manier te kunnen communiceren met gemeenteleden en kerkenraad. Bijvoorbeeld: actief luisteren; gesprekken sturen op proces i.p.v. inhoud waardoor gemakkelijk strijd ontstaat; structureren van gesprekken; balans hanteren in afstand en nabijheid; balans hanteren in afstemmen en leiden. Als deze vaardigheden onvoldoende aanwezig zijn, wordt het lastig om op een positieve manier de regie te nemen waarbij de ander zich gehoord en gezien voelt.

Ad c: Twee predikanten in een gemeente

Als er meerdere predikanten in een gemeente zijn, vraagt dit om goede samenwerkingsvaardigheden. Karakters en persoonlijkheden blijken nogal eens met elkaar te botsen. Met als gevolg problemen in de samenwerking. Achter deze samenwerkingsproblemen gaat, helaas, veelal een machtsstrijd schuil. Een strijd die in wezen gaat over de vragen: 'Wie heeft het hier voor het zeggen en wie bepaalt?'

Ad d: Zwakke en/of afwezige kerkenraad

In een aantal situaties is er sprake van het gedeeltelijk of helemaal ontbreken van een kerkenraad die een predikant durft te bevragen, de leiding durft te nemen of, indien nodig, ook voor haar predikant durft te gaan staan. In de situatie waarin de kerkenraad niet voor de predikant gaat staan, hebben we gezien dat de predikant hierdoor voor bepaalde gemeenteleden als een schietschijf gaat dienen waarop allerlei zaken ongebreideld geprojecteerd kunnen worden.

De gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het leiden van de gemeente ontbreekt en is vooral op het bord van de predikant terecht gekomen. Dit leidt soms tot situaties waarin de predikant zijn eigen gang kan gaan en niet aanspreekbaar is op zijn handelen.

Een aantal opvallende zaken op een rij:

- Uit de analyse blijkt dat in bijna alle casussen een combinatie speelde van meerdere categorieën.
- Soms speelt de problematiek al in een eerste gemeente, maar is het daar niet geëscaleerd. Dit gebeurt in een volgende gemeente.
- Problemen of zaken die binnen een gemeente spelen en/of persoonlijke problemen van gemeenteleden haken aan op de kwetsbaarheid (ontstaan in de eigen geschiedenis) van de predikant. Het raakt met elkaar vervlochten en leidt altijd tot een escalatie omdat de predikant onderdeel wordt van het probleem.
- We hebben de indruk dat op de TUA bepaalde persoonlijke problemen worden signaleerd. Er worden vraagtekens gezet bij de geschiktheid van een student of men ziet dat bepaalde competenties ontbreken; ondanks dat kan de student toch predikant worden. Dit roept de vraag op of er wel voldoende aandacht is voor deze competenties. Scheefgroei in de persoonlijke ontwikkeling en

- onvoldoende communicatieve vaardigheden komen ook naar buiten via de prediking.
- Opvallend is dat burn-out en overspannen zijn niet terugkomen in de casuïstiek. Onderzoek toont aan dat steeds meer predikanten hier last van hebben². Mogelijk kunnen kerkenraden hiermee beter omgaan en het leidt blijkbaar niet tot escalaties tussen predikant, kerkenraad en gemeente.

Hoofdstuk 3: De ontwikkeling van het ambt

Achtergronden vanuit de literatuur.

3.1. Inleiding

In de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) werden dezelfde problemen gesignaleerd als geschetst in dit rapport. De generale synode (GKv) besloot in 2005 tot het instellen van een deputaatschap 'Dienst en recht' met als opdracht het doen van onderzoek naar wat er speelt tussen predikanten en kerkenraden. Dit heeft geresulteerd in gesprekken met betrokkenen, om te komen tot maatregelen die dienstbaar zijn aan het beter functioneren van de predikanten. De achtergrondinformatie in paragraaf 3.2 en 3.3 is afkomstig uit dit rapport.

3.2. Paradigmaverandering

De kerk is altijd een kerk in deze concrete wereld. Dat betekent dat ontwikkelingen in de samenleving onvermijdelijk tot gevolg hebben dat er ook in de kerkelijke sfeer een en ander verandert. Het ambt van predikant wordt ook in deze samenleving uitgeoefend. In onze context is dat het huidige Nederland van de eenentwintigste eeuw.

En om die context gaat het ons nu. Die bepaalt namelijk vergaand wat de mogelijkheden en onmogelijkheden zijn van de concrete uitoefening van het ambt. Daarom richten we nu onze blik op die context. Sinds de jaren zestig is er veel gewijzigd in Nederland, als het gaat om democratisering, individualisering, secularisering, automatisering en globalisering.

In reactie hierop is er sinds ongeveer de laatste tien/vijftien jaren ook binnen de kerken een paradigmaverandering gaande: gemeenten en gemeenteleden gaan met verschillende zaken anders om dan ze in de jaren daaraan voorafgaand gedaan hebben. Voorbeelden hiervan zijn: de verhouding tussen kerkenraad en gemeente; de verhouding ambt en persoon; de verhouding verstand en gevoel; het omgaan met regels en tucht; de positie van de kerk binnen het kerkverband; de relatie tot andere kerken en de positie in deze wereld. We bewijzen niemand een dienst als we dat proces proberen te bagatelliseren met het argument dat we wat de kern betreft niet veranderen. Natuurlijk is dat waar: nog altijd worden inhouden als vraag en antwoord 1, 21 en 60 van de Heidelbergse Catechismus breed gedragen. Tegelijk is het ook waar dat het verschil tussen het doorsnee gemeentelid in bijvoorbeeld 1960 en dat in 2010 groot is. Willen opleiding, ondersteuning en preventie ten behoeve van predikanten effectief zijn, dan is het nodig dat alle betrokkenen goed zicht hebben op dit veranderingsproces.

3.3. Spanningsveld

Het spreekt vanzelf dat niet elke predikant en niet elke gemeente even ver is voortgeschreden op de weg van de paradigmaverandering. Uitgaande van het arbitraire van deze verandering hoeft dat ook niet. Wanneer deze paradigmaverandering zich voordoet in een gemeente, kan dat spanning oproepen bij en/of tussen de betrokkenen: gemeenteleden, predikant en kerkenraad. Deze spanning neemt toe als het verschil getypeerd of in elk geval beleefd wordt als een principiële verschil, terwijl het om het functioneren van predikant, kerkenraad en/of gemeente gaat.

Voor een evenwichtige situatie is het nodig dit paradigma onder ogen te zien en stil te staan bij de vraag hoe je daarmee dient om te gaan.

3.4. Gevolgen van de paradigmaverandering voor de beroepsjas van de predikant

Een belangrijk aspect in de paradigmaverandering, gerelateerd aan de problematiek die geschetst wordt in dit rapport, is de verhouding ambt en persoon. Traditioneel droeg het ambt de persoon. Er werd van hem verwacht dat hij zich zou voegen naar de taken die hij moest vervullen.

Het ambt lag als een beschermende jas om hem heen. Het creëerde ook een zekere afstand, status en gezag. Hierdoor bleven psychische en persoonlijke problemen, ontstaan in de eigen geschiedenis, grotendeels onopgemerkt.

In toenemende mate zien we dat het ambt gedragen wordt door de persoon. Meer beslissend is de geschiktheid van de predikant om zich voor zijn taken in te zetten.

Van een predikant wordt in onze complexe samenleving veel gevraagd. In dit bijzondere ambt, waartoe een predikant zich door God geroepen weet, gaat het in de verkondiging van het woord én in het pastoraat niet alleen om theologische kennis, maar ook om competenties. Als predikant ben je immers het instrument, waardoor de Heilige Geest werkt. Dat vraagt veel van de persoon zelf. Het betekent dat de predikant kennis dient te hebben van communicatieprocessen en gesprekstechnieken en zicht moet hebben op de eigen manier van communiceren en die van de omgeving. Een predikant dient zich bewust te zijn van het effect van het eigen gedrag op zichzelf en de ander. Jezelf leren kennen met al je kwaliteiten, valkuilen, patronen, blokkades, kracht en onmacht. Dan kan er groei komen als professional en als mens. Het is dan de professionele jas geworden die de predikant beschermt in de uitvoering van zijn ambt³.

3.5. Professionaliteit

Er is veel onderzoek⁴ verricht naar kwaliteiten die een predikant in de moderne samenleving nodig heeft volgens recente praktisch-theologische en pastoraal-psychologische literatuur. Verschillende sociologen, theologen en psychologen hebben onderzoek verricht naar de uitoefening van het ambt van predikant en wat zij daarvoor nodig hebben aan kwaliteiten en vaardigheden. In deze paragraaf is gebruik gemaakt van Van Langevelde (2005), *Dominee worden?*.

3.5.1. De predikant in de context van de moderne tijd

Predikanten zijn in de laatste decennia onzeker geworden over de wijze waarop ze vorm en inhoud kunnen

2 Ds. Bert Loonstra: Werkdruk, zingeving en burnout bij predikanten in orthodox gereformeerde kerken. Februari 2005

3 Supervisie en predikanten Ambtelijk contact, jan. 2009. M. Visser

4 Dominee worden? A.P van Langevelde februari 2005

geven aan hun functie. Ze kunnen niet meer terugvallen op oude rolpatronen en worden steeds meer teruggeworpen op zichzelf. De groter wordende pluraliteit aan geloofsopvattingen maakt het allemaal nog ingewikkelder. Erkenning en waardering zijn niet meer vanzelfsprekend. Het komt in toenemende mate aan op het draagvlak dat de predikant als beroepskracht, gelovige en mens krijgt.

De predikant werkt als dienaar van het Woord in een bepaalde context. Die context is in de afgelopen tijd ingrijpend veranderd. Dat geldt niet alleen voor de bredere context van de moderne samenleving, maar ook voor het feitelijke werkveld van de kerk en voor de persoonlijke levenssfeer van de predikant. Een van de kernwoorden in het veranderingsproces is differentiatie.

Differentiatie raakt ook de predikant. Er is een functioneel onderscheid te maken tussen ambt, beroep en persoon. Als ambtsdrager, beroepskracht en persoon moet de predikant resp. bevoegd, bekwaam en geschikt zijn. In zijn functioneren is niet alleen de samenhang, maar ook het eigen gewicht van elk van deze drie aspecten belangrijk. Eenzijdigheid in de onderlinge samenhang kan leiden tot scheefgroei.

Ook kerkleden zijn mondig en assertief. In de veranderde culturele context zijn waarden als autonomie, authenticiteit, communicatieve gelijkwaardigheid, individualisering en ruimte voor verschillen voor velen maatgevend geworden. Er is een toegenomen verlangen naar zinbeleving, persoonlijke ontwikkeling en spiritualiteit. Keuzevrijheid en persoonlijke resonantie spelen een grote rol. Dit alles stelt hoge eisen aan de professionele en persoonlijke kwaliteiten van de predikant.

3.5.2. Professionalisering

Wat is in de huidige context geboden? Over welke kwaliteiten moet een predikant beschikken om in de moderne tijd te kunnen functioneren en in de uitoefening van zijn beroep overeind te blijven? Zoekend naar een antwoord op deze vragen benadrukken sommige auteurs de noodzaak van versterking van de professionaliteit. Waar de bescherming van het ambt weg valt moet een predikant zich vooral profileren als beroepskracht.

Professionalisering is een reactie op de (gezags)crisis in het ambt. Door zich te profileren als beroepsgroep trachten predikanten hun identiteit te verduidelijken en hun positie te versterken. Het doel van professionalisering is een verbetering van de kwaliteit en daarmee van de relevantie van de pastorale arbeid. Uiteindelijk gaat het erom, dat de goddelijke volmacht om als vertegenwoordiger van Christus op te treden optimaal gestalte kan krijgen in dienstbetoon.

Professionalisering bestaat vooral in het werken aan deskundigheid en het afstemmen van de pastorale zorg op de werkelijke vragen en noden van mensen. Ook intercollegiale ondersteuning en georganiseerde belangenbehartiging kunnen een rol spelen in het professionaliseringsproces.

De noodzaak en de legitimiteit van professionalisering blijken uit verschillende onderzoeken. Veel predikanten missen een duidelijke taakidentiteit. Ze zijn vooral aanspreekbaar op roeping, beschikbaarheid en verantwoordelijkheid. De gevolgen daarvan worden o.a. zichtbaar in overmatige werkdruk, stress en burn-out.

Aan veel problemen in het beroepsmatig functioneren van predikanten blijken een kwetsbaar zelfbeeld en een gebrek aan eigenwaarde ten grondslag te liggen. De biografie van de predikant, zijn spiritualiteit en de wijze waarop hij zijn roeping beleefd spelen daarin een belangrijke rol.

Professionalisering verwordt tot professionalisme als de beroepsmatige ontwikkeling van de predikant niet gepaard gaat met een persoonlijke en spirituele ontwikkeling. Professionalisering wil vooral een weg zijn naar meer innerlijke vrijheid. Innerlijke vrijheid heeft alles te maken met vertrouwen op God, dat doorwerkt in eigenschappen als 'kwetsbaar durven zijn' en 'openheid'. Het Bijbelse verband tussen roeping, vrijmoedigheid (*parresia*) en zelfvertrouwen (*pepoithésis*) kan leiden tot een nieuwe waardering van het begrip roeping als fundament voor een positief zelfbeeld.

3.5.3. Personalisering

In het voorafgaande is duidelijk geworden dat professionalisering een bijdrage kan leveren aan het te boven komen van de pastorale identiteitscrisis. Een duidelijke en doorleefde beroepsidentiteit en de voor de uitoefening van het beroep noodzakelijke deskundigheid geven zelfvertrouwen en helpen de predikant om zakelijk over zijn werk en de indeling daarvan na te denken. Professionalisering blijkt echter ook zijn grenzen te hebben.

Als intermediair in de communicatie van het evangelie, heeft de predikant niet alleen instrumenten nodig. Hij is zelf instrument. Instrument in de hand van God (Hand. 9, 15), die van de dienst van kwetsbare mensen gebruik wil maken (2 Kor. 4, 7) om zijn gemeente te roepen tot en te bewaren bij het heil.

Niet alleen de professionaliteit van de predikant vraagt dus om aandacht, maar ook wie hij is als mens en als gelovige.

Pastorale identiteit vraagt om een gerijpt besef van generativiteit (vermogen tot groei). Zorgen voor de ander, helpen, dienstbaar zijn en op creatieve wijze leiding geven zijn alleen mogelijk als iemand op een reële wijze zichzelf heeft leren kennen en accepteren, inclusief zijn tekortkomingen. Onafgewerkte innerlijke conflicten sturen je naar oude vertrouwde patronen en gedrag, waardoor verder groei wordt belemmerd.

Reeds in de keuze voor het beroep van predikant doet het besef van generativiteit zich gelden. Psychologisch gezien kan roepingsbesef verband houden met een onbewust verlangen om rolpatronen uit de kinderjaren in stand te houden. Vooral een verstoring van de balans tussen nemen en geven (narcisme en altruïsme) kan leiden tot een voorliefde voor een helpend beroep. Vroeg of laat zullen de gevolgen daarvan zichtbaar worden in stagnatie in het functioneren als predikant. Het is belangrijk hierover met theologiestudenten te spreken tijdens hun opleiding.

Ongerijpte generativiteit ondergraaft in verschillende opzichten het vermogen van predikanten tot wat nu juist tot het wezen van hun roeping behoort: dienstbaarheid en beschikbaarheid. Zolang iemand onrustig en ontevreden is over zichzelf en zichzelf niet kan aanvaarden zoals hij is, zal hij moeite hebben met persoonlijke, emotioneel intieme contacten. Hij zal zich ook moeilijk kunnen inleven in de behoeften van de ander. Bovendien loopt hij het risico om ter verdediging van zijn eigen kwetsbaar zelf een kritische of veroordelende houding aan te nemen tegenover de ander. Een werkelijk beschikbare pastor, een *intrinsieke keuze voor het predikantschap* (zie hoofdstuk 4), dient daarom te beschikken over twee cruciale vermogens: een zekere vrijheid van angst en een gezond zelfrespect.

De moderne tijd vraagt van predikanten participierend leiderschap en *empowerment*. Ze geven zo leiding, dat ze keuzes maken en standpunten innemen, en dat ze tegelijk anderen stimuleren, enthousiasmeren,

inspireren en hen helpen eigen competenties te ontwikkelen. Participerend leiderschap stelt predikanten voor de uitdaging om beide polen – zelf en de ander – overeind te houden. Ze hebben niet alleen aandacht voor de ander, maar staan ook stevig op de eigen grond en houden voeling met zichzelf. Dat vraagt om een goed ontwikkeld gevoel van eigenwaarde, een goed contact kunnen maken met de eigen behoeftes en een relatieve onafhankelijkheid van de goedkeuring van anderen (autonomie). Zelfacceptatie en het vermogen tot introspectie vragen om een doorleefde spiritualiteit. Een goede integratie van mens-zijn en gelovig-zijn is onmisbaar voor de persoonlijke identiteit van de predikant. Juist daarin worden zijn authenticiteit en integriteit als pastor zichtbaar. In de nabijheid van God mag de predikant zichzelf leren kennen en aanvaarden als onwaardig en onbekwaam, maar toch door God bemind en aanvaard! Zo mag hij zijn en steeds meer worden waartoe hij zich geroepen weet: een bruikbaar instrument in de hand van God.

Hoofdstuk 4: Roeping en toelating

4.1. Roepingsbesef

In het Oude Testament roept God regelmatig mensen tot een bepaalde dienst. Soms roept Hij door bemiddeling van mensen (Mozes roept Jozua tot leider in Deut. 31, 7v.; Debora roept Barak tot richter in Richt. 4, 6; Elisa roept Jehu tot koning in 1 Kon. 9, 3). Meermalen roept Hij ook rechtstreeks zonder tussenkomst van mensen (bijzonder sprekend is de roeping van Mozes in Ex. 3, 1vv. en van Samuel in 1 Sam. 3, 4vv.).

Hoewel het woord 'roepen' in de berichten over de latere profeten niet voorkomt, wordt hun optreden niettemin gekenmerkt door een rechtstreekse roeping door God zelf (vgl. Jes. 6; Jer. 1, 5-10; Ezech. 1-3; Amos 7, 14v.).

Het Nieuwe Testament spreekt regelmatig over Gods roepen van mensen tot het heil, maar slechts zelden over zijn roepen tot een speciale dienst. In Matth. 4, 21 worden Jacobus en Johannes geroepen om Jezus te volgen. In Rom. 1, 1; 1 Kor. 1, 1; Gal. 1, 15 noemt Paulus zich – terugdenkend aan wat hem is overkomen bij Damascus (Hand. 9, 1-19) – 'een geroepen apostel'. De gemeenteleden in Rome en Korinthe worden door Paulus 'geroepen heiligen' genoemd (Rom. 1, 7; 1 Kor. 1, 2). Roeping tot het heil en roeping tot dienst liggen dus in elkaars verlengde.

Nauw verwant met het 'roepen' van God is in het Oude en Nieuwe Testament het 'zenden' van God. Geroepen mensen worden door Hem gezonden om gehoorzaam de dienst te verrichten waartoe zij geroepen zijn. Evenals bij het 'roepen' maakt God bij het 'zenden' regelmatig gebruik van de tussenkomst of bemiddeling van mensen. Zo worden bijvoorbeeld Paulus en Barnabas door de heilige Geest geroepen (Hand. 13, 2) en daarna door de gemeente te Antiochië gezonden om het evangelie onder de heidenen te verkondigen (Hand. 13, 3).

Opvallend is in het Oude en Nieuwe Testament, dat God mensen roept en zendt tot een dienst waartoe zij van zichzelf onwaardig en onbekwaam zijn. Het onwaardig zijn heeft te maken met concrete zonden en tekortkomingen in hun leven. Mozes had zich schuldig gemaakt aan doodslag (Ex. 2, 12). David had zich vergrepen aan Bathseba en de moord op Uria georganiseerd (2 Sam. 11). In het Nieuwe Testament roept Jezus Petrus (Joh. 1, 43), terwijl Hij weet dat deze Hem driemaal zal verloochenen (Luc. 22, 34; Luc. 22, 54-62). Paulus acht zichzelf 'niet waard een apostel te heten' (1 Kor. 15, 9), omdat hij de gemeente van Christus heeft vervolgd (Hand. 9, 1v.; vgl. Fil. 3, 6; 1 Tim. 1, 12vv.). Het onbekwaam zijn van mensen voor de dienst waartoe God hen roept, ziet op de beperkingen die met persoonlijke kwaliteiten als afkomst, karakter of opleiding te maken hebben. Zo vond Mozes zichzelf geen 'man van het woord' (Ex. 4, 10) en lag het niet voor de hand om David als herdersjongen en jongste zoon van Isai tot koning te zalven (1 Sam. 16, 1-13). Petrus was een eenvoudige visser, wispelturig en opvliegend, die aan zijn dialect werd herkend (Matth. 26, 73). Paulus had niet alleen als vervolger van de gemeente een slechte reputatie, maar leed ook aan een kwaal, die hem in zijn werk ernstig belemmerde (2 Kor. 12, 9).

Het is Gods genade, dat Hij in zichzelf onwaardige en onbekwame mensen toch roept tot zijn dienst.

(Jonge) mensen die de wens hebben om een opleiding tot predikant te willen volgen, ervaren in hun hart een sterk innerlijk besef dat zij door God zelf geroepen zijn om aan anderen het evangelie van Jezus Christus te (mogen) verkondigen.

4.2. Persoonlijke keuze voor het ambt van predikant

Uit verschillende literatuurstudies⁵ komt naar voren dat naast het roepingsbesef dat de Here je geroepen heeft tot het ambt van predikant, er ook vaak een onbewuste drive meespeelt die je meeneemt in de keuze voor het predikantschap.

Ds. A.P. van Langevelde beschrijft in zijn scriptie *Dominee worden?*, een pastoraal-psychologisch onderzoek naar de mogelijkheden voor een doelgerichte screening van kandidaten voor predikantsopleiding aan de theologische Universiteit te Apeldoorn, hoe mensen worden bevraagd op de echtheid van hun keuze tot het predikantschap.

Onder het kopje 'motivatie en geschiktheid' (blz. 24-26) benoemt hij een aantal onderliggende motivaties die van invloed kunnen zijn op de keuze voor het ambt van predikant. Samenvattend komt hij tot een drietal keuzes, die hierop van invloed kunnen zijn:

- De intrinsieke wens hebben van het verkondigen van de Bijbelse boodschap wie Jezus is en wat Hij heeft gedaan, om voor mensen de weg vrij te maken tot God en leven in Zijn voetsporen. Door deze gedrevenheid, kan het pastoraat in gedrang komen. En krijgt het minder de aandacht die het zou moeten krijgen. Het accent ligt op de woordverkondiging.
- Omdat (groot)vader ook predikant is (rolpatroon).
- Het in aanraking te zijn geweest met de hulpverlening of dit in hun opvoeding hebben meegekregen. Zij zijn meer gericht op het bieden van pastorale zorg (zorgen voor de ander, helpen in moeilijke zaken en of hulpverlening bieden aan problematische situaties) dan op de daadwerkelijke woordverkondiging (de belasting van zondag aan zondag 1 of 2 preken voor te moeten bereiden). Bij deze groep wordt overigens niet getwijfeld aan de oprechte motivatie van de inhoudelijke woordverkondiging.

4.3. Aandachtspunten in de opleiding tot predikant

In de opleiding wordt aandacht besteed aan de toelating tot het ambt van predikant (zie hiervoor ook

⁵ Dominee worden? A.P. van Langevelde februari 2005

Kerkorde art. 4), en de beroepingsbrief (K.O. bijlage 46) en de uitvoering van de taken die van de predikant mag worden verwacht (K.O. art. 16). Daarnaast wordt er in de opleiding aandacht besteed aan:

- beroepsvaardigheden zoals exegese, preken maken en woordverkondiging, catechese, omgang in pastoraat, dragen van (mede)verantwoordelijkheid, leiding kunnen geven, vergadertechnieken en beleid kunnen maken;
- geestelijke instelling zoals eigen relatie met God, liefde tot de medemens;
- sociaalpsychologische attitudes zoals empathisch vermogen, het scheppen van een goed (geestelijk) klimaat, het kunnen reflecteren, communicatieve vaardigheden, kennis van en inzicht in persoonlijkheidsontwikkeling van mensen, om kunnen gaan met kritiek en conflicten.

In het selectieonderzoek wordt aandacht besteed aan:

- de crisis in het predikantschap (ambtelijke, professionele en persoonlijke competenties);
- de identiteit en de taak van de predikant (prediking, catechese en pastoraat, leidinggevende kwaliteiten);
- motivatie en geschiktheid (persoonlijke geloofsbeleving, echtheid, authenticiteit, roepingsbesef, het psychische en geestelijke in balans zijn (hulpverleningscircuit), minderwaardigheidsgevoelens);
- invloed van autobiografie (domineeszonen);
- selecteren met zekerheid (geschiktheid, inwinnen van informatie bij de kerkenraden, keuze invoering van een psychologisch onderzoek, authentiek, creatief en kritisch, leerbaarheid en openstaan voor correctie en vermogen tot zelfreflectie);
- selectie en vorming (wetenschappelijke opleiding en vormingsproces).

Men zou verwachten dat deze ingezette lijn een stevig vervolg krijgt tijdens de opleiding. Kijken we echter naar het curriculum en luisteren we naar de verhalen van predikanten dan krijgen we sterk de indruk dat er naar verhouding te weinig gestructureerde aandacht is voor bovengenoemde aspecten in de onderdelen beroepsvaardigheden en sociaal psychologische attitudes.

Hoofdstuk 5: Conclusies en aanbevelingen

In dit laatste hoofdstuk vindt u de conclusies n.a.v. de analyse en de achtergronden vanuit de literatuur met daaruit voortvloeiend een aantal aanbevelingen en adviezen.

We zijn ons er van bewust dat de problemen die spelen tussen predikanten, kerkenraden en gemeenten niet alleen iets is dat zich binnen ons kerkverband laat zien. Ook binnen de PKN, NGK en GKv spelen dezelfde zaken en ook zij zijn op zoek gegaan naar antwoorden om met deze materie om te gaan.

5.1. Conclusies

In hoofdstuk 2 is vanuit de casuïstiek beschreven dat ernstige problemen tussen een predikant, kerkenraad en gemeente veroorzaakt worden door problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling van de predikant, het gebrek aan communicatieve vaardigheden, onderlinge concurrentie bij meerdere predikanten in een gemeente en een zwakke en/of ontbrekende kerkenraad. Deze zaken staan niet op zichzelf, maar zijn verbonden met:

- De paradigmaverandering die gaande is en grote gevolgen heeft voor de predikant van vandaag. Hij is een professional geworden die niet alleen theologisch geschoold dient te zijn. Zijn persoonlijke ontwikkeling, de communicatieve vaardigheden en het reflectieve vermogen dienen eveneens goed ontwikkeld te zijn. De combinatie van deze aspecten vormen zijn professionele jas en maken hem bekwaam en beschermen hem in de uitoefening van zijn ambt.
- De paradigmaverandering die gevolgen heeft voor de positie van de kerkenraden. Veel kerkenraden zijn onvoldoende toegerust om hun predikant c.q. gemeente te begeleiden de opleiding tot predikant waar de nadruk ligt op de theologische scholing. Aan de communicatieve en reflectieve vaardigheden wordt zijdelings aandacht besteed. Er is te weinig aandacht voor de persoonlijke ontwikkeling van de toekomstige predikant. Het roept de vraag op of de afgestudeerde predikant voldoende toegerust is om in de huidige complexe samenleving, als professional, invulling te kunnen geven aan het predikantschap als herder en leraar.
- Een ontbrekend professioneel vangnet voor predikanten, kerkenraden en gemeente. Door de classis wordt zeer veel werk verzet tijdens problemen. Er blijven echter twee aandachtspunten over: tijdige ondersteuning in conflictsituaties en professionele ondersteuning voor deze vaak zeer ingewikkelde processen.
- De uitvoerende commissieleden hebben na al die jaren de indruk dat zij het topje van de ijsberg zien, omdat zij pas bij problemen betrokken worden wanneer de situatie uit de hand dreigt te lopen. Bovendien heeft de vertrouwenscommissie geen enkele bevoegdheid. Als voorbeeld willen we noemen dat het voor komt dat een kerkenraad een advies naast zich neer legt en verder ook geen contact met de vertrouwenscommissie wenst
- Er heerst bij kerkenraden onduidelijkheid wie er binnen de plaatselijke kerk de eindverantwoordelijk draagt. Is een kerkenraad (eind)verantwoordelijk alleen op het gebied van de verschillende beleidsterreinen of ook voor haar predikant. Gezagsverhoudingen zijn zowel in de Kerkorde als ook in de beroepingsbrief niet duidelijk vastgelegd.
N.B. In de Kerkorde wordt in bijlage 43 wel gesproken over gezagsverhoudingen betreffende kerkelijk werkers binnen de plaatselijke kerken, maar niet over de gezagsverhouding tussen kerkenraad en predikant.

5.2. Aanbevelingen

De commissie is van mening dat de complexe samenleving van vandaag, die weerspiegeld wordt in de kerkelijke gemeenten, vraagt dat predikanten naast hun theologische deskundigheid ook hun communicatieve en reflectieve vaardigheden ontwikkeld hebben, waarbij sprake is van een goede persoonlijkheidsontwikkeling. Hierbij zijn een goed ontwikkeld gevoel voor eigenwaarde en autonomie belangrijk.

Om vaardigheden goed te ontwikkelen is, naast het theoretische onderwijs, oefening in de praktijk nodig ter voorbereiding op het zelfstandig werken in de gemeente.

Dit heeft consequenties voor:

- *De opleiding tot predikant*

Niet alleen tijdens de selectieprocedure maar gedurende de hele opleiding is aandacht voor de persoonlijkheidsvorming van de predikant noodzakelijk. Vanaf het begin van de opleiding dient de student te leren reflecteren op wie hij is als persoon en als toekomstig ambtsdrager/professional. In deze doorgaande lijn is scholing in en het oefenen van communicatieve vaardigheden onontbeerlijk. Hijzelf is immers het instrument waar hij mee moet werken. Met andere woorden de beroeps- en rolontwikkeling dient een prominente plaats te hebben in de opleiding⁶. Dit betekent ook dat er meer aandacht en mogelijkheden zouden moeten komen voor het oefenen van deze vaardigheden in de stageperiode in een kerkelijke gemeente.

- *De deskundigheidsbevordering na de opleiding*
Na de opleiding blijft deskundigheidsbevordering van essentieel belang. Net als in andere mensgerichte beroepen zou het op peil houden van de eigen deskundigheid en vaardigheden een verplichtend karakter moeten hebben. Naast de deskundigheidsbevordering op inhoud dient er aandacht te zijn voor de deskundigheidsbevordering op persoonlijke ontwikkeling en de communicatieve vaardigheden. Het volgen van (groeps)supervisie, coaching en intervisie of periodieke bijscholing zijn hiervoor uitstekende instrumenten. Het volgen van werkbegeleiding, bijv. zoals opgezet bij de PKN, biedt zeker aan beginnende predikanten een veilige plek waar zij terecht kunnen met al hun vragen. In deze context is er ook aandacht voor de pastorale zorg voor de predikant. We zijn er van overtuigd dat deze instrumenten mee zullen werken om de predikant 'gezond' te laten functioneren.
- *Een vangnet voor predikanten, kerkenraden en gemeenten*
Het moet duidelijk worden waar predikanten, kerkenraden en gemeenten terecht kunnen als er problemen lijken te ontstaan. Het is van belang dat problemen in een vroeg stadium gesignaleerd en op een professionele manier aangepakt worden. Er zijn verschillende mogelijkheden waarop dit vorm gegeven zou kunnen worden. Dit zou vanuit het dienstenbureau gecreëerd kunnen worden. Ook zou samen met andere kerken een expertisecentrum gestart kunnen worden.
- *De kerkenraden van CGK*
Uit de analyse blijkt dat verschillende kerkenraden behoefte hebben aan concrete handvatten of ondersteuning op verschillende gebieden:
 - ten aanzien van taken en taakinhoud van predikanten (profiel of taakomschrijving);
 - ten aanzien van de (eind)verantwoordelijkheid van de kerkenraad en de wijze waarop daaraan vorm en inhoud wordt gegeven.;
 - inzake het hanteren van problemen of conflicten in een concrete probleemsituatie.

Deze ondersteuning kan preventief geboden worden in profielbeschrijvingen en/ of scholing. In een concrete situatie is professionele begeleiding gewenst, waarbij rollen en vaardigheden in de concrete situatie centraal staan om tot een oplossing te komen. De scholing en begeleiding van kerkenraden is zeker nodig als deze het lastig vinden hun plaats t.o.v. de predikant en de gemeente in te nemen. Met andere woorden als de kerkenraad zwak en/of afwezig is.

Bronnen

- Conceptberoepingsbrief predikanten van de Christelijke Gereformeerde Kerken.
- Casuïstiek vertrouwenscommissie, vertrouwelijk en geanonimiseerd.
- Deputaten voor kerkorde en kerkrecht van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, *Kerkorde* van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, 2007, Buijten & Schipperheijn Motief, Amsterdam.
- Gier, K. de, *De Dordtse Kerkorde*, een praktische verklaring, 4^e druk 2001, Den Hertog, Houten.
- Langevelde, A. P. van, *Dominee worden?*, 2005.
- Visser, M., *Supervisie en predikanten*, 2009, *Ambtelijk Contact* Christelijke Gereformeerde Kerken.
- Quant, D., *Inleiding predikant van de toekomst*, 2008.
- GKv deputaatschap Dienst en recht, rapport generale synode GKv Zwolle-Zuid 2008.
- Loonstra, ds. B., *Werkdruk, zingeving en burn-out bij predikanten in orthodox gereformeerde kerken*.

Kerkvisitatie

De GS 2007 droeg de vertrouwenscommissie op zich te bezinnen op de vraag hoe problemen in de verhouding tussen predikant en kerkenraad/gemeentevroegtijdig gesignaleerd kunnen worden door (effectiever gebruik van) het instrument van de kerkvisitatie.

Ook bij dit onderdeel van de bezinning kwam de noodzaak van vroegtijdige signalering van genoemde problematiek weer in beeld. Ons bereiken namelijk signalen betreffende een veranderende visie bij predikanten op hun pastorale taak. Kennelijk zijn er dienaren die allerlei onderdelen van wat altijd als pastorale taak van de dienaar des Woords gezien is (zie ook het reglement op de kerkvisitatie en de concept beroepsbrief) niet langer als hun roeping zien. Die signalen zijn te veelvuldig om ze als incidenten af te doen. De signalen spreken vooral van een tekort aan of zelfs het ontbreken van ouderenpastoraat, ziekenpastoraat, stervensbegeleiding, nazorg in situaties van rouw. Het is ons ook duidelijk dat een dergelijke opstelling fricties meebrengt in de relatie tussen predikant en kerkenraad/gemeente.

Naar onze overtuiging zou het instituut van kerkvisitatie hier diensten kunnen bewijzen waardoor escalatie en vervreemding voorkomen kunnen worden.

Met het oog daarop zou aan een paar zaken betreffende de kerkvisitatie beter de hand moeten worden gehouden dan tot nu toe naar onze indruk het geval is. Ook zouden enkele regels dienen te worden toegevoegd aan het bestaande reglement.

Wij noemen het volgende:

De visitatoren zouden inderdaad de meest ervaren en bekwame dienaren des Woords moeten zijn (dat zou kunnen betekenen dat enkele broeders een zwaardere taak in classisverband zouden kunnen krijgen; misschien is met het oog daarop te overwegen zo mogelijk emeriti in te schakelen). De kerkvisitatie moet beslist ieder jaar worden afgelegd.

⁶ Eenzelfde ontwikkeling is de afgelopen jaren te zien in de opleiding geneeskunde, waarbij deskundigheid en (communicatieve) vaardigheden beiden van belang zijn.

Aan de algemene bepalingen van het kerkvisitatiereglement dient te worden toegevoegd dat naast de vragen die gesteld worden in afwezigheid van de predikant, ook een gesprek gevoerd zal worden met de predikant in afwezigheid van de overige kerkenraadsleden. Bij dit gesprek kan het van betekenis zijn dat ook zo mogelijk de vrouw van de predikant aanwezig is.

Dit gesprek (in geval van meerdere predikanten in een gemeente met ieder van hen afzonderlijk), zal elk jaar plaatsvinden naast punt 1.9 en toegespitst dienen te zijn op zijn verhouding tot (collega(s)), kerkenraad en gemeente, zijn taakopvatting, zijn moeiten en zijn mogelijkheden.

Indien nodig of wenselijk, zal dit gesprek een vervolg krijgen met de gehele kerkenraad.

Conclusie en voorstellen

Wij menen dat het goed is dat er een commissie als de vertrouwenscommissie in de kerken blijft functioneren. Soms heeft ons werk kerkenraden en predikanten geholpen, soms waren er ook teleurstellende ervaringen. In die laatste situaties moet tegelijk gevreesd worden dat zonder onze bemoeienissen de moeilijkheden nog erger waren geweest. We zijn de Heere dankbaar voor die gevallen waarin we tot zegen mochten werken. Tegelijk hebben we steeds weer beseft hoezeer we de wijsheid van de Here moeten ontvangen. Het is ons duidelijk dat er door de synode besluiten moeten worden genomen die ook het werk van onze commissie betreffen. Wellicht dat nieuwe vormen moeten worden gevonden. In elk geval lijkt het ons goed dat er een vertrouwenscommissie in de kerken zal zijn.

Ten slotte komt de commissie tot de volgende voorstellen:

1. opnieuw een vertrouwenscommissie te benoemen, bestaande uit twee ervaren predikanten en een broeder met ruime ambtelijke ervaring; daarnaast drie adviserende leden met deskundigheid op het gebied van conflictbeheersing en/of psychosociale problematiek;
2. voor deze leden en adviserende leden secundi te benoemen;
3. de leden op te dragen predikanten en/of kerkenraden op hun verzoek of op verzoek van kerkvisitatoeren/ classes pastorale bijstand te verlenen en advies te geven;
4. de adviserende leden op te dragen de andere leden met hun deskundigheid terzijde te staan bij de onder 3 vermelde taak;
5. de aanbevelingen bij het bezinningsgedeelte van het rapport over te nemen en door te geven aan de betreffende kerkelijke vergaderingen en/of deputaatschappen;
6. de algemene bepalingen van het reglement voor de kerkvisitatie aan te vullen met een bepaling 9: 'Met het oog op de bespreking van vraag 1.9 zal er een afzonderlijk gesprek plaatsvinden tussen de visitatoeren en (ieder van) de predikant(en) (eventueel samen met zijn/hun vrouw(en). Indien nodig of gewenst zal dit een vervolg krijgen in een gesprek met de kerkenraad' daarbij de classes op te roepen ernst te maken met het bepaalde in art. 44 K.O.;
7. de commissie op te dragen vertrouwelijk verslag te doen van haar werkzaamheden aan de generale synode 2013;
8. opnieuw uit te spreken dat de vertrouwenscommissie verantwoording schuldig is aan de generale synode en niet aan andere kerkelijke vergaderingen, waarbij – indien nodig – vertrouwelijke informatie uitsluitend wordt gegeven aan het moderamen van de synode.

Vertrouwenscommissie:
ds. J. van Dijken
ds. J. Westerink
R. Procee

Adviserende leden:
drs. A van Schothorst
L. Stoter
Mevr. M. Visser-van Loon

BIJLAGE 75

Artikel 202

Rapport 5 van commissie 7 inzake het onderzoeksrapport vertrouwenscommissie predikanten

Uw commissie heeft met veel waardering kennisgenomen van het onderzoeksrapport van de vertrouwenscommissie predikanten (verder VCP).

De commissie werkte in de afgelopen synodale periode aan twee taken: een uitvoerende en een bezinnende.

In besluit 1 van de GS 2007 gaat het om de leden met een uitvoerende taak, in besluit 2 gaat het om de leden met een bezinnende taak. Naar de stellige gedachte van uw commissie gaat het in besluit 4, waar verwezen wordt naar 'de onder 2 genoemde leden' om een deel van die leden, en wel dat deel, dat ook onder 1 genoemd wordt.

Uw commissie heeft naar aanleiding van een eerste lezing van het onderzoeksrapport een aantal vragen geformuleerd, die in een gesprek met leden van de VCP zijn beantwoord. In het volgende hoofdstuk geven wij een weergave van de vragen en de beantwoording, omdat wij menen, dat veel van de vragen die bij uw commissie leefden, ook in de vergadering aan de orde kunnen komen.

Naar aanleiding van het gesprek melden wij twee errata. Op blz. 5, *Ad. b:* dient de derde regel als volgt gelezen te worden: '... gesprekken sturen op proces i.p.v. op inhoud, waardoor makkelijk strijd ontstaat ...' Op blz. 9, 3.5.3. *Personalisering* dient de eerste zin van de derde alinea als volgt gelezen te worden: '... generativiteit (vermogen tot groei): zorgen voor de ander ...'

Gesprek met een delegatie van de vertrouwenscommissie

Ds. J. van Dijken en ds. J. Westerink bezochten uw commissie op 8 september jl.

Hieronder een weergave van de vragen en de beantwoording.

De passage uit het rapport waar de vraag over gaat, is cursief weergegeven.

Blz. 2: *Wellicht valt er te denken aan aparte comiténnotulen.* Vraag: Heeft u daar gedachten over – en zo ja, hoever gaan die – of is dit een opmerking die aan het adres van de GS gemaakt wordt? *Antwoord:* Er is een nieuwe situatie als je met kerkelijke vergaderingen in aanraking komt, omdat er een spanningsveld

ontstaat. Hoe communiceer je tussen VCP en bijv. classis, zo dat de vertrouwelijkheid gewaarborgd is, en dat je voorkomt dat delen van rapportage van de commissie in een vervolg in kerkelijke procedures terecht komen. In normale situaties notuleren kerkenraden vertrouwelijk. De VCP maakt kerkenraden duidelijk, dat in het contact met de classis die notulen geen rol mogen spelen.

De vraag rijst, in hoeverre de omvang en intensiteit ... Vraag: Verkeert de VCP in een fase waarin u voelt, dat u overvraagd wordt? Wat denkt u te doen als agendatechnisch en ook fysiek/psychisch het werk de mogelijkheden te boven groeit? Overweegt u om toch gebruik te gaan maken van de door de GS benoemde secundi? *Antwoord:* Het is lastig aan te geven, hoeveel tijd iets met zich meebrengt, en hoeveel reistijd. Er is in een bepaalde situatie overwogen secundi er bij te betrekken. Twee zaken speelden, er moest dus niets verder bijkomen. Halverwege kun je eigenlijk geen secundus inschakelen. Vraag blijft: Hoe lang kun je met een zaak bezig zijn, en hoe ver ga je?

We hebben de indruk dat het bestaan van onze commissie ... Wij hebben ook niet de publiciteit gezocht. Vraag: Wat wilt u aan de onbekendheid doen? Vooral als het soms toch al zo druk is? *Antwoord:* Er zit meer achter. Er gebeuren dingen in de kerken, waarbij we in een vroeg stadium betrokken hadden kunnen zijn en waar we wat hadden kunnen bereiken, maar nu komen we vaak in situaties waarin iets geëscaleerd is. Het lijkt een grote stap te zijn, om de VCP in te schakelen. De VCP wil graag signalen van de GS om dingen eerder op te pakken ... Uw commissie heeft de VCP aangemoedigd om de kanalen gebruiken om meer bekendheid te krijgen. Te denken valt aan een brief aan de kerkenraden of een artikel in Ambtelijk Contact.

Blz. 3: *Wat betreft de verantwoordelijkheid van de kerkenraad voor zijn predikant ... Dit vereist goede communicatie en overleg.* (Bij dit onderdeel van het gesprek is ook aan de orde geweest wat deputaten kerkorde en kerkrecht rapporteren in hoofdstuk 6) Vraag: Welk traject is aan te bevelen om dit spanningsveld op te lossen? *Antwoord:* Binnen de VCP (adviserende en andere leden) is tijd nodig geweest om het werkveld te beschrijven. De 'denktank' had niet meteen door dat een predikant geen werknemer is. Toen dat ingezien werd, werd de spanning wel duidelijker. Naar de indruk van de VCP is het spanningsveld vooral het juiste zicht op de onderlinge verhoudingen.

Blz. 4: *Helaas moeten we constateren dat als de vertrouwenscommissie ingeschakeld wordt de problemen immens en/of geëscaleerd blijken te zijn.* Vraag: Hoe kun je daar nu wat aan doen? Welke gedachten van preventie zijn er? Laagdrempeliger? Het werk is bijna alleen curatief, kan er ook iets aan preventie gedaan worden? *Antwoord:* Ja, zie het hoofdstuk bezinning in ons rapport.

Blz. 5: Vraag: U noemt vier hoofdcategorieën. Hoe kom je aan de analyse en aan de indeling. Volgens welke criteria zijn die ontwikkeld? *Antwoord:* Vrij concreet zijn – geanonimiseerd – de voorgekomen situaties beschreven. Dat leidde tot categorisering. Bewust is niet gewerkt met specificaties omdat daardoor de vertrouwelijkheid in gevaar zou komen, in een kerkverband dat zo klein is als het onze. De meeste situaties spelen in meer dan een categorie.

De problemen hangen samen met een scheefgroei in de persoonlijke ontwikkeling. Vraag: Zit nu alles in ontwikkeling en erfelijkheid? Wat van karakter en eigen natuur? Is er nog niet een ad e. toe te voegen m.b.t. karaktertrekken? Is het woord: ontwikkeling wellicht te lezen als structuur? *Antwoord:* Er zitten elementen in deze hele bezinning die goed doordacht moeten worden. Er is niet gestreefd naar volledigheid. Geestelijk is er ook wel rekening te houden met de (gevallen) natuur.

Bijvoorbeeld: actief luisteren; gesprekken sturen op proces i.p.v. inhoud Vraag: Wat wordt met die zin bedoeld? *Antwoord:* Men vlucht soms in praten over het proces (hoe zijn de dingen gegaan) in plaats van praten over de inhoud (als de dominee komt, wordt het gesprek nooit echt inhoudelijk, het blijft steken in de vormen, of de dominee neemt al zo'n sterk standpunt in, dat het niet meer tot een echt gesprek komen kan. Een predikant moet de inhoudelijke wil hebben om de ander te horen, en hij moet ook de vaardigheden hebben om te luisteren. Hij is soms te dominant aanwezig).

Blz. 6: *Uit de analyse blijkt ...* Vraag: Wat is die analyse, waar blijkt dat uit. Graag onderbouwing. *Antwoord:* Er is een analyse beschikbaar (vertrouwelijk).

We hebben de indruk dat op de TUA ... Dit roept de vraag op ... Vraag: Wilt u dit voor ons onderbouwen. *Antwoord:* Er lag vanuit de denktank een lang verhaal waarin werd geklaagd, dat er in Apeldoorn niets gedaan werd dan theologie studeren. Vanuit betrokkenheid binnen het curatorium kan wel worden gezegd dat er veel gebeurt, maar het is wel zo, dat de controles nu nog steeds bij curatorium en college van hoogleraren liggen, en niet bij mensen die er voor geleerd hebben.

Opvallend is dat burn-out en overspannen zijn haast niet terugkomen in de casuïstiek. Vraag: Is dat een mededeling? Commissie 7 vond het niet zo opvallend. Wat kan de VCP betekenen als men in zo'n situatie terecht komt? Wat bedoelt u hierin? *Antwoord:* Inderdaad komt het niet tot conflicten, en dus niet bij de commissie op tafel. Er lijkt in deze situaties meer onderling begrip te zijn.

3.2. *Paradigmaverandering* Vraag: Verheldering graag. Er wordt iets gesteld. Klopt het wel zo massief als het er staat? De predikant is toch ook veranderd? *Antwoord:* De leden van de VCP verwijzen voor de betekenis naar Wikipedia ('Paradigma' is in de wetenschap en in de filosofie een samenhangend stelsel van modellen en theorieën die een denkkader vormen waarbinnen de 'werkelijkheid' geanalyseerd en beschreven wordt. Langer bestaande paradigma's worden vaak niet eens meer als zodanig ervaren; onderwijs maakt een paradigma 'vanzelfsprekend'). De zogenaamde paradigmaverandering is dan bijvoorbeeld op het gebied van de kerk: steeds meer kerkleden en kerken gaan met allerlei zaken anders om dan vroeger. De panelen schuiven. In onze samenleving zijn we eigenlijk altijd bezig met voorbeeldmodellen. Opvolgers worden gespiegeld aan voorgangers. Zijn er gebieden aan te wijzen, waar deze shift minder speelt? Het is een behoorlijk breed probleem. Geografie speelt minder een rol.

Blz. 8: *De noodzaak en legitimiteit van professionalisering blijken uit verschillende onderzoeken.* Vraag: Welke onderzoeken? En ligt het gevaar niet op de loer, dat professionalisering gezien wordt als een panacee? *Antwoord:* In de bronnenlijst worden artikelen en onderzoeken genoemd van A. van Langevelde, D. Quant, B. Loonstra en M. Visser. Hierin wordt deze stelling onderbouwd. Professionalisering als panacee? Nee zeker niet. De tijd is voorbij dat je in alle vriendelijkheid en rustigheid een kopje thee kon drinken bij de mensen... het is niet zo eenvoudig meer om je gezag als dominee te gebruiken. Je moet wel leiding geven, maar je moet het niet laten merken. Wanneer een predikant elk moment zegt, dat hij de predikant is, gaat er iets niet goed.

Blz. 10 een opmerking: Uw commissie wil graag laten weten, dat er veel waardering is voor het mooie hoofdstuk over roepingsbesef.

Blz. 12: *Men zou verwachten dat deze ingezette lijn... Kijken we echter naar het curriculum en luisteren we naar de verhalen van predikanten...* Vraag: Er zit kennelijk ruis tussen ideaal en praktijk. Graag voorbeelden. *Antwoord:* Belangrijk is hier welk curriculum bekeken wordt. Het oude of het nieuwe? In het nieuwe curriculum zal aandacht gegeven worden aan deze elementen. Voorbeelden? In het oude curriculum is het niet zo te vinden. Belangrijk is om te zien, of het in het nieuwe wel meer aandacht zal krijgen.

Deze zaken staan niet op zichzelf maar zijn verbonden met... Vraag: Wordt hier niet te massief geconcludeerd dat die samenhang er is? Is die conclusie niet te snel gemaakt? *Antwoord:* Het voorgaande deel van het rapport ligt er onder. In vertrouwelijke deelrapporten wordt één en ander inzichtelijk gemaakt.

De paradigmaverandering die gevolgen heeft voor de positie van de kerkenraden. Vraag: Wiens taak is het om de kerkenraden daarin wat te sturen? *Antwoord:* We zouden willen verwijzen naar een voorbeeld uit de classis Zwolle: die belegde voor nieuwe ambtsdragers een hele dag vorming, waarbij vragen aan de orde kwamen als: hoe gaat het in de kerk? Het is een probleem dat wel wat zal blijven hangen, en groter wordt, omdat ambtsdragers die geestelijk wat te zeggen hebben, schaarser worden.

Blz. 13: *Bovendien heeft de vertrouwenscommissie geen enkele bevoegdheid.* Vraag: Wil men wel bevoegdheid dan? En welke? *Antwoord:* Wij fietsen overal tussendoor, en dat geeft ons wat ruimte. Wat wij schreven is het stipuleren van een feit.

De commissie is van mening ... sprake is van een goede persoonlijkheidsontwikkeling. Vraag: Wie gaat dat doen? Hoe voorkom je, dat wat hier staat niet blijft bij een schone wens? *Antwoord:* de commissie heeft daar geen concrete voorstellen voor, maar er leeft wel de gedachte, dat er behoefte aan is!

Blz. 14/15 vragen: *Ons bereiken namelijk signalen ... niet langer als hun roeping zien*

Vraag: Hoe bereiken die signalen u? Kunt u die signalen ook wat duidelijk maken? *Antwoord:* Door ons werk, waardoor we met bepaalde situaties in aanraking kwamen, en merkten dat predikanten toch wel bepaalde gebreken ten toon spreidden. Kerkenraden maken het mee, dat een predikant makkelijk zegt: "Dit ligt niet op mijn terrein." Dat geeft spanning.

De visitatoren zouden inderdaad de meest ervaren en bekwame dienaren des Woords moeten zijn. Opmerking en vraag: Terecht stelt u dit. Die aanbeveling van de VCP komt niet in de voorstellen terug. Waarom niet? *Antwoord:* Het is al de regel van de KO.

De kerkvisitatie moet beslist ieder jaar worden afgelegd. Vraag: Waarom stelt de commissie dat? Is de kerkvisitatie wel de juiste weg? U stelt daarbij ook (en laat dat terugkomen in voorstel 6) dat er een apart gesprek met de predikant moet zijn. Voegt dat iets toe? Wat dan? *Antwoord:* De meest ervaren dienaren en beslist elk jaar! We horen nog te weinig? Onze indruk is dat er nogal mee gesjoemeld wordt. Er wordt nergens diep op doorgedaan. Mensen werken een lijstje vragen af. Over het gesprek in de pastorie: Westerink doet het al jaren zo, en heeft er positieve ervaringen mee. In die gesprekken kwamen zaken over een traktement aan de orde, of over eenzaamheid die een jonge predikant voelde.

Slotopmerking VCP: Het heeft even geduurd, voordat de denktank op de problematiek en elkaar ingespeeld raakte. Er is wel behoefte aan een vervolg opdracht van de GS in het kader van deze rapportage. In een traject van begeleiding kan de commissie mensen naar leden van de denktank sturen. Helaas kon het niet geregeld worden, dat van de adviserende leden bij het gesprek aanwezig kunnen zijn: zij zouden veel eerder moeten horen wanneer een gesprek plaatsvindt. Afgesproken wordt, dat zij eventueel benaderd kunnen worden.

Ten slotte meldden de aanwezige leden van de VCP nog, dat ds. J. Westerink en oud. R. Procee aftredend zijn, en beide niet voor herbenoeming in aanmerking komen.

Bespreking in de commissie

In algemene zin kan uw commissie meekomen met datgene wat gezegd wordt in hoofdstuk 3 van het onderzoeksrapport – dat de zogenoemde paradigmaverandering voor verschuivingen heeft gezorgd, die tot een spanningsveld tussen kerkenraden en hun predikanten kunnen leiden – al is binnen de commissie de één meer overtuigd van de kracht van de argumenten dan de ander.

Ten aanzien van wat in de aanbevelingen gezegd wordt over de kerkvisitatie werd binnen uw commissie de vraag gesteld of het wel zo verstandig is om zo in te zetten op dit middel. Zou het niet meer voor de hand liggen om er voor te zorgen dat er een jaarlijks gesprek over het wederzijds functioneren van kerkenraad en predikant wordt gehouden. Dat zou betekenen dat de verantwoordelijkheid ligt bij de kerkenraad eerder dan bij de visitatoren. De taak van visitatoren zou dan zijn om er jaarlijks op toe te zien dat dit ook werkelijk gebeurt. Aan de VCP zou de opdracht gegeven moeten worden om voor dat gesprek een handreiking te maken en daarover de volgende synode te rapporteren.

Omdat er tussen kerkenraad en predikant geen sprake is van een arbeidsverhouding, kan het niet gaan om een functioneringsgesprek. Daarnaast zou het te overwegen zijn of het aanwijzen van een vertrouwenspersoon voor de predikant of een gremium dat vergelijkbaar kan werken bijdraagt aan het beheersen van het spanningsveld tussen kerkenraad en predikant. In die zin stelt uw commissie ook voor om aan de VCP een vervolgoopdracht te geven.

Voorstellen

De generale synode,

kennisgenomen hebbend van

1. het onderzoeksrapport van de vertrouwenscommissie predikanten;
2. het rapport van de commissie;
3. de bespreking ter vergadering;

van oordeel

1. dat het van belang is dat er een jaarlijks gesprek plaatsvindt over het wederzijds functioneren van kerkenraad en predikant;
2. dat het van belang is dat hiervoor een handreiking wordt geboden;
3. dat het van belang is dat er plaatselijk een persoon of een gremium wordt aangesteld om contact te hebben met enerzijds de predikant en anderzijds de kerkenraad, en dat het in dat contact gaat

4. over het onderling functioneren binnen de kerkenraad;
dat het van belang is dat daartoe een generale regeling wordt getroffen;

besluit

1. opnieuw een vertrouwenscommissie te benoemen, bestaande uit twee ervaren predikanten en een broeder met ruime ambtelijke ervaring; daarnaast drie adviserende leden met deskundigheid op het gebied van conflictbeheersing en/of psychosociale problematiek;
2. voor deze leden en adviserende leden secundi te benoemen;
3. de leden op te dragen predikanten en/of kerkenraden op hun verzoek of op verzoek van kerkvisitatores/classes pastorale bijstand te verlenen en advies te geven;
4. de adviserende leden op te dragen de andere leden met hun deskundigheid terzijde te staan bij de onder 3 vermelde taak;
5. de aanbevelingen bij het bezinningsgedeelte van het rapport over te nemen en door te geven aan de betreffende kerkelijke vergaderingen en/of deputaatschappen;
6. de algemene bepalingen van het reglement voor de kerkvisitatie aan te vullen met een bepaling 9: 'Met het oog op de bespreking van vraag I.9 zal er een afzonderlijk gesprek plaatsvinden tussen de visitatoren en (ieder van) de predikant(en) (eventueel samen met zijn/hun vrouw(en)). Indien nodig of gewenst zal dit een vervolg krijgen in een gesprek met de kerkenraad', en daarbij de classes op te roepen ernst te maken met het bepaalde in art. 44 K.O.;
7. dringend aan te bevelen, dat er een jaarlijks gesprek plaatsvindt over het wederzijds functioneren van kerkenraad en predikant;
8. de vertrouwenscommissie op te dragen voor dit gesprek een handreiking op te stellen en deze aan te bieden aan de generale synode 2013;
9. de vertrouwenscommissie op te dragen uitgewerkte voorstellen te doen aan de generale synode 2013 over een plaatselijke vertrouwenspersoon voor de predikant dan wel een gremium om contact te hebben met predikant en kerkenraad over het onderling functioneren binnen de kerkenraad;
10. de commissie op te dragen vertrouwelijk verslag te doen van haar werkzaamheden aan de generale synode 2013;
11. opnieuw uit te spreken dat de vertrouwenscommissie verantwoording schuldig is aan de generale synode en niet aan andere kerkelijke vergaderingen, waarbij - indien nodig - vertrouwelijke informatie uitsluitend wordt gegeven aan het moderamen van de synode.

W. van 't Spijker, rapporteur

BIJLAGE 76

Artikel 207

Rapport 7 van commissie 4 betreffende samensprekingen met de Hersteld Hervormde Kerk (hoofdstuk 6 van het rapport van deputaten eenheid gereformeerde belijders)

Opdracht van GS 2007

Deputaten rapporteren over een drietal gespreksopdrachten die de GS 2007 aan hen heeft gegeven:

1. de binding aan de gereformeerde belijdenis en het functioneren daarvan in de prediking en de bediening van de sacramenten;
2. de inhoud en het functioneren van de vigerende kerkorde;
3. de vraag op welke wijze samenwerking met eventueel kanselruil mogelijk is.

Opdracht 1: Functioneren van de gereformeerde belijdenis

Tijdens de gesprekken met de HHK is het functioneren van de belijdenis in de prediking en in de bediening en beleving van de sacramenten aan de orde geweest. Er is gesproken over een notitie van ds. D. Heemskerk. Onze deputaten hebben gevraagd of de inhoud van deze notitie in de volle breedte van het kerkverband functioneert. Van de kant van de HHK werd deze vraag zonder aarzeling bevestigend beantwoord.

Tevens werd in driepartij overleg gesproken over een notitie van dr. W. van Vlastuin over 'tweeërlei kinderen des verbonds'. Uw commissie heeft beide notities van deputaten ontvangen en er kennis van genomen.

Inmiddels is door de HHK een wijziging aangebracht in artikel X.1. Daarmee is komen vast te staan dat men zich onverkort gebonden weet aan de gereformeerde confessie.

Opdracht 2: de inhoud en het functioneren van de vigerende kerkorde

Ook over de kerkorde is met de HHK gesproken. Het resultaat is dat men de wens heeft uitgesproken in een gezamenlijke studietoets de Hervormde Kerkorde van 1951 te leggen naast de Dordtse Kerkorde. Op laatstgenoemde is de kerkorde van onze kerken gebaseerd. Doel is om tot een vergelijking te komen en een beoordeling van de verschillende structuur van beide kerkordes. Deze commissie zal breder zijn dan alleen de HHK en de CGK. Participeren in deze studietoets lijkt uw commissie een goede zaak.

Opdracht 3: Op welke wijze is samenwerking met eventueel kanselruil mogelijk?

Vanaf de eerste ontmoeting is in de gesprekken deze vraag aan de orde gekomen. Het heeft erin geresulteerd dat de hersteld hervormde synode een drietal intentieverklaringen heeft uitgesproken die betrekking hebben op het openstellen van de kansels voor predikanten van de CGK en het samenwerken met gemeenten van de CGK.

In de gesprekken met de HHK bleek dat de kerkordelijke regelingen van de HHK en de CGK verschillen van elkaar. Bij de HHK geeft men allereerst landelijk toestemming om predikanten in de kerken te laten voorgaan en kan men daarbij plaatselijk komen tot samenwerking. In de CGK kan pas sprake zijn van kanselruil wanneer eerst plaatselijk eenheid is ontstaan en kan men niet onbeperkt in het andere kerkverband voorgaan. De HHK heeft gevraagd aan onze deputaten om te onderzoeken of het mogelijk is de route van de HKO te kiezen. Dit heeft meegewerkt aan het komen tot een voorstel om bijlage 8 K.O. te wijzigen.

Het oordeel van de commissie

In onze commissie leefde de vraag of het rapport van deputaten voldoende grond geeft om tot erkenning over te gaan van de HHK. Is er wel grondig genoeg gesproken met de HHK? De commissie heeft met deputaten hierover gesproken. Deputaten hebben uw commissie geantwoord met de brief van 8 oktober 2010 die als bijlage bij ons rapport is gevoegd. Tevens zonden zij ons de notities toe van ds. D. Heemskerck en dr. W. van Vlastuin en gedeelten uit de verslagen van de gevoerde gesprekken met de HHK. In de brief van 8 oktober wijzen deputaten er allereerst op dat de gesprekken met de HHK niet los gezien kunnen worden van de gesprekken die er voor 2004 al waren met de Gereformeerde Bond in de Nederlands Hervormde Kerk. Weliswaar sprak de GS van 2007 uit dat de HHK als een nieuw kerkverband behandeld dient te worden, maar dat laat onverlet dat in de gesprekken kon worden voortgebouwd op de gesprekken van voor 2004. Uw commissie deelt deze visie van deputaten.

Met de gemeenten van de Gereformeerde Bond binnen de Hervormde Kerk kwam het op de GS 2001 al tot een regeling om plaatselijk samen te werken en tot kanselruil over te gaan. In de gesprekken met de Gereformeerde Bond was en is de visie op de kerk een belangrijk verschilpunt. Dit stond plaatselijke samenwerking met de gemeenten van de Gereformeerde Bond echter niet in de weg. Na het ontstaan van de PKN is een deel van die gemeenten verdergegaan als Hersteld Hervormde Kerk. Met de HHK is er juist wel over de grondslag van de kerk overeenstemming bereikt. Naar het oordeel van uw commissie is het verantwoord om de HHK te erkennen als een kerk die staat op de grondslag van Schrift en belijdenis. Daarmee is bijlage 8 K.O. van toepassing op de HHK.

Uitnodiging van de HHK ter synode

Deputaten stellen de synode voor op onze synode de commissie interkerkelijke contacten van de HHK uit te nodigen. Uw commissie is van mening dat eerst de raadpleging binnen de HHK aangaande de drie intentieverklaringen en onze eigen besluitvorming moet worden afgewacht.

Voorstel tot besluitvorming

De generale synode besluit:

1. uit te spreken dat deputaten aan hun opdracht inzake de HHK hebben voldaan;
2. over te gaan tot het erkennen van de HHK als een kerkverband dat gegrond is op Schrift en confessie en diensgevolge bijlage 8 K.O. van toepassing te verklaren;
3. deputaten op te dragen de gesprekken met de HHK voort te zetten en deel te nemen aan een studiecommissie die de gehanteerde kerkorden binnen beide kerkverbanden met elkaar vergelijkt en de verschillende structuur beoordeelt;
4. de handelingen van deputaten goed te keuren;
5. opnieuw deputaten te benoemen.

W.N. Middelkoop, rapporteur

BIJLAGE 77

Artikel 207

Brief van deputaten eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland

Bunschoten, 8 oktober 2010

Geachte broeders van commissie 4,

Na een ontmoeting tussen deputaten en uw commissie op woensdag 29 september 2010 hebben deputaten besloten om in aanvulling op de brief d.d. 15 september 2010 nog meer informatie aan u te verstrekken, die kan getuigen dat het voorstel van deputaten, om uit te spreken dat de Hersteld Hervormde Kerk een kerkverband is dat zich in alles wil stellen op de grondslag van Gods heilig Woord en de gereformeerde belijdenis, niet zomaar uit de lucht komt vallen.

Allereerst wijzen deputaten er nogmaals en met klem op dat er een directe lijn ligt van de contacten met de GB naar de gesprekken met de HHK. De GS 2007 heeft besloten dat de HHK als een nieuw kerkverband behandeld dient te worden en niet beoordeeld kan worden op grond van besluitvorming van voor 2004 alleen. Daarom zijn deputaten na 2007 opnieuw gesprekken met de HHK aangegaan, met daarbij de concrete opdracht van 2007 in gedachten. Met deze uitspraak van 2007 is echter niet gezegd dat alle besluitvorming van voor 2004 t.a.v. de GB nu niets meer betekent voor de HHK.

Deputaten wijzen u graag op de gang van zaken sinds de GS van 1998. In de Acta van 1998 (art. 190) valt uit het *constaterende* en het *van oordeel* min of meer op te maken dat het de GS 1998 tegenvalt dat het hoofdbestuur van de GB ook in de verenigde kerk op zijn post wil blijven. In het *van oordeel* staat immers dat door dit standpunt van het hoofdbestuur overeenstemming op het gebied van de ecclesiologie verder weg lijkt dan ooit. Dit lijkt op zijn minst te wijzen op veel begrip voor die kerken binnen de GB, die er ook toen al veel moeite mee hadden om in de verenigde kerk te blijven. De gesprekken met de GB zijn nadien voortgegaan, waarbij de nadruk in ontmoetingen met de GB in 2001 is komen te liggen op *plaatselijke* samsprekingen tussen kerkenraden met het oog op nauwer kerkelijk samenleven. Die weg heeft geresulteerd in de aparte regeling voor plaatselijke samenwerking met Hervormde gemeenten die de gereformeerde belijdenis onderschrijven (2004). Ondertussen hebben deputaten steeds opnieuw duidelijk gemaakt dat zij zich niet kunnen en willen distantiëren van de Hervormde gemeenten die zich niet wilden scharen bij degenen die tot de PKN toetraden. Tot 2004 hadden deputaten echter geen opdracht t.a.v. deze gemeenten. De GS 2004 is echter wel van oordeel dat deputaten dit laatstgenoemde standpunt *terecht* hebben ingenomen en deze synode besluit dan ook om deputaten op te dragen de mogelijkheid tot het aangaan van contacten met de HHK te onderzoeken. In een ontmoeting in 2006

wordt door beide delegaties vastgesteld dat er overeenstemming is over de grondslag van de kerk. Hoewel er een verschillende kerkorde wordt gebruikt, wordt er over de grondslag van de kerk op Schrift en belijdenis niet verschillend gedacht. In die ontmoeting wordt ook al opgemerkt dat de HHK wil staan voor een gezonde Schriftuurlijke bevindelijke prediking. De GS van de HHK sprak op 10 februari 2007 uit positief te staan tegenover de voortzetting van de gesprekken met deputaten. Daar werd aan toegevoegd dat gesprek en samenwerking ook op plaatselijk vlak gestimuleerd kunnen worden. Na een voorstel van deputaten en een bespreking op de GS 2007 ontvangen deputaten vervolgens de u bekende opdracht.

Uit bovenstaande alinea blijkt, naar het oordeel van deputaten, duidelijk genoeg dat de gesprekken met de HHK voortvloeien uit gesprekken met de GB. Met de GB is op een unieke wijze overeenstemming bereikt t.a.v. plaatselijke samenwerking. De gesprekken met de gemeenten, die niet meegingen met de verenigde kerk konden echter verder gaan dan alleen maar plaatselijke samenwerking. Toen deputaten eenmaal een opdracht hadden ontvangen, kon eigenlijk binnen korte tijd overeenstemming bereikt worden over de grondslag van de kerk, waar dat met de GB nooit mogelijk bleek.

In 2007 is, na dit alles, een gespecificeerde opdracht gekomen t.a.v. de HHK, die toch niet zomaar erkend kon worden omdat het wel degelijk om een nieuw verband van kerken gaat. Die gespecificeerde opdracht t.a.v. de mogelijkheid tot kanselruil, de binding aan de belijdenis en het functioneren daarvan in de prediking en bediening en beleving van de sacramenten en de inhoud en het functioneren van de vigerende kerkorde is nu uitgevoerd. Daarvan is in de rapportage in hoofdstuk 6 verslag gedaan.

Ter verduidelijking van de al gegeven rapportage en van het genoemde in deze brief sturen deputaten bij deze brief een aantal bijlagen mee. Daarbij gaat het om:

Bijlage 1: Een nota van dr. W. van Vlastuin over tweeërlei kinderen des verbonds. Over deze nota is volledige overeenstemming bereikt tussen de HHK, de CGK en de GKv. Over het functioneren van de inhoud van deze nota in de prediking en de bediening en beleving van de sacramenten is apart doorgesproken tussen de CGK en de HHK. Op een vraag van deputaten in een ontmoeting op 6 april 2010 of deze nota met de betekenis daarvan voor de prediking en de bediening en beleving van de sacramenten breed wordt geaccepteerd, is vanuit de HHK volmondig bevestigend geantwoord.

Bijlage 2: Een notitie van ds. D. Heemskerk over de binding aan de belijdenis. In deze notitie zet ds. D. Heemskerk uiteen dat de worden 'in gemeenschap met' moeten worden moet worden verstaan als 'in hartelijke verbondenheid met.

Bijlage 3: Ordinantie 20.3.2 uit de HKO. De synode van de HHK heeft – zoals daar gebruikelijk – per intentie uitgesproken dat zij bereid is deze ordinantie van toepassing te verklaren op de CGK en binnen dat kader aan CGK predikanten de ruimte wil geven om binnen Hersteld Hervormde gemeenten voor te gaan en aan gemeenten de ruimte wil geven om plaatselijk een interkerkelijke samenwerking met Christelijke Gereformeerde Kerken aan te gaan.

Bijlage 4: Twee onderdelen uit de verslagen van de ontmoetingen in de afgelopen periode die van belang zijn t.a.v. de binding aan de belijdenis, de kerkorde en de mogelijkheden tot kanselruil.

Bijlage 5: Onderdeel uit het verslag van 7 februari 2006 waarin gesproken is over de grondslag van de kerk.

Broeders, deputaten vertrouwen dat u hiermee verder kunt en dat mede door deze aanvullende informatie duidelijk genoeg blijkt dat er voldoende grond is om de HHK te erkennen als een kerk staande op Schrift en belijdenis en dat het, gezien de aard van de contacten, alleszins redelijk is om de broeders ook uit te nodigen ter synode.

Deputaten hopen u hiermee gediend te hebben en wensen u van harte Gods zegen op uw arbeid ten bate van de GS 2010.

Namens deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland,
J.L. de Jong, secretaris

BIJLAGE 78

Artikel 214

Rapport 8 van commissie 4 betreffende de instructie van de particuliere synode van het Zuiden (8.05) inzake het doen van een uitspraak aangaande de Hersteld Hervormde Kerk

Inleiding

De synode besloot om de HHK te erkennen als een kerk die staat op de grondslag van Schrift en belijdenis. Derhalve behoeft over instructie 8.05 geen nader besluit genomen te worden.

De generale synode:

kennisgenomen hebbend van

1. instructie 8.05 van de particuliere synode van het Zuiden;
2. het besluit van de GS 2010 om bijlage 8 K.O. toe te passen op de HHK

gehoord hebbend

de bespreking ter vergadering;

besluit

1. uit te spreken dat er nu geen nadere regeling meer nodig is;
2. hiervan mededeling te doen aan de particuliere synode van het Zuiden;
3. van de mededeling genoemd onder besluit 2 een afschrift te sturen aan de kerk van Schiedam.

W. N. Middelkoop, rapporteur

BIJLAGE 79
Artikel 215

Brief van Christelijke Gereformeerde Kerk Urk Eben-Haëzer

Urk, 9 april 2010

Betreft: uiting zorg inzake afdracht kerkelijke kassen

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

De kerkenraad van Urk Eben-Haëzer richt zich middels dit schrijven tot de generale synode. De kerkenraad wil graag zijn zorgen inzake de afdracht kerkelijke kassen met u delen.

Enkele jaren geleden hebben de Urker kerken binnen ons kerkverband een instructie doorgestuurd naar de meerdere vergadering. Uiteindelijk kon deze niet worden aanvaard om redenen die voor ons op dit moment nog onbekend zijn. Daarom willen wij middels dit schrijven onze grote zorgen bij u neerleggen.

De Christelijke Gereformeerde Kerk Urk Eben-Haëzer is een gemeente met zeer veel jeugd. De ruim zestienhonderd leden komen uit ruim vierhonderd gezinnen. Bijna zestig procent van de gemeente is dooplid. Voor elk lid moet dezelfde kerkelijke bijdrage worden afgedragen voor de landelijke kerkelijke kassen. Dat betekent voor onze gemeente zo'n negentigduizend euro over ruim vierhonderd eenheden. Dit komt erop neer dat allen al voor de bijdrage van de kerkelijke kassen van elke eenheid dit een bijdrage vraagt van ongeveer 225 euro.

Daarnaast heeft de gemeente twee predikanten, twee kosters en twee kerkgebouwen te onderhouden. Bovendien ligt op het tweede kerkgebouw nog een aanzienlijke schuld die moet worden afgelost. De bijdragen die gevraagd worden van de gezinnen zijn steeds moeilijker op te brengen. De economische crisis gaat ook onze gemeente niet voorbij. De visserijsector maakt momenteel bovendien ook een moeilijke periode door.

Ondertussen is bekend dat de kerkelijke bijdrage voor de kerkelijke kassen flink verhoogd gaat worden. Met name de verwachte stijging van de te betalen omslag voor de emeritikas baart ons zorgen. We begrijpen dat we als kerken solidair met elkaar moeten zijn. Dat is ook onze insteek. Op een bepaald ogenblik wordt er echter de grens van ons financieel kunnen bereikt. Een verhoging van de kerkelijke bijdrage is voor onze gemeentelieden niet meer te dragen, zeker niet in het huidige afdrachtstelsel.

We willen u daarom dringend verzoeken om in uw besluitvorming rekening te houden met het volgende:

- de afdracht van de kerkelijke kassen niet te verhogen;
- het huidige afdrachtstelsel te herzien, waarbij de sterkste schouders de sterkste lasten dragen;
- het aanbrengen van differentiatie in de bijdrage per lid, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen doopleden en belijdeden (of volwassenen) leden. Wanneer we kijken naar het lidmaatschap van een bibliotheek of sportvereniging wordt hierin ook onderscheid gemaakt tussen de contributie voor volwassenen en voor jeugd;
- het huidige financieringsstelsel van de emeritikas te herzien, waarbij er ook een verantwoordelijkheid komt te liggen bij de predikant (en zijn kerkenraad) om in zijn actieve dienstjaren zelf mee te bouwen aan zijn eigen 'pensioen'.

Wij hopen van harte dat u onze zorgen serieus wilt meenemen. Wij zien uit naar uw reactie.

Gode bevelen,
namens de kerkenraad,

ds. A.C. Uitslag (preses)
W.L. Mets (scriba)

BIJLAGE 80
Artikel 215

Rapport 11 van commissie 6 inzake brief van kerkenraad Urk Eben-Haëzer

In de brief van de kerkenraad van Urk Eben-Haëzer wordt zorg uitgesproken over omslagen en worden verzoeken gedaan daarover. De kerkenraad geeft aan dat hij heeft geprobeerd de beschreven zaken via een instructie aan de orde te stellen, wat niet is gelukt. Het past ons daarom als commissie niet deze punten inhoudelijk te behandelen, omdat dit in zou gaan tegen wat kennelijk op een mindere vergadering is besloten.

Overigens zijn de zorgen uit de brief ook via andere signalen en opmerkingen van verschillende deputaten wel bekend. Bij de behandeling van het rapport van deputaten financiële zaken komen een paar punten aan de orde die ook in de brief van Urk Eben-Haëzer worden genoemd.

We stellen u voor de brief te beantwoorden met een brief met onderstaande inhoud:

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

In uw brief d.d. 9 april 2010 uit u uw zorgen over de omslagen in de komende jaren en vraagt daarbij om een aantal maatregelen. U geeft ook aan dat een instructie daarover in een meerdere vergadering niet is overgenomen. Het past ons daarom niet om specifiek in te gaan op uw verzoeken, waarbij we die meerdere vergadering zouden passeren.

We vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben ingelicht en wensen u Gods zegen toe bij al uw arbeid.

Met hartelijke broedergroet,
(ondertekening door scriba).

A.J. de Vuyst, rapporteur.

BIJLAGE 81

Artikel 223

Rapport quaestoraat generale synode

Hierbij heb ik het genoegen u de jaarrekening over 2007 tot en met 2009 van de generale synode aan te bieden.

Tevens ontvangt u de begroting over 2011-2013 met een toelichting daarop.

De jaarlijkse bijdrage per lid/dooplid zou verhoogd moeten worden van € 2,30 tot € 2,40 voor de periode 2011-2013.

Een kleine stijging is onvermijdelijk om het begrote tekort beperkt te houden.

Gezien de vermogenspositie van de generale synode is het begrote tekort geen probleem.

Het uitgangspunt bij deze begroting is overigens dat de onvoorziene uitgaven beperkt blijven tot de uitgaven genoemd onder de post *Onvoorzien* (punt 15 van bijlage 1).

G.P. Groeneveld

Jaarverslag 2009

1. Verslag quaestor

Ingevolge uw opdracht doe ik u hierbij het financieel verslag over de periode 01-01-2007 tot en met 31-12-2009 toekomen.

Onderstaand geef ik u een beknopt vergelijkend overzicht van de begroting 2008-2010 en de werkelijke baten en lasten over 2007-2009 en 2004-2006.

Baten en Lasten	Begroting 2008-2010	Werkelijk 2007-2009	Werkelijk 2004-2006
<u>Baten</u>			
Bijdragen particuliere synoden	516.000	508.789	487.084
Interest	18.000	27.308	26.293
Diversen	-	700	650
	<u>534.000</u>	<u>536.797</u>	<u>514.027</u>
<u>Lasten</u>			
Kosten generale synode	100.000	84.796	61.184
Bijdrage Dienstenbureau	245.500	242.000	227.700
Deputaten eenheid geref. belijders	16.000	14.382	12.191
Deputaten correspondentie met buitenlandse kerken	30.500	25.979	25.924
Diverse deputaatschappen	130.000	121.256	104.509
Accountantskosten	1.500	2.241	1.190
Publicaties	19.000	15.688	18.069
Algemene kosten	1.000	1.859	1.096
	<u>543.500</u>	<u>508.201</u>	<u>451.863</u>
Saldo	<u>- 9.500</u>	<u>28.596</u>	<u>62.164</u>

Algemeen

Door de generale synode 2007 is de begroting over 2008-2010 goedgekeurd. De verslagperiode betreft 2007-2009.

Toelichting op de uitgaven

Kosten generale synode 2007

Deze kosten bedragen ongeveer € 23.000,- meer dan de kosten van de synode van 2004. De extra vergaderdag in 2008 in Bunschoten heeft ongeveer € 7.000,- gekost. De reiskosten van de afgevaardigden zijn gestegen omdat de synode in 2007 drie vergaderdagen meer telde dan in 2004.

De kosten van diners/lunches zijn om dezelfde reden gestegen, maar ook omdat van een andere cateraar gebruik moest worden gemaakt.

Deputaten geestelijke verzorging militairen en deputaten radio- en televisiediensten

Beide deputaatschappen ontvingen uit een nalatenschap een bedrag van € 95.280,-. De kosten van deputaten worden vanaf 2001 van dit bedrag afgeboekt. Het overige is gereserveerd onder de naam *Bestemmingsreserves*.

Vermogen	2007-2009	2004-2006
Vermogen per 1 januari	146.525	84.361
Toename	28.596	62.164
Vermogen per 31 december	175.121	146.525

2. Jaarrekening

2.1. Balans

	balans per 31-12-2009	balans per 31-12-2006
Activa		
<i>Financiele vaste activa</i>		
Obligaties	-	90.756
<i>Vlottende activa</i>		
Vorderingen en overlopende activa	3.805	12.402
Liquide middelen	325.873	219.758
	329.678	232.160
Totaal activa	329.678	322.916
Passiva		
<i>Eigen Vermogen</i>		
Eigen Vermogen	175.121	146.525
<i>Reserveringen</i>		
Bestemmingsreserves	141.764	161.281
<i>Schulden</i>		
Schulden op korte termijn	12.793	15.110
Totaal passiva	329.678	322.916

2.2. Staat van baten en lasten

	2007-2009	2004-2006
Baten		
Bijdragen particuliere synoden	508.789	487.084
Interest	27.308	26.293
Diversen	700	650
	536.797	514.027
Lasten		
Kosten generale synode	84.796	61.184
Bijdrage Dienstenbureau	242.000	227.700
Deputaten eenheid geref. belijders	14.382	12.191
Deputaten correspondentie met buitenlandse kerken	25.979	25.924
Diverse deputaatschappen	121.256	104.509
Accountantskosten	2.241	1.190
Publicaties	15.688	18.069
Algemene kosten	1.859	1.096
	508.201	451.863
Resultaat	28.596	62.164

2.3. Toelichtingen

2.3.1. Algemene toelichting

Activiteiten

De financiële activiteiten van de generale synode zijn gedelegeerd aan de quaestor, die driejaarlijks wordt benoemd of herbenoemd.

De doelstelling is het inzamelen van gelden van de leden/doopleden van de kerken, via een tevoren vastgestelde omslag, om de uitgaven te dekken die het eigenlijke synodewerk met zich meebrengen en de uitgaven te doen voor een aantal deputaatschappen die geen eigen financiële middelen hebben.

De uitgaven worden gedaan binnen het kader van de door de synode goedgekeurde begroting.

Waarderingsgrondslagen

- Activa en passiva:
alle activa en passiva zijn gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij anders vermeld.
- Vorderingen:
waardering geschiedt onder aftrek van een eventuele voorziening voor oninbaarheid.
- Eigen vermogen:
het eigen vermogen is het saldo van bezittingen en schulden.

Resultaatsbepalingsgrondslag

- Exploitatieresultaat:
het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengsten en alle aan de verslagperiode toe te rekenen kosten.

2.3.2. Toelichting op de balans

	2007-2009	2004-2006
ACTIVA		
Financiële activa		
Obligaties		
Waarde per 1/1	90.756	90.756
Aankopen	-	-
Uitgeloot/verkopen	- 90.756	-
Koersresultaat bij aankoop/verkoop	-	-
	<u>-</u>	<u>90.756</u>
Viottende activa		
Vorderingen en overlopende activa		
Dienstenbureau, te ontvangen	-	12.000
Rente	3.805	402
Overige	-	-
	<u>3.805</u>	<u>12.402</u>
Liquide middelen		
Rabobank spaarrekeningen	321.288	214.622
Rabobank rek.-courant	2.832	2.805
Postbank	1.753	2.331
	<u>325.873</u>	<u>219.758</u>
PASSIVA		
Eigen vermogen		
Vermogen per 1 januari	146.525	84.361
Toename	28.596	62.164
Vermogen per 31 december	<u>175.121</u>	<u>146.525</u>
Reserveringen		
Bestemmingsreserves		
- Reserve deputaten geestelijke verzorging militairen		
Saldo per 1/1	66.814	79.113
Bestedingen	- 16.455	- 12.299
	<u>50.359</u>	<u>66.814</u>
- Reserve deputaten kerkdienstuitzendingen		
Saldo per 1/1	94.467	95.019
Bestedingen	- 3.062	- 552
	<u>91.405</u>	<u>94.467</u>
Totaal bestemmingsreserves	<u>141.764</u>	<u>161.281</u>
	2007-2009	2004-2006
Schulden		
Schulden op korte termijn		
<i>Landelijk Kerkelijk Bureau</i>		
Nieuwe Bijbelvertaling	611	-
Geestelijke verzorging militairen	-	242
Financiële zaken	1.479	1.343
Kerkelijke archieven	4.338	1.119
Contact met de overheid	-	410
Correspondentie buitenlandse kerken	431	-
Klachtencommissie	-	319
Verkopen brochures	- 427	-
Totaal	<u>6.432</u>	<u>3.433</u>
<i>Deputaatschappen</i>		
Eenheid gereformeerde belijders	901	1.012
Nieuwe Bijbelvertaling	164	-
Studiecommissie homofilie	1.486	-
Vertrouwenscommissie	333	252
Eredienst	119	924
Correspondentie buitenlandse kerken	297	3.804
Klachtencommissie	-	902

Contact met de overheid	579	2.056
Kerkelijke archieven	347	693
Financiële zaken	135	-
Vertegenwoordiging van de kerken	-	34
Totaal	<u>4.361</u>	<u>9.677</u>

Diversen

Accountantskosten	<u>2.000</u>	<u>2.000</u>
	<u>2.000</u>	<u>2.000</u>

Totaal Schulden op korte termijn	<u>12.793</u>	<u>15.110</u>

2.3.3. Toelichting op de staat van baten en lasten

	2007-2009	2004-2006
Bijdragen particuliere synoden		
P.S. van het Noorden	185.260	168.348
P.S. van het Oosten	145.441	143.086
P.S. van het Westen	74.278	74.521
P.S. van het Zuiden	<u>103.810</u>	<u>101.129</u>
Totaal	<u>508.789</u>	<u>487.084</u>
Interest		
Intrest obligaties	5.445	16.336
Intrest deposito's	9.627	-
Rabobank, spaarrekeningen	<u>12.236</u>	<u>9.957</u>
	<u>27.308</u>	<u>26.293</u>
Diversen		
Giften	<u>700</u>	<u>650</u>
	<u>700</u>	<u>650</u>
Kosten generale synode		
Installatie en huur vergaderruimte	11.122	9.535
Reis/verblijfkosten afgevaardigden	37.750	27.227
Lunches en consumpties	29.628	15.487
Agenda's, rapporten, kopieer- en typewerkzaamheden	1.373	1.513
Scribaat	1.114	990
Besluitenboekje	3.239	2.694
Diversen	<u>570</u>	<u>3.738</u>
	<u>84.796</u>	<u>61.184</u>
Bijdrage Dienstenbureau		
Bijdrage Dienstenbureau, begroting	242.000	227.700
Kosten Dienstenbureau, buiten begroting	-	-
	<u>242.000</u>	<u>227.700</u>
Deputaten eenheid geref. belijders		
Vergaderingen en reiskosten	11.230	9.072
C.O.G.G.	1.943	2.538
Werkzaamheden Dienstenbureau	-	398
Scribaat	<u>1.209</u>	<u>183</u>
	<u>14.382</u>	<u>12.191</u>
Deputaten correspondentie met buitenlandse kerken		
Vergaderingen en reiskosten	5.087	3.787
Afgevaardigden buitenland	9.097	7.760
Scribaat	582	1.119
I.C.R.C.	10.187	11.735
Werkzaamheden Dienstenbureau	<u>1.026</u>	<u>1.523</u>
	<u>25.979</u>	<u>25.924</u>
Diverse deputaatschappen		
Financiële zaken	13.001	10.904
Vertegenwoordiging der kerken	2.825	2.176
Contact met de overheid	20.901	20.683
Kerkelijke archieven	47.472	36.604
Eredienst (inclusief publicatie)	9.134	3.413

Kerkorde en kerkrecht	4.429	4.148
Diversen	20	382
Commissie Nieuwe Bijbelvertaling	7.554	4.928
Commissie voortijdige ambtsbeëindiging predikanten	2.819	6.136
Vertrouwenscommissie predikanten	8.717	3.625
Studiecommissie homofilie	3.061	-
Commissie misbruik pastoraat/gezagsverh. (incl. folder)	1.323	11.510
	<u>121.256</u>	<u>104.509</u>
Accountantskosten		
voorschot 2001-2003 + afrekening	-	39.764
voorschot 2004-2006 + afrekening	21.023	42.045
voorschot 2007-2009	22.214	-
Doorberekend aan deputaatschappen	- 40.996	- 81.954
Controle generale synode	-	1.335
	<u>2.241</u>	<u>1.190</u>
De definitieve doorberekening over 2007-2009 zal nog plaatsvinden.		
Publicaties		
Acta		
Drukkosten	12.741	13.330
Opbrengst verkoop	- 1.478	- 1.990
	<u>11.263</u>	<u>11.340</u>
Overige publicaties		
Folder voor kerkleden over bijdrage aan kerkelijke		
Kassen via deputaten financiële zaken	5.658	6.729
Opbrengst verkoop	- 1.233	-
	<u>15.688</u>	<u>18.069</u>
Algemene kosten		
Representatiekosten	602	100
Bank- en girokosten	1.043	728
Diversen	214	268
	<u>1.859</u>	<u>1.096</u>

3. Overige gegevens

3.1. Bestemming van het resultaat

Het resultaat over het boekjaar bedraagt € 28.596,-. Dit bedrag is geheel toegevoegd aan het eigen vermogen.

3.2. Accountantsverklaring

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit rapport opgenomen jaarrekening 2007-2009 van de generale synode van de Chr. Geref. Kerken in Nederland bestaande uit de balans per 31 december 2009 en de staat van baten en lasten over 2009 met de toelichting gecontroleerd.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het deputaatschap is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het verslag van de penningmeester, beide in overeenstemming met artikel 7 van bijlage 32 (art. 50 K.O.). Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het ontwerpen, invoeren en in stand houden van een intern beheersingssysteem relevant voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat, zodanig dat deze geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevat, het kiezen en toepassen van aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving en het maken van schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude en fouten. In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn maar die niet tot doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van de entiteit. Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de

aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van schattingen die het bestuur van de entiteit heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de generale synode van de Chr. Geref. Kerken per 31 december 2009 en van het resultaat over 2007-2009 overeenstemming met artikel 7 van bijlage 32 (art. 50 K.O.).

Tevens zijn wij nagegaan dat het verslag van de penningmeester voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

Rotterdam, april 2010
DRV Accountants & Belastingadviseurs
M.C. Wesdorp RA

Aanvulling op de jaarrekening 2007/2009 van de quaestor van de generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken

Begroting generale synode Christelijke Gereformeerde Kerken 2011-2013

	Uitkomsten 2004-2006	Uitkomsten 2007-2009	Begroting 2008-2010	Begroting 2011-2013
	€	€	€	€
Baten				
1. Bijdragen part. synoden	487.084	508.789	516.000	535.000
2. Rente beleggingen	26.293	27.308	18.000	20.000
3. Diversen	650	700	-	-
	<u>514.027</u>	<u>536.797</u>	<u>534.000</u>	<u>555.000</u>
Lasten				
4. Kosten generale synode	61.184	84.796	100.000	100.000
5. Dienstenbureau	227.700	242.000	245.500	247.000
6. Div. deputaatschappen	142.624	161.617	176.500	188.450
7. Acta/publicaties	18.069	15.688	19.000	19.000
8. Accountantskosten	1.190	2.241	1.500	1.500
9. Algemene kosten	1.096	1.859	1.000	1.000
	<u>451.863</u>	<u>508.201</u>	<u>543.500</u>	<u>556.950</u>
Resultaat	<u>+ 62.164</u>	<u>+ 28.596</u>	<u>- 9.500</u>	<u>- 1.950</u>

Toelichting op de begroting

4. De bijdragen van de particuliere synoden zijn als volgt begroot:

PS	Jaar	Leden	Omslag	Bijdrage per jaar
			€	€
Noorden	2011-2013	27.905	2,40	66.972
Oosten	idem	21.000	2,40	50.400
Westen	idem	10.566	2,40	25.358
Zuiden	idem	14.903	2,40	35.767
Totaal		74.374	2,40	178.497
Over 3 jaar, afgerond				<u>535.000</u>

Het aantal leden is gelijk gehouden aan het aantal per 1 januari 2010 volgens het Jaarboek 2010. De omslag bedroeg over de periode 2007-2009 € 2,30 per lid/dooplid per jaar.

- Rente beleggingen*
In verband met de onzekerheid over de rentestand en de wijziging in de beleggingen, is de rente voorzichtig begroot op € 20.000,-.
- Giften*
Gezien de onzekerheid van te ontvangen giften, wordt geen bedrag begroot.
- Kosten generale synode*
De kosten van de synode 2010 worden begroot op € 100.000,- (afgerond).

De commissie van voorbereiding van de generale synode 2010 te Nunspeet heeft haar begroting op € 60.000,- gesteld. De kosten van deze commissie voor de synode 2007 bedroegen € 39.180,-. Hierbij moet worden bedacht dat de synode 2007 drie weken duurde, terwijl nu vier weken zijn begroot.

De kosten voor de synode in 2013 worden eveneens op € 100.000,- begroot.

5. *Dienstenbureau*
De bijdrage van de generale synode aan het Dienstenbureau heeft betrekking op onderstaande begrote kosten.

	2011	2012	2013 (synodejaar)	
	€	€	€	
Huisvestingskosten	30.000	30.000	30.000	
GS/PS/classes, arbeid	25.000	25.000	25.000	
Kopieerkosten	3.250	3.250	11.250	
Portokosten	3.250	3.250	10.750	
Afschrijvingen	13.000	13.000	13.500	
Administratie GS	2.500	2.500	2.500	
Totaal	<u>77.000</u>	<u>+ 77.000</u>	<u>+ 93.000</u>	<u>= 247.000</u>

In 2008 is Dienstenbureau verhuisd naar de Pniëlkerk te Veenendaal.
Tussen partijen is een cijfermatige overeenkomst getekend.

6. *Diverse deputaatschappen*
Op bijlage 1 is de specificatie opgenomen van de uitgaven en de begroting van de deputaatschappen en commissies waarvan de uitgaven worden gedaan door de kas van de generale synode.

7. *Acta/publicaties*
De kosten van de Acta (inclusief cd) worden begroot op € 15.000,-
De opbrengst van verkoop wordt begroot op € 2.000,-

In afwachting van een besluit van de generale synode 2010 zijn in overleg met deputaten financiële zaken ook de kosten begroot van een folder over de werkzaamheden van de deputaatschappen. De offerte bedraagt ±

€	6.000,-
€	<u>19.000,-</u>

8. *Accountantskosten*
De totale accountantskosten worden in eerste instantie door de generale synode betaald en daarna doorberekend aan de kashoudende deputaatschappen.
De accountant geeft aanwijzingen over de kosten per deputaatschap.

9. *Algemene kosten*
Begroot zijn enkele kleine onvoorziene algemene kosten.

Conclusie

Indien deze begroting wordt aanvaard, zal de jaarlijkse omslag over de jaren 2011 tot en met 2013 € 2,40 per lid/dooplid bedragen.

Hendrik Ido Ambacht/Nunspeet, september 2010.

G.P. Groeneveld
J. Lokhorst

Bijlage 1: Uitgaven en begroting diverse deputaatschappen

Begroting

	Uitgaven 2004-2006	Uitgaven 2007-2009	Begroting 2008-2010	2011-2013
	€	€	€	€
1. Eenheid geref. belijders in Ned.	12.191	14.382	16.000	15.500
2. Correspondentie buitenl. kerken	25.924	25.979	30.500	28.000
3. Kerkdienstuitzendingen	-	-	-	-
4. Geestelijke verzorging militairen	-	-	-	-
5. Financiële zaken	10.904	13.001	12.000	10.000
6. Vertegenwoordiging der kerken	2.176	2.825	2.000	2.000
7. Contact met de overheid (incl. CIO)	20.683	20.901	24.500	24.000
8. Kerkelijke archieven	36.604	47.472	65.000	86.450
9. Kerkorde en kerkrecht	4.148	4.429	4.000	5.000
10. Eredienst	3.413	9.134	2.500	2.500
11. Nieuwe Bijbelvertaling	4.928	7.554	-	-
12. Commissie voortijdige ambts-beëindiging en vertrouwens-commissie predikanten	9.761	11.536	5.000	5.000
13. Commissie misbruik pastorale en/of gezagsrelaties	11.510	1.323	5.000	5.000

14. Studiecommissie homofilie		3.061		-
15. Onvoorzien	382	20	10.000	5.000
Totaal	<u>142.624</u>	<u>161.617</u>	<u>176.500</u>	<u>188.450</u>

Toelichting op begroting diverse deputaatschappen over 2011-2013

- De begrote kosten zijn hoger dan de uitgaven over de afgelopen periode, omdat er toen minder reis- en vergaderkosten waren dan begroot.
- In de begroting is € 12.500 opgenomen voor contributie ICRC en € 8.200,- voor reizen naar het buitenland.
- /4. Er worden geen uitgaven ten laste van de generale synode begroot. Zie aparte toelichting op deze posten.
- /6. Er zijn geen bijzondere uitgaven te verwachten, zodat de begroting ongeveer gelijk is aan de uitgaven over 2007-2009.
- De bijdrage in Interkerkelijk Contact in Overheidszaken (CIO) wordt begroot op € 6.650,- per jaar. Door dit deputaatschap is een voorstel ingediend bij de GS om bij een bedrag van € 750,- per jaar te mogen besteden ten behoeve van bijdragen aan organisaties die actief zijn op hun werkterrein en wier activiteiten ook van belang zijn voor onze kerken. Dit bedrag is meegenomen in de begroting. De overige kosten worden begroot op een ongeveer gelijk bedrag als in de afgelopen periode.
- Er zijn geen archieven meer in de ruimte van het Dienstenbureau ondergebracht. Deputaten archieven hebben andere ruimten gehuurd. De totaal begrote huur voor de diverse locaties bedraagt € 25.000,-. Voor het op orde houden van het documentatiecentrum is een betaalde kracht voor 5 uur per week beschikbaar. De kosten hiervan zijn opgenomen in de post hulp bij dienstverlening. De begrote kosten daarvan zijn € 22.000,-. De overige begrote kosten zijn gespecificeerd in het aan u gerichte rapport van deputaten kerkelijke archieven.
- De begroting 2010-2013 is gebaseerd op de uitgaven over de vorige periode.
- De begroting voor 2008-2010 is gebaseerd op de gebruikelijke uitgaven in 2007-2009 ad € 2.500,-.
- In de begroting is er van uitgegaan dat het deputaatschap wordt opgeheven.
- /13. De kosten van deze commissies bestaan vrijwel geheel uit reis- en vergaderkosten. Deze zijn afhankelijk van het aantal aanvragen om hulp. In de begroting zijn we uitgegaan van € 5.000,- per commissie, hoewel moeilijk te voorzien is hoeveel keer de commissies zullen moeten vergaderen.
- Voor deze commissie is geen bedrag begroot omdat de opdracht van deze commissie loopt tot de synode van 2010.
- Deze onvoorziene uitgaven zijn als volgt begroot:

Kosten van eventueel te benoemen commissie(s) door de generale synode 2010	5.000
	<u>€ 5.000</u>

Bijlage 2: Toelichting op de bestemmingsreserves

Reserve deputaten geestelijke verzorging militairen

Ontvangen nalatenschap in 2001 t.b.v. van dit deputaatschap	€	95.280
Uitgaven in:		
2001-2003	€	16.167
2004-2006	€	12.299
2007-2009	€	16.455
	-	<u>44.921</u>
Reserve per 31 december 2009	€	<u>50.359</u>

De uitgaven worden door deputaten begroot op:

2011	€	4.980
2012	€	4.980
2013	€	4.980
	€	<u>14.940</u>

Deze uitgaven komen ten laste van genoemde reserve en zijn daarom niet opgenomen in de begroting van de generale synode.

Reserve deputaten kerkdienstuitzendingen

Ontvangen nalatenschap in 2001 t.b.v. van dit deputaatschap	€	95.280
Uitgaven in: 2001-2009	€	<u>3.875</u>
Reserve per 31 december 2009	€	<u>91.405</u>

Deputaten hebben van de synode 2004 de opdracht gekregen de kerken te informeren over de mogelijkheden via internet het Evangelie uit te dragen.

Dat kan onder andere ook gebeuren via de website van onze kerken. Het uitvoeren van deze opdracht heeft tot en met 2009 nog niet tot belangrijke uitgaven geleid. De reservering van bovengenoemd bedrag kan gehandhaafd blijven. Uitgaven van dit deputaatschap zullen daarop afgeboekt worden. Er zijn daarom geen kosten ten laste van de generale synode voor dit deputaatschap begroot.

BIJLAGE 82

Artikel 223

Rapport 12 van commissie 6 inzake het rapport quaestoraat generale synode 2007-2009

Onze quaestor heeft een rapport ingestuurd dat voor de leden van uw commissie 6, die ook eerdere synodes mochten dienen, herkenbaar was. Onze broeder mag al heel wat jaren dit werk verrichten waarbij de hulp van zijn vrouw en ons landelijk kerkelijk bureau niet onvermeld mag blijven.

Het rapport riep slechts een gering aantal vragen op die per e-mail zijn gesteld en per kerende e-mail werden beantwoord.

1. Wederom is het eigen vermogen iets toegenomen. Uw commissie acht dit vermogen nu op een aanvaardbaar peil.
2. De quaestor houdt (spaar-)geldrekeningen aan bij de Rabobank. De renteopbrengsten zullen wat teruglopen.
3. De bijdragen door de particuliere synodes worden keurig afgedragen.
4. De sterke stijging bij deputaten kerkelijke archieven veroorzaakt voor een groot deel de stijging van de begroting van diverse deputaatschappen. De synode heeft deputaten reeds opdracht gegeven om te zien naar goedkopere archiefruimte i.p.v. het documentatiecentrum.
5. De quaestor acht een kleine verhoging van € 0,10 verantwoord maar realiseert zich dat handhaving op € 2,30 meer in lijn is met wat meerdere deputaatschappen vragen. Het begrote tekort zou dan uitkomen op € 24.000. Indien deputaten kerkelijke archieven substantieel kunnen besparen op de kosten voor het documentatiecentrum is een verhoging niet nodig.
6. Hoewel niet vermeld in het rapport van de quaestor kwam tijdens de e-mailwisseling de kilometervergoeding ter sprake. Hierover doet uw commissie in overleg met de quaestor een voorstel (5).

Uw commissie stelt u voor het navolgende te besluiten:

1. de quaestor hartelijk dank te zeggen voor zijn werkzaamheden en hem décharge te verlenen;
2. de bijdragen vanuit de particuliere synodes vast te stellen op € 2,30 per (doop)lid per jaar;
3. de door de quaestor voorgelegde begroting 2011-2013 goed te keuren en hem te machtigen tot het doen van uitgaven tot de geraamde bedragen;
4. de quaestor opdracht te geven de quaestors van de particuliere synodes mee te delen dat de bijdrage voor de jaren 2011-2013 ongewijzigd blijft en hen op te dragen deze bijdrage voor 1 juli van elk jaar aan de quaestor over te maken;
5. de kilometervergoeding voor deputaatschappen en alle andere kerkelijke activiteiten voor de komende 3 jaar op € 0,29 te stellen.

J. Mauritz, rapporteur.

BIJLAGE 83

Artikel 224, 225, 226

Rapport van deputaten financiële zaken**1. Deputaatschap financiële zaken (DFZ)****1.1. Samenstelling en taakverdeling**

Door de generale synode Sliedrecht Beth-El/Nunspeet 2007 werden tot leden van het deputaatschap benoemd:

- J.P. Engelfriet;
- Goossensen AA;
- Mw. K.J. Hovius-Hoogerwef RA;
- R.L. Poot QC;
- J.W. Storm RA;
- G.A. Werkman RA.

De generale synode benoemde br. J.W. Storm RA opnieuw tot voorzitter en br. G.A. Werkman RA tot algemeen secundus. Het secretariaat werd ook in deze periode verzorgd door br. J.P. Engelfriet.

De aandachtsvelden van de deputaten waren in de periode 2008 t/m medio 2010 als volgt verdeeld:

<i>Kas</i>	<i>Behandelaar</i>
01. Theologische Universiteit	R.L. Poot QC
02. Studie- en stimuleringsfonds	R.L. Poot QC
04. Emeritikas	J.W. Storm RA
05. Varenden	K.J. Hovius-Hoogerwef RA
06. Kerkjeugd & onderwijs	K.J. Hovius-Hoogerwef RA
07. Pastoraat in de gezondheidszorg	K.J. Hovius-Hoogerwef RA
10. Onderlinge bijstand & advies	A. Goossensen AA
12. Evangelisatie	J.W. Storm RA
13. Kerk & Israël	A. Goossensen AA
14. Buitenlandse zending	J.W. Storm RA
15. Diaconaat	J.P. Engelfriet
16. De Wekker	A. Goossensen AA
17. Jaarboek	A. Goossensen AA
18. Landelijk kerkelijk bureau	R.L. Poot QC
19. Generale synode	A. Goossensen AA

De behandelaars voor de vaststelling van de traktementen/emolumenten van de predikanten waren gedurende deze periode de brs. J.W. Storm RA en J.P. Engelfriet.

1.2. Vergaderingen en onderlinge communicatie

Ook in deze periode van ons deputaatschap vonden de vergaderingen plaats ten kantore van br. A. Goossens AA te Ermelo.

Het intensief gebruik van e-mail en telefoon maakte het ook deze periode mogelijk het aantal vergaderingen te beperken. Meestal vergaderden we in mei en november, met daarnaast besprekingen op het Dienstenbureau met de accountant over de controle van de jaarrekeningen in april/mei. Nagenoeg alle deputaten waren op alle vergaderingen aanwezig.

1.3. Werkzaamheden en contacten

Onze werkzaamheden werden uitgevoerd conform de voor ons geldende instructie conform artikel 50 K.O. uitgave 2007 (bijlage 36) en dan met name gericht op de jaarlijkse financiële verantwoording van de kashoudende deputaatschappen. Daarnaast bestonden de werkzaamheden uit het jaarlijks advies voor de traktementen/emolumenten van de predikanten. Wij hebben wederom de jaarrekeningen beoordeeld en onze bevindingen met de opmerkingen van de accountant aan de onderscheiden deputaatschappen gerapporteerd.

Adviezen

Ook in de afgelopen periode werd ons veelvuldig advies gevraagd aangaande diverse financiële aangelegenheden door kerkenraden, commissies van beheer, predikanten en andere deputaatschappen.

Financiële bijlage bij beroepsbrief

De Generale Synode 2007 ging akkoord met ons voorstel aangaande een nieuwe financiële bijlage beroepsbrief en dit voorstel werd ook integraal opgenomen in het besluitenboekje. Met ingang van het jaar 2008 adviseerden wij om over te gaan naar een nieuwe berekening voor de vakantietoelage. In de basis voor de berekening werd de waarde van het vrij wonen niet meer meegenomen. Teneinde de wijze van deze berekening van de vakantietoelage te vereenvoudigen in overeenstemming met de wijze van berekening in andere kerkverbanden werd een bedrag ad € 32,- per maand in het traktement over 2008 verdisconteerd en is de vakantietoelage aangepast. In verband hiermede werd de financiële bijlage beroepsbrief ook aangepast en inmiddels aan de kerken verzonden. In bijlage 4 sluiten wij de thans geldende versie bij. Wij adviseren u de bijlage in de kerkorde te vervangen door bijlage 4.

Instructie jaarrekeningen

Per 1 september 2003 verzonden wij aan de penningmeesters, secretarissen, het Dienstenbureau en de accountant belast met de controle van de jaarrekeningen een nieuwe instructie jaarrekeningen met bijlage. Wij hebben de bestaande instructie weer tegen het licht gehouden mede naar aanleiding van de thans geldende regelgeving en hebben wat aanpassingen aangebracht. Als bijlage 5 sluiten wij u ter kennisname de thans geldende instructie bij.

Folder bijdrage kerkelijke kassen

De generale synode 2007 ging in meerderheid akkoord om voor de periode 2008 t/m 2010 wederom een folder te laten verschijnen over de afdrachten aan de kerkelijke kassen. Een aantal deputaatschappen hebben van de mogelijkheid gebruik gemaakt hun teksten aan te passen. Wederom gaven wij het ontwerp bureau Jong en Klasse te Utrecht opdracht om het geheel weer te verzorgen. Met een wat andere kleurstelling werden de nieuwe folders vanaf 10 april 2008 via ons Dienstenbureau aan de kerken verzonden. Publicatie hiervan vond plaats in *De Wekker* van 11 april 2008. De kosten bedroegen conform de begroting ruim € 5.600,-. Gezien de ervaringen met deze folder geven wij uw vergadering wederom in overweging ook voor de komende periode een dergelijke folder te laten uitgeven, uiteraard aangepast naar de situatie voor de jaren 2011 t/m 2013. Inmiddels hebben wij een vrijblijvende offerte aangevraagd bij eerder vermeld ontwerp bureau. Op 10 maart 2010 ontvingen wij een indicatieofferte voor het uitbrengen van 35.000 folders voor een totaal bedrag ad ca € 5.900,- incl. btw. Wij verzoeken uw synode hiermede akkoord te gaan.

Ambtelijk Contact

In mei 2009 ontvingen wij een verzoek van de redactie van *Ambtelijk Contact* om plaatsing van een artikel in dit blad over de ambtswoning van de predikant met als achtergrond het bewonen van een door de kerk ter beschikking gestelde woning of het zelf aankopen van een woning. Reeds in november 2009 verscheen ons artikel hierover onder de titel *De kerkenraad belooft u het genot van een door de kerk ter beschikking gestelde pastorie*.

Nieuwe ANBI-regeling 2010

In november 2007 na afloop van de GS 2007 werd aan ons kerkverband de ANBI-beschikking afgegeven. Deze beschikking werd uitgereikt aan deputaten voor contact met de overheid en wij ontvingen deze beschikking van eerder vermeld deputaatschap. Via *De Wekker* werd hieraan aandacht besteed en in het *Jaarboek* werd hier ook melding van gemaakt. Jaarlijks wordt door het Dienstenbureau een nieuw *Jaarboek* verzonden naar het CIO, dit is één van de voorwaarden van de ANBI-regeling. Voor 2010 zal wederom een nieuwe beschikking worden aangevraagd.

Website DFZ

Sedert begin 2008 beschikt ons deputaatschap over een eigen website, te weten: www.d fz-cgk.nl. Op deze site staan diverse zaken vermeld o.a.:

- ledenlijst van ons deputaatschap met taakverdeling;
- diverse instructies;
- traktementenbrief/financiële bijlage beroepsbrief;

- diverse andere aangelegenheden.

Deze website wordt gehost door het Landelijke Bureau Multicommunicatie te Zwolle en wordt verzorgd door br. W.M. Hovestad, welke ook meerdere websites van deputaatschappen verzorgt.

Registratie handelsregister Kamer van Koophandel

Met ingang van medio juli 2008 is de nieuwe Handelsregisterwet in werking getreden. Daarmee zijn ook kerkgenootschappen in Nederland wettelijk verplicht zich in te schrijven in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel. Hiervoor zijn een aantal speciale bepalingen in de wet en de uitvoeringsbesluiten opgenomen. Deze bepalingen houden o.a. in:

- alleen de landelijke koepels van de kerkgenootschappen zijn verplicht zich in te schrijven;
- van de kerkgenootschappen worden een beperkt aantal gegevens genoteerd, de namen, adressen en andere contactgegevens van natuurlijke personen worden niet in het handelsregister opgenomen omdat dit zgn. 'gevoelige gegevens' zijn in het kader van de privacywetgeving.

Wij hebben zorg gedragen voor de inschrijving van ons kerkgenootschap.

Kerkelijke gemeenten en diaconieën behoeven zelf geen actie te ondernemen voor inschrijving in het Handelsregister. Het inschrijfnummer is: 09197249. De tenaamstelling van het nummer is: Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland. Het adres is: Ghandistraat 2, 3902 KD Veenendaal. Activiteit: kerkgenootschap.

Dit nummer dient te worden gehanteerd als van officiële zijde, bijvoorbeeld door de bank, daarom wordt gevraagd.

Traktementen predikanten

De generale synode 2007 is integraal akkoord gegaan met onze voorstellen en adviezen voor de traktementen en emolumenten voor de predikanten voor de jaren 2008 t/m 2010 zoals deze zijn verwoord in bijlage 7.3 en 8 van ons rapport in 2007. Wij hebben deze besluiten uitgevoerd voor het eerst in onze traktementenbrief voor het jaar 2008. Wij hebben daarbij tevens gekozen voor een nieuwe opzet van deze brief, waarbij de geadviseerde bedragen met een toelichting in een aparte bijlage zijn opgenomen in de verwachting, dat dit de transparantie in deze materie ten goede zal komen. In bijlage 6a gelieve u aan te treffen onze voorstellen voor de jaren 2011 t/m 2013.

Beloning kerkelijk werkers

Wij hebben ons conform uw opdracht bezonnen op een eigen regeling voor de beloning van kerkelijk werkers binnen ons eigen kerkverband. Wij hebben geconstateerd dat er inmiddels vele kerkelijk werkers binnen ons kerkverband werkzaam zijn onder vele benamingen. Wij hebben ook geconstateerd, dat voor de beloningsstructuur voor deze werkers veelal de regeling binnen de PKN wordt gevolgd. Het lijkt ons niet gewenst om voor bestaande werkers hierin verandering te brengen. Echter voor nieuwe kerkelijk werkers adviseren wij de regeling van het *Steunpunt Kerkenwerk* (in het verleden opgericht door GKv maar waarbij thans meerdere kerken zijn aangesloten) te gaan volgen, welke meer aansluit bij onze kerken. Een pensioenregeling kan getroffen bij bijvoorbeeld het PGGM via ons Dienstenbureau. Voor de beeldvorming hebben wij in bijlage 6b de door het *Steunpunt Kerkenwerk* bepaalde salarisschalen per 1 januari 2010 bijgevoegd. Zij maken verschil in ondersteunende en leidinggevende kerkelijk werkers in de schalen A en B. Indien u ons advies wilt volgen en de regeling van *Steunpunt Kerkenwerk* voor nieuwe kerkelijk werkers wilt aanbieden dan zullen wij met dit Steunpunt in overleg treden hoe e.e.a. beschikbaar te stellen voor de gemeenten die hiervan gebruik willen maken.

2. Controle financiële verantwoording kashoudende deputaatschappen

2.1. Jaarrekeningen 2007 t/m 2009

De afgelopen periode hebben wij een strakke planning opgesteld waarop de jaarrekeningen bij ons aangeleverd moesten worden. In de afgelopen jaren is dit schema nagenoeg telkens nageleefd.

Alle door ons behandelde jaarrekeningen over de jaren 2007, 2008 en 2009 gingen vergezeld van een goedkeurende verklaring van DRV Accountants te Rotterdam. Naar aanleiding van onze bevindingen en de bevindingen van de accountant werd met een aantal deputaatschappen schriftelijk gecommuniceerd over inhoudelijke aspecten van de jaarrekeningen. Beantwoording hiervan vond op een redelijke termijn tot onze tevredenheid plaats veelal per e-mail. In de correspondentie adviseerden wij aan de betreffende penningmeesters decharge te verlenen over de boekjaren 2007, 2008 en 2009.

In bijlage 1.1 treft u de samenvatting aan van de jaarrekeningen 2007 t/m 2009 van de kerkelijke kassen. Daarnaast zullen te uwer kennisneming aanwezig zijn alle officiële jaarrekeningen over de jaren 2007 t/m 2009. Als bijlagen bij dit rapport zijn eveneens opgenomen een samenvoegde balans (bijlage 1.2); een totaal overzicht eigen vermogen en voorzieningen (bijlage 1.3); een vermogensvergelijking (bijlage 1.4); en een totaaloverzicht van de staten van baten en lasten (bijlage 1.5).

2.2. Accountantscontrole door DRV Accountants te Rotterdam

Ook voor de periode 2007 t/m 2009 werden de werkzaamheden voor de controle van de jaarrekeningen van de kashoudende deputaatschappen door bovenvermeld accountantskantoor vastgelegd in een engagementletter d.d. 14 april 2008. Naar aanleiding van de gehouden controles zond het accountantskantoor ons jaarlijks een managementletter en accountantsverslag met hun bevindingen. Deze werden door ons deputaatschap besproken met vertegenwoordigers van het accountantskantoor en een delegatie van het Dienstenbureau. In verband met de gewijzigde structuur en regelgeving voor de jaarverslaglegging van de TUA worden de kosten van de accountantscontrole met ingang van 2008 separaat aan de TUA in rekening gebracht. De begrote en door de GS 2007 geaccordeerde accountantskosten voor de controle van de jaarrekeningen 2007 t/m 2009 bedroegen € 66.000,- incl. btw. Hierin is een bedrag van € 11.900,- begrepen voor de TUA. Exclusief de TUA is het begrote en door de GS geaccordeerde bedrag voor de controle van de jaarrekeningen 2007 t/m 2009 dus € 54.100,-. De kosten van de accountantscontrole van de jaarrekeningen 2010 t/m 2012 worden door DRV Accountants begroot op € 57.000,- incl. btw. Deze stijging bestaat volledig uit ruim 5% prijscompensatie. De verzwaarde regelgeving voor controle wordt niet door de accountant in rekening gebracht, deze kosten

worden door de accountant als een investering beschouwd in de controles die voor de deputaatschappen worden uitgevoerd. Aanvullend noodzakelijke werkzaamheden zullen eventueel afzonderlijk in rekening worden gebracht. De kosten voor de accountantscontrole ten behoeve van de TUA zullen afzonderlijk bij de TUA in rekening worden gebracht. Wij verzoeken uw synode hiermede akkoord te gaan. De samenwerking en de contacten met het accountantskantoor zijn ook in de afgelopen periode constructief geweest.

2.3. Opmerkingen DFZ bij de jaarrekeningen 2007 t/m 2009

De inhoud van de jaarrekeningen 2007 t/m 2009 hebben wij beoordeeld. Onze bevindingen treft u aan bijlage 1.6.

2.4. Preadvies goedkeuring jaarrekeningen en dechargeverlening

Ingevolge art. 5 bijlage 36 (art. 50 K.O.) hebben DFZ de opdracht tot de jaarlijkse controle van de jaarrekeningen van alle kashoudende deputaatschappen, welke aan de synode verantwoording schuldig zijn alsmede de jaarrekening van de quaestor van de generale synode. Ter uitvoering van deze taak hebben wij opdracht tot accountantscontrole van deze jaarrekeningen verstrekt aan DRV Accountants te Rotterdam. Bij alle jaarrekeningen 2007, 2008 en 2009 zijn door het accountantskantoor goedkeurende accountantsverklaringen afgegeven. Wij adviseren de synode alle jaarrekeningen 2007, 2008 en 2009 goed te keuren en decharge te verlenen aan de betreffende deputaatschappen voor het gevoerde beleid en aan DFZ voor het uitgeoefende toezicht.

3. Beoordeling begrotingen

3.1. Begrotingen 2011 t/m 2013

In bijlage 2.1 is een samenvatting opgenomen van de ingediende begrotingen per kas voor de jaren 2011 t/m 2013. Bijlage 2.2 geeft een totaal overzicht van alle ingediende begrotingen met voorstellen voor de omslagen voor de jaren 2011 t/m 2013. Wij verzoeken u de plannen en de omslagen als een geheel te zien en hiermede akkoord te gaan.

3.2. Opmerkingen DFZ bij begrotingen 2011 t/m 2013 en advies omslag kerkelijke kassen voor de jaren 2011 t/m 2013

Alle deputaatschappen hebben tijdig de begrotingen voor de jaren 2011 t/m 2013 aangeleverd. Wij hebben deze begrotingen beoordeeld met in het licht van de gevraagde omslagbedragen. Wij verwijzen u hiervoor naar bijlage 2.3 en bijlage 2.4. Wij verzoeken u hierover te besluiten.

4. Afdrachten kerkelijke kassen

In deze verslagperiode hebben wederom een aantal kerken slechts geheel of gedeeltelijk niet aan de vastgestelde afdrachten voldaan. In bijlage 3 is het betreffende overzicht van nalatigheid opgenomen. In alle jaarrekeningen van de diverse kerkelijke kassen worden deze kerken vermeld. Wij achten het moreel verplicht, dat elke kerk de verschuldigde omslag afdraagt, tenzij via de kerkelijke weg vrijwaring wordt verkregen. Wij achten het ook nu weer een zaak van uw synode opnieuw die kerken op te roepen hun verplichtingen na te komen.

De CGK Zwolle besloot met ingang van het tweede halfjaar 2009 niet meer bij te dragen aan emeritikas, omdat men de oudedagsvoorziening van de eigen predikanten elders heeft verzekerd. Wij vinden deze handelswijze verontrustend en een doorbreking van de solidariteit en niet passend bij ons kerkverband. Wij adviseren u dringend in overleg te treden met de kerkenraad van Zwolle.

Emeritikas heeft zich in de afgelopen tijd diepgaand bezonnen op de problematiek van de oudedagsvoorziening van de predikanten. Dit aspect is ook aan de orde geweest in de Commissie Doelmatigheid deputaatschappen. Geconstateerd wordt, dat de bijdrage aan emeritikas geen vrijblijvende actie toestaat. In feite is de bijdrage een 'sociale last'. Wij adviseren dan ook deze bijdrage niet meer te bezien als onderdeel van het totale bedrag aan kerkelijke kassen, maar als een op zich zelf staande bijdrage. Wij onderschrijven de noodzaak tot een ingrijpende aanpassing van de bijdrage aan emeritikas.

5. Commissie doelmatigheid deputaatschappen

In ons rapport aan de synode 2007 gaven wij aan dat het nodig zal zijn dat uw synode zich bezint op de noodzaak van het al dan niet continueren van de onderscheiden activiteiten om tot verlaging van de omslag te komen. De generale synode 2007 gaf aan ons deputaatschap opdracht een commissie in te stellen, aangevuld met enkele deskundigen van buiten deputaten FZ om een bezinning uit te voeren op:

- het aantal deputaatschappen;
- de omvang van de deputaatschappen;
- de activiteiten van die deputaatschappen,

om voorstellen voor de GS 2010 te formuleren teneinde de kerkelijke omslagen voor de deputaatschappen beheersbaar te houden.

Begin 2008 is deze commissie samengesteld en vervolgens voortvarend te werk gegaan. In bijlage 7 treft u het uitgebreide rapport van deze commissie aan met voorstellen en aanbevelingen.

In het rapport is onder bijlage 1 bijgevoegd een conceptinstructie t.b.v. het vergroten van de beheersbaarheid. Wij achten het van groot belang dat deze instructie aan het begin van de GS wordt aangenomen en direct wordt gebruikt bij de besprekingen door de onderscheiden commissies met de verschillende deputaatschappen. Indien het niet mogelijk is de instructie bij voorrang aan te nemen, achten wij het van groot belang dat de instructie onder de aandacht wordt gebracht van de synodeleden en wordt geadviseerd de instructie (ook al is deze nog niet aangenomen) te gebruiken bij de besprekingen.

6. Diversen

6.1. Archief

De archiefstukken over de periode 2005 t/m 2007 zullen zo spoedig mogelijk door onze secretaris worden overgedragen aan het archief van de generale synode.

7. Benoemingen

Voorstellen met betrekking tot de zittingsduur van de huidige deputaten en benoemingen van nieuwe deputaten worden ingevolge artikel 50 sub. 14 en 15 K.O. in de eerste zittingsweek van uw synode per afzonderlijk schrijven aan u gezonden.

J.W. Storm RA, voorzitter
J.P. Engelfriet, secretaris

Bijlage 1.1: Samenvatting staten van baten en lasten, vermogen en voorzieningen**Kas nr. 4: emeritikas**

	2007	2008	2009
<i>Ontvangsten:</i>	€	€	€
Streefbedrag x aantal leden	1.402.425	1.606.910	1.605.254
Meer/minder ontvangen	48.911	- 27.666	- 40.963
	<u>1.451.336</u>	<u>1.579.244</u>	<u>1.564.291</u>
<i>Overige ontvangsten:</i>			
Bijdrage Brazilië	6.328	-	7.045
Giften en legaten	32.185	64.467	130.249
Bijdragen deputaatschappen	84.375	75.250	53.750
Uitkering verzekeringsmij.	281.463	-	-
Ontvangen interest enz.	805.911	- 1.547.651	1.606.016
<i>Totaal ontvangsten</i>	<u>2.661.598</u>	<u>171.310</u>	<u>3.361.351</u>
<i>Uitgaven:</i>			
Uitkeringen	1.423.688	1.608.546	1.711.596
Algemene kosten	22.114	19.217	26.080
<i>Totaal uitgaven</i>	<u>1.445.802</u>	<u>1.627.763</u>	<u>1.737.676</u>
Resultaat	<u>1.215.796</u>	<u>- 1.456.453</u>	<u>1.623.675</u>
	<u>2.661.598</u>	<u>171.310</u>	<u>3.361.351</u>
Reserve per 1 januari 2007			17.276.791
Bij: Voordelig saldo 2007		1.215.796	
Af : Nadelig saldo 2008		- 1.456.453	
Bij: Voordelig saldo 2009		<u>1.623.675</u>	
			<u>1.383.018</u>
Reserve per 31 december 2009			<u>18.659.809</u>

Kas nr. 1: Theologische Universiteit

	2007	2008	2009
<i>Ontvangsten:</i>	€	€	€
Bijdrage uit de kerken			
Streefbedrag x aantal leden	205.689	231.694	231.455
Minder ontvangen	- 3.037	- 4.003	- 7.512
Bijdragen Ned. Geref. Kerken	15.000	15.000	15.000
	<u>217.652</u>	<u>242.691</u>	<u>238.943</u>
<i>Overige ontvangsten</i>			
Legaten en giften	136.172	199.205	15.568
Vrouwencomite	72.500	70.725	69.213
Subsidie Ministerie O, C & W	1.245.000	1.286.000	1.328.000
Collegegelden	144.473	167.663	78.563
Ontvangen interest	52.198	- 195.647	137.326
Overig	42.726	256.772	361.896
	<u>1.910.721</u>	<u>2.027.409</u>	<u>2.229.509</u>
<i>Uitgaven:</i>			
Personeelslasten	1.140.555	1.207.776	1.320.834
Kosten Bibliotheek	369.741	152.428	74.605
Huisvestingskosten	162.693	203.531	153.786
Onderwijs en onderzoek	131.649	117.760	83.380
Overige kosten	253.743	577.151	646.677
	<u>2.058.381</u>	<u>2.258.646</u>	<u>2.279.282</u>
Resultaat	<u>- 147.660</u>	<u>- 231.237</u>	<u>- 49.773</u>
	<u>1.910.721</u>	<u>2.027.409</u>	<u>2.229.509</u>

<i>Vermogensopstelling:</i>	31 dec. '06	31 dec. '09
	€	€
Eigen vermogen	2.242.827	1.814.157
Emeriteringsfonds	1.683.722	1.724.752
Onderhoudsvoorziening	389.177	373.322
	<u>4.315.726</u>	<u>3.912.231</u>
<i>Overzicht eigen vermogen:</i>		
Eigen vermogen per 1 januari 2007		2.242.827
Voordelig saldo 2007	- 147.660	
Voordelig saldo 2008	- 231.237	
Voordelig saldo 2009	- 49.773	
		<u>- 428.670</u>
Eigen vermogen per 31 december 2009		<u>1.814.157</u>

Kas nr. 13: Kerk en Israël

	2007	2008	2009
	€	€	€
<i>Ontvangsten:</i>			
Bijdrage uit de kerken			
Streefbedrag x aantal leden	56.097	33.633	33.598
Meer ontvangen	<u>1.612</u>	<u>2.904</u>	<u>3.135</u>
	57.709	36.537	36.733
<i>Overige ontvangsten</i>			
Giften	17.418	5.127	5.955
Zendingsdagen/commissies	3.631	5.634	2.423
Overige inkomsten	3.075	4.000	2.602
Intrest	<u>9.095</u>	<u>12.070</u>	<u>10.020</u>
Totaal ontvangsten	<u>90.928</u>	<u>63.368</u>	<u>57.733</u>
<i>Uitgaven:</i>			
Exploitatie 'Voorlichting':			
Kosten	60.194	55.503	59.320
Ontvangen bijdragen	<u>74.526</u>	<u>71.655</u>	<u>72.337</u>
	- 14.332	- 16.152	- 13.017
Bijdragen Israëlorganen	1.888	1.888	- 4.514
Algemene kosten	32.002	26.731	24.421
Centrum voor Israëlstudies	<u>55.074</u>	<u>62.109</u>	<u>68.583</u>
	74.632	74.576	75.473
Resultaat	<u>16.296</u>	<u>- 11.208</u>	<u>- 17.740</u>
	90.928	63.368	57.733
Eigen vermogen per 1 januari 2007			331.594
Bij: Voordelig saldo 2007		16.296	
Af: Nadelig saldo 2008		- 11.208	
Af: Nadelig saldo 2009		<u>- 17.740</u>	
			<u>- 12.652</u>
			318.942
Opbouw eigen vermogen:			
Algemene reserve		266.321	
Bestemmingsreserve		<u>52.621</u>	
		318.942	

Kas nr. 10: Onderlinge bijstand en advies

	2007	2008	2009
	€	€	€
<i>Ontvangsten:</i>			
Bijdrage uit de kerken			
Streefbedrag x aantal leden	138.373	328.856	328.517
Minder ontvangen	<u>- 3.332</u>	<u>- 6.399</u>	<u>- 6.490</u>
	135.041	322.457	322.027
<i>Overige ontvangsten</i>			
Giften	12.825	-	-
Opbrengst beleggingen	<u>68.833</u>	<u>- 77.942</u>	<u>128.954</u>
	216.699	244.515	450.981

<i>Uitgaven:</i>			
Uitkeringen kerkbouw	4.000-	22.532	89.863
Bijstand aan kerken	190.740	160.389	162.455
Uitkeringen volgens draagkrachtbeginsel	16.242	34.594	25.610
Bijstanduitkeringen	- 18.451	51.973	1.622
Algemene kosten	15.781	18.693	15.209
	<u>200.312</u>	<u>288.181</u>	<u>294.759</u>
Resultaat	16.387	- 43.666	156.222
	<u>216.699</u>	<u>244.515</u>	<u>450.981</u>

Eigen vermogen per 1 januari 2007			980.690
Bij: Voordelig saldo 2007		16.387	
Af: Nadelig saldo 2008		- 43.666	
Bij: Voordelig saldo 2009		156.222	
			<u>128.943</u>
Eigen vermogen per 31 december 2009			<u>1.109.633</u>

Kas nr. 5: Varenden

	2007	2008	2009
	€	€	€
<i>Ontvangsten:</i>			
Bijdrage uit de kerken			
Streefbedrag x aantal leden	74.796	78.477	78.396
Minder ontvangen	- 705	- 1.421	- 2.561
	<u>74.091</u>	<u>77.056</u>	<u>75.835</u>
<i>Overige ontvangsten</i>			
Giften	713	50	578
Bijdragen varenden	3.972	2.463	2.800
Ontvangen interest	1.321	1.591	1.248
Totaal ontvangsten	<u>80.097</u>	<u>81.160</u>	<u>80.461</u>

<i>Uitgaven:</i>			
Traktament en bijkomende kosten	66.220	70.319	72.350
Kompas	2.124	1.614	1.468
Landelijk Kerkelijk Bureau	6.650	6.625	6.525
Algemene kosten	3.856	2.427	5.451
	<u>78.850</u>	<u>80.985</u>	<u>85.794</u>
Resultaat	1.247	175	5.333-
	<u>80.097</u>	<u>81.160</u>	<u>80.461</u>

Eigen vermogen per 1 januari 2007			58.429
Bij: Voordelig saldo 2007		1.247	
Bij: Voordelig saldo 2008		175	
Af: Nadelig saldo 2009		- 5.333	
			<u>- 3.911</u>
Eigen vermogen per 31 december 2009			<u>54.518</u>

Kas nr. 6: Kerkjeugd en onderwijs

	2007	2008	2009
	€	€	€
<i>Ontvangsten:</i>			
Bijdrage uit de kerken			
Streefbedrag x aantal leden	186.990	261.590	261.320
Minder ontvangen	- 6.066	- 9.067	- 12.201
	<u>180.924</u>	<u>252.523</u>	<u>249.119</u>
Ontvangen interest	1.638	2.081	2.259
Giften en Legaten	5	56	5
Totaal ontvangsten	<u>182.567</u>	<u>254.660</u>	<u>251.383</u>

<i>Uitgaven:</i>			
Subsidies	173.475	209.505	233.890
Diverse kosten	9.806	7.722	7.846
	<u>183.281</u>	<u>217.227</u>	<u>241.736</u>
Resultaat	- 714	37.433	9.647
	<u>182.567</u>	<u>254.660</u>	<u>251.383</u>

Eigen vermogen per 1 januari 2007		142.465
Af: Nadelig saldo 2007	- 714	
Bij: Voordelig saldo 2008	37.433	
Bij: Voordelig saldo 2009	9.647	
		<u>46.366</u>
Eigen vermogen per 31 december 2009		<u>188.831</u>

Kas nr. 12: Evangelisatie

	2007	2008	2009
	€	€	€
<i>Ontvangsten:</i>			
Bijdrage uit de kerken			
Streefbedrag x aantal leden	306.664	306.434	306.118
Minder ontvangen	- 19.272	- 22.637	- 16.008
	<u>287.392</u>	<u>283.797</u>	<u>290.110</u>
Zendingsdagen	4.455	8.411	5.217
Resultaat Doorgeven	13.631	10.537	6.389
Overige inkomsten	26.150	37.559	19.423
Opbrengst beleggingen	10.538	14.389	11.400
	<u>342.166</u>	<u>354.693</u>	<u>332.539</u>
<i>Uitgaven:</i>			
Personeelskosten	114.371	119.017	124.458
Huisvestingskosten	6.000	6.000	5.000
Subsidies	117.698	110.871	86.365
Stichting Evangelie & Moslims	40.500	41.400	52.650
Algemene kosten	34.125	38.582	44.906
	<u>312.694</u>	<u>315.870</u>	<u>313.379</u>
Resultaat	29.472	38.823	19.160
	<u>342.166</u>	<u>354.693</u>	<u>332.539</u>

Eigen vermogen per 1 januari 2007		378.263
Bij: voordelig saldo 2007	29.472	
Bij: voordelig saldo 2008	38.823	
Bij: voordelig saldo 2009	19.160	
		<u>87.455</u>
Eigen vermogen per 31 december 2009		<u>465.718</u>

Kas nr. 7: Pastoraat in de gezondheidszorg

	2007	2008	2009
	€	€	€
<i>Ontvangsten:</i>			
Bijdrage uit de kerken			
Streefbedrag x aantal leden	97.235	100.899	100.795
Minder ontvangen	- 1.310	- 2.624	- 3.556
	<u>95.925</u>	<u>98.275</u>	<u>97.239</u>
Bijdrage SOW-kerken	9.074	9.075	9.075
Opbrengst beleggingen	2.543	3.525	1.571
Diversen	865	72	319
	<u>108.407</u>	<u>110.947</u>	<u>108.204</u>
<i>Uitgaven:</i>			
Personeelskosten	80.129	83.150	85.188
Werkgroep recreatie gehandicapten	3.938	3.026	4.175
Algemene kosten	16.213	11.317	13.664
	<u>100.280</u>	<u>97.493</u>	<u>103.027</u>
Resultaat	8.127	13.454	5.177
	<u>108.407</u>	<u>110.947</u>	<u>108.204</u>

Eigen vermogen per 1 januari 2007		92.283
Bij: Voordelig saldo 2007	8.127	
Bij: Voordelig saldo 2008	13.454	
Bij: Voordelig saldo 2009	5.177	
		<u>26.758</u>
Eigen vermogen per 31 december 2009		<u>119.041</u>

Kas nr. 18: Landelijk kerkelijk bureau

	2007	2008	2009
<i>Ontvangsten:</i>	€	€	€
Doorbelastingen	713.966	776.302	817.851
Bijdrage generale synode	84.500	72.280	74.750
Opbrengst beleggingen	12.583	- 16.812	24.915
	<u>811.049</u>	<u>831.770</u>	<u>917.516</u>
<i>Uitgaven:</i>			
Personeelskosten	601.689	639.181	682.028
Huisvestingskosten	74.627	87.434	65.606
Kosten adressenbeheer	10.853	11.100	12.653
Kosten website	6.172	11.449	9.348
Algemene kosten	82.401	84.164	96.098
Afschrijvingen	28.729	28.152	33.439
	<u>804.471</u>	<u>861.480</u>	<u>899.172</u>
Resultaat	6.578	- 29.710	18.344
	<u>811.049</u>	<u>831.770</u>	<u>917.516</u>
Eigen vermogen per 1 januari 2007			214.761
Bij : Voordelig saldo 2007		6.578	
Bij : Voordelig saldo 2008		- 29.710	
Bij : Voordelig saldo 2009		18.344	
			<u>- 4.788</u>
Eigen vermogen per 31 december 2009			<u>209.973</u>

Kas nr. 19: Generale synode

	2004-2006	2007-2009
	€	€
Bijdragen van particuliere synoden	487.084	508.789
Omslag accountantskosten	81.954	40.996
Verkoop publicaties	1.990	2.711
Giften	650	700
Opbrengst beleggingen	26.293	27.308
	<u>597.971</u>	<u>580.504</u>
<i>Uitgaven:</i>		
Kosten generale synode	61.184	84.796
Bijdrage Landelijk Kerkelijk Bureau	227.700	242.000
Deputaatschappen:		
eenheid gereformeerde belijders	12.191	14.382
correspondentie buitenland	25.924	25.979
financiële zaken	17.633	18.659
hoge overheid en CIO	20.683	20.901
eredienst	3.413	9.134
kerkelijke archieven	36.604	47.472
overige deputaatschappen	32.905	30.748
Accountantskosten	83.144	43.237
Kosten publicaties	13.330	12.741
Diversen	1.096	1.859
	<u>535.807</u>	<u>551.908</u>
Resultaat	62.164	28.596
	<u>597.971</u>	<u>580.504</u>
Eigen vermogen per 1 januari 2004		84.361
Bij: Voordelig saldo periode 2004-2006	62.164	
Bij: Voordelig saldo periode 2007-2009	28.596	
		<u>90.760</u>
Eigen vermogen per 31 december 2009		<u>175.121</u>

Kas nr. 16: De Wekker

	2007	2008	2009
<i>Ontvangsten:</i>	€	€	€
Abonnementen	180.726	174.990	148.477
Advertenties	28.416	31.437	29.991

Giften	1.957	2.324	20.724
Opbrengst beleggingen	5.365	7.616	7.676
	<u>216.464</u>	<u>216.367</u>	<u>206.868</u>
<i>Uitgaven:</i>			
Drukkosten	89.432	88.724	90.910
Porti	65.821	67.515	66.704
Honoraria scribenten	8.300	8.060	10.400
Kosten ledenwerving	871	1.212	1.337
Algemene kosten	33.287	38.221	35.614
	<u>197.711</u>	<u>203.732</u>	<u>204.965</u>
Resultaat	18.753	12.635	1.903
	<u>216.464</u>	<u>216.367</u>	<u>206.868</u>

Eigen vermogen per 1 januari 2007		100.986
Bij: Voordelig saldo 2007	18.753	
Bij: Voordelig saldo 2008	12.635	
Bij: Voordelig saldo 2009	1.903	
		<u>33.291</u>
Eigen vermogen per 31 december 2009		<u>134.277</u>

Kas nr. 8: Diaconaat

	2007	2008	2009
	€	€	€
<i>Ontvangsten:</i>			
Bijdrage uit de kerken			
Streefbedrag x aantal leden	336.582	280.275	279.986
Minder/meer ontvangen	- 8.267	6.762	4.203
	<u>328.315</u>	<u>287.037</u>	<u>284.189</u>
Overige ontvangsten			
Giften/legaten etc.	137.034	39.486	141.071
Bijdragen Doorgeven	44.421	39.931	36.883
Doorberekening derden	4.765	4.765	-
Ontvangen giften projecten	533.395	524.246	540.732
Ontvangen giften noodhulp en rampen	115.640	345.224	218.109
Opbrengst beleggingen	29.788	35.633	26.136
Opbrengst bijdragen SGJ	117.375	117.824	118.148
	<u>1.310.733</u>	<u>1.394.146</u>	<u>1.365.268</u>
<i>Uitgaven:</i>			
Personeelskosten	140.080	162.132	180.909
Huisvestingskosten	18.000	18.500	16.000
Kosten publicaties en abb.gelden	5.605	6.712	3.425
Projecten	601.856	704.979	637.336
Noodhulp en rampen	115.639	345.416	263.110
Reis,-verblijf- en vergaderkostenkosten	11.343	9.019	9.300
Participatiekosten commissies	10.411	8.030	9.950
Bijdrage S.G.J.	117.375	117.824	118.148
Kosten Doorgeven	32.600	32.373	34.187
Algemene kosten	75.761	90.470	93.569
	<u>1.128.670</u>	<u>1.495.455</u>	<u>1.365.934</u>
Resultaat	182.063	- 101.309	666-
	<u>1.310.733</u>	<u>1.394.146</u>	<u>1.365.268</u>

Eigen vermogen per 1 januari 2007		679.821
Bij : voordelig saldo 2007	182.063	
Af : nadelig saldo 2008	- 101.309	
Bij : voordelig saldo 2009	- 666	
		<u>80.088</u>
		759.909
Opbouw eigen vermogen:		
Algemene reserve	681.507	
Bestemmingsreserve	78.402	
		<u>759.909</u>

Kas nr. 2: Studie en stimuleringsfonds

	2007	2008	2009
	€	€	€
<i>Ontvangsten:</i>			
Bijdrage uit de kerken			
Streefbedrag x aantal leden	29.918	-	-
Minder/meer ontvangen	- 415	104	-
	<u>29.503</u>	<u>104</u>	<u>-</u>
Overige ontvangsten			
Aflossingen leningen	7.120	7.786	7.966
Opbrengst beleggingen	5.444	5.202	6.170
	<u>42.067</u>	<u>13.092</u>	<u>14.136</u>
<i>Uitgaven:</i>			
Uitkering studenten	9.291	24.836	35.254
Overige kosten	4.887	1.739	1.902
	<u>14.178</u>	<u>26.575</u>	<u>37.156</u>
Resultaat	27.889	-13.483	- 23.020
	<u>42.067</u>	<u>13.092</u>	<u>14.136</u>
Eigen vermogen per 1 jan. 2007			291.492
Bij: voordelig saldo 2007		27.889	
Af : nadelig saldo 2008		- 13.483	
Af : nadelig saldo 2009		- 23.020	
		<u>- 8.614</u>	
Eigen vermogen per 31 december 2009			<u>282.878</u>

Kas nr. 14: Buitenlandse zending

	2007	2008	2009
	€	€	€
<i>Ontvangsten:</i>			
Bijdrage uit de kerken			
Streefbedrag x aantal leden	804.057	837.088	836.226
Meer ontvangen	61.357	26.182	56.336
	<u>865.414</u>	<u>863.270</u>	<u>892.562</u>
Overige ontvangsten			
Giften	108.485	90.357	64.300
Legaten	50.113	560.257	224.650
Postzegels/kaarten	14.673	14.000	10.450
Scholen	750	3.173	2.129
Resultaat Doorgeven	42.326	32.720	19.858
Diverse activiteiten	134.729	71.738	108.836
Huur De Schelf	6.901	7.065	7.210
Opbrengst beleggingen	69.720	81.729	129.045
	<u>1.293.111</u>	<u>1.724.309</u>	<u>1.459.040</u>
<i>Uitgaven:</i>			
Indonesië	78.479	83.545	86.088
Venda	98.881	86.574	91.059
KwaNdebele	97.766	72.081	79.784
Mukhanyo MTC en MBS	161.339	80.365	80.727
Botswana	190.037	214.274	211.146
Bangui	16.977	- 3.668	374
Mozambique	245.223	168.194	196.957
Brazilië	10.209	15.309	14.236
IFES Nederland	69.406	65.957	35.000
Kosten Siberië	18.400	18.400	18.400
Bijzondere zendingswerkers	3.560	4.057	2.400
Reserve nieuwe zendingsactiviteiten	-	-	250.000
Subsidie Evangelie en Moslims	13.881	13.191	-
	<u>1.004.158</u>	<u>818.279</u>	<u>1.066.171</u>
Nederland			
Personeelskosten	149.566	164.504	161.344
Huisvestingskosten	24.477	25.782	24.778
Kosten Dienstenbureau	45.759	45.018	47.395
Overige kosten	70.913	55.097	46.611
	<u>290.715</u>	<u>290.401</u>	<u>280.128</u>

Totaal kosten voor bijzondere posten	1.294.873	1.108.680	1.346.299
Bijzondere baten en lasten	- 3.887	-	- 18.941
Resultaat	- 5.649	615.629	93.800
	<u>1.293.111</u>	<u>1.724.309</u>	<u>1.459.040</u>

Eigen vermogen per 1 januari 2007			1.898.795
Af : nadelig saldo 2007		- 5.649	
Bij: voordelig saldo 2008		615.629	
Bij: voordelig saldo 2009		<u>93.800</u>	
			<u>703.780</u>
Eigen vermogen per 31 december 2009			<u>2.602.575</u>

Bijlage 1.2: Samengevoegde balans per 31 december 2009

	€	31 dec. 2009 €	€	31 dec. 2006 €
Activa:				
<i>Vastgelegde middelen</i>				
Onroerende goederen	2.169.708		1.954.586	
Inventaris	261.016		314.270	
Effecten	21.331.296		20.254.965	
Leningen u/g	-		<u>3.762</u>	
		23.762.020		22.527.583
<i>Wloftende middelen</i>				
Vorderingen en vooruitbetaald		1.473.587		1.288.359
<i>Liquide middelen</i>				
Banken r/c, spaarrek. etc	7.135.420		5.846.842	
Kasgeld	<u>585</u>		<u>1.238</u>	
		<u>7.136.005</u>		<u>5.848.080</u>
		<u>32.371.612</u>		<u>29.664.022</u>
Passiva:				
<i>Schulden</i>				
Crediteuren en kosten		2.591.098		2.142.581
<i>Eigen vermogen</i>				
Kapitaal	8.104.550		7.512.586	
Bestemmingsreserves en Voorzieningen	<u>21.675.964</u>		<u>20.008.855</u>	
		<u>29.780.514</u>		<u>27.521.441</u>
		<u>32.371.612</u>		<u>29.664.022</u>

Bijlage 1.3. Totaaloverzicht eigen vermogen en voorzieningen

	31 december 2009		31 december 2006		
	Eigen verm.	Voorzieningen	Eigen verm.	Voorzieningen	Totaal
	€	€	€	€	€
4. Emeritikas					
1. Theologische Universiteit	1.814.157	18.659.809	2.242.827	17.276.791	17.276.791
Emeriteringsfonds		1.724.752		1.683.722	
Onderhoudsvoorzieningen		373.322		389.176	
Bestemmingsfonds bibliotheek		-		27.215	
Totaal	3.912.231		4.342.940		4.342.940
13. Israel	266.321		285.248		46.346
Bestemmingsreserve		52.621		46.346	
Totaal	318.942		980.690		331.594
10. O.B.E.A.	1.109.633		980.690		980.690
5. Vrienden	54.518		58.429		58.429
6. Kerkjeugd en onderwijs	188.831		142.465		142.465
12. Evangelisatie	465.718		378.263		378.263
Bestemmingsreserve		44.248		92.283	
7. Pastoraat in de gezondheidszorg	119.041		92.283		378.263
Fonds vakanteweken gehandicapten		-		23.633	
Totaal	119.041		214.761		115.916
18. Landelijk kerkelijk bureau	209.973		214.761		115.916
Voorziening verhuizing		-		15.000	
Voorziening website		1.435		-	
Totaal	211.408		146.525		229.761
19. Generale synode	175.121		146.525		229.761
Bestemmingslegaten		141.764		161.281	
Totaal	316.885		100.986		307.806
16. De Wekker	134.277		100.986		100.986
8. Diaconaat	681.507		679.821		100.986
Bestemmingsreserve		78.402		87.379	
Algemeen rampenfonds		150.000		-	
Diverse voorzieningen		46.454		-	
Totaal	956.363		291.492		767.200
2. Studiefonds	282.878		291.492		767.200
Stimuleringsfonds		19.665		25.855	
Totaal	302.543		1.898.796		317.347
14. Zending	2.602.575		1.898.796		317.347
Reservering nieuwe zend.activiteiten.		240.039		-	
Overige voorzieningen		143.453		272.457	
Totaal	2.986.067		20.008.855		2.171.253
	8.104.550	21.675.964	7.512.586	20.008.855	27.521.441

Bijlage 1.4: Vermogensvergelijking

	€	2007-2009 €	€	2004-2006 €
Beginvermogen		27.521.441		23.610.666
Saldi voordelig	4.197.281		4.785.531	
Saldi nadelig	- 2.137.621		- 935.784	
		2.059.660		3.849.747
Mutatie voorziening/best reserves		199.413		61.028
		<u>29.780.514</u>		<u>27.521.441</u>
<i>Specificatie voordelig/nadelig saldo:</i>				
Theologische Universiteit				- 428.670
Emeritikas				1.383.018
Onderlinge bijstand en advies				128.943
Buitenlandse zending				703.780
Evangelieverkondiging onder Israel				- 12.652
Varenden				- 3.911
Kerkjeugd en onderwijs				46.366
Evangelisatie				87.455
Pastoraat in de gezondheidszorg				26.758
Landelijk kerkelijk bureau				- 4.788
Generale synode				28.596
De Wekker				33.291
Diaconaat				80.088
Studiefonds				- 8.614
				<u>2.059.660</u>
<i>Specificatie mutatie voorziening/best. reserves</i>				
Theologische Universiteit				- 2.039
Buitenlandse zending				111.034
Evangelisatie				44.248
Pastoraat in de gezondheidszorg				- 23.633
Landelijk kerkelijk bureau				- 13.565
Generale synode				- 19.517
Diaconaat				109.075
Studiefonds				- 6.190
				<u>199.413</u>

Bijlage 1.5: Totaaloverzicht exploitatierekeningen

	€	2007-2009 €	€	2004-2006 €
<i>Ontvangsten:</i>				
Omslagen x aantal leden	11.766.347		10.543.418	
Meer ontvangen	241.954		183.898	
Minder ontvangen	- 190.960		- 202.968	
		11.817.341		10.524.348
Bijzondere bijdragen emeritikas	508.211		305.160	
Giften en legaten	2.037.031		1.331.525	
Collegegelden	390.699		418.327	
Zendingsdagen enz.	29.771		33.185	
Bijdragen SGJ	353.347		350.728	
Scholen	6.052		6.514	
		3.325.111		2.445.439
Opbrengst beleggingen		1.500.148		4.444.887
Bijdragen P.S.	508.789		487.084	
Omzet kerkelijk bureau	2.308.119		2.174.845	
Expl. Saldo De Wekker	33.291		5.483	
Overige ontvangsten	4.211.639		2.684.026	
		7.061.838		5.351.438
Subs. Min. v. Onderwijs		3.859.000		3.648.000
		<u>27.563.438</u>		<u>26.414.112</u>

<i>Uitgaven:</i>			
Uitgaven voor het doel van de kassen	22.438.278	19.558.884	
Bijdragen SGJ	353.347	350.728	
Algemene kosten	2.417.708	2.293.870	
Afschrijvingen	271.617	355.612	
		25.480.950	22.559.094
Bijzondere lasten		22.828	5.271
		25.503.778	22.564.365
<i>Saldi:</i>			
Voordelig	4.197.281	4.785.531	
Nadelig	- 2.137.621	- 935.784	
		2.059.660	3.849.747

Bijlage 1.6: Opmerkingen DFZ bij de jaarrekeningen 2007 t/m 2009.

Theologische Universiteit

In de verslagperiode 2007 t/m 2009 werd een totaal negatief resultaat behaald ad € 428.670,- waardoor het eigen vermogen daalde van € 2.242.827,- tot € 1.814.157,-. De oorzaken voor dit negatieve resultaat liggen voornamelijk in tegenvallende resultaten op beleggingen (per saldo nihil terwijl € 300.000,- mocht worden verwacht), sneller stijgende personeelskosten dan bijdrage van OC&W (€ 120.000,-) en incidentele kosten voor externe financiële dienstverlening (€ 120.000,-). Door hogere ontvangsten uit giften en legaten kon het tekort beperkt blijven tot € 429.000,-. Het eigen vermogen uitgedrukt in de jaarlast (solvabiliteitsfactor) bedraagt minder dan 1. Bij de TUA is het gewenste dat deze solvabiliteitsfactor tussen 1 en 2 ligt.

Studie- en stimuleringsfonds

In de verslagperiode 2007 t/m 2009 daalde het eigen vermogen van € 291.492,- tot € 282.878,-. Met ingang van 2008 werden geen bijdragen meer uit de kerken ontvangen als gevolg van het synodebesluit hierover in 2007. Er bestaat nog steeds een latent vermogen ad € 149.918,- per 31 december 2009 zijnde terugbetalingsverplichtingen van studenten, welke niet worden geactiveerd. Nog steeds worden de schulden en of terugbetalingen door enkele schuldenaren betwist.

Emeritikas

Het reserve bestemd voor de verplichtingen van de emeritaatsuitkeringen is in de periode 2007 t/m 2009 gestegen met € 1.383.018,- tot een bedrag ad € 18.659.809,-. In de periode 2004 t/m 2006 was de stijging ruim € 3,5 miljoen. Met name is hieraan debet het grote verlies in 2008 uit hoofde van tegenvallende resultaten uit beleggingen ten gevolge van de economische crisis. Over de gehele periode 2007 t/m 2009 was er een winst uit beleggingen van € 864.000,-. Uitgaande van de pensioengedachte is de dekkingsgraad verder teruggefallen van 53% per ultimo 2006 tot 44% per ultimo 2009.

Varenden

De jaren 2007 en 2008 sloten nog af met een positief resultaat; het jaar 2009 resulteerde in een negatief resultaat, waardoor het eigen vermogen daalde van € 58.429,- tot € 54.518,-. De solvabiliteitsfactor bedraagt thans 0,68.

Kerkjeugd en onderwijs

Naast een zeer bescheiden negatief resultaat over 2007 waren de resultaten over 2008 en 2009 positief zodat het eigen vermogen steeg van € 142.465,- tot € 188.831,- waardoor de solvabiliteitsfactor nu uitkomt op 0,75.

Pastoraat in de gezondheidszorg

De resultaten over de afgelopen jaren waren allen positief waardoor het eigen vermogen is toegenomen van € 92.283,- tot € 119.041,-, waardoor de solvabiliteitsfactor nu 1,10 bedraagt en dus ruim voldoende is.

Diaconaat

De resultaten over de afgelopen jaren waren schommelend. Het eigen vermogen is toegenomen van € 679.821,- ultimo 2006 tot € 759.909,- ultimo 2009. Als de kosten van projecten voor 50% als structureel worden gezien en de kosten van noodhulp incidenteel bedraagt de solvabiliteitsfactor ongeveer 1.

Onderlinge bijstand en advies

Door de totaalresultaten van de afgelopen periode is het eigen vermogen weer toegenomen van € 980.690,- tot € 1.109.633,-. De solvabiliteitsfactor komt nu uit op 2,46 terwijl de gestelde solvabiliteitsfactor 2 bedraagt.

Evangelisatie

Alle positieve resultaten over de afgelopen periode ad totaal € 87.455,- hebben geleid tot een verhoging van het eigen vermogen van € 378.263,- tot € 465.718,- en ligt nog steeds boven de gestelde solvabiliteitsfactor van 1 (nu 1,40). Door de kerken zijn ook in deze verslagperiode nog steeds niet alle omslagen afgedragen, in deze periode is een bedrag ad € 57.917,- te weinig afgedragen.

Kerk en Israëli

De totaalresultaten over de afgelopen periode waren in totaal negatief t.w. € 12.652,- waardoor het eigen

vermogen daalde van € 331.594,- tot € 318.942,-. Niettemin blijft deze kas meer dan voldoende binnen de solvabiliteitsfactor van 1.

Buitenlandse zending

In alle jaren werd meer ontvangen dan de omslagbedragen, mede hierdoor is het totaal positieve resultaat over de verslagperiode uitgekomen op € 703.780,-. Het eigen vermogen is daardoor ook fors toegenomen van € 1.898.795,- tot € 2.842.614,-, waaronder begrepen een bedrag ontvangen voor nieuwe zendingsactiviteiten van € 240.000,-. De solvabiliteitsfactor (eigen vermogen gedeeld door jaarlijkse kosten) komt daarmee uit op bijna 2,3 hetgeen meer dan voldoende is. Geconstateerd kan worden dat de positieve effecten van de ombuigingen in eerdere jaren een structureel karakter hebben. Als wordt geabstraheerd van de incidentele baten uit giften en lasten voor nieuwe activiteiten, is het resultaat nog steeds positief. Dat geeft reden tot dankbaarheid. Ondanks dat de totaal ontvangen baten uit hoofde van de omslag voor de zending de norm overtreft, draagt een substantieel aantal gemeenten minder af dan het bedrag van de omslag. Daarbij spant Zwolle de kroon. Wellicht dat intensief overleg met die gemeenten tot verandering kan leiden.

De Wekker

Het eigen vermogen steeg in de verslagperiode van € 100.986,- tot € 134.277,-; dit is 0,66 van de totale jaarlast.

Landelijk kerkelijk bureau

Het totaalresultaat over de verslagperiode komt negatief uit t.w. € 4.788,-, waardoor het eigen vermogen iets afnam van € 214.761,- tot € 209.973,- per 31-12-2009.

Generale synode

Het eigen vermogen steeg in de verslagperiode van € 146.525,- tot € 175.121,-.

Bijlage 2.1: begrotingen per kas

Kas nr. 1: Theologische Universiteit

T	2011 € 1.000	2012 € 1.000	2013 € 1.000
<i>Baten</i>			
Giften en legaten	20	20	20
Bijdragen N.G. kerken	15	15	15
Vrouwencommissie	68	68	68
Subsidie Ministerie O,C & W	1.350	1.250	1.300
Collegegelden	170	180	190
Ontvangen interest	50	50	50
Vrijval voorziening groot onderhoud	150	80	0
Overige ontvangsten	125	125	125
	<u>1.948</u>	<u>1.788</u>	<u>1.768</u>
<i>Lasten</i>			
Personeelskosten	1.440	1.470	1.500
Onderwijs en onderzoek	120	125	130
Kosten bibliotheek	147	149	151
Huisvestingskosten	107	107	107
Profileringfonds	20	20	20
Vereveningsfonds	150	-70	-80
Overige kosten	375	375	375
	<u>2.359</u>	<u>2.176</u>	<u>2.203</u>
Te dekken	<u>411</u>	<u>388</u>	<u>435</u>
Per lid/dooplid	5,55	5,24	5,88
Gevraagde minimumbijdrage	5,60	5,60	5,60
Advies minimumbijdrage			
Huidige bijdrage	3,10		

Kas nr. 2: Studie- en stimuleringsfonds

	2011 € 1.000	2012 € 1.000	2013 € 1.000
<i>Baten</i>			
Intrest	4	4	3
Aflossingen leningen	7	7	7
	<u>11</u>	<u>10</u>	<u>10</u>
<i>Lasten</i>			
Uitkering studiefonds	60	62	64

Uitkering stimuleringsfonds	0	0	0
Overige kosten	1	1	1
Kosten kerkelijk bureau	1	1	2
	<u>62</u>	<u>65</u>	<u>67</u>

Te dekken	<u>52</u>	<u>54</u>	<u>57</u>

Per lid/dooplid	0,70	0,73	0,77
Gevraagde minimumbijdrage	-	-	-
Advies minimumbijdrage	-	-	-
Huidige bijdrage	-	-	-

Kas nr. 4: Emeritikas

	2011 € 1.000	2012 € 1.000	2013 € 1.000
<i>Baten</i>			
Ontvangen interest	552	571	583
Overige ontvangsten	0	0	0
	<u>552</u>	<u>571</u>	<u>583</u>

<i>Lasten</i>			
Emiritaatuitkeringen	2.045	2.200	2.447
Overige kosten	25	25	25
	<u>2.070</u>	<u>2.225</u>	<u>2.472</u>

Te dekken	<u>1.518</u>	<u>1.654</u>	<u>1.889</u>

Per lid/ dooplid	19,84	21,62	24,69
Gevraagde minimumbijdrage	29,16	29,16	29,16
Advies minimumbijdrage			
Huidige bijdrage	21,50		

Kas nr. 5: Varenden

	2011 € 1.000	2012 € 1.000	2013 € 1.000
<i>Baten</i>			
Ontvangen interest	1	1	1
Vrijwillige bijdragen varenden	3	3	3
	<u>4</u>	<u>4</u>	<u>4</u>

<i>Lasten</i>			
Personeelskosten	65	67	69
Emeritikas	12	12	12
Kosten kerkelijk bureau	7	7	7
Kosten Kompas	2	2	2
Overige kosten	6	6	6
	<u>92</u>	<u>94</u>	<u>96</u>

Te dekken	<u>88</u>	<u>90</u>	<u>92</u>

Per lid/dooplid	1,18	1,21	1,24
Gevraagde minimumbijdrage	1,25	1,25	1,25
Advies minimumbijdrage			
Huidige bijdrage	1,05		

Kas nr. 6: Kerkjeugd en onderwijs

	2011 € 1.000	2012 € 1.000	2013 € 1.000
<i>Baten</i>			
Ontvangen interest	2	2	2
	<u>2</u>	<u>2</u>	<u>2</u>

<i>Lasten</i>			
Subsidies	231	234	238
Kosten kerkelijk bureau	6	6	6

Algemene kosten	3	3	3
	<u>239</u>	<u>243</u>	<u>246</u>
Te dekken	<u>238</u>	<u>241</u>	<u>244</u>
Per lid/dooplid	3,21	3,26	3,30
Gevraagde minimumbijdrage	3,50	3,50	3,50
Advies minimumbijdrage			
Huidige bijdrage	3,50		

Kas nr. 7: Pastoraat in de gezondheidszorg

	2011 € 1.000	2012 € 1.000	2013 € 1.000
<i>Baten</i>			
Bijdragen SOW-kerken	9	9	9
Ontvangen interest	<u>2</u>	<u>2</u>	<u>2</u>
	<u>11</u>	<u>11</u>	<u>11</u>
<i>Lasten</i>			
Personeelskosten	79	81	82
Emeritikas	12	12	12
Kosten kerkelijk bureau	6	7	7
Algemene kosten	<u>13</u>	<u>13</u>	<u>13</u>
	<u>110</u>	<u>112</u>	<u>114</u>
Te dekken	<u>100</u>	<u>102</u>	<u>103</u>
Per lid/dooplid	1,38	1,40	1,43
Gevraagde minimumbijdrage	1,35	1,35	1,35
Advies minimumbijdrage			
Huidige bijdrage	1,35		

Kas nr. 10: Onderlinge bijstand en advies

	2011 € 1.000	2012 € 1.000	2013 € 1.000
<i>Baten</i>			
Ontvangen interest	<u>26</u>	<u>25</u>	<u>25</u>
	<u>26</u>	<u>25</u>	<u>25</u>
<i>Lasten</i>			
Bijdragen kerkgebouw	77	80	82
Bijdrage predikantskosten	191	196	202
Draagkrachtuitkeringen	31	32	33
Bijstandsuitkeringen	20	21	22
Overige kosten	<u>21</u>	<u>22</u>	<u>23</u>
	<u>340</u>	<u>351</u>	<u>362</u>
Te dekken	<u>314</u>	<u>326</u>	<u>337</u>
Per lid/dooplid	4,48	4,65	4,81
Gevraagde minimumbijdrage	4,00	4,00	4,00
Advies minimumbijdrage			
Huidige bijdrage	4,40		

Kas nr. 12: Evangelisatie

	2011 € 1.000	2012 € 1.000	2013 € 1.000
<i>Baten</i>			
Zendingsdagen, giften	5	5	5
Resultaat <i>Doorgeven</i>	10	10	10
Ontvangen interest	11	11	11
Overige inkomsten	<u>25</u>	<u>25</u>	<u>25</u>
	<u>51</u>	<u>51</u>	<u>51</u>
<i>Lasten</i>			

Personeelskosten	138	141	143
Huisvesting	5	5	5
Subsidies	154	154	154
Bureau en overige kosten	30	30	30
Kosten cursussen en toerusting	18	18	18
	<u>345</u>	<u>347</u>	<u>350</u>
Te dekken	<u>294</u>	<u>296</u>	<u>299</u>
Per lid/dooplid	3,97	4,00	4,04
Gevraagde minimumbijdrage	4,00	4,00	4,00
Advies minimumbijdrage			
Huidige bijdrage	4,10		

Kas nr. 13: Kerk en Israël

	2011 € 1.000	2012 € 1.000	2013 € 1.000
<i>Baten</i>			
Giften en legaten	3	3	3
Zendingsdagen	5	5	5
Ontvangen interest	5	4	4
Overige inkomsten	1	1	1
	<u>13</u>	<u>12</u>	<u>12</u>
<i>Lasten</i>			
Bijdrage Centrum voor Israëlstudies	78	79	81
Voorlichting	-15	-15	-14
Bijdragen Israëlorganen	2	2	2
Overige kosten	30	30	31
	<u>94</u>	<u>97</u>	<u>100</u>
Te dekken	<u>81</u>	<u>85</u>	<u>89</u>
Per lid/dooplid	1,09	1,15	1,20
Gevraagde minimumbijdrage	0,95	0,95	0,95
Advies minimumbijdrage			
Huidige bijdrage	0,45		

Kas nr. 14: Buitenlandse zending

	2011 € 1.000	2012 € 1.000	2013 € 1.000
<i>Baten</i>			
Legaten en giften	190	190	190
Bijdrage tfc	20	40	60
Opbrengst beleggingen	75	75	75
Diverse projecten	55	55	55
Overige opbrengsten	37	37	37
	<u>377</u>	<u>397</u>	<u>417</u>
<i>Uitgaven</i>			
<i>Kosten buitenland</i>			
Indonesië	96	59	59
Venda	87	86	90
KwaNdebele	92	99	106
Mukhanyo MTC en MBS	100	57	57
Botswana	152	161	176
Thailand-Isaan	70	115	160
Mozambique	218	153	158
Burundi	20	20	20
Tajmyr	80	83	85
Missionaire diaconale werkers	8	8	8
Voorzieningen projecten	10	45	15
	<u>932</u>	<u>883</u>	<u>931</u>

<i>Kosten Nederland</i>			
Personeelskosten	172	176	180
Kosten kerkelijk bureau	48	50	50
Huisvestingskosten	25	25	25
Overige uitgaven	60	61	61
	<u>305</u>	<u>311</u>	<u>315</u>
	<u>1.236</u>	<u>1.194</u>	<u>1.247</u>
Te dekken	859	797	829
af: ontr.aan eigen vermogen	0	0	0
Blijft	<u>859</u>	<u>797</u>	<u>829</u>
Per lid/dooplid	11,61	10,77	11,21
Gevraagde minimumbijdrage	11,20	11,20	11,20
Advies minimumbijdrage			
Huidige bijdrage	11,20		

Kas nr. 16: Diaconaat

	2011 € 1.000	2012 € 1.000	2013 € 1.000
<i>Baten</i>			
Giften algemeen en legaten	45	45	45
Giften projecten	500	500	500
Giften voor noodhulp en rampen	pm	pm	pm
Opbrengst publicaties	34	34	34
Ontvangen interest	15	15	15
	<u>594</u>	<u>594</u>	<u>594</u>
<i>Lasten</i>			
Personeelskosten	183	190	197
Huisvestingskosten	20	20	20
Participatiekosten commissies	10	10	10
Kosten publicaties/publiciteit	35	36	36
Overige kosten	115	118	120
Besteding eigen projecten	500	500	500
Giften voor noodhulp en rampen	pm	pm	pm
	<u>862</u>	<u>872</u>	<u>883</u>
Te dekken	<u>268</u>	<u>278</u>	<u>289</u>

Bijlage 2: Totaaloverzicht begrotingen 2011 t/m 2013

	Baten			Lasten			Nadeelig saldo		Bijdrage		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013	gem. per jaar	gem. per lid	Ge- vraagd	Advies	
		gem. per jaar			gem. per jaar						
€ 1.000											
Theologische Universiteit	1.948	1.788	1.768	1835	2.359	2.176	2.203	2246	411	5,56	5,60
Studiefonds	11	10	10	10	62	65	67	65	54	0,73	0,00
Vrienden	4	4	4	4	92	94	96	94	90	1,21	1,25
Kerkjeugd en onderwijs	2	2	2	2	239	243	246	242	241	3,26	3,50
Gezondheidszorg	11	11	11	11	110	112	114	112	102	1,37	1,35
ob&a	26	25	25	25	340	351	362	351	325	4,40	4,00
Evangelisatie	51	51	51	51	345	347	350	347	296	4,00	4,00
Israël	13	12	12	12	94	97	100	97	85	1,15	0,95
Buitenlandse zending	377	397	417	397	1.236	1.194	1.247	1226	829	11,20	11,20
Diaconaat	594	594	594	594	862	872	883	873	279	3,76	3,75
Totaal excl. emeritikas	3.036	2.894	2.893	2.941	5.739	5.551	5.667	5.653	2.712	36,64	35,60
Emeritikas	552	571	583	569	2.070	2.225	2.472	2256	1.687	22,80	29,16
Totaal	3.588	3.465	3.476	3.510	7.809	7.776	8.139	7.908	4.399	59,44	64,76
											61,96

Bijlage 2.3: Opmerkingen DFZ bij begrotingen 2011 t/m 2013

Het totaal van de huidige omslagbedragen bedraagt thans € 56,- per lid/dooplid. De totale gevraagde omslagbedragen komen uit op € 64,76 lid/dooplid; een stijging van nominaal € 8,76 of relatief 15,6%. De inflatie bedroeg echter over de afgelopen 3 jaar 5,1%. Een verhoging van deze omvang achten wij niet aanvaardbaar, mede tegen de achtergrond van de huidige economische crisis. De verhoging wordt vrijwel alleen veroorzaakt door emeritikas en de TUA. De meeste andere deputaatschappen hebben gevolg gegeven aan onze oproep tot matiging en wensen de omslagbedragen niet te verhogen. Een enkel deputaatschap vraagt een zeer summiere verhoging dan wel stelt een verlaging voor.

Bij de beoordeling van de hoogte van de omslagen hebben wij ons laten leiden door de voorstellen van de Commissie Beheersbaarheid deputaatschappen. Daarbij wordt voorgesteld om de omslag van emeritikas te elimineren uit het totaal van de omslag voor de kerkelijke kassen. Er is dan een bedrag voor emeritikas en een bedrag voor de overige deputaatschappen. Zonder emeritikas stijgt het totaal van de gevraagde omslagen van € 34,50 naar € 35,60. Dat is ruim 3,19%. De gevraagde omslag van emeritikas is € 29,16, dat is ten opzichte van de huidige omslag een stijging van € 7,66 of ruim 35%.

Wij adviseren de gevraagde omslag voor emeritikas ongewijzigd te accorderen en de gevraagde omslagen voor de andere deputaatschappen te matigen. Als u ons advies volgt, leidt dat tot een daling van de omslag kerkelijke kassen excl. emeritikas van 4,9%. Inclusief emeritikas stijgt het totaal van de omslagen met 10,6%.

Onderstaand doen wij u onze opmerkingen toekomen bij de diverse begrotingen en de gevraagde omslagbedragen.

Theologische Universiteit

De begroting voor de TUA voor 2011 t/m 2013 geeft een heel ander beeld dan drie jaar geleden. In de afgelopen drie jaren is bij de TUA per saldo een tekort van € 429.000,- ontstaan bij de destijds bepaalde bijdrage van € 3,10. Dit tekort is voor het grootste deel ontstaan door lagere opbrengsten uit bijzondere projecten en voor een minder deel door minder opbrengsten uit de ontvangsten interest. Deze tekorten zijn voor een deel opgevangen door lagere personeelskosten dan begroot, maar de overige kosten waren ruim boven de begroting (dit betrof o.a. de kosten voor financiële dienstverlening). In de begroting 2011 t/m 2013 zijn de opbrengsten van interest veel lager geschat dan voorheen. Ook de overige inkomsten zijn veel lager geschat dan vorige jaren. Beiden zijn terecht als we kijken naar de ontwikkelingen in de afgelopen jaren. De verwachte positieve bijdrage aan het resultaat van het Calvinjaar is uitgebleven.

De begroting van bekostiging door OC&W is t.o.v. de begrotingen over de afgelopen jaren gestegen, maar t.o.v. de werkelijke ontvangsten nagenoeg gelijk aan de bijdrage in de afgelopen jaren. Een aantal maatregelen, genomen door de Minister, hebben geleid tot een lagere inschatting van de te ontvangen bijdrage voor de jaren 2011 t/m 2013.

De begroting voor personeelskosten is nagenoeg gelijk aan de begrotingen van voorgaande jaren. Deze begrotingen werden echter niet gerealiseerd. Wel is een extra last van € 50.000,- per jaar meegenomen als extra dotatie aan het emeritaatsfonds van de TUA. Zie voor de toelichting hierop hetgeen geschreven is bij de emeritikas.

Alles bij elkaar komt de gevraagde bijdrage van de TUA met € 5,60 veel hoger dan de huidige € 3,10. We moeten helaas vaststellen, dat de begrotingen waarop deze € 3,10 gebaseerd waren niet realiseerbaar bleken. De voorliggende begrotingen lijken realistischer, maar wellicht aan de voorzichtige kant.

Als we kijken naar het garantievermogen zou het niet goed zijn als de TUA wederom een aantal jaren het vermogen zou zien dalen.

Wij zijn van mening dat de reguliere activiteiten van de TUA gedekt moeten worden uit de van de overheid ontvangen financiële middelen en dat de specifieke kosten die voortvloeien uit de relatie met de kerken gedekt kunnen worden uit de omslag.

Een stijging van 80% achten wij te sterk. Wij stellen voor de omslag vast te stellen op € 4,50 en de TUA € 1,10 als bezuinigingsdoelstelling mee te geven.

Studie- en stimuleringsfonds

Volgens de begroting 2011 t/m 2013 worden de uitgaven van beide fondsen reëel begroot. Gezien het nog steeds fors aanwezige vermogen vraagt dit deputaatschap voor de komende periode geen omslag. Wij gaan hiermee akkoord.

Emeritikas

De begroting voor dit deputaatschap voor de jaren 2011 t/m 2013 achten wij reëel. In het verlengde van deze begroting vragen deputaten een omslag ad 29,16, hetgeen een behoorlijke verhoging betekent ad € 7,66 of 35,6%. In verband met de te verwachten uitkeringen lijkt er geen andere mogelijkheid dan akkoord te gaan met dit voorstel.

Wij hebben kennisgenomen van het rapport van deputaten emeritikas *Toekomstvastheid emeritikas*, rapport van de Commissie Gevolgen Pensioenwet over de toekomst van de emeritikas d.d. 27 april 2010. Met grote instemming onderschrijven wij de inhoud van het rapport. Het stemt ons tot grote tevredenheid dat binnen het deputaatschap een fundamentele bezinning heeft plaatsgevonden, waarbij een marktconforme gedachtegang uitgangspunt is en waarbij wordt gezocht naar oplossingen voor de risico's en bedreigingen van de uitkeringsmogelijkheden aan onze predikanten in de toekomst.

U dient de voorstellen niet te beschouwen als vrijblijvende gedachte voor een discussie binnen de GS 2010, maar als een uiterst noodzakelijke en wellicht laatste mogelijkheid om tegemoet te komen aan de zorg die er is rond de continuïteit van het huidige (gedeeltelijke) omslagstelsel. Bij de beoordeling van de hoogte van de omslag voor dit deputaatschap verkeert de beoordelaar in een spagaat. Aan de ene kant het aspect of wij aan de kerken nog meer kunnen vragen en aan de andere kant het aspect van de noodzaak van een behoefte aan een veel hogere bijdrage om de verantwoordelijkheid voor de ouderdagsvoorziening te kunnen dragen.

Wij verwijzen u naar de opmerkingen terzake in het rapport van de commissie beheersbaarheid

deputaatschappen en naar het rapport *Toekomstvastheid emeritikas*. Wij achten het eveneens van groot belang dat de GS 2010 een positief besluit neemt over in het rapport opgenomen voorstel tot begeleiding van zieke predikanten en beheersing van de processen daaromtrent.

Varenden

Het eigen vermogen van deze kas blijft aan de lage kant. De begroting voor de jaren 2011 t/m 2013 beoordelen wij reëel. Een verhoging van bijna 20% achten wij te sterk en adviseren de omslag vast te stellen op € 1,15.

Kerkjeugd en onderwijs

Het eigen vermogen van dit deputaatschap is de afgelopen periode toegenomen. De begroting voor de jaren 2011 t/m 2013 achten wij reëel. Wij gaan akkoord met een ongewijzigde omslag ad € 3,50 voor de komende jaren. Nog steeds is er naar onze mening geen antwoord gegeven op het verzoek van de GS 2004 om zich te bezinnen op de uitgaven voor de toekomst voor de JWO's en alternatieve bronnen voor inkomsten aan te boren.

Pastoraat in de gezondheidszorg

Het eigen vermogen van deze kas voldoet aan de solvabiliteitsfactor. De begroting achten wij reëel en met een ongewijzigde omslag ad € 1,35 gaan wij akkoord.

Onderlinge bijstand en advies

Het solvabiliteitsfactor van deze kas ligt op peil. Wederom hebben deputaten een constructieve begroting ingediend, waarbij aangegeven wordt de omslag voor de komende jaren te verlagen tot € 4,00. Wij gaan hiermee akkoord.

Evangelisatie

De solvabiliteitsfactor van deze kas is nog steeds meer dan voldoende. Wij gaan akkoord met de ingediende begroting en gaan tevens akkoord met een verlaagde omslag ad € 4,00.

Kerk en Israël

De solvabiliteitsfactor van deze kas is de afgelopen jaren gedaald, maar voldoet nog steeds aan de norm. Aangezien in de vorige periode de toen gevraagde omslag niet werd gehonoreerd, resulteert het nu in het vragen van een omslag ad € 0,95. De daartoe ingediende begroting achten wij reëel. Echter een verhoging van ruim 111% achten wij niet aanvaardbaar. Wij stellen voor de omslag te verhogen tot € 0,55.

Buitenlandse zending

De ingediende begroting voor de komende jaren vormt een reële basis voor de bepaling van de omslag. De begrote bedragen voor legaten en giften over de periode 2010 tot en met 2012 zijn gelijk aan de bedragen in de begroting voor de periode 2008 tot en met 2010 (€ 190.000,- per jaar). Dit lijkt ons reëel. De werkelijk ontvangen bedragen over de laatstgenoemde periode uit hoofde van legaten en giften bedragen in totaal echter € 835.000,-, dat is € 265.000,- meer dan begroot. Wij adviseren positief over de ingediende begroting. Echter in het licht van de totaal aan de kerken gevraagde omslagen en het omvangrijke eigen vermogen van het deputaatschap zending stellen wij voor de gevraagde omslag te matigen en voor de komende periode in plaats van het gevraagde bedrag van € 11,20 vast te stellen op € 10.

Diaconaat

Het eigen vermogen van deze kas blijft voldoende. De ingediende begroting voor de komende jaren achten wij reëel. De gevraagde omslag ad € 3,75 ondersteunen wij. De financiering van SGJ wordt in de komende jaren zodanig gewijzigd door de subsidiestroom van provincies en rijk, dat met ingang van 1 januari 2011 deze omslag niet meer nodig is. Deputaten merken hierbij terecht op, dat dit een ontwikkeling is om dankbaar voor te zijn.

	2008 t/m 2010	2011 t/m 2013				
	Bijdrage huidig	Bijdrage gevraagd	+/-	Bijdrage advies	+/-	% stijging
Theologische Universiteit	3,10	5,60	80,65%	4,50	1,40	45,2%
Studiefonds	0,00	0,00	0,00%	0,00	0,00	0,0%
Varenden	1,05	1,25	19,05%	1,15	0,10	9,5%
Kerkjeugd en onderwijs	3,50	3,50	0,00%	3,50	0,00	0,0%
Gezondheidszorg	1,35	1,35	0,00%	1,35	0,00	0,0%
Onderlinge bijstand en advies	4,40	4,00	-9,09%	4,00	-0,40	-9,1%
Evangelisatie	4,10	4,00	-2,44%	4,00	-0,10	-2,4%
Israël	0,45	0,95	111,11%	0,55	0,10	22,2%
Buitenlandse zending	11,20	11,20	0,00%	10,00	-1,20	-10,7%
Diaconaat	5,35	3,75	-29,91%	3,75	-1,60	-29,9%

Totaal excl. emeritikas	34,50	35,60	3,19%	32,80	-1,70	-4,9%
Emeritikas	21,50	29,16	35,63%	29,16	7,66	35,6%
Totaal	56,00	64,76	15,64%	61,96	5,96	10,6%

Bijlage 3: comité**Bijlage 4: Financiële bijlage beroepsbrief****1. Traktement***Omvang traktement*

Volgens het advies van deputaten financiële zaken, zoals vastgelegd in hun schrijven d.d. december, zal aan u een jaartraktement worden uitbetaald ad €, uit te betalen in twaalf gelijke maandelijkse termijnen ad €

Dit traktement is gebaseerd op schaal conform het advies van eerder vermelde deputaten. (Indien van toepassing): Aangezien onze gemeente een ledenbestand heeft van leden wordt het traktement verhoogd met %.

Jaarlijks vindt aanpassing van uw traktement plaats eveneens conform het advies van eerder vermelde deputaten.

2. Vakantietoelage

Over het jaartraktement zal 8% als vakantietoelage worden uitbetaald. De vakantietoelage wordt uitbetaald in de maand mei van elk jaar en heeft betrekking op de periode van 1 juli t/m 31 december van het vorig jaar en van 1 januari t/m 30 juni van het jaar waarin de vakantietoelage wordt uitbetaald.

3. Emolumenten*Tegemoetkoming premie ziektekosten*

Aan de predikant wordt een tegemoetkoming in de premie voor ziektekosten verstrekt. Deze tegemoetkoming is gelijk aan de inkomensafhankelijke bijdrage welke jaarlijks wordt vastgesteld door de Belastingdienst.

Vergoeding representatiekosten

Voor representatiekosten wordt aan u een vergoeding verstrekt ad € per jaar conform het jaarlijks advies van deputaten financiële zaken, ongeacht de hoogte van de daadwerkelijk gemaakte kosten. Tijdens vakantie en studieverlof wordt de vergoeding doorbetaald. Bij langdurige afwezigheid wordt de vergoeding nog gedurende twee maanden doorbetaald. Bij afwezigheid wegens schorsing voor bepaalde tijd stopt de vergoeding direct.

Vergoeding administratie- en bureaunkosten

Als tegemoetkoming in de kosten voor inrichting en onderhoud van werk-, ontvang- en studeerkamer, pc-apparatuur en software en kantoorbenodigdheden ontvangt u een vaste vergoeding van € per jaar, ongeacht de daadwerkelijk gemaakte kosten conform het advies van deputaten financiële zaken.

Vergoeding communicatiekosten

De kosten voor vaste telefonie voor de ambtsuitoefening worden volledig vergoed. Wanneer er geen privélijn aanwezig is, worden de telefoonkosten belastingvrij vergoed onder inhouding van een eigen bijdrage voor privégebruik. Voor internet wordt een vergoeding gegeven van € per maand en voor mobiele telefonie eveneens een vergoeding van € per maand, conform het advies van deputaten financiële zaken.

Vergoeding aanschaf vakliteratuur

Voor de kosten van de aanschaf van vakliteratuur, abonnementen voor studiedoelinden wordt een vast bedrag verstrekt van € per jaar, conform het advies van deputaten financiële zaken.

Bijscholing

De kosten voor bijscholing worden voor 75% vergoed op declaratiebasis tot een maximum ad € per twee jaar, conform het advies van deputaten financiële zaken.

Vergoeding reiskosten

De reiskosten, die u maakt in uw ambtsuitoefening worden vergoed. De vergoeding is afhankelijk van het gebruikte vervoermiddel. Alle kosten openbaar vervoer worden volledig vergoed (eerste of tweede klasse). Bij gebruik van de auto wordt € per km vergoed, conform advies van deputaten financiële zaken.

Terloops merken wij nog op, dat de vergoedingen belast zijn voor de inkomstenbelasting, voor zover de werkelijke kosten lager zijn dan de vergoedingen. Dit dient met een belastingadviseur overlegd te worden.

Pastorie

Aan u zal de pastorie, gelegen te als ambtswoning ter beschikking worden gesteld voor de periode waarin u als dienstdoend gemeentepredikant aan onze gemeente zult zijn verbonden. U bent gehouden om de pastorie gedurende die periode te bewonen. Voor uw rekening komen de lasten, welke normaliter ten laste van de huurder komen zoals kosten

verband houdende met de levering van gas, elektriciteit en water, afvalstoffenheffing, rioolrechten, kabelaanluiting en verdere eventueel in de toekomst op te leggen overheidslasten. Daarnaast dient u jaarlijks het vrije genot van het bewonen van de pastorie bij uw fiscale inkomen te tellen.

De voorwaarden voor bewoning van de pastorie zullen worden vastgelegd in een door u te tekenen bewonersovereenkomst.

Eventueel: indien u zelf voor huisvesting zorg draagt door aankoop van een andere woning, zullen wij u eventueel woonvergoeding uitbetalen. De omvang daarvan zal in onderling overleg worden vastgesteld. Bij emeritaat of verbreking van het dienstverband, dient in goed overleg met u en de kerkenraad een periode te worden vastgesteld, waarin de pastorie moet worden verlaten, waarbij minimaal een periode van drie maanden en maximaal een periode van zes maanden in acht dient te worden genomen.

Aan u zullen de kosten van het verhuisbedrijf worden vergoed.

Als herinrichtingskosten van de pastorie of eventueel andere woning zal u worden vergoed een maximum bedrag van % van uw bruto jaarinkomen, derhalve een bedrag ad € Als bruto inkomen hanteren wij uw jaartraktament verhoogd met de vakantietoeslag.

Zowel de kosten van het verhuisbedrijf alsmede de herinrichtingskosten zijn volgens het huidige fiscale regime voor u fiscaal onbelast.

4. Vakantie, vrije zondagen

..... weken vakantie per jaar. De zondagen in vakantietijd behoren tot de vrije zondagen, zoals hieronder vermeld.

..... vrije zondagen per jaar. Van deze vrije zondagen dienen er één of meerder - zulks op aanwijzing van de klassieke vergaderingen - te worden besteed in de classis waartoe de gemeente behoort.

5. Studieverlof

Studie en het volgen van trainingen achten wij van groot belang.

- U kunt in overleg met de kerkenraad gebruik maken van studieverlof tot een maximum van drie maanden per periode van vijf jaar.
- De inhoud van de studie/training, die een relatie moet hebben met uw functioneren in de gemeente, wordt bepaald in goed overleg met de kerkenraad en uzelf.
- De kosten van de studie worden voor een kwart door uzelf en voor 75% door de kerk betaald. De kosten kunnen worden vergoed indien de noodzaak van de studie vast staat en u vooraf met de kerkenraad heeft overlegd.
- Na afloop van de studieperiode zult u daarover schriftelijk rapporteren aan de kerkenraad. Deze rapportage is bedoeld om verantwoording af te leggen en om het geleerde en de opgedane ervaringen en eventuele suggesties ten dienste van de kerken te stellen.
- In geval van vertrek uit onze gemeente kan een terugbetalingsregeling redelijk zijn, die ten laste komt van de nieuwe gemeente.

6. Nevenfuncties

Voor de aanvaarding van nevenfuncties is vooraf toestemming van de kerkenraad vereist. Deze kan aan zijn toestemming voorwaarden van financiële aard verbinden.

7. Emeritaatsuitkering

De kerkenraad garandeert u de door de generale synode vastgestelde uitkering naar art 13 K.O. bij eventuele emeritaatverlening tijdens uw dienst en aan uw gezin bij uw overlijden alhier.

8. Arbeidsongeschiktheid

Bij langdurige arbeidsongeschiktheid zal de kerkenraad de regeling hanteren conform de handleiding van deputaten emeritikas.

Bijlage 5: Instructie jaarrekeningen

Hellevoetsluis, 31 maart 2010

Aan: penningmeesters van kashoudende deputaatschappen
C.c. secretarissen van de kashoudende deputaatschappen
Dienstenbureau
accountant belast met controle van de jaarrekeningen

Betreft: instructie jaarrekeningen

Geachte broeders en zusters,

Hierbij zenden wij u een herziene instructie voor het opmaken van de jaarrekeningen van kashoudende deputaatschappen. De laatste instructie terzake dateert van 5 september 2003.

Het zal u niet ontgaan zijn dat er in de afgelopen jaren op het gebied van financiële verslaglegging veel publiciteit is geweest. Wettelijke bepalingen, jurisprudentie en richtlijnen zijn veranderd, terwijl er vanuit het maatschappelijk verkeer een grote druk is op de transparantie in de jaarverslaglegging. In dit licht hebben deputaten financiële zaken een nieuwe instructie opgesteld die u onderstaand aantreft. Wij hopen dat toepassing van de herziene richtlijnen ook de doorzichtigheid en kwaliteit van de financiële verantwoordingen van onze deputaatschappen zal optimaliseren.

1. Aanwijzingen voor het opmaken van de jaarrekening

Artikel 7 van bijlage 36 (art. 50 K.O.) geeft aan dat: 'Deputaten financiële zaken dienen te streven naar uniformiteit in de onderscheiden jaarstukken en voorschriften dienen te geven voor de grondslagen van waardering van activa en passiva (waaronder verplichtingen) en de grondslagen van bepaling van resultaat. Zij geven tevens voorschriften voor de indeling van de financiële jaarverslagen.' Op grond

hiervan zijn onderstaand een aantal richtlijnen en aanwijzingen geformuleerd.

De jaarrekening en het jaarverslag dienen een getrouwe weergave te zijn van de financiële gang van zaken in het jaar van rapportage. Hoewel toepassing van de wettelijke bepalingen uit Boek 2 titel 9 B.W., jurisprudentie daarover en de Richtlijnen voor de jaarverslaglegging van de Raad voor de Jaarverslaggeving ten aanzien van de jaarrekeningen van de deputaatschappen niet verplicht zijn, achten wij het met het oog op de uniformiteit en transparantie in de verslaggeving noodzakelijk voornoemde regels als basis te hanteren.

2. Indeling financieel jaarverslag

Het financiële jaarverslag van kashoudende deputaatschappen kan in grote lijnen als volgt worden ingedeeld:

1. Inhoudsopgave
2. Overzicht namen van leden van het deputaatschap (en moderamen)
3. Financieel verslag van het deputaatschap
4. Jaarrekening
 - 4.1. Balans
 - 4.2. Staat van baten en lasten
 - 4.3. Toelichtingen
 - 4.3.1. Grondslagen voor de waardering en resultaatbepaling
 - 4.3.2. Toelichting op de balans
 - 4.3.3. Toelichting op de staat van baten en lasten
5. Overige gegevens
 - 5.1. Bestemming van het resultaat
 - 5.2. Accountantsverklaring
6. Bijlagen

3. Financieel verslag van het deputaatschap

Het deputaatschap legt met het jaarverslag verantwoording af over het gevoerde beleid. Hoewel het jaarverslag over het algemeen door de penningmeester wordt opgesteld, berust de verantwoordelijkheid voor de inhoud van het jaarverslag en de jaarrekening bij het deputaatschap als geheel. Ten teken daarvan zullen de voorzitter, de secretaris en de penningmeester het vastgestelde jaarverslag en de vastgestelde jaarrekening ondertekenen. Als één van de leden van het deputaatschap het niet met de inhoud eens is wordt dit in het jaarverslag vermeld.

Algemeen vereiste met betrekking tot de inhoud van het jaarverslag is dat de inhoud ervan niet in strijd mag zijn met de jaarrekening.

Om de jaarrekening zinvol te kunnen interpreteren dient het jaarverslag algemene informatie omtrent de doelstelling en de kernactiviteiten van het deputaatschap te bevatten.

In het jaarverslag worden verbaal de financiële toestand op balansdatum en de gang van zaken gedurende het boekjaar van het deputaatschap beschreven, waarbij wordt ingegaan op:

- de inkomsten en uitgaven in relatie tot het voorgaande jaar en in relatie tot de door de generale synode vastgestelde begroting;
- de financiële positie;
- de financieringsbehoeften;
- bijzondere gebeurtenissen die de exploitatie hebben beïnvloed, dan wel zullen beïnvloeden.

Daarbij dient tevens aandacht te worden besteed aan de daadwerkelijke ontwikkeling in het verslagjaar van belangrijke aangelegenheden waarover in het voorgaande jaarverslag verwachtingen werden uitgesproken. Deze beschrijving moet consistent zijn met het beeld van de jaarrekening.

Het is niet de bedoeling dat in het jaarverslag toelichtingen op afzonderlijke posten van de balans en de staat van baten en lasten worden opgenomen. Dergelijke toelichtingen maken deel uit van de toelichting als onderdeel van de jaarrekening, dan wel kunnen in een afzonderlijke bijlage worden opgenomen.

Voorts worden mededelingen gedaan omtrent de verwachte gang van zaken in het toekomende jaar c.q. toekomende jaren.

4. Jaarrekening

4.1. Algemeen

Bij het samenstellen van de jaarrekeningen van de verschillende deputaatschappen vormen, zowel voor wat betreft de indeling van de jaarrekening als wat betreft de te hanteren grondslagen voor waardering en resultaatbepaling, de bepalingen die hieromtrent voorkomen in het thans van kracht zijnde jaarrekeningrecht het uitgangspunt.

De hantering van deze grondslagen is noodzakelijk voor een goed inzicht, alsmede voor de uniformiteit bij de driejaarlijkse consolidatie van de cijfers ten behoeve van de generale synode.

Volgens de wet bestaat de financiële jaarverslaggeving uit het samenstel van:

- het jaarverslag;
- de jaarrekening;
- de overige gegevens.

Onder de jaarrekening wordt verstaan: de balans, de staat van baten en lasten met de toelichting.

De jaarrekening geeft volgens normen die in het maatschappelijk verkeer als aanvaardbaar worden beschouwd een zodanig inzicht dat een verantwoord oordeel kan worden gevormd omtrent het vermogen en het resultaat, alsmede voor zover de aard van een jaarrekening dat toelaat, omtrent de solvabiliteit en de liquiditeit van de rechtspersoon.

Onder vermogen dient te worden verstaan de financiële positie. Daaronder vallen de solvabiliteit en de liquiditeit. Belangrijk is dat de maatschappelijk aanvaardbare normen gelden voor de gehele jaarrekening, inclusief de presentatievoorschriften.

De balans met de toelichting geeft getrouw, duidelijk en stelselmatig de grootte van het vermogen en zijn samenstelling in actief- en passiefposten op het einde van het boekjaar weer.

De staat van baten en lasten met de toelichting geeft getrouw, duidelijk en stelselmatig de grootte van het resultaat van het boekjaar weer en de afleiding uit de posten van baten en lasten .
 Bij iedere post van de jaarrekening dient zoveel mogelijk het bedrag van het voorafgaande boekjaar te worden vermeld; voor zover nodig, wordt dit bedrag ter wille van de vergelijkbaarheid herzien en wordt de afwijking tengevolge van de herziening toelicht.
 In de toelichting worden de waarderingsgrondslagen vermeld.
 De eis van het verschaffen van het inzicht heeft voorrang boven die van nakoming van specifieke voorschriften.

4.2. Waarderingsgrondslagen en aanwijzingen voor de presentatie van balansposten

4.2.1. Materiële vaste activa

Hiertoe zijn o.a te rekenen:

- gebouwen en terreinen;
- inventarissen en computerapparatuur.

Op de gebouwen en inventarissen dient jaarlijks een vast percentage van de aanschafwaarde te worden afgeschreven. Bij de gebouwen en terreinen dient rekening te worden gehouden met de residuwaarde (o.a. de grond). Hierop wordt niet afgeschreven.

In het algemeen dienen de volgende afschrijvingstermijnen te worden aangehouden:

- gebouwen 40 jaar;
- inventarissen 5 jaar;
- computerapparatuur 3 jaar.

Aanschaffingen beneden een bepaalde grens (bijvoorbeeld € 500,-), mits geen deel uitmakend van een groter geheel, kunnen als kosten ten laste van het resultaat worden gebracht.

Indien de werkelijke waarde substantieel afwijkt van de boekwaarde, dient in de toelichting een indicatie van de werkelijke waarde te worden vermeld. Hoewel deze vaak gebaseerd is op de nieuwwaarde of de herbouwwaarde kan de verzekerde waarde of de taxatiewaarde voor de Onroerende Zaak Belasting hiervan een indicatie geven.

Voor elk van de hiervoor genoemde posten van de materiële vaste activa dient een sluitend overzicht te worden gegeven, waaruit moet blijken:

- boekwaarde aan het begin van het boekjaar;
- bedrag van de investeringen;
- boekwaarde van desinvesteringen;
- afschrijvingen, overige waardeverminderingen en terugnemingen daarvan;
- boekwaarde aan het einde van het boekjaar.

Indien zich in het verslagjaar of in het voorafgaande boekjaar andere belangrijke mutaties hebben voorgedaan, dient dit uit het mutatieoverzicht te blijken.

Naast een sluitend overzicht van het verloop van de boekwaarden gedurende het boekjaar dient tevens inzicht te worden gegeven in de mutaties die (cumulatief) hebben plaatsgevonden in de aanschaffingswaarden van de activa, die op balansdatum aanwezig zijn. Behalve verplichte vermelding van de som van de cumulatieve afschrijvingen op balansdatum is eveneens voorgeschreven dat de som van de overige waardeverminderingen op balansdatum wordt vermeld (in één bedrag per groep van de materiële vaste activa).

In het geval dat investeringen zijn gefinancierd uit een speciale inzamelingsactie of uit een subsidie dient de volgende verwerkingswijze te worden gehanteerd. De baten uit de inzamelingsactie of subsidie dienen te worden verwerkt in de staat van baten en lasten en de investering dient te worden geactiveerd onder de materiële vaste activa. De baten verkregen uit de inzamelingsactie of subsidie kunnen via de resultaatbestemming worden toegevoegd aan een bestemmingsreserve. Uit de bestemmingsreserve valt jaarlijks via de resultaatbestemming een bedrag vrij naar rato van de afschrijvingen op het materieel actief.

4.2.2. Financiële vaste activa

Financiële vaste activa zijn financiële activa die bestemd zijn om de uitoefening en werkzaamheid van de rechtspersoon duurzaam te dienen.

Onder de financiële vaste activa worden afzonderlijk opgenomen o.a.:

- aandelen, certificaten van aandelen;
- overige effecten;
- overige vorderingen met een duurzaam karakter.

Het gaat hier voornamelijk om beleggingen in effecten en deposito's. De effecten kunnen worden onderscheiden in obligaties en aandelen. Bij deposito's gaat het om deposito's die als belegging worden aangehouden. In de praktijk zal het hier gaan om deposito's met een looptijd langer dan een jaar.

Aandelen dienen te worden gewaardeerd tegen beurskoers. Waardemutaties worden opgenomen in de staat van baten en lasten.

Obligaties die tot de datum van aflossing worden aangehouden dienen te worden gewaardeerd tegen nominale waarde. De werkelijke waarde (beurskoers) van de effectenportefeuille wordt als toelichting in de jaarrekening vermeld. Meegekocht agio/disagio wordt in de rentelasten van het jaar van aanschaf verantwoord op een aparte regel.

De lopende rente van obligaties en deposito's dient als te vorderen te worden opgenomen in de balanswaarde van de financiële vaste activa.

Convertibele en perpetuele obligaties worden afzonderlijk vermeld en gewaardeerd tegen beurskoers. Ongerealiseerde waardeinstijgingen boven de aanschafwaarde van financiële vaste activa, die tegen beurskoers worden gewaardeerd, worden via de resultaatbestemming toegevoegd aan een herwaarderingsreserve. Deze herwaarderingsreserve is een bekleemde reserve en mag derhalve slechts aangewend worden voor het compenseren van waardedalingen in latere periode.

4.2.3. *Flottende activa*

Onder de vlottende activa worden o.a. de vorderingen op korte termijn en de liquide middelen verantwoord. Bij de vorderingen zal rekening gehouden moeten worden met het risico van mogelijke oninbaarheid. Een voorziening daarvoor wordt op de vordering in mindering gebracht. De vorderingen op kerken uit hoofde van omslagen worden uitsluitend als te vorderen opgenomen als de inning daarvan zeker is. Vorderingen op andere deputaatschappen worden afzonderlijk opgenomen. De liquide middelen worden tegen nominale waarde gewaardeerd.

4.2.4. *Eigen vermogen*

Het eigen vermogen van de deputaatschappen dient als buffer in geval van stagnatie in de inkomsten. Het eigen vermogen is het saldo van bezittingen minus de schulden en voorzieningen. Bij het eigen vermogen dient aangegeven te worden wat de norm voor het eigen vermogen van het deputaatschap is (garantievermogen) en in hoeverre het eigen vermogen hiervan afwijkt. Het door het deputaatschap vastgestelde garantievermogen is beklemd en mag in principe niet worden gebruikt.

Eventuele bestemmingsreserves waarvoor nog geen verplichtingen zijn aangegaan dienen onder het eigen vermogen te worden verantwoord. Vorming van een bestemmingsreserve is uitsluitend toegestaan vanuit de jaarlijkse bestemming van het resultaat. Vorming van bestemmingsreserves rechtstreeks door giften en legaten is niet toegestaan (zie ook par. 4.3.2)

In de toelichting dient het verloop van iedere post van het eigen vermogen te worden aangegeven in een overzicht, waaruit moet blijken:

- het bedrag aan het begin van het boekjaar;
- de toevoegingen en verminderingen over het boekjaar, gesplitst naar de aard ervan;
- het bedrag aan het einde van het jaar.

4.2.5. *Voorzieningen*

Voorzieningen mogen slechts worden gevormd tegen concrete of specifieke risico's en verplichtingen die op de balansdatum werkelijk bestaan. Op de balans worden voorzieningen opgenomen tegen :

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs is te schatten;
- op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;
- kosten welke in een volgend boekjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het boekjaar of in een voorafgaand boekjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal boekjaren.

Aan het opnemen van een voorziening zijn de volgende voorwaarden verbonden:

- er is op balansdatum sprake van een verplichting (in rechte afdwingbaar of feitelijk);
en
- het is waarschijnlijk dat voor de afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen noodzakelijk is;
en
- er kan een betrouwbare schatting worden gemaakt van de omvang van de verplichting.

Bij de post voorzieningen dient duidelijk te worden aangegeven om welke verplichtingen het gaat. In de toelichting dient het verloop van iedere post van de voorzieningen te worden aangegeven in een overzicht, waaruit moet blijken:

- het bedrag aan het begin van het boekjaar;
- de toevoegingen en verminderingen over het boekjaar, gesplitst naar de aard er van;
- het bedrag aan het einden van het jaar.

Voor de verplichtingen uit hoofde van emeritering van predikanten zal een aparte instructie worden opgesteld.

4.2.6. *Schulden op lange termijn*

Onder schulden worden verstaan de per balansdatum bestaande en vaststaande verplichtingen van het deputaatschap, die gewoonlijk door betaling worden afgewikkeld. Is de overeengekomen betalingstermijn langer dan één jaar, dan is sprake van een langlopende schuld. Als grondslag voor de waardering komt in het algemeen in aanmerking de nominale waarde.

Afzonderlijk worden vermeld:

- kredietinstellingen;
- crediteuren;
- belastingen en sociale verzekeringen;
- pensioenen;
- overige schulden;
- overige passiva.

Aangegeven dient te worden voor welke schulden zakelijke zekerheden zijn verstrekt. Tevens wordt vermeld het bedrag van de aflossingen in de komende vijf jaren en het rentepercentage, alsmede de termijn waarvoor dit geldt.

4.2.7. *Schulden op korte termijn*

Onder dit hoofd worden gepresenteerd de schulden met een (resterende) looptijd van ten hoogste één jaar. Afzonderlijk worden vermeld:

- kredietinstellingen;
- crediteuren;

- belastingen en sociale verzekeringen;
- pensioenen;
- overige schulden;
- overige passiva.

Aangegeven dient te worden voor welke schulden zakelijke zekerheden zijn verstrekt. Onder dit hoofd zijn ook te rekenen de verplichtingen ten opzichte van kerken waarvan de omvang afhankelijk is van het exploitatieresultaat van deze kerken. Als te betalen dient te worden opgenomen een geschat bedrag, zo nodig gebaseerd op de laatst bekende gegevens. Schulden aan andere deputaatschappen worden steeds afzonderlijk vermeld.

4.3. Waarderingsgrondslagen en aanwijzingen voor de presentatie van posten in de staat van baten en lasten

In de staat van baten en lasten en de toelichting daarop worden naast de cijfers over het boekjaar en het voorgaande boekjaar eveneens de cijfers van de door de generale synode vastgestelde begroting over de verslagperiode opgenomen.

Alle baten en lasten worden in de jaarrekening via de staat van baten en lasten verwerkt.

4.3.1. Collecten c.q. omslagen

De omvang van de door de kerken af te dragen omslag wordt bij synodaal besluit vastgesteld. Het geld is bestemd voor de dekking van de exploitatielasten conform de plannen in de begroting van het deputaatschap.

Bij de toelichting in de jaarrekening op de post collecten dient tot uitdrukking te worden gebracht in hoeverre er meer of minder is ontvangen dan op basis van het zielental van onze kerken verwacht zou mogen worden. Meer- en minderafdrachten dienen afzonderlijk te worden gepresenteerd. Nagekomen baten uit hoofde van collecten worden afzonderlijk vermeld. Deze dienen wel te worden begrepen in de jaaropbrengst welke wordt uitgedrukt in een bedrag per ziel. Deze wijze van presentatie is in overeenstemming met de rapportage zoals plaats vindt in het driejaarlijkse verslag aan de generale synode

Uitsluitend in overleg met een deputaatschap kunnen kerken naast de omslag geld werven met een specifiek doel voor het deputaatschap. Het deputaatschap dient de terzake ontvangen gelden dan ook voor dit doel te besteden. Deze baten en lasten worden separaat in de exploitatierekening verantwoord.

4.3.2. Schenkingen en legaten

Naast de omslagen kunnen deputaatschappen schenkingen en legaten ontvangen, al dan niet met een aanwijzing van de gever voor de besteding daarvan. Door de generale synode is in 2001 besloten dat bij het werven van middelen voor het werk van een deputaatschap het niet aanvaardbaar is dat er in de informatie van het deputaatschap projecten worden genoemd waarvoor een speciale bestemmingsgift kan worden gegeven. Een schenker of legator is echter vrij in het bepalen van het doel van het geld dat beschikbaar wordt gesteld. Als het project, dat door gever is aangewezen als bestemming, ten tijde van de ontvangst van het geld bij het deputaatschap nog actief is, dienen de verworven middelen daarvoor te worden aangewend. Als het project niet (meer) actief is zullen deputaten beslissen over het doel van de aanwending, zo veel mogelijk rekening houdend met de wens van de schenker.

De bedragen van voornoemde baten en de daarmee verband houdende lasten worden afzonderlijk in de staat van baten en lasten verantwoord. De baten uit een nalatenschap worden in beginsel verantwoord in het jaar waarin de nalatenschap is opgevallend. Het is niet toegestaan om de ontvangen bedragen direct op de balans te passiveren en de uitgaven ten laste van het gepassiveerde bedrag te brengen.

In de staat van baten en lasten worden de bedragen met bestemming en zonder bestemming separaat verantwoord. Bij de bestemming van het jaarresultaat wordt een bedrag gelijk aan het saldo van de ontvangen baten met bestemming toegevoegd aan een bestemmingsreserve onder het eigen vermogen. Een bedrag gelijk aan het saldo van de bestedingen van de bestemmingsgiften wordt bij de bestemming van het jaarresultaat ten laste gebracht van de bestemmingsreserve. In de presentatie van het verloop van de bestemmingsreserve kunnen de onderscheiden doelen worden gespecificeerd. Een voorbeeld van de verwerking is in een bijlage bij deze brief opgenomen.

4.3.3. Opbrengsten van beleggingen

Deze dienen netto te worden gepresenteerd, derhalve na aftrek van bewaarloon en bankkosten.

4.3.4. Personeelskosten

Hieronder worden alle bedragen opgenomen die verband houden met de beloning van personeel, alsmede met de personele kostenvergoeding dienaangaande.

4.3.5. Uitkeringen en subsidies

Deze dienen ten laste of ten gunste van het jaar te komen waarop deze betrekking hebben, zo nodig op basis van geschatte bedragen.

4.3.6. Koersresultaten op effecten

Indien obligaties consequent tegen de nominale waarde in de balans worden opgenomen, kunnen koersverschillen ontstaan bij aankoop (inschrijving) en verkoop (uitloting). Deze resultaten worden als opbrengst beleggingen verantwoord. De koersverschillen houden namelijk in hoofdzaak verband met het verschil tussen het rentepercentage waartegen de obligaties worden uitgegeven en de op dat moment geldende markttrente.

Koersresultaten op aandelen en overige effecten dienen via de staat van baten en lasten te worden verantwoord.

4.4. Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Onder niet in de balans opgenomen verplichtingen worden verstaan:

- voorwaardelijke verplichtingen: mogelijke verplichtingen die voortkomen uit gebeurtenissen tot en met balansdatum, en waarvan het bestaan afhankelijk is van het zich in de toekomst al dan niet voordoen van een of meer onzekere gebeurtenissen zonder dat het deputaatschap daarop doorslaggevende invloed kan uitoefenen;
- niet verwerkte verplichtingen: bestaande verplichtingen die voortkomen uit gebeurtenissen tot en met balansdatum, die echter niet worden verwerkt omdat:
 1. het niet waarschijnlijk is dat de afwikkeling ervan resulteert in een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen; of
 2. het bedrag van de verplichtingen niet met voldoende betrouwbaarheid kan worden vastgesteld;
- meerjarige financiële verplichtingen: bestaande verplichtingen waartoe de rechtspersoon voor een aantal toekomstige jaren is verbonden, zoals die welke uit langlopende overeenkomsten voortvloeien, waarvan de tegenprestatie eveneens in die toekomstige jaren zal plaatsvinden (bijv. huurcontracten).

Zowel van de omvang van voorwaardelijke activa als van voorwaardelijke verplichtingen moet, indien naar verwachting middelen zullen in- of uitstromen en voorzover uitvoerbaar, een schatting worden gegeven. Deze schatting moet zijn gebaseerd op de beginselen die gelden bij het bepalen van de 'beste schatting'.

5. Overige gegevens

Onder dit hoofd wordt de wijze van verwerking van het resultaat. Als voorbeeld zie punt b van de bijlage. Het jaarresultaat wordt in de jaarrekening verwerkt. Ook wordt hier de accountantsverklaring opgenomen..

6. Accountantscontrole

Ten aanzien van de taak van deputaatschap financiële zaken tot controle van de jaarstukken staat in art. 5 Bijlage 36 (art. 50 KO) het volgende: 'Deputaten controleren jaarlijks de financiële administratie en de jaarstukken van alle kashoudende deputaatschappen die aan de generale synode verantwoording schuldig zijn, alsmede eenmaal per drie jaar die van de quaestor van de generale synode. Zij betrekken in hun onderzoek de volledigheid van de verantwoording van de ontvangsten, de rechtmatigheid van de uitgaven, de aanwezigheid en de wijze van belegging der bezittingen, het bestaan der vorderingen en het bestaan en de volledigheid van de schulden, de omvang van de liquiditeit en het vermogen, de doelmatigheid van de administratie, de tenaamstelling van de rekeningen, de beschikkingsbevoegdheid van de penningmeesters, de functiescheiding binnen het betreffende deputaatschap, de scheiding tussen kerkelijke en particuliere of andere administraties, en voorts alles wat tot de financiële verantwoording behoort. Zo nodig plegen zij overleg met de betrokkenen en in ieder geval geven zij van het resultaat der controle kennis aan het betrokken deputaatschap opdat dit zijn penningmeester kan dechargeren. Indien deputaten menen dat uitgaven wel rechtmatig maar misschien niet (geheel) doelmatig zijn, geven zij hiervan kennis aan het betrokken deputaatschap.'

Primair ligt de verantwoordelijkheid voor het hierboven genoemde bij het moderamen van het deputaatschap. Met het oog op onze verantwoordelijkheid voor de controle hebben wij aan een registeraccountant opdracht gegeven tot accountantscontrole van de jaarrekeningen van deze deputaatschappen. De accountant zal zijn oordeel geven door middel van het afgeven van een accountantsverklaring bij de jaarrekening. Deze verklaring dient onder de 'Overige gegevens' in het jaarverslag te worden opgenomen.

In zijn controle dient de accountant eveneens de in voornoemd art. 5 vermelde aspecten te betrekken. Hij zal schriftelijk zijn bevindingen ter zake van de controle uitbrengen aan deputaatschap financiële zaken en het moderamen van het deputaatschap waarop de jaarrekening betrekking heeft, zo nodig van zijn bevindingen op de hoogte stellen.

7. Bijlagen

In de bijlagen kan informatie worden opgenomen die voor het inzicht van een lezer van het jaarverslag van belang kan zijn.

8. Tijdschema opmaken en publiceren jaarrekening

Teneinde een jaarrekening op een actuele manier te kunnen gebruiken zal publicatie dienen te geschieden uiterlijk vijf maanden na de balansdatum. In het jaar waarin een generale synode wordt gehouden is het gewenst dat deputaatschap financiële zaken uiterlijk 1 april beschikt over (concepten van) de jaarrekening. Om dit te kunnen realiseren, dienen strakke tijdschema's te worden opgesteld voor de oplevering en verwerking van gegevens.

Wij nemen aan u hiermee voldoende materiaal te hebben verstrekt voor de optimalisatie van de transparantie van de jaarrekening. Voor uw medewerking zeggen wij u bij voorbaat hartelijk dank en wensen u Gods zegen toe bij al uw arbeid.

Voor vragen of nadere toelichting kunt u contact opnemen met de heer G.A. Werkman RA, tel. 055-5400795 e-mail: info@gewe.biz, die zich met name met de inhoud van deze instructie heeft bezig gehouden.

Met vriendelijke broedergroet,

namens deputaten financiële zaken,

J.P. Engelfriet, secretaris.

Bijlage 1 bij brief d.d. 31 maart 2010.

Voorbeeld van verwerking van giften en legaten in de jaarrekening

- In het jaar bericht ontvangen van notaris dat volgend jaar een legaat van € 100.000,- zal worden

- betaald. Legator heeft als bestemming aangegeven project X. Dit project is nog actief.
- Ontvangen een gift van € 50.000,-.
 - Ontvangen een gift van € 75.000,- met als aanwijzing te besteden voor project Y.
 - Ontvangen een legaat van € 40.000,- met als aanwijzing te besteden voor project Z. Dit project is reeds 10 jaar geleden afgesloten, er is geen vergelijkbaar project meer actief. Deputaten hebben besloten het geld aan te wenden voor de reguliere activiteiten.
 - Totaal omslagen en overige baten in het boekjaar € 400.000,-.
 - Uitgaven project Y € 90.000,-.
 - Overige uitgaven in het boekjaar € 490.000,-.

a. Verwerking van de posten in de staat van baten en lasten:

	€	€
<i>Baten</i>		
Omslagen en overige baten	400.000	
Giften en legaten onder last verkregen	215.000	
Overige giften en legaten	50.000	
Totale baten		665.000
<i>Lasten</i>		
Totale uitgaven		580.000
Voordelig saldo resultaat boekjaar		85.000

b. Bestemming van het resultaat:

	€	€
Ten gunste van bestemmingsreserves		100.000
Ten laste van algemene reserve		-15.000
		85.000

c. Toelichting op de balans:
Verloop algemene reserve

	€	€
Saldo begin boekjaar (stel)		50.000
Bestemming resultaat lopend boekjaar		-15.000
Saldo einde boekjaar		35.000

d. Verloop bestemmingsreserves

Saldo begin boekjaar		0
Bij uit resultaatbestemming:		
- Toezegging legaat met bestemming project X	100.000	
- Ontvangen gift met bestemming project Y	75.000	
- Ontvangen legaat met bestemming project Z (inactief)	40.000	
		215.000
Af uit resultaatbestemming		
- Uitgaven voor project Y	75.000	
- Reguliere uitgaven gegeven inactiviteit project Z	40.000	
		115.000
Saldo einde boekjaar		100.000

Eventueel aangevuld met een specificatie van de saldi van de bestemmingsreserves.

Bijlage 6a: Predikantstraktamenten en emolumenten 2008/2010

Met ingang van 2008 werden de periode verhogingen van de schalen met € 7,- per maand verhoogd van € 43,- per maand naar € 50,-. Daarnaast werden de schalen uitgebreid met 5 periodes tot 20 periodes te beginnen met één periodiek in 2008 en uitlopend tot vijf periodes in 2012. Voor de emeritaatuitkeringen zal het traktement met vijftien periodes als uitkeringsgrondslag blijven gelden. Ook de kostenvergoedingen en overige emolumenten werden aangepast. Daarbij is een zekere harmonisatie met andere kerken nagestreefd. De vergoeding voor de premie ziektekosten werd verlaagd, terwijl ter compensatie daarvan de andere vergoedingen zijn verhoogd. Het te vergoeden bedrag vakantietoeslag over het vrij wonen werd afgeschaft en verdisconteerd in de traktementen. De jaarlijkse aanpassingen vonden plaats op basis van het CBS indexcijfer voor CAO lonen per maand over de periode juli van het vorig jaar tot juli van het lopend jaar. Recapitulerend bedroegen de aanpassingen van de traktementen voor het jaar 2008 + 2,1%; 2009 + 3,8%; 2010 + 1,65. De traktementsschalen hadden steeds het karakter van minimumschalen voor gemeenten tot 400 leden. Per 100 leden meer (per predikantsplaats) adviseerden wij minimaal 3% boven de bedragen uit de betreffende schaal te betalen. Voor predikanten ouder dan 65 jaar adviseerden wij de geldende traktementen te betalen vermeerderd met een eventuele meerbetaling voor gemeenten boven 400 leden en verminderd met de jaarlijkse premie AOW.

*Voorstellen traktementen./emolumenten voor de jaren 2011 t/m 2013
(Aanpassingen zijn cursief weergegeven)*

Traktementen

Handhaven van het huidige systeem. Tot en met 2012 neemt het aantal schalen toe met één jaar, tot en met 20 schalen. Zo mogelijk indexatie van de traktementen. *Echter indien de maatschappelijke ontwikkelingen leiden tot het afzien van indexatie, die trend eventueel volgen.*
Aangezien er (nog) nauwelijks dienstdoende predikanten zijn ouder dan 65 jaar en de betaling van inkomstenbelasting en premies volksverzekeringen een verantwoordelijkheid is van de predikant, adviseren wij de *vermindering van het traktement op 65-jarige leeftijd met de jaarlijkse vast te stellen premie AOW te laten vervallen.*

Vakantietoeslag

Handhaven huidige regeling van 8% van het bruto jaartraktement, te betalen per mei over de periode juli t/m december van het vorig jaar en van januari t/m juni van het jaar waarin de vakantietoeslag wordt uitbetaald. Bij vertrek uit een gemeente heeft de predikant in de gemeente, die hij verlaat recht op vakantietoeslag voor iedere maand, dat het vertrek plaats vindt ná 1 juli, terwijl de nieuwe gemeente vakantietoeslag dient te betalen over het daarop aansluitend aantal maanden tot 1 juli daaropvolgend.

Tegemoetkoming premie ziektekostenverzekering

Handhaven huidige regeling d.w.z. vergoeding van de jaarlijks vast te stellen hoogte van de inkomensafhankelijke bijdrage zoals die jaarlijks door de Belastingdienst wordt vastgesteld.

Vergoeding representatiekosten

Voor de jaren 2011 t/m 2013 handhaven op € 900,- per jaar.

Vergoeding administratie- en bureaunkosten

Voor de jaren 2011 t/m 2013 *verhogen met € 100,- tot € 800,- per jaar.*

Vergoeding communicatiekosten

Voor de jaren 2011 t/m 2013:

- privé en ambtelijk 100% minus geschat privégebruik.
- uitsluitend ambtelijk 100%
- internet ambtelijk € 20,- per maand
- GSM ambtelijk € 20,- per maand.

Vergoeding aanschaf vakliteratuur

Voor de jaren 2011 t/m 2013 *verhoging met € 200,- tot maximaal € 1.000,- per jaar.*

Kosten bijscholing

Handhaven huidige systeem te weten 75% met een maximum van € 1.500,- per twee jaar.

Vergoeding reiskosten

Voor de jaren 2011 t/m 2013: openbaar vervoer: volledige vergoeding; vergoeding auto: € 0,28 per km.

Vergoeding hulpdiensten

Voor de jaren 2011 t/m 2013 adviseren wij:

- preek-, trouw- en rouwdiensten:	2011	€ 70,00	was	€ 62,50
- idem	2012	€ 75,00		
- idem	2013	€ 80,00		
- catechese		€ 37,50 per uur	was	€ 35,00
- pastorale		€ 37,50 per uur	was	€ 35,00
- reiskosten		€ 0,28 per km.		

Woonvergoeding

Voor de jaren 2011 t/m 2013 handhaven huidige regeling d.w.z. indexatie op basis van de gemiddelde huurstijging in Nederland per 1 juli van elk jaar.

Richtlijnen vakantie, vrije zondagen en studieverlof

Voor de jaren 2011 t/m 2013 handhaven huidige regeling d.w.z.

- Vakantie: predikanten tot 50 jaar: 6 weken per jaar
- predikanten ouder dan 50 jaar: 7 weken per jaar.

De zondagen vallend in de vakantie worden als vrije zondagen aangemerkt.

- Vrije zondagen: predikanten tot 50 jaar: 8 zondagen per jaar.
- predikanten ouder dan 50 jaar: 10 zondagen per jaar.

Van de vrije zondagen dient er minimaal één zondag besteed te worden in de classis.

- Studieverlof: handhaven huidige regeling d.w.z. een maximum van drie maanden per periode van vijf jaar.

Vergoeding verhuizing en herinrichtingskosten

Verhuiskosten: volledige vergoeding verhuiskosten, deze vergoeding is fiscaal vrij.
Herinrichtingskosten: maximum 12% van het bruto jaarinkomen met een maximum van € 5.445,- fiscaal onbelast.

Zieke predikanten

Bijzondere aandacht wordt gevraagd voor verzuimpreventie en begeleiding van arbeidsongeschikte predikanten. Wij adviseren aansluiting te zoeken bij de regeling zoals die is opgezet binnen de GKv. In de handleiding van deze regeling is het volgende vermeld: *'De handleiding verzuimpreventie en begeleiding arbeidsongeschikte predikanten is opgeteld in het kader van ons streven een meer preventief beleid rond arbeidsongeschiktheid te voeren. Daarnaast wordt beoogd meer helderheid te geven over het hele proces rondom ziekteverzuim en duidelijk te maken wie welke verantwoordelijkheid hierin heeft. Doelstelling van dit preventieve beleid is het adviseren en begeleiden van predikanten die wegens gezondheidsklachten dreigen uit te vallen of zich ziek hebben gemeld. Uitgangspunt is, dat er respect moet zijn voor gezondheidsklachten en dat het voorkomen, beperken of terugdringen van ziekteverzuim middels preventie en re-integratie, zo vroeg mogelijk gerealiseerd, een passend middel kan zijn om kort verzuim of langdurige arbeidsongeschiktheid te voorkomen en het welzijn en welbevinden van onze predikanten te bevorderen.'*

Wij hebben, samen met deputaatschap emeritikas, overleg gehad met *Steunpunt Kerkenwerk* van de GKv. Het is mogelijk om, met behoud van de eigen identiteit, hierin samen te werken. In de rapportage van deputaten emeritikas aan de GS is een voorstel verder uitgewerkt.

Bijlage 6b: Voorstel beloningen structuur kerkelijke werkers**Steunpunt Kerkenwerk
Salarisschalen kerkelijk werkers per 1 januari 2010**

(exclusief 8% vakantietoeslag)
Ten opzichte van 2009 bedraagt de verhoging conform indexatie: 1,6%

	SCHAAL A	SCHAAL B
Aantal dienstjaren	Bruto per maand in €	Bruto per maand in €
0	2233	
1	2343	
2	2462	
3	2513	
4	2566	
5	2636	2692
6	2692	2775
7	2748	2857
8	2808	2938
9	2859	3021
10		3103
11		3184
12		3266
13		3349
14		3430
15		3512

In 2008 is in de arbeidsvoorwaardenbesprekingen met het Landelijk Platvorm Kerkelijk Werkers afgesproken dat de schalen uitsluitend van toepassing zijn op geschoolde kerkelijk werkers tenminste met hbo-diploma. Verder is besloten onderscheid aan te brengen naar het niveau van de functie waarin de kerkelijk werker wordt ingezet.

Schaal A is van toepassing op ondersteunend en schaal B op zelfstandig werkend kerkelijk werker.

Ondersteunend kerkelijk werker

Een kerkelijk werker in deze rol functioneert ter ondersteuning van anderen in de kerk die verantwoordelijk zijn voor vorming/catechese, pastoraat, diaconaat of missionaire projecten. De ondersteunend kerkelijk werker is deelverantwoordelijk en werkt onder supervisie van predikant of ambtsdrager.

Een ondersteunend kerkelijk werker is verder in staat:

- de belangrijkste (geestelijke) aspecten (uit gesprek of overleg) bondig samen te vatten (communicatief vaardig);
- ongestructureerde omstandigheden projectmatig te structureren en te presenteren;
- in interpersoonlijk contact zichzelf te positioneren in zijn/haar ondersteunende rol als kerkelijk werker;
- uit de dagelijkse praktijk leermomenten en leerdoelen te formuleren;
- zijn/haar kennis (bijscholing) en ervaring (leermomenten) uit te bouwen tot professioneel niveau.

Salariëring: inschaling vindt naar aantal dienstjaren plaats in tabel A.

Zelfstandig werkend kerkelijk werker

Een zelfstandig werkend kerkelijk werker heeft minimaal 5 jaar ervaring als kerkelijk werker (voor tenminste 3 dagen/week), krijgt taken gedelegeerd en is zelfstandig en volledig verantwoordelijk

hiervoor. Periodiek vindt er eindverantwoording plaats aan de kerkenraad. Aanvullend op de competenties van een ondersteunend kerkelijk werker is de zelfstandig werkend kerkelijk werker tevens in staat:

- leiding te geven;
- flexibel en innovatief te zijn op veranderingen en onvoorziene omstandigheden;
- door communicatief vermogen en interpersoonlijk contact samen te werken en overleg te voeren waarin hij/zij kan positioneren, profileren en legitimeren als een professional;
- zijn/haar beroep verder uit te bouwen door o.a. het onderhouden van collegiale en intercollegiale contacten en het verwerven van actuele kennis;
- reflectief zijn/haar beroepsmatig en geestelijk functioneren te analyseren.

Salariëring: inschaling vindt naar aantal dienstjaren plaats in tabel B.

Bijlage 7: Rapport commissie doelmatigheid deputaatschappen

1. Inleiding en urgentie

1.1 Aanleiding

De generale synode (GS) van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland buigt zich geregeld over de hoogte van de omslagen. Tijdens de bespreking hiervan op de generale synode van 2007 werden in de financiële commissie kritische vragen gesteld over het steeds groter wordend aantal deputaatschappen en de 'stijgende' financiële omslag. Om die reden hebben deputaten financiële zaken (DFZ) op grond van een besluit van de generale synode een commissie ingesteld om voorstellen voor te bereiden om de groei van het aantal deputaatschappen en de kerkelijke omslagen beheerst te laten verlopen. De commissie heeft zich genoemd: commissie doelmatigheid deputaatschappen.

1.2 Opdracht GS

De opdracht zoals die door de generale synode van 2007 is geformuleerd, luidt als volgt:

'De synode besloot deputaten financiële zaken opdracht te geven een commissie in te stellen, aangevuld met enkele deskundigen van buiten deputaten, om een bezinning uit te voeren op:

a. Het aantal deputaatschappen

b. De omvang en de activiteiten van die deputaatschappen

om voorstellen voor de generale synode van 2010 te formuleren teneinde de kerkelijke omslagen voor de deputaatschappen beheersbaar te houden.'

1.3 Samenstelling en werkwijze

De commissie bestaat (uiteindelijk) uit de volgende leden.

- J. Mauritz, Naarden (voorzitter)
- W.H. van Eeken, Utrecht (secretaris)
- M.N. den Harder, Soest
- J.W. Storm, Drachten (voorzitter dep. financiële zaken)
- J.P. Engelfriet, Hellevoetsluis (secretaris dep. financiële zaken)
- J.A. Kardol, Huizen
- ds. D. Quant, Huizen
- ds. G. van Roekel, Putten
- G.F. van der Beek, Nunspeet

De commissie is voor het eerst in maart 2008 bij elkaar gekomen. In het voorjaar van 2009 is een enquête naar alle deputaatschappen gestuurd. Op basis van de uitkomsten van de enquête heeft nog een aanvullend gesprek plaatsgevonden met een aantal deputaatschappen. In het voorjaar van 2010 heeft de commissie haar conclusies geformuleerd.

1.4 Urgentie

Er zijn vier redenen waarmee de commissie de urgentie van haar opdracht onderstreept ziet.

1. Afnemende betrokkenheid bij het landelijk verband

De commissie constateert een afnemende betrokkenheid van kerkleden bij het landelijk kerkverband. Dit openbaart zich vooral bij het jongere deel van onze leden, waarbij de grens ergens tussen de 40 en 50 jaar ligt.

- Dalende belangstelling voor landelijke activiteiten (toogdagen, toerustingbijeenkomsten etc). Het bezoeken van dergelijke dagen vanuit 'verbondenheid' heeft plaatsgemaakt voor een bepaalde mate van consumentisme in de trant van 'wat kan ik er leren?'. En voor de beantwoording van deze vraag zijn de laatste jaren voldoende alternatieven voorhanden: internet of niet-kerkelijke christelijke organisaties die veelal via internet gemakkelijk te vinden zijn.
- Het automatisme waarmee leden vroeger bij verhuizing lid werden van een CGK in hun nieuwe woonplaats is inmiddels verdwenen. In toenemende mate kiezen mensen een plaatselijke gemeente vanwege de prediking, cultuur en sfeer binnen die ene gemeente.

2. Grotere druk op de begroting van lokale kerkenraden

De afgelopen jaren is de druk op de plaatselijke kerkelijke begroting groter geworden.

Als eerste zijn er enkele aan te duiden die gezorgd hebben voor een stijging van de lasten van een gemeente:

- stijging van de salarissen;
- stijging van de vaste kosten zoals energie;
- hogere eisen aan de (technische) staat van kerkgebouwen en inventaris;
- een grotere vraag naar professionalisering van bijvoorbeeld het jeugdwerk of pastoraat, waardoor kerkenraden een jeugdwerker of pastoraal werker hebben aangesteld;
- groei in de activiteiten van een gemeente.

Aan de andere kant is er ook een aantal ontwikkelingen te noemen die veroorzaakt hebben dat de inkomsten achterbleven:

- teruglopend aantal leden;
- beperkingen van de inkomsten van de gemeenteleden;
- teruglopend aantal giften;
- inkomens die niet meegroeien met de inflatie;
- wegvallende steunverlening door bijvoorbeeld deputaten onderlinge bijstand en advies.

3. *Steeds meer kerken willen niet afdragen.*

In toenemende mate merken diverse penningmeesters van kerkelijke kassen en merkt het Dienstenbureau dat de afgesproken afdrachten niet meer (volledig) betaald worden. Dat bepaalde kerken 'om principiële redenen' niet afdragen aan bepaalde kassen was al bekend; overigens is dit aantal kerken de laatste 10 jaar wel dalende, en dat is een verheugende ontwikkeling. Maar daarnaast komen er kerken bij die de afdrachten blijkaar niet meer kunnen opbrengen.

4. *Groei van lokale initiatieven*

Er kan geconstateerd worden dat plaatselijke kerken steeds meer activiteiten (laten) ontplooiën die een beroep doen op de financiële middelen van de gemeenteleden. Enkele voorbeelden:

- de missionaire / diaconale werkers die ons kerkverband telt, en die veelal door de thuisgemeenten (of leden van de thuisgemeenten) ondersteund worden;
- hulpverleningsinitiatieven in het buitenland, bijvoorbeeld een gemeente die ergens een kerk of een kindertehuis helpt verbouwen;
- lokale missionaire of gemeentestichtingsprojecten (Utrecht-Centrum/Maarssen: RijnWaarde, Amersfoort: Amersfoort Kruispunt Vathorst, Rotterdam/Utrecht-West: ICF, Amsterdam: VIA NOVA allerlei initiatieven in het kader van gemeenteopbouw: Bijbelkringen, gemeenteweekenden, vorming en toerusting etc.

Het zijn deze ontwikkelingen samen die het noodzakelijk maken om goed te kijken waar de landelijke omslagen aan besteed **worden teneinde het draagvlak voor de landelijke activiteiten niet te verliezen** ten opzichte van de lokale activiteiten. Voor de huidige generatie 'jongere' leden of de toekomstige generatie leden moeten nut en noodzaak van de landelijke activiteiten zonder meer duidelijk zijn. Vanuit deze gedachte heeft de commissie naar haar taak gekeken. Daardoor is de mate van zichtbaarheid van de activiteiten voor de leden van de plaatselijke gemeenten een belangrijk issue geworden in het onderzoek van de commissie.

1.5 Onderzoeksvragen

De commissie is in het leven geroepen met oog op het beheersbaar houden van het aantal deputaatschappen en de hoogte van de omslagen. Vanuit die opdracht heeft de commissie voor zichzelf de volgende drie onderzoeksvragen geformuleerd die in de achterliggende periode behandeld zijn en waarvan in dit rapport een verslag wordt gedaan:

1. *Wat zijn de ontwikkelingen ten aanzien van de hoogte van de omslagen en het aantal deputaten en deputaatschappen?*
2. *In welke mate zijn deputaatschappen zichtbaar binnen het kerkelijk leven?*
3. *Welke verbeteringen zijn mogelijk ten aanzien van het beheersbaar houden van de kerkelijke omslagen voor de deputaatschappen?*

2. Analyse

In dit hoofdstuk wordt een aantal analyses gepresenteerd van:

- De werk van vorige deputaatschappen met opdrachten op dit gebied;
- De hoogte van de omslagen en de ontwikkeling daarin in de afgelopen 25 jaar;
- Het aantal deputaatschappen en deputaten;
- De visie van de huidige deputaatschappen op de problematiek van dit onderzoek.

2.1 Eerdere pogingen

"...Deputaten hebben zelf enige beperkingen aangebracht, waardoor met name op het punt van prioriteitstelling een zekere versmalling heeft plaatsgevonden. Duidelijk is dat om die redenen geen afweging is geschied van de vraagstelling in hoeverre een eenmaal in het verleden ingezet beleid, op dit ogenblik nog wenselijk is, c.q. prioriteit heeft boven nieuwe/andere ontwikkelingen (bijv. meer of minder zending, meer of minder evangelisatie, wel of geen Theologische Universiteit). Overigens hebben deputaten zich beperkt tot kashoudende deputaatschappen".

**Acta 1989, bijlage 92
commissierapport IV**

De problematiek is niet nieuw, op de generale synode van 1989 en 1992 lagen rapporten van onderzoeksdeputaatschappen op tafel die zich ook over deze kwestie hebben gebogen.

2.1.1 Analyse

De generale synode van 1986 institueerde een deputaatschap 'voor het onderzoek naar de doelmatigheid van de werkwijze der deputaatschappen' en benoemde 5 mensen. Dit deputaatschap had twee taken. Ten eerste om te kijken naar de taken en prioriteiten van de verschillende deputaatschappen, ten tweede om een advies te geven over de hoogte van de omslagen en de hoogte van de financiële reserves van de kashoudende deputaatschappen. Volgens de verslagen van de generale synode van 1989 was de tweede taak beter uit de verf gekomen dan de eerste. De indruk wordt gewekt dat er met name met een boekhouderoog naar de kwestie van de prioriteitstelling is gekeken. De toenmalige commissie was toen van oordeel dat deze taak die zich op de doelmatigheid richt, **niet** moet worden toegedacht aan DFZ, waarvan de taak voornamelijk de rechtmatigheid betreft en waarvan de werkwijze ook in het onderzoek dient te worden betrokken.

De commissie uit 1986 doet aanbevelingen om diverse omslagen aan te passen aan de hand van nieuwe normen. In een aanvullend rapport wordt ingegaan op de werkwijze van de kashoudende deputaatschappen. Van een aantal deputaatschappen wordt met name de doelmatigheid besproken zoals geestelijke verzorging varenden, steunverlening aan kerken in de polders (inmiddels opgeheven),

kerkbouwaangelegenheden/onderlinge bijstand, evangelieverkondiging onder Israël. Over omslagen wordt in dit verslag niet gesproken.

De kwestie van de financiële beoordeling is vervolgens bij deputaten financiële zaken ondergebracht, voor de beoordeling van de doelmatigheid is een nieuw onderzoekdeputaatschap in het leven geroepen, namelijk "Onderzoek taakstelling en prioriteiten van deputaatschappen". In de acta van de generale synode 1992 is het rapport van de commissie opgenomen. Het lijkt erop dat de meeste aandacht van de commissie is uitgegaan naar de deputaatschappen met 'vrijgestelden'. Een enkel citaat uit dit verslag:

*A1 Te handhaven taken
(.....)*

Buitenlandse zending: de vraag wordt gesteld of bij vervanging van de secretaris per se gezocht moet worden naar een theoloog.

ADMA: het hangt van de functie en van de kwalificatie van de medewerkers af of de vervangingseis kan worden gesteld;

GS: de administratie van de quaestor moet worden overgedragen naar het KAB.

A2 Taken vrijgestelden ter discussie

*Kerk en bedrijfsleven: *(.....) kan de noodzaak van een vrijgestelde industriepredikant ter discussie worden gesteld....*

Geestelijke verzorging varenden: (.....) In het licht van bovenstaande kan de noodzaak van het voortbestaan van het deputaatschap op zich betwijfeld worden.

Geestelijke verzorging gehandicapten: (...) overleg te voeren met andere kerken om tot evenrediger lastenverdeling van het dovenpastoraat te komen.

Evangelieverkondiging onder Israël: (...)is het te overwegen hier uitsluitend een parttime functionaris hier te lande te benoemen....

Over andere deputaatschappen wordt niets vermeld. Wel wordt nog gesproken over de wenselijkheid om de zittingsduur van deputaten te beperken tot 9, 12 of 15 jaar. Dit kleine rapport eindigt met de aanbeveling: het deputaatschap op te heffen. Op de synode heeft het rapport nauwelijks tot ingrijpende besluiten geleid.

Ten slotte nog een opvallende passage in het rapport van Commissie VI die het deputatenrapport heeft besproken: 'Uw commissie betreurt dat dit rapport in uw vergadering pas aan de orde komt nadat verscheidene rapporten van de hierin genoemde deputaatschappen reeds zijn afgehandeld.'

2.1.2 Conclusies

De conclusie van deze analyse is dat het een lastige kwestie is voldoende grip op de activiteiten en kosten van de verschillende deputaatschappen te krijgen. De commissie neemt mee dat deze discussie vroegtijdig op de synode aangekaart dient te worden.

2.2 Wat is de stijging van de omslagen?

In deze paragraaf worden de uitkomsten van een analyse gepresenteerd naar de mate van stijging van de verschillende omslagen. Deze paragraaf is daartoe slechts een samenvatting, meer details zijn te vinden in bijlage 2.

2.2.1 Kashoudende deputaatschappen en omslagen 2007 – 2010

Op dit moment gelden de volgende omslagen voor de verschillende deputaatschappen.

Nr.	Kashoudende deputaatschappen	Omslag	Begrote	Bijdrage
		per lid	kosten	omslag
1	Theologische universiteit	3,10	1.949.000	229.000
2	Studiefonds	0,00	49.000	0
3	Emeritikas	21,50	1.656.000	1.591.000
4	Geestelijke verzorging varenden	1,05	81.000	78.000
5	Kerkjeugd en Onderwijs	3,50	260.000	259.000
6	Pastoraat in de gezondheidszorg	1,35	110.000	100.000
7	Onderlinge bijstand en advies	4,40	371.000	326.000
8	Evangelisatie	4,10	363.000	303.000
9	Kerk en Israël	0,45	91.000	33.000
10	Buitenlandse zending	11,20	1.250.000	829.000
11	Diaconaat	5,35	801.000	396.000
	totaal	56,00	6.981.000	4.144.000
	Begroot aantal leden	74.000		

Figuur 1 Kosten en omslagen 2007-2010

Het verschil tussen de laatste twee kolommen wordt veroorzaakt door andere baten, zoals onder andere overheidssubsidies, rentebaten, ontvangsten legaten en bijzondere collectes.

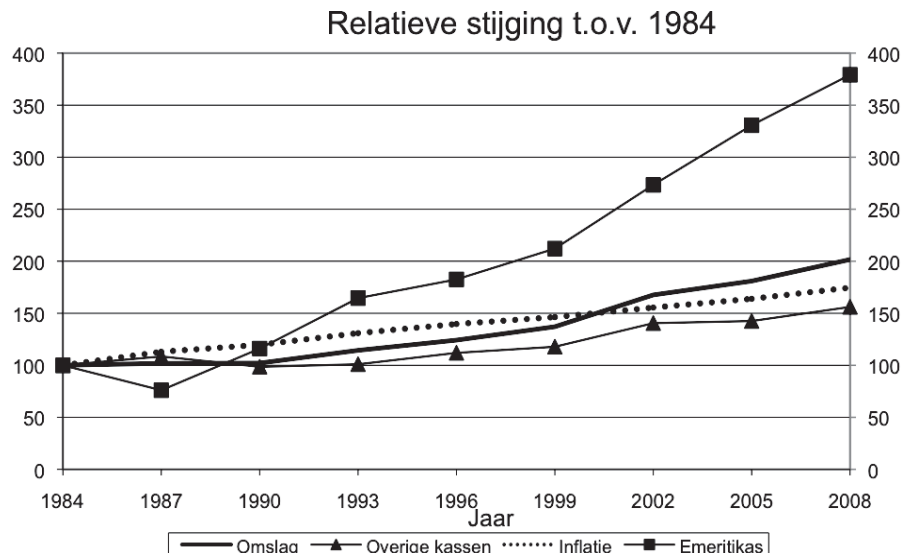
Tijdens de generale synode van 2007 is afgesproken dat een aantal deputaatschappen inteert op hun eigen vermogen. Dit betreft:

- studie- & stimuleringsfonds
- evangelisatie,
- kerk en Israël
- diaconaat

De verwachting is dat, bij ongewijzigd beleid, de aanvraag voor de landelijke bijdrage voor 2011-2013 daardoor hoger kan zijn dan in 2007-2010 indien het afgesproken niveau van het eigen vermogen bereikt is.

2.2.2 Ontwikkeling omslagen tussen 1984 en 2010

In onderstaande grafiek is te zien hoe de omslagen zich tussen 1984 en 2010 hebben ontwikkeld. De waarden zijn geïndexeerd ten opzichte van 1984, dat wil zeggen dat de procentuele stijging of daling wordt vergeleken vanuit de waarden die zij in 1984 hebben.

Deze grafiek laat het volgende zien:

- De stippellijn geeft de inflatie weer, het gemiddelde kostenniveau is ten opzichte van 1984 met 75% gestegen.
- De rechte lijn geeft de stijging in de hoogte van de omslagen weer, de omslagen zijn met 100% gestegen.

Binnen de stijging van de hoogte van de omslagen is onderscheid gemaakt tussen de emeritikas en de overige omslagen:

- De emeritikas (lijn met vierkantjes) stijgt naar 380, dus de omslag is bijna verviervoudigd (stijging 280%).
- De overige kassen (lijn met driehoekjes) stijgt naar 156, dit is minder dan de stijging van de inflatie (175).

2.2.3 Conclusies analyse stijging hoogte omslagen

Deze analyse levert de volgende conclusies op:

- De grootste bijdrage aan de stijging van de hoogte van de omslagen wordt veroorzaakt door de stijging van de emeritikas.
- De stijging van de overige omslagen is kleiner dan de stijging van de inflatie. De omslagen, exclusief de emeritikas, blijken dus eigenlijk te dalen.

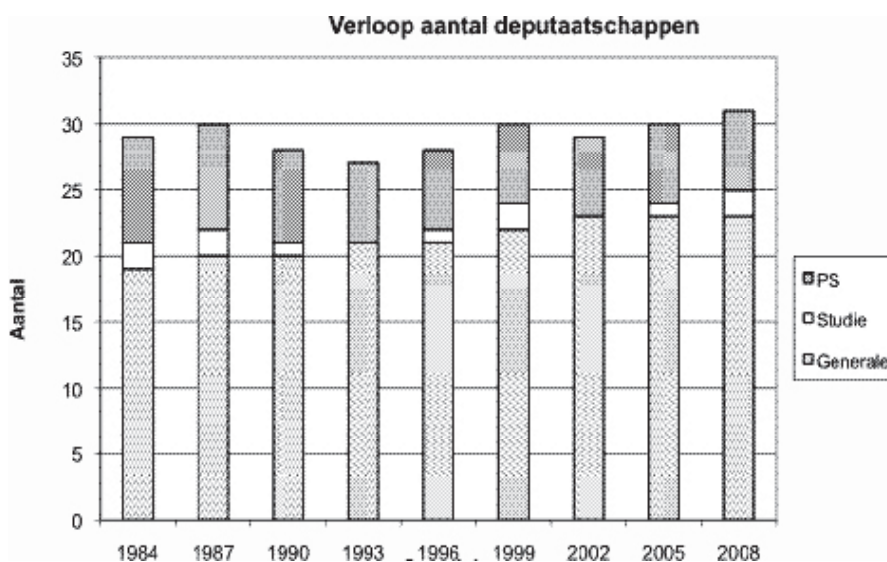
2.3 Wat is de stijging van het aantal deputaatschappen en deputaten?

2.3.1 Analyse

1. Aantal deputaatschappen 1984 -2010

De commissie heeft onderzoek gedaan naar het aantal deputaatschappen in de periode 1984 – 2010. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen de deputaatschappen met vertegenwoordigers benoemd door de particuliere synode (PS deputaatschappen), generale deputaatschappen en de zogenaamde studiedeputaatschappen. Dit levert het volgende resultaat op:

	PS deputaatschappen	Generale deputaatschappen	Studie deputaatschappen	Totaal
1984-1986	8	19	2	29
1987-1989	8	20	2	30
1990-1992	7	20	1	28
1993-1995	6	21	0	27
1996-1998	6	21	1	28
1999-2001	6	22	2	30
2002-2004	6	23	0	29
2005-2007	6	23	1	30
2008-2010	6	23	2	31

Figuur 1 Tabel en grafiek aantal deputaatschappen 1984-2010

Te zien is dat het aantal deputaatschappen redelijk constant blijft, het schommelt zo tussen de 28 en 31.

Afgelopen jaren zijn de volgende ontwikkelingen te traceren in samenvoegingen en splitsingen:

- samengaan van onderlinge bijstand, kerkbouwaangelegenheden (GS 1989) en steunverlening kerken IJsselmeerpolders (GS 1992) in onderlinge bijstand en advies;
- samengaan contact met kerkjeugd en kerk en onderwijs in kerkjeugd en onderwijs (GS 1998);
- opgaan van kerk en bedrijfsleven in ADMA (GS 1995);
- vorming van deputaatschap diaconaat uit ADMA en hulpverlening (GS 2004);
- splitsing van contact gereformeerde belijders in een deputaatschap voor binnenlandse en een deputaatschap voor buitenlandse contacten. (GS 1998).

Daarnaast zijn sinds 1984 de volgende deputaatschappen ontstaan:

- kerkorde en kerkrecht uit deputaatschap uitgave kerkorde en het studiedeputaatschap revisie kerkorde. (GS 2001);
- eredienst (GS 2001) als voortzetting op berijmde schriftgedeelten (1987 - 1998), uitgave schriftberijmingen en liturgische formulieren (1999-2004) ;
- commissie misbruik pastorale en gezagsrelaties (1999);
- Vertrouwenscommissie predikanten (2002);
- commissie voortijdige ambtsbeëindiging predikanten (2002);
- generale synodale beroepscommissie klachten (2004).

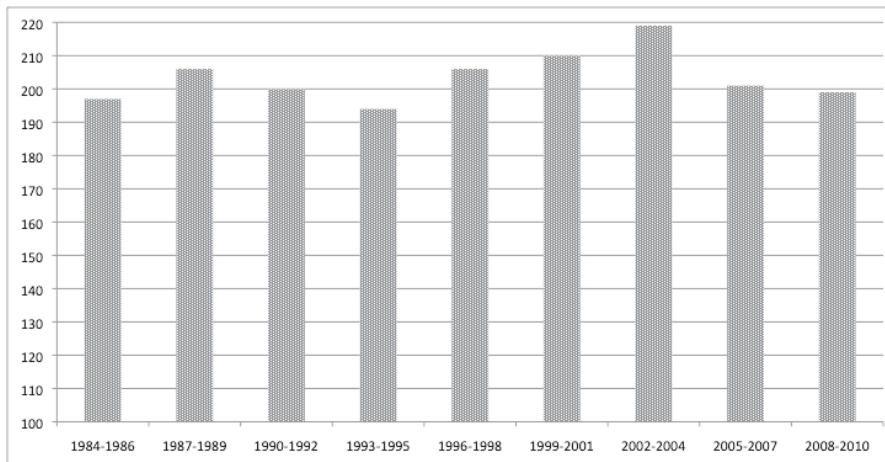
De afgelopen jaren zijn door de generale synode volgende studiedeputaatschappen benoemd:

- onderzoek kerkelijke lied (1977-2004);
- onderzoek doelmatigheid werkwijze deputaatschappen (1987-1989);
- onderzoek taken en prioriteitenstelling van deputaatschappen (1990-1992);

- voorbereiding besluit centraal bureau (1987-1989);
- problematiek kerken in de grote steden (1999-2001);
- studiedeputaatschap vrouw en ambt (1996-1998);
- diensten mannen en vrouwen (1999-2001);
- NBV (2004);
- studiecommissie homosexualiteit (2007).

2. Aantal deputaten

Naast het aantal deputaatschappen is ook geteld in welke mate het aantal deputaten is veranderd. Dit aantal betreft alleen de primi deputaten, secundi vallen in indien de primus uitvalt. Sommige deputaatschappen kennen ook adviseurs, deze zijn buiten beschouwing gelaten. Zie onderstaande tabel en grafiek:

	Aantal deputaten
1984-1986	197
1987-1989	206
1990-1992	200
1993-1995	194
1996-1998	206
1999-2001	210
2002-2004	219
2005-2007	201
2008-2010	199

Figuur 2 Tabel en grafiek aantal deputaten in de periode 1984-2010

Gemiddeld zijn er circa 200 leden van onze kerk actief als deputaat. Qua bemensing zit er een aantal dubbelingen in, sommige leden zitten in meerdere deputaatschappen. In bijlage 3 is een gedetailleerde weergave van de analyse te vinden.

2.3.2 Conclusie analyse aantal deputaatschappen

Op grond van de analyse van het aantal deputaatschappen en deputaten in de loop van de jaren kan de volgende conclusie getrokken worden: Het aantal deputaatschappen en het aantal deputaten is de afgelopen jaren zeker niet gegroeid maar min of meer constant gebleven.

2.4.1 Aanleiding

De commissie vond het belangrijk om niet enkel een bureaustudie te doen, maar ook in contact te treden met de deputaatschappen zelf. Uiteindelijk is gekozen voor het versturen van één vragenlijst aan alle deputaatschappen, los van het feit of ze wel of niet kashoudend zijn.

2.4 Wat vinden deputaatschappen zelf?

2.4.2 Inhoud

In het voorjaar van 2009 is aan alle deputaatschappen een schriftelijke vragenlijst gestuurd. Deze

bevatte de volgende vragen:

1. *Wat zijn de kerntaken van uw deputaatschap?*
2. *Kunt u een volgorde van belang aangeven in al uw taken en deze volgorde motiveren? Kunt u bij benadering in een percentage aangeven welk deel van de kosten van uw deputaatschap betrekking heeft op iedere taak?*
3. *Welke mogelijkheden ziet u om de omslag van uw deputaatschap financieel beheersbaar te houden?*
4. *Wat is in algemene zin de visie van uw deputaatschap op het aantal, de omvang en de activiteiten van alle deputaatschappen samen en op het beheersbaar houden van de kerkelijke omslagen?*

2.4.3. Enkele antwoorden

Bijna alle deputaatschappen hebben de vragen beantwoord. In willekeurige volgorde een selectie uit de antwoorden om een indruk te krijgen van de beantwoording, waarbij ook gelet kan worden op de toon in de beantwoording.

Vraag 3. Welke mogelijkheden ziet u om de omslag van uw deputaatschap financieel beheersbaar te houden?

- o *Op de generale synode 2004 is ons deputaatschap op eigen voorstel verkleind van 11 naar 7 deputaten.*
- o *Deputaten merken een toenemende vraag van gemeenten aan ondersteuning. Het werk van de consulenten zal eerder toe- dan afnemen.*
- o *Wij werken met werkgroepen met deskundige vrijwilligers ipv met een groot deputaatschap.*
- o *Wij zijn van mening dat wij niet hoeven te rapporteren omdat ... helemaal buiten de omslagen wordt gehouden en financieel zelfstandig is.*
- o *De vraag is wat u bedoelt met beheersbaarheid.*
- o *Wij mogen gebruik maken van talenten van professionele personen van wie de kosten in geen verhouding staan tot de daadwerkelijke kosten.*
- o *Ten aanzien van de derde en vierde vraag uit uw brief heeft de commissie geen standpunt.*
- o *Wij zijn van mening dat wij inzake de financiële beheersbaarheid van de kosten al tot het uiterste zijn gegaan.*
- o *3 en 4 zijn niet van toepassing.*

Vraag 4. Wat is in algemene zin de visie van uw deputaatschap op het aantal, de omvang en de activiteiten van alle deputaatschappen samen en op het beheersbaar houden van de kerkelijke omslagen?

- o *Naar onze mening is het de verantwoordelijkheid van de generale synode om toe te zien op het aantal, de omvang en de activiteiten van de deputaatschappen.*
- o *Over het werk van andere deputaatschappen kunnen wij geen oordeel geven.*
- o *Dat weten de leden van de commissie beheersbaarheid deputaatschappen waarschijnlijk beter dan wij.*
- o *Ons deputaatschap samenvoegen met een ander deputaatschap is één stap vooruit en twee stappen achteruit.*
- o *Kostenreductie door telefonisch te vergaderen en (nog) meer van e-mail gebruik te maken.*
- o *Ons deputaatschap heeft geen visie op het aantal, de omvang en de activiteiten van alle deputaatschappen samen. Wij weten te weinig van de andere deputaatschappen om daar een mening over te kunnen vormen.*
- o *De beantwoording van deze vraag behoort niet tot de competenties van ons deputaatschap.*
- o *Het samenvoegen van deputaatschappen is meer gebeurd. (...) De ervaring leert ons dat dit destijds een goede beslissing is geweest. De efficiëntie is duidelijk verbeterd. Ons inziens zijn er mogelijk bij andere deputaatschappen raakvlakken aanwezig dan wel overlappingen.*
- o *Inspraak zonder inzicht leidt tot uitspraak zonder uitzicht.*
- o *Inzicht zonder handeling brengt geen verandering.*
- o *We vergaderen niet om het vergaderen.*
- o *Ons deputaatschap doet er alles aan om de kosten te beperken.*
- o *Wij vinden dit een zaak van de generale synode zelf is. (...) Wat nu onderzocht wordt, lijkt ons teveel ingegeven door financiële motieven. Eerst moet er een duidelijke visie komen en dan kan worden bekeken wat het ons waard is, ook financieel.*
- o *Te veel deputaatschappen, dus 'reshuffling' nodig en vermindering/afstoting van activiteiten dringend overwegen.*
- o *De kerken zijn er over het algemeen niet zo sterk in om effectief en efficiënt te denken en te handelen.*
- o *Wij zijn van mening dat de discussie eerder vanuit de noodzaak van het werk, de noodzaak van het aantal werkzaamheden van ons kerkverband gevoerd zou moeten worden en niet allereerst vanuit de financiële haalbaarheid.*
- o *Deputaten menen dat het juist de opdracht aan uw commissie is om dit te onderzoeken. Wanneer deputaten naar het werk van het eigen deputaatschap kijken, moeten zij concluderen dat het werk de neiging heeft om uit te dijen.*
- o *Wij achten ons niet bevoegd, noch bekwaam hierover iets te zeggen. Een beoordeling van andere deputaatschappen komt slechts de generale synode toe na behandeling van hun rapporten.*
- o *Wij hebben onvoldoende kennis van de andere deputaatschappen om een oordeel te kunnen geven betreffende de beheersbaarheid daarvan.*
- o *Het lijkt ons niet gewenst dat wij ons hiermee gaan bezighouden; wij hebben al genoeg aan onze eigen (kern)taken.*
- o *Het zou wenselijk zijn reizen en frequentie van vergaderingen kritisch te bekijken en de moderne telecommunicatiemiddelen optimaal te gebruiken.*
- o *Op vraag 4 kunnen wij geen antwoord geven omdat ons deputaatschap zich niet met*

- o *beleidsvorming bezighoudt en geacht wordt daarover ook geen mening te hebben.*
- o *Ons deputaatschap vormt zich geen mening over het aantal, de vorm en de activiteiten van de verschillende deputaatschappen.*
- o *In de eerste plaats vinden wij dat dit vooral een zaak van de generale synode zelf is.(...)*

2.4.4. Samenvatting antwoorden

In algemene zin kan op grond van de vragenlijst het volgende gezegd worden.

1. *Wat zijn de kerntaken van uw deputaatschap?*

In de beantwoording verwijzen de meeste deputaatschappen naar hun opdracht van de generale synode of hun instructie in de kerkorde. Hiermee rechtvaardigen de deputaatschappen hun bestaansrecht. Er wordt vrijwel geen link gelegd naar de plaatselijke gemeenten. Omdat deze de financiële middelen moeten opbrengen zou het wenselijk zijn de noodzaak en de inhoud van de kerntaken meer te profileren.

2. *Kunt u een volgorde van belang aangeven in al uw taken en deze volgorde motiveren? Kunt u bij benadering in een percentage aangeven welk deel van de kosten van uw deputaatschap betrekking heeft op iedere taak?*

Het uitsplitsen van de kosten over de verschillende activiteiten is slechts door enkele deputaatschappen gedaan en heeft verder niet tot nadere conclusies geleid.

3. *Welke mogelijkheden ziet u om de omslag van uw deputaatschap financieel beheersbaar te houden?*

Vraag 3 was het meest toegespitst op de opdracht van de commissie. De beantwoording van deze vraag leverde echter weinig bruikbare suggesties op: deputaatschappen geven aan dat ze efficiënt werken, minimaliseren aantal vergaderingen, veel e-mail etc. Daarnaast zijn de meeste uitgaven verbonden aan de eerder genoemde taken. Het was niet aan de commissie om tot een inhoudelijk beoordeelend van deze taken te komen, daarmee zou de commissie op de stoel van de generale synode gaan zitten. De commissie kan de generale synode hoogstens op bepaalde zaken attenderen.

4. *Wat is in algemene zin de visie van uw deputaatschap op het aantal, de omvang en de activiteiten van alle deputaatschappen samen en op het beheersbaar houden van de kerkelijke omslagen?*

Op vraag 4 kwamen over het algemeen geen voor ons doel bruikbare antwoorden binnen. Een aantal deputaatschappen meldt dat zij hun eigen interne kosten al geminimaliseerd hebben. Daarnaast worden er veel antwoorden gegeven in de trant van: 'we kunnen of we willen er niets over zeggen.'

Een uitzondering op de beantwoording wordt gevormd door onderlinge bijstand en advies en studiefonds.

Ob&a wijst op:

- *Samenvoeging van een aantal deputaatschappen tot acht kerndeputaatschappen (TUA, ob&a, studiefonds, emeritikas, financiële zaken, zending en evangelisatie, diaconaat, kerkjeugd en onderwijs.*
- *Is het nog van deze tijd dat er een deputaatschap is voor varenden? Past dit nog in 2009 met de beschikbare geavanceerde ICT? (...)*
- *Vraagtekens kun je ook bij deputaatschap gezondheidszorg plaatsen, moet dit een zelfstandig deputaatschap zijn?*

Het studie- en stimuleringsfonds geeft vergelijkbare suggesties voor samenvoeging van deputaatschappen:

- *buitenlandse zending; activiteiten beperken;*
- *geestelijke verzorging gezondheidszorg, varenden en militairen samenvoegen;*
- *radio- en televisiediensten en evangelisatie combineren;*
- *contact met de overheid en vertegenwoordiging der kerken combineren;*
- *kerkelijke archieven en jaarboek combineren.*

2.4.5 Vervolggesprek met deputaatschappen

Er is op basis van de enquête een vervolggesprek geweest met afgevaardigden van deputaten zending, evangelisatie, diaconaat en het landelijk kerkelijk bureau.

In de beantwoording van de vragenlijst suggereerde deputaten zending dat de omslagen voor zending, diaconaat(hulpverlening) en wellicht evangelisatie in de toekomst ook buiten de kerken kunnen worden verkregen door middel van fondsenwerving. De afgevaardigden geven de volgende reactie:

- Binnen het deputaatschap zending is hierover nog geen overeenstemming bereikt en er wordt verwacht dat deze mogelijke beleidsverandering nog niet aan de komende synode zal worden voorgesteld.
- Deputaten evangelisatie hebben grote bezwaren om gelden buiten de kerken te werven. Gesteld wordt, dat het werk van deputaten evangelisatie uitsluitend binnen onze kerken gedragen zal moeten worden zodat ook hier geen beleidswijziging wordt verwacht.
- Deputaatschap diaconaat beschikt over ruim voldoende financiële middelen. De offervaardigheid vanuit de kerken met name voor de hulpverlening is zeer groot. Bij calamiteiten zoals rampen e.d. stromen de gelden binnen al vaak na slechts één of zelfs geen oproep van het deputaatschap. Ook dit deputaatschap wil in het financieel beleid geen wijzigingen aanbrengen.

Met meerdere grote organisaties zoals ZOA, Tear, Woord en Daad en Red een Kind wordt samengewerkt op het gebied van hulpverlening. De vraag komt aan de orde of beperking van de thans bestaande lijst van vaak kleine projecten kan leiden tot besparingen. Op het gebied van hulpverlening wordt al goed samen gewerkt met zending. De bestaande contacten met Eleos en de Meerpaal (steunstichting van de SGJ) blijven gehandhaafd, terwijl de (financiële) band met SGJ in de komende tijd zal worden beëindigd. Dit houdt in een vermindering van € 1,60 omslag per lid/dooplid. Met ingang van 1 januari 2011 wordt de subsidiestroom volledig overgenomen door provincies en gemeenten, zodat geen omslag uit de kerken meer nodig zal zijn (E.e.a. hebben deputaten diaconaat aan ons gemeld betreffende de afdracht SGJ).

2.4.6 Conclusies enquête

De enquête heeft niet geleid tot een eenduidig beeld voor verder beleid.

1. Waar ligt de sleutel?

De commissie heeft de indruk dat de deputaatschappen hun eigen taken met veel toewijding uitvoeren en binnen dit kader efficiënt proberen te werken. De sleutel voor een oplossing ligt dus niet bij de deputaatschappen, niet bij deze commissie, maar bij het werk van de generale synode, waar de rapportages van de verschillende deputaatschappen worden besproken en wordt besloten over een continuering van taken. De besluitvorming verloopt soms gestructureerd, soms spelen emoties een rol. In het verleden is het voorgekomen dat bepaalde deputaatschappen op grond van één enkele suggestie een hoop werk meekregen waar later betrekkelijk weinig mee is gebeurd.

2. Voldoende zichtbaar?

De commissie heeft gekeken naar de antwoorden van de deputaatschappen. Daarnaast is er ook gekeken naar wat er **niet** gezegd wordt in de beantwoording van de vragen. Alle deputaatschappen verwijzen naar hun opdracht vanuit de GS, slechts enkele deputaatschappen verwijzen door naar de (leden van de) plaatselijke gemeenten. Bij andere deputaatschappen wordt deze relatie niet gelegd. Voor sommige deputaatschappen is dit logisch. Zoals eerder vermeld is het van groot belang dat inhoud en noodzaak van de activiteiten meer wordt uiteengezet. Over de vraag wat de plaatselijke gemeenten ervan merken, zal worden ingegaan in hoofdstuk 3.

3. Zichtbaar en merkbaar?

Dit hoofdstuk gaat in op onderzoeksvraag 2: In welke mate zijn deputaatschappen zichtbaar in het kerkelijk leven?

3.1 Aanleiding

In het vorige hoofdstuk is geconcludeerd, dat ieder deputaatschap een opdracht heeft, die het toegewijd uitvoert. Daarbij is ook geconcludeerd dat de commissie het beeld heeft dat veel deputaatschappen efficiënt te werk gaan. De vraag is echter nog niet gesteld in welke mate die opdracht en die toewijding effect ressembleren. De commissie is van mening dat er ook gekeken mag worden naar het effect van de inspanningen van de verschillende deputaatschappen. Daarbij moet worden meegenomen, dat de maatschappelijke positie van de kerk de afgelopen jaren nogal is veranderd. Het verschijnsel dat de kerk vroeger een fenomeen was waar je niet omheen kon, ligt achter ons.

In hoofdstuk 1 is gesteld dat er in de gemeenten draagvlak moet zijn voor de activiteiten van de verschillende deputaatschappen. Als er **draagvlak** is, zijn leden ook bereid om daarvoor financiële bijdragen te leveren. Deze gedachte wordt versterkt door de huidige tijdgeest, waarin men graag wil weten of 'men waar voor zijn geld krijgt'. Om die reden is het in de ogen van de commissie uiterst belangrijk om te constateren of de activiteiten van de verschillende deputaatschappen zichtbaar en merkbaar zijn in de plaatselijke gemeenten. In dit hoofdstuk volgt een beschouwing vanuit dat perspectief.

In onderstaande tabel heeft de commissie aangegeven hoe de verschillende deputaatschappen zichtbaar zijn in de plaatselijke kerken. Als bron voor deze tabel zijn de rapporten en verslagen van de verschillende deputaatschappen in de Acta van de generale synode van 2007 gebruikt. De commissie heeft zich eraan gewaagd om middels sterretjes een kwantitatieve beoordeling te geven over de mate waarin de taken zichtbaar zijn. Daarvoor zijn de volgende vier categorieën gebruikt:

Betekenis sterretjes kwantitatieve beoordeling:

- **** Meerdere keren per jaar kan een gemiddeld gemeentelid van een willekeurige CGK in Nederland in aanraking komen met de activiteiten van dit deputaatschap
- *** Idem ca één keer per jaar
- ** Idem, ca één keer per drie jaar
- * Idem, veel minder dan één keer per drie jaar
- 0 Nauwelijks iets merkbaar

Bij de beoordeling vanuit het perspectief van het gemiddelde gemeentelid zijn wij ervan uitgegaan dat dit gemeentelid:

- minstens eenmaal per zondag in de kerk komt;
- het plaatselijke kerkblaadje leest en alle informatie die gratis op hem of haar afkomt;
- op de hoogte is van de gemeentelijke activiteiten in die gemeente;
- jaarlijks de gemeentevergadering bezoekt.

Dit gemiddelde gemeentelid leest niet *De Wekker*, niet het regionale kerkblad en zit niet in de kerkenraad.

Deputaatschap	Zichtbaarheid en merkbaarheid in de plaatselijke gemeente	Mate van
Theologische Universiteit	Leden weten dat onze predikanten over het algemeen van de TUA af komen. Schooldag	****
Evangelisatie	Blad <i>Doorgeven</i> , ondersteuning van diverse missionaire activiteiten in het land	****
Buitenlandse Zending	Blad <i>Doorgeven</i> , Diaconaal/missionaire werkers in diverse gemeenten, voorgaan van zendingspredikanten ten tijde van verlof	****

Diaconaat	Blad <i>Doorgeven</i> , bekendmaking van de diverse diaconale projecten, SGJ		****
De Wekker	Bij veel leden valt <i>De Wekker</i> in de bus		****
Jaarboek	Jaarboek verschijnt jaarlijks		***
Onderlinge Bijstand en Advies	Gemeenten die ondersteund worden	Jaarlijks via de gemeentelijke begroting	****
	Gemeenten die niet ondersteund worden		
Radio- en Televisiediensten	Vertegenwoordiging in ZvK	Zichtbaar op radio en televisie	****
	Art. 6-predikant		0
Kerk en Israël	Toerusting	Blad <i>Vrede over Israël</i> Preekschets Israelzondag Activiteiten die Vorming&Toerusting Website www.KerkeninIsraël.nl Dvd voor catechisanten CIS	**** *** 0 **
	Bezinning	Publicaties in <i>Vrede over Israël</i>	***
	Evangelisatie	Israëlwerker, uitgezonden via CIS	0
Eenheid van de Gereformeerde Belijders in Nederland	Het resultaat van dit deputaatschap is vooral zichtbaar daar waar plaatselijk samengewerkt wordt met andere kerken.		****
Kerkjeugd en Onderwijs	Jeugdwerk:	indirect zichtbaar via de jeugdwerkorganisaties CGJO en LCJ	****
	Onderwijs:	Uitgave <i>Jeugdwerk in samenhang</i>	*
	Studentenwerk:	Jaarlijks namen doorgeven aan contactpersonen (indirect zichtbaar via de bij IFES-Nederland aangesloten studentenverenigingen)	***
	Art. 6-predikant	Gaat in een beperkt aantal gemeenten voor, maar geen directe relatie met activiteiten van het deputaatschap	0
Geestelijke Verzorging Militairen	Toerusting	Thuisfrontdagen, ontmoetingsdagen	**
	Geestelijke verzorgers	Geestelijke verzorgers die voorgaan in reguliere erediensten	*
Eredienst	Gemeenten worden voorzien van nieuwe formulieren (en liederen)		**
Contact met de Overheid	Toerusting	Uitgave <i>Het huwelijk nader bekeken en Handreiking voor het omgaan met het verschijnsel samenwonen</i> Publicaties in <i>De Wekker</i> en <i>Ambtelijk Contact</i>	*
	CIO		0
	Justitie-pastoraat (art. 6 predikanten)	Justitiepastor die voorgaat in reguliere eredienst	0
Correspondentie met de Buitenlandse Kerken	Art. 4 K.O.	Buitenlandse predikanten die voorgaan in reguliere erediensten	*
	Contacten met buitenlandse kerken		0

Pastoraat in de Gezondheidszorg	Toerusting	7 bezinningsavonden 2 avonden voor werkers in de gezondheidszorg	**
	Doven-pastoraat	Dovenpastor die voor gaat in dovendienst of reguliere eredienst	*
	Werkgroep recreatie Lichamelijke gehandicapten		**
	Art. 6-predikanten	Gaat in een beperkt aantal gemeenten voor, maar geen directe relatie met activiteiten van het deputaatschap	0
Geestelijke Verzorging Varenden		<i>Kompas</i> dat bij alle kerkenraden bezorgd wordt.	0
	Pastoraat onder varenden	Schipperspredikant die voorgaat in reguliere eredienst	0

Figuur 3 Zichtbaarheid van een aantal deputaatschappen (categorie I)

Deze tabel is enigszins gesorteerd naar de mate van zichtbaarheid. De, in de beleving van de commissie, minst zichtbare deputaatschappen zijn onderaan gezet.

De onderstaande lijst met deputaatschappen heeft de commissie uitgezonderd van een beoordeling op het gebied van zichtbaarheid en merkbaarheid. De argumentatie staat erbij genoemd.

Deputaatschap	Argumentatie waarom zichtbaarheid minder relevant is voor dit deputaatschap
Kerkorde en kerkrecht	Primair gericht op ondersteuning kerkenraden, classes, PS en uitvoeren opdrachten GS
Kerkelijke archieven	Kerk is onderworpen aan de archiefwet. Daarnaast is zo'n deputaatschap essentieel in het kader van het historisch belang.
Landelijk kerkelijk bureau	Dit deputaatschap is nodig voor de facilitaire ondersteuning van de grote deputaatschappen en diverse andere administratieve taken binnen het kerkverband.
Studiefonds	Dit deputaatschap is / raakt vanzelf bekend bij theologiestudenten
Vertegenwoordiging van de kerken	Vangnetdeputaatschap voor zaken die zich aandienen en logischerwijs niet bij een ander deputaatschap kunnen worden ondergebracht.
Financiële zaken	Regelen diverse financiële zaken op een uniforme wijze voor het hele kerkverband.
Commissie voortijdige ambtsbeëindiging predikanten	Nut en noodzaak afgelopen jaren (helaas) voldoende aangetoond
Emeritikas	Noodzakelijk vanwege faciliteren pensioenvoorziening predikanten
Commissie misbruik pastorale en/of gezagsrelaties	Moet er zijn vanuit regelgeving van de overheid
Beroepscommissie klachten	Moet er zijn vanuit regelgeving van de overheid
Homoseksualiteit	Studiedeputaatschap
Nieuwe Bijbelvertaling	Studiedeputaatschap

Figuur 4 Deputaatschappen die niet beoordeeld zijn op de mate van zichtbaarheid (Categorie II)

3.3 Hoe zijn deputaten zichtbaar? Overige vormen van zichtbaarheid

Bij het ontwikkelen en invullen van de tabel in 0 is gebruik gemaakt van de acta van de generale synode van 2007. Alleen de acta gaven namelijk een compleet overzicht van de bezigheden van de diverse deputaatschappen. Deze constatering kan opmerkelijk genoemd worden, want meer voor de hand liggende bronnen bevatten uiterst summiere informatie:

Overige bronnen	Opmerking
Folder € 56, waar komt het terecht?	Beknopte beschrijving van de activiteiten van de verschillende kashoudende deputaatschappen, alsmede een goede toelichting op de achtergrond van de omslagen.
Kerkorde	Instructies voor de diverse deputaatschappen. De kerkorde is echter geen boekje dat het bereiken van alle leden van de plaatselijke gemeenten tot doel heeft.
Jaarboek	Actuele adres- en bereikbaarheidsgegevens, nauwelijks tot geen toelichting op de activiteiten van de deputaatschappen.
Website CGK	Actueel voor zending, diaconaat, evangelisatie, lkb. Van de overige deputaatschappen enkel contactinformatie of verwijzing naar een link.
Eigen websites deputaatschappen:	De volgende deputaatschappen hebben hun eigen websites: • Kerk en Israël • Pastoraat in de gezondheidszorg • De Wekker • TUA • Emeritikas • Deputaten financiële zaken • Geestelijke verzorging militairen • Kerkelijke archieven • Kerkjeugd en onderwijs • Onderlinge bijstand en advies Bij bestudering van deze sites bleek dat de sites van pastoraat in de gezondheidszorg, kerkjeugd en onderwijs en de emeritikas niet volledig waren.

De conclusie is dat er een aantal deputaatschappen is waarvan het moeilijk is om te weten te komen wat zij precies doen. Zo konden wij via de bovengenoemde middelen geen informatie verkrijgen over de concrete activiteiten van de volgende deputaatschappen.

Deputaatschappen categorie I	Deputaatschappen categorie II
• Geestelijke verzorging varenden • Kerkjeugd en onderwijs • Buitenlandse kerken • Jaarboek • Pastoraat in de gezondheidszorg • Emeritikas (Beiden hebben een niet complete website)	• Kerkorde en kerkrecht • Contact met de overheid • Eenheid van gereformeerde belijders in Nederland • Vertegenwoordiging van de kerken • Eredienst • Voortijdige ambtsbeëindiging predikanten

Figuur 5 Deputaatschappen waar weinig over te weten is te komen

De conclusie van de commissie is dat de informatievoorziening over de taken en activiteiten van deputaatschappen slecht is geregeld in het jaarboek en op de CGK-site. De commissie beveelt aan om hier meer aandacht aan te schenken.

3.4 Discussie

3.4.1 Zichtbaarheid

Wanneer de categorie I-deputaatschappen in figuur 6 worden beschouwd, dan valt over de mate van zichtbaarheid het volgende op te merken.

De grote deputaatschappen evangelisatie, zending, diaconaat en kerk en Israel hebben hun publiciteit goed geregeld middels het blad *Doorgeven* c.q. *Vrede over Israel* en hun websites. Daarnaast ontplooiën zij regelmatig diverse initiatieven waarmee zij de kerken benaderen, bijvoorbeeld op hulpverleningszondag en Israëlzondag.

De bekendheid van de TUA lijkt ook evident. De twee deputaatschappen die iets uitgeven, maken zichzelf bekend door middel van het Jaarboek of *De Wekker* dat zij zelf uitgeven. Daarnaast benaderen zij de gemeenten om abonnementen te werven of jaarboeken te verkopen.

De commissie is van mening dat er van het werk van deputaatschappen geestelijke verzorging varenden, pastoraat in de gezondheidszorg, contact met de overheid en correspondentie met buitenlandse kerken te weinig doorkomt naar de plaatselijke kerken. Weliswaar heeft contact met de overheid in de onderzochte periode één publicatie uitgegeven, maar het is de vraag of je met één publicatie de bekendheid van een heel deputaatschap kunt regelen. Hetzelfde geldt voor deputaten kerkjeugd en onderwijs, en dan met name de secties onderwijs en studentenwerk.

4. Op zoek naar voorstellen voor de generale synode

Op grond van de analyses in hoofdstuk 2 en 3 heeft de commissie een aantal onderwerpen bediscussieerd met als doel voorstellen voor de generale synode van 2010 te formuleren teneinde de kerkelijke omslagen voor de deputaatschappen beheersbaar te houden. Alvorens dat te doen wordt eerst de conclusies van de analyses gepresenteerd:

4.1 Conclusies analyse

Op grond van de analyse van de gegevens worden de volgende conclusies getrokken:

- Er bestaat een kritische beeldvorming over de werkwijze van de deputaatschappen en het is de synode de afgelopen periodes niet gelukt om hier voldoende grip op te krijgen.
- De emeritikas is de grootste veroorzaker van de stijging van de omslagen.
- De hoogte van de overige kassen is, afgezet tegen de inflatie, afgelopen jaren gedaald.
- Het aantal deputaatschappen en het aantal deputaten is afgelopen jaren niet gestegen.
- Deputaatschappen doen wat hun opgedragen wordt middels instructies.
- Sommige deputaatschappen zijn onvoldoende zichtbaar voor de leden van de plaatselijke kerken

In dit hoofdstuk wordt een aantal zaken uitgewerkt en bediscussieerd. Het gaat om de volgende zaken:

- Is er voldoende ruimte voor nieuwe landelijk beleid?
- Waarom is de emeritikas zo gestegen?
- Wanneer stopt een deputaatschap?
- Zijn de omslagen hoger dan bij andere kerkverbanden?
- Kunnen de omslagen omlaag worden gebracht?
- Wat is de grens aan de groei van de omslagen?
- Kunnen deputaatschappen samengevoegd worden?
- Kunnen we met minder deputaten toe?

4.2 Is er voldoende ruimte voor nieuw (landelijk) beleid?

De eerste vraag is of we nu (landelijk) het geld aan de goede dingen uitgeven. Veel deputaatschappen bestaan al geruime tijd en hebben al jaren hun eigen aandeel in de omslag. Als er een nieuwe gemeenschappelijke activiteit wordt geïnitieerd die geld gaat kosten, moet bekeken worden of die bekostigd kan worden uit besparingen op het bestaande werk dan wel uit een stijging van de omslag. Voor zo'n stijging zal wel eerst een breed draagvlak binnen de kerken moeten zijn, wil de financiering geen problemen op leveren.

Deze vraag was voor de commissie een van de spannendste vragen. Om vier redenen:

a. Proactief in plaats van reactief beleid?

Activiteiten van deputaatschappen zijn vaak een reactie op een duidelijk probleem dat via classis en PS op de agenda van de generale synode terechtkomt. Het synodale werk kenmerkt zich dus vaak door een bepaalde mate van reactiviteit. Het kerk-zijn in deze tijd vraagt echter soms een proactieve en duidelijke visie op een aantal punten die tot nu toe weinig in beeld zijn en (nog) niet tot een duidelijk aanwijsbaar probleem zijn te duiden. Bijvoorbeeld:

- het kerk-zijn in een gesecculariseerde samenleving;
- actieve begeleiding van zieke predikanten;
- het versterken van het confessionele karakter van de kerk;
- het zoeken naar mogelijkheden om de interne eenheid en de onderlinge verhoudingen te verbeteren;
- bezinning op de toenemende juridisering van het kerkelijke leven;
- bezinning op de relatie tussen eigen verantwoordelijkheid en landelijke kerkelijke (financiële) ondersteuning.

De vraag is of er wegen zijn te vinden om voldoende financiële ruimte te reserveren voor de beantwoording van dergelijke vragen.

b. Nieuwe doelgroepen voor specifiek pastoraat.

Daarnaast speelt bijvoorbeeld de vraag of er nu voldoende aandacht en geld is voor nieuwe specifieke doelgroepen voor bijzonder pastoraat. Het gaat dan bijvoorbeeld om pastoraat onder asielzoekers of moslims in relatie tot de aandacht en het geld dat nu wordt besteed aan bijzonder pastoraat voor doven, varenden etc.

c. Wordt het criterium landelijk – plaatselijk bij de verdeling van de kosten consequent gehanteerd?

De commissie vraagt zich af of momenteel het criterium voor de verdeling van bepaalde kosten tussen het landelijke kerkverband en (een) individuele gemeente(n) consequent wordt gehanteerd. Voor kosten die direct gerelateerd zijn aan de kosten voor het kerkverband staat dit niet ter discussie (jaarboek, lkb, etc.). Maar er zijn bijvoorbeeld maar een paar gemeenten die te maken hebben met varenden. Daartegenover zien we dat sommige gemeenten, naast hun landelijke afdracht, ook nog zelf een aantal initiatieven ondersteunt, bijvoorbeeld missionaire diaconale werkers, terwijl er anderzijds landelijke steun is voor plaatselijke projecten: ICF-initiatieven, gemeentestichting.

d. In welke mate is de veranderende rol van de kerk in de samenleving meegewogen in het bepalen van de activiteiten van de deputaatschappen?

Voor een beschrijving van die veranderende rol, wordt geput uit de Acta van de generale synode van 2007, het rapport van deputaten contact met de overheid:

5. Ontwikkelingen op het gebied van de verhouding kerk en samenleving

De Nederlandse samenleving is in de afgelopen decennia ingrijpend veranderd. Zij is een participatiemaatschappij geworden. Niet slechts op de 'oude' manier van de representatie (via organisatiekoepels en politieke partijen) maar doordat single issue organisaties, bedrijven en burgergroepen zich vaak rechtstreeks tot de overheid wenden en door de overheid ook

als gesprekspartners worden erkend. Deze veranderingen hebben ook voor de positie van de kerken gevolgen. Zij verloren weliswaar niet de jure maar wel de facto veel van hun bijzondere positie. Kerken worden steeds meer gezien als onderdeel van de samenleving en (dus) als een gewone factor in het maatschappelijk middenveld naast andere (maatschappelijke) organisaties. Oorzaken daarvan zijn naast het hiervoor genoemde ook de sterk toegenomen secularisatie en de veranderde visie op de rol van overheid. Gevolgen van deze veranderingen zijn op verschillende terreinen in onze samenleving merkbaar (fiscale wetgeving, rechtspraak).

De commissie vraagt zich af of er nu voldoende (financiële) ruimte is voor nieuw beleid. Wanneer er geen stijging in de kosten veroorzaakt dient te worden, dan betekent dit dus dat bestaande activiteiten kritisch tegen het licht gehouden dienen te worden. Zijn onze deputaatschappen voldoende kritisch op hun eigen activiteiten?

4.3 Waarom is de emeritikas zo gestegen?

Wanneer men de cijfers voor de kassen bekijkt, valt op dat de omslagen van de kassen zonder de emeritikas niet substantieel, althans minder dan de inflatie, stijgen, terwijl de emeritikas een steeds grotere bijdrage vraagt: in 26 jaar gestegen van € 5,67 (1984) tot € 21,50 (2010).

De gemeente waaraan een predikant is verbonden, is verantwoordelijk voor diens levensonderhoud. Voor de ouderdagsvoorziening hebben de kerken besloten die kosten centraal te dragen via de emeritikas. In feite heeft deze kas het karakter van een pensioenvoorziening. De benodigde middelen zijn afhankelijk van veel factoren, waaronder de ontwikkeling van de hoogte van de traktementen, aantal (geëmeriteerde) predikanten en weduwen en wezen van predikanten, het aantal arbeidsongeschikte predikanten en het rendement op het belegde vermogen. De beheerskosten van de kas zijn minimaal en bezuinigingen daarop zijn vrijwel niet mogelijk.

Er zijn twee factoren die de stijging van de emeritikas in de afgelopen jaren verklaren:

1. geleidelijke verhoging van de reserves van de emeritikas

De emeritikas wordt 'gevuld' volgens het omslagstelsel; dat houdt in dat de landelijke bijdrage gebaseerd is op de huidige uitgaven. Daarnaast is er een financiële reserve, die met een eventueel overschot wordt verhoogd. Op de generale synode van 1962, 1968 en 1989 is besloten de reserves te verhogen.

2. toename van het aantal predikanten

De tweede factor die een groei van de emeritikas noodzakelijk maakt is de toename van het aantal predikanten (en predikantsweduwen en -wezen) dat hierop een beroep mag doen. De gevolgen van de vergrijzing worden, zoals ook elders in de samenleving, in de kerken zichtbaar.

Er is niet gekozen voor een kapitaaldeckingsstelsel, dat voorziet in het systematisch 'vullen' van de kas op basis van alle toekomstige uitgaven. Tijdens het schrijven van dit rapport werken deputaten emeritikas aan een alternatief voorstel. Inmiddels is namelijk gebleken dat de uitgaven op de lange termijn dan vele malen groter zijn dan de inkomsten en dat de reserve binnen korte tijd uitgeput is. De verwachting is dat de reserveringen voor de emeritikas op korte termijn al substantieel hoger moeten worden, waarvoor een verhoging van de omslag met een bedrag tussen de 10 en 15 euro nodig zou zijn.

Gezien de specifieke problemen rondom de emeritikas adviseert de commissie om de emeritikas los te koppelen van de andere kerkelijke kassen. De aard van de emeritikas verschilt van die van de andere kassen. De emeritikas is primair een pensioenvoorziening voor de predikanten.

4.4 Wanneer stopt een deputaatschap?

De vraag kwam op wanneer een deputaatschap stopt met haar activiteiten:

- Er is in ons kerkverband geen deputaatschap voor het beëindigen van activiteiten van andere deputaatschappen.
- Alhoewel er kerkenraden zijn die activiteiten in ons kerkverband initiëren middels instructies die via classis en PS op de tafel van de synode komen, is het nog nooit voorgekomen dat een kerkenraad middels een instructie de stopzetting van een deputaatschap heeft gevraagd.

Bij het bestuderen van de analyse naar het aantal deputaatschappen (0) zijn wel een paar trends te bespeuren:

- kleine deputaatschappen fuseren tot grotere of worden onderdeel van een groter deputaatschap; (Kerkjeugd en onderwijs, Kerk en bedrijfsleven)
- een (tijdelijk) studiedeputaatschap wordt een permanent deputaatschap (eredienst)

Gezien de acta van de generale synodes van 1986, 1989 en 1992 is dit een problematiek die al langere tijd (sommige) synodeleden bezig houdt en tot op heden niet tot een allen bevredigend resultaat heeft geleid. Ook deze commissie heeft ontdekt dat het een ingewikkelde materie is en het lastig is om tot concrete aanbevelingen te komen.

- Ten eerste omdat het voortbestaan van de deputaatschappen raakt en daarmee de inzet van de toegewijde vrijwilligers.
- Ten tweede omdat het bij de grote uitgaven gaat om het stopzetten van langlopende verplichtingen, wat in de praktijk nooit makkelijk is.
- Ten derde omdat in de meeste gevallen niet de commissie maar de generale synode aan zet is.

Stopzetting van activiteiten is dus niet iets wat vanzelf gaat. Wil men dit bewerkstelligen dan is een actief beleid vanuit de synode noodzakelijk.

4.5 Zijn onze omslagen hoger dan bij andere kerkverbanden?

De commissie heeft ook gekeken naar de omslagen bij enkele andere kerkverbanden:

1. *Protestantse Kerk Nederland (PKN)*

Een vergelijking met de PKN is niet mogelijk, het ledenbestand van deze kerk er geheel anders uitziet dan bij de kerken die hun wortels in de afscheiding of doleantie hebben: Grote gemeenten met veel rand-, oudere doop- of geboorteleden en daardoor een percentage werkelijk meelevende leden dat veel kleiner is dan in de andere kerken. Daarnaast heeft de PKN ook nog eens een groot aantal ondersteunende diensten, die landelijk of regionaal opereren.

2. *Gereformeerde Gemeenten*

De Gereformeerde Gemeenten kennen slechts een beperkte afdracht via een omslag. Veelal worden collecten gehouden voor gemeenschappelijke doelen. Ten aanzien van emeritering geldt een leeftijd van 70 jaar en vaak blijven predikanten veel langer in functie.

3. *Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt)*

Hoewel de structuur van de kerkelijke kassen anders is, kan de vergelijking met de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) beter gemaakt worden. De omslag voor emeritikas bedraagt voor 2010 € 30,40 per lid. De bijdrage voor zendingsactiviteiten is per regio verschillend. Als voorbeeld de classis Overijssel. Hier werd in 2009 per kerklid € 22,- betaald. Voor de overige activiteiten is de omslag voor 2010 € 36,83. In totaal bedraagt de omslag ruim € 90,-. Dat is ten opzichte van de omslag in de CGKN € 34,- hoger.

4. *Nederlands Gereformeerde Kerk*

Voor de Nederlands Gereformeerde Kerken is de omslag in totaal € 77,05. Saillant zijn de bijdragen voor de emeritaatvoorziening en voor zending/evangelisatie: voor beide is dat € 30,-.

De conclusie is dat de omslag van de CGK aan de lage kant zijn in vergelijking met andere kerkverbanden.

4.6 Kunnen de omslagen omlaag worden gebracht?

In welke mate kunnen omslagen omlaag gebracht worden? Er is een aantal deputaatschappen waarvan de activiteiten plooibaar zijn, dat wil zeggen dat er variatie mogelijk is in de mate waarin die activiteiten worden uitgevoerd, uitgaande van dezelfde opdracht. Bij andere deputaatschappen (niet plooibaar) betekent bezuinigen al snel het afstoten van taken. De activiteiten van de emeritikas zijn in ieder geval niet plooibaar.

In onderstaande tabel is een overzicht gegeven van deputaatschappen met 'plooibare' activiteiten, daarbij is alleen gekeken naar de kashoudende deputaatschappen:

Deputaatschap	Toelichting
Zending	Dit deputaatschap kan ervoor kiezen om één zendingswerker te hebben of tien. In beide gevallen geeft het invulling aan de taak van de kerk op het gebied van buitenlandse zending.
Diaconaat	Als zending, maar dan op het gebied van diaconale projecten en diaconale toerusting van de plaatselijke kerken.
Evangelisatie	Als zending, maar dan op het gebied van evangelisatieprojecten en missionaire toerusting van plaatselijke kerken
Kerkjeugd en onderwijs	Deze deputaten ondersteunen de CGJO, het LCJ en IFES-Nederland. Deze organisaties kunnen ervoor kiezen om meer werkers te ondersteunen.
Onderlinge bijstand en advies	De meeste uitgaven (85%) van dit deputaatschap betreffen ondersteuning van kleinere gemeenten in de kosten. De vraag is waar de grens ligt qua ledenaantal vanaf waar ondersteuning plaatsvindt

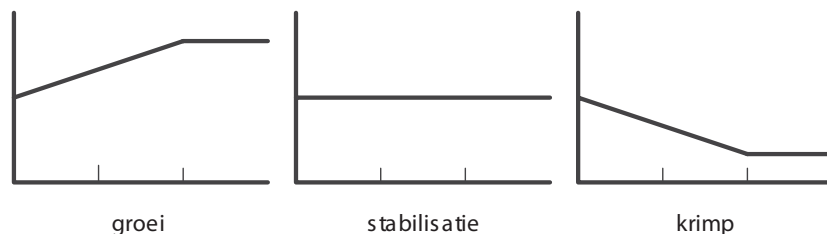
Figuur 6 Kashoudende deputaatschappen met 'plooibare' activiteiten

In theorie kan dit ook gezegd worden over de activiteiten van geestelijke verzorging varenden, kerk & Israel en pastoraat in de gezondheidszorg, maar die zitten in deze redenering met één vrijgestelde al min of meer aan de ondergrens. Ook de TUA is buiten beschouwing gelaten, de mate van activiteiten is van teveel factoren afhankelijk, onder andere uitgebreide regelgeving vanuit het ministerie van onderwijs.

Bij de deputaatschappen met 'plooibare' activiteiten is het de vraag hoe groot de inspanning moet zijn om de taak uit te voeren. De kerken zullen zich moeten uitspreken in welke mate men hier de activiteiten (en daarmee de hoogte van de bijdrage) wil laten veranderen. Om als generale synode hier voldoende grip op te houden, is het ook zaak om de ambities op lange termijn te bezien, langer dan drie jaar, omdat veel financiële en juridische verplichtingen voor langer dan drie jaar worden aangegaan. De generale synode zou eigenlijk een meerjarig beleidsplan moeten goedkeuren. In dat meerjarig beleidsplan moet in ieder geval worden opgenomen:

- de doelen van het deputaatschap;
- de (verwachte) ontwikkelingen binnen het aandachtsveld;
- de ontwikkelingen binnen de plaatselijke kerken op het betreffende aandachtsveld;
- de voorgenomen ontwikkeling qua aanbod van activiteiten i.r.t. dat wat er in de plaatselijke kerken gebeurt;
- de wijze waarop de activiteiten gefinancierd kunnen worden;
- de consequenties voor de landelijke omslagen.

Bij het punt van voorgenomen ontwikkelingen kunnen grofweg drie strategieën worden voorgesteld: groei, stabilisatie, of krimp.

Figuur 7 Drie mogelijke ontwikkelstrategieën voor plooibare deputaatschappen

4.7 Wat is de grens aan de groei van de omslagen?

Wat zijn de kerken maximaal bereid extra op te brengen voor de kerkelijke kassen? Wat kan reëel van de kerken worden verwacht? Dit zijn lastige vragen. Een paar gezichtspunten.

- Als men kijkt naar andere kerkverbanden kan men constateren dat de omslag van de CGK nog steeds kan stijgen. De omslag van de CGK is nog steeds lager dan de omslag van de GKv en NGK.
- Als men kijkt naar het 'gemak' waarmee deputaten zending gelden binnenkrijgen voor concrete projecten, kun je stellen dat de overvaardigheid nog steeds groot is.

Daartegenover kan gesteld worden dat:

- sommige gemeenten in toenemende mate niet meer aan hun landelijke verplichtingen kunnen (of willen) voldoen;
- gemeenten vooral kijken naar de stijging van de omslagen met het verloop van de tijd.

Alvorens tot een standpuntbepaling te komen, wordt eerst gesteld dat alle kostenstijgingen (of –dalingen) uit het verleden te verklaren zijn vanuit vijf redenen. De commissie stelt voor om per reden een spelregel af te spreken. Zie onderstaande tabel.

	Reden van de stijging	Voorbeelden	Spelregels
1	Autonome stijging van de kosten(inflatie)	Prijsstijgingen, loonsverhogingen	Langetermijnafspraken Omslagen stijgen minimaal mee met de inflatie
2	Ontwikkeling van plooibare taken	Extra zendingsveld, extra toerustingwerker evangelisatie	Ontwikkeling moet passen binnen lange termijn plan (zie 2.3.3)
3	Tegenvallers bij het uitvoeren van de huidige taken binnen het vastgestelde beleid.	Invloeden van buiten het deputaatschap, bijvoorbeeld het wegvallen van een externe financieringsbron zoals destijds bij CGJO en LCJ (kerkjeugd en onderwijs) is gebeurd	Beslisruimte per synode: Het saldo van deze tegenvallers, nieuwe taken of stopzetting bestaande taken is in principe nul.
4	Extra of nieuwe taken, hetzij zelf geïnitieerd, hetzij door de generale synode opgedragen;	Werken onder asielzoekers.	
5	Stopzetten van bestaande taken / wegvallen van verplichtingen / meevallers	Bijv: overheidssubsidie SGJ	

De conclusie van deze analyse is dat de synode zich een genuanceerd beeld moet gaan vormen hoe met het stijgingspercentage om moet worden gegaan.

- De grote deputaatschappen ontwikkelen zich volgens een eerder vastgesteld langetermijnvisie.
- De mee- en tegenvallers dienen tegen elkaar afgewogen te worden.

4.8 Kunnen deputaatschappen samengevoegd worden?

1. Deputaatschappen samenvoegen?

De commissie heeft ook onderzocht of het zinvol is om deputaatschappen samen te voegen. Argumenten om dat te doen zijn:

- samenvoegen van deputaatschappen met overlappende taken voorkomt dubbele inspanning;
 - een kleiner aantal deputaatschappen is overzichtelijker en levert minder rapportages en commissiebesprekingen op de synode; dit biedt voordelen op het gebied van bestuurlijke beheersing;
- grotere deputaatschappen zijn robuuster, hebben meer regel mogelijkheden om verstoringen op te

vangen, er zijn meer interne afhankelijkheden waardoor er betere discussies over nut en noodzaak en prioriteitstelling plaatsvinden; samenvoeging vermindert restcapaciteit, in veel deputaatschappen is extra menselijke capaciteit opgenomen om te waarborgen dat activiteiten gecontinueerd worden indien een van de deputaten wegvalt.

Argumenten om niet samen te voegen is dat grotere deputaatschappen de kans lopen lastiger intern te besturen zijn en de kans lopen bestuurlijk logge gevaarten te worden. Daarnaast zijn er sommige deputaatschappen die vanuit regelgeving een herkenbare positie nodig hebben, bijvoorbeeld de generale beroepscommissie klachten of meldpunt seksueel misbruik in pastorale en gezagsrelaties.

Bij het bespreken van de uitkomsten van de vragenlijst is gebleken dat suggesties voor samenvoeging en/of vermindering van deputaatschappen niet breed leven in het kerkverband. Ook zal samenvoeging niet onmiddellijk leiden tot besparing, alleen wanneer er sprake is van overlappende activiteiten. Wel zal er wellicht enige besparing zijn van eigen kosten, maar deze bedragen vaak maar een fractie van de totale uitgaven van een (kashoudend) deputaatschap.

2. Discussie aantal deputaatschappen

De commissie heeft gediscussieerd over het wel of niet samenvoegen van deputaatschappen. De afgelopen jaren zijn deputaatschappen met overlappende aandachtsvelden al samengevoegd (ob&a, kerkjeugd en onderwijs, diaconaat). Vanuit die motivatie is er momenteel weinig winst te behalen.

Mocht de synode het aantal deputaatschappen willen beperken dan dient zich één mogelijkheid aan.

Suggestie	Argumentatie
Radio- en televisiediensten toevoegen aan evangelisatie	Het verzorgen van radio- en televisiediensten kan beschouwd worden als een taak op het gebied van evangelisatie, temeer omdat deze diensten vaak ook een laagdrempelig karakter hebben. Er hebben twee deputaten zitting in Zendtijd voor de Kerken.

Figuur 8 Suggestie om klein deputaatschappen toe te voegen aan een grotere.

In onderstaande tabel zijn de andere, kleine deputaatschappen genoemd. Er staat vermeld waarom deze in de ogen van de commissie zelfstandig kunnen blijven voortbestaan.

Deputaatschap	Argumentatie om zelfstandig te blijven
Deputaten jaarboek	Overwogen is om deputaten Jaarboek toe te voegen aan landelijk kerkelijk bureau; Beiden houden zich bezig met het beheren van de kerkelijke gegevens, er lijkt enige overlap te bespeuren, lkb verzorgt de website, Jaarboek het gegevensboek van de kerk. Samenvoeging en/of samenwerking zal echter kostenverhogend werken.
Studie en stimuleringsfonds	Deputaten ob&a hebben voorgesteld om het studie- en stimuleringsfonds toe te voegen aan hun deputaatschap. De commissie ondersteunt dit niet. De activiteiten van het studie- en stimuleringsfonds zijn nauw verbonden met de gang van zaken op de TUA. Daarnaast hebben de activiteiten een hoog vertrouwelijk karakter omdat er gesproken wordt over de inkomenspositie van de studenten die financieel ondersteund worden.
Vertrouwenscommissie predikanten Commissie voortijdige ambtsbeëindiging predikanten Commissie misbruik pastorale en gezagsrelaties Beroepscommissie klachten	Deze deputaatschappen moeten een herkenbare plaats hebben zodat zij goed benaderbaar zijn. Anderzijds hebben hun werkzaamheden een vertrouwelijk karakter.

Figuur 9 Argumentatie waarom overige kleine deputaatschappen zelfstandig kunnen blijven voortbestaan

4.9 Kunnen we met minder deputaten toe?

Er zijn circa 200 leden van onze kerk actief als deputaat. De commissie heeft gesproken over het feit of dit een (te) groot aantal is of niet. Uitgaande van 74.000 leden is dit nog geen 3 promille. In absolute zin is dit dus niet groot. Het zou in principe mogelijk moeten zijn dat ons kerkverband 200 actieve en betrokken leden vindt die zich voor landelijke taken willen inzetten.

De commissie heeft ook gesproken over het aantal deputaten per deputaatschap. In bijlage 2 is een gedetailleerd overzicht hiervan opgenomen. Het moge duidelijk zijn dat het aantal deputaten in verhouding dient te staan tot de zichtbare activiteiten van het deputaatschap en de activiteiten van de 'vrijgestelden'. De commissie spreekt zich niet uit of het aantal deputaten in de verschillende deputaatschappen in orde is. Het is de taak van een deputaatschap zelf om hierop te letten en aan de generale synode om hier alert op te zijn. De commissie zal hiertoe een expliciete aanbeveling doen voor de bespreking.

Wel wil de commissie de volgende suggesties meegeven aan de synode om hier een gesprek over te voeren.

deputaatschap	Aantal (primi) deputaten	Aantal overigen	Zichtbare activiteiten 2005-2007 (bron: Acta 2007)
Kerk en Israël	12	1 Israelwerker (via CIS)	Bezinning (zelfgekozen thema) Participatie in CIS Uitgave <i>Vrede over Israël</i> Productie dvd Onderhouden website Onderhouden binnenlandse contacten
Pastoraat in de gezondheidszorg	11	5 art 6 predikanten, waarvan 1 dovenpastor	7 regionale bezinningsavonden 2 landelijke themadagen Begeleiding 5 art 6 predikanten Begeleiding werkgroep recreatie lichamelijk gehandicapten Overzicht catechesemateriaal

Figuur 10 Twee suggesties voor de discussie over het aantal deputaten (i.r.t de zichtbare activiteiten)

In eerste instantie had de commissie deputaten diaconaat ook in deze opsomming staan. (10 deputaten, 2 beleidsmedewerkers, 2 diaconaal consulenten, 2 secretaresses en 17 niet deputaten die lid zijn van een werkgroep). Echter, de generale synode van 2007 heeft deputaten diaconaat de instructie gegeven om

... hun beleid op alle aspecten te evalueren, een beleidsplan per werkveld te ontwikkelen en daarover voorstellen te doen aan de generale synode 2010 en indien gewenst voorstellen van aanpassingen van de instructie te doen;

De commissie gaat ervan uit dat de voorstellen voor de bemensing aansluit op de (eventueel nieuwe) taken van dit deputaatschap.

5. Conclusies en aanbevelingen

5.1 De kwestie is urgent en belangrijk

De problematiek van het beheersbaar houden van het aantal, de omvang en de uitgaven van de verschillende deputaatschappen, is in de ogen van de commissie om de volgende redenen urgent:

1. afnemende betrokkenheid bij het landelijke kerkverband;
2. grotere druk op de begroting van lokale kerkenraden;
3. steeds meer kerken die de landelijke bijdragen niet volledig willen afdragen;
4. groei van lokale initiatieven die een beroep doen op de middelen van de gemeenteleden;
5. grote stijging verwacht van de kosten voor de emeritikas;
6. op termijn zullen omslagen weer stijgen omdat er nu een aantal deputaatschappen aan het interen is op het vermogen, en dat is natuurlijk eindig;
7. het stopzetten van activiteiten van deputaatschappen is een lastige zaak.

De eerste vier ontwikkelingen hebben de commissie van meet af aan gemotiveerd om goed te kijken waar de landelijke omslagen aan besteed worden teneinde het draagvlak voor de landelijke activiteiten niet te verliezen ten opzichte van de lokale activiteiten.

Tijdens het onderzoek stuitte de commissie op de zaken genoemd onder 5-7.

De commissie is van mening, dat de generale synode, als deze de problematiek herkent, nu in de positie gebracht wordt om door te pakken, omdat dit rapport veel analyses bevat van oorzaken en voor veel oorzaken een oplossing wordt aangeboden.

5.2 Conclusies

De conclusies van de commissie beheersbaarheid deputaatschappen zijn als volgt:

- Sinds 1984 zijn de omslagen voor de kerkelijke kassen behoorlijk gestegen, maar de stijging is voornamelijk toe te schrijven aan de stijging van de afdracht voor de emeritikas.
- Het aantal deputaatschappen en het aantal deputaten is min of meer constant gebleven.
- Deputaatschappen voeren hun opdrachten uit die ze in instructies of synodebesluiten hebben gekregen. Het is een taak van elk deputaatschap zelf, en de generale synode om erop toe te zien, dat het aantal deputaten van elk deputaatschap is afgestemd op de taak.
- Met enige regelmaat wordt er om een onderzoek gevraagd naar de doelmatigheid van deputaatschappen.
- De zichtbaarheid van de activiteiten van de deputaatschappen voor de plaatselijke kerken kan verbeterd worden teneinde meer draagvlak voor deze activiteiten te krijgen.

De aanbevelingen die uit deze conclusies voortkomen, concentreren zich rondom twee sporen. Ten eerste worden aanbevelingen gegeven voor de generale synode om meer grip te krijgen op de ontwikkeling van de kosten van de deputaatschappen. Ten tweede worden aanbevelingen gedaan om de zichtbaarheid te vergroten.

5.3 Aanbevelingen

De synode zelf bewerkstelligt de komst van nieuwe deputaatschappen of uitbreidingen van het takenpakket van bestaande deputaatschappen. De verschillende deputaatschappen rechtvaardigen

hun bestaansrecht door te verwijzen naar de instructies in de kerkorde en/of de opdracht van de synode. In deze paragrafen worden enkele suggesties gegeven om meer grip te krijgen op de hoogte van de omslagen.

1. Verbijzonder de emeritikas van de omslagen

De emeritikas is de grootste veroorzaker van de stijging van de omslagen. Daarnaast staan er op dit gebied de komende jaren grote veranderingen op stapel. Om die reden stelt de commissie voor om de afdracht voor de emeritikas los te koppelen van de andere discussies over de hoogte van de omslagen. Hiermee wordt bereikt dat de discussies zuiverder gevoerd worden. De omslagen dekken de kosten die we centraal maken en waar het hele kerkverband wat aan heeft. De emeritikas is een sociale voorziening voor predikanten.

2. Grote deputaatschappen dienen door de synode een meerjarenbeleid vast te laten stellen dat voorziet in groei, stabilisatie of krimp van activiteiten

Grote deputaatschappen met plooibare activiteiten (zending, evangelisatie, diaconaat, kerkjeugd & onderwijs, onderlinge bijstand en advies) dienen een beleid uit te stippelen dat verder reikt dan een synodale periode omdat verplichtingen vaak voor langere tijd worden aangegaan. Daarbij dienen ontwikkelingen in het taakveld en de ontwikkelingen in de plaatselijke kerken zorgvuldig te worden meegenomen. Het zal duidelijk zijn dat in een aantal gevallen een krimpscenario gekozen dient te worden.

3. Al tijdens de commissiebesprekingen op de synode dient meer aandacht te zijn voor de taakstelling van de deputaatschappen en voor de daaraan verbonden kosten.

Deze aanbeveling betreft enkele concrete handvatten voor de commissies die de rapporten van de verschillende deputaatschappen op deze synode beoordelen.

- 3a. Elke synodecommissie neemt in haar commissierapport een paragraaf op met als titel: "Evaluatie van en ontwikkeling in het takenpakket" om daarmee op de generale synode te toetsen of elk deputaatschap een bestaansrecht houdt en doelmatig kan werken.
 - 3b. Elke synodecommissie neemt in haar commissierapport een paragraaf op met als titel 'aantal deputaten in relatie tot activiteiten' om te waarborgen dat het aantal deputaten blijft aansluiten op de (toekomstige) activiteiten van het deputaatschap.
 - 3c. De synodecommissie zal kritisch moeten navragen of een uitbreiding van taken of activiteiten goed is onderbouwd waarbij de belangen van de plaatselijke kerken goed in het oog worden gehouden. Daarbij kan ook de vraag gesteld worden: 'Doen we dit omdat de kerken erom vragen, of doen we dit omdat het deputaatschap het zelf belangrijk vindt.'
 - 3d. De synodecommissie dient met de deputaatschappen te spreken over het feit of hun activiteiten voldoende zichtbaar zijn voor de leden van de plaatselijke gemeente en eventueel met adviezen te komen om deze zichtbaarheid te vergroten.
 - 3e. De synodecommissie zal kritisch moeten bekijken, indien een deputaatschap een bepaald percentage van zijn taak vervuld heeft (bijv. 70%), of voor die overige taken (bijv. 30%) een deputaatschap in stand gehouden moet worden, of dat er andere, efficiëntere mogelijkheden zijn om deze taken te beleggen.
- 4. Tijdens de plenaire besluitvorming dient de synode kritischer te zijn bij het continueren van opdrachten of het verstrekken van nieuwe opdrachten aan de deputaatschappen.*
- 4a. De generale synode dient zich blijvend rekenschap te geven van de kosten-batenanalyse bij nieuwe opdrachten voor deputaatschappen of voor nieuwe deputaatschappen
 - 4b. Net zoals de synode bij de plenaire besprekingen van de rapporten een voorbehoud maakt voor besluitvorming omtrent de hoogte van de landelijke afdrachten, kan de synode ook een voorbehoud maken voor de 'nieuwe opdrachten' om deze aan het eind van de synodeperiode vanuit een totaaloverzicht te evalueren en te beoordelen, teneinde de 'last' voor het landelijke kerkverband beheersbaar te houden.
 - 4c. De commissie stelt voor om de grens in de groei van de omslagen te beheersen met de volgende spelregels:
 - o de omslagen stijgen mee met de inflatie;
 - o de omslagen van de deputaatschappen met plooibare activiteiten ontwikkelen zich volgens het door de generale synode goedgekeurde langetermijnbeleid;
 - o het saldo van tegenvallers, nieuwe activiteiten, stopzettingen en meevallers moet nul zijn. Bovenstaande spelregels gaan ervan uit dat de emeritikas hierbij buiten beschouwing blijft
- 5. De zichtbaarheid van de deputaatschappen binnen ons kerkverband dient verbeterd te worden.*
- 5a. De commissie doet de suggestie aan de generale synode van 2010 om bij de volgende deputaatschappen extra attent te zijn op de mate van zichtbaarheid. De zichtbaarheid is essentieel om voldoende draagvlak voor de landelijke activiteiten te behouden en daarmee voor de afdrachten aan de kerkelijke kassen.
 - o Deputaten kerkjeugd en onderwijs (en dan met name de sectie onderwijs en studentenwerk)
 - o Deputaten contact met de overheid
 - o Deputaten geestelijke verzorging varenden
 - o Deputaten geestelijke verzorging militairen
 - o Deputaten pastoraat in de gezondheidszorg
 - o Deputaten correspondentie buitenlandse kerken
 - 5b. Deputaten jaarboek en landelijk kerkelijk bureau dienen gezamenlijk meer aandacht aan de bekendheid van de landelijke activiteiten te schenken door middel van de teksten over de deputaatschappen in het jaarboek en de actualiteit van de website.
 - 5c. Het werk van deputaten meer zichtbaar maken is een verantwoordelijkheid van de GS, de deputaatschappen en de plaatselijke kerkenraden. De generale synode zou deputaatschappen sterker kunnen aanmoedigen om middelen te ontwikkelen die kerkenraden kunnen inzetten om het werk meer bekendheid te geven in de plaatselijke gemeenten.
- 6. Concrete suggesties ten behoeve van het creëren van ruimte voor nieuw beleid*
- De commissie heeft uitgebreid gesproken en zichzelf een beeld gevormd van de hoogte van de omslagen en wil de synode de volgende concrete suggesties meegeven die in bovenstaande proces meegewogen kunnen worden:

- 6a. Indien de synode het aantal deputaatschappen wil verminderen, met name vanuit het oogpunt van een eenvoudiger bestuurlijke beheersing en het voorkomen van overlap, dan is daartoe de volgende mogelijkheid:
 - radio- en televisiediensten toevoegen aan evangelisatie
- 6b. De generale synode dient bij de volgende twee deputaatschappen extra attentie te schenken aan de relatie tussen het aantal deputaten in relatie tot de activiteiten:
 - deputaten kerk en Israël
 - deputaten pastoraat in de gezondheidszorg
- 6c. De commissie is van oordeel dat aan twee deputaatschappen verzocht moet worden bij een optredende vacature (hetzij door emeritering, hetzij door een beroep naar een gemeente) niet in de vacature te voorzien, in afwachting van een beslissing van de generale synode. Het gaat om:
 1. Geestelijke verzorging varenden (€ 1,05)
Wat de omslag voor deputaten geestelijke verzorging varenden betreft: de commissie is van mening dat, rekening houdend met de getalsmatige omvang van de kerken, het niet per se noodzakelijk is in de toekomst een nieuwe predikant voor dit werk te benoemen. Het pastoraat dat deze predikant behartigt, kan ook op andere wijze worden ingevuld (bijv. via de thuisgemeente met gebruikmaking van internet) en evangelisatieactiviteiten horen thuis bij het deputaatschap voor evangelisatie.
 2. Pastoraat in de gezondheidszorg (€ 1,35)
Wat het deputaatschap gezondheidszorg betreft: de commissie onderkent het belang van een predikant die zich speciaal richt op doven en slechthorenden. Aangezien dit binnen een samenwerkingsverband met andere kerken gedaan wordt (de PKN 'levert' ook twee predikanten), is de vraag reëel of na zoveel jaren (sinds 1973 is er sprake van een daartoe vrijgestelde predikant uit onze kerken) het niet op zijn plaats is bij een komende vacature andere kerken uit de gereformeerde gezindte te verzoeken om te zien naar een broeder die daartoe gaven van de Heer heeft ontvangen.

5.4 Conceptinstructie

Om bovenstaande gedachten op de synode in te brengen, heeft de commissie een conceptinstructie geschreven, welke door synodeleden ingebracht kan worden. Deze conceptinstructie is opgenomen in bijlage 1.

5.5 Ten slotte

Ten slotte heeft de commissie de vraag beantwoord of er voldoende ruimte is voor nieuw (landelijk) beleid? De commissie is van mening dat er ruimte ontstaat voor nieuw landelijk beleid indien:

- o er een helderder beeld ontstaat van de landelijke uitgaven wanneer de emeritikas wordt afgesplitst;
- o continuering van bestaand beleid goed wordt afgewogen;
- o er een kader is voor de maximale groei van de omslagen;
- o de zichtbaarheid van de landelijke activiteiten verbetert waardoor er landelijk meer draagvlak ontstaat voor de landelijke afdrachten;
- o de synode bereid is bestaand beleid en nieuw beleid kritisch tegen elkaar af te wegen en onderling te prioriteren.

Bijlage 1: Conceptinstructie t.b.v. vergroten beheersbaarheid

De generale synode, overwegende:

1. de urgentie van de problematiek van het beheersbaar houden van het aantal, de omvang en de uitgaven van de verschillende deputaatschappen, waaronder de verwachte stijging van de kosten van de oudedagsvoorziening van predikanten (en predikantsweduwen);
2. de complexiteit van deze discussie en de beperkte mogelijkheden die de commissie doelmatigheid deputaatschappen heeft ervaren om zelf tot uitspraken hierover te komen.

van oordeel dat:

3. het tot de verantwoordelijkheid van de synode zelf behoort om tot een uitspraak over de doelmatigheid van de werkwijze van de diverse deputaatschappen te komen met het oog op het beheersbaar houden van de kerkelijke omslagen;
4. er op de synode vroegtijdig aandacht aan geschonken dient te worden.

Besluit dat elke synodecommissie met de deputaatschappen spreekt en rapporteert over:

- a. 'evaluatie van en ontwikkeling in het takenpakket' om daarmee te toetsen of elk deputaatschap een bestaansrecht houdt en doelmatig kan werken;
- b. 'aantal deputaten in relatie tot activiteiten' om te waarborgen dat het aantal deputaten blijft aansluiten op de (toekomstige) activiteiten van het deputaatschap;
- c. 'uitbreiding van taken of activiteiten', hierbij gaat het erom dat goed is onderbouwd of de belangen van de plaatselijke kerken goed in het oog worden gehouden. Daarbij kan ook de vraag gesteld worden: 'Doen we dit omdat de kerken erom vragen, of doen we dit omdat het deputaatschap het zelf belangrijk vindt?';
- d. 'zichtbaarheid van activiteiten', hierbij gaat het erom dat de activiteiten voldoende zichtbaar zijn voor de leden van de plaatselijke gemeente en eventueel met adviezen te komen om deze zichtbaarheid te vergroten;
- e. 'toekomstig voortbestaan', hierbij gaat het om de vraag of indien een deputaatschap een bepaald percentage van zijn taak vervuld heeft (bijv. 70%), of voor die overige taken (bijv. 30%) een deputaatschap in stand gehouden moet worden, of dat er andere, efficiëntere mogelijkheden zijn om deze taken te beleggen.

En besluit tevens dat tijdens de plenaire besluitvorming de synode kritischer dient te zijn bij het

continueren van opdrachten of het verstrekken van nieuwe opdrachten aan de deputaatschappen.

- g. de generale synode dient zich blijvend rekenschap te geven van de kosten-batenanalyse bij nieuwe opdrachten voor deputaatschappen of voor nieuwe deputaatschappen;
- h. net zoals de synode bij de plenaire besprekingen van de rapporten een voorbehoud maakt voor besluitvorming omtrent de hoogte van de landelijke afdrachten, de synode ook een voorbehoud maken voor besluitvorming omtrent de 'nieuwe opdrachten' om deze aan het eind van de synodeperiode vanuit een totaaloverzicht te evalueren en te beoordelen, teneinde de 'last' voor het landelijke kerkverband beheersbaar te houden.

Bijlage 2: Analyse van de omslagen

In dit hoofdstuk wordt een analyse gepresenteerd van de hoogte van de omslagen en de ontwikkeling daarin in de afgelopen 25 jaar.

Kashoudende deputaatschappen en omslagen 2007 – 2010

Op dit moment gelden de volgende omslagen voor de verschillende deputaatschappen.

Nr.	Kashoudende deputaatschappen	Omslag	Begrote	Bijdrage
		per lid	kosten	omslag
1	Theologische universiteit	3,10	1.949.000	229.000
2	Studiefonds	0,00	49.000	0
3	Emeritikas	21,50	1.656.000	1.591.000
4	Geestelijke verzorging varenden	1,05	81.000	78.000
5	Kerkjeugd en onderwijs	3,50	260.000	259.000
6	Pastoraat in de gezondheidszorg	1,35	110.000	100.000
7	Onderlinge bijstand en advies	4,40	371.000	326.000
8	Evangelisatie	4,10	363.000	303.000
9	Kerk en Israël	0,45	91.000	33.000
10	Buitenlandse zending	11,20	1.250.000	829.000
11	Diaconaat	5,35	801.000	396.000
	totaal	56,00	6.981.000	4.144.000
	Begroot aantal leden	74.000		

Figuur 11 Kosten en omslagen 2007-2010

Het verschil tussen de laatste twee kolommen wordt veroorzaakt door andere baten, zoals onder andere overheidssubsidies, rentebaten, ontvangen legaten en bijzondere collectes.

Ontwikkeling omslagen tussen 1984 tot 2010

De omslagen hebben zich in de afgelopen 25 jaar als volgt ontwikkeld:

Jaren	Totale omslag	Stijging in % t.o.v. vorige periode	Inflatie per 3 jaar	Inflatie cumulatief	Aantal leden
1984-1986	27,77				75.000
1987-1989	28,29	1,9 %	13,0 %	13,0 %	75.500
1990-1992	28,36	0,2 %	5,9 %	19,7 %	76.000
1993-1995	31,76	12,0 %	9,4 %	30,9 %	76.000
1996-1998	34,49	8,6 %	6,7 %	39,7 %	75.000
1999-2001	38,07	10,4 %	4,7 %	46,3 %	75.000
2002-2004	46,55	22,3 %	6,3 %	55,5 %	74.000
2005-2007	50,25	7,9 %	5,4 %	63,9 %	74.000
2008-2010	56,00	11,4 %	6,5 %	74,6 %	75.000
Stijging 1984-2010		101,7%		74,6 %	

Figuur 12 Procentuele stijging van de omslagen in relatie tot de inflatie

Te zien is dat bij gelijkblijvend ledenaantal de inflatiecorrectie ca 75% bedraagt en de stijging van de omslagen ca 102%. In deze analyse stijgen de omslagen dus meer dan de inflatiecorrectie. Om te bepalen waardoor die stijging veroorzaakt wordt, wordt verder ingezoomd op de verschillende componenten.

Ontwikkeling omslagen per deputaatschap van 1984 tot 2010

Vervolgens is gekeken hoe de omslag van de verschillende deputaatschappen zich heeft ontwikkeld tussen 1984 en 2010.

Omslagen per deputaatschap 1984 - 2010							
	TU	Studie- stim.f.	Emertikas	Varenden	K.J.O.	Gezondh. zorg	Ob&a
1984 - 1986	3,27	0,00	5,67	0,50	0,52	0,52	2,41
1987 - 1989	2,61	0,00	4,31	0,45	0,45	0,54	4,40
1990 - 1992	1,36	0,00	6,58	0,48	0,45	0,54	3,18
1993 - 1995	0,91	0,00	9,44	0,53	0,58	0,60	3,27
1996 - 1998	1,74	0,00	10,35	0,64	1,27	0,91	3,81
1999 - 2001	1,59	1,13	12,03	0,73	1,41	1,00	4,54
2002 - 2004	2,50	0,60	15,50	0,85	1,55	1,20	3,00
2005 - 2007	2,75	0,40	18,75	1,00	2,50	1,30	1,85
2008 - 2010	3,10	0,00	21,50	1,05	3,50	1,35	4,40

	Evangelie- satie	Israël	Zending	Diaconaat	Diversen		Totaal
1984 - 1986	1,54	0,59	8,58	2,65	1,52		27,77
1987 - 1989	1,52	0,34	10,89	2,72	0,06		28,29
1990 - 1992	1,63	0,16	10,89	3,95	0,86-		28,36
1993 - 1995	1,63	0,27	10,57	3,96	0,00		31,76
1996 - 1998	1,80	0,74	9,44	3,79	0,00		34,49
1999 - 2001	2,63	0,77	9,06	3,18	0,00		38,07
2002 - 2004	3,85	1,00	10,00	6,50	0,00		46,55
2005 - 2007	4,10	0,75	10,75	6,10	0,00		50,25
2008 - 2010	4,10	0,45	11,20	5,35	0,00		56,00

Figuur 13 Stijging omslagen per deputaatschap tussen 1984 en 2010

Te zien is dat de emeritikas de grootste stijging veroorzaakt: dat gaat van 5,67 euro in 1984 naar 21,50 euro in 2010. Bijna 40% van de totale omslag gaat inmiddels naar emeritikas, de bijdrage aan deze kas is gedurende de laatste 25 jaar bijna verviervoudigd.

Een andere grote stijger is kerkjeugd en onderwijs, de stijging in de afgelopen periode kan verklaard worden door wegvallende overheidssubsidies aan de jeugdwerkorganisaties CGJO en LCJ, hetgeen door het kerkverband is gecompenseerd.

Ontwikkeling totale omslag exclusief emeritikas

Wanneer de emeritikas buiten beschouwing wordt gelaten, wordt duidelijk dat de stijging in omslagen in 26 jaar 56% bedraagt bij een inflatiepercentage van ca 75%. De omslagen, exclusief de emeritikas, blijken dus eigenlijk te dalen.

Jaren	Totale omslag	Stijging t.o.v. vorige periode	Inflatie per 3 jaar	Inflatie cumulatief	Aantal leden
1984-1986	22,10				75.000
1987-1989	23,98	8,5 %	13 %	13 %	75.500

1990-1992	21,78	-9,2 %	5,9 %	19,7 %	76.000
1993-1995	22,32	2,5 %	9,4 %	30,9 %	76.000
1996-1998	24,14	8,2 %	6,7 %	39,7 %	75.000
1999-2001	26,04	7,9 %	4,7 %	46,3 %	75.000
2002-2004	31,05	19,2 %	6,3 %	55,5 %	74.000
2005-2007	31,50	1,4 %	5,4 %	63,9 %	74.000
2008-2010	34,50	9,5 %	6,5 %	74,6 %	75.000
Stijging 1984-2010 (excl emeritikas)		56,1 %		74,6 %	

Figuur 14 Ontwikkeling omslagen exclusief de emeritikas

Tijdens de generale synode van 2007 is tevens afgesproken dat een aantal deputaatschappen inteert op hun eigen vermogen. Dit betreft:

- o studie- & stimuleringsfonds;
- o evangelisatie;
- o kerk en Israël;
- o diaconaat.

De verwachting is dat, bij ongewijzigd beleid, de aanvraag voor de landelijke bijdrage voor 2011-2013 daardoor hoger kan zijn dan in 2007-2010 indien het afgesproken niveau van het eigen vermogen bereikt is.

Bijlage 3: Analyse aantal deputaatschappen en deputaten

	1984-1986	1987-1989	1990-1992	1993-1995	1996-1998	1999-2001	2002-2004	2005-2007	2008-2010
PS depu									
Emeritikas	6	7	7	7	7	7	6	6	6
Onderlinge bijstand	11	11							
Kerkbouwaangelegenheden	9	9							
Steunverlening kerken			7						
IJsselmeerpolders									
Onderlinge bijstand en advies			9	9	9	9	9	9	9
Theologische hogeschool/ Universiteit	9	9	9	9	9	9	9	9	9
Evangelieverkondiging onder Israël	12	12	12	12	12	12	12	12	12
Zending	11	12	15	15	19	15	16	16	15
Evangelisatie	11	11	11	11	11	11	14	14	14
	76	78	70	63	67	63	66	66	65
Generale									
Fin beheer TH	3	3	3	3	3	3	5	5	5
Cie uitvoeringsregeling studiefonds				3	3	3	3	3	3
Radio kerkdienstuitzendingen	5	5	5	4	5	4	4	4	4
Pastoraat in de gezondheidszorg	8	8	9	8	9	7	9	9	9
Geestelijke verzorging varenden	6	7	7	6	6	6	6	6	6
Geestelijke verzorging militairen	7	7	9	9	9	8	8	7	7
Adma	11	9	11	11	12	13	14		
Kerk en bedrijfsleven	5	5	5	7					
Hulpverlening binnen- en buitenland	8	8	8	8	9	9	10		
Diaconaat								9	10
Contact met kerkjeugd	8	8	9	9	7				
Kerk en onderwijs	5	5	5	5	5				
Kerkjeugd en onderwijs						11	11	7	7
Wekker	6	6	6	6	6	7	8	9	8
Jaarboek	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Correspondentie met hoge overheid	7	7	7	8	8	8	9	7	6

Eenheid geref belijders en corresp buitenlandse kerken	11	11	11	11	11				
Eenheid van de geref belijders in Ned						7	7	7	7
Correspondentie met de buitenlandse kerken						7	7	7	7
Vertegenwoordiging onze kerken	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Financiële zaken	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Kerkelijk administratief bureau	5	5	5	7	7	6	6	6	6
Kerkelijke archieven	5	5	5	6	6	5	6	6	7
Nieuwe									
Uitgave Kerkorde	3	3	3	3	3	4			
Revisie Kerkorde					7	8			
Kerkorde en kerkrecht							7	7	7
Onderzoek kerkelijke lied	5								
Berijmde schriftgedeelten		6	5	5	2				
Uitgave schriftberijmingen en lit formulieren						5	8		
Eredienst								7	6
Commissie Misbruik en pastorale relaties						6	5	7	6
Vertrouwenscommissie predikanten							3	3	3
Commissie voortijdige ambtsbeëindiging predikanten							5	5	5
Generaal synodale beroepsclie klachten								2	3
Studie	120	120	125	131	130	139	153	135	134
Contactpersoon lit. formulieren	1								
Onderzoek doelmatigheid werkwijze dep		5							
Onderzoek taken en prioriteitenstelling van deputaatschappen			5						
Vorbereiding besluit centraal bureau		3							
Problematiek grote steden						8			
Studiedeputaatschap vrouw in ambt					9				
Diensten mannen en vrouwen NBV						6		8	7
Studiecommissie homoseksualiteit									9
Aantal deputaatschappen	1	8	5	0	9	14	0	8	16
Aantal deputaten	29	30	28	27	28	30	29	30	31
	197	206	200	194	206	216	219	209	215

BIJLAGE 84
Artikel 224

Rapport 13 van commissie 6 inzake afdrachten aan deputaatschappen

Het is uw commissie opgevallen dat de afdrachten door kerken via het landelijk kerkelijk bureau niet overall even nauwgezet plaatsvinden. Hieraan kunnen diverse redenen ten grondslag liggen. Zo zijn er kerken die niet of niet volledig afdragen omdat zij anders voor steun bij ob&a zouden moeten aankloppen; andere dragen zgn. in hun ogen principiële redenen aan; er is een kerk die afdrachten voor een kas bewust achterhoudt als drukmiddel. Hoe het ook zij, meerdere deputaatschappen lopen inkomsten mis die zij wel hebben begroot.

Naar de mening van uw commissie ligt de crux bij de kerkenraden. Wij verwachten niet of slechts in uitzonderlijke situaties dat individuele kerkleden niet willen afdragen.

Het is uw commissie ook gebleken dat deputaatschappen die inkomsten mislopen soms veel werk verzetten om in gesprek te komen met kerkenraden met, in een aantal gevallen, verblijdende resultaten.

Uw commissie heeft nagedacht hoe de controle op afdrachten beter kan worden georganiseerd. Want onzes inziens valt daar de meeste winst te behalen. Kerken houden in classisverband opzicht over elkaar:

- in art. 41 K.O. punt 4 staat: elke classis stelle op haar vergadering een onderzoek in naar de voor de onderscheiden kerkelijke kassen gehouden collecten (1928, 1931);
- in art. 50 K.O. punt 13 staat: de daarvoor in aanmerking komende deputaatschappen zullen aan elke classis dusdanige inlichtingen verschaffen dat deze inzicht ontvangt in de stand van de collecten in haar ressort (1956/6);
- in het reglement op de kerkvisitatie (bijlage 27, art. 44 K.O.) luidt vraag 4 van Hoofdstuk VII, breder kerkelijk leven: worden de voorgeschreven collecten voor *alle kerkelijke kassen gehouden en de afgesproken omslagen getrouw afgedragen*.

Genoeg handvatten dus om deze controle goed gestalte te geven.

Tevens is het uw commissie bekend dat het Dienstenbureau voorafgaande aan elke voorjaarsclassis overzichten verstrekt van afgedragen collectes van de kerken in die classis. Het is uw commissie ook bekend dat sommige classes conform art. 41 K.O. het onderzoek verrichten terwijl op andere classes de (controle op) afdrachten niet ter sprake komt.

Omdat wij ons allemaal aan de kerkorde dienen te houden zouden de bepalingen uit 1928 en 1931 voldoende moeten zijn. Toch hapert de controle hier en daar. Controle is geen wantrouwen maar gecontroleerd vertrouwen.

Wij stellen u voor dat de classes in herinnering wordt gebracht dat zij alle gehouden zijn deze bepalingen in de K.O. uit te voeren. Om te controleren dat elke classis dit ook daadwerkelijk heeft uitgevoerd, stellen wij u voor dat de classes van hun gehouden onderzoek en uitkomsten mededeling doen aan deputaten financiële zaken. In het geval van vragen/ongelijke behandeling per classes kunnen deputaten financiële zaken de betreffende classis berichten.

Art. 41 K.O. dient dan te worden gewijzigd in: Elke classis stelle (. . .) collecten en rapporteert eenmaal per jaar na de voorjaarsvergadering over dit onderzoek en de uitkomsten daarvan aan deputaten financiële zaken (1928,1931, 2010).

J. Mauritz, rapporteur

BIJLAGE 85

Artikel 225

Rapport 14 van commissie 6 inzake het rapport van deputaten financiële zaken

In dit rapport behandelen wij een gedeelte van het rapport van deputaten financiële zaken en wel de hoofdstukken 1, 2, 4, 6 en 7; bijlage 1.1 t/m 1.6; bijlage 3, 4, 5 en 6.

De conceptinstructie (blz. 9.21/3), hoofdstuk 5 (blz. 9.21/11 en 12 (deels) en bijlage 7 (blz. 9.21/64 t/m 9.21/105) zijn reeds in de rapporten 2 en 2a behandeld.

Voor wat betreft alle relevante gegevens uit rapport 9.21 m.b.t. het vaststellen van de omslagen 2011-2013 (te weten hoofdstuk 3 en de bijlagen 2.1 t/m 2.3) bereikt u rapport 15 van commissie 6.

De voorstellen uit bijlage 8 worden verdeeld over de rapporten 14 en 15.

Uw commissie is onder de indruk van het vele werk dat door de leden van dit deputaatschap wordt verzet. Hoewel financiële zaken velen in onze kerken ontgaan, is het een onmisbaar onderdeel. Alle leden van dit deputaatschap hebben een financiële achtergrond en het is om dankbaar voor te zijn dat zij hun expertise voor dit deputaatschap hebben willen inzetten.

Er is hier sprake van een klein en efficiënt werkend deputaatschap. Daar waar mogelijk wordt gebruikt gemaakt van telefoon en e-mail. Nu leent zich dit werk daarvoor gemakkelijker dan dat van andere deputaatschappen.

Continuïteit in de bemensing is belangrijk, zeker voor dit deputaatschap. Er is een redelijke spreiding in jaren van aantreden. Niettemin zullen voorzitter en secretaris dit jaar aftreden.

Deputaten melden dat veelvuldig om advies is gevraagd. Navraag door uw commissie leerde dat dit vaak traktementen en pastorieën betrof.

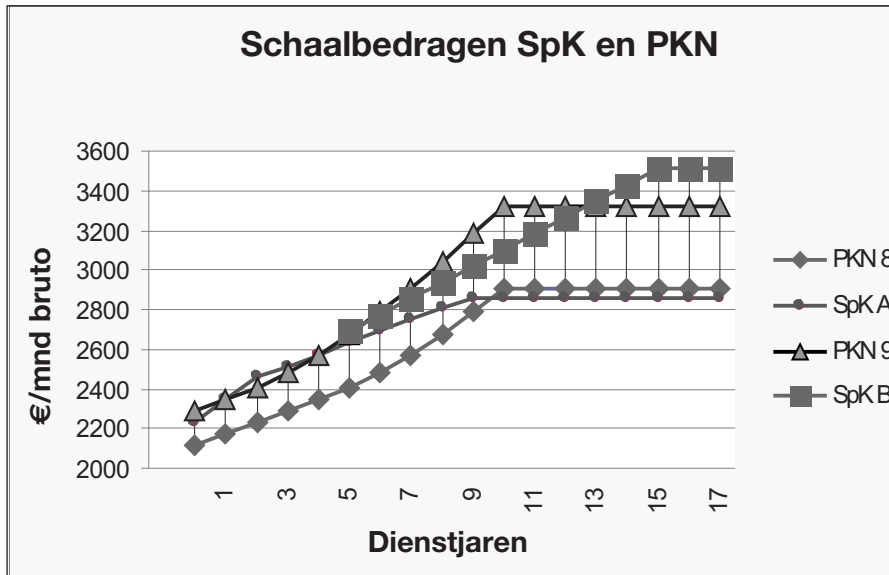
Deputaten vragen toestemming om wederom een folder m.b.t. bijdrage kerkelijke kassen te mogen uitgeven. Uw commissie zou daarbij willen benadrukken dat daarbij extra aandacht wordt geschonken aan de motivatie achter (de hoogte van) de omslagen. De betreffende deputaatschappen dienen daarvoor een passende tekst aan te leveren. Ook zij gemeld dat ons kerkverband, vergeleken met andere kerkverbanden, zeker niet het 'duurste' is.

Voor wat betreft de beloning van nieuwe kerkelijke werkers adviseert het deputaatschap de regeling *Steunpunt Kerkenwerk* te volgen. Praktijk is echter dat voor vele kerkelijke werkers de regeling binnen

de PKN wordt gevolgd. Ook het lkb volgt al jaren de salarisschalen van de PKN, onder andere in de 'uitvoeringsregeling' zoals genoemd in bijlage 43 K.O. (art 15 lid 1). Dat deze zaak 'leeft' blijkt uit het feit dat ook ob&a pleit voor een uniforme regeling in dezen.

Ondergaand treft u een vergelijking aan van de salarisschalen 8 en 9 van de PKN en A en B van Steunpunt Kerkenwerk (SpK).

De schalen 8 en A zijn primair bedoeld voor kerkelijk werkers die onder supervisie van een predikant of andere autoriteit werken, de schalen 9 en B voor meer zelfstandige en meer ervaren inzet.

De ontwikkeling in salaris ontloopt elkaar niet zo veel. In de vergelijkbare schalen PKN8 en SpKA ligt het aanvangsalaris van SpK iets hoger. Het eindsalaris in de PKN ligt echter iets hoger. Voor wat betreft de schalen 9 en B stijgt de PKN aanvankelijk sneller maar ligt het eindsalaris in de SpK weer hoger.

Voor beide varianten zijn pro's en contra's te bedenken. Uw commissie is hierover in gesprek gegaan (teleconferentie) met het deputaatschap. Doorslaggevende argumenten in de discussie zijn de feiten dat het merendeel van kerkelijke werkers reeds de PKN volgt en dat overgang voor nieuwe kerkelijke werkers naar een ander regime ongelijkheid in beloning veroorzaakt. Dat valt voor (in principe) hetzelfde werk moeilijk te rijmen. Alle kerkelijke werkers onder het regime van de SpK brengen zal een moeilijke overgangsregeling nodig maken. Uw commissie komt tot de conclusie u te adviseren om voor ons kerkverband voor kerkelijke werkers de regeling van de PKN te hanteren.

Deputaten zijn n.a.v. de jaarrekening en de controle door DRV Accountants met een aantal deputaatschappen in gesprek geweest (veelal per e-mail). Het voert te ver om inhoudelijk hiervan in dit rapport verslag te doen. Uw commissie heeft inzage gekregen in de belangrijkste vragen en is tot de conclusie gekomen dat deputaten financiële zaken hun werk naar behoren hebben verricht.

Over de afdracht aan diverse kerkelijke kassen is al heel wat te doen geweest gedurende diverse besprekingen. Uw commissie zal in een separaat rapport een voorstel doen de controle op de afdrachten door de classes aan te scherpen. Voor wat betreft de CGK Zwolle is het gesprek met deputaten emeritikas hervat.

Uw commissie stelt u voor het volgende te besluiten:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hun dank te zeggen voor hun werkzaamheden;
2. deputaten op te dragen wederom een folder uit te geven m.b.t. de afdrachten aan de kerkelijke kassen. Speciale aandacht dient te worden geschonken aan de motivatie achter (de hoogte van) de omslagen. De betreffende deputaatschappen dienen hiervoor een passende tekst aan te leveren. Ook dient een vergelijk te worden getrokken met andere kerkverbanden;
3. alle kashoudende deputaatschappen decharge te verlenen voor hun financiële beheer over de periode 2007-2009;
4. akkoord te gaan met de nieuwe berekening voor de vakantietoeslag, zoals verwoord in bijlage 4 en deze bijlage integraal in de kerkorde op te nemen;
5. akkoord te gaan met de geactualiseerde Instructie jaarrekeningen zoals verwoord in bijlage 5;
6. akkoord te gaan met de aanpassingen in de Predikantstraktementen en emolumenten voor de jaren 2011 t/m 2013, zoals verwoord in bijlage 6a waarbij de vergoeding voor reiskosten auto op

- € 0,29 per km moet worden gesteld;
7. voor wat betreft de beloning van kerkelijke werkers in ons kerkverband de regeling te hanteren zoals die in de PKN geldt;
 8. deputaten ob&a te adviseren de PKN-regeling te hanteren bij steunaanvragen door kerken waar kerkelijke werkers onder een ander regime worden gehonoreerd;
 9. akkoord te gaan met de begrote accountantskosten van € 57.000,- incl. btw voor de controle op de jaarrekeningen 2010–2012 van de kashoudende deputaatschappen (excl. TUA).

J. Maurtiz, rapporteur

BIJLAGE 86

Artikel 226

Rapport 15 van commissie 6 inzake het rapport van deputaten financiële zaken

In dit rapport behandelen wij hoofdstuk 3 en bijlage 2.1 t/m 2.3 van het rapport van deputaten financiële zaken. Uw commissie heeft zich gedurende een aparte ontmoeting uitgebreid en diepgaand bezig gehouden met de voorstellen voor de omslagen 2011-2013.

In den lande maar ook ter synode wordt er wisselend geoordeeld over de hoogte van onze omslagen. Uw commissie meent dat het 'onderbuikgevoel' een grote rol speelt bij de beoordeling van de omslagen. Wij voelen ons daarin bijzonder gesterkt door de conclusie die de commissie beheersbaarheid deputaatschappen trekt in paragraaf 5.5. van haar eindrapport. Gebaseerd op feitenonderzoek is haar conclusie dat de omslagen van de CGK aan de lage kant zijn in vergelijking met andere kerkverbanden. Er wordt in ons kerkverband in vele deputaatschappen door vele vrijwilligers met inzet van professionele kwaliteiten enorm veel werk verzet: vaak onzichtbaar werk wat absoluut noodzakelijk is.

In de afgelopen jaren bedroeg de omslag per jaar euro 56,- per lid/dooplid. Over de hoogte wordt dus wisselend geoordeeld. Voor een gezin met vier kinderen is dit een fors bedrag. Zeker als inning m.b.v. een acceptgiro per eenheid geschiedt. Uw commissie meent dat hier een deel van de problematiek ligt. De omslagen worden weliswaar per lid/dooplid vastgesteld maar daarmee is niet gezegd dat elk lid/dooplid dit ook individueel dient te voldoen. Door de systematiek van een vooringevulde acceptgiro per eenheid zijn het zeker niet de sterkste schouders binnen de gemeente die de meeste lasten dragen. En dat zou je wel mogen verwachten.

Deputaten financiële zaken hebben de kashoudende deputaatschappen opgeroepen voor de komende drie jaar de nullijn in acht te nemen. Een groot deel van de deputaatschappen heeft zich hieraan gehouden. Een woord van waardering en dank is hier zeker op zijn plaats. Ondergaand doet uw commissie voorstellen voor de omslagen 2011-2013. Daarbij hebben wij ons behoorlijk laten leiden door de voorstellen en motivatie van deputaten financiële zaken. Toch zijn wij er hier en daar fors van afgeweken. Indien dat het geval is, lichten wij dat per deputaatschap toe.

Deputaatschap	2007-2010	Gevraagd	Advies dep. fin. zaken	Voorstel cie. 6	Voorstel cie. 6 incl. werkdruk
		2011-2013			
TUA	€ 3,10	€ 5,60	€ 4,50	€ 5,60	€ 6,95
Studiefonds	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00
Varenden	€ 1,05	€ 1,25	€ 1,15	€ 1,15	€ 1,15
Kerkjeugd & onderwijs	€ 3,50	€ 3,50	€ 3,50	€ 3,50	€ 3,50
Gezondheidszorg	€ 1,35	€ 1,35	€ 1,35	€ 1,35	€ 1,35
Ob&a	€ 4,40	€ 4,00	€ 4,00	€ 4,00	€ 4,00
Evangelisatie	€ 4,10	€ 4,00	€ 4,00	€ 4,00	€ 4,00
Kerk & Israël	€ 0,45	€ 0,95	€ 0,55	€ 0,70	€ 0,70
Zending	€ 11,20	€ 11,20	€ 10,00	€ 8,00	€ 8,00
SGJ	€ 1,60				
Subtotaal kerkelijke kassen	€ 34,50	€ 35,60	€ 32,80	€ 32,05	€ 33,40
Emeritikas	€ 21,50	€ 29,16	€ 29,16	€ 29,50	€ 29,50
Totaal inclusief emeritikas	€ 56,00	€ 64,76	€ 61,96	€ 61,55	€ 62,90

In vergelijking met voorgaande jaren is er een extra kolom toegevoegd: 'Voorstel cie. 6 incl. werkdruk'. Dit is ingegeven door het voorstel van deputaten toezicht m.b.t. vermindering werkdruk hoogleraren. Dit voorstel ligt ter bespreking en besluitvorming op uw tafel.

TUA

Wij onderstrepen voor een groot deel de redenering van deputaten financiële zaken. Het moge wellicht zo zijn dat de omslag in 2007 te laag is vastgesteld, wij achten de vraag van euro 5,60 van deputaten toezicht gerechtvaardigd: bezuinigen op de TUA is echt een verkeerd signaal. Mocht de synode beslissen om, gezien de werkdruk van de hoogleraren, een extra beroep te doen op de kerken dan stijgt de omslag naar euro 6,95 (Zie kolom 'voorstel cie. 6 incl. werkdruk'). De verhoging met euro 1,35 is gebaseerd op het voorstel van deputaten toezicht dat vermindering van werkdruk gepaard gaat met een kostenniveau van euro 100.000 per jaar.

Emeritikas

De synode 2010 is al eerder akkoord gegaan met de conclusie van de commissie toekomstvastheid van de emeritikas. Daarmee is voor uw commissie de gevraagde omslag (met een kleine afronding van euro 0,01) een gegeven geworden. Het zou niet passen een lagere omslag voor de emeritikas voor te stellen. Zeker niet gezien de grote zorgen omtrent de uitkeringen aan onze emeritipredikanten. In geen land ter wereld is er zoveel gespaard voor pensioenuitkeringen als in Nederland. Nergens wordt er ook harder geklaagd als pensioenfondsen enkele procenten dreigen te moeten korten op de riante pensioenuitkeringen (die vaak 70% bedragen van het gemiddelde loon). U kunt van uw commissie gevoelig aannemen dat onze predikanten laag betaald worden en dat de uitkeringen uit de emeritikas dus ook laag uitvallen, veel lager dan in de maatschappij het geval is.

De synode 2010 ging eveneens akkoord met de voorstellen v.w.b. het ziekteverzuimprogramma. De kosten hiervoor bedragen euro 0,35. Dat verklaart euro 29,50.

Zending

Hier heeft uw commissie zich in eerste instantie laten leiden door wat er financieel mogelijk is. De reserves bij deputaten zending zijn de afgelopen jaren spectaculair toegenomen, mede veroorzaakt door een zeer groot legaat. Zending heeft een zgn. solvabiliteitsfactor van 2. Dat wil zeggen dat, indien door wat voor reden dan ook, de geldstroom richting zending - onverhoopt - helemaal zou opdrogen, zending nog twee jaar voort kan vanwege die opgebouwde reserves. De opgebouwde reserves bedroegen per 31-12 2009: euro 2.870.000. De minimaal aan te houden reserves bedragen: euro 2.200.000 (gebaseerd op de jaren 2008 en 2009) zodat een 'over-reserve' resteert van: euro 670.000. Door een lagere omslag voor te stellen (euro 8,- i.p.v. euro 11,20) verminderen de inkomsten uit die omslagen met: euro 710.000. Het negatieve verschil van: euro 40.000 wordt echter ruimschoots gedekt door het begrote overschot over 2010, zijnde: euro 142.000. E.e.a. betekent dat, naar de mening van uw commissie 6, zending al haar geplande activiteiten voor 2011-2013 kan uitvoeren ondanks de lagere omslag. Feitelijk heeft zending met haar succesvolle beleid in de afgelopen jaren de ontvangen legaten kunnen reserveren voor nieuw beleid.

Uw commissie is met een afvaardiging van deputaten zending in gesprek geweest. Want een korting van euro 3.20 op de gevraagde omslag is bijna zonder precedent.

- Allereerst ligt het heel gevoelig dat een legaat in de algemene middelen 'verdwijnt'. Dat verklaart voor een behoorlijk deel de spectaculaire stijging van de reserves van zending. Uw commissie heeft daarvoor begrip. De synode aanvaardde punt 4 van rapport 1 van commissie 6 te weten: De generale synode spreekt uit dat erfstellingen, legaten en giften zonder last tot de gewone inkomsten behoren. Het is echter maar de vraag of een legaat daarvoor is bedoeld. Uw commissie doet u daarover een voorstel.
- De minimaal aan te houden reserves door zending (euro 2.200.000) zijn gebaseerd op de jaren 2008 en 2009. Door het zorgvuldige beleid van zending zijn in die jaren minder uitgaven gepleegd dan in andere jaren. Het is dus zeer wel mogelijk dat de komende jaren de uitgaven weer hoger worden (zie begroting 2011-2013) en dus de reserves dienen toe te nemen. Overigens kan in dat kader ook worden nagedacht of de solvabiliteitsfactor van 2 van toepassing moet blijven op zending. Gezien het verminderde aantal predikanten en werkers vanuit Nederland en het beleid om eerder aangegane verplichtingen te termineren, kan de hoogte van deze factor worden heroverwogen. Uw commissie doet hierover later een voorstel.
- Zending vreest dat deze korting langjarig zal doorwerken met dien verstande dat D.V. in 2013 bij het opnieuw vaststellen van de omslagen als uitgangspunt euro 8,- zal gelden en niet euro 11,20. Zending komt dan absoluut in liquiditeitsproblemen. Uw commissie heeft hiervoor alle begrip. Nu kunnen wij geen voorstellen doen voor 2014 en later maar delen met zending de mening dat deze korting eenmalig dient te zijn. Uw commissie doet ook hierover later een voorstel..
- Zending toonde alle begrip voor de prioriteitsstelling van uw commissie. Het gevoelen bij zending is dat zij wil meewerken/bijdragen aan deze prioriteiten met inachtneming van bovengenoemde zaken.
- Communicatie naar de kerken over deze verlaging dient zeer zorgvuldig plaats te vinden. Kortten op zendingswerk zal gevoelig liggen. Zending heeft daarom de wens te kennen gegeven betrokken te willen worden bij de wijze waarop in de kerken de nieuwe omslagen onder de aandacht van de kerkenraden en kerkleden worden gebracht.

Kerk en Israël

Ook voor kerk en Israël (K&I) heeft uw commissie zich door de financiën laten leiden. K&I beschikt ook over zogenaamde 'overreserves'. K&I heeft een opgebouwde reserve van: euro 213.400. Dit deputaatschap heeft een solvabiliteitsfactor van 1. K&I dient als reserves minimaal: euro 112.000 aan te houden. Daarbij heeft uw commissie eventuele reserves voor Vrede over Israël niet meegeteld. Naar de mening van uw commissie kan de uitgave van Vrede over Israël direct worden stopgezet indien de geldstroom richting K&I - onverhoopt - zou opdrogen. De minimaal aan te houden reserves bedragen dus: euro 101.400. Voor de komende drie jaar is er volgens de begroting van K&I benodigd: euro 253.400. Het door omslagen te dekken bedrag bedraagt dan: euro 152.000. Dat bedrag, gedeeld door drie jaar en gedeeld door 74.000 leden, levert een omslag van ruim: euro 0,68. Uw commissie komt daarom tot het voorstel van: euro 0,70. Ook hier geldt wat bij zending geldt: onzes inziens kan K&I haar

voorgenomen activiteiten uitvoeren ondanks de lagere omslag.

Nieuwe opdrachten

Ingevolge het besluit van de synode ten aanzien van de instructie op de eerste bladzijde van het deputatenrapport, punt h, geven wij een overzicht van de nieuwe opdrachten die de generale synode 2010 tot nu toe heeft verstrekt aan deputaatschappen en verbinden daaraan enige kwalitatieve en waar mogelijk kwantitatieve opmerkingen. In het overzicht hebben we zo goed mogelijk geprobeerd om opdrachten tot verlenging van bestaande werkzaamheden weg te laten. Ook zijn door het compact maken van de opdrachten allerlei extra bepalingen en nuanceringen weggevalen, waarvoor u uiteraard terecht kunt bij de oorspronkelijke besluitteksten.

Zo bij elkaar gezet ontstaat toch een indrukwekkende lijst! Uw commissie vond het lastig conclusies te trekken zonder op de stoel van de synode of deputaatschappen te gaan zitten. Niettemin willen we u toch een paar voorstellen tot heroverweging doen.

Het overzicht van nieuwe opdrachten is opgenomen in ondergaande tabel.

Deputaatschap	Nieuwe opdrachten
Eenheid	• onderzoek niet CGK-ambtsdragers afvaardigen naar classis; • onderzoek bijlage 8 voor samenwerkingsgemeenten met NGK; • onderzoek naar nauwelijks contact plaatselijk met GB; • conclusie trekken t.o.v. NGK en aan deze synode (!) rapporteren over kerkscheidendheid toe-eigening; • afvaardiging National Synode; • bezinning op de gevolgen van steeds vaker plaatselijk contact tussen kerken; • kandidaat lidmaatschap RvK; • deelnemen aan studietoelagen vergelijking K.O.'s.
Emeritikas	• regeling maken voor deeltijdemeritaat.
Diverse deputaatschappen.	• nagaan consequenties van verhoging emeritaatleeftijd; • opstellen meerjarenbeleid en begroting dat verder reikt dan synodale periode.
Uitwerkingscommissie	• uitwerking van principebesluiten over emeritikas, incl. K.O.-aanpassing.
Curatorium TUA	• commissie instellen m.b.t. jaarlijkse landelijke kerkendag.
Toezicht TUA	• actieplan opstellen en implementeren m.b.t. werkdruk wetensch. staf; • bezinning op toekomst TUA.
Evangelisatie	• (met dep. eredienst): formulier bevestiging evangelist; • diepgaande bezinning op gang brengen over vragen rond zendingsgemeenten, leidend tot concrete handreikingen/adviezen; • (met ob&a): komen tot uitbreiding van mogelijkheden tot steun aan zendingsgemeenten; • nadenken over steun aan etnische leiders die als zendeling onder eigen volk gaan werken; • per zendingsgemeente nagaan of/hoe missionaire gerichtheid wordt bewaakt; • bezinning op de plaats van zendingsgemeenten en wegen zoeken om wederkerig van elkaar te leren; • onderzoek naar mogelijkheid tot projectmatige financiering; • onderzoek naar incorporatie van evangelisatiepost te Gent in breder kader; • adviseurrol bij kerkvisitatie aan zendingsgemeenten; • (met dep. kerkrecht): plaats in K.O. van ondertekening naar art. 4 K.O. door evangelisten; • (met dep. kerkrecht): aanpassen art 19 K.O. op zendingsgemeenten.
Varenden	• bezinning op geestelijke verzorging varenden en formuleren van een visie.
Kerkjeugd	• onderzoek werkbaarheid van 'governance'; • protocol voor het beroepen van pred. art. 6 K.O. in onderwijs goedkeuren en uitdragen; • bezien of andere verhouding met JWO's wenselijk of nodig is.

Deputaatschap	Nieuwe opdrachten
Gezondheidszorg	• Zoeken naar wegen om werk in GZ positief onder de aandacht te brengen; • vacatures in GGZ onder aandacht van predikanten en kerkenraden brengen; • (met dep. kerkrecht): komen tot goede regeling van kerkelijke positie van geestelijke verzorgers; • schrijven van korte handreiking over betrekken doven in plaatselijke gemeente; • bezinning op periode na 2013 gezien t.z.t. vacature dovenpastoraat.
Jaarboek	• bezien of meer logische indeling mogelijk is; • bezien of integratie met website mogelijk is.
Eredienst	• kerkenraden aangeven hoe omgaan met wens inzake voorbereiding HA; • nieuwe liturgische formulieren, b.v. belijdenis, volwassendoop, bevestiging pred. en oud./diak.; • te zijner tijd bundeling alle nieuwe formulieren in publicatie; • handreiking aan kerken maken op basis van bestaande bezinning invloed cultuur.
Buitenlandse zending	• bezien hoe IFES-werk opnieuw te ondersteunen
Kerk en Israël	• brochure 'Voorgoed verbonden' aanpassen en aan kerken aanbieden; • samenwerkingsovereenkomst met bibliotheek TUA vastleggen; • onderzoeken hoe en herzien van regeling voor roeping evangelisatieverkondiging onder Israël; • evalueren van te nemen besluiten door CIS.
Kerkorde/kerkrecht	• integrale regeling voor appelprocedure maken; • genoemd materiaal via www.kerkrecht.nl beschikbaar maken; • zorg dragen voor nieuwe uitgave van de kerkorde.
Onderlinge bijstand en advies	• beleid ontwikkelen om de steun beheersbaar te houden.
Landelijk kerkelijk bureau	• onderzoeken en zo mogelijk invoeren van een centrale geldrekening.
Kerkelijke archieven	• opvolging van de huidige archivarissen; • beleid maken m.b.t. digitaal archiveren; • goedkopere locatie voor documentatiecentrum; • publiceren van de inventarisatielijst van vóór 1980.
Contact overheid	• ontwikkel procedures voor (digitale) informatievoorziening plaatselijke kerken; • notitie 'Kerk en overheid . . .' breder verspreiden via kerkelijke bladen en studieschetsen.
Buitenlandse kerken	• bezinning op de vraag wat een contact met een kerk waardevol maakt; • criteria opstellen m.b.t. uitnodigingsbeleid en reiskosten; • nadere invulling contact BER.
Commissie beheersbaarheid deputaatschappen	• follow-up geven aan de voorstellen en verder uitwerken .
Diaconaat	• (met anderen): uitbreiding van de mogelijkheden tot steun aan minder draagkrachtige zendingsgemeenten; • verdere uitwerking van voorstellen van werkgroep DiG; • kabinetsbeleid volgen en via cdc en cdv maar ook rechtstreeks betrokkenen daarover te informeren; • eigen beleid expliciet evalueren en plannen aanpassen; • bezien hoe de inkomsten en uitgaven beter in balans komen; • (met kerkrecht): kerkordelijk inkadering van cdv + regeling maken.

Enkele kwalitatieve en kwantitatief-financiële opmerkingen vanuit uw commissie zijn:

- evangelisatie heeft wel een zeer omvangrijk pakket aan nieuwe opdrachten!;
- ook deputaten eenheid gaan met een flink takenpakket aan de slag;
- over de kosten van een jaarlijkse kerkendag is niet gesproken. Uw commissie is van mening dat de organiserende deputaatschappen de kosten onderling dienen te verdelen;
- opdracht actieplan werkdruk hoogleraren betekent extra kosten van € 100.000 per jaar (extra € 1,35 in omslag). Zie ook de extra kolom in de tabel met voorgestelde omslagen; uw commissie wacht de

- bespreking ter synode af. Indien het plan wordt goedgekeurd, dient ook de extra omslag te worden goedgekeurd;
- de opdracht voor deputaten eredienst tot het maken van een publicatie kan relatief kostbaar zijn; alternatieven via website zijn goedkoper. De uitvoering in de komende intersynodale periode kan trouwens nog niet plaatsvinden, in afwachting van de goedkeuring van nieuwe formulieren door de synode van 2013 waartoe ook opdracht is gegeven. We stellen voor deze opdracht bij nader inzien in te trekken;
 - in de opdracht voor deputaten kerkjeugd m.b.t. jeugdwerkorganisaties graag ook expliciet kijken naar financiële gevolgen voor omslag!
 - het slagen van de opdracht tot zoeken van andere ruimte voor documentatiecentrum is belangrijk voor het onder controle krijgen van de begroting van deputaten kerkelijke archieven, en hier geldt: hoe eerder hoe beter! De voortgangsbewaking hiervan is belangrijk; wij stellen voor die bij de quaestor te beleggen.

Uw commissie stelt u voor:

1. de omslagen voor leden/doopleden vast te stellen conform voorstellen van uw commissie 6;
2. alle kashoudende deputaatschappen:
 - a. te informeren over de voor hen vastgestelde minimumbijdragen per lid/dooplid per jaar;
 - b. te machtigen tot het doen van geraamde uitgaven binnen de (al dan niet) gecorrigeerde begrotingen (zie rapport 1 van commissie 6, punt 3);
3. alle kashoudende deputaatschappen op te dragen hun jaarrekening van het voorgaande jaar in een synodejaar voor 1 april en in andere jaren voor 1 juni over te leggen aan deputaten financiële zaken;
4. deputaten financiële zaken opdracht te geven om in overleg met betrokken deputaatschappen te beoordelen of giften en legaten die zijn geoormerkt voor een bepaald doel, buiten de vaststelling van omslagen kunnen worden gehouden;
5. deputaten financiële zaken en zending opdracht te geven te bezien in hoeverre de solvabiliteitsfactor van 2 op zending van toepassing moet blijven;
6. uit te spreken dat vanwege bijzondere omstandigheden deputaten zending eenmalig worden gekort op hun omslag en dat de commissie 6 van de generale synode 2013 als uitgangspunt voor het vaststellen van de omslagen voor zending de (nu) gevraagde omslag van euro 11,20 neemt;
7. deputaten evangelisatie te verzoeken haar totale opdrachtenpakket te evalueren om na te gaan of wellicht van een aantal opdrachten het primaat kan worden gelegd bij andere deputaatschappen waarmee nu conform opdracht moet worden overlegd (bijv. onderlinge bijstand en advies, kerkorde en kerkrecht). Zeker daar waar die deputaatschappen dat kunnen inpassen in bestaand werk terwijl evangelisatie er apart aandacht aan zou moeten besteden met alle daaraan verbonden inspanningen;
8. de kosten voor een jaarlijkse kerkendag ten laste te laten komen van de organiserende deputaatschappen;
9. de opdracht voor deputaten eredienst tot het maken van een algehele publicatie in te trekken en opnieuw ter discussie te stellen tijdens de synode van 2013;
10. de opdracht aan deputaten kerkelijke archieven m.b.t. het omzien naar andere archiefruimte aan te scherpen zodat binnen een jaar een alternatief wordt gepresenteerd en ingevoerd en de voortgangsbewaking bij de quaestor te beleggen;
11. opnieuw deputaten financiële zaken te benoemen.

J. Mauritz, rapporteur.

BIJLAGE 87
Artikel 229

Rapport 1 van commissie digitalisering

Naar aanleiding van een instructie die br. Mak indiende op 27 augustus 2010 is een commissie digitalisering ingesteld die de opdracht heeft de synode 2010 te dienen met voorstellen voor het inzetten van digitale hulpmiddelen ten behoeve van het werk van de synode. Het moderamen van de synode heeft daartoe een commissie ingesteld met daarin de volgende leden: mw. M. Blankenstijn, br. A. Miedema (rapporteur), ds. G. van Roekel en br. A.J. de Vuyst (samenroeper).

Het zal duidelijk zijn dat deze voorstellen in de vergaderperiode van de huidige synode een eerste aanzet zijn. Uw commissie vat deze opdracht daarom op als een opdracht om na te denken over de mogelijkheden en een meer omkaderde opdracht te formuleren waaraan de komende tijd gewerkt kan worden. Die opdracht kan onzes inziens verstrekt worden aan twee mogelijk uitvoerende instanties:

- de commissie werkwijze synode die ingesteld lijkt te gaan worden naar aanleiding van de andere instructie die br. Mak indiende;
- de commissie digitalisering zoals nu samengesteld, die dan een vervolgoopdracht krijgt.

Uw commissie overwoog hierover het volgende:

- dat het Dienstenbureau dagelijks te maken heeft met aangeleverde dan wel met te verzenden stukken, zowel digitaal als op papier;
- dat de commissie werkwijze synode ook geconfronteerd zal worden met het digitaal beschikbaar hebben, ontvangen of verzenden van documenten;
- dat de commissie digitalisering raakvlakken heeft met bovengenoemde commissie(s), maar tevens onafhankelijk onderzoek kan doen, voorstellen maken en uitwerken zodanig dat een volgende synode daar haar voordeel mee kan doen.

Wij stellen u derhalve voor om de commissie digitalisering als opdrachtnemer aan te wijzen.

Bij nadere beschouwing van de instructie van br. Mak meent de commissie dat er nog wel een paar opmerkingen zijn te maken. De suggestie is dat door inzet van digitale hulpmiddelen er flinke efficiëntiestappen te zetten zijn. Efficiëntie en kosten worden echter voor een belangrijk deel ook bepaald door (de kwaliteit van) mensen, niet alleen door middelen. Je kunt ook een negatief effect hebben door digitalisering. Deputaten hebben in het verleden juist na digitaliseren vele, vele dikke rapporten geschreven, inclusief dikke bijlagen. De voortdurende oproep zich daarin te beperken heeft effect gehad, maar die oproep blijft van kracht en zal blijvend herhaald moeten worden. Kortom: introductie van digitale hulpmiddelen dient gepaard te gaan met goede instructies voor de omgang daarmee! Bijvoorbeeld het elektronisch beschikbaar stellen van synodestukken mag niet leiden tot het op grote schaal alsnog thuis printen van de stukken, laat staan tot het declareren van de daarmee gemoeide kosten!

De inzet van digitale hulpmiddelen vraagt ook een zorgvuldige keuze. Bijvoorbeeld: als zakelijke onderwerpen de aandacht vragen kan teleconfereren een prima hulpmiddel zijn, maar voor een bezinningsvergadering ligt dat toch minder voor de hand.

Ten slotte wijzen we er op dat de in de instructie getrokken vergelijking tussen bedrijfsleven en kerk niet altijd één op één kan worden volgehouden. In de kerk behandelen we kerkelijke zaken op een kerkelijke manier.

Niettegenstaande het bovenstaande is de commissie van mening dat inzet van digitale hulpmiddelen wel degelijk zinnig en nuttig kan zijn en nader onderzocht en aangepakt moet worden. Op een aantal terreinen is dat trouwens al aan de orde. Van de 52 afgevaardigden en 56 secundi/terti van deze synode zijn er 107 (of: alle afgevaardigden, degene zonder e-mail is een secundus) via e-mail bereikbaar. En binnen het Dienstenbureau loopt een proef bij deputaten diaconaat om via het digitale netwerk stukken ter beschikking te stellen, waarbij betrokken deputaten inloggen op een intranet. Deze techniek is wellicht uitbouwbaar naar de gehele website van onze kerken.

Ook kan vermoed worden dat er uitzicht bestaat op kostenbesparingen, zeker op langere termijn (op kortere termijn moeten we wel rekening houden met aanloopkosten). Zo is op het vermenigvuldigen van stukken en versturen van de mappen en naverzendingen een besparing tot circa € 18.000 mogelijk. Daar staan trouwens ook wel weer andere kosten tegenover, zoals de kosten voor de ontvangende kerk voor het voorzien in netwerkfaciliteiten.

Als nadere opdracht stelt uw commissie u dan voor te besluiten om aan de commissie digitalisering het volgende op te dragen:

1. zich te buigen over de mogelijkheden tot het inzetten van verschillende digitale hulpmiddelen ten behoeve van de generale synode 2013. Daarbij wordt nu met name gedacht aan de volgende mogelijkheden:
 - a. beveiligd(e) de(e)l(en) op de website van de CGK voor het uitwisselen van rapporten en andere elektronische documenten. De beveiliging van comitéstukken verdient hierbij extra aandacht;
 - b. faciliteren van en wijzen op multimediale vergadervormen zoals teleconferencing of uitbreiding daarvan met onlinebestandsbenadering (waarbij deelnemers aan de vergadering meekijken of participeren bij aanpassing van zo'n bestand). Nadrukkelijk ligt hier ook een taak in voorlichting en instructie;
 - c. ter synode beschikbaar hebben van een beamer zodat bijvoorbeeld teksten van gewijzigde voorstellen geprojecteerd kunnen worden (in plaats van vermenigvuldigd op papier) of het projecteren van vertalingen van vooraf ingestuurde buitenlandse toespraken. Tevens het ter synode faciliteren van afgevaardigden die de vergaderstukken per laptop in plaats van op papier beschikbaar hebben;
2. te informeren bij GKv en NGK naar hun ervaringen op dit gebied en daarvan waar mogelijk gebruik te maken;
3. ervoor zorg te dragen dat afgevaardigden naar de synode die niet beschikken over of niet kunnen omgaan met digitale hulpmiddelen volop kunnen blijven deelnemen aan de synode;
4. mogelijkheden waarvan verwacht mag worden dat deze kostenneutraal of budgetverlagend in te voeren zijn, zo mogelijk te realiseren voor aanvang van de volgende synode;
5. te bekijken of het huishoudelijk reglement van de synode en de instructie voor roepende en ontvangende kerk in overleg met deputaatschap voor de vertegenwoordiging van de kerken aangepast moeten worden zodat ze kloppen met de gerealiseerde maatregelen;
6. over deze opdracht te rapporteren aan de generale synode van 2013.

A. Miedema, rapporteur

BIJLAGE 88

Artikel 235

Rapport 5 van commissie 1, aanvullend rapport inzake het rapport van de commissie van redactie van De Wekker

Meer dan eens werd in de afgelopen jaren zorg geuit over het gebrek aan samenhang in onze kerken. Er is steeds minder dat ons aan elkaar bindt, zo werd gezegd. Uw commissie herkent deze zorg en ziet daarin reden om met visie en overtuiging te werken aan het bijeenhouden en weer bijeen brengen van onze kerken rondom Schrift en belijdenis. Evenals een landelijke kerkendag kan ook een landelijk magazine hierin een belangrijke rol spelen.

Uit haar rapport blijkt dat de commissie van redactie van *De Wekker* zich bezonnen heeft op de vraag of het mogelijk zou zijn te komen tot een samenvoeging van diverse kerkelijke bladen en samen een

landelijk, gratis en magazineachtig blad uit te geven. In eerste instantie werd daarbij gedacht aan *Doorgeven*, *Vrede over Israël*, *Connect* (TUA) en de diverse classicale bladen. In een gezamenlijke, verkennende bespreking met de redactie van *Doorgeven* werd besloten een kleine, gezamenlijke commissie te benoemen die de mogelijkheden moest onderzoeken. Over het profiel van het blad ontstond in deze commissie snel overeenstemming. Uit het onderzoek van de financiële aspecten kon echter geen andere conclusie getrokken worden dan dat het idee van een gezamenlijk, landelijk CGK-blad om financiële redenen vooralsnog niet realistisch is.

In verband met de samenbindende werking die van een landelijk magazine kan uitgaan, sprak uw commissie met de redactie van *De Wekker* over de berekeningen die ten grondslag lagen aan de conclusie dat de uitgave van zo'n magazine om financiële redenen vooralsnog niet realistisch is. Uw commissie ontving een voorlopige berekening voor gratis verspreiding van een magazine van 20 pagina's op alle ca. 33.000 adressen binnen de CGK op basis van de huidige verschijningsfrequentie van *De Wekker*. Op grond van deze voorlopige berekening zou bij € 517.138 totale jaarkosten een tekort ontstaan van € 241.528 per jaar. Daarbij is uitgegaan van een geschatte € 77.610 per jaar aan opbrengsten uit advertenties en € 198.000 aan opbrengsten uit giften. In deze berekening leveren deputaten buitenlandse zending, diaconaat en evangelisatie bovendien gezamenlijk een gemiddeld resultaat van € 56.096 per jaar in. Uw commissie deelt de mening van de redacties dat een jaarlijks tekort van € 241.528 en daar bovenop een verlies aan inkomsten van € 56.096 voor de drie in *Doorgeven* participerende deputaatschappen niet acceptabel zijn.

Zou teruggaan naar twaalf uitgaven per jaar een landelijk magazine financieel wel mogelijk maken, zo heeft uw commissie zich afgevraagd. En zou het met het oog op de financiële haalbaarheid billijk zijn om in plaats van de huidige driemaal per jaar viermaal per jaar een acceptgiro bij te voegen? Het bleek moeilijk te zijn om hiervoor in een kort tijdsbestek zodanige berekeningen te maken dat daaraan stellige conclusies kunnen worden ontleend. Duidelijk is wel dat – gelet op de zeer hoge kosten die gemoed zijn met drukwerk, sealen en porti – het verwachte tekort aanzienlijk zal teruglopen bij twaalf uitgaven per jaar en dat dit tekort verder zal teruglopen als de inkomsten uit acceptgiro's stijgen.

In reactie op het bovenstaande liet de redactie van *De Wekker* uw commissie weten, dat door terug te gaan naar twaalf uitgaven per jaar de actualiteit van de berichtgeving erg beperkt wordt. Daarbij denkt de redactie niet alleen aan kerkelijk nieuws, maar ook aan overlijdensadvertenties e.d.. Vooralsnog stuit dit bij de redactie op bezwaren. Niettemin sprak de redactie haar principiële bereidheid uit om mee te doen aan een vervolgonderzoek om te komen tot één landelijk CGK-magazine. Er zullen dan volgens de redactie wel heldere en eenduidige kaders moeten worden neergelegd waarbinnen de deputaatschappen in gezamenlijkheid aan het werk kunnen. Ook wenst de redactie dat de synode voor de door de deputaatschappen in te stellen onderzoekscommissie een onafhankelijke voorzitter benoemt.

Naar aanleiding van een haar door uw commissie toegezonden aangepaste financiële opstelling schreef de redactie van *Doorgeven* 'dat er tussen droom en daad weliswaar geen wetten in de weg staan, maar wel tal van praktische bezwaren die te maken hebben met het totaal verschillende karakter van de diverse uitgaven, met de onderscheiden doelgroepen en met het achterliggende beleid van de respectievelijke publicerende deputaatschappen – en uiteindelijk ook met de financiën. Daarom komt het de redactie voor dat het maximaal haalbare op dit moment is dat de synode aan alle betrokkenen de opdracht geeft door externe deskundigen – en dan bedoelen we geen studenten van een hogeschool – te laten onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om bestaande publicaties onder te brengen in een aansprekend landelijk magazine, dat in principe gratis op alle christelijke gereformeerde adressen in Nederland wordt bezorgd, waarbij ook onderzocht wordt of en hoe het internet mogelijkheden biedt om aan de wens van actualiteit tegemoet te komen'.

Hoewel het uw commissie enigszins verbaast dat er bij de redactie van *Doorgeven* kennelijk meer bezwaren leven tegen een landelijk magazine dan blijkt uit het rapport van de redactie van *De Wekker*, stelt ze vast dat beide redacties bereid zijn om mee te werken aan een nader onderzoek naar mogelijkheden voor zo'n magazine. Gelet op het belang van de samenbindende werking die van een landelijk magazine kan uitgaan, acht uw commissie het gewenst dat de synode voor dat onderzoek inderdaad een opdracht geeft aan de daarvoor in aanmerking komende deputaatschappen. Uw commissie stelt het volgende voor:

De generale synode besluit:

1. aan de deputaatschappen, die verantwoordelijk zijn voor de uitgave van *De Wekker*, *Doorgeven*, *Vrede over Israël* en *Connect* (TUA) opdracht te geven, c.q. te verzoeken om
 - onderzoek te doen naar mogelijkheden voor het ineenschuiven van hun bladen tot een landelijk magazine, zo mogelijk in samenwerking met diverse classisbladen en eventueel met andere bladen;
 - in dit onderzoek uit te gaan van gratis verspreiding van het magazine op alle bij het Dienstenbureau bekende christelijke gereformeerde adressen;
 - in dit onderzoek niet uit te sluiten dat de verschijningsfrequentie van het magazine lager zal zijn dan die van *De Wekker* op dit moment;
 - onderzoek te doen naar mogelijkheden voor het gebruik van internet om aan de wens van actuele berichtgeving tegemoet te komen;
 - over het resultaat van beide onderzoeken te rapporteren aan de synode van 2013;
2. voor de door de hierboven genoemde deputaatschappen in te stellen onderzoekscommissie een externe voorzitter te benoemen, die voldoende kennis van zaken heeft.

H. Polinder, rapporteur

BIJLAGE 89
Artikel 236

Aanvullend rapport van deputaten toezicht/college van bestuur Theologische Universiteit van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland betreffende verlichting werkdruk hoogleraren

Apeldoorn, 15 november 2010

Inleiding

Tijdens de bespreking van de rapportage van de TUA in de vergadering van de generale synode 2010 op 28 september is gesproken over de structurele hoge werkdruk van de hoogleraren. Naar aanleiding van die bespreking is het besluit gevallen dat er nu een goede oplossing voor moet komen.

Eén deel van de oplossing is dat het gehele pakket van taken en activiteiten van de hoogleraren kritisch moet worden heroverwogen.

Een ander deel is dat er middelen ter beschikking moeten komen om de hoogleraren met extra capaciteit te ondersteunen. Dat is door de synode ook zo besloten.

Het college van hoogleraren heeft zich bezonnen op de wijze waarop invulling gegeven kan worden aan deze werkdrukvermindering en hoe invulling gegeven kan worden aan extra capaciteit. Ook de heroverweging van het activiteiten/takenpakket is aan de orde. Dit is des te urgenter geworden vanwege het vernieuwde curriculum dat aan studenten meerdere uitgangen biedt dan alleen het gemeentepredikantschap. Dit vergroot de diversiteit in aandachtsvelden van de hoogleraar. Ook de toeloop van nieuwe studenten is zeer groot dit jaar (33 nieuwe studenten). Dit vraagt veel inzet. Een en ander maakt bezinning op de beperking van werkzaamheden des te urgenter. Er werd binnen het college nu bijvoorbeeld gesproken over een andere aanpak van het mentoraat en de intensiteit van het verzorgen van spreekbeurten, lezingen, etc., Maar het is duidelijk dat er meer dient te gebeuren.

Invulling extra capaciteit

Inzet van extra capaciteit is vooral effectief bij die activiteiten die relatief veel tijd en inzet vergen van hoogleraren. Daarbij valt in de eerste plaats te denken aan het relatief grote tijdsbeslag dat met de begeleiding van mastershoofdvakstudenten gemoeid is. Een deel van dat werk kan gedaan worden door een (master)studentassistent of door een postmasteronderzoeker. Dan gaat het om hulp bij het helder formuleren van de onderzoeksvraag en de verdere uitleg van de hoogleraar met betrekking tot de aan te brengen correcties in de scriptie. Het college van hoogleraren is ervan overtuigd dat dit de begeleiding door de hoogleraar kan beperken.

Bij het invullen met postmasteronderzoekers snijdt het mes aan twee kanten. Het is voor een duurzaam vitale universiteit van belang dat er nieuwe aanwas gekweekt wordt. Door goede postmasteronderzoekers hiervoor ruimte te bieden, groeit het potentieel aan kandidaten voor belangrijke posten aan de universiteit op middellange termijn.

A. Optimaliseren studentassistentschap

Hierbij wordt uitgegaan van goede masterstudentassistenten die een concrete taakopdracht krijgen, die ook vastgelegd is naar inhoud en termijn.

Het gaat daarbij om:

- praktische ondersteuning van de hoogleraar zoals verzorgen collegedictaten, regelingen rond lezingen, etc.;
- overnemen van (deel)colleges;
- praktisch ondersteunen studenten bij het maken van scriptie;
- nakijken van tentamens uit de eerste studiejaren.

B. Instellen parttimeonderzoekers

Het onderzoek is bij de TUA minder goed gepositioneerd dan het onderwijs. Dit is een zaak waar de hoogleraar op zijn terrein verantwoordelijkheid draagt. Ook hier laat het capaciteitsprobleem zich voelen. Bij het aanstellen van parttimeonderzoekers wordt gedacht aan recent afgestudeerde masterstudenten die goed gepresteerd hebben en affiniteit hebben met onderzoek en onderwijs.

De gedachten gaan uit naar een beperkte aanstelling (0,2-0,3 fte) waarbij een contract gesloten wordt voor bijv. drie jaar met een heldere taakomschrijving.

Deze onderzoekers kunnen langs drie lijnen de hoogleraar ondersteunen:

- het definiëren en begeleiden van scripties van studenten
- het geven van colleges passend bij hun opdracht/onderwerp
- het afnemen van tentamens
- het nakijken van tentamens uit hogere studiejaren

Omvang capaciteit

Er wordt gedacht aan vier tot vijf aanstellingen waarmee een bedrag gemoeid is van ca. 100.000 euro per jaar. De aanstellingen zullen altijd in tijd afgebakend worden. De verwachting is dat daarmee het rendement goed gehouden wordt.

Het college van bestuur is van mening dat met deze aanpak enerzijds de werkdruk van de hoogleraren afneemt en de kwaliteit van onderwijs en onderzoek verhoogd wordt. Tevens wordt bereikt dat gewerkt wordt aan nieuw onderwijsonderzoekspotentieel in opvolgingstrajecten bij de TUA

Verzoek

Wij verzoeken de generale synode, kennisgenomen hebbende van het synodebesluit d.d. 28 september jl., om bij vaststelling van de omslag voor de TUA rekening te houden met het genomen besluit omtrent

taakverlichting en een bedrag van 100.000 euro toe te voegen aan het door de TUA gevraagde omslagniveau.

L. Bioch, secretaris

BIJLAGE 90

Artikel 236

Rapport 6 van commissie 1 inzake het aanvullende rapport van deputaten toezicht betreffende werkdrukvermindering hoogleraren

Uw commissie constateert met dankbaarheid dat deputaten toezicht voortvarend te werk zijn gegaan bij het onderzoeken van de mogelijkheden om de werkdruk te verminderen.

Terecht stellen deputaten: 'Een deel van de oplossing is dat het gehele pakket van taken en activiteiten van de hoogleraren kritisch moet worden heroverwogen.' Naar het oordeel van uw commissie impliceert dit dat voor een goede aanpak van de werkdrukvermindering ook kritisch gekeken moet worden naar mogelijkheden om het aantal nevenfuncties van de hoogleraren terug te brengen. Daarbij mag zowel van de kant van deputaten als van de hoogleraren zelf inzet verwacht worden. Wellicht vanwege de beperkte tijd die beschikbaar was, gaan deputaten in hun aanvullend rapport hierop niet in. Uw commissie verwacht dat deputaten in de verdere afwerking van de plannen voor de werkdrukvermindering hieraan goede aandacht zullen geven.

Uw commissie kan zich vinden in de wijze waarop voorlopig invulling gegeven wordt aan de vermindering van de werkdruk van de hoogleraren door het optimaliseren van het studentassistentenschap en het instellen van parttimeonderzoekers.

Een en ander laat onverlet de noodzaak van een goede begeleiding door een Arbodienst in verband met mogelijke persoonlijke psychologische en emotionele factoren bij de betrokken hoogleraren. Een belangrijke vraag bij de werkdruk is of er een goede balans is tussen wat enerzijds de overheid én de kerken van de hoogleraren verwachten en anderzijds waartoe zij persoonlijk in staat zijn. De overheid en de kerken kunnen wel heel veel willen - en dat doen ze - maar daarbij is de vraag op zijn plaats of de huidige staf daartoe wel in staat is. Feitelijk dient hier eerst een helder beeld van te zijn voordat precies bepaald kan worden hoeveel extra inzet er nodig is om de werkdruk tot een aanvaardbaar niveau terug te brengen. Daarom dringt uw commissie er opnieuw op aan dat van deze begeleiding wordt gebruikgemaakt.

Voorstel tot besluit

Uw commissie stelt voor:

1. om deputaten toezicht te verzoeken in verband met de vermindering van de werkdruk van de hoogleraren gebruik te maken van een Arbodienst, mede om te kunnen bepalen wat voor de huidige staf een verantwoorde werkdruk is;
2. om deputaten toezicht te verzoeken op de volgende generale synode verslag uit te brengen van de werkdrukvermindering van de hoogleraren door inzicht te geven in het aantal uren dat is vrijgekomen, niet alleen door het optimaliseren van het studentassistentenschap en het instellen van parttimeonderzoekers, maar ook door het terugbrengen van het aantal nevenfuncties van hoogleraren;
3. om deputaten toezicht te verzoeken erop toe te zien dat de vrijgekomen uren niet zodanig opnieuw worden ingevuld dat de werkdrukvermindering een gering blijvend effect heeft;
4. om bij de vaststelling van de omslag van de TUA rekening te houden met de kosten van 100.000 euro per jaar die de werkdrukvermindering met zich gaat meebrengen.

H. Polinder, rapporteur

BIJLAGE 91

Artikel 237

Rapport 5a van commissie 7 bij het rapport van de vertrouwenscommissie predikanten

Naar aanleiding van de bespreking ter synode van het rapport van de vertrouwenscommissie en van rapport 5 van commissie 7 kwamen de volgende voorstellen ter tafel:

A.P. van Langevelde:

Huidige besluit 9 laten en vervangen door: de vertrouwenscommissie op te dragen een totaalplan te maken voor maatregelen die genomen kunnen worden voor het verbeteren van de selectie van toekomstige predikanten, de begeleiding van de persoonlijke ontwikkeling van studenten tijdens de opleiding en de persoonlijke en professionele ontwikkeling van predikanten tijdens hun ambtswerk; over maatregelen in verband met het verbeteren van de selectie voor toekomstige predikanten dient overlegd te worden met het curatorium van de TUA; over de begeleiding van de persoonlijke ontwikkeling van studenten tijdens de opleiding dient overlegd te worden met deputaten toezicht en het college van bestuur van de TUA en hierover aan de synode 2013 te rapporteren.

M. Visser 1:

Commissie 7 te vragen om voorstel 6 terug te nemen en/of te heroverwegen;

M. Visser 2:

N.a.v. opdracht 5: de vertrouwenscommissie opdracht te geven om op grond van de aanbevelingen in het bezinningsgedeelte een nascholingsplan voor predikanten op te stellen met in ieder geval drie elementen:
- actualisering van de theologische vakkennis;

- deskundigheidsbevordering, waaronder persoonlijke vorming en communicatieve vaardigheden;
En hiervan te rapporteren aan de generale synode 2013.

K. Visser:

toe te voegen besluit:

de vertrouwenscommissie op te dragen een landelijke handreiking op te stellen voor het classicale mentoraatschap voor de pasbeginnende predikanten.

J.W. Schoonderwoerd 1:

Nieuw besluit 1:

de handelingen van de commissie, voor zover aan de synode gerapporteerd, goed te keuren en de commissie hartelijk te bedanken voor het vele werk.

J.W. Schoonderwoerd 2:

Amendement huidig 1: '...', en een andere broeder met ruime ambtelijke ervaring ...'

J.W. Schoonderwoerd 3:

Nieuw 6:

het bezinningsgedeelte van het rapport, eventueel zo nodig aangepast, te publiceren in Ambtelijk Contact;

J.W. Schoonderwoerd 4:

Huidig 9 – laten vervallen

L. Mak:

toe te voegen besluit:

Het bezinningsdeel van het rapport aan de kerken ter beschikking te stellen, vergezeld van een door de vertrouwenscommissie op te stellen korte handleiding voor de kerkenraden, gericht op het voorkomen van de door de vertrouwenscommissie gesignaleerde problemen tussen predikanten enerzijds en kerkenraden en/of gemeenteleden anderzijds.

Uw commissie heeft samen met de vertrouwenscommissie deze voorstellen besproken, en komt tot de volgende overwegingen:

Voorstel 1 van ds. J.W. Schoonderwoerd neemt uw commissie gewijzigd over. Uw commissie is van oordeel dat de woorden 'voor zover aan de synode gerapporteerd' niet overgenomen moeten worden. Van belang is dat de generale synode van 2007 uitsprak: dat de vertrouwenscommissie verantwoording schuldig is aan de generale synode en niet aan andere kerkelijke vergaderingen, waarbij – indien nodig – vertrouwelijke informatie uitsluitend wordt gegeven aan het moderamen van de synode. De rapportage van de vertrouwenscommissie is dus altijd vertrouwelijk, behalve in het geval van het deze keer ingeleverde bezinningsgedeelte.

Voorstel 2 van ds. Schoonderwoerd neemt uw commissie over. Predikanten zijn uiteraard ook broeders.

Voorstel 3 van ds. Schoonderwoerd – samen met het voorstel van br. L. Mak – neemt uw commissie naar zijn intentie over in voorstel 13.

Het tweede deel van het voorstel van ds. A.P. van Langevelde en het tweede voorstel van ds. M. Visser neemt uw commissie naar hun intentie over. Samen met de punten die door de vertrouwenscommissie sub 5.2 *aanbevelingen* genoemd worden heeft uw commissie in plaats van besluit 5 een viertal nieuwe besluiten voorgesteld: de voorstellen 6, 7, 8 en 9, waarin de vier aandachtsgebieden uit de aanbevelingen van de rapportage van de vertrouwenscommissie worden verwerkt. Daarmee is naar de gedachte van uw commissie aan de voorstellen van de beide broeders tegemoet gekomen.

Bij voorstel tot besluit 6 heeft uw commissie de vraag overwogen of een dergelijke opdracht alleen aan de vertrouwenscommissie gegeven zou moeten worden, waarbij ingesloten zou zijn dat overleg met het curatorium, deputaten toezicht en het college van bestuur van de TUA verondersteld werd. Uw commissie heeft daarbij overwogen dat de colleges die rechtstreeks bij de TUA betrokken zijn, dan wel aangezocht worden door de vertrouwenscommissie, maar dat de verantwoordelijkheid alleen bij de vertrouwenscommissie zou liggen. Dat acht uw commissie geen goede zaak. Om tot een goed resultaat te komen is daarom een opdracht nodig aan de vertrouwenscommissie, het curatorium, deputaten toezicht van de TUA en het college van bestuur van de TUA. Zij worden daarom alle expliciet genoemd in het voorstel tot besluit. De wijze van rapportage aan de generale synode van 2013 zou via de TUA kunnen lopen.

Voorstel 1 van ds. M. Visser waarin hij aan commissie 7 de vraag laat stellen om voorstel 6 terug te nemen en/of te heroverwegen, heeft uw commissie als volgt behandeld.

Uw commissie heeft het voorstel heroverwogen, en daarbij vooral betrokken de opmerking dat de zaak van de vertrouwelijkheid geregeld moet worden voordat zo'n regeling van kracht wordt. Er dient geborgd te zijn dat men zich in zo'n gesprek met visitatoren veilig kan weten.

Uw commissie is van oordeel dat een toevoeging als 'Van informatie uit dit gesprek mag alleen met wederzijds goedvinden gebruik gemaakt worden binnen het visitatiegesprek met de kerkenraad' deze borging geeft. Met die aanvulling stelt uw commissie dit voorstel daarom opnieuw aan uw vergadering voor.

Het voorstel van ds. K. Visser neemt uw commissie naar zijn intentie over. Uw commissie formuleert evenwel niet een nieuw voorstel maar stelt voor om het onderdeel mentoraat toe te voegen aan het voorstel tot besluit met betrekking tot de regelingen voor nascholing. Momenteel is het praktijk dat het curatorium een classis, die een kandidaat peremptoir examineert, vraagt om een goede regeling voor

het mentoraat te treffen. Daarbij verwijst het curatorium naar voorbeelden uit de kerken, waarbij op regelingen voor een driejarig mentoraat wordt gewezen. Uw commissie acht het een goede zaak als er een landelijke regeling zou komen en heeft deze zaak daarom bij dit punt opgenomen.

Ds. A.P. van Langevelde en ds. Schoonderwoerd (voorstel 4) verzoeken om voorstel 9 met betrekking tot de plaatselijke vertrouwenspersoon te laten vervallen. Uw commissie kan hierin meegaan vanwege datgene wat in de voorstellen 6 t/m 9 zal worden bekeken, waardoor aan dit punt inhoudelijk toch tegemoet wordt gekomen.

Uw commissie komt tot de volgende **voorstellen** aan uw vergadering (waarbij de amenderingen en nieuwe voorstellen cursief worden aangegeven):

1. *de handelingen van de commissie goed te keuren en de commissie hartelijk te bedanken voor het vele werk;*
2. opnieuw een vertrouwenscommissie te benoemen, bestaande uit twee ervaren predikanten en een *andere* broeder met ruime ambtelijke ervaring; daarnaast drie adviserende leden met deskundigheid op het gebied van conflictbeheersing en/of psychosociale problematiek;
3. voor deze leden en adviserende leden secundi te benoemen;
4. de leden op te dragen predikanten en/of kerkenraden op hun verzoek of op verzoek van kerkvisitatoren/classes pastorale bijstand te verlenen en advies te geven;
5. de adviserende leden op te dragen de andere leden met hun deskundigheid terzijde te staan bij de onder 3 vermelde taak;
6. *het curatorium, deputaten toezicht van de TUA en het college van bestuur van de TUA op te dragen in nauw contact met de vertrouwenscommissie een totaalplan te maken voor maatregelen die genomen kunnen worden voor het verbeteren van de selectie van toekomstige predikanten en de begeleiding van de persoonlijke ontwikkeling van studenten tijdens de opleiding;*
7. *de vertrouwenscommissie opdracht te geven om op grond van de aanbevelingen in het bezinningsgedeelte een nascholingsplan voor predikanten op te stellen in verband met de noodzakelijke deskundigheidsbevordering met als elementen:*
 - a. *het mentoraat;*
 - b. *actualisering van de theologische vakkennis;*
 - c. *persoonlijke vorming;*
 - d. *communicatieve vaardigheden;*
8. *de vertrouwenscommissie opdracht te geven een plan van aanpak te formuleren voor het opzetten van een vangnet voor predikanten, kerkenraden en gemeenten;*
9. *de vertrouwenscommissie opdracht te geven een plan van aanpak te formuleren voor ondersteuning en toerusting van kerkenraden met betrekking tot de in het rapport gesignaleerde probleemvelden;*
10. *bij de opdrachten 6 tot en met 9 de TUA en de vertrouwenscommissie de vrijheid te geven om zich te oriënteren op materiaal dat over deze zaken binnen andere kerken ontwikkeld is (met name is te denken aan GKv, NGK en PKN);*
11. de algemene bepalingen van het reglement voor de kerkvisite aan te vullen met een bepaling 9: 'Met het oog op de bespreking van vraag I.9 zal er een afzonderlijk gesprek plaatsvinden tussen de visitatoren en (ieder van) de predikant(en) (eventueel samen met zijn/hun vrouw(en). Van informatie uit dit gesprek mag alleen met wederzijds goedvinden gebruik gemaakt worden binnen het visitatiegesprek met de kerkenraad.', en daarbij de classes op te roepen ernst te maken met het bepaalde in art. 44 K.O.;
12. dringend aan te bevelen, dat er een jaarlijks gesprek plaatsvindt over het wederzijds functioneren van kerkenraad en predikant;
13. de vertrouwenscommissie op te dragen voor dit gesprek een handreiking op te stellen en deze aan te bieden aan de generale synode 2013;
14. de vertrouwenscommissie op te dragen het bezinningsdeel van het rapport aan de kerken ter beschikking te stellen, vergezeld van een door de vertrouwenscommissie op te stellen korte handleiding voor de kerkenraden, gericht op het voorkomen van de door de vertrouwenscommissie gesignaleerde problemen tussen predikanten enerzijds en kerkenraden en/of gemeenteleden anderzijds; voor deze publicatie de redactie van Ambtelijk Contact te verzoeken ruimte ter beschikking te stellen;
15. de commissie op te dragen – binnen de kaders van haar instructie – verslag te doen van het beleidsmatig deel van haar werkzaamheden, en vertrouwelijk verslag te doen van het uitvoerend deel van haar werkzaamheden aan de generale synode 2013;
16. opnieuw uit te spreken dat de vertrouwenscommissie verantwoordelijk is aan de generale synode en niet aan andere kerkelijke vergaderingen, waarbij – indien nodig – vertrouwelijke informatie uitsluitend wordt gegeven aan het moderamen van de synode.

W. van 't Spijker, rapporteur.

BIJLAGE 92

Artikel 238

Rapport 2a van commissie 4 betreffende de praktische uitwerking van de gewijzigde bijlage 8 K.O.

Ingediende voorstellen

Bij de besluitvorming inzake de wijziging van bijlage 8 K.O. heeft ds. A.P. van Langevelde een tweetal voorstellen ingediend.

Voorstel 1:

Toevoegen aan voorstellen: 4. De sub 3 genoemde wijziging van bijlage 8 K.O. te verwerken in de in 2004

aanvaarde 'Regeling voor het gestalte geven aan plaatselijke eenheid en samenwerking met hervormde gemeenten van gereformeerd belijden' en het opschrift boven deze regeling aan te passen aan de in 2010 geldende kerkelijke situatie.

Voorstel 2:

9.18 paragraaf 4: In plaats van voorstel tot besluit 3 bij 9.18 par. 4:

De generale synode kennisgenomen hebbend

1. van het algemene bezinningsgedeelte van het rapport van de deputaten eenheid;
2. van het rapport van de door haar ingestelde commissie;

gehoord hebbend

de bespreking op de vergadering;

constaterend

1. dat de generale synode van 2004 kwam tot een 'Regeling voor het gestalte geven aan plaatselijke eenheid en samenwerking met hervormde gemeenten van gereformeerd belijden';
2. dat in de gesprekken met de Gereformeerde Bond de visie op de kerk een belangrijk verschilpunt was;
3. dat dit verschilpunt niet in de weg stond aan het gestalte geven aan plaatselijke eenheid en samenwerking met hervormde gemeenten van gereformeerd belijden';

overwegend

1. dat de generale synode van 1998 in verband met de door deputaten eenheid in de samensprekingen met de Nederlands Gereformeerde Kerken geconstateerde verschillen over o.a. de toe-eigening des heils en de vrouw in het ambt besloot de voorlopige regeling voor het gestalte geven aan eenheid met kerken van gereformeerd belijden voortaan niet meer toe te passen op deze kerken;
2. dat niet kan worden uitgesloten dat plaatselijk overeenstemming wordt bereikt over belangrijke verschilpunten waarover in 1998 landelijk geen overeenstemming kon worden bereikt;
3. dat Nederlands Gereformeerde Kerken waarmee plaatselijk overeenstemming wordt bereikt over belangrijke verschilpunten in dezen vergelijkbaar zijn met gemeenten die binnen de Protestantse Kerk Nederland de gereformeerde belijdenis aanhangen;

voorts overwegend

1. dat nu en in de toekomst kleiner wordende gemeenten in grootstedelijke gebieden en daarbuiten voor hun voortbestaan afhankelijk kunnen zijn of worden van samenwerking met een plaatselijke Nederlands Gereformeerde Kerk;
2. dat een goede voortgang van missionaire projecten soms gediend is met of mede afhankelijk is van samenwerking met een plaatselijke Nederlands Gereformeerde Kerk;

besluit

aan plaatselijke gemeenten toe te staan dat zij de 'Regeling voor het gestalte geven aan plaatselijke eenheid en samenwerking met hervormde gemeenten van gereformeerd belijden' toepassen indien met Nederlands Gereformeerde Kerken overeenstemming is bereikt over belangrijke verschilpunten waarover in 1998 landelijk geen overeenstemming kon worden bereikt.

Oordeel van de commissie: algemeen

Uw commissie heeft in de ontmoeting met deputaten eenheid op 4 november 2010 over deze voorstellen gesproken. Het is goed dat er duidelijkheid komt voor welke kerken de gewijzigde bijlage geldt. Wellicht is het goed deputaten in een brief aan de kerkenraden uitleg te laten geven wat de gewijzigde bijlage 8 K.O. concreet betekent en voor welke kerken deze nieuwe bijlage geldt.

Oordeel van de commissie inzake voorstel 1

In voorstel 1 wordt gevraagd de gewijzigde bijlage toe te passen op de gemeenten van de Gereformeerde Bond (GB) in de Protestantse Kerk in Nederland (PKN). Toch kan dat niet zomaar gebeuren. Waarom niet?

1. In 2004 werd een aparte regeling getroffen voor de gemeenten van de GB in de PKN. Deze regeling kwam naast de bestaande bijlage 8 K.O. Nu bijlage 8 K.O. is gewijzigd, is er daarnaast nog steeds sprake van een aparte regeling voor de gemeenten van de GB in de PKN. Bij de oude bijlage 8 K.O. was het blijkbaar niet mogelijk de samenwerking met de GB te regelen via de bestaande bijlage. Het is de vraag of dat nu wel kan. Daarvoor zal nadere doordenking nodig zijn.
2. In de nieuwe bijlage 8 K.O. is allereerst sprake van het erkennen van een kerkverband. Er wordt als eerste stap uitgesproken dat het betreffende kerkverband staat op de grondslag van Schrift en belijdenis. De gemeenten van de GB behoren tot de PKN. Wij kunnen de PKN niet als zodanig erkennen. Derhalve kan niet zomaar de nieuwe bijlage 8 K.O. worden toegepast op de gemeenten van de GB of de aparte regeling door een paar taalkundige wijzigingen veranderd worden in de geest van de nieuwe bijlage 8 K.O. Dit vraagt om goede doordenking.

Wel is uw commissie samen met deputaten van mening dat het goed is om te onderzoeken of de nieuwe bijlage 8 K.O. openingen kan bieden waardoor ook bovenplaatselijk kanselruil mogelijk wordt met deze gemeenten. Derhalve blijft uw commissie bij het voorstel gedaan in rapport 3 van commissie 4. Ter verduidelijking is de formulering van het voorstel echter iets aangepast.

Voorstel tot besluit

De generale synode besluit:

5. deputaten op te dragen te onderzoeken of de wijziging van bijlage 8 K.O. ook gevolgen kan hebben voor de regeling voor gemeenten van de Gereformeerde Bond in de PKN en de GS 2013 hierover te rapporteren.

Oordeel van de commissie inzake voorstel 2

In dit voorstel wordt gevraagd om de aparte regeling gemaakt voor gemeenten van de GB in de PKN toe te mogen passen op plaatselijke gemeenten van de NGK. Landelijk is er immers sinds 1998 geen toestemming meer om plaatselijke contacten aan te gaan met de NGK behoudens de uitzonderingen. Maar als er plaatselijk een NGK is waarbij de landelijke verschillen niet spelen, is het dan niet mogelijk om plaatselijk contact aan te gaan zoals bij GB-gemeenten? Voorstel 2 vraagt om dit per direct te regelen.

Uw commissie gaat daar niet in mee. Daarvoor zijn een aantal redenen:

1. met de NGK hebben we altijd als kerk gesproken. We spreken nog altijd met de landelijke commissie CCS;
2. de regeling voor gemeenten van de GB gaat ervan uit dat het kerkverband waartoe zij behoren niet erkend kan worden als kerk op de grondslag van Schrift en belijdenis. Willen we dat uitspreken t.o.v. de NGK?;
3. we stellen in rapport 3a voor dat deputaten met de CCS het gesprek aangaan en bezien of nu de toe-eigening des heils geen barrière meer vormt, er ook andere barrières geslecht kunnen worden. Het is verstandig eerst te zien wat dit zal uitwerken;
4. er is op de GS 2010 een besluit genomen over een instructie uit de particuliere synode van het Zuiden. In deze instructie werd gevraagd te bezien hoe er met de NGK moet worden omgegaan wanneer wij via samenwerking met de GkV ter plaatse met hen te maken krijgen. Voorstel 2 van ds. A.P. van Langevelde loopt feitelijk vooruit op de besluitvorming van de synode aangaande deze instructie.

Sinds 1998 is uitgesproken dat bijlage 8 K.O. niet meer van toepassing is op nieuwe contacten met de NGK behoudens de uitzonderingen. De nieuwe regeling 8 K.O. is eveneens niet van toepassing. Wel is uw commissie van mening dat onderzocht dient te worden wat wijziging van bijlage 8 K.O. tot gevolg heeft voor de samenwerkende en samenwerkingsgemeenten en voor situaties waarvoor de generale synode van 2001 de oude bijlage 8 K.O. (toen nog bijlage 6 K.O.) van toepassing verklaarde. (Zie acta 2001 art. 144). Derhalve blijft de commissie bij haar voorstel in rapport 3 gedaan onder hoofdstuk 4.

Voorstel tot besluit

De generale synode besluit:

3. deputaten op te dragen de generale synode 2013 te rapporteren wat wijziging van bijlage 8 K.O. voor de Nederlands Gereformeerde Kerken betekent.

W.N. Middelkoop, rapporteur

BIJLAGE 93

Artikel 242, 244

Rapport 3a van commissie 4 betreffende samensprekingen met de Nederlands Gereformeerde Kerken (deputatenrapport hoofdstuk 7)

Opdracht aan deputaten

Bij de bespreking ter synode van het rapport van deputaten eenheid gereformeerde belijders hoofdstuk 7 en het commissierapport 3 hoofdstuk 4 is door ds. A.P. van Langevelde het voorstel gedaan:

De GS 2010 besluit deputaten op te dragen nog tijdens deze synode een duidelijke conclusie te trekken uit de bespreking van zes preken met het oog op de toe-eigening des heils en antwoord te geven op de vraag of de geconstateerde verschillen kerkscheidend zijn.

Het voorstel werd mede ingegeven door de toespraak van ds. C.T. de Groot, die namens de commissie voor contact en samenspreking (CCS) van de NGK uitsprak teleurgesteld te zijn over de rapportage hierover aan onze synode.

Weergave van de feiten

Commissie 4 heeft op 4 november 2010 een ontmoeting gehad met deputaten. Daarin hebben deputaten allereerst de gang van zaken weergegeven:

1. De GS 2007 gaf deputaten de opdracht na te gaan welk kerkelijk besluit ten grondslag ligt aan de instemming van de NGK met de gemeenschappelijke verklaring van de CGK en de GkV inzake de toe-eigening des heils en na te gaan of en in hoeverre deze instemming kan bijdragen aan het slechten van barrières tussen de CGK en de NGK.
2. De CCS van de NGK heeft in haar rapport aan de Landelijke Vergadering van de NGK gerapporteerd dat zij volledig kan instemmen met de gezamenlijke verklaring van de CGK en de GkV. De Landelijke Vergadering heeft dat rapport overgenomen en daarmee uitgesproken in te stemmen met de verklaring. Er kan dus gezegd worden, dat naar de wijze van besluitvorming in de NGK, men instemming heeft betuigd met de gezamenlijke verklaring van de CGK en GkV inzake de toe-eigening des heils.
3. Vervolgens is men met elkaar preken gaan bespreken; 3 CGK preken en 3 NGK preken. Men hoopte zo helder te krijgen of de instemming met de verklaring kan bijdragen aan het slechten van barrières tussen de CGK en de NGK.

Oordeel van deputaten

Deputaten hebben naar uw commissie uitgesproken dat het de vraag is of preekbespreking wel een goede weg is geweest om te bezien of t.a.v. de toe-eigening des heils de barrière geslecht kan worden. Achteraf stellen deputaten zich nu de vraag of het wel wijs is geweest aan die preekbespreking te beginnen. Het is in die zin dienend geweest dat deputaten en de CCS er elkaar door in het hart hebben gekeken. De verwachting, dat zo helder gekregen kon worden of de instemming met de verklaring (CGK-GkV) kon

bijdragen aan het slechten van één van de barrières nl. die van de toe-eigening van het heil, bleek echter te hoog. Daarvoor was het aantal preken te beperkt en het onderwerp in de praktijk van de prediking, ook in de CGK, te weerbarstig. Die verwachting was bovendien – zo bleek achteraf – aan de kant van de CCS hoger dan aan de kant van de deputaten.

Deputaten zijn echter wel van mening dat de instemming met de gezamenlijke verklaring van de CGK en de GKv reden geeft om uit te spreken dat de toe-eigening des heils geen barrière meer vormt tussen de CGK en de NGK.

Deputaten hebben gezegd dat het goed is om het gesprek met de CCS voort te zetten en gezamenlijk te bezien welke barrières er nu nog zijn die om bespreking vragen en indien mogelijk het gesprek hierover inhoudelijk aan te gaan.

Oordeel van de commissie

Uw commissie kan ermee instemmen dat er reden is uit te spreken dat de toe-eigening des heils geen barrière meer vormt tussen de CGK en de NGK. De uitspraak die de LV van de NGK daarover heeft gedaan, stemt tot dankbaarheid.

Wel zijn er nog andere zaken waarover gesproken dient te worden. Het lijkt uw commissie dan ook goed deputaten opdracht te geven het gesprek met de CCS van de NGK aan te gaan en daarin gezamenlijk te inventariseren welke zaken er nog tussen onze kerken en de NGK liggen en indien mogelijk daarover het inhoudelijke gesprek aan te gaan.

Voorstel tot besluitvorming

De generale synode kennisgenomen hebbend van

1. de rapportage van deputaten;
2. het aanvullend rapport 2a van commissie 4;

gehoord hebbend de bespreking ter vergadering;

van oordeel dat

1. door deputaten terecht is vastgesteld dat de Landelijke Vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken heeft ingestemd met de gezamenlijke verklaring (CGK-GKv) t.a.v. de toe-eigening des heils;
2. de preekbespreking bij nader inzien geen goede weg was om te bezien of t.a.v. de toe-eigening des heils de barrière geslecht kon worden;
3. er door de instemming met de verklaring van de CGK en GKv inzake de toe-eigening des heils een kerkelijke besluit ligt op grond waarvan vragen die t.a.v. dit punt in het verleden tussen beide kerken leefden, positief kunnen worden beantwoord;
4. de toe-eigening des heils nu geen barrière meer vormt tussen de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Nederlands Gereformeerde Kerken;
5. het goed is om het gesprek met de commissie voor contact en samenspreking voort te zetten en gezamenlijk te bezien welke barrières er nu nog zijn die om bespreking vragen en indien mogelijk het gesprek hierover inhoudelijk aan te gaan;

besluit

1. uit te spreken dat de toe-eigening des heils geen barrière meer vormt tussen de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Nederlands Gereformeerde Kerken;
2. deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland op te dragen in het gesprek met de Nederlands Gereformeerde Kerken gezamenlijk te inventariseren welke geschilpunten er nog zijn tussen de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Nederlands Gereformeerde Kerken en indien mogelijk het gesprek hierover inhoudelijk aan te gaan.

W.N. Middelkoop, rapporteur

Register

De cijfers tussen haakjes wijzen op de bladzijden van de bijlagen

- A**
Acta, van de generale synode 2007: art. 20
Archieven, kerkelijke -: art. 169; bijl. 63 (578), 64 (584)
- B**
Benoemingen, lijst van -: art. 243
Beroepscommissie klachten: art. 101
Bezwaarschriften, algemeen: art. 23
Bijbelvertaling
 - Nieuwe Bijbelvertaling (NBV): art. 71; bijl. 32 (395), 33 (397)
 - revisieverzoek Apeldoorn: art. 131; bijl. 52 (519), 53 (519)
 - revisieverzoek Leeuwarden: art. 130; bijl. 50 (516), 51 (517)
 - Herziane Statenvertaling (HSV):
 - instructie particuliere synode van het Oosten: art. 91, 159; bijl. 43 (434)
 - loket HSV: art. 159
Buitenlandse kerken: zie kerken
- C**
Curatorium: zie Theologische Universiteit
- D**
Diaconaat
 - algemeen: art. 199; bijl. 69 (600), 70 (631)
 - classicale diaconale vergadering: art. 200; bijl. 71 (634)
Dienstenbureau: art. 166; bijl. 61 (566), 62 (577)
Dovenpastoraat: zie gezondheidszorg
- E**
Eenheid, van de gereformeerde belijders in Nederland
 - algemeen, bezinning en deputaten: art. 66, 84, 102, 171, 206, 238; bijl. 25 (341), 29 (370), 92 (731)
 - brief deputaten eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland: art. 178, 242, 244; bijl. 66 (589), 93 (733)
 - Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte (COGG): art. 89; bijl. 25 (341), 34 (397)
 - Deputaten Overleg Eenheid (DOE): art. 176; bijl. 25 (341), 34 (397)
 - Gereformeerde Bond in de Protestantse Kerk in Nederland: art. 88; bijl. 25 (341), 34 (397)
 - Gereformeerde Gemeenten: art. 90; bijl. 25 (341), 34 (397)
 - Gereformeerde Kerken vrijgemaakt: art. 175; bijl. 25 (341), 34 (397)
 - brief generale synode Gereformeerde Kerken vrijgemaakt: art. 175; bijl. 65 (585)
 - Hersteld Hervormde Kerk: art. 207; bijl. 25 (341), 76 (650)
 - brief deputaten eenheid gereformeerde belijders in Nederland: art. 207; bijl. 77 (651)
 - instructie particuliere synode van het Zuiden: art. 214; bijl. 78 (652)
 - Herziening Statenvertaling (HSV): zie Bijbelvertaling
 - Nationale Synode: art. 54, 59; bijl. 25 (341), 26 (365)
 - Nederlands Gereformeerde Kerken: art. 75; bijl. 25 (341), 34 (397)
 - brief deputaten eenheid gereformeerde belijders in Nederland: art. 178, 242, 244; bijl. 66 (589), 93 (733)
 - instructie particuliere synode van het Zuiden: art. 76; bijl. 35 (400)
 - Raad van kerken: art. 177; bijl. 25 (341), 34 (397)
- Emeritikas**
 - algemeen: art. 96; bijl. 44 (436), 45 (471)
 - evaluatiecommissie c.q. supervisorgroep: art. 97
 - toekomstvastheid: art. 97; bijl. 46 (472)
Eredienst: art. 81; bijl. 37 (403), 38 (414)
Evangelisatie: art. 53, 60; bijl. 23 (308), 24 (338)
- F**
Financiële zaken:
 - afdrachten: art. 224; bijl. 83 (662), 84 (718)
 - algemeen: art. 225; bijl. 83 (662), 85 (719)
 - brief Urk Eben-Haëzer: art. 215, bijl. 79 (653), 80 (653)
 - doelmatigheid, commissie: art. 42, 47, 118; bijl. 16 (289), 49 (515)
 - giften en legaten: art. 226; bijl. 83 (662), 86 (721)
 - minimumbijdragen kerken: art. 226; bijl. 83 (662), 86 (721)
 - omslagen: art. 226; bijl. 83 (662), 86 (721)
 - predikantstraktementen: art. 226; bijl. 83 (662), 86 (721)
 - publiciteit: art. 225, 226; bijl. 83 (662), 85 (719), 86 (721)
 - rapportage classes: art. 226; bijl. 83 (662), 86 (721)
 - totaal financieel beleid: art. 31; bijl. 4 (235)
- G**
Generale synode 2007
 - Acta: art. 20
 - rapport moderamen: art. 22; bijl. 2 (228)
Generale synode 2010
 - afgevaardigden: art. 3
 - art. 43 K.O.: art. 245
 - bidstond: blz. 63
 - commissies van onderzoek en rapport: art. 17
 - dankwoorden: art. 247
 - instemming met de belijdenis: art. 7
 - lastbrieven: art. 3
 - moderamen: zie moderamen
 - opening: art. 2
 - preadviseurs: art. 5
 - quaestor: art. 10
 - reiskosten afgevaardigden: art. 11, 29
 - sluiting (provisorisch): art. 248
 - sluitingsdatum ingekomen stukken: art. 13
 - telegram H.M. de Koningin: art. 27
 - toespraken:
 - preses: art. 6
 - ds. C.T. de Groot: art. 75
 - br. P.J. Vergunst: art. 88
 - ds. S. Nefefe: art. 113
 - br. I. Nimpagaritse: art. 117
 - ds. E. Moerdijk: art. 149
 - ds. A.J. van Zuijlekom: art. 175
 - ds. H.S. Kim: art. 182
 - prof. D. le Roux du Plooy: art. 183
 - ds. D. Fraser: art. 184
 - ds. D.A. Brienens: art. 185
 - prof. H. Yoo: art. 211
 - prof. L.A. Curto: art. 212
 - prof. D. McKay: art. 213
 - ds. I. Botgros: art. 216
 - vergadertijden: art. 16
 - verslaggeving De Wekker en website CGK: art. 12
 - vervolgzitting: art. 246
Generale synode 2013
 - digitalisering, commissie: art. 29, 58, 229; bijl. 3 (234), 87 (725)
 - roepende kerk van -: art. 246
 - werkwijze generale synode: art. 29; bijl. 3 (234)

Gereformeerde Bond in de PKN: zie eenheid
Gereformeerde Gemeenten: zie eenheid
Gereformeerde Kerken vrijgemaakt: zie eenheid
Gezondheidszorg, pastoraat in de -: art. 83; bijl. 41 (426), 42 (433)

H

Hersteld Hervormde Kerk: zie eenheid
Homoseksualiteit en homoseksuele relaties, studiecommissie -: art. 243
Huishoudelijk reglement: art. 21

I**Instructies**

- 8.01: kerkelijke inkadering van de classicale diaconale vergadering: art. 200; bijl. 71 (634)
 - 8.02 en 8.07: afvaardiging naar classicale vergadering vanuit samenwerkingsgemeenten: art. 77; bijl. 36 (401)
 - 8.03: emeritaatsuitkering aan gescheiden predikantsvrouw: art. 158, 161; bijl. 57 (545)
 - 8.04: beoordeling Herziening Statenvertaling: art. 91, 159; bijl. 43 (434)
 - 8.05: nauwer samenleven met de Hersteld Hervormde Kerk: art. 214; bijl. 78 (652)
 - 8.06: nauwer samenleven met de Nederlands Gereformeerde Kerken: art. 76; bijl. 35 (400)
- Israël,** Kerk en -: art. 70, 129; bijl. 30 (371), 31 (392)

J

Jaarboek, uitgave van het: art. 48, 61; bijl. 19 (292), 20 (294)

K**Kerkelijke verhoudingen**

- bezinning: zie eenheid
- kerken binnenland: zie eenheid
- kerken buitenland: zie kerken

Kerken, buitenlandse

- algemeen: art. 186; bijl. 67 (590), 68 (598)
 - toespraken: zie generale synode 2010
- Kerkjeugd en onderwijs:** art. 49; bijl. 21 (295), 22 (307)

Kerkorde en kerkrecht: art. 154, 162, 167; bijl. 54 (520), 55 (539), 56 (545)

Klachtencommissie, - inzake pastorale en andere kerkelijke gezagsrelaties: art. 100

L

Landelijk kerkelijk bureau: zie Dienstenbureau

Landelijke kerkendag, commissie: art. 226; bijl. 86 (721)

Liturgische formulieren: zie eredienst

M

Militairen, geestelijke verzorging van de -: art. 201; bijl. 72 (636), 73 (636)

Moderamen

- generale synode 2007: art. 22; bijl. 2 (228)
- verkiezing van het -: art. 4

N

Nederlands Gereformeerde Kerken: zie eenheid

O

Onderlinge bijstand en advies: art. 160; bijl. 58 (546), 59 (564)

Overheid, contact met de -: art. 82, 168; bijl. 39 (416), 40 (425)

P**Predikanten**

- predikantstraktementen: zie financiën, predikantstraktementen

- vertrouwenscommissie predikanten: zie vertrouwenscommissie
- voortijdige ambtsbeëindiging: zie voortijdige ambtsbeëindiging

Q

Quaestoraat: art. 223; bijl. 81 (654), 82 (662)

R

Radio- en televisiediensten: art. 62, 227; bijl. 27 (366), 28 (368)

S

Studie- en stimuleringsfonds: art. 38; bijl. 10 (271), 11 (276)

T**Theologische Universiteit**

- curatorium van de -: art. 32; bijl. 5 (235), 6 (245)
- deputaten-toezicht van de -: art. 33, 37, 236; bijl. 7 (247), 8 (267), 9 (270), 89 (728), 90 (729)
- studie- en stimuleringsfonds: zie studie- en stimuleringsfonds

V

Varenden, geestelijke verzorging van -: art. 41, 65, 92; bijl. 14 (280), 15 (287)

Vertegenwoordiging van de kerken: art. 21;

bijl. 1 (226), 3 (234)

Vertrouwenscommissie predikanten: art. 202, 237; bijl. 74 (639), 75 (647), 91 (729)

Voortijdige ambtsbeëindiging predikanten: art. 43; bijl. 17 (290), 18 (292)

W

Wekker, De: art. 40, 235; bijl. 12 (277), 13 (279), 88 (726)

Werkwijze generale synode, commissie: art. 29; bijl. 3 (234)

Z

Zending, buitenlandse -: art. 113, 117; bijl. 47 (475), 48 (512)